

I A C O B I
PIGNATELLI
E CRYPTALEIS IN SALENTINIS
Sacrae Theologiae, ac I. V. Doctoris.
CONSVLTATIONVM
CANONICARVM
Tomus Octauus.

IN QVO PRÆCIPVÆ CONTROVERSIÆ

De ijs, quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Conc. Trid. ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, iurisdictionem Ecclesiasticam, ac huiusmodi alia, potissimum pertinent; non solum ex utroque Iure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus iudicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis ex moribus receptis, breuiter, ac perspicue dirimuntur.

Opus omnibus vtriusque Fori Iudicibus, Iurisconsultis, ac politici studij mystis, in primisque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Consiliarijs, & Aduocatis utile planè, ac necessarium.

Cum duplici Indice, altero Consultationum, altero Rerum notabilium in fine huius Tomi.

VENETIIS, M.DC.LXXXVIII.
Apud Paulum Ballconium,
SUPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIIS.

NVMERVS; ORDO. ET ARGVMENTA

Consultationum, quæ in hoc Octauo Tomo
continentur,

CONSULTATIO I.

*N, & quatenus Eremitæ gaudeant privilegio
forti? Vbi de phoribus Eremitarum generibus,
eorumque fraudibus, & imposturis? pag. 1.*

CONSULTATIO II.

*Testator legauit, quod Episcopus eligat pauperes virgines ad
dotes, à se relictas, pro monachandis. Admittit ad
diocesim Episcopus Vicarius Apostolicus. Queritur, an
hac electio, sine nominatione pertineat ad Episcopum, an
verò ad Vicarium Apostolicum? pag. 4.*

CONSULTATIO III.

De quadam legatorum Quarta, Ecclesie parochiali debita? pag. 4.

CONSULTATIO IV.

*An promissa, siue obligatio soluendi quolibet anno totam sum-
mam, vel partem clerico pro patrimonio, illi constituen-
do, ad suscipiendum sacros Ordines, seu quidquid inte-
gro patrimonio deest cum condicione, quod postquam ipse
Clericus de aliquo Ecclesiastico beneficio, vel de aliquo
reduco Ecclesiastico prout fuerit, cesset huiusmodi so-
lutio prout a beneficio, sine anni redditu, sit valida? Et
quid si ordinatus prout fuerit de Capellania simpli-
ci? An sic ordinatus sit suspensus? pag. 5.*

CONSULTATIO V.

*An Canonicus Ecclesie Cathedralis, earentis adibus canoni-
calibus, habens domicilium, & aliu habitans intra fines
alterius parochie, ducatur parochianus Ecclesie Cathed-
ralis ita, ut in inferius ait tentatur recipere Sacramen-
ta à Paracho Ecclesie Cathedralis, vel potius à Paracho
domicilij?*

*Num idem Canonicus decedens, non electi sibi sepelitur a de-
beat sepeliri in Ecclesia Cathedrali, tanquam sua pa-
rochia, an in parochia domicilij ante potius in sepulchro
suorum maiorum?*

*An pro sepultura Canonici, ut supra defuncti, debeat
quarta funeralis parochia domicilij, aut parochia Cathed-
ralis, vel parochia parochie sepultura suorum maiorum? Vbi
habitans in consensu plurimorum parochianorum, in qua
Ecclesia parochiali sepeliendus sit? pag. 7.*

CONSULTATIO VI.

*An examen testium, pro informatione Curie receptum coram
Iudice seculari, legitimari possit coram Iudice Ecclesiastico? Et
quid versarum?*

*Et quid de incompetenti à Iudice seculari impediti, qui
ratione preiudicii super immunitate Ecclesiastica grans
disputandi, processit ad legitimatorem processum?*

*Et quid de testibus examinatis coram Iudice laico contra
aliquem, qui postea detestus fuit Clericus, si postea isti
fuerint coram Iudice Ecclesiastico remouantur suum dictum,
an scilicet possint torqueri à quantum fuerint subordinati,
& in quo dicto persistere velint? pag. 8.*

Tomo VIII.

CONSULTATIO VII.

*An Ecclesiastici possint licetè conficere vini stillati aquam ex
vino, quod è suis vineis percipiunt, illamque ad plenum,
sine minuitum vendere? pag. 9.*

CONSULTATIO VIII.

*An, & quatenus Regulares teneantur ad decimas, Parochie,
alijs soluendas? Et quatenus decima ad Monasteria
perueniant? pag. 10.*

CONSULTATIO IX.

*De Conclau Cardinalium, Sede Pontifici vacante, aliqua
summatio. pag. 15.*

CONSULTATIO X.

*An diebus in honorem Dei, ac Sanctorum dicatis, præcipuè die
Dominico, fieri possit executio bonorum pro vaticis Com-
muniarum, aliorum, illaque eisdem diebus vendere? Vbi
alia. pag. 17.*

CONSULTATIO XI.

*De spiritualibus iudicialibus, siue de mercede, ac erogatione furi
Ecclesiastici à S. Congregatione super Episcopis olim sa-
xata, & nuper à d. n. Innocentio, omnino obseruanda.
Vbi an, & quatenus licet Episcopo Cancellariam vende-
re, vel locare sub annuo censu? Et an emolumenta Can-
cellaria versusque iurisdictionis, ac sigillorum sint de
mensa? pag. 20.*

CONSULTATIO XII.

*An Fratres Sanctissime Trinitatis captiuorum comprehen-
duntur in decreto S. Concilij Trid. cap. 9. sess. 21. de refor.
non obstantibus privilegijs Ordinij concessis ab Innocentio
III. & Clemente IV. super elemosinis querendus? Vbi
nonnulla de quæstionibus? pag. 26.*

CONSULTATIO XIII.

*An beneficiatus, siue Commendatarius Abbatia, existens in
vna diocesi, quæ habet beneficia unita in alijs diocesium,
teneatur contribuere Seminario eiusdem diocesis prout
idem beneficijs unitis, existens in alijs diocesium?*

*Et an remedia Canonica, præscripta à S. Concilio Trid.
sess. 23. cap. 18. de refor. pro erectione Seminariorum, a quo
precedant in eius consecratione ita, ut omnes illi, qui co-
guntur contribuere seminariis erigendis, compelli possint ad
contribuendum eius consecrationem? pag. 29.*

CONSULTATIO XIV.

*An, & quatenus in bonis Ecclesiasticis concordandum sit cum
haereticis? pag. 30.*

CONSULTATIO XV.

*An Episcopus possit non admittere ad audiendas confessiones
seculares, vel regulares Sacerdotes, nisi si
promittant, etiam iuramento, quod à quorundam
pre-*

Index Consultationum.

propositum probabilius praxi, sibi Cautent?
pag. 30.

CONSULTATIO XVI.

An Archidiaconi Ecclesie Cathedralis, vel Collegiata eligendi sit cum consensu, & approbatione Episcopi ita, ut nemo alius ingredi in archidiaconum valeat, nisi qui licentiam ab illo obtinuerit? pag. 32.

CONSULTATIO XVII.

An licitum sit Episcopis, eorumque Officialibus ex constitutione Synodali percipere salaria pro executione legatorum, videlicet pro iudicatione, & decreto?

An illis Officialibus licitum sit percipere salaria pro sententiis in causis criminalibus, beneficiis, & matrimonialibus? Et an circa hoc sit attendenda consuetudo percipiendi certam ratam?

An administratores operum pium, à fundatore deputati, possint ab Episcopis, vel eorum Visitationibus contra ordinata à fundatoribus, remunerari, ac mutari?

An supradicti administratores, in fundatione deputati, possint absentes compelli ad exhibendum libros administrationis, ubi residunt Episcopi?

An Episcopi, eorumque ministri, ac Visitationibus liceat exigere penas in visitatione precedenti communicatas ab non executione decretorum, casque sibi ipsi, vel Episcopis applicare? pag. 32.

CONSULTATIO XVIII.

An sub edicto, quod omnes Confessarii seculares teneantur interesse disputationi casuum Conscientie, his in mensis fieri solitis, sub pena suspensionis ab exercitio confessionis per mensem, comprehendantur etiam confessarii regulares?

Et an Canonicos, aliosque Sacerdotes sub alia minori pena compellere liceat ad interessendum dicta disputationi, stante quod paucissimi sint parrochi, & Confessarii seculares, qui in prefato edicto comprehendantur? pag. 34.

CONSULTATIO XIX.

An Episcopus iuxta Constitutionem Gregoriam possit compelle syndicos, & ministros Monasterii Admonitionum, Regularibus subiecti, ad exhibendum libros receptorum, & expensorum dicti Monasterii pro redditione rationis administrationis honorum illius, etiam sine presentia Ministris provincialis, cui subest dictum Monasterium, quatenus interpellatus recuset interesse?

An competat Episcopo facultas ex decreto S. Concilii Trid. cap. 9. tit. 12. de rel. circa exigendas rationes ab administratoribus quatenus debitores computaverint, ad reliquatum solvendum iuris remediis cogendi?

Necnon etiam ad effectum in istis administratores, quatenus fraudulenter administraverint, criminali iudicio animadvertendi? pag. 35.

CONSULTATIO XX.

An Episcopus claudere possit fenestras, ac erigere murum vicinarios Regularium, quia supereminet Monasterio Admonitionum, quas ipsi Regulares inscruunt? pag. 35.

CONSULTATIO XXI.

An legatum orandi in Missis pro anima testatoris pertineat ad presbyterum, vel ad fabricam Ecclesie, cui autoritate

Apostolica sunt applicata omnia legata pia, non habentia annu Missarum?

Scholasticis an requiratur Doctoratum?

Capellania constituta pro secularibus, nolentibus illas propter fructuum tenuitatem accipere, an consentientibus hereditibus, & Episcopo, possint transferri ad Regulares, qui, stante rivalutione Missarum ab illis obtenta, sunt parati eas accipere, & oneribus satisfacere?

Episcopus rogatus à testatore pro assistentia, & declaratione eius testamenti, an possit mandare executoribus, ut pecunias non possint inestare in censibus ordinatis à testatore absque sua approbatione?

An Canonici habentes indultum non residendi per duas menses, gaudeant distributivis quotidianis, si reditus pro maiori parte consistant in distributivis?

An Promissiones debeant perdesere?

An Canonici supernumerarii, admissi ad bonorum, emolumenta, & preeminencias Canonicorum numerariorum, teneantur ad expensas Ecclesie? pag. 35.

CONSULTATIO XXII.

De Episcopo sequestrato, qui in sum Metropolitani sententiam excommunicationis protulit.

Qui non parvi reiteratis mandatis eiusdem Metropolitanis circa transportacionem altorum, quam ab causam fuit ab eo interdictus ab Ecclesia, & successuque excommunicationis ab continuatione.

Qui edicta, sine cedulone eiusdem Metropolitanis laceravit, & in illum suis cedulones publicavit? pag. 36.

CONSULTATIO XXIII.

An legatum relictum pro presidentia Capellani in Choro, possit commutari in celebrationem Missarum? Vbi de altariis privilegiatis perperis, & temporaneis quoad indulgentias concessas animabus fidelium defunctorum in festis ritus duplici? pag. 37.

CONSULTATIO XXIV.

An sit validum matrimonium contrahitum coram Parocho prima tantum conjugum unitate, & intra annum ad Sacerdotem non promotum? pag. 38.

CONSULTATIO XXV.

An vestis, prudenter, & laude dignum faciant, qui in, vel extra Ecclesias, Monasteria, Hospitalia, &c. à se fundata, arma sua gentilitia ponunt? pag. 38.

CONSULTATIO XXVI.

An patronus, in quem legitimo titulo in patronatus Ecclesie, hospitalis, Capelle, &c. translatus est, arma, seu insignia primi patroni inde auferre, & sua apponere, vel appingere possit? pag. 42.

CONSULTATIO XXVII.

An matrimonium irritum, propter impedimentum dirimens, bona fide contrahitum cum dispensatione Ordinarii facultatem non habentis, si per Summum Pontificem confirmetur, debeat iterum coram Parocho, & testibus contrahi, vel sufficiat novus consensus absque Parocho, & testibus? pag. 43.

Index Consultationum.

CONSULTATIO XXVIII.

An si vir fide dignus tradiderit alicui Reliquias Sanctorum, possint illa exponi publice venerationi, approbante Episcopo? pag. 43.

CONSULTATIO XXIX.

An Religiosi Ordinum militarium, qui exercent curam animarum ipsam Ordinibus annexam, apponi, ac remoueri soliti ad totum eorum Magni Magistri, faciant, tota conscientia fructus suos in ipsos S. Conc. Trid. cap. 1. sess. 23. ac tunc, quando, dimisso subsidio, pro seruicio curae animarum, approbato ab eorum Magni Magistro, de eius licentia, & mandato alibi inferuntur Ordini? pag. 45.

CONSULTATIO XXX.

An liceat Episcopo suppressere beneficia, Canonatus, & dignitates? pag. 46.

CONSULTATIO XXXI.

An, & quatenus praescripta etiam legitima licentia, Confraternitates suas processiones facere possint? Vbi an, & quatenus in alienatione bonorum Confraternitatum requiratur assensus Apostolicus? pag. 46.

CONSULTATIO XXXII.

An consuetudo, ut primo loco nominatus à patronis ad Parochialem Ecclesiam de iure patronatus, instituitur absolute sine concursu, & secundo loco nominatus intret solum in defectum primi, sit valida, & seruanda? pag. 49.

CONSULTATIO XXXIII.

An Regulares, habentes Conservatorem, legitime electum, debeat eorum eodem Conservatore conveniri in causis civilibus, requirentibus discussionem, & iudicalem indaginem, quando sunt rei, an potius coram Ordinario? pag. 50.

CONSULTATIO XXXIV.

An liceat eligere in Vicarium Capitularem non Doctorem, sed alias idoneum receptum, stante reprobatione Doctorum de Capitulo? pag. 52.

CONSULTATIO XXXV.

An Canonici possint cogi ab Episcopo ad eis assistendum, uti Consiliarios in visitatione dioecesis? pag. 54.

CONSULTATIO XXXVI.

An ex alia taxa pro seminario, nondum instituto cum Seminariis, restitui debeat? pag. 54.

CONSULTATIO XXXVII.

An Constitutio Urbani VIII. qua incipit secretis aeternae providentiae consilij, edita sub die 11. Decembris 1624. qua statuitur, Italos Clericali charactere insignitos cum falsis dimissionibus ab alieno Episcopo, sibi privilegio minime gaudere, & seculari iurisdictioni plenè in omnibus subiacere, comprehendat etiam Militantes? pag. 55.

CONSULTATIO XXXVIII.

Fiscales Regij ab omnibus Ecclesiis, possidentibus loca iurisdictionalia intra fines Regni Neapolitani sub pretestu, quod ea sint feudata, petunt quindecim annos, subsidium vice releui, quoties novus Prælatus succedit in locum demortui. Idemque tria discutuntur.

An verè subsistat, quod omnia loca iurisdictionalia, praescripta ab Ecclesiis in Regno, praesumenda sint feudata? An posito, quod sint feudata, de iure verum sit, quod in successione cuiuslibet Prælati, debeat Regia Camera solui releuium, & consequenter eius loco praesertim quidem iurisdictionis?

Curam quoque, Ecclesiis dissentientibus, & negantibus, se teneri ad illius praestantiam, hoc contrarium sit cognoscenda sit? Num coram Iudice Ecclesiastico, vel potius coram Domino feudato, sive Curia Summaria? pag. 56.

CONSULTATIO XXXIX.

An conventio Summarum Pontificum cum Prærogativis Neapolitanis, & ipsarum, sine huiusmodi possessione persequi intra fines sua ditionis per decem milia passus, adhuc perducat? pag. 59.

CONSULTATIO XL.

De duodecim articulis à quodam Senatu emissis super forma procedendi contra Ecclesiasticos in delictis atrocibus, quae vocantur privilegia, ubi quaeritur an, & quatenus sint contra immunitatem, libertatem, & iurisdictionem Ecclesiasticam? pag. 61.

CONSULTATIO XLI.

An Regulari danda sit petita copia actuum in causa criminali cum nominatum testium expressione? pag. 64.

CONSULTATIO XLII.

An edictum Episcopi, quo precipitur sub pena excommunicationis, alijque arbitrariis, quod nemo admittat ad celebrationem missarum presbyteros externos absque eius licentia, comprehendat etiam Regulares? Vbi summatione explanatur decretum de observandis, ac cuiusdam in celebratione Abbat. sess. 22. Sacri Concilij Tridentini? pag. 64.

CONSULTATIO XLIII.

An, & quibus in casibus monachi, ac Regulares sub sint Episcopo? Vbi prius de eorum origine, successione, progressu, & alij consimili struuntur? pag. 68.

CONSULTATIO XLIV.

De Parochialibus, etiam Monasterio Regularium unitis, ac de cura animarum principaliter ipsi Monasterio incumbenti ad praescriptum S. Concilij Tridentini, sess. 7. cap. 7. de rector. & sess. 25. cap. 11. de Regul. ubi de hac materia subservit a plures textus Canonici, Constitutiones Pontificae adducuntur, explicantur, concordanturque? pag. 81.

CONSULTATIO XLV.

De Regularibus, & Monialibus ad praescriptum S. Concilij Tridentini, cap. 1. & 2. sess. 25. de Regul. ubi de vita institutione iuxta Regulam, quam praefixi sunt, deque proprietate ipsi omnino prohibita? pag. 83.

Index Consultationum.

CONSULTATIO XLVI.

Quenam Monasteria Regularium possint bona immobilia possidere?

Quinam numerus personarum in illis constituendus? Quomodo erigenda?

Quo pacto Regularis obsequio alterius loci, aut persona subici possit?

Quomodo à Conventu recedere, ac studiorum causa abesse? pag. 85.

CONSULTATIO XLVII.

De classaria Manualium ad cap. 5. sect. 3. de Regular. pag. 87.

CONSULTATIO XLVIII.

De ratione eligendi Superiores Regulares iuxta a decretum cap. 6. Sacri Concilij Trid. sect. 3. de Regular. pag. 89.

CONSULTATIO XLIX.

Qua, & quomodo Maniales in Abbatibus, & quocumque nomine Praefectis eligenda? Et an duobus Monasterijs villa praefici possit? Idque ad praescriptum cap. 7. sect. 3. de Regular. pag. 90.

CONSULTATIO L.

Regimen Monasteriorum, non habentium Ordinarios regulares Visitatores, quomodo infirmitatem ex decreto Concilij Trid. cap. 8. sect. 1. de Regul. pag. 91.

CONSULTATIO LI.

De quibus Monasterijs agit S. Concilium Trid. cap. 9. sect. 2. de Regul. pag. 91.

CONSULTATIO LII.

De confessione, & communionem semel singulis mensibus à Manualibus faciendam. De Confessorio extraordinario eis ab Episcopo offerendo, & quo loco apud illas Eucharistia conferenda? pag. 92.

CONSULTATIO LIII.

An, & quatenus Regulares secularibus in observatione consuetudinis Episcopalis, ac festorum diocesani conformari teneantur? pag. 93.

CONSULTATIO LIV.

De controversiis praecedentibus ab Episcopo componendis. Et de exemptis ad processiones publicas compellendis. Vbi refertur decretum generale de osculo Evangelij, de usu baldachini, deque assistentia in praesentia secularibus negandis? pag. 93.

CONSULTATIO LV.

Professio religiosa qua aetate fieri debeat? Vbi multa ex usu adducuntur? pag. 94.

CONSULTATIO LVI.

Quando renunciatio, aut obligatio Regularium facienda sit? Quando etiam novitij profiteri, aut exiri debeant? Vbi alia. pag. 95.

CONSULTATIO LVII.

De expletione puellarum, habitum regularem suscipere, ac

professionem emittere volentium, ac de earum libertate ad ingrediendum Monasterium? pag. 96.

CONSULTATIO LVIII.

Quid à Regularibus observandum sit, si velint habitum dimittere, aut à Religione discedere? pag. 97.

CONSULTATIO LIX.

An Abbates, qui in Parochias, & Parochianos iurisdictionem habent quasi Episcopalem primatui ad Episcopum, possint suis subditis secularibus literas dimissionis ad Ordines suscipiendos concedere? pag. 97.

CONSULTATIO LX.

A quo, & quomodo succurri debeat Ecclesiae, vel edibus Parochialibus, si refectio indigeant? Vbi quantum Parochia assignandum pro sua congrua sustentatione? pag. 101.

CONSULTATIO LXI.

An, & quatenus à morum correctione devotio appellatio, etiam quoad Regulares? Quomodo Concilij Tridentini decreto super hac re derogetur? Et an, quatenus causa Clerici commutari possit iudici seculari? pag. 104.

CONSULTATIO LXII.

An, & quatenus Regulares, abjurantes de levi in S. Officio inquisitionis reddantur inhabiles ad gradus, & dignitates suae Religionis? Vbi non vulgo aliquae essentiae de abjuracione, de abjurante, deque Regularibus ad materiam S. Officii pertinentiae? pag. 106.

CONSULTATIO LXIII.

Qui post matrimonium contrahunt ad Sacros Ordines promoveantur, quas penas incurant in Ecclesia Latina? Quid in Ecclesia Graeca? Vbi stricte differentia inter dulas Ecclesias. An ipsi iniungendum sit praecipuum non potendi debitu, sed solum reddendi? Et quid de promote ad minores Ordines? pag. 107.

CONSULTATIO LXIV.

An externi pauperes, & mendici possint Privilegiis excludi? Quid de indigenis pauperibus, an liceat eas mendicationes prohibere? Quid de Cigariis, vniq; Zingariis, & huiusmodi fursis hominibus? pag. 111.

CONSULTATIO LXV.

An Regulares Romanam advenientes praetextu, quod electus Provinzialis, aliorum officialium, vel ob huiusmodi aliud fuerit inualida, sint potendi tanquam Apostatae? pag. 115.

CONSULTATIO LXVI.

An Maniales possint in sua cella construere fenestram, per quam prospectator in cellam alterius Manialis? Vbi, & quid si esset constructa? & aliqua de interdicto novi operis mentionem? pag. 115.

CONSULTATIO LXVII.

Quomodo propiciendum sit conscientiae aliquorum, qui visi fuerant facultatibus Bulla Cruciatu, vel alterius Indulgentia irrita ex defectu voluntatis Summi Pontificis, illam concedentis, ob non adimpletas aliquas conditiones? pag. 117.

CON-

Index Consultationum.

CONSULTATIO LXVIII.

Bona hereticorum quædam, & quomodo Episcopo addicantur pag. 118.

CONSULTATIO LXIX.

An possint baptizari à Parocho Catholico hereticorum filij, etiam domi, ac sine ceremoniis Ecclesiæ ad evitandum periculum mortis, si differatur baptisimus, donec puri habeant usum rationis iuxta morem illorum hereticorum? pag. 118.

CONSULTATIO LXX.

Quinam inter plures æquales in officio, Magistratu, Senatu, ceterisque paribus prior censendus sit, illens, qui præsidentium obtinuit, an qui possessionem? pag. 118.

CONSULTATIO LXXI.

An puri minoris ætatis, nati ex patre turca, & matre Christiana ritus greci, auditi in captivitatē à Christianis, sequi debeant Religionem Christianam matris, & gaudere libertate? pag. 119.

CONSULTATIO LXXII.

Index secularis, postquam deputatus per modum promotionis in suum Cancellarium in Cancellaria seculari Cancellarium foraneum Episcopi, presentem fecit à suo balneo eidem Cancellaria intimationem, in qua illum adstringebat ad declarandum intra terminum duorum dierum à die presentationis, utrum vellet retinere, renuncians in scriptis illi, quam in posterum mollet exercere. Quæro, an hoc sit contra immunitatem ac libertatem Ecclesiasticam? Et quid in aliis casibus? pag. 119.

CONSULTATIO LXXIII.

An Confraternitas Mortis, atque adeo quæcumque alia Confraternitas secularis Urbis aliorumque locorum possint in funeribus erigere suam Crucem, quando defuncti à propriis illorum parochiis tumulandi essentur ad ipsarum Ecclesiarum in quibus sepulturi elegerant? An eadem Confraternitates possint suam Crucem erigere tam per viam, quam in Ecclesia Parochiali, quando cadaver non esset in proprio illius parochi ad ipsarum Ecclesiarum sepeliendum, sed ad ipsam Ecclesiam Parochialem? An Rector, sine sacrista, aliusque Capellani eorundem Confraternitatum, quando non incedunt cum suis Confraternitatibus, sed foris ab illis possint in funeribus decedens solum deferre? An iidem Rectores, sine Sacrista, qui cum suis Confraternitatibus ad funus evocatis incedunt, post absolutum à parochio officium funeris in sua Ecclesia parochiali, in qua cadaver delatum sepeliendum est, possint super dicto cadavere iterum fungere officium peragere? Et An parochi possint super cadavere, præsertim sui parochiani, qui in Ecclesia, sine oratorio Confraternitatum intra fines sua Parochie possint, sepulchrum elegit, officium funeris peragere? pag. 120.

CONSULTATIO LXXIV.

An Inquisitores Apostolici possint abstinere suos familiares, seu officiales ab excommunicatione incursa vigore Canonis suadente, vel potius huiusmodi facultas pertineat præsertim ad Episcopos, quando nimium percussio est levis, vel mediocris? Et quid si enormis? pag. 120.

CONSULTATIO LXXV.

An Doctor, qui docet mysterium immaculatae Conceptionis B.

Virginis, quod quidem per multas rationes sustinetur, ut verum, sed desecto Scriptura, & traditionis de fide esse non potest, incurrit penas in Constitutione Alexandri VII. præscriptas?

Item an Episcopus, ordinarius illius Dilecti, possit sine citatione ipsius declarare, eum incurrisse in dictas penas, & pro tali habendum?

Et an eo appellato, poterit idem Episcopus decretum facere, quod non obstante appellacione, sustinenda est sententia, & tanquam privatum facultatibus esse habendum? pag. 120.

CONSULTATIO LXXVI.

De polygamia sponte comparento, & proderit occidente primam uxorem, an absolvendus sit à sola polygamia, tanquam à delicto pertinetente ad S. Officium, vel etiam ab homicidio occasione dilecti polygamia commisso? An deinde contrahere debeat valide matrimonium cum secunda, & interim debeant separari? pag. 120.

CONSULTATIO LXXVII.

An ex conversione Iudei ad fidem Christianam, infamia uxore, matrimonium intelligatur solutum quoad vinculum? An professio regularis, ab eo emissas, sit valida, & saltem ad quid obliget, si matrimonium subsistat? An possit deinceps cohabitare cum uxore, si matrimonium subsistat? Quas censuras incurret, præter irregularitates ex multis capitulis? pag. 140.

CONSULTATIO LXXVIII.

An forma, in orientalibus Ecclesiis consuecta, suppleat Sacramentum Confirmationis, et toleranda sit ab Ecclesia Latina? Et An à quolibet Sacerdote baptizante possit conferri huiusmodi Sacramentum, cuius in Ecclesia Latina solus Episcopus est minister ordinarius? pag. 141.

CONSULTATIO LXXIX.

An expediat ad declarationem instructionis super statu libero matrimonium decernere, quod Episcopi, qui habent amplas dioeceses, teneantur deputare Parochum, seu Vicarium foraneum pro dioecesanis habitantibus ultra duas dietas à Curia Episcopali, & matrimonium contrahere volentibus ad hoc, ut i coram suo Parocho, aut Vicario foraneo suum statum liberum probare valeant absque maiori dispendio accedendi ad Curiam Episcopalem pro eodem effectu? pag. 144.

CONSULTATIO LXXX.

An Sacerdos Armenus in Dioecesi Latina possit in Missa dicere orationem pro Patriarcha Armeno, licet dictus Patriarcha sit schismaticus? An Armeni decessus in dioecesi Latina possint incurrere iuxta ritum Armenum? An Armeni Catholici, reverfi in patriam, non valentes habere Sacerdotes Catholicos, & abstinere à communione absque scandalo, possint confiteri Sacerdotibus Armenis schismaticis, qui non sunt nomenatim excommunicati? 145.

CONSULTATIO LXXXI.

An matrimonium Græcorum, si contrahantur post susceptas sacros Ordines, sine prima sine secunda, sint valida? 146

CONSULTATIO LXXXII.

An Constitutio B. Pii V. de non audiendis condemnatis in con-

trame-

Index Consultationum.

sumam, elapso anno à die condemnationis, locum habeat etiam in Tribunali S. Officii? Maxime vero in illis causis, quæ ad fidem non pertinent? pag. 152.

CONSULTATIO LXXXIII.

An ministri Camera Apostolica exequi possint manu regia contra debitores Camera, conditores honorum Camerae, si dicti debitores sint officiales S. Officii ex illis, qui gaudent privilegio fori, absque æquitate Inquisitionis? pag. 152.

CONSULTATIO LXXXIV.

An Missionarii permittere possint Maronitis Catholicis, ut inueniant, & abstant, & dies festos agant cum Graecis? An eis liceat illis confidere, ut sine Absolutione permantant, quam Ecclesiam schismaticorum adeant? An propter animarum salutem ac deuotionem populi Missionaria hora post meridiem celebrare possint? Vbi de magna vi consuetudinum in Ecclesia administratione multa iterum adducuntur, & examinatur quidam ritus Græcorum in sacramento Extreme Vnctionis? pag. 153.

CONSULTATIO LXXXV.

An Regulari ministro S. Officii, decedenti extra claustra, dum iter agebat ex uno ad alium Conuentum cù obedientia sua Superioris, faciendus sit ipsalini? Et quatenus affirmari, An à Superiore sue Religionis, vel ab Inquisitore, cuius erat minister? pag. 157.

CONSULTATIO LXXXVI.

An, & quatenus forti pyxidus pertineat ad S. Officium Inquisitionis? pag. 158.

CONSULTATIO LXXXVII.

An Princeps secularis possit edicta sua prohibere, ne quis faciat incantationes superstitiosas cum uocatione demonum tacita, vel expressa sub pena mortis ultra penas Ecclesiasticas in ipso, quæ ad ipsos Iudices Ecclesiasticos pertinent? Quid faciendum de huiusmodi Edicto iam publicato? Et An Episcopus possit publicare simile edictum sub penis arbitrariis tam delinquentibus, quàm non reuelantibus vel ipsi Episcopo, vel S. Inquisitioni, & ulterius concedere indulgentias quadraginta dierum tam denunciantibus, quàm cooperantibus ad extirpationem huiusmodi delinquentium? pag. 159.

CONSULTATIO LXXXVIII.

An assertiones ista possint licite sustineri, nimirum, quod liceat mutuari, etiam pignoriis affricato de credito, aliquid ultra sortem exquirere, dummodo non reperiret sortem usque ad certum tempus? Item quod possit vendi res carius, quàm ualeat ob dilationem temporis datum ad soluendum sortem credite, & in exorbitanti summa, nempe ultra dimidium iusti pretii, & cum speciali obligatione rei vendita, siue translatione domini usque ad integrum satisfactum? Et quod possit fundari census annuus super bonis stabilibus, ac fructuiferis ad rationem decem pro centenario, & haberi ultra hanc affectionem pignus rerum mobilium eiusdem valoris capitalis? pag. 160.

CONSULTATIO LXXXIX.

An derisores, violantes, vel peruenientes sacras imagines

puniiri debeant priuatim quoad Iudices laicos in S. Officio Inquisitionis? Vbi quid de Iudeis hoc ipsum committentibus? pag. 160.

CONSULTATIO XC.

An Notarius, vel alius minister S. Officii ex his, qui gaudent privilegio fori, ex dicto privilegio superueniente, possit declinare iurisdictionem Episcopi, coram quo intraditum erat iudicium civile, & per multas annos discussum ante privilegium S. Officii? pag. 162.

CONSULTATIO XCI.

An damnati ad trivremes in Tribunali S. Officii, siue in perpetuum, siue ad tempus, siue degradandi? Et an degradatus debeat esse actualis, siue verbalis, siue nullo modo facienda sit? Vbi etiam recensentur casus, in quibus inferior pena degradationis, & alia scitu minime speranda? pag. 163.

CONSULTATIO XCII.

Quæ, quasque penas incurrat Religiosus laicus, professus Latinus, qui dimittens habitum regularem, ab Episcopo Græco schismatico se facit græcorum ordinari? Et reuersus ad Religionem quemodo sit tractandus? pag. 165.

CONSULTATIO XCIII.

Iudeus, supponens dedisse libellum repudiij in Iudaismo uxori hebræa, cum qua matrimonium non consummaret, Christianus factus, & continere non valens, vult contrahere matrimonium cum Christiana, viuenti adhuc uxore hebræa. Queritur Primo. An ex dicto libello repudiij fuerit dissolutum dictum matrimonium, non consummatum? Secundo. Quid requiratur ad effectum dissoluedi dictum matrimonium, ex quo dictus Iudeus Christianam solum amplexus est, & transire cupit ad secunda vota cum muliere Christiana? Tertia. Maxime vero degente in remotissimis partibus eius uxore hebræa? Vbi multa de libello repudiij? pag. 167.

CONSULTATIO XCIV.

An patienti exempti, siue privilegiati S. Officii, hoc est officiales, qui gaudent privilegio fori active, & passive, quales sunt Vicarius, Notarius, Fiscalis, Barcellus, Cypios, carcerum, & eiusmodi alij ministri necessary S. Officii, gaudeat quoad omnia communis exemptio Episcoporum? pag. 169.

CONSULTATIO XCV.

An edictum Inquisitionis, publicatum in eius ingressu ad Inquisitionem sub nomine proprio, & dignitati, possit post deputationem noui Inquisitionis, qui huiusmodi edictum non renouauit prater consuetudinem Inquisitionis antecessorum, qui dictum Edictum in effectum ingressu renouare solent? An necessarium sit nouum edictum publicare, vel magis expedit illud differre ad opportunam commoditatem, ne ex intemptu publicationis edicti scandalum oratur in populo, vel etiam impedimentum à Principe laico, & quo versimiliter timeri potest? An potius expedit nouum edictum publicare Roma à generali Inquisitione, quod afficiat omnes Inquisitiones prefatum edictum, vel ex aliqua causa, vel etiam ex oblatione, aut negligentia publicare emittentes? pag. 170.

CON-

Index Consultationum.

CONSULTATIO XCVI.

An praestitum à solo dicto fecerit criminis, in quo obijt, absque tamen purgatione macula, gaudeat privilegio sponte comparentium in causa, pertinet ad S. Officium, non tamen in materia fidei? pag. 170.

CONSULTATIO XCVII.

An, & quatenus carceratis in S. Officio ob crimen haeresis concedi debeant Confessionarius? pag. 171.

CONSULTATIO XCVIII.

An Bulla B. Pij V. Si de protegendis habeat locum in iis, qui sine fractura carceris S. Officii, sed clauibus adolerunt, non ad ius fidei sed pretio educuntur à carcere de haeresi vehementer suspectum, non tamen confessionem, neque communionem? pag. 171.

CONSULTATIO XCIX.

An, & quatenus Graci schismatici possint fieri captivi, ac suis bonis expoliari à Christianis, praesertim à tristemis Religiosis Hierosolymitanis? pag. 172.

CONSULTATIO C.

An dos, eiusque augmentum resisti debeat à viro Iudeo ad fidem Christianam converso, uxoris in Iudaismo permanentis? pag. 172.

CONSULTATIO CI.

An familiaris conversatio, ac litium extinctio sint causa sufficiens ad dispensandum in primo, & secundo affirmatiua gradu? Etiam in non Magnatibus? pag. 172.

CONSULTATIO CII.

In quadam diocesi plerique rustici, & mechanici sunt tenuioris fortuna, & tamen ad gravium onerum solutionem compelluntur. Hinc est, ut media inquirant oneribus istis, & vilius opportuna, multa millia utrinque sexus quotannis in partes hereticorum proficiuntur, & operam suam elocant talibus etiam Domini, qui diebus teumy, Veneris, & Sabbati solummodo vetitus cibos apponi sinit, usque operarii Catholici in desertum alterum passim viscuntur. Queritur, An liceat? Idem Catholici Dominum subinde non reperiunt, nisi se obligent ad exercitum operum servitium pro diebus etiam sistis. Queritur, An propter suam pauperem se ad illud obligare possint? pag. 173.

CONSULTATIO CIII.

Ministri heretici prolem, sacris involutam, baptizantur, aquam in singulis ita communiter effundunt, ut illa sacras tantum, rati autem villam infantis membrum contingat, quo casu baptismus esse nullus.

Queritur proxima, an sint monendi ministri Catholici, ut sub conditione semper baptizent ab hereticis baptizatos? Item qui plerique in locis militent pro hereticis, quare officio aliquo funguntur sepe nequeant sua obtinere stipendia, nisi probent à se subinde frequentatas conciones hereticas, & ideo eis aliquando interfit sine scandalo, ut aiant, cum satis, superque confecti tam orthodoxis, quam heterodoxis se esse catholicos, & solummodo pro forma se se in concionibus effundant, ac insuper sine erroris, aut haeresis periculo, cum vel non attendant ad verba incantantis, vel aures gossipio obturent. Queritur,

An tales dum ad Sacramentum penitentiae accedunt, & conciones vitare non possunt, possint absolvi? pag. 173.

CONSULTATIO CIV.

Multi heretici convertuntur ad fidem, inter quos non pauci sunt coniugati, altero coniuge perseverante in haeresi, coniugati, inquam, rita tantum heretico, ideoque invalido, cum in illis partibus publicatur sit decretum S. Concilii Tridentini. Pars contrafacta caput matrimonium renouare secundum formam eiusdem decreti Tridentini, ac comportem hereticam, à qua separari non aliter impossibile est, nullatenus potest inducere, ut coram Parocho compareatur, quoritur, quid Pastores Catholici cum tali agere debeant, & speciatim, an coniugem bona voluntatis ad usum Sacramentorum possint admittere? pag. 174.

CONSULTATIO CV.

An concedenda sit facultas dispensandi in matrimonio rato, & non consummato ad hoc, ut primi coniuges possint ad secunda transire vota, superculosa, & impacata graviter cohabitatis futuris, seu lapsis in haeresim? pag. 174.

CONSULTATIO CVI.

An concedi possit, ac debeat dispensatio coniugis in primo gradu affinitatis, in secundo consanguinitatis, & in tertio pariter consanguinitatis cum paternitate? pag. 174.

CONSULTATIO CVII.

Supposito privilegio, quod pro maleficiis non publicentur bona delinquentium, nisi pro delictis laeae maiestatis divinae, vel humanae. Queritur, an fautoribus, quae Constitutione B. Pij V. Si de protegendis, declaratur rei laeae maiestatis in primo capite, possint confiscari bona?

An dicti fautores, declarati excommunicati, si per annum, infunderint in excommunicatione, efficiantur heretici ita, ut eorum bona confiscari valeant?

Et an, pendente anno excommunicationis, possit Fiscus describere bona dictorum fautorum, ut, elapso termino infidelitatis, eorum bona confiscare valeat? pag. 175.

CONSULTATIO CVIII.

An casus sententiae, quae tantum declarat, Inquisitionem S. Officii non esse iudicem competentem, comprehendantur in Constitutione 22. B. Pij V. quae incipit, Inter multiplices? pag. 176.

CONSULTATIO CIX.

An iuramentum praestari solitum ab alumnis Collegii de propaganda fide, scilicet non assumendi statum religiosum, donec in ipso Collegio maneant, nec postquam ab eo exierint ante elapsum triennium sine Sedis Apostolicae licentia, sit licitum, validumque? Vbi de munere Clericorum, & Regularium haud pauca? pag. 176.

CONSULTATIO CX.

An testes singulares in tempore, & locis antiquis, concordantes tamen in specie, & scella haeresis sufficienter probent? Sive An sufficiant testes, si non sint singulares quoad substantiam haeresis, sed solum singulares in iis, quae per se non faciunt ad substantiam haeresis? Quod est? An ex huiusmodi testibus singulares possit damnari ad penam ordinariam Christianis novus, qui sit negat, ut, neque alius graueior indicis? Vbi quid de testibus singulis quoad ipsam haeresis substantiam? pag. 180.

CON-

Index Consultationum.

CONSULTATIO CXI.

Cuius sit in matrimonij impedimentis dispensare? pag. 183.

CONSULTATIO CXII.

An Officiales, qui gaudent privilegio fori S. Officii, sint exempti à Tribunali R. Fabricæ S. Petri pro executione legatorum priorum? Vel saltem recurrendum sit ad Inquisitionem, ut subscriptæ primam citationem duntaxat, quemadmodum in Tribunali dicti S. Officii cum alijs exemptis observatur? pag. 183.

CONSULTATIO CXIII.

An in Breui Gregorii XIII. pro S. Officio Inquisitionis Taurinensis, in quo omnia, & singula spolia per Regulares quoscunque extra Monasteria decet in toto dominio tam Sabaudia, quam Pedemontium ad Cameram Apostolicam pertinentia, in necessitates perpetuas eiusdem S. Officii demantur, & applicantur, sint comprehensæ Regulares, qui decet, uti parochi in Ecclesijs unitis suis Monasterijs, extra tamen claustra positi, ibique, vel alibi, prævia licentia suorum Superiorum, edicta Ecclesiæ Parochialis causa informati discedentes occumbunt? pag. 184.

CONSULTATIO CXIV.

An præferatur cultum aliquem, atque adeo sit contra decreta Urbani VIII. de cultu non exhibendo non beatificatis, neque canonizatis, foramen sepulchrorum, in quibus conduntur corpora servorum Dei, coopertum tabula, ut terra sepulchralis sioni possit à fidelibus, eam devotionis ergo perquirentibus? Anve etiam præferatur cultum aliquem sepulchrorum circumdatum cruce lignea, vel ferrea balustrarum? Vbi exhibetur formatæ ac recte constructi processum super non cultu ad præscriptum decretorum Urbani VIII. pag. 184.

CONSULTATIO CXV.

An, & quatenus in quacunque cathedrali, vel Collegiata Ecclesiæ sacris ordinibus nondum initiati vocem in capitulo habere nequeant? Quid præstare teneantur ad eas promoti? Quando deinceps promovendi? pag. 196.

CONSULTATIO CXVI.

Anvici, qui secum per vim ad Ecclesiam trahunt ministros Curia secularis, gaudent Ecclesiæ immunitate? pag. 197.

CONSULTATIO CXVII.

An Monialis possit facere renunciationem legati, sibi relicti reſervata sibi parvi illius, sua vita dur ante, & sub conditione, quod nihil Monasterio acquiratur? pag. 197.

CONSULTATIO CXVIII.

An Sacerdotibus, qui Latinam, & Illyricam linguam callent, permittendum sit, ut Missam utraque lingua, prout ipsi placent, celebrare possint? An iis Sacerdotibus, qui ad presbyteratum promoti fuerunt, tanquam periti in lingua Latina, quoque eadem lingua Missam per non modicum tempus celebraverint, permittendum sit, ut lingua etiam Illyrica celebrare possint? An iis Sacerdotibus, qui ad presbyteratum promoti fuerunt, tanquam periti in lingua Illyrica, quoque eadem lingua Missam per non modicum tempus celebraverint, permittendum sit, ut lingua etiam Latina, nempe nobilius,

Missam celebrare possint, si cateraque in ea pervenerint? pag. 198.

CONSULTATIO CXIX.

An cesset, qui admittuntur ex cap. In fidei favore de hæreticis, in 6. probent pro pena ordinaria contra reos negantes? Et quatenus negant, quem gradum probationis faciant? Et An in dicto cap. comprehendantur etiam suspecti de hæresi? pag. 198.

CONSULTATIO CXX.

An in electionibus Abbatissarum in Monasterijs, Regularibus subiectis, una cum Vicario generali interesse possit etiam notarius Episcopalis? An electio facta absque interſuentia Vicarii, & Notarii sit contra Constitutionem Greg. XV. ac propterea nulla? 199.

CONSULTATIO CXXI.

An legati Sedis Apostolicæ possint in prima instantia in præiudicium Ordinariorum cognoscere causas, in quibus intrat obligatio Cameralis? pag. 199.

CONSULTATIO CXXII.

An licet quis promoveri possit ad sacros Ordines ab Episcopo originis sui patriæ? pag. 200.

CONSULTATIO CXXIII.

An mandataris delicti non spectantis ad fidem, incurſus in penas Bullæ si de protegendis, & ideo tradendus Curia seculari, mortuus, sit etiam igne comburendus? An idem, antequam consignetur Curia seculari, debeat abſolvere? An mandataris eiusdem delicti, & cum supradictis sociis, qui ob aliquos circumſtantias damnatur ad vitæ perpetuas abſolvere debeat? pag. 201.

CONSULTATIO CXXIV.

An Reſtoribus navium magnarum, navigantium ad Indias, vel alias longinquas regiones, concedenda sit facultas celebrandi sacrum in eisdem navibus, saltem in festivitatis de precepto? pag. 201.

CONSULTATIO CXXV.

De censuris latis ab Episcopo contra Canonicum Ecclesiæ exemptæ, an subsistant? Quid de latis contra Vicarium dictæ Ecclesiæ? Et An Propositis dictæ Ecclesiæ procedere possit contradicendum Canonicum? pag. 202.

CONSULTATIO CXXVI.

Viginti dubia super decreto S. Congregationis super statu Regularium de Tertiariis, ac besujs, atque aliis non recipiendis, nec retinendis ad habitandum in Monasterijs, seu domibus Regularium ante etatem præfixam? pag. 203.

CONSULTATIO CXXVII.

An credendum sit confessorio Cardinalis, ac scriptori Codicilli ab ipso Cardinali facti, testari, quod per dictum confitentem, in quo expressè renovantur legata in pecunia, non interdictæ Cardinalis renovare legata in pecunia sua familia, relicta in testamento? pag. 204.

CON-

Index Consultationum.

CONSULTATIO CXXVIII.

An contraveniens editis Episcopi in materia clausura Monasterii, possit ab excommunicatione suspendi, & Episcopo edicenti rescripta, absolvi à Metropolitano, vel à quocunque alio Episcopo? pag. 105.

CONSULTATIO CXXIX.

An privilegium, quod Inquisitores, & etiam Notarii habent ab Urbano IV. quod non possint excommunicari à quibusvis Delegatis, & inferioribus Summo Pontifici, cuius privilegii meminit Eymor. in direct. p. 3. o. 21. ubique Pegna com. 70. extendi possit ad alios ministros, & officiales S. Officii, & precipue ad Consultores, nominatim Portugallie, qui habent officium perpetuum cum voto decisivo, & subscribunt sententiis?
An sibi prædicaverit Consultor S. Inquisitionis consentiendo in iurisdictionem alius Tribunalis?
An Inquisitor potuerit sibi inius dicere, & renovare censuras promulgatas à Delegato Apostolico?
An Nuncius Apostolicus in gradu appellationis, seu reversionis possit procedere in eius causis? pag. 105.

CONSULTATIO CXXX.

Quomodo sit expediendus, qui se accusat non preventus ab aliquo iudicio, ipsum fuisse fortilegi qualificatus ad amorem, si interrogatus super intentione, potest respondere? pag. 106.

CONSULTATIO CXXXI.

Dubium difficile de valida susceptione Sacrorum Ordinum? pag. 107.

CONSULTATIO CXXXII.

Sacerdos Latinus falsus Monachus ritus greci uniti, petis dispensationem celebrandi, ac recitandi diuini officium ritus greci adducens pro causa, quod alius non poterit ministrare officia sua Religionis, & propterea ab illa recedere tenebitur? Queritur, quid consulendum? pag. 112.

CONSULTATIO CXXXIII.

Supposita notorietate adulterii uxoris, quod tamen vir ob potentiam, & qualitatem adulteri non potest in iudicium deducere, sed dedit literas ad uxorem, ad adulterium, & ad multos Primates, in quibus, & palam quoque declaravit, se velle ad sacras Ordines promoveri, atque vitam castitatem ad mortem usque ducere, & in regione non habet Ordinarium pro dimissis habendis; queritur, An vir propria auctoritate in casu possit possit, etiam nolente uxore, divorcium celebrare? Et quotiens affirmative?
An dispensandus, ut possit sacras Ordines suscipere?
Et an Eminentijs. Prætoribus possit etiam tunc effectum dimissorias literas concedere? pag. 108.

CONSULTATIO CXXXIV.

An damnatus in contumacia ad penas Constitutionis, si de protegentis, & in specie excommunicationis, si per annum inforsuatus in excommunicatione, sit declarandus hereticus, vel damnandus, velut hereticus ad terminos cap. excommunicamus 1. de hæ. et.?
An pena damnati, velut heretici extendatur ad penas omnes hereticorum, & precipue combustionis eius statuta, vel imaginis?
An in citatione nona sententia condemnatoria ad penas

hereticorum offerendus sit saluus conductus pro penis in priori sententia contentis? pag. 109.

CONSULTATIO CXXXV.

An Græci in susceptione Sacrorum Ordinum teneantur observare tempora, & interstitia Ecclesie Latine? pag. 109.

CONSULTATIO CXXXVI.

An ad inquirendum specialiter contra Episcopum, ipsique constituendum inter reus, requirantur testes omni exceptione maiores, sicuti ad illum condemnandum requiruntur?
An testes dicantur omni exceptione maiores, cum nec fateantur delictum, ex quo fecerint criminis, nec perituri videantur?
An prædicti testes examinati coram Episcopo, tanquam Inquisitore, purgari debeant à maculis, mediante tortor?
An potius procedendum sit ad vltiora, contra eosdem testes, prout in casu adducto? pag. 110.

CONSULTATIO CXXXVII.

An milites Catholici, qui deficiunt in regiones hereticas ad exercitum hereticorum, & postea à militibus Principis Catholici intercepti redeunt ad regiones Catholicas, & tunc quandoque confligunt ad loca sacra, gaudent immunitate Ecclesiastica? pag. 111.

CONSULTATIO CXXXVIII.

An Clericus mandatus S. Officii, qui gaudet privilegio fori S. Tribunalis altius, & possit, possit in causis criminalibus non pertimentibus ad S. Officium, absolvi à proprio Episcopo, inspicillimum Clericum esse Officialem S. Tribunalis?
Et quotiens verò fuerit absolutus, an possit in carcerem committi ab Inquisitore ad effectum procedendi contra ipsum pro eodem delicto, de quo iam fuit ab Episcopo absolutus? Et
An Episcopus procedere poterit ad censuras contra birrarios S. Officii, qui diuini Clericum carceri mancipaverunt, & contra custodem carcerum, qui eum detinet, nisi diuini Clericum, ut supra absolutum, dimittant à carceribus? pag. 111.

CONSULTATIO CXXXIX.

An, & quotiens duci sunt, vel esse possint Christianorum servit? pag. 112.

CONSULTATIO CXL.

An plures testes singulares singularitate administrationis, non habentes, seu habentes exceptiones correatis, vel alias legales, probent?
Vel quomodo gradum probationis faciant in materia herese, vel Apostasie, si prædicti testes non fuerint repetiti, vel repetiti, res non citato, vel, si citato, denegata eadem facultate dandi interrogatoria, etiam si in eo Tribunalis extet consuetudo non repetendi testes? pag. 115.

CONSULTATIO CXLII.

An Regularis, propoñens in suis Ecclesiis populo lucrandas indulgentias, qua iam à Sede Apostolica fuerunt declarata falsa, vel apocrypha, vel indiscreta, possint ab Episcopo loci, in quo fuerint propoñita, puniri? Et quotiens affirmative, qua pena? pag. 115.

Index Consultationum.

CONSULTATIO CXLII.

Cum cedant oblationes, quae offeruntur in Missa presbytero celebranti?
Et quid de illis, quae offeruntur novis Sacerdotibus, dum celebrant primam Missam? Vbi quid in istis advertendum? pag. 216.

CONSULTATIO CXLIII.

An Iudeus, qui blasphemias hereticas profert in Christum, vel B. Virginem, eius matrem, confugiens ad Ecclesiam, gaudeat illius immunitate? Vbi esset de blasphemis, & blasphemis? pag. 216.

CONSULTATIO CXLIV.

An Iudeus consequi possit gradum doctoratus, saltem in medicina? pag. 218.

CONSULTATIO CXLV.

An, quatenus Admonitioni Regularium concedenda sint in commendam Clericis secularibus? pag. 218.

CONSULTATIO CXLVI.

An pharmacopola laicus sit irregularis addit, ut ne possit quidem ad primam tonsuram promoveri? Et an irregularitas impediatur etiam susceptionem primae Tonsurae? pag. 219.

CONSULTATIO CXLVII.

An uxor, consentiens viro, Conseruatorium nullis clausula legibus oneratum, ingressa, asserto simplicis castitatis voto, post consummatum matrimonium, priusquam ab ea emissio, ac divorcium de utriusque consensu ex decreto Ordinarii sequente nullatenus obstantibus, viro suo id enim ob incontinentiam flagitanti, sit restituenda, saltem ex Iudicis Officio, vel potius in Conseruatorio retinenda? pag. 220.

CONSULTATIO CXLVIII.

An Capitulum in casu proposito perpetuum Ecclesiae suae servitium absque ulla vacatione prestare teneatur? Et quatenus negatiue?
An saltem subfuit rationabiles causa indulgenti, ut quatenus trimestri vacatione gaudeat? pag. 220.

CONSULTATIO CXLIX.

An expediat plures Sanctos iam Canonizatos, in Romano Breviario inscribi, deque his officium unum cum Missa in toto Orbe Christiano celebrari? pag. 220.

CONSULTATIO CL.

Responsio ad septem criminationes in Parochis Pribis ab Anonymo impaetis? pag. 221.

CONSULTATIO CLI.

De ecclasi, & rapis mystico. Quae sint. De eorum causa. Quando distinguantur. Eorum diuina, subiectum, daturatio, effectus. Quando dignoscantur esse naturales, demoniaci, diuini. De eorum probatione, & examine, ubi id genus alia pro seruium Dei solemni Canonizatione perspicue disquiruntur, ac vera, germanaque Theologia mystica solida, & expressa effigies retinetur? pag. 223.

CONSULTATIO CLII.

Quas penas incurret Christianus negans animam rationalis immortalitatem, vel de illa dubitans? pag. 241.

CONSULTATIO CLIII.

De faditate Comediarum nostri temporis, deque earum alteribus, & inspectoribus, ac in hoc malum remedijs, deque quasi per satiram, deque potestate Episcoporum illas, obsecro, quae inde prohibendi? pag. 241.

A D L E C T O R E M.

*Quibus rationibus, quibusque partium studijs huius Operis auctor ducatur, ubi-
 cunque de Fori competentia Ecclesiastici cum seculari, seu de Ecclesiastica
 immunitate, & illuc spectantibus scribit, non sinit opus te admonere, Can-
 dide Lector. Facillime etenim id & lectura animaduertes, & ni faller-
 eam scribentis genium, & statum, quam temporum necessitatem, seu
 maius corruptelam agnosces; Caterum ne imprimendi operis permissu, qua
 continentur approbati, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo existimares, permis-
 sendum fuit eò impressorum dumtaxat rationibus, & mercatura id datum fuisse, ac si id age-
 retur non deesse celeberrimos Doctores, solidasque doctrinas, quibus Principibus, & Magi-
 stratibus, contra nouarum opinionum sectatores, sua iura probe constent.*

D. IACOBI PIGNATELLI CONSULTATIONVM CANONICARVM.

Tomus Octauus.

CONSULTATIO I.

*Quatenus Eremita gaudeat privilegio fori ?
vbi de pluribus Eremitarum generibus,
eorumque imposturis.*

Tunc hac quidem in re variant
sententia. Habent quoque
& Canonici suum Labyrin-
thum. Sane, quidam, Ere-
mitas hoc privilegio gaudere,
Glossa vit. in can. nulla rati-
one d. 93. & in can. quod veri 16. q. 1.
vbi ait, Eremitas subesse Episco-
po, in cuius territorio dego-
rant, idem voluit Innoc. in cap. Cum

monasterium n. 1. de elect. vbi concludit, Eremitas,
quantis possint habere proprium, quia non abrenun-
tiant, tamen esse personas Ecclesiasticas, & debere continen-
tiam promittere, ac servare, can. Scriptis 5. ecce
27. q. 2. Innocentium sequitur ibi Ostiens. num. 3. & lo.
Andr. n. 13. Idemque tenet Archid. in d. can. qui vero
n. 3. & in cap. 1. n. 1. v. Eremiticum de excess. Prælat. in
6. vbi alicui, Eremitas, quamvis non renouent pro-
prios, habere tamen annexum votum continentie, gau-
dere privilegijs Clericorum, & subesse Episcopo, in
cuius territorio consistunt. Quia non debent esse acce-
phali d. can. nullaratione d. 93. subdique tamen, non
esse verè Religiosos, nisi dent se alii ex Religionibus
approbatis iuxta ea, quæ notantur in can. de vniu. 27.
q. 2. quibus adspiciuntur Abb. in d. cap. Cum monaste-
rium n. 2. & Boet. in cap. nullus de for. comp. n. 6. Vbi
simpliciter ait, tales gaudere privilegio fori, & hanc
sententiam conatur tueri, & veriorum putat Alex. de
Neuo in d. cap. nullus n. 27. concludens, Eremitas esse
personas Ecclesiasticas, & gaudere fori privilegio. Hoc
ipsum firmat Felin. in d. cap. nullus n. 5. vbi alios addu-
cit per textum, quem ait esse notum in cap. fin. 5. item
vitas Patrum d. 15. vbi dicitur, vitam Eremitarum
cum honore suscipimus, & quamvis restringitur ad
vitas, quas scripsit D. Hieronymus ad hoc, vt dicantur
Sandi, non tamen ille textus negat, vitam illorum
esse religiosam, quod etiam persequitur Doctores allegati
Carolo de Grassi. eff. 1. n. 502. inter quos Co-
nat. præd. quæst. cap. 34. num. 4. & præter eos March. de
iurisd. cap. 133. & Duard. in Bull. Cam. cap. 15. quæst.
4. num. 2.

Probant primò ex text. in can. item 2. q. 7. vbi S. Ioannes
Baptista dicitur vitam Eremiticam duxisse, & ex d. can.
scriptis 5. ecce 27. q. 2. Vbi S. Macharius, & S. Alexius post
coramda spoualia de præsentia elegerunt vitam Eremiti-
cam, vt Deo seruirent, & sic suas spoualia reliquerunt, anq.

Tom. VIII.

ndeo vita Eremitana non est Laicalis, sed Ecclesiastica.

Deinde ex can. duo sunt 12. q. 1. vbi textus ponderat, 3
personas Ecclesiasticas esse non solum Clericos, sed etiam
personas Deo deuotas, quæ sunt deuote orationi, & con-
templationi, quæ ab omni strepitu temporalium debent
cessare. Eremitæ autem sunt huiusmodi, ac proinde sunt
personæ Ecclesiasticæ.

Postremo quia hæc est communis conclusio, adeoque 4
sequenda fauore animarum. At in d. cap. nullus rum. 9. &
Boet. in rr. de stat. & vbi Eremit. n. 1. 3. & 14. vbi ait, quod
hæc opinio de iure est verior, æquior, & benignior, &
quod ita sunt Religiosi, & pro Religiosis in iure existi-
tut, quod non possunt in ius vocari, sed eorum Prælati
pro eis esse vocandi, qui eorum vice respondere teneantur.

Alij volunt, ac probant non gaudere, ipse sunt Laudé-
fis, & loci Lignano in Clem. 2. de prob. qui tales ex vtero
venit & exierunt laici, nec postea superuenit aliquis actus,
eripiens eos à iurisdictione seculari, qualis est Ordinis re-
ceptio, & couersio ad aliquam Religionem approbatam,
vt in can. siquis suaderit 17. q. 4. in cap. fin. de relig. dum. & in
cap. non dubium de sent. excom. firmatque Abbas, se expli-
cans in d. cap. nullus de for. comp. n. 10. vbi ait, primam
opinionem graviorem esse, sed hanc postulat esse vti-
orem de iure, quia Eremitæ non habent certam regulam,
sed viuunt sola voluntate, & sunt sicut locustæ sine Rege
secundum Gulielmum, ac notat Gloss. in d. can. qui verè 16.
q. 1. & aliter Ioann. de iur. quod teneantur continen-
tiam promittere, non probatur iure, vt idem Abbas affirmat in
d. cap. Cum monasterium n. 2. Socio. in cap. 1. n. 1. de for.
comp. vbi dicit, hanc opinionem sibi magis placere, eam-
que tenere Gulielm. de Monte Laud. in d. Clem. 2. & in
Clem. Cum ex v. de sent. excom. quia propriè loquendo isti
non sunt personæ Ecclesiasticæ. Non enim sunt Clerici.
Quod clarum. Neque sunt Religiosi alienius Religionis
approbatæ, neque Conuersi, neque Oblati, sed sunt iure
laici, & è suo iure receperunt ad libitum, neque sunt depu-
tati ad aliquam Ecclesiasticam, & pium vsum auctoritate
Ecclesiæ, vel alicuius Prælati, ac ita consilium Caldei. in
tit. de iudic. conf. 7. ac tenent Roselli, Angelici, Romanus,
clari à Syluestro v. Eremitæ q. 1. dum generaliter statu-
unt, Eremitam non gaudere, quia nihil est, quod eos eximat
eum remanens purè laici. Quam opinionem esse de iure
veriorē, & seruari in praxi, dixit Auzer. in 1. de poss. 7.
iudic. fecul. in person. Ecclesiastic. reg. 2. n. 27. vbi refert, ita iu-
dicatum fuisse in Curia Parliamenti contra quendam Ere-
mitam, qui propter egregia furta, & rapinas vitimo sop-
picio affectus fuit, subdens ratholominus, primam opinio-
nem esse æquiorē fauore Religionis, pro qua in dubio est
iudicandum. I. seu person. aff. de relig. & sumpt. fin.

Sunt quia differe. n. Eremitas, qui subiacent Ordinarijs, 6
gaudere, in quo tamen discrepant. Nam aliqui videntur
loqui de omnibus Eremitis, quatenus supponunt, omnes
sub Ordinarij esse eo ipso, quod in aliqua diocesi suat, ac

A

pro-

proinde non esse sicut locustas sine Rege, aut capite, ut quidam obloquantur, immo & sufficere quod sint sub Parocho. Ceteri autem requirunt, quod speciale aliquam vovent, vel proficiant obedientiam sub Episcopo. Tandem alij dicunt, eos omnes gaudere, qui sunt sub obedientia Praelati gauderis privilegio, inter quos est Nauar. in *man. cap. 27. n. 79.* loquens de privilegio Canonis, Sylvest. *id. ibi.*

7. Sed denique qui distinguunt, ut Decianus, & alij, quos fecerat de *Grat. d. eff. 1. n. 107. & seq.* Aut enim Clericus tempore, quo assumptum habitum Eremiticum erat Clericus, vel Religiosus, & tunc remanet, ut erat antea, fruaturque omnibus privilegiis Clericalibus. Aut non erat Clericus, neque Religiosus, sed simplex laicus, & tunc iterum distinguunt. Aut est approbatus Summo Pontifice, vel ab Episcopo, eique datus modus vivendi, cui se obligavit, & tunc quidem gaudet privilegio fori; aut non est approbatus, quare et datus vivendi modus, & tunc non gaudet. Aut sponte, etiam si esset purus laicus, sumptum habitum Eremiticum, & vitam Anachoreticam agit, Eremiti assidue cultor, exercendo se orationibus, lectionibus, aliisque operibus, & hoc casu gaudet privilegio Clericali, quia verbi potest dici Religiosus, donec io eo statim permanet. Aut est erro, ac mendicus, & tunc non gaudet privilegio Clericali. Tandem concludunt, quod in hoc dubio attendenda est consuetudo, quae iurisdictionem tribuit, *cap. cum contraxit de for. comp. l. vires C. de iur. off. lib. 12.* Hanc eandem iurisdictionem approbatul. Carl. Imbricari, in *tratt. de hodie. Regni, Contrarias*, & Borgias, quos refert, ac sequitur idem de *Grat. loc. al. legat. n. 107.*

8. Quod autem spectat ad primam sententiam, illa non est approbanda. Quia nunquam reperitur ita generaliter concessum huiusmodi privilegium. Non enim id habebat ex relato *can. qui verè 16. q. 1.* quia subijcis verbis non est necesse intelligere privilegium Clericale, sed alium fuisset, honoremque. Neque ex *cap. vn. de excess. Prel. in 6. aut ex cap. privilegium de verb. signif. cod. quæ pro se citat Marthe, iurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticae, omnis observans, hoc est superfluous, quia apertiissime loquuntur de Eremitis, qui sub obedientia superioris Regularis vivunt, adscripti, aneque Monasterij. Immo modio ex Doctoribus, quos citat, loquuntur tantum de Eremitis, qui habent propriè privilegium, & Praelatum, quatenus dicant, ipsum debere respondere in iudicio pro Eremitis.*

9. Quod verò ad gaudendum privilegio fori sufficiat esse sub obedientia alicuius, qui privilegium partecipet, ut loquuntur Sylvest. & Nauar. nullo movetur fundamento. Arguunt enim Sylvestro, quod si laicum viventem in tutia adstrictio obedientie alicuius Praelati facit privilegium gaudere, quantum magis vacare Deo penitus in solitudine, & quod id probavit Summa Angelica ex *can. missa variè d. 93. & ex can. si autem v. q. 3.* negandum est, quod assumit. Talis enim, vi potest laicus, non gaudet, vel si gaudeat, aliquos, id est ratione perpetuae obligationis cum servitute alicuius alicuius facti loci, nec tale quid penitus ex citatis iuribus potest deduci. Siquidem io *d. can. missa variè* solum habetur, Clericos, & Sacerdotes habentes non esse, qui sub noli Episcopi disciplina, & proinde iterum gubernantur. Ex quo inferit Glossa, etiam Eremitas subesse debere Episcopo, in cuius territorio sunt. Et in *can. si autem*, sermo est de obedientia, quem in spiritualibus non solum Clerici, sed etiam laici debent Episcopo, tanquam animarum Pastori.

10. Pro solutione igitur huius questionis distinguenda sunt plures species Eremitarum. Prima est eorum, qui emittunt tria vota solitaria in aliqua Religione approbata, quales sunt Camaldulenses, Montis Coronae, Montis Seotij, Augustiniani, & ceteri. Ij, eorumque novitij abque villa difficultate gaudent non solum privilegio fori Ecclesiastici, hoc est exemptionis à potestate seculari, cum sint verè, ac propriè Religiosi ex *cap. 1. in fin. de excess. Prelat. in 6. & cap. privilegium de verb. signif. cod. lib. 12.* & notat Felin. in *cap. nullus de for. comp. n. 6.* vbi Canonistae communiter, sed etiam privilegio exemptionis à iurisdictione Episcopi, etiam ratione dicti perpe-

trati, contra dictum initio, vel rei sit extra locum exemptum, ut per Doctores in *cap. Tunc de privilegio.*

Secunda species est Eremitarum in Coogregatione, habentium modum vivendi ab Episcopo approbatum. Et isti, licet non sint verè, ac propriè Religiosi, quia non profitentur aliquam ex Religionibus approbatis, ideoque testari possunt iuxta ea, quae tradunt Archid. in *cap. vn. n. 1. de excess. Prelat. in 6. Abb. in *tratt. de testam. in 6. Prelat. in can. nulli dubium n. 1. 12. q. 1.* Alber. in *aut. iur. off. n. 23. C. de Sacry. Eccles. de Nauar. com. 2. n. 43. de Regul.* sunt tamen personae Ecclesiasticae, atque adeo sub sunt iurisdictioni Episcopi Diocesani. Patet multis argumentis. Ex textu enim in *cap. induratum n. 5. penult. de elect. in 6.* mulieres viventes in Congregatione, licet non renuncient proprijs, nec professioem faciant, nihilominus instat Mooalium sunt sub iurisdictione Ecclesiae, & tamen illarum status, siue regula non approbatur, ut ibi dicitur. Idemque est de Beguinis in *Extravag. Ratio hominis XXII. de Priv. domus.* Et in mulieribus, quae vulgo dicuntur Canonice seculares, ut est textus io *Clem. 2. de stat. Monach.* vbi illas esse contenti-das eorum Iudice Ecclesiastico, firmavit Rota dec. 8. de *iur. parr. in antiq.* quem sequitur Felin. in *cap. dilecti n. 2. de muer. & obed.* Ergo idem dicendum est de Eremitis in communitate viventes.*

Idipsum probatur ex textu in *d. cap. 1. de excess. Prelat. in 6.* vbi à prohibitione mendicantium facta de novis domibus non recipiendis exceptio vivendi ij, qui agunt vitam Eremiticam in cellis, siue habitaculis Eremiti de Maioribus suorum licentia. Quae exceptio est aperte incepta, nisi Eremitae saltem large essent Religiosi, *l. nam quod loqui de 5. penult. ff. de pen. leg. Item exemplo virorum Tertiorum, qui, si collegialiter vivunt, gaudet privilegio exemptionis ex Concilio Lateranensi sub Leone *ff. 11. in fine.* & nosalibi. Et etiam quia io Eremitis viro-utibus io communi auctoritate Praelati oon militat rationes, & inconuenientia, quae considerantur ab auctoribus contrarie sententiae, ut tradit Glossa in *l. 2. v. non possunt ff. de in iur. tue.* quae explicat illum textum in Monachis, & Eremitis, id est collegialiter viventes. Et de his etiam intelligendus est Innocent. in *d. cap. Cum Adversum n. 1. de elect. dum dicit, hosteneri continentiam servare, ac promittere, & subesse Episcopo diocesano per 5. Ecce 27. q. 2.* Ad denique videtur id esse mentis D. Thomae *d. 4. diff. 27. & in 2. 2. q. 186. ar. 5. ad 3.* expressè hoc tenet Sylvest. *d. v. Eremita q. 1. n. 2. & v. Ecclesiast. d. 6. n. 6.* vbi concludit, hos Eremitas gaudere privilegio non solum fori, sed etiam Canonis, quem sequitur Nauar. *d. cap. 27. n. 79.* alijque recitent.*

Facitque, quod ait Rota dec. 1. de *Regul. in antiq.* vbi contra opinionem Ios Andreæ in *cap. dilecti de muer. & obed.* tenet mulieres alias canonicè ingredientes Monasteria, in quibus Religio oon est approbata, quando sunt io Ecclesia, vel Diuino intuitu, vel defectu habitu Religiosorum, potiri debere privilegio immunitatis, ut illas percontetur sententia Canonis. Quia cum de presenti religiosè vivunt, censentur personae Ecclesiasticae, & gaudere debent hoc privilegio, sicut Clerici simplices alique voto non ligati, deque isti Eremitis intelligitur auctoritas sexæ Synodi Constantinopolitane *Can. 43. Concil. tom. 3.* vbi sic legitur: *Ei, qui dicuntur Eremitae, qui quidem nigri vestitus induit, & capite comati vestes habent, & cum viris secularibus, ac mulieribus versantur, & propria professione factum in iuriam, statuimus, si elegerint quidem totius omnis reli-quorum Monachorum amicum se sequere, tunc in Monasterio constituti, & inter fratres referri. Quod si hoc non elegerint, ex viribus expelli, & solutissime haberi, ex quibus sibi etiam communicationis conficere.* Quæ verba non obscurè insinuant hos Eremitas, quoniam enini non sint propriè Religiosi, tamen proficiuntur aliquem vivendi modum, ab Ecclesia permittum, & velut personae Ecclesiasticae; alijs enim si essent merè laici, Concilium non improbat ut versarentur cum viris secularibus in iniuriam professionis, *arg. cau. in nota 16. q. 7. & cap. Cui causam de elect. Neq. in eos decerneret,*

nisi essent de foro Ecclesiarum, nec merè laicos distringit Concilium circa materiam peccati, vt notat Innoc. in *cap. correctam n. 3. de Regul. & Doctores in cap. nunti de holic.*

- 14 Tertia species est Eremitarum, qui, licet non sint professi alius Religionis, neque viuunt in communis, si tamen sint auctoritate Episcopi deputati seruitio alicuius Ecclesie, vel Oratorii, ac de Episcopi manibus suscipiunt habitum eremiticorum, & sub illius obedientia viuunt, sunt persone Ecclesiasticæ, & gaudent privilegio fori. Ita docet Cardinal. in *Clem. per litteras n. 9. de prob. allegans Clem. 1. de decem. & cap. per exemplum de prim. in 6. & consilium Butt. conf. 19. n. 19. etque ad mentem Abbatis, Mariani, Socini, & aliorum, ac in specie, & prosequuntur Matth. de prim. Cler. cap. 7. dub. 1. n. 44. Duard. in *Bull. Cam. sub. a. ant. 5. q. 6. n. 2. Laym. lib. 1. r. 5. p. 2. cap. 3. n. 4. Anton. de Marin. in *refol. quæst. cap. 1. q. 8. Cordinch. de Sacram. disp. 1. q. dub. 15. n. 164. Bonac. in *Bull. Cam. d. p. 1. q. 16. feli. 1. quæst. 3. n. 18. & Dian. p. 4. r. 1. r. 1. r. 35. etque in communis opinio Doctorum quod, & si nullum, sit ius, quod expresse id decernat, ab ea tamen recedere abique nota temeritatis non potest.****

- 15 An autem isti gaudent privilegio Canonis, negat Cardinalis *loc. cit.* Io. Andr. Alex. de Nau. & alij communiter, quibus adimplur; quia *can. fugis suadente* locum habet in percutiente Clericum, vel Monachum, vt ibi dicitur, & sic non in alijs, nisi quatenus inuenimus iure expellunt, sicut ex primitur de conuersis in *cap. non dubium. & cap. Parochianos de sent. excom. nam & ipsi sunt Religiosi, ac de Nouitijs in Religione, qui interim Religiosi censentur, vt cap. Religiosi 9. quæmus eod. tit. in 6. Non autem reperitur expellunt in iure, quod isti Eremitæ gaudent hoc privilegio, quidquid dicat Delbene de immuni. cap. 2. dub. 4. feli. 4. n. 15. & feg. vbi his Eremitis concedit privilegium Canonis, si negat privilegium fori, cap. 4. dub. 13. n. 16. baud rectè, neque contentaneè, cum regulariter qui gaudet privilegio Canonis, gaudeat privilegio fori.*

- 16 Quarta denique species est Eremitarum, qui non sunt deputati seruitio Ecclesie auctoritate alicuius Prælati Ecclesiastici, sed voluntariè suscipiunt habitum Eremiticorum, illamque ad libitum deserunt, & ibi nullo modo sunt persone Ecclesiasticæ, & nullatenus gaudent privilegio Clericali, ac communis Doctorum sententia, nominatim Cardinal. in *d. Clem. per litteras n. 9. Abb. in d. cap. nullus n. 10. de for. comp. Auct. vbi supra in 2. reg. n. 37. can. duo sunt 12. q. 1. aliorumque. Abonum enim esset, vt air Cardinalis loco allegato, vt hi Eremitæ censentur persone Ecclesiasticæ, cum sint merè laici, & cedant ad sui libitum, ad nullumque vsum Ecclesiasticum, vel pium auctoritate Ecclesie, siue Prælati sint deputati. Et in hoc casu procedit opinio Laoduni, in ijque cõprobat illius dictum, quod fuit sicut locustæ hoc Rege, immò vulpe, & vt plurimum impositores, Apostate à Religionē, & desertores militiæ, ac de genere Sarabaitarum, qui ex D. Augustino, & Hieronymo apud Crinitum lib. 3. de homin. discipl. cap. 15. tales sunt, vt eorum genus omni studio, atque affectu sit euitandum. Ipsi enim in Ægypto positi fuit, in foraminibus petrarum habitantes, induti ferarum pelibus, discaicæ, & sanguine cruciati, caueris exuuios, ad festum Scenopie pergitur Hierosolymam, & Sædæ Sanctorum iorantes, paupertatem, & abstinenciam prædicant à se feruari, tum barbam spectatè populo ibidem acriter percutiunt; itaque nummis tali actu, & commento adepti in suam regionem remeant, & in licticia, & dapibus epulantur. Hos nolite, oblecto, imitari, quia non beatos illos, sed in magnis supplicijs damnatos, meritò esse prædicamus, ait Augustinus.*

- 17 Hoc genus Eremitarum *Rembuc* appellatur. Hi bini, vel trini habitant, nec multo plures, suæque arbitrio, & ditione viuentes, de eo, quod laborant in medio partes conferunt, vt habeant alimentum communis. Habitant autem quamplurimè in Castellis, & Vrbijs, & quali ars sit Sædæ, non vix, quidquid venderint, maioris est pretij. Inter hos sæpè iurgia sunt, quod cibo suo viu-

res non patiantur alicui se esse subiectiones. Solent cetere ieiunijs. Apud eos affectus sunt omnia, luce manice, & caligæ follicantes, velis grossior, crebra fulgida, visitatio Virgiorum, detractio Clericorum, & si quando dies ieiunij venerit, saturantur vique ad vomitum. Hæc ex Hieronymo Vincentius in *specul. infl. cap. 14. lib. 17. Antonin. tit. 1. §. 6. 1. §. 2. Cassianus hos videtur appellare Sarabaitas, quos Ægyptiaca lingua sic appellatos refert, quod semperiosæ Conuictorum Congregationibus separant, & testibus singillarum, ac necessitatis proprias curant, bini, vel terni in cellulis sub nullis Abbatibus, aut Præpositis gubernatione, quo liberum esset quidvis potest arbitrio agendi, & euagandi, quod animi libido ferret, & tantum studium ijs esse cumulandi diuitias idem indicat. Idorus in *lib. de offic. bosetiam Rembuc* nuncupat.*

His non abfinites sunt, quos *Gyroaui* appellant, 18 quasi vagando gyranes Provincias, & Regiones varias. Nam tota vita sua per diuersas Provincias terrens, aut quaternis diebus per diuersas cellas hospitatur semper vagi, & conuagii stabiles, & proprijs voluptatibus, & gule inebrietas feruientes. Hos S. Benedictus in sua Regula deterioribus Sarabaitis esse pronunciat. Hicem cellas dedifcabant, & manebant in eis. Ipsi verò tanquam hospites omnes Provincias, & Terras petagrorum. Sarabaitæ de labore proprio viuunt; Gyroaui verò de laboribus alienis, immò quod multo tempore, & labore quaesitum, & congregatum est, id vna hora illi consumunt, denique per diuersa loca percurrunt, plurimò male vite exemplo perdunt, ac corrumpunt.

Quod igitur Antoninus d. tit. 13. cap. 1. §. 2. ex Cassiano de Sarabaitis commemorat, id propriè de his Gyroaui intelligendum non arbitror. *Ibi sub nulla, inquit, Regula, & sub nullis obedientia constituti discurrunt per Ciuitates, & Castra sub omnia pile Religiosi habitus, & deinde locutiones, et gerunt lignum, accurrant domos viduarum, & capinas dicentes mulieres erratas peccatis & pseudopropheta, & Apostoli dicentes de occultis, & per dulci sermones, & blanditijs dequunt corda simplicitatis.*

Idorus in *lib. de offic.* hos nominatè videtur Circumcellones, & dicit, quod sub habite monachorum viuunt, quæ circa cellas vagantur, venalem circumferentes hypocritam, circumuentes Provincias, nullum missi, nullum fixi, nullum stantes, nullum sedentes, habentes pro Deo mendicium Martyrum, quæ pericramque alijs vendunt, fimbrias, & physacteria sua magnificè, gloriam captantes ab hominibus. Alios cum non incidere, ait, bonores, quos non acceperunt, se habere dicentes. Item continuo, inquit, tepidissimi, pristinos mores, ac vitia releuare continentem, nec iugum humilitatis, ac patientiæ diutius sustinere contenti sunt, vbi indeque seniorum imperio dedignantur. Separatas exerpunt cellas, & solitarij sedere desiderant, vt nemine lacessente manserit, vel humiles exillimentur; quorum insulitio, immò tepor hos, quos similes infecerit, ad perfectionem nunquam permittit accedere, non solum, quod vitia non abiciunt, sed in deterius vadunt, & in vitia conualescunt, & dum animi provocati, quod iam lethale, & intestinum virus est, quantum amplius celatum fuerit, tantum profundius serpens insidabiles morbum generat ægrotant.

Iterum pulliatæ exerpunt Sarabaitæ, ex Ægyptiorum Monachis ab antiquo tẽpore orti, anno Domini 1309 in Anglia primùm, qui porcorum, ac bouum pelibus induti, & succindi funibus, palmarum spinas ad calcaneos portantes, Angelicam faciem simulabant, sed in corde lupum fovebant. Nicephorus lib. 14. cap. 50. hos apathes, id est non dolentes vocat. Damnarum, & reprobarum fuit hoc genus Monachorum in Synodo Chalcedonensi anno 453. cap. 4. his verbis: *Quidam Monachorum habitum orientis indifferenter per Ciuitates indueant, nec non & Mætharia, & scissos propria præsumptione commendant. Placuit igitur nomen aut adificare, aut conseruare Monasteria, aut Oratoria domum sine consensu eius Ciuitatis Episcopi.* Refertur io *can. qui veri*

16. q. 1. *Et in con. quidam Monachorum* 18. q. 2. Et nihilominus Martinus Socin. d. cap. 1. n. 1. *de for. comp.* vult, quod si vigeret consuetudo, vt Eremitæ huiusmodi gaudeant privilegio fori, sit vtique obseruanda. Quia consuetudo tribuit iurisdictionem; quod puto abiudicandum Abbati modo citato d. n. 10. vt tales pro sua voluntate possint se eximere a iurisdictione Imperatoris,

CONSULTATIO II.

Testator legauit, quod ab Episcopo eligantur pauperes Virgines ad dotes à se relictas, pro monachandis.

Admittit ad diocesim Episcopus Vicarius Apostolicus; queritur, an hoc ecclesio, siue nominatio spectet ad Episcopum, an verò ad Vicarium Apostolicum?

Nominatio ad huiusmodi dotem pertinere ad Episcopum, non autem ad Vicarium Apostolicum, certum omnino videtur. Nam Vicarius Apostolicus minor solum ad exercendum ea, que pertinent ad iurisdictionem Episcopi, non autem ea ad illius pertinet, industriam, & prudentiam per ea, quæ vulgò tradit Pellegri. in prax. Vicar. p. 1. s. 1. n. 1. & Nicol. in s. 1. v. Vicarius Apostolicus n. 21. Dum enim eligitur personæ industriæ ad aliquod munus obcurdum, id delegari nequit, cap. fin. §. 1. *autem de offic. deleg. & cap. 11. c. 1. d. tit. in 6.* In hac autem nominatione eligitur industria, & prudentia Episcopi. Primò, quia fundatur iudicio, & prudentia Episcopi remittit nominationem, & electionem puellæ monachanda; vnde videtur de persona Episcopi, tanquam pastoris considerare, atque ita eius industriam eligere. Secundo quia tunc coelestis electio industriæ personæ, cui prouideri committitur de re aliqua, vt de beneficio, de dote, &c. quando ei committitur, vt de tali beneficio, vel dote prouideat de persona idonea, & sic non expressa certa persona, sola personæ idoneitas requiritur. In hoc autem casu ooo est expressa certa persona ad hanc dotem nominanda, atque adeo coelestis electio industriæ personæ, à qua nominatio fieri debet, vt notat Glof. in d. cap. 11. c. 1. *de offic. deleg. v. Præuicua*, traditque Rota p. 6. r. 1. c. 1. n. 24. 28. & 62.

Hoc colligit Franchus in d. cap. 11. cum n. 2. quod si Papa aliquid committat, vt si ita est, remoueat aliquem à beneficio, & eo temore, prouideat illi de idonea personæ, executor primam partem, quæ est iudicialis, poterit subdelegare, & beneficiam prouideat beneficio, si ita sit, vt in commissione continetur; quia in hoc non est electio executoris industriæ, commissio illi certæ personæ iudiciali causâ, sed quantum ad prouisionem de idonea personæ, oon poterit subdelegare, quia ius ea parte, vbi agitur de prouisione beneficii faciendâ in incerta personâ, sed idonea, coelestis electio industriæ personæ.

Et in specie executor habens potestatem elemosinam distribuendi pauperibus, si pauperes à committente sunt nominati, & sic sunt certi, executor potest alteri committere vices suas, secus tamen si sint incerti, vt notat id Franchus d. n. 2. cum alijs ab ipso relatis. Si quidem commissio executori ad hoc est stricta, vt per alium eorum officium nequeat exerceri, quia, vt dixi, censetur electio industriæ propriæ personæ, vt cum alijs docuit Spin. in specul. testam. s. 1. n. 21. & Tiraquell. de prin. p. 1. c. 1. §. 1. & probatur ex l. multis submis. ibi: *pro sua consuetudine*, & ibi notat Bald. C. de Episc. & Cler. & obseruant Archid. Io. And. in muel. & Germin. in cap. ult. §. ult. de testam. in 6. cum pluribus alijs, relatis à Tiraquell. loc. allegatis, vbi quod aliqd id procedit, ait, vt etiam non possit ipse testator dare executori potestatem subrogandam, nisi in legatis ad pias causas, quod piam causarum sanctor iuris habilitates rescindit per Mar. in cap. cum ubi de testam. & hoc idem tenet Romanus, & post eum Corneus, qui & alia ad hoc adducit in l. Capitularis C. de testam. mil. sed tamen quod id possit generaliter testator facere, tenet Paul. Cast. quem

vide in l. d. nulli col. 2. vers. vltimus C. de Episcop. & Clericis. Io hoc autem casu facultatem substituendi in electione huiusmodi puellæ ad dotem monachalem testator Episcopo non concessit, atque adeo non potest alteri eius officium committere.

Non obstat quod opponitur ex paritate electionis Concionatorum, quam spectare ad Vicarium Apostolicum, declarant S. Congregatio Concilij mense Augusti 1684. in Imolenis. Nam electio concionatorum est actus iurisdictionis; cum enim Episcopus debeat illos examinare, approbare, & licentiam eis impertire, & alijs, fictitios, & scandalis dilectioariis, predicationem interdicere, alios cogere per censuras Ecclesiasticas, &c. vt ex Trid. cap. 2. s. 1. de ref. & cap. 4. s. 1. de ref. Etque textus in cap. inter cetera de offic. Ord. cui mirum si id spectare ad Vicarium Apostolicum videatur, qui iurisdictionem Episcopi exercet. Vnde licet ratione numeris, regiminis, & iurisdictionis, in quibus substituitur Vicarius Apostolicus ordinare, ac deputare possit concionatores, non propterea potest nominare puellam dotandam, quia id oon est iurisdictionis, sed industria, ac prudentia personæ Episcopi; atque adeo talia electio, vt potest personalissima, ad Episcopum spectare debet ad text. in cap. fin. s. 1. *autem de offic. deleg. Firmatque Rota Io. Bononius*. Dimembrations 4. Iulij 1635. n. 5. coram Ghislerio, quæ est decisio 69. p. 7. v. 1.

Itaque cum in hac electione requiratur industria, & prudentia personæ à testatore electæ, quæ est Episcopi, ad ipsum quidem, non autem ad Vicarium Apostolicum pertinet huiusmodi nominatio.

CONSULTATIO III.

Delegatis, à pia muliere ex Parochia S. Dorotheæ, relictis Ecclesiæ S. Caroli ad quatuor fontes, in qua sepulturam sibi elegit his verbis: Alla cui Chiesia lascia scudi 50. cioè scudi 2.5 per far celebrare tante Messe per suffragio dell'anima di essa testatrice, e altri scudi 2.5. per tutto quello potesse pretendere di ragion di sepoltura per altra causa, con patto e condizione, che i Padri di detta Chiesia la debbano fare esporre con sei torce, e farla sotterrare con cassa, con farle celebrare la Messa del trapasso, deberti Canoniciam portionem Parocho supradictæ Ecclesiæ S. Dorotheæ, certi omnino iuris est.

Idenim expressè decernit in Clementina Dudum de sepul. §. 1. *Verum*, ibi: *De obsequiis omnibus in funeralibus, quam quibuscumque, et quomodocumque relictis dissimile, vel indistincte ad quoscumque certos, vel determinatos vsus, &c. nec non de datu, vel qualitercumque donatu in mortis seu mortis articulo in infirmitate donatus, vel datus, &c. Fratribus ipsius, vel alijs, &c. quantum partem Parochialis Sacerdotibus, &c. largiri iure iuramento.*

Ex quorum verbotum amplitudine maxime constat, quod nihil excluditor ex ijs, quæ ex testamento, vel ex occasione mortis, vel sepulture obtinuerunt, sed de omnibus debeat quarta Parochialis solui, vt absolute tradunt Abb. in cap. in nostra de sepul. Io. And. in cap. 1. Glof. & Doctores in cap. certis ar. 1. tit. Hoit. in som. Petr. de Vbal. p. 1. de cen. poli. cap. 7. Bald. in rep. cap. si Pater §. 4. de testam. in 6. Alex. conf. 169. n. 6. & 16. Syluest. v. Canonica portio nom. 9. Glof. v. d. Clem. Dudum d. §. verum v. funeralibus; quibus adimplantur recentiores non pauci, Lauot, var. lucubr. tit. de proc. funer. ru. c. 17. nam 18. Azor. instit. mor. p. 2. lib. 9. cap. 23. §. 1. & 2. Vbi debent hanc portionem ex omnibus, quæ legantur Ecclesiæ, in qua quis sibi eligit sepulchrum, etiam si aliqui Ecclesiæ sit exempta, quia debet eam Parochianus, qui extra Parochiam sepulchrum sibi elegit per Innoc. in cap. relatum, & in cap. requisiti de testam. & cap. in nostra de sepul. Couar. in cap. ult. de

de testam. n. 3. Mulina de test. & iur. tr. 2. disp. 215. §. prater quartam, Leo in Thes. for. Eccl. p. 2. cap. 14. n. 2. alique communiter. Siquidem, vt censuit ex cap. 1. a. & 4. de sepul. testator ipse est, qui ratione Sacramentorum, & subditi spiritualis, quod ab Ecclesia Parochiali accepit, relinquere tenebatur quartam partem, eorum, quae Ecclesiae, in qua sepelituram elegit, reliquit, vnde Ecclesia sepulchra tenetur cum illi soluere in defectu testatoris, qui id non fecit, quae est ratio Patrimonialis, quam sequitur Mulina loc. cit. disp. 200. §. cum de relictis.

3. Et in specie quod de legatis promissis debeatur quarta Parochialis, docent Petr. de Vbal. Alex. Sylvest. & Lang. locis citatis, Azor. vbi supra §. 23. & Barbof. de potest. Episc. alleg. 86. n. 20. C. de Paroch. p. 3. cap. 15. n. 43. Quia cum istae obueniant Ecclesiae causa mortis, detrahantur ipsi debet quarta Parochialis, tenet Glof. in d. Clem. dum d. v. funeralibus, idque fante verborum eiusdem Clem. vnuersalitate. Quod praecipue locum habet in hoc casu, in quo defuncta sepulta est in Ecclesia, cui legatum reliquit, vt cum pluribus notat eadem Glof. in d. Clem. v. quarum, & in cap. 1. de sepul. ac Laor. d. cap. 17. n. 14. Ex hac quartam de legato promissis soluendam esse de eodem ipso legato ab eadem Lantensis dicitur Ecclesiae S. Catholici relictis, satis declarat cap. fin. de relictis. & d. Clem. dum d. v. Peram de sepul. dum dicit, quartam esse soluendam de obueniendis omnibus, dictio enim de testatur ad substantiam, ex qua defumenda est quarta, iuxta ea, quae tradunt Doctores, quos sequitur Rot. dec. 26. n. 27. p. 7. rec.

4. Quod verò ad quartam funtalem eidem Parochia de ore debita, decernitur in d. Clem. dum d. & in cap. de relictis de sepul. & per Patochia Urbis decernitur in statuto Cleri Romani cap. 4. & in decreto S. Congregationis Praefectorum sub anno 1639. coorta omnes Urbis Ecclesiae, tam Regularium, quatuorlibet privilegiorum, quateriam nationalium ab Urbano 8. sub die 21. Martij eiusdem anni confirmato, ac etiam in a. sententia data 30. Decembris 1650. à Reuerendissimo Vicergerente contra quocumque Regularis, ac firmata sub die 2. Augusti 1651. ab Eminentiſſimis DD. Cardinalibus ab Innocentio X. ad id deputatis, vt dixi rom. 4. consult. cm. 21. d. n. 4. Quare non est amplius de hac re dubitandum.

5. Non obstant quoad portionem Canoniam legatorum privilegia Regularium. Nam ea omnia fuerunt sublati per d. Clem. dum d. & per S. Concil. Trid. sess. 25. c. 13. de ref. ibi enim demondatur eius quartae solutio, non obstantibus concessionibus, gratijs, ac privilegijs, etiam magnum oncupiscit, aut alijs quibuscumque, quo in loco Concilium loquit etiam de quarta legatorum, euincitur, quia quarta funeralium comprehendit legata à defuncto, & omnia quae cum defuncto deferuntur, vt firmat Feder. de sen. conf. siue q. 6. per tot. Idipsum etiam liquet ex eo, quod privilegia concessa Regularibus, & speciatim mare magnum, sunt simpliciter reſtricta ad exemptionem buius quartae legatorum. Nam quoad alia emolumenta fuit semper reſervata iustitia Ecclesiarum, à quibus corpora defunctorum assumuntur, vt legenti patet, atque adeo dum S. Concilium derogat privilegijs, non nisi de quarta legatorum sentisse censendum est, alia namque derogatione non indigebant. Verum quod in dicto Concilij decreto non agitur de legatis pijs, communis sententia est, de qua usi alibi.

6. Minus obstat constitutio 41. Beati Pij V. quoniam illa fuit à Gregorio XIII. in sua Constitutione p. §. 6. sublati, & ad terminos iuris communis redacta. Eam refert in fine sui man. Nauar. qui tunc temporis vixit, quem alij secuti sunt, nominatim Barbof. de iur. Eccl. lib. 1. c. 74. n. 14. Gutier. de iur. benef. p. 2. c. 4. n. 3. Fulch. de test. lib. 2. c. 1. n. 27. & Bellet. de iur. Cler. p. 1. tit. de fac. Cler. §. 2. n. 16. de iure autem communi regula est per Rotam in Aliphana apud Sacrorum stabilita, quod de relictis omnibus ad pias causas deferatur quarta, vt in cap. requirit. & in cap. officij de testam. & in cap. conuenerit de off. ord. & in d. Clem. dum d. firmatque Bald. in l. siquis Titm. VIII.

ad declinandum §. in omnibus à n. 19. C. de Episc. & Cler. minimè attentis limitationibus cap. fin. de testam. tanquam reuocatis d. Clem. dum d. vt etiam Glof. in loc. rectè adnotauit.

CONSULTATIO IV.

An promissio, siue obligatio soluendi quolibet anno totam summam, vel partem Clerico pro patrimonio illi constituendo ad suscipiendum Sacros Ordines, seu quidvis integro patrimonio deest cum condicione, quod postquam ipse Clericus de aliquo Ecclesiastico beneficio, vel de aliquo reddito Ecclesiastico prouisus fuerit, cesset huiusmodi solutio pro rata beneficij, siue annui redditus, sit valida? Et quid si Ordinatus prouisus fuerit de Cappellania simplici? & an sic ordinatus sit suspensus?

Q. Vod huiusmodi obligatio, siue promissio sit nulla, & inualida, & cuncta Sacrorum Canonum dispositionem, satis patet ex communissima Canoniarum sententia fixam tantum, quod ex mente Sac. Concilij Tridentini patrimonium, ad cuius titulum Clericus utdinatur, eoſistere debeat super re immobiliari, vt non sufficiant bona mobilia, neque abligari personalia, quam quis fecit de dando viduum Clerico, vel annuus redditus, quia redditus huiusmodi debent esse certi, & assignati super bonis stabilibus, vel super annuis redditibus; & hoc etiam si ille, qui se obligat personaliter, sit persona diues, vt ait Venerabilis in pr. rer. for. Eccl. act. 1. Ordinand. ann. 42. §. 1. Et ante ipsum Scitilant. de oblig. Episc. p. 2. c. 9. n. 12. Vgolin. de off. & potest. Episc. c. 26. §. 10. n. 1. Azor. inſtit. marit. p. 2. lib. 3. c. 4. §. 6. & Barbof. de off. & potest. Episc. p. 2. alleg. 19. n. 73. loquens, ad Ordines Sacros ilium non esse admittendum, qui cum sufficienti patrimonio, & beneficio careat, imperat ab amico cedulam, in qua promittit, se illi necessaria vitae subsidia ministraturum. Nam obligatio illa personalis oon est res immobilis, & pacifice possedita, & per illam urdinandos haberet quidem nisi ad tem, sed non in re. Ac in terminis eius, qui se obligauit supplere quidvis deestit summæ soliti patrimonij, declarauit S. Congregatio Concilij, teste Vgolino loc. cit. cap. 26. §. 10. n. 1. his verbis: *Hinc S. Congregatio eodem cap. 2. declarat, non esse admittendum ad Ordinem Sacrum eum, qui non habens patrimonium sufficienti promissum habuit nisi aliquo, quod suppleret ipse, quod deestit eandemque declarationem teneatur Ricc. in prax. refut. 284. p. 1. tom. 1. & Barboſa Vgolini transcriptos d. alleg. 19. sub n. 55.*

Rari autem est, quia iuxta mentem S. Concilij Trid. sess. 1. c. 2. de ref. in huiusmodi patrimonium tria requiſita concurrere debent; quod res ipsa sit fructifera; quod alteri non sit obligata, vt per Vgolin. cit. cap. 26. §. 11. n. 1. & seq. Hac autem requiſita non comprobantur in promissione, quam quis facit de subministrando alimentis necessaria Clerico ad Sacros Ordines promouenda. Atque adeo hac obligatio, siue promissio est inualida, nullamque meretur executio oem; quod autem Sac. Concilium Tridentinum loc. cit. ex parte constitutionem patrimonij, liquet manifeste his verbis: *Patrimonium verè, vel penſionem obſtinent ordinari poſſunt non poſſunt, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit aſſumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quod prius preſcripto patrimonio illud, vel penſionem verè ab eis obtineri, talique esse, quia eis ad vitam ſuſſistentiam ſatis ſint, atque illa deinceps ſine licentia Episcopi alienari, non extingui, vel remitti nullatenus poſſunt &c.* Verba autem illa: *Et quous prius preſcripto, &c. illa, quae esse, quia eis ad vitam ſuſſistentiam ſatis ſint, &c.* non poſſunt interpretari, nisi respectu bonarum immobilium, fructuarum, & alteri non obligatorum, prout etiam testatur Cardinalis Bellarminus in annot. ad d. cap. 2. n. 3. §. 2. de & quomodo, ibi: *Adem Concilij est,*

quod patrimonium in immutabili consistat. Præcipue vero quia Sac. Concilium illud subdit, quod huiusmodi patrimonium deinceps sine licentia Episcopi alienari non possit, quæ verbi non continentur, nisi bonis verè assignatis in titulum, vt annotauit Fagnan, in cap. Episcopus de prob. n. 28.

- 3 Ac proinde cum huiusmodi promissio, siue obligatio sit contra mentem Sac. Concilij, vique est inualida, nullamque meretur executionem, vt per Maraut, resp. 61. d. n. 10. tom. 3. & Millar, assert. iur. 26. n. 23. ac seqq. sed potius contra Episcopum actio est dirigenda, qui dum contra dispositionem Sacrorum Canonum admittit Clericis ad Sacros Ordines adque legitimum patrimonium, tenetur ad illi prouidendum de beneficio sufficienti, aut congrua alimenta suppeditare, vt per Fagnan, in d. cap. Episcopus de prob. n. 29. ibi: Et consequenter cum Episcopus non seruauerit formam sibi prescriptam, videtur incurrere in penam, de qua hic. & in cap. cum seruandum de Concilio innotatum, & sic obligeat ad prouidendum ordinato de competenti beneficio Ecclesiastico.

- 4 Verum, ad hoc admissio sine veritatis præiudicio, quod obligatio huiusmodi licet inualida sustineatur, meretur tamen executionem, si illa fuerit concepta cum conditione, donec idem prouideatur de aliquo Ecclesiastico reddito, tunc cessat huiusmodi solutio pro rata beneficii, siue annui redditus acquirendi, & tunc vera ordinatus prouisus fuerit de aliquo simplici Cappellania, ex qua precipiat alimenta; quia obligatio fuit restricta, donec Ordinatus non fuerit prouisus de aliquo beneficio, siue annuo reddito, cuius appellatione venit similes Cappellania, maxime cum aliquo officio Ecclesiastico, non videtur dubitandum, cum etiam appellatione Ecclesiastici redditus veniant distributiones quotidianæ, vt firmat Rota coram Pegna dec. at. 6. n. 2. & coram Coccino dec. 144. n. 11.

- 5 Nec obstat, quod Cappellania non est verus titulus beneficii, vt requirit Sac. Concilium Tridentinum. Nam præterquam quod similes Cappellaniae satis sint ad effectum, vt quis ordinetur iuxta mentem Sac. Concilij, vt de præiudicant Cardinal. de Luc. in r. de donat. deserv. l. 1. sub initio & n. 8. inq. inq. atque præiudicant. iussu Concilij Tridentini, quoniam promouendi non habent verum beneficium Ecclesiasticum, sed simplicem Cappellania, quæ speciem legat præcedent, ex dispositione tamen eiusdem Sac. Concilij bifariam potest quis promoueri ad Sacros Ordines, vel titulo beneficii, vel patrimonij; sed hoc secundo modo dispensationis tantum, & quatenus Episcopo videbitur assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesie. Dato autem, sed non concessio, quod Cappellania simplex, siue amouibilis cum aliquo Officio Ecclesiastico, nimirum Sacrifastanus non sit beneficium sufficiens ad promotionem Sacrorum Ordinum in ratione beneficii, in ratione tamen patrimonij, & ad effectum, vt cedat donatio ante facta cum conditione, donec prouideatur de aliquo beneficio, seu annuo reddito, satis, superque esse videtur, cum promittens expresse voluerit, quod in duplici casu alternatio cessaret annua præstatio pro ipsum promissa, acquisitionis videlicet beneficii, seu annui redditus. Ac proinde cum sub nomine annui redditus veniat etiam prædicta cappellania, illamque ordinatus possidet, cessat obligatio promittentis attenda ditione seu, quæ importat alternatiuam, & verificatur in vno ex casibus appositæ ex adductis à Barbo, dist. 363. num. 1. & sequent.

- 6 Eodem magis, quia ex mente Sac. Concilij Tridentini patrimonium consistit Clerico, in eo opprobrium, ac dedecus Ordinis Clericalis mendicæ copatur. Atque adeo cum se Ordinatus ex annuo reddito cappellaniae habeat, vnde commodè se sustentare possit, cedat intentio, ad dissoluium Concilij, & per consequens obligatio promittentis, quæ ad summum reuoluitur potest, cessante annua præstatione ex dicta Cappellania, vt rectè ad te Sord. de sim. l. 7. q. 9. num. 16.

- 7 Id ipsum tuetur Grillenzonius, cuius consilium 14.

integrum adducit, ac sequens est Rice, in præiud. for. Eccles. resolut. 452. ac Dian. p. 1. r. 10. resol. 48. Infectionibus: Causa legis condenda, ac mens legislatum semper est attendenda, l. nemo, & ex h. de verb. signif. quia mens est anima ipsius legis, ac ratio, quæ vbiuque habet locum, ibi habet locum legis dispositio, etiam quod esset contra ius commune, l. a Tatio ff. de verb. oblig. Mens autem, & causa finalis, ob quam dispositio Concilij cauet, ne dentur Ordines Sacri non habentibus beneficium, vel pensionem, aut patrimonium, ea fuit, ne Clerici mendicent: Sed quoniam prouideatur mendicanti huiusmodi, satisfactum est menti, & causæ finali legis, & consequenter dispositioni. Alimenta verò præstanda Clericis tollunt causam mendicantis, & eis non minus videtur prouisum, quam si haberent beneficium. Beneficiarius enim non sunt beneficii domini neque directi, neque viles, sed solum viutruatarii in vita, Nauat. in r. de redit. benef. q. 1. n. 17. & 18. Beneficia enim sunt Christi patrimonium, Nauat. in eod. r. & q. n. 48. Alimentatio autem non reprobatur à iure, immò conceditur, cap. Episcopus, & cap. cum secundum de prob. & cap. si Episcopus eod. tit. in 6. vbi dicitur, quod Episcopus ordinatus sine titulo tenetur necessaria ministrare, donec illis de beneficio prouideat. Verbum autem illud necessaria intelligitur de alimentis, vt notat Abb. in d. cap. cum secundum n. 9. & Gemin. in d. cap. si Episcopus num. 8. & ibi Apollin. Ergo alimenta non reprobantur.

Et licet Concilium de illis specificam non fecerit mentionem, satis liquet voluisse ea in dispositione comprehendere, dum innouauit antiquos Canones, qui sunt dicta cap. Episcopus, cap. cum secundum, & cap. si Episcopus contra aliquos, qui volebant innotationem antiquorum Canonum intelligi de can. 3. d. 70. cuius dispositio per d. cap. cum secundum, ac alia, de quibus supra, fuerat abrogata, vt declaratum fuit à S. Congregatione super Concilium in d. cap. 2. sess. 21. antiquorum Canonum in his verbis videlicet: Concilium renouauit tantum penam cap. cum secundum de prob. non penam can. neminem, & can. Sanctorum 70. d. qui antiqui Canones tolerant ordinationem factam super alimentorum prouisione, & consequenter ordinati eo pacto nec lasepi erunt, neque irregulares. Quod probatur ab his, quæ adducit Burchard. in r. de irregul. & impedi. Ordini. in 6. p. 1. de sent. suspens. n. 14. & in p. 1. q. 7. man. 29. Et idem decretum fuit à præfata Congregatione in loco allegato in hæc verba: Ordinum contra formam huius decreti sine beneficio, aut patrimonio non est per hoc suspensus, nec aliquam penam incurrat, sed cogendus est ordinari ei prouideri nota cap. cum secundum de prob. Et hic solus Canon, & non alij Concilio renouatus est; nempe quia satisfactum est menti Concilij, quæ fuit, ne Clerici mendicent. Et hæc fuit causa finalis huiusmodi dispositionis, cum illa dicatur causa finalis, ex qua oritur dispositio l. diuus ff. de condit. indeb. & conuequenter dicendum est, esse satisfactionem Concilio, ex quo Clerici sic ordinati super alimentis eis præstandis non cogantur mendicare, neque ordinantes vltimus tenebuntur ad eis prouidendum de necessariis, cum iam fuerit prouisum, quia quando causa ad oon causam reducit, petinde est ac si causa illa non fuisset, l. 1. in fin. de condit. sine cap.

Præterea quando constitutio continet aliquid non per se principaliter, sed ad finem aliquem mali vitandam, non illaqueat transgressores ad penam, aut peccatum, si finis non violatur, ad quem constitutio tendit, vt singulariter et tradit Abb. in cap. quoniam contra n. 6. de prob. l. secutus Archid. in cap. Placum 76. d. Finalis autem causa Concilij est inanimata, ne scilicet Clerici mendicent. Ergo non erunt suspensi, quia prouisum est eis, vnde viuere possunt per d. cap. cum secundum, quod satisfactum est, vt notat Rebol. in p. benef. ad reser. infirm. com. & form. paup. n. 1. & 2. quod innotuit etiam Concilium in d. cap. 2. in fine, dum ait, quod patrimonium alienari non possit sine Episcopi licentia, donec beneficium non sit adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possunt.

10. Atque hoc diffidit concilio, intelligendo primam sententiam de promissione, ac obligatione personali tantum abique obligatione reali, vel quia quis obligatur patrimonio Clerici, non habet bona stabilia, vel quia non vult illa ad id obligare; & in hoc casu procedunt rationes, & auctoritates pro ea deducunt, ac etiam declaratio S. Congregationis ad c. cap. 2. *seff. 21. de reform.* apud Riccium *in c. prae. fir. Eccl. refol. 453. n. 1.* in qua habetur, non sufficere obligationem personalem, ut quis de persona obligaretur dare victum Clerico; & ita intelligi, quae alia in hanc rem adduxit contra Dianam ex Sac. Congregatione Concilii, ac Sixti V. declaratione; secundum vero sententiam intelligo de obligatione mista, personali scilicet, ac reali illius, qui possidet bona stabilia certa, & tuta. Quia casu meliorem censio conditionem Ordinato cum tali patrimonio, quam cum patrimonio alicuius boni stabiliis particularis, ut puta Vineae, domus, census, cum hac bona praetercuras, quibus Clerici implicantur ad illa colendum, locandum, exigendum, ita subiaceant periculis, ut fructus, ex quibus ordinatus vivere possit, non reddant. Secus autem de obligatione personali, ac reali omnium bonorum hominis diuitis, qui se obligat subministrare Clerico Quotidiano alimenta in titulum patrimonii, pro quo obligatur omnia, & singula sua bona, non autem vnam, vel aliud praedium, quod casu aliquo fructus, unde Ordinatus commodè vivere possit, non reddat, quod intelligi, scilicet fraude, ad quam evitandum vius se habet, ac declaravit eadem S. Congregatio Concilii sub die 6. Februarii 1597. testis Riccio *ad refol. 453. n. 2.* qui pluries observatum fuisse ait, non posse Clericos ordinari, nisi redditus sint certi, & assignati super bonis stabilibus, vel super annuis introitibus, ut post alios probat Garza *de benef. p. 2. cap. 5. n. 1.* & *etiam* quomodo poterit sit diues, & de iure spectat ad Clericum ordinandum successio, ideoque sunt instrumenta, & contractus vel per partem filijs, vel per fratrem fratribus, & per consanguineos alios consanguineos de patrimonio certo, & ne donationes huiusmodi sint fictitiae, ac simulatae, curare debent Episcopi, ut producantur talia instrumenta publicae ab utraque parte iuramento vallata, assignationem, & donationem talium annuorum reddituum esse realem, omni fictione, ac fraude careere, & quod neque in praeteritum fuerit confectus, neque in futurum conficietur actus, siue contractus aliquis in praedictum dictae assignationis, & donationis cum annullatione, & revocatione cuiuslibet actus contrarii facti, vel fortitan faciendi, ut post alios notat Quaranta in *sum. Bullar. v. Ordo.* & stante hac diligentia, si deinde fieret revocatio talis assignationis, non valeret, & Episcopatus nihilum renereetur, ut post Decium, & alios probat Nauar. *conf. 14. & 46. de tempor. Ord.* & Sanchez *lib. 6. de matr. disp. 32. num. 7. & 8.* ac Riccius *loc. citato.*

11. Si igitur, cessante fraude, constitutur patrimonio cum obligatione reali, ac personali hominis diuitis subministrandi alimenta Clerico ordinando, vel suppeditando quicquid deerit eius patrimonio, patrimonio huiusmodi poterit admitti, & obligationem esse validam, & executione esse demandandum post collatos Ordines, & de ordinante, ac ordinatum io nullam incidere poenam, accedente praeteritis necessitatibus, vel utilitate Ecclesiae iudicio Episcopi, cetero cum secunda sententia superius relata,

1. An Canonici Ecclesiae Cathedralis sarentis Canonici, siue Aedibus Canonialibus, habens domicilium, & alia habitans intra fines alterius Parochiae, dicatur Parochianus Ecclesiae Cathedralis ita, ut in infirmitate teneatur recipere Sacramenta à Parocho Ecclesiae Cathedralis, vel potius à Parocho domicilij?
2. An idem Canonici decedens non ecclesia sibi sepultura, debeat sepeliri in Ecclesia Cathedrali, tanquam sua Parochia, vel in Parochia domicilij, vel potius in sepulchro suorum maiorum?
3. An pro sepultura Canonici, ut supra defuncti, debeat quarta funeralis Parocho domicilij, aut Parocho Cathedralis, vel Parocho Parochiae sepultura suorum maiorum?

Ad 1. Negatiue, atque adeo in sua infirmitate teneatur recipere sacramenta à Parocho domicilij, siue habitationis. Ratio autem est, quia quilibet teneatur recipere Sacramenta praeteritis Variet, & Extreme Unctionis à proprio Parocho, ut io Clem. 1. de *prim. Proprius* autem Parochus est ille, in cuius Parochia quis actu inhabitat, vel habet domicilium iuxta cap. 13. *qui de sepul. in 6.* tradantque Doctores, quos refert, ac sequitur D. Fagnan. *in cap. significasti num. 27. & 32. de Paroch.* vbi etiam n. 36. refert hanc esse sententiam Sac. Congregationis Concilij in casibus contingentibus per Glor. in d. Clem. 1. de *prim. v. Parochialis* Abb. in cap. *omnis utriusque sexus de penit. & remis.* vbi testatur de communi. Videturque decretum in Sac. Concilio Tridentino *seff. 24. cap. 13. de ref.* in quo praecipitur Episcopis, ut distincto populo in certas, propriasque Parochias vnicuique suum perpetuum, peculiaremque Parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, & à quo solo licet Sacramenta suscipiant, non obstantibus privilegijs quibuscumque, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Non obstat, quod Ecclesiae Cathedralis dicatur Parochia ipsius Canonici, immò & Parochia communis totius Diocesis, ut alibi opposuimus. Nam est Parochia communis, quando io ea Episcopus administrat Sacramenta, cum ipse sit Parochus totius Diocesis, non autem quando Parochus Cathedralis illa administrat, quia cum sit tantum Parochus Cathedralis, extra illam, & illius Parochiam, ouilam habet iurisdictionem, atque adeo non potest administrare Sacramenta in alienis Parochijs.

Praeterea est Parochia communis iis, qui ad ipsam voluerint accedere pro recipiendis Sacramentis, ut notat Abb. in d. cap. *omnis n. 2. de janis. & remis. Guerier. can. 99. l. 1. c. 30. n. 12.* non autem ad illa ministrandum in alienis Parochijs, quibus sua iura debent illis conservari, ita exigente eorum institutione, cum non sint confundenda iuxta c. 1. *canf. 6. q. 3. & c. nullus 9. q. 2.*

Ad 2. Hanc quaestionem tractant Lauer. in *elucid. 4. tit. 2. c. 13. d. n. 62.* Bonac. *de crim. disp. 3. q. 21. p. 3. num. 6. §. 10.* Anchar. *conf. 369.* Tulech. *de 6. lit. P. iustif. 99. n. 5.* Archid. in cap. *statutum §. Cum tere de refcript. in 6.* Petr. de Vbald. *de canon. port. c. 9. n. 28.* Afim. in l. *familiaria sepulchra ff. de relig. & sumpt. fin. Dufast. conf. 226. n. 18. & seq. aliquae.* Tenendum autem esse io Ecclesia Cathedrali, dummodo io ea sit sepulchrum proprium Canonicoium, non quia est eius Parochia, si iura illius limites non habet domicilium, vel habitationem, ut voluit Bonaccia, sed quia Ecclesiae Cathedrali per Canonicoium fuit alligatus matrimonio spirituali, cap. *com inter de elect. cap. quoniam §. 1.* *verò ut lit. confest.* & ideo quos vnicum coniunxit coniugium, vnam coniungat sepulchrum, ait Canon *Ebraeus fin. 13. q. 2.* & quorum vna mens erat in Domino, eorum quoque corpora sepulchrum non

non sepatet, *cân. vna queque s. furor ead. g. 2.* vbi dicitur in Ebron in eodem sepulchro sepultum fuisse Abraham, & Saram, Isaac, & Rebecca, Iacobum, & Liam, Adamum, & Eum. Et declarauit S. Congregatio super Episcop. die 23. Maij 1656. in Senogaliensi apud Nicol. tom. 1. *incub. lib. 4. tit. 15. de interdict. ad sepultur. n. 23. in fin.* ibi: *Clericus non sepelitur in sepulchro maiorum, quando in Cathedrali, vel adstrice adesse proprium Clericorum sepulchrum à laicalibus separatum.* Itaque requiritur, quod in Cathedrali exeret sepultura. pro Canonici, alioquin ille Canonicus sepeliendus est in sepulchro maiorum; Ecclesia verò Parochialis succedantem in defectum electionis sepulchri, sepulchri communis Canonicorum in Ecclesia Cathedrali, & sepulchri maiorum ita, vt Ecclesia Parochialis sit vltima iuxta ordinem adductum per textum in *cap. nos in iustitia de sepult.*

Ad 3. Funerale diuidi debet pro tertitia vel quarta parte, ad pro medietate iuxta morem regionis, inter Ecclesiam Cathedrali tumultuantem, vel Ecclesiam, in qua habet sepulchrum maiorum, in qua Canonici sepelitur, & Ecclesiam Parochialem, in qua Canonici habitant, & recipit Sacramenta iuxta *cap. certificari de sepult. cap. cum quis de sepult. in 6. Rot. dec. 376. n. 1. p. 1. rec.* vbi de Ecclesia Parochiali, Manric. dec. 294. Causar. dec. 101. n. 1. Rot. in *Mediolanen.* quartæ Funerals 14. Martij 1622. coram Merlino, & alibi sepius. Ius enim quartæ funeralis est consequentium ad ius administrandi Sacramenta per *Clem. dudum, §. verum de sepult.* Constat autem, quod ius ministrandi Sacramenta in articulo mortis pertinet ad Parochum quoad omnes, qui sunt in ipsius Parochia; vendit etiam ad ipsam septem quartæ funeralis, quando in aliena Ecclesia eius Parochianus sepelitur, integram, ac totam funerale, quando sepelitur in propria Ecclesia Parochiali. Vbiueque enim quis sepelatur, Ecclesia Parochialis habitationis, vel domicilij habere debet suam Canonican portionem à quacunque Ecclesia sepeliente; quia aliud est ius Parochiale, & aliud est ius funerandi *ex cap. cum quis de sepult. in 6. vbi is,* qui est Parochianus vnius Ecclesie, & habet sepulchrum maiorem in alia, si eligat sepulchrum in tertia Ecclesia, portio quartæ Canonice non debetur Ecclesie relictæ, sed Parochiali, docetque Lapsus *alleg. 59. n. 3.* & habetur *ex cap. 1. ibique Abb. de sepult. traditque Petr. de Vbald. de Canon. Paroch. cap. 7. §. 12. post n. 17. §. 2. n. 24. in 2. princip.* ibi: *dices ergo Canonice debetur illi Ecclesia Parochialis, & cap. 8. n. 33.* ibi: *iura enim sepulchra, & Parochia sunt diuersa, ac prosequitur Franc. n. d. cap. cum quis post mortem, & alij communiter. Ceterum vnusquisque potest sibi sepulchrum, quomocunque maluerit, eligere, modo quantum funeralium Parochie suæ persoluat, cap. in nostra de sepult.*

Atque ita, me consensente, censuit S. Congregatio in Tiburtina 12. Maij 1685. nempe ad primum, *teneri recipere à Parcho Domus;* Ad secundum, *in Cathedrali, siue ad adesse sepulchrum proprium Canonicorum, si nemo in sepulchro maiorum, vt vero non existens, in eadem Canonice sit sepeliendus in Ecclesia Cathedrali, vel in Parochiali, in alia Congregatione videndum.* Ad tertium, *deberi Parcho domicilij.*

Porro habitans in confinio duarum Parochiarum est Parochianus illius Parochie, ex qua domus aditum habet iuxta ea, quæ docet Bartol. in *l. fin. n. 6. in fin. ff. de damn. infest.* Quia ex aditu indicatur de domo, eui cadit, *l. si cui adesse, ff. de leg. 3. Bald. conf. 60. n. 5. vol. 1. de Ponte dec. 37. Villagur. dec. 92.* Quod si domus habeat duas portas in duabus Parochijs, iudicatur de ea Parochia, in qua est porta principalis, & aditus magis frequentatus fuit vitatus, vt per eundem Bartol. in *l. prædict. §. quod domus ff. de leg. 3.* qui etiam in *l. t. ff. ad munici. palium ait,* quod si aditus fuit ostium est à parte anteriori domus, & à parte altera posteriori, ac vicissim ingreditur quandoque ab interiori, quandoque à posteriori, nihilominus dicitur Parochianus illius Parochie, in qua est aditus à parte anteriori domus, quia illa pars censetur nobilior. Vbi autem est pars nobilior, censetur esse totum, *l. cum in diuersis ff. de relig. & sumpt. fin.* Idemque

docet Angel. in *l. quod conuincit in fin. ff. de damn. infest.* tradens, quod, si domus habet duo ostia, quo ostia, quomodo vnus dicitur anterior, ab illo cognoscitur Parochia, tanquam à nobiliori. Quod sequitur Felix in *cap. omnes n. 2. de maior. & obed. & Rice. in prax. fur. Ecclie. p. 1. refel. 510.* Haddoccafium de eo, qui degens in confinio duarum Parochiarum profusus aditus ampliandis illis aggregat domum, seu situm alicuius Parochie. Cum enim accessorium cedat principali, illud aggregatum incorporatur aditus, quibus iungitur, & fit eiusdem Parochie, cuius sunt aditus illar, dummodo nobiliores, & ampliores existant, vt decernitur in statuto Cleri Romani *cap. 3. §. 17.*

CONSULTATIO VI.

1. An examen tertium pro informatione Curie receptum coram Iudice seculari, legitimari possit coram Iudice Ecclesiastico? Et quid versu vice?
2. Et quid de incompetencia Iudicis secularis impediti, qui ratione præiudicij super immunitate Ecclesiastica prius disputandi, processit ad legitimatorem processum?
3. Et quid de testibus examinatis coram Iudice laico contra aliquem, qui postea detectus fuit Clericus, si postea isti testes coram Iudice Ecclesiastico reuocantur suum dictum, an scilicet possint torqueri, à quoniam fuerant subornati, & in quo dicto persistere velint?

Quod ad primum respondere negatiuè. Etenim processus causarum tripliciter considerari possunt secundum triplicem causarum speciem. Nam causæ aliæ sunt merè Ecclesiasticæ, quæ dupliciter perpendi possunt, vno modo respectu materie, vt hæresis, alio modo respectu personæ delinquentis, vt Clericus. Sed hæc causæ respectu personæ potius causæ Canonice, quam Ecclesiasticæ dici debent, vt voluit Baldus in *aut. Clericus, quoque C. de Episcop. & Cler.* Aliæ sunt merè seculares, vt laici homicidium, aliæ sunt mixti fori, vt percoffio Clerici.

Iudex autem secularis nullam omnino habet iurisdictionem in causis merè Ecclesiasticis. Quo in casu si iudex laicus recipiet testes, & formaret processum, nihil ageret, nec ille processus quicquam prodesset, neque faceret indicium coram Iudice Ecclesiastico, *cap. ad si Clericus in princ. de iudic.* sed denud Iudex Ecclesiasticus deberet alium processum formare, & nouum inchoare, ac iudicia denud cumulare, vt per Ruin. *conf. 7. n. 6. lib. 5.*

E contra autem in causis merè secularibus cum Iudex Ecclesiasticus, si non adu, saltem habita habeat omnem iurisdictionem, etiam sanguinis, vt colligitur ex Bonifacio VIII. in *Extracrag. Vnam sanctam de maior. & obed. & tenet Barbat. conf. 39. diuers. p. 1. in magnis n. 30. & Bald. in aut. habitatio n. 4. in fin. C. ne filio pro patr. & in l. solent ff. de offic. Procon. & legat. non videtur negari posse, quod processus ad Ecclesiasticum Iudicem formatos, afficiat in foro seculari. Et ideo à de, & processus coram Episcopo probant coram Iudice laico, vt ait Scacc. *de re iudic. glof. 14. q. 2. n. 67.* maxime si sit eadem causa, & inter eandem personas, & ad eundem finem, vt tradit Farinac. *conf. 168. n. 37.* In alijs vero causis missi fori benè probant processus in vtroque foro per ea, quæ dicit Farinac. *q. 7. n. 43.**

Licet tamen processus secularis Iudicis non operetur ad condemnationem coram Ecclesiastico, nihilominus quoad instructionem, seu informationem optimè valet, Bald. in *l. Clericus quoque n. 1. t. C. de Episcop. & Cler.* Et ideo potest ab Episcopo legitimari, recipiendo testes, vel illos cum reo confrontando, vt innuere videtur Ruin. *d. conf. 7. n. 10. lib. 5. ibi: & quod etiam quantum ad hoc illi non præiudicasset, si fuissent reperti à Iudice Ecclesiastico, si ab illis eorum non fuisset immo etiam per declarationem, vt tenet Genuen. in prax. *cap. 8. §. 17.**

5 Ex quibus colligitur, quod non sufficit, quod Iudex Ecclesiasticus iterum sine citatione requisita in legitimatione repetat testes, sed repetitio fieri debet modis legitimis, nempe citato reo, & publicato processu, cum repetitio, & confrontatio sit noua examinatio testium, & sic videretur hoc modo laicis admodum doctrinae Ruyi in d. conf. 7. n. 6.

6 Neque obstat, quod hoc idem procedere videretur de processibus Iudicis Ecclesiastici apud Iudicem seculari, nimirum quod non probent, nisi denuo Iudex secularis repetat testes, & processum former. Immo, si Iudex Ecclesiasticus degradata esset Clericum, & tradiderit Curie seculari puniendum, Iudex secularis non teneatur stare processui, neque sententia Iudicis Ecclesiastici, vt dictum Clericum sibi traditum morte condemnaret, sed examinabit nouiter causam, si forsitan inuenierit illum dignum morte, vel alia poma, vt est casus in §. si verò crimine in princ. auth. de sentent. Episc. colat. 9. qui §. de plano procedit, quando crimen non esset mere Ecclesiasticum. Tunc enim Iudex secularis nullam diligentiam facere potest, sed clausis oculis exequi tenetur, vt per Vermigl. conf. 138. n. 4. At vt quando Clericus degradaretur, vel propter homicidium qualificatum, vel propter seditionem, vel ob aliud simile delictum mixti fori iuxta testum in cap. Cum sit generale de for. comp. tunc Iudex secularis examinabit nouiter causam.

7 Nam responderetur, quod dupliciter intelligi potest, quod secularis Iudex non teneatur stare processui Iudicis Ecclesiastici. Vno modo quatenus processus Iudicis Ecclesiastici nullam omnino faciat probationem coram seculari, & hoc casu non procedit obiectio. Quia cum Iudex Ecclesiasticus fuerit competens ad fabricandum dictum processum, Iudex secularis teneatur illum admittere, vt factum à competente Iudice, Vermigl. conf. 161. vbi respondet Baldo in l. Adversarius n. 2. ff. de iur. iur. omni. Iudic. Senec. de re iudic. glof. 1. q. 3. n. 67. ac seqq. Alio modo quatenus Iudex secularis vult examinare processum, an in eo fuerit probatum delictum, vt ex eo cognoscat, an bene, vel male fuerit iudicatum. Et hoc casu procedit obiectio; quia Iudex secularis potest illum denuo recensere, & examinare, hoc est considerare, ac pendere, non autem denuo alium processum fabricare, Vermigl. conf. 138. n. 2. & Sanfelice. de off. 139. per totam.

8 Quod ad secundum casus est. Quidam allegauit fuisse capum in loco immuni, quia allegatione stante Iudex processit ad vltiora in processu fabricatione; immo etiam legitimauit processum per confrontationem; deinde de predictis Iudex secularis certiorauit Iudicem Ecclesiasticum de predicta allegata immunitate, qui praefixo carceris termino ad probandum afferent allegatum immunitatem, qua non probata declarauit, carceratum non gaudere immunitate, de qua declaratione habita fide Iudex secularis processit contra delinquentem, & dubitans de predicta processu legitimatione per confrontationem, operatus fuit, vt carceratus decerneret, & testes per rñe, ac testē examinatos, quateritur, an haec declaratio valider processum, qui praesumitur nulliter fabricatus post allegatum immunitatem.

9 Erratio dubiandi est, quia Iudex secularis debebat abstinere à processu fabricatione, donec Iudex Ecclesiasticus pronuociaffer super immunitate, vt disponit Constitutio Gregorij XIV. §. quandoque delinquentes, & r. veris cognoscat prius. Atque etiam debebat denuo audire testes, & cum reo contestare eorum depositiones, quo non facto videtur declaratio per carceratum facta non conuallidate processum, à Iudice seculari tanquam ab excommunicato fabricatum vigore dictae Constitutionis Gregorianae §. Quod si quis. Nam declaratio non est iterum testes repetere, sed est testes non citata parte examinatos habere, ac si citato reo fuissent examinati; neque etiam eam declaratio supponat depositiones testium, quamuis non in figura iudicij receperat, esse apertas ad recipiendum legitimationem. Predictae autem depositiones, veluti receptae à Iudice quamuis competente, sed per allegatum immunitatem impedito, non fuerunt aptae ad recipiendum legitimationem. Ideoque dicendum est per subiequentem declarationem non euasisse validas, sed

neceffae fuisset, vt iterum testes audirentur, & cum reo denuo contestarentur.

Quod autem ad tertium respondo negatiue; quia 10 prima depositio facta coram Iudice laico, pro non facta haberi debet, ideoque non potest poni, neque torqueri ad tradita per Clar. q. 88. veris est opus, Menoch. de of. 108. add. ad Cap. de 1. 43. & Add. ad Alciat. praesumpt. 29. in fine per textum in cap. non praesit impedimentum de reg. iur. in 6.

CONSULTATIO VII.

An Ecclesiasticus possit licite conficere Vini stillam aquam ex vino, quod è suis vineis percipiunt, illamque ad plenum, siue minimum vendere?

Affirmandum videtur. Nam id non impedit eorum officia, neque rerum piarum meditationem, estque licitum, atque approbatum à Sacris Canonibus, cum possint Ecclesiastici etiam regulares vendere vniuersi generis fructus ex suis praedijs collectos, non solum minimum, sed plenum immutando etiam illos in aliam speciem, vt docent quamplurimi Doctores, adducti à Bellet. de off. Cler. p. 1. §. 21. n. 16. & Carol. de Grass. effect. Cler. c. 6. n. 33. & seqq. quim. 17. & 51. ampliant id procedere etiam in exercitationibus, & artibus vilibus, dummodo fiant per manus secularium. Colligiturque ex ijs Doctoribus, qui volunt à mutatione formae artificum reddi magis licitum, sicuti obseruauit Feder. de Sen. pro Cisterciensibus conf. 207. vbi probat, quod licite poterant vendere ferrum, quod conficiebant ex materia, quae ex illorum praedijs effodiebatur eo modo, quo venditur ab line dominis, illumque sequuntur Doctores communiter.

Et sane fit vinum ex vna, haec autem non potest in vinum redigi absque cultu, collectione, pistata, & id generalia: sicut igitur redactio vuae in vinum cum tot artificio non est illicita, ita etiam non est illicita redactio vini in vini stillatitiam aquam. Certeque est, Ecclesiasticus, vt vendit suum frumentum, posse illud in farinam terere, & ex ea panem, pastillos, ac spirulas conficere; ergo etiam è vino stillatitio liquorem. Vnde S. Congregatio Concilij in Angelopolitana inter Patres leioisus Prouincia Melitense in Indijs, & Episcopum Angelopolitum, interrogata, an Regulares apothecae quarumcunque mercium, macella, & similia, praesertim prope collegia, siue Conuentus exercentes, possint ab Ordinario sob censuris inhiberi, ne id exercent, sub die 16. Aprilis 1648. prudenter respondit, non posse Episcopum hoc prohibere Regularibus exemptis; sed si in praemissis ita notorie delinquant extra claustra, vt populo scandalo sint, puniri posse ad praescriptum Concilij Tridentini cap. 14. sess. 35. de Regul. Quod decretum approbans, tanquam licitas sui iudicatis artes, etiam viles, fuit approbatur, & confirmatum cum pluribus alijs in dicta causa emanatis, speciali diplomate à f. me. Innocentio X. sub die 14. Maii eiusdem anni.

Haec igitur negociandi forma potest esse licita, & Ecclesiasticos minime dedecere, quod alias ex doctrina, & exemplis Sanctorum monstruimus. Facitque cap. 4. Concilij primi Moguntini sub Leone Tertio tempore Caroli Magni. Ibi enim post mandatum Clerici, & Monachi abstinentiam à negotijs secularibus, itaque post declarationem varijs exemplis notionem secularium negotiorum, à quibus cauendum sit dictis praesentibus, subdit postremo loco prohibitio exercenti inuili negotij, addit verò Concilium: non tamen nullum negotium esse contrahendum propter necessitates diuersas, quod legimus Sanctis Apostolis negociasse, & in Regula S. Benedicti praecipitur prauidere, per quorum manus negotium Monasterij transiret. Quae verba aperte supponunt negotiationem illam, qua res per artificium mutare reuenduntur, licitam esse Ecclesiasticis exemplo Apostolorum, quos exercebant opificum aliquid, vt ex Act. 18. habetur, vendebat artefacta sua, vt esset; vnde sine

gratuatim culpasque viram dicerent, & egenis de sua remissione beneficiarent. Conferuntur ex varijs iuribus. Nam c. Clerici l. 4. §. 4. c. Clerici d. 45. c. Nungum de consecr. d. 5. conceditur Sacris hominibus, ut de honesto artificio sibi, siveque pauperibus victum, & necessaria comparant. Potest ergo hac negotio per proprium opificum venditionem licita esse, nec dedecens Ecclesiasticis. Et ita late patet ceteros Gurtius. rr. de avel. q. 97. d. 47. adducens quamprioribus, & esse sententiam communem affirmat Nauar. in man. cap. 27. n. 128.

¶ Ad verum tenendum est, id non licere, nisi pro vi proprio, præterit Regularibus; quia spectat negotiationem, & quæstum, Probatur voismis ex Sacris Canonibus ut. cap. de vi. & honest. Cler. ex S. Concilij Trid. sess. 22. cap. 1. de ref. & ex visitatione Apostolica la. me. Urbani VIII. anno 1637. de quibus, ac multis alijs libi. Ex ips enim prohibetur personis Ecclesiasticis præcipue Regularibus omne opificum, quod ordinatur ad lucrum. Neque audiendus est Contradus Summahart, qui attendit vult, an materia artificij subiecta vilior sit pretio, quam artificium ab Ecclesiastico adhibitum. Nam si materia subiecta sit pretiosior, censet, tale opificum venale dedecere Ecclesiasticum, si minus ei congruere. Sed merito hoc refellit Medina. q. 30. de refut. in 2. casu. alle. negat. Qualicumque enim sit materia subiecta, tamen semper verum est, Interuenire artificium. Vnde si aliud iniquum negotiationem non interueniat, poterit ab Ecclesiastico artificij auctoritate distrahri, saluis legibus Ecclesiasticis, & honestatibus suis.

¶ Quare recommendandum est ad optimam, & pietatis, ac prouidentie reuerentissimam distinctionem, quam circa hoc adhibet S. Basilus cap. 6. confit. monast. verbis illis: Ceterum in his se operibus exercere Monachos debet, quæ ordinis ipsius decore conueniant, cuiusmodi videlicet sunt omnia, quibus caspatoria artem, & supposita vniuersi alij suspicio, quæque nulla longioris æterni distrahunt, aut vnoquoque quæstus sequatur, sicut eiusmodi, ut mentibus in vna re totum nobis magna ex parte confici possint, ne operum laboribus contentus, quod par sit conseruandus, acuti in virtutis conseruatione, nervus, industriaque elidamus, in qua illud spectandum, ut & opus adoleatur, & a quiete tamen non deficiatur. Et ad Regul. 38. falsarium: si quidem omnibus in rebus illud peculiariter debemus spectare, ut simplicitatem, & sine dilaione teneamus, & illud summo persequamur, ne ineratamus fluitas, ac plane nactus hominum cupiditatibus, ne efficiendas, quæ in studio apud ipsos esse arumaduerimus.

¶ Vides, S. Basilum agnoscere, quasdam huius generis negotiationes dedecere Religiosis, inter eas autem esse opificum liquoris vini stillatitij censendum est. Nam licet non sit impedimentum diuinis officiis, est tamen dedecens statum Ecclesiasticum, ac plurimus in commodis reuerentum, illiusque venditio rationali oblocutioni patet, cum valde dedecet, quod ad casporianam artem, ut aiebat D. Basilus, pertinent, a personis diuino cultui mancipatis confici, atque diuendi. Quod est mens Concilij Viennensis in Clem. 1. de vi. & honest. Cler. & declarauit sapius S. Congregatio Episcop. quod Clerici in sacris constituti, non debent Ordinarum armati comitari, neque exercere villorum, vt puta casporianam, macellum, furnum, cutforem, & similia. Ita in Caputquensi 29. Aprilis 1586. in Burgi S. Sepulchri 26. Aprilis 1623. Qui si sponte talibus, vel mechanicis artibus incumbant, Ordinarius præiudicialibus monitionibus debet, si non paruenerint, eos declarare priuatos priuilegio Clericali iuxta d. Clem. 1. de d. S. Congregationis decretum in Biflinianensi 8. Octobris 1628.

¶ Neque obstat, quod Ecclesiastici possint vendere res suas etiam minutatim. Nam vltra quod huiusmodi venditio per se ipsos facta redundur in Clericatus ignominiam, in hoc casu tum ex artificio conseruatur rei substantia ita quidem, vt ex hoc liquore conseruatur nequeat, tum ex indecentia id prohibuit esse videtur, sicuti illis prohibetur exercere artes aromatarias, pistoriam, calce-

nariam, vestiariam, succinam, texturiam, ferriariam, quæ in usus hominum institutæ sunt, quales non est opificum liquoris vini stillatitij.

¶ Minus obstat exemplum Cisterciensium. Nam agitur 8 in eo casu de ferraria fabrica necessaria ad consequendum commodum de ferri fodinis, quæ speciem non mutat, neque exercetur à Monachis. Pariter neque exemplum de vna; nam vinum non fit, nisi ex illis operibus, non per Ecclesiasticos extendendi, sed per vinatores, de quibus loquitur Vip. in l. Infractura fundi §. de fundi insti. quoque sordidos vocat Sedulius. Ita etiam ad faciendum triticum haberi oportet bobulicum, asinaricum, subulicum, ac nemo dixerit, ex Ecclesiasticis huiusmodi operatio parari posse.

¶ Et ita etiam resolutum fuit in S. Congregatione super 9 controuersis iurisdictionibus, vt ex sequentibus resolutionibus. Alii Eminentissimi & Reuerendissimi, Signor Cardinali Legato de Ferrara. Eisdem disceptis nulla S. Congregatione super controuersis quatuordecim, sed Frati Gignati potest esse impediti nel vender l'acquista, & altre acque distillate, e dopo l'hauer considerato Breue della S. M. di Paolo V. facto la data de' 18. di Febraio del 1606. a favore de' datti Frati, e i bondi seguescenti, con quel più, che occorreua, hanno questi Eminentissimi, Signori uniformemente risoluto, che a' datti Frati sia permesso vendere le dette acque nel modo, e forma prescritta nel detto Breue nel vers. quæque fratres, e così si debba obseruare, del chio si giudicata bene a parte a V. E. accioche con la solita sua pietà, e reuerentia si compiacca fare eseguire, mentre per fine le habia humilmente le mani Di Roma d' 17. di Genare 1646.

¶ Particula autem lapudisti Breuis est huiusmodi: 10 Quæque fratres ipsi aliquo sacro ordine instituti sua dignitate memores exercitio distillationis aquarum multo pallio vacent, neque ex eorum venditionibus se se immiscuant. Item ceteri eiusdem Ordinis Regulares, qui ad ordines promotiones fuerint, & c. eiusmodi aquas distillatas, quod habent fuerint, mulieribus, dicentes nullo pretezo vendere, seu aliis ad trahere debent, neque venales habere, seu exponere, sed eas tantum sacris alijsque alijs possint vendere aromatarijs, vel alijs particularibus personis.

¶ Al Signor Cardinali di S. Salsuma Legato de Ferrara. 11 Havendo Nostro Signore rimesso a questa Sacra Congregatione una memoriale de' poveri medicamenti da questa Città per conto della fabrica, e vendita dell'acquista, che si fa da' Padri Gesuiti, e da altri Religiosi, e luoghi per un preiudicio dell' Appaltatore. Quelli Eminentissimi, moei Signori, anche di consenso dell'esseri di sua S. Santità, hanno giudicato bene, che V. E. faccia un Edotto, si bando a favore de' suddetti poveri, e loro Appaltatore, il quale obligi tutti gli Ecclesiastici secolari, e Regulari, ancorchè essenti, a similitudine, e a proportioni di quello, che si è fatto qui in Roma, che per se la ista, e se i suddetti Ecclesiastici pretendano qualche ius, è primario, e saranno benigne mentedici da questa Sacra Congregatione. Si contenera V. E. di adempire quello, che si desidera, e humilmente le habia le mani. Di Roma d' 24. di Genare 1657.

CONSULTATIO VIII.

An, & quatenus Regulares teneantur ad decimas, Parochis, alijsque soluendas? & qua ratione decima Parochiarum ad Monasteria perueniant?

¶ Pro parte negativa multa occurrunt. Illud imprimis. Vniuersæ penè dixerim Religiones, omniaque illarum Collegia, Contentus, & Domus, vbi existerentia, præsentia, & futura, eorumque personæ, fructus, redditus, proventus honorum quorumcumque Ecclesiasticorum secularium, & regularium, illa quomodocumque veniuntur, alique res, & bona quæcumque à quibusvis decimis papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, subsidij etiam charitativis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ,

tie, & aliis quomodolibet, etiam ad Imperatorem, Regum, Ducum, & aliorum Principum infantiam pro tempore imperis, etiam in eorum impositione cautur, quod nulla proferat exceptio cuiquam aduersus illa suffragetur, abique vlla declaratione desuper facienda, auctoritate Apostolica fel. rec. Pauli III. Pij IV. Gregorij XIII. & aliorum Summorum Pontificum perpetuo liberantur, & exempta, etiam cum expressa derogatione Constitutionis Innocentij III. in Concilio generali. *cap. Nuper, de decem. vt ex eisdem litteris Apostolicis liquido constat, extraneis Bullis Clementis, & Sixti IV. Martini V. Pauli etiam III. & Sixti V. & pro militibus S. Iohannis Hierosolymitani, & alijs Lucij III. Bonifacij VIII. & Clementis VII. de quibus Mandat. de preuil. ad instar glos. 15. n. 40. Hentij. lib. 7. de indulg. c. 27. n. 7. & 3. & Mitand. tom. 2. q. 49. n. 12.*

2. Hanc autem privilegia Apostolica in Sacra Rota per plures decisiones, & sententias conformes sunt confirmata, ac declarata, illa fuisse, ac esse Canonica, suorum debuisse, ac debere fortiter debito effectu. Extantque tres sententia conformes in vna Carrafinensi decernuntur, nempe Marcelli Bubali, Seraphini Olisarij, & Laurentij Blanchetti, super quibus expedit fuerunt littere remissoriales, quae transiunt fecerunt in rem iudicantem.

3. Et licet tres praefatae sententiae faciant statum, neque vterius super hac exemptione debeat dubitari, eo vel maxime, quod privilegia sunt adeo clara, vt nullum dubitationis relinquere locum, quod firmiter Rota in Hispania decernam eorum Cardinali Cordato 27. Iunii 1644. *q. Quia derogio*, Nihilominus diuersae aliae decisiones, ac sententiae contra diuersos Episcopos, Capitula, Parochos, aliosque tam Ecclesiasticos, quam seculares emanant ad fauorem Regularium, & pro Canonizatione praeforum privilegiorum, vt Cuiusdam Castellae eorum Gbilerio contra Parochos eiusdem Cuiusdam, in Gerundensi decernam eorum Manzanedo contra Abbatem, & Sacristam Collegiae Ecclesiae Gerundensis, in Cordubensi decernam de Lucena eorum Coccino, Catillo, & Merlino contra D. Ducem de Cardona, in Cracouensi eorum Eminentiissimo Cardin. Cerro contra Parochum Gomboliae, & ante a anno 1588. etiam in Cracouien. eorum Seraphino contra Plebanum Vislicensem, ac similes, quasi nonnulli Add. ad p. 3. recent. dec. 308. & eas recensentes longum esset, plenius autem in Ariminensi decernam 17. Iunii 1652. eorum Melio.

4. Accedit continua obsequantia, vsus, & consuetudo non solendi decimas vigore praeforum privilegiorum, decisionum, sententiarum, & rei iudicatae, in qua semper fuerunt, ac hodie Regulares existant, vnde a nemine poterunt amplius super hoc molestari, & inquietari, nec quicquam contra praefata privilegia opponi, cum censetur ex clausum ex clausulis, *siquet, &c. subacta, &c.* in ipsi privilegia appositis, vt post Gonzalez in terminis horum privilegiorum dixit Rota in Cordubensi decernam de Lucena eorum Coccino 27. Februarij 1636. paulo post initium; Quinimo ipsi sine causa ex sola aduersariarum infantia derogari natura ipsa repugnat privilegij. Decet enim concessum a Principe beneficium esse manifestum, *cap. decet de reg. iur. in 6. Præteritum* cum ex tam longa illorum obsequantia ius acquiescit. Indultum enim a iure beneficium sine causa non debet auferri, *cap. Indultum, add. Ad hac illorum derogatio constantia Principis, immobilitate* Sedis Apostolicae firmitate videretur aduersari. Sic enim in omnibus in Principe magis est teporaria, ne quod hoc concedit, crastollis per adducta a Gonzal. in reg. 8. *Cancell. glos. 9. §. 2. Tandem* cum causa, & ratio concessionis daret, datare debet ipsa concessio. Dato enim antecedenti, ea quoque concessa videntur, sine quibus explicari non potest, l. 7. *ff. de iurisd. omni. iud. sicut* & contra non subministratis illis, quibus opus est, vt aliquid

fiat, illud dicitur quodammodo prohiberi, l. *vet. res, ff. de iur. ali. prin.* Igitur cum Religiones ad hoc potissimum sint institutae, vt ad fides defensionem, & propagationem, ac profectum animarum in vita, & doctrina Christiana per predicationes, lectiones, & aliud quodcumque Verbi Dei ministerium, ac spiritualia exercitia, per confessiones, atque ceterorum Sacramentorum administrationem, ac reliquorum charitatis operum gratia omnino, & nullo pro laboribus humilium stipendio accepto, §. *Romanæ Ecclesiae*, & omnibus in vniuerso mundo §. *vitales exhibeant*, quae omnia sunt Parochiarum, & Episcoporum munia, iure merito cum Parochis ipsi ac Episcopis non solum opera non addant, sed immo cum illis oneribus se subiungant, ad decimas illis prestandas fuerunt exemptae. Cum ergo in iudicialis exercitijs Regulares perstiterent, ac in illis excedendis extensione, & intentione magis semper proficiant, ac se ipsos vincant, non videtur equum, vt privilegia, quae propter hanc illis concessa fuerunt ex abrupto priuarentur. Vnum enim ex duobus tacite illis irrogari videretur: vel quod ab antiquo iustitio deberent; vel quod illorum opera Ecclesia non indigeret. Quod vitrumque quam fit absurdum abique ab amplificatione ex se ipso manifestum apparet.

Quin vltra equitatem, videtur etiam iurare iustitia. Sapiet enim hoc de natura contractus, vt bene Doctores a Lexana *q. regular v. Privilegium n. 20.* adducti considerant. Contractus autem sicut ab initio est libertate voluntatis, sic ex post facto in prauidium partis reuocari non potest, l. *sicut, C. de ali. & obliq.* Præterea obstant sententiae praedictae ad fauorem Regularium, & rei iudicatae. Sententiae enim non nisi per sententiam praedictam potest, cum nihil sit tam naturale, quam ex genere quoque dissolui quod collatum est, l. *nihil 33. ff. de regul. iur. cap. 1. ed. atque* adeo sententiae per reuocari reuocari non possunt, l. *fin. C. sent. reuoc. non pos.* Immo eadem addit res iudicata, non nisi per restitutionem in integrum contra ipsos quis iurari potest. Ea autem non conceditur, quando constat de iustitia, & validitate, vt dixit Rota eorum Maechiauello in Vicen. Capelle 2. Maji 1636. Validas autem sententiarum non controuertitur, & iustitia est euident ex decisionibus Rotalibus, sententias praecedentibus.

Neque obstat, quod si Parochi, & beneficiarii defraudantur decimis, ex defectu sustentationis defraudentur omnes Parochiales Ecclesiae; quia non esset, qui curam animarum exerceat, & Sacramenta ministraret, & ideoque privilegia, quamuis amplissima sint, ubi incipiunt esse damnoia, & praedictalia publice vitari, nempe Ecclesiae vniuersali, & operarijs in ea, vigine solent, immo debent a Sede Apostolica, vnde omnia iura, & sanctiones procedunt, reuocari, vel potius declarari, vt in puncto loquuntur textus in *cap. fuggellum, de decim.* quod si ex post facto incipit enormiter esse nocuum, vtque reuocari debeat, *Gurrier. q. 9. lib. 3. cap. 21. n. 33.*

Nam d. *cap. fuggellum* procedit de iustitia, quando privilegium incipit enormiter esse lesiuum, vt declarat ibidem Abb. n. 7. & 4. neque determinat, privilegia ob id reuocata censeri, sed solum mandat, fieri compositiones, & propterea recte aduertit Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. c. 19. n. 6.* esse per accidens, quod superueniat lesio. Ideoque, donec ea fuerit probata, non potest libertatem praetendi. Ad dignoscendum autem, an, privilegia enormiter laedant, modum certissimum exhibet alter textus in *cap. 2. §. Pri autem de decim. in 6.* quando scilicet per concessionem decimarum Parochiales Ecclesiae adeo grauati contingat, quod earum Rectores de ipsarum redditibus congrue sustentari non possint, & tali casu neque etiam privilegia censeri debent reuocata, sed solum priuatum est, quod Rectores congruum habcant sustentationem. Et hic textus magis attendi debet, quia est posterior; est enim Alexander IV. ille autem in *cap. fuggellum*, est Alexander III. Et

- Et quod observari debent dispositio dicti §. *Vbi autem*, dixit Rota in Pampilonensi decimarum coram Coccino, relata per Pasqualig. ad Laur. de Franch. in *quæst. var. par. 3. q. 73. num. 9.* & faciunt tradita per Barbol. de *paroch. cap. 28. §. 1. n. 12.*
- 8 Verum contrariis affirmatis sententia, explicando præmissa privilegia, ac decisiones, & sententias Rorales huc vique emanatas, novissimè à Sac. Congregatione Concilij recepta, neque firmata est, nempe teneri Regulares solvere decimas illorum bonorum, ex quibus laici, dum illa possiderant, soluebant. Quæ sententia huius temporibus omnino tenenda est.
- 9 Sic enim imprimis ad hanc questionem affirmativè respondendo mouetur, quia Parochi habent intentionem fundatam in iure etiam contra Regulares pro exactione decimarum eorum bonorum, quæ ad eisdem Regulares cum hoc onere transierunt per textum in *cap. fin. §. pen. de decim. cum alijs*, quos congruit Retulsi, de *decim. quæst. 5. num. 30.*
- 10 Neque verò privilegia Regularium hanc sententiam turbant. Nam illa intelligi debent de decimis, quæ Parochis, atque Ecclesijs de iure communi debentur, non autem de decimis, quæ præter iuris communis dispositionem aliquæ etiam iure speciali solvantur, cuius iuris notitia cum non præsumatur in Pontifice omnia iura habente in scilicet pectoris sui, derogationes, quæmois amplissimæ, & ex certa scientia, ac moru præcepto, ad dictum ius speciale trahi non possunt, sicuti consulendo tradit Menoch. *conf. 36. num. 19. & seq. Marecot. var. resol. lib. 2. resol. 40. num. 71.* Filius Theologus gravissimus ex Societate Iesu *tr. 27. p. 2. c. 8. num. 799. & Rot. dec. 1693. num. 1. & seq. coram Scraph.* Privilegia enim Ecclesijs præsentim Parochialibus præiudicialia, sanis est, quod neperunt derogationem quoad ius commune, & non vitra, *cap. cum capella, de prim. Rot. in Valentina subdij. 4. Maji 1611. coram Pegna, & alijs.* Quam ob rationem licet Sac. Congregatio S. Officij censere, quod à decimarum solutione S. Officij pro quacunque causa impositarum sit exemplum pro bonis eiusdem S. Officij, vt at. Iunij 1581. & 20. Octobris 1594. & 3. Augusti 1601. ac 13. Septembris eiusdem anni, & ita Sanctissimus mandauit feruari perpetuis futuris temporibus, vt 30. Maji 1604. & 12. Octobris ac 7. Decembris 1601. & in literis Episcopo Vicentino, ac Inquisitori datis 19. Decembris 1587.
- 11 Id, quod magis asserendum est in istis locis, in quibus Parochi, & Beneficij ante huiusmodi privilegia erant in continua possessione percipiendi decimas ex bonis ad Regulares transiuentibus ita, vt propter ea extendi non possint in præiudicium eorumdem Parochorum, vt firmat Menet. *de decim. cap. 5. n. 2. emcl. 3. n. 55. & seq. Rodrig. in quæst. regul. 44. col. pen. tom. 1. Idque, vt verificetur dispositio cap. Dudum, de prim.*
- 12 Minusque dicendum, materiam exemptionis vri de sui natura præiudiciale extendi posse in præiudicium terrij, vt in dictis decisionibus Coccini, & Carilli. Nam contrarium verum est in iure per textum in *d. cap. Dudum, de prim.* qui in terminis disponit, non præiudicari decimis, in quorum possessione erant, si de ista possessione non fiat specialis mentio, & derogatio in privilegijs, eoque minus vbi privilegia concessa apparent ad supplicationem alterius, & non moru proprio, vt in hoc casu videtur, libet ex verbis Constitutionis Gregorij XIII. quæ incipit Pastoralis ibi: *Exponit super fœdit dilectus filius Em-*
- vardus Adreuerianus. Ex infertur: Supplicacionibus offus Propositis inclinat, &c.* quæ potius importunitatem petentium, quam motum proprium Principis restantur per tradita à Menoch. *præsumpt. 10. lib. 2. num. 12.*
- Immo aliqua ex parte videtur cessare ratio dictorum privilegiorum. Cum enim causa impulsus fuerit paupertas Regularium, quæ hodie in aliquibus Ordinibus cellat ob ingentia bona, quæ indies acquirunt, cessare etiam debent privilegia ipsa ex *c. Quod pro remediis 1. quæst. 7. cum verisimilis intentio Summorum Pontificum non fuerit ledere Ecclesias Parochiales, vt nominatim restatam facit Suar. de Relig. lib. 1. tit. de dia. cult. nores. c. 20. in princ. qui concludit, hoc casu locum esse moderationi, etiam si continerent detractionem d. cap. Nuper de decim. & post alios dicitur tradidit Rodrig. d. q. 44. col. anteq. in fin. ex cap. dilecti, & cap. Suggestum, de decim.*
- 14 Hinc est, quod nonnullis in locis, præcipuè in Regnis Castellæ, & Legionis, hac de causâ per Leonem XI. Summum Pontificem facta est moderatio dictorum privilegiorum, quam Urbanus VIII. feruati iussit, de qua Rot. in Hilpales. decimarum 19. Maji 1558. coram Carillo, & concordia inira inter ipsos, & Patros Regni Poloniæ, quam licet in decisione Rotæ tr. Maji 1640. coram Eminentijs. Cetero dictum fuerit, Regularibus tantum informantibus, non ob stare ex defectu beneplaciti Apostolici, pro eius tamen validitate attendendum est, quod non fuit origo iuris decimandi, sed fuit inita occasione præcedentis excommunicationis ad instantiam Parochorum publicæ ob non solutionem decimarum, quæ dictis Parochis debebantur, non solum de iure, sed etiam ex titulo fundationis, & donationis ex decretis Synodi Provincialis in specie confirmatis à Gregorio XIII. post concessionem dictorum privilegiorum, imò non ex sola concordia ipsam Regulares priuenter exemptione solutionis decimarum, sed ex eo, quod præter assensum iuris communis concurrant legitimi tituli antiqui, quo casu ad eisdem concordias validitatem videtur sufficere confirmatio Nuntij Apostolici, præsertim de consensu superiorum Regularium. Tunc enim ius non prohibebat, sed potius permittebat, vt tradit Filius. *d. tr. 27. p. 2. c. 8. num. 185. ex d. cap. Dilecti, ibi: amicum huius compensis & d. cap. suggestum, ibi: super eisdem decimis compensis, de decim. & ex cap. 2. de translat. vbi glossa ponit casum in collegio, & persona Ecclesiastica.*
- 15 Ex quidem cum Reges, & Principes à Spiritu Sancto illuminati, constitutis Episcopis decimas tam ex bonis regalibus, quam ex nobilijs, ac vasallorum perpetuo donauerint pro promotione decentis sustentatione, nec non ad prouidendum, & augendum cultum diuinum, prout ipsi Episcopi melius in Domino viderent, qui quidem Episcopi ex eisdem decimis fundantur Ecclesijs Parochiales, & congruas Patochis perpetuo assignant, idcirco ea per exemptionem Regularium immutari non debet, obstantibus Constitutionibus, & legibus publicis plurijs Regnorum, & eoque fundamento extiterint in Republica magni motus. Ex exemplo eorumdem Regularium seculares quoque decimas, quam manipulare vocant, Parochis, & beneficijs non præstarent, sed ductu illorum cum magna laetitia Ecclesiarum ab ea declinarent, nec permitterent amplius decimationem, saltem sine litibus, ac iurgijs assiduis. Ac sequeretur exinde maxima desolatio eorumdem Ecclesiarum Patochialium, omniumque alium beneficiorum non sine euidenti damno Religiosis Catholicis, & animarum. Nam Parochi congrua sustentatione priuati delectentur Parochiales Ecclesias, vel non adesse idonei, qui Sacramenta administrarent.

16. Insuper aperiretur latissimus campus politicis catholicis, haereticis, & schismaticis, non tantum decimas statui Ecclesiastico eripendi, sed cum decimis beneficia, & praebendas, ut in Germania, & aliis Septentrionalibus partibus factum est, in haereticam, & proprias vias convertendi, & quod maxime hoc tempore alleborant, haereticam, & illius exercitum publicum, tanquam liberum Regnum introducendi. Quae labes, vihaeque ex viceribus Regnorum doctrina, prudentia, & vigilantia Cleri secularis, ex quibus Episcopicebantur publicis sanctis legibus praescripta, & privatim tantum pullulare, & foueri videbatur, iam publica occasione huiusmodi exemptionum antiquas fundationes euertere, vidum Palloribus in vine Domini defudantibus adineoriam, caput erigeret, & serpendo in dies magis, magisque peiora euerterent.
17. Exat exemplum in Prussia, Lituonia, & Pomerania fratrum Theonicorum, Cruciferi olim dicti, qui simili privilegio inani, Clero seculari decimas oggebant, tandem ex concordia, mediante commissione, auctoritate Curiae Romanae inita, ius decimandi Parochia ademerunt. Hinc est, quod pluribus in locis vni Parochia decem, & duodecim Ecclesiarum parochiales assignari pro necessaria sustentatione, & Sacramentorum administratione necessitas urget, non line animarum discrimine, Atque hic est exens antiquae Episcoporum cum Cruciferis concordiae, quam tot censente Ecclesiarum parochialis affabre facit, & extruere deplorant, amissio veteri felicitatis sub latere dicendi statui. Hinc etiam reclamationes, quae ex omnibus Mundi partibus ad Sanctam Sedem conflant contra quosdam Regulares, allegantes huiusmodi privilegia ex verbis d. cap. Suggestum, ubi: *multi vni Ecclesiastici sepe querelam proponunt*. Hinc quoque iurgia, quae inde oriuntur, tunc nota in Romana Curia ex vulgatis per Polonos, & ex decreto nouiter in eo Regno emanato, ne Regulares vltius possessiones acquirant.
18. Deniquezelus accipitis fidelium diminuitur, & ad fundationes vltiores animarum deponunt, videntes suorum antecessorum intentionem, & fundationem aliqua ex parte laedi.
19. Quod si hac procedunt respectu Regularium, quorum intuitu concessa videntur privilegia, multo fortius locum habeat contra eorum Colonos, ita, ut etiam data exemptione Regularium, non sint exempti eorum Coloni, quia privilegia huiusmodi sunt personalia, nec transeunt ad Colonos, cap. Licet, de decim. Scripto. den. 847. num. 7. & in Placentina decimarum ao. Decembris 1648. coram Card. Virili; praecipue quando sunt Coloni paritatis, & pro ea accipiunt integram medietatem fructuum, quemadmodum Coloni cuiusvis laici, quibus pro sua rata colonica soluentibus decimas, nihil deperit Regularibus.
20. Atque ita declarat iussus S. Congregatio Episcoporum, & Regularium, scribens Archiepiscopo Salernitano 6. Octobris 1617. apud Synodum Capuarumque 1638. sess. 3. cap. 10. num. 2. scilicet, ad decimas praediales solvendas tenentur etiam Regulares possesores territoriorum, ex quibus amica solui consueverant. Ex S. Congregatione Concilii, praesertim Ripanae die 16. Martii 1647. ut in primo ten. & apud Marzili, super decret. Trident. lib. 2. tit. 12. cap. 1. ubi referuntur duae declarationes. Prima, quod Regulares de bonis emptis tenentur, primitias, & decimas solvere. Secunda, quod si decimae sint impostae rebus, quia ab initio fuerunt concessae, vel traditae cum ea conditione, & onere, ut ex eis decimae soluantur, tunc ad quoscunque perueniant, etiam Mendicantes, venietis solvere. Si vero debeatur decimae pro administranda cura animarum, tunc quia Parochi Sacramenta his mendicantibus non administrant, Mendicantes ad eas non tenentur, si tamen ad solutionem decimarum Sedes Apostolica privilegia eximantur. Idem legitur apud Bonelli. v. Decima num. 4. & refert Hieron. Rodrig. refut. sum. 5. clariissime vero in Plebana decimarum his verbis: *Clari orationem fratres Servitus Comitatus Plebis, & Pa-*

roches turca solutionem decimarum ratione bonorum per ipsos fratres acquiruntur, & iussu inde ceram Auditor Camera, nomine Parochorum exhibita fuit quidam declaratio huius S. Congregationis, in qua iuxta vestigia, & pluribus confirmans eundem sententiam dicitur, quod decimarum solutionis obnoxia ad Regulares transferri cum suo onere, & proinde teneri illas solvere, quemadmodum tenebantur laici, praesquam bona ipsorum Monasteriorum proprietatem transierint. Sed quoniam sub hac generali declaratione praedicti Patres Servitus praetendunt ad speciales causas per ordinamentum deducendas, & praecipue quoad quantitatem alimentis fratrum in eo Monasterio commorantium necessitatem non comprehendit. Ideo supplicant per Eminenssimos Patres responderi, an in antecedenti generali declaratione ipsi Patres Servitus Comitatus Plebis comprehendantur? Sacra Congregatio die 22. Martii 1659. censuit, comprehendit. Ex peripatid in vna Regni Poloniae his verbis: In causa decimarum Regni Poloniae die 17. Junii 1645. Sacra Congregatio Em. Card. Concilii Tridentini Interpretum iterum, atque iterum auditis Regularibus, etiamque iuribus, & privilegiis maturis discussis, censuit ab eisdem Regularibus solvendas esse Parochis, & alijs beneficiatis Regni Poloniae decimas, quae solvantur ad locum prius quod bona in ipsorum Regularium proprietatem fuerint translata, firmis tamen remanentibus transactionibus desuper factis.

Hoc auctore decretum satis literis confirmavit, ac exequutioni demandari iussit Innocentius Decimus, quod sunt tenoris sequentis: *Innocentius etc. Nuper pro parte venerabilium fratrum Archiepiscoporum, & Episcoporum, nec non dilectorum filiorum nuntiorum Cleri Regni Poloniae pro dilectum etiam filium Mattheum Ioannem Ludovici, Archiepiscopum Pomeraniae nuntiatum in Ecclesia Viaticorum eiusdem Cleri in Curia Romana Agentem, quod alias, & sub die 17. Junii proxime praeteritis 1645. in causa decimarum eiusdem Regni ad venerabilibus etiam fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus S. Concilii Tridentini interpretibus emanavit decretum, quod nunc subiunde sub die 31. Mensis Iulij eiusdem anni in Consistorio nostro secreto approbavimus, quod decretum emanavit premia exhibitis facta ab ipsi Patribus, cum etiam decreto postea a conferentia, praesentis Agenti Cleri Regni Poloniae, die vero 31. Iulij 1645. S. D. N. Em. Cardinali Praefecto referrentis, in Consistorio approbavimus. Cum autem sit eadem expositio subiungenda, exponentes praesentis decretum praesentem, quo firmius subsistat, & exaltius observetur Apostolica nostra confirmationis patrocinio communi summopere desiderare, idcirco nos, etc. decretum praesentem Apostolica auctoritate tenore praesentium confirmamus, & approbamus, illique innotabilibus Apostolica firmitatis robur adcomimus, & omnes, & singulas tam iuris, quam facti defensionis, si qui desuper quemadmodum interveniant, supplicemus, falsa tamen semper auctoritate Congregationis eorumdem Cardinalium, doctores praesentes literas validas, firmas, & effectuales existere, & fore, usqueque plenarias, & integras effectuales fieri, & obtinere, & ab omnibus, & singulis, quas illa concernunt innotabiliter, & incunctis observari, siquae per quoscunque Indices Ordinarios, & delegatos etiam casuum Palatii Apostolici Auditores indicari, & diffusi debere, & irritum, & inane, si fors super his a quocunque quavis auctoritate fuerint, vel ignoranter contigerit attentari, quocirca dilecto filio nostro, & Sedis Apostolicae in eadem Regno pro tempore commoranti Nuncio per praesentes committimus, & mandamus, quatenus exsequere, vel alium, seu alios praesentes literas, & in eis contenta quaecunque ubi, & quando ipsi fuerint solemniter publicare, & siquae in praemissis efficaciter defensionis praesidio assistere scilicet, auctoritate nostra illas promissum omnium commendo, & effectus pacifici fieri, & cedere, & non permittentes illos desuper a quocunque quavis auctoritate quemadmodum molestari, contradicere quolibet, & rebelles, ac praesentibus non parientes per casus, & panes Ecclesiasticas, aliisque opportuna iuris, & seclitremedia,*

appellations postposita, compescendo, legitimeque super his habendis servatis processibus sententias, confirmas, & penam ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, invocata etiam ad hoc, si fuerint, auxilio brachii secularis. Non obstantibus &c. Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris die 21. Februarii 1646. Pontificatus nostris anno secundo.

23. Hac declaratione flante non est videndum, an privilegia enormiter, vel modice laedat. Præterquam quod dictum cap. Suggestum, de decim. non metuit læsionem à pauptate parochialium, sed à multiplicatione Conventuum, & Collegiorum, & ex acquisitione possessionum, quibus valde diuites effecti sunt quidam Regulares, sicut ex illius verbis constat, nempe: *Suggestum est ex parte vestra, quod Abbas, & fratres Monasterii de P. sin decimas à vobis auferre censuerunt. Discretum vestre mandamus, & quatenus cum prædicto Abbate, & fratribus super ipsi decimis convenias: nam quando Romana Ecclesia Ordinem vestro privilegia de decimis dederat, ita erant iura Abbatis vestri Ordinis, quod exinde nullipateret de iure scandalum suberi; sed nunc in tantum augmentum a iustis, & possessionibus dictæ, quod multis viri Excellentissimi de vobis apud nos querelam fieri proponunt. Vnde cum habeamus textum rotundissimum, non tenemur recurrere ad Glossas, & interpretationes Doctorum,*

23. In executionem igitur relatorum decretorum S. Congregationis Concilii possunt peti à Regularibus etiam, decimæ ante dictum decretum non solvite, cum etiam decimæ præterite ante decretum S. Congregationis sint debite. Tum quia Sac. Congregatio non processit per viam nouæ legis, siue constitutionis, sed in forma declarationis, vt solet, interpretando dispositiones Apostolicas super privilegiis à Regularibus allegatis. Declaratio autem non est noua dispositio, nec aliquid de nouo tradit, sed rētrahitur, & præterita demonstrat. Rot. dec. 117. coram Card. Caualerio, & dec. 110. ibique Add. num. 13. coram Burano, & dec. 113. num. 24. eodem eodem. Tum quia eum ipse decimæ petuntur, non vt fructus aliquos foris, debiti Parochis, neque accessores, sed tantum sicut ipsi, de se debentur iure dominij, & veniunt etiam decursæ ante motam litem, vt in iocundioribus terminis fructuum dixit Rot. dec. 3. n. 6. & seq. de dec. 381. num. 4. S. p. 7. r. & dec. 389. num. 3. p. 3. d. in quæ fuerunt confirmatæ 31. Ianuarii, & 37. Iunii eodem Bichio, Post. de manut. obfer. 78. num. 1. & in terminis in Elboen. decimarum 23. Mai 1622. coram Pirouano, & in Hispanen. pariter decimarum 18. Iunii 1648. coram Melio, §. fin.

24. Neque obstat, quod ex tenore ipsius decreti nullatenus videatur, Sac. Congregationem id sensisse, dum non fuit actum per viam declarationis debiti præexistens, quo casu potest admitti retroactio, sed per viam nouæ dispositionis circa solutionem decimarum, quæ prius nullo modo debebantur, flante amplitudine privilegiorum Regularium, vt in specie declaratur Rota coram Em. Cetro die 21. Maii 1640. Nec proinde trahi potest hæc decreta ad præterita, sed iuxta operati in futurum iuxta textum in l. 7. C. de legib. & in cap. fin. de consue. vbi Butr. num. 15. *verf. Secus si sit noui iuris editoria, distinguat declarationem iuris veteris, quæ præterita semper respicit, & declarationem iuris noui, quæ ad ea non trahitur, nisi expressè in illa dicatur, facitque distinctio Butr. in l. omnes populi num. 39. C. ff. de iust. & iur. Quinimodò etiam hoc decretum continet declarationem iuris veteris ex eo forsan, quod privilegia non habuissent fundamentum valide lubescentie, de quo tamen nunquam fuit dubitatum, immò, vt dixit Rota in Hispanen. decimarum 17. Iulii 1647. coram Cardin. Corrado, fuetior iam toties in Rota canonizata, vt amplius in dubium reuocari non possint, adhuc obseruanda, & communis exsilimatio, ad effectum excludendi præterita, sufficeret iuxta Glossam notabilem in cap. vn. de cetero, de postul. Præl. in h. vbi dicitur, quod licet constituto, de qua in textu, sit iuris veteris declaratoria, tamen non per hoc censendum est, Pa-*

pam voluisse præcedentes electiones comprehendere, & ratione, quia communi iudicio ante dictam decretalem existimabatur valide; vnde iniiceretur laqueus ei, qui communi iudicio non peccatur, quod æquum non est. Et inde Butr. in cap. fin. num. 15. deducit explicationem, quod vbi Constitutio iuris antiqui declaratoria habuit oppositam communem obstantiam, tunc quoad illam videtur noui iuris editoria, & non trahitur ad præterita, etiam si dicta consuetudo esset irritabilis; quod repetit in cap. fin. num. 4. de spons. dunt. aliique reatis, confirmat Felin. in cit. cap. fin. de consue. num. 5. in fine. Atque ita procedit, cura interuenierit consensus Regularium, quo sit, vt decreta vim quodammodo concordie, & transactionis furti videantur, & proinde eo minus possint respicere præterita, nisi expressè sit dictum, cum actus voluntarij non patiorur extensionem ultra id, quod expresse explicatur, vt est textus in l. voluntaria, C. de excusat. l. fin. C. ne vx. pro mar. traditque Crauet. conf. 292. num. 1. & dixit Rot. coram Burato dec. 14. num. 30.

Hæc sanè non obstant; quia cum decreta, seu declarationes Sac. Congregationis expressè verbis emanauerint, Regularium iuribus, & privilegijs maturè discussis, dicuntur declaratoria privilegiorum, quod scilicet non habebant locum in decimis, quæ soluebantur à laicis, priusquam bona in ipsorum Regularium proprietatem fuerunt translata, non autem editoria, noui iuris contra privilegia, æque adeo comprehendunt etiam decimas præteritas; quia declaratio nihil de nouo disponit, sed iam dispositionem explicat, l. hered. palem 21. §. si quis, ff. de testam. Butr. conf. 37. num. 2. l. 2. Surt. conf. 288. num. 10. l. 2. Cyriac. conf. 210. num. 11. & 12. Lancellot. de attem. cap. 4. l. m. 2. num. 3. Rot. coram Causal. dec. 117. num. 7. vbi in reposito, & dec. 181. num. 1. penes Post. de manut. vbi in Breue. Ideoque nulla dispositio resultat ex declaratione, quia non quod declarat disponit, sed quod declaratum est, sicque trahitur ad præterita, vt posui alios Cephal. conf. 140. num. 82. r. conf. 99. Batdellon. conf. 31. num. 62. & conf. 51. num. 1. Cyriac. de contr. 210. num. 14. Vnde etiam Constitutiones declaratorie comprehendunt quoque præterita d. cap. fin. de consue. vbi Felin. num. 4. cum alijs per Molin. de primig. l. 3. cap. 6. num. 34. Catdell. resp. 3. num. 46. ad fin. post præd. de iure accretionis.

Neque dicatur, decreta emanasse de consensu Regularium. Nam licet emanauerint prævia exhibitione facta ab ipsis Regularibus, tamen illa emanarunt eorumdem iuribus, & privilegijs maturè discussis, & consensu præstitus solum fuit post decreta, vt legitur in literis Apostolicis. Ergo operatur acceptationem cum qualitatibus in illis expressis, æque adeo confessionem, quod decimæ soluende erant, non suffraganeus eorum privilegij, Surt. conf. 52. num. 42. & conf. 460. num. 25. Barr. dec. 346. num. 9.

Clausula verò illa apposta in decreto Sac. Congregationis: *firmus tamen remanentibus transactionibus de super factis*, intelligitur de transactionibus validis, & quæ non expirant ex tenore earundem transactionum. Dicendum enim non est, quod Sac. Congregatio, ac Summus Pontifex voluerint seruari transactiones nullas, & eas, quæ penitus desierant, & ipsa dictio *firmus remanentibus* denotat substantiam præsentem.

Neque opponas, quod illa verba nudum sint limitatio, & exceptio superioris dispositionis per l. statum, §. ad Trebel. l. vbi ad hoc, §. statum, C. de iur. dot. Menoch. conf. 46. num. 8. Monach. de dec. l. conf. 67. num. 15. sed etiam foram, & conditionem impotent; l. si in l. 3. §. ex contrario m. 4. ff. de acq. poss. cum alijs per Macerat. par. l. 1. §. refel. 51. n. 4. Quare negari non potest, quin transactiones etiam inualide debeant attendi tanquam inethodos, ac norma, iuxta quam per laicos solutiones fiebant, ad quem effectum non exiguntur adeo præcisè validitas actuum, cum etiam ex actibus inualidis sufficienter deprehendatur voluntas, vt in similibus

libusternis, quod ad inducendum solitum conferre etiam nulli, probat Bild. in l. de quibus num. 47. ff. de legib. Bar. et fin. in q. de consuet. Natta conf. 309. num. 7. & Sard. conf. 229. num. 58. Eoque magis quando continuatur solitum solvendi valde proximam, quod semper est inspicendum ex congruentis per Sard. conf. 207. num. 10.

19 Nam respondetur, quod cum privilegio conferret, non autem dicitur, *Crauet. conf. 70. num. 5. in fin. & num. 6. Caldas de emp. & vend. cap. 28. num. 28.* intelligitur de transactionibus validis ad l. 4. §. *Condemnatus, ff. de re iudic. & tradita per Rot. decr. 16. sub num. 3. p. 4. r. v.*

20 Poterit cum ab initio plerique Monasteria nihil fere aliud, quam, & scholæ, & Collegia studioforum essent, in quibus iuventus pie eruditur, ac inde Doctores Ecclesiæ, & Parochii præstebantur, factum est, ut Oppida, & Vici suas Parochias cum decimis traderent, & profusus donarent Monasteriis, ut ex ijs Ecclesiis, & Parochiis, veluti suis, doctores, & idoneos homines præstarent. Tandem ob redempcionem animarum, & salutem æternam consequendam decimæ Monasteriis sunt contributæ. Alioquin decimæ nullæ datur sunt ab initio Monachis se manuum suarum labores alerent. Has autem decimas accipere illis licebat, si ad Clericatum promoti, & Parochia alibi præfati fuissent. Vnde D. Ambrosius ait: *Dei tibi, aut probus Monachus presbyter erga bonos dedicatus, prædicare, baptizare, permittere iam datur, debita miseris relaxare, decimam, primitiarum, oblationum viciorum, & mortuorum portiones iusta persolvere, moderata dispensatione commendamus, can. Decimis 16. q. 1.* Et Innocentius Papa similiter docuit: *Si Monachis ad Clericatum promoveantur, ut beneficia præstentur et pleneri, & an nona, & decima darentur aliquæ illa datione, & immutatione, can. Si Monachis 16. q. 1.* Gregorius Magnus etiam ea de re scripsit: *Admodum Apollonica austeritatis decernimus, ut Monachi, si presbyteri et bonis dedicati, cum legandi solvendi que potestate, decimarum, primitiarum, oblationum, donacionum, quas sunt pro vicis, & pro mortuis portionem, iuxta Canonem: Ad faciem, proximamque utilitatem, meritis perfectissimis iustitia non minus, quam ceteri Sacerdotes, laudabiliter sibi vindicent.*

21 Vbi observandum, quod decimæ his Monachis subentur dari, ut presbyteri, & Sacerdotes aliter futuri debent, idque etiam moderata quadam dispensatione. Alioquin aded nullæ in primitiis Ecclesiæ Monachis dabantur decimæ, ut ipsimet de præditi, & agris suis, quos manibus suis excolebant Episcopo, & parochialibus Ecclesiis decimas solvendo vique ad tempora Pasqualis Secundi, qui Pontificatus Romanum adeptus est circa annos Christi 1100. Postea enim idem Pasqualis, & Synodus quædam Moguntina statuerunt, ut nec Monachi, nec Religiosi, aut aliquem inter viuentes decimas de suis laboribus solverent. Tempore vero procedente Adrianus Papa solis Cisterciensibus, Hospitalariis Hierosolymitanis, & Templariis concessit hoc privilegium, ut de laboribus suis, quos propriis manibus excolunt decimas solvere non teneantur. Aliis vero Monachis concessit decimas tantum de mobilibus, quæ eorum sunt manibus, & de hortis, ac nutrimentis animalium suorum, ut indicat Alexander III. in cap. Ex parte de decimis. vbi Glossa.

CONSULTATIO IX.

De Conclavi Cardinalium, Sede Pontificia vacante, aliquæ summationes.

1 Gregorius X. in Concilio Lugdunensi, relato in cap. 3. §. 1. *vers. Si autem aliquis, de electis, in 6. statuit, ut, mortuo Romano Pontifice in quavis ciuitate cum Curia residentem, in eadem ciuitate Cardinalis ibi præsentem expectare debeant absentes per decem dies, quibus elapsis conueniant in eodem Palatio, vbi Papa habitabat, in Conclauæ; quod si quis Cardinalis intra hoc tempus non intrauerit, aut exiit postea absque manifesta causa infirmitatis, per alios procedat ad electionem Pa-*

pe, & ille minimè requiratur, neque ad negotium illius electionis vitiosus admittatur.

Hoc idem confirmauit Pius IV. in Constitutione, quæ incipit: *Intelligendi* §. 3. §. 4. vbi apparet, quod hic dicitur de non intrantibus, intelligendum de præcipulis, qui potuerunt intrare, sed noluerunt.

Itaque ex his notatur, Cardinales non intrantem in tempore, aut exantem ante finem electionis, priuari voce ad ius pro tali Sede vacante, quoad negum electionis Pape, non tamen priuari voce passiva, ut Franc. & Gemin. in d. cap. 3. Adde, quod Cardinales non possunt mutare, aut alterare, seu dispensare super hac Constitutione, prorogando tempus, Clem. in Romanis in princ. de electis. Decem igitur diebus Cardinales sunt expectandi, sed non vocandi, ut Gloss. in d. cap. 3. §. 1. & ibi Barbosa. num. 9. qui plures allegat.

Si vero electio foret ante decem dies completos ex communi consensu Cardinalium ibi præsentium, aut duarum partium, aliis non expectatis, est valida, ut tenet Azor. p. 2. lib. 4. cap. 2. §. 5. §. 6. Sed dubio, vbi ait, communem sententiam, & tradidit Gloss. in d. cap. 3. §. 1. u. *decem diebus in fin.* per cap. Licet, de vicienda de electis. Vbi electioni Pape a duabus partibus Cardinalium nulla opponi potest exceptio. Post dictos autem decem dies, etiam si vnus tantum esset ibi Cardinalis, ille posset eligere alium, non tamen se ipsum per cap. Gratiam, de postul. Prælat. lo. Andr. in d. cap. Licet, col. 1. de electis. Zabotel. num. 8. Innoc. in cap. Cum nobilis n. 6. de electis.

Ex d. cap. 3. §. 6. multi, de electis, in 6. habetur: *Nullo ex eorum Cardinalis aditus pascat, vel facultat ferre loquendo cum eis, nec ipsi aliqui ad se vicinates admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi presentium pro his tantum, quæ ad electionis instantiam negotium pertinent, vocauerunt. Nullo etiam fas sit ipsi Cardinalibus, & eorum aliqui munus mittere, vel scripserunt.* Qui verò contra fecerit, scriptum aut mittere, vel nuncium, aut cum aliquo ipsum secreto loquendo, esse falso sententiam excommunicationis anni incurrit.

Super hac prohibicione neque Cardinales possunt dispensare per d. Clem. in Romanis, in princ. de electis. Hæc vero excommunicatio non erat reuocata.

At ex d. Constitutione Pii IV. *Intelligendi*, habetur: *7 litteras, aut cuiusvis generis scripta ad eos, qui in Conclauis erant, seu nuncium, vel nuntium, aut signum mittere, seu recipere, aut contra d. Conclauis ad eos, qui foris erant, nullo modo licet. Qui contra fecerint, etiam si Cardinales sint, excommunicationis lata sententia subiacent.* Et ibi relesatur absolutio Pape, excepto innotis articulo, et quæ etiam aliter puniri statuitur.

Item in eadem Constitutione §. 19. ait: *Classis Conclauis, nulli ad colloquium, etiam extra portam Conclauis, etiam Principum Oratores, nisi ex magna, & urgenti causa, à maiori parte Collegii approbata admittantur.*

Vbi notandum, quod contra colloquentes palam cum Cardinalibus nulla est penalitatis sententia ex prædictis, vbi bene obseruat Bonacin. de censur. in partic. disp. 4. q. 2. p. 33. num. 9. Igitur solùm ij, qui secreto loquantur cum Cardinalibus in Conclauis existentibus incurrunt excommunicationem non reuocantam; ipsi verò Cardinales secreto loquentes cum aduenientibus non incurrunt vilam censuram, Bonacin. ibid. Castropal. sum. 6. disp. 3. p. 31. n. 1. Filius. tr. 1. q. 4. cap. 4. q. 2. num. 54. Sarr. disp. 3. sect. 4. num. 2. de censur. Sav. ed. tr. lib. 3. cap. 35. n. 3. & ante eos Caiet. in Sum. v. excommunicatione cap. 35. Sed peccant, saltem mortaliter. Ad dignoscendum enim, an lex humana obliget ad mortale, seu solum ad veniale, aut etiam ad nullam culpam, fed solum ad penam, attenditur intentio expresse legislatoris, communis acceptatio eorum, pro quibus imposita est lex: Consuetudo legitima circa ipsam; grauias, vel leuius materie, & circumstantiarum; verba, quibus lex est imposita; pena pro transgressoribus designata, de quibus Becanus, Castropal. Tannerus, Sanchez, Valquez, Merolla, alique recentiores, præcipue Suar. 3. de legib. cap. 26. & Locca etiam de legib. disp. 22. In hac autem specie materia legis non solum est grauias, sed etiam necessaria ad

bonum Reipublice Christianae, scilicet ad legitimam electionem Pontificis Summi, ac proinde ex ea Summi Pontificis mens demonstratur, ceterique velle obligare fuit peccato mortali. Atque cum hanc opinionem observatio confirmet, de qua Diana de sol. c. 7. temp. Cens. quæst. 3. §. pen. ad fin. vique ei similiter inherendum est.

- 10 Notandum etiam, quod mittentes nuncios, vel litteras non incurunt censuras illas, nisi nuncios, vel litteræ perueniant, ad quos mittuntur, quia actus nondum est consumatus, Bonac. loc. cit. n. 3. Nauar. conf. 60. de sent. excom. Sanch. lib. 6. in decal. cap. 6. num. 117. Eman. §. 1. v. lex, num. 35. Verba enim debent intelligi cum effectu, i. e. *hæc verba, si, quod quisque iur.*

- 11 Hodie verò ad hoc, ut quis administratur ad colloquendum cum Cardinalibus, vel extra, sufficit consensus maioris partis ex dicta Constitutione Pii IV. §. 19. Olim verò requirebatur consensus omnium, nemine discrepante ex d. cap. 3. §. Nulli, & tradunt Archid. ibi, Gemin. num. 2. Anchar. in §. hoc sacra num. 4.

- 12 Ex eadem Constitutione Pii IV. §. 3. Prelati ad custodiam Conclavis deputari sub pœna periculi, ac suspensionis à divinis, maxima, & exquisita diligentia ut debent in inspicendis personis, & rebus Conclavis intrantibus, ne sub eorum tertium velaminis literæ, notæ, & signa transmittantur; quod si quid tale inventum fuerit, familiares Cardinalium, aut alii delinquentes, poenam privationis officiorum, & beneficiorum, & inhabilitatis ad huiusmodi incurant. Pœna verò suspensionis contra dictos Custodes non est laze sententia.

- 13 Porro Constitutio Pii IV. comprehendit etiam colloctiones, & scripta, quæ ordinantur ad liberam electionem Pontificis. Nam quandoque concernit actiones, quæ spectant ad commodum publicum, aut in quibus singulares personæ inuicem publico modo communicant, cessante fine legis negativæ in particulari, non cessat obligatio legis; quia tunc non cessat fuit legis, & ratio ipsius adæquat; atque adeo non cessat obligatio legis; quia solùm cessat ex adæquata cessatione legis; nam finis legis non obstat in actionibus privatis, ex quibus potius resultat publica utilitas, sed per se primo obstat in actione publica, concernente immediate commodum publicum, ac proinde non potest adæquate cessare ex eo, quod cessat in persona privata.

- 14 Neque in prohibitione colloquendi, ac scribendi contenta in dicta Constitutione Pii datur pœnitentia materie excusantis peccato mortali, & ab incursione censuræ; quia huiusmodi colloquium, aut scriptio semper est gravis ex obiecto suo formali, & semper continet gravem dissonantiam rectam rationem; quia importat illam indissolubilem, atque adeo semper totam, & integram deformitatem. Deformitas autem colloctionis, aut scriptiois eiusmodi in eo consistit, quod electio Summi Pontificis, quæ libera esse omnino debet, subiacet occasione illam differendi, vel turbandi, & sæpe humano contrariis. Vnde confugit iniuria non solum Reipublice, sed etiam Dei, quia prævenitur modus eligendi Pontificem, quem Ecclesia præcipit; idcirco hæc iniuria est gravis, & notabiliter contra rectam rationem, quia per ipsam destruitur modus, quo Summus Pontifex eligi debet, atque adeo tollitur tota dispositio electionis. Id autem contingit, tunc quocumque paritate colloctionis, vel scriptiois, immò si in uno verbo nota, signo, quod destruitur modus integer libere electionis, qui est magni momenti. Quare attendi debet formale turpitudinis, non autem quantitas materię. Et ideo non solum prohibentur litteræ, sed etiam scriptura cuiusvis generis notæ, & signa.

- 15 Quod procedit, etiam si Cardinalis in Rota audiat aliquem cum se loquentem, ipso tamen nihil respondente, vel contra. Idcirco ex mente Pontificis, quæ præ verbis attendenda est, & quia finis prohibitionis, nempe libera electio æquè impediri potest, etiam absque responsione.

- 16 Colloctiones verò, & scripturæ præter materiam electionis non sunt in Constitutione Pii, neque in illa

Gregorii X. intenditur. Nam Pontifices electioni tantum consulerent voluerunt, neque in iis comprehenduntur, qui deferuntur litteras, sed tantum qui mittunt; incurrunt verò in d. cap. 3. de elect. si loquantur secundo cum illis, ad quos litteræ mittuntur. De quibus, & aliis huiusmodi videndus Diana in peculiari tract. de colloca. & script. variis tempore Conclavis. Illud certum exilimino, non posse Summum Pontificem ab absolute ab excommunicatione lata, etiam à Pio IV. in §. litteras. Quicquid dixerit ipse Diana in alleg. tradi. refut. 19. Nam licet Gregorius XV. in sua Constitutione, de qua inferius, nihil aliud faciat, nisi confirmare id, quod disposuerat Pius IV. in d. §. litteras, & ipse Pius in eo §. auctoritatem, quam habebat Summus Pontifex ab absolute ab casibus Papæ relictis, ei non abstat, sed tantum sibi reservat excommunicationem ibi latam, & argue adeo possit ab illa absolvi. Summus Pontifex, at tamen idem Gregorius in §. quod si electio ait, quod ab huiusmodi excommunicatione, sicut ab alia quacumque in sua Constitutione irrogata pœna excommunicationis à nullo, neque etiam à maiori Pontificario, cuiusvisque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, nisi in moris articulo, absolvi possit. Vnde non solum ab absolute summo Pontificario facultatem absolviendi ab excommunicatione à se lata in d. §. Quod si electio, sed etiam ab alia quacumque in d. sua Constitutione irrogata, inter quas est illa expressa à Pio IV. in d. §. litteras, & ab ipso Gregorio confirmata. Et ideo Urbanus VIII. in Constitutione sua de reformatione facultatum Maioris Pontificarii, ac Pontificarie Regentis non expressit, nisi Constitutionem Gregorii, tanquam continentem etiam censuras, & pœnas in Constitutione Pii IV. emanatas.

Verba Constitutionis Gregorii XV. Aeterni Patris, de 17 elect. Romani Pontificis, in qua statuitur forma essentialis electionis Papæ cum clausula irritante, ac pœnali, sunt hæc: *Quod si electio huiusmodi ab aliis celebrata fuerit, quam in Conclavo clauso, vel aliter quam per secretum secretorum suffragio de auctoritate tribus partibus Cardinalium in Conclavo presentium interfectum fuerint, & accessu, electio suffragio non comparato, vel per viam compromissi ab omnibus Cardinalibus, similiter in Conclavo electio, nemine dissentiente inter, & ita ut nemo se ipsum elegerit; vel quasi per assensum, nullo per accedente de persona specialis tractatu, omnium pariter Cardinalium presentium in Conclavo, committitur, nemine dissentiente per verbum aliquo intelligibile voce prolatum, aut scripto, si vocem non poterit, expressum; talis electio nulla sit, & invalida, & ipse absque ulla declaratione, & sua electio nullum non tribuat; quocumque non Apostolicas, sed Apostolicas sit, & habeatur, & tam ipse quam eligentes, & electores, & complures sententiam excommunicationis, & anathema, aliisque censuras, & pœnas inascribitur Sedes Apostolica à Sacris Canonibus, & Constitucionibus Apostolicis impoſita; pœner ipso facto incurrant, & quæ, seu ab alia quacumque in hac Constitutione irrogata pœna excommunicationis, à nullo, neque etiam à maiori Pontificario cuiusvisque facultatis vigore, præterquam à Romano Pontifice, nisi in moris articulo, absolvi possit; & aliter etiam mandatur, tales arbitrio Papæ puniri. Deinde additur: *Idem omnibus, & singulis S. R. E. Cardinalibus, & sacre eorum Collegii subdignis, ne contrahat, & horum aliquis statueret, dispoſset, vel ordinaret, seu in aliquo corrigere, alterare, mutare, seu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare per aliquem quous prætextu, vel causa sub eadem excommunicationis pœna affligere præcorrenda.**

Inter autem rationes, ob quas id Gregorius statuerit, 18 illa præcipua fuit, quod in Conclavo fuit electionis vires sibi erat valde iniunctus modus procedendi ad electionem Pontificis, in qua agerentur etiam Oratoribus Principum, aliisque secularibus viris, contendebatur; idcirco nil antiquius habuit, quàm rectam eligendi rationem inire; & si illam quippe capere visibile Ecclesie, ac illam, qui Christiana Reipublice gubernacula tractat, Christi Vicarium, summa libertate eligen-

eligendum fore, cum quisque cum recta conscientia consentire, non vero cum affectionibus ac studiis Principum debeat, et electio ipsa facienda sit animo bene affecto, statutus honor, ac certa forma. Sed in te tanti momenti voluit Pontifex cum Cardinalibus perquam consulto, & meditate agere, inter quos Millinus, familia nobilis, solers ingenio, probeque facundus, ut ferunt, in adversa opinione fuit, ac ita modestè patet, ac prudenter diffidit. Quanto iusto, Beatissimo Padre, il zelo della Santità Vostra, altrimenti confesso, che non piace in conto venuto quel modo tumultuoso dell'adorazione in tutte le loro cose di giorno, come di notte, concorrendosi molti alla chiesa, e sommacchi al suono della voce de' loro Capi. Quando due sommi Pontefici Clemente VIII. e Paolo V. hanno havuto il medesimo pensiero d'applicarsi alcun rimedio; ma il vedere che non da essi l'hanno profeguito, farca credere, che per rispetto di gran momento se ne fossero astenuti. Tanto più, che essi non pensavano di ritrarre l'elezione d'ovvi segreti, come pensa di fare la Santità Vostra, ma solamente di togliere il modo dell'adorazione ad hora indubit. E per quanto io ho osservato nelle Storie Ecclesiastiche, che i Predecessori della Santità Vostra hanno camminato in questa materia con due mire. L'una che all'elezione del Sommo Pontefice concorressero almeno le due parti de' Cardinali, non commendando, che un, che dee dominare agli altri, anzi a tutto il Mondo nello Spirituale, giungesse al grado col voto di pochi elettori. L'altra, che l'elezione si facesse con la maggior profertà possibile; perche la lunghezza della Sede vacante haueva più volte apportato calamità deplorabili della Chiesa, e caginata delle scissure. Vendo accortissi, che non riusciva così facile l'elezione per via di segreti/scrutini, hanno introdotto l'uso de' publici accessi. E non contenti di questo, si erano applicati al modo dell'adorazione, havendo essi per legittima l'elezione in qualunque modo ella si facesse, purché vi concorresse il numero delle due parti. Per questo fine medesimo della presta elezione si erano fatte tante leggi di Conciliazioni, di pochi scrutatori, e talora di cibi limitati, acciò operasse con alcuno il disagio quello, che non potevano per se stessi. Il volere ora ristinger l'elezione a pochi segreti, tanto più della lunghezza, quanto il dominio temporale del Papa si è fatto più grande, e per conseguenza più appetibile. Perciò se si pretendessi ristringendo il loro amici non fossero mossi da' Capi delle fazioni, potrebbero andare così diversi, che non si unissero mai al numero delle due parti, Vostra Santità consideri, che non si trattava d'eleger un General di Religiosi, il quale ha da durar cinque, o sei anni, ma un Papa, che oltre il dominio Spirituale, che ha sopra il Cristianesimo, e anche per dominio temporale Principe grande, che può beneficiare, sollevare a grandezza, e far de' Principi. E se bene io creda, che questo rimedio non meno haurebbe dissolto le fazioni, nondimeno è dato aver grandemente, che le dissolse. Imperciò che governandosi ciascheduno co' propri fini, potrebbero non accordarsi mai. Crede la Santità Vostra, che con la nuova Bolla ciascheduno si dovrà governare non secondo l'adrenza, ma secondo la propria conscientia. Poi dall'altro canto sospettare, che segueranno secondo le proprie passioni, & affetti, e tanto più francamente, perche dentro le tenebre della segretezza si portano alla volute delle cose, che non si porterebbero mai in publico, onde San Cipriano lodaue l'elezioni publiche, acciò fatto i strazati segreti non s'informasse fermamente alcuno indagine. E perciò nelle pratiche, che usavano i Capi delle fazioni, si afferrano quanto più possono di parlar persona indagne, perche altrimenti non sarebbero seguiti, siccome non meno tutti i soggetti ancor che degni trovavano seguiti, o hanno poca conscientia coloro, i quali venendo loro proposto l'oggetto indagne, non fanno dir di no, e che di essi si può molto temere sotto l'affeuramento del segreto, e la perenzia ha mostrato, che in tante elezioni, che si sono fatte ne tempi moderni per via di adorazioni sono stati promossi tutti i soggetti dignissimi. L'emoia di non dimostrarsi mai al primo aspetto tutte le difficoltà, che possono produrre, veda indagne tutto di molte, che promosse con ottimo fine, hanno partorito mali effetti. Vostra Santità pensi solo a questo. Se per avventura i Car-

Tom. VIII.

dinali per cagion di questa nuova Bolla non si potessero accordare, in qual angustia, in qual travaglio si troverebbero il Sagro Collegio, e la Chiesa di Dio? A qual rimedio fidarebber ricorso? Quel Pontefice riformerebbe la Bolla? il controuenire a quella, che altro sarebbe, che dar nuova materia agli eretici, e di calamitare l'adrenza del vero Vicario di Christo? E questo timore farca commotivo nell'animo mio, e mi ha messo in necessità di non tacere. Concludo finalmente, e stimo, che l'elezione del Sommo Pontefice segua in hora determinata, e che quando per Vostra Santità si volesse togliere affatto il modo dell'adorazione, credo, che si possa lasciare quella degli accessi publici, purché si veduto in prima più d'una volta, che hanno agitato, o accelerato l'elezione. Questo è il mio parere, il quale sempre sottometto a quello della Santità Vostra, alla quale io come fedele, e sincero nel consiglio, coisarsi stato pronto, & obediante nell'esecuzione. Hinc autem leguntur in Vita Cardinalis Millini, typis Romanis excusa.

At volutatis inter te rationibus, placuit, ut Con-19
stitutio ederetur, in qua notandum, quod olim etiam statum fuerat, electionem Papæ fieri in Conclavi clauso, d. cap. 3. §. in eodem de elect. in 6. Sed locus iste, id est Conclavi, præsertim clausus, non erat de substantia electionis; nam valida erat electio, vbius fieret à duabus partibus Cardinalium ex cap. Licet, de elect. Abb. in cap. Cum terra num. 7. de elect. Baxius de elect. p. 3. cap. 13. n. 1. Bonacin. in terminis de censur. in part. d. p. 3. quæst. 7. p. 1. §. 2. num. 6. in fin. Quamvis autem Conclavi debeat fieri in Ciuitate, in qua, vel in cuius diocesi mortuus Papa cum Curia morabatur, ut d. cap. 3. §. 1. de elect. in 6. & Clem. 3. §. Sani ead. tit. tamen neque olim, neque hodie est de substantia talis locus per d. cap. Licet; quia nullibi est de substantia repositus electio; immò dum d. cap. 3. §. Porro, dicitur, quod si Papa mortuus est in ciuitate interdicta, Conclauis fiat in alia viciniori, Gloss. ibi v. interdicta ait, non fore nullam electionem, in eadem interdicta Ciuitate fieret Conclauis, & electio. Reliqua, quæ ad explanationem præfatæ Constitutionis Gregorij faciunt, vide apud Theaurum in præx. Ecclesiasticæ p. 3. verb. Conclauis cap. 4. Nos interim memoramus Vrbani VIII. Constitutionem de facultatibus magni Penitentiarii pro vsu quotidiano alibi producemus.

CONSULTATIO X.

An diebus in honorem Dei, ac Sanctorum dicatis;
præcipue die Dominice, fieri possit executio bonorum pro viciis Communiariorum, aliorumque, illaque eisdem diebus vendere? Vbi alia.

Non posse tenendum est. Ratio petenda est à fine, & ut scilicet multitudo à curis profanis serua, cultui diuino det operam, l. omnes 7. l. fin. C. de fer. iuxta præceptum Decalogi: Memento, ut diem Sabbati sanctifies; quod, & si non ad speciem certissime certè dicitur lege Moisaica, tamen ingerere ad cultum Deo certo tempore præstandum, omnes ex lege nature obligat. Verum hoc præceptum de Sabbato fanctificando partim esse morale, partim cætemoniale D. Thom. 1. quæst. 100. art. 3. ad 2. & 2. quæst. 132. art. 4. quoad vacationem scilicet morale, quoad diem verò cætemoniale, Couar. resol. cap. 19. Nec procedit argumentum, quod ante legem in Sina datum viguerit præceptum de fanctificando Sabbato, Exod. 16. §. 2. & per hoc inferatur morale; sic enim etiam de circumfusione præceptum morale est, quod falsum est. Ideoque in locum huius diuini furrogatus est Dominicus dies, can. Apoc. 7. quo tempore, ut & alijs festis diebus, sacrificio Missæ interesse iubetur Sacris Canonibus, can. Omnes 62. & 64. de cons. d. 1. qui legis habent vigorem, l. Sacris 45. C. de Episc. & Cler. Missæ autem mentio fit in l. 42. §. 1. & 10. C. de Ep. & Cl. Nouel. 7. §. 17. n. 133. cap. 3. num. 57. & illud in fin. Vide Concil. Trid. sess. 25. de inuoc. Sancti. D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 3. ad secundum.

B 3 Hinc

2. Hinc inde veteri sententia fit, quod ex precepto tantum Ecclesie sit retenta determinatio festorum, ac praeceptum septimi diei ad diuinum cultum, & eodem iure mutata fit a Sabbato in Dominicam, vt tradunt D. Th. 2.2. q. 122. ar. 4. D. Anton. 2. p. tit. 9. cap. 7. Bonac. in 3. d. 37. ibique Maior. quod 17. Soc. lib. 3. de inf. q. 4. ar. 4. a. 2. Valdensi de Sacramento. tit. 17. c. 140. Turrectum. in cap. 1. de conf. d. 9. Nauarr. in Man. cap. 13. num. 1. Tabern. Rolfe. de Artil. v. Dominica, & Archid. in c. Iussum, de conf. d. 3. Probabile tamen id fuisse verbo tenus ab Apostoli preceptum, receptumque a toto populo Christiano, vt necessarium ad honestatem morum, & Religionis Christianae, atque huc ex illa ratione consuetudinem durasse. Quae tandem legibus scriptis confirmata est, vt patet ex cap. 1. & cap. Sabbate, de conf. d. 3. & c. Quoniam, c. Licet, & cap. Conquestus, de fer. Et ipsi etiam Imperatores hoc preceptum suis legibus mouerunt, vt liquet toto titulo 6. de fer. praeteritum l. 2. & l. 1. omnes dicit, vbi post alias praecipuas festiuitates subdit: *Et dies Solis, quos Dominici rite dixerit Maiores, qui repetito in seculo reuoluntur, parum metesse est habere reuerentiam.* Et in l. vbi, Leo, & Antheimus Augusti sic aiunt: *Dominicum diem ita semper honorabilem decernimus, ac vniuersum, ut in cunctis executionibus excusetur, nullo quaqueumque uergetur admonitio, nulla fidei infamia flectatur exaltio, sacris apparito, aduocato deliteat.* *Sed ille dies a cognitionibus alienus. Praeconiis horrida vox sitaleat. Respuant a contrariis litigantes, & habeant fidei uisum intrinsecum etc. Amissionem multa, praescriptionemque patrimonii sustineat, si quis tunc uisum hoc die festo acutus interire, vel tunc quomodo iudicis apparerit praeter negotii publici, seu priuati, hoc, quae hoc legistat a sunt, credidit temeranda.*
3. Ad quod locum Baldus explicans illud *taceat apparerit*, notat, quod tempore feruati in tunc dies, est interdixit actus iudicis, vt in verbo *admonitio*, & actus Nanci, siue executoris, vt in verbo *taceat apparerit*. At semper recepta fuit illa Absolutio distinctio in cap. fin. n. 20. de iudic. firmans in honorem Dei non licere, ad quem ferretur D. Fagnan. in d. cap. Conquestus num. 22. de fer. similemque distinctionem facit Guidop. dec. 215. n. 5. & satis fuisse Chartar. fer. Eccles. Mediol. dec. 20. a. n. 8. repetendo Constitutionem B. Pij V. Bullar. to. 2. ac de Magistr. in Syn. Eccles. tom. 1. lib. 4. cap. 1. n. 18. & seq. vbi ad rem explicat verbum Mercatus. Cum Mercatus, & nundinae consistant in emptione, & venditione, locatione, & conductione etc. quae sunt operae seruicia, & per consequens prohibita in die festo. Videndus de istius diei Dominici obseruatione Suarez grauis, ac disertus Theologus de Relig. to. 1. lib. 2. cap. 4. vbi plura ex Sanctis Patribus, & Conciliis adducit.
4. Idque praeteritum, quando successit mandatum, de quo Abb. loco alleg. vel executio realis, de qua ceteri Doctores, vel incantatio per vocem praconis, de qua in d. fin. & Guidop. vel violenta exactio, de qua patitur in d. fin. C. de fer.
5. Acita quidem, vt nec sustineatur actus sic irritus per clausulas, *arbitrario, de fallo, & totum manu regis, sine strepitum, & figura iudicis.* Nam efficacia harum clausularum tribuit facultatem procedendi praeter legem, & non contra legem, vt post Lap. alleg. 128. n. 4. Rub. claus. 550. claus. 764. n. 1. Barbo. claus. 173. num. 19. ex Alino in praes. 3. cap. 7. conseruie tantum derogatum rusticis feriis, non autem foemenibus. In his enim nec a Iudice, l. 1. ff. de fer. neque ab arbitro, l. 1. omnes 6. in fin. C. eod. ius dici, d. 1. aut citatio fieri, aut solutio debitorum publicorum exigi potest, l. omnes 7. C. eod. Quare, parte altera emanante, actus a Iudice tempore feruarum factus, est ipso iure nullus, d. l. 1. in fin. l. si feruati 6. ff. eod. l. 1. n. 4. num. 3. hoc titulo. Dixi emanante, nam volentes, aut ipse comparentibus recte iudicant, d. l. 1. in fin. Specul. de fer. §. fin. quod verum est in feriis in dictis litigatorum causa, vt puta messium, vindemiae, etc. secus in solemnibus, esp. fin. de fer. aut repentinis, Bald. in l. 1. in fin. C. eod. Nam his a prius est renunciari nequit, quia priuatorum causa non constituitur, Specul. d. §. fin. Gloss. Salic. & alij in d. l. omnes 7. C. eod.
- immò a nullo, nisi necessitas, vel pietas aliud inducat, & necessitas quidem, vt si res sit tempore, vel morte peritura, cap. vlt. xxi. de fer. quod exemplifica, vt in l. 1. 2. & 3. ff. de fer. Pietas verò, si sit causa debilius, & miserabilium personarum, quia in operibus misericordiae, dicunt non est habenda distinctio, arg. cap. Veniam 35. q. 9. cap. Priuilegium 6. de cap. Nonquam, de conf. d. 5. Gail. lib. 1. obf. 53. n. 14. & 16. alia ex Speculatore, & ex Maranta sunt petenda.
- Necque obstat, quod vtiaria Commisariatum succedant in locum alimentorum ex vulgatissima regula, quod venter non petitur dilationem, ac prinde sicut ob maximam celeritatem, quarum secum trahit eiusmodi priuilegium, respiciat appellationem ex ratione textus in l. fin. ff. de appell. recip. ita potest fieri executio, & subhastatio per vocem praconis, ac deliberatio.
- Nam, sua distinctione retenta, facile dubium dissoluitur. Si enim agatur de alimentis futuris pauperi decernendis, ne fame petat, absolute potest diebus feriis etiam in honorem Dei negotium officii Iudicis celeriter expediti. At si alimenta petantur a non paupere, vel etiam a paupere, sed praeterita, cum iam vique ad diem petitionis vixerat, cum tunc cesset ratio pietatis, debet in ea quoque die festo abstinere, vt recte distinguit Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 5. conel. 1. num. 26. 27. & 49. ac 64. quarum Surd. de alim. tit. 8. praeleg. 2. num. 8. aperte firmet indistinctum hoc priuilegium non habere locum in feriis ad honorem Dei inducitur, quia tunc fiet actus alimentorum causa, quoniam cum lex mandat, procedi summatim, & de festo, non videntur ea tollere, quae honorem Dei concernunt, quem etiam sequitur Scacc. de appell. quod 17. limit. 7. num. 17. Hanc verò distinctionem ampli exiunt Mat. Burg. de mod. proced. ex abrupt. conel. 1. quod 5. cap. 36. num. 1. r. 1. Cabil. quod 1. conel. lib. 8. de alim. cap. 3. num. 21. Bol. de alim. obf. cap. 19. §. 8. num. 1. cap. 9.
- Quare S. Congregatio super Episcopis in Neocaestrensi si 17. Septembris 1585. censuit caputis, & executiones pro debitis, & causis ciuilibus diebus fieri fieri posse, si debitorum fuerint suspecti de fuga. Exadio vero priuata abique ministris iustitiae fieri potest diebus festis etiam abique licentia, vt censuit eadem Sac. Congregatio sub die 16. Maij 1589. & 2. Aprilis 1561. in Nullius Famae lae. At in causis criminalibus Ordinarius prohibere non potest, ne quis ob aliquam causam criminalem carceretur die festo ex eadem S. Congregatione in Crotonensi 9. Septembris 1593. & in Acheruntina 17. Maij 1604. Multo minus, ne prociuem causis capiat in informatio, vt in Larineni 5. Iulij 1565. Pauperibus verò, qui ruri commorantur permitti debet, vt diebus festis suos contractus facere possint, vt in Gallipolitana 26. Iunij 1591. Excipe tamen ab hac indulgentia duntaxat. Festa solemniora, & contractus, in quibus decretum Iudicis requirit contingerit, vt ex eadem S. Congr. in Caietana 23. Augusti 1658. Sic quoque subhastatio finiar, & id genus alia, quae difficultat fieri possunt diebus feriatis, permittenda sunt diebus festis, & Ordinatio debet esse facilis ad praestandam licentiam, si tunc conueniant, vt declarat eadem S. Congregatio in Nicoterensi 20. Octobris 1599.
- Ceterum forma, & tempora colendum feruarum lege praescripta sunt, l. 1. l. omnes, l. fin. C. de fer. Potest tamen pro ratione fructuum aut feruati, aut etiam ludex ferias indicare, l. 1. in l. 1. ff. de Specul. de fer. §. 1. num. 4. qua in re rationem loci illius, in quo agitur, itera domicilij actoris, aut reuocati aliarumque circumstantiarum habere debet, arg. d. 3. §. fin. de rescrib. Specul. ibid. num. 5.
- Concessio verò licentiarum laborandi diebus festis spectat ad Episcopum, Sac. Congregatio immunitatis in Rubeni 1. Maij 1635. Debetque eas dare in scriptis, eadem Sac. Congregatio in Castrensi 4. Maij 1629. Si etiam licentiae vendendi diebus festis sunt, dandae a solo Episcopo, non aueni a Gubernatoribus, eadem in Altarina 1. Martij 1642. Et biuocati Gubernatoris abstinere debent a pigrostationibus pro obseruatione festorum. Eadem in Senogallien 9. Nouembris

quibundam vgentibus casibus, qui moram, & dilacionem non patiuntur, in quibus & alijs iurisdictionum Consulum, nundinis prepositorum concernentibus. Constitutiones, & Summorum Pontificum, si que habent privilegia, & allegatum Breue B. Pij V. servandum est, S. Congregatio Rituum in Recinantijs 9. Decembris 1600.

CONSULTATIO XL

De sportulis iudicialibus, siue de mercede, ac erogatione fori Ecclesiastici ad S. Congregationem super Episcopis olim taxata, & nuper à taxa Innocentiana, omnino servanda, vbi an, & quatenus liceat Episcopo cancellariam vendere, vel locare sub annuo censu? Et an emolumenta Cancellaria trinsive iurisdictionis & sigillorum sint de mensa?

Tribunalium corruptio potissimum ex ea parte hodie occurrit, quod Principes habent venales magistratus, & ex venditione eorum compendium facientes, non audient fines sportulis liberè imponere. Necessarium enim est, aëbas Alexander Celsus, ut is, qui emit, vendat. Omnia autem illa negotiatio in detrimentum Principis, & Reipublice conuertitur. Principes quippe male audit, quod pro iustitia distribuenda, ad quam ipse tenetur, negotiatur in ea non doctos, & probos, qui habentissimè non emunt onus, sed perniciosos, ambiciosos est, & Reipublice subversio, quæ regitur potius à populis, & contrariis, quàm à iudicibus. Quod animaduertit Iustinianus tam alibi, tum scribens Tribonianus non 77. de mand. Princip. c. 1. *Oportet igitur, ait, se potissimum administrationem & sine omni suffragio per omnes alios mundas servare Deo, nobisque & legi manere, & nullum contingeret lucrum, neque maius, neque minus, neque capisium quoddam contra subiectos facere negotiatio: sed contentum esse solum à Fiscatibus ministris, & tam per te, quàm per eos, qui circa te sunt, per omnesque eis servare ius.* Atque Theodosius, & Valentinianus Imperatores in l. fin. ad leg. Jul. repet. lib. 9. C. tit. 27. conceperunt iuramentum subeuntium administrationis, vel Magistratus, ut neque quicquam de dedisse, vel daturus, vel promissum pro forendis administrationibus, nequidum in administratione fuerint, quicquam præter salaria accepturos promittant. *Præsumitur spoliari, inquit Seneca lib. 1. de benef. cap. 9. & numerum tribunal, audita utriusque licitatione alteri addicere non moram, quandoque emissa, vendere gentium ius est.* Huc etiam pertinent leges plebentes iudices corruptos sordibus, & per pecunias iudicantes, & corruptores, & eos, qui nituntur corrumpere, de quibus Tholosani lib. 36. *syn. agm. iur. cap. 39.*

Revocanda autem leges feliciter alijs de istis consensionibus & furtis propozitæ, sique fiet, ut superans in iustitia ducatur, ius suum repetat integrum, & sumptus integros in litem factos, dum plus nullo modo erit expensum, aut acceptum, quàm in rationem calculi expensarum taxatarum, seu definitarum venire possit. Quod ad iudices & moderatores provinciarum plebiscito, inquit Modestinus Iuriconsultus, continetur, ne quis Præsidium minus, donum caperet, nisi exculentum, potulentumque, quod intra dies octiduum prodigatur, l. plebiscito 28. de off. Praef. lib. 1. Quod Vlpianus latius explicavit in l. solent 6. §. fin. de off. Praef. Quotum, inquit, ad mensam pertinet, audi quid sentimus, *Petus præsumitur esse, neque omnia, neque omni tempore, nec ab omnibus esse accipiendum. Nam valde inhumane est à memore accipere, sed passim vilissimum;* Extorque hæc de grauiissima Alexandri VII. Summi Pontificis Constitutio, qui omnes alias suorum Prædecessorum non solum tenouant, sed auxit. Manus integras habere à muneribus, rectissime placuit, cum ea solant demulcere, ac propensiores rodere iudices, & ut vno verbo dixerim, solant excacare etiam oculos iustorum, & pervertunt

causas iustorum, Deur. cap. 16. v. 19. *Miseria de fons impius accipit, ut pervertat sententias iudicij,* Prou. 17. v. 25. Hinc neque etiam permittendum censetur, ut vel eiculentia, aut poculenta capere possint. Nam & in minimis est affectio, & ex minimis, si permittantur, facilius ad maiora optanda, & capiendi est via. Sunt & eiculentia, & poculenta maximo damno pauperibus, qui minutis etiam expensis, quæ pro nibilo haberi possunt diuitibus, exhaustantur, & Magistratus non contentus pecunia tyrannus fit. Sed superbia, & avaritia eorum, qui gubernant, homines provocant contra se, & contra statum eius Reipublicæ, quæ illa fieri paratur, ut visum Aristoteli lib. 3. *pol. cap. 3.*

Melius igitur consilium omnino est Reipublicæ, si Principes, aut populus suis Magistratibus ex publico salarium constituant sufficiens, ex quo commodè vivere, & lucrari possint, & abstinere à subditorum loculis, & gratis ita merentibus concedant dignis potestates, & administrationes, si enim fieri, ut lites citius, & sine aliqua spe lucri dirimantur. At hoc difficile propter aliquorum avaritiam, ideoque meretur saltem aliquam reformationem, si stipendia iudicibus essent sufficientia, taxatio afluente ex arbitrio iudicantium sportularum, & necessarium videretur, aut eas permitti certas, aut nullas. Sed, ut dixi, fieri hoc facile non potest, nisi salarij constitutus sufficientibus, potest tamen obuiam iri avaritiæ, & excessui barum sportularum per certam distributionem. Quo circa si sola iura spectemus, qui salarium habent à publico, non debent à partibus, licet sponte offerentibus, recipere sportulas per cap. Cum ab omni to. de vit. & bon. Cler. vbi Glossa, per quem textum Sacra Congregatio super Episcopis sapienter decrevit, non licere quibuscumque Ordinarijs, vel eorum Vicarijs, aliquid recipere à præsentis rei sub nomine viaticis, siue, ut vulgo aiunt, *Camalece*, pro causis intra eorum diaceces occurrentibus, etiam si non vadant ipsi, sed illuc delegatos, vel Commissarios transmittant. Et hoc neque pro causis civilibus, neque pro criminalibus cum obligatione restituendi totum id, quod propter receptum; quia tenentur facere proprijis expensis huiusmodi processibus actinentes ad suam iurisdictionem ordinariam, ut in Sarzanensi a. Octobris 1666. in Audien. 8. Nouembris 1660. in Narniensi t. Iunii 1642. in Tarracineni 13. Septembris 1660. & alibi; vbi notaandum, quod reus contra non debet ad erogandum expensas Commissario contra le, parte instante, destinari, sed hoc fieri debet actoris expensis, quæ in fine reo reficiende sunt, si in culpa reperiens fuerit, ut declaravit eadem S. Congregatio in Rossanensi 15. Februarii 1583. Quæ tamen prohibitio non habet locum in eiculentis, & poculentis, quæ intra dies, vel paucos dies consumi possunt, cap. statutum 6. *in super de referre in 6.* Neque in sportulis propriè dictis, quæ recipiuntur in causis civilibus. Nam eas etiam Episcoporum Vicarij recipere possunt, ex eodem S. Congregatione in Ferratienfi 21. Nouembris 1674. Pro sententijs tamen diffinitivis, non pro interlocutorijs, ut in Regiensi 28. Nouembris 1603. Immo neque Advocati, neque Notarii debent aliquid à pauperibus recipere, per eis gratis patrocinari, & copias præstare tenentur, l. Tam de mensis 23. C. de Episcop. audien. Paulus V. cons. 71. §. 20. Et processum pro defensionibus, S. Congregatio super Episcopis in Balneoregensi 26. Ianuarij 1654.

Potest licet Episcopo Cancellariam vendere, vel locare sub annuo censu afferendum est, si fructus, & emolumenta Cancellariæ vendantur, siue locentur non Officiali seu Huiusmodi, sed extra neo, qui nullatenus debeat se ingerere in negotijs Tribunalis. In hoc enim casu, cessante omni fraude, venditio, seu locatio non est illicita. Quia etsi fructus, & oblationes huiusmodi proveniant ex iurisdictione, tamen non est probatum illos vendere iurisdictionem non exercere, vbi contractus non permittitur. Neque periculum extorsionum, cum conductor in Tribunali nullum habeat ministerium. Et hoc propterea non est locare Cancellariam, sed illius oblationes temporales duntaxat, secundum iurisdictionem.

5. Si verò locetur Cancellaria, siue illius fructus, & obventiones vendantur Cancellario, siue Actuatio, vel Notario, aut Magistro actorum, tunc locatio, aut venditio prohibita est. Quia cum creatur Tabellionus, communicant etiam creatur iudices ordinarii, & tales communicant etiam in iudiciis, ut videtur Angel. conf. 91. num. 2. & Paul. de Castr. conf. 84. lib. 1. Et autem ipso, quod Notarius constituitur etiam iudex ordinarius, est Magistratus inter contentiones, & habet iurisdiccionem nem habuit, licet non actu, ut notatur in l. 1. ff. de iurisd. om. iud. & in l. fin. C. ubi & apud quem. Castr. de cons. 84. signat. num. 4. Et dicitur iudex charitarius, habetque iurisdiccionem inter volentes, & potest multa, ex quo talicem habet iurisdiccionis, ut inquit Bald. conf. 105. num. 3. lib. 3. Et tanquam iudex ordinarius facit preceptum, & quarentiam ita, ut habeat executionem paratam, ut plenè per Titacul. de cons. 3. 3. l. mi. 30. num. 29. Guarentia enim videtur decretum iudiciale Baldo. in non aliter num. 1. in fin. ff. de adept.

6. Supposita autem radice iurisdiccionis habitualis per deputacionem acta, censetur prorogata illius iurisdiccionis. Hoc enim casu fieri potest prorogatio ab habitu actum, ut notat Innoc. in cap. pruden. de offic. deleg. & post eum Paul. de Castro loc. cit. & consuevit Bartol. in l. 2. num. 14. C. de iur. iur. ubi ait, Notarium posse expedire ea, que sunt voluntarie iurisdiccionis, si sibi committantur, quia in hoc ipso est iudex. Et de Actuatio, siue sciamus habentis ius gelorum, est textus in l. 1. et l. 3. l. i. iuncta Glossa in l. 1. i. de iur. appell. notatur Bald. in l. hac consilium 5. Si quis autem in l. C. de rescriptis, Atque ita distinguit Hollenius in cap. Ad quatuor de rer. perm. Item ibi sequuntur quod Andr. num. 2. Bart. num. 10. Cardin. num. 1. Anchar. v. etiam 1. Socin. num. 6. aliique communi-
piter.

7. Quatecumque Actuarius iurisdiccionem habeat saltem voluntariam, consequens est, ut fructus, & obventiones temporales et vendi non possint, siue sequamur opinio- nem Innocentii in cap. preterea, ne Prælati vic. suas, tenentis generaliter, ac indistincte, obventiones tempora- les vendi non posse iurisdiccionem exercitum; siue se- quamus opinio nem Hollenii, exhibentis, vendi non posse exercitum iurisdiccionem obventiones ex iurisdic- cione provenientes, etiam si seorsim à iurisdiccionem ven- dantur. Quia cum sine illa non pronentur, propter huiusmodi connexionem venditio vno, neutrum inuen- tum detrahuntur, ut in l. 1. Si quis obicit. l. 1. §. 3. Et in hoc casu locum debent inconuenientia, quæ in venditio- ne iurisdiccionis considerant Doctores, præcipue Car- dinalis in d. cap. Preterea num. 1. & plenius Alb. num. 4. Nam Actuarius conductus cum ex mercede actorum, & deducere debeat pensionem Episcopo petiolumendam, ut præter illam aliquid sibi locetur, vendendum est, ne taxas augeat in actum, & in instrumentis sciendis, illud- que extendis partibus, quarum interest, illaque concu- rat, ut pecuniam extorqueat, ut in amb. v. iud. sine quoque suffrag. cel. 2.

8. Ad hanc autem iudicium, & Notariorum auiatiam referendam S. Congregatio super Episcopis, & Regu- laribus, ac nuper S. D. N. Innocentius XI. taxam fori Ecclesiasticæ fieri curauit, ediditque, quam demum ad præscriptum decretorum eiusdem emendatam, & explicatam, & auctam in suis Holciis P. Nicolius impressit. Verum quod apud Tacuinum lib. 3. ann. 1617. Tiberius in Episcopatu Senatui de luxu coercendo scribit: *Tot à maiorsibus repta leges, tot, quas Deus Augustus tulit, ille gloriatur, hoc, quod flagitiosus est, contempnit abolere, & e- dem prout de Constitutionibus Pontificis super do- nis, ac muneribus, siue de datis, & acceptis, ac de prælata taxa fortè dicit gonerit. Ne autem id contingat eadem S. Congregatio semper exclamauit, veliquet ex resolutionibus, ac iuribus, quarum aliquas hic subiciamus.*

9. Al Vescovo di Terni. Con occasione del processo messo dalla S. Congregazione a questa S. Congregazione, & del Memo- riale dato per parte di V. S. in materia delle tasse da offer- rarsi in questa sua Cancellaria Episcopale del quarto del-

le pene, e delle composizioni, che erano solite di prendersi il Vicario, e il Bargello d'elli, habendo questa Illustrissima miei Signori commutato la promettere, che ella ha ma- gliorato di conformarsi agli ordini della Sacra Congrega- zione, misurano ordinato di scrivere, che nella sua Can- cellaria ella faccia osservare le tasse publicate per ordine dell'istessa S. Congregazione dell'anno 1597. E proibisca al Vicario & Cancelliere suo il prender portione alcuna, benchè menoma delle pene, e delle composizioni, ma le applichi interamente a luoghi per secondo che verranno, & Nostro Signore la presterà Di Roma d. 22. di Giugno 1621.

Al medesimo. Sopra l'istanza fatta per parte della Comunità di Terni per ordine, che nel Tribunale di V. S. venga esercitata la Tassa del foro Ecclesiastico con la ristrettura dell'ultimo Capitolo di essa, n. l. quale si di- spine, che in quei casi, e luoghi, o' è stato solito di pigliar- re o' nissuno, & minore emolumento, & mercede di quel, che si conueniva nella detta Tassa, si osservi interamente l'uso- lato fatto le pene comminate & trasferrirsi, la Sacra Congregazione & relative di Monsignor mio Illustrissimo Cardinal Perella, habendo inteso primamente le ragioni, & dedotte, & o' le risposte del suo Vicario, ha risoluto, che V. S. faccia, che datatti i suoi Officiali venga così am- monente osservato. Di Roma d. 19. di Luglio 1622.

Al Vescovo di Anagnino. Essendo riferito nella S. Con- gregazione, quanto V. S. ha replicato per suo difensore circa l'ordine douo di fare osservare per l'auere in questo suo Tribunale Vescovale la Tassa altre volte fatta dalla medesima S. Congregazione per tutti i Tribunali Ecclesiastici. Questi Eminentiissimi miei Signori mi hanno ordi- nato di rispondere, che in ogni modo debba fare osservare la detta Tassa della S. Congregazione, eccettuando però quelle cose, nelle quali si solito in questo suo Tribunale pa- garsi detta Tassa della S. Congregazione, & così V. S. dovrà eseguire senz'altra replica, & dare auuto al suo tempo d'ha- uerla fatta, & l'addo la presterà. Di Roma d. 15. di No- vembre del 1621.

Episcopo Tridentino. Si euerint aliqui casus in Ta- xa istius S. Congregationis edita non expressi, tunc vel pro- cedatur a simili, vel recurratur ad Taxam fori secularis, vel Archiepiscopalis, vel aliam Curiam vicini-
rum. 13. Decembris 1613.

Quinimodex Concilio Trid. cap. 1. sess. 1. de refer. colligitur, non licere Episcopis vendere Notariatum, aut Cancellariam, cum ita participant de emolumentis Dimissoriatum, & collationum beneficiorum. Et pro- preterea S. Congregatio super Episcopis decreuit, & inani- stavit, po. ut ex infra scriptis lucet appareat.

Archiepiscopo Neapolitano. Io Santità di Nostro Signore col parere di questi miei Signori Illustrissimi della Sacra Congregazione ha risoluto, che i Prelati non ha- biano d'officiare la Cancellaria de i loro Tribunali, ma quelle del bene far' esercitare da' ministri propri, da essi provisionati senza dar loro participazione alcuna degli emolumenti, & proventi di essa, considerandosi, che con questa i popoli habbiano da rimanere più sicuri da estorsioni indebi- te, & penuri da conseguire più gratie di quelle, che p. non far loro gli si affittano. E acciò che si veda ad ogni uoce, che non si fare fatto agguato, vuole anche Sua Beatitudine, che questa Tribunale habbia la sua pandetta, & tassa delle mercedi degli officiali, & si attaccata in publico nella stanza della residenza de' Notari, di maniera che colui, che tratta nel Tribunale possa a suo piacere riferirli di quan- to dee pagare. Diche or da anno a V. S. d'ordine della Santità Sua, affinché ella per quel, che a lei tocca, così o- gnisca, & per suo lettere commessi d'atti, & insi, & infor- mazioni di commissione di Sua Beatitudine, che facciano il medes- imo senza replica, & quanto prima, perche contra d'ag- gentes si manderà a Commissario confessa, & pecaloro rigua- zione. E se parete ad alcuno essergli ciò dannoso, habbia pazienza, perche il guadagnare consiste solo nel servizio di Dio, & nella salute, o buona soddisfazione de' popoli. d. 26. d'Agosto 1592.

Et in Hollenensi. Al Vescovo fa bene a non vendere la Magistratura, ma non deve partecipare esso di qua- d'una, alcune delle scritture, & nelle cose criminali, quando si dà il processo da trasferrirsi al Giudice del-

appellatione, non si paga cosa alcuna ne al Vescovo, ne al suo Cancelliere, stante la disposizione del Sacro Concilio di Trento nel c. 3. sess. 13. ma al Notario della causa si debbono pagare la sua mercede per il c. 20. sess. 24. de ref. 3. Septembris 1577. Idem decreuit in Aueriana 13. Februarii 1593. in Recinaeoli 10. Ianuarij 1594. & 25. Iulij 1597. & in Hydruntina 22. Ianuarij 1601. ac alijs Lapis.

- 16 Et inter decreta S. Caroli perpetuo seruanda in foro Archiepiscopali, condita anno 1580. die 17. Septembris, legitur infra scriptum: Pecunia distribuatur hoc modo: Medietas lucti Notariorum Ciuium Cancellarie detur, atque medietas inter ipsos duos Notarios ciuiles aequis portionibus partiar, & hoc indidem quoad emolumentum duorum Notariorum criminalium seruetur. Hæc verò due partes in Cancellaria collate vna cum alijs Cancellariæ emolumentis cedant tum pro Cancellariis, & Cancellariæ scriptis, ac visitationis Archiepiscopalis notariorum mercede soluenda, tum pro alijs demum Cancellariæ oneribus sustinendis ita tamen, quod si omnibus sic adimpletis aliquid superfuisset, id omne in fine cuiuslibet anni inter Notarios & Ciuiles, & Criminales pro rata pecuniarum ab vtroqueque officio proutentur, distribueretur.

- 17 Hinc S. Congregatio Concilij in Melfiten. anno 1590. die 13. Iulij respondit, quod Notarius, qui pro literis dimissorijs à quodam Clerico certum quid, ultra taxam à decreto S. Concilij Trid. d. cap. 1. sess. 11. constitutam acceperat, penas contra simoniacos à Sacra Canonibus impositas, incurrisset, de quo Nauar. *conf. 98. de simon. p. 2.* Et ita sententiauit Vicarius Melfitenus, à qua sententia cum appellasset Notarius ad Auditorem Cameræ, fuit causa commissa D. Celso, qui sub die 30. Augusti 1591. prædictam sententiam Vicarij reuocauit, prout videri potest ex actis Annanii Guidoni. Sed de hæc re cum actum fuisset in S. Congregatione super Episcopos. Illustrissimi Domini tenuerunt, fatis esse contra Notarios excedentes taxam, procedere ad penam contentam in cap. 10. sess. 24. *verf. Qui Notarius*, in fine, quæ, quod dictus Notarius suspendatur ab officio arbitrio Ordinarij, & ad penam dupli compellatur inter pauperes loci distribuendum.

- 18 Item eadem S. Congregatio Concilij censuit in Rauenntensi, quod Ordinarius in collatione beneficiorum pro sigillo nihil percipere, etiam si ab immemorabili tempore fuerit obseruatum, vt certum quid recipiat, sicut contrarium fenerit Giof. in cap. Cum olim, de maior. & obed. Et in Burgesij censuit, officiales Ordinarij, ac Ordinarios ipsos pro dispensationibus ad eos remissis, nihil posse accipere, non obstantè contraria consuetudine, etiam immemorabili.

- 19 Decretum verò Concilij Trid. cap. 3. sess. 13. in quo dicitur, quod acta postulanti gratis exhibeantur, intelligitur de iudice, & de Cancellario illo, qui pro officio exercendo habet salarium constitutum, alijs autem Notariis soluenda sunt iuxta locorum consuetudinem ex cap. 20. sess. 24. at hodie iuxta Taxam S. Congregationis super Episcopos, & Innocentianam.

- 20 Notarij verò in ijs locis, in quibus non viger laudabilis consuetudo nihil accipiendi pro singulis literis dimissorijs, aut testimonialibus, decimam vnius auri partem accipere possunt, dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo, nec Episcopo ex Notarij commodis aliquid emolumentum directè, vel indirectè prouenire possit, vt differis verbis statuitur decreto Concilij Trid. in c. 1. sess. 11. & S. Congregatio eisdem Concilij interpretes sæpius declarauit, Cancellarium posse pro quolibet scriptura collationis, vel institutionis accipere mercedem suo labori convenientem, quæ tamen scriptura sigillo, & ceteris omnibus computata, vnum aureum non excedat, & dummodo ipsi Cancellario salarium nullum pro officio suo exercendo præstitum sit, & ex pecunia, quam recipit, nihil prorsus emolumenti collatoris, aut institutoris, etiam occasione sigilli, vilo modo directè, vel indirectè percipiant.

Similiter Gregorius XIII. iocans Burgenfis declarauit, in collationibus beneficiorum Episcopum non posse pro sigillo aliquid accipere, etiam vbi extaret talis consuetudo. Notarium autem, cui certum salarium pro suo officio constitutum non esset, posse pro singulorum beneficiorum collatione autem vnum accipere in causam laboris, scripturæ, sigilli, & ceterorum. Item officiales, Archiepiscoporum, & Episcoporum Regni Laftitanie vnum duarum accipiebant pro executione literarum Apostolicarum, dispensatione matrimonialium, & ita etiam pro præsentatione cuiuslibet reſcripti. Notarij etiam pro examine testium capiebant alium duarum, & plus, minuse iuxta numerum illorum, & laborum. Et quoniam in eis literis solet apponi clausula, quod Episcopi & officiales, deposita omniſe, cuiuscunque muneris & præmij, etiam spontè oblati, dispensent, & Tridentinum Concilium in cap. 5. sess. 24. de ref. matr. tales dispensationes gratis omnino concedi iubet, quæ fuit Cardinalis Portugallie Legatus, an liceat dictis officialibus, & Notariis accipere id, quod capiebant, Sanctissimus, referente Congregatione Concilij, decreuit, Episcopos, eorumque Vicarios nihil prorsus ea de causa accipere posse, notariis autem licere dumtaxat quartam partem ducati accipere. Quæ cum ita sint, si Episcopis liceret Cancellarium locare, & vique indirectè consequerentur emolumentum ex mercede, quam licet Cancellario accipere in casibus memoratis. Quod quidem eff. contra decretum dicti cap. 1. & Apostolicas declarationes.

Verum hæc ratio, quamuis in se vera sit, non est tamen omnino adequata, & eludi posset, si Episcopis in locatione Cancellariæ, & taxatione annui census non computaretur ea, ex quibus nihil sibi, sed Cancellario dumtaxat licet aliquid emolumenti percipere. Eo enim casu, attenta ratione prædicta, sostenetur locatio, quia Episcopus pro literis dimissorijs, pro scriptura collationis, vel institutionis, pro executione literarum Apostolicarum, & c. inſtitutionis, nihil emolumenti perciperet directè, vel indirectè, & tamen nihil huiusmodi cautela adhibita licitam esset, Cancellarium locare. Vnde tunc id tenere, quod superius diximus ex D. Fagnano in cap. Quomodo ne Prelati vic. suas à m. 15. & ipse notat.

An autem emolumenta Cancellariarum vtriusque iurisdictionis, & sigillorum sine de mensa, affirmatiue respondit Rota in Maurianenſis pensionis 13. Iulij 1625. coram Pirronano, & ad id cognoscendum plures regulas firmavit.

Prima, quod non alia ratione pertineat ad Episcopum quam ratione Episcopatus, & corporis Episcopalis dignitatis. Propter oblationes, quæ pendunt ab incerta Parochianorum traditione; fundationes particularium in Ecclesia factæ, legata pariter, & promissiones laicorum, quæ omnia cum ab alijs, & alia ratione, quam Episcopus ad Episcopum prouenit, illa de mensa sua corpore beneficij dici non possunt, Rebuff. de congrua m. 83. cum seq. Couar. var. res. c. 13. l. 3. m. 1. Rot. dec. 5. m. 8. cap. 2. diuersi. moti omnes per l. in quæram ff. ad l. falcid.

Secunda, quando pertinet ad Episcopum ratione preſij eius laboris, industria, aut ministerij personalis, prout sunt quædam distributiones, Annularia, Cathedralica, & similia, quæ respiciunt respectu laborem, & honorem personalis ministerij, aut dignitatis, ea pariter de mensa, aut corpore beneficij dici non possunt, Specular. in rubr. de conceſſ. prob. Oldrad. conf. 118. m. 1. & 2. Boer. dec. 19. m. 4. & dec. 144. loquens de homagijs, conscriptionibus, lucendo introitu, & collationibus beneficiorum, Rot. dec. 330. m. 2. p. 1. diuersi. & in Cata mensijs quætra portiones 25. Iulij 1604. eoram Cardinali Sacro, & plenus coram eodem, in Foroſempronienſis pensionis 27. Ianuarij 1616.

Tertia est regula, quod de mensa dicuntur omnia emolumenta, & fructus Ecclesiæ, quæ Episcopus potest in suos vias conueneret, & deſeruiat pro necessitatibus mensæ, ac utilitatibus Ecclesiæ, aliorumque indigentium; ita Abb. magistraliter di-

fin.

Attingendo in cap. *ut super* num. 11. de reb. Eccl'es. non alien. sequendo glo. in Clem. 1. in verb. de Mensa de supplend. n'gls. Pralat. & in Clem. unica §. presentatis verb. ad Mensam de excess. Pralat. vbi Butt. num. 7. Imol. num. 16. Barbat. in d. cap. *ut super* num. 3. & idem firmat Rebuff. in prax. *super* reg. de vniis: in iur. de Vicar. perpet. num. 8. Coca. conf. 362. n. 3. vol. 3. Menoch. de arbit. cap. 413. num. 2. & sub hac tertia regula veniunt emolumenta Cancellariorum varioque iurisdictionis, & sigillorum, tanquam fructus iurisdictionis, quæ inhærent dignitati Episcopali, Bart. in l. fin. num. 2. §. solus. marim. Nat. conf. 380. num. 15. lib. 3. Craueg. conf. 138. num. 3. Roland. conf. 73. num. 3. lib. 4. & dignitas ipsa, prout alia bona, & iura, est in ipsa Ecclesia, Anchar. in reg. beneficium num. 11. & in reg. sine possessione n. 10. de reg. iuris in 6. Couar. var. resol. c. 16. num. 13. Rota coram Gregorius XV. dec. 334. num. 1. & dec. 199. num. 6. & 658. num. 2. per 2. reuoc. Sat. conf. 183. num. 3. Que omnia cum pertineant Episcopis quotannis, & pro libito voluntatis sue in vias tam luas, quam Ecclesie conuertat, tocando, & exigendo pretium conuentum, prout cætera bona Ecclesiarum locantur, & fructus exiguntur, inde dicendum est, horum emolumenta esse de Mensa, prout & alia bona, quæ de corpore Episcopalis dignitatis reperiuntur, quæ solent referri Episcopo successori, sed vacante, vigore Clement. statutum, de electione.

17 Neque obstat, quod huiusmodi emolumenta preueniant ratione ministerii, & operis personalis in administratione paribus iustitia, & ex interpositione auctoritatis Episcopalis cum appositione sigillorum, traut siue quidem fructus iurisdictionis debent contemplatione dignitatis Episcopalis, sed non Episcopatus, & eius Mensa, sicque veniunt in terminis locunde regule supra firmate admittentis talia emolumenta, non esse de Mensa.

18 Quia etiam proventus predictorum emolumentorum esse non possit absque mixtura operis, & ministerii personalis eius, qui iudicare tenetur, attrahit quia ministerium illud iudicandi non est in Episcopo voluntarium, sed necessarium, dum potest cogi administrare populo suo iustitiam, neque emolumenta Cancellarie sunt in certa, sed certa, tanquam solita locari ab antiquissimo tempore, inde sequitur, dici fructus beneficiorum, prout in iuribus terminis de oblationibus fidelium, quæ pendunt à libera voluntate offerentium, qui hodie possunt offerre, & eas abstinere; si tamen possunt ad certam summam reduci, illæ solent computari in congruum, tanquam de corpore beneficij. Felin. in cap. ad aures num. 14. de re script. Rebuff. de reg. part. num. 17. Anchar. in Clem. unica num. 45. de excess. Pralat. asque ita attendatur auctoritas superius adducta, & signanter Oltradi & Boerij, loquentium de ministerio personalis voluntario, & incerto, quod nihil habet commune cum re ipsa, ut fieri possit coniunctio ad maiorem redditum continuandum; Nos autem de ministerio committimus cum ipsa re, ac necessario, & certo propter consuetudinem locandi pro certo redditu, quo casu emolumenta illa inter fructus mensæ bene possunt commutari.

Iam præterea his subestere taxam Innocentianam iussu S. D. N. Innocentij XI. editam, En hæc illa est.

TASSA INNOCENTIANA

Del Foro Ecclesiastico nelle materie Spirituali, ouero dichiarazioni sopra quelle Cause, & materie Ecclesiastiche, & Spirituali, nelle quali nel Foro Ecclesiastico, & Episcopale non si può nè si deve eleggere emolumento alcuno, eccetto quello che si dichiara per il solo Cancelliero, con la riforma de gli abusi contrari.

Essendosi hauuto ricorso alla Sanità di Nostro Signore INNOCENZO XI. per molti Vescoui, & Arcuescoui, & altri Prelati zelanti, acciò per sicurezza della loro coscienza, & per togliere ogni occasione di dubbio, che potesse nascere dalle diverse consuetudini delle Diocesi, & anche acciò non siano ingannati dalle loro Vicarj, Cancellieri, & altri Ministri, & famigliari li stabilisca vna Tassa generale, & vniforme per il Foro Episcopale, ouero Ecclesiastico, nè mancando i Ricordi de' Clerici, & Popoli, ha perciò la Sanità Sua deputato vna Congregazione particolare di due Signori Cardinali Prefetti delle Congregazioni del Concilio, & de' Vescoui, & di quattro altri Signori Cardinali delle medesime Congregazioni, & di due Monsignori loro Segretarij, & delli Monsignori Durario, & Auditore della Sanità Sua, & da quella li è risoluto, non poterli nelle cause contenziose ciuili, criminali, & miste venire alla sodeta Tassa generale, senza la precedente notizia delle Tasse particolari di ciascheduna Diocesi, di Priuincia, potendo giuridicamente quella esser varia secondo la diuersa consuetudine regolata dalla diuersità de' Paesi, & de' luoghi. Bensì douersi con qualche maggior chiarezza per togliere tutti i dubbi, & gli equiuoci, dar fuori le dichiarazioni, che in più tempi & diuersi occasioni si son fatte dalle Sacre Congregazioni del Concilio, & de' Vescoui nelle materie Ecclesiastiche, & de' vero meramente spirituali, acciò in tal modo sappia ciascuno quel che sia illecito, & si tolga ogni scusa, & pretesto d'ignoranza, d'odi consuetudine, douendo in ai fatte materie l'osservanza esser da per tutto uniforme per la generalità de' Canonici, & Concilij, & particolarmente del Tridentino, in modo che desse di reprobare, & illecita ogni contraria consuetudine, di Tassa diuersa in qualunque modo per l'addietro fatta, conforme dalla medesima Congregazione li è stabilito, in modo che le seguenti dichiarazioni debbano osservarsi da per tutto senza eccezzuazione alcuna, sotto le pene contenute ne' Sacri Canonici, & Concilij, & d'altre ad arbitrio del Sommo Pontefice, che sarà pro tempore, & nascendo qualche dubbio in contrario, se ne debba consultare la suddetta Sacra Congregazione del Concilio, & non altrimenti.

Nella materia della Collazione, & Minori, & prima Tonsura, così per la collazione, come per la facoltà, che ad altro li dia di conferirli, & anche per il loro esercizio, & per la facoltà di esercitarli in qualunque luogo, & qualunque tempo, si stabilisca la regola generale da non riceuere altra eccezzuazione, che quella d'indulto di sotto, & che ne' Vescoui, d'altro Prelato, nè li suo Vicario generale, & Foraneo, Cancelliero, & altri Officiale qualsiasi, & Parenti, & Familiari, & d'altre Officiale possano eleggere, & riceuere emolumento, & cosa alcuna sotto qualsiasiuoglia colore, & pretesto di atti per la giustificazione de' requisiti, ouero di Touaglia, Forbici, Perrine, & altro, nè sotto titolo di regalo, & di mancia, anche se spontaneamente si offerisse, & desse, eccetto che l'Ordinante possa riceuere l'oblatione della Candela, secondo dispone il Pontefice, à libero arbitrio dell'Ordinante circa la qualità, & peso; Et il Cancelliero, secondo la disposizione del Sagro Concilio di Trento per le lettere testimoniali della collazione dell'Ordine già dato, ouero per le lettere dimissoriali per la collazione da farsi per un altro Vescovo, possa riceuere solamente la decima parte d'un scudo di moneta Romana, cioè vn giulio, ouero l'equivalente nella moneta del Paese, & non più, da per-

ione, le quali habbino l'vso del denaro, non già da quei Religiosi, quali non ne hanno l'vso, come sono i Capucini, & i Minori Osservanti, eccetto che nella collazione del Subdiaconato per gli atti, che si devono fare per la giustificazione della verità, e sufficienza del Patrimonio, o vero del Beneficio, al titolo del quale si deve promuovere, possa eleggere quell'emolumento che sia proporzionato alla mera fatica personale per la scrittura, e carta, senza che il Vescovo, o Vicario, o altr'Officiale ne direttamente, né indirettamente ne possa partecipare in modo alcuno, purché detto emolumento, non possa, né debba eccedere vn cubito d'oro, ma se la fatica richiede minor mercede, si debba eleggere solamente quel meno. Ma rispetto agli Ordini, & alla prima tonsura, non possa eleggere cosa alcuna, sotto pretesto di registratura de Breui, & Dispense, e di altre Scritture, o di presentata, e di qualunque altra giustificazione, e solennità, o remozione d'impedimento.

Con dichiarazione, che le sudette lettere testimoniali, o vero dimissoriali contengono più Ordini, tuttavia non si possa eleggere altra mercede, che la sudetta di vn giulio, sì che non si possa moltiplicare à ragione di ciascun Ordine. Non sia però tenuto il Cancelliere à far vna sola scrittura per più Ordini, quando questi siano stati conferiti in diuersi tempi, e di diuerse ordinazioni, ma volendo possa farle separate, non già rispetto à quegli Ordini, che si conferiscono in vn istesso giorno, come segue ne' Minori, ne quali dovrà farli vna sola scrittura, e nelle lettere dimissoriali, che si danno per l'ordinazione da farsi per vn altro Vescovo à più Ordini, parimente non si possano moltiplicare scritte, ne possa eleggere cosa alcuna per il rogito della collazione degli Ordini, o vero per l'accesso al luogo dell'ordinazione; con altro pretesto anche di mancia, e di tegalo.

Nella materia de Beneficii Ecclesiastici, quando si tratta di quelli, che come di libera collazione, o vero come deuolui si conferiscono dal Vescovo, o altro Ordinario Collatore, parimente si stabilisce la regola generale, che né il Vescovo, o altro Collatore, né il suo Vicario, o altro qualsiuoglia Officiale, né il Cancelliere, o Parenti, familiari, seruitori possano eleggere, e ricevere emolumento alcuno, & altra cosa sotto qualsiuoglia colore, e pretesto, anche di mancia, di tegalo, e volontario donatiuo; così se siano Curati, o residenziali, come se semplici, o non residenziali, & anche se siano Cappellanie manuali, ma solamente il Cancelliere per le lettere della collazione, compresa carta, sigillo, corde, & ogn'altra cosa, possa eleggere la mercede proporzionata alla scrittura, e materia, purché non ecceda la somma di giulij dieci di moneta Romana, o vero l'equivalente nella moneta del Paese, senza che si possa pretendere altra mercede, sotto qualsiuoglia pretesto, e particolarmente per l'apprezzazione, e protezione nel concorso alle Chiese Patrocchiali. E per il possesso il Vescovo, o Vicario, o altr'Officiale non possa eleggere cosa alcuna, né il Cancelliere, se farà dentro la Città, o per il rogito, & ogn'altro atto eleggere giulij tre, le ne' Borghi, o vero Suburbij giulij quattro, e le in altro luogo, i medesimi giulij quattro il giorno, e le spese di viro, e viatico. Bensì, che se nel luogo del Beneficio vi sarà il Cancelliere del Vicario foraneo, o altro Notaro, si doua il possesso commettere al Vicario foraneo, e suo Cancelliere, senza la necessità del viaggio del Cancelliere Episcopale.

Quanto à Beneficii di prouisione Apostolica, perché siano riservati, o vero affecti auanti la loro prouisione così ne' Beneficii curati, ne' quali per l'Ordinario si danno le lettere testimoniali alla Dataria dell'apprezzazione, e della precezione nel concorso secondo la forma del Concilio di Trento, come anche ne' gli altri Beneficii non curati, e particolarmente ne' residenziali, per i quali si sogliono dare le attestazioni alla Dataria sopra la vita, costumi, & idoneità de' concorrenti per le dette lettere, non si possa eleggere, o ricevere mercede, & emolumento alcuno in denaro, o in altre cose sotto qualsiuoglia pretesto, colore, anche di volontario donatiuo, ma si debbano dare affatto gratis.

E doppo la prouisione per l'esecuzione delle lettere

Apostoliche, quando siano nella forma giusta, non possano il Vescovo, o altro Prelato Ordinario del luogo, o suo Vicario, e Cancelliere, & altr'Officiale pretendere di douerne essere per necessità Esecutori, ma sia in arbitrio de' Prouisori l'eleggerli Esecutori, & il Notaro per il possesso, ma se il Prouisore eleggesse l'Ordinario Officiale, & il suo Cancelliere, o veramente le lettere fossero nella forma, che si dice digram, indirizzate all'Ordinario, o vero al suo Vicario, il quale però non fusse necessariamente l'Esecutore, così nell'vno, come nell'altro caso, non essendoui legittimo contraddittore, in modo che l'Esecutore sia nullo, parimente il Vescovo, o altro Prelato, & il suo Vicario, o altr'Officiale, e suoi familiari, seruitori, & attinenti, non possano, né debbano eleggere, e ricevere emolumento alcuno, in quell'istesso modo, che di sopra si è detto ne' Beneficii d'ordinaria collazione, ma il Cancelliere possa per la copia, o registro delle lettere Apostoliche, & altri atti, ricevere la mercede proporzionata alla fatica per la scrittura, purché non ecceda in tutto vn cubito d'oro; Et essendoui contraddittore, si che conuenga di far processo giudiziale, la mercede del Cancelliere per la sua fatica si possa bendere à due suoi d'oro, e non più, senza che il Vescovo, o Vicario, o altr'Officiale possa eleggere, e ricevere emolumento alcuno, mentre nelle cause ecclesiastiche, e spirituali, ordinano i Sagri Canonici, che non ostante qualsiuoglia confusione, il giudicio si debba interporre gratis. E per il possesso si offerui quell'istesso, che si è detto di sopra ne' Beneficii conferiti dall'Ordinario Collatore.

Nelli Beneficii di Padronato nascendo dubbio sopra l'esistenza del Padronato con il Procuratore fiscale, o vero col prouisore, che ne pretenda la libertà, si debba in tutto, e per tutto osservare quell'istesso, che di sopra si è detto ne' Beneficii di libera collazione col Contradittore; Ma se non controuertendosi l'esistenza, sia la controuersia tra Compatrioti, o vero Presentati da essi sopra la pertinenza, in tal caso si repuni come causa civile sopra la pertinenza, e per conseguenza si offerui la solita Tassa di ciascuna Curia, fino à tanto che si faccia l'altra Tassa delle cause profane, civili, criminali, emisse.

Generalmente così nelle Cappellanie manuali, come nelle noue fondazioni, & erezioni de' Beneficii, Cappellanie, Confraternità, Congregazioni, o vero fondazioni, benedizioni, e congregazioni, e rispettivamente Visite, & approuazioni di Chiese, e di Oratorii, così con l'autorità Apostolica, come con l'ordinaria, il Vescovo, o altro Prelato, e suo Vicario, e qualunque Officiale, non possa eleggere, e ricevere emolumento alcuno, ma solamente il Cancelliere possa eleggere quella mercede, che sia proporzionata alla sua fatica per la scrittura, purché non possa eccedere in tutto vn cubito d'oro, ma sia meno, se minore sarà la fatica.

Nelle cause, e materie, che riguardano il matrimonio, & i Sponsali, con per l'esecuzione delle Dispense Apostoliche matrimoniali, come per la giustificazione dello stato libero, o che non vi sia canonico impedimento, & anche per la Dispensa alle pubblicazioni, o per la licenza di poterli contrarre in Casa, o in altro luogo, o tempo insolito, e proibito, o che si possa contrarre in presenza d'altri che del Paroco, & ogn'altro atto che occorresse fare, il Vescovo, o il suo Vicario, & ogn'altro Officiale, o Ministro, o Familiare non possa sotto qualsiuoglia pretesto, o colore, anche di mancia, e di volontario donatiuo, eleggere, e ricevere emolumento alcuno, né in denaro, né in altre cose, ma solamente il Cancelliere possa eleggere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, cioè nell'esecuzione delle dispense, giulij tre, e per i testimonij sopra lo stato libero, o che non vi sia impedimento, vn giulio per testimonio, purché in tutto non si ecceda vn cubito di moneta Romana, cioè dieci giulij, o vero il loro equivalente nella moneta del Paese. Non comprendendosi le cause conuenzionate tra i Coniugi sopra la validità del matrimonio, o vero sopra la separazione del Toro, stimandosi questa causa giudiziale profana, nella quale si offeruirà la Tassa di ciascun Tribunale finché si proueda.

Gene:

Generalmente in tutto quello, che riguarda i Monasterij delle Monache, & i Conventi toti di quelle Donne, le quali à guida de' Monasterij, & Monache rispettivamente vivono i citate, il Vescouo, & altro Prelato, il Vicario così generale, come particolare, & qualunque altro Officiale, & Deputato, & il Cancelliero, & anche i Parenti, & i familiari del Vescouo, & Prelato, & de' suoi Officiali, non possono eleggere, & ricevere emolumento alcuno in denaro, & in altre cose, eccetto che quelle comestibili, che siano proporzionate all'vso, & consumo proprio dentro tre giorni, anche con titolo di donatio, per l'ammissione all'habito Monastico, per l'approuazione del deposito della dote, per la Professione, per l'ammissione dell'Educazione, & altre Dote non fecolari, per le renunzie che si fanno dalli Nouizie, per l'elezione dell'Abbadessa, & altra superiore, per licenze de' Medici, Chirurghi, & Operari, & per le licenze di parlare alle Monache, & altre che sono nel Monasterio, per la depurazione de' Confeffori, Cappellani, Procuratori, Elattori, & altri Ministri, & generalmente per ogni altro atto, che riguarda al gouerno, ma folamente il Cancelliero per il registro delle renunzie, & per gli altri che conuenza fare sopra la giustificatione del deposito della dote, & possa eleggere la mercede proporzionata alla frizza della scrittura, purché non ecceda in tutto giulij 5. moneta Romana, & vero l'equiuale in tutta la moneta del Paese.

Parimente per una regola generale da non foggierc che alimtaxi onc cuna, il Vefcofo, o altro Prelato, uo Vifario generale, o particolare, Cancelliere, e qualunque altro Officiale, Miniitro, o familiare, anche loro nome di mancia, o volontario donatario, non potrà efigere, e ricuere emolumento alcuno, così in denaro, come in qualunque altra cofa in tutto quello, che riguarda l'amminiftrazione de' Sacramenti, del Battifimo, della Creffima, della Penitenza, dell'Euchariftia, e dell'Extrema vnzione, anche per l'efarne, e approvazione, o licenza d'amminiftrarli. Anzi incarta i Vefcofi, e Prelati, e loro Vicari, i, e Officiali, che non lo permettano a Curati, e a Confefiori, o altri Miniitri, e particolarmente nel prendere il peffo, o altro vale, nel quale da ripofito il vale dell'Oglio Santo per l'extrema vnzione, o del Crifma nel battifimo, o vero rouaglie, fazzoletti, e altre cofe, dichiarandoli tutto cilloicito. Come anche a non chiedere, né efigere cofa alcuna per la benedizione delle Donne infantate, quando dopo il primo fecondo il Rito Ecclefiaftico per la prima volta che entrano in Chiefa.

In quella Discepoli, nelle quali regna l'antica costituzione, che il Vescovo, daltrò Pretor, & Officiale faccia il Testamento per l'Anima di quelli, i quali muoiono ab intetato di quella forma moderata, nella quale secondo i Decreti della Sacra Congregazione, può esercitare tal facoltà, non possono essere suoi Officij, Ministri, Parenti, e famigliari partecipi in modo alcuno, sotto qualsivoglia colore, o pretesto, anche di povertà, ma il tutto si debba effettivamente applicare ad vbi, & opere pie, né per l'adempimento di tal disposizione si possano in modo alcuno impedire, e ritardare la sepoltura, e l'Esequio, del funerals al defunto, dovendosi esercitare giuridicamente l'azzioni sopra i beni ereditarij, e si debba osservare la lettera circolare della Sacra Congregazione de' Vescovi: (otto il 10. Agosto 1678.

Come anche in modo alcuno si possano impedire, a ritardare la spolazione, e l'elezione, dei funerali a' delinquenti, citati in causa, come furnitori per il pagamento di quei emolumenti, che dal Vescovo, o dal Capitolo, o dal Curato, e qualunque altro per la confusione dei Pacifici pretendono, ma purimente s'ima non allese le azioni giudicizie ne' beni, sopra i quali s'douranno esercitare, senza che in modo alcuno si faccia prefiglia al cadavere, ouero che si diano molestie personali a' figli, moglie, e parenti; Et ancora non si possa esigere cosa alcuna per la licenza di trasportare i cadaveri, ouero di seppellirli più in vn luogo, che nell'altro.

Si dichiara ancora illecito ogni emolumento diretto, & indiretto, e per conseguenza se ne proibisce al Vescovo, al Pretaro, suo Vicario, e Cancelliere, & ogn'altro Ministro, e familiare, ogni effazione sotto qual'voglia pretesto anche di mancia, o donarino nell'infra scritte cose. cioè

Tom. VIII.

Per la licenza, è patente di predicare, così nella Quadregesima, nell'Avvento, come in tutti gli altri tempi, & in qualsiasi luogo.

Per la licenza di lavorare nelle feste, anche per applicarsi ad usi pii, si dà onninamente gratis, e quanto alle contrazioni d'hauer lauacro, le penne tutte si applichino effettualmente ad opere, o luoghi pii, senza partecipazione alcuna benchè minima, eccetto che all'Esecutori, e Ministri inferiori, volgarmente Shirr, per la cattura si dia la mercede proporzionata alla diligenza, e fatica, purchè non ecceda tre giulli in tutto.

Per la restituzione de conti de Luoghi pii.
Per la recognizione, & approvazione, e pubblicazione
delle Reliquie, dell'Indulgenze, & Altari privilegiati.

Per le licenze di questuare,

Per l'attestazione della povertà, è altro requisito, ec-

cetto che il Cancelliere possa eleggere in tutto, e per tutto un giulio di moneta Romana, ò l'equivalente.

Per la licenza d'effier affente dalla residenza, e generalmente per le dimafforie, che fi foggiono concedete à quelli, li quali partono di cafa per andar in altro pacife.

Per le monitoriali per le rivelazioni di fcomuniche, così quando si diano da essa Curia, & Ordinario, come quando si pubblica no le lettere Apostoliche, eccetto che il Cancelliero possa per la mercede della scrittura esigere un giusto folamente.

Per la dichiazzazione dell'incorfo nelle censure, per la percussione de' Chierici, & altre soni glianti cause, e per la loro affollizione, eccetto che il Cancelliero per la fatica della scrittura possa esigere giulii due, eccetto che nell'esecuzione de' Breui della Penitenziaria, nel qual caso per quel che appartiene all'affollizione, né anche il Cancelliero possa esigere cosa alcuna.

Per la facoltà d'esercitar i Pontificati.

Per l'elezione dei Beati Apostolici, ovvero licenza della Santa Congregazione nell'alienazione dei Beni di Chiese e luoghi pii, ovvero imposizione di cenB, folamente il Cancelliere possa efigere la mercede proporzionale alla fatica della scrittura, perche non ecceda in tutto glii dieci di moneta Romana, o fuo equivalente, come anche per tutto quello che appartiene alla dieci dell' Immunita Ecclesiastica, costi personale, come teale, e locale, e particolarmente di quel vitima non si possa in modo alcuno iuto qualsivoglia preteffo ricevere, & efigere mercede, ovvero emolumento, ma il tutto si debba fare gratis.

Le pene, le multe, e le composizioni si applichino per intero ad uso di luoghi pii, senza che il Vescovo, o Vicario, e suoi Officiali direttamente, nè indirettamente ne abbiano partecipazione alcuna.

Il fuffidio caritativo in quelle dioceli nelle quali fia folito efigerfi, non altrimenti fi eligga folamente per vna volta nel primo ingreffo del Vefcono , fecondo la Taffa folita antica d'anni 40. in dietro, fi che nō s'attēda il folito più moderno da detto tēpo in giù , nè fi poffa più efigere fono oualunoella pretefto anche di volerloro donaturo.

Quanto alla Visita si offerono inuolabilmente il decreto del Sacro Concilio di Tréto, e le dichiarazioni della S. Congregazione, e particolarmente da quelli, i quali concorrono alle feste di cibarii, né mediamente, né immediatamente si possono ricevere regali, e donazioni anche di cose commestibili. Erancora non si puòa esigere emolumento alcuno per gli atti della Visita, secreti, e presentate di scritture, ouero per la temissione de decreti delle visite antecessori, e della loro osservanza, mentre da quelli, i quali sono visitati si ricevono le feste del vire.

De prima Octobris 1678. facta per infrascriptum
Sacram resolutionum, seu declarationum relatione
Sanctissime D.N. Innocentio XI. mediante illarum libere
de verbo ad verbum, Sanctitas Sua laudavit, approbavit, ac
servari mandavit, eorumque observantiam, & publicationem
insumxit SACRA CONGREGATIONIS CONCILII.

Io, Baptista de Luca prefati Sanctissimi D.N. Innocen-
tiii Pape XL Auditor, &c Secr. Memorialium.

Die 8. Octobris 1678. *Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Inter-*

terpretum, inherendo mandatis Sanctitatis Suae censuit promissam taxam, seu declarationem Typis dandas esse, & per litteras circulares ad quoscunque locorum Ordinarios transmittendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus patens re teneri faciant, easdemque adimplendum observent, ne faciant observari.

F. Catd. Columna Praef.

Loco ✠ Sigilli,

S. Archiep. Brancaccius Episc. Viterbien. Secr.

Die mense, & anno, quibus supra addita Taxa affixa, & publicata fuit ad vana Curiae, & aciei Campi Florae ac in alijs locis solitis, & consuetis Prius per me Gregorium Sinigam Apostolicum Cursorem.

Pro D. Mag. Curf. Thomas Orlandus Sanctiss.
D. N. Papae Curf.

CONSULTATIO XII

An fratres Sanctissimae Trinitatis Captivorum comprehendantur in decreto S. Concilii Tridentini, cap. 9. sess. 21. de ref. innovato a B. Pio V. Constitutione sua 3. non obstantibus privilegij Ordini concessis ab Innocentio III. & Clemente IV. super elemosynas quatenus? ubi nonnulla de quæstionibus.

Negativè respondendum videtur, Nam Concilium prohibet, ac penitus tollit praeiudicium elemosynarum quæstiones, ideoque non comprehendit Religionem Mendicantem, quæ fundata est cum institutione colligendi elemosynas pro redemptione captivorum, & non mittit quæstiones, sed per suos Religiosos id exequitur, ut in specie, quod non comprehendat Religiosos Mendicantes, qui per se ipsos, non per quæstiones colligunt elemosynas, declaravit S. Congregatio Concilij semel tempore Cardinalis Laocellotti, & iterum sub anno 1621. ut reperiuntur. *var. resol. n. 130. Nale. in sum. v. Religiosi n. 51.* ubi etiam id testatur Barbof. *de preest. Episcop. p. 3. alleg. 109. num. 9.* referens ad verbum prædictam locundam resolutionem, Cardinali. Bellarm. ad d. cap. 9. & Lezan. *in sum. tom. 1. cap. 1. num. 4.*

Duo enim casus distinguendi sunt. Primus, quando Religiosi volunt deputare quæstiones, & sic per alios volunt quætere, & quæstare. Ex in hoc casu Nauat. *conf. 33. tit. de penit. & remiss.* fuit in opinione, hoc non esse prohibuit in Concilio, cum videatur loqui de praeiudicium quæstionibus, qui indulgentias promulgando quarunt elemosynas; quæ doctrina a pluribus approbata fuit. Sed veritas hoc non permittit, cum B. Pius V. in citata Constitutione expresse id prohibuerit, & privilegia revocaverit omnibus, etiam Regularibus mendicantibus, signatè §. 3. *post med.* Ex merito, quia isto casu militant verba, & meos Concilij. Nam & isti quæstiones, ut plurimum sunt improbi, & dant occasionem scandalis, quibus remedium afferre voluit Concilium, & ita pluries declaravit eius S. Congregatio, non vobis videbitur.

Alter casus est, quando mendicantes volunt per se ipsos quæstare, & isto casu loquuntur prædictæ declarationes S. Congregationis, atque auctoritates, & cessant verba, & mens Concilij quia non sunt, neque esse possunt praeiudicium quæstiones, cum veniant iure suo exercendo suam Institutionem ab ipsis acceptam in fundatione Regule, & a Sede Apostolica approbatam, ut in terminis, quod privilegia Sanctissimae Trinitatis non dicantur sublatæ per Concilium, neque per Constitutionem B. Pii V. quando per se ipsos quarunt elemosynas, aduertit Rodri. *var. resol. cap. 59. sub num. 3.* & Barbof. *in Collect. ad d. cap. 9. Concil. num. 4. post med.*

Vnde patet, non applicari obiectio desumpta ex dicta

Constitutione B. Pii V. dum in narrativa facie mentionem de monasterio Redemptionis captivorum, instituto Neapolis, & reuocat §. a. omnia privilegia, etiam pro redemptione captivorum. Quia, si testè aduertatur, loquitur de privilegijs deputandi quæstiones elemosynarum, non autem prohibet, quin ipsi Patres petant, & quærant elemosynas pro redemptione. Ratio est, quia si alia diceremus, esset contradictio in adiecto, cum huic Religioni esset à primordio adiectum onus huiusmodi mendicandi pro redemptione captivorum, & tamen mendicare non possunt. Et ideo huic Religio non potest comprehendere sub dicta dispositione, ut euisset contrarietas, sicuti in specie pro exclusione Mendicantium arguit Rodrig. *quæst. res. 57. ar. 7. tom. 2.*

Confirmantur prædicta, quia prius etiam coercit fuerunt quæstiones in cap. *Comm. ex eo, de penit. & remiss.* & in Clem. 2. *ad. 111.* Sed Summi Pontifices declarant, Religiosos Sanctissimae Trinitatis non esse quæstiones, nominatim Clemens VIII. *Const. 7. §. 4.* ubi post coactam facultatem colligendi elemosynas, & derogationem dictorum Capitulum dicitur: *Quæstiones non sunt quæstiones, sed sunt viri religiosi, & approbati.* Ergo dispositio Concilij subsequens, & Constitutio B. Pii V. loquendo de quæstionibus non comprehendunt hos Religiosos, cum iam declaratum erat, non esse quæstiones. Itæ enim pona, tenouant, & amplians antiquam, intelligitur in terminis auctoritatis, & cum eisdem restrictionibus, & declarationibus, ut aiunt Roman. *conf. 345. n. 30.* Sicut. *conf. 177. num. 33.* Gonzal. *5. 7. proem. num. 74.*

Accedat, quod etiam prædicta Capitula fortelligebantur, quando quærebant elemosynas per quæstiones, non autem quando Religiosi essent per se ipsos colligebant, ut bene declarat Pasotm. *in d. cap. Comm. ex eo, de penit. & remiss.* Ergo eodem modo debet declarari Concilium, & Constitutio B. Pii V.

Denique quia Gregorius XIII. concessit facultatem petendi elemosynas, ut in Diplomate sub 8. Junij 1575. Ceterum est enim, quod Pontifex disposuit contra Concilium, censuram detegere abique aliqua clausula detegatoria, ut late comprobatur Garz. *de benef. p. 4. c. 5. n. 30. & seqq.* adducens Constitutionem B. Pii V. boetiam tuentem.

An nihilominus tenendum est, comprehendere. Et ita fuit declaratum a S. Congregatione Concilij sub die 19. Februarii, & 1. Augusti 1642. ac 10. Ianij 1643. ad d. cap. *9. sess. 1. de reform.* Quod in hac te sufficere debet.

Et quidem fuerunt Constitutiones adversus importunas quæstiones late, qui præterea reliquiarum sacrarum sepe falsarum, & supposititiarum indulgentiarum animos credulorum, & simplicium hominum demulcebant, & elemosynarum sibi multam medietatem eo fisco parabant; & in primis causam, ne venales sit reliquiae, ne passim ostendantur, neque extra caplam, quæ teneatur, ostendantur, ut inuentas de novo nemo venerari præsumat, nisi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbate, & ne Praetati permittant eos, qui ad eorum Ecclesiarum causam venerationis accedunt, variis figmentis, aut falsis documentis decipi, sicut in plerisque locis occasione quæstus fieri consuevit, quæ sunt verba Innocentij III. *in cap. fin. de relig. & vener. Sancti lib. 3. decretal. tit. 1.* Alex. odes item 3. *cap. 1. eiusdem tit.* prohibet venerari reliquias etiam eorum, qui miracula facere dicuntur, nisi de vita eorum approbatio habita fuerit a Sede Apostolica. Mali quippe interdum miracula faciunt, *1. tenemus 1. q. 1.* Ideo non omnis, qui miracula facit, pro Sancto haberi debet, nisi habita prius inquisitione eius probatis iuxta cap. *venerabilem de testib.* Hoc ipsum voluerunt Honorius, & Theodosius Cæsares in l. 3. C. de Sacros. Ecclij. Nemo, inquit, *marryres distinet, nemo meretur reliquias Sanctorum.* Prohibet & Leo Cæsar, non nisi consultis prius, ut oportet, Episcopis, & arbitrio solium eorum, & non quorumdam usurpatione, reliquias Sanctorum Martyrum collocare certis locis in *Liberemus 16. C. de Episc. & cler.* quæ lege isti quæstuarii reliquiarum portiones damnantur.

In Concilio generali sub Innocentio 3. cap. 62. relato in cap. *Comm. ex eo, de penit. & remiss. lib. 3. decret. tit. 38.* prohibi-

quoque seruandas esse in colligendis elemosynis pro Societate Rosarii, voluit S. Congregatio in sua declaratione 350. apud Zerol. loc. cit.

18. Mendicantes verò Religiosi non tenentur petere licentiam ab Ordinario, in cuius diocesi situm est ipsum monasterium, cum eis in erectione concessa ratione videatur, Leo X. in suis Constit. quæ referunt in compend. prim. Mendic. v. Elemosynarum. 13. quæ licet loquatur tantum de fratribus Minoribus, per communicationem tamen privilegiorum eius dispositio habet locum quoad reliquos Religiosos mendicantes. Vnde Sac. Congregatio 6. Octobris 1597. ita rescriptis Episcopo Calasendi: *Non tenentur Regulares, qui ex institutione, aut facultate Sedis Apostolicæ elemosynas querere, aut mendicare possunt, petere ab Ordinario licentiam elemosynas per diocesim querenda, cum in erectionis Monasteriorum hæc licentia eis tunc ab Ordinario impertita confectur.* Et eadem S. Congregatio Collectori Portugaliz 2. Augusti 1594. ita etiam scripsit. *I. Personis per la licentia de cercar elemosine, non dauem haue cosa alcuna, ancoche memora, e così i loro ufficiali, I mendicanti non han bisogno di simili licentia, la qual si presume data loro per sempre, quando fu loro permesso, che haussero monastero nella diocesi.* Idipsum declarauit eadem S. Congregatio in Papiensi 22. Augusti 1581. & 3. Decembris 1603. Nisi à S. Congregatione expresse fuisset inhibita, vt Minoribus Conuentualibus, quibus sub 9. Septembris 1645. concessit erectionem Conuentus Polinauz, dummodò non quærent. Vel etiam, nisi sint Missionarij, quibus à S. Congregatione de propaganda fide prohibita fuit quæstusio sub anno 1646. Nullibi tamen permittendum, quod Fratres etiam Mendicantes elemosynas querant per alios, quam per sui Ordinis Religiosos, vel oblatos, S. Congregatio Concilij in Papanensi 24. Septembris 1622. ex cap. suorum 21. de priuileg. Nisi de licentia speciali Sanctissimæ, eadem S. Congregatio 17. Septembris eiusdem anni. Neque licet Regularibus querere sub titulo S. Antonij in detrimentum parochialium, vel Hospitalium, neque elemosynas nomine etiam sponte oblatas accipere, S. Congregatio Concilij 13. Ianuarij 1618. & in Neapolitana 12. Iunij 1608. censuit, nullo pacto licere Regularibus in querendis elemosynis altaria, per vias habere constructa, minisque eiusdem candelabra, & fide polluta, vulgò *cadile*, superimponere, vel alia ratione simili fideles ad largiendum prouocare, mandauitque Vicariam, vt hoc decretum à Regularibus quantumvis exemptis obseruari faciat. Eadem sub 19. Decembris 1620. petente Episcopo Sanctæ fidei in Indijs occidentalijs, prohibuit, ne Regulares querentes elemosynam desistant imaginem indutam.

19. Quando verò Regulares volunt querere elemosynas in aliqua diocesi pro eorum Conuentibus sitis in aliena diocesi, tenentur licentiam suorum Superiorum offendere Ordinarijs, vt censuit S. Congregatio Concilij his verbis. *Sacra etc. censuit, fratres Ordinem Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis probari, quomodo per se ipsos in diocesim, vbi habent Conuentus, elemosynas querant, sed tantum si extra loca, vbi monasteria existunt, querant velutur, tenentur suorum Superiorum licentiam Ordinarij ostendere, ac si extra diocesim, tenentur etiam illius consensum obtinere. Ceterum nullatenus esse permittendum, ut elemosynas querant per alios, quam sui Ordinis fratres. Ita hoc decretum integre refert Fagnan. in cap. Tunc cum de prim. num. 3.*

Sed cum contingere possit, ipsos Regulares se pauperes simulare cum reuera tales non sint, vel in suis conuentibus numerum Religiosorum exiguum esse, & nihilominus plures constituant quæstiones, quàm necesse sit adeo, quod à verè indigentibus elemosynas subtrahant, quas fideles eis clarigantur, & propterea desubstant, can. post. 2. q. 1. Reginald. tr. de post. remed. præf. num. 169. Ideo Episcopi, tanquam patres, & pro-

rectores pauperum, quibus videtur auerter, ad obuiandum delicto possunt inquirere, an Regulares aliquam eiusmodi fraude vtiatur, & consequenter mandare, ne quis Religiosus audeat querere per eorum ciuitates, & dioceses, in quibus ipsorum Regularium Conuentus existunt, nisi prius ab eis licentiam obtinuerint, vt per Piaser. in prax. p. 2. c. 3. de visis. Regal. v. Quod quæstiones, Spezz. decis. 39. num. 28. qui refertur ad id aliam S. Congregationis declarationem tenoris sequentis: *Sacra etc. censuit Regulares mendicantes tenentur ad ostendendum Ordinarij licentiam querenda elemosynas, à Superioribus suis datum.* Et recognoscenda esse diligenter eorum licentia, tradit etiam Falc. de visis. lib. 1. cap. 30. num. 35. Quare in Ciuitate Neapolitana praxis est, testibus Genuense in prax. c. 59. num. 11. & Campanili in diuers. lib. cap. rubr. 12. c. 13. num. 134. Quod non permittantur Regulari, qui in ea habent Conuentus, querere elemosynas, nisi eorum licentia prius ostendatur, & qui illas querunt absque eius licentia, ab eodem Vicario subscipia, in carcerem conijciuntur, & conijci in carcerem ob hanc causam possunt, vt mox dicitur. Et cum ab ipsis Regularibus habitus sit recursus ad S. Congregationem, nihil tamen obtinere poterunt, sed huius rescriptum Vicario generali Neapolitano, ipsum bene agere, ac cum benignitate in his legere. Quam praxim Spezzel. loc. cit. num. 29. vbi que seruati tellatur.

Quæ omnia locum non habent, quando quis elemosynas querere vellet pro sua propria persona, cum hoc nulli possit prohiberi, vt declarauit S. Congregatio Concilij. Colligere verò elemosynas pro redemptione captiuorum, spectat ad Patres Redemptoris cum alijs, non priuatiue, & tales elemosynæ à capitijs fratribus collectæ sunt erogandæ in beneficium missionis, & conuentuum eiusdem loci exemplo Tobia cap. 2. In solisium Romæ, Patribus accertimè propugnantibus, sub anno 1652.

Confraternitates verò, & alijs locis pijs, quæ hospitalitatem adu non exerceant, non est regulariter data licentia querendi, S. Congregatio super Episc. in Landen 6. Augusti 1584. & in Panormitana 17. Februarij 1602. Vnde S. Congregatio Concilij in Macerata. sub die 17. Nouembris 1607. censuit, Ecclesiam, quæ non habet hospitale, non posse mittere quæstuatium tempore vindexiarum, & mensium, secus si exerceat hospitalitatem, vt in Nucerna 15. Nouembris 1577. & in Tbeanen 4. Iulij 1589. vel pro fabrica Ecclesiæ, præsertim incepta, vt in Ciuitatis Plebis 29. Nouembris 1619. Dummodò rationem reddant Ordinarij, vt in Nucerna 19. Augusti 1579. & Concilium Teid. sess. 22. cap. 9. de res. elemosynas verò sponte oblatas recipere possint, dummodò iustitiam rationem reddant, vt 14. Nouembris 1642. Videndi Barboia alleg. 109. Zerola in pr. p. 1. v. Quæstiones, Gausorus in mor. de Nicolius in playst. eodem verbo.

Quibusdam selectioribus. Quæstiones cum nominibus neophytorum puniuntur ab Ordinario. Ita resoluuntur à S. Congregatione S. Officii 14. Augusti 1654. Cum falsa literis sub nomine ennucliorum ad fidelem Catholicum ponuntur à S. Officio, vt sub 27. Nouembris eiusdem anni, & sub 15. Februarij 1625. & 1636. Superioribus Religionum fuisse inuicem, ne committant laicis, aut Ecclesiasticis quæstuationem cum publicatione indulgentiarum, vt sub 1639. Et vterius ne audeant mittere per litteras quæstiones sub quouis privilegio, nisi fuerit eis concessum in specie, & linguis vicijs, per Breue Sanctissimæ, vt sub 1640. Denique prauos homines elemosynarum quæstiones potest Episcopus in carceres conicere, excommunicare, & castigare, fuligare, in exilium mittere, ac etiam post edita ad penam tritimum damnare, non obstantia quacunque exemptione, vt tradunt Cochiet. de iurisd. Ordin. in exem. p. 2. q. 95. num. 56. Barboia de iurisd. Episc. alleg. 109. num. 4. Etiam si sunt laici, vt decretum in cap. Suerum vbi Abb. num. 1. de prim. Clem. 2. de parit. & remiss. Cumque querere elemosynas sit prohibitum ex iure comuni, idem Episcopus, cadiuando idem ius, potest immede

penam excommunicationis ex eo, quod hi pravi quæstiones peccant mortaliter, vel aliam infligere penam, vt per Henric. Boichi. de synod. Episc. ar. 1. concl. 13. num. 239. Et ita obseruat Curia Archiepiscopalis Neapolitana, quæ solet excommunicare tales quæstiones clemosinarum pro aliis sine necessitate, vel alio modo grauius illis puniri, nec permittit illas colligi, dando Imagines Sanctorum vel numismata sacra, nec à quæstionibus finit defecti aliqua signa, exceptis quæstionibus S. Antonij Viennensis, quibus licet vnicam Campanulam pulsare ex d. Condit. Gregorij XIII. vt etiam refert Genesini. loc. alleg. num. 12. & 13. qui num. 14. ex Lapo docet, Mendicantes validos, qui simulat fœ inualidos, aut infirmos, vt pecuniam extorqueant, puniri debent pena falsi.

CONSULTATIO XIII.

1. An Beneficiatus, siue Commendatarius Abbatia existens in vna diocesi, quæ habet beneficia vnita in alijs diocesis, teneatur contribuere seminario eiusdem diocesis pro videri beneficijs unitis, existentibus in alijs diocesis?
2. Et an remedia Canonica, præscripta à S. Concilio Tridentino sess. 23. c. 18. de ref. pro erectione seminarij, aquæ procedant in eius conseruatione ita, vt omnes illi, qui coguntur contribuere seminario erigendo, compelli possint ad contribuendum eius conseruationi?

AD primum. Resolendum videtur, huiusmodi Commendatarios non teneri contribuere, nisi pro rata fructuum beneficiorum sitorum in illa diocesi, vbi est erectum Seminarium. Siquidem in collectis pro Seminario non possunt, neque debent comprehendere beneficia sita extra diocesim Episcopi collectantis ex defectu iurisdictionis, quæ non potest exerceri in aliena diocesi iuxta textum in c. Episcopus 9. q. 2. & c. Placuit 7. q. 1. Clem. 1. de for. comp. ac disposit. S. Concilium Trid. sess. 6. cap. 5. sess. 14. cap. 8. & seq. de reform. Et comprehendat in terminis ex eodem Trid. sess. 23. c. 18. de ref. ibi: *Ad hunc autem personam referuntur &c. ab Episcopo loci per consensum Ecclesiæ suæ, ac alia iuxta remedia compelluntur.* Ex quibus verbis patet, quod beneficia, ad hoc vt sint obnoxia collectis, ac taxis Seminariorum, debent esse sita intra limites diocesis, in quibus Episcopus sit iure communi habet intentionem fundatam pro exercitio sue iurisdictionis iuxta textum in c. Omnes Basilica 16. q. 16. cum concord. alijs sequenter absurdum, quod vna eademque iurisdicção penes duos insoludum resideret, quod rationi naturali repugnat, arg. textus in l. possideri autem 1. §. Et contrario fit de acquir. vel amitt. posses.

3. Neque obstat, quod beneficia alienæ diocesis sint annexa Abbatie, sitæ in vna diocesi, quæ tanquam caput attendi debeat. Primum quia vnio- nis semper intelliguntur factæ sine præiudicio Ordinariarum, in quorum diocesis Ecclesiæ & beneficia repetuntur ad textum in cap. Quia Monasterium, de relig. domib. ibique Doctores, nuncupantur Cardinal. sub tit. ac num. 3. vbi. quod quando Ecclesia, sita in vna diocesi, vnitur Ecclesiæ, sitæ in altera diocesi, Ordinarius Ecclesiæ vnite nihil primarij iuris amittit, Anchar. num. 3. vbi, quod talis Episcopus retinet iurisdictionem in omnibus, tanquam ius reale, coherens ipsi Ecclesiæ, Abb. n. 5. vbi, quod intentio diocesis in Ecclesiæ vnita remanet post vnionem fundatam eodem modo, prout erat fundata prius, & in terminis quando vnuntur duæ beneficia in diuersis diocesi-

bus, quod vnio intelligatur sine præiudicio diocesis, resoluit Rota in Vrbinateis, Antiochenis, & Antiochenis, dres. 15. lib. 1. p. 3. diu. Et in prædictis terminis, quod beneficia teneantur solvere collectas pro Seminario in illa diocesi, vbi existunt, licet licet vnita alicui alteri Ecclesiæ, vel monasterio, disponitur in S. Concilio Trid. sess. 23. cap. 18. ibi: *Beneficiarius quorumcumque, etiam si nulli diocesi, vel alijs Ecclesijs, Monasterijs, & hospitalibus, etiam exemptis, annexa.* Et ita fuisse declaratum per S. Congregationem Concilij, testatur Barbo. de off. & potest. Episc. p. 3. alleg. 77. num. 9. & in collect. ad d. cap. 18. lib. num. 30. cuius quidem declaratio est tenoris sequentis. *In Adiphanæ. Quando Abbatia, seu aliud beneficium est nullius diocesis, sed vnus seminario illius diocesis, in quo alia alia Abbatia erat constituta. Si vero Ecclesiæ est in vna diocesi, & bona eius in altera, contribuere fieri debet Episcopo loci, vbi est Ecclesiæ, nisi bona in altera diocesi existentia sint propinqua alicui Ecclesiæ ibi constituta, quæ tanquam membrum subiecta esset Ecclesiæ parochiali, aut eidem vnita, quæ casu contribuere fieri debet, vbi sunt bona.*

Quod etiam declarandum est in Ecclesiæ vnita, aut subiecta, si constructa fuerit ante acquisitionem ipsorum bonorum, quia si constaret, bona fuisse prius applicata Ecclesiæ parochiali, licet posita ibi alia Ecclesiæ edificata fuerit, contribuere sit Episcopo Ecclesiæ parochiali. Et in Troiana 15. Aprilis 1779. propositum dubio, an beneficium, quod habet bona in diuersis diocesis, teneatur pro seminario contribuere soli Episcopo loci, vbi est beneficium, & eius Ecclesiæ, an verò pro rata bonorum in diuersis diocesis debeat singulis eorum Episcopis contribuere? Decretum fuit c. doctrina Io. Andreæ, Ancharani, & aliorum in cap. 1. de immov. Eccles. in 8. quod contribuere soli Episcopo loci, in quo est Ecclesiæ beneficij, nisi bona in alijs diocesis existentia sint propria vnus Ecclesiæ, ibidem itæ, quæ tanquam membrum subiecta esset, aut vnita principali Ecclesiæ beneficij. Tunc enim contribuere Episcopo locorum, in quibus bona cum sua particulari Ecclesiæ sita sunt, dum tamen dicta Ecclesiæ subiecta aut vnita constructa fuerit ante acquisitionem dictorum bonorum. Nam si constabat, bona prius applicata fuisse Ecclesiæ principali, posita in eis constructa fuisse aliam particularem Ecclesiæ, fiet nihilominus pro eis contributio Episcopo loci principalis Ecclesiæ. Et 8. Martij 1590. declarauit, contribuendum tantum seminatio diocesis, in qua situm est beneficium, licet eisdem beneficii collatio spectaret ad Episcopum alterius diocesis. Et quod quando duæ Ciuitates, vel diocesis sunt inuicem vnite, beneficia vnus non teneantur contribuere seminario alterius, censuit in Valens. sub die 29. Nouembris 1653. vbi quod, etiam si ea nullum extet seminatium, non teneatur contribuere fundatio diocesis Solmonensis. Quod tamen non procedit, si seminatium esset erectum ad formatum. Concilij d. cap. 18. sess. 23. §. Si vero. Eo enim casu beneficia vnus diocesis, etiam non vnita.

Secundò responderetur, objectionem non procedere, quando annexio beneficiorum fuit facta æque principaliter, non autem accessorie, & per viam extinctionis tituli, prout etiam de iure præsumitur, Duran. dec. 355. num. 1. præsertim quia habet separatam diocesim, distinctum titulum, distinctos iudices, atque alia huiusmodi cum eisdem qualitatibus, & prærogatiuis iuxta doctrinam Abb. in cap. extirpanda. §. qui vero, de prob. Rebuff. in pr. tit. de vnion. cum alijs cumulatim à Rota coram Durano dec. 337. num. 6. & dec. 355. in fine. Dum vnio æque principaliter facta nihil aliud operatur, nisi vt Rector vnus beneficii sit Rector alterius, vtroque remanente in suo statu, atque honore iuxta tradita per Garz. de benef. p. 12. c. 2. n. 37.

Et hæc vno dicitur confirmatio iuris antiqui, in quo datur comparabilitas cum vnioue, ex quo Ecclesia vnita debet in statu suo confirmari secundum communem intellectum dicti cap. 7. vbi Abb. num. 7. *derelict. damus*. ac declarationem Rotæ coram Martino Andrea *derelict. q. 8. num. 8.*

- 6 Hinc patet responsio ad objectionem, quod beneficium vniuersum efficitur prædium Ecclesiæ, cui fit vnio, & operatur extinctionem, ac suppressionem nominis dicti beneficii vniti. Nam conclusio procedere posset, quando vnio facta esset accessoria quoad confirmationem, seu institutionem, aut collationem, secus verò quoad iurisdictionem, & alia intra Episcopalia, quæ cuiuslibet diocesano salua, & inuoluta remanent, vt ante vnionem, vt bene distinguendo ex pluribus firmat Garz. d. p. 12. cap. 2. num. 52. & 232.

- 7 Quæ distinctio comprobatur ex dispositione S. Concilij Tridentini *sess. 7. cap. 7. de reform. & ibi Barbof. in collect. in quo habetur, quod beneficium alteri Ecclesiæ accessorie vnium, debet visitari ab Episcopo diocesis, intra cuius limites reperitur, licet principalis Ecclesia sit in alia diocesi. Vnde sicuti visitare, & collectare pari passu ambulant, vt ait Anchar. in d. cap. 1. in fin. de iur. iur. Eccles. in 6. & Rot. *derelict. q. 6. num. 1. p. q. rec.* vbi quod Episcopus pro exactione cathedralis habet intentionem fundatam contra Ecclesiæ sibi subiectas ratione visitationis; ita cum Episcopus vnus diocesis non possit visitare beneficia extra suam diocesim, licet vnita Ecclesiæ sitæ intra suos limites, minus poterit imponere collectas ex supra firmatis, sed dictum ius spectat ad Ordinarium, in cuius diocesi sunt sita beneficia. Et in fortioribus terminis de beneficio, ac priuato vnio mensis Ecclesiæ cathedralis Casterensis, sive in diocesi Vrbeuetana, quod visitatio, & impositio collectæ pro seminario spectat ad Episcopum Vrbeuetanum, in cuius diocesi est situm beneficium, ac Priuatus, non autem ad Episcopum Casterensem, cuius mensis est vnium, firmavit Rota in Vrbeuetana beneficii 15. Decembris 1635. coram Durano *dec. 14. num. 13.**

- 8 Neque huic casui obdare videtur declarationes aliquæ S. Congregationis Concilij relexe à Barbofa ad d. cap. 18. *sess. 23. num. 21.* quod scilicet seminario contribuere tenentur beneficia in diocesi existentia, licet habeant bona in alia diocesi, Quia non agimus de simplicibus bonis existentibus extra diocesim absque alio titulo ad dictam Abbatiam immediate spectantibus, in quibus terminis allate declarationes intelligendæ sunt, sed de bonis, quæ cum suis titulis, acque Ecclesijs sunt in alienis diocesis, à quorum Episcopo tantum veniunt visitandæ, & collectandæ ex adductis.

- 9 Quæ omnia eo magis admittenda videntur, quia seminarium erectum est pro seruitio Ecclesiarum eisdem diocesis, vt ex loco citato S. Concilij, ex quo respectu tenentur ad collectas Ecclesiæ eiusdem diocesis, cessante causa dictæ impositionis, quæ cum non militent in Ecclesijs sitis extra diocesim, cessare debet illius effectus ex vulgaribus.

- 10 An 2. affirmatiuè, Ita S. Congregatio Concilij in Vrbeuetensi 10. Marij 1663. Frustra enim seminarium constitueretur, nisi constructum conferretur.

CONSULTATIO XIV.

An, & quatenus in bonis Ecclesiasticis concordandum sit cum hæreticis?

Licet donationes, cessiones, concordias, transactiones, & alienationes bonorum Ecclesiasticorum, venditionum, aut vendendorum hæreticis, etiam ob iustam causam, quia scilicet ab ipsis deusd. Rata, & pro maiori parte occupata, non solent Sedes Apostolica regulariter confirmare, neque minus in inuestituram concedere, attamen, concurrere vrgentissima causa, eas aliquando confirmat, apponendo in huiusmodi dispensationibus ponnullas clausulas, nimirum, *durante hæresi in illis partibus, ac quod meminerint, bona esse Ecclesiæ, & cum iuramento coram Ordinario promittant, se cessante hæresi quoad bona statutos iudicio Ecclesiæ.*

Ratio autem, cur apponantur hæc clausule, videtur esse. Primo, quia si quandoque ad euersionem maius malum catholicis cum hæreticis transigerent, factum est id ad tempus, vt mox oblata meliori occasione tota belli impleat in eos conuerteretur. Ita enim christiana dissimulatione vendum docet Rhodengia de Princip. lib. 1. cap. 26. & Becanus in *disp. de fid. hæret. sermend. cap. 10.* Quod obseruatum fuit in transactione Pragensi, & alibi. Secundo, quia per huiusmodi clausulas hæreticus nullum ius in bona Ecclesiastica, sed tantum iurium Ecclesiasticorum, suspensio conceditur. Tertiò, quia aliis videretur saltem oblique tolerari, vel permitti hæresis in regione sua in perpetuum. Quod vix vnquam licitum esse potest.

Aliquando etiam S. Sedes Apostolica non solum huiusmodi licentiam denegauit, sed etiam dixit, quod annotaretur in S. Officio, vt contra illam, qui cum hæreticis hoc modo contrahit, nihil propterea in S. Officio argueretur.

Quare censio, ob valde rationabiles, & grauissimas causas, & præsertim quia nulla spes affulget huiusmodi bona Ecclesiastica recuperandi, & quia illi exigit minus bonum commune Ecclesiæ, ac Reipublicæ, posse, durante hæresi, in illis Regionibus, & cum iuramento de se sistendo iudicio Ecclesiæ, petentibus eiusmodi beneplacitum concedi, ita tamen, vt pecunia transacta reuocetur ad effectum illam restituendi causa, quo hæresis cessauerit. Vel posse à Sede Apostolica tolerari absque aliqua approbatione, ac sine actu positivo, vt Catholicis eo modo super huiusmodi bonis cum hæreticis concordet absque eo, quod contra ipsos in S. Officio aliquid exinde arguatur cum abolitione à censuris, &c.

CONSULTATIO XV.

An Episcopus possit non admittere ad audientes confessiones, vel seculares, vel Regulares Sacerdotes, nisi ij promittant, etiam iuramento, quod à quærendam propositionum probabilitatem praxi sibi caveant?

Non posse, tenendum puto. Nam eiusmodi causa nullo modo dici potest iusta & legitima, qualis pro comprobanda denegatione licentiæ requiritur, cum alijs, Regularibus perfectis, qui in examine, cui se exposuerunt, fuerunt approbati, de rigore iustitie debeatur licentia, etque libera, & absoluta, non ligata, seu restricta, nisi concurreret iusta causa, quæquammodum præ alijs docent Suar. de Sac. par. d. p. 28. *sess. 7. num. 15.* dicens, adeo tenet Episcopos ex iustitia licentias non

non negare sine iusta causa, vt grauius peccent aliter faci-
endo; cui adscriptur Card. de Lugo *cod. de diff. 21.*
sect. 3. n. 60. & not. alibi.

- 3 Adducta autem causa insufficienti, & irratiabilis, cum omnibus innocentis insoluit, atque imitatoria in Ecclesia Dei esse huiusmodi iuramentum praestationem. Vnde certum est, Confessionis ad id non posse contrin-
gi, cum Episcopi non habeant ius, neque potestatem exi-
gendi a Sacerdotibus, & ministris Ecclesiae iuramenta in-
tolari, vt ex decreto Cornelii Papae habetur in cap. 1. cum
tribus sequentibus 2. g. 5. ibi: *Sacramentum habemus a Symo-
nis Sacerdotibus, vt Dei ministris exigi, nisi pro recta fide
nomine cognouimus, nec nisi sponte eis iurauerimus.*
Quam etiam prohibitionem excipientem solum eos, quibus
Ecclesiasticarum rerum administratio commissa est, confirmat Vrbani II. in cap. Nullus Episcopus, de
iure iur. & in cap. vlt. 22. g. 1. adeo, quod neque etiam
in susceptione ordinum, propter quos Clerici Deo dicantur,
& Ecclesiae seruius adscribuntur, potest Episcopos pe-
tere iuramentum super idoneitate, canonum oblatione,
& obedientia ipsi Episcopo peccandi, determinauerit
Concilium Cabilonense. sub Leone III. & Carolo Ma-
gno, damnans expressè cap. 13. iuramenta huiusmodi in
hac verba: *Dilectum esse interea de quibusdam fratribus apud
eos, quos ordinarij sunt, iurare cogunt, quod digni sint, &
contra Canones non sint facturi, & obediunt sint Episco-
po, qui eos ordinat, & Ecclesiae, in qua ordinantur; quod
sacramentum, quia periculosum est, omnes omnia prohibendum
statuimus.*

- 3 Et iusmodi extensam fuisse iurandi obligationem ad
nonnullos alios casus vltra fidem, nempe pro obedientia
Sedi Apostolicae, & pro vnitae Ecclesiae, habetur in cap.
Significasti, de elect. vbi Archiepiscopo Panormitano in
susceptione pallij, recitantur per illare circa praedicta iura-
mentum, de ordine Papae oblatum, ex quo in Euangelio
quodcumque iuraueris in Domino prohibitum sit,
neque ab Apostolis, neque in Conciliis inueniri possit
statutum, Paschalis respondit, quod ad occurrendum
grauissimo malo, dum multi ab Ecclesiae vnitae, & a
Sedis Apostolicae obedientia resisterant, necessarium du-
xerat hoc iuramentum pro fide, pro obedientia, & pro
vniatē requirere, instumque esse, vt qui a Sede Aposto-
lica insignia dignitatis exigit, eidem Sedi debita subie-
ctionis signa persoluant, quae catholici capituli vnitatem
declarent.

- 4 Extra quoscumque propterea Sacerdotes & Ecclesiae
ministros non esse cogendos ad iuramentum praestandum,
docent communiter Doctores, & concupantur Inno-
cent. in cap. Clerici 19. m. 1. de verb. signif. Imol. in de cap.
Nullus, m. 1. de iure iur. ibi: *nota quod Clerici regularij
eius non debent ad iurandum, nisi in casibus a iure expressis,*
& ibidem Buttrius dicens, non obillare decretum Con-
cilij Toletani, de quo in cap. Quoniam 23. d. cum sit
intelligendum laxa distinctionem, de qua in de cap.
Nullus.

- 5 Quae si procedunt in Clericis secularibus, non obstan-
te, quod sint Episcopis subiecti, vtrique longè magis ad-
mittenda sunt in Regularibus exemptis, quos nequaquam
esse cogendos praestandum vltim iuramentum Episco-
pi dixit Gregorius IX. in c. Natus 2. de excess. Prae-
ponens hanc iuramenti exactionem inter alia grauamina,
de quibus Praedictores, & Minores fuerant apud
Sedem Apostolicam conquesti, & mandans, vt ab omni-
bus deinceps Episcopi abstererent.

- 6 Multoque minus videtur hoc iuramentum deferri pos-
se ab Episcopis, dum agitur de materia grauissima, quae
solum est reseruat Sedi Apostolicae, neque licitum vide-
tur inferioribus ex se manus appoecere, vt habetur in cap.
Quoties rursus fides 24. g. 1. & comprobant D. Thom. 2. 2.
q. 71. ar. 1. & contra errores Gratiani cap. 77. & Cardin.
Iurecunct. in c. de author. Sum. Pontif. q. 47. & 49. Et in
proximis terminis non esse ab Episcopis cogendos Supe-
riores Religionum in expositioe subditorum pro con-
fessionibus iurare de illorum idoneitate, firmant Lexan.
in c. 4. Sum. in m. mag. Erasm. S. August. 1. c. 5. & Bor-
don. in de iur. iust. de 431. quae omnia comprobantur
ex textu in Clem. Dudum, de sequit. & S. Concilij Trid.

*sess. 23. de reform. cap. 15. vbi datur forma approbandi Re-
gulari pro confessionibus, nec tamen fit mentio de hoc
iuramento, prout fuit tamquam de re adeo substantia-
li fuisset facta. Et proinde subintrat regula, quod inferior
non potest manus apponere circa leges Superiores,
illis addendo, aut detrahendo, et eas moderando, Clem.
m. Romani, de re iur. & notant Barbat. conf. 1. m. 1. Oide.
conf. 259. n. 6. Manifest. de 261. Boich. de Simon. p. 2. n.
124. & Feder. de Sen. conf. 12. m. 2. Immo sititendo in di-
spostione S. Concilij d. cap. 15. non potest Episcopus di-
ctum iuramentum exigere; nam ibi Concilium dat so-
lum Episcopis facultatem iudicandi de idoneitate, & ap-
probandi praesentatos. Non possunt autem vltra con-
cessa extendere facultatem, praesicque quoad exemptos,
& immediate subiectos Sedi Apostolicae, quia vergit in
illis praedictum: eius enim interest, quod nemo manus
apponar in sibi immediate subiectos, vt notant Abb.
in cap. 1. m. 19. de iudic. l. 1. And. in cap. 5. ceteri in fin. de
reg. iur. in 6. Franc. ibid. m. 4. Felin. in cap. Cum olim
m. 3. de praescript. Rot. cum alijs in Gandensium Monaste-
rij 29. Aprilis 1641. coram Panzirolo. Cumque im-
mediate subiecti Romanae Sedi sint de eius iure, ac prop-
rietate, cap. Cum tempore, de arbit. & cap. Cum olim, §. Nos
ignos, de priuileg. mittens manus in ipsos, mittit etiam in
ius, & proprietatem Romanae Sedis.*

Potestque confirmari ex eo, quod quando agitur de
dispensatione interdicti flare iudicio, & aeternitati Superio-
rum, vt declarauit Sac. Congregatio Concilij sub die 31.
Maij 1597. ad sess. 23. cap. 15. & proinde non est interpo-
nendum iuramentum, Id, quod praxis confirmat, non
solum in hoc, sed etiam in iheris testimonialibus quoad
exatem, & qualitem ordinandum.

Neque obstat, quod concessio vno censensur con-
cessa orania, sine quibus non potest perueniri ad ipsum,
l. a. ff. de iur. d. omni. ind. & idem cum fit concessum Episco-
pis approbare Regulares pro audiendis confessionibus,
censetur concessa omnia necessaria pro approba-
tione, atque adeo iuramentum eiusmodi; quia tale iura-
mentum non est necessarium in ordine ad approbationem,
vt declarat praxis vniuersalis Episcoporum per tot
annos seruata, quae proinde constituit ius, l. de quibus
ff. de leg. 1. l. nulli. ff. quod cui vniu. & l. obseruare §. 5. ff. de
offic. Praefatus. Et operatur, vt tamquam iure iuramentum
habeatur, quod non sit necessarium, neque adhiben-
dum.

Neque alicuius roboris pro comprobanda praetensione
huius iuramenti videtur potest, quod confessarii sequun-
tur, tamquam probabiles assertiones aliquas. Non ideo
enim peccant, dum non desint Auctores, qui eas sequi
suevit, quod sufficit ad hoc, vt quis interrogatus pos-
sit bona conscientia respondere secundum talem opinio-
nem, quae uis etiam in altera opinio esset probabilior ex
traditis per Sanchez. in sum. lib. 1. cap. 9. num. 10. & per Bo-
nac. tom. 3. de sp. 3. p. 4. p. 4. n. 4. cum seqq. & praesertim
m. 6. vbi cum Salas, Valquez, Sanchez, Becano, Re-
ginaldo, & alijs firmat, licitum esse Confessario, aut al-
teri interrogato respondere iuxta opinionem probabilem,
sedens rationem, quod si potest etiam adhaerere
dilectae opinioni, praetermissa propria, licet probabilior,
quoadque per Ecclesiam fuerit damnata, & reproba-
ta, non est dicendum, quod irratiabiliter egerit, ita
respondendo.

Vnde tutius remedium est vel monere Confessarios,
vt a secundis eidem propositionibus absterant, vel po-
tius eas legitime damnari, & reprobari facere, cum
alia, donec remanent in sua probabilitate, neque
sunt desertus auctoribus, qui eas vti probabiles defendunt,
neque etiam ipsi confessarii, quatenus penitentes
velint ijs adhaerere, habeat arbitrium eas inproban-
di, sed tenentur praesic sequi penitentis opinionem
probabilem, quia praudent operantur cum idoneo fun-
damento, licet etiam ipsi iudicent falsam, atque peccent
mortaliter, si nolint absolueret, quando de mortalibus sit
confessio, vt de communi testatur Zerol. de penit. cap.
22. q. 3. vers. Difficiliter, Azor. p. 1. lib. 2. cap. 17. g. 10.
Sanchez in Sum. d. lib. 1. cap. 9. n. 29. & seq. Suar. de Sac.
pauit.

paris. disp. 3. s. 2. n. 1. cum alijs pet Bonac. disp. 5. q. 7.
p. 4. s. 2. prop. 3. n. 26.

CONSULTATIO XVI

An Archidiaconi Ecclesie Cathedralis, vel Collegiata eligendos sit cum consensu, & approbatione Episcopalis, & nemo alius ingredi in archidiaconum valeat, nisi qui licentiam ab illo obtinuerit?

Negativè respondendum arbitror, quia cum ex iure communi non dubitetur huiusmodi Archidiaconum esse priuatum Ecclesie Collegiate, illiusque Capituli, ad dictum Capitulum spectat eiuslibet administratio, cura, & custodia per textum in cap. Relatum 2. de testam. cum alijs allegatis in Valentina administrationis 2. Decembris 1587. coram Bubalo. Tum quia quilibet in re sua est moderator, & arbitet, habetque de ea administrationem. Tum quia custodia spectat ad eum, ad quem res pertinet ex traditis à Rimia. conf. 95. num. 76. & seqq. & quando plures sunt domini, vt in Capitulo, tunc custodia spectat ad maiorem, & digniorem, ipseque debet tenere claves, Bartol. in l. cum pariter, num. 3. ff. de leg. 2. Vnde cum presentio Episcopi tendat ad tollendum Capituli administrationem Archidiaconi, electionem Archidiaconi, & ius maioris dignitatis retinendi clauem, atque ad priuandum Capitulum facultate, & iure vtendi scripturis in existentibus, tam contra ipsam Episcopum, si opus esset, quam contra quoscumque alios, reicienda est, quia Episcopum nihil facere potest, quod priuatum Capitulo, & Canonici Cathedralis, vel Collegiatae, ac eorum ius auferat, vel liminet, tam circa vsum, & administrationem, quam circa electionem, Imol. in Clem. Ne Romani, num. 2. ibique Zabar. num. 6. & alii communiter, de elect.

Idem præsertim fides statutorum Ecclesie, quod cum sit conforme iuri communi, Episcopus successor teneat ei parere, nec potest illud reuocare, Rot. dec. 140. num. 1. p. 2. nec. cumque ex eo ius fuerit quantum Capituli, etiam Episcopus successor illud seruare tenetur, Rot. dec. 48. num. 5. lib. 1. recent. Ac præcipue, si resistat vitium status, qui in omni materia est attendendus, vt proinde qui statum habet pro se, in eo manuteneat sit, Pur. dec. 486. & 489. lib. 1. Rot. dec. 399. p. 4. diu.

Non obstat, quod in Archidiacono existant scripturæ mensæ Episcopalis. Nam, & si id esset verum, non est ratio sufficiens, vt Episcopus administrationem, vel dispositionem illius habeat, cum in iure cautum non reperitur, quod habens in Archidiacono scripturas, habeat illius dispositionem, sed solum habeatur cogendi Archidiaconus, vt sibi scripturas edare, vel ostendat.

Ecce, vt etiam non obstat Concilium provinciale. Tum quia loquitur fortasse de Archidiacono Cathedralium communibus cum Ordinario, Tum quia non habet locum vbi ad ius particularia statuta iuxta conf. Bald. 301. num. 1. lib. 1. quod passim sequitur Rota, vt in Bononiensis honorum 29. Maii 1581. coram Robulterio, & in Petrusina fidei iussione 26. Nouembris 1611. coram Pamphilio, nec quando ius afficit Capitulum, quia Episcopos in Synodo nequit aliquid facere contra ius, Abbe. in cap. Quod super his, num. 1. in 2. notat. vbi alij, de Maior. & alijs. quod procedit, etiam si allegetur confirmatio Apostolica; quia Sedes Apostolica non solet confirmare huiusmodi statuta, nisi in forma communi, & cum solitis clausulis, quæ excludunt constitutiones, & statuta contra ius, & alteri præiudicialia.

CONSULTATIO XVII

1. An licitum sit Episcopis, eorumque officialibus ex constitutione Synodali percipere salaria pro executione legatorum, videlicet pro indicatione, & decreto?

2. An dictis officialibus licitum sit percipere salaria pro sententijs in causis criminalibus, beneficiis, & matrimonialibus, & an circa hoc sit attendenda consuetudo percipiendi certam ratam?

3. An Administratores operum piorum, à fundatore deputati, possint ab Episcopis, vel eorum Visitatoribus contra ordinata à fundatoribus, remoueri, & mutari?

4. An supradicti Administratores, in fundatione deputati, possint absentes compelli ad exhibendum libros administrationis vbi resident Episcopi?

5. An Episcopis, eorumque ministris, ac Visitatoribus liceat exigere penam in visitatione antecedenti comminatas ob non executionem decretorum, tunc salarium, easque sibi ipsis, vel Episcopis applicare?

Ad primum. Licet S. Congregatio Concilii alijs declarauerit, Episcopo non licere salarium percipere pro decretis factis super executione legatorum piorum, vt in vna Vicen. Salarij inter Episcopum ex vna, & loratos Chieratis Minoritæ Prætorum Regis acalibus ex altera sub die 16. Septembris 1645. his verbis: *Sacra, &c. censuit standum in decretis sub die 18. Martij præterite præteriti, sicut non possit Episcopum Vicensem nec illius officialis in visitatione quidquam recipere pro decretis, seu indicatione executionis testamentorum, vel operum voluntatum, aut piorum laborum, sed gratis fieri omnino debere, non obstante quocumque consuetudine, etiam immemorabili, præter nec extra visitationem posse per Episcopum, & illius officialis quidquam percipere huiusmodi decretis, seu indicatione, sed a quomodolibet moderatè solum Narium pro seruatijs ad alios labores, in quo consentia eisdem Episcopis graue ut, idque non obstante quocumque consuetudine, etiam immemorabili.* Item reituit in Verghensi 14. Decembris 1675. atamen declarationes huiusmodi non videntur habere locum in casu; quoniam adest Constitutio synodalis, disponens, quod ij, qui legati pia exequi tenentur, si infra annum ex exequutor, Procurator ad id per Episcopum consensum, nihil omnino hac de causa percipere possint. Transacto verbò anno, ex quo potestas exequendi transit ad Episcopum, l. Nullis, c. de Episcop. & Cler. cap. Nos quidem, de testam. Lap. alleg. 87. num. 3. atq. & necesse est deuenire ad censuras Ecclesiasticas contra negligentes, vt muneris commissi rationem reddant, eisdemque, vt tenentur, satisfaciunt, mandat constitutio, vt Procurator legatorum pium hac hæredæ ex propolis bonis, nihil ab opere pin detrahendo, ratione sui laboris, & salarii, aliquam summam percipere possint.

Hæc enim synodalis Constitutio videtur omnino seruanda, cum certum sit, Episcopum, & Clerum posse in Synodo constitutiones, ac decreta condere, dummodo non sint contra ius commune, sicuti non est in casu ista, in quo nihil percipitur de legatis pijs, sed solum de bonis eorum, qui fuerunt negligentes in exequendo voluntates testatorum, & necesse fuit contra eos deuenire ad censuras Ecclesiasticas, & alia remedia pro habenda executione legatorum piorum. Hoc enim casu ius non resistit, sed assistit, vt probat Glossa in cap. Cum ab omni, v. præter expensis, de vit. & honest. Cler. & in cap. Statutum, §. Insuper v. moderatas, de rescript. in 6. vbi quod Ordinarius deputans aliquem officialem non ex malitia, sed ex necessitate, vel ex decore, potest illi assignare salarium, & quod potest Ordinarius, potest & consue-

sueto, & si materia sit Ecclesiastica, pia, aut spiritalis, legari possit, & similium, et hinc textus in *cap. Cum sit Romana*, & *Simon*, & in *cap. Iudici* l. 1. q. 1. ac in *l. plebisciti* l. 4. ff. de *officiis*. *Præf. Sanch. de marrum. lib. 8. diff. 35. n. 10.* ille proinde Constitutio, quæ non est iuri contraria, est omnino ferenda, præcipue si facta fuerit cum consensu Auctoritatum.

3. Et quidem hoc utilis est favori publico, & animabus defensorum, ut vitime voluntates executioni demandentur, etiam sine diminutione legati. Immo si illa parva summa detraheretur & corpore legati, cum melius sit exequi vitimas voluntates cum aliqua specie fidei, ad instar quæque, quam in executione derelinqui, ut in puncto probat *Lat. de appel. & remu. lib. 1. cap. 1. num. 25.* ubi exaltat quoddam tribunal in Civitate Tolentana destinatum pro hac materia, cum aliquantulum salarium, etiam de corpore legati.

4. Quæ procedunt etiam in materia, in qua iura ordinamentum præstant gratis; quia nihilominus non habes salarium, potest pro labore illud, seu aliquid exigere, *dist. cap. Statutum v. Insuper*, §. *Alloform*, & §. *Notarium*, de *re iur. m. 6.* & d. *cap. Cum ab omni*, ubi Gloss. d. v. *superius*. Et de officialibus Romanæ Curie est textus in *Extra. Com. ad Sacrosancti* l. Ioan. XXII. de *for. excomm.* Et durior est rigor R. Fabricæ, quæ sibi æque reuolunt vindicare partem bonorum relictorum. Sic etiam ex penis transgressionis fessorum tercia, vel quarta pars accusatoris, atque executoribus passim applicari solet, Sac. Congregatione super Episcopis approbante, ut in *Tarracensis* 14. Decembris 1594.

5. Neque hic habet locum Concilium Trident. *cap. 14. sess. 4. de reform.* neque Constitutio Pii V. 106. quia, si id tollunt, & damnant penas executionis, ut per *Parisi. de censu. quest. 38.* *Gurrier. quest. can. 29. num. 27. lib. 1.* *Suar. de Relig. tom. 1. cap. 48. num. 12.* Hæc autem non est praua, sed licita pro labore.

6. Quod multis exemplis exorari potest. In materia spirituali suæ *Gutierrez loc. cit.* & in specie de molimento *Agilli, Clem. Statutum*, ubi Gloss. v. *Expensa de elect.* ac *Vital. num. 13.* & *Cardin. num. 5.* In visitatione, *Azorius in iur. mor. par. 3. lib. 1. cap. 19. quest. 4. Garz. par. 8. de benefic. cap. 1. num. 77.* Pro labore executionis dispensationis matrimonialis, *Sanch. de marrum. lib. 8. diff. 75. num. 10.* & *seq.* Et in antecedentibus subsecquentibus Sacramenta, & Sacramentalia, idem *Gutierrez. d. cap. 29.*

7. Adde in super argumentum efficax, quia hæc materia executionis vltimarum voluntatum æquæ principaliter pectat ad Iudicis laicos, *aut. Ecclesiast.* §. *Si quis adificationem coll. d. cap. Si heredes, de testam. com.* alius per *Barbol. de iur. Barol. lib. 3. cap. 27. num. 22.* deducit; pro qua magnam exigunt mercedem. Cor ergo Iudex Ecclesiasticus moderatam exigere non poterit: præsertim cum laici exigant ab ipso corpore hereditatis, & si Ecclesiasticus non exigit, exigit laicus, cum sit locus præuentioni, *Barbol. d. cap. 27. num. 24.*

8. Ad secundum. Quamuis controuerfia sit opinio, an Iudices Ecclesiastici possint pro sententiis, & decretis factis in causis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus percipere propinas, & negatium teneant multum per textum in *d. cap. Cum ab omni*, de *vis. & hon. nifi. Cler.* omnes tamen concordant, quod si ad effectum conferuendo aliquid percipiendi, sit omnino obseruandum, *Spectul. par. 1. tit. de salar. num. 9.* & 13. *Vest. in prax. lib. 7. cap. 1. num. 12.* *Molin. de iur. tom. 1. præf. 2. diff. 84.* *Syluester v. Iudex l. 1. quest. 10. num. 13.* & *seq.* & post alios *Garz. de benefic. part. 9. cap. 2. num. 382.*

9. Ad tertium. Cum per Sac. Concilium Trid. *cap. 9. sess. 22. de reform.* sit dispositum, quod buimodi Administratores teneantur singulis annis reddere rationem administrationis Ordinariis loci, subactis quibuscumque privilegiis, & consuetudinibus in contrarium, sequitur, quod si recusauerint reddere rationes, vel dolose in administratione se gesserint, aut neglexe-

rint, seu aliter defecerint, possit Ordinarius ex causis à iure approbatis illos ad administrationem remoueri; aliis inanis esset facultas à Concilio Ordinatis tributa, cum & tutor à testatore deputatus possit ex ista causa ad administrationem euertere remoueri, & per huiusmodi remotionem non debeat contrariis dispositioni testatoris, quia & ipse remouetur, si viueret. *videndumque præ ceteris Barbol. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 27. num. 30. de seq. ubi amplius num. 40. & 41.*

Ad quartum. Videtur, Episcopum licitum esse mandare ad se deserti libros administrationis, ut diligenter inspicere possit, an pie defensorum voluntates executioni demandentur, aliis esset grauare maxime Episcopum, si ipse personaliter ad Oppida singula accederet, & ibi motam facere magno cum suo dispendio teneretur, donec libros singulorum administrationum inspiceret, & examinaret. Vrbaniatè, & æquitate magis videtur consonum, quod Administratores ad Episcopum accedant, vel ad ipsum libros transmittant, quam quod Episcopus ad illos accedat, prout in simili de Coniudicibus deputatis à Capitulo, qui tenentur accedere ad Episcopum ad effectum cognoscendi causas Capitularium delinquentium, non autem Episcopus ad ipsos, fuit resolutum à Sac. Congregatione Concilii in Calaguriana, & in Cakienfi Coniudicium, & de iure Episcopus potest exigere tribunal in qualibet parte suæ diocesis, & subditi tenentur ad illud accedere.

Et confirmatur; quia si ageretur de visitatione loci, tunc necessarius esset accessus ad locum, *cap. Romana, in princ. de consil. m. 6.* Sed in exhibitione librorum, seu redditione rationum libri portandi sunt coram Episcopo in eius domo, ut in fortioribus est *Trid. cap. 6. sess. 25. de reform.* ibi: *Et in eisdem.* Edocet magis, quia Episcopi exigunt has rationes, ut delegati Apostolici *cap. 8. & 9. sess. 22.* & proinde, tanquam tales, honorari debeant. Licet contrarium in vna Firmiana declaratum fuisse à Sac. Congregatione, alii retuli.

Ad quintum. Certum est, posse Prælatos prodeliis penam etiam pecuniariam imponere, *cap. Statutum m. 55.* & alibi Gloss. v. *hancum l. 6. quest. 1.* Nam Ecclesia habet sufficientem potestatem ad se regendam, *Matth. 16. Tibi dabo claves regni celorum. Quidcumque ligaueris, &c. Matth. 21. Pafce oves meas. Act. 26. Quis Spiritus Sanctus possum regere Ecclesiam Dei;* quia cum Ecclesia sit quoddam corpus, cuius caput est Christus, & Christus non sit visibiliter præsens, opus fuit capite, & ministris visibilibus, qui dirigerent Ecclesiam, & gubernarent homines inter, ordinem præscriptum à Christo. Quare in Ecclesia esse potestatem condendi leges, obligantes etiam in conscientia, est de fide definitum in *4. Synodo Aeth. d. 3.* in *Synodo 2. Aeth. 2.* ac in Concilio Constant. *sess. 8. & 5.* in Concilio Chalced. *art. 5.* in Tridentino *sess. 6. cap. 20.* & probatur *Aeth. 13. & 16.* ac confirmatur, quia omnis communitas, ut sit ordinata, indiget potestate legislatiua, per quam congruis legibus ordinetur, ut docet *Aristotel. 7. Polit. cap. 6. & 9.* ac *Plato lib. 2. de Repub. & lib. 8. de legib.* Aliis non possent dirigi in suum finem per congrua media. Atque punire et effectus legis, quia est tanquam actus ipsius, ut in *l. legis viuis*, ff. de *legib. & in cap. Omnis d. 3.* & tradunt Theologi communiter cum *D. Thoma 1. 2. quest. 92. art. 2.* Ac proinde, ut est specialis actus legis, importat determinationem penæ. Quoniam taxare penam pro delictis consistit ad bonum communitatis, & est adus potestatis legis. Et si homines sit penam loco pro applicare, potest tamen Episcopus illas fuisse Camera, præsertim si sit pauper, applicare, *Barbol. de offi. & potest. Episcop. d. par. 3. alleg. 107. num. 18.* Maxime cum pena in hoc casu imponi permittatur; quia Index Ecclesiasticus, quando imponit penam in casibus à iure permitti, tunc potest illam siue retinere, *Panorm. in cap. 13. de pen. num. fin. & Couar. var. lib. 2. cap. 10. num. 10.*

13. His accedit, quod eam mulctæ, & penæ sint fructus iurisdictionis, pleno iure pertinent ædum, qui de iurisdictione est inuestitus, etiam privative quoad dominium inuestimenti, Bart. Castr. & Alex. in l. fin. ff. sol. matr. Præposit. in præf. feud. num. 17. Vietn. tur. de pac. tenend. num. 5. & ibi Alfiol. §. Siquis aliquem nom. 16. Guidopap. quest. 76. Carter. de her. post. suam præf. crim. num. 133. Petr. à Plaza in epist. delict. cap. 23. num. 12. Crauer. conf. 128. num. 3. Challan. in catal. glor. moral. p. 5. confid. 24. & in lit. Des confessions §. 1. per tot.

Neque obstat Sac. Concilium Trident. loc. alleg. Nam in eis mulctis, quæ ex eius ordinatione sunt applicandæ locis pijs, illud sanè est observandum. Vnde penæ pecuniariae, quæ arbitrarie fuerint, locis pijs sunt ab Episcopo applicandæ, reliquis vero, quæ non fuerint arbitrarie, potest Episcopus ita demum sibi formare, si ipse egerit, dummodo non sint mulctæ pecuniariae, vel penæ non residentiæ, aut concubinariorum, quas omnes Concilium mandat locis pijs applicari, vt ex Sac. Congregatione Concilij tradit Aldan. in comp. resol. can. lib. 3. tit. 2. num. 5. An autem penæ, & mulctæ pro delictis, etiam grauius, ab Episcopo prædecessore defuncto non applicat locis pijs, possint, Sede vacante, à Capitulo, seu ab illius Vicario Capitali, ad faciorem reorum reduci, respondere negatiue cum Sac. Congregatione Concilij in Ripana 18. Aprilis 1654. ad cap. 3. & 14. sess. 25. de reform.

14. Non obstat, quod Prelati non habeant iurisdictionem civilem. Nam ratione potestatis spiritualis possunt disponere circa temporalia, quando ita exigat finis spiritualis, quod est habere indirectè iurisdictionem temporalem. Quo ex capite Pontificis transiit Imperium, constituit electores cum facultate eligendi Imperatorem, priuati Reges regno, & alios huiusmodi actus exercuit circa temporalia; quia ita exigebat finis spiritualis, nam potestas spiritualis habet pro fine bonum spirituale communitatis, temporalis vero temporale. Ergo temporalis subditur spirituali, quia facultas subordinatur, sicuti subordinantur fines. Bonum autem temporale subordinatur spirituali, ideoque temporale dependet à spirituali, ac proinde spiritualis potest ordinare temporale, quando deficit, & supplet defectum ipsius. Ita Almain. de libere. Ecclie. cap. 6. Caietan. opus. de arbor. Pap. p. 2. cap. 23. Victor. de potest. Ecclie. quest. 6. Salas de legib. disp. 7. sect. 7. Suarez lib. 3. de legib. cap. 6. alique apud ipsos.

15. Huiusmodi tamen pecuniarum multatium, siue ex constitutionibus Synodaliis, siue ex præceptis, siue decretis Episcopi, vel Vicarij proueniunt, excepto casu paupertatis Episcopi locis pijs applicandam esse, & non aliter, habemus ex Tridentino sess. 25. cap. 3. Et ita, vt pecunia teneri nequeat ab Ordinario, sed debet assignari depositario mulctarum, creato cum idonea cautione de bene administrando, qui librum habeat, in quo distinctè expensum ac receptum dictarum penarum describitur, quæ die, quæque de causa fuerint receptæ, vel erogatæ, neque eas soluari sine expresso in scriptis mandato ab Ordinario subscripto, quod, habita confessione eius, cui pecunia soluit, conseruabit. Ita declarauit Sac. Congregatio super Episcopi, vt in Cautenis 5. Octobris 1577. in Nicotereni 1. Aprilis 1596. in Tracensis 16. Augusti 1641. ac sicpe alibi. Immo eo ipso, quod exalta fuerit, debet Episcopus pijs locis assignare ita, vt non possit portionem aliquam etiam in minima parte Vicario pro sua mercede limitare, & minus Cameræ suæ Episcopali applicare, non obstante contraria consuetudine, vt ex Sac. Congregatione Concilij testatur Quar. in summ. v. Penæ pecuniariae Soroz. de offic. Vicar. in addit. lib. 2. quest. 143. Piscec. in p. p. 2. cap. 4. num. 97. in princip. Galliet. in marg. cap. conf. v. penæ cap. quos cum alijs refert Barbo. de offic. Episcopi p. 3. alleg. 107. num. 19. Debetque applicari canis, vel pauperibus, vel locis pijs diuicis arbitrio Episcopi, vt in

Vicentia 21. Maii 1580. & in Mornensi 21. Iunii 1605. & cæteris patribus præfati debent, qui sunt in eodem loco, vbi existunt, vel habitant delinquentes, vt in Tracensi 25. Octobris 1588. & in Venetina 21. Novembris 1600. Præteritur vero Ecclesie, in quibus sunt insinuat delinquentes, à quibus recedunt, si indigent, vt in Aprutina 10. Aprilis 1615. Maxime pro fabrica, vt in Ricinensi 10. Ianuarii 1594. Atque ita, vt ne quidem in ditione Ecclesiæ Sanctissimum sepulchrum connumerandum sit inter pia loca, quibus elemosynæ in genere faciæ, ac mulctæ, seu penæ ex dispositione Sac. Concilij Tridentini sunt applicandæ, vt respondit S. Congregatio de propaganda fide 7. Augusti 1637.

Vnde nec quidem Episcopus extra grauem suam paupertatem, potest has penas applicare tibi ipsi, neque fabricæ Cathedralis, neque suæ domus, neque Canonico, nisi illi à Sede Apostolica fuerit hoc specialiter permittum ob paupertatem Ecclesie, vel quia sit graua pensio, vt ex eadem Sac. Congregatione super Episcopi in Alerienti 6. Augusti 1601. in Nibemi 12. Martij, in Syracusana 19. Martij, in Capotaquensi 31. Maij, in Messinensi 1. Iulij, & 25. Octobris, in Lancianensi 1. Octobris 1602. in eadem Messinensi 18. Martij, 8. Aprilis & 4. Augusti, in Mazariensi 27. Octobris 1603. & S. Congregatio Concilij in Messinensi 15. Martij 1636. Vnde non comprehenduntur in Spolio, vt declaratum in Hydruntina 23. Iulij 1655. Si tamen sunt penitentia maximoiales, non possunt mutari in pecuniarias, neque eas Sac. Congregatio solate alterare, vt in eadem Alerienti 20. Augusti 1602. & 14. Ianuarii 1605. quod si concedatur Episcopo applicatio harum penarum pro Episcopatu, & Secretario, sub nomine Episcopatus intelligitur Ecclesiæ cathedralis, palatium Episcopale, & comes habitus, quibus Episcopus prouideri tenetur. Sub nomine vero Sacrarum non solum fupellex, quæ inest in Ecclesiæ Cathedrali, sed etiam quælibet alia necessaria pro alijs Ecclesijs, Oratorijs, vel Capellis ab ipso Episcopo, vel Cathedrali dependentibus, vt in Alerienti 17. Maii 1592. in Montipulchri 17. Novembris 1593.

Acta etiam, vt Episcopus nequeat applicare partem 17 penarum suo fisco, vel alteri officiali, vt declarauit S. Congregatio Concilij in Alexandrina 18. Ianuarii 1612. & in Ostia 23. Novembris 1640. quæ in Ianuen. 5. Iulij 1622. & in Firmans. 1. Septembris 1632. censuit ex multis assignari non possunt aliorum Promotorij fiscali, vel executoribus, vel capella musicorum, neque capellano cathecumini, neque in refectionem ipsorum carcerum, neque pro expensis mandati, seu lotionis pedum feruæ quæque in Casa Domini, neque in alios usus, quantumvis pios, si peccent ad Episcopum.

CONSULTATIO XVIII.

An sub editio, quod omnes Confessarij seculares teneantur interesse dispositioni casuum conscientia, bis in mense fieri solita sub pena suspensionis ab exercitio confessionis per mensem, possint comprehendere etiam Confessarij regulares? Et an Canonici, alioque Sacerdotes vel alia minores pena compelli liceat ad interfendum dictæ dispositioni, sicut quod paucissimi sint Parochi, & Confessarij seculares, qui in præfato editio comprehendantur?

Respondendo. Quoad Canonicos, & alios Presbyteros seculares confessores posse cogi, quod verò ad Regulares non posse cogi, nisi sint Parochi. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in Vrbanensi 10. Martij 1663. Quippe Regulares, qui exercent curam animarum, tenentur internerne collationibus casuum conscientie, & ad omnia alia, ad quæ tenentur curati seculares, S. Congreg. Episc. in Viguerensi 7. Ianuarii

CONSULTATIO XX.

An Episcopus claudere possit fenestras, ac erigere murum viridarii Regularium, quia supereminet Monasterio Monialium, quas ipsi Regulares inspicunt?

R Espondeo, posse providere sumptibus, cui de iure, I. Ita Sac. Congregatio Concilii in Vrbinate 10. Martii 1663. *ad cap. 5. sess. 25. de regul. vbi omnia*, quae ad conservationem claustrae pertinent, Ordinario committuntur. Et etiam oportuno remedio potest Episcopus extollere murum viridarii Regularium, & claudere fenestras, sicut vitreis speculis, si non respondent in claustrum, ita ut non possint aperiri. Fenestra vero aliorum particularium respondens in claustrum Monialium claudenda esse censuit Sac. Congreg. Episcop. in Mediolanensi 15. Januarii 1604. Ita etiam fenestrae omnes, & quousque alia foramina Regularium respicientia in hortum, & claustrum Monialium omnino claudenda sunt, eadem S. Congr. in Amerina 23. Decembris 1603. & Neapolitana 2. Decembris 1639. Nullosque modo debet esse in Monasteriis Monialium, eadem S. Congr. in Lycieosi 28. Februarii 1605. Neque a fenestris Campaniis alienius Ecclesiae viciniae, eadem S. Congr. in Portogallensi 16. Aprilis 1605. Ideoque pleno muro claudi debet, eadem S. Congr. in Aquilana 31. Iulii 1612.

Vnde oia est permittendum, quod quis aedificium attollat, si per id prospectum in Monasterium sit habiturus, eadem S. Congr. in Interamneosi 15. Maii 1612. & in Baregi 18. Febr. 1617. Demolendaque sunt mansiones fabricatae in viculo intermedio, ac claudendum ambulacrum, quod a templo Monasterii imminet praedominans, eadem S. Congr. in Alifantiensi 11. Iulii 1653. Nec tolerandum, quod propter vicinitatem, & correspondentiam fenestrarum, Moniales possint videre vicinos, vel videri, eadem S. Congr. in Neocaesarea 16. Augusti 1594. & in Parmensi 28. Nouembrii 1636. Ac prohibendus illis est sub grauius poenis vfos conspiciendi tabulati, sive telephorum, vulgo l'Orchiale, eadem S. Congr. in Anconitana 1. Octobris 1627.

CONSULTATIO XXI.

Miscellanea.

- 1 Legatum orandi in Missis pro anima testatoris an spectet ad presbyteros, vel ad fabricam Ecclesiae, cui auctoritate Apostolica sunt applicata omnia legata pia, non habentia omni Missarum?
- 2 Scholastica an requiratur doctoratum?
- 3 Cappellania constituta pro secularibus, volentibus illas propter fructuum tenuitatem acceptare, an consentientibus hereditas, & Episcopo, possint transferri ad Regulares, qui, sponte reductione Missarum ab illis obenta, sunt parati eas acceptare, & oneribus satisfacere?
- 4 Episcopus rogatus a testatore pro dissentia, & declaratione eius testamenti, an possit mandare executoribus, ut pecunias non possint muerire in censibus ordinatis a testatore absque sua approbatione?
- 5 An Canonici habentes indultum non residendi per duos menses, gaudeant distributionibus quotidianis, si redditus pro maiori parte consistant in distributionibus?
- 6 An Primicerius debeat cantum perdisserit?
- 7 An Canonici supernumerarii admissi ad bonores,

3586, in Lucensi 4. Februarii 1602, in Senogallensi 26. Augusti 1616. & 13. Septembris 1641. ac 22. eiusdem. 1645. & 8. Octobris 1649. & 8. Ianuarii 1650. Ad quae cogi possunt ab Episcopo, eadem S. Congr. in Paduana 13. Februarii 1604. etiam sunt ad nutum amovibiles. Et S. Congr. Concilii in Corinthen 9. Aprilis 1631. Et idem si renuerit, potest Episcopus procedere contra ipsos Regulares Parochos, non autem contra eorum Superiores, eadem S. Congr. Concilii in Segobienensi 1. Aprilis 1656. Non tamen iidem Parochi regulares cogi possunt ad assistendum diuinis in Cathedrali, ne quidem in festo Sancti Patroni, eadem S. Congr. 1. Decembris 1626.

- 1 Probatum ex Concilio Tridentino *sess. 25. de Regul. cap. 11. vbi* Regulares curam exercentes subiuncti immediatè in illis, quae ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi. Idem penitus habetur ex constitutione Gregorii XV. *de Exemplar. priuileg.* Vnde eadem Sac. Congregatio 4. Maii 1634. declarauit iurisdictionem contra Regulares exemptos, curam animarum exercentes in cap. 1. *sess. 25. de reg. concessam* Episcopis, illis cumulatione competere, non autem priuatiuè quoad Superiores regulares. Secus verò si curam huiusmodi non habeant, licet sint ad confessiones audiendas approbati, eadem S. Congr. in Paduana, & Andriensi 6. Aprilis 1639. Nam sunt exempti a iurisdictione Episcopi, & respectu Regularium solum spectat ad Episcopum facultas excothamandi, atque idoneos declarandi. Quare si fenestrae iudicant idoneae, functus est munere suo, & Regulares exercebunt munus confessorii, tanquam ministri Sedis Apostolicae. Praeterea Regulares tenentur suam lectionem Sacrae Scripturae, vel casuum conscientiae bis in hebdomada praecipitis diebus in singulis Monasteriis, & Conuentibus habere, ad quam fratres omnes continere debent iuxta decreta Clementis VIII. *pro reformatione Regul.* quo verò ad alios Canonicos, & Sacerdotes non confessorios eos hortari debet Episcopi, non cogere, vt alibi diximus.

CONSULTATIO XIX.

- 1 An Episcopus iuxta Constitutionem Gregorianam possit compellere Syndicos, & Ministros Monasterii Monialium Regularibus subiecti, ad exhibendos libros receptorum, & expensorum dicti Monasterii pro redditione rationis administrationis bonorum illius, etiam sine praesentia Ministri promouialis, cui subest dictum Monasterium, quatenus interpellatus recusat interesse?
- 2 An competat Episcopo facultas ex decreto S. Concilii cap. 9. *sess. 22. de refor. circa exigendas rationes ab Administratoribus, quatenus debitorum competuerunt, ad reliquatum soluendum iuris remedijs cogendi?*
- 3 Nec non etiam ad effectum in ipsis Administratoribus, quatenus fraudulenter administrauerint criminali iudicio animaduertendi?

- 1 **R** Espondeo ad primum, posse compellere. Ita Sac. Congregatio Concilii in Foto Semproienensi 11. Martii 1662. Et in Vrbinate 10. Martii 1663. *ad cap. 9. sess. 22. de reformatione.*
- 2 Ad 2. & 3. celesse, affirmatiuè respondendum, quia cum Sac. Concilium *loc. cit.* non praescribat formam aliquam illis cogendi, censetur eam reliquisse dispositioni iuris communis.

res, emolumenta, & praerogativas Canonico-
rum nomenclatorum, teneantur ad expensas
Ecclesiae?

1. Ad 1. Videntur spectare ad presbyteros, qui habent
onus orandi in Missis ex reg. *Qua sentit. de reg.
ur. 11.6. & legatum relictum Canonico, non communicat*
Ecclesiae, *Glof. in cap. Requisitus 15. de testam. & in cap. Per exemptionem de priuilegiis 6. Maximè cum fa-
cultas adimendi legata sit odiosa, atque adeò strictè in-
telligenda, Rot. coram Patrolo in Faentina Legatorum
23. Ianuarii 1637. Pergrin. de fabricam. ar. 18. num.
29. Vincent. de Franch. dec. 169. num. 15. Et in dubio, si
non conflict, cui sit relictum legatum, hares debet eli-
gere, & declarare, *cap. Quoniam, vbi Abb. de offic.
deleg.**
2. Verùm cenfeo, spectare ad fabricam. Nam verba pri-
uilegii intelligenda sunt in propria significatione, *l. non
aliter, ff. de leg. 3. Etiam agitur de praedictio tertii,
Sord. conf. 140. num. 63. Dec. conf. 113. num. 6. Praeterea
quia mens illud concedentis est, quod legata pia, non
habentia onus Missarum, censentur applicata fabricae
praedictae, *l. non omnis, ff. si certi. per.**
3. Ad 2. Est conferenda Doctori, vel licentiatum, aliis
provisio est nulla, *Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 18.
Barbosi de potest. Episc. alleg. 60. num. 62. p. 3.*
4. Ad 3. Affirmatiue ex Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. vbi
disponitur translationem esse faciendam ad vniuersos
institutioni proximam, maxime accedente consensu ha-
redum, & auctoritate Ordinarii, qui possunt eligere, &
declinare voluntatem testatoris, *Glof. in cap. Quoniam,
de off. deleg. vbi etiam Abb. Cùm non solum Capellaniae,
sed etiam beneficia secularia possint in Regulares trans-
ferri, hanc necessitate, cap. Inter quatuor de rel. q. demum.
Garc. p. 7. cap. 10. nu. 16. Azor. p. 3. lib. 3. cap. 26. q. 5. Abb.
cap. 1. de Capel. Menach. cap. Relatum, ne Cler. vel
Monach.*
5. Ad 4. Etiam affirmatiue ex Trid. sess. 23. cap. 8. Clem.
qua contrigit de relig. dum. cap. Tum, & cap. Joanne de
testam. Cum Episcopi sint executores omnium piarum
dispositionum, Rot. coram Coccino a8. Iunii 1631. Et
in dubio ad ipsos fit recurrendum, *l. 1. ff. de leg. 2. l. fin. 9.
Sed si prius, C. communis de leg. Attili. dec. 371. num. 10.
accidente praeterit voluntate testatoris, Dec. in l. In
personam, §. generaliter, vbi Cognol. ff. de reg. iur. Bart.
in l. 1. col. 2. ff. de solut. Quinimodo posuit compellere
executores testamentorum ad eorundem executionem,
dato, quod testator id Episcopis indiciderit, *d. cap. Tum, de
testam.* quia praedictio Ecclesiae, & locorum
piarum est officium proprium Episcopi, Rot. in Comen-
situris conferendi coram Ghislerio 8. Iulii 1637. Et vo-
luntas testatoris non praedominatur, nisi sit legitima,
*l. Cum quaestio in fin. ff. de leg. quia priuata dispositio non
potest dispositionem legitimare, l. nemo potest, ff.
de leg. 1.**
6. Ad 5. Negatiue respondet Honor. 11. in cap. Licet, de
prob. cum distributiones debeantur tantum inter benefi-
ciarios horum Canonico, & concinia cap. De casero, de Cler.
non resol.
7. Posset tamen, quod praebendae non sint distinctae, po-
tente tertiis patris, Ricc. in prax. resol. 70. num. 3. Alio-
quin graua effect inanis. Non comprehenduntur tamen
inter distributiones mortuaria, & alia, quae in dies dimi-
nuntur, Rot. coram Metlin. p. 6. dec. 19. num. 3. & coram
Verolpio d. p. 6. dec. 3. n. 7. recent. & declaratur S. Con-
gregatio Concilii per haec verba.
8. In Ecclesia Antiqua Canonici nullas habent praebendas
distinctas, sed tantum distributiones quotidianas, quae
dantur interessentibus tantum, & partem sunt ceruae, ut
sila, quae redditibus Ecclesiae colliguntur, partem incen-
sae, ut mortuaria, & alia similia. Dubitatum fuit, an Ca-
nonici absenti ex causa studiorum, obtenta licentia, debeant
hae distributiones?
9. Sæpe &c. consuevit, exceptis illis quotidianis distributio-
nibus, quae tantummodo inter eos dimittuntur, qui sacris
interfuerint, reliquis debetur, qui obtenta legitima licen-

tia absunt causa studiorum 15. Kal. May 1588.

Ad 6. Affirmatiue; quia dicitur primus cantor, &
eius officium est praecantare, & alios docere cantu,
*cap. Perleus 4. ad Primicerium d. 25. c. 9. vbi de offic. Pri-
micerii.* Quippe qui non consonat, nec concinit, nec canit,
nec concinit est, inquit D. Idor. lib. 7. c. 19. *cap. 12. telarus in can. Clero, §. Cantor autem a 1. d. Im-
pro, & Canonici teneantur addicere Cantum, Garz.
p. 3. cap. 2. num. 113. de benef. Naur. de orat. cap. 10. num.
47. & cap. 21. ad fin. Azor. p. 3. lib. 3. cap. 16. q. 1. Aliis
non debent admitti, & si fuerint admitti, Episcopus eos
coagere potest ad alium edicendum, etiam per subradio-
nem fructuum, S. Congr. in Trapiendo 9. Maii 1620. &
alibi saepius. Nisi essent multum senes, eadem S. Congr.
in Viterbienfi 9. Ianuarii 1604. cum charitate tamen,
vnde ante inuestrum debent praefigi quatuor, vel sex
menies ad illum edicendum, eadem S. Congr. in Castel-
laenensi 10. Septembris 1590. & in Castellan. 6. Aprilis
1596. Et Canonici examinari debent ab Episcopo, licet
institutio spectet ad Abbatem, vel alium inferiorem, S.
Congr. Concilii 17. Septembris 1616.*

Ad 7. Affirmat Paulus Iurisconsultus in l. secundum 10
naturam, ff. de reg. iur. lustin. in l. v. §. profectus in
fin. C. de caduc. tolli. Gregor. XV. dec. 262. dicens, Ca-
nonicos teneri contribuere etiam pro libris, quando
respiciant utilitatem, & commodum Ecclesiae, vbi
Add. latius.

CONSULTATIO XXII

1. De Episcopo suffraganeo, qui in suam Metro-
politam sententiam excommunicationis pro-
tulit?
2. Qui non patris reiteratis mandatis eiusdem Me-
ropolitani circa transportationem aliorum,
quam eo causam fuit ab eo interdictus ab Ec-
clesia, & successit excommunicationis ad con-
tumaciam?
3. Qui Cedulones eiusdem Metropolitanum lacerant,
& in illam suis cedulones publicant?

Quod ad primum attinet, iniungendum est Episcopo
suffraganeo, vt circumferat, & aboliscat ex-
actis huius Curiae excommunicationis senten-
tiam, quam incoactis modis aduersus suam Metro-
politam protulit, & de huiusmodi circumscriptione
reuerentibus verbis illum certiorum reddat. Nam cer-
tissimi iuris est, quod Episcopi suffraganei sunt sub
Metropolitano, eique debet, tanquam Patri, & Pastori
debitam obedientiam, ac piam deuotionis respectum ex-
hibere, Quarant. in Sum. Bull. v. Archiepiscopi Antio-
riarum num. 6. Vbi quod etiam in literis Apollolicis, quae
diriguntur suffraganeis inter alia haec habentur: *Adan-*
tes quatenus eadem Archiepiscopo, tanquam membrum
capitis obsequens, ei exhibentis obedientiam, & reueren-
tiam debitam, & deuotam. Et inferiores ratione iuris-
dictionis dicuntur suffraganei respectu Metropolitanis, *cap.*
*Inferior d. a. 1. Alphonsi de Leon de conf. resol. 2. sub in-
itio, inferior autem nequit ligare Superiorem, d. cap.*
*Inferior cum inq. cap. Cum inferior, de maior. & obed. Si-
cuti etiam est iuris inminime dubi, quod in Patriarchas,
& Archiepiscopos solus Summus Pontifex iurisdictionem
habet, cap. fin. a. 2. Innoc. in d. cap. Cum inferior,
Clar. in pr. crim. q. 35. Nec villo casu ius Episcoporum
Metropolitanum potest Episcopus suffraganeus actum
iurisdictionis exercere, etiam Archiepiscopus in diece-
si suffraganei notorie delinqueret, non solum quia est
maior suffraganeo suo, sed etiam quia, quando est ius
diecepsi sui suffraganei, dicitur esse intra terminos huius
iurisdictionis, & intra suam Prouinciam, Bald. post In-
noc. in d. cap. Cum inferior de maior. & obed. in princ. &
Abb. ibid. post num. 1. Incol. num. 11. & Socin. num. 19.
& in cap. Pysidasi num. 8. & 9. de for. comp. Laurent. 17.
de iud. sup. sess. cap. 4. num. 34. Et proinde dicitur dicitur
Episco-*

Episcopos praesumptis per publicos cedolones excommunicare propriam Metropolitanam, dignitatem Metropolitanam deprimendo, & iura Summi Pontificis, ad quem solum spectat cognoscere Archiepiscopos, usurpando, vtiq; non videtur huiusmodi facinus inscripturam redactum aliter quam contraria scriptura purgat, tam respectu retractationis, & abolitionis, quam declarationis penitentiae gestorum ex regula, quod tenet, & defecto facta contrario imperio remocari debent, & quod per ea, per quas quis peccavit, debet corrigi, & coerceri.

3 Neque potest Episcopus Suffraganeus pretexere suum facinus ex Gregoriana, quia illa nullam retribuit potestatem Episcopis contra Archiepiscopos, cuiusque verba circa potestatem concedit Episcopis in concernentibus redintegrationem Iurisdictionis Ecclesiae, sunt directae in laicos quacumque dignitate fulgentes, non in Praelatos Ecclesiasticos.

3 Ad 2. Providendum est, ut Episcopus petat a suo Metropolitano abolitionem a censuris in ipsum ab eo prolatis ob causas, quia potest Archiepiscopos in casu inobedientiae, & impediendi praestitum iuxta iurisdictionem Episcopum, suam suffraganeum suspendere, interdicare, & excommunicare, cap. 2. §. fin. de offic. Ord. in 6. cap. V. n. 18. ubi Abb. de sent. excomm. Quarant. ubi supra n. 8. Genues. in prax. cap. 88. n. 6. Maxime quia intendit ad purgationem violatam obedientiam inferri iura erga praesentem, qua subacta, actum est de Ecclesiastica disciplina.

4 Ad 3. Pro redintegratione dignitatis Archiepiscopalis, & pro crimine in usurpando iurisdictionem, ac publicando cedolones contra Archiepiscopum, immediate subiectum Summo Pontifici, consulto non solum aliquo animadversione Episcopum dignum esse, prout in vna Montis Politiani severitatem fuit eum Episcopo, & in vna Tarentina cum Episcopo Vitaniano, ex quo ille publicaverat cedolones contra subcollecentem Apostolicam exemplum, & iste contra Archiepiscopum Tarentinum, nec non in vna Lipentini contra Auditorem generale Nunciaturae, qui denegavit ad censuram contra Episcopum, & cum Vicario vicariam Suffraganeam, qui ausus fuerat excommunicare Vicarium Archiepiscopum, sui Superioris, de quo testatur Alphons. de Leon. loc. cit. ref. 3. num. 301. Sed etiam obtinendam esse ab ipso Episcopo abolitionem a censuris contra usurpantes iurisdictionem in exemptis, ab ordinaria iurisdictione inflicti in Tridentina sess. 23. de ref. rm. cap. 11. & in Bulla Coenae Domini cap. 10. de monaco, ne Episcopi, vel Archiepiscopi suis censuris, atque edictis facile suam causam precipiti furoris corrumperant. Vapor quoque in nubibus pressus exclamat, & timidissimis feris sua arma necessitas ostendit. Et mihi fides, si permixti aliqui itacunditiae suae tempus, si diu libarentur fulmen excommunicationis, quod immaturis nubibus emisissent, forsitan mitigati cruda imperia possident, & lites bellissime per altius partis infamiam constitutae non essent, de qua re sunt cedro digna Sac. Concilij Tridentini verba sess. 25. cap. 3. de ref. & prae oculis semper habenda. Quamvis excommunicationis gladius nervosis Ecclesiastica disciplina, & ad continentem in officio populus valde saluti sit, sed etiam tamen, magnaque circumspicienda est, cum experientia doceat, si temere, aut leviter ex causis incutatur magis contemni, quam formidari, & perniciosius potius parere, quam salutare.

Ad Legatum relinquitur pro residentia Capellani in Choro, possit commutari in celebrationem Missarum? Vbi de non celebrandis Missis de regem in duplicibus, exceptis anniversariis, ex dispositione testatorum relinquitur, de altaribus privilegiatis tam perpetuis, quam temporariis.

Afirmatiue ex traditis per Lambert. de iurepatr. lib. 1. §. 1. p. 1. q. 9. ar. 1. num. 75. n. 9. & seq. ubi in specie de obere, & obligatione residendi, & n. 188. ubi in genere de mutatione status, ac onerum in fundatione beneficii appositum, & n. 302. ubi de fundatore, qui sibi facultatem commutandi reservavit in fundatione, & n. 327. ubi etiam de haerede ac successore illius, qui huiusmodi facultatem sibi, & suis haeredibus, ac successoribus in fundatione reservatam esse voluit. Ratio autem est, quia Missarum celebratio est excellentior Chori assistentia, Garz. de benef. p. 7. cap. 1. n. 126. Vbi quod melius est tollere residentiam personalem, quam reducere Missas in casu, quo vnum, aut alterum efficiendum, quod etiam tenet post eum Monet. de commut. vlt. vol. cap. 10. q. 5. n. 356. & cap. 11. n. 117. & 337.

Cum Alexander Papa VII. dubia in diversis Mundi partibus occasione decreti Congregationis S. Rinnum die 5. Augusti 1662. emanati, & ab ipso Alexandro approbati, de non celebrandis Missis defunctorum in festis ritus duplicis, exorta diutius cupiens, aliud eiusdem Congregationis decretum in vna Novariensi die 22. Novembris 1664. editum approbavit, quo declaratum fuerat, Anniversaria, & Missas defunctorum cantu ex dispositione testatorum quorundam recurrente ipsorum obitus de celebrandis, tamen dies obitus huiusmodi in festum ritus duplicis maiori incideret, non comprehendit in primo dicto decreto.

Ac veteritus quoad altaria privilegia Apostolice pro animabus fidelium defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidie etiam in festis ritus duplicis, celebrandae essent Missae defunctorum ex obligatione, declaraverit per celebrationem Missarum de festo currenti satisfieri iunctis obligationibus, & Indulgentias per eiusmodi privilegia Apostolica concessas animabus fidelium defunctorum in purgatorio existentibus suffragati perinde ac si celebratae fuissent Missae defunctorum ad formam dictorum privilegiorum, & alias prout in eiusdem Alexandri litteris desuper in forma. Brevis die 22. Ianuarij 1667. expeditis, veteritus continetur.

Cumque deinde etiam dubitaretur, vtrum dictarum litterarum dispositio quoad altaria pariter quidem privilegiata, sed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadae diebus, & ad quae Missae non ex obligatione, sed ex sola fidelium devotione celebrantur, locum habeat, Clemens Papa IX. dubitationes huiusmodi ditimere pariter, atque decidere cupiens, declarationem a memoria Alexandro, sicut praemittimus editam, a altaria, ut praefertur, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, sed aliquo, vti quibus tamen hebdomadae diebus, nunc & in futurum quandocumque privilegiata, auctoritate Apostolica extendit. Et proinde, ut Missae, quae ibidem de festo currenti, in quo Missae defunctorum celebrari non possint, siue ex obligatione, siue ex sola fidelium devotione celebrabuntur, suffragentur ita, ut animae Christi fidelium, pro quibus celebratae fuerint, Indulgentias per privilegia huiusmodi concessas consequantur in omnibus, & per omnia perinde ac si Missae defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratae fuissent, auctoritate Apostolica concessit, ac indulget 23. Septembris 1669. Pontificatus sui anno tertio. Quare de hac re non est amplius dubitandum, pro dubitavi sum. Atque ita consultum rationibus Sanctorum, & animarum in purgatorio existentium.

An valeat Matrimonium contractum coram Parocho prima tantum confessa iurato, & intra annum ad Sacerdotium non promotus?

Incap. Cum in consilio, de electis, statutum est ab Alexandro III. ut ad inferiora ministeria ab Episcopatu, vel Decano, & Archidiacono, & alia curam animarum habentia, & etiam ad Parochias non eligantur, nisi qui vigesimum quintum annum attingerint, alias eligens puniatur, ut ibi.

2 In eodem textu statutum est, ut (supradicti) promissi de beneficio curam animarum habente, si admoniti non receperint ordinem suo beneficio competentem temporis legitimis, prius inter dicto beneficio, & alijs conferatur, omni appellacione remota.

3 Gregorius vero X. in cap. Licet canon, de electis. in 6. ad remouendam negligentiam (supradictorum) beneficiatorum, statuit, ut Parochiales Ecclesie non possint valide conferri, nisi ijs, qui antea vigesimum quintum annum, qui intra annum à die commissi delicti regimini se faciant ad Sacerdotium promoueri. Quod si promoti non fuerint intra annum, ipso iure sint privati parochia, etiam nulla praeuia moitione.

4 De hac re agunt, illamque explicant Gonzal. gloss. 15. num. 47. Garz. de benef. p. 3. cap. 4. à num. 1. Sanchez consil. lib. 2. cap. 2. dub. 22. notandumque, quod haec poena posterior habet locum solum in Parochiis, non autem Decanis, Archidiaconis, & alijs curam animarum habentibus, Garz. num. 10. Sanchez num. 6. qui ait, nomine Parochiae non intelligi curam cum dignitate.

5 An autem haec poena priuationis parochiae obliget in foro conscientiae ante iuramentum, respondetur affirmatiue cum Nauar. cap. 15. num. 118. Rebuff. in prax. tit. de non promot. num. 72. Less. lib. 2. cap. 24. num. 102. in fin. Sanch. loc. cit. num. 1. & communiter ait Garz. p. 11. cap. 10. num. 28. quia non est poena, sed conditio resolutoria. Quamvis negatiue teneant Henriquez lib. 10. cap. 23. §. vit. in fin. Zerol. p. 1. p. Beneficium §. 4. dic. 4. Saagun in cap. fin. de sequeli. poss. num. 81. Molan. p. 1. tit. 1. quest. 9.

6 Atque ex his videtur respondendum dubitationi propositae, nempe Matrimonium huiusmodi non valere.

7 An nihilominus valere censui S. Congregatio Concilij sub die 12. Martij 1593. & in Marianensi 24. Martij 1653. Nani, licet huiusmodi beneficium per non promotionem ad Sacerdotium intra annum possit per alterum impetrari, possessio tamen in conscientia non vacat, donec spoliatur, vnde huiusmodi vacatio operatur tantum, quoad vacationem possessionis, adeo vt, si non ordinatus adhuc retineat possessionem beneficij, non poterit aliter de beneficio prouisiu capere possessionem, nisi vel non ordinatus consensit, vel primum ab eo auctoritatur possessio auctoritate iudiciali, Innoc. in cap. Cum noster, col. 1. & Imol. num. 33. de conscri. prob. Item Innoc. in cap. Accepit, vbi, alij autem, & in lib. de rescriptis, quam tamen possessionem tradere potest iudex, non citato, neque alias vocato eo, qui post regulationem, vel priuationem detinet beneficij possessionem, cum de eius non iure noscitur constet, Innoc. in d. cap. Accepit, titique Abb. & reliqui, Roman. consil. 499. num. 5. Ferrer. consil. 181. num. 5. & consil. 188. num. 3.

An recte, prudenter, & laude dignum faciant, qui in, vel extra Ecclesias, Monasteria, Hospitalia &c. à se fundata, arma sua gentilitia poni curant?

ET quidem id laudabiliter, & non praeter rationem fieri ex sequentijs patetere videtur.

Primum enim multi ex Iuriscofultis aperte scribunt, in opere cuiuspiam impensis, ac liberalitate facto, seu constructio arma eius licite assignari, atque apponi posse per textum in l. fin. in fin. C. de Stat. notat Alberic. in l. Legatum per textum illustrem in fin. ff. de administr. rer. ad Cuius person. Nec solum habenti proprietatem in aliqua re arma sua pingere licet, sed etiam usufructuario in re, in qua habet viumfructum, l. aquifinium, §. sed si aduoc. usufructu legatus sit, Neru. filius, & luma immutetur cum posse ari, sed & colores, & pilulas, & marmora parietis, & sigilla, & si quod ad domus venientem pertinet, ff. de usufruct. & notat ibi, Angel. de Petul. & Fior. quia per hoc non efficitur deterior conditio rei, neque mutatur eius substantia, quoniam alias secus esset, l. mouementum, C. de relig. & l. rep. §. res mutatione, §. quib. mod. usufructus, vel usus amitt.

Deinde, quod insignia etiam in ipsis Templis collocare liceat, non inlegebant firmare videtur Cassian. in caral. glor. mundi. p. 1. consil. 13. vbi dicit, donantem, seu legantem pecuniam, vt sint aliquod opus, puta Templum, aedes sacrae, hospitalis, imagines &c. nomen, vel arma sua in iisdem inscribere, ponere, seu dispingere posse, nec debere abradi, seu deleri, etiam vi alterius arma ponantur, textus in l. qui in liberalitate in princ. & fin. ff. de oper. publ.

Nam ad Iudicis pertinet officium tueri memoriam functionum, Laurus, §. Pomponius, ff. de arm. leg. Per armorum insignia denotatur, & conseruatur familia domus eius circa diuinum cultum, quae per impressionem aliorum armorum confunderebatur, & in modico tempore ignorare posset, quis dicam Ecclesiam, seu Capellam suam fouerit, vel quae domus, & sic non conseruaretur agnitionis dignitas, quae debet esse laeta, l. 1. §. 1. ff. de liber. agnos. Per signa enim cognoscuntur signata, cap. in nouellis, de iudic. Et propterea armorum alienorum impressio est prohibita in alienis rebus, l. 1. C. vt memini liceat, & l. B. afflicta, C. de nou. oper. mort. Et quando finitur familia, vt quia nullus de domo superest, tunc non debet ex ingui memoria, sed extendi per aspectum edificiorum Templi Dei, & similia, Marth. de inryd. p. 2. cap. 4. num. 28. in fin. Hinc etiam post Petrum à Piazza in epist. de electis, lib. 1. cap. 6. num. 17. tradit Schrader, de stud. p. 9. cap. 4. num. 24. eum, qui statuas, imagines, vel insignia alienis concutit, delet, cofrat, vel aliter violat, illam cuius est haec statua, imago, vel insignia, & iniuria afficere, & in iuriam ab eo coouocari posse. Sic etiam indigna Domini destruere seu oporari, Rothenthal de stud. cap. 10. quest. 37. num. 29. eo casu admittit, si dolose, & sine causa id ab eo factum sit.

Tertio ab hac opinione aliena non est traditio Doctorum asserentium, obligari quem posse non solum ex contractu, l. ex hoc iure, §. fin. de donat. sed etiam ex testamento, vt si quis institutus sit haeres sub conditione, vt nomen, & arma testatoris deferat, l. §. 1. de §. 3. Si vero nomen, ff. ad Trebell. quod exequitur ex testat. Anton. Thesaur. de c. vit. per tot. vbi initio testatur, illam conditionem in institutionibus, & substitutionibus extraneorum in Hispania frequentem esse, & in Curis iudiciorum multum agitari per Doctores, ibi per eum copiose allegatos, & num. 15. aperte tradit, eo modo institutum haeredom grauari etiam posse, vt teneatur arma testatoris gingi facere etiam in domo, vel Capella, vt per lo. de Anan. consil. 86. col. fin. & ibi Bolog. in addit. Anchar. consil.

conf. 113. & latius per Michael. Palaez in *trakt. maior. per. 2. quæst. 8. num. 4.* & Molin. de *primis. lib. 2. cap. 14. in fin.*

5 Quartò, nemo faciliè inficiabit, eum, qui Ecclesiam edificauit, aut facillum exornauit, expetere reprehensionis esse, etiam si dicat: Hæc me Ecclesia, hoc facillum sumptibus meis edificatum est; quid obstat, quò minus idem possit scribere? Et si potest nomen suum, aut familiam, quæ Ecclesiam dotauit in memoriam adscribere, cur ei non fecit significatione signi proprii idem effecere? Cum præsertim ipsa scriptio continetur, & nomen, & cognomen, & vniuersa perfecti operis historia, in insigne verò Auctoris tantum familiam significet per iura superius adducta.

6 Quintò videmus hunc lætis locis apponendorum insignium morem nondum actum nostrum, sed etiam prius seculante Saluatore nostrum in terris natum in via fuisse, vt habetur *Mat. 13. ibi: Adificauit Simon super sepulchrum fratris sui, & fratrum edificauit altum vespulæ pilæ inter, & ante, & statum speciem pyramides vnus contra vnum patris, & matris, & quatuor fratris, & his circumpositis columnas magnas, & super columnas armis ad memorem æternam, & paxia arma naves sculptas, quæ videntur ad hominibus nauigantibus mare.* Et 1. *Reg. 31. ibi: Posuerunt Philisti arma Saulis interfecti in Templo Asareth, corpus vero eius suspendendum in muro Bethsan.* Et hunc morem etiam hodiè seruamus, vt sepulchris arma, & insignia defunctorum, nomen & familiam referentia, assignant, Theaur. d. dec. vlt. n. 34.

7 Sextò, si licitum, vel potius quandoque necessarium est, in sedibus, scamnis, & scabellis Templorum signum fieri, ne loco moueantur, vel aliorum vsui pateant per traditionem Menoch. de *recept. rem. d. 15. num. 47. ex ratione, quod licet Patronus ex gratia habet in Ecclesia vsu Patronatus, cap. Quoniam, de iur. patr. Sec. ex gratia concedatur habere sedem in Ecclesia, honoris causa, vt tradunt Hostiens. & Abb. in cap. Abbatia, de sepul. Cit non idem permittum esse censetur in parietibus, portis, aut turribus Ecclesiarum.*

8 Septimò non abhorret ab hac sententia, quod Saluator noster in Euangelio præcepit, vt facta nostra omnibus pateant, omnibus cognita sint, locantque opera nostra coram hominibus, vt exemplum, & quali cohortatione quantum alios in viam rectam ducamus, *Matth. cap. 5.* Virginitas facta per aliquem Ecclesie edificatio, altaris constructio, vel cuiusvis rei ad sacros vsus destinata donatio alij etiam innotecat, istique ad similia faciendi incitentur, eius rei admonitoria, & incitantia insignia in Ecclesijs ponere utique licitum esse videtur.

9 Consequitur, quod eam maximè ob causam fundatorum imagines in Templis poni debeant, vt facilius homines adiuuantur, vt in Ecclesijs liberalitatem exerceant, easque altaribus, picturis, & reliquo vestim, & rerum apparatu instruant, quæ parua impensâ comparari possunt, cum intelligent in eisdem Ecclesijs monumentum aliquod nominis sui perpetuum relinqui posse, & hoc non leue est incitamentum apud animos hominum, qui cum vidunt aliquorum nomina his insignibus illustrata, imitationis desiderium incendantur, quò fit, vt per singula tempora Ecclesie, & ampliores, & ornatiores existant.

10 Verùm iuxta questionis statum suprà à nobis formatum, scis nobis respondendum esse videtur. Contrarium enim firmatur ex regula subsequenti, cui adherere debemus. Certum enim est, quod eo ipso dum Tempia, vel Monasteria, Capelle &c. edificantur in solo ad Ecclesiam deputato, ea efficiuntur eiusdem, & cedant solo inadiacato per textum expressum in *l. Adm. ff. de acquir. rer. dom. §. Cum in solo, Instit. de rer. dom. Sed iuris expedit est, quod in re aliena non liceat imponere insignia, vel arma, l. 1. & per tot. C. ex nemini licet sign. impon. l. si Basilicam, C. de oper. publ. Bartol. in suo *trakt. de arm. & insign.* circa princ. & lo. de Anan. conf. 36. Cum ergo ædes Sacre, Monaste-*

Tem. VIII.

ria, æque Ecclesie domus Dei sint, & diuino cultui destinatae, aquedictæ, non videntur aquare esse, vt quis sua insignia in alienas, ædes inferat, vel in ipsam relinquat, Bartol. loc. cit. num. 4. quæ, vt alibi dictum est, iurisdictionis, & domini argumentum præstent, elegantem Cardinalis Palaez. de *Sacr. & profan. imag. lib. 3. cap. 48.* quia planè inconueniens, atque absurdum est, origine rei mutata, ac dominio in alium translatum, eam re, quam quis in alium transiit, imaginem, atque insignia eius remanere contra textum expressum in *l. vn. Cod. de lat. libert. toll. in princ.*

Deindè eum prouisi iuris sit, quod venditor domus, 11 aut prædialicius, non queat in realitatem arma sua de nouo ponere, multò autem minùs possit emptorem compellere, vt insignia sua vetera retineat, led liberrum ei sit auferre antiqua anterioris Domini, & sua propria reponere per notat Chassane d. p. l. conf. ad fin. multò minus sanè decet, eum, qui libere Deo Ecclesiam, aut rem aliam dedicauit, signa ibi inferre sua; quandoquidem munus totum liberaliter Deo obtulit, atque omne dominium à se in ecclesiam Domini transiit.

Tertiò, ad fulciendam hanc sententiam præmissis illud morale non impertinet addimus, quod fisci imprudenter faceret, & semetipsum aliorum iudicio, ac risui exponeret, qui librum fortè, aut numisma vetus Principi donaturus, signum suum in eo appingeret, vel arma sua cum Principum insignis coniungeret per ea, quod in simili scribit Freecia de *frad. ant. 47. num. 2. vbi dicit, si in eodem loco, & equaliter subsecutarius poneret arma sua cum armis Domini, quod videretur eidem se equaliter facere, las. m. l. C. ut ne prout in princ. vbi ait, quod insignia Principis non debent depingi, nisi super rebus, quæ sunt Principis, vt Venetis videre est in armis S. Marci, quæ non pinguntur in ostiis aliorum, nisi sint Ducis, Bald. in l. 1. C. quæ res vend. non p. vbi tradit, eum, qui arma sua cum insignis Principis coniungit, videri se patrem facere eidem, sicut Lucifer, qui voluit se gatem facere Deo, & idè electus fuit eorlo. Ira longè Deo despectus maior inferret, si in eo, quod Principi omnium Principum donatur, aliud appareret, quàm diuina Maiestatis insignie, præsertim cum Deus homo, vt nostri meminit, non egerat, quod necessarium hominibus sapè esse solet. D. Thomas 2. 2. quæst. 19. ar. 1. qui aut multa ignorant, aut recordati nimia non possunt, quò fit, vt in insigne adiectum Deo nulla in re feruiat, sed tanquam instrumentum ad ostentationem inuentum nas ipsos prædicit.*

Quartò, cum in iure ciuili ab Imperatoribus cautum repertur, non licere homini priuato imaginem suam in Aula regia ponere per l. Signa, C. de spectul. nec quemquam, vt dictum est, in aliena domo sua ponere arma conueniat, quando minùs hoc facere oportet in Sacris Dei, vbi præterea ipsi Angeli, & summe Caeli Potestates conseruantes, vt quilibet ignoratissimæ sue arma inferat, & tanquam geminis, & auris carbonibus atris admisceat, ita arguente Palaez d. cap. 48.

Quintò decisionis nostre armorum in Ecclesijs illustrationem coarguentis, fundamentum possum habemus in *l. Basilicam, C. de oper. publ.* vbi Imperatores Theodosius, & Valentin. diuertè inhiuerunt, ne in Basilicis, quæ est Domus Regis, vel Ecclesie Sacra, insignia, seu arma alicuius apponantur, vel alicuius imaginis, aut picturam cuiuslibet honoris tabularum ombra ratione Basilicæ infunderent. Quo textu innixus Salycetus ibi ad terminos decisionis nostre ad litteram tradit, in Sacra Ecclesia non posse alicuius imagines pingi, vel statum poni.

Sextò pro confirmatione enunciationis præmissæ illud in primis considerandum est, illos, qui signa sua in Ecclesijs, quas construnt, & in vestibus, quas Deo donant, assignant, graue periculum incurere, ne meritum omne amittant, quod fieri tradidit ex antiquioribus Gemin. in cap. *Dua sunt*, 45. d. quem re-

D 2 fert,

feri, ac fequitur Bernard. de Landriano in addit. Panor-
mia. in cap. *De dila.* & excep. *Pralat.* Idem cum alijs ad-
mittit Chaffan. d. conf. 13. vbi totum dicit, aduertendum
esse, quod ponentes arena sua in Ecclesijs, quas
faciunt, aut in ornamentis, quae donant Ecclesijs, siue
Monasterijs, meritum perdant. Et praeter hos dila-
torem eiusdem rei seclinet modernos praebet Anton. Sola
de arm. & insign. *glof. a. num. 8.* vbi grauius monet Eccle-
siarum fundatores, oronem totumque Ecclesiasticum
largitores, ne in Capellis, vel ornamentis insignia
depingi, vel infusi curent, eo quod per id boni operis
meritum amittant.

- 16 Vitium denique hanc ipsam satis superque confirma-
tam decisionem summæ auctoritatis, ac nominis lu-
risconfultus Gabriel Palaeus de *imagin. lib. 3. cap. 47.*
verf. Postquam expressè tueretur, inquires, grauius
errari, si insignia in Ecclesijs ponantur, aut cum rebus
sacris, & diuini cultui addictis coniungantur, quod in-
de non parua indignitas, & summa analogie offensio
consequatur, ibidem subiungens, licet hæc in laicis for-
tè dissimulanda sint, in perionistamen Ecclesiasticis in-
mipi tolerari, & maius argumentum spiritus, & pruden-
tiae eos præbituros, si ista prætermittant. Nam cum
Clerici & chasacere, & vitium, & pijs fidelium obla-
tionibus, ac elemosynis, quibus fruuntur, item officiis,
que sustinent, & sacris omnibus, quibus iniati sunt,
publicè profectantur, se à mundo abelle longius, & Sum-
mo Deo verè dedicatos, æquum, & eorum muneri con-
ueniens est, vt in his familiarum insignibus, in his titu-
lis affirmantur, quæ caris præbeant dissimiles, & in ipso-
rum locum Ecclesiarum ritulos, si quas habent, infe-
rant, aut ab officio Ecclesiastico, cui additi sunt, aut
aliunde aliquid petant, quod & studijs ipsorum respon-
deat, & cum instituto viuendi genere congruat, deni-
que re ipsa aliquid significent, quod ab eo, quod insig-
nia facere solent, longissimè abest. Nam cum ista offen-
dent, res illius esse proprias, cuius insigne ferunt, de-
bent ista quidem offendere illi, quod possidentur esse Ec-
clesiæ proprium, esse dignitatis, aut officij, in quo po-
siti sunt, aut aliquid aliud cum vita Ecclesiastica con-
ueniens.

- 17 Existimam autem præcitos Auctores in hac traditio-
ne potissimum tepelisse ad abulum huius rei, quem
Palaeus d. cap. 48. tam longè processisse, adeoque homi-
num animis dicit infestis, vt si cui veniat in mentem Ec-
clesiam edificare, aut singularem aliquam re illam exorna-
re, istam etiam ante caput operis initium cogitare inci-
piat, quæ repetitè posset illiusmodi locum, vbi in-
signia sua collocare possit, vt re forasè in primis nobili-
ret, accuratè prospiciendo, vt signum suum summe
conspicuum, impensèque elaboratum omnium oculis
appareat.

- 18 Ex quo quidem abusu dubium non est, quin commu-
ne illud diuturnum icaturiginem sumperit, quod vulgò
dicitur, hoc est, non fieri Ecclesiam, in qua libi demon
facellum non occupet, quod vrbane, ac perbellè ad pro-
positum applicat Palaeus. d. cap. 48. vbi subiungit, nec ver-
bi Dei prædicationem ipsam constituit, in qua ipse lo-
cum assidendi non habet, nec vltimè vltimum sortem,
aut conditionem proponi, in qua ipse suis suffragijs non
viatur. Ita inquit ille: Cum in calula sacerdotali, aut
pallio, aut candelabro altaris, aut rebus huiusmodi signa
auctoris sunt, videri demonem, tanquam de specula
quadam cum populo bis dictis agere: alipter me hoc in
loco confidentem esse, ista pars mea est. Ecce vanitatis,
& inanitis gloriæ meæ insignia.

- 19 Ex quibus omnibus satis patere existimo, non satis
prudenter facere illos, qui insignia sua solo nomine
militarem originem præferentia, & merè profana in
Ecclesijs inferunt, quæ diuini donatæ nominis laudi-
bus, & non alijs mundanæ vanitatis solemnitatibus di-
catæ fuerunt. Quibus ita firmatis, non est, quod la-
bores multum de argumentis, quæ pro afferenda
econtraria sententia initio quaestionis adducta sunt.

- 20 Quod enim primo, & secundo ad illas Doctorum
auctoritates attinet, assentientium, postquam libet in
opere suis sumptibus fabricato insignia sua ponere,

id non negamus quidem in profanis structisriticum
esse, minime vero in Templis, aliisque locis Deo sa-
cratis. Tamen autem nulli ex citatis expreßè etiam
de locis consecratis, & sic de Ecclesijs loquuntur; ta-
men magis est, vt ilorum dicta, ad eos, qui iurapatro-
natus in Ecclesijs habent, quorum auctoritas per
Summos Pontifices, vix ex indulgentia quadam, &
speciali gratia, vel ex longa consuetudine tuenda
eadem iura, illud per quamdam quasi conuentionem
permillum suis, refectantur.

Quamvis nec in eo definit existimandum melius
esse, si qui Ecclesijs liberalitate Christiana ducti, opti-
moque consilio incitati, ædificent, vel congruente dote
exornent, vt vel arma sua gentilitia iis planè non infe-
rant, vt præcis temporibus Sancti Patres fecerunt, qui
rationes omnes ad solius Dei gloriam disseminandum
contulerunt, vel sic ad patronatus iura tuenda loco
sacro apponere, ac familie monumentum relinquere
velint, id non offensionis causa, sed loco iuristandi
studio faciant, vt rectè nos monuit Saluator Noster in
his rebus, quæ pertinent ad pietatem, tutius, ac melius
fore, si quod manus dextra facit, sinistra ignoret.
Quod ipsum magis fieri debet in huiusmodi rebus,
in quibus cum magnum, liberalemque animum offen-
damus, bis insignibus, tanquam argumentis propriis,
indebitè forsitan amoris, bona omnia, si qua iurant,
periclitantur.

Quare ex eodem fonte deriuatum tantò minus id aliis
licere, cum ius singulare producat consequentiam
non debeat, l. 1. ff. de cons. 5. Sed & quod primò *Infin.*
de iur. nat. gent. & civil. l. i. *si vero, ff. de leg. l. i. si vero, 5.*
de viro, ff. sol. matr. vbi Bart. Callr. Imol. Euerhard. in
loco d. ratione legis num. 41. Si enim in vno casu aliquid est
speciale, sequitur ius commune contrarium esse, cap.
Contrarium, d. 8. cap. Permissi, 7. *glof. 1.* Et quotiescum-
que tractatur de his, quæ de iure speciali competunt,
illud videtur esse prohibitum, quod specialiter concessum
non est, arg. cap. Permissi, d. 7. & quod ibi notatur,
item cap. Consuevit, 2. *glof. 5.* Azz. in cap. *Foramur*,
d. 7. *glof. in cap. vlt. 24. q. 1.* & Menoch. *cap. 90. num.*
82. Undè consequitur, indignum esse, vt quis auctori-
tate propria præsumat, quod Romana Ecclesiastica
certa ratione insignia, singulari privilegio indultis. Con-
stat autem speciali gratia Summorum Pontificum con-
dignioribus Basilicis hoc esse concessum, vt alit tantò
promptiores ad huiusmodi pia opera dederentur.

Præterea aduersus obiectionem tertium detestator
hæredem ad ponenda in Templis ius insignia grauant
illam, parata responsio est, quia vt videte est, subin-
git illic implem Theofaurus d. num. 15. excusationem taliter
grauari, quod nimirum, si præpositi Ecclesiæ no-
hnt ea arma, seu insignia depingi in Ecclesia, excusatio-
ter grauantur. Siquidem non fiet per eum, sed per Eccle-
siasticos, qui nolunt Ecclesiam, domum orationis, sa-
cere vana ipsius humanæ gloriæ, & ambitionis specta-
culum, & cum Ecclesia etiam non sit hæresis grauari,
sed Dei, & ipsius Præpositi, non poterit in re aliena insig-
nia apponere per notata Ananias d. cap. 86. *col. 2. in fin.*
& Bartol. in cit. *tr. de insignib. col. 2.*

Ad quartum argumentum responderetur, hand minus
in dicendo, quàm feribendo summam cautionem esse
adhibendum, vt vitium offensionis deuiteretur. Homi-
nes enim in re sua testificari esse oportet, nisi aut per-
sonæ, aut iustitiae, aut charitatis officium aliud deponat;
quod si quis passim iactet, renulla suadente, aut exi-
gente, facellum illud a se ædificatum, aut Ecclesiam fun-
daram esse, ipse videbitur talia canere, & supellectilem
suam ostentare, quam latroni vanitatis faciliè dispen-
dam exponit, quod iudem literis, & scriptis com-
mittantur, idem subest periculum, arque ob maius, cum
scriptura, tanquam publica res loca posteriori, non ad
breue spatium, sed ad longi temporis memoriam omni-
bus proponatur, semperque loqui, ac daturæ cen-
suræ, arg. text. in l. *Arriani, C. de heret. l. in l. quædam*,
5. *numularius, ff. de edend. ibi: quæcum probato scri-
ptura continetur*, Paris. *conf. l. 2. num. 44. vol. 1.* Bald.
in l. *in. num. 5. circa fin. C. de conf. vbi dicit scripturam*
habe-

habere actum permanentem, sed non confessionem vi-
ua voce factam, Hypol. *leg. 489. incip. Pna vox*, Glof.
in d. l. *quodam in v. dacturor*, Alex. *conf. 145. m. 1. cum*
seq. vol. 6.

5. Quinta dubitanti ratio pro defensione contrarie sen-
tentia allegata, adeo friuola est, vt vno verbo destrui
possit. Nec enim hic de ijs insignibus loquimur, quæ
aliqui post obitum ab alijs honoris ergo ad rei memoriam
ponuntur, sed de ijs, quæ sibi ipsi alijs vanæ glo-
riæ aucupandæ causâ procurant. Iam verò in adducto Si-
monis exemplo, si non sibi, sed fratri suo vita sancto
sepulchris eiusdem monumenta constituit. Quem
morem etiam hodiè laudabiliter observamus, vt sepul-
chris arma, & insignia defunctorum nomines, & fami-
liam referentia, deferantur, & affigantur, Chassan. in
cat. leg. mundi p. 2. conf. 6. Tiraqueol. de nobil. cap. 20.
num. 1. 49. cum seq. quod si victimas familie moriantur, in-
signia frangantur, & simul cum eo sepeliuntur, Rudin-
ger. *5. obs. 48.* quospectat illud Taciti *lib. 16. Annal.* Exe-
quias à promissio fecerunt funere nobiles, idque olim
apud antiquos vltimissimum fuit, erantque hæc insi-
gnia defunctorum trophæa, vt apud Maronem *Antid.*
lib. 10.

6. Ad sextum quod attinet obiectum de sedilibus, &
scannis, respondetur, illa in Templis ab hominibus pri-
uatis ad vsum, & commodum proprium constituit, &
inde prohiberi rursus auferri, & in quocumque profa-
num vsum conuerti posse. Tempia autem, & quæ ijs in-
feruntur, tanquam Deo iam sacra, in alium vsum tra-
duci amplius nequeunt, adeoque cum ad diuinum dum-
taxat honorem deputata fuerint, nullum in ijs beneue-
rentium signum necessarium, quandoquidem eorum,
quæ donata sunt, vniuersum dominum à se in donata-
rium transferunt, *arg. textus*, iuncta Gloffa ordinaria,
in l. *1. ff. de publ. Bald. l. 2. C. Si quis alteri, vlt. sibi*, ibique
Salyc. & alij, idem Bald. in l. *Cum ibi, ff. de transact. 1.*
*lect. col. fin. & l. 1. ff. de leg. 1. ibi Cast. Alex. & alij com-
munit.* & idem in l. *Si mortis, C. ad leg. falsid. Spe-
cul. tit. de donat. col. 1. per. & notat Roman. l. 1. ff. de do-
nat. conf. mort. col. fin. & ibi Cuman. alijque, Angel.
de Arret. §. 1. *Inst. de donat. col. fin.* vbi Rimia. sub
*num. 673.**

7. Nihil etiam negotij facessit, quod septimo loco ex præ-
cepto Euangelico inducendum erat, quia respondetur, Salu-
atores operum vultisse, vt opera hominum, non tamen An-
dæores operum coram hominibus viderentur ac pateant;
quod longè abhorret ab insignibus, & titulis, qui nihil
agunt aliud, nisi vt Auctoris personam offendent, cum
opus ipsam fe satis declararet, nec signa aliqua ad sui de-
clarationem desideret. Præterea addit idem Saluator cau-
sam, cur id requiratur, dicens: *Vigilantem patrem ve-
strum, qui est in celis.*

8. Non est denique quod nos sollicitè eodem loco pro-
posita aliorum inuitationis illatio. Ea enim per supra-
dicta in primæ ac secundæ obiectiōnis refutatione satis
eneruatè intelligitur, vbi simul diximus ad probandum
isopatronicum id indulgentia Sacrorum Canonum con-
ueneri magis, quam approbari, & consequenter si quis
ad patronatus iura tuenda velit insignia gentilitia loco
sacro apponere, & suæ nobilitatis ac familie monumen-
tum relinquere, id non offensionis causa, sed solo iuris
tuendi studio esse illi permittum, Palæot. d. *lib. 2. cap. 48.*
§. hinc sequitur.

9. Cæterum his ita dissolutis, licet asserta hucusque ne-
gatiua opinio theoreticè disputando iore optimo defendi
posse videatur, ne tamen quis sensum nostrum durius
interpreturetur, existimando, nos magnis Prælati, &
Principibus viris penè innumerabilibus, qui summa pie-
tate præditi in construendis Ecclesijs, ipsidemque insi-
gniæ muoerum thesauro augendis, totius insudauerunt, & insi-
gnia ibi sua reliquerunt, aliquam reprehensionis notam
incurrere, idcirco, quia propositi nostri non est tantorum
viroorum facta redarguere, aut de alienis consilij iudi-
cium ferre, sentimus, prædictam decisionem cum mica,
quod aion, salta accipiendam esse, adeoque institutum
illud affigendorum insignium, quod latius innotet Præla-

Tom. VIII.

tos Ecclesiarum diuinauerit, per se non esse reprehē-
dendum. Cùm enim signi in terra in differentes sit, & in
mediocri loco inter virtutem, & vitium consistat,
quod totum à vano hominis proposito alium, & alium
finem respicientes prohibetur, ea propter hinc in rebus
agentis intentionem spectari iam rectè iussit Purpur.
in l. 1. num. 156. ff. licet. per. ea nunc sequatur Anton.
Sola d. glof. 1. num. 8. quæ si rectè sit, armærum posio
non solum ab omni vituperatione aliena, verum etiam
admodum Deo accepta, & meriti loco esse, sicut è de-
iurio quando deest rebus finis, per eandem peccati la-
bes coarctari potest.

Quare Prælator illo exsecratione dignos putamus, 30
qui cum videant consuetudinem hanc titulorum, & in-
signium retinendorum vsu, & consensu panè omnium,
qui dignitates in Ecclesia obtineant, receperant, eandem
ipsi quoque, vt ad virtutes, quibus dignitates prome-
ruerunt, consanguineos succedentes excirent. Itaque si
quis est, qui insignia sua in turribus Templorum, vel
ipsismet in Ecclesijs ponere velit, illud in primis illi
curandum esse existimo, vt cum sibi finem præfigat,
vel alios exemplo suo in exorandis vicijs sacris exci-
tandi, vel quod in structi nostri ratio magis suadet, insi-
gniorum suorum appositione fidem tituli patronatus firm-
nandi.

Id, quod clarum fit etiam ex adiectis declarationibus, 31
Episcopus non debet amovere arma, seu insignia, &
monumenta, seu memorias suorum Prædecessorum ab
Ecclesia, vel palatio Episcopali, maxime si fuerint con-
structa proprijs ipsorum expensis. Sac. Coögregatio su-
per Episcopis in Messanen. 9. Martij 1593. & alibi 21.
Novembris 1603. 26. Ianuarij 1604. 18. Septembris 1606.
& 30. Aprilis 1609. Neque de paramentis, non obstan-
te Concilio Pronocional, sin. Metropolitana toleratur
26. Ianuarij 1604. Vnde coactus fuit per censuras Baro,
qui elegerat insignia Episcopici à quibusdam paramentis
sacris ab Archiepiscopis, & sua subleuauerat, ad resti-
tuendum omnia in priuilegium 9. Nouembris 1615. Nec
fundatorum Ecclesie, vel Monasterij 9. Octobris 1618.
Et si fuerint amota, restitui debent, vt prius 11. Au-
gusti, & 6. Octobris 1645. Armæque eius, qui Capel-
lam ornauit, non debent amoueri 10. Februarij 1604.
Sed eius, qui nihil contulit, vel cui fuit erogata, pecu-
nia restituta, debet amoueri 23. Octobris 1601. Ma-
ximè si est laicus 28. Septembris 1596. & 20. Martij 1600.
E contra Vniuersitati permitti debet sculpere, seu ap-
ponere sua insignia in Ecclesiâ à se recedente, data, &
restituta, abque tamen eo, quod per appositionem
huiusmodi insignium sibi acquiratur, vel augeatur
aliqua ratio iurispatronatus super ipsâ Ecclesiâ 11. Au-
gusti 1645. Attamen patroni debent manereri in qua-
si possessione tenendi in Ecclesiâ sua insignia 17. Septem-
bris 1601. & 4. Septembris 1602.

Faciat igitur quisque, & patiar capiti dicto-
rio, quo Traianum capiti, & labiauit, 31
qui cum herbam parietariam dixit,
quod nomen vbiq; infecti-
bet operibus, vel
nouatis. Quid
mali?
Faciant alij, & in-
scribant.
(1)

CONSULTATIO XXVI

An patronus, in quem legitimo titulo inuspatronatus Ecclesie, hospitalis, Capella &c. translatum est, arma, seu insignia primi patroni inde auferre, & sua apponere, vel appingere possit?

H Aud præter rationem id omnino licitum esse videtur ex eo, quod tradit Marin. Freccia de feud. lib. 2. aut. 47. num. 3. ubi dicit, si alienetur feudum n. aliud, donetur, vel vendatur, & in eo essent insignia prioris domini, posse novum successorem, & dominum illa amovere pro libito voluntatis; quia per alienationem validam definit ex toto dominus esse, & neque aliquid ius penes alienantem remaneat. Cum igitur nulla imago prioris Domini remaneat, priusque origo sublati sit, absurdum esse Iustinianus inquit in l. 1. in pr. Cod. de lat. liber. vel. origine rei sublatæ eius imaginem relinquere. Causa vero armorum, seu insignium in loco existentium erat dominium, & ideoque mutato mutatur status, & conditio rei, cessante causa causæ, exstinguitur sequela, & accessorium eiusdem.

Deinde in eandem partem affirmativam faciunt tradita per Ancharanum, qui conf. 173. expresse concludit, quod armis fundatoris in Capella, vel sepulchro pro se, & familia sua facta, appositis, alij postea ex familia eiusdem familie descendentes sua etiam insignia coniungere possunt, & Monachi id, deficientes etiam prole masculinâ, permittere debeant.

Sed præmissis non obstantibus, contraria sententia, vii favorabilior esse videtur, ita crebriori ac interpretibus calculo approbata, & recepta est, scilicet remanere post aliam Lambertino de interpret. ar. 4. quæst. 5. num. 12. ubi concludit, nullo modo arma primi fundatoris à Capella, Ecclesia, vel sepulchro esse amovenda, sed ibidem semper permanere debere in memoriam primi fundatoris, & citat, in hoc concordare omnes Doctores. Et hoc ipsum ante prædictum Lambertinum consensum etiam decidit Anania reponit. 96. circa finem, ubi dicit interesse memorie illius fundatoris, ut alia arma, vel insignia, quam sua non ponantur; quia per talia signa armorum conservatur memoria defuncti. Ex pro hoc dicit optimè facere textum in l. legatum in fin. ff. de admin. rer. ad Comit. pertinet. & quod notat Bald. in l. 1. C. de nemiis sacris. Nam memoria fundatoris per inspectionem armorum alterius possit facile confundi, quia successu temporis alterius possit dubitari, quis illa Sacella ædificari fecerit, & sic non conservetur dignitas agnationis fundatoris, quam talia semper efferebat, l. 1. §. Sed & servus, ff. de sum. instip. Concrevit insuper in hanc sententiam Bart. in l. qui liberalitate §. nec eius nomine, de oper. publ. dist. statuens, non esse licitum primi patroni insignia antiqua tollere, vel abradere, & ponere nova, vii etiam per textum illum inferi. Religiosos malè facere, qui Capellas antiquorum fundatorum, in quibus adpicta sunt eorum arma, imitant, veterum patronorum insignia auferentes, vel delentes, vitiumque notat Roman. singul. 474. & refert lo: de Tetrarubain suo opere de vitiis Eccles. tract. 3. ar. 6. concl. 8. in v. damnable.

Ad quod facti textus in l. si quando, C. de oper. publ. ubi habetur quoties opus publicum, ut palatium, ædes sacre, vel porticus reparatione indigerit, licitum quidem esse imagines, statuas, inscriptiones nominum, vel arma quoruncumque deponere, sed relictis ædificijs vnamquamque remota reportari, & proprio loco demum collocari debere. Idem non inolegantur firmare videtur Menoch. de reprob. pof. re-

med. 15. num. 47. ubi inquit honoris causa patronis esse concessum, ut habere possint in Ecclesijs depicta familiaria insignia, quæ ab alio abradi sine domini iniuria nequeant, allegans id Bartol. in d. l. 1. §. nec eius nomine, ff. de oper. publ. ac Cæpeli. tract. de servit. urb. pred. cap. 71. de pictura.

Præterea in confirmationem huius conclusionis accedunt textus in d. l. qui liberalitate, ibi: de inscriptione nominis sui operibus, si quis fecerit, capere per invidiam non prohibetur. Et ibi: nonius nominis, cuius liberalitate opus extructum est, eraso, aliorum nomina inscribuntur. Constat autem, cum, qui de nouo Ecclesiam, vel Monasterium fundat, magnam exercere liberalitatem. Quare si idem insignum patronatus ibidem insignia familie sue possit, videtur id fuisse sub ea lege, ne vnuquam amovcantur per dist. l. qui liberalitate, & l. si inducer, Cod. eod. l. legatum, ff. de admin. rer. ad Comit. pertinet.

Denique non solum iure communi, sed particulatibus etiam multorum locorum statutus casum est, eos esse puniendos, qui alicuius familie insignia in Ecclesijs, aliove loco ad perpetuum memoriam collocata corrumpunt, & delent. Et quidem Roman. 2. singul. 474. Scriptum reliquit, penam cuiusmodi esse iudicialitatem, cui subscripserunt Gom. §. penales, num. 5. Iustit. de actionib. Curt. lun. in l. si quis, id quod num. 6. de iurisd. una. Iud. Rebuff. in com. ad Reg. Consil. Gall. tom. 3. tit. de mater. possit. ar. 1. glof. 2. num. 35. ex textu, ubi Bartol. in l. qui liberalitate, ff. de oper. publ. Menoch. de arb. lib. 2. cent. 3. g. 28. ubi num. 6. dicit, extare Patrum statum sub rub. quibus licet acquirere bona, rap. Nullus hominum, quo pena quinquaginta ducatorum indicitur illi, qui arma, insignia, & epitaphia à sepulchris delent, atque corrumpit.

Nec verò illa, quæ insiro questionis in contrarium adducta sunt, hanc decisionem infringunt. Quamvis enim arma, & insignia prioris domini per novum successorem in feudo alienato auferri, ac deleri possent, concedatur, rationem aliam dicendum est, quando insignia tempore fundatæ, ac constructæ Ecclesie per patronum ad indicium inscriptationis apposita fuerint, ique propter summam constructoris favorem, qui etiam extincto interpretatorem, durare censetur per rationes supra allegatas, quemadmodum etiam ipsemet Freccia allegato loco innuere videtur, insignia in Capella alicuius depicta, ex quibus demonstratur eam ab aliquibus de aliqua familia constructam fuisse, tanquam reliquiis prius iuris durare debere, ibidemque ex Capicio, & Chassaneo sufficit, ius illud præminencie, ac honoris ex prima fundatione acquisitum, non esse finitum, quemadmodum in finitiam dissoluto feudo, remanent tamen reliquiæ piodem ex prædictis fidelitatis iuramento, ut testatur ex Bald. conf. 16. v. porro, vol. 1. Frecc. d. aut. 47. sub num. 3.

Præterea non obstant quæ ex Ancharano inducuntur. Nam in casu ab eodem in consultationem deducto alie rationes, ac circumstantiæ considerate fuerunt. Nam in primis Baronis illius, de cuius insignijs ibi loquitur, Ancharani cognati pro augmento diuini cultus ornamentis Capellam augere, & pro stratis splendidi multa adhuc in eandem Ecclesiam conferre propulerant, pro solatio tamen viuentium sua etiam relictis tamen prioribus, insignia ibidem affigere cupiebant. Ne igitur ob talem appositionem à bono proposito abducerentur, id eis propter affectionem, quam ad locum illum habebant, concedere, consentientemque volum fuit, idcirco consulendo conclusi, posse fratres Mendicantes de iure permittere descendentes ex via hæminæ à fundatore sua arma imprimere, & alijs prohibere, & dictis Capellis, ac rebus ipsarum pro utilitate animarum fundatoris, & suorum disponere, prout his visum fuerit expedire.

Ad hæc inter hæc questionem nostram, & casum ab Ancharano definitum, in re principalis summa est distinctio.

discrimina, quia nos de insignijs, quæ ad indicium, & signum iurisdictionis ex constructa Ecclesia competentia posita sunt, loquimur; ille vero sermonem habet de armis gentilitijs; quæ in Capellis Fratrum Mendicantium iurisdictionis incapabiles, collocata, culpra, vel adipsa fuerunt. At in comperto est, quodiura, quæ loquuntur de iurisdictionis laicorum in Ecclesijs, vel Capellis fundatis, vel dotatis per eos iuxta ea, quæ habentur in *inrb.* & per *rit. rit. de iure patris*, non vendicant ipsi locum in Capellis fundatis per laicum in Ecclesijs, in quibus habitant Mendicantes. Nam in eis presentatio, vel institutio eorum, qui ferire debeant clero diuina, non habent locum, & in dictis Capellis cessat iurisdictionis, *cap. indemonstrabilis, in 1. de elect. in 6.* Cum ergo in dictis Ecclesijs non sit referentia aliquod iurisdictionis libere, & referentia sit in administratione ipsorum Fratrum, possunt ergo disponere fratres de dictis Capellis, sicut de corpore Ecclesie suæ, nam indicatur, tanquam membra Ecclesie, & tanquam accessorios sequuntur naturam sui principalis, *cap. accessorium, de regul. iur. in 6. & l. cum principaliter, ff. de reg. iur.* Ex eis huius manifestum est, præmissam nostram decisionem negatiuam per allatas dubitandi rationes non euerit, sed firmam, solidamque persistere.

- 10 Ampliatum potest eadem decisio in terminis propozitionis questionis, quod nouus patronus non solum non possit mutare eam fundatoris Capella, Ecclesia, vel sepulchro, sed neque etiam si ipse est alterius familie, sua insignia, seu arma locali facere, etiam remanentibus antiquis. Ita aperte voluit prædicti Doctores, & præsertim Anan. in *conf. 86.* & Bologn. in *addit. ad d. conf.* cum quibus concurret Anchar. d. *conf. 113.* in quo de Barone quodam differens, ait, licet fuerit finita agnatio dignitas illius Baronis, quia nullus de domo eius superet, tamen dicit, non debet extinguji eius memoriam, sed extendi per aspectum ad hoc ipsum, Temporum Dei, & similium, & ad hunc finem arcus triumphalis, & statue marmoreæ sepulchra in hac Vrbe, in qua hæc scilicet, ut illorum memoria, qui gloriose vixerant, & honores gesserant, in perpetuum haberentur. Quia in re modestius fuit Septimius Severus, qui, vt habetur ex Spartiano, Roem omnes ædes publicas, quæ vito temporum labebantur, instaurauit, non quum prope suo nomine adscipio, seruauit tamen vbiq; titulus conditorum. Quæ moderatio etiam in Alexandrino Severo deriuata videtur, Quippe qui, vt est apud Lampridum, opera veterum Principum instaurauit, & maxime pontes omnes, quos Traianus fecerat. Aliques etiam nouos fecit, sed instaurati Traiani nomen referuauit. Idem & custoditum à Tiberio, vt pote qui consimiliter ædificia, vt ait Dio lib. 57. quæ ab Augusto inchoata ad salutem perduxit, Augustique nomen ijs inscripsit. Quod non in Augusto tantum, sed & in alijs obseruauit, quorum ædificia cum instaurasset, nihil enim de nouo ædificauit, præter Augusti templum, non solum, sed eorum, qui primam ea extruxerunt, nomen ijs inscripsit. Dissimiliter non solum Domitianus, qui, teste Tranquillo *cap. 5.* plurima, & amplissima opera incendio absumpta, restauit, in quæ erat & Capitolium, quod rursus arserat, sed omnia sub titulum tantum suo, ac sine vlla pristini auctoris memoria, sed etiam nonnullis nostri temporis Magistratibus, qui restituit aliique Verbis patetinis superbe nomina sua inscripsit, & quasi Verbis, non dicam Conditores, sed custodes insignibus veluti signaculis eam muniant.

- 11 Deinde ampliatum eadem decisio, vt neque agnatus hæres iurisdictionis ex linea femina descendens primi fundatoris insignia immutet, aut sua apponere possit in Ecclesia, Capella, vel sepulchro fundatoris, vt nominatim consultat Anan. in *d. conf. 86.* cuius decisionem sequutus est Angelus in *uota testam. anteq. glo. in verb. idem mandatum consensu Capellam vnam*, ubi concludit, non solum in heredem, sed nec Receptorum, & Consensum Ecclesie posse mutare no-

meu illius fundatoris Ecclesie, & ponere sub nomine alterius, & concedere alteri, nec posse mutare arma aliqua, allegans ad hoc Barroli in *l. 2. §. fin. ff. de oper. publ. Compol. de seru. urban. pred. vrb. 71. de pictur. in fin.* ubi querens de eo, qui fundauit Capellam, vel Ecclesiam, ibidemque in memoriam nominis sui apponere fecit insignia sua, an Clerici ea delere, aliaque substituere liceat? decidit negatiue, videlicet id ipsum ius non licere, si & contra faciant iudicis arbitrio puniendosse, i. *Opus, ff. de oper. publ. Quod etiam statuit Romanus singul. 355.*

CONSULTATIO XXVII

An Matrimonium irritum propter impedimentum dirimens, bona fide contractum cum dispensatione Ordinarij, facultatem non habentis, si per Summum Pontificem conuallidet debeat iterum coram Parocho, & testibus contrahi, vel sufficiat nouus consensus absque Parocho & testibus?

Huius quæsti refertur triplex sententia. Prima est eorum, qui dicunt semper renouandum esse coram Parocho. Secunda excipit casum, si scandalum, aut infamia oriretur. Tertia, satis esse consensus contrahentium inter ipsos solum.

Tenendum tamen est primum. Si matrimonium eiusmodi iam contractum fuit coram Parocho & testibus cum impedimento occulto, habita dispensatione impedimenti, satis est renouari consensum inter ipsos tantum, idque ad contrahenda scandala. Quia intentio Concilij Trid. *sess. 14. de ref. matr. cap. 1.* requirentis præsentiam Parochi, & testium, fuit, impedire peccata consurgentia ex clandestino. Ad id non militat in casu, in quo prius matrimonium, quamvis occultè inualidum, tamen in foro Ecclesie validum fuit, & publicum; ideoque ratio legis non se extendit ad hunc casum, vt pluribus Sanchez de *matr. lib. 2. disp. 37.* Et ita declarauit Pium V. testatur Nauar. in *man. cap. 22. num. 70.* Et disponitur per S. Penitentiariam, teste Leonio p. 2. de *form. disp. matr.* Videndūque idem Nauar. lib. 4. tit. de *ex. qui dux in matr. conf. 3. num. 3. & conf. 4. num. 1.*

Tenendum est secundum. Si Parochus, & testes non ignorauerint huiusmodi impedimenta, quando adhiuerint matrimonio, potius est renouandus consensus etiam ijs præsentibus. Item si esset periculum, vt degeret impedimentum, & probetur in foro externo, tunc etiam celebrandum esset coram Parocho. Quia cum consistat in foro Ecclesie esse nullum, non essent idonei testes veloris, sed nullitatis eius. Idemque patet Sanchez, etiam si vnus tantum ex duobus testibus, vel Parochus impedimentum nollet eadem *disp. 37. num. 10.* Melius tamen tunc imitari à S. Penitentiaria dispensationem, vt non obstante decreto Tridentini possint secretis inter ipsos renouare consensum.

Itaque si res est publica, debent rursus cum trina denunciatione, & omnibus alijs Administratibus contrahere, vt per Rot. in Hispanijs matrimonij 26. Februarij 1609. & rescripti S. Congregatio Concilij Henrico Cardinali Legato Portugallie anno 1579.

Et ita quoque censuit S. Congregatio Concilij die 25. Maii 1657. nempe S. Congr. Em. S. R. E. Card. Comitijs Trid. Interp. *conf. 1.* huiusmodi matrimonium esse nulla, sed prout dispensatione Sedis Apostolicæ renouanda, seruata forma Concilij Tridentini, dimisso impedimento a fortiori.

Verum cum alijs hodie 28. Iunij 1670. à S. Congregatione de Propaganda habet occasione eiusdem dubij fuerint scriptæ literæ Internuncio Flac-

etiam, ut certiores faceret Ordinarios, & Missionarios illarum Regionum, qui sub pretextu facultatum dispensarent in secundo & tertio gradu, licet auctoritatem in dictis gradibus dispensare non haberent, matrimonialia, ut supra, cum dispensatione bona fide contracta fuisse oilla, sed ex gratia à Sanctissimo consalidata. Verba praedictarum literarum sunt.

7. *E condiscipola benignamente la Santità Sua di consalidare con la premezza dell' autorità sua li sudetti matrimoni con dispense di secondo, e terzo grado, ma vuole, che P. S. nel dar notizia di questa gratia alli sudetti Vescovi, e Missionari, che hanno simile facultà da dispensare in terza e quarto semplice, & misto, auverta loro, che non occorre manifestarla a quelli, che non ne hanno scrupolo, e vivono in una inuincibile ignoranza da essere stati dispensati da persone, che non bauano tal facultà.*

8. *Sicque videntur inter se pugnare decretum S. Congregationis Concilii, dom in eo requiritur nouus consensus utriusque coniugis, & litera S. Congregationis de Propaganda fide, in quibus, nemini non requiritur vllus consensus, sed etiam maodatur, ne coniugibus reconualidatus matrimonii notificetur.*

9. *Ideo quaeritur, an iuridicè conciliari possint supradicta decreta? Et quatenus affirmatiue sit respondendum, quodam ex praedictis decretis magis consonet Sacris Canonibus, & expediat seruari pro concilianturum tranquillitate?*

10. Ad 1. respondeo, posse facili conciliari ita, ut decretum S. Congregationis Concilii habeat locum, quando impedimenta sunt publica. Decretum verò S. Congregationis de Propaganda fide, locum habeat in casu, quo impedimenta sunt omnino occulta, & coniuges inuincibiliter ignorant impedimentum de iure, vel de facto, & non sit spes, quod eis proderit significatio impedimenti, ut per Sanchez de matr. lib. 2. cap. 28. num. 1. & 6.

11. Ad 2. verumque est interdictum. Primum constat ex iam dictis in alia praeterit ex declaratione B. Pii V. ita declarante decretum Tridentini, quibus addo tradita per Ponticem de matr. lib. 5. cap. 6. & num. 3. ubi refert declarationes S. Congregationis Concilii, relictum Clementis VIII. ac S. Rotae decisiones. Secundum probatur ex Innocentio III. in cap. Quia circa, de consangu. ubi consultus Pontifex de quibusdam, qui subreptitiuè dispensatione matrimonium contraxerunt, sic respondit: *Diffimulare poteris, ut remaneant in culpa sic contracta cum ex separatione graue videas scandalum immorari.* Existimabant enim coniuges bona fide se legitime coniugatos esse, & ex veritatis delectione timebatur graue scandalum. Quapropter Pontifex tacendum, & diffimulandum esse dicit, illisque in matrimonio isto putatio, & inuincibili ignorantia excusato permittendos esse, ut per Nauar. in con. Si quis autem, de parric. d. 7. & num. 67. & lib. 1. consil. in 1. edic. tit. de temp. ordin. cum aliis, quos sequitur Sanch. loc. alleg. num. 12. in fine. Idem probatur cap. super eo, de cognat. spor. in fin. ubi Doctores.

12. Pro concilianturum verò tranquillitate magis expedit seruari decretum S. Congregationis Concilii. Tum quia est magis conforme ipsi Concilio Tridentino, quod exigit per forma praesentiam Parochi & testium, ac proinde ea requiritur, quando denud celebratur matrimonium, cum tunc verè contrahatur. Siquidem, ut dictum fuit, si impedimentum, ratione cuius matrimonium inualide fuit contractum, sit adeo notum, ut sufficienter quoad forum externum probari possit, debent contrahentes iterum coram Parocho, ac testibus consensus mutuos exprimere. Quia cum ex una parte prior contractus irritari possit propter

probationes, quibus innititur, ex alia verò posterior, si sine Parocho & testibus celebratur, in foro externo probari nequeat, possit ita contrahens, relicta vxore, cum qua fecerit contraxit, alteri nubere, & ita sequeretur incommoda illa, quae Concilium summo perit vitare intendit.

Contra verò si matrimonium inualide coram Parocho, & testibus propter impedimentum aliquod occultum, celebratum fuit, non opus esse, ut contrahentes iterum coram illis consentiant, sed latius esse, ut priuati mutuos consensus edant, & exterius expriment. Quia finis legis lae à Tridentino de adhibendo Parocho, & testibus ad valore matrimonii non se extendit ad casum, de quo agitur. Quia cum matrimonium coram Parocho & testibus celebratum fuerit, si quis contrahentium resiliere vellet, ab Ecclesia impediretur, cum nullitas matrimonii sufficienter probari non possit, ut supponimus. Id, quod etiam est magis conforme & aliis eiusdem S. Congregationis declarationibus, S. Rotae decisionibus, praesent. Pontificiaris, & sententiae grauissimorum Doctorum, quos sequitur est Ponticis loco citato. Tum quia est magis iuridicum. Quod constat ex ipsa declaratione S. Congregationis de Propaganda fide, in qua videtur Pontifex dispensare in manifestando coniugis impedimentum, quemadmodum per diffimulationem illam Innocentius III. in cit. cap. Quia circa, dispensationem inducendam fuisse, ratioe cuius illos tutos esse in priori matrimonio, quod inualidum erat, intelligant ibi Gloss. & Innoc. aliqui Canonistae. Ergo attento iure communi, id fieri non poterat; frustra enim esset diffimulatum, vel dispensatum. Sic quoque in Bulla Cruciae conceditur facultas dispensandi in matrimonio cum occulto impedimento, ut iterum occultè celebratur, quod attento Tridentino id fieri nequit; inane enim esset privilegium, ut per Nauar. loc. consil. tit. 1. de spons. consil. tit. in 1. edic. & in 2. tit. de spons. impub. consil. 3. Tum denique quia cum agatur de animae salute, in dubio tutor pars est tenenda, cap. iuratus, de sponsal. cap. ad mandatum 12. de homic. d. 6. Si quis autem, de parric. d. 7. Gloss. in cap. om. de feru. in ord. fac. & Doctores communiter.

Considerande itaque sunt rerum ac casuum circumstantiae, bona fides, & ignorantia inuincibilis coniugum, pericula, scandala, quae ex impedimenti notitia exoriri possint, & propterea expediret animum aduertetur iuxta qualitatem personarum, ita dispensatio concedenda est, & exequutor se gerere debet.

CONSULTATIO XXVIII.

An si vir fide dignus tradiderit alicui reliquias Sanctorum, possint exponi publice venerationi, approbante Episcopo?

A Sicutur Azorius inquit, *moral. lib. 9. cap. 8. quest. 7. & seq.* Fagundus *de precept. leg. lib. 1. pres. 1. cap. 4. num. 4.* Ioannes Nouarius *Lacer. reg. in v. reliqua fol. 226.* vbi refert, ita fuisse declaratum à Sacra Congregatione in Viterbensi a6. Iunii 1627. Ratio autem est, quia attestatio Viri prudentis, cum non sit in præiudicium alterius, facit plenam fidem, *ca. Parulus, & cap. Placuit distict. 4. de Consecratione, Bart. l. non epistolis C. de probat. Cardinalis de Lugo de iustitia distict. 30. sect. 2. num. 27.* & Antonius Morales *Hist. Hisp. lib. 17. cap. 3.* narrans inuentionem quorundam Sanctorum Cordubæ, tradit in hac materia non posse haberi euidenciam, sed sufficere probabilitatem moralem, & ita in praxi fuit obseruatum.

Nam Innocentius VIII. Lanceam, quæ Christi latus aperuit, approbans, nullo alio adhibito reſte, nisi quia à Balazete Turcarum Tyranno eam acceperat; & Venetijs in Ecclesia S. Francisci coluit Sanguis Christi Domini, nulla alia fide, nisi quia Truiſianus nobilis Venetus & Constantinopoli dixit se attulisse, & sic de singulis, Cordub. *lib. 1. c. 17.* vbi vterius arguit, tanquam suspectum de hæresi, qui non adoraret hostiam positam in Altari, etiam si ab vno Sacerdote sine alio teste sit consecrata, cum non sit fundamentum dubitandi de viro probato, attestante huiusmodi reliquias esse extractas à Cemetetio, in quo constat, fuisse conditas; iniuriosum enim esset huiusmodi testimonium non approbare.

Aliam rationem addit Suarez in 3. p. D. Thomæ *nom. 1. disp. 55. sect. 55. sect. 2. vers. Sed querit aliqui*; reprobatos enim prius hereticis, qui venerationem reliquiarum non in prototypon referebant, vt facilius excitaret fideles ad earum cultum, respondet argumento super incertitudine concludenti, in hac materia non esse maiorem certitudinem requirendam, quia in ratione formali adorandi, nullus potest esse error, sed sufficere, si approbatur ab Episcopo, vt præcipit S. Concilium Trid. *sess. 25. de ref. in decr. de iur. vener. & reliq. sanct. & censur. S. Congreg. in remissionibus ad dictum decretum.* Quare censeo, possit Episcopum in sua diſcreſi exponere ad publicam venerationem huiusmodi Reliquias ex præscripto supradicti decreti Tridentini,

CONSULTATIO XXIX.

An Religiosi Ordinum militiarum, qui exercent curam animarum, iſdem Ordinibus annexam, apponi, ac remoueri soliti ad nutum suorum Magni Magistri, faciant tuta conscientia fructus suos, inspecto Sacro Concilio Tridentino cap. 1. sess. 23. de reformat. quando dimissa subſtituto pro ſervitio curæ Animarum, approbato ab eorum Magno Magistro, de eius licentia, & mandato alibi inseruiant Ordini?

Censo affirmatiue respondendum, Quamuis enim Sacrum Concilium *loc. cit.* iniungat onas redendi habentibus curam animarum sub pena etiam amissionis fructuum, hoc tamen

non procedit, dum ipsi ex causa ab Ordinario cognita, & approbata abſunt, dimisso Vicario, paniter per Ordinarium approbato, assignata competentem mercede, sicuti patet ex illis verbis ibi: *Ita tamen, vt quandoque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata abſeſe conſingent, Vicarium idoneum, ab ipſo ordinario approbandum, cum debita mercede assignatione relinquent.*

Igitur, si Rectores Parochialium, illas in titulum retinentes tempore abſentie de licentia Episcopi faciant fructus suos, eo facilius hoc affirmandum est in illis Vicariis amouibilibus, habentibus exercitium curæ abſque titulo, & institutione, ſeruitoribus etiam nancupari ſolitis, Seraph. *decy. 923. in princip. & in Hiſpaleſi, luris amouendi Curatos 21. Iunii 1641.* coram Peſueringio.

Non offit, quod Concilium loquatur de licentia concessa per Ordinarios, cum sub tali nomine, ad effectum, de quo agitur, veniant etiam Abbates, atque alii iurisdictionem habentes, Barboſ. *de offi. & potest. Episc. alleg. 53. num. 95. & 96. p. 3.* & conſequenter suffragatur etiam huiusmodi Magnis Magistris, omnimodam iurisdictionem habentibus, vt ex eorum priuilegiis.

Minus refragatur, quod Concilium ſubdat hæc verba: *discedendi autem licentiam in ſcriptis, gratiſque concedendam vltra breuſſeſſe tempus, niſi ex graui causa, non obtineant;* tunc quia non agimus de iusta causa licentie discedendi; sed ſuppoſita illius validitate, queritur, An dicti Religiosi faciant fructus suos, abſentia durante, eo vel maxime, quia dum illorum, ſeruitum tendit ad vtilitatem proprii Ordinis, à quo, tanquam magis apti ad id eliguntur, ex graui causa dicuntur abſeſſe, Abb. *in cap. ad audientiam num. 8. de Cleric. non reſident. Rot. decy. 222. num. 3. & 4. p. 2. diuerſ.*

Verum cum hi Magni Magistri, vt supra diximus, ad suum libitum ponant, & amoueant dictos Vicarios, inde aſſequuntur, quod poſſint etiam permittere, quod Vicarius antea deputatus relinquat ſubſtitutum, ab ipſis approbandum cum debita mercede, retineas pro ſe reliquos fructus, eum in ſubſtantia hæc ſit tacita remotio, median- te ſubrogatione alterius ad tempus cum diminutione ſalaris, taciti autem, & expreſſi patet eſſe ratio, *l. cum quid ff. si cert. petat. & l. cruciam 93. ff. de verb obligat.*

Hinc ſicuti dubitari non poteſt, ſtantibus dictis ſuppoſitis, quin hi Magni Magistri poſſent remouere Vicarium deſtinatum ad ſeruitium alterius Conuentus Ordinis, illi relicta portione fructuum Parochialis, & reſpectiue alium deputare cum ſimilacito ſalaris, ita etiam in caſu præſenti aſſerendum videtur, quod Vicarii, qui, dimiſſis ſubſtitutis,

approbati à Magno Magistro, cum certa mercede de licentia abſunt in ſeruitum Ordinis, faciant fructus suos.

CONSULTATIO XXX.

CONSULTATIO XXXI.

An liceat Episcopo suppressere beneficia,
Canonicatus, & dignitates?

R Espondeo, licere de iure communi, ubi concurrant iusta causa, & consensus Capituli, totius fuit in cap. cum accessisset 8. de consil. ubi Glof. magna v. confirmatum, in cap. sunt vires 8. de excep. Prælat. & tradunt Innoc. in d. cap. cum accessisset num. 1. & seq. ubi & ceteri antiqui scribentes, Azor. Infr. moral. relatus à Barbosa de Canon. & Dignit. cap. 3. num. 18. & seq. Idem de potest. Episc. alleg. 67. per tot. plenè Lothier. de re benef. lib. 1. g. 28. num. 78. ac Rotæ coram Mant. decis. 114. num. 2. Quamvis suppressio fiat per modum dismembrationis, tollendo, & dismembrando ab uno, & dando, & concedendo alteri, ad latè tradita per Tambur. de iur. Abb. tom. 3. disp. 13. g. 6.

De iure speciali S. Concilij Trid. id quoque Episcopos reperitur permittum sess. 24. de reform. cap. 15. ubi latè Barbosa, & in dicto tract. de Canon. & Dignit. cap. 3. num. 18. Bellarmin. ad d. text. Conc. per tot. & signatè in observ. in princ. & ibi S. Congregatio censuit, suppressionem factam ab Episcopo, & Capitulo Aretino de quatuor Canonicibus fuisse legitimam.

Ad terminos iure communis causæ sufficiens est fructuum diminutio, cum quibus supportari nequeant omnia onera, quæ sunt beneficio annexa, ut docent fere omnes supradicti, & ex cap. vitæ de verb. signat. tradit Lothier. de re benef. lib. 1. g. 28. num. 83. & seq.

Ad terminos S. Concilij, sufficit, quod Præbendæ sine frequentes, & rehus, sunt verba Concilij in d. cap. 15. sess. 24. de reform. & sequuntur Barbosa, in d. cap. & Bellarm. in observ. ad idem in princ.

Sunt demum, qui dicant, necessarium esse beneplacitum Papæ, & tutius rem geri, si illud impetratur, Glot. in d. cap. cum accessisset v. confirmatum, Bui. ibidem num. 15.

Quantum vero attinet ad solemnitates, Episcopus ad talen suppressionem devenire debet cum consensu totius Capituli.

Quantum verò ad causam, illa iurifcommuni probari debet, perpetua scilicet diminutio fructuum, & impossibilitas supportandi onera, illis annexa, ac illa Sacri Concilij Trid. quod Præbendæ sint frequentes. Quod facilis admittendum, si suppressio non est facta in fauorem Capituli, sed in commodum Sacrilitæ, & quod proinde nullum remanet dubium,

quin Capitulum poterit dictam suppressionem autorizare, ut dicit in hac specie Barbosa d. alleg. 67. n. 9.

An & quatenus, præsupposita etiam legitima licentia, Confraternitates suas processiones facere possint? Vbi an & quatenus in bonis alienandis Confraternitatum laicalium requiratur assensus Apostolicus? Ad rem adducuntur decreta Conciliorum, Patrum, ac Imperatorum.

R Espondeo, huiusmodi processiones non possunt extendi ultra limites processionum, quæ ex devotione Confraternitatibus permittuntur, debentque contineri intra terminos habiles, & à iure permittis abique alterius detrimento; quia in licentia Principis, etiam motu proprio, & simpliciter concessa, semper tacite subintelligitur clausula abique alterius detrimento, l. 2. §. Si quis à Principe ff. ne quid in loco public. Abb. in cap. 1. num. 20. de indic. ac etiam licentia censetur concessa, salvis terminis habitibus, & servatis à iure requisitis, Rota decis. 84. num. 4. p. 2. durf. & decis. 106. num. 10. post Mangli. de substat.

Proindeque servanda est per Confratres forma à iure præscripta in processionibus Confraternitatum, ut nempe processio pretendi non debeat ultra circuitum murorum Ecclesiæ, seu ad summum vici proximi Ecclesiæ, ubi sita est Confraternitas, sicut pluries declaravit S. Congregatio Rituum, & S. Congregatio Concilij in casibus, plenè relatis ab utroque Nauario, nempe in Lucerna Regularium verbo processiones in fin. & in Summa Bullar. tit. de process. regular. à Lezana in Sum. quest. regul. par. 4. v. processio num. 8. & 9. Gaetano in manuali Episcoporum v. processio num. 49. Barbosa in sum. apof. in v. processio num. 26. & durb. seq. quæ declarationes sunt huiusmodi: Sacra Rituum Congregatio inherendo decretis, aliis in similibus factis, censuit, non licere Regularibus, neque Confraternitatibus laicorum facere processiones, nisi intra claustra Monasterij, carentibus vero claustris, non nisi intra ambitum, hoc est præp. muros Ecclesiæ extra vero ambitum, non nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ in hoc habent speciale privilegium aliter faciendi, die 26. Februarij 1626. in vna Hispanen. T. Tegrinus Secretarius.

Sacra Congregatio ad tollendas difficultates, quæ quotidie oriuntur circa processiones, quæ fiunt, tam per Regulares, quam per Confraternitates in Ecclesiis Regularium, inherendo decretis aliis in similibus factis, & sequanter in Cæsareoquibus 17. Martij 1627. censuit, in processionibus sanctis tam per Regulares, quam per Confraternitates laicorum ita imponendum servandum debere, ut in Ecclesiis habitantium claustrum processione fieri non possint, nisi intra claustra, & non extra, in Ecclesiis vero carentibus claustris fieri possint intra ambitum, hoc est, præp. muros Ecclesiæ, sine excedendo à iama Ecclesiæ, & per aliam intrando, sine per eandem, & præp. muros Ecclesiæ, extra vero ambitum Ecclesiæ non licere, neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere Processiones, nisi de licentia, consensu, & cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale privilegium faciendi processiones per alia loca, quibus per hoc decretum S. Congregatio non intendit præiudicari, & de hac declaratione testatur Lezana, in summa verbo processio Regularium num. 9.

Ex quibus, aliisque præallegatis etiam coniungitur extra ambitum, seu vicum, proximiorum muris Ecclesiæ, processionem pretendi non posse abique Cruce, & interuentu Parochialis, & sic pretendi non posse viterius abique interuentu Crucis Cathedralis, si vni.

fi unica est. Quare extensio per Clitarem in processionibus Confraternitatum non permittitur absque interuentu, & Cruce Parochialis, Barthol. de offi. & paroch. Paroch. cap. 12. num. 13. & in sum. Apst. decif. in v. processio num. 16. Lezani loco supra allegat. & in processionibus Confraternitatum non licet deferre Crucem, quæ per Clericos præferti solet, sed Imaginem Crucifixi, & Sandorum ex Concilio 7. Mediolanensi per Gauant. in suo manuali Episcoporum v. Confraternitates num. 51. Vel saltem in omnem casum spectat ad Episcopum cum consilio Capituli Cathedralis statueret, quod dirigenda, deducendaq; sit processio huiusmodi, quia indubitatum est, & expressè Sacre Congregationes declarant, processionem dirigendas esse, quod voluerit Episcopus cum consilio Capituli, & ad eundem cum eodem Consilio spectare rationem processionum præferre, non obstante immemorabili consuetudine in contrarium, Campani. in durt. iur. can. rub. 12. cap. 13. num. 18. Franciscus Leo in thes. fori Ecclesiast. p. 4. cap. 2. num. 145. Barthol. allegat. 78. num. 4. & in collect. ad sess. 25. de regular. cap. 13. num. 43. & 45. & 46. & in sum. Apst. decif. in verbo processio num. 1. & segg. Ricc. decif. 379. num. 4. Ahdan. in compend. canon. refol. lib. 2. tit. 8. num. 31. Rubens in aphorismis Episcopalis verbo processio num. 2. Ex quo abusus, siqui fuit, coerceri possunt, remittendo in arbitrio Episcopi, quia processionem ex deuotione Populi, & Contrarium introducere possunt ex causa ab Episcopo prohiberi, sicut aliis declarauit Sacra Congregatio Rituum in Elborensi 14. Ianuarii 1617. Barthol. in collect. Bullar. verbo processio, & Rubens in suis aphorismis Episcopalis eodem verbo processio num. 6.

7 In casu vero, quo Cathedralis, & Collegiata Ecclesia vellet eadem processionem facere, censet, celebrationem festiuitatis cum processione in viraque Ecclesia fieri debere, diuersis tamen diebus arbitrio Episcopi, incipiendo pro prima vice à Cathedrali. Quod verò ad alienationem bonorum huiusmodi Confraternitatum Doctores aliquos, iuris Ciuili præsertim, suis ambagibus rem hanc perplexam, & obcuram reddiderunt. At eorum, qui accuratius illam disceptantur perspicua, & dilucida expolitio est huiusmodi.

8 Præ omnibus annotanda sunt verba Pauli Secundi in Extravaganti Ambrosia de reb. Eccles. non alien. Ad vniuersumque enim rem examinandam, momentoque suo ponderatam incipendum est eius principium. Ea sunt huiusmodi: Ambrosia cupiditati & amobus & c. Deo dicata, ex quibus Ecclesia, monasteria, & pia loca reguntur & c. Eorumque ministri sui alimoniam vendunt, & c. occurrere cupientes, omnes alienationem, omneque pactum per quod ipsorum dominium transferretur & c. fieri prohibemus. Et mox: Alienanti verò bona Ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piarum quorūlibet, in consilio Romane Pontificis, & c.

9 Videndum igitur est, ad huiusmodi Confraternitates dicatur loca pia. Et quidem in hac specie quod sint, ac dici possint loca pia voluit speculator, in praxi, ac de theoria magister in tit. de instrum. edict. §. nunquam num. 62. Io. And. in cap. Isaacus vers. Vnum est, quod refragatur de testam. Abb. in cap. fin. not. 2. eod. tit. Calt. conf. 167. num. 4. vol. 2. Alex. conf. 219. num. 2. vol. 1. Rebut. in tr. de confratr. decif. Gabr. de pia cap. concil. 1. num. 5. & segg. Valach. decif. 105. Tum quia de relictis Confraternitatibus, tanquam relictis ipsi locis, debetur quarta Episcopo, per Barbaz. conf. 1. num. 4. col. 1. Alex. conf. 102. num. 5. vol. 7. Vbald. de Cen. Episc. cap. 15. num. 5. & segg. Tum quia Episcopus potest, ac debet eas, tanquam pia loca visitare, Feder. de Sen. conf. 112. §. Concil. Trid. sess. cap. 8. de refor. Et tum quia legatum pie causæ factum eis concedi potest. Calt. conf. 5. vol. 2. Alex. conf. 102. num. 3. Decius plures alios adducens conf. 72. col. 3. vol. 1. Pauli conf. 34. num. 5. vol. 3. Tum etiam quia illius opera multa pietatis exercentur, Capra conf. 54. num. 10. Dec. d. conf. 72.

Hoc posito fundamento, pro huius questionis facili resolutione tres iuris certissimæ conclusiones constitui debent. Prima est, Extravagantem Ambrosia procedere etiam in alienatione bonorum, non solum Ecclesiarum, & Monasteriorum, sed etiam omnium quorūlibet locorum piorum, vt per Abb. in cap. nulli in fin. eod. tit. Franch. in cap. 1. eod. patiet. tit. in 6. Paris. d. conf. 34. Felix. conf. 12. & in cap. de quarta de præscript. Dec. d. conf. 72. & 118. Et habetur expresse in d. Extravaganti verbis superius relatis.

Secunda est declaratio prima, vt scilicet, tunc illa procedat, quoties dicta loca fuerint Episcopi auctoritate fundata, siue erecta, Rebut. in compend. alien. rer. Eccles. num. 56. & 57. Rodano. q. 28. num. 12. Afflict. de iur. probam. num. 12. Caf. de Barz. dec. Roca Bonon. 124. Valach. decif. 105. Sayr. decif. 3. de relig. dom. ac de Ponte conf. 18.

Tertia conclusio est. Quoties bona huius Confraternitatis eo animo sunt legata, donata, data, vt ad opus Ecclesie, siue Oratorii necessaria, & ad diuinum cultum, necnon ad sacram suppellectilem, aliaque Ecclesie ornamenta, atque ad pauperes subleuandos, puellaique miserabiles nutriendas, pro elemosyna eroganda sacerdotibus libi celebrantibus, ac pro sustentatione presbyteri Rectoris ordinarii, aliorumque ministrorum in earundem Confraternitatum Ecclesiis existentibus, talia loca iudicanda sunt pia, atque adeo eorum bona non possunt alienari sine solemnitatibus requisitis in alienandis bonis Ecclesiarum, ac piorum locorum. Ita præ cæteris tradunt Zabarel. conf. 11. col. 1. ac per tot. & conf. 13. in princ. Socin. Sen. conf. 82. num. 34. vol. 4. Quam conclusionem procedere, etiam in Confraternitatum erectione non interuenient Episcopi auctoritas, docent Rebut. in d. compend. num. 34. Guicr. lib. 1. can. quæst. cap. 9. in fin. Caf. Barz. d. decif. 124. Ioseph Ludovic. decif. Persp. 93. ac Rota Romana, in qua dictum fuit, quoad prohibitionem alienationis nullam esse differentiam inter bona Ecclesiastica, & Confraternitatum localium, vt refert Seraph. decif. 724. num. 7. & ita demum firmat Menoch. de temp. possif. remed. 15. num. 16. & 34. qui fit intelligendus esse ad Doctores aliter sentientes, etque ad mentem d. Extravagantis.

10 Eoque magis ad asserendum, est si accesserit saccus, 10 quo induitur Confraternitas, quo signo distinguatur à laicali, vt per Rotam in vna beneficiaria S. Laurentii in Damato 7. Februarii 1628. coram Durano p. 3. d. decif. 144. num. 1. Concurratque insuper Ecclesia, quæ sit eisdem Confraternitatis, quæque alique auctoritate ordinaria, vel pontificia fundari, aut erigi non potuit, vt per Rotam eamdem Certo in Caietana bonorum 3. Decembris 1649. §. quæ autem. Quando enim alicui Ecclesie vnica est, atque aggregata aliqua Confraternitas, exigente præsertim ad ea Camera Apostolica solutionem decimatum, quæ solui solent pro solis bonis Ecclesiarum, & locorum piorum, non solum resultant qualitates in d. Extravaganti expresse, sed tollitur possibilitas, quod eiusmodi Confraternitas possit esse laica, dum eius bona constata sunt ex bonis legalis ad diuinum cultum, super quibus laici nullam possunt habere, neque exercere iurisdictionem.

Atque ex his concluditur, quæ tradit D. Cardinalis de Luca in hac materia, alique præsertim iuris Ciuili periti, qui non considerant loca, sed personas. Cætera in hanc rem vide, quæ alibi dixi.

Fuit hic certè bonorum Ecclesiasticorum olim laudabilis, optimisque vñs, & ne humana audacia ijs siue per venditionem, aut commutationem, aut legationem, aut quacumque alia ratione ab Ecclesijs alienando, & in profanos vius conuertendo absteretur, multis Conciliorum decretis, sanctorumque Imperatorum, & Parrum statutis id inhibitorium fuit. Nam in Ancyrana Synodo circa annos Christi 308. statuitur, Presbyteros res Ecclesiarum debere vendere cap. 15. & 12 q. 2. can. Si qua. In Arelateni

latenti Synodo secunda anno 326. sancitur cap. 28. ut qui obtinent fiduciam suppetit, aut negauerit, ab Ecclesia, qui fraudem fecit, excludatur. Confirmatur in Valenti Synodo. Et quia multis in locis quae Ecclesij confitebantur, ab Episcopis nonnullis praecipiebantur, per exiguo Ecclesij relicto, idcirco in Antiochena Synodo decretum anno 344. ut Episcopus, si commutat Ecclesiam in suos usus domesticos, eiusque commoda, vel agrorum fructus domesticis suis, aut propinquis aut fratribus, suisque committat, penas perferat cap. 25. Extat etiam Canon, in quo sancitur, ut orata sui Episcoporum donatio, vel venditio, vel commutatio rei Ecclesiastica absque subscriptione, & collaudatione Sacerdotum, & vicissim Sacerdotum ab alienatione sine approbatione Episcopi. Hoc decretum 12. g. sine exceptione dicitur esse ex epistolis Leonis Papae ad Episcopos Siciliae. In decretis autem Iuonis lib. 2. legitur in impetio exemplari, esse ex Concilio apud Valentiam, sed inuenitur nec in epistolis Leonis, neque in Valentino Concilio vel Gallie, vel Hispaniae, verum extat in decretis Concilii Carthaginensis 4. cap. 32. tom. 1. Concil. Idem statuitur in Agathensi Synodo cap. 7. & 48. 49. & 51. & confirmatur a Symmacho Primo Papae in decretali sua cap. 1. & in Synodo Romana ab eodem habita. Item in Turonensi cap. 3. & Aurelianiensi 5. cap. 13.

- 14 In eadem sententiam Iulianianus Imperator 443. C. de Episc. & Cler. Episcopum mandauit, ne ea, quae Ecclesij relicta sunt, sibi adserviat, sed in necessariis usui Ecclesiae impendat. Idem sanxit, vasa sacra, & vestes non posse oppignorari, aut alienari, nisi ob captiuorum redemptionem lib. 18. C. de sacris. Eccles. In Concilio Carthaginensi 4. anno 401. cap. 95. sancitur, qui alienatione defunctarum aut negent Ecclesij, aut cum difficultate reddant, tanquam gentium necciores excommunicantur 23. g. 2. can. qui oblationes. Idem praecipit cap. 4. Agathensi Synodo 13. g. 2. can. Clerici, vel secularis, 13. & in Valenti cap. 4. 13. g. 2. can. qui oblationes, Aurelianiensis 5. cap. 16. Mariconensis 1. cap. 4. ut licet videre apud Carthaniam in epis. Concil. fol. 130. & 164. In Romana Synodo 6. a Symmacho celebrata sub anathematis pena praecipitur, ne vllus bona Ecclesiae a fidelibus ablata occupet, & quasi propria possideat. Idem sancitur in Concilio Parisiensi 1. cap. 1. Carthanza fol. 329. 6. In Synodo Aurelianiensi 4. cap. 19. constituitur, ut quid Ecclesia collatum sit, nec de collatore, neque ab illius heredibus repetendum, Carthanza fol. 122. 6. Item ut quia Episcopus Ecclesiae detulit, heredes sui non auferant cap. 14.

- 15 In Concilio Toletano 2. anno 529. habito cap. 4. sancitur, ut Clericus Ecclesiae, cui praestigellus, vineas, & alia huiusmodi usque ad diem obitus sui possideat, nec suis propinquis ea testamento legat, sed Ecclesiae relinquat. In Aurelianiensi Synodo 4. anno 550. iuxta Panuinum celebrata, decreuitur, ut si quis Episcopus alterius Ecclesiae Clerico de facultatibus suae Ecclesiae aliquid sub titulo quoquoque donauerit, ipsi eius obitus, qui accepterit, ad Ecclesiam, de cuius facultate discesserit, perueniat. Synodus Aurelianiensis 5. cap. 14. sancitur, ut nullus Episcopus aut eiuslibet ordinis Clericus, vel alia quoquoque personam, alterius Ecclesiae res aut pecuniam occupet. In Synodo Hispanensi 1. cap. 1. statuitur, ut Episcopus, qui rei proprias, exceptis filijs ac nepotibus, alteri, & non Ecclesiae sua dimiserit, quicquid de Ecclesiae rebus aut donauerit, aut vendiderit, aut quoquoque ad Ecclesiam transferat, irritum habeatur. In Toletana Synodo 9. anno 658. iuxta Panuinum, iuxta alios autem anno 673. habita, decreuitur cap. 1. ut nullus Sacerdotum vel ministrorum ex rebus Ecclesiae, quae a fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri suo committat. Ita etiam Eugenius Primus Romanae Ecclesiae Episcopus Romae in conuentu statuit, Episcopos non licere Ecclesiae bona in proprios usus committere. Et quo minus hoc fieri possit, filijs ac nepotibus, & propinquis eius, qui constituti, vel ditanti Ecclesiam, licentia datur, ut si Sacerdotem, seu alium ex collatis rebus viderit ferrere, ipsum aut compescant, aut Episcopo indicant. Quod si reus pergit, excommunicetur. In Toletana 9. Synodo cap. 6. sancitur, si Episcopus tertiam partem, cuius filii de oblationibus debent, aut ipsi Ecclesiae, unde habet, aut alteri, quam elegerit, velis

conferre, ratum ac firmum habeatur, Carthanza in epis. Concil. hic ad marginem addit Nota, inquit, quod hic nulla sit mentio conuersionem, sed tantum Ecclesiarum ipsius In Synodo Nicena 2. anno 788. celebrata statuitur cap. 12. Si quis Episcopus, vel monasterij praefatus ex Episcopatus vel monasterij agrum in Principis alium, aut Magistratus manus alienet aliqui, vel alteri personae tradat, ut ea traditis suis nullius momenti. Item: Ne liceat ex huiusmodi bonis quicquam sibi vendicare, vel proprijs cognatis enlargiri. Sed si sint pauperes, vel pauperibus suppeditet, non autem eorum praetextu res Ecclesiae vendiderit. Sin autem detrimentum afferre causetur, nec quicquid ex agro emolumentum percipit, ne sic quidem Magistratus, aut Principibus, qui sunt in eo loco, venundet praedium, sed Clericis, vel agricolis. Si autem aliqua improba soliditate ventur, & ab agricola, vel Clerico agrum praes, vel magistratus emerit, sic quae nullius sit momenti venditio, & Episcopatus, vel monasterij restituantur. Qui secus fecerit, ipsi Episcopus, vel monasterij praefatus exstretur ab officio. Aquigrani Synodus habita fuit sub Pipino, Ludouici filio anno 829. in qua multa decretauntur contra eos, qui negabant peccatum esse res sacras Deo, & Ecclesiae donatas ad alios usus conferre tom. 3. Concil. In Concilio generali 8. Constantinopolitano anno 870. habito cap. 15. decreuitur, ut Episcopo vendere, vel vicemque alienare vasa, aut vestes sacras, nec vllas rusticas possessiones vendicare liceat, ne propter hoc Ecclesiarum redditus ledantur. Eodem Concilio eam. 18. praecipitur, ut rei, quas Ecclesiae ex longa consuetudine habent aut donatas, & ob eis 30. annos possessione sunt, nequaquam a seculari potestate eis abstrahi debeant. Qui contra fecerit, sit sacrilegi. Et Carolus Caluus in ep. ad Clerum Rauennarem scribit, Episcopos & Rectores monasteriorum, ac rerum, seu secularium Ecclesiasticarum dispensationes, eas non vt proprias, sed vt vici fiduciam, pretia peccatorum, stipendia ierorum Dei & pauperum debere fidei deuotione tradere.

In Moguntina Synodo anno 888. habita cap. 11. adiungitur praedium Ecclesiae infamum, anathematis, & exilio inter puniri. In provinciali quadam Synodo Galliae a Carolo Simplici habita, decreuitur circa annum Domini 903. bona Ecclesiastica sancta esse dicere, quia nefas sit politici viti ab alienare, atque in profanum usum committere, P. Amilius in vita Caroli Simplicis. V. Rufinus Secundus in Synodo Claramontana anno 1095. statuit, ut laici nec decimas vendant, neque retineant. In Lateranensi Concilio sub Alexandro Tertio habito anno 1180. statuitur quodque ne laici decimas Ecclesiarum in alios laicos possint aliquo modo transferre. Si quis vero receperit, & Ecclesiam non tradiderit, Christiana sepultura priuatur cap. 24. & cap. 19. sancitur, ne rectores, & consules quauis Ecclesij onera impendant, & grauius crebrisque ex aliorumibus eas premant ita, ut sine solata sua exprolatione sine quolibet alio sibi arbitrentur agenda de bonis Ecclesiarum, Clericorum, & pauperum Christi vltimis deputatis circa hoc Ecclesij non sint vniuersi & multis. In Turonensi Synodo anno 1163. ab Alexandro Tertio habita praecipitur, ut quicquid alicui laico Ecclesiam, decimam, concesserit, excommunicetur. Auentinus lib. 6. anomalum in Synodo quadam Alemaniensi anno 1224. sancitur, si fundatores Ecclesiarum, vel heredes ipsorum partem decimarum, vel aliorum prouentuum Ecclesiasticorum, in quibus suis habent patronatus, sibi retineant ex parte, & nihilominus representent Clericos ad easdem, anathemate feriantur, cum Clericis, quia Ecclesij representantur, tom. 3. Concil. Edita quocumque sunt aliquot decreta hac de re in Colonienfi Synodo anno 1266. habita, & in Tridentina, de quibus alibi.

CONSULTATIO XXXII.

An consuetudo, ut primo loco nominatus à patronis ad Parochialem Ecclesiam de inopatronatus, insinuat absolvere sine concursu, & secundo loco nominatus intret solum in casu defectu primi, sit valida, & servanda?

C Enseo respondendum, huiusmodi consuetudinem, quatenus etiam legitime consuetudinem, non esse habendam in consideratione, atque adeo instituendum esse concursum inter dictos duos presentatus; quia si concursus requiritur, ut ex infrascriptis requiritur, non potest evitari respectu contrarie Consuetudinis iuxta antiquam notam S. Congregationis ad *Com. cap. 18. sess. 24. De reform.* in hac verba: *Omnia cura, atque diligentia adhibenda est, ne prava consuetudine usus inducatur apud Episcopos largidissimi Penetia, ut in vacationibus Parochialium Ecclesiarum non adhibetur examen, quod vocatur per concursum, sed curandum est, ut decretum Concilii Tridentini, & motus proprius Pij P. in huiusmodi concursu omnino servetur.* Ponderato præsertim, quod talis consuetudo dicitur prava, & consecretur irritabilis, & reicienda; & ponderata dispositione tam Sac. Concilii, quam dictæ Constitutionis B. Pij, vbi irritantur provisiones aliter factæ, ex qua irritatio sonante in decretum irritans non potest induci consuetudo in contrarium, *cap. si rempore de elect. in 6. Gonzal. gl. 67. num. 12. & seq. Grat. discept. for. cap. 944. n. 7. Rota dec. 149. n. 2. p. 2. divers. & dec. 514. n. 26. & seq. tom. 3. 4. p. rec. & d. 303. n. 13. p. 5. rec.*

3 Resergetur reduci ad videndum, utrum in dicta forma presentationum intelligatur necessarius concursus, quantum requiritur, quando patroni laici presentant, illicque solum admittuntur ad concursum, & ex illis Episcopus eligat digniorum, ut ex declarationibus S. Congregationis firmat Gonzal. *gl. 6. n. 134. Garz. p. 9. cap. 2. num. 351. cum alijs per Viann. de iur. par. lib. 10. cap. 1. n. 59. & declarationes etiam habetur impetræ ad d. cap. 18. sess. 24.*

3 Et necessarius omnino videtur, quia sunt in effectu presentati duo, licet præterdatur secundum loco presentatus causatus in defectum primi, quia illa verba primo loco, & secundo loco sunt æquinoxia, & æque possunt intelligi cumulatione, ac subordinatione, ut evincitur rationando patet. In hac specie autem, stante ambiguitate, sunt accipienda potius cumulative, quia tali modo proaviso reducitur ad formam desideratam à Concilio, quod S. Congregationi cordi esse solet, cum agatur de favore Parochialium, ut eis per viam concursus provideatur, prout firmant Addens ad Gregorium XV. *dec. 494. n. 6. & Viann. d. lib. 1. cap. 2. n. 35. Attento præsertim, quod ea interpretatio est accipienda, per quam dispensatio redditur rationabilior, l. Salinus Arrigo ff. de legat. prestand. Ror. dec. 30. n. 14. p. 3. rec.*

4 Tum quia dicto modo presentando primo, & secundo loco, non exprimendo unum in defectum alterius, est in fraudem dispositionis Concilii; presentantur enim in effectu duo, & præterdatur euitari concursus, quod non est iterandum. Eadem enim facilitate, qua nominantur duo, eodem tempore, posset nominari secundus post non effectuatam presentationem primi intra quadrimense, cum post primam presentationem possit Patronus laicus facere secundum tam variando, quàm cumulando, ut per Garz. *de benef. p. 8. cap. 9. n. 211. & seq. Viann. d. lib. 10. cap. 1. n. 10. & 11. Barbol. de offic. Episc. alleg. 72. n. 15. t. & 158. vel saltem expresse declarare, quod secundus presentabatur, quatenus presentatio primi non habuisset effectum.*

5 Tertio, quia vbi Patronus presentat aliquem secundo loco simpliciter, non facta mentione de primo, nec dixerit variando, nec cumulative, nec à primo recedendo, tali casu valet talis secunda presentatio, & da-

tur optio Episcopo, qui iudicio suo potest, ac debet gratificare primum in paritate meritorum, *cap. cum autem, vbi Doctores, & gl. 2. de iur. p. Rocch. de iur. par. in v. honorificum p. 1. n. 38. cum allegatis à Barbola d. alleg. 22. n. 159. imple huiusmodi autem paritate non potest Episcopus melius iudicare, quàm mediante concursu.*

Quarto, quia illa verba, quæ sequuntur, prentes 6 institui respectu, repugnant dictæ presentie subordinationi, attento, quod illa dictio respectu nata habet referentiam singula singulis ex allegatis per Casal. *dec. 581. n. 3. & Ror. dec. 182. n. 2. p. 6. rec. & sic intelligitur per viroque pari modo aquæ principaliter petita Institutio, non pro secundo in defectum primi.*

Quinto, quia si intet duos presentatos ille præferatur in paritate votorum, qui est magis qualificatus, *cap. 3. de iur. par. Rocch. in d. v. honorificum p. 15. num. 41. Lambertin. p. 3. lib. 2. q. 5. princip. art. 24. num. 3. in fin. Roland. conf. 47. num. 71. & seq. lib. 1. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 22. q. 14. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 21. num. 130. Viann. de iur. par. lib. 12. cap. 9. n. 3. & Barbol. in d. alleg. 22. n. 200. Butart. d. c. 316. num. 13. multò magis id procedere debet in casu, quo unus presentatus superat alium voce suffragio; & regula est, quod ille fit præferendus, qui maioribus iuvatur meritis, & à pluribus presentatus, d. cap. 3. de iur. par. itaque Abbe. num. 1. & 3. & alij, & in specie doctor præferendus est minus docto, ut firmat Viann. *de iur. par. lib. 12. cap. 9. num. 22. & seq. Mallob. in Prax. ad Concurs. requisi. 5. dub. 2. n. 2. maior autem habilitas, & doctrina cetis non potest dignificari, nisi per concursum.**

Et quidem quatenus alter prævaleat voci, prævio 8 simpliciter examine est instituendus, si verò non excedat, sed æqualia habeat suffragia, est loco concursus iuxta distinctionem constantissimè servatam ex cumulatis per Buratt. *dec. 921. num. 1. tom. 3. Greg. dec. 494. num. 2. & ibi Belor. num. 4. Duran. dec. 94. num. 10. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 21. num. 131. Mallob. de Concurs. pral. 7. dub. 25. num. 6. & seq.*

Idque non obstat altera consuetudine, cuius vigore 9 præterdatur, quod citra concursum instituendus fit primo loco presentatus, perinde, ac si secundus presentatus conditionaliter veniret instituendus casu, quo primus assequi non posset.

Quia verba presentationum, ut cetera omnia, non 10 possunt accipi, nisi prout subiecta materia patitur, Man. de iur. lib. 3. tit. 7. n. 1. cum seq. Rol. in rec. dec. 41. p. 4. tom. 2. n. 2. & apud Cenc. de Conf. dec. 443. n. 13. & 102. n. 7. subiecta autem materia non patitur, ut Patroni laici possint plures presentare, nisi cumulative ista, quod gratificatio fit Ordinarij, non presentantis, Clement. plures de iur. par. Canales. *dec. 517. n. 6. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 17. n. 161.*

Nulla facta distinctione, quis primo, vel secundo loco 11 fuerit presentatus, ut videtur est in *cap. quod autem 5. de iur. par.* vbi Glos. notabilis, quam satis explicatio. And. videmus in summario n. 1. item tenets: *Presentatus secundo loco à Patronis successit post primum si institutus sit, valet institutio, & c. & in cap. cum autem 2. c. eodem tit. de iur. par.* vbi Ancharan. n. 6. & seq. egregie Buratt. *conf. 379. d. 10. & Sperell. dec. 180. d. n. 29.*

Alloquio facile esset Patronis laicis ita plures presentando munus gratificationis sibi usurpare in staudem Sacrorum Canonum; ficut enim expresse non licet, ita non decet indirectè, *l. non dubium C. de legibus, l. qui salvis, ff. eodem.*

In Parochialibus verò pluribus presentatis per vota 13 paria à patronis laicis, licet non sit locus simplicis, & absolute gratificationi Ordinarij, sed ita demum quatenus Episcopus eligit alterum ex approbatis in concursu iuxta declarationem S. Congreg. qua Gonzal. *ad reg. 8. gl. 6. n. 138. cum alijs supra allegatis, idè non est aptenda via, ut laici plures possint ita presentando subordinatione deludere edictum de concursu, & gratificationes sibi usurpare, & sic extendere, quod parè, & strictè accipiendum est,*

est, Calder, *conf. 16. de her. par.* Pacius Iordan, *Elucid. diuers.* vol. i. m. de re heredit. lib. 10. tit. 7. m. 247. Barboi. de offic. Episc. alleg. 72. n. 161. Vbi quod ista variatio concessa patronis laicis praesentandi plures, quamvis cumulatim, tanquam exorbitantes, ita sitque interpretatio accipitur, vt non excedat duos, ergo multo magis cauendum, vt pluribus praesentatis a pati numero patronorum possint laici etiam expressè ita concipere praesentationem, vt quem ipsi maluerint, cogatur Ordinarius iustificare; nec verba primo loco, vel secundo loco, quae lapsus ordinationem composibilem cum praesentatione committunt, possunt habere vim diffinitionis praesentationis, inducendo conditionem subordinationis, quae si regulariter non praesumitur, Grat. *descript. 136. n. 14. & disp. 718. n. 13. & seq.* multo minus interpretationem accipit, vbi repugnat subiecta materia ex deducis.

- 14 Et animaduertendum, quod in caso, quatenus attendenda esset haec consuetudo euitandi concursus, non tamen probatur ita, vt conclusa secundo loco praesentatum, praesentem numero suffragiorum praesentantium, esse posthabendum in institutione; vnde succedit conclusio, quod, non probata consuetudine in indiuiduo, non sufficit, quamvis generice fuisse probata, nempe in casu paritatis suffragiorum, Grat. *disp. 767. n. 9. & disp. 973. n. 40. Rot. in re. p. 7. dec. 124. n. 20. & p. 4. r. c. tom. 2. dec. 488. n. 9. & dec. 94. n. 3. & dec. 323. n. 4. & p. 6. dec. 185. n. 6. & coram Cardinali Corrado dec. 139. num. 25. apud Viliam. de heredit.*
- 15 Ad istum enim effectum debent testes interrogari interrogatorio de hac re speciali. Quod si nihil congrue responderint, hoc solum sufficeret ad institutionem praesentis maioris numero suffragiorum, admissa etiam consuetudine generica, cum venissemus in decisorij, Grat. *dec. Martij. 237. n. 27. Late Rinaldi in prax. p. 1. c. 2. in 91. Bural. dec. 735. n. 7. & seq. Grat. *descript. 486. n. num. 29.**

CONSULTATIO XXXIII.

An Regulares habentes Conservatores legitime electum debeant coram eodem Conservatore conueniri in causis iudicialibus requirentibus discussionem, & iudicalem indaginem, quando sunt Rei. An possint coram Ordinario? Die 24. Martij 1657. Sacra Congregatio Eminentiss. & Reuerendiss. DD. Concilij Tridentini Interpretum, inhrendo declarationibus alijs editis, censuit, Regulares etiam Reges debere in huiusmodi causis iudicalem discussionem, & indaginem requirentibus coram Ordinario, & non coram Conservatoribus conueniri.

Cum autem aliqui Regulares asserant habere Privilegia expressa, & specifica, etiam circa huiusmodi cognitionem iudicalem per suos Conservatores legitime electos faciendam; ideo queritur, *an eis obesse praedicta declaratio?* Videtur non obistere, Primo quia, quicquid sit de declarationibus alijs editis, id videtur exprimere literaliter dispositio Constitutionis Gregorij XV. in qua Conservatores iuxta illius praescriptum eligendi non deputantur, vt nulli, & simpliciores Conservatores pro conservandis, & defendendis Regularibus a manifestis iniurijs, & violentijs, quales committuntur fuerunt in cap. 1. & n. de offic. & potest. iudic. delegat. in 6. sed considerantur, & nominantur etiam tanquam Iudices, vt in §. 1. a. & to. cum expressa, & speciali iurisdictione illis attributa in eis causis tantum, in quibus Regulares, tanquam Rei coram ipsis trahi, & conueniri conuincuntur. Ex huiusmodi enim Iudicio denominatione concessa censetur facultas procedendi in dictis causis, etiam re-quirentem iudicalem indaginem ex deducis in *descript. 616. n. a. & p. 3. recet.*

- 2 Deinde quia §. 9. d. Constitutionis concedens dictam

iurisdictionem literaliter comprehendit actorem trahentem, & conuenientem Reum trahentem, & conuenientem, & Iudicem, coram quo dicta actiua, & passiva tractio, & conuentio exerceri debet, prout inde dato obicitur dicti Iudicis, Actoris, & Rei, necesse est reuolui processum formaliter iudicialis, & cum tunc indaginem, & discussionem iudicalem inter *cap. fin. de verbor. signific. & dixit Rot. in Colagutiana Beneficiorum de Motivo 11. Febr. 1617. coram Cocino.*

Præterea quia eadē Constitutio §. 6. & 7. praefinitum vni-
3 cum casum dominat, in quo Regulares conueniri debent coram Ordinario, nempe si electum, illiusque electionis instrumentum coram Ordinario non exhibuerint, huc specialis expressio continet tacitam ademptionem iurisdictionis in quolibet alio caso, etiam si Ordinarius generalem habeat iurisdictionem, Angel. *conf. 375. n. 1. & generaliter quilibet dispositio includens certam rem, seu personam excludit reliqua, Ruin. conf. 112. n. 3. lib. 5. & quod in privilegio, seu facultate aliquid faciendi, inclusio vnius importet exclusionem alterius, Castr. *conf. 468. super hoc pando lib. 1.**

Irem quia hoc idem specialiter ordinauerat Gregorius XIII. qui concessit Regularibus Conservatoribus specialibus, postea omnes in hoc pariformiter tractando, generaliter concessit, quod ipsi Regulares in omnibus laicis Civitatibus Conservatores semel elegerint, & electionis instrumentum coram Ordinario exhiberent, ad vnum, eundemque specialiter expressum effectum, vt coram dicto Conservatore tantum conueniri debeant, alioquin coram locorum Ordinarijs conueniuntur, quae concessio habetur impressa post declarationis Concilij Tridentini *sess. 7. cap. 5. n. 4.*

Haec concessiones in hoc specialiter, & expressè adhaere
5 dicta Constitutio Gregorij XV. §. 6. & 7. quae via fuit formalis, & praecisa verbis, alioquin coram Ordinario conueniantur, expressis in dicta Concessione Gregor. XIII.

Non obstat, quod neutra Constitutio loquatur de causis requirentibus iudicalem indaginem. Primo quia nec minus restringuntur ad causas pro manifestis iniurijs, sed generaliter, & indefinitè loquentes indefinitè intelligi debent, & si aliter voluissent, expressissent, *Glot. in cap. fin. de potest. iudic. deleg. in 6. v. non praesumunt*, ibi *quia hoc voluissent, hoc addidisset, sicut ibi fecit, l. si sumus §. non dixit ff. de acqu. heredit. & l. a. §. 1. de iudic.* Immo cum abuluerit tantum iurisdictionem quoad causas, in quibus sunt actores, tamen confirmata tota iurisdictione, quam antea habebant, quia constat de iurisdictione voluntate Pontificis ad iurisdictionem quoad causas, in quibus sunt actores, & ideo ultra terminos limitationis non est extendenda, l. voluntas C. de excessu. & l. fin. C. in ex. pro mar. & cap. auditis, & cap. cum eum de scriptis.

Secundo, quia eorum contextus, & verba ita necessaria
7 rō continent iudicalem indaginem, & discussionem, vt superius, & inanis reputata fuerit illarum expressio. Impossibile enim est, quod aliqui trahant, & conueniantur coram Iudice, & quod materia, pro qua trahitur, & conuenitur, non indagetur, & discutatur iudicialiter.

Postremo quia iugantur privilegia specialia quibus
8 dum Religiosis concessa à Summis Pontificibus, vt à Ioanne XXII. Martino V. & Gregorio XIII. Continent enim dicta privilegia eadem ferè verba, quae continentur in Conservatorij Eugenij IV. super quae emanauit *descript. 616. p. 2. rec.* firmans comprehensionem causarum requirentium indaginem iudicalem inde resolutam.

Vnde cum dicta privilegia non fuerint reuocata, sed
9 simpliciter redacta ad terminos Constitutionis Gregorij XV. vt in specie declarauit Sac. Congr. Concilij in hoc decreto.

Præm. Constitutio fel. rec. Gregorij XV. circa Conservatores Regularium, publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentiss. S. Congreg. Conc. Trid. Interpretum super editis, aequè afficit, & comprehendit Religiosos Societatis Iesu, ac reliquos Regulares ita, vt omnia alia praedicta Societatis privilegia fuerint redacta ad terminos d. Constitutionis, & sic in posterum debeant ab eis eligi Conservatores iuxta formam, & tenorem praefatae Constitutionis, Responsum, huiusmodi Constitu-

rationem cum declarationibus, ut prefertur edictis, qui officio Religiosis Societatis lesa, atque aliorum Ordinum, & Conseruatorum ad illius preceptum esse eligendos, non obstantibus quibuscunque privilegiis, quippe quoniam sunt reuocata ad terminos ipsius Constitutionis; & in eadem fuerit etiam declaratum Regulares, et alieno grauatos, ad rationem, & pro telementorum executionibus obligatos coram Conseruatoribus, quatenus illos habeant, conueniri debere, ut in subiecto decreto.

11 An Regularis grauius ete alieno, vel ad rationem, vel telementorum executionibus, possint conueniri coram Ordinario, si conseruatores non nominauerint intra tempus habile ab Ordinario preceptum, respondit, Regulares in casu predicto coram Ordinario locum esse commendas, sed ad preceptum Constitutionis s. me. Gregorij XV. Conseruatores non elegerint, ipsique electionis documentum intra preceptum tempus in altis Curia ipsius Ordinarii non exhibuerint, ac dimiserint.

12 Ita vero eum expediri non possint absque discussione, & indagine iudiciali, vtque dicendum videtur, super dictam S. Congregationis declarationem non obstat Regularium priuilegijs.

13 Non esse insuper reuocata per dictam Constitutionem Gregorij, led adhuc subsistere resoluendum videtur; si quidem obseruantia subiecta post Gregorianam declarata, non fuisse reuocata, cum per ipsam plures Conseruatores processerint in causis requirentibus iudicalem indaginem. Obseruantia autem, etiam vnius actus, deseruit pro interpretatione, Rota coram Barato dec. 679. n. 9. & in Florentina Iurisprax. de Riccalis 11. Feb. 1604. §. non obstat coram Lancellotto, & coram Eminentijs. Orthobono dec. 165. n. 19. & add. deseruit obseruantia interpretatione, vt prefertur interpretationi magis veræ, & iuri magis conformi, Hond. conf. 92. n. 30. lib. 2. Rot. coram Barato d. q. 44. n. 6. & coram Eminentijs. Orthobono dec. 1001. n. 20. & in Barcinonensi. Canonicius 15. Decembris 1645. §. nec predicta coram Royas.

14 Non obstat, quod in Constitutione Gregoriana in nouetur Constitutio Bonifacij VIII. cap. fin. de Iudic. deleg. in 6. quia hæc in nouatur non plus operatur, quam si Constitutio conderetur de nouo; condita autem de nouo non derogaret iuri particulari priuilegiorum iuxta cap. 1. de consue. in 6. & cum disponat de Conseruatoribus, qui sunt tantum Conseruatori, non se extendit ad Conseruatores, qui simul etiam sunt Iudices, quales sunt electi Regularibus vigore eorum priuilegiorum, in quibus leguntur hæc verba: In quibus deputati essent Conseruatores, & Iudices. Dictio enim copulativa, Et, attribuit Conseruatoribus qualitate etiam Iudicis, Menoch. conf. 497. n. 17. Rot. dec. 165. n. 11. §. 5. res.

15 Neque item obstat, quod in dicta Gregoriana derogatur omnibus priuilegijs, & proinde etiam quatenus contraria Constitutioni Bonifacij in nouatur; quia derogatur cum clausula quoad ea, quæ presentibus aduersantur; quatenus autem concedunt priuilegia Conseruatoribus procedendi in causis requirentibus iudicalem indaginem, non aduersantur dispositis in Gregoriana, cum non disponat oppositum, nec dispositio Bonifacij VIII. id veritas, venit nomine presentium, cum non sit inserta in Gregoriana, led tantum sit in nouata, nec dicta priuilegia obstant in nouationi, cum possit stare in nouatio dictæ Constitutionis cum priuilegijs ex deductis. Cum ergo sitque dictum derogari priuilegijs, quatenus aduersantur dispositis in Constitutione Bonifacij, derogatio quoad vnam partem, non debet extendi ad aliam, cum materia derogationis sit strictè accipienda, & Innocentius C. de Testam. Gemin. conf. 15. n. 2. Oldrad. conf. 590. num. 10. Crauet. conf. 26. num. 7. Rot. coram Penia dec. 1582. num. 10.

16 Nec denique obstat declaratio Sac. Congregationis, de qua supra, quia, cum sit generalis, recipit interpretationem, quod non comprehendat in specie priuilegiatos, qualis interpretatio abbas emanauit in simili declaratione generali, quod Abbates non possent bene-

dicere ea, in quibus requiritur Sacra Vnctio; siquidem postea declarauit, quod ea declaratio non comprehendat priuilegiatos in specie, ita sub die 10. Septembris 1616. Conf. 375. apud Bullar. Caffenianum.

At nihilominus censio, peritendum esse in superius adducta declaratione Sac. Congregationis Concilij pro iurisdictione Ordinariorum; siquidem ita in tali casu rationari necesse est post dictam Constitutionem Gregorij XV. de exemptione priuilegijs. Examen, & discussio quorundam casuum non potest fieri sine iudiciali indagine, idest, sine processu, & liti institutione. De iure autem communi Conseruatores tam Regularium, quam alij quicumque, potestatem, & iurisdictionem non habent, nisi in defendendo à manifestis iniurijs, & violentijs, in ijs tamen, in quibus non requiritur iudicialis indago, iuxta d. cap. 1. & cap. fin. de off. Delegat. in 6. Gloss. in d. cap. 1. in verb. Conseruatores docentque Syluest. in sum. verb. Conseruatores in print. & quæst. 3. Mirand. in Manual. print. regul. p. 2. q. 47. art. 1. & 7. conclusio. 1. Cocchiet. de iurisd. in exempli. p. 1. q. 39. num. 1. & 6. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 34. q. 1. 3. & 7. Barbof. de offic. Episc. alleg. 106. num. 1. 6. 30. 32. Lezan. regul. quæst. p. 2. cap. 10. num. 5. & admittit Rot. in d. 61. n. 1. p. 2. res.

Et cum tali iuris dispositione concordat Concilium Tridentinum in cap. 15. sess. 14. de reformat. prohibent Conseruatoribus vltimum Tribunal habere erectum.

Quod si dicti limites excedantur, apposita est poena suspensionis per annum ab officio contra Conseruatores, & poena excommunicationis late sententie contra procurantes talem excessum, à qua non absoluntur, nisi postquam parti satisfecerint, d. cap. fin. de offic. Deleg. in 6. si tamen sit parti litigans, quæ id procuret, vt pondetant Nauarr. in manual. cap. 27. num. 125. Rodric. quæst. regul. tom. 1. q. 67. art. 20. Mirand. d. q. 47. art. 9. Barbof. d. alleg. 106. n. 49.

Dictaque iuris communis, & Concilij dispositio confirmata fuit per d. Constitutionem Gregorij XV. dum in ea Pontifex expresse in nouat d. cap. fin. de offic. Deleg. in 6. in omnibus, quæ tali constitutioni non aduersantur, prout etiam in nouat dictas poenas.

Et in terminis huiusmodi Constitutionis declarauit alias de anno 1624. Sacra Congregatio Concilij, attendendam esse dicta dispositionem iuris per hæc verba: Congregatio Concilij censuit, non esse substatam facultatem per Constitutionem Gregorij XV. quæ habent Conseruatores defendendi Regulares à manifestis iniurijs, & violentijs, dummodo obseruent formam preceptam constitutionis Innocentij III. & Bonifacij VIII. relatam in cap. 1. & cap. fin. de offic. Deleg. in 6. quæ declaratio habetur in Bullario tom. 1. post 9. Bullam dicti Gregorij, & apud Barbof. d. alleg. 106. in fin. & Lezan. d. cap. 10. n. 47. & 62.

His verbis stantibus, ex quibus consilium remanet vitima iuris dispositio, nulla habenda est ratio priuilegiorum quoruncunque Regularium, quomodolibet concedendum ampliore iurisdictionem Conseruatoribus, & decretorum emanatorum ante Gregorium XV. De illis enim non est opus disputare post dictam Constitutionem, quæ omnia iustissime reuocat per verba generalissima: Non obstantibus quibuscunque Constitutionibus ad faciem quoruncunque Ordinum Adversariorum, & non mendicantium, militiarum, Congregationum, Societatum, & Conseruatorum etiam innumerabilibus, priuilegijs, etiam mari magno, & literis Apostolicis, & etiam competentibus per viam communicationis, &c.

Quæ derogatio contrarijs consuetudinibus etiam immemorabilibus, tollit expresse etiam prescriptionem, vltra quadragenariam.

Idque præteritum si agatur de Conseruatore deputato non ex vi antiquorum priuilegiorum, quia omnes depurationes sunt annullatæ per dictam Constitutionem

fed de electo vigore eiusdem Constitutionis, & consequenter ad terminos illius.

- 15 Nec obstat, quod ipsa Constitutio Gregorij XV. præferret iurisdictionem huiusmodi Conseruatoribus in causis tantum, in quibus Regularis sunt rei, quia sicut ex vi constitutionis præstat, & dicitur declarationis anni 1624. fundata in d. cap. 5. §. ff. 1. Sacri Concilij, non possunt Conseruatores procedere pro manifestis iniurijs, nisi quando sine iudiciali indagine procedendum est, vt per Barbol. d. alleg. 106. n. 40. & Legan. quæst. regul. tom. 2. d. cap. 10. n. 60. & 62. Pari modo non habent iurisdictionem, quando Regularis sunt rei, si causa verè requirit iudicalem indaginem, stante quod dispositio iuris communis sit generalis de omnibus causis, & illam ipsa Constitutio generaliter innovat, & seruati mandant in omnibus, quæ disposita in ipsa Constitutione non aduerfantur, & proinde talis innovatio referenda est ad omnia contenta in Constitutione, & consequenter etiam ad casum, quando Regularis rei sunt. Semper enim verum est, Conseruatores non habere iurisdictionem, tam ex dicto iure communi, quàm ex Constitutione, vbi cumque procedendum est, seruati iudiciali indagine. Quod si hoc procedit in casu magis fauorabili ipsius Regularibus, quando scilicet ageretur de manifestis iniurijs eiusdem illatis, vt in supradicta declaratione anni 1624. quæ emanauit ad interpretationem dictæ Constitutionis, vt argumentatur Legan. in d. cap. 10. n. 63. Idem quoque procedere debet, quando Regularis sunt rei in causis, in quibus iudicialiter de pluribus iuris, & facti articulis disputandum est.

- 36 Accedit Conseruatoria concessa ab Innocentio X. Carthusiæ Papiensi cum expressa, & speciali facultate attributa Conseruatoribus, in ea nominatis, procedendi in causis, requirentibus iudicalem indaginem, & cum amplissima derogatione omnibus Constitutionibus in contrarium, quomodolibet factis. Ergo vt derogetur dictæ Constitutioni Gregorij XV. necessitas requirit priuilegium speciale, quod concessum seruandum est.

CONSULTATIO XXXIV.

- 1 An liceat eligere in Vicarium Capitularem non Doctorem, sed aliis idoneum reputatum, stante reprobatione Doctorum de Capitulo?
  - 2 An facta electione intra octo dies de non Doctore, ea deuoluatur ad Metropolitanum, vel potius facta per Metropolitanum declaratione nullitatis, remittenda sit electio de nouo ad idem Capitulum?
- 1 Quid primum, videtur respondendum, quod, licet Sacrum Concilium disponat, vt debeat deputari, qui saltem in iure canonico sit Doctor, vel licentiat, contentatur tamen, vt in defectum Doctorum deputari possit alius, quoad fieri possit, idoneus. Non adesse autem Doctores, vel adesse minus idoneos iudicio Capituli idem est iuxta notam in l. 1. §. fin. ff. quod cuiusque vniuers. num. stante præteritum, quod notum est, reperiri non Doctores, qui sunt pluraquam Doctores, & de conseruo Doctores, qui nomine, & priuilegio tantum sunt Doctores, quo respectu Sacra Congregatio aliquando declarauit ad præsentem effectum non sufficere esse Doctorem, nisi qui sit Doctoratus in publica Vniuersitate, & in Cortonensi 9. Maij 1637. & in Materana 10. Decembris 1640. Doctos volo, non Doctores, auctor Gregorius XIII.
- 3 Tenendum tamen est, nisi desint Doctores, & licentiat, non posse eligi in Vicarium Capitularem alium, his qualitatibus carentem. Primum quidem, & si alterna regulariter electionem tribuat, & alteram eius partem adimplere sufficiat, vt incip. inter ceteras de rescript. & in cap. cum plures, vbi Glof. v. forma de offic. deleg. in 6. quando tamen est posita inter personas, habentes diuersas qualitates, & in primo nominatus sub-

est maior ratio, quam in posterioribus in secunda parte alternatiue comprehendis, tunc alternatiua ordinem inducit, non electionem, & ad secundam partem alternatiue perueniri non debet, nisi in subsidium, & in defectum primæ. Ita probat textus in ca. Metropolitano, iuncta Glof. v. ex presbyteris 63. d. vbi cum textus iubet, vt Metropolitano defuncto, in eius locum subrogetur alius ex presbyteris, vel diaconis, Glof. a. notat, illis verbis esse designatum ordinem, vt ex Diaconis Metropolitano non eligatur, nisi desint Presbyteri. Idem probat textus in l. barbares mei §. fin. ff. ad Trebel. vbi fideicommissum relicto alternatiue nepotibus, vel ceteris cognatis non debetur ceteris cognatis, donec extent nepotes, qui prædicti præsumuntur, & in l. cum pater §. penult. ff. de leg. 2. vbi diffinitio posita inter personas, inter quas cadit affectio ordinaria, non resoluitur in coniunctiua, vt ibi per Batrolium. Vnde si testator mandet, aliquid dari liberis, aut, si deficiantibus, consanguineis, aut affinis, sequimur ordinem, vt ait Glof. in cap. in alternatiue derogat. var. in 6. vers. sunt tamen quedam alternatiue, in quibus debet ordo seruari. Id ipsum colligitur ex l. si fundum sub conditione, §. his verbis de leg. 1. & cap. mandato de prob. in 6. & notat Glof. in cap. licet v. vel in Paracholi de sepulch. in 6. quæ ibi lo. de Lignano roborat a Franco testatur, esse communiter approbatam, Felin. in cap. cum dilectus n. 4. de rescript. At in hoc casu maior ratio subest in Doctores pro illorum idoneitate, quàm in non Doctores. Ergo ordo scripserat spectandus est ita, vt hi eligi non debeant, nisi vbi illi deficiant.

Secundò idem suaderetur, quia alijs prima pars alternatiue esset otiosa, nisi designaret ordinem, & istis fuisset tribuere Capitulo facultatem eligendi idoneos. Ad quod absurdum vitandum lateri necesse est, seruandum partem alternatiue esse subsidiariam.

Tertio, quia alijs Sac. Congregatio Concilij idem, in hoc casu videtur ferre circa intellectum textus cap. 16. §. 24. vbi iubetur eligi Vicarius Capituli, Sede Vacante, qui sit saltem in iure Canonico Doctor, vel licentiat, vel alijs, quantum fieri poterit, idoneus. Declarauit enim, nisi desint Doctores, & licentiat, non posse eligi alium his qualitatibus carentem, sicut pluries declarauit ab eadem Sac. Congregatione testatur Garz. de benef. p. 5. c. 7. num. 9. & seq. & in addit. ad idem cap. 7. num. 2. sicque sæpius obseruari præcipitur à Sac. Congregatione super Episcopis.

Non obstat, quod illa verba posita in fine secundæ partis alternatiue videantur tribuere facultatem præferendi non Doctores, si sint magis idonei Doctoribus, quia responderetur, vel illa verba posita in fine ex regula vulgata referri ad totam clausulam ita, vt eligi debeant magis idonei ex singulis gradibus, ibi expressis, vel si referenda sunt ad secundam partem alternatiue tantum, hoc importare, vt cum in defectum habentium qualitates expressas in prima parte alternatiue, perueniant ad personas expressas in secunda, & ex eis eligantur, qui ad id magis idoneus videbitur. Er sic illa verba non aduerfantur postzæ sententiæ.

Deinde responderetur, Sac. Concilium absolute voluisse, vt primo loco deputentur Doctores; quia cum hi studiorum cursus peragere, & in publicis functionibus literarum periculum facere consequerentur, eos in præsumptione sufficienter idoneos iudicauit, à qua quidem iuris præsumptione, quemadmodum noluit posse recedi ex eo, quod alij aptiores, & doctiores requirantur, cum alternatiue, vt dictum est, sit ordinis, non electionis, ita nec censendum est, voluisse, vt posset recedi ex eo, quod aptiores reperirentur ex non Doctores.

Ceterum illud omittendum non est. Si alicubi non reperiantur Doctores, nisi prorsus imperio, eo casu licet Capitulo, prætermisiss Doctoribus, alium, idoneum eligere, vt alijs in hac specie electionis Vicarij Capitularis respondit Sac. Congregatio Con-

Concilij. Approbavit enim electionem factam de Vicario non Doctore, nec licentiatum, alius idoneo, cum ibi non extaret, nisi unus Doctus, illeque omnino imperitus. Doctus enim ignarus perinde ac nullus, Felinus postulat in cap. Clerici n. t. de indic.

- 8 Ad secundum videtur repugnare non solum Concilio, sed etiam toti iuridicis, ut superior, ut qui de voluntur electio, vel collatio ob negligentiam, vel malam electionem inferioris, non possit conferre, sed debeat eidem inferiori novam collationem, vel electionem demandare. Hic enim est effectus devolutionis, ut ex facultate, qua inferiori competeat, transeat in superiorem, illaque per ea vice deficiens remaneat inferior in potestate sine negligentia, vel culpa in non conferendo, vel male, ad textum in cap. cum in concilio fin. de elect. & cap. si compromissarius eodem tit. in 6. c. 2. de censu. proben. Cum alijs, & ita in biterminis docere praxi quotidiana, & resolutiones Sacram Concgregationum; nam repugnat principi juris in materia devolutionis, & Concilium ad literam disponit, ut ipsa deputatio devoluatur ad Metropolitanum, ibi: *si scias factum fuisse ad Metropolitanum deputatum huiusmodi devoluatur*.

- 9 Etque magis, si confiter, Metropolitanum in optima fide verum esse, deputando Doctorem in Vicarium, qui poterat ex ratione in fine pretendere, se iam canonicum electum per Capitulum. Quia scilicet in primo actu Capitulari habuit maiorem partem votorum, pro qua constituenda fuisse excessus in suo voto superius mediatalem, cap. cum in iure de elect. & cap. Canonici de elect. cap. cum omnes de consuet. Burat. dec. 809. n. 1. nihil obstant, quod inter hac accessit illud eiusdem electi, si ad huiusmodi electionem processum esset non per secretum Scrutinium, sed per publicam suffragia. In hoc enim casu potest ipse adherere concurrentibus cum se ad constituendam maiorem partem, ut probat textus in cap. cum in iure de elect. ubi ex septem vocalibus electis a tribus cum accessu sui ipsius, dicitur electus a quatuor, & consequenter a maiori parte, quem textum non esse correctum, sed etiam hodie attendendum, quod non agitur de electione facienda iuxta formam cap. quia propter, notant communiter scribentes, de quibus Vivianus, & Burattus supra.

- 10 Immo etiam si electio facta esset per Scrutinium secretum, quoties non verum in casu, quo præcisè servanda sit forma præscripta in d. cap. quia propter, adhuc publicato Scrutinio potest electus a medietate sibi ipsi accedere, ad effectum augendi numerum, & perficiendi electionem aliis imperfectam, ut bene Abb. in d. cap. cum in iure n. 5. cuius doctrinam communiter esse receptam, testantur Nasar. conf. 6. de elect. n. 5. Rot. dec. 291. p. 4. rancur. n. 2. Buratt. dec. 316. & 481. utrobique num. 4. Rot. in Celsanagustana beneficii de Linates dec. 16. Junij 1646. coram Bichio, Vivian. de iur. part. dec. 135. n. 9. & 10. Vbi enim electus necessitas servande forme præscriptæ, non est necessarium electionem perfici per solum Scrutinium, sed sufficit coepam per Scrutinium perfici cum accessu.

- 11 Quod autem in electione Vicarii non sit necessaria forma cap. quia propter, inducitur solum in electione Pastoris Ecclesiæ viduata, firmat in puncto Garz. de benef. d. c. 7. p. 5. nam at. & 22. ubi refert declarationem Sac. Congregationis. Verè enim non est electio, sed simplex deputatio, & generaliter in electione ad Dignitates, Canonicatus, vel Officia Capitularia, Rot. dec. 289. n. 30. & 389. 6. recent. Adden. ad Buratt. dec. 809. n. 19. in Tolitana Canonici dec. 16. Junij 1643. & 4. Maij 1644. coram Eminentijs. Cerro.

- 12 Vel quia perfecta fuit electio per Capitulum ab initio, si ex pluribus eligentibus alius elegerit dignum, alij verò scienter indignum electio de digno dicitur perfecta quamvis a pauciori numero. Ea ratione, quia eligentes scienter indignum pro ea vice prestant iure eligendi, quod totum devoluatur ad eligentes dignum, in quibus & si paucioribus consolidatur totum ius Capituli ad textum expressum in cap. dudum 1. & cap. cum

Tom. VIII.

Venerabili de elect. ubi communiter Doctores, traditque Rota in Leonardi Abbatis dec. 4. Julij 1642. & in Ragusina electionis 1. Julij 1643. coram Ghislerio, eoque conclusio indubitata.

Huiusmodi minime obstantibus, quo ad secundum censu respondendum, mentem Concilij fuisse inducere dictam devolutionem ad Metropolitanum in casu nostro factæ electionis intra terminum octo dierum, non tamen si in tempore facta fuerit, sed nulliter de non Doctore, existantibus Doctoribus. Devolutio enim huiusmodi est poena, Seraph. dec. 794. n. 23. Rot. dec. 356. n. 10. p. 1. recent. Imposita principaliter ob negligentiam in gerendo actu, quo non debet extendi ad casum, quo actus quidem gestus fuit, sed nulliter, cum minus sit peccare in qualitate, quam in substantia, maxime quia erratum fuit in intelligentia Concilij, dum credebatur, ex verbis illius alternatim posse eligi, vel Doctorem, vel alius idoneum, qui error excusatur poena, ut excusatur quilibet causa, etiam irrationabilis, & ad hoc fufficit probabilitas credulitatis, ut per Gratian. dist. 7. ser. c. 675. n. 33. Greg. XV. dec. 388. n. 4. Seraph. dec. 738. n. 10. Rota dec. 332. n. 2. p. 2. recent. Et quæ regulariter conceditur aliquid fieri per secundum actum, quando per primum non valuit, nec fuit satisfactum menti disponentis ex allegatis per Gabr. in de legib. cens. 2. n. 28. & 30. & Tiraquell. in l. bores §. hoc sermone, l. i. & 6. per totum. Proinde talis sit antiquus sensus Sac. Congregationis, que sub die 9. Decembris 1596. in Maxariensi declaravit, Archiepiscopum debere constituere Capitulum terminum octo dierum ad eligendum novum Vicarium Doctorem causa, que electus non Doctorem, & eo non electo omnem potestatem in Archiepiscopum transferri. Idemque respondit in Trivuliana 18. Maij 1570.

Eundemque sensum habere etiam rectè declaravit in Campaniensi 4. Aprilis 1637. Dum consulti in casu electionis factæ de non Doctore, existentibus Doctoribus, An intraret devolutio ad Metropolitanum, respondit duxerat, illam esse nullam.

Et in Ragusina 2. Aprilis 1650. stante inualiditate quarum electionum factarum iniunxit eidem Capitulo, ut de nouo eligeret unum ex Doctoribus Capitularibus, quæ declarationes sunt huiusmodi.

Maxariensi. Archiepiscopus constituere debet Capitulum octo dierum solum ad eligendum Vicarium Doctorem causa, que electus non Doctorem, & eo non electo omnem electionis potestatem ad Archiepiscopum transferri die 19. Decembris 1596. Idem in Trivuliana fuit responsum die 18. Maij 1570.

Et in Campaniensi. Quæritur, An deputatio Vicarii Episcopo prædefuncti non Doctore in Vicarium Capitularum, non obstante, quod in Capitulo adsint Doctores, sustinetur, seu potius non deputando fuerit devolutum ad Metropolitanum, die 4. Aprilis 1637. Sacra Congregatio censuit, deputatum esse nullum.

Ragusina. Nel concorso dell' Arcivescovo Stefano Gradi, e del Canonico Francesco Tindisil Vicariato Capitulari di Ragusa, havendo havuto ciascuno di loro voti pari, & essendosi proceduto doppo scorso il tempo dello 8. giorno all' elezione in persona del Vescovo di Mercana, residente in Ragusa, la cui elezione è notoriamente nulla, & insufficiente la prima, però si supplica per provisione, accio quella Chiesa non si cempia di consenso, &c.

Die 2. Aprilis 1650. Sacra Congregatio Concilij censuit, primam, & secundam electionem fuisse inualidas; ideoque inaugurandum Capitulum, prout tenore præfationis innuunt, ut antea et eisdem Sacra Congregationis eligant unum ex Doctoribus Capitularibus.

Et quod per dicta devolutione requiritur, omnino peccatum fuisse in tempore, indicant verba ipsa Concilij, ibi: *Et si scias factum fuisse*; nam postea duobus adimplendis, nempe, ut electus fiat intra octo dies, & ut eligatur Doctus, utrumque defecit debet, ut incurratur poena apposta.

Et ibi: *si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, vel exempta, Capitulumque, ut præfatur, negligens fuerit, &c.* ergo devolutio est in penam negligentie; negli-

E 3

gentia

gentia autem eadē circa non factam electionem in tempore, sed non circa qualitatem Doctoratus, quæ potius est ignorantia.

21. Neque vni debent facere in contrarium declarationi facta 24. Februarii 1594. & aliz concordantes, quod, stantibus in Capitulo Doctoribus, necessariū vnus ex illis eligatur, alioquin deputatio ad Metropolitānum... deponatur; quia, vt declarationes contrarie ad concordiam reducantur, de uoluntate prædicta intelligitur in casu electionis non Doctoris, quando post octidies à remissione ad idem Capitulum, noua electio facta non esset, vt bene explicat dicta declaratio in Mazarinensi Anni 1569. libi: *Or. eo non electo in sermone assignate ab Archiepiscopo.*

22. Nec subsistit, quod electus præuenerat fuisse primo loco electus, cum ipse, habens medietatem uocorum, sibi ipsi accesserit suo voto. In nullo enim sacro licitum est eligere se ipsum, *cap. fin. de iustis. cap. Cumana*, ubi Glof. in ver. *ad maiorem partem*, & Doctoris de elect. Abb. in *cap. cum poss. n. 2. de elect. Gonzal. ad regul. Cancell. glof. 3. n. 57. Castellin. de elect. cap. 5. n. 45.* Non obstante, quod aliud dicatur in præfatione ad beneficium iurisperitorum in gratiam patronorum, & quia eo casu accedens sibi ipsi est ex patronis, & habet aliquod ius super beneficio. Quod non est ita in electione Vicarii Capitalis, in qua seruanda est forma... *d. cap. Quia propter de elect.* Nec obstat textus in *cap. cum in iure de elect.* quia illud procedit ex forma compromissi facti, aliis requiritur maior pars in ipso sermone, vt concordat Glof. in *d. cap. Cumana v. ad maiorem partem in fine de elect.*

CONSULTATIO XXXV.

An Canonici possint cogi ab Episcopo ad ei assensionem, vis Consultatores in visitatione Diocesis?

1. Negatiuè. Primb, quia nec Sacri Canones, nec Concilium Tridentinum vllibi de hoc habent præceptum; nam per Concilium in *cap. 3. sess. 24.* ubi præcipue agitur de visitatione Diocesis, solus Prælatas, eoque impedito illius Vicarius deputatur visitator, qui, si auxilio indigeat, non est necesse, vt grauentur Canonici, sed omnes Sacerdotes, & Doctores Ciuitatis, & Diocesis sunt idonei, qui nunquam, aut raro deficiunt. Vbi autem cessat obligatio, debet cessare coactio.
2. Secundo, quia verba *cap. 4. sess. 6. de refer. v. Episcopo* possit sibi visitando adinquire, quos voluerit, non intelliguntur, vt possit cogere pro suo libito quemcumque etiam renitentem, sed quod non teneatur adhibere personas de Capitulo. Quare potest sibi assumere, quas voluerit alias ad visitandum Capitulum Cathedralis exemptum, de quo in *d. cap. 4. sess. 6. est sermo*, repetitur deinde in *cap. 6. sess. 25. de refer.* & indicant verba sub principio *d. cap. 6. sess. 5.* vbi datur facultas in utroque loco visitandi, etiam ex delegacione Apostolica, & prout ita declarauit Sacra Congregatio in impressis *ad sess. 25. sub n. 2.* & in illa adnotatione antiqua, quæ habet: *prima difficultas excitata per Dominos suos, non cap. 4. sess. 6. & cap. 4. sess. 25. procedat in Capitulo exempto tantum, Congregatio censuit procedendum in Capitulo exempto.*
3. Tertiò, quia ex Concilio *cap. 3. sess. 25.* finis visitationis Diocesis esse debet sanam, orthodoxamque doctrinam expulsi hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum coortariouibus, & admonitionibus ad Religionem, & pacem accendere, &c. quæ omnia faciliè præstari possunt per quoscumque Sacerdotes, Religiosos, ac per Canonicos.
4. Quarto, quia si Concilium voluisset Canonicos, tanquam necessarios, posse ad ei compelli, eis vitique pro tempore absentiz gaudere concessisset distributionibus quotidianis, vt illis gaudent in alijs casibus necessariz absentiz. Comstantes autem Episcopum in visitatione, illas amittant ex declarationibus Sacre Congre-

gestionis apud Garz. de benef. par. 3. cap. 2. n. 345. & seq. & in impressis *ad cap. 22. sess. 24. de refer. num. 38. & Congregatio censuit duos, & n. 43.*

Quintò, quia extra Ciuitatem Functionibus non tenentur præstare Episcopo assensionem in functionibus, quas facere vellet, vt sunt declarationes *ad d. cap. 12. sess. 25. in impressis sub n. 43. & In conferendo, & sub n. 44.* & specialiter ad petitionem Archiepiscopi Ragusini declarauit Sacra Congregatio Rituum die 13. Iulij 1658. tenoris sequentis. *Proposita fuerunt in Sacra Rituum Congregatione vtrius dubia. Secundum an Canonici Cathedralis teneantur assensionem præstare Archiepiscopo, Pontifici licet exercere extra Cathedralis? S. Rituum Congregatio respondens ad secundum, Canonici Cathedralis in Ciuitate tenentur assistere Archiepiscopo, Pontifici licet exercere, & extra Ciuitatem non esse cogendos die 13. Iulij 1658.*

Secundo, quia cum Canonici Ragusini agere ferrent, 6 Archiepiscopum vellet eos in visitatione ipsi inferre in missis priuatis, & præstare assensionem in Ecclesia in functionibus sine habitu Canonicali, declarati obpuerunt à Sac. Rituum Congregatione 16. Martij 1658. non teneri, & sufficere illi date rituum Illustrissimi in benedictionibus Ecclesiasticis ab eo petendis, vt patet ex sequenti decreto.

Capitulo, & Canonici Ragusini Cathedralis instantibus ad infra scripta debita Sac. Rituum Congregationi respondit.

Archiepiscopi rituum in petitionibus benedictionum, & instantibus admissum ordinandum, & publicationem benedictionum non debet extendi vltra exigentiam in Pontificis, & Cærenensibus.

Diocesis Assistentes non teneri, immò non debere inferre Archiepiscopo de bogia, seu candelis, sed tamesse admissum per Capellanum; & non posse cogi Canonicos ad inferendum Archiepiscopo in missis priuatis præter consuetudinem.

Canonicos non indutos Canonialibus indumentis non teneri ad præstandum assensionem Archiepiscopo; immò contra ritum præstari die 16. Adertij 1658.

CONSULTATIO XXXVI.

An exactio taxæ pro Seminario nondum instituto cum Seminaristis restitui debeat?

Et quidem huiusmodi restitutio denegari non posse videtur, cum prænotata exactio non fuerit legitima, neque ad mentem Sacri Concilij *cap. 18. sess. 23.* Quia ibi disponitur, quod, postquam Seminarium fuerit ædificatum, institutum, & erectum, fiat subsequenter pro subministrandis alimentis, & alijs necessarijs contributio ex fructibus beneficiorum, & non alijs, adeoque inlingunt, vt ex dictis fructibus prius domus ædificetur, & postea Seminarium instituitur, ne in longum hoc vitiosissimum opus protrahatur, vt accurate aduertit Roia. dec. 836. n. 4. vers. non refragatur par. 4. diuersi.

Indebat igitur facta fuit exactio, adhuc non instituto Seminario, cuius erectionis substantiam non consistit in sola preparatione, seu constructione Domus, sed in actuali introductione personarum, & alumnorum ibi viuientium, & literas adjectionem. Et iure quidem; nam non morti, sed persone faciunt Seminarium, vt firmant Contradus in praxi benef. lib. 4. cap. 8. n. 34. & seq. & Roia dec. 835. n. 4. p. 4. diuersi. & in Neapolitana Seminarij 12. Maij 1656. v. non obstat coram Duosæto cum alijs, ibi citatis.

Deficiente igitur actuali existentia puerozum, cessare dispositionem Concilij Trid. in innocentis constitutionem ex fructibus beneficiorum pro subministrandis alimentis, & alijs necessarijs, comprobatur ex eo, quod si pensio esset reuerenda Seminario, illa non potest exigi pro annis, quibus absumit scholares, licet non expiret, nec extinguitur, vt firmant Garz. de benef. p. 12. cap. 3. v. ventrigli. in prax. feri Eccles. ad text. in *cap. 1. de Admissis admat. 19. l. 1. n. 46. in fine.*

Ideque

4. Etque fonderet evidentiis ex mente S. Congregationis Concilij, quæ pluries declaravit, & signatæ sub anno 1588, in Giennensi per hæc verba: *Congregatio Concilij censuit, unum nullum esse, & unumquemque, cum seminario non fuerit erigendum iuxta formam Concilij, utpote nec magistri, nec scolares verè, & alij in eo existentes, quæ declaratio fuit comprobata per Breve Sixti V. vti refert Garz. de benef. p. 12. cap. 2. de unione n. 193. & idem firmant Barbol. de officio, & postea Episc. alleg. 77. n. 23. & in Apostolicis decretis collect. 62. n. 5. Corrad. in pract. benef. lib. 4. cap. 8. n. 34. & seq. & decidit Rota in Adiacentibus. beneficij 15. Aprilis 1622. coram Cocchino impresso penes Barbol. d. alleg. 77. & in Verulana beneficij 19. Junij 1626. §. validitas autem coram Pirouano, & optimè det. 837. n. 2. coram Merlino, qui cum alijs ibi allegatis reprobat contrariam sententiam.*
5. Si itaque ex mente S. Congregationis inualida est vni ante erectionem Seminarij, & adolescentum admissio, vique cum nulla diversitas ratio assignari possit, idem dicendum erit respectu contributionis, seu taxæ factæ ex beneficij totius Diocesis, & hoc non obcurat, sed aperte potius idem Concilium iustificat, ponderando illam dictionem *metem*, quæ resoluitur in copulativam, & vnica videtur oratio, in qua tam beneficia vnienda, quam contributio facienda ex fructibus beneficiorum, æquodem verbo videtur regi, vti in his præcisâ terminis expressè decisio prima Cæsar. de Grassi. n. 4. & 5. de rebus Eccles. non alienand.
6. Quin immo multo magis videtur dicendum respectu taxæ assignatæ Seminarij, quod quidem non potest intelligi, nisi de illo, quoadquod existit, cum qualitas sine subsistentia esse non possit, l. 2. ff. de usufruct. & l. 10. ff. de verb. oblig. & sic inde non quærasur contribuere, antequam præcedat receptio puerorum, quibus deficientibus Seminarij non dicatur esse in rerum natura, vti et Corrad. in pract. benef. lib. 4. cap. 8. n. 35.
7. Nec suffragatur, quod pecunie solute conversæ fuerint in fabricam ipsius Seminarij, temporis veritate collabentis, & sic quati in necessitatem antecedens ipsius Seminarij. Quia nullo modo id videtur Episcopis permittitur, nisi Concil. Trid. d. 5. & quæ, disponit Seminarij erigi, & eo erecto tantum mandat ex fructibus beneficiorum, quæ sunt in Diocesi, subministrari alimenta, & alia necessaria, vti ad rem bene decidit Rota d. dec. 825. n. 5. vbi, nec verum est part. 4. diuers.
8. Excessit itaque Episcopus terminos sue iurisdictionis, exigendo huiusmodi taxam prætextu fabricæ, maxime si per longam temporis spaciâ nihil actum fuerit circa introductionem puerorum, ac circa eorum gubernium, vel bonorum administrationem, prout facili id peragere possidet, erigendo Seminarij in domo conductoria, siuc alio meliori modo absque eo, quod tam ingenti dispendio tota summa exacta erogaretur in solam adedicationem Seminarij. Vnde in tam diuturna contumacia, & negligentia non debet ei suffragari supradicta excusatio, vti et Rota dec. 837. n. 4. coram Merlino.
9. Etque minus poterit excusari, si id propria auctoritate peregerit, & non cum consilio duorum de Capitulo, & duorum de Clero iuxta formam à Sac. Concilio Trid. d. cap. 18. preceptam, cuius oblationem esse necessariam, fixit Merlino dec. 713. n. 11. & vltreus cum penitiorum, vel S. Congregationis nunquam adhibuerit consilium, prout id agere debuisset, profecto ijs ignorantibus excusari non potest, vti decidit Rota dec. 826. n. 4. in fine p. 4. diuers. & è contra, cum taxa soluta fuerit bona fide cum credulitate, quod adesse potest in Seminario, pro quibus alenda inferretur taxa, locum esse videtur restitutioni, prout iustissimam causam præbet dicta ignorantia facti, maxime cum summa in facto alieno, prout aduertit Odo. de rescript. in integr. p. 17. n. 7. & seq. & n. 45. vbi plures alios confilip.

Ad Constitutionem Urbani VIII. quæ incipit: *Secretis aterna*
Prævidentis consilij, edita sub die 11. Decembris
1624. quæ statuitur, Italos Clericali charactere
insignitos cum falsis dimissorijs ab alieno Epi-
scopo, fori privilegio minime gaudere, & se-
culari iurisdictioni plene in omnibus subiacere,
comprehendat etiam Militenfes?

PRO liuius dubij resolutione aduerto primò, Iacobum Bosium in Historia S. Religionis Hierosolymitanæ adhaerendo nonnullis grauioribus Geographis, & Geographicis, qui Europæ provincias, seu regiones describunt, numerare Insulam Melitæ inter alias Africæ subiectas, & si acriter impugnetur à Franciscò Abela, qui amore Patriæ ductus, vult esse partem Europæ, & inter Insulas Italicæ adiacentes locum habere, & pro sua sententia quamplures auctores adducit, qui apud ipsum in suo *Tom. de Melitâ illustrata* videri possunt. Certe tam enim est aduac sub Iudice licet esse, cum vitæque sententia plures habeat pro se auctores.

Aduerto præterea, consuetum esse styli Summorum Pontificum in suis constitutionibus, & edictis, expressam, & claram mentionem facere Insulam Italicæ adiacentiam, quoties illas vni cum Italia comprehendere volunt, & hoc passim obseruari videtur.

Aduerto denique, multa comprehendi in fauorabilibus, quæ tamen in odiosis excluduntur, nisi de illis fiat mentio expressa, cum privilegia sint amplianda, & odia restringenda, vti est regula iuris, & patet exemplis: Nam licet nomine Clericorum in materia fauorabili comprehendantur Episcopi, & Religiosi vtiualique sexus, eorumque nomine, non tamen in materia odiosa, vti docent Syluester v. *Clericus*, Armilla, & Sauidem, & Layman lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 4. n. 3. His præsupponit Dico, dictam constitutionem non comprehendere Melitenfes. Mouet primò quia Insula Melitæ est extra Italiam, vti ex Cosmographia apparet, & declarat iur. Sac. Rota p. 11. recent. dec. 327. per hæc verba: *prout regulariter fieri solet ad famam auctoris ad probandum, quando præcipitur extra Italiam, ut est Insula Melitâ; loquendo de termino ad probandum, quando præcipitur auctori extra Italiam. Si igitur extra Italiam est Melitâ, & Summus Pontifex solam Italiam priuare intendit privilegio fori, quando cum falsis dimissorijs ad statum Clericalem promouentur, certum est in prædicta constitutione Melitenfes minime comprehendere.*

Mouet secundò, quia in prædicta constitutione Urbani nulla fit mentio de Insula adiacentibus, inter quæ dabitur est Melitæ comprehendendi, nec habetur aliquod signum vniuersale, vti omnis, seu vniuersa, &c. adeoque cum dispositio limitatur limitatur pariter effectum, vti in *Agri 6. de acquirend. rerum domus*, dicendum videtur, prædictam constitutionem non comprehendere Melitenfes, de quorum comprehensione dubium etiam esset, si de Insula Italicæ adiacentibus mentio expressa fieret.

Mouet denique terciò, quia Constitutio illa est indistincta penes, vti patet, ac proximè odiosa; penes verò sunt restringenda, & Melitæ in odiosis non venit sub nomine Italicæ, vti expressè docet Tambur. in suo *metodo confessionis* lib. 3. c. 7. n. 16. per hæc verba: *Sed etiam non probabile est, & totum Siciliam, Sardiniam, Corsicamque, multo magis Insulam non esse in aliquâ confessione sub nomine Italia, sed Insularum Italicæ adiacentium in fauorabilibus. Idem docet lib. 7. de ordinatione cap. 8. p. 10. quæ sententia quam plurimum notæ auctoritatis adducit; ideoque cum nulla expressa sit declaratio S. Congregationis Concilij Tridentini, aut Immunitatis de Insula Melitæ speciatim loquentis, de qua nihil constat, dicendum existimo, in dicta constitutione non comprehendendi Melitenfes.*

Neque obstat, quatinus malis nomine Italicæ compre-

hendantur Insule adiacentes; quia ex vel sunt fauorabilia, adeoque amplianda, vel consuetudo praescripta. In hoc autem casu est materia odiosa, vitiose penalis, nec ulla in contrarium adduci potest consuetudo, aut praescriptio.

8 Dices: Melitenenses, si velint intra Italiam ad aliquem Ordinem promoueri, non tenentur ostendere dimissorias recognitas, probatas, & subscriptas à Nuntiis, vt tenentur Vitermontani. Ergo signum est, ipsos comprehendendi intra Italiam.

9 Respondeo, totum esse verum; quia haec est materia fauorabilis, & in fauorabilibus probabilis est, Melitam comprehendendi, vt docent quamplures auctores, quos citat, & sequitur Tambur. loco cit. tom. 1. disp. 1. s. 2. dub. 1. r. 2. dub. 16. n. 542.

10 Dices rursus cum Merolla: Si Episcopus Siciliae ordinaret Vitermontanum absque speciali licentia Summi Pontificis, vel sine parentibus licetis Episcopi illius, contineretur iustam causam, quare nolit, vel non possit illum ordinare, subiacere poenis, quas animatur Clemens IV. in cap. 1. de tempore ordinis, lib. 6. contra Italiam Episcopos. Ergo non solum in fauorabilibus, sed etiam in odiosis nomine Italiae veniunt Insulae adiacentes.

11 Respondeo, hic uiam fieri mentionem de Insula Melitae; deinde gratias afferit à Merolla, comprehendendi Siciliam, cum ouilum decretum Summi Pontificis pro sua sententia adducat, sed solum innuitur auctoritatem non nullorum auctorem, qui tamen ab alijs non inferioris conditionis impugnantur.

12 Dices denique à Privilegio, quo gaudent Mendicantes, scilicet absolendi à nonnullis casibus Summo Pontifici reservatis extra Italiam, non possunt eo vti in Insulis Italiae adiacentibus. Ergo Insulae Italiae adiacentes comprehenduntur intra Italiam.

13 Respondeo negando antecedens; quia Tamburinus, & alij supra dicti hoc negant. Deinde dato, & non concedo, eo non posse vti in Insulis adiacentibus, non sequitur, hoc esse indubitatum; quia privilegium illud respicit exercitium Sacramenti Penitentiae. In administratione autem Sacramentorum sequenda est sententia magis tuta, & si minus probabilis, vt docet communiter Theologi, cum agatur de maximo bono animae. In casu vero nostro id non habetur, immo potius contrarium.

14 Ex his infero, quod si certum non erit, dictam Constitutionem non comprehendere Melitenenses, est saltem probabilis. In dubio autem standum est pro eo, & immunitate, & ad pietatem propensum iudicium habere Iudex debet, vt post Bald. conf. 26. in fine lib. 1. docent Thufcus tom. 6. consilij. 337. Santacellus, & alij.

CONSULTATIO XXXVIII.

Fiscales Regij ab omnibus Ecclesijs, possidentibus loca iurisdictionalia intra fines Regni Neapolitani sub prae-textu, quod ea sint feuda, perunt quinquennium sufficuum fidei Reliquij, quoties nouus Praefatus succedit in locum demortui. Ideoque tria discutienda sunt ad eiusdem praetensionis veritatem indagandam.

Primum scilicet, An verè subsistat, quod omnia loca iurisdictionalia, possessa ab Ecclesijs in Regno, praesumenda sint feuda?

Alterum, An postea, quod sint feuda; de iure verum sit, quod in successione consuebit Praefatus, debeat Regia Camera solui Reliquium, & consequenter eius loco praesentari Quinquennium?

Tertium, Coram quo, Ecclesijs dissentientibus, & negantibus, se tenere ad illius praesumptionem,

hoc contrarium cognoscenda sit? Nam coram Iudice Ecclesiastico, an potius coram Domino feudi, siueque Curia summatia?

De hac re plura olim diximus in primo tomo, tunc propter noua casus fundamenta iterum rem ipsam veritabimus. Et tunc quoad primum negativè respondit Andreas Ilermia, omnium feuditarum Dux in Constit. Iustitiarum nomen, & normam inter Constit. Regis lib. 1. tit. 44. de offic. Iustitiarum, verbo de feudis ad medium pag. 68. distinguens vt infra: Sed quod in Ecclesia, si habet Castrum: An dicatur feudum, & sic eo ipso feudum Regis? Cum omnia, quae sunt in Regno, praesumantur Regis, sicut omnia, quae sunt in Diocesi, praesumantur esse de iurisdictione Episcopi, &c. Potest acquiri feudum Ecclesia ex manifestatione Principis, & tunc est planum, si dicat: donamus tale Castrum in feudum tali Ecclesia; potest enim feudum haberi ab Ecclesia, & quilibet alia, &c. Item etiam possidet seruum, sicut de feudo per tantum tempus, qui esset praescriptum per quadraginta annos, in loco per triginta, &c. Ibi enim casus esse feudum. Sed si Ecclesia tenet Castrum liberè, nihil inde redimus praesumendo, si non probaret Curia Regis, esse feudum, liberum censetur, sicut alia res Ecclesia, quae non sunt de iurisdictione Regis in ipso, quod sunt in Regno ipsius, &c. Hoc autem Confutatio si expressè diceret, quod omnia Castra sint feuda, non intelligeretur de Castris Ecclesia; quia non potest rebus Ecclesia temporalis Regis legem imponere, &c.

Idemque scripti Petrus de Manforte, Consiliarius Caroli 2. in Annotationibus ad Constitutionem post mortem Baronis lib. 3. tit. 15. de morte Baronis notanda Imperatori sub fine pag. 236. libi: Omnia Castra sunt feuda, scilicet quae sunt feuda, nam posse esse Castra, sed non feuda, sicut habet Ecclesia Salerni, Cassinensi, & Casertensi, & alia Ecclesia in Regno. Quare Marinus Freccia de feudis lib. 2. auctor. 29. n. 5. conclusionem ab eo relictam vt praecedenti n. 3. quod omne Castrum in Regno censetur esse feudum quatenus in dictis ab Ilermia in Constit. si dubitatio lib. 3. tit. 8. quia eo ipso, quod est Castrum, Curia Regis dicitur in eo habere intentionem fundatam, vt sit feudum quatenus in lege Federici Secundi in Constit. Iustitiarum nomen, & normam prope finem, intelligendum esse ait, quando Castrum possidet à priuato, sicut si ab Ecclesia, quia illud possidet, &c. Ita Andreas ibi in dicta lege per rationem, quam ipse assignat; quia ipse Rex non potest quicquam decernere super domo, quae ab Ecclesia possidetur liberè, &c. subdens. Et hoc verum, quando Ecclesia possidet Castrum liberè, & pro eo non praestat Curia Regis aliquem redditum sicut si solueret Regia Curia redditum secundum Andream in dicta lege, quem omnes Regnicola sequuntur, sola fressi auctoritate Andreas possit super eo dubitari, de quo redditu ipse Andreas sentit. An de redditu feudali, quia solui de feudo, vel in feudum feudali, quod redditu ipse Andreas sentit. An de redditu feudali, vel quando simpliciter Ecclesia possidet, quia si feudum simpliciter Ecclesia, & non expressè in feudum, adhuc videtur locum habere ratio per ipsum expressè, ut Rex non possit hanc legem condere, & Castrum sit feudum quatenus in, & liberè Ecclesia tenet, & omne dominium sit tractatum in Ecclesiam, redditu, seu Canone excepto, habet nisi redditus, seu Canon super eo Castrum sub illa natura, vel qualitate, quae intelligitur de iure communi, & non de iure condito, & statim per ipsum Regem, & lib. 3. tit. de differentiis inter feuda, quia quatenus in, plene, & de tabula dicuntur. 34. post medium pag. 424.

Vbi quoque dictum axioma, quod Castrum est feudum quatenus in Regno per supra dictam legem Federici, & consequenter, quod etiam iurisdictione in dubio praesumitur in feudum, declarat, nisi forte teneat illam Ecclesia ex auctoritate Andree, & Perito-rum Regni, quod patitur adnotatur Iacobus de Ayello de iure Adhuc. 69. post medium vers. nisi in Ecclesia tractat. tom. 12. & Genuesis Praetorialis. Ecclesijs. Tricennario 1. q. 1. n. 1. vers. Idem in Ecclesia, & tenet Balzaranus ad lib. 1. de feud. tit. 54. num. 6. dicens, quod res, quando

quando deuenit ad Ecclesiam, censetur libera, nisi de
gratia detur in feudum, Ioan. Andr. in cap. 1. p. 8. n. 5.
de immuni. Eccles. in 6. etiam quod sint Castra, Cap. in
verbo feudalis appellationis circa fin. & in verbo feudum
clausula ibi: Castra circa fin. in verbo feudum dant, ibi: Im-
perat. verbi. Primum est declaratio circa fin. Castra praesumuntur
fructa quaternata, nisi sint Ecclesiae, Loffred. conf. 1. col. 8. in princ. de nat. success. feud.

4 Et dicantur quaternata, quia pellant ad collationem
Regis, vel Principis, & sunt scriptae in quaternis Came-
rae, laici in rep. feud. in princ. n. 127. in fin. Unde in
Regno valet consuetudo: est Castrum, ergo feudum,
nisi teneat Ecclesia; nam tunc praesumitur allodialis,
Cap. in ver. feuda allodialia circa fin. & in cap. Imperia-
lem in glo. fin. in 4. concl. 1. not. supra tit. sequen. Quate-
noscillo Castrum, non veniunt caule appellationem, nisi
esset donatum Ecclesiae Romanae. Idem cap. in ver. feuda
allodialia circa fin. col. 5. circ. mod.

5 In specie autem, quod Ecclesiae Metropolitanae Brun-
dusinae, & Tarentinae in Provincia Hydruntina posside-
ant loca iurisdictionalia in allodium, non in feudum,
colligitur ex eo, quod Tassonus de Anaphora scripsit
pag. 158. Nam quoad Terras per Ecclesias in Burgentia
possessas videbis infra hic cum Episcopis, dumque
posset pag. 183. & 599. respectu nemini de Archi-
episcopis Brundusino, ac Tarentino, simpliciter dixit,
P. omnia iteram F. significante Feudum, quia
patet expressè in alijs Dominis villibus.

6 Quod verò ad secundum. Regula negativa statuen-
da est, vt in Ecclesia possidente feuda nouus Prælati-
us, qui succedit in locum Prædecessoris defuncti, non teneat
Releuium solvere ob eius mortem, quam firmitur in
dicta Constitutione post mortem Baroni lib. 3. tit. 25.
pag. 235. col. 1. ad medium, ibi: Item hoc releuium
non soluitur ab Ecclesia, & latius in c. 1. §. si similis alijs simi-
liter in glossis n. 15. de Capitulis Corradi, Afflicti. in
d. cap. 1. n. 17. Cum seqq. Marius Freccia de subditis
lib. 2. auctor. 3. n. 39. pag. 327. Iacobus de Ayello de heri-
austrian. 77. tractatum T. om. 1. Iacobin. de S. Giorgio
in glo. feud. verbo feudum n. 33. Mart. de iurisdictione
p. 4. censur. 1. cap. 17. in primo articulo ex n. 8. sub fin. vers.
Præmissa de off. 23. Rousius in Pragm. 1. §. Item volun-
tas n. 16. de off. Procuratoris Caesaris, Gentienis Pra-
cticab. Ecclesiarum Titulario t. q. 21. n. 1. dicens, esse com-
munem, & receptam conditionem in Regno, Caesar
Camillus Medicus conf. 13. n. 20. Andreas Capanus de
iure releuii, p. 4. q. 28. n. 1. Scintila moti præcipue, quia
solutio Releuii est industriae consuetudine in herede.
Ecclesia autem possidens feuda non habet heredes,
sed possidet per Prælatos, Procuratores, & Colonos.
Item in d. §. si similis in Offensarijs n. 16. de cap. Corrad.
& hic post n. 49. Balzarian. supra n. 9. Adde, quod dona-
tio, si facta alicui, & post eius mortem Ecclesiae, si
est acceptata à primo, non reuocari respectu feudi
Molina de Hispan. primis, lib. 4. cap. 2. n. 74.

7 Nam Ecclesia, Imperio vacante, supplet vices illius,
not. in cap. licet de fer. comp. & eius bona sunt pauperum,
not. in cap. 2. & ibi, Glof. verb. de causis, & de prescrip-
tione. Ecclesia enim nunquam moritur, Can. libris 2. q. 2.
nec possessionem illius vquam dicitur vacare, etiam
mortuo Prælati, quoniam ipsa possidet secundum Bal-
dum, & alios in l. fin. C. de edit. D. Andriani toll. &
principio l. vnicuique, C. de caduc. tollend. Patil. conf. 24. n.
7. vol. 1. Cuius vtile dominium feudi semper maneat
penes ipsam Ecclesiam, sequitur per necessitatem quod nouus
Prælati iussus in locum demortui non succedit in
feudo, tanquam vtilis Dominus, sed vt Procurator
Ecclesiae, Cap. 2. de donat. in. Et ideo, successione non
immutata, quoad vtile dominium, non teneat ad so-
lutionem dicti Releuii, cuius consuetudo induxit, vt
soluatur ab herede, Item. in cap. 1. circ. princ. n. 7.

8 Et fundatur in facto Vassalli, vel in casu contingentii
eius persona, ex quo sequitur mutatio feudi, Glof. Pa-
ris. in s. §. 12. n. 145. Nam, quando accedit mutatio
Vassallorum, feudo transeunte ad aliam personam, vi-
tra recognitionem fidelitatis, quod est inseparabilis à feo-
do, debentur patrono quædam iura, & commoda pe-

cuniaria, quæ relictæ, seu apertæ releuamentum appellan-
tur, eadem Glof. Parisien. in princ. tit. 1. §. 2. & non
attenditur mutatio possessionis, sed totalis domini feudi,
d. glof. §. 2. n. 133. in fin. Unde, quando mutatio
accidit alteri quam per successionem, non debetur releui-
um, atque adeo nec per successorem Prælati pro feudo
Ecclesiae, Loffred. conf. 15. n. 14. sic enim fe habet con-
suetudo, mos, & forma Curie, Item. ibid. Balzarian.
tit. 3. n. 17. & ibi.

Hinc quia Ilermia d. §. n. 16. ante additionem dixit, 9
Curia incumbens onus probandi Releuium si deberi soluitur
ab Ecclesia, & solum esse, cum pro Ecclesia contra
eam viget præsumptio libertatis, l. Mansueti C. de fer-
uit. & regulariter onus probandi incumbit ei, qui dicit,
l. 2. ff. de probat. & cum Ilermia transit Capan. d. q. 28.
num. 18.

Quæ regula limitatur primò, si expacto fuerit expresse
conuentum in Inuestitura, vt soluatur Releuium, quo-
ties, Prælati moriente, alter succedat, cum lex con-
uentionis feudalis omnino seruanda sit, etiam si dice-
retur esse contra naturam feudi ex notatis in cap. 1. §.
Præterea quod sit Inuestitura, & inquit Ilerm. prop. 1.
finem doli inueneri 15. vers. Item si probare Curia, & ibique
Afflicti. n. 24. vers. 1. fallit, Freccia d. supra 2. Ant. 3. n.
39. vers. nisi aliud, Genenti. d. q. 21. n. 2. in fin. vers.
Secundo acceleratur cum seq. Capanus d. q. 28. n. 6. vers.
Declaranda tamen cum dub. seqq.

Secundò, si Fideus probaret per Registrum Regie Came-
rae, vbi Releuium solutionis describitur, quod Præ-
lati talis Ecclesiae soluitur sit Releuium solvere, quoniam
ita contra eam viget huiusmodi probatio, vt eius Præ-
lati, dum succedunt, omnino teneantur illud solvere,
sicut in practico §. similiter annotatur Ilermia n. 16. ante
additionem, ibi, quod soluitur Ecclesiae probatur per
Registrum, & Afflicti. n. 25. Genenti. d. q. 21. n. 3. vers. 3.
fallit, & Capanus d. q. 28. n. 15. vers. vel si feudi.
Quod Ilermia d. n. 5. non solum ampliat, vt si, Curia exis-
tente in quasi possessione exigendi Releuium, Prædecessor
Prælati non soluerit, qui indulgentia Officialis omittit,
possit alius à dicto successore illud exigere, argumento
l. locatus, penult. ff. de public. & Velig. sed amplius
inquit, quod licet Prædecessor immediatus non soluerit,
si tamen Curia probet alios successores soluisse, non
tamen propter hoc perditur suam quasi possessionem,
& quæ non amittitur sine animo. Inuidio si dictus Præ-
decessor immediatus denegasset solvere, & Curia ex hu-
iusmodi denegatione suam quasi possessionem perdi-
disset, ipsaque Ecclesia iam esset constituta in quasi po-
ssessione contrarii, scilicet non soluendi, adhuc Curia
posset agere vili interdictione: Vnde vi per textum in d. Cap.
quarelam cum ibi notatis ab In noc. qui ibidem prosequi-
tur, Afflicti. n. 31. cum binis sequentibus, & repetitur
Genenti. d. q. 21. n. 4. vers. sed si Prædecessor
cum seq. & Capan. d. q. 28. n. 16. & 17. qui n. 19. sub vers.
solutio Releuii facta per Prælatum, si offendatur regi-
stra, in quibus apparet, Prælatum illud soluisse de tali
feudo Ecclesie.

Tertiò, si Regia Camera præscripisset hanc solutio-
nem Releuii, illud exegendo per longi, aut longissimi
temporis spatium, quia præscriptio facit de indebito de-
bitum sicut in d. §. si similiter tradunt Ilermia n. 15. ibi:
Sed si Ecclesia præscripisset longo tempore, tunc Curia Regi,
alligato titulo, vinceret, & c. & Afflicti. n. 2. vers. sed hæc
censura fallit, missi præscriptio cum seq. atque ex vtro-
que referunt Genenti. d. q. 21. ante finem n. 1. vers. limi-
tat Andreas, & Capanus d. q. 28. n. 9.

Quin etiam Afflicti in eodem §. n. 23. at, sufficere, 13
si semel nouus Prælati Regi soluit Releuium, & pos-
tea vixisset annis quadraginta, inquit eorum lapsu
videri præscriptum contra Ecclesiam adeo, vt nouus
Prælati succedens, eis transactis, teneatur Releuium
soluere, quia talis præscriptio prodest Fisco tam in pos-
sessione, quam in petitorio. Verùm si non vixisset per
annos quadraginta, tunc ex dicta solutione Fisco solum
acquiri ius in possessione, non autem in petitorio, &
nouus Prælati successor valeat quidem in possessione
conueniri, & condemnari ad illius solutionem; quia in
illis

illis incorporalibus, quasi possessio acquiratur ex vnicā praestatione, *Cap. Cum Ecclesia Satrina de caus. posses. & propriat.* sed ipse condemnatus debeat relevationi solvere cum praestatione, quod scilicet non creditur Filium fore ius in causa proprietatis, siquē talis solutio relevationi non praedictabit Ecclesiae, quoad proprietatem ex notatis in *cap. Cumana de elect.*

- 14 Idemque prius sentisse videtur Ilermia sub d. n. r. 5. ibi: *ibi siemel Prælatus soluit, & transisset quod agens auctor, videtur praescriptum, &c.* Innoto *vers. quod si Curia esset in possessione, quod Prælatus Praedecessor soluit, cogetur Ecclesia solvere, salua causa proprietatis, utrum debeat, extra de Elect. querelam in fin. quae videtur exigere multas solutiones, quia dicit, quod multa tempora, sed idem si semel, ut notatur in Glof. & per Imol. in *cap. cum Ecclesia de caus.* Et hoc videtur verum, quando expressum esset, quod pro relevatione soluit, & sic iure suo recepit, & vice redidit Filium, *ff. de Aqua quotid. l. 1. §. Arde,* nisi soluitset cum praestatione, argumento de *elect. cap. Cumana.* Verum quia n. 16. ante additionem alternatiue inquit; Immo si semel soluitset quadraginta annis, vel non soluitset, praecedente denegatione, quando Curia erit in quasi possessione, & vixisset hic Prælatus 40. annis, esset praestitum, quae ex ipdem reputantur *Genouel. d. 2. §. 2. n. 4. vers. si tamen Prælatus, & Capanus d. 2. §. 2. n. 9. in fin. vers. declaratur 3.* cum pluribus sequ. recentiusque etiam *Floccia d. lib. 2. Author. 3. n. 39.* prope finem, quod si Curia esset in quasi possessione exigendi relevationem, tunc illud exigit, saluo iure proprietatis secundum Abb. *conf. 3. p. 2. & Rom. conf. 32. in fine.**

- 15 Ceterum Marthae de *infr. d. p. 4. Centur. 1. d. 2. cap. 17. n. 20. vers. ex quo inferitur cum seq. negat, hanc limitationem veram esse, quod dicit Regulae locus non sit, quando esset praestitum contra Ecclesiam, & si Prælatus praedecessor soluerit relevationem, & postea transacti sint anni 40. successores tunc ad illius solutionem teneantur tam in possessione, quam in petitorio, si verò hoc tempus non sit decursum in possessione tantum; non enim inquit, posse hac adimiti in praedictum Ecclesiae, cum Prælatus illi in feudalibus nequē vilius praedictum inferre ex sententia Ilerniae, *d. Cap. 1. §. & Item si Clericus de Capital. Corrad.* quem refert, ac sequitur Fabius de Anna *sigal. 398.* Unde inferit, quod, & si vnus ex Prælati soluerit relevationem animo fortē gratificandi Regi, vel eius Ministris, non poterit ius Ecclesiae, ac successori praedictum facere, quod generaliter affirmat Capanus *d. 4. §. 28. n. 19.* ut scilicet factum Prælatus in hoc casu non praedictum Ecclesiae, puta si Prælatus soluitset relevationem Cutiae, id comprobans auctoritate Ilerniae *d. n. 16.* in additione, dicentis per Regitum Imperatoris Federici, quod est in archivio, probari, quod Prælatus Neocaesarensis fecit fidelitatem D. Imperatori, & soluit relevationem, sed non praedictum Ecclesiae factum Prælatus.*

- 16 E converso tamen subdit Capan. *ibid. in vers. sciens,* quod si Prælatus successores, pro vna vice non soluitset relevationem Ecclesiae, & alij Praedecessores soluitset, non per hoc Curia amittit suam quasi possessionem exigendi relevationem, nisi sequuta denegatione Prælatus, illud solutum non fuisset effluxit annis 40. ut supra ex notatis Ioanne Franc. de Ponte *instructura feudal. 5. n. 35. & 6. n. 6. & Genouel. d. 2. §. 2. sub n. 4.*

- 17 Ampliat verò, ut nihil pro Regia Curia valet argumentum ductum ex eo, quod probet relevationem solui a nouis Prælati, qui succedunt in alijs Ecclesijs vicinis, cum relevationi debeat solui, ubi consuetudo introduxit eius solutionem. Unde liquet, non debet, ubi non reperitur inductum. Quin etiam eius solutio videtur onerosa, siquē stricte intelligenda est, quoad illas Ecclesias tantum, earumque Prælatos, de quatum legitima solutione constat, nec trahenda in exemplum, & consequentiam quoad alias, sicut huiusmodi articulo discussio, concludit Ilermia *d. §. simuliter n. 16.* post additionem sub *vers. quod si probet Curia, cum quo transigeat. n. 17. vers. sed certe ista fallentia cum seq.* ac pro veritate probantur *Genouel. d. quæst. 21. n.*

6. *vers. in contrarium esset veritas, & Capan. d. quæst. 28. n. 21.*

Nec aliter intelligenda est asserta consuetudo soluenti 18 quinquennium, loco relevationi, pro quo exigendo Regia Camera solet expedire significatorias, tunc Capano *d. 4. §. 28. n. 26.* ut scilicet in illis Ecclesijs procedat, contra quæ est concludentur probata limitatio dictæ Regulae, quæ alijs feruari omni non debet.

Demum quoad tertium distinguendi sunt duo casus. Primus, si Ecclesiae negent, loca Iustidionalia, quæ possident, esse feudalia, adherentes ea possidere in alodium, ac uti Borgenensis. Alter, si adimittant, esse feuda. Si quidem primò casu citandum coram Iudice Ordinario ipsius Ecclesiae negantis, rem esse feudalem ex Innoc. in *Cap. Ceterum 5. de re scriptis, Bald. in Cap. vnico 5. Præterea consensio est inter Vasallos n. 4. de probis. feud. alienat. per Federic. Angel. in l. 1. n. 13. C. si à non compet. Inde, indicat, sit, Felin. in *cap. Ceterum 5. n. 21. vers. 12. fallit, de iudicijs Gemin. in c. Romanus 5. debet n. 5. ibi sed si Episcopus negetur rem feudalem, Rex, qui esset alior, deberet cum consensu eorum Archiepiscopo, de appellat. cap. 2. n. 162. & 163. declarat n. 164. procedere relevationem, donec probatum sit per Dominum, rem esse feudalem, Ang. d. l. 1. n. 11. quod Host. in summa tit. de feudis §. final. n. 13. vers. qui tamen, alit menti intendunt esse.**

Secundò verò coram Domino feudi, siquē Regia Camera Summaria, tum inspecta generali dispositione iuris communis per textus expressos in *cap. noui 13. vers. non enim intendimus in ducere de feudis, cuius ad ipsum possit inducam, de iudicijs, cap. ex transmissa 6. ibi per Dominum feudis causam sub casu terminari, & cap. Perum quantum 7. cum vtirobique notatis de for. compet. cum similibus plena manu concessis à Marthae *cap. 89. ex num. 4. vers. & quod hoc conclusio, & Ansaldo d. cap. 8. ex n. 118. vers. feud. aliusque quæstio vtiq. ad 164.**

Quod tamen limitatur, si ad feudi amissionem agatur; tunc enim quæstio mouenda, ac terminanda est coram Iudice Ecclesiastico, sicut docent Abb. in *pract. cap. Perum quantum num. 17. vers. sed si agatur contra Clericum Vasalum ad amissionem feudis, Marcan. Soccin. d. cap. ex transmissa n. 32. vers. Hac tamen conclusio procedit de for. comp. Stephan. Auster. In reperiuntur Clem. ut Clericorum ordo t. n. 80. vers. ex quibus omnibus de offic. Ordin. ac de potest. secular. super Ecclesijs. personis regl. 2. n. 2. vers. scilicet si ageretur contra Clericum Vasalum, *transl. tom. 16. fol. 289. Follet. ad Marcan. in specul. p. 4. diff. 1. t. n. 79. vers. intelligitur fari hoc conclusio, Beto d. conf. 82. n. 51. vol. 1. Roland. conf. 4. n. 45. vol. 1. Soccin. l. con. conf. 12. n. 23. vers. Unde etiam si Clericus Vasalus vol. 1. Menoch. de reuend. posses. Remed. 3. num. 402. Marthae d. conf. 89. in 3. art. ex n. 26. vers. T. etiam vtiq. ad 34. Ansaldo. d. cap. 8. n. 255. & 256.**

Tum speciali exceptione ex lege Inuestiturae Regni Neapolitani, sicut legitur in Capitula Catoli I. confirmatis ab Honorio IV. & insertis literis Regis Ferdinandi de Aragonia, relatis inter Pragmaticam Regni Confirma. pag. 454. ibi: *Item quod Clerici, nisi pro bonis feudibus, prout continetur in consensibus inter dictum Regem, & Romanam Ecclesiam habuissint ad iudicia secularia non trahantur.*

Ex quibus liquet, dum ciuiliiter agitur circa amissionem feudi, causam concernentem ius feudale, qualis esset, An relevationi debeat, vel ne, siquē An Ecclesia sit in terminis Regulae, vel potius Regia Camera in terminis limitationum, cognoscenda esse coram dicta Regia Camera Summaria.

CONSULTATIO XXXIX.

An consensio Summorum Pontificum cum Proregibus Neapolitanis, ut ipsi exules, sine huiusmodi possint hinc inde persequi intra fines sua ditionis per decem milia passus, adhuc perduret?

Respondeo negativè. Nam, licet Pius IV. ad conuenienter cum Parafao Duce de Alcalá, Regni Neapolitani Prorege nomine Catholici Regis Philippi II. ut patet ex literis eiusdem Pontificis, datis Romæ 10. Nouembriis 1564. Pontificatus anno quinto, impressis Bullariis veteris 10. 1. *Consult.* 3. meminisse idem Dux Alcalá, in *pragm.* 3. *col. p. de persequi. malef. ad.* Et B. Pius V. cum eodem Parafao, sicut ex parte dicti Pontificis habetur in literis emissis die prima Februarii 1566. Pontificatus sui anno primo Bullarij veteris tom. 2. *Consult.* 2. ex parte verò dicti Proregis in precitata *pragm.* 3. Idque etiam in vita B. Pij V. referatur à Io. Antonio Gambaucio lib. 1. cap. 15. & Hieronymus Catena *tr. reform. Bolle, Decretis, & altre proibitioni*, de qua hic consuetudine loquutus fit Baiaud, ad *Clor. 5. in. quæst. 75. num. 18. ibi: Item quod huiusmodi status Ecclesiasticus, & Audite hinc inde eos capere reuerentur, & suis remittere per consuetudinem inter Sanctissimum Pontificem, & Serenissimum Regem Philippum inter de anno 1566, de quo in libro *pragm. sub tit. de malefactor. fol. 359. memoriterque etiam Thot. in annot. ad Ioan. Grandi. de iustitia exulium in prædictum. Pati 9. 1. n. 6. pragm. 35. col. 1.**

Regni Siciæ V. cum Petro Duce Osunensi, dictique Regni Prorege nomine eiusdem Regis Catholici Philippi II. inarta literis ipsius Pontificis datis Romæ die 28. Iulij 1585. Pontificatus sui anno primo, & pragmaticam septemam de exulibus ita super editam à dicto Prorege, de qua loquimur Ioannes Grande loc. cit. in prædictamentis quantitas *quæst. 3. num. 88. ibi: Secondo intelligit, ut non præcedat huiusmodi vigore non Capitalitatis facta contra exules inter Sixtum P. Pontificem Maximum, & Proregem Ducem Offensæ. Et prædicamentum vobis quæst. 3. num. 4. his verbis: Quamvis inter, & Capitalium vitium loca facta inter Papam, & Proregem contra a se feruntur, publicata 1. Augusti 1585. Thotus in anno. num. 4. pragm. 32. col. 1. sic addit: Capitalium Papæ, & Proregis circa capturam malefactorum extat *pragm. 7. de exulib. & in prædictam. pati quæst. 1. num. 6. ait: Vigore Capitalitatis facta inter eundem Papam, & Proregem 16. Augusti 1565. & in consilij. 3. fol. 283. & ita feruntur, &c. Angel. Scaloya in *prax. fore iudicat. cap. 19. num. 40. ibi: Sed hodie huiusmodi, & fornicationis Romanæ Ecclesiæ possunt in sequi per Officiales Papæ intra Regnum, & decem milliarum, dummodo ipsi Officialis Summi Pontificis non interueniat loca moneta, & sic versus ducet quando huiusmodi, & fornicationis huiusmodi Regni assurgunt in statum Ecclesiasticum in *pragm. 7. de exulib. & pragm. 3. de persequi. malefactor. & cap. 6. n. 8.****

Nulla tamen via fieri poterit super prædictis, cum rectè animaduertitur Farinac. *conf. 126. num. 1. 4. vol. 2. omnes fuisse temporales, sique expresse morte dictorum Pontificum, siueque regiminis prædictorum Proregum.*

Idemque patet primò; quia dicti Pontifices non processerunt per viam legis, cui si non posuissent, scilicet verbis expressis, saltem negatiuè, hoc est donec non reuocetur, si annexa qualitas perpetuitatis, quare de ratione legis, statuti, vel constitutionis esse, inquitur Glof. in *cap. A nobis 2. l. v. non nisi, ibique Abb. num. 12. de sent. excomm. & alij relati à Suarez de legib. lib. 1. cap. 10. num. 5. licet è contra id negent Glof. 1. in *cap. 1. de Constit. dicens, aliquos Canones esse temporales, Benini. con. 98. num. 4. cap. 19. Gomez in *præm. regul. quæst. 2. sed supponendo suum, & certi Proregis consensum in idem placitum, cui prædicti nomen dedit Vlijan. in l. 1. ff. de iust. pro-***

cesserunt per viam simplicis præcepti, & mandati, quod dederant Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, & alijs suis officialibus, præcipi verò Gubernatori Cuiusvis Beneuentanæ, ac decreti super inquisitione ac perquisitione bannitorum, & exulium Regni permissa militibus, & officialibus eiusdem Proregis per decem milliarum intra fines ditionis Ecclesiasticæ, ex lege, vt videm decoreretur ex parte ipsius Proregis, Nam sicut mandatum expirat morte mandantis, ita quoque expirat simplex præceptum Superioris, etiam habentis potestatem legis ferendæ, quod in hoc equiparant mandato Imol. in l. qui in alienab. §. Siis, qui putat num. 5. ff. de acquir. heredit. Dec. in rubr. C. de mand. Prescript. num. 10. cum seq. Menoch. de arb. lib. 1. quæst. 69. num. 4. Syluest. in Sam. v. mandatum quæst. 3. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 38. num. 47. Salas de legib. disp. 1. sect. 9. n. 62. & Suarez de cap. 10. num. 9. exemplificans num. 1. non solum in præcepto dato personæ singulari, sed etiam in præcepto facto communi, & in generali, quia in vitioque militat eadem ratio, declarando num. 12. vt quotiescumque Princeps tantum præcipit non statuendo, signum sit, eum non pro futuris temporibus, sed pro tempore sue gubernationis tantum voluisse præcipere, neque vltimè esse propia potestatis legislatiua, sed præceptiua dumtaxat, atque idè quod tale præceptum morte præcipientis expirat.

Secundo vtque Pius vniu'suit verbis indicantibus personam propriam, ibi: *Volentes prætereant, & dilectis filijs nobilibus Viris Parafao Alcalá Dixi, & Prorex, & Locumtenens generalis sui Catholici Maiestatis in Regno Neapolitano opportuno providere &c.* Quare locus est dicto Gemin. in præc. con. 93. num. 13. quod capientes verba denotantia personas ipsorum censentur voluisse, quod disposita ab ipsis solidum durent tempore suo.

Sixtus verò durationem temporalem nedum expressit in Piana, referendo: *quod Pius V. exulibus, facinorosisque hominibus, tam capis, & crudeliter crastianis, non solum in statu Ecclesiastico, sed ferè ubique in Italia, ac populum quem, & pacem perturbantibus, multum optus remedium potuit reperire, quamvis vicini Principes in id concordia animo consentirent, ut presua quique parte provideret, ne exules, & criminosi prædicti ultra aliquid confisterent possent, neque ex tunc ditione ad alteram receptis eis daretur, & atque idè communicat cum Prorege Neapolitano tunc existente, & facta ab eo promissio pacem si gratiam in eo relaxaret, ubi uis omnia Magistratus, Officialibus, & subditis Ecclesiæ, ne huiusmodi, & criminosis homines prædictis, & Regno Neapolitano exiles, vel fugientes receptarent, ausu uisicerent; quinimo caperent, & ipsi Proregi, vel eius Officialibus traderent, & consignarent; Sed amplius ponderato maiori cura, & diligentia eò tempore, quam antea opus fuisse in eodem morbo extinguendo, qui superiorem temporum licentia magis creuerat, dispositi in hac verba: Nos P. prædecessoribus vestris, & consilij inhiuentis, ac dilectis filijs nobilibus Viris Petro Duci Offensæ Prorege etc. in dilecto Regno supplicationibus inclinat, presentium auctoritate prohibemus omnibus, & singulis Legatis, Vicelegatis, ablegatis, Ministrijs, & Officialibus vestris, & præcæpi Gubernatori Cuiusvis vestre Beneuentanæ &c. seu eius Locumtenenti, nec ab eo, vel eorum aliquo in Civitatibus, Terris, & locis vestris etc. ad Regem prefate exules aliquem modo recipiantur, aut fiant, vel tulerint, quinimo capiantur, & carceribus mancipentur, ac ipsi Petro Duci, & Prorege, vel Officialibus, & ministrijs suis ad inueniendum eorum requisitionem caperentur auter etc. ac etiam vi ministrijs, ac Officialibus dicti Proregis delinquentes præfatos intra fines, & territorij statum nostri Ecclesiastici per spatium decem milliarum etc. capere, & captos secum ad ducere libere, ac licet ualeant, permissum est &c. quod quidem ex libentissimis fecimus, atque decreuimus, quia idem Prorex per suas literas etc. significauit nobis, & pollicitus est, se comissa superius expressa, ut in dicto Regno à suis Ministrijs, & Officialibus erga nos obseruarent fidele mandatum, & curaturum.*

Vix quippè Sixtus fuit solis verbis personarum tantum respectu sui ipsius, simpliciter dicendo Nos, & erga Nos, quod

quod refertur ad solam personam proferentis, non autem ad eius dignitatem, notat Gemin. d. conf. 93. num. 3. per textum in cap. *Sigismondi* s. iuncta Glof. de refcript. p. 1. in 6.

- 8 Quam respectu Protegis primo loco exprimendo proprium nomen, ibi: *Petri Ducis*, addendoque etiam pronomen personalissimum *ipsi Petro Duci*, vultuque relati-
onis dicitur *Proregi*, & *idem Prorex*, restringendoque verba fidei dispositioni ad Ministros, & Officiales illius per dictiones *huius*, & *dili Proregi*. Nam quando preponitur nomen proprium appellatio dignitatis, sicut ex ordine litterarum arguitur talem fuisse intentionem disponentis secundum Glof. in l. cum ita 94. §. 1. ff. de condit. & demonst. & theoricam Bartoli communiter receptam tum in *l. mere* 5. num. 13. in fin. ff. de iurif. om. iud. ubi per alios cum probatur Fulgof. num. 35. lafon. num. 65. Dec. num. 55. dicens communiem, & ab ea non esse recedendum, Iacobin. de S. Georg. num. 33. Curt. lun. num. 103. & Zal. num. 47. in fine. Tum in *l. si communiis* seruat 37. num. 2. ff. de stipul. seruat. ubi quoque idem adnotatur Angel. num. 1. ac Imol. in princ. Alb. in cap. *Mandatum* n. 3. de preceptis. Anchar. d. cap. *Sigismondi* n. 6. de refcript. in 6. Dec. in cap. *Quoniam Abbas* num. 45. dicens communiem de effe. delat.

- 9 Quod tripliciter confirmatur. Primo quidem ex ponderatis Bald. in l. n. 3. ff. de Offic. Confal. quod maior ratio specialitatis inest persone. Secundo animaduertitur ad Decio d. cap. *Quoniam Abbas* num. 39. §. seg. quod cum dignitas confideatilibi sit duplici modo, altero in abstracto, ac de per se, altero in concreto, prout inhaeret tali persone. Primo casu tantum videtur contemplata ipsa dignitas, quae non mutatur, nec variatur mutatione persone. Secundo vero consideratur solam quoad validitatem adus, qui geritur cum tali persona habente dignitatem, ut valeat, non autem quoad perpetuitatem, ut transeat in successorem eiusdem dignitatis. Tercio adiectione pronominis *ipsi Petro*, quod personalissimum esse, ac demonstrativum certae persone ad oculos, respondit Bald. conf. 104. num. 1. vol. 5. cum quo transiunt plena manu consensu ad Barbol. diff. vlt. ff. de reg. iur. 4. atque adeo personalitatem ostendendo restringitur adum ad personam demonstratam, ut alios omnes prorsus excludat ex notatis per Rip. in l. *hanc famul* §. dicitur num. 71. de leg. 1. Naze. conf. 163. num. 8. Sured. conf. 53. num. 7. vol. 1. Tiraquel. de retract. com. §. 1. glof. 6. num. 25. Seraph. dec. 552. num. 1. & Rot. coram Pamphilo dec. 619. num. 3. p. 1. recent.

- 10 Quibus adductis in primis dictio *idem* repetitiva praecedentium ex coefferat ad Barbol. diff. 143. num. 2. Secundo relatiua dicti referenda solum ad personam superius expressam, quae oculis corporeis legi possit ex Bartolo, & alijs adductis per Sured. conf. 123. num. 13. vol. 1. & de alom. tit. 8. prin. 31. num. 4. & Rot. dec. 19. num. 8. p. 7. recent. Tercio possessorium suum, quod stat restrictiue, & personalitatem importat, Aym. conf. 929. num. 11. Seraph. dec. 1337. num. 4. Rot. dec. 25. num. 5. p. 7. recent. quare Gemin. in sap. cit. conf. 93. num. 22. duxit nomen suum non concerneret dignitatem, sed personam concedentis, ad rem nostram inferens num. 24. suum esse intelligendum de tempore suo, non de tempore successoris. Quare, quod dicitur conventiones non fuerunt celebratae inter Pontifices nomine Sedis Apostolicae ad Regem Catholicum nomine Regni Neapolitani à Pius, & Sixto, cum persona Parafani Ducis Alcazi, & Petri Ducis Olliane tunc Proregum, atque adeo sunt iudicanda personales; tum quia in omnibus causis id obseruatur, ut ubi persona condita locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat ex l. cum patronus de legat. 2. quoniam quod nilius perfonae praestatur, hoc nequaquam ad alium pertinere debet. Tum ex eo, quod non constaret ex parte Protegeum in eis interuenisse auctoritatem Superioris, nempe Regis Catholici, eiusque Concilij ad tradita in cap. *Pernu* 8. §. mandamus de transact. Glof. in cap. *Ex multis* v. eandem conuentionem, & in cap. *Nuper* 34. v. componendum de decem. Quo fortius procedunt in concordia per se strictè intelligenda, Seraph. dec. 1050.

Quind quia ita in terminis supposuerunt Doctores Neapolitani, referendo causam, quo Sacrum Consilium Neapolitanum animaduertit in eum, qui bannitus à Regno occiderat in Ciuitate Beneuentana, quae subest immediatè Sedi Apostolicae, nempe Ruit. *Super pragmat. Regni tit. de exalt.* num. 7. ibi: *Et eandem opinionem approbat Sac. Consilium Neapolitanum, dum referente Regis Consilio Obbligato condemnauit Ioannem Gamberam in Isuldam per decemum et 5. quod in Ciuitate Beneuentana, quae immediatè subest Sedi Apostolica interfecit Sigismundum quendam hannitum ab hoc Regno*. Quod ex eo repetunt Amindol. in addit. ad Farinac. decif. 276. num. 4. ibique etiam Viscont. num. 3. Thot. in compend. decif. Neap. p. 1. v. occidens banditum extraterritorium, Danfa de pug. Doct. tom. 1. tit. de foreid. num. 21. & tom. 2. de armat. per Campan. cap. 7. num. 25.

Nimirum, cessante speciali conuentione, standum est conclusioni iuris, quod bannitus Regni nec persequi, neque imponi occidi potest extra territorium bannientis, adeo ut occidens puniendus sit de homicidio à Iudice loci, ubi illud commisit, quom tenet Bald. in margar. vers. *Excommunicatus repellitur* col. 2. lat. in l. omnes populi num. 49. ff. de iust. & iur. & alij antiquiores, relati à Roman. singul. 27. num. 1. & Cyprian. conf. 35. num. 19. vol. 1. Ncl. de bannit. 2. p. secund. temp. fol. 387. Catet. in pract. crimin. tract. de homicid. num. 32. Cott. memor. vers. *bannitus ad mortem*, Boff. rit. de for. comp. num. 63. & rit. *banniti quod amittant* num. 5. Moron. de fid. iure. & par. par. a. quif. 5. num. 3. Hercul. de caus. de non offend. cap. 12. num. 11. Brunac. à Sol. quif. legal. 26. num. 34. & quif. 27. num. 14. & quif. Peregr. de iur. fist. lib. 3. tit. 7. de bannit. num. 28. Anton. Gomez in leg. thauri 76. num. 17. Viu. opin. 770. num. 21. cum seqq. Claud. Bertazzol. in addit. ad conf. crimin. par. 159. liter. A. lib. 1. Farinac. quif. 109. num. 308. Tapp. tom. 5. vlt. Regni Consilium. penam eorum num. 26. Taffon. de antefat. obferu. t. num. 56. Donac. Anton. de Marin. resolut. quoad. lib. 1. cap. 116. Bald. & Baldaf. de Angel. in addit. ad Gualter. decif. 13. num. 11. Quod etiam in terminis banniti à Regno interfecit in Ciuitate Bononiensi à quibusdam Scholaribus Apuliae respondit Bonfin. conf. 8. in a. difficult. ex num. 25. ad finem.

Optimamque rationem reddit Bald. in l. 1. num. 33. Cod. de hered. vlt. iur. quia bannum non afficit personam; nisi in territorio, vnde est bannitus, ex quo inferri poenam bannitae persone in loco bannientis, non autem personae simpliciter. Nam iurisdicchio coarctata quoad locum nequit extra ipsum locum se extendere; coherere enim territorio habenti suos fines limitatos. Quare iurisdiccionem ibi obtinens redigitur extra suum territorium instat prius, concludendo ex hoc bannitos tales esse à certa parte scilicet à territorio bannientis, & pro alia parte non esse bannitos in alijs locis, in quibus liberas aedes habent; praetertim quia hodie de consuetudine non fit remissio.

(1)

CONSULTATIO XL

A quodam Senatu emissi sunt huiusmodi articuli de forma procedendi contra Ecclesiasticos in delictis atrocibus, quæ vocant privilegia.

Indelictis atrocibus privilegiis, quæ merentur poenam infamiam, & corporalem, Sævatus, & Indices Ducales informabant contra Ecclesiasticos præsumptivos ad omnes Iudices inferiores, continuando usus antiquos.

2 Si Clericus praeventus pro delictis delictis privilegiatis apud
Iudices laicos querit remitti ad iudicium Ecclesiasticum,
eius remissio non debet admitti, nisi cum conditione, quod eius
processus fiat a Iudice laico pro causa privilegiata vnde cum Iu-
dice Ecclesiastico, statim de delicto commisso, et quod alius pro-
cessus remaneant in suo statu, ut consideremus.

³ In delictis laici *Misistis* Index laicus non tenebitur remittere Clericum accusatum apud suum Iudicem Ecclesiasticum, ut tunc cum ipso procedatur, sed Index laicus poterit per se solum procedere ad instructionem, & ad iudicium.

4 *Ecclesiasticus, qui reperitur delinquent in habitu purè, ac
merè seculari, potest capi, & puniri à iudice laico pariter in
casu delicti communis, & non privilegiati.*

Quando Index Ecclesiasticus, & Index laicus simul procedunt in delictis atrocibus privilegiorum contra Ecclesiasticos accusatos, postquam processus est plenè instruitus, auferre ex dictis Indicihus suam præserti sententiam, Ecclesiasticus quidem iuxta a pœnas Canonicas, secularis iuxta a pœnas præscriptas à rege legis.

6 Antequam procedatur ad executionem ereſſi . ſine ſententia mortis contra a Clericum . tunc Episcopuſ de ceſſantia requiratur cum hortiſteris ad illum degradandum . niſi fuerit requiſitus . cum reſervata ecceſſione laſa Maleſtatis . & aſſaſſini . in quibus Eccleſiaſtici poterint condemnari aliſque procedentiſ degradatiſ .

7. Postquam Episcopus requisitus fuerit, si reus fuerit degradare Clericum condemnatum à Iudice seculari, ipse Clericus habebitur rei degradatus, & subiectus executioni iudicis.

8 In casu absolutiōnis: à Indice Ecclesiastico, Indices laici non
omittunt procedere in suis perquisitionibus, arrestis, & iudiciis
super casu prius legato, ne à Indice Ecclesiastico compellantur.

9 Quando Index Ecclesiasticus, & Index laicus simul procedunt, si in continuatione processus casus delicti privilegiati non habetur proflabato, ac probato, Index laicus reliquos Indices Ecclesiastico indicium processus.

10 Quando persona Ecclesiastica reperitur implicata, & complice reusdem delicti cum personis laicis, si delictum casu simpliciter in casu delicti communis, Ecclesiasticus indubitanter a Jndice Ecclesiastico, laicus vero a Jndice seculari, ad suam respective complicitatem.

11 *In causa, quo Iudici laico Senatus remittit processum complicum laicorum, poterit ipse exhortari Iudicem Ecclesiasticum, ne conferat processum contra Clericum delinquentem.*

12 *Princeps supremus dūtaxat potest cūcedere literas gratia
Ecclesiasticis, qui commiserunt casus, & delicta privilegiata.*

13 in omnibus superiorem agnoscantur pro Clericis amones
illi, qui constituti fuerint in factis et dimissis, saltem Subdia-
conatus, & Clerici alii seruientes officiis, beneficiis, ac mini-
sterijs Ecclesiasticis, & deferentes assidue habitum clericale.

Quæritur, an, & quatenus præfati articuli sint contra
immunitatem, libertatem, & iurisdictionem
Ecclesiasticam?

C Eniseo ad primum. Hic articulus est contra *can. 19.*
Bulle Cœne Domini verbi ista: *Item excommunicamus et anathematizamus, et quoscunque Magistros, et Iudices, et Notarios, scribas, secretarios, et sub secretariis quomodolibet se interponentes, et processu, et ex, quibus verbi absolute tam processum, processum autem est etiam informatum, et sine animo puniendi, &c. ex quo, quod non declinatur latio Ecclesiasticæ exemptionis per hoc, quod interpositio fiat ratiudam cognoscendi de crimine; comprehendit enim processum omnem actum causæ, qui in causa criminis à ludice fit, vt per *Socin. in res. 12. Bullæ Cœne Domini, in not. circa textum, c. 2. d. 149. n. 2.* *Socin. in Bullæ liti. theore. 428. col. 2. Filiuc. q. 7. r. 16. c. 1. n. 123. & alii.**

² *Eqqmagis, si id fiat iuridicè, & autoritatine eo modo, ac si ad laicos pertineret de clericis cognoscere, quia tunc*
Tom. VIII.

procedario, & multo magis ceteræ actiones significat actū
iudicialem, vt per Sayr. *de confur. lib. 2. c. 3. n. 2.* Immo alii,
inter quos Filic. *d. n. 3. c. 2.* communis, & probabilis extra-
iudicialis etiā interpositionē opinatur damnatā ex particu-
larum *quomodolibet*, quæ omnes domos excomitabiles includit.

Solutumque aliqui negant induci censuram interpositione ad effectum recurrendi ad Iudicem Ecclesiasticum facta, vt Duar. d. m. c. c. 19. Bulla q. 3. m. 2. dummodo tamen talis interpositio fiat ex necessitate, ne delicta remaneant impunita, et modo minus prejudiciali Ecclesiae: Iurisdictioni, ac personae ignominiosa, alias fecit, vt 6. m. illa sit necessaria interpositio laica, quia per Iudicem Ecclesiasticum fieri potuisset, vel fieri iudicialiter, et publice, cum posset fieri extrajudicialiter, et occulte.

lūc ē criminis apparentis, aut putati tantum ignoretur
auctor, potest iudex laicus ad perquisitionē auctoris pro-
cedere, modō defuit, postquam inuenierit esse Ecclesiasti-
cū. Siquidem nō prohibetur Iudici inquirere de delin-
quentibus, vt vniuērsi; puniat eos, qui libi subditi sunt,
Bonac. cens. in par. dist. q. 10. pun. 1. q. 5. Filiuc. n. 373.
Item, repetit culpabili Clerici, licitum ē inquisitionē
prosequi, modō sit sine Clericatus delectore, & sine transi-
tionē perfonā Clerici ad tribunal laici, vel ad effectum,
vt veritas legitimē innouetur, & probari possit, vel ne laici
falsō criminali de eodem facinore puniantur, vel vt cōp-
licis laici detegantur. Ad enim omne munus ē laici la-
dicis; quod si de facto laici sumus, & Ecclesiasticus deli-
cto cooperati fuerint, poterit idem iudex laicus, quatenus
opus fuerit, ad formandū procedum contra laicum, etiam
dicta refutari, vel complicitum recipere contra Ecclesiasti-
cū, vel aliud quid simile peragere, vt notat Bonac. & Fil-
lic. iisdem in locis. Et Gress. q. 1. de crim. c. 2. n. 2. & 3. n. 2.

Non fuffragatur vifus antiquitas, ficut antiquas confuetudo. Tum quia laici non poffunt acquirere confuetudinem, neque prefcriptionem contra iurifdictionem Ecclefiafticam, quia funt incapaces. Et tum quia abrogatur quotannis in dicta Bulla Coenae folemniter publicata. Et tum ex alijs a nobis dictis.

Ad 3. Hic articulus datur etiam in laicis facile cognoscendus, est parienti in iudicio delicta, quae vocant privilegia, et in praedictum iurisdictionis Ecclesiasticae. Nam cum possit etiam Ecclesiasticis cumulare cognoscere, Carolus Grat. *de Cler.* c. 1. n. 289, d. procedit ab ipso praedictio praevencionis, in iussu impeditur a laico praevencionem, ac proxime inducitur censura c. 6. d. Bullae Cene contra impediens Ecclesiasticos in viam iurisdictionis. Sicuti et converso Iudex laicus praevencionem facta per Ecclesiasticum non dicitur impedire, si sine praedictio Iudicis Ecclesiastici sit in gerat tamen preparator et ad iudicium laicum. Videtur Grat. *conf.* post *Balar.* *de Cler.* §. 6. n. 37. Praeterea etiam in potestate laicorum inquirere in Clericis, illosque condemnare tanquam reos criminum privilegiorum, et sique penitus delinqueret iurisdictionis Ecclesiasticae.

Ad 3. Hic articulus est ebra textum *in. Affi Clerici de q*
ind. Isque DD. est fusa. Clar. in p. fin. q. 36. per tot. &
Gail. lib. 1. de pac. publ. c. 11. v. 9. p. 1. Principia iuris est de
dictum nullam habet iurisdictionem in personas Eccle-
siasticas etiam rati in Regalium, feudum, ac beneficio
rum secularium iuxta ea, quae ubi diximus, licet et iure co-
muniter confideretur per Principes politici. Id ipsum & iure ciu-
ili confentaneum est; quia omnes causas Clericorum tam
civiles, quam criminales ad Iudicem Ecclesiasticum per-
tinent adeo, v. huius privilegii ne tunc quidem renun-
*ciare possit per textum *in. S. diligenter de fer. comp. c. Si**
Clericus de pac. publ. c. tui vult. text. in c. Nos Fratres
no. Item articulus de flat. & conf. & vult. feud.

Deinde propter hoc habentia textus in *ca. Clericum* 8
1.4.1. ubi habetur negotia Clericorum sine criminalia,
sive civilia, nonnisi apud Iudicem Ecclesiasticum venti-
landa esse, vt latet propter *Alex. con. 8. vol. 1.* quare clericus
in eorummodi crimine ante degradationem non esse pu-
nien- dos pro Iudicis laicos, etiam esse laici Maieſtatis hu-
mana, differre tamen *Iudicis* vt de *crim. leg. laici* in rubr.
quod de *crim. leg. laici*, *cap. p. 2. n. 1.* Roland. a Val. *con.*
4. n. 6. *vol. 8. alii*, et exceptis tantum casibus, in quibus
ex dispositione expressa Sacrorum Canonum non omni-
bus personis privilegio Clericali abſque alia degradatione,
sive declaratione, vt puta ratione bigamie, *cap. vn. de*

inc. Cum ordinem de reſcriptis, ac ibi Gloſ. de Bartolani l. 2. ff. Si quis in ius voc non ut. c. in l. Si quis ex aliam ff. de iudic. quod nimirum iudex laicus citat Clericum, tenetur is comparere, & ſuum privilegium allegare. Atquædè videtur, quod proceſſus ſuper huiusmodi gratia valere debeat, ac iple gratia, cum nunquam impetrans ſe Clericū dixerit.

- 36 Secundo, ſi iudex probabiliter erit ac in factis, & credit ſe eſſe iudicem, cum verè non ſit, proceditque, tenet proceſſus. *S. de iudic. de appell.* Ictus autem ſi errat in iure, c. Cum ſuper de off. deleg. c. Ex parte de conceſſ. p. b. Principes autem huiusmodi gratiam concedens, vel iudex probabiliter errare poſſunt in factis, ſi impetrans non proponat, ſe eſſe Clericum; quia cum quilibet nalcatur laicus, talis eſt præſumendus, niſi probetur Clericus *can. legum 2. q. 1.* Cum igitur talis Clericus impetrans ſit de Regno, & ſe offert ſpontè iudicio, poſſet à Summo Principe abſolui, vel eidem indulgentia concedi ita, ut ab Eccleſiaſtico iudice de eodem crimine puniri non poſſit.

- 37 Tertio, quia Princeps ex conceſſione talis gratie in Clericum iuriſdiſtinctionem non exerceat, cum ille Clericus impetrans ſit adit, qui petit contra procuratorem Principis ſuas gratias literas concedi. Adit autem ſequitur forum rei, ſive adit ſit Clericus, ſive laicus *Indice C. de ord. iudic. can. experientia t. q. 1. c. Si Clericus, & c. Cum ſit de for. comp. l. i. in ord. de. & l. in criminali C. ord.* Maxime cum talem gratiam concedere ſit in libera voluntate Principis. Ex eo enim gratia dicitur, quia gratia accipitur, vel datur, aliis non eſſet gratia *can. quicumque l. q. 1. iudicium autem redditur in inuitum, l. inter ſpſalem ff. de ſubſtit. ff. de verb. oblig. & c. intelleximus de iudic.* quia Clericus tunc non trahitur. Tunc enim Canones locum habere poſſunt, qui hoc vitare videntur, non autem quando viſio ſe offert per notatam Innoc. *in c. Cum inter de except.*

- 38 Sic quoque in emancipatione iudex competens eſt iudex patris, & non filij, vt notatur in *l. fin. C. de emancip. actenit Anchor, m. Ea, quæ de reg. iur. in 6. q. 18.* Ergo à ſimilim conceſſione huius gratie iudex competens eſt iudex procuratoris Principis, qui videtur eſſe reus, & conueniens, & non iudex impetrantis Clerici.

- 39 Si etiam ſtatutum generale laicorum, & ſuauabile includit Clericos. Vnde ſi ſtatutum dicat, quod ſtantiſſima maieſtatis ſua non ſuccedat, in illo ſtatuto includitur Clericus, & Monachus, *cap. Diligent de for. comp. can. Si in adiutorio d. to. & Doctores in c. ſine de ſolui. facitque. Cum veniſſet de eo, qui mit. in poſ. & cap. Eccleſia vi lit. penult. & conſultus in de Lignano, vt reſert Laſp. alleg. t. 17. ac tenet Bartol. in *Lexico populi C. de Sum. Trin. Butt.* in cap. Quod Clerici de for. comp. de quo per Bald. in *l. Deo nobis C. de Epiſ. & Cler.**

- 30 An nihilominus hiſce minimè obſtantiſſimis tenendum eſt, talem gratiam non valere. Primo, quia eſt contra vtilitatem publicam, cuius intereſt, ne crimina remaneant impunita, c. *Pl. ſama de ſent. excom. l. i. in vulneratus ff. ad leg. Aquil. l. i. licet iſta, quod illiciti ff. de public. l. nec de moſa C. de preſ. Imper. offer.* Maxime quia per conceſſionem huiusmodi Clericis adacta tribuitur delinquendi contra *Clem. 1. de off. Ordin. & cap. vt Clericum de vit. & beneſ. Cler.*

- 31 Secundo, quia Princeps in dubio non præſumitur velle præiudicare iuri tertij, c. *Super eo de off. deleg. c. Quamvis de reſcriptis in 6. l. 2. §. Si quis à Principe ff. in quid in iur. publ.* Et licet, quando ſolius niſi intereſt, Princeps penam remittere poſſit, vt tenere videntur Cynus, Baldus, & Salicetus in *l. reſcripta C. de preſ. Imper. offer.* Panes in c. *Quis in Eccleſia non de conſuſ. in cap. Niſi preſcriptus de off. leg. De penis tamen, & iuriſtus ſingularium perſonarum non potèſt hoc licetè fieri in præiudicium eius, cui ius eſt quaſitum per textum, qui videtur eſſe notabiliſſim. l. vltima C. de in iur. voc. cum Gloſa ſecundum Baldum in *l. fin. ff. de pac. l. ſicem Hermas ff. locat. cum alij. Sic Princeps gratiam huiusmodi Clerico concedens penam delicti remittere non videtur, ſed quatenus Eccleſie præiudiciū concernit.**

- 32 Tertio, quia certum omnino eſt, quod nec in foro contentioſo, neque in foro penitentiali quia non ſuo iudiſtice condemnari poſſet, vel abſolui, *can. de primis q. 1. c. Ad noſtram de conſuſ. cap. Olim de in iur.* Non licet enim laico dare legem Clerico *can. de nequeſtione 96. d. c. non planis 16. q. 7.* Immo contra faciens tanquam ſacrilegus eſt po-

niendus *can. Si quis Principum ead. conſ. & q. 9.* Et de vniuerſa Eccleſia male indicat, qui querit iudiſticiū laicorum *can. placuit t. q. 1.* Sicur non tenet ſententia à non ſuo Iudice lata, *d. c. Ad noſtram de conſuſ. & cap. Eſt Clericus de iudic. res. iur. C. ſi à non comp. iudic.* Ita nec conſeſſio coram eo facta d. c. *Eſt Clericus*, neque abſolutio, c. *Venerabilibus de ſent. excom. §. ubi autem in 6.* nec portatio ab eo in dicta, c. *Cum dilectis de purg. can. neque exanimatio c. Lacti de off. leg. neque citatio arguendo de tota ad partem. Pſterialis ſ. item de off. deleg. c. Romana de for. comp. in 6. & c. Contingit de arb. cum ſua Gloſa.*

Hinc ſtatutum non licet, niſi ſubditis ſtantiſſimis, c. *A nobis de ſent. excom. c. Noſt de off. leg. l. fin. de uirſis, emm. l. d. cap. fin. de conſuſ. in 6.* Et indulgentia in foro penitentiali, quæ conceditur à non ſuo Iudice, non tenet c. *Quod autem de penis, & remiſſ.* vbi ait Panor. quod in multis ſoribus penitentialis regulatur ad limites ſori contentioſi. Vnde ſicut in foro contentioſo quia non à ſuo Iudice ligari non poſſet, neque abſolui, ita nec in foro penitentiali, c. *Omnia vniuerſis fixis de penis, & remiſſ. can. placuit de penit. d. 6.* quilibet enim tenetur conſiteri coram ſuo Sacerdote; nam in foro penitentiali non ſortitur ſanctiſſimam ratione delicti, vt late comprobatur ad ſingulare *Romani 468.* Gabriel Sar.

Clariffimum autem eſt, quod Princeps ſecularis clericos condemnare non poſſet de crimine, quia ſunt excommuniati iure diuino, vt alibi probauimus. Eign neque etiam abſolvere. Par enim eſt ius ligandi, & abſoluedi *can. verbum de penis d. 1. & c. cui denegatur cognitio, multo fortius denegatur diſpenſatio l. 2. C. de iur. qui ven. arat. impetr. c. quomus, & can. Dudum 3. q. 6. & cap. Cum aliorum de ſent. excom.* Immo ad illam ſolum pertineret videri reſtitutio, ad quem exanimatio *can. Euphemius & hinc colligitur 2. q. 3. & l. cum principale ff. de reg. iur.*

Talis igitur gratia, ſive remiſſio tanquam contra ius diuinum conceſſa eſt nulla, Gloſ. Bart. Bald. & Io. Fab. in *l. fin. ff. ſi contr. ius, vbi vtr. publ. Bald. in d. leg. ſcripta, de qua plenè per Bart. in *conſ. ff. ſub iur. & c. Non minus de immum. Eccleſ. cap. Quoniam de conſuſ. in 6.* vbi Archid. Genet. 47. Edit. c. 8. Et Conſtitutionis Auguſtus Clericorum actualiſſimos recipere reſcuiſit *can. Sacerdotibus t. q. 1.**

Quare ex defectu iuriſdictionis *can. Nihil t. q. 1. cap. Nullus de for. comp. l. generaliter C. de Epiſ. & Cler.* qui planè defectus opponi poſſet aduerſus huiusmodi gratiam, ſive proceſſum, ac ſententiam, etiamſi Conſtitutio, vel ſtatutum deſeſſet, quod nulla exceptio admittitur, vt notatur in *Clem. t. de ſequeſtr. poſ. & ſi ſit. ac tenet Baldus poſt Cyn. in alleg. l. generaliter, Specul. tit. de entat. §. 1. & §. 2. etiam. & Archid. in ca. placitum 15. q. 4.*

Quinto; quæque immanent factum, quod à iure reprobatum, ratiocinitas eius, qui non poſſet expreſſè actu conſentire, nihil operatur, *cap. Dilectio de prob. cum ſimilibus, & notata in l. 1. C. vbi de crim. ag. oport. vbi Accerſ. ait, quod quando iudex eſt talis, quod creatus ſua voluntate non poſſit eum facere iudicem, non nocet ratiocinitas, c. c. *Dilectio de prob. ibique Innoc. & Io. Andr. de Specul. alleg. 7.* Immo Clericus expreſſè conſentens coram ſeculari Iudice, ſc non eſſe Clericum, ſibi non præiudicat, c. *Eſt Clericus, & Bald. in l. Si qua per calumniam C. de Epiſ. & Cler.* Clericus enim non poſſet neque expreſſè, neque tacitè in laicum conſentire; nam pacta priuatiſſima in iur. publico præiudicare non poſſet *l. nec quæ pignus ff. de reg. iur. cap. Si diligenti de for. comp.* Ius autem publicum conſiſtit in ſacris, & Sacerdotibus *can. uſus probatum d. 1.**

Maximè in hoc caſu, in quo tale ius conceditur in fauorem non ſolum Clericorum, ſed Cleri, c. *Contingit de ſent. excom. & d. c. Si diligenti.* Atque adeo Clerici impetrantes huiusmodi gratiam, & tacentis ſe eſſe Clericum coram Iudice non ſunt in iuriſdictionem ei non tribuit. Immo, ſi Clericus expreſſè ſe debet ſciteretur coram Iudice ſeculari, qui ſcit, vel ſcire debet eum eſſe Clericum, non exculatur ſecundum Innoc. in *d. cap. Pl. ſama de ſent. excom. & Io. Andr. in cap. Si iudex ead. tit. in 6.* ac notata per Bald. in *d. l. Si qua per calumniam*, vbi reddit rationem, quia iſta conſeſſio eſt facta etiam iudice non competentem, alleg. *cap. Eſt Clericus de iudic.*

Nec releuat, quod gratiam obtinens communi forſitan opinione habeatur pro laico; quia, licet communis opi-

nio operetur, quod ea durante ferretur gratia, manifestata tamen veritate edicte opinio, *con. irritat. d. 8.* & ita declarabitur nulla, & oculus quoque totus procedat inde sequitur, vt notatur de sententia lata per falsos testes in *cap. Cum venerabilis de except. c. de sententia in communicationis lata post appellatorem legitimam non prosequantur in cap. Lani end. tit. in 6.*

- 40 Minutique videtur obstat *Glossa in prae. auth. Clericus C. de Episc. & Cler. vbi* Glossa videtur recere, Iudicem secularum posse Clericum absolvere a crimine. Nam Baldus ius tenet contrarium, ea quidem ratione, quia deficit iurisdiclio. Vnde cum iudicium non possit fundari, non potest ferri sententia, *vt d. cap. Et si Clericus de iur. c.*

- 41 Neque videtur excusare contraria consuetudo, quia non valet; nam est contra statum, ac libertatem Ecclesiasticam, onerosa, & grauis Ecclesijs, *cap. 1. de consuet. cap. Nultram. & cap. Cum inter eos. tit. cap. Decernimus, c. Quousque, cap. Clerici de iudic. cap. Quam Ecclesiasticam de consuet. & cap. Ecclesia S. Mariae end. tit. cap. fin. de reb. Eccles. non alien. can. bene quidem d. 90. auth. Causa C. de sacros. Eccles. ibique Bart. Bald. & Salic. Innoc. & Panormus in cap. Nemo est de sent. excom. ac notat Io. Fab. in auth. Statimus C. de Episc. & Cler. Praecipue cum dicta consuetudo sit contra iura habentia perpetuam causam prohibitionis, nequam canonica, & ciuilia, sed etiam diuina; quare non valet, *con. vides d. 10. c. Imperialis d. 35. d. cap. S. ad iudic. in 1. ac non dubium C. de legib. c. quidam corruptela. c. cap. Cum venerabilis de consuet. cum temporis diuturnitas siue veritate sit erroris vetustas d. can. veritate d. 8.* & quando diuturnior sit peccata, tantum grauiora can. *flagitia 32. q. 7. & cap. fin. de consuet.**

- 42 Nec tandem iuuare videtur Episcoporum tolerantia, immo culpa eorum est adhibendum *ex can. ad reatum d. 81. c.* & ex tali facto iura praecipit Clericos puniendos, ideoque patientia non sufficit, & cum Clericos poenam mereatur, inde praemium consequi non debet, *sine hare. d. ari. ff. de neg. neg. ibique Doctores.*

- 43 Ad 13. Hic articulus quod arguit ad Clericos, qui conditione debere debent habitum clericalem, & habere requisita iura continuos, & Concilij Trid. *sess. 3. cap. 6. de ref. etl. contra decreta S. Congregationis Concilij, quae sepe censuit, quod et si Clericus privilegio fori non gaudeat, quia qualitates Concilij non habet, eum tamen non potest iudice laico detineri, nisi prius super qualitatibus huiusmodi iudex Ecclesiasticus cognouerit, & pronuntiauerit. Ideoque Episcopus vique possit hoc casu contra laicos ad sententiam censuratum procedere, vt alibi docuimus.*

- 44 Quod si aliter decernerem, sanditus euerteretur iurisdiclio Ecclesiastica, eum esset in potestate laicorum aliquam probationem facere, ac declarare, quod Clerici non haberent huiusmodi qualitates. Praeterea Episcopo volente vindicare Clericum, vt ex rationibus, & decretis eiusdem S. Congregationis Concilij, quae ad ius *tom. 1. consuet. 46. a. consuet.*

CONSULTATIO XII.

An Regulari danda sit petita copia actorum in causa criminali cum nominum restitum expressione?

- 1 Affirmo, quia id expresse disponitur in Concilio generali relato in *cap. qualiter, & quando 24. de accusat.* his verbis: *Et non solum dicta, sed etiam nomina ipsa restitum sunt, et quod, & quod quod dictum, appareat publicanda, nec non exceptiones, & reprobationes legitime admittenda; quod etiam elate sanctum legitur in reformatione Tribunalis Pauli V. §. 10. tit. de iudic. crim. m. 26.* & conueniunt omnes Canonistae in d. qualiter, & quando, & Doctores communiter, excipientes solum etiam haereticos contra iurisdictionem Constitutionis 40. Pauli IV. quos referunt, ac sequuntur Fatinas de iudic. *& error. d. 39. m. 105. C. lit. h. sent. §. fin. q. 49. m. 2. Guaz. in de sent. 24. m. 8. ti. ad iudic. Patric. cons. 3. m. 154. ac segg. lib. 4. vbi m. 158. ait, id locum habere etiam in causa, & iniqui in ne lumarria, & m. 159. idem inquit, feruorem esse etiam in crimine haereticis, sed de hoc alibi.*
- 2 Ratio aotem, ob quam publicanda sunt nomina restitum, legitur io allegato *c. qualiter*, nimirum; ne per signa-

pressionem nominum infamandi, per exceptionem vero excusationem dependens falsum audiat, *ap. rebus. Cognitis* namque nominibus possunt opponi exceptiones contra personam, & dicta, quae depositionibus omnem tollent et fidem, aliis si nomina, & cognomina celebrantur, sequetur absurdum, quod nempe quis ex dicto foris inhabilis plebici possit, vt praeter adductos obstat *Cas. dysepe. crim. 22. n. 4. & segg. qui loquitur etiam in crimine haereticis.*

Non viget timor offensiois eorum, qui deposuisse dicuntur ad hoc, vt dicta nomina non pateant, vel saltem in consilio sicut publicanda. Nam periculum, quod testibus euenire possit in inquisitione, longè leuius est audacia, quam ex subigendis dictis, ac nominibus suis praedicti testes sumere soleat ad falsè, confusè, temereque deponendum, vt per Rodriguez *to. 2. q. 26. m. 1. ad fin.* Nunquam enim desuere testes diabolares, agentes, sine cen-
10, atque etiam sine sensu communi.

CONSULTATIO XLII.

An Edictum Episcopi, quo praecipitur sub pena excommunicationis, aliisque arbitrijs, quod nemo admittat ad celebrationem Missarum presbyteros externos absque eius licentia, comprehendat etiam Regulares? Vbi summatim explanatur decretum de obseruandis, & extendendis in celebratione Missae sess. 22. S. Concilij Tridentini.

Nonnulli Regulas, inter quos & Pasqualig. de sacrif. *1. Missae q. 366. n. 7.* negant; quia praecipitur dirigere solum potest ad subditos, & pro locis subiectis, *cap. Ut animarum de consuet. in 6.* Regulares autem exempti, & eorumdem Ecclesiarum non subiunguntur Episcopis.

Nec dici potest, quod hoc possit, vt delegati Sedis Apostolicae per decretum de seru. & ut. in celeb. *Missae. sess. 22. S. Concilij Trid.* quia illa delegatio se extendit solum ad ea, quae concernunt auctoritatem, superfluitatem, & irruentiam in celebratione Missarum, atque addit solum quoad eos, qui circa haec peccant. Et ideo non se extendit ad prohibendum Regularibus, ne admittant externos ad celebrandum.

Accedit etiam, quod quando Concilium vult tribuere auctoritatem supra Regulares, eos conuincit. Solum autem nominat, quando agit de celebratione extra Ecclesias, & oratoria tantum cultui diuino deputata.

At hoc nec iure, neque moribus dictum est, neque ex usu Ecclesiarum, cui res peruerse constitutas in ordinem, ac statum decorum restitui cordi semper fuit. Sacram itaque Concilium Tridentinum adhibens omnem curam, vt sacrosanctam Missae Sacrificium omni Religionis cultu, ac veneratione celebraretur, decreuit, vt Ordinarij locorum Episcopi ea omnia prohibere, atque in medio tollere sculo curent, ac teneantur, quae vel auctoritas, idolorum scrutius, vel irreuerentia, quae vel impietate vix seueritas esse possit, vel superstitio, verè pietatis falsi imitatrix, induxit; quae tantum refert Pasqualig. Sed deinde subdit S. Synodus, vt irreuerentia videretur, singulis in suis diocesis intendat, ac cui vago, & ignoto Sacerdoti Missae celebrare liceat, &c. Neue diceretur, quod Episcopi in dicto decreto constituantur delegati Sedis Apostolicae etiam quoad Regulares, quoad agit de celebratione extra Ecclesias, & oratoria tantum cultui diuino deputata, his verbis conceptus casum, & sancit etl.: Haec igitur omnia, quae summam enumerata sunt omnibus locorum Ordinarijs a proponuntur, vt non solum ea ipsa, sed quaecumque alia huc pertineret vel forent, ipsi pro data sibi a sacrosancta Synodo preestare, ac etiam vt delegati Sedis Apostolicae prohibeant, mandent, corrigant, statuunt, atque ad id inuolant feruorem censuris Ecclesiasticis, aliisque poenis, quae illorum arbitrio constituantur, fidelem populum compellant, non obstantibus priuilegijs, exemptionibus, appellacionibus, ac consuetudine obsequiolumque. Huc igitur Concilium; quid ad haec? Virum id negabit? Qui potest? Ad vt tanta auctoritate conuincantur!

Quae casus non solum magna auctoritate Concilij, sed etiam eiusdem S. Congregationis, torque restitum in iur.

nere, in exercitiu. cum tabulis sacra, ubi frequentissimi sunt Sacerdotes. Item propter inimicitias, infamiam, vel decrepitem aetatem, dummodò in his omnibus celebratur cum petra sacra, Gloſia (apud citata in d. can. 1. dicte diſpoſitioni iuris communi ex Sententia Sac. Congregationis per hæc verba Concilii: *nec priuati in domibus, acque omnino extra Eccleſiam non eſt derogatum*. Iſta enim non videtur excludere diſpenſationem, & permiſſionem iuſtæ cauſæ, cum lex dicens aliquid per Episcopum non poſſe fieri, non excludat diſpenſationem, Doc. in cap. Et ſi Clerici §. n. 9. alias 49. de iudic.

- 15 Debet tamen Episcopum ex eadem Sac. Congregatione talem licentiam concedere in caſibus, à iure permiſſis, vel ex alia rationabili cauſa arbitrio ſuo in caſibus, à iure non prohibitis, hiſ concurrentibus conditionibus, vt Oratorium, in quo celebrandum eſt, Oratori ſollemniter habeat, ab Ordinario viſitandum, approbandum omnia ad cultum neceſſaria, non enim ſatis eſt, vt locus deſignatus ſit, in quo adit alare, ſalutis ſemper iuriſdictionis parochialis, quæ requiſita, & conditiones in hunc viſum diem conſuetudinem apponi, etiam quando Sedes Apoſtolica huiusmodi licentiam concedit. Conſuevit enim & illa concedere, licet Episcopum concedere non ſint prohibiti. Sed ab hodiè hæc licentia poſſunt Episcopum concedere, alibi tradidimus.

- 16 An autem dicta Oratoria ſic debeant deputari, vt in alios viſus conuerſi amplius non poſſint, ne quidem in cubacula, & habitationes Religioſorum in dicto decreto nullum verbum habetur. Et cum Procuratores clauſtralium, vt dixit S. Congregatio, non teneantur habere huiusmodi Oratoria ad diuinum cultum tantum dicta, ſi pro negotiis monaſteriorum extra clauſtra degerint, voluerintque Oratoria habere, oportere item dixit S. Congregatio prius ab Ordinario, vt diximus, approbati. In ipſis vero præter Miſſas, etiam diuina officia celebrare, verbum Dei prædicare, & confeſſiones audire abſque Ordinarij licentia, cum præſertim in illorum Monafterijs obſeruantia non vigeat, non poſſe. Monialibus vero in Oratorio inſignitum conſtructo celebrandi licentiam omnino derogandam cenſuit Sac. Congregatio, cum talis caſus omnino non comprehendatur in cap. Periculoſe de Stat. Regul. in 6. nec in ceteris Conſtitutionibus Summorum Pontificum. Huc non ab re citat abducere, quod Episcopum inſtanter petenti reconciliari Eccleſiam vnâ cum Cæmeterio, in qua Patrochus celebrans, cum poſſet à circumſtantibus deſpecto, fuerat occiſus, Sac. Congregatio conſulto Gregorio XIII. dixerit, reconciliandam in iunclâ tamen penitentia publica populo, qui poſuit prohibere, & non prohiberi.

- 17 Neque omnino extra Eccleſiam. Notandum hic fuiſſe conſeſſum cuidam tremeſium Duci, vt in litore maris, alioque loco honeſto celebraretur cum altare portatili, quod ipſe in nauis liceret circumferre. Item alijs in Eccleſia nondum conſecrata cum eodem altare.

- 18 Proſequitur decretum: *Ac niſi prius qui inuerſus, decenter compoſito corporis habitu declarauerint, ſe mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non ſolum corpora adſeſſe. Nunc de irreuerentia teſteſ corporum, qui interſunt, & in primis illorum, qui habita corpora in compoſito adſunt, & quali pro functione eccleſia in Oratorium, vt Miſſam audiant, accedunt. De hoc habitu in compoſito Apoſtolus reprehendit Corinthios cap. 1. quod indecenti habitu ad Sacram mentem, & ad Eccleſiam accedebat, nempe viri cooperto capite, & mulieres non velato capite. Cumque præceptum Eccleſie ſit, vt qui libet omni die ſeſto Miſſam audiat, can. Omnes fideles, can. Miſſas de confeſ. d. 1. faceret contra præceptum, cum intendat Eccleſia, vt ij, quæ dicuntur eo tempore, mente vacent, non modo præſentes ibi ſint. Debet autem audiri Miſſa à principio viſus de benedictionem, & ibidem. Ex notandum, quod ante orationem inquit Eccleſiaſticis cap. 15. præpara animam tuam, & noli eſſe qualiſ homo, qui tenet Deum. Teneat enim Deum, vt habetur in Romano Catechiſmo iſ, qui cum bene orat, equaliſ agit, vt cum loquatur cum Deo, à precibus ani-*

mus eius abhorret. Contra mentis diſtactionem, S. Baſilius in regul. breuiter, remedium adhibet, quæſtione aliquis atque poſſit, ne mente inquam diſtatur.

Ab Eccleſiis vero miſſas, &c. Idem prohibetur in can. Cantantes d. 92. deluſum à D. Hieronymo lib. 3. com. ad cap. 5. Ep. ad Episcopos ibi: Audiant hæc adſcentulis, audiant ij, quibus ſuſtendendi in Eccleſia officium eſt, Deo non voce, ſed corde cantandum, nec in tragulatorum modum gatur, & ſances dulci medicamine luteſcunt, et in Eccleſia ſua aſtrales moduli audiuntur, & canitica, ſed in timore, in opere, in ſcientia ſcripturarum. Prohibetur etiam in 6. Synodo cap. 15. Canentes Eccleſiaſtici modulatione inordinata caoere, item & in Cabilonenſi Concilio cap. 19. turpia cantica in Eccleſia, ſive in porticu canere, de quo non etiam alias. Ex quibus tamen non videtur miſſa, & cantus honeſtus, ac deuotus prohibitus, vt in cap. 12. ſeſſ. 24. de reform. & can. non medicorum de confeſ. d. 5.

Item ſeculares omnes alitimes. Idem habetur can. 76. ſexta Synodi, qui intra Eccleſiarum ambitum mercionia vendi vetat, & cap. Cum deſorum de viſ. & honeſt. Chr. Ludi theatrales erant prætexu conſuetudinis in Eccleſijs vel per Clericos fieri non debent, & cap. 1. eod. tit. & can. Sacerdotum de confeſ. d. 1. In hoc vero Concilio dicto omnes ſeculares actiones prohibentur.

Pana, atque aduſ profana. Adde, quod B. Pius V. in principio ſui Pontificatus edidit Conſtitutionem, incip. Cum prius Apoſtolicum Officium, in qua ſancit vniverſaliter contra huiusmodi irreuerentiam, & alia, quæ in Eccleſia indecenter peragi ſolent.

Streptus, clamores. Ex cap. deſer domini d. 22. immum. Eccleſ. in 6. habetur, quod ingreſſus ad Eccleſiam debet eſſe humilis, & inſiſtendum eſt orationi; humiliter enim ingreſſumur, & ſtamus cotam Domino temporali. Item quod ceſſare debeant in Eccleſia clamores, lediones, & Vniuerſitatum concilia, ac laicorum publica parlamenta; (ſubneſſens tæge, qualis eſt debeat conuerſatio in Eccleſia. Item prohibetur in Eccleſia, aut cæmeterio negotiatio, aut ludici ſecularis cognitio, & quod locorum Ordinarij debent ibi contenta exequi, nec contra illa diſpenſare poſſunt, cum ſint deputati ad exequendum, quibus examinatis cenſuit Sac. Congregatio, Iudices etiam Eccleſiaſticos, qualis eſt Vicarius cum adiunctis intra coſpos Eccleſie non poſſe iuriſdictionem exercere.

Porremo niſi ſuperſtitioſi. De his, quæ continet abuſus ratione ſuperſtitioſis, quæ importuna, & inepta dictum religio lege Tullium de natur. Deur. lib. 2.

Quam debuiſ horis celebrare. Quæ eſt hora tertia can. nolle ſancta de confeſ. d. 1. Et hoc ſeruandum præcipue ſeſſis diebus ex Concilio Aurelianenſi 3. cap. 14. Nam alijs diebus poteſt celebrari in parte diei can. neſſe eod. d. in feſto vero Natiuitatis Domini licet præſbyteris Miſſam nocte celebrare. Quadageſima, quatuor temporum, & diebus ieiunio dictis hora nona poteſt Miſſa celebrari, can. ſolent de confeſ. d. 1. Sabbato Sancto, & Sabbato quatuor temporum circa veſperas horas ab aliquibus Miſſa celebrari ſolet. Ex Sacra tamen Congregatione quibuſdam Regularium non obſtantibus priuilegijs nec ante claram diem, nec poſt meridiem licet ſacrum licere.

Veneris alius. Ritum mos eſt comprobatus in adminiſtrandiſ Sacrificijs. Hinc Rituales libri, in quibus deſcribitur, quo ritu ſacra peragi debeant. Hic verbatamen ritus ſingularium Regularium, ab Eccleſia approbatus minime tolli, dixit S. Congregatio. Ideoque Regulares ſua inſtituta poſſunt ſeruare, & dommodo ex conſeſſione Innocentij IV. ſint; it vero qui lingua Sclauonica celebrari conſueuerunt, minus contentantur Concilio Tridentino eſſe videtur; vnde cum S. Congregatio dubitaſſet, an appellatione diuinorum officiorum comprehenderetur Miſſa? in conſeſſione eam nihilo celebratione Miſſa habetur; audita ſententia Cardinalis Sileſi dicentis, Innocentium IV. arreſſari Miſſam in lingua Sclauonica à S. Hieronymo compoſitam, & ab Innocentio approbatam abique illa conſuetudine, quod

Euari-

Euangelium in primis latine recitetur, vt habetur in Epistola, quæ in Bibliotheca Vaticana asseruatur, censui concedendum. Non est autem prætermittendum, B. Pium V. statuisse, ne latini graeco, & Graeci, præteritis vixorem habeant, Missam latino celebrant, & facultates talia permittentes sustinisse.

- 15 *Aut alias caeremonias.* Caeremonie dicuntur, teste Valerio Maximo lib. 1. cap. 11. à Caeribus Hetruriae populis, quasi res æternæ, quibus Religionem procuramus. Hebraei nullum videntur habere proprium vocabulum, & vox caeremonia decreta, vel constitutiones significat. Ita S. Hieronymus verbit *Genes. 16. Exod. 28.* quasi dicas seruitutem, & cultum Diuinum, sicut etiam idem Hieronymus vertit *Exod. 12. 27. & 28.* Ex quibus colligitur caeremonias esse Regales, quibus conuenerit cultus Religionis externus, & generaliter potest etiam Sacramentum appellari caeremonia, sed in duobus differt. Primo, quia Sacramentum non vocatur omnis caeremonia, sed ea solum, quæ ab ipso Deo instituta sit. Quandoquidem & caeremonie ab homine, & à natura ipsa aliquando institutæ sunt. Secundo, quia Sacramentum est maius, & illustrius caeremonia, vnde baptismum non caeremoniam vocamus, sed ea, quæ ad ipsum baptismi Sacramentum adhibentur, caeremonias vocamus, vt quod frons signetur, quod ter interrogetur, &c. Caeremoniarum autem genera quinque sunt. Primum respicit eum, cui Religio adhibetur, veluti ara, tunc, cum solus Deo sacrificatur. Secundum pertinet ad eum, qui operatur, cuiusmodi sunt omnes vestes Sacerdotales. Tertium inuenit res, earumque naturam; hinc fit, vt Ceris, non seop vtamur, cum materia illa sit labefacta ab animalis purissimo. Quartum considerat locum, sicut olim nominis ad Orientem conuersi consueverunt orare. Quintum annotans tempus, veluti cum quadragesima ieiunium obseruamus.

- 17 Caeremoniarum portum cum ipso homine fuit origo, Cumenia nulla fuerit gens adeo barbara, quin in animo Deum aliquem esse conciperet, factum est, vt hoc etiam signis quibusdam externis, scilicet caeremonijs ostenderetur. Tertul. lib. de *proscript. S. August. lib. 19. contra Manich. cap. 21.* Hæ quidem omnino institutæ sunt partim à Deo, partim ab hominibus, quas Christiani strastiones hominum vocant, partim ab ipsa natura, vt homo flexis genibus Deum oraret, dictauit, ac similia, adeoque verum est, vt nulla fuerit gens, quæ non haberet caeremonias cum Religione coniunctas. Nulla tamen priuata persona, sed Ecclesia tantum eas potest introducere, ne oriarur schismata, dum non vnus eademque ratione, qua alter cultum suum publicè explicat.

- 18 Earum multiplex est vtilitas; quemadmodum enim primò orator sua ipsius actione, & pronuntiatione, ita & qui res sacras peragit caeremonijs excitatur. Multum enim refert, quo loco, qua hora oras. Vnde Psalm. *Adria nocte surgebam. Adorabo ad templum sanctum tuum.* Item an silentio, an voce. Et quomodo autem expansis manibus. Secundo, sicut figura, & ornatus orationis excitant auditores, ita adstantes caeremonie S. August. lib. 20. *confess. cap. 33.* Tertio, mouent ad ipsum Deum, vt de Publicano habetur in Euangelio, qui percutiebat pectus suum. Dices, animi affectum Deum placasse. Sicquidem. Sed negari non potest, quin ista etiam bona sint, & bonum animi affectum inducant. Hinc S. Cyprianus in *lib. de orat. Domus.* docet, quia compositione corporis orare debeamus, sicutque in istar picture hominibus rudibus Exod. 12. *Cum interrogaueris versibus vestris, quæstio illa Religio, dicite, transitis Domini esset.* Quarto, sunt veluti Characteres Christianorum. Hac ratione Machabæ mortem potius subierunt, quam carnis foenis viderentur. Hincque Tertullianus integrum librum scripsit de corona militum, & propterea hæretici nostri temporis conantur caeremonias Ecclesiæ funditus euertere. Quintò, declarant sensum Ecclesiæ, alioquin non intelligeretur, veluti cum iurantur excommunicati, dum eos baptizare volumus. Sextò, Religionem conseruant, vt videre est apud Hebræos, & saltem propensiores ad bonum sunt semper.

Constituende igitur sunt ad Religionem conseruandam, & illustrandam, & quæ id non habent, purgandæ sunt, ac resecandæ, vt plus habeant emolumenti, quam ponderis.

Et candelarum certum numerum. Sacra Congregatio Concilij censuit, comprehendi etiam missas ad deuotionem aliorum, non esse superstitionis, veluti tres de Trinitate, vel quinque de plagis Domini, & similibus cum totidem candelis.

Memento eundem populum. Quia licet de iure vnusquisque teneatur audire Missam in sua Parochia, vt satisfaciatur præcepto Ecclesiæ de audienda missa, generalis tamen consuetudo obstruit contrarium. Et quod Episcopus non possit contrarium præcipere, docet communis sententia Doctorum in cap. 2. de *Paroch. & in rubr. eisdem tit.* ac Summis de *v. missa*, nisi ex contemptu hoc fieret, vt ad cap. 2. quia id faciens peccaret mortaliter. Quapropter decretum in quibusdam Concilijs provincialibus Gallie editum, vt quisque audiret missam festis, & Dominicis diebus in sua Parochia sub pena excommunicationis ob generale consuetudinem Galliarum, vt missa talibus diebus in propria Parochia audiret, retinendum. Regulariter tamen neque penes, neque multis potest Episcopus populum asstringere, etiam in casu notabilis negligentie, aut contumacie, vt accederet audiendum missam, vel Sacram Concionem in Ecclesia Parochiali. Item nec prohibere Capellanis Confraternitatibus, nec in illarum Oratorijs festis diebus missam celebrare. Poterit tamen pro sua prudencia cum Capellanis Confraternitatibus agere, ne sint impedimento Parochijs, quominus eorum munus peragant, & monere populum, vt frequenter ad suas Parochias Dominicis diebus saltem, & maioribus festis accederet. Quod etiam cum ijs, qui priuata habent Oratoria ex concessione seruare poterit. Et hæc ex Sac. Congregatione, ex qua etiam festis diebus solemnis, quominus festis celebraretur in Ecclesijs Regularium ante missas solemnes Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis, Episcopus non potest prohibere, neque similiter ipsi Regularibus, si huiusmodi consuetudo extat in illis partibus, vt in eorum prædictis missis solemnis non faciant confessionem etiam vulgari lingua, & dent generalem absolutionem, & dies festos enuncient quemadmodum à Parochijs seruatur. Possunt tamen cogi Regularium laici famuli Sanctissimum Eucharistie Sacramentum die Paschalis percipere in propria Parochia.

Atque adeo inuolatis seruanda. Hinc Regulares etiam, vt superius diximus, quantumvis exemptos comprehendit censui S. Congregatio. Vnde quæ ab Ordinarijs locorum circa eas, de quibus in hoc decreto agitur, statuta fuerint, omnino seruare tenentur, ipsorumque verò Ordinariorum partes erunt, vt in Ecclesijs dictorum exemptorum ita seruetur, censuræ Ecclesiasticæ, iuris tamen Ordine seruato, vt censui eadem S. Congregatio; quare non ex eo solum, quod Regulares non possunt admittit ad celebrandum in suis Ecclesijs, nisi qui facultatem habent celebrandi, ideoque possunt Episcopi prohibere, ne exteri Sacerdotes admittantur sine licentia, quia hæc affectu afficit ipsos Sacerdotes, ex quo resultat, quod Regulares nequeant eos admittit, tanquam non habilitatos, vt ita declarauit S. Episcoporum Congregationem at. Octobris 1586. & in vna Venetiarum 14. Ianuarij 1625. & Sancti Officij Congregatio at. Augusti 1649. testatur Pasqualig. d. *decis.* 366. n. 7. sed affectu directè ipsos etiam Regulares vigore prædicti decreti S. Concilij Tridentini, tanquam prohibito emanata ab Episcopo, vt Delegato Sedis Apostolicæ.

Et quoniam multa cum hac causa coniuncta sunt, ideoque non relictæ, vt argumento litis affinis, puto ad me pertinere, & id disquirere.

CONSULTATIO XLIII.

*De, & quibus in casibus Monachi, & Regulares sub
sint Episcopo? Vbi prius de eorum origi-
ne, successione, progressu, & alijs
huiusmodi scribitur?*

1 **M**onachus Græca vox est, & significat hominem
solitarium, qui solus vivit, & vitæ solitariæ
genus elegit. Vnde D. Hieronymus d. Paulinum, Mo-
nachum in Vrbibus commorantem, & inter homines
viventem, nequaquam suo nomini respondere scribit.
*Sicapis, inquit, esse quod dixeris monachum, id est solum,
quid facis in Vrbibus, quæ tunc non sunt solum habitacula,
sed multarum?* Ad Heliodorum vero: *Interpretare, in-
quit, vocabulum monachi, id est tunc, quid facis in tur-
ba, qui solus es?* Et ad Ruficum in eamdem sententiam
ait: *Quid desideramus Vrbium frequentiam, qui de
singularitate cenlemus?*

2 Nomen autem inde sumptum, quod olim pij quidam
homines, partim non feroces Gentilium in Chritum
blasphemias, partim afflicti ab inimicis Christianæ fidei
profugerent aliqui in vastas solitudines, atque ibi viue-
rent; alij gregatim, quos Cœnobitas vocant; alij verò
temporarij, remittente feruore pristino, in Vrbes com-
migrarunt. Ac testatur sanè D. Ambrosius *Epist. 82.* ad
Vercellensem Ecclesiam, *Episcopum natus loci Episcopum*,
qui citra annos Christi 360. Floruit, *primum in Occi-
dentem Adonasteria in Constatu intro duxit*, vt S. Basilii
circa annos Christi 370. in Oriente.

3 At Bellaminus licet *cap. 1.* de monachi hanc Etymologia
interpretatur, loquens: *Hieronymus videtur
velle nomen monachi propriissimè conuenire Eremitis, qui
sola habitabant. At non ita esse tunc ex eo cognosci po-
tèst, quod Eremita ceperant à Paulo primo Eremita, ipse
Hieronymo auctor inuis viti. Nomen autem monachi
inuenitur apud Dionysium Ateopagium, qui ferè 300.
annos Paulum primum Eremitam antecessit; tunc ex eo,
quod omnes veteres, & Episcopi Hieronymi in Epistola
ad Episcopum de seruanda virginitate, nomen monachi
tam Eremitis, quàm Cœnobitis vult esse commune. Et
addit: Augustinum testari Canonicum illud Psalmi 132.
de secularibus monachis fuisse, nihilque aliud significare mo-
nachum, quàm hominem in tali viciate, & communitate
cum alijs eiusdem instituti viuentem, vt cum illis omnibus
vnum cor habeat, & vnum, ac solum hominem faciat.*

4 Canoniz ex can. placuit §. *Agnoſcat* 16. q. 1. mona-
chon dictum putant à Monou, & Achon, quod non-
tristum hominem, vt dicto Canone explicatur, sed ipsam
tristitiam, & dolorem eiusmodi significat. Author Eccle-
siasticæ Hierarchie, quod Dionysio Ateopagiz adscri-
bitur, *cap. 6.* dicit, monachos vocari inde, quod rebus
diuinitatibus relictijs, monachi, hoc est Deitati soli
placere studeant.

5 Sanctus verò Thomas, & S. Bonauentura eos Regu-
lares, & Religiosos appellantur. Regulares quidem,
quod regulæ certæ viuendi adhiſſent. Religiosos verò,
quod se fecerit seruatio Dei mancipio tenent.

6 Latini monachi nomen retinebant, non tamen id
ante Ambrosium, & Hieronymum apud Latinum au-
thorem facile reperies, quod hoc vitæ genus Eutropiis
ante horum tempora ferè incognitum fuerit. Sozomenus
certè *lib. 3. cap. 14.* dicit affirmat Thracas, Illytiæ,
& quorū Europam incolunt, ante Constantinum
Magnum, & aliquandiu post, monasticorum contem-
porum expertes fuisse.

7 Est & Ascetæ nomen frequens apud Basilium, &
alijs, quod significat exercitatorum. Omnium autem
Christianorum, non tantum monachorum est, sed se in
virtutum palestra, ac officina exercere dicit, ac ocdes.

8 Clericorum quoque nomine appellantur monachi, vt
patet ex Rubrica, *secutulo de eu. & bonif. Cleric.* vbi
in textu agitur de monachijs. Volunt tamen in fauorabi-
libus tantum monachos appellari Clericos, in odiosis

non item, quod habeant aliam qualitatē à Clericis le-
cularibus, vt testat Archid. *in cap. statum de elect. in
6.* Sic etiam in fauorabilibus appellatione Ecclesiæ
videntur Monasteria, vt patet can. *Abbas* §. *hoc autem
auctoritate* d. 64. & notatur in *cap. 2. de suppl. negl. Præl.*
in 6. Appellatione tamen monachorum nunquam veni-
unt Clerici seculares, quod non competat Etymologia
vocabuli can. *placuit* 16. q. 1.

Philosophi denique à D. Chrylosomo, Sozomeno, &
alijsque Ecclesiasticis scriptoribus appellantur frequen-
tissimè monachi hanc ob causam, quod eamtenē mo-
nachi apud Chritianis, quem Philosophi apud Ethni-
cos, vt Nylot testatur in libro, quem de philosophia
Christiana inscripsit.

Monasterij verò, & Cœnobij nominibus habitationes
monachorum, vel solitariarum apud veteres appellatæ
sunt. Et Isidorus in libro de off. hanc dicit esse inter illa
differentiam, quod Monasterium possit etiam vnius
monachi habitatio nuncupari, Cœnobium autem non
nisi plurimorum. Euagrius *lib. 1. c. 21.* vocat scholam,
locum curatum, & discipline, & Conuentus. Posteriori-
bus seculis, cum monachorum, & monialium pietas
mutasset concitanda, domicilia, & habitationes eorum
Clausura, & claudendo appellari ceperunt.

Hæc verò consuetudo non primis Christianis adscri-
benda videtur. Cæpit enim sub Dagoberto demum
circa annos Christi 640. Rex enim ille Francorum
primus legimus homines exilij, seu pæne loco in Monas-
teria detrussisse, vt est videre in Scumpij Chronici *lib. 3.
cap. 60.* Deinde non solum sceleratos, sed innocentes quo-
que vitiosque sexus homines Religionis ergo in Monas-
teria, velut in perpetuis carceres detrudi leguntur.
Atque hic etiam monachos, quam pij largiebantur, visita-
bant, quemadmodum Cœnobitis ex certis redditibus, ac
annuis censibus victum sibi querebant, vt libere possent
Deo, se rebus Diuinis vacare. Quod non est intelli-
gendum de primis Cœnobitis; nam illi nullo omnino
redditu, seu annuo censu, ac proventus habuerunt,
sed omnes labore manuum suarum sibi victum, alique
necessaria comparant. Primi omnium Benedictini
monachi post annos Domini 530. villas, agros, prædia,
territoria quoque, census annuos, & redditus posside-
re ceperunt.

Monasterij etiam nomen progressu temporis imposi-
tum fuit Ecclesijs, quæ Collegia, & Capitula habue-
runt. Hoc inde originem sumptum, quod veteres Ep-
iscopi, quales fuerunt Basilii, Augustinus, & alij pro-
prie suas Ecclesias, aut iotta eas Monasteria, id est Colle-
gia, seu Cœtus studiosorum, & Doctorum vitorem ha-
buerunt, ex quibus plerumque ad Ecclesiæ gubernacula
sane promoti.

Origo Monachatus apud Iudeos hæc fuit. Anno an-
te natum secundum carnem Filium Dei circiter eorum,
& triginta sub Iohanne Hircano, Simonis filio tres seculæ
emer fuerunt, & confirmati sunt hac occasione, quod legi
Doctores nimium sibi auctoritatis usurparent, & singuli doctiores, sanctioresque relictos & dicit, & ha-
beri vellent, quæ dictam à Verbo Dei doctrinam tra-
derent, & serentis, vestiri item, ac certis ritibus non
solum à Sacerdotibus, & Leuitis, qui à Deo instituti
erant, sed inter se ipsos quoque dicebantur.

Inter hos primatum facie tenebat Phatiaz, quos
Alexandra, Hircani, & Aristoboli mater in summam
potentiam, ac dignitatem euerterat, quod præ alijs scri-
pturarum Sacram cognitione, & morum integritate
commendarentur. Nam sacras literas sedulo interpre-
tabantur; vnde & illos omnes acceperit plerique vo-
lunt. Idem enim Phariseus est, quod Latini expolitor,
seu Doctor, licet sint, qui eos à Phæze, id est, à sepa-
ratione dictos vellent, quod ab alijs profanis hominibus,
quorum victum, & amicum immoandum, & vitium,
peccatis contaminari haberi copiebant, voluerant
esse distincti, ne ab illis ipsi quoque contaminarentur.
Vnde Hieronymus aduersus Lucifertianos, & in quæ-
stionibus Hebraicis, eos à dissidio se appellari dicit.

In genere quædam capita veræ doctrinæ retinebant,
ex quorum numero hæc fuerunt. Esse Deum, & qui-
dem

dem vnum. Venturum esse Messiam, ac multa beneficia in genus humanum collaturum. Legem, & Rempublicam Iudicam à Deo esse. Semen Abraham esse. Ecclesiam Dei, animas cum corporibus oco interire. Futuram esse resurrectionem, in qua retributio boni, & malifutura de, & similia. Horribiles verò errores in his præcipue capitibus. Vnum tantum esse verum Deum, & quidem vnam personam crediderunt. An.

8. Messiam tantum humanam naturam habitum putatum; legis oblationem ad externa tantum facta, non etiam ad interiore, & quidem absolutissimam obedientiam requirebant; quædam fæto Stoico tribuebant. Hominis enim arbitrium simul asserbant docentes agere, quæ iusta sunt, vel negligere maiori ex parte in hominis esse potestate, adiuvare tamen in singulis nooihil Deum, & Farum. Hoc præcipue illorum error enatus est, quod docerent, legem divinam potestatem liberi arbitrii, quæ bumano virtutis impleri posse; ideoque ipsi suorum operum meritis, & propriæ iustitiæ fiducia elati, gratiam Dei aspernabantur, & Dei iustitiam rejiciebant, dum suam stabilitate contemdebant. Sabbato ita strictè ab omnibus operibus abstinerunt ipsi; alioque abstinere docuerunt, ut fanaticorum agroti vixito vero factum, & velleationis ipicaturu ob vngent famem grande scelus esse dicerent. Cum publicatio, & peccatoribus non fumebant cibum, lotiones externas plurimas infundebant, quibus non modò corpora sua, verum etiam omnia generis vasa quotidie abluant, quasi ipsorum etiam animas illis purificari possint. Orationes crebras, quæque longas in plateis etiam infundebant; Peregrinationes tera, marique sculpiebant ad faciendum vnum profectum, Non iutabant; Decimabant mentem, & aereum, & tyminum, & rutum, & omne opus. Bis in sabato, & alias etiam frequenter ieiunabant; Vestes longas gestabant, piticia chartarum in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus Decalogus inscriptus erat, & hæc phylacteria dicebantur, quæ dilabant, ut magis essent conspicua, quæ purpurea dicii fuisse Epiphanius.

16. Phariseorum autem septem fuisse genera in Talmode Iudæorum indicatur. Schemina, Impingens, sanguinem fundens, Martiarius, Phariseus, ex amore, ex timore. Omnes tamen erant accertim virorum Doctorum hostes, & persecutores, ut testatur historia. *Matth. 15, Marc. 3, Luc. 11, & 18.* Erant quoque arrogantes, & ambitioni, ut qui primos accubationis in cenis, primas Cathedras in Synagogis, & sedulationes in foro amarent. *Matth. 23.* Erant etiam potentes, ac formidabiles. Refert Iosephus *Antiq. Iudææ. lib. 13, cap. 23.* Phariseas apud populum plurimum potuisse, *sive ex eo quod aliquem conqueperint ledere, sive facuum, & amicam tuare. Valde etiam his fidem habuisse vulgus, etiam per insidiam de aliquo male loquuti fuerint. Et lib. 17, cap. 3.* scribit, *Pharisei esse genus hominum astutum, arrogant, & interduum Regibus quæ infestum, ut eos agere etiam impugnavit non veretur interduum. Nam cum venisset Iudæarum gens fidem suam iurando obfirmavit Regi, & Cesaris, Ipsi Pharisei ex millium numerum excedentes, non iuraverunt.*

17. Proximi à Phariseis Sadducei fuerunt, qui magnificum sibi nomen à iustitia imposuerunt. Zaddikim enim iusti dicuntur. Videtur autem inde hæc secta enata, quod Pharisei immo dicuntur cætemonij homines onerantes, ipsi hæc vincula nonnulli laxare volebant. Nam, & si à Religione minimè alieni esse vellent, & proinde libros Moysi recipientes, Prophetarum tantum repudiant, & io plerique falsis dogmatibus cum Phariseis consentirent, tamen homines nimium politici, fidei, ac Religionis præcipua fundamenta negabant, providentiam Dei, deinde animarum immortalitatem, & corporum retributionem. Ex quo orobatur, ut fieri solet, multa alia sequuntur, nempe corpora, & animas simul post mortem interire; plus bonorum operum nullam retributionem, malos, & scellos esse cuncta nullas penas accipere, quam in hac vita; nullum esse infernum, nullum Cæsum, io quo æterna futura sit vita. Attamen, ut Respublica, & pax inter homines consisteret,

iustitiæ studendum esse docebant, non aliquos furari præmijse, sed propter ipsam iustitiam, asseruerant in nostra ipsorum esse potestate, ut tam felicitas nobis ipsi auctores simus, quam infortunij, ut Iosephus indicat *Antiq. Iudææ. lib. 13, c. 9, & de bello Iudææ. lib. 2, c. 7.* item *Matth. cap. 23. Marc. cap. 23. Luc. cap. 20.* Hoc utrumque in Ethnicis ex Episcopi Philosophia ferri potuisset, illud vero mirandum, quod à Sadduceorum, partibus in populo Dei plurimi discipuli in primis flecterunt, ut Iosephus *lib. 13, c. 18. Antiq. Iudææ.*

Inter autem Phariseos, & Sadduceos magnæ contentiones fuerunt. Multas enim constitutiones à maioribus per manus acceptas Pharisei tradiderunt populo, quæ non sunt scripte in lege Moisaica. Sadducei autem his authoritatem derogantes dicebant, oportere eas tantum servari, quæ scripto continentur. Et tamen simul suas contra Christum aliquoties coniunxerunt operas, quæque exitium machinati sunt, ut est legere *Matth. cap. 16, & 23. Luc. cap. 20.*

His tertijs accessere Essæi, vel, ut alias vocantur, 19 Esseni, quos nonnulli interpretantur Sectatores, vel operarios ab Assiis, quod saltem bonis hominum operibus acceptans ferat, non autem gratia Dei. Hi cum essentem licentiam Sadduceorum, nec Phariseorum hypocrisis, & simulationem ferre possent, fecerunt io solitudinem quamdam Palestinar vides procul ab Iericho, ubi erant fragantes Balsami, colles, & horti ad lacum Marian, seu Aspharictin sicut Plinius *lib. 5, c. 17.* de ipsis scriptis, ibique Monasticam plenè vitam agentes, peculiare scholas instituerunt, in quibus præter leges sacras, alias quoque liberales artes, præsertim autem eam philosophiæ partem, quæ est de moribus, didicerat tradiderunt, & exercebant. Sed, ut restitui hoc hominum genus cognoscatur, legenda est Iosephi narratio de Essenis *lib. 2, c. 7. de bello Iudææ, & lib. 18, cap. 2. Antiq. Iudææ.* De ipsis etiam libro Philonis, quem pro Iudæis composuit Epilebius *lib. 8. de præparat. Evangel. cap. 4.* ac ipse Philo in libro, quem inscripsit, *Omnes studij liber*, multa narrat lectu dignissima.

Ex ea verò oratione Philoos de ritibus, iustitiis, 20 moribus, & toto vite genere Essæorum, Eusebius *lib. 2, cap. 16.* elicere conatur, fuisse ritus, infinita, & mores monachorum Christianorum temporibus Apostolorum. In quam opinionem cum adductum arbitror duabus ex causis. Primò, quod Eusebius tempore talis fuisse Monachorum vita, qualis Essæorum à Philone describitur. Philo autem nihil vpiam de Christianis scriptis, nec vilo verbo in tota illa narratione Christianorum mentionem facit. Tam igitur abest, ut Christiani fuerint illi, de quibus Philo scribit, ut pertinationes hostes non habuerint Christiani, ut qui cætemonij Iudæici pertinacissimi fuerint additi, Vozomem etiam teste *lib. 1, cap. 12.* ut non immeritò Scaliger in *lib. de reat. temp.* non tantum in hac re, sed etiam in tota Historia perpendenda, plus iudicii, quam diligentia, ac studij requirit in Eusebio.

Succedunt Nazareæ. Vix Nazir, vel Nazareus primus legitur *Gen. 49.* Vbi Iacob falsa imprecatus Iosepho, *Benedictus Gen.*, inquit, *erant super caput Moysi, & super vertice Nazareæ Fratrum serum.* Quod Moyses repetit *Deuter. 33.* Ea significat: separavit se, consecravit se, alienavit se a profanis vitiis, & sanctificavit se. Erant igitur Nazareæ, qui Vale dicentes mandatis rebus, ac profanis negotijs, & celeberrimam vitam, disciplinamque instituerant volentes, ad tempus aliquod se totos Deo devotebant, & consecrabant.

De eorum institutis, moribus, & consuetudinibus 22 *Numer. 6.* ferè per totum caput agitur, vbi tria possimùm ipsis servanda præscribitur. Primum est, ut quidquid inebriare, gulam irritare, procurate libidini, & satum mentis enervare, vel euertere possit, ab eo vniuersim abstineat. Alterum vbi nullus effeminatus corporis cultus Nazareo permittatur, eo fomenta libidinis increverent, & ad cuticulæ curam, ac seosum lenocia corpora aliqua vi parte pertraheretur; quia, igitur molles, & delicati eo tempore caput radere solebant,

bant, idēo rāsto caputū prohibita, & vt promitterent capillos toto Nazareorum tempore mandatum eis fuerat eodem cap. 6. *Numer.* Tercium, ne exequijs, & funeribus mortuorum, parentum quoque, & fratrum interfessint, quominus à studio pietatis, & legis diuine meditando abstrahantur, quā nihil charioris amplecti debent Domino consecrat, vt Dominus ibidem ait.

- 33 De Rechabitis autem D. Hieronymus in *Epist. ad Paulinum de instructione Adamachi*, alijque in locis dicit, vt etiam citatur à Belarmino cap. 5. *Rechabitis fuisse Patres Monachos*. Quia illi fuerint, cuiusque generis, ac stirpis, cognosci potest ex libri primi *Paralip. cap. 2*. Ratio viuendi eis praescripta fuit à Ionadabo filio Rechab, quae talis fuit, sicut ex cap. 35. *Ieremias* habetur.

- 34 Prophetarum filios veteris Testamenti D. Hieronymus Monachos facit in *Epist. ad Rufinum*. Sciendum est, Prophetas, vt Samuelem, Heliam, & Heliassum Collegia instituisse, in quibus simul vivebant plures discipuli. His praeter Prophetas illi. Legitur enim in *Historia Samuelis*, ipsum Samuelem praefectum fuisse Naioth, hoc est Collegio, quod erat extructum in monte Sancto in ipsa Rama. Eiusdem gymnasij mentio etiam fit 1. *Samuel 10. cap.* Collegio Hierarchuntino, & Ramoth Galaad, alijque Helias aliquandū praefuit, deinde Heliassus, vt legitur a. *Reg. 4. & 6. cap.* Discipuli illi vocabantur *Filij Prophetarum*, quod à Prophetis vero Dei cultu, pietate, literis, disciplinis, ac moribus denique eruditur fidelitatem.

- 35 Ethnicismus olim innumeras habuit sacrorum formulas, quibus iurati Religiosis ceram quamdam fœdum constituere videntur. Primo occurrit scilicet Deo Syria Sacerdotes, qui maleficia Religiosis specie provinciarum peragendo, pecunias, & alias res contradebant. Ii simulacra Deorum circumferentes quibusdam fallacijs iurabantur, Deos suos propitios offensibus futuris respondere, multa malicia, multa mentientes, de quibus Apuleius lib. 8. meminit, ac sub persona Afri sui, oppido quam scelerate eorum technas, machinas, atque fraudes enarrat. De Deo autem Syria Lucianus libellum scripsit, ac de eius Sacerdotibus lege, quae habet Polydorus Virgilius lib. 7. *de inuener. videbis*, & ridetis.

- 36 Dryades, siue Druidae huc quoque referendi sunt. Fuerunt illi Gallorum magi, & quidem in sylvis, seu lacis maxime, vnde & nomen habere creduntur, habitabant, ac sub quercubus philosophari sunt. De his scribit *Cæsar lib. 6. Comment. de bello Gallico*. Hos Imperator Tiberius exigit omni Gallia sacella eorum sylvas, ipsi verò trans Rhenum in Germaniam demigrarunt, Auentino teste lib. 2. *Annal.*

- 37 Magne Matris Deum Sacerdotes his etiam annuendi videntur. Galli illi vocati fuerunt à *flumine* Phrygiæ, auctore Festo, quod qui ex eo bibissent, in satere inciperent, vt se virilitatis parte priuarent vnde & semiviri dicti sunt, quia castris, & excedi. Eorum magister Archigallus dicebatur, vt Giralduus indicat de *Dijis Gentium Synonym. 4*. Videndus Strabo lib. 10. vbi dicti Cureras, Corybantæ, Dactylii Idæi.

- 38 Romulus cum legibus, armique Urbem monuisset, ne Religio in bene instituta Ciuitate decederet, Collegium Fratrum Arualium, & vnde in eo fratres constituit Sacerdotes, De his Alexander ab Alex. lib. 1. c. 26. Giralduus *Synonym. 17*. ex Fulgentio, Varro, & Plinio. De Vestalibus agemus cum de Monialibus.

- 39 Indorum Gymnosophistae haec etiam referendi videntur, quod nudi in sylvis vitam egerunt, vtopatum omnium expertes, quibus vita mortalium corrumperetur. De his D. Augustinus lib. 15. *de Ciuit. sic* scribit: *Indorum Gymnosophistae, qui nudi perhibent philosophari solitudinis India, Aggerando se colunt. Hi ab exercitu ad Oceanum perfrare dicuntur, solum continentis immobilibus oculis, feruentibus arant tota die alterius pedibus insistentes. Hi frigora minime, & aestus flammae cur a dolorem perferunt*. Eadem de ijs refert Plinius lib. 7. cap. 2.

- 30 Tercis etiam non desunt & sui Religiosi. Eorum magnum turiam habent habitu exteriori, moribus, institutis, ac consuetudinibus inter se differentes. Ne-

que mirum hoc alij videri debet. Sergius enim, cuius opeta Mahomet in conscribendo suo Alcorano vixit est, Monachus Nestorianus fuit, ac propterea fuit professiois homines in Turcia gente cum primis etiam plantare studuit. De hisce Turcarum scilicet Ioannes Cuspinianus paulo fufius ita scribit. *Quidam, inquit, incedunt nudi, operientes vendenda tantum, tantam praeficientes patientiam, vt quasi impassibiles neque hyemis frigidum frigore, neque aestus ardorem calore sentiant. Stigmata, cicatrices, incisiones cutis, vicerones aquae ferentes, si quis faciat, insensibiles pend. Quidam de deueniunt abstinencia, & tantam adiungunt perfectionem, vt rarissimè cibum, ac potum, nonnunquam penitus sine cibo, ac potu degant. Alij magnam paupertatem professi nil de terrenis rebus cogitant, nec in crastinum aliquid referunt. Alij rursus perpetuum silentium tenent, vt muti Cazarum dicti, nullam cum hominibus conuersationem habentes, ac ne prouocari quidem summis iniurijs, ac tormentis ad loquendum cogi possunt.*

Dicunt alij, se visiones, ac reuelationes, alij raptus, ac ecstasies supernaturales habere, quicumque autem in hoc statu degant *Dermichler*, vel vt Georgieus habet, *Dermischlar*, nominantur, signaque diuerse professionis gestant, quibus interuolui possint. Aliqui in capite pennas, quibus significant se meditationibus, ac reuelationibus deditos. Aliqui in aureis, quibus notant obedientiam in spiritu propter rapsum frequentem. Nonnulli catenas in collo, aut brachijs, quibus violentiam, quam in ecstasi patiuntur, notificant. Nonnulli centenos variegatos, quibus paupertatem repraesentant.

Varios quoque habent viuendi ritus. Aliqui inter homines conuersantur, alij seorsum congregati in modum villæ, plerique in memorijs, ac locis desertis. Quidam in Ciuitatibus aquam baliunt in vrbibus ad bibendum optimam, nihil inde mercedis expolcentes, sed hospitalitatis officium exhibentes. Si quid tamen illa vitæ porrigitur, accipiunt. Habitant alij circa sepulchra mortuorum, & ex oblationibus populi viuunt. Homines non seruant leges Mahometis particulares, quia vxores aliqui non habent, nec liones, nec orationes secundum caeremonias praedictas faciunt. Feminae autem quædam his seie Religiosis clam commiscunt, dicuntur, natos sine virili semine parere, qui Nestogij vulgo vocantur, quam Diabolus id fieri suggestu ferat; quorum semper duo in magna illa ciuitate, & ante Constantinopolim captam Sede Regia, quæ Bursa corruptæ, Probi ab antiquis dicta, capillis, vel vestimentis suis omnes infirmitates dicuntur depellere; quia eorum & actus, & vita mirabiles, & supernaturales censetur. Od id Christianis illudentes, minime mirum esse dicunt, si Iesus Christus ex Maria Virgine natus dicatur. Omnes vero Religiosi illi, qui Dermichler vulgo nominantur in magna habent veneratione, quasi Sanctorum successores, Regnique totius conseruatores, & amici Dei, ac Mahometis. Horum opinio esse, legem prodelle, sed gratiam Dei, quia hominem saluari oportet, quæ sine merito, & lege sufficiens est ad assequendam salutem, quam ipsi Rach Marallah nominant. Sed nulla ratione, nulla autoritate opinionem suam, prodigijs tantum, & signis afferunt, multos in sui fauorem trahentes, potissimum, qui spirituales, & deuotius sunt.

Sunt, qui Cæzofari appellantur, quasi meditationi, vel spiritualibus exercitijs dediti. Hi quasi successores prophetarum, & patrum, qui hanc seclum fundarunt, magnæ autoritatis habentur, traditiones patrum allegantes, & per meritum homines saluari afferentes, sine gratia, & lege, quod Pererektach vocant, inter orationibus particularibus, exercitijs spiritualibus, vigilijs, & meditationibus. Nunquam enim orationem intermittere continent, quam ipsi Izallari hmach vocitant. Noctu conuenientes in circulo confidunt, ac commotione capium per aliquod tempus repetendo dicunt Laylachillabach. Subiungunt deinde crebriorem iterpetendo Labn. Tandem repetunt iterum Huhu, & quasi exanimis cadunt, & obdormiunt. Hos maxime

illi venerantur, qui generis antiquitatem, & stemma nobilitatis referunt. Eglier Embieler dicti, quorum genus eorum alterius nationis commixtionem non accipit, nec à patrum sanctione huius sectæ voquam recessit.

- De Iaponiorum verò Religiosis, seu monachis in
Comentario Patrum Iesuitarum de rebus Indicis, &
Iaponicis anno 1574. Coloniae edito Iaponis in nouo
Orbe habetur narratio, Benij ab ipsis appellati, qui
amplissima incolere dicuntur Christianorum ritu mo-
nachorum Cœnobii, cœlibem vitam ducere, in phano
medietatem exicere, in qua Amide vigam ligneum,
in rosa item ligna conficit, præclara ad aspectum,
ingentes habere bibliothecæ, cœnæonæ ad cibum vni
sumendum, ætamenta, seu tunicinabula, quibus ad
precatōnes botariæ exicuntur; vespere Prædictum
certum vnicuique argumentum ad mediandum propo-
nere, à media nocte ante illam Templi alternanti-
bus choris quâ maturas recitare preces è Xace libri
nouissimo. Præmuraque vna horum singulos mediando
consummate, permagna confluere pietatibus, & in
ipsis Porquiorum, quo nomine Iaponi quidam Sancti ap-
pellantur, facili, mento, capiteque rafo, dies per annum
festos celebrare multos, Ibidem refertur, eosdem Bon-
tios via, moribusque esse turpissimos, & omnium mis-
tialium auarissimos, omnemque nolite conciscere pecu-
niæ vias, vendere populo multa chirographa, quorum
pretiditio lutos fore à Dæmonibus vulgus exilimat.
Mutuari enim nummos, quos in altera vita duplicato
reddant scennæ, dareque canticis cania creditori syn-
graphas, quas secum è vita dicentes deferat ad inferos.
Clato eosdem esse vt plurimum genere, eo quod Iapo-
ni Proceres multiplices prole onerat, quibus filijs latè
ampulum patrimonium relinquere se posse diffidant, hos
fecit ad Bontiorum numerum aggregare. In expiendis
denique inorum manibus Bontios primas tenere, nemi-
nemque esse, quamuis pauperimum, qui ob hanc cau-
sam minus aliquid non offerat Bontijs. Mitto aquam
lustralem, vascula vaporaria sufficienti causa ærnis im-
posita, multas, & magnas indulgentias, quas populo
in concionibus persequuntur, & Cœnobii ipsorum di-
tanti propere dicuntur in eodem Comentario.
- Deiſſem S. Francis Xauerius Iesuita in Epistola
anno 1549. ad suos locos scripta, ita scribit: *Benij cum
reliquis Iaguris, sum propter eam libidine turpius adeo de-
ditis, non modo vt id non talem, sed etiam proficere
sunt palam, & longe iam vti viderentur, ac mulierum
nec calidam ad tam nefarium scelus non obducunt; quod
tamen vultum cum à Christianis non reprehenditur, tam-
en obij, vt erubescant, aut dolent, vt etiam aperte
rudeant eos, & aliudam. Permettunt habere in Cœnobijs
fides Optimatum insisterentes literis, heros atque flores
abundant. De Benijs quidam sunt cuius corporis munus-
cula non ambigunt. Velut videntur ciuicis locis, ter-
rent, vel quous quoque de capillum, ac barbam penitus vi-
dentur abradere. Horum luctus etiam est disciplina, mul-
tibus, quibus cum vnum, vnumdem Ordinis habent cen-
sus, quas fama sentiens est, prægnantes parum me-
dicamentis abigere.*
- De histetiam Gotardus Arthus in *epist. hist. India Ori-
ental.* multa narrat. Vario autem dogmare, mulieque
mendacis, in tollenda pariter Dei prouidentia, & ani-
morum immortalitate defundat. De eorum impietate,
Religiosis vanitate, & ineptijs, de Talapois in Regno
Peguani superioris Indici, representantibus nostros
Monachos, deque monachis, ac Mnaſterijs in Can-
dæſin Ceilane Insulæ Regno Indico, lege ipsum Gotar-
dum in eadem epistoma.
- Nunc de varijs generibus primorum monachorum
apud Christianos. D. Hieronymus de *costed. Virginit.*
ad *Emiliæ*. indicat tria primum genera monachorum
hinc inde per Provincias præstitum autem in *Agypto* ab
initio fuisse. Refert idem ex Hieronymo Vincennes
lib. 7. cap. 4. ferebat. hist. Callianianus lib. 5. cap. 6. & 36.
de script. Calſtrius. item cellas. lib. 2. cap. 4. Durandus irra-
tionum. dicit. lib. 2. cap. 1. D. Anton. iur. 26. cap. 2. & 2.
Ortho Tridionensis lib. 7. cap. 35. Nec multum etiam à

his diffinit Enagrius de Palestina monachis scribens lib.
1. cap. 21. & Ildorus in lib. de offic. ubi lex ordines mo-
nachorum facit, qui tamen sub tribus sequentibus facile
comprehendi possunt.

Primum genus est Anachoretarum, seu Eremitarum, 36
qui soli deferta habitant, & ab eo, quod procal ab
hominum conurbatione in Eremos recesserint nuncun-
tatur, Anachoretæ enim secedere significat. Ita etiam
Rabanus *lib. 4. cap. 6.* de proprietate sermonis Anachore-
tas, & Eremitas pro iisdem ponit. Paymon Abbas
apud Cassianum *cellar. 18. cap. 1.* eos Anachoretas, id
est, seceiores vocat, qui prius in Cenobiiis instituti,
in secreta solitudinis loca demum secesserint; cuius pro-
fessionis se quoque participem esse dicit.

Alterum genus est Cænobitarum, quos Ægypti Sauti
geniti vocant lingua, Latine in communem viuentes
pollunt appellari, Aul. Gel. lib. Attil. lib. cap. 9. Idem
Dutandus loco citato distinguit inter Anachoretas, &
Eremitas, & inquit. Anachoretæ sunt, qui ædificat
solitudinem, & quamvis in communi vita positi, prius
tamen contemplationi defuerunt. Eremitæ autem, qui
solitariè in desertis degunt.

Tertium illi, quod Remborth ipsi ducunt deterrimum
atque neglectum, de quo egius in *consilio de immen-
sitate*, & *exemptioe* *Eremitarum*. De his tribus gene-
ribus monachorum Euagrius *cap. lib. i. tria ap. scribit*.
Oritio Trisingensis *lib. 7. cap. 33. t. 1. genera Eremita-
rum*, quorū etiam Anacoretas, & solitarios vocat, enu-
merat. Alij *hic* priore degentes. Alij *vixie* *vix* solum
Deum tēte habere cupiunt. Et qui *loquā* *lores* solitudi-
nem requirunt, bestiale setarum confortium non permi-
nent, herba pascunt. Hos Nicephorus *lib. 4. cap.
10. nubilulores* appellat.

Sozomenus *lib. 7. cap. 2.* varias variorum opinio-
nes de origine, & primis auctoribus Eremiticæ vitæ enu-
merat. Quosdam enim Heliam, alios Ioannem Bap-
tistam buncitiorum, & ad Religionis initium dedisse affirma-
re dicit, sicut etiam refert Nicephorus *lib. 8. cap. 39.*
Idior. *in lib. de offic. Antonin. lib. 15. cap. 1. §. 1.* Opinor
autem, Sozomenum, Patres veteris Ecclesiæ hoc loco
innuere, qui suo tempore, & paulo ante vixerunt, qui-
que Eliam, & Ioannem Baptistam Eremitarum Principes
fecerunt. Hieronymus enim ad Eulochium de *conf.*
virgin. de Eremicis differens: Hinc vasa, inquit,
autior Paulus, illustratur *Antimus, & ut ad superiores*
confendam, Principes Ioannes Baptista. Et in *Epist. ad*
Paulinum: *nosser, inquit, Principes Helias, nosser He-*
lieuse. Chirilæus quoque *hom. 1. in Marcum:* *sicut,*
nir, Sacerdotum Principes sunt Apollis, sic monachorum
Principes Ioannes Baptista & c. Quod defendit Bellarmin.
de *memach. cap. 39.* Et alij alij Eremiticæ vitæ institutores
Paulum Thebæum velint anno Christi 360. v. Primi-
genius *lib. 4. cap. 5.* Sozomenus *lib. 7. cap. 2.* Vnde à
Iacobo de Voragine, & à Petro de Naralibus Primus
Eremita appellatur, & Hieronymus in vita eius differet
asseritur.

Paulum deinceps alij tantum imitati quamplurimi, non solum persecutionum, & tyrannorum metu, sed bono fidei, & pio animi propensio. Quibus haud immerito annuuntari debent clarissima illa lumen Basilii, Nazianzenae, Augustini, Hieronymus, alique Sanctissimi viri. Primum autem, cuius quidem Historiae meminimus, qui post Paulum illum Thebaram solitaria vitam egit, Antonius est, qui in Aegypto hoc vitam genus instituit, unde in alias deinde Regiones propagatum fuit. Hunc Antonium sequuti sunt multalij, inter quos praecipui fuerunt Hilarius primus Eremita per Palaestinam, & Syria; Paulus item cognomento simplex, Amon, & ipse Aegyptius, Eurychianus, Macaridun, quorum unus Aegypti, alter Nitræ deferta incoluit, Pambo, Paphnugus Apollonius, Anub, alij; qui tantum omnes non tam Eremicam, quam Cuthobiticam vitam egerunt, insinuando Monasteria, & communiter per Aegyptum Palaestinam, Lybiam, Syria, Arabiam, plerumque Regiones.

De studijs, moribus, exercitijs, victu, & amictu pri- 43
morum Eremitarum disseruor D. Hieronymus *in vita*
Pauli.

Pauli, & Hieronimi, Marcellus lib. 1. cap. 9. Sabellius lib. 1. cap. 2. Aluarez Guettero in Theofaur. Cleric. Relig. cap. 57. Sozomenus lib. 1. cap. 13. & lib. 5. c. 10. & 15. Theodoretus lib. 2. cap. 5. Athanasius in vita Antonii.

44. Verumtamen Eremicia, an Cœnobitica vita præfior sit, ac melior, diffident sententia. D. Hieronymus in *Epist. ad Rufinum* pluribus ratioibus præfert Eremicæ vitæ Cœnobiticam. Idem scribit ad Demetriadem, Cuthbertus etiam Lindisfarnensis in Aeglia primò Anachoreta, Cœnobiticam vitam Eremicæ prætulit. Eum refert Surius ex Bedæ *lib. 2. de vit. sanctis*. Et Carolus Magnus in suis Confectionibus dicit, *Anachoretas monendos esse, quod melius ipse sit, si in Congregatione permanent, quam ut in solitudine recedant*. Hinc etiam Iuo Carnocenſis: *De solitaria*, inquit, *communis inferior est, quia importunis cogitationibus plena.*

45. Cassianus autem *eccl. 19. Antonius res. 15. cap. 18. Ordo Fraternitatis lib. 2. c. 35. Laurentius Surius ex Metaphraſte in P. 1. 1. 1. Omphus* contrarium adducunt. At Basilus, quem refert Antonius *lib. 1. c. 4. 5. 3.* media incedit via. Idem tamen Basilus, Anachoreticum, seu Eremicam vitam societati, & communi hominum, vitæ, æque etiam eorum coëtib, & Coogregationibus, qui in Vrbus Ecclesiæ Dei ſeruiunt, præfert *Epist. 181. ad Chiloem* Moachum. Id ipſum ſcribit Chryſoſtomus *Epist. 11.* Ego autem apud Deum utrumque. Monachicæ vitæ genus eiſdem ponderis eſſe arbitror, Tum quia ſecundum voluntatem Dei inſtituta æque ſiſcepta ſunt. Tum verò maximè, quod verbo eius ſunt conſecrata, vt probat Bellarm. loci allegatis.

46. De prima origine Monachicæ, vel Cœnobiticæ vitæ variæ ſunt Authorum ſententiæ. Adè antiquam eam Bellarminus ſcit, vt dicat, quendam eius adumbrationem fuiſſe in lege naturæ ante diluuium. D. Hieronymus originem Cœnobiticam ad Rechabites, & filios Prophetarum refert in *Epist. ad Rufinum, & Paulinum*. Idem verò Bellarminus ex Hiſtoria noſi Teſtamenti probare conatur fuiſſe anois 300. ante oratum Chriſtum monachos in Eccleſia auctoritate Athanaſij, Damasi, & aliorum, vbi etiam probare conatur, Apoſtoloſ prius fuiſſe monachos, & Cœnobiticæ vitæ auctores, reſum omnium communionem inſtituendo *Act. 4.* proſequitur denique Patres, quorum plurimos aſſerte dicit, ab Apoſtolorum exemplo Religionem monachicam coëpiſſe. At alij Etemitas, puta Paulum Thabernum, & Antonium Ægyptium Monachicæ vitæ auctores conſtituunt, in qua opinione ſunt Hieronymus, Vincentius, Sabellius, & plures alij. Quomodo autem, & quando in Vabem Roman Monachatus immigrat, D. Hieronymus in epigrapho Marcelli indicat, & io conſolatione ad Pammachium ſuper obitu Pauli.

47. Inter claſſis huius primæ monachos celeberrimi fuerunt Thabennienſes. Sic eos vocat Vincentius in *ſpecul. lib. 18. cap. 83.* Nicephorus eos Thabennienſes nominat, Author eorum ſuit Pachomius quidam Antonij diſcipulus, Amon verò illuſtrator, quippe qui 300. Ordinis huius monachis præſuit. Nomen habent à loco, in quo habitauerunt. In Thebaida enim Proincia Thabeona, ſive Thabennienſis inſula fuit, in qua primò quidam Eremiticæ vitam exercuit Pachomius ille circa Conſtantij Conſtantini Magni filij tempora, poſtea verò Cœnobitarum contubernia ihidem inſtituit. Eorum regulam habes apud Sozomenum, *lib. 3. cap. 14. Nicephorum lib. 9. cap. 14. & Vincentium in ſpec. lib. 18. cap. 83.*

48. Ex ſolitudinibus verò, ac cellulis Baſilius Magnus Monachos in cœnobio congregauit, & diſciplinam inſtituit, qua monachi non amplius vagarentur, atque fluctuarent, ſed eſſent ſemper vnica Religionis forma deſinendi. Quod in *Atmodia Nazianzenſis* indicat. Et confirmat id Tapia in *ant. ingreſſu de Sacriſ. Eccl. & Hieronym. Plat. lib. 1. cap. 22. de bono ſit. Relig.* Valentinianus etiam, Theodolius, & Arcadius Imperatores. Lege, quæ in Theodoſiano Codice extrat *lib. 1. tit. de monachis* liberos in oppida ingreſſus monachis conceſſerunt. Extrat eius Regula, qua ſuis monachis Baſilius præſcriptis *cap. 95.* comprehendit. Sunt tamen multi, qui non cre-

dunt hanc Regulam veri Baſilij eſſe. Primò quia ſtylus cum veri Baſilij ſcriptis non conuenit. Secundò, quia Nazianzenus, qui oras, de vita, & obitu Baſilij ſcripſit, & monachatus eius recentior, huius Regule nec cum quidem verbo meminit. Terriò, quia in multis exemplaribus non extrat hæc Regula capitibus 35. comprehendit, ſed quædam alia, quæ tantum capita 31. habet. Tandem inſunt ei multa, quæ nec cum veri Baſilij ſcriptis, nec cum temporum illorum ratione congruunt. Sed quod ſit vera Baſilij Regula conſocietur ex eo ſolum, quod Ruſſinus, qui aliquot annis poſt Baſilium vixit, tam io lacinias ſermonem tranſtulit.

Sub Regula S. Baſilij militaſſe dicimus ſerè omnes 49 Orientales Monachi, & quidam Armenij occupari, quorum alij hodie ſub Auguſtini Regula, alij ſub alia conſtitutionibus degere aſſeruntur. Scripti ad eodem monachos Baſilius Alecicos ſermones, in quibus etiam Monachicæ vitæ rationem, obſeruationem, & cultum prolixè deſcribit. Quid autem ſint Alecicæ vide, ſi vacat, Budeum io commentariis ad Pandectas, &c.

Quod ad Hieronymitas due ſunt Hieronymianorum 50 familie, quæ vtræque D. Hieronymum Baſilij coactum ſuum Authorem prædicant. Quidam enim Hieronymiani, alij verò Hieronymitani Eremitanici diſci volunt. At Polydorus *lib. 7. cap. 3.* aſſerit, multas eſſe Congregationes, quæ Hieronymi, & aliorum Regulas ab ipſis editas proſequebantur, quas tamen tantum abſuerit, vt ipſi inſtituerint, vt etiam ne tale quidquam cogitaret futurum.

Credibile igitur aliquot ſæculis poſt Sanctiſſimi viri 51 huius obitum Chriſtiana quædam pietas aliquos permoſ, vt Hieronymi inſtitutum imitarentur, orantem inde noſam quædam familiam, quæ à Hieronymi nomine Hieronymiani ſit appellati. Quo tempore autem, quovæ auctore hæc familia cepit, ad hoc ignoſatur. Polydorus loco præcitato, vbi teſtatur horum inſtitutum longè eſſe diuerſum ab eo, quo Hieronymus vixerat, quippe qui natio amiorum colore, pallioque ſuper quincam rugato, æque ſuperiore parte à ſummo ad imum ſciſſo, ſortens Zona tantum ſanciam ſueſcunt, & ſoleis lignis pedes muniant, Sabell. *Ennod. 7. lib. 6.* Hoc verò de Hieronymo, eiſque diſcipulis noſquam legitus.

De Hieronymianis Eremitanis autem certum eſt, eos 52 circa annum demum Domini 1369. coëpiſſe, auctore quodam Petro Gambacchia Piſano. Alii auctorem eorum conſtituunt Carolum cognomen Granelium Florentinum. Nonnulli etiam Rhedonem quendam Moniſtranelli Comitem, Vt Sabell. *Ennod. 6. lib. 9. Polidor. d. cap. 3. Panſia. in chren.*

De D. Auguſtini Monachatu ita teſtatur Poſidonius 53 io vita eius: *habitaſſe Auguſtinum in Monaſterio a ſeuſtra Hippone ſinem Eccleſiam extructis, ſedem docti, & Theologia ſtudioſi, vixiſſeque ſecundum Regulam Apoſtolorum, & ex ſuo ſibi Collegio diſciſſe primo Hipponeſi Eccleſia clericos, deinde vero Eccleſia quosdam aliorum gentibus Episcopos, viros vndeque doctiſſimos, & piſſimos. Legatur cap. 5. & 11. eius hiſtoria.* Hoc ſi adhuc hodie obſeruaretur, & ſocietates piorum haberi poſſent, & Collegia benè, rectèque inſtituta, vbi homines, quando vellent, probè, ac ſanctè erudirentur, & quoad ſacras literas, & quoad mores. Felix reuera ſit Eccleſia Chriſti, quando in hoc inſtituto permanſit. Felices fueſſent & Ciuitates, Regioneſque, quæ ita olim contubernia habuerunt: Vnde perpetuò valebant bene, ſanctèque eruditis vitis abundare, illoſque pro oecellitate vel ad Eccleſiam regendam, vel etiam interdum ad Republicam adminiſtrandam euocare.

Erſi Auguſtinianiſmum Eremitarum, & Canonicoſum 54 origo, & initium in dubium vocetur, vt ipſe quoque Polydorus teſtatur *d. lib. 7. c. 3.* tamen quæ de Canoniciſmum referuntur ab Authoribus alia commemoranda videntur. Erant ab initio Ordines monachorum, & Clericorum proſuſi diſtincti. A vitis autem Religioſis, & piſad Monachicæ vitæ imitatioſem, etiam Perbyterorum, & Canonicoſum Collegia inſtituta ſunt, ex quibus Clerici Monaſteris Eccleſiæ initiati, ac deſtinati, & pre-

& presbyteri in Ecclesie ministerio iam constituti ad certam, & prescriptam regulam vitam agerent, quæ quavis Monastica illa paulo fuerit liberior, tamen etiam certis legibus, & canonibus adstringebatur, vnde de vita illa Canonica, & qui cum profitebantur Canonici didici sunt, ipsorumque Collegia Monasteria quoque didici fuerunt, ob quamque causam in antiquioribus Conciliis Monasteria monachorum, & Clericorum memorantur, acque his præerat Episcopus, vel illis Abbas.

- 55 De auctore huius instituti varie profertur variorum sententia. D. Thomas a. 2. q. 188. comprobare nititur, Apollitotum esse institutum, sicut etiam refert Polydorus eo cap. 3. & Volaterranus lib. 1. *Antrop.* D. Thomam sequuti. Alij huius Canonice vite initium, ad Vrbis Primum Romanum Pontificem refertur, qui floruit circa annum Christi 130. Idem, quod in constituisse legitur, vix prædixi, & bonis matricibus Ecclesijs collatis Episcopi omnes communi vitam degere volentes cuncta necessaria subministrarent, sicut legitur in decretali l. Vrbani.

- 56 Nonnulli D. Augustinum huius instituti præcipuum autorem faciunt, qui cum eorum quandam piorum virorum congregasset, qui extra Vrbem, & turbis hominum pietatem exercebant, factus Episcopus ioræ Episcoporum Monasterium quoque Clericorum, & presbyterorum, cum quibus communiter viveret, instituisse legitur.

- 57 Onuphrius Panninus in suis ad Platina annotacionibus indicat Archiepis Ecclesie Lateranensis, Gelasium primum Papam circa annum 495. Canonici Regulares Ordinis S. Augustini Laterani primum collocatus. De origine huius Ordinis ita scribit Sabellius Eusebius, q. 12. 9. *Antrop.* inquit, tempore, quibus nimirum Schisma ingens inter Benedictum XIII. Gregorium XII, & Alexandrum V. repositi Canonici regulares mortem Philippum Eremitarum apud Frisnariam Lacensis agere oppidum. Sed huius fidei eleat inueterata contentio Eremitana, & Canonica famula orta, utraque suam ad Antium Augustinum referunt originem. Potius quæ instituta esse verius, quæ vixit. Vide Cranzium lib. 4. cap. 37. *Metropol.* videntem in *specul. hist.* lib. 36. c. 51. Antoninum t. 15. c. 17. Panini in *clera.* Gilbert. Cognat. lib. 3. & alios. De ipsorum Canonico rum reformatione agitur in Concilio Moguntino anno 813. sub Carolo celebrato, & apud Trithemium lib. Chron. Hirsaugensis fol. 41. Synodum Educentem circa annos Domini 1083. relatum can. 19. q. 3. Synodum Coloniensem anno 1260. celebratam can. 7. Post annos Domini 1300. hicordo institutur, & in plures familias diuiditur circa annos Christi 1380. vt refert Antoninus dicto tit. 19. c. 17. eo enim tempore extorta est Congregatio Canonico rum Seruatis, quæ & Scopetina oncupatur. Alia item Frisioria, quam & Lateranensem appellant. Tertia D. Georgij in Alga Venetij, vt Polydorus indicat dicto cap. 3. Eorum vestitus habebat apud Sabellium Eusebius, q. 12. 9. & Polydorus ibidem, & Synodum Senoentem cap. 22. ac Volaterranus lib. 23. *Antrop.*

- 58 De Acacemite autem, vel Studitis hæc extant. Aucta est Gennadij Episcopi tempore circa annos videlicet 459. Constantinopolitana Ecclesia nobilissimum Monachorum Cœnobium Acemetarum, hoc est, Infomnium, in quo plurima multitudo habitans monachorum, iuges die, noctuque peritigiles Deo laudes offerebat tripartito tempore, & monachis sibi inuicem succedentibus. Vocati sunt ipsi Studitæ à Studio viro clarissimo, qui eiusmodi Monasterium erexit, de quo Nicephorus lib. 15. c. 23. Ad eum erat luculenta S. Ambrosij Episcopi 58. Gessit cum Aetio Consulatum, vt Falsi produnt Consules. Eorum instituti non fuit auctor Marcellus, sed propagator. Verum Alexander Abbas, eiusdem Marcelli institutor religionum illum cultum inuenit, si vera sint, quæ in actis Marcelli referantur apud Surinm die 39. Decembris. Circa annos verò Domini 540. in Nestoris hæresim prolapsi sunt monachi Acemetitæ, & à Iustiniano Imperatore propterea damnati,

à Constantino verò Coptonymo Monasterio suo electi.

De studiansantem, exercitijs, instans, victus item, 59 & vestitus ratione omnium monachorum lege Sonomenom lib. 6. c. 38. Eusebium de Palestina monach. Ephrem. lib. 2. de compunct. cord. cap. 3. Adhorat, ad monach. operibus Athanasij annexam, Ambrosium Ep. 8a. lib. 10. Hieronymum Ep. ad Paulum & Ep. ad Rusticum, & Ep. ad Eustoch. Augustinum lib. 1. de morib. Eccles. Cath. cap. 21. de morib. & exercit. monach. vtriusque sexus Roma commemorant, Basilium serm. 2. exercitatorum de vita spirit. Epiphanius de disciplina, & vita monach. Chrysostomum homil. 75. in cap. 32. *Marth.* & præ ceteris Cassianum, & auctorem Monachicæ vite in Gallia, qui ab ipsa propemodum infantia inter monachos adoleuit, & in vtroque genere tam Eremitarum, quam Cœnobitarum ad extremam usque vitam metam pertraxit, ac studio Monasticis luscipit vias, difficiles, & longinquas peregrinationes. Peragravit enim, Palestinam, Mesopotamiam, & Cappadociam. Inuisit Aegyptum, ac Thebaidos deserta. Peruenit & ad Nilum usque ossia. Scithia quoque deserta perlustravit studio cognoscendi vitam, mores, instituta, & exercitia monachorum hinc inde commemorantur, cuius rei locupletissimi testes sunt ipsius libri de rebus conscripi.

Annis post Antonium illum Thebæum circiter 566. 60 claruit Benedictus. Is tomulorum, & bellorum, quæ Iustiniani Imperatoris tempore extorta fuerant, pertastus, in solitudinem abiit, in qua perdidit veritatem, se demum Subulcum contulit. Hic cum à multitudine ob sanctioris famam frequenter adiretur, & ei solitudo nihil gratius esset, postremo eius celebratis vitandis causis, Cassinum, in quo castrum, & ita Apollinis habebatur antiquius, venit, vbi & Monasterium, seu Cœnobium coadidit, ibique sibi sedem posuit, sparsioque hinc inde per Italiam, & soliuagos eo tempore monachos in id Cœnobium, quasi in vnum contraxit, mores, & vitam, quam Basilium cum certa viuendi forma constitulisset in Oriente, ipse in Occidente instituit anno Domini 530. Volaterr. lib. 1. *antrop.* Polydorus lib. 7. c. 2. S. Greg. dialog. lib. 2. c. 1. & a.

Eusebius Verceilensis Episcopus Monasteria, & monachos in Ciuitates introduxit in Occidente primus, vt Ambrosius testatur. Idem deinde ab alijs multis in locis factum est. Athanasius enim in Vrbem Romanam primus inuexit monachorum institutionem, idque vite genus nobilissimum Romanæ fœminæ consecratis ceperunt. De ipsa eodem Hieronymus Ep. 16. ad Principium hæc scribit: Nulla eo tempore nobilium fœminarum nouerat Roma præcipuum monachorum, nec audibat propter ciuitatem ignominiosam, & vix in populo nobis assensum. Hæc, Marcella, sub Alexandrius prius sacerdotibus, Papæque Athanasio, & postea Petro, qui perfectissimum Aruana hæresis decedantem, quasi ad iustissimum communis sue portum, Romam conuegit, vitam B. Antonij adhibuit, nec videntis, Monasteriumque in Thebaida Pachomy, & Virginem & Viduam dedit disciplinam, & Baronius tom. 3. *Annal.* Factum est, inquit, seiscet, vt Athanasij præpalante, inferretur, ac pariter culeretur in Vrbe sublime illud viuendi genus, cuius in montibus, ac desertis locis tantum ter nebamur vestigia.

Sanctus Martinus monachos in Vrbes Gallie tradidit primus, vt Baronius testatur dicto tom. 3. Bonificus Germanorum Apollotus in Vrbes Germaniæ, acque Benedictus Italiae, aliarumque regionum oppida. Is natus fuit anno Domini 480. venit ad conuersionem anno ætatis suæ 14. Mortuus anno Domini 524. ætatis suæ 64. Martij 21. die, vt Trithemius de vir. illust. Ordinis Benedicti lib. 1. c. 1. indicat. Duodecim Monasteria construxit dicitur, quibus singulis vnum ex duodecim filijs Discipulis Abbatem dedit, Leo Otthensis in *clera.* *Cosm.* lib. 1. c. 1. His multa alia progressu temporis accesserunt aded, vt Ordo, quem instituit Benedictus mox à principio, & inde per annos sexcentos

valde cepit multiplicari, & vsque in longissimas terrarum Provincias dilari, arque extendi. Atque hoc est, ortus monasticæ viæ, & præterit Benedicthinorum Ordinis, cuiusque Monasteriorum in Europa conditorum, quibus ab hoc initio certatim omnia loca passim repleti ceperunt mira hominum cuiusvisque status ad Sanctam moniam promptitudine, ac prodigiosa liberalitate.

- 63 Ex his apparet, Benedicthum ferè omnium monachorum occidentalium patrem, fundatorem, institutorem, vel saltem reſtauratore[m] Tithemio, & alijs nominari, vsque ad tempora Ordinum Mendicantium, hoc est per annos 666. à quo tempore, vt Tithemius loquitur, non adeo difcreuerunt Monasteria fundabantur Ordinis huius, quemadmodum præteritis temporibus. Suo autem tempore, hoc est, circa annos 1100. Monasteria Ordinis Benedicthini Abbates habentia, exceptis Præposituris, Prioratibus, & Cenobijs Monialium, ultra quindecim millia fuisse idem auctor refert, & addit; si vnusquisque sua possideret, tertiam partem Orbis Christiani Benedicthum escopare videri posse. Prodiuerunt ex his eius Cenobijs multa agmina monachorum toto hoc tempore. Ex eius saltem Discipulis Volaterrani temporibus 24. exiit antea Romani Pontifices. Cardinales eiusdem Volaterrani ætate ferè 200. Archiepiscopos in diuersis Ecclesijs 1600. Episcopos 4000. Abbates eruditione, & scriptis celebres 17000. Canonizatos, & Sanctorum Cathedralis infertos, 15600. Volaterr. lib. 21. Tithem. lib. 1. c. 4. de vir. illust. Ord. Sobel. Ennead. 8. lib. 2. Genebrard. in Chronogr. Schaft. Frank. in Chron. Eius Regula est 73. Capitulis comprehensa. Sub ea militant Ordines eiteiter 23. & maxime nigri, qui vulgo dicuntur Benedicthini, de quibus Ioan. And. in Clem. de stat. monach. 11. sunt Ordo Specuensis, Carthusiensis, Cisterciensis, S. Vithelmi, Scororum, Montis Olierensis, alboni portantium habitum, Cusethinorum, Sclauorum, Vallis Vambrosæ, Fontis Ebandi, Humiliorum sub albo habitu Grandimontensis, S. Ambrosii, Carnaldulensis, Vallis Scholasticus, S. Pauli primi Eremitæ, quem alij ad Augustinianos referunt, Cluniacensis, Præmonstratensis, S. Iulianæ, Syluestrinorum, Gilbertinorum, & Ordo de S. Burge vidua, vt Tithemius indicat lib. 1. cap. 3. de vir. illust. Ord. His Polydorus lib. 7. c. 2. Eremitas D. Hieronymi annumerat, quos dicit postremè per Martinum V. in familiam Benedicthi accessisse. Qui tamen omnes diuerso amittuntur vestitu, differunt in traditionibus, & statutis, suntque omnes exempti præter Syluestrinos, vt Alphonsus Alvarez Guerrero indicat cap. 17.
- 64 Præscriptas quidem Benedicthi monachis suis Regulam omnibus numeris, vt opinebatur, absolutam, quam etiam simpliciter ab ijs custodiri, atque obseruari voluit. Sed quia tempora mutantur, & nos mutantur in illis, & hæc dies, hæcque ætas aliam vitam, alioque mores, quam alia, sepe potest, factum est, vt à Synodis, vel necessitate cogente nouæ leges sint conditæ, & monachis propitius, Regula interim salua, & incolumi manente, vel vetus disciplina in vsum reuocata, cum ex negligentia collapsa esset, & protius inculta iaceret, vel denique multa prohibita, & abrogata, quæ à monachis fiebant.

- 65 Vnde in Turonensi tertia Synodo huiusmodi Canon editus fuit. *Monasteria monachorum, in quibus Regula B. Benedicthi Patris conseruabatur, sed non ferè qualis conseruata superueniens remissa, ac dissoluta custoditur, vt ad pristinam reuerentiam statum, & Abbates eorumdem in eodem habitu, ac vita, qua ipsa Regula præcipit, ac concedere, vniuersi studeant; quoniam aliqua sunt monasteria, in quibus non pauci sunt monachi, qui vt edicti Patris Regulam suis Abbates promissam, habeant. Quippe cum ipsi Abbates magis canonice, quam monastice inter suos conseruari videntur.*
- 66 Hinc in Auteliensi prima Synodo cap. 22. relata in Can. nullus monachorum 18. q. 2. sancitur, vt nullus monachorum, Congregatione Monasterij derelicta, ambulator, & uanitas impia in cellulas conseruet sine Episcopi permissione, vel Abbatis sui voluntate presumat. Item, vt monachi, qui hinc inde vagantur, si inueniuntur

rint, cum auxilio Episcopi, tanquam fugitiui sub custodia reuocentur. Et ante hanc Synodum in Agateni Concilio similiter decretum fuerat, vt *Monachus ad solutarius cellulas licet ad Congregationem descendere, nisi forte probatus post emeritis labores, aut propriis necessitatibus, a superior ab Abbate, regula permittatur.* Extat etiam apud Gratianum cap. 20. q. 4. can. monachus, §. seruandum, ubi simul Gratianus indicat, de quibus monachis hoc sit intelligendum, de religio nimirum uolentibus, quibus vota speciales abstinentia, vel alicuius diffinitio, quæ generalem consuetudinem suorum fratrum excedat, sine Abbatis consensu uenerem licet, non super eos fratres scandalizandum. Illorum etiam causa hoc statutum esse idem testatur eodem loco, qui regularem disciplinam subseruantes, peregrinationis sue vota sibi agnoscant. Quod nec monacho, nec vili Clerico licet, ne hac occasione ad secularem conuersionem redeat. In Auteliensi autem Synodo ambulatoris, & uaticatis causa hoc monachis prohibetur, sicut extat in can. nullus monachus 18. q. 2.

In Synodo Turonensi secunda anno 570. iuxta Patrum inuicem celebrata, statuitur cap. 15. nullis monachorum assumere alium in seſsum suum præsumat. Nec liceat monachis cellulas habere commones, ubi aut biuiuant, aut peculiariter reponi possint; sed vt loci labore communi conseruatur, ubi omnes saciant, aut Abbates, aut Præposito gubernante.

Cumque negligentiores in obseruatione ieiuniorum essent, ita sancitum fuit in dicta Synodo Tutonensi secunda cap. 18. *De ieiunijs antiqua à monachis instituta seruentur, vt de Pascha vsque in Quinquagesimam, acceptis Regationibus, omni die Fratrum prandium præparetur. Post Quinquagesimam tota hebdomada exaltationem, Pascha vsque ad Calendarium usque ter in septimana ieiunent, secunda, & quarta, & sexta die, exceptis diebus, qui aliqua infirmitate conſtricti sunt. In Augusto, quia quatuordecim Assis Sanctorum sunt, prandium habeant. In Septembri toto, & Nouembri ter in septimana. De Decembri vsque ad Natale Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die Festiuitates sunt, siemque præbentur, exceptis triduum illud, quod ad calcandum Gentium consuetudinem Patres statuerunt, prandium Calendarum ieiunij fieri ieiunant, vt in Ecclesia psallatur, & hora octauarum ipsius Calendaris Circumcessionis Assis celebratur. Post Epiphaniam vero vsque ad Quadragesimam ter in septimana ieiunent.*

Dignus Gregorius Magnus in Epist. ad Valentinum, quemdam Abbatem à Basilisno omnino remouit monachos, nec idoneos censuit, qui peruersi suscipiunt ex basilismo. Citatur etiam à Gratiano in can. peruenit 18. q. 2. itemque à Sabellio Ennead. 8. lib. 5. & Chronico Chronicorum. In Antiocheniensi Synodo quoque anno 614. celebrata cap. 25. sancitum fuit, vt Abbates filios de baptismo lucent, nec monachi commensales habeant. Causa huius decreti redditur in Glossa ad dictum locum Gratiani, ne scilicet nimis hinc occasione à monachis contrahatur familiaritas cum laicis, & præsertim cum mulieribus, quas ibidem Gregorius monasteria ob eandem causam, ne accederet quidem vult.

In Antiocheniensi Concilio etiam Abbatibus, & monachis nuptiarum solemnitas interdicatur cap. 24. Deceit etiam Gregorius Magnus, ne liceat monacho sua bona monasterio collata, testamentum abigere. Sic enim inquit, *ingredierentibus monasterium commendandi gratia, vltimum nulla fide essendi licentia, sed res eorum quicquid Monasterij vnici sunt, lib. 7. Epist. 7.*

In Concilio vniuersali Constantinensi politum 6. anno 781. celebrato, decretum fuit, vt *monachi inter se iudicium habeant. Quod iam antea quoque in Carthaginiensi Synodo sancitum fuerat.*

In Mogantiensi Synodo, ann. 813. habita, decretum fuit cap. 12. & 14. ne monachi iudicia secularia trahant, nec canones, vel accipere ad uenandum habeant. Reperitur, & confirmatur hoc in Kernenſi Synodo eodem anno celebrata cap. 29. in qua simul præcipitur cap. 2. *Ne monachi ab alijs ad edendum, & bibendum ingrediuntur.*

Repre-

tem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumit etiam ratione contrarius, vel delicti, seu rei, de qua ageretur, vbi quicque in contrarius, committatur delictum, & rei ipsa constat, vt in Bullario tom. 1. Idem privilegium exemptionis cum supra scripta clausula de verbo ad verbum habent Fratres Minores Ordinis S. Francisci ab eodem Sixto IV. qui antea fuerat eiusdem Ordinis Generalis minister, vt in Constitutione similiter Martini Magni nuncupata, quæ incipit, *Regimini*, edita eodem anno 1474. prid. Kal. Sept. in Bullar. tom. 1. Eandem clausulam habent in eorum Mati Magni Fratres Eremitæ Ordinis S. Augustini, cuius fit mentio in Constitutione Iulij Secundi, *Et si ab eodem* 17. Iunii 1508. in Bullario tom. 1. Fratres idem B. Mariæ de Monte Carmelo habent privilegium cum expressione dictorum trium calium à Clemente VI. vt in literis directis ad Priorem Generalem, & Fratres dicti Ordinis datis Auenioni Pontificatus anno 6. 14. Kal. Augusti incipientibus *Sacer Ordo vestris*, & ab eodem Sixto IV. in Bulla confirmationis privilegiorum eiusdem Ordinis data Romæ anno Pontificatus quarto, quæ incipit, *Dum attendimus*, in qua ad litteram inferta est antedicta clausula, quæ legitur in literis Prædicatorum, & Minorum. Similiter fratres B. Mariæ Seruorum ab Urbano VI. in Bulla edita 7. Idus Aprilis Pontificatus anno secundo, à Martino V. & ab Innocentio VIII. in eorum Mari Magnæ confirmata eximuntur à quacumque Ordinarii iurisdictione ita, vt ipsi Ordinarii non possint in ipsos ratione cuiuslibet delicti, seu contrarius, aut rei, vbi quicque committatur delictum, in iurisdictione contrarius, aut rei ipsa constat, potestatem, aut dominium iurisdictionem aliquam quomodolibet exercere.

95 Et cum eadem clausula exempti sunt à Sixto IV. Fratres Minimi S. Francisci de Paula, vt in Bulla *Stiles Apostolica* 6. Kal. Iunii 1474. in Bullario tom. 1. de eodem modo Clerici Regularis de Sordachia eximuntur à Greg. XIII. in Constitutione edita 3. Idus Martij Pontificatus anno 13. & confirmata cum insertione à Sixto V. in literis incipientibus *Aequum*, Kal. Martij 1585. in Bullar. tom. 2.

96 Ex Ordine vero non Mendicantium Monachi Cassinenses simile habent privilegium exemptionis cum eadem expressione trium calium delicti, contrarius, & rei ab Eugenio IV. in constitutione, quæ incipit, *Et si quilibet*, edita Bononiæ prid. Kal. Iulij 1436. Pontificatus anno 6. Carthusiani à Bonifacio IX. vt in *Constitut.* quæ incipit *Sacrosancta* 17. Kal. Aprilis Pontificatus anno 3. in Bullar. tom. 1. Olivetani amplissimum habent exemptionis indultum cum prædicta easum expressione à Iulio Secundo, quod incipit: *Et si ad universos* prid. nonas Iunii 1507. in Bullar. tom. 1. & indultum omnino simile habent Cambrilenfes à Leone X. in constitutione incipiente: *Et si à Summo*, edita 4. Nonas Iulij 1513. in Bullar. tom. 1. Item Canonici Regularis Lateranenses à Sixto IV. in Constitutione, *Dum ad universos* 10. Kal. Septembris 1476. in Bullario tom. 1. Milites S. Ioannis Hierosolymitani ex Bulla Pij IV. *Circumspecta* prid. Non. Septembris 1560. in Bullar. tom. 3.

97 Et generatim tam Religiosi Ordinis Cisterciensis non solum ex cap. *non Ordinem de respectu*, Societas leuæ in Constitutione Pauli I. incipit. *Licet debuerim* edita 17. Kal. Nouemb. 1544. in Bullar. tom. 1. Pij V. Kal. Iunii Pontificatus anno 3. vt in literis expeditis in forma: *Rationi congrua*, Gregorij XIII. in Constitutione, *Aequum reputamus* item 8. Kal. Iunii 1571. in Bullar. tom. 3. quæ etiam ceteri Ordines Regulares Mendicantium, & non Mendicantium amplissimas habent privilegiorum communicationes.

98 Et nihilominus, non obstantibus quibuscumque privilegijs Regularibus etiam intra claustra degentes subiecti visitationi, aut iurisdictioni Episcoporum in casibus infra scriptis.

99 Primus est in Regularibus, qui, quamuis non exercent animarum curam personarum secularium, tamen administrant personis secularibus aliquod Sacramentum præuia Episcopi licentia, aut in aliquo Sacramento administratione de facto absque vlla auctoritate ingerunt ex Constitutione Gregorij XV. de exemptorum privilegijs, quæ Concilij Tridentini dispositionem in cap. 11. sess. 25. de Re-

gular. ampliavit ad exemptos tam seculares, quam regulares, etiam aliquod Sacramentum administrantes, ac subiecit illos in his, quæ eadem administratione concernunt, plenè in omnibus iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, cum tamen ex d. cap. 1. Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam, non delegatam in Regulares curam animarum exercentes, vt indicant verba illa, *subiuncti immediatè*. Quod intelligendum est, si Regulares delinquerint in administratione alicuius Sacramenti, vt dictam Constitutionem Gregorij S. Congregatio Concilij et interpretata, approbante ipso Gregorio.

Secundus, tertius, & quartus est, cum Regulares delinquant circa personas degentes intra septa Monasteriorum Monialium, aut circa eandem Monialium claustrum, aut circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium. In his tribus casibus, etiam Monasteria Monialium sunt ipsi Regularibus subiecta, nullis tamen privilegijs, & exemptionibus Regularibus tueri se possunt, quominus ab Episcopo loci, tanquam in hoc, à Sede Apostolica delegato, quoties, & quando opus fuerit, poni, & corrigi valeant, vt statuitur in eadem Constit. Greg. XV. §. *Ad hoc*.

Quintus, sextus, ac septimus habentur in ipsa Constitutione §. *ac similiter*, vbi indulgetur Episcopis, vt possint vni cum Superioribus regularibus Abbatibus electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere. Et in Regularibus, qui deputari non possunt ad audiendas confessiones Monialium, etiam Regulari subiectarum sine Episcopi approbatione, Et in Regularibus administrantibus eorum Monasteriorum bona, qui, adhibitis Superioribus, tenent singulis annis reddere rationem administrationis Episcopo loci, licetque Episcopo ex rationali causa ad monere Superiores regulares, vt eisdem Confessoribus, & administratores amoueant, iisque negligentibus, datar facultas Episcopo eos amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit, vt similiter statuitur in eadem Constit. Gregorij §. *Confessoris vero*.

Octauus casus est in Regularibus, qui libros de rebus sacris imprimunt, vbi imprimi faciunt sine nomine Authoris, aut illos vendunt, vel etiam apud se retinent absq. Episcopi, & suorum Superiorum examine, & approbatione. Subiungitur enim penes anathematis, & pecunie, in Canone Concilij vltimi Lateranensis apostata, atq. à Tridentina Synodo innotata sess. 4. de edit. & vbi. *Acq. l. l.* Eisdemque præmis illic subieciuntur qui scriptis communicant, vel euulgant, nisi antea, vt supra examinatis, probatque fuerint, & qui eos habuerint, vel legerint, nisi prodiderint Auctores, pro Authoribus habentur. Quæ omnia vniuersaliter sunt intelligenda, ita vt S. Congregatio censuræ comprehendat etiam in conciones, & omnia. Vnde qui in ea committit, debet petere abolitionem.

Nonus est in cap. 1. §. *In Monasterijs* sess. 5. quod statuitur, vt in Monasterijs monachorum, vbi commodò fieri potest, lectio Sacre Scripture habeatur. Quod si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc, vt Sedes Apostolica delegat eos ad id opportunis remedijs compellit. Et insertis in vers. *Et ne subij* vbi disponitur, neminè ad huiusmodi licentias officij in publicè, quomodo priuatum admittendū esse, qui prius ab Episcopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus non fuerit. Quo decreto etiam Monachi comprehendantur, cū ab illo in vers. *Quod tamē* excipitur tamen lectores in claustris Monachorum.

Decimus casus est in Regulari, qui in Ecclesia sui Ordinis sine benedictione, vel in Ecclesia alterius Ordinis sine licentia Episcopi, aut in alterutra contradicente Episcopo, prædicare prohibentur in cap. 3. vers. *Regularis vero* sess. 5. & cap. 4. sess. 24. Verum Regulares in hoc delinquentes S. Congregatio olim declarauit non ab Episcopo, sed à suis Superioribus regularibus esse puniendos. Possunt tamē attributa fuit Episcopi facultas illos puniendi in hoc casu per constitutionem prædictam Greg. XV. §. *de demer.* Et aduertendum quod si Episcopus ratiō modo non impetrat benedictionem, sed vltierius non procedat, Regularis poterit nihilominus prædicare in Ecclesia sui Ordinis licentia petita, licet non obtemperet iuxta d. cap. 2. sess. 5. Sed si non tantum benedictionem non concedat, sed vltierius etiam progrediat

dicitur contradicendo, seu ex pressè prohibendo Regulari, ne audeat predicare, tunc non licebit ei predicare, etiam in Ecclesiâ sui Ordinis, prout loquitur *4. cap. 4. fess. 14.* ac si contra fecerit, puniri poterit ab Episcopo non in vim Concilij, sed Gregorianæ Constitutionis. Atque ita declaravit S. Congregatio Concilij à Cardinali Episcopo Giennensi consultâ, eamque declarationem approbavit Urbanus VIII. per litteras in forma Brevis die 30. Ianuarij 1619. his verbis: *Ad hoc, quod in eisdem præfatis litteris dicitur* (loquitur de prædictâ Constitutione Gregorij XV.) *Regulares non possint verbum Dei predicare sine Episcopi licentia, ad locum sibi vendicare in his tantum Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt, cum in alijs Ecclesijs sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio in petita, licet non obtenta, ita tamen, ut si Episcopus non modò benedictionem simpliciter non conceperit, verum etiam Regularibus præbuerit quædam prædicens, tunc illa contradicente. Ne in sui quidem Ordinis Ecclesijs licet illis predicare, quæ admodum S. Concilij Tridentini decretis salubriter est censum. Quod si Regularis sine in consensibus audierit, sine in prædicatione aduersus ea, quæ superius declarauimus, quæquomodo deliquerit, in vim eorumdem præfatorum litterarum ab Episcopo Giennensi cæreri, & puniri possint, etiam censuris Ecclesiasticis.* Quæ litteræ haud fideliter referuntur ab aliquibus recentioribus. Nam verba illa: *Ne in sui quidem Ordinis Ecclesijs licet illis predicare*, referuntur sine illa particula negationis *Ne*, vt apud Augustin. Barbofi. in Collect. *ad cap. 4. fess. 14. de reform. 24.* & apud omnes ferè scriptores Regulares. Quod multas occasiones præbuit decreta hæc detorquendi in seculos à mente Sacri Concilij profus alienos.

104 Vndecimus habetur in *cap. 3. vers. si verò quod absq. fess. 1.* in Regulari, qui errores, & scandala disseminauerit in populum etiam si in monasterio sui, vel alterius Ordinis prædicauerit, de quibus *Clem. 1. de prim. & accept. Præl. & Clem. Capientes de pun. cap. ad abolendam* & *Glol. fin. de heret.* Debet enim ei ab Episcopo munus prædicationis interdici, vt ibi præcipitur. Et huius decreto non censetur reuocatum per privilegia post Tridentinum obtenta, nisi in ipsius privilegij appareat expressa dispositio contraria. Censuimus S. Congregatio, Regulares conciones habere volentes non teneri facere filie professionem, anrequam hæc munus assumant, posse tamen Ordinarios, quo tempore concionandi licentiam ex decreto Concilij *cap. 4. fess. 14.* dabunt Regularibus, exigente ab eis professionem fidei, si ita ipsi expedire viderint.

105 Duodecimus est circa Conseruatoros. Nam & si diceretur Concilij *cap. 5. in fin. fess. 14.* quod hoc nominatio excipiat regulari loca; tamen in Constitutione tamen Gregorij XV. de Conseruatoribus inter cætera statuitur, vt Regulares, qui fecus quam iuxta formam ibi præscriptam Conseruatoris eligere, aut electi vti auct fuerint, voce ad iura, & passiva sint ipso iure priuati, & illorum Conuentus, ac monasteria, eorumque personæ, ac bona careant Conseruatore ad annum ita, vt illorum causæ interea coram locorum Ordinarijs cognosci, ac definiti debeant. Præterea in *5. Absq. decernitur*, vt Regulares intra tempus ibi præscriptum Conseruatores eligere, eiusque electionis documentum intra dictum tempus penes aucturiam Ordinarium exhibere, ac dimittere teneantur, alioquin eo termino elapso, quando Conseruatores secundum formam eisdem Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinarijs conueniantur. Et infra, vt Conseruatores semel deputati durante quocunque anno amoueri non possint, nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, aut locorum Ordinarijs, prout Regularibus liberetur, approbanda.

106 Decimus tertius est quoad Indulgentiarum publicationem, & elemosinarum corrogationem, de quibus in *cap. 9. fess. 11.* & nos alibi.

107 Decimus quartus habetur in *cap. in fin. fess. 25. de obser. & enu. in celest. miss. ibi: Nunc patentes priuati in domibus, atque omnino extra Ecclesijs, & ad dicendum tantum cultum dedicati a sacra ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda, & sanctum hoc sacrificium a sacerdotibus, aut Regularibus quolibetque peragi.* Quibus verbis sublatum est

privilegium ab Honorio III. concessum fratribus Predicatoribus, & Minoribus celebrandi in illius visitio, etiam Episcopo non permittente iuxta textum in *cap. in fin. de priuileg.* & diximus alio in loco.

Decimus quintus est in Regularibus, qui confraternitatum, vel Hospitalium administrationem suscipiunt. Potest enim Episcopus eos cogere ad reddendas rationes administrationis, & in eos, quos culpabiles reperiit, ad iuris prædicationem animaduertere iuxta *cap. 8. & 9. fess. 22.* vt S. Congregatio declarauit. Verum consultâ ab Abbates, Abbatissæ, & Præpositi Regulares, qui habent illam administrationem suarum Ecclesiarum ex immemorabili consuetudine, teneantur reddere rationem fabricarum suarum Ecclesiarum Episcopo vigore decreti dicti *cap. 9.* respondit: *Non teneri.*

Decimus sextus est quoad Confraternitates laicorum in Ecclesijs Regularium existentes, quas Episcopus potest visitare, atque ad illarum administrationis rationes administrationis exigere ad præscriptum dicti *cap. 8. & 9. fess. 22.* non tamen potest earum Capellas inibi sitas, aut altaria visitare, nisi quatenus Confratrum administrationem concernunt, vt similiter S. Congregatio relouit.

Decimus septimus est quoad interuicia, & examen Ordinandorum in *cap. 11. 12. 13. & 14. fess. 23.* Nam cum dubitatum fuerit, an dictum *cap. 11. 12. & 13.* quibus disponitur, vt promoti ad Ordines minimè possint ad aliorum gradum ascendere, nisi in omissis Ordinibus sint verisimiles, Regulares comprehendantur, præsertim eos, qui vel suo iustitiam, vel alia ratione in sacris Ordinibus exercere non solent, S. Congregatio censuit, comprehendere, quia *cap. 11.* generaliter loquitur, & eadem ratio libelli. Et mentiones de Regularibus in *cap. 12. & 13.* sunt ad tollendam dubitationem de privilegijs Regularium. Et iterum disponente *cap. 12. & cap. 14.* eisdem fess. Ordinatos ad minores ordines non nisi post annum a susceptione, & postea iterum ad sacros Ordines promoueri debere, nec ad presbyteratus Ordinem assumendum, qui in diaconatu integrum annum versatus non fuerit, nisi vtroque casu vitias, vel necessitas Ecclesie aliud suadeat, ac dubitant Regulares, an hoc iudicium quoad Regulares esset Generalium, & Provincialium Ordinum adeo, vt ipsi vitiatæ Provinciarum, vel Conuentuum inspectæ, in huiusmodi casibus valeret dispensare. S. Congregatio censuit, iudicium hoc ad Episcopum solum pertinere, non ad Generales, vel Provinciales Ordinum, posse tamè eos in suis litteris dimissorialibus ad Episcopum significare causas vitiatæ, vel necessitatis sue Religionis, ex quibus possit Episcopus iudicium suum formare.

Decimus octauus est quoad Confessiones sacramentales personarum secularium, etiam Sacerdotum, quas nec Regulares audire possunt, nisi fuerint ab Episcopo approbati, vt in *cap. 15. fess. 23.* Si tamen eas de facto audierint, non possunt puniri ab Episcopo in vim Concilij, vt alijs censuit S. Congregatio, sed in vim Constitutionis Greg. XV. *de ex. cap. priuileg.* vt Sedes Apostolicæ delegato, tanquam delinquentes in administratione Sacramenti penitentiae, si confessiones audierint, aut omnino abque Episcopi licentia, aut illa expirata, vel reuocata. De qua re nos alibi, & Constitutio Clementis XI.

Decimus nonus habetur in *cap. 3. vers. Synodi quoque fess. 14.* quoad accessum ad Synodum Diocesanam. Quibus autem causibus ex eo decreto Abbates, & Regulares cogi possint ad illam accedere ex sententia S. Congregationis Concilij, quod generaliter dictum est, Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non subduntur, vel curam animarum exercent, teneri, & cogi posse accedere ad synodum diocesanam sub pena priuationis vocis actiui, & passivi ipso facto incurrere, a quoque penis arbitrio Episcoporum, etiam excommunicationis adeo, vt ipsi declarandi, & penas imponendi ad Episcopos, exemptione non obstante, pertineat. Item ius esse Episcopis dictos Regulares, qui vel Capitulis subduntur, absolute cogere ad Synodi observationem. Alios verò curam animarum exercitotes ad seruanda ea, quæ fuerint decreta circa ipsam curam, & administrationem Sacramentorum.

Vigimus est quoad præfessionem numerum in Monasterijs monialium, de qua in *cap. 3. fess. 25. de Regl.* Verum S. Con-

Sac. Congregatio aliis consultata, an taxatio numeri Monialium Regularibus subiectarum, quae facienda est ex decreto Concilii in d. cap. 3. pertineat ad Episcopum solum, vel ad Superiorem Regularem, respondit pertinere ad utrumque, & ad Ordinarium, & ad Superiorem. Postea edita fuit Constitutio Gregorii XIII. quae incipit, Deo sacris virginibus quae obsequia nos est.

114. Vigemus primus habetur in eodem cap. 3. in fine *seff. 5. Vbi* Monasteria tam virorum, quam mulierum de cetero erigi prohibentur sine Episcopi, in cuius diocesi erigenda sunt, licentia prius obtenta. Quo decreto subiecta est prohibitio Bonifacii VIII. in cap. v. de exco. *Preb. in 6. & Clem. Caputens de par. vt censuit S. Congregatio*, quae tamen de re extant decreta Apostolica, de quibus rem.

115. Vigemus secundus habetur cap. 4. *seff. 35. de Regular. in illis verbis*: Nec licet Regularibus a suis Conuentibus recedere, etiam praetextu ad Superiores accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui vero sine praedicto mandato in scriptis obento repertus fuerit, ab Ordinarij locorum, tanquam defector sui instituti puniatur.

116. Vigemus tertius habetur in eodem cap. 4. *in fin. vbi* decernitur, vt Regulares, qui studiorum causa ad Vniuersitates mittuntur, in Conuentibus tantum habitent, alioquin ab Ordinarij puniantur.

117. Vigemus quartus habetur in cap. 5. *in princ. seff. 15. de Regal. quo* innovatur Constitutio Bonifacii VIII. in cap. *Periculo de Stat. Regal. in 6. & tribuitur Episcopo, vt* Sedis Apostolicae delegato plenissima auctoritas in his quae pertinent ad claustrum conseruandam, etiam in Monasterij exco. p. Vnde ex sententia S. Congregationis licet Episcopo Monasteria Monialium, etiam Regularibus subiectarum visitare, & singulas Moniales abique Regularium incrementis alioquin in concernendis claustrum, & examinare, & claustrum violentibus poenam imponere. Item censuit eadem S. Congregatio claus Monasteriorum Monialium, etiam Regularibus subiectarum suferendas oeconomias secularibus, & tradendas Episcopo, tanquam Ordinario, cui Concilium custodiam claustrum Monialium commisit, quod sepius etiam ordinatum fuit a S. Congregatione super Episcopos, & Regularibus.

118. Vigemus quintus ponitur in eodem cap. 5. *seff. 35. de Regular. in illis verbis*: Nemini autem Sanctionum Monialium licet post professionem eire a Monasterio, etiam ad breue tempus quocumque praetextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbata. At haec facultas posita in Constitutione B. Pij de claustrum Monialium restricta fuit ad tres causas dumtaxat, videlicet epidemiae, lepra, & magni incendij, quod verò subnectitur in d. cap. 5. vt ingredi intra septa Monasterij nemini liceat sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, quomodo intelligendum sit, alia di. sumus. Illud verò, quod decernitur in d. cap. 5. *seff. 35. de translatione, & reductione Monasteriorum* Sanctionum Monialium extra memia ad noua, vel antiqua Monasteria intra vrbes, vel oppida frequentia, non pertinet ad Episcopum, si Monasteria sunt exempta sed ad eorum Superiores, vt indicant verba illa, & alij *Superiores, & S. Congregatio* declarauit.

119. Vigemus sextus in cap. 7. *seff. 15. de Regal. in quo* decernitur, vt si in Monasterio nulla Monialis reperitur qualitatibus requisita ad hoc, vt possit eligi in Abbatissam, ex alio cuiusdem Ordinis eligi possit. Verum facultas Episcopo attributa educendi Monialem ex monasterio ex causa superius proposita, subiecta fuit per Bullam B. Pij V. super claustrum Monialium, quod autem subiectum in eadem cap. 7. *seff. 15. de hac etiam in commendam*, vt Abbatissa eligi possit cum qualitatibus ibi praescriptis, Episcopo, vel alio Superiore consentiente, hunc habet sensum, vt Episcopi quidem in Monasterijs sibi subiectis tantum, in alijs verò Superioris consensu exijcat. Et eundem sensum habent verba, quae ponuntur in fine d. 7. v. *Superiores* nec non verba, in eodem *seff. 35. quibus* iubetur, vt praeter ordinarium Confessorum alius extraordinarius ab Episcopo, & alius Superioribus bis, aut ter in anno

offeratur. Haec enim facultas in Monasterijs Monialium Regularibus subiectarum non pertinet ad Episcopum, sed ad Superiores regulares dumtaxat, vt Sac. Congregatio respondit ab Archiepiscopo Ianuensi consultata. Hodie tamen in hoc articulo feruari debet quae praescribuntur in Constitutione Gregorij XV. de exemptionum priuilegijs.

Vigemus septimus est in Monasterijs, quae generalibus Capitulis aut Episcopo non subijci, nec suos habent Regulares ordinarios visitatores. Nam si intra annum in Congregationem secl. redigere neglexerint, licet Metropolitano, in cuius Provincia praedicta Monasteria sunt, tanquam Sedis Apostolicae delegatis eos pro praedictis causis conuocare, quod si Metropolitani id exequi non curauerint, Monasteria, eorumque personae subduntur Episcopo, in cuius diocesi sita sunt, tanquam Sedis Apostolicae delegato, vt statuitur in cap. 2. *seff. 26. de Regular.*

Vigemus octauus habetur in cap. 11. *seff. 15. de Regal. quo* Monasteria Monialium, Sedis Apostolicae immediate subiecta, subijciuntur Episcopo, tanquam eiusdem Sedis delegato.

Vigemus nonus habetur in cap. 11. *seff. 15. de Regular. in ea parte*, in qua disponitur, vt in Monasterijs, quibus imminet cura animarum personarum secularium, aliqui etiam ad nutum amouibiles non deueant, nisi de Episcopi consensu, & praeco examine per eum, vel eius Vicarium faciendo. De quo nos alias largi.

Trigemus est in cap. 12. *seff. 15. de Regular. vbi* statuitur, vt censuræ, & interdicta Ecclesiastica etiam ab Ordinarijs emanant, mandante Episcopo a Regularibus in eorum Ecclesijs publicentur, atque seruentur.

Trigemus primus est, vt dies etiam festi, quos in diocesi sua seruandos idem Episcopus praecipit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus seruentur, eodem cap. 12. *seff. 35. Quod*

Trigemus secundus ponitur in cap. 13. *eiusdem seff. 15. de Regal. quo* tribuitur Episcopo facultas componendi, appellatione remota, controuersias omnes de praedictis inter Ecclesiasticas personas tam seculares, quam Regulares cum in processibus publicis, tum in iis, quae sunt in tumultuandis defundorum corporibus, & in detrendis vmbella, & alijs similibus.

Trigemus tertius ponitur in eodem cap. 13. *vbi* statuitur, vt exempti omnes ius seculares, siue regulares ab Episcopo ad publicas processiones vocati accedere compellantur, quod fieri posse, censuit S. Congregatio etiam compellendo eos per poenas, & censuras Ecclesiasticas, vt alibi fuit probauimus. Nec eo casu absolui posse a suis Superioribus, quia sunt cae communicationes ab homine, quarum absolutio petenda est a Iudicibus, qui eas tulerunt, vel a Sanctissimo. Excipiuntur in fine huius decreti, qui in strictiori claustrum perpetuo viuunt. Item Gregorius XIII. excipit Regulares, quorum Monasteria distant a Ciuitate ultra medium miliarium.

Trigemus quartus est in Regularibus, qui etsi degant extra claustrum, tamen extra ea notitiam cum scandalum delinquant. Huius puniri possunt ab Episcopo iuxta terminos cap. 14. *seff. 35. de Regal. & Constitutionem Clementis VIII. edita 18. Martij 1569. idem* cum Superior Regularis ab Episcopo admonitus delinquentem intra tempus ab Episcopo praefribendum non punierit, ac de punitione Episcopum certiorare non fecerit. In qua quidem Constitutione illud etiam additur, vt Superior sic delinquentem ad aliam diocesim transmittat, instante Episcopo, intra terminum ab Episcopo praefribendum ad locum, in quo deliquit, illum reuocare teneatur; alioquin Ordinarius loci, ad quem transmissus fuit, ab Ordinario loci commissi delicti requisitus, vel alias de illius delicto informatus, tanquam Sedis Apostolicae delegatus, decretum Concilij cauegi, & cum poenae possit, ac debeat. Extra claustrum verò S. Congregatio intellexit Regularem delinquere etiam cum in Ecclesia Monasterij delinquit, nisi clausis portis, & solis Regularibus, in ea essentibus delictum sit commissum. Quare dicitur notorie delinquere, ac extra claustrum, si delinquit in Ecclesia, seu Monasterio sui Ordinis.

in quo degit ita, ut populo scandalo sit, si pascant portae Ecclesiae, & alijs, quam Regularibus in ea existentibus, delictum committatur. Si vero intra claustra Monasterij, vel in Ecclesia interiori delictum committatur, ex verbis Concilij non videtur procedere hoc decretum, eum expresse dicat extra claustra, si scandalum tamen notorium dederit, ex identitate rationis videtur idem dicendum. Et aduertendum, quod etiam superiore non instante delinquentis erit remittendus, & potest Episcopus instare, vt intra terminum à se praefigendum scelerè puniatur, siquidem ad Superiorem transmittitur cum actis, quae apud se repererit. An vero quando extra claustra Regularis delinquit, detinendus sit in carceribus Episcopi, donec processus in Curia Episcopali conficiatur, etoque compilato, instante Superiore, remittendus sit vna cum processu puniendus, vel potius non expectata compitione processus, statim remittendus sit ad Superiorem vna cum eis probationibus, quae habentur, censore statim esse remittendum.

- 118 Trigelimus quintus est in cap. 16. *sess. 25. de Regul.* quo nullae decernuntur reuocationes nouitiorum, nisi fiant cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij intra duos menses ante professionem.

- 119 Trigelimus sextus habetur in eodem cap. 6. in fine, ubi statuitur, vt nouitij à Monasterio ante professionem ab omnibus omnia refrenantur, quae sua erant. Idque, vt rectè fiat, Episcopus etiam per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat.

- 120 Trigelimus septimus est quoad voluntatis puellarum Deo dicandam explorationem ab Episcopo faciendam ex decreto 7. eiusdem sess. tam ante habitus susceptionem, quam ante professionem, si puella sit maior duodecim annis, at si minor duodecim annis sit, ante professionem duntaxat. Ita enim hunc textum S. Congregatio interpretata est, cuius professionis tempus, ne Episcopus ignoret, tenetur Plebsa Monasterij eum ante inueniri certior fieri facere, aliquo in suspensa esse ab officio, quandiu Episcopo videbitur.

- 121 Trigelimus octauus est in cap. 19. *sess. 25. de Regul.* ubi statuitur, vt Ordinarius debeat adhiberi vna cum Superiore Regulari in iudicio nullitatis professionis. Quem rectum Sac. Congregatio declaratam, habere locum, siue professus nullitatem suae professionis alleget, siue Religio veltitum expellere tanquam nulloiter professum.

- 122 Trigelimus nonus ponitur in cap. ult. *sess. 25. de Regul.* in fine, ubi Capituli generalibus deficientibus exequi decreta illius sessionis disponitur, vt Concilia provincialis per deprivationem aliquorum eiusdem ordinis prouideant.

- 123 Quadragesimus habetur in cap. 13. *sess. 25. de reform.* quo decernitur, vt quibuscumque in locis iam ante annos quae triginta quarta funeralium Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiae solita esset perfolui, ac postea fuerit ex quoqueque privilegio alius Monasterij, quibuscumque locis prius concessa, eadem posthac integrè Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiae perfoluatur, non obstantibus privilegijs Inli Secundi non solvendi quatuor funeralium, non comprehendit hoc decreto Concilij, & ideo non teneri, quomodo etiam dixit manuteneos esse in possessione, qui ex immemorabili tempore exigebat dimidiam partem cere, quae in funeralibus apponitur, dum cadauera tumulantur in Ecclesia Regularium, & ad tollendum omnem controuersiam censuit S. Congregatio hoc decreto non comprehendit Monasteria adificata à quadraginta annis citra, atque in dies adificanda, vel in futurum adificabuntur, & praesupposito quod huiusmodi Monasteria eius sint Religiosis, cuius Sedes Apostolica indulsit sit, vt quatuor funeralium non renentur soluere. Onus vero probandi consuetum solutionis quatuor funeralium ante quadraginta annos incumbit Ordinario, aut Parocho ex S. Congregatione, si dictam quatuor iam petat. Personae au-

tem, quae Tertiariae dicantur, si habitum gesserint, & professionem emiserint, & viuunt sub obedientia suorum Superiorum secundum Regularium approbatam à Sede Apostolica non tenentur soluere quatuor funeralium; si vero ex voto, seu deuotione, aut in fraudem dictum habitum gesserint, tenentur. De relictis pro Missis defunctorum celebrandis in Ecclesijs Fratrum Observantiae non licet Episcopo exigere quatuor iuxta cap. fin. de testam. Aduertendum, quod in hoc decreto non agitur de legatis pijs, de his autem habetur de iure communis regula, quod de relictis ad pias causas debeatur quarta Cathedrali, vt in cap. Requiescenti, & in cap. Officijs de testam. & in cap. Consequente de offic. ordinar. Bald. in l. Si quis ad decedendum §. in omnibus man. 19. C. de Episc. & Cler. nisi occurrat aliqua ex limitationibus cap. fin. de testam. Nec praeiurum cuiuslibet consuetudinis poterit exigi certa pecunia taxata pro sepultura, sed gratis post illationem cadaveris id, quod laudabilis consuetudo introducta peti poterit, & de hoc quoque nihil agitur in hoc decreto.

In privilegijs, quae concessit B. Pius V. Mendicantibus, 134 ea mensiur, vt Parochi inueniantur, vt quoribus eorum parochiani in Ecclesijs Mendicantium sepelirentur, praesentes interirent, ac propterea tertiam partem rerum omnium consequantur, quae ab haeredibus defunctorum dantur pro funeralibus, quemadmodum in Clem. Dudum de sepult. sancitum est. Et quoniam abusus irreprehenso, vt Parochi prohiberent, ne Regulares abique eorum praesentia mortuorum corpora ad Ecclesias proprias associarent, neque mortuorum huiusmodi officium peragerent, neque abique Redorum praesentia infirmi condere testamenta, aut alias in Ecclesijs Regularium sepeliri poterant; quae omnia per Bullam B. Pij V. in fauorem Regularium editam fuerunt reformati. Sed Gregorius XIII. reduxit omnia ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, eius Constitutionem posuit Namarrus in fine loi Manualis.

Quadragesimus primus est in Regularibus, qui ob notarium delictum in excommunicationem inciderunt, quos censuit Sac. Congregatio, postea ab Episcopo publice denunciari excommunicatos, vt alijs cuius teneantur.

Quadragesimus secundus est in Regularibus etiam S. 136 Ioannis Hierosolymitani, qui in personam Episcoporum delinquent, Praetorum iurisdictionem turbant, aut illos impediunt, ne monius fuorum exequantur. Quibus casibus S. Congregatio censuit, eos citra ullam exceptionem per eisdem Ordinarios legitimè coerceri, & puniri posse, nec non incidere in Bullam, quae legi consuevit in die Cenae Domini. Quam Sac. Congregatio sententiam Gregorius XIII. ad se reuocari approbat; praeterea quod illud verbum turbant, quo vitium est nimis generale. Ideo dixit decretum concipiendum esse contra impediens iurisdictionem Praetorum. Eodem verbo vitatur Alexander III. in cap. 1. de offic. deleg. ibi: Si eos manifestè cognouerit infirmam impediunt, & Innocentius IV. in cap. 1. de pen. in 6. ibi: Si has occasionem sua impediunt iurisdictionem.

Quadragesimus tertius est quoad expositionem Sanctissimae Eucharistiae. Decretum enim S. Congregatio, vt non liceat Regularibus, etiam in proprijs Ecclesijs Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quae probata sit ab Ordinario. Ex causa autem privata possunt, dummodò Sanctissimum Sacramentum è Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat ita, vt ipsi Hostia videri non possit.

Quadragesimus quartus habetur in decretis de celebratore Missarum à Sac. Congregatione Concilii editis auctoritate Urbani VIII. in §. Dimissa vero in Bullario rom. 4. ubi statuitur, vt Monasteria, & loca regularia posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi sustentari, atque inhabitare non poterunt, & ab eis non inhabitaretur, ordinarij loci vibrationi, correctioni, atque omnimodae iurisdictioni subiecta esse intelligantur. Decreta fuerunt edita anno 1685. die 1. Iunii, & publicata die 12. Septembris.

139. Quadragesimus quintus in alia eiusdem Urbani Constitutione quae incipit, *Insuperam*, edita Idibus Novembris 1627. quae statuerunt est, ut cognitio causarum contra personas Ecclesiasticas tam seculares, quam regulares, quae monetas aureas, vel argenteas rondunt, fabricant, colorant, vel alias adulterant, erogant, aut exponunt, in Italia spectet ad Ordinarios locorum priusquam quoad omnes Superiores Religiosorum, ipsique Superioribus penitus exclusis, & quoad loca intra fines alicuius diocesis, non tamen de diocesi existentia, ad Ordinarios ipsorum diocesis, intra quorum fines eadem loca extiterint. Quo verò ab ea, quae extra fines alicuius diocesis constitunt, ad viciniore eorumdem locorum Ordinarios.
140. Quadragesimus sextus est in Conventibus Regularium, qui primum fuerunt suppressi, & secularizati, ac deinde ex rationabilibus causis ad primum statum regularem reducti, ac suis Regularibus restituti. Substant omnimodum iurisdictioni Ordinarii loci, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, donec habuerit redditus sufficientes, quibus sustentari valeant, & cum effectu sustententur quodvis Religio, utin decreto Innocentij X.
141. Quadragesimus septimus est in Conventibus Regularium nunquam suppressi, in quibus actu non aluntur saltem sex Religiosi, quorum ad minus quatuor sunt Sacerdotes; subiacent namque iurisdictioni Ordinarii similiter, tanquam delegati Apostolicæ Sedis, ut habetur in eodem decreto, causæ tamen referuntur à Fagnano in cap. *Relatum* in m. 71. ne Clerici, vel Monachi. Et an iurisdictioni huiusmodi duobus casibus censetur attribui Ordinarius priusquam ad Superiores Regulares, an cumulatè plenè examinetur idem Fagnan. in cap. *Quanto de Offic. Ordin.*

CONSULTATIO XLIV.

De parochialibus etiam Monasterio Regularium unitis, & de cura animarum principaliter ipsi Monasterio incumbenti ad præscriptum Sac. Concilij Trident. sess. 7. cap. 7. de reform. & sess. 25. cap. 13. de Regul. Vide hæc materia subsecuta plures textus Canonici, Constitutiones Pontificias adducuntur, explicantur, concordanturque.

1. Sacrum Concilium Tridentinum in d. cap. 7. sess. 7. de reform. ita decrevit: Beneficia Ecclesiastica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, seu alijs Ecclesijs, vel Monasterijs, beneficijs, seu Collegijs, aut p[ro] locis quibuscunque perpetuo unita, & annexa reperiuntur, ab Ordinarijs locorum annis singulis visitentur; qui solite providere procurent, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, nisi ipsi Ordinarij pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertie partis fructuum aut p[ro]p[ri]i, vel majori, minoris ipsorum Ordinarij imp[er]tione, etiam super certate assignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceant, appellacionibus, p[ro]visis, exemptionibus, etiam cum iudicio deputacione, & illorum indubitanibus quibuscunque in p[re]missis minime suffragantibus.

2. Per hoc decretum ampliatur, & suppletur cap. De Monachis extr. de prob. & cap. 1. de iur. in 6. & quod habetur in Clem. 1. de iurp. Nam aliquando Summus Pontifex, vel Episcopus propter inopiam Religiosorum concedit eis Ecclesiam quoad temporalia, ut possint percipere redditus, ibique convertere in propriam utilitatem, consensu tamen p[re]sulis Ecclesie illius, ibique habent p[re]sentationem Rectoris. Sed ut consulatus cuiusdam diano, p[re]sumit fuit, ne qui p[re]senteris à Religiosis per diocesana admittatur, nisi ei tantum de Ecclesie proveniunt fuerit assignatum, ut tam se ipsum, quam incumbencia onera valeat subsistere, d. cap. De Monach. quod etiam in exemptis et censum fuit, d. cap. 1. de prob. in 6. Immo nec ipsi diocesis debent p[re]sentari

tum ad aliquam Ecclesiam admittere, nisi intra terminab. eis statutum, p[ro]visum sit p[re]senteris de idonea portione d. Clem. 1. quod etiam habet locum contra exemptos.

Quod si cura incumbat certæ personæ, tunc non per Vicarium, sed per ipsam personam cura administranda est. Si verò tunc Capitulum imminet ita, ut à singulis vicissim exerceatur, cogendi planè sunt singuli ad eam exerceandam, ut notatur in cap. Statutum lib. 6. de prob. quemadmodum censuit S. Congregatio, apud quem fuit, an Vicarij perpetui consensum essent in Cathedralibus, Collegiatisque Ecclesijs, quam animarum habentibus, quam curam temporarij, mercenarijque Capellani consueverunt administrare: respondit S. Congregatio, nihil generali lege faciendum esse, sed singulis quibusque casibus, ubi se offerunt, prout magis se expedire videbitur prospiciendum.

In Monasteriorum verò Ecclesijs iuxta moderationem Gregorii XIII. Episcopus ad denominationem Monachorum deputare debet unum ex Religiosis p[ro]prio examine approbatus, & ad nuntum eorumdem amovibilem, satique erit, si cum tali Vicario unus Monachus habet, ne plures extra claustrum manere copantur. In reliquis Constitutionibus B. Pii V. edita ad suorum Regularium, quatenus disponit de Curas eorum Monasterijs unitis, etiam illorum mense, minime intelligatur reocata, si Monachi nominatè vellet Capellanus seculari Episcopo, sed minime ad ipsorum nuntum amovibilem, quemadmodum S. Congregatio censuit.

Si verò huiusmodi beneficia curata sunt unita Archidiaconatui, vel aliis Dignitatibus, vel Canoniciatibus, censuit eadem S. Congregatio, servandam esse dispositionem cap. Extirpanda & quod verò de prob. Si fuerint unitæ Ecclesie curatæ, Hospitali, seu Commendatæ S. Ioannis Hierosolymitani tunc circa visitationem, quàm deputatioem Vicariorum servanda est Constitutio B. Pii V. edita 12. Septembris 1571. Pontificatus anno 6.

Deputationem autem Vicariorum perpetuorum non esse faciendam censuit eadem Sac. Congregatio in Parochialibus, quæ sunt membra Monasteriorum; idque providendum iuxta instituta Religiosis, nec petierit hoc decretum ad Ecclesias ipsorum Monasteriorum, quibus immineat cura animarum, sed io is servandum cap. 1. sess. 5. de Regul. quod si parochialis unita sit perpetuo, & accessorie beneficio simpliciter, an sit locus deputacioni Vicarii, respondit S. Congregatio, Parochialem ex hac unione assumere naturam simpliciter beneficij, nisi cura in ea exerceatur per Vicarium temporalem. Hoc enim indicat, curam non esse suppressam.

Et quoad visitationem hoc decretum habet locum tantum in actu visitationis censuit S. Congregatio, atque Episcopus visitare possit Ecclesias curatas, & Monasterijs, quæ capita Ordinum sunt, unitas. Nec obstat d. cap. 1. sess. 25. quia ibi excipiuntur Ecclesie Monasteriorum, in quibus Generales, aut Capita Ordinum habent Sedem ordinariam principalem.

Ac licet Concilium admittat etiam per Vicarios amovibiles curam animarum exerceat, Constitutio tamen B. Pii V. de Vicariis deputandis in parochialibus unitis (sustulit hoc arbitrium Episcopis, & p[re]scripsit formam deputandi Vicarios perpetuos cum taxatione congrue portionis, sicut S. Congregatio censuit. Sed quaeritur; quomodo constituantur Vicarii perpetui? S. Congregatio respondit, p[re]sentia electione itali, & p[re]fixo decem dierum termino ab Ordinariis, ad quos nominatio Vicarij spectat ex Constitutione B. Pii V.

Portio verò iuxta moderationem B. Pii V. assignanda est, in qua computantur etiam incerta, quæ oblationes dicuntur ex pede altaris, eum comprehendantur illis verbis Constitutionis B. Pii V. videlicet, computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & alijs emolumentis, nisi facta esset in iustitia illius Vicarii. Sed assignatio huius portionis fieri non debet, partibus non citatis, quandoque vicandam Vicariorum institutionem excipitur de fructuum tenuitate, adeo vt non constentur portionem assignatam in d. Constitutione B. Pii. Respondet S. Congregatio, ubi apparent certifruus, Constitutio

tionem prouidete, vt scilicet tot assignati sufficiat Vicarij. Vbi verò non apparent, dentur quinquaginta de suis, cum verisimile non sit, esse parochiales sine fructibus, atque adeo inutile fuisset illius onus subire, præterquam, si perfructibus probationibus plenius faceret nullo omnino parochialis fructus ex parte.

- 10 Sed ponamus, quod cura vnica Collegiata imminet Atebispythero, & Capitulo, portio ex quibus bonis deducatur pro Vicario? S. Congregatio respondit communiter ex bonis Archiepiscopij, & Capitulo portione assignandum esse. Queritur etiam, an Vicarius perpetuus constitutus vigore huius decreti teneatur subire aliqua onera Ecclesie, saltem pro tanta propter constitutionem B. Pii V. de Vicarij perpetuis? Gregorius XIII. ex relatione S. Congregationis declarauit ex ipsa Constitutione B. Pij omnia onera incumbenda parochiali, in qua erecta sit Vicaria perpetua, pertinere ad ipsum Vicarium perpetuum solum, nulla autem ex parte ad Ecclesiam, aut Monasterium, aut locum pium, cui vnita fuerit ipsa parochialis.

- 11 Aduertendum, quod si fiat hæc prouisio in visitatione, non est locus appellationi ad effectum suspensum. Si fieret extra visitationem eum causæ cognitione, & processu ordinario, appellatio non solum deuolui, sed etiam suspensio dicitur S. Congregatio, quæ etiam censuit tolli quoque priuilegium in fundatione concessa, & in privilegio visitatio spectat non ad Ordinarium, tamen ad Metropolitanum, aut alium Prælatum, non tamen ex hoc decreto Concilij Ordinarij tribuitur potestas visitandi loca regularia, quoniam subacta intelligitur inmemorabilia consuetudo deferendi per Capellani amouibilia.

- 12 Quod verò ait cap. 11. *sec. 15. d. Regular.* ita in eo statuitur: *In Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus immonet animarum cura personarum secularium, præter eas, quas sunt de vltimis Monasteriorum, seu locorum familiarum, personarum regularium, quæ seculares huiusmodi curam exercentes subest immediate in se, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictionem, visitationem, & correctionem Episcopij, in cuius diocesi sunt sitæ. Nec alijs etiam ad eam amouibilia deputantur, nisi de eiusdem consensu, ac prævio ex amore per eum, cui Vicarium succedit, exceptis Monasterijs Clauicenis cum suis limitibus, & exceptis etiam Monasterijs, seu locis, in quibus Abbates generales, aut Capiti Ordinum Sed. non ordinarij principibus habent, atque alij Monasterijs, seu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochijs, & parochijs exercent, salvo tamen eorum Episcoporum iure, qui maiorem in prædicta loca, vel personas iurisdictionem exercent.*

- 13 In quod decretum notandum est, quod si ex concordia, & sententia excludatur Episcopus a visitatione alicuius Ecclesie, placuit S. Congregationi, esse seruandum id, quod antea seruabatur ex concordia, & sententia; quoniam Concilium per hoc decretum non derogat concordijs, & sententijs.

- 14 Cum autem super parochiali erecta esset domus Monasterij Monialium, dubitatur, an possit Ordinarius prohibere, ne cura animarum per seculares exerceretur? S. Congregatio censuit, si Monasterium Monialium, erectum fuit legitime super corpus dictæ parochialis, seruandum esse hoc decretum, & sic posse curam animarum exerceri per Regularem, qui tamen prævio examine Episcopi fuerit idoneus approbatus, secus si parochialis esset vnita, quia tunc seruaretur c. 7. *sec. 7.* Item cum Monasterium Monachorum de Arrigo esset parochialis Ecclesia, & intra terminos sue parochie haberet Ecclesiam de Alda pendente ab Ecclesia de Arrigo, Episcopo visitare volenti Ecclesiam de Alda Monachi se opposuerunt, S. Congregatio censuit, Episcopum non posse visitare Ecclesiam de Alda ex cap. 7. quia, quando parochialis constructus in proprio fundo aliam Ecclesiam vicinam, quasi in adiutorium sui, non autem vt sit beneficium per se stans, Rector maioris Ecclesie est Rector vtriusque, & potest in Ecclesia edificata con-

struere Vicarium, Abb. in cap. Cum Ecclesia num. 9. de elect. Felis. in cap. Cum venerabilium num. 34. de reforge. Poterit autem Episcopus visitare ex hoc decreto, nisi tamen Regulares probarent, se habere in ea spirituales, & temporalem iurisdictionem iuxta hoc decretum.

Cumque dubitaretur, an Abbati S. Benedicti liceret nonnullos sui Monasterij Religiosos ad exercendum curam parochialem Ecclesiarum pro Rectoribus prefertare, subfuit S. Congregatio, et si id de iure vetere poterat cap. Monachi, vbi Abb. num. 2. de Stat. Abbatis. & cap. Quod Distinctum, vbi Abb. num. 7. 8. & 9. eod. tit. Quod Concilium in cap. 11. *sec. 14.* in fine videtur prohibuisse, licet dici possit dictum cap. disponere tantum intranslati. Ergo in reliquis statibus verus. B. tamen Pius V. in locis, quæ inopia presbyterorum secularium ad curam parochialem idoneorum laborant, concessit, vt Regularibus etiam mendicantibus committerentur parochiales ad tempus, & inde licentia petenda erit a Papa.

Ad regulam in principio dicti cap. 11. positam adducuntur tres exceptiones. Prima est Sedes ordinaria Generalis. Itaque ex hoc decreto in loco, in quo habetur ordinaria Sedem, poterit absque licentia, & appellatione Ordinarij deputare vnum Confessarium, dummodo ille deputatus sit vnus ex illis, qui alias approbati fuerunt ab Ordinario pro idoneo ad audiendas Confessiones vt cap. 15. *sec. 23.* Sicque conciliandum d. cap. 15. cum hoc decreto 11. *sec. 23.* de Regul. Si tamen Sedes ordinaria Capituli Regularium non erit in loco, vbi est Ecclesia curata, sed in loco distante ab Ecclesia, quamuis per medium miliare exceptio ex Congregatione non intrabit. Secunda est. Abbates generales, qui ex Congregatione sunt, hi, qui etiam sunt generales; cum quilibet Concilium de Abbatibus simplicibus intellexisset, dixisset primum Generales, deinde capituli Ordinum, postremò Abbates; tum quia alias dispendio Concilij facile eluderetur, cum esset omnia Monasteria suos haberent Abbates.

Tertia est Iniurisdiclio. Vnde Episcopo Squillacensi quærenti, an saltem vt Sedes Apostolica delegatus visitare possit Ecclesias curatas, quæ existunt in Oppidis Monasterij Cartusij S. Sephani de Nemore tam quoad temporalia, quam spiritualia subiectis, & per Clericos seculares deseruiantur, S. Congregatio respondit, Episcopum Squillacensem non posse; quia licet cap. 8. *sec. 7.* faciat pro Episcopo, quia illis curas deseruiantur per seculares; in causa Lucana iam declarata fuit, hoc decretum comprehendere curas dependentes Regularibus, licet eis deseruiantur per seculares. Declaratio S. Congregationis in Lucana est huiusmodi: Episcopus visitare potest omnes parochiales sue diocesis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licet Ecclesie sint Regularibus subiectæ.

Et aduertendum, eum hoc decretum restringatur ad Regulares tantum, & ad domos Religiosas, Oppidum, in quo Abbas secularis vixit exercet spirituales, & temporalem iurisdictionem, posse ab Episcopo visitari. Et cum Abbas Monasterij Pompozanij habet iurisdictionem spiritualem, & temporalem in Parochijs, & Parochianis Insule Pompozanæ, in qua tamen sunt aliqui parochiani, qui quoad temporalia non subest ipsi Abbati, sed Ducati Ferrarise, S. Congregatio ex facto olim consultæ, respondit, quod in ea parte, in qua Abbas habet vtramque iurisdictionem, Episcopus abstinere a visitatione. Postea dubitatum fuit, si Episcopus visitare voluerit parochianos exilientes in ea parte, quæ subest in temporalibus dicto Ducati, an id facere possit, ut in spiritualibus Abbati subiecti sint? Secundo, An Parochus, qui in temporalibus, & spiritualibus subest Abbati, teneatur inquisitus reddere rationem Episcopo de iis, quæ in spiritualibus tantum Abbati subest? Ad primum S. Congregatio respondit, non posse; quia hoc decretum in his non disponit de parochianis, sed tantum de personis exercentibus curam animarum, & in his dumtaxat, quæ ad eam curam pertinet. Ad secundum respondit, teneri in iis dumtaxat, quæ ad curam anima-

rum

CONSULTATIO XLV.

rum respiciunt. Item cum inter Archiepiscopum Mediolanensem, & Monachos S. Ambrosii orta esset controversia super iurisdictione, & visitatione trium locorum, quæ deducta ad Congregationem, & sumptis probationibus super exercitio iurisdictionis Monachorum S. Congregationis censuit, Monachos sinendos esse in eadem quasi possessione, in qua repetantur, quæ stante Archiepiscopum illorum Ecclesiis in dictis locis sitas, in quibus Monachi utramque iurisdictionem exercent, visitare non posse per hoc decretum, salustiam iuribus Archiepiscopi tam in possessione, quam in petitorio, quibus via ordinaria potest exasperari.

- 19 Quo loco observandum est differentia inter dictum cap. 7. *seff. 7. de rebus. & d. cap. 1. seff. 25. de Regul.* Illud enim loquitur cum parochiales sunt Monasteria vnitæ. Hoc verò cum tunc animarum principaliter ipsi Monasterio incumbit. In casu cap. 7. potest Episcopus in parochialibus vnitæ erigere Vicarias perpetuas, si pro bona Ecclesiæ regimine ita expedire iudicaverit, prævia tamen erectione tituli, ut dictum est. In terminis verò d. cap. 1. Vicarias erigere non potest, sed Regulares pro tempore præficiendi ad curam animarum personarum secularium exercendam in Ecclesia Monasterii, seu etiam in membris Monasterii non vnitæ ex sententia S. Congregationis non aliter sunt deputandi, quam ad suorum Superiorum auctoritatem inuicibilis. Præterea Vicaria perpetua beneficium parochiale conferre, ubi abdicata est prioris curæ à Rectore, & in Vicarium translata, ut per Doctores in d. cap. Extirpanda §. qui vero de preb. & in Clem. vire. de offi. Vicar. Ideoque eo casu consilii debet præstari forma ex amittit per consilium, à Concilio præscripta in cap. 18. *seff. 24. ut S. Congregationis censuit*, licet regulariter in huiusmodi Vicariis concursus non requiratur, at in beneficiis regularibus curatis censuit, non requiri formam concursus, quia de eis extat specialis provisio Concilii in d. cap. 1. *seff. 25. de Regul. or.* Rursum nominationem Vicariorum secularium amovibilium in beneficiis curatis, vnitæ, censuit spectare ad Episcopos, Vicariorum vero secularium perpetuorum, atque Regularium siue perpetuorum, siue amovibilium in vim certæ Consuetudinis à B. Pio V. emanare spectare ad eos, in quorum Ecclesijs vnitæ ipsi Vicarii ponuntur, illosque non esse prævio concursu, sed tantum examine, & approbatione Episcoporum deputandos. Atqui in casu cap. 1. nominationem Capellani pro exercenda cura Monasterio incumbente indistinctè ad Superiores Regulares pertinet.

- 30 Et generaliter eadem S. Congregatio dixit, si Monasterium etiam legitime fuerit super corpus parochiale, servandum esse d. cap. 1. *seff. 25. de Regul.* & sic posse curam animarum exerceri per Regularem, qui tamen prævio examine Episcopi fuerit idoneus approbatus, si eadem autem esset, si parochialis esset vnitæ, quia tunc fieri uacaret cap. 7. *seff. 7.*

- 31 Ceterum quid observandum, si parochiales nec sint Monasteria vnitæ, nec cura ipsi Monasterio incumbat, liquet ex infra scripta declaratione S. Congregationis, videlicet, verum in collatione parochialium, quæ Regularibus consensu confusuerunt, requiratur etiam de lictura, vita & moribus, &c. ita, ut nullæ sint provisiones dicto examine non præcedentes à S. Congregatione censuit, hanc rem non esse determinandam villo reatu Concilii, quia cap. 1. *seff. 25. de Regul.* loquitur de cura animarum incumbente Monasteriis Regularium, & cap. 7. *seff. 7.* loquitur de vnitæ. In dubio autem propolice agit de parochiali, quæ nec Monasterium est, nec vnitæ Monasterio, sed pertinet ad collationem Regularium, tamen ex identitate rationis Patres existimantur, requiri examen, & approbationem Ordinarii, ita tamen, ut nullæ non sint provisiones, sed Regularis possit amoveri, nisi ab Ordinarii fuerit examinatus, & approbatus.

De Regularibus, & Monialibus ad præscriptum Concilii Tridentini cap. 1. & 2. *seff. 25. de Regular.*

ubi de vicia institutione iuxta Regulam, quam professi sunt, deque præceptis, & te ipsi omnino prohibita.

Regularium triplex est differentia, ex triplici vitæ genere permanens. Contemplativum, actiivum, mixtum, Contemplativum cum assidua meditatione, & oratione Deo inhærent, perfectioni proximi sunt, & qui huiusmodi vitæ genus præferunt, Monachi dicuntur, surguntque nomina diversa inter se, prout in varias diffunduntur institutiones, v. g. Monachi S. Benedicti, S. Basilii &c. Activi actionibus circa proximam, tanquam Dei membra vacantes ipsi Deo inferiunt, & hi sunt, de quibus in Evangelio; *Satis, & desisti mihi habere.* Sub hoc genere veniunt, qui pro Christianæ Reipublice defensione contra infideles militent. Huiusmodi sunt Milites Hierosolymitani, veniuntque sub eodem genere & ij, quorum opera in Xenodochijs circa agrotos versantur, & consimiles. Missi, quia meditationi, ac contemplationi intendunt, viaticumque nunquam, ac ministeria amplectuntur, Deo maxime sunt accepti, ac Reipublice Christianæ maxime profuit. Ad hoc vitæ genus reducuntur, qui vulgò Mendicantes dicuntur.

De his omnibus, cum nosset hic de Regularibus proponitur titulus, restringitur ad illos tantum, qui in Religione approbata tria vota substantialia emittunt iuxta tradita per Doctores in tit. de Regular. Et licet alique præmittant, non dicuntur tamen habere Regulam, sed potius quendam vivendi modum. Hinc fit, ut in dispositione ordinis erga Regulares non veniant, qui dicta tria vota substantialia præferri non sunt.

Advertendum tamen, quod nomen Regularium si strictè accipitur, cum Religio strictè sumpta æquiparetur scrupulati, comprehendit tantum, qui dicta tria vota substantialia professunt, si largè etiam Hospitalarios S. Ioannis. Ceteri vero milites, seu Hospitalarii, quidam tribus votis non ligantur nomine, personarum Ecclesiasticarum potius nominantur.

Nomen autem Monialium cum in mulieribus idem significet, quod nomen Regularium in viris, Moniales ille, quæ Canonice vocantur, non comprehenduntur in decretis Tridentini. Immo cum tria vota non emittant, earumque regula approbata non sit, nec Religio dicenda sunt, sed facile dici poterit venisse sub nomine personarum Ecclesiasticarum, ut per Doctores in cap. Indemonstrabilis de elect. in 6. & Clem. attendentes de Stat. Monach.

Subiicitur autem in dicto cap. 1. *seff. 25.* omnibus Regularibus tam viris, quam mulieribus ad præscriptum Regule, quam professi sunt, suam vitam componere. Hinc possunt Superiores Regularium inducere reformationem iuxta ipsorum instituta, si eorum Monasteria sunt relaxata, & Regula collapsa, & ad illam omnes obligare, ut colligitur in fine eiusdem Capituli, quod tanquam magis Summus Pontifex, qui Strictiorem potest inducere vitam Religiosam, quam eorum Regula exigit, Doctores in cap. Super eo de Regul. & in cap. Ad nostrum de appel. quia non possunt Religiosi resistere, quandoquidem suam voluntatem in suam Superiorem transulerunt.

Atque in primis, quæ ad suæ professionis perfectionem, aut obedientiam, paupertatem, & castitatem, ac si quæ alia sunt aliquos Regule, & Ordinis pecuniaria vota, & præcepta, ad eorum respectum essentiam, nec non ad communem vitam, videri debent, qui tamen si adstricti ad tria vota paupertatis, castitatis, & obedientie sediguntur, illæque ista rectè à Doctoribus substantialis

rialia appellantes. Ex ista tria traditur Christum indicare adolecenti *Matth. 19.* Vendere enim omnia paupertas est. Sequi Christum obedientia, & castitas est. Non enim sequitur, qui non obedit, sic non sequitur, qui non imitatur. Unde & castitatem servare oportet, sicut illa servavit. Et cum finis regularis vite sit contemplatio, quomodo fieri possit, ut possit quae contemplari, & Evangeliorum doctrinam amplecti, sine castitate? Omne enim secundum *Joan. 1. cap. 2.* quod est in mundo, aut concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vite est.

7 Cum dicitur ad communem vitam, id ad mores, & vivendi rationem, seu institutionem refertur. Et quoad videndum, licet omnia ad vivendum necessaria hoc verbo comprehendantur, attamen Patres hoc verbo cibaria videntur velle significare. Sic quoque quod vestitum, corporis cooperimentum, nempe vestes. Vnde reliqua omnia his tribus verbis plicantur, quae ad vitam pertinent regulariter. Hinc praecipitur, Capitulum generale, seu Provinciale in visitatione fieri, nec praeteriri, ut moriantur in vivendi observatione quae ad tria vota pertinent, tanquam bales, seu fundamentum totius aedificii regularis.

8 Et quoad Capitulum secundum *d. sess. 25.* prohibetur, Regulares posse quicquam proprii habere, tam bonorum mobilium, quam immobilium *can. Nondum 12. q. 1. can. Monacho 27. q. 1. & cap. Monacho de Stat. Monacho. & c. Cum Monasterium ord. Sed statim omnis Superiori tradantur, consequentique incorporentur, d. c. Cum ad Monasterium, quod & interpretati videtur Concilium Lateranense *d. cap. Monachi*, ibi, nec peculium permittant habere. Hoc in locis clariis Concilium Tridentinum explicat, dum ait, aut etiam motus Conventus possidere, vel servare. Hinc in S. Congr. responsum fuit, Monachos S. Benedicti in Hispania suis cellis viuentes, in quibus singulis annis victum, & vestitum, omniaque alia necessaria, pecunia duntaxat excepta, Superiores subministrabant, & de illis omnibus inventarium, & clausum traditionem, Superioribus sciendis, & permittentibus semel in anno rationem reddebant, non satisfactae huic decreto, non obstante Immemorabili consuetudine; sed cogendos esse ad praecisam observationem huius decreti. Similiter Moniales, quantumvis egentes tam parentum, quam consanguineorum subsidia omnia & sine quaesito titulo acquirit, ad Abbatisse manus deferre oportere. Facultatem vero testandi, & dispositionis quascunque, ac alias facultates à Sede Apostolica, vel à S. Penitentiaria contra dispositionem huius decreti emanatas, ex eadem S. Congregatione intelliguntur revocatae.*

9 Et quoad bona stabilia, ista nec ad vium fructum, rerum administrationem, aut commodam Regulari ex licentia sui Superioris licet habere; quae idem dicta sunt, ut tollatur omnino falsa interpretatio Doctorum, qui proprietati fauent, variasque rationes praestant ex declaratione *d. cap. Cum ad Monasterium*, ibi: *Nec existeret Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispartire.* Praestiturque modus, quod ipsi Regulares possint bonorum stabilitum administrationem habere. Ex primò notanda est aduerbiata *autem* posita in decreto Concilii, quae praecedenti declarationem indicat. Deinde dicitur ad nutum eorumdem Superiorum amovibiles, explicatur quod sancitur in *d. c. Cum ad Monasterium*, ibi: *Nec alicui commi natur aliqui obedientia perpetuo possident, tanquam in sua subiecta locetur, sed cum oportuerit amoveri sine contradictione qualibet renovetur.* Declaratur enim mens dicti *cap. Monachi de Stat. Monachor.* ibi: *Qui versipallem habuerit, nisi Abbas fuerit ei premissa administratio permittitur, & communi remouetur altari.* Quare bonorum stabilitum administrationem non possunt habere, nisi Officiales Monasterii ad nutum amovibiles. Arque ita explicarunt magistri Ecclesiastici Doctores verba *per inuicem administrationem*, ut Glossa quae in propositione casus inquit: *vota, concedi petuntur ex causa administrationis*, quae verba Glossae & ponderanda videntur. Non enim dicit, concedi in administrationem, sed causa administrationis, nempe propter officium administrandum, quia officialis est

Conuentus, sive Monasterij, Innoc. in *d. cap. Monachi* explicauit in officialibus, dicens, puta veliarj, vel elemosynarij. Fusiùs Officij ibidem dum dicitur, non comprehenduntur, nisi officiales pro administratione temporalium deputatos, Idem addi maus Buttrius, iniquos non in utilitate propriam habentes administrationem, sed Monasterij, idemque ait Io. Andreas, quidquid dicant alij Doctores, & praetertim in *authographo C. de Sacros. Eccles.* Neque obstat *can. Vidua 27. q. 1.* ut inquit Officij, quia non habet locum in Regula approbata, & praetertim *ex d. cap. 1. sess. 25.* in quo iubetur, communem vitam seruati. Neque etiam refragatur quod in *d. cap. 2. sess. 25.* de Regularibus dicitur, *administratio autem bonorum Monasteriorum*, ut hoc decretum loquatur de bonis tantum Monasterij, quia cum iam in principio decreti determinatum sit, ut omnia bona à Regularibus acquisita incorporata sint Conuentui, sequitur, ut in eo comprehendantur etiam huiusmodi bona, de quibus *in d. can. Vidua*.

10 Cum igitur antiqua iura non loquantur, nisi in officialibus, S. Concilium Tridentinum voluit auferre omnem dubitationem, quatenus dicta iura essent obscura, & quatenus loquerentur permittit, ut nonnulli existimant, voluit ea reuocare, nec opus fuisse iudicandum est aliqua derogatione. Siquidem lex inueterata, vixque nouissimum correctorium eo ipso, quod disponit contra leges antiquas, illas censetur reuocare. At dignitates, & officia, quae dantur in titulum non comprehendit hoc decreto *cap. 2. censuit* S. Congregatio, sed etiam in administratione esse eorum resignationes etiam in fauorem illorum tamen, qui expleat professi sunt in eodem Ordine. Praeterea censuit, Moniales, quae à suo Capitulo in officiales eligebantur, posse in eadem administratione perseverare quandiu superiori eiusdem Monasterii vilum fuerit.

11 Quod verò ad res mobiles duo attendenda videntur. Alterum vt eorum, quae statim paupertatis conueniant, ratio habeatur. Alterum quod necessarium fuerit, non denegetur. Ex quibus omnibus superfluitas, vel curiositas venit deneganda, & tollitur peculium ex mobilibus, nam in mobilium per propria verba tolluntur. Fratres autem Minores S. Francisci de Obseruantia possunt censui S. Congregationis colligere quascunque elemosynas, pecunijs exceptis.

12 Nolana. Facultas testandi, concessa ab Officio Sacrae Penitentiariae alicui professae de anno 1538. fuit sublata à Concilio.

13 Toletana. Moniales nec tanquam proprium possidere possunt, quod suis manibus laborando acquirunt, vel cisa parentibus donatur, etiam quod Monasterium esset pauperrimum.

14 Messanensis. In casu supradicto, quando donatur Monialibus, aut alias ipse aliquod acquirit, Superior Monasterij, si illud pauperrimum est, debet primum providere donataria, vel ei, quae laborando acquisiuit de necessitatibus, quod reliquum erit, in commune conferatur.

15 Vicentis. Moniales, & ceteri Regulares etiam res parui momenti sibi donatas, aut alias acquiras, vt proprias retinere non possunt, sed Superiori resignande sunt.

16 Hispalensis. Nec etiam possunt Regulares sibi aliquid proprium retinere, si illud in ingressu Monasterij referantur.

17 Toletana. Licet administrantes bona temporalia Monasteriorum, & Officiales remoueri possint ad nutum Superiorem, vt in hoc decreto, in eo tamen non comprehenduntur Officiales, qui bona temporalia non administrant, sed hoc relinquunt dispositioni iuris communis, & Scautorum Religionis.

18 Mediolanensis. Moniales depurare in officiales redditus Monasterij à suis superioribus, illos administrare possunt.

19 Eugubina. Ordinarius arbitrio poe potest deputare officiales, qui administrant bona Monialium sibi subiectum. Idem facere potest Superiori regulares in suis Monasterijs, qui officiales possunt suo arbitrio seruare redditus extra monasteria, & ipsi monialibus eos erogare, proat opus erit, Obseruantia tamen est hodie Constitutio Gregorij XV. de exemptor. ptiul.

Rauen.

30. Ranennatenſi. Ciuitatibus, quibus à Sede Apoſtolica conceſſa ſunt adminiſtratio bonorum temporalium, & cuſtodia clauſuræ, ea facultate uti debent hac adhibita moderatione, videlicet vt quoad temporalia, & clauſuram tantum illi electi à Ciuitate gubernarent Monaſteria cum interuentu tamen, & conſenſu ſuperiorum dicti Monaſterij ita, vt ipſi laici nihil poſſint ſuſcipere, aut exequi, niſi de conſenſu Superiorum. Quod laici ſint etatis ſaltem annorum quadraginta, Quod prætextu talis gubernationis non poſſint loqui cum Monachis; Quod eorum Monaſteria, niſi cum neceſſariis poſtulauerit officiis, ingredi nequeant, & tunc quoque in præſentia Superiorum ipſarum Monialium.
31. Palentina. Notandum eſt pro priuilegijs Regularium, quod nullo decreto Concilij prohibentur fratres; quin poſſint in ſuis Eccleſijs celebrare, etiam antequam celebrentur Miſſæ in Parochialibus.
32. Eadem. Non prohibentur etiam, quin in eorum miſſis conſeſſiones coram populo facere poſſint.
33. Eadem. Præterea nullo decreto Concilij poſſunt Episcopii viroꝝ Monaſteria, nec etiam mulierum, excepta clauſura, viſitare.
34. Piſarenſi. Cum Monachis, quibus ex præſcripto ſuæ regulæ carnis veſci vetitum erat, ob paupertatem illarum, & penuriam regionis ac morbum ſimal iunctum, Sedes Apoſtolica diſpenſare conſuevit.
35. Modiolanenſi. Licet Regulares regulam, quam profeſſi ſunt, obſeruare teneantur, & cogendi ſint, nihilominus Moniales, quæ non ita exactè eam obſeruant, veluti in ſeinijs, in comedendo carnes, geſtando in diuſum linum, recitando horas marianis certa hora noctis, ſunt tolerandæ, vt in Monialibus S. Benedicti iuxta mentem Gregorij XIII.

CONSULTATIO XLVI

Quænam Monaſteria Regularium poſſint bona immobilia poſſidere? Quænam Numerus perſonarum in illis conſtituendus? Quomodo erigenda? Quo pacto Regularis obſequio alterius loci, aut perſonæ ſubijci poſſit? Quomodo à Conuentu recedere, ac ſtudiorum cauſa abeſſe?

1. In cap. 2. ſeſſ. 25. de Regul. concedit S. Concilium Tridentinum omnibus Monaſterijs, & domibus tam viroꝝ, quam mulierum, & Mendicantium, exceptis domibus Fratrum S. Franciſci Capucinoꝝ, & eorum qui Minores de Obſeruantia vocantur, etiam quibus aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apoſtolico non erat conceſſum, vt deinceps bona immobilia eis poſſiderent. Quod ſi aliqua loca ex prædictis, quibus authoritate Apoſtolica ſimilia bona poſſidere permiſſum erat, eis ſpoliata ſint, eadem omnia illis reſtituenda eſſe decernit. In prædictis autem Monaſterijs, & domibus tam viroꝝ, quam mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus in tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſeruetur, qui vel ex redditibus proprijs Monaſteriorum, vel ex conſueſtis elemoſynis commodè poſſit ſuſtentari; nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Episcopij, in cuius Diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obſenta.
2. Permittitur itaque Mendicantiſus bona immobilia poſſidere exceptis Capucinis, & Minoribus de Obſeruantia, cap. xxi. ſ. 5. par. de verb. ſignif. in 6. ſed ita, vt Regularibus habeant poſſeſſiones communes non ſingulis, ſed vt conſuncti, ex quibus ſinguli prouideantur prout cuique opus fuerit, can. non diſtans 13. q. 1. vbi D. Auguſtinus, & alij Sancti Patres. Vnde D. Thom. com. Gen. lib. 3. cap. 3. dicit, quod per huiusmodi viuendi modum nihil deperit perfectioni, ad quam tendit paupertas voluntaria. Poſſet enim fieri per viui, vel paucorū ſollicitudinem, vt poſſeſſio ſine modo debito procuraretur, & ſic alij abſque temporalis ſollicitudine tementes, liberè poſſunt ſpiritualibus vacare, quod eſt fructus voluntarie paupertatis. Nec etiam illis deperit aliquid de perfectione vite, qui hanc ſollicitudinem pro alijs aſſumunt. Quod enim

amittere videtur cum defectu quietis, recuperant in obſequio charitatis.

Bona igitur immobilia poſſidere eis licet, ſed, vt inquit D. Thom. 2. 2. q. 78. art. 3. in modica quantitate, quantum ſufficiat ad ſimplicem victum. Talis enim ſollicitudo non multum impedit hominem, nec perfectioni repugnat Chriſtianæ vite, quia non omnis ſollicitudo à Domino inreſticitur, ſed ſuperbia, & nocua iuxta illud *Matth. 6. ne ſolliciti ſitis anime veſtre*, de quo D. Auguſtinus de verb. Domini in monte. Qui igitur ad Cõtemplatiuam vitam ordinantur, tantò perfectione ſunt, quanto eorum paupertas minorem eis ſollicitudinē temporalem aſſert. Et poſſimum Religio, quæ eſt inſtituta ad contemplandū, & cõtēplata alijs tradendum per doctrinam, & prædicationem, cum oporteat huiusmodi Religioſos habere vitam maximè à ſollicitudinibus expeditam; niſi alijs Religioſis ad vitam contemplatiuam ordinari eſſet neceſſe per ſe, vel alios hoſpitalitatem tenere, & pauperibus ſubſistere, vt ſunt Monachi.

Exciipiuntur domus Fratrum S. Franciſci Capucinoꝝ, & eorum, qui Minores de obſeruantia vocantur. Quæ exceptio Monaſteria S. Clare non comprehendit dictum ſui à S. Congregatione, quia ante Concilij capere erant in comuni, vt per Glor. in Clem. ſe. de ſent. ex com. Bald. conſ. 183. in prin. Card. in Clem. de Regl. q. 2. item ex priuilegijs Sedis Apoſtolice, ac præſertim Eugenij IV. ac Leonis X. de quibus reſcribit Bald. de ſuc. Cler.

Et cum Fratres S. Franciſci ſuperius nominati inſtituti eſſent hæredes cum clauſula, quod ſi forſan aliquo modo, etiā in corpore iuris clauſo, fuerint incapaces dicte hereditatis, tunc cedat Monaſterio pro augmento ſubſiſtencie, & alimentis Fratrum. Ideoque orra controuerſia inter conſanguineos inſtituentis, & Monaſterium ſuper validitate legati, S. Congregatio cenſuit ſimpliciter reſpondendum eſſe incapaces. De hereditate autē non eſſe Congregationis definire; & propterea ad eundem Iudices Ordinarios.

Iſis & cum reſtiti eſſent anni redditus, non quidem, vt eo modo, prout reſtiti erant, ſingulis anniſ perciperent, & pretium in neceſſitatem Monaſterij conuerterent, dictū fuit, illos incapaces eſſe anniſ redditus legati, cum inter immobilia reparentur *Clem. xxi. ſ. 5. comp. anno redditus de verb. ſignif.* Ceterum valet immobilium legatum eis factum ſub modo licito, nempe vt vendatur, & pretium conuerſetur in Eccleſiæ neceſſitatem. Et idem ſi modis non ſit adiectus, nam ſub modo licito reſtictum intelligitur; Concilium autem cap. 2. ſeſſ. 25. de Regl. prohibet ſolum poſſeſſionē & detentionē, ſeu domini acquisitionē.

An verò Fratres S. Dominici Conuentuales, tanquam ſinguli ſint capaces hereditatis paternæ ab interſtallo, reſpondeo, quod tanquam ſinguli non ſunt capaces, quia eſſent proprietarii, vt in d. cap. 2. ſ. 3. ſeſſ. 25. de Regl. in quibus generaliter ſingulis denegari ei propriū habere, ſecus poſſidere in communi, ipſius nempe Monaſterij.

Ad hoc autem, vt ex Monaſterij redditibus Regulares commodè ſuſtentari valeant, decernitur, vt in Monaſterijs, & domibus tam viroꝝ, quam mulierum numerus conſtituatur iuxta Concil. Mogunt. c. 19. & cap. non amplius & cap. authoritate de inſtit. & cap. quænam de vit. & honeſt. Cler. & Concil. Roman. cap. 27. Quod præcipue locum videtur habere in Mendicantium Monaſterijs tam viroꝝ, quam mulierum, & in Monaſterijs erigendis, & pedum erectis. Szpè fit enim, vt qui in Monaſterijs, quibus non eſt ea reddituum quietas, vt ex ea numerus Regularium ibi degens commodè ſuſtentari poſſit, importunitis petitionibus ad victū neceſſaria extorquantur à laicis, ac ſummopere ſolliciti ſint, ex quo vehementer laici offendantur. Adde, quod, dum qui in Monaſterij inopia laborantibus vixerunt, ad alia commodiora feceſſerunt ex cõſuetudine vagandi, & petendi, cæreſcite, vt plurimum, moleſtiam, & maia afferunt exemplum. Vnde Gregorius XIII. inſiſt, Monaſterium non eſſe conſtituendum, niſi illud, quod duodecim Regulares ſaltem alere poſſet. De eiſdem numeri præſcriptione grauiſſimum edidit Conſtitutionem, ac decreta de Regularium reformatione Clemens VIII. Idemque mandauit Vrbanius VIII. in decretis de celebratione Miſſarum.

In Monaſterij veto Monialium quare debeat eſſe cer-

H tus

tus numerus, & praefixus habetur in *cap. periculofo de stat. Regul. in 6. §. Jani*. An autem professio receptarum ultra facultatem Monasteriorum praefixa, vel non praefixa numero fit nulla, sante dicto *cap. periculofo* eodem §. Jani, ubi si secus factum fuerit, irritum decernitur, & sante *cap. fin. eiusdem sess. 25. de Regul.* illis verbis: Haec omnia, & singula in superioribus decretis contenta observant. Synodus praecipit, S. Congregatio Concilii censuit, non esse nullum. Taxatio autem numeri Monialium, Regularibus subiectarum ex hoc decreto spectatendum fuit a S. Congregatione ad Ordinarium, & ad Superiorem Regularem. Sed quia postea edita fuit Constitutio Gregorii XIII. quae incipit, *De sacris Virginitatibus*, illa observanda est.

- 11 Cumque Universitas Maioricensis conquereretur, quod Episcopus statuisset, ne Moniales in Monasteria reciperentur cum maiori dote, quam 200. ducatorum, S. Congregatio rescipit, ut nihil praecise statueret, & quidquid statuerit, abroget, & pro qualitate personarum, ac temporum modo plus, modo minus bonorum Monasterio tradi sinat, sed an in Monasterijs Monialium, in quibus iuxta decretum d. cap. 3. sess. 25. de Regul. Episcopus certum numerum constituit, liceat Abbatibus in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa elemosyna pro dote, & quatenus non liceat, quae prouiso fit per Episcopum adhibenda? Sententia S. Congregationis fuit, quod si ex redditibus Monasterij, vel ex confectis elemosynis tantum suppetat Monialibus, ut ad ipsarum viduum, & ad fabricam Ecclesiae, aliaque necessitates commodè sufficiat, immo in iudicare, secus si Monialium numerus augeatur. Quod probauit Gregorius XIII. confirmandum augendum numerum, si dos recipienda sit, *can. quam quoniam de simon.* ibique Doctores post Glossam, D. Tho. 2. 2. q. 100. art. 3. ad 4. & Doctores in d. cap. *periculofo de stat. Regul. in 6.*

- 12 Et cum Placitae in Monasterijs omnibus taxatae essent ut ueretur Monialium, quae ex redditibus, & coevis elemosynis commodè sustentari possint, cumque multae puellae instarent, ut supra numerum reciperentur, dicentes, se non fore onerosas Monasterio, tum quia soluant domum solam, quae potest conuerti in emptionem alicuius annui redditus, tum quia parentes se obligabant date culibet ipsarum, donec uineret, aliquid pro sustentatione vitae illius: & cum difficile esset cohibere cives, ut exspectarent mortem multarum, quae nunc sunt, Monialium, Episcopus anceps quid agendum esset, consulit S. Congregationem, primo, an durante tempore probationis satis consensum sit, si puellae alimenta a parentibus ministrarentur, & S. Congregatio respondit, satis esse consensum. Secundo, an adueniente tempore emittendae professionis satis sit solvere dote, & pactione, ut inde emanaret annui redditus, vel res stabiles, vel ut redimatur aliquis aget Monasterij ita, ut augeatur redditus Monasterij, licet inspectis omnibus Monialibus in comuni adhuc non possint commodè sustentari. Respondit, satis esse, si pecunia, quae pro dote dabitur, conuertatur utre in emptionem annui redditus, vel in redemptionem tot bonorum Monasterij, & sic redditus Monasterij tantum augeatur, quantum sufficiat vidui puellarum in Moniales recipiendum. Quod tamen augendum non prius verificetur in villarum ipsarum peculiarium, sed in totius Monasterij communem vnum, ex quo & ipsae puellae una cum alijs Monialibus uti poterint. Tertio, an satis consensum sit ueniendi legislatoris, si ultra dorem in solutum dandum, certa promissio fiat a parentibus alicuius annuae pensionis ultra durat illius puellae, quae ad viduum illius sufficiat? S. Congregatio respondit, debere Episcopum id curare omnino, ut propinquo publico, & valido instructo te obligent ad certam annuam praestationem, quae maior non sit duodecim aureis pro necessitatibus puellarum, dum vixerint. An promissio faciendi fit Monasterio, vel puellis, S. Congregatio respondit, promissionem hanc faciendam esse Monasterio, non autem puellis ipsis, minusque permittendum, ut pecunia hac detur eis, ne aliquem contra votum suum solenne fiant proprietariae, sed deferatur ad manus Abbatissae, quae ex ea subueniat arbitrio suo necessitatibus earum Monialium, pro quibus perfoluta fuerit,

Quod verò reliquum erit, conuertet in communem vnum Monasterij. Quae omnia a Greg. XIII. fuerunt approbata. De electione Monasteriorum alibi largissime a nobis dictum est.

Quod verò ad aliam partem Consultationis idem S. Concilium d. sess. 25. cap. 4. de Regular. prohibet, ut quis Regularis sine sui Superioris licentia predicationis, vel lectionis, aut cuiusvis pignoris praetextu subijciat se obsequio alicuius Praelati, Principis, vel Vniuersitatis, vel Communitatis, aut alterius cuiuslibet personae seu loci, n eque ei aliquod privilegium, aut facultas ab alijs super ijs obsequijs fuisset. Quod si contra fecerit, rati inobediens arbitrio Superioris puniatur. Nec licet Regularibus a suis Conuentibus recedere etiam praetextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui verò sine praedicto mandato in scriptis obtemperat reperiatur, aut Ordinarij locotum tanquam defensor sui iustitiae puniatur. Illi autem, qui studiorum causa ad Vniuersitates mittuntur, in Conuentibus tantum habitent, alioquin ab Ordinarijs contra eos procedatur.

Quo decreto occurrit Regularibus extra sua claustra vagantibus sine Superioris licentia, ampliusque id, quod habetur in *cap. quanto de offic. Ordin. et in Clem. in agro de stat. Monach. & cap. Non magis prore in Cler. vel Monach. can. piosus, & can. Monach. 2. 16. q. 1.* tolliturque omnis praetextus vagandi. Cum licentia tamen possint se subiecte obsequio alicuius Principis, vel Episcopi, licet propter pericula, quae inde sequi possunt, Superiores difficile sentire debent, Doctores in d. cap. *Quanto, & cap. ex rescripto de iur. iur.* immo cubicularem Episcopi esse possunt, *can. cum Pauperibus 2. q. 7.* Nec licet a suis Conuentibus recedere, quia Regularis est, ut seruus & in omnibus subditus Superiori suo in Conuentibus autem habitent. Congregatio dixit etiam alterius Religiosis, si tanti Religio in loco illius Vniuersitatis Conuocium non haberet.

Mediolanensi. Moniales Ordinis S. Clarae Minorum de Obsequio possidere bona stabilia in comuni. Eadem. In Monasterijs Episcopus debet certum numerum praescribere, etiam in quod est iuxta exempta.

Florentina. Ad Archiepiscopum spectat videre numerum Monialium augendum, aut minuendum, & illarum dotes, etiam si sint Religiosis Hierosolymitanis.

Eadem. In Monasterijs Monialium numerus praefixus est ab Episcopo visitante, videlicet sibi subiectis intra duos menses, non subiectis intra tres a die publicationis eorum Superiores moniti fuerint, & praesente neglecta. Facta illa praefixione, nulla Monialis admittatur, donec numerus ad taxam fuerit reductus. Quod si secus Ordinarij fecerint, sciant se Sanctis. D. N. de hoc rationem reddituros, & damnum, quod propter hoc Monasteria passa fuerint, suis expensis resecturos.

Item suspenduntur Ordinarij regulares consensum suum dantes contra hoc decretum. Item Abbatissae priuantur. Possunt tamen Episcopi super numerum aliquas admittete, si illa dorem competentem secum attulerint, quae inter bona stabilia expensa taxatos annuos redditus producere possint, ut commodè Monialibus sustentari queat. Si verò aliquae puellae admittuntur, nisi suppleuerint dorem competentem, domum remittantur.

Bacharensi Archiepiscopo. Vt quae haec S. Congreg. circa plures, quam duas forentes in vnum Monasterij introducas alias decreuit: Amplitudo tua exequi valeat, illustris. Patres has literas ad eam dari voluerunt, per quas eadem decreta, quantum istius Ecclesiae regimine exposit, & sit innoceat. Aut igitur tercia foris intra praefixum numerum Monialium in Monasterium introducere est, aut supra illum. Si ut numeraria ingredi voluerit, elemosynam doctalem duplicatam Monasterio perfoluat, suffragioque tam actiuo, quam passiuo carebit, quovisque altera ex duabus eius fortioribus a vita decederit. Si verò ut supra definitum numerum admitti petierit, specialia sacrae huius Congregationis licentia opus erit, quae quidem concedi non solet, nisi ex conditione, ut ipsa tercia fortior triplicatam elemosynam doctalem Monasterio exsoluat, nec reliquis eius duabus fortioribus simul superstitibus actiuo, vel passiuo suffragio gaudeat. Die 26. Augusti 1616.

CON-

CONSULTATIO XLVII.

De clausura Monialium ad præscriptum cap. 5. sess. 25. de Regul.?

Bonifacii VIII. constitutionem, quæ incipit *Periculosa* renouans S. Synodus Tridentina, clausuram Monialium diligenter restituit, & conseruari iussit, &c. Vbi inter alia duo Doctores disputant. Primum, clausuram Monialium non esse de iure diuino, neque naturali, sed vt ait Io. Monach. in d. cap. *periculosa* de stat. Regul. in 6. id sit secundum rei naturam, quia non decet mulieres vagari, nec virorum adibus se immiscere. Alterum est, an possit imponi Regularibus præsentibus districtior vita. Sed per Papam imponi posse Glossa ibi *verbo præsumptum*, ac Doctores asserunt, in re quod idem Io. Monachus dixit, quod nullam regulam adiciat, sed modus, & testatur Abbas, & alij Doctores in cap. *ad nostram* de appel.

Et renouans dictam Constitutionem Bonifacii VIII. nonnulla restrinxit, nonnullaque ampliavit. Et primo in dicto Tridentini decreto committitur Episcopis clausura omnium Monasteriorum Sanctimonialium, siue ipsi sint subiecti, siue alijs inquam Sedis Apostolicæ delegatis, vt S. Congregatio declarauit, cum per d. cap. *periculosa*, non possint Episcopi dictæ clausuræ munus exercere, nisi in Monasteria sibi, vel S. Sedis Apostolicæ immediatè subiecta, in alia verò exempla nemo, nisi eorum Superiores, de quo nos etiam alia liberaliter.

Et cum dicant clausura Sanctimonialium, ea locū habet in omnibus Monialibus tacitè, vel expressè professis quorumcumque Ordinum, etiam Mulierum, & in Conuersis, vt B. Pius V. in sua constitutione *Detur* intellexit, dummodo sint professe, excepto eo, quod habetur in dicta Constitutione, nempe excluduntur eadem B. Pij V. declaratione illa, in quarum Monasterio nunquam fuit seruata clausura, nec violata, quia nunquam fuit coacta seruari. Vnde tenentur ad prædictam clausuram etiam mulieres Tertiarie cuiuscumque Ordinis in Congregatione viuentes, si sunt solenniter professe.

Sed dubitatur, an quædam mulieres, Deo seruantes Papæ, possint dici vere Moniales ad effectum, vt teneantur seruare clausuram iuxta decreta Concilij Tridentini, cum ægrotis deficiant, tria vota non proficiantur, professionem non in manibus Prelati, vel Superioris regularis, sed Vicecamerarij Hospitalis emittant? S. Congregatio censuit, has mulieres non cōprehendi in decretis Concilij, nisi Bullæ Gregorij XIII. e præcipuè ratione, cū professionem non faciunt in aliqua Religione approbata, nec votum solenne emittant in manu alicuius superioris regularis, idè nec appellatione Monialium venire possunt, & quia finem, ad quem introducuntur, si clausuram seruarent, consequi non possent.

Moniales verò in Hispania, quæ in Hospitali S. Hieronymi recipiuntur, & viuunt, tria vota tam substantia non emittentes, sed tantummodò receptionis tempore ex manibus Prioris Crucem affluentes offerunt Deo corpus, & animam, Gregorius XIII. respondit, quod licet expressè non probentur tria vota solennia, tamè sub illa formula verborum, quæ corpus, & animam Deo offerunt, substantia, ac virtualiter cōprehendi solennem professionem, idèque tenet, & obligari ad clausuram iuxta Constitutionem, præsertim cum sint etiam Ordinis S. Augustini. Sic Moniales Tertiarie, quæ tria vota substantia solenniter emiserunt, cogendæ esse omnino ad seruandam clausuram, in autè alijs Tertiaris, quæ dicta tria vota non emiserunt, seruandæ prædictæ Constitutioni B. Pij V. editæ anno 1566. 3. Kal. Iunii, sicque declarant Breue alias à dicto Pio V. scriptu pro Tertiaris Hispanis, quæ ea vota non emiserunt, quatenus cōcessit, vt permanerent, prout antea vixerant; intelligitur tamen hac permissio iuxta præscriptum dictæ Constitutionis, quæ etiam generaliter in omnibus huiusmodi Tertiaris vbiuicquid degentibus deinceps obseruari, nulla amplius habita ratione illius iussionis factæ ab eodè Pio V. in istis Tertiaris solenniter non professis certuè præfigatur ad profectum, quo elapso, si nō fuissent professe, ad domos paruum, propinquorumque, reuerterentur.

Cum enim nulla super hac iussione fuerit promissa.

Tom. VIII.

Bulla, sed aliquæ tantum literæ, partim à S. Congreg., partim à nonnullis Procectoribus Regulariū pro quibusdam particularibus Monasterijs haru Tertiaris scripta fuerunt, ob id fatius erit ad generale p. statæ Constitutionis edicere, & passim receptæ observationem recurrere. Non item mulieres, quæ in Congregatione viuunt procura mulierum, quæ fuerunt inhonestæ, vel à viris proprijs delectæ; quia nec ad professionem, neque ad clausuram cogebantur; Et cum in Ciuitate Toletana esset quedam domus mulierum de paupere vita nuncupaturum, quæ castitatis votum simplex emittant, non autem votum clausuræ, & Monachalis obediunt, & propter paupertatem per Ciuitatem elemosinas oliaum querunt coguntur, dubitatum fuit, an comprehendantur in Constitutione Pij V. de clausura Monialium, ita vt nolitis emittere professionem, & extra clausuram viuere omnino interdicitur lit, & perpetuo prohibetur, ne in futurum vllam aliam protia in suam Congregationem recipiant. Et comprehendit, & ad Clausuram teneri dixit S. Congregatio. Sed an Episcopi Diocesani in Monasterijs alteri Episcopo subiectis, ex Concilio habeat ius visitandi quoad clausuram, & eandem potestatem quoad ala, quæ habet in Monasterijs subiectis Regularibus ratione clausuræ, S. Congregatio censuit, habere.

Quod ad exitum verò Monialium à Monasterio, idem 7 habetur in Concilio Chalonensi 2. cap. 57. 62. & seq. ampliaturque dispositio dicti cap. *periculosa*. Nam ibi non cōceditur exitus, nisi ex vna causa infirmitatis, videlicet periculosa, vel scandalosa, at in d. cap. 5. sess. 25. committitur ex legitima causa iudicio Episcopi. Sed Constitutio B. Pij V. declarat dictam causam exendi potissim in d. cap. *periculosa* intelligi in magno incendio, vel infirmitate lepre, aut epidemice. Vnde S. Congregatio censuit, non extendi posse ad alias causas similes, nisi tantum intelligi has in præfata Constitutione positas. Hinc cum ab Episcopo Monialibus eius Monasterio ad aliud translata esset, S. Congregat. censuit, ferendum Episcopo, non potuisse illi absque licentia Sedis Apostolicæ illam transferre ad aliud Monasteriū ex Constitutione Pij V. Propter ea iubet, & euret eam reduci ad suum Monasterium, & ceteris Monialibus pariter, adhibitis etiam in uiculis, si opus fuerit.

At cum esset dubitatum, an Monasterium situm in loco paludoso, propter quem aer fit insalubris, & periculosa infirmitates Moniales inuadunt, comprehendatur in Bulla Pij V. vltima prohibente, ne Moniales à Monasterijs exeant, aled vt Moniales exire non possint ad curandas istas infirmitates? S. Congregatio censuit, comprehendere hoc Monasterium in Constitutione Pij V. vltima de clausura Monialium, tamen casum dignum esse prouisione speciali, vt quibus infirmitatibus illa propter aeris intemperiem præsumunt, possint de consilio vtriusque medici, & de licentia Superiorum exire. Ita Gregorius XIII. annuit.

Sed cum Moniales obtinuerint à Superiore Regulari licentiam ab Ordinario approbatam exundi in Monasterio causa curandi morbum epidemice, & extra illud per sex menses commorandi, eo elapso, nouo terminum cum longiori tempore ad curandum indigeret, petitis à S. Congregatione, vt terminus ex dispensatione Apostolica sibi prorogaretur, S. Congregatio censuit, non indigere dispensatione Apostolica, si verè laboraret morbo epidemico, quia talis casus est exceptus in Constitutione Pij V. Quod si infirmitas tendit ad epidemiam, vt dicebatur in licentia per Superiorem Monialis concessa, cum non potuerit talis licentia concedi, eum, qui concessit, incidisse in excommunicationem.

Et cum Generalis Congregat. Camaldulensis à Summo Pontifice facultatem haberet velandæ, & consecrati Moniales, petijt à S. Congregatione Concilij, vt eam liceret eas nullæ in Ecclesia ordinaria Monasterij Monialium, cum nulla sit Ecclesia intra clausuram, & S. Congregatio censuit, velationem faciendam esse in Ecclesia exteriori Monasterij, dummodo sola velata erant à Monasterio, nullæ, quæ Moniales egr ediantur. Poterunt tamen feminæ ioculares propinque assistere velandæ, vt eam confortetur.

Sed dicamus, quid in Ciuitate Florentina actum fuit. In illa ob magnam Monialium paupertatem, ala sique casus

H a diff.

- difficile videbatur, ut claufura ferretur, faltem quoad omnes Moniales. Sed Gregorius XIII. dixit, à Concilio Tridentino nupet celebrato verifimiliter confideratas fuiffe omnes illas rationes, itemque alias, & nihilominus fci ftatutum de claufura. Partes Papæ funt, ut omnino Concilium oblietur, atque ita velle, quod fi tanta egeftate laborarent Monafteria tam aperta, quam claufa, dixit: Penitiffimus Dux Florentiæ, qui multum impendit in alijs operibus pijs, impendat etiam in hoc, inducatque alios nobiles, ut idem faciant. Quod fi eis, quæ aperta funt, scandala oriantur in honorem, & falutem animarum, recipiant eas in domibus fuis priuatum, & carum curam, & cuftodiam gerant. Id enim permittit Sanctitas fua ratione indigentia.
- 12 Soperenit poftea Bulla eiuſdem Gregorij XIII. obligans hoſpitalia ad dimidiam partem quarumtumque elemofynarum, & largitionum diſtribui ſolitarum, Monialibus pauperibus erogandam, in cuius executione cū eſſent ortæ multæ dubitationes, cenſuiſ ſ. Congregatio primò dictam Bullam comprehendere hoſpitale laicum, vel priuatum. Secundò, in prima Bulla agi de ea ſumma pecuniatum, quæ in elemofynas erogabatur, non autem de illa, quæ ſuperelicit, ſeruata debita hoſpitalitate. Tertiò, de illis tantum elemofynis intelligendam Bullâ, quæ fieret tertijs perſonis. Quarrò, illas elemofynas ad oſiū hoſpitalis abſque vilo dubio comprehendere eſſe in dictâ Bulla, cum adminiſtratores hoſpitalis faceantur eas ab immemorabili tempore præſtiſſe.
- 13 De ingreſſu in Monafteria Monialium, deque licentia ingrediendi plura alibi diximus, quibus hæc addimus.
- 14 Caſtelli Maris. Prohibentur quicquid elauſes Monafteriorum Monialium.
- 15 Adienti. Laudandus eſt Epicoſopus, qui conſeſſarium Monafterij etiam ſibi non ſubiecti, prohibet ab ingreſſu ipſius Monafterij, & obſcuræ facit totam, & feneftram, quæ ſunt in cubiculo ipſius conſeſſarij.
- 16 Zamoreniſ. Sanctionales omnes etiam Tertiarie, ſeruate debent hoc decretum clauſuræ, ſi tria vota ſubſtantialia emiſerunt. In reliquis verbò, quæ tria vota non emiſerunt, ſeruanda eſt Bulla Pij V. 4. Kal. Iunij anno primo.
- 17 Miſſicæ, & Florentina. Monafterium Monialium Sedi Apoftolicæ immediatè ſubiectum, poteſt ab Epicoſopo viſitari iuxta, quæ pertinent ad clauſuram. Si autem Monafterio imminet cura animatum, locus eſt cap. 9. *inſ. deſſ. 15. de Regal.* Et idem cenſendum eſt de his Monafterijs ſubiectis Religioni Hieroſolymitanæ ex delegatone Apoftolica, etiam non obſtante conſuetudine.
- 18 Florentina. Quoad acceſſum, & colloquium cum Monialibus ad crates ſeruanda eſt conſuetudo. Quoad licentias ingrediendi intra ſepta, ſeruandum eſt Concilium, & quod alias dixi.
- 19 Mediolanenſ. Epicoſopus in Monafterijs Monialium ſux Diocceſis alteri Epicoſopo ſubiectis ex Concilio habet ius viſitandi quoad clauſuram, & eandem poteſtatem quoad alia, quam habet in Monafterijs ſubiectis Regularibus.
- 20 Brixiens. Ob cauſam conceditur, ut Monialis quandoque exire poſſit à Monafterio in Eccleſiam exteriorem, ut exorcizati poſſit, viſi ſunt Reliquæ.
- 21 Eadem. Hæc eadem de cauſa fuit à Sede Apoftolica concedum, ut in domo patentè tranſeatur per menſe.
- 22 Genenſ, & Salernitana. Moniales non poſſunt tranſire de vno ad aliud Monafterium, etiam de conſenſu Epicoſopi fine licentia Sedis Apoftolicæ. Si autem tranſlatio fiat ad eiuſdem Ordinis Monafterium faciliùs cõceditur.
- 23 Ciuitate Caſtelli. Quando ex permiſſu Sedis Apoftolicæ tranſierunt Moniales de loco ad locum, tranſitorio fieri debet in auctora, ut à paucis videri poſſunt, atque à perſonis grauibz hoſtibus, & conſanguineis deducantur, earumque dotes priuio Monafterio remaneant.
- 24 Tranenſ. Moniales non habent iſtā cauſam exaudi à Monafterio, ut curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum habent.
- 25 Viſyponenſ. Curande tamen valetudinis cauſa ad balnea Monalem ite poſſe Sedes Apoftolica conſeſſit, dummodo tamen eant cum bonoſto perſonarum comitatu, quem Ordinarius tantum conſenſerit, atque tam eun-
- do, quam redeundo ad nullum locum deuiet, neque diucius apud dicta balnea maneat, quam ad curandam infirmitatem neceſſe fuerit.
- Salernitana. Quando reſtauntur Monafteria, ſi hoc expedire probatur, fuiſſe permiffum, ut nouitæ Moniales ad aliud Monafterium tranſeantur, donec opus perſiciatur.
- Mediolanenſ. Mulieres ſuccurſus Mediolanij, quæ pro cuta aliarum ibi viuunt, non ſunt cogendæ ad clauſuram, neque ad profeſſionem.
- Vicentina. Si cauſa ſit legitiã ex Monafterio exaudi, licentia datur ab Epicoſopo, & Superiore regulari.
- Abulenſ. Ex cauſa Sedes Apoftolica conſeſſit quibuidam Monialibus, ut tranſeant ad aliud Monafterium alterius obediencie, de conſenſu tamen ſuperiorum.
- Mediolanenſ. Licet Virgines in Monafterio educati poſſint, cum hoc nullo Canone prohibeatur, id tamen fieri debet de ſola licentia Sedis Apoftolicæ. Contrarium vide inferius in vna Hieracenſi.
- Idem dicendum de illa, quæ velit Ingreſſi Monafterium, in quo aliquando proſcribi cupit, ut forme viuendi, & regule proſpicietur. Nam hoc cauſa licentia Sedis Apoftolicæ neceſſaria eſt.
- Nouatienſ. Mulieres Ingreſſientes domicilia Fratrum S. Franciſci, incidunt in Bullam Gregorij XII. contra ingreſſientes Monafteria, domos, & loca victorum, & mulierum.
- Caſtelli Maris. Non ramen prohibetur Superiores Monafteriorum Monialium, quin eis ingreſſi poſſint viſitationis cauſa.
- Toletana. Ingreſſi ſepta Monafterij nec Religioſis ipſis licet, etiam ut ſatiſſaciant pie teſtantum voluntarij, qui in Monafterijs Monialium voluerunt quolibet anno anniuſarij celebrari. Nam hoc cauſa ſatiſſaciendum eſt celebrando in exteriori Eccleſia.
- Lancianenſ. Intra ſepta Monafterij nec Miſſas celebrandi cauſa ingreſſi licet.
- Neapolitana. Fauore, & gratia ſpeciali nonnumquam conſeſſum fuit, ut Guardianis, & conſeſſarijs poſſent ſimul ingreſſi ſepta Monafterij in die Corporis Chriſti ſi proceſſionaliter cum Monialibus circa clauſura incedere poſſint.
- Lancianenſ. Si Monafterium Monialium nullam Eccleſiam exteriorem haberet, conſeſſum fuit, ut Sacerdos in illud ſemel in menſe ingreſſiatur ad celebrandum, & ut Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum Monialibus præberet, & ſic ſolius per ſex menſes ſaturus, donec prouideatur de Eccleſia exteriori.
- Cordubeniſ. Nobili ſeuinæ, cuius progenitores Monafteriū Monialium fundarunt, conſeſſum fuit ex magna cauſa, etiã ut cum duobus alijs matronis in anno illud ingreſſi poſſint, dummodo in eo non pernecet.
- Neapolitana. Viduis, & mulieribus, quæ noſit ingreſſi Monafteria, ut in eis perpetuò viuant, reſecto ſeculari habitu, à Sede Apoftolica permittitur, dummodo ingreſſiantur de conſenſu Abbatiffæ, & maioris partis Monialium, modeltoque habitu incedant, legemque clauſuræ obſeruent. Quod ſi ſemel ingreſſiantur, in illud ingreſſi iterum non petuntur.
- Florentina. Permiſſum etiam quandoque fuit mulieribus habentibus vitum abſentem ad tempus in Monafterijs Monialium permanere.
- Bonenſiſ. Mulieribus non ſolū prohibum eſt ingreſſi ſepta Monafterij Monialium, ſed etiam virorum per Bullam Pij V. quæ ramen declaratur, ut non procedat in ingreſſu primi clauſtri, viſi ſunt aliq̃ Indulgentiæ conceſſæ viſitantibus. Nam hæc de cauſa mulieribus in illa ingreſſi permittitur, vel in eis regionibus, in quibus mulieres operarij non laborant inſonando fabricatores.
- Pilaurenſi. Illa Bulla Pij V. ſi declarata habere locum ſolū in clauſtro Monafteriorum virorum, non autem in locis contrarijs.
- Lanenſi. Quandoque etiam fuit ex gratia Sedis Apoftolicæ conſeſſum, ut aliquæ mulieres ſemel ingreſſiantur Monafterij ſepta Caruſenſium cum licentia ſuperiorum cauſa viſitandi quamdam Capellam.
- Abulenſi. Poſſunt Ordinarii iure proprio puellas, de quibus

CONSULTATIO XLVIII.

De ratione eligendi Superiores Regulares ad decretum cap. 6. Concilij Trid. sess. 25. de Regul.

41. Iannensi. Quandoque etiam fuit ex gratia Sedis Apostolicæ concessum, ut aliquæ mulieres semel ingrediantur Monasterij septa. Carculicium cum licentia Superiorum causa visitandi quamdam Capellam.
42. Abulensi. Possunt Ordinarii iure proprio puellas, de quibus controuersum est, in Monasterijs collocare ad tempus, donec lites finiantur.
43. Neapolitana. Mulier secularis, quam iam est intra septa Monasterij, est expellenda, si in illud sine licentia Sedis Apostolicæ ingreßa est, & contra maioris Monasterij partis intentionem.
44. Eadem. Causa infirmitatis Monialium aliquarum Sedes Apostolica concessit, ut secum retinere possent famulam secularem cum eidem legibus clausuræ, & habitus, quibus supra. Ordinarios tamen hanc facultatem concedere non potest, & de facto concessa, statim reuocatur.
45. Hieracensi. Decreta Concilij non obstant, quin virgines educandi causa intra Monasteria ingredi possint, & ibi educari vique ad viginti annorum quinquaginta annorum cum legitimo modo, cum lege communi clausuræ, & de consensu Abbatisse, & maioris partis Monialium, quæ puellas educare solent; quæ si semel egressæ fuerint, ad ea amplius reuerti non permittuntur sine noua dispensatione, nisi in eo profuerit voluerint.
46. Panormitana. Mulier, quæ in Monasterio, vbi educabatur semel est egressa, non solum in illud, sed nec etiam in aliud sine Sedis Apostolicæ licentia ingredi permittitur.
47. Casalensi, & Marticana. Quæ autem puella ex causa, puta valetudinis egressa, & de licentia Ordinarii, de eadem licentia in illud iterum ingredi potest cum solitis circumstantiis, & conditionibus.
48. Cremonensi. Illustris puellis, quæ in Monasterijs cum supradictis educari permittuntur, à Sede Apostolica etiam fuit quandoque concessum, ut famulam secularem secum habeant cum eidem legibus.
49. Bergomensi, & Mediolanensi. Qui habent licentiam ingrediendi Monasteria à Superioribus, & illa videntur leuibus de causis, incidenti in penam Bullæ Gregorij XIII. sub datam Idibus Iunii 1576. in quibus etiam incident, qui sine licentia ingrediuntur Monasteria.
50. Mediolanensi, & Peretina. Ingrediendi septa Monasterij facultatem Episcopus concedere potest in Monasterijs etiam exemptis seu diocesis, dummodo Regularibus subiecta non sint; nam & hoc casu Regulares ipsi Superiores licentiam concedunt. Verum de hac re vide, quæ alijs diximus.
51. Mediolanensi. Licentia verò in scriptis, non autem ore tenus concedenda est à Cardinali autem S. Prædictis, qui fuit S. Carolus, circa deleganda licentia potest facere, quod sibi placeat de particulari rescripto Sedis Apostolicæ.
52. Eadem. Ingressus cum Episcopo in Monasteria Monialium, non est necesse, ut habeant licentiam in scriptis.
53. Tarnasensi. Volentes ingredi Monasteria ex aliqua causa, quantumlibet necessaria, debent licentiam ab Episcopo petere, qui illi in casibus necessariis concedere debet.
54. Mediolanensi. Non potest Episcopus causa correctionis, penitentiae, vel excommunicationis, etiam in casibus criminalibus Moniales à Monasterio egredi facere, nec minus ipsi egredi valent. Vicarius generalis nec præsentem, neque absente Episcopo potest concedere licentiam ingrediendi Monasteria, nisi Episcopus specialiter hanc facultatem ei concedat.
55. Papiensi. Monasteria Monialium extra Vrbes, aut oppida, etiam quæ ea sint exempta, & immediate Sedis Apostolicæ subiecta, possunt Ordinarii, tanquam Sedes Apostolicæ delegati, & Monasteria intra Urbem transferre intra hoc decretum.
56. Mediolanensi. Si consuetudo est, quod Episcopus solus det licentiam ingrediendi, & alloquendi Moniales, etiam in Monasterijs subiectis Regularibus, seruanda est huiusmodi consuetudo, etiam in Monasterijs prædictis, prout ad Superiorem Regularem.
57. Eadem. Episcopus visitans claustrum Monialium Regularibus subiectarum, potest eas examinare in his, quæ pertinent ad claustrum, & potest etiam sermonem habere ad Moniales intra, & extra ad crates, & Sacramenta ministrare.

Tom. VIII.

In electione Superiorum quoncumque Abbatum temporarium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, atque aliarum Præpositarum, quæ omnia rectè, & sine vlla fraude fiant, in primis Sancta Synodus districte præcipit, omnes supradicti eligi debere per vora secreta ita, ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscumque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit, & is, qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creati permiserit, deinceps ad omnia officia in Religione obedienda inhabilis existat, facultateque super his concessæ eo ipso abrogatæ censentur, & si in posterum alia concedantur, tanquam subreptitiæ habeantur.

Et hoc decretum restringitur dispositio Concilij Lateranensis in electione Superiorum Regularium cap. Quia præter de elect. & præfixit modum electionis. Ad electionem igitur Superiorum Regularium tam temporarium, quam perpetuum, ut se habeat verba Concilij, procedi debet per viam scrutinij, non autem per viam electionis, vel compromissi. Et scrutinium secretum ex mente Concilij non dicitur, si duo, vel tres constituantur, qui eligendum vora suscipiant, quæ omnia tunc seruanda erunt, cum electio fiat ex vobis plurium, quæ cum Generali, vel Prouinciali ex instituto aliorum Regularum datæ facultatis constituendi Superiores, non est, quod huiusmodi forma seruetur. Aduertendum hic generaliter, non fuisse mentem Concilij, ut semper fiant huiusmodi electiones, sed tollere electiones, quæ ex institutione Regularum sunt, verbi gratia, electiones fratrum, Eremitarum S. Augustini, quæ sunt anno, quo celebratur Capitulum Generale, vel Prouinciale in Capitulis à Prioribus, & definitiuis. Item fratrum Minorum quolibet triennio, qui electi Commissi Prouinciarum nuncupantur, sed vultis Concilium, ut in omnibus electionibus, quæ à pluribus fieri debent, præscripta forma seruetur. Ex dum queritur, an professi, qui non sunt Subdiaconi, vocem in huiusmodi electione habere possint, non obstant cap. 4. §. 1. S. Congregatio censuit, posse, & dictum cap. 4. §. 1. non habere locum in Monasterijs. Item concitas non prius aliquem in huiusmodi electionibus eo voto, quod alijs haberet, si concitas non esset.

Neque ante, neque post scrutinium electoribus licebit, cui suum votum dederit, publicare. Hinc etiam electio scribæ communis, qui singulis electoribus res schedas tribuat, in quarum singulis sit scriptum nomen alicuius eligendi ab eis, ab alijs diuersum, & elector schedas de manu scribæ acceptis, quem ex eis elegerit, pro voto suo tradat alijs duobus laceratis, cum acciderit in quadam electione dictum scribæ vnam tantum schedam alicuius, vel duas, in quibus idem nomen contineatur, tradidit, nulla fuit iudicata, eo quod scriba potuit reuelare. Idem etiam dicendum de electione, in qua Abbas tradit omnibus habentibus vocem, schedulam vnam, in qua quilibet existens notat nomen personæ, quam elegerit; quia, etsi primum intulit hic modus satis bonus videatur, non carere est adeo secretus, ut publicari non possit. Possent enim Abbas quibusdam punctis adnotare schedulas eligentibus tradendas, & cum constitutionibus Ordinum curatum sit, quod pro electionibus Priorum duo confirmantes per existentem pro tempore Generalem missi, & duo, vel tres scrutatores per electores de eorum gremio assignati existant, & quod ipsi quantur eligentium vota secreta recipiant, scribant, & assignent, ac demum canonice electum pronuntient, dubitabatur, an hac

H 3 eligen-

eligendi forma iuxta mentem Concilij secreta, & canonica dicatur, & S. Congregatio respondit, huiusmodi electionem haberi pro secreta iuxta *cap. Quia propter de electis*. Cumque consuevisse Generalis eidem confirmationem committere, quod si electores non concordant in eligendo aliquem de eorum gremio, nomen electoribus omnes fratres, qui officium Prioratus tulerint, & modo sine officio Prioratus existant, & impediti non sint, praeter tres, vel quatuor, quos specialiter nominant, vel ex eis electores quem maluerint eligant, dubitabant, an hoc forma sit contra hoc decretum, quo canetur, ne in posterum liceat Provinciales, Abbates, Priores, aut alios titulares quoscunque &c. S. Congregatio censuit, non esse contra Concilium. Notandumque non posse effici titulares Priores, vel alij ad effectum electionis faciendae. Unde omnes titulares, quamvis principaliter ad effectum electionis faciendae constituti non sint, prohiberi esse ferre suffragia in electione Superiorum, dixit S. Congregatio; non tamen hi, qui titulares perpetui sunt, habentes veros titulos suarum Ecclesiarum, quarum possessione vi excluduntur, ut sunt Priores Angliae, Vngariae, Hierosolymitani, alique.

4 Non tamen ex hoc decreto prohibetur etiam Superioribus Ordinum, quibus id ex regula conceditur, ne aliquem fratrem idoneum suo loco delegent, seu mittant ad Capituli generalis celebrationem, vel etiam electionem faciant, si ex institutis, & decretis Religionis suae licet Superioribus absentibus, & legitime impeditis mittere alium ad Capitulum generale, qui suo loco, & nomine det vocem in electione. Insistit etiam vocum, quae non sit per creationem novorum titularum, neque per supplementum vocum absentium, sed per habitationem eorum, qui non essent vocales, efficientur vocales, non eorum contra Concilium. Procuratores vero legitime constituti cum generali mandato ad eligendum non excluduntur, dummodo non habeant speciale mandatum de eligenda certa persona, quia tunc votum non posset esse secretum. Absentes tamen scripto suum votum dant in electione sicut in Capitulum non potuerunt, & moniales electio propter morbum decumbentes votum suum ad electionem Superiorum mittere non poterunt, sed qui recipiendis, custodiendisque votis praefecti erunt, debent accedere ad aggrones, & ab eis vota accipere. Superior vero, qui electioni Abbatis praefectus, vna cum Vicario suo, vel Secretario, vel alio ab ipso assumpto vota singularum Monialium otenus audire poterit, & cum dubitaretur, an ubi sunt tantum tres vocales, quorum unus non posset eligi in discretem, & per consequens necesse est, ut alter illorum duorum, qui remanent, det alteri vocem suam, possit fieri electio discreti, quae non sit contra formam huius decreti, S. Congregatio censuit, posse, si ita statuta Religionis sit permittum; quia si omnes Cardinales essent mortui praeter duos, unus posset eligere alium in Papam, dummodo alius consensit electioni suae Abb. in cap. *Licet in fin. de electis*. Idem in Clericis, Abb. in cap. *mun. 6. de electis*. & in cap. *Commun. ord. tit. cum Officiis*. Item cum Generalis Ordinaria S. Augustini S. Congregationem consuluit prius, an ei liceret in electione Provincialis, & Priorum, assumptum Officialium faciendae aliquos nominari proponere, S. Congr. censuit, non licere. Secundo, an liceat in huiusmodi electionibus procedere nequid per schedas, sed etiam per globos, & ballottiones, S. Congr. dixit, nec etiam licere. Tertio, an liceat eidem Generali ex Officii sui auctoritate in aliqua domo sui Ordinis, vel in Provincia Rectorem, Commissarium, vel Vicarium constituere in quibuscumque casibus, nulla fratrum electione expectata, ubi ita expedire iudicaverit, praeteritum tamen aere, & post Concilium consueverit S. Congregatio respondit, non licere, nisi ex gravi causa, & ad modicum tempus. Quarto, an huiusmodi Rectorem, vel Vicarium propria auctoritate Generalis tituli Prioris, vel Provincialis honorare possit? S. Congr. dixit, non posse. Quinto, an licet Generali, ubi Contributiones Ordinis id ei expresse committunt, in loco, & Consuetu Romanae Curiae, ubi Generalis resideret, debeat fratrem aliquem idoneum Priorem constituere, vel pro Priore ponere? S. Congregatio respondit, licere.

Hieracensis. Electio Abbatissae facta per vota non secreta per ignorantiam huius decreti non valet, nec potest Episcopus dispensare, si valet; Sanctissimus tamen considerans circumstantias, dispensat.

Toletana. Vota secreta intelliguntur esse etiam quod aliqui Superiores, videlicet quatuor, aut quinque easdem, si hoc est iuxta formam Statutorum Religionis, *cap. Quia propter de electis*.

Pacenti. Si in fundatione Monasterii fundator mandet, ut Abbatissa pro tempore eligatur de sua familia, talis ordinatio est servanda, si ex genere illius reperitur monialis idonea cum omnibus qualitatibus requisitis, ac necessariis, ut in *cap. 7. eiusdem sess. 25*.

Minimorum. Si numerus eligentium est adeo paucus, quod ex necessitate detegatur eligentes, si hoc permittitur per Statuta Religionis, Concilium etiam tolerat.

Hieracensis. Occurrente obitu Abbatissae Messanenensis diocesis, non potest Episcopus pro electione Abbatissae accipere vota, sed sunt accipienda ab eo, cui dicta Provincialia hoc mandaverit.

Hispalensi, & Toletana. Per hoc decretum non prohibetur Generales, aut Superiores Ordinum, quin in discordia electionum Priorum, aut Abbatum, & his similibus, non possint aliquos fratres extra Monasterium, ubi electio celebranda est, degentes nominare, ut ex illis aliquis eligatur.

CONSULTATIO XLIX.

Qua, & quomodo in Abbatissas, & quocunque nomine Praefectas eligenda? Et an duobus Monasteriis illa praefici possit? Idque ad praescriptum cap. 7. S. Concilij Trident. sess. 25. de Regular. in quo ita decernitur,

Abbatissa, & Priorissa, & quocunque alio nomine Praefecta, vel Praeposita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quae octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit; quod his qualitatibus non reperitur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni praefectus, videatur ex eis, quae in eodem Monasterio annuim regnum exercebant, & quinque saltem annis post professionem recte vixerit, Episcopo, vel alio Superiore consensiente eligatur. Duobus vero Monasteriis nulla praeficiatur. Et si qua duo, vel plura quocunque modo obtinerent, cogatur, vno excepto, intra sex menses cetera resignare. Post id vero tempus, nisi resignaverit, omnia ipso iure vacent. Si vero, qui electioni praefectus, Episcopus, siue alius Superior claustra Monasterii non ingrediatur, sed ante Cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat. In reliquis serventur singularum Ordinum, vel Monasteriorum constitutiones.

Ponitur in hoc decreto etiam praeficiendae Monasterio iuxta *can. Sanctissimae* 20. q. 1. Electionem tamen Abbatissae, quae praeficitur in Monasterio, seu Collegio Canoniarum Regularium, de quibus in *cap. Indemnitas* h. 1. *encl. de electis* in 6. co. excepto, quod de eligendis praefectis statuitur, quippe quia nullum emittunt votum, praesupposito, quod ab immemorabili in eius electione dispositioni *d. cap. Indemnitas* nulla sit habenda ratio, S. Congr. censuit non comprehendere hoc decreto, sed teneri obviare ea, quae decernuntur in *d. cap. Indemnitas*, & huiusmodi consuetudinem esse reiicendam, tanquam corruptellam; quod si illae Canonicae professionem emitterent, comprehendere Concilii decreto, quod de eis fieri sunt praefectae, & discussae, & S. Congr. per hunc in decisum.

Si nullum aliud in tota Praevidencia Monasterium eiusdem Ordinis reperitur, quia Monasterium recens, & reprimetur monialis, quae praeficienda esset qualitatibus requisitis in hoc decreto, S. Congregatio respondit, ex Monialibus in dicto Monasterio existentibus eam esse eligendam, quae melior sit, & magis idonea ceteris.

Sed an post Bullam B. Pii V. de egressu Monialium li. 3

ceat

cent Generali Superiori de Monasterio ad Monasterium Moniales transferre, ut in eo, ad quod transierit Abbatissae munere fungatur, facta relatione Gregorio XIII. Sanctissimus fuit, Bullam corrigere decretum Concilii cap. 7. *in fine*. Et ideo ex hoc decreto non licere amplius extrahere Moniales de Monasterio pro constituenda Abbatissa in alio, nisi obtemperanti speciali licentia à Sede Apostolica.

5. Ponitur etiam in dicto decreto Tridentino exceptio Regule circa ætatem & d. cap. *indemnitate de elect.* in 6. Unde si repertum in Monasterio aliqua Monialis quadragenaria cum qualitatibus requisitis, non tenentur Moniales aliam ex alio eiusdem Ordinis Monasterio eligere, sed liberum erit illis aliquam de consensu tamen Episcopi, vel eorum Superioris ex proprio Monasterio eligere habentem qualitates requisitas in hoc decreto. Quod si nec talis in proprio Monasterio, nec quadragenaria in alio eiusdem Ordinis reperitur, poterunt aliquam ex Monasterio eligere, quod iuxta cap. *indemnitate de elect.* in 6. trigedum annum expleverit, & expressè professæ sit. Nulla tamen minoris ætatis eligi poterit, sed postulanda à Sede Apostolica.

6. Num verò Monialis possit dici ex aliquo facto incurrisse irregularitatem, ita ut dispensatione indigens, si forte in Abbatissam eligeretur, vel aliquo sacra attractuenerat, cum multi de hoc consulti negativè responderint, nihil à S. Congregatione responsum. Hinc facit et illud, quod cum Episcopus quidam recusalset benedicere Abbatissam electam, eaque petisset remedium à S. Congregatione referri Episcopo, quod si Abbatissa hæc intra annum electionis suæ petierit benedictionem, & Abbatissa dicti Monasterii antea solita fuerit benedicti, cum in hoc Concilio nihil novi iuris induxerit, benedicti, omissis aliquid habet, quod contra eam viget, de quo Congregationem certiores reddat.

7. Duobus verò Monasteriis nulla præficiatur, quod prohibitum erat in Monasteriis seminarum in Concilio Viennensi cap. 6. & in Monasteriis virorum can. 4. 21. q. 1. & circa eum, qui præest electioni, cum Imperatrix, quæ plurima privilegia quoad Moniales, Abbatissæ electionem, aliisque plura habet, eorum confirmationem, & amplificationem à Gregorio XIII. petisset, S. Congregatio respondit, Serenissimam Imperatricem, quando iam degit in Hispania, consocius facturam à gratia iam concessa subtrahere; quam cum novas in huiusmodi sibi concedi posset. Item an privilegia, quæ ante Concilium concessa fuerant Duci, & Domino Iannensium, ut eligere possent Prælatum, & alios quatuor quos vellent, qui omnia Reipublice Monasteria visitarent, corrigerent, & reformarent, sint sublata per Tridentinum Concilium, & Sac. Congregatio censuit, privilegia esse sublata, puerum in ea parte, ut Dux, & Dominus possit eligere alterum Prælatum, ut Monasteria ipsa sint visitanda, & Moniales corrigende cum præsentia deputatorum, etsi referendum Sanctiss. Gregorio XIII. quod si videbitur Sanctitati suæ in aliqua parte hanc reocationem moderari, hortando ipsos Dominos Iannenses ad præstandum auxilium, consilium, & fidorem ipsi Ordinario, & Superioribus, S. Congregatio moderationem laudat.

CONSULTATIO L.

Regimen Monasteriorum non habentium Ordinariorum regulares Visitatores, quomodo instituendum ex decreto Concilii Tridentini cap. 3. sess. 25. de Regul.?

1. IN hoc decreto innuitur Constitutio Concilii Lateranensis cap. *in singulis de stat. monach.* ampliat, ac restringit, & ultimo committitur Metropolitano executioni dicti decreti. Hinc cum dubitaretur, an Monasterium à iurisdictione Episcopi exemptum, & Sedi Apostolicæ immediate subiectum, quod ante Concilii publicationem commendatum reperitur, comprehendatur

sub dispositione dicti cap. 3. sess. 25. de Regul. & relictante Commendatario, possit se in Congregationem redigere, præsupposito, quod Commendatario commissa fuerit cura, regimen, iurisdictione, & omni modis administrationi dicti Monasterii personas corrigendi, castigandi, & visitandi propria auctoritate, sicut etiam quod in eodem Monasterio non sit Prior Christianus eiusdem Ordinis, expressè professus, qui gregi regulari præsit, S. Congregatio censuit, hos monachos non posse se aggregare huic, vel alteri Congregationi iam instituta, & confirmata, licere tamen ei se cum alijs Monasteriis iuxta dictum decretum cap. 8. ad formam d. cap. *in singulis de stat. monach.* in Congregationem redigere. Ita enim intellexit S. Congregatio illa verba, & deinde quolibet triennio se in Congregationes redigere. Item quod debant de triennio ad triennium illa Monasteria commune celebrare Capitulum iuxta dispositionem dicti cap. *in singulis*, & quod Monasteria commendata hoc decreto comprehendantur, quæ omnia Gregorius XIII. approbavit.

Congregate autem Monasteria ad Congregationem faciendam ad Prælatos eorum tantum, & illis reuocantibus, ad ipsos Capitulares pertinet, & talibus reuocantibus, vel negligentibus, ad Metropolitano. Dicta autem convocatio per maiorem partem Prælatorum Congregationis facienda erit.

Legitime tamen convocati non quidem compellere poterunt quæcumque Monasteria Provincie, vel extra, si intra eam non sit sufficiens Monasteriorum numerus ad dictam Congregationem faciendam, atque in eadem liberare, ac definire quæcumque necessaria, & opportuna videbuntur. Poterunt tamen deliberare ac definire, pro quibus Congregatio fuit convocata.

CONSULTATIO LL.

De quibus Monasteriis agat S. Concilium Tridentinum cap. 9. sess. 25. de Regul.?

EX sententia S. Congregationis dictum decretum agit de Monasteriis Monialium subiectis Sedi Apostolicæ, vel alijs, non de ijs, quæ subduntur Generalibus, vel ab alijs Regularibus reguntur. Unde cum Hieracensis Episcopus vellet iure ordinario visitare Monasterium S. Marie de Valle viride Terræ Castri veteris Hieracensis Diocesis Ordinis Carmelitarum, quod prætendebatur subiectum à foudatione Monasterio S. Marie de Valle viride, & eius Provinciali pro tempore existentem Messanenſis Civitatis, & ostendebatur suscepum sub D. Petri protectione per Bullam Clementis, S. Congregatio prius censuit hoc decreto intelligi de Regularibus terminis, prout & alijs decretum fuit, nec obstat rationem clausuræ per Gloſ. in Clem. *attendentes de stat. monach.* Deinde dixit, quod cum Episcopus gubernare, & visitare velit ex hoc decreto, & Coœcilium requirere, quod Monasterium sit immediate Sedi Apostolicæ subiectum, istam autem ex Bulla Clementis non probatur, quia verba illa sub protectione non id inferunt cap. *ex parte 2. de priuil.* idem Episcopus ex hoc decreto non posse gubernare, aut visitare. Si autem Episcopus alio iure communi visitare posset, quia scilicet dictum Monasterium non apparet exemptum ab Ordinario, adeat

Iudicem competentem, quamquam difficile erit sustinere, quod dictum Monasterium non sit exemptum, sicut sunt omnia reliqua regularia.

CONSULTATIO LII.

De confessione, & communione semel singulis mensibus à Monialibus facienda: de confessorio extraordinario eius ab Episcopo offerendo, & quo loco apud illas Eucharistia conferenda.

Sacrum Concilium Tridentinum his de rebus ita decrevit *cap. 10. sess. 25. de Regul.* Attendant diligenter Episcopi, ac ceteri Superiores Monasteriorum Sanctimonialium, ut in confessionibus eorum admoneant Sanctimoniales, ut saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, ut eo le salutari praesidio muniant ad omnes oppugnationes Daemonis fortiter superandas. Praeter ordinarium autem confesorem alius extraordinarius ab Episcopo, & alijs Superioribus, aut re io anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat; quod verò Sanctissimum Christi Corpus intra eorum, vel septa Monasterij, & non in publica Ecclesia conferatur, prohibet S. Synodus, non obstante quocumque Indulto, aut privilegio.

Id, quod disponitur de confessione, & communione habetur in *Clem. ne in agro S. Jani de stat. monach.* Et quod confesorem extraordinarium, hoc verbo (extraordinarius) Gregorius XIII. dixit comprehenditum Regularem alterius Ordinis, tum secularem Sacerdotem; ex quo superius potest quidem, non tamen tenetur offerre extraordinarium confesorem secularem, vel alterius Ordinis Monialibus sibi subiectis. Hae tamen facultate non debet vti, nisi magna eum discretione, & vbi ageretur de periculo animarum. Nihil tamen super hoc S. Congregatio statuendum existimavit, ut consilium existimatis Religionum, & redderet causa Monialibus licentiam agendi contra Superiores; praeterquamquod illi suorum viciorum Religiosis, non possunt bene cognoscere de transgressionibus illius Regulae, cuius notitiam non habent. Non tamen dixit ex hoc S. Congregatio, Moniales omnes teneri confiteri extraordinario confessori oblato, sed esse in arbitrio Monialium, cui maluerint, confiteri, extraordinario scilicet, vel ordinario.

Et quod afferendum Eucharistiam ex pluitibus interpretationibus, quae afferantur ad hoc decretum, vbi canetur, ne Sanctissimum Christi corpus intra eorum, vel septa Monasterij conferatur, quae aliqui duo etiam distinctim praepcepta ita intelligunt, ut tunc in Ecclesia esse iubent, tum servari omnino vetetur intra septa Monasterij, tamen si alias intra Ecclesiam suo loco sit repositum. Aliqui contra coniunctim ea verba interpretantur, ut eum tantum abulum prohiberi velint, quo Sacra Eucharistia ex Templis sub lata introitus in eorum transferencebatur, nihil tamen obesse, quo minus ubique servetur. Terrijnter utroqueque medijs, ut Monialium devotionis indulgent, praeter Sacramentum in altari Ecclesiae sumum, ita alibi intra eorum locat, ut pariter, qui eorum ab Ecclesia distungit, adhaereat, & de Sacerdote renouetur per fenestellam in ipsum Templum prospicientem, quae ceteris temporibus oblata in eum tantum vsum brevis momento patet. Si enim Sacerdotis ingressum clausae violationem, & pericula vetari, quem modum, ut omnia Hispaniae Monasteria hanc formam retineant, neque se Concilij verbis repugnare arbitrentur. Sacra tamen Congregatio censuit, primum relatu esse verum sensum, & proprium huius decreti, & addidit, quod praecipitur in publica Ecclesia conferendum esse, intelligitur de ea Ecclesia, in qua id secundum Canones fieri debet decreti dicti Concilij oblati, quominus intra eorum, vel septa Monasterij locetur. Id autem, quod io Hispania ultimo loco refertur consuevisse ex decreto Concilij non licere, & formam eiusmodi non posse induci, nec retineri, & omnino prohibendum, & tollendam esse.

Super istos autem confesores Regulares, etiam extraordinarios datos Monialibus, ex hoc decreto Episcopi nullam iurisdictionem habent.

Regula. Ex facultate huius decreti Episcopus potest dare confesorem Monialibus subiectis Regularibus, quae nulla ratione induci possunt, ut peccata sua Regularibus confiteantur.

Tolentana, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum non in choro Monialium, sed in Ecclesia exteriori conferretur, non obstante quacumque consuetudine contraria, nec potest in fenestella illius parietis, quae distungit eorum Monasterij ab Ecclesia, retineri, & vbi consuetudo inolevit, est omnino tollenda.

CONSULTATIO LIII.

De, & quatenus Regulares secularibus in observatione censurarum Episcopali, & seclorum Diocesis conformari sentiantur.

Sacrum Concilium Tridentinum *cap. 12. sess. 25. de Regular.* ita decrevit: *Conferre, & interdicta mandata à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesijs publicentur, atque serventur. Dies etiam festi, quos in Diocesi sua servandos idem Episcopus praepceperit, ab exemplis omnibus, etiam Regularibus, serventur.*

Praecipit igitur S. Synodus, ut publicentur etiam in Ecclesijs Regularium, & etiam Mendicantium per *cap. fin. in fin. de Regular.* utque dies festi serventur. Quare cum Nauarrus editurus suum Manuale confessoriorum consulisset S. Congregationem Concilij, an privilegia Regularium, quibus conceditur eas facultates celebrandi diuina in diebus Sanctorum suorum Ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti ianua aperta, &c. sine sublati per hoc decretum, & *cap. 22. de Regul. infim.* Dicebat S. Congregatio, posse responderi privilegia concessa Regularibus ex tunc tempore interdicti cum moderatione non censeri sublati à Concilio, seu illa moderatio sit secundum terminos *cap. fin. de sens. excom. m. 6. l. 1.* amplior, dum non claudat substantiam interdicti; Quia tamen vnus Cardinalis dissensit propter auctoritatem D. Anthonio, qui in *3. p. tit. 26. cap. 5. §. 1.* tradit, sublati privilegij videri etiam sublati ea, quae continent moderationem. S. Congregatio deinde considerato loco D. Antonini, & visa Informatione Nauarrus, censuit privilegia Regularium eatenus esse in terminis huius decreti sublati à Concilio d. *cap. 22.* quatenus contineantur in iure communi, quod Concilium praepceperit nempe d. *cap. fin. de sens. excom. & Clem. 1. ord. 1.*

Et cum Archiepiscopus Neapolitanus diem festum S. Ioseph solemniter celebrandum decreuisset, illum curare debere, ut ab omnibus etiam exemplis obliuisceretur, censuit S. Congregatio. Sed cum Episcopus possit in Diocesi sua novos dies festos instituire vigore huius decreti, & ex hoc decreto, S. Congregatio censuit, non esse hanc facultatem datam Episcopo. Et cum querebatur, an exempli teoatant accedere ad alienas Ecclesias pro quadraginta horarum oratione ex praescripto Episcopi celebranda, vel saltem teoatant orationem in proprijs Ecclesijs recipere. S. Congregatio censuit ad primum non teneri, ad secundum tneri.

Hoc autem decretum S. Congregatio declarauit, ita esse intelligendum, ut Regularium ritus illis diebus festis semper permaneat quoad Missas celebrandas, & cetera diuina officia tam publice, quam priuati ab ipsijs Regularibus in eorum Ecclesijs perfoluenda. Nec circa hunc citum ab Episcopis quoquo modo quicquam in contrarium eidem Regularibus praepci posse. Quod si de facto praepceperit, Regulares nequaquam ipsi Episcopi obedire tenent. Verum quoad conaciones, & lectiones, quas idem Regularibus populum habuerint, debere se conformare Euangelij, & Epistolae, quibus vtitur Clerus secularis illis diebus festis.

- 6 Parerga, Meliuetana, & Squillacensi. Etiam Equites Hierosolymitani censuras ab Episcopo publicatas in suis Ecclesijs publicare debent, ac etiam alij quomodolibet exempti, etiam Cathabugensis.
- 7 Eadem. Episcopus etiam censuras à Superioribus Hierosolymitanis rite latis publicare debet.
- 8 Medulanensi. Interdicta non solum generalia, sed etiam particularia vnius bonioris Regulares seruare, & publicare possunt, *Clem. 2. de sent. excom.*
- 9 Celsa Augustina. Rector Parochialis Ecclesie Religionis Hierosolymitane, si nolit publicare edictum, seu censuras, aut alia mandata Episcopi, potest ab eo puniri.
- 10 Feretraona. Dies festi, quos Episcopus seruandos præcepit, ab omnibus etiam exemptis seruari debet, dummodò in Diocesi sint.
- 11 Rubensi. Non est data facultas Episcopo instituendi in sua Diocesi novas festiuitates, contra dicente populo, & super hoc seruanda est Bulla B. Pij V.

CONSULTATIO LIV.

*De controuersijs præcedentia ab Episcopo componendis.
Et de exemptis ad processiones publicas compellendis.*

- 1 **D**E hac re ita statuit S. Synodus Tridentina *sess. 25. de Regul. cap. 23. Controuersias omnes de præcedentia, quæ per se maxime cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas personas tam regulares, quam regulares tum in processibus publicis, tum in ijs, quæ sunt in simulandis de fœderum corporibus, & in deferenda umbella, & alijs similibus, Episcopus, omnia omni appellatio, & non obstantibus quibuscunque componas. Exempti autem omnes tam clerici regulares, quam regulares quicunque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati accedere compellantur, nisi tantum exceptis, qui in istis iurisdictione perpetuo videntur.*
- 2 In hoc itaque decreto agitur de componendis omnibus controuersijs de præcedentia, sed inter Ecclesiasticas personas. Hinc oritur controuersia præcedentia inter Capitulum, Canonicos, Priores, & Magistrum Cluitatis fuit dubitatum, an eam Episcopus, quacunque appellatione remota, compellere possit, vigore facultatis sibi à Concilio tributa ex hoc decreto, dictum est, non posse, quia casum hunc non comprehendit Concilij decretum, cum Concilium dicat inter Ecclesiasticas personas, hic autem fuit secularis ex vna parte. Episcopus tamen curare debet, vt obuietur id, quod hæc tunc ab anois viginti quatuor citra fuit solum obseruari.
- 3 Delata ad S. Congregationem controuersia de præcedentia inter Dominicanos, Frauciscanos, Augustinianos, & Carmelitanos, sumptis fuerunt informationes, & repetum consuetudinem inuoluisse, arque obseruatum fuisse semper, vire Religio, quæ prius in loco habuit Monasterium, illa præcedat, quam consuetudinem Gregorius XIII. iussit obseruari, & ob id innovari. Sic etiam cum Magistratu, & populo Firmi consueuisset conuocari Episcopum ad Ecclesiam præcedendo, & postea, vellet subsequi, non antequam, decilium est, Magistratum debere præcedere Episcopum, prout hæc tunc consuevit, quia Episcopum sequitur Clerus.
- 4 Et cum ab Episcopo lata esse sententia super præcedentia Ecclesiastica per sonarum, & dubitatum esset, an effect per appellationem suspendendum, Sac. Congregatio censuit, non esse suspendendum; immò potest Episcopum eam exequi, & contra inobedientes procedere iuris remedijs, Laicorum tamen esse appellationi deuoluiss, in qua dicta pars ius suum prosequatur.
- 5 Sed nam per Bullam Gregorij XIII. quæ privilegia Mendicantium, & aliorum Regularium reducit ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, reuocata sit Constitutio B. Pij V. quæ statuitur Fratres Ordinis Predicatorum vbique debere præcedere ceteros Fratres, S. Congregatio censuit, non obflare illam generalem, & clausulam positam in Bulla Gregorij de præfatis, & alijs omnibus literis, & Constitutionibus quomodolibet emanatis, tamen Pius V. ex capite iussit videri declarare

hanc controuersiam præcedentia, & iam Fratres Dominicani sunt positi in possessione. Verum de hac re vide *tom. 1. c. 4. Cùmque leuissint Clerici Regulares, & in hoc decreto comprehendendi videntur, concessum est illis Breue à Gregorio XIII. ne tentantur accedere ad processiones.*

Sed dubitatur in quibus processibus intelligatur hoc decretum. Secundò, an Regulares recusantes accedere ad processiones possint compelli censurari. Tertio, ad censuras in eos lue de causa latis possint Regulares à suis Superioribus absolui. Et ad primum S. Congregatio respondit, Concilium intelligi ablatum de omnibus, & quibuscunque processibus publicis, & consuetis, vel inductis pro bono publico, vel honore, non tamen compellendo ipsos Regulares exemptos accedere ad Ecclesias extra propria Monasteria pro celebratione orationis quadraginta horarum. Congregationi tamen probatur, quando toti populo dicta oratio indicitur in proprijs Ecclesijs huiusmodi orationi iocessere. Ad secundum Regulares posse compelli ab Episcopo per censuram, & excommunicationem, de qua re nos etiam *tom. 3.* Ad tertium non posse absolui à suis Superioribus, quia sunt excommunicationes ab homine, quarum absolutio petenda est à Iudicibus, qui tulerunt, vel à Sanctissimo.

Hinc cum Monachi Sacrothimæ Trionitatis Canensis cogentur ab Episcopo accedere ad processiones publicas, ipsi recusantes, quippe quia nullius Diocesis essent, S. Congregatio censuit dictos Monachos non posse cogi ex hoc decreto ad processiones. Tum quia nullius. Tum quia non possunt dici exempti, cum nunquam subiecti fuerint Episcopo. Item quia habent concordiam, & vallatam confirmatione Sedis Apostolicæ, quam Concilium *cap. 22. eiusdem sess. 25. de Regul.* non subulit. Quod si Episcopus velit eos cogere tanquam ex consuetudine inueterata obligatos ante Concilium, agat via ordinaria coram Iudicibus competentibus. Regulares vetò dependentes in Monasterijs extra monia pliquam per medium militaria distaotibus, ad processiones accedere non posse cogi, dixit S. Congregatio. Item nec Contraternitas laicorum, cum hic agatur de personis Ecclesiasticis. Quomodo tamen cogi possint, alias diximus.

Placet hic adducere, obiter tamen, decretum generale S. Rituum Congregationis, quod est tenoris sequentis. *Cum plures S. Rituum Congregationis inuenerint decreta dicta edita, & signauerint in Lucerna die 22. Novembris 1664. 28. Septembris 1675. & 13. Martij 1688. declarauerint nullo modo dandum esse Evangelium ad usulum secularibus, etiam Presidis in celebratione Missarum, necnon prohiberetur usum baldachus, & præfatum in Actonina die 26. Junij 1666. in Barenfi 5. Martij 1667. & 17. Junij 1684. in Marjense, Pelagiano, & Aletensi 5. Martij 1667. in Hieracensi die 2. Octobris 1683. & in Birellensi 23. Septembris 1684. ac insuper denegauerint assistentiam in presbyterio, & specialiter in Materanensi 24. Ianuarij 1665. in Melphitana 15. Junij 1667. & in Barenfi 20. Novembris 1677. & 23. Februarij 1687. Eminentiss. ac Reuerendissimis DD. Cardinalibus eadem S. Congregationis præfatis mandauerint, in prædicta decreta præbentibus personis secularibus usulum Evangelij, usulum baldachus, & assistentiam in presbyterio renouant, & copias illarum transmittantur Archiepiscopis, & Episcopis Regni Neapolitani, eisdemque coniungendo, ut illi intromissi faciant Superioribus Ecclesiarum sua Diocesis, tam secularibus, quam Regularibus, & in casu transgressissimis procedant etiam contra Regulares auctoritate eiusdem S. Congregationis ad primum interdictum. Et in decretaurum, & in Ecclesijs Regni Neapolitani omnino seruari iussuerint*

die 13. Martij 1688. Quæ omnia sunt constantia ijs, quæ scriptis de eisdem matetis tom. 1. 2.

3.

CON-

CONSULTATIO LV.

Professio Religiosa quâ etate fieri debeat? Vbi multa ex se edocentur.

IN quacumque Religione tam virorum, quam mulierum professio non fiat ante decimum sextum annum expletum, nec qui minore tempore, quam per annum, post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regule, vel Religionis, vel Ordinis obsequium, aut ad alios quoscumque effectus. Ita S. Concilium Trid. cap. 15. sess. 25. de Regular.

In quo decreto primum decernitur circa etatem, quæ de iure communi iure mare est annorum quatuordecim, in muliere duodecim. Hi enim anni solunt ius patriæ potestatis, ut possit quicque & votum Religionis emittere, vel matrimonium contrahere. Dicuntur enim discretio- nis cap. ad nuptiam, & cap. cum virum de Regul. & cap. 1. ord. tit. in 6. Quibus non obstantibus S. Concilium ad tollendam omnem dubitationem, quæ ex iuris veteris dispositione oriebatur, atque adolescentium fragilitati succurrat, determinat etatem, de qua in textu. Et ad- uertendum ex huiusmodi constitutione censuisse S. Congregationem corrigi d. cap. 1. de Regul. & induci tacitam professionem eâ etate, quæ expressa potest emitti.

Itaque in quacumque Religione, ex qua vniuersali di- catione omnes milites Regulares hoc decreto compre- hendi videntur. Contrarium tamen dixit S. Congrega- tio, cui conformatur S. Rota Romana. Professio, inquit, non fiat tam de tacita, quam de expressa intelligendo, cum tacita seruatis ijs, quæ de iure communi requiruntur, ac rempore etatis in hoc decreto assignatur, non excludatur, & talis professio tacita ex S. Congregatione per annum, & diem computandum à die post decimum sextum annum expletum eius, qui monasterium ingressus est, inducitur.

Ex dum quæretur, an qui in Religione S. Basilij, in qua sui initio fiebat expressa professio trium votorum in tempore, cuius initii memoria non existit, regulati ob- seruatione in ea collabente, eius Monasteria commenda- ta fuerint, desisterent emitti consueua professio, quia nec erat caput aliquod Religionis, de manu Commendatarij, vel Prioris non expressæ professi habitum suscepit, & per aliquos annos gestatio, tacite professus intelligatur. Ex S. Congregatio censuit, intelligi. De eo verò, quicum minori etate esset, & incumbere seruicijs Abbas, & perpetui Commendatarij S. Nicolai Ordinis S. Basilij Mellanenſis Diocesis, quæ Abbatia per annos sexa- ginta in Commendam secularibus concedi consuevit, & in qua regularis observatio non vigebat, nec Con- uentus erat, quatuor minores Ordines, & successine alios etiam Presbyteratus ad titulum dicte Abbatie de licentia Commendatarij suscepit, habitumque à Mona- chis S. Basilij gestati solitum ipse per se, non per aliquem facultatem habentem suscepit, & gestabat, in præ- sentia diu, multumque dubitatur, an tacite professus dici possit. Negotium enim faciebat, quod qui extra Monasterium, & Monachorum Congregationem de- ferunt habitum regularem, non idem Religioni obligan- tur, Gloſ. in Clem. eos, v. aliquæ de Regular. Abb. in cap. vi. Clericis ord. tit. sed possunt compelli habitum di- mittere, vel intrare. Hic autem erat extra Monacho- rum Congregationem, cum in dicta Abbatia nullus exi- stat monachus. Item non poterat videri professus, cum ipse per seipsum habitum suscepisset. Oportet autem ha- bitum recipere ab eo, qui potestatem habet recipiendi, cap. per litteras, vbi Abb. n. 1. q. 11. de Regul. Noluist ta- men S. Congregatio id decidere, sed reiecit ad Signa- turam.

Ex dum quæretur, an rata consisteri debeat professio, & liberè ad matrimonium reddere sit, qui relicta propter adulterium vxore vitam Eremiticam aliquot annis duxit, in qua adulterium commisit, & postmodum rarus

id sibi licere ex minorum consilio Religionem ingressus, & professus fuit, ibique annos quinque perseuerauit. S. Congregatio censuit, omnia committenda Ordina- rio, qui iustitiam administrat. Tamen sic censuit ipsa S. Congregatio. Si vera sunt, quæ pro certis exponun- tur, professionem esse nullam, atque irritam, & licet mulieri virum suum repetere, vel certe vouere castita- tem, vt ipse ratificari possit professionem.

Huc etiam spectare videtur, quod cum in Monaste- rio Monialium Tertiariorum Ordinis Observantie Mi- norum duæ Moniales existerent, quarum altera nec pro- fessa erat, non professionem emittere volebat, quæ cum esset Abbatissa, Prælatas ab officio eam remouit, & de- clarauit, non fuisse legitimam Abbatissam. Altera verò annorum octuaginta, quæ non erat professa, sed parata erat profiteri. S. Congregatio petenti Prælatæ re- spondit, octogenariam illam ad professionem admit- tendam; alia verò, quæ profiteri nolebat, habendam esse pro tacite professa, præsupposito, quod in illo Mo- nasterio habitus non sit distinctus, prout Commisarius Curie affirmavit, & quod illa sponte acceptauerit Abba- tissam. Cum enim Abbatissam sit actus, qui oon- potest fieri, nisi à professis in gerendo se cum debitis præ- suppositis, diceretur tacite professa secundum cap. Vidua, vbi Abbas de Regular. Item cum negauerit profiteri, reddidit Abbatissam indignam, & idcirco priuata ex hac causa, non autem ex ea, quia non professa, cum, vt diximus, protacite professa habenda sit. Quæ omnia procedunt, si quoad professionem non possit se tueri ex defectu aliquorum requisitorum, vt per Abbatem in d. cap. vidua de Regular.

Professio autem non fiat ante decimum sextum annum expletum. Ergo si ex institutis antiquis, & approbatis alicuius Regule adhuc maturior ætas ad pro- fessionem emittendam requiritur, seruari debent insti- tuta. Concilium enim vult, vt non possit fieri ante. Ex aduertendum, quod ex hac etate sexdecim anno- rum, quæ professioni à Concilio assignatur, censuisse nonnullos, dum hinc ageretur de temperanda Consti- tutione B. Pii V. de non admittendis pueris in Religionem, vt scilicet non reciperetur, nisi ad minus octauum annum attigissent, cum tali etati si adiecerint aliquis annus, habemus etatem à Concilio ad professionem destinatam.

Nec qui minori tempore, quam per annum post susce- ptum habitum in probatione steterit, ad professionem ad- mittatur, can. Consensus 17. q. 2. cap. ad Applicandum, cap. postulat de Regul. & cap. non solum ord. tit. in 6. Cum ta- men dubitaretur, an professio regularis emissâ anno 1564. die prima Aprilis ante annum probationis expleti ab eo, qui tunc ignorabat hoc decretum, & io Monaste- rio, quod habebat priuilegium à Sede Apostolica admit- tendi ad professionem volentes ante annum profiteri, nō obstante Constitutione Pii IV. super declaratione obser- uationis decretorum Concilij, valida esset, S. Congregatio censuit, esse validam. Verò quæ tres menses in Monaste- rio commoratus inde exiit, & reuersus elapsis aliis tribus mensibus superne oriente infirmare discessit, quæ libera- tus, iterum reuersus, post nonnum menses in manibus Mo- nasterij professionem emisit, habitum professorum suscepit, & decem ex octo mensibus gestauit, expressè professus dici non poterit, cum intra annum professionis facta non fuit, & tempora non possunt coniungi, cum requiratur annus continuus, bene tamen ex lapsu anni in gestione habitus professorum per dictum tempus tacite professus præsumendus erit.

Sed num in Militibus Hierosolymitanis requiratur ex hoc decreto, vt post annum professio fiat, non obstantibus Constitutionibus ipsorum, ex quarum tenore in ipso ingresso, & habita inspectione professionem emittat; censuit S. Congregatio bodie requiri, tamen si alias aliter censuerit. Animaduertebat enim S. Congrega- tio comprehensas esse in dispositione horum decreto- rum tantummodò Moniales huius Ordinis, nominati- m expressas in cap. vlt. c. in d. sess. 25. de Regul. In- distinctè tamen esse locum tacite professioni inter eos- dem Milites, etiam degentes extra Conuentum Hospita- talis.

talit Melitensis iuxta dispositionem iuris communis, cap. 19. eiusdem sess.

- 10 Rite tamen profiteri dicitur is, qui sex mensibus anni noviciatus in Monasterio tantum mansit, & reliquo anni tempore de licencia, & mandato Prelati sub eius obedientia stetit in Curia agendo gravia iuxta Monasterij negotia, & in fine per procuratorem professionem emittit. Et hoc præsertim ex cap. infirmante qui Cler. vel van.

- 11 Nec professus in una Religione ad aliam auctoritate Sedis Apostolicæ translati etiam laxiorem poterit anno probationis renunciare, & ad Superiorem ad professionem admitti, sed debeat iterum profiteri, prout in hoc decreto.

- 12 Professio autem antea facta est nulla. Et in hoc ponitur decretum irritans contra disposita in textu. Quod est de iure veteris cap. ad Apostolicam de Regular.

- 13 Sed nam professio facta ante tempus præfixum post Concilium saltem in foro conscientie erit nulla, non obstante, in quo professus postea occasione quadam ignorans tunc aetatem à Concilio professioni statutam, habitum sponte dimisit, & hodie in seculo versetur iuxta cap. 19. eiusdem sess. 25. de Regul. Ex absolute nulla dixit Sac. Congregatio, & sic in utroque foro huiusmodi professionem non teneri, prout absolute loquitur hoc decretum. Non deservit tamen, qui existimarent obligari quoad iussum legis dicti cap. 19. eo quod habitum sponte dimisit, atque extra Monasterium maneat.

- 14 Si quæras, an professio intra annum probationis obliget ad Religionem aliquam in genere, vel in specie. Dico non obligare, & in hoc iuxta antiqua cap. non solum de Regular. in 6. correctæ. Vnde nec in foro conscientie induci censetur aliqua obligatio. Advertendum hic aliquando iussu de fidei dispensatum, ut antea, quis proficetur. Cum enim S. Penitentiarius responderet mulieri, cuius vir ordines sacros suscepit, licet post consummationem matrimonium ingredi Religionem, & sine aprofiteri, & ipsa annum trigessimum octavum agens, id quantumvis efficere cuperet, cum in Monasterio quatuordecim menses morata Regule asperitatem experta esset, ipsaque à Monialibus agnosceretur, cum illa fide dispensatum. Hanc enim materiam meri iuris positivi esse, dixit S. Congregatio d. cap. ad Apostolicam de Regul. ubi intra annum probationis professionem fieri non debet, sed facta tenet.

- 15 Fuit & mulieri alteri ex dispensatione professioni prorogatum. Dubitabat enim illa, ne emissæ professionis bona sua apud Mercatres existentia recuperare non posset. Vnde petebat, ut sibi liceret in Monasterio ultra tempus noviciatus manere, nec inde intelligi tacite proficere. Quare cum dictum fuisset quoad tacitam professionem posse sibi cavere per prolationem, indultum fuit, ut per sex menses ultra annum noviciatus in Monasterio posset manere absque eo, quod expresse proficetur. Hinc mulier duodecim annis maior, si Monasterium ingrediatur, habitumque suscipiat, expectare debet, donec annus probationis labatur, & professio ab ea emittatur.

- 16 Si quæras, an qui vult ingredi Religionem, & in ea perseverare, si ingressus intra annum probationis recedat, & reuertatur ad seculum, ex mente huius decreti à voto liber dicendus sit? Fuit responsum, hoc decretum nihil de voto disposuisse.

- 17 Item si quæras, an is, qui ex voto Religionem ingreditur, possit iure valide, etiam ante tempus in hoc decreto præfixum, & ante probationis annum, salvo hoc decreto, professionem emittere? Non posse Sac. Congregationem fuisse. Et fuit dubitatum, an Monialis, qui in Monasterio professionem emittit, & postea, cum probabiliter dubitatur, an esset baptizata, sub conditione, & ad cautelam baptizata fuit, valida professio censetur absque eo, quod rursus professionem emittat, an verò ad professionem iterum emittendam compelli possit, an debeat non expectato post baptismum alio probationis anno? Sixtus V. ex sententia S. Congregationis respondit, non esse necesse, ut de integritate professio emittatur.

CONSULTATIO LVI

Quando renunciatio, aut obligatio Regularium facienda sit? Quando etiam novitii profiteri, aut ejici debeat? Vbi alia iuxta decretum S. Concilij Trid. cap. 16. sess. 25. de Regular.

IN prima parte huius decreti ponitur, quid servandum sit in Novitiorum renunciacionibus, & nota, quod disposita in hoc decreto locum habent in omnibus renunciacionibus tam Monialium, quam virorum, & ea, quæ in eo disponuntur tam ad viros, quam ad Moniales pertinet, cum in omnibus eadem sit ratio, & in donationibus, & renunciacionibus etiam in fauorem consanguineorum. Instiguit etiam de renunciacione alicuius beneficii? Non autem locum habent in testamentis, & vltimis voluntatibus, quæ revocari possunt.

Debet autem denunciatio, aut obligatio fieri cum licentia Episcopi, sine qua renunciatio facta etiam professione secuta nulla erit. Hæc tamen licentia minime sibi locum vindicabit, si probationis tempus post annum prorogatum fuerit. Item si renunciant rite tacite professus, & renunciaverit intra duos menses ante professionem expressam, necessaria erit ad validitatem renunciacionis huiusmodi licentia. Quærenti, an huiusmodi licentia possit concedi dicto festo, responsum fuit, posse, si eo die rogari possit instrumentum. An vero dicta licentia possit concedere Locumtenens Vicarij, dicendum posset, si à Vicario in specie talem habeat facultatem.

Et intra duos menses proximos ante professionem. Sed cum denunciatio beneficii, de qua etiam diximus loqui hoc decretum, facta incepto vindex probationis mense, si postea novicius fuerit in Monasterio decem continuis mensibus, valida intelligatur, etiam si professio differatur per aliquod tempus inter resignationem, & professionem plusquam duos menses intercedunt. Et dicendum intra duos menses proximos ante professionem intelligi, si professio ultra plures menses anni probationis sit facta, & huiusmodi resignationem valuisse, cum Concilium non dicat ante annum, sed ante professionem.

Ac non aliis intelligatur effectum suum fortiri, nisi secuta professione. Vnde cum contingit, ut quidam novitij servata forma in hoc decreto præscripta bona sua Monasterio donassent, & utique eorum non secuta professione discessissent, alter horum revocata ante mortem donatione, alter vero non. Dixit S. Congregatio tamen illius, quàm illius bona non posse à Monasterio retineri, cum non secuta professione nulli fuit donatio.

In secunda parte decreti agitur de emittenda professione finito tempore noviciatus. Sed qui si novicius agens decimum tertium annum, ac proinde elapso probationis anno, annum aetatis à Concilio ad professionem præfixum non attingit? Et post superiore illum permittit, ut amplius in novitatu permaneat, dixit Sac. Congregatio. Quia Concilium loquitur de habilibus ad emittendam professionem. Talis autem non est habilis, cum aetatem non habeat. Tantò magis, quod in masculis non est præfixum à Concilio tempus ad habilitatem susceptionem. Id ipsum superiores cum inhabilibus, veluti qui non adhuc sciunt legere, atque officium ordinate prout Religiosis instituta possunt, posse servari, dictum fuit, cum de iure communis tempus probationis ultra annum possit dari arbitrio Superioris. Indultum tamen fuit puelle, quæ cum instaret tempus professionis, & aduersa valitudine videretur, vnde tanquam inutilis Monasterio

cam

can eiectione volebant, ut adhuc per sex menses prorogaretur eius professio, donec esset ipse recuperandæ valetudinis.

- 6 In tertia parte excipiuntur leuitariæ ab emittenda professione, elapso probationis anno. Quot S. Congregatio censuit aliquando in prima parte huius decreti comprehendere, & solum excipere in secunda, ubi agitur de nouitiis. Tum quia exceptio referenda videtur ad proximam. Tum quia ratio exceptionis non ulla videbatur militare in prima parte. Postea tamen accuratius rem totam præponderando, dictum etiam in prima parte excipere.

- 7 In quarta præcipitur, ne quid Monasterijs ex ipsis bonis nouitiorum ante professionem tribuatur. Ex qua ponitur, oblatos, qui se, & bona sua Monasterio dederunt, etiam si perierint, & plenè oblatis fuerint, hoc decreto non comprehendunt, sicuti & hi, qui in ipso ingressu Religionis remineuerint, non autem hi, qui ante habuit susceptionem donauerint.

- 8 Vnde aptè colligitur Monialibus non licere à puellis ingredientibus accipere dotes ante eorum professionem. Immo ex S. Congregatione aliquid accipere ex bonis parentum, & consanguineorum, atque etiam si nouitius ipse, vel nouitia sit sui iuris, & non habeat parentes, præter victum aliquid Religionis, seu Monasterio donare non potest; quæ omnia procedunt, etiam si accipiantur sub nomine depositi, seu præstita cautione de illis restituendis, professione non sequuta. Non tamen prohibitum intelligitur, huiusmodi dotes reatuer poni penes retium, quæ eas Monasterio debeat dare post professionem emittam. Item non videtur prohibitum, ne puella ingrediens Monasterium det aliquid in rationem census super Monasterij bonis, per Moniales postea conuertendum in dorem illius, postquam emerit professionem. Cautio verò adiuncta à quibusdam, ut puella ingredientem depositum dotis prius fiat, & deinde omne id, quod in depositum recepit, totum depositarius ipsi Monasterio ante professionem consignet, damnata est. Quandoquidem decretum, etsi non prohibet huiusmodi depositum, prohibet cerè, ne pecunie seu depositi dentur Monasterio directè, vel indirectè. Quod omnino seruandum.

- 9 Notandum, quod occasione domus Piz de Vrbe dubitatum est, an limitatio cap. 18. in fine eiusdem sess. 25. extendatur ad hoc capitulum. Et cum dicta domus habeat in fundatione annuum probationis, minime comprehendit visum est. Indulgentiam tamen ex benignitate Papæ, viuantem professionem, non obstante hoc decreto, dorem accipere possit. Item quod obz alienum, quo Monasterium quoddam Mediolanense premebatur, concessum, ut tres dotes ante puellarum illas soluerentur, professionem acciperent, præstita idonea cautione de restituendo, si professio non sequeretur.

- 10 Aduertendum tamen, quod de puellis, quæ educationis causâ in Monasterijs degunt, dixit S. Congregatio, non teneri Monasteria eis præstare alimenta ante regularis habitus susceptionem, non tamen eam ob causam dorem conuenientem augeri oportere, non obstante quacunque consuetudine. Vnde quocies S. Congregatio rescribit, ut puellæ seculares permittantur remanere in Monasterio educationis gratia, non intelligit id oneris imponere Monasterio, ut suppeditet illis impensas ære suo. Ideoque quantumvis pauperes puellæ sint, si minis licet pecuniarum ad victum decretum pro remissione facultatum præstare, ad aliquam certam partem conuenientem soluat, ut eorum mansio damnum non afferat Monasterio.

- 11 In vltima parte contrasacientibus excommunicationis pena proponitur, & præcipitur dorem restituere, professione non secuta, in quam tamen non ipso iure incurrunt. Quando enim à iure præcipitur aliquid sub pena excommunicationis, contrasacient non incidit ipso iure in excommunicationem, tamen potest excommunicari ab Ordinario, & ab eodem absoluti, si non referatur Sedi Apostolicæ, & in hoc decreto non intelligitur reseruata, cum non sit specificata reseruat.

- 12 Abemittibus autem ante professionem omnia restituuntur, ex quo dubitatum est, ad eos soluta ante Con-

cilium, professione morte subsequente non sequora, post Concilium ex hoc decreto repeti possit. Ex prima facie subsistit S. Congregatio, quia Concilium in hoc decreto videtur loqui quoad futurarum, nec de morientibus mentionem facit, sed simpliciter de abemittibus. Quia tamen verbum illud *abemittibus* indistinctè prolatur, videtur etiam ad præterita referri, dictum est, dorem restituere debere non solum ex hoc decreto, sed ex eo, quod nulla facta professione matrimonium spirituale sequutum non est, & ideo si ius venis, ut Concilium spectatur, dos restituenda erit, restituitur tantum Monasterio impensis, quas in alimenis fecit. Quod si nouitia intra tempus probationis discedat, dos soluta eius hæreditibus vna cum fructibus, si quos Monasterium percipit, restitui debet, deducto tamen victu, & vestitu ipsius monitæ. Dos verò Monasterio promissa pro Moniali defuncta prole, non obstantibus alimentis perfoluendis eidem, dum vivebat ob pactum iuratum, quod ei esset perfoluenda alimenta; donec dos solueretur, deberetur etiam, si pactum esset iuratum, & consuetudo immemorabilis non recipiendi.

CONSULTATIO LVII.

De exploratione puellarum, habitum regularem suscipere, & professionem emittere volentium iuxta cap. 17. sess. 25. de Regal. & de eorum libertate ad ingrediendum Monasterium iuxta cap. 18. eiusdem sess.

Cum circa professionem duo in primis attendenda sint, ætas nimirum, & spontanea voluntas, dictumque sit supra de ætate, modò circa voluntatem Sanctionum S. Concilium remedium adhibere voluit, quæ opportuna visafuit. Et primò in hoc decreto 17. agitur de exploranda virginum voluntate, determinatur tempus suscipiendi habitum, & quomodo adhibendus sit Episcopo, vel eius Vicarius ad explorandam voluntatem. De libertate autem professionis agitur in cap. 1. de his, qui v. meritis caus. sunt, ibique Doctores, in cap. 1. de Regal. & in can. profess. 204.3. ac per totam.

Hoc autem decretum solummodò de virginibus disponit, non autem de viris, & iure veteri nihil de hoc cautum reperitur. In cap. 1. de Regal. in 6. solum dicitur sufficere, quod anno decimoquinto emittatur professio. Quæ exploratio fieri debet tam in habitus susceptione, quam antequam professio emittatur. Dixitque S. Congregatio huiusmodi explorationem voluntatis ad Episcopum, vel eius Vicarium pertinere dictum fuit à S. Congregatione, etiam in Monasterijs, ipsi Regularibus subiectis, etiam si Monasteria sint in locis exceptorum inferiorum, dummodò tamen sint in Diocesi ipsius Episcopi. Nec obstat, quod puella si alterius Diocesis, cum ab Episcopo, in cuius Diocesi Monasterium est, talis exploratio fit facienda, ante crates tamen Monasterij. Quod si iusta aliqua causa subit, tunc demum in exteriori Ecclesia (ipsius Monasterij, vel alia commodiori, & non alibi).

Ex dum quæretetur, ut virginis voluntas rursus exploraretur, & quidem extra Monasterium, eam vereretur, ne Moniales ipse bona illius consequi, eam blanditijs seducerent, S. Congregatio respondit, id ad petitionem illius, qui volebat illam in vxorem ducere, non esse faciendum, sed quando aduenerit tempus professionis, si Episcopo id, quod proponitur, suscipiatur, educat eam & Monasterio, & perducit vel in Ecclesiam Monasterij exterioriorem, prout sibi magis videbitur commodum pro exploranda libera voluntate puellæ. Vnde etiam posse Episcopum censuit S. Congregatio per electum prohibere propositis penis, quas ipse iudicauerit tam contra Præfectum Monasterij, quam contra Superiores ipsarum Monialium, ne puellæ professionem emittant, nisi explorata prius illarum voluntate ab Ordinario.

Quod

- 4 Quod verò ad cap. 18. eiusdem *sess.* Vt Sanctimoniales spontanea voluntate profecti efficiantur in eo decreto tam contra cogentes, quam impediunt, ac fluentes illas non sponte ingredi Monasterium, gravissima excommunicationis sententia fertur. Idem habetur *can. vi. 32. q. 2. ex Concilio Tolentino 3. r. 10.* Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut Conuertitæ appellantur, in quibus constitutiones earum seruentur. Quæ Pœnitentes, aut Conuertitæ ex S. Congregatione possunt professionem emittere iuxta dispositionem iuris communis, eaque in Constitutionum. Et aduertendum, quod hodie tenentur ad clausuram formalem, & ad emissionem professionis votum ex decreto B. Pij V. & Gregorij XIII. nec in eorum Monasterijs possunt reponi amplius Moniales aliorum Monasteriorum, quæ sub clausura degunt correctionis causa, nec amplius egredi ipsæ Conuertitæ.

CONSULTATIO LVIII

Quid à Regularibus observandum sit, si velint habitum dimittere, aut à Religione discedere iuxta cap. 19. sess. 25. de Regula.

- 1 EX hoc capite præclauditur via, quoad fieri potest, multitudini apostatarum, & in eo comprehenditur quicunque Regularis, etiam milites S. Ioannis Hierosolymitani, ut dixit S. Congregatio, etiam si sit ingressus, & professus ante confirmationem Concilij. Nec auditur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, non autem à die, quo metus cessauerit, ex Sac. Congregationis sententia declaravit Gregorius XIII. Quod si intra quinquennium à die professionis non fuerit reclamatum, reclamans non erit audiendus, nisi aliter vim, & metum semper durasse. Poterit ergo, quinquennio elapso quis audiri, dummodò intra quinquennium reclamaverit, idque legitime probaverit.
- 2 Et causas, quas præterit, deducere debet coram Superiore suo, & Ordinario. Dictionem autem, & copulativè hic positam esse dixit S. Congregatio. Et Superior hic non Confessorius, seu Custodem Monasterij, sed eum, cuius imperium Regularis fere subiungit, *cap. si Religiosus de elect. in 6. ibique Doctores, & cap. licet de Regular. & eiusmodi causa ex S. Congregatione à Superiori poterit delegari eo modo, quo gravis causa, cap. 1. de Censura de consangu. & affinit. & Status V. ex sententia dicte S. Congregationis censuit in secunda, & tertia instantia causam nullitatis professionis esse committendam coniunctim Ordinario, & Superiori eiusdem Religionis. Et aduertendum, quod accipitur hic Superior, quando Monasterium habet, quia si Episcopus solum Superior, causa non erit cognoscenda, nisi à solo Episcopo. Et ita censuit Sac. Congregatio in Barchinonenis.*
- 3 Quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quancumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur. Si ideo proprio Monasterio ruit consistere, vel alia de causa non possunt, in alio Monasterio eiusdem tamen Religionis, & de licentia sui Superioris, reassumpto habitu, audiri possunt contra validitatem professionis censui S. Congregationi.
- 4 Nemo enim Regularis cuiuscumque facultatis vigore transferri potest ad laxiorem Religionem. Vnde S. Congregatio censuit, comprehendit Monialem professam, quæ ad laxiorem regulam transire vult, & debet se conformare regulæ, ac modo vite illius Monasterij, ad quod transferatur. Et sciendum, quod quando Moniales transeunt, non sunt sinenda secus portat primas dotis, quæ primo Monasterio acquiritæ sunt, nec eo inuito debent auferri.
- 5 Sed an liceat Regularibus transire ad laxiorem Religionem, petita tamen licentia à suis Superioribus, et non obtenta; ad parem verò, & æqualem petita, & obtenta absque speciali dispensatione Sedis Apostolicæ?

Tom. VIII.

S. Congregatio respondit, Concilium nihil novi iuris induxisse, *cap. licet, cap. superius, & cap. sane de Regular. Archiepiscopus autem Monasterium non dicitur, nisi ratione observantia, non ratione regulæ. Vnde dixit Innocentius in d. cap. sane, licet Monasterium, ubi fecit professionem, institutum fuerit in strictiori regula, & Monasterium, ad quod transit in laxiori, id tamen non est attendendum, sed quod Monasterium, modò sit strictius. Et S. Thom. 2. 2. q. 188. alias 189. ar. 8. Laudabiliter, inquit, transit aliquis ad Religionem etiam minorem, si melius obsecuetur, & ponit inter legitimas causas transferendi ad vna Religionem ad alteram declinationem Religionis à debita perfectione, quando scilicet in aliqua Religione adstrictius incipiant Religiosi remissius vivere. Et ita testantur Doctores sententiarum fuisse in signatura gratie tempore Gregorij XIII. sicut etiam non conceditur dispensatio transferendi ab arctiori ad laxiorem, ut ob infirmitatem, vel debilitatem provenientem ex observantia ipsius, cum non possit illius iustitia obsecrari.*

CONSULTATIO LIX.

An Abbates, qui in Párochos, & Párochianos iurisdictionem habent quasi Episcopalem priuatis ad Episcopum, possint suis subditis secularibus litteras dimissorias ad Ordines suscipiendi concedere non obstante Concilij Tridentini decreto cap. 10. sess. 23. de reformatione?

ET quidem ex iuris communis dispositione Abbates, & si Sacerdotalium Ordinem, & manus benedictionis susceperint, consensum & minores Ordines conferre, atque adeo dimissorias concedere possunt, non modò suis subditis regularibus per textum in *ca. Quoniam 69. d. cap. cum contrariis de stat. & qual. sed etiam secularibus, in quos habent Ecclesiasticum, & quasi Episcopalem iurisdictionem per textum in *cap. Abbates de primis, in 6.* Quem etiam de potestate laici nec conuersis, nec conuertendis intelligit Glossa in *v. quasi Episcopalem, & post Hugonem, & Archidiaconum confirmat Turcæm. in d. can. quoniam, & docuit Innoc. in rubr. de Cler. pergr. n. 3. Angel. v. Ordo 2. post lo. Andr. & Butt. in d. cap. cum contrariis. Et hanc sententiam quoad subditos regulares expressè præferunt Concilium in d. cap. 10. sed illam sustulit quoad subditos seculares illis verbis: *cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit.* Et paulò infra ibi: *aliquibus clericis secularibus, & quæ ita sustulit dispositionem prædictæ decretalis Abbates, de primis, ut lapsus declaravit Sac. Congregatio Concilij, & dixit etiam Rota coram. Seraphino dec. 983. n. 1.***

At nihilominus quancumque dispositio Concilij sit satis clara, non desunt tamen qui illam in dubium reuocent. Quidam enim exhibunt decretum d. cap. 10. sess. 23. non valere. Tum quia non derogat septime Synodo vniuersali, de qua in d. can. quoniam 69. d. Tum quia non derogat priuilegio in corpore iuris inserto, de quo in d. cap. Abbates, & vtramque derogationem putant fuisse necessariam ad illius decreti validitatem. Cum eoim sit priuilegium in iure clausum, iam non dicitur priuilegium, sed dispositio iuris communis, vbi est commune omni priuilegio in iure inserto, Loricis de re benef. lib. 2. quest. 7. num. 16. Maxime cum Alexander IV. auctor illius decisionis ibi non concedat aliquid de nouo, sed declarat dispositionem iuris antiqui. Horum autem opinionem esse falsam alibi docuimus.

Alij modestiores non audent affirmare decretum Concilij esse nullum, sed dicunt in eo non comprehendendi Abbates, qui habent iurisdictionem ordinariam in

1

Pato-

Pastoribus, & parochianis priuatiuè ad Episcopum. Ac propter huiusmodi Abbates eo decreto non obstat posse suis subditis secularibus dimissorias ad Ordines suscipiendos concedere præ ceteris opinatus est Gratian. *tom. 2. dist. foref. cap. 212.* aliique recentiores.

4. Rationes, quas adducunt, sunt huiusmodi. Primò quia cum huiusmodi Abbates habeant iurisdictionem Episcopalem, vel quasi in locis pleno iure subiectis, censetur habere facultatem concedendi dimissorias iure proprio, cum sint Ordinarii, & vices Episcoporum. *gerant secundum Glossam in Clem. 1. v. proprii de reb. Ec. clem. athen.* & latè Mandof. *reg. 2. q. 2. n. 4.*
5. Secundò adducunt decisionem Rotæ in Salamantina iurisdictionis 9. Maij 1594. coram Sethipino, in qua decidit, ut Abbatem exercent iurisdictionem ordinariam in aliquo territorio ex consuetudine immemorabili confirmata à Sede Apostolica posse concedere literas dimissorias ad Ordines suis subditis secularibus, non obstante decreto *cap. 10. sess. 23.* per doctrinam Glossæ in *cap. cum nullus §. afferentes v. v. adu. tam de tempor. ordin. n. 6.* quæ sentit, Prælatos inferiores ex consuetudine præscripta posse concedere literas dimissorias, & huiusmodi consuetudinem non censeri sublatam per posteriorem Constitutionem iuxta *cap. 1. de consuet. in 6.*
6. Tertiò afferunt simile de decreto *cap. 20. §. Ad hoc sess. 24.* in quatuor tantum fuerit, vt causæ matrimoniales, & criminales non inferiorum Prælatorum iudicio, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquuntur, tamen non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem in loco, exclusi Episcopi, vt S. Congregatio declarauit. Et alia multa idem Gratianus congerit pro auctoritate eorumdem Abbatum.
7. Addo, quia Concilium solum disponit, non licere Abbatibus, Capitulis, & alijs Prælati existentibus intra diocesim Episcopalem, qui propter exemptionem nullius diocesis dicuntur, & cætero conferte minores Ordines, aut pro his, & alijs maioribus suscipiendis dimissorias concedere. Sed Abbates, qui habent diocesim separatam cum territorio, non dicuntur esse intra diocesim Episcopalem, immò extra illam. & ac per consequens Concilium illos non comprehendit.
8. Denique quia ita, articulo ad partem examinato in fauorem Abbatum exemptionum, habentium territorium separatam, & à territorio Episcopali omnino distinctum, decidit Rota in Causæ collationis Ordinum 26. Iunij 1654. coram Vercipio per hæc verba.
9. Fuerat olim ab Ordinato Causæ excitata quæstio contra Abbatem Sanctissimæ Trinitatis sub Congregatione Cassinensi, ac indistincto D. Benedicti militiam, & de minoribus Ordinibus, ac dimissoriis literis concedendis, quæ idem Abbas personis secularibus, ac suæ territorij iurisdictioni supplicitis conferre ac respectu per ipsi expedire consueuerat, vt alibi possent minoribus Ordinibus initiari, quorum quippe collatio duntaxat locorum Ordinarij reueratur ex dispositione S. Concilij Trid. *sess. 23. de reform. cap. 10.* & Abbatibus, licet exemptis, ac nullius diocesis interdicatur.
9. Ad eisdem proinde Abbatis instantiam super manifestationis articulo per me propositio dubio Domini mandauerunt, vt super ipsius bono iure consulerem etiam ad effectum manifestationis, quod eundem foret, non autem Ordinatum Causam hodie Domini responderunt. Licet enim à Conciliaris dispositio à collatione Ordinum excludat Abbates, vt comprobant moderus Romanus *disp. for. cap. 791. num. 2.* cæterique relati per Barbof. *de off. & potest. Episcop. lib. 3. n. 7. & 11. & alleg. 7. num. 7.* eaque sub irritate decreto à S. M. Pio V. confirmata, adus quousque possessionis hæcenus exercitos irritet, atque annuller, vt dixit Rot. in Leodiensibus beneficiis 22. Maij 1643. §. cum eorum resynans, & in Gerundensibus

Capellanis 27. Ianuarij 1665. coram R. P. D. meo Bichio, & in Mediolanensibus Ciriliariarum 17. Maij eiusdem anni §. non quare obstat coram R. P. D. meo Puntierio, non tamen admitterit, quoties, vt in proposito casu, omnimoda diocesis exemptio concurret, ac iurisdicchio quasi Episcopalis competat Abbati, qui territorium ab Episcopali penitus distinctum, ac separatim obtinet. Tunc enim inter huius territorij fines diocesis nomen auius iuxta Glossam singularem in *Clem. 1. §. volumus, v. à diocesis de for. iur. c. 20. ibique notata à Cardin. num. 2. v. quarto quare, Abb. num. 17. Felin. in cap. olim 18. in princ. de præscript. cæterique relati per Lotter. de reb. benef. lib. 1. q. 24. num. 32. Rot. dec. 207. num. 5. in fin. p. 1. & dec. 619. p. 4. dm. & dec. 324. num. 1. in fin. p. 1. recent. & coram Andrea dec. 64. num. 5. in Auellana iurisdictionis 4. Iulij 1646. in §. qua. in casu propositi coram Em. D. Cardinali Orthobono. Et minores proinde ordines subditis suis, non obstante dispositione Concilij, poterit successivè conferre, vt tradit Campanil. in *ausp. iur. can. cap. 8. num. 4.* Modern. Caspen. *controu. for. lib. 2. cap. 46. n. 19. & cap. 67. num. 28.* modern. Roman. *discep. for. cap. 212. num. 3.* Scaly plates, quos refert, & legitur Barbof. *de off. & potest. Episcop. alleg. 7. num. 8.* Rot. in adducta Anellana iurisdictionis 4. Iulij 1646. coram Em. D. Card. Orthobono. Et ita distinguendo declarasse S. Congregationem Em. Dom. Cardinalium claudum S. Concilij Tridentini Interpretum sub die 8. Aprilis 1641. firmat idem Barbof. *ad sess. 23. cap. 10. num. 8.* Prout etiam idem fuisse dignoscitur S. Congregationem Episcoporum, ac Regularem in fauorem Prioris Monasterij S. Stephani del Bosco sub Congregationis Cassinensium vesillo militantis, dum sub die 18. Iunij 1654. reuocata primitus suspensione de antecedenti anno 1631. eidem fada, facultatem attribuit, vt litteras dimissorias subditis suis secularibus pro sacris Ordinibus subeundis posset expedire; quia ex decisionibus Rosalibus editis coram Andrea, comprobauerat monasterium ex donatione Apostolica separatam territorium obtinere, & iurisdictionem omnimodam consueuissintus subditos etiam seculares exercere, vt refert Nouar. in *lucern. Regal. in v. ordines monerum num. 7. & 8.* Barbof. in *sum. Apostol. dec. collect. 1. num. 21.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3. disp. 2. q. 25. num. 3.* quod sanè decretum reuocatum primum Pontificio diplomate postmodum S. M. Vrbanus VIII. approbasset, ac confirmauit, vt constat ex data in *sum. num. 5.**

Territorium autem separatam Abbatem Sanctissimæ Trinitatis obtinere, necnon Ecclesiasticam iurisdictionem omnimodam à quousque alterius Ordinarij immunem, ibidem exercere, comprobant quatuor testes per annos quadraginta de visu deponentes, sequæ à maioribus suis audiuit abque eo, quod vnuquam auditum fuerit in contrarium, & de publica voce, ac fama per verbum fuit, & est, concursus ad parochiales eundem videlicet Abbatem indixisse, Synodos congregasse, & consueuissint Clericos coercere, necnon Ordines conferre, ac dimissorias literas expedire, cæteraque ius diocesanum præferentia persequi, ac coalescenter attestantibus de præscripti Abbatis immemorabili iuxta requirunt per Glor. in *cap. 1. de præscript. lib. 6. v. aduertit Alex. conf. 16. num. 1. lib. 5. Rulin. conf. 66. num. 22. lib. 3. Honded. conf. 79. num. 36. lib. 1. Rot. dec. 445. num. 2. cum fegge. 1. res. & coram Gregorio dec. 196. num. 1. ibique.*

Add. num. 3. & in Beneuentana iurisdictionis 13. Maij 1653. in §. nec magis coram R. P. D. meo Zarac. Ex qua separatam potuit territorium acquirere secundum Abb. in *cap. audis num. 7. de præscript. vbi contrariam Offensis opinionem teigit in cap. Cum contingat num. 1. de for. compes. Lotter. de reb. benef. lib. 1. q. 24. num. 206. Rot. in Beneuentana iurisdictionis 13. Maij 1654. d. §. nec magis, & in Salisburgensi, seu nullius iurisdictionis 26. Iunij eiusdem anni coram Reuendiss. Tartacensis. Hæc autem immemorabilis ex actibus ab eisdemmet testibus recentibus, ac legitimis documentis comprobatis præferentibus*

bus iurisdictionem ordinariam, ac legem diocesanam vires affuit, ac robur. Ad hanc enim spectare digoscitur Congregationem Synodi, vt aduertit Barbol. *de offic. & potest. Episc. alleg. n. 8.* Rot. dec. 619. n. 2. p. 4. des. 4. des. 403. n. 13. p. 7. rec. Nec non etiam iurisdictiones concursuum ad parochias, vt aduertit Patil, *de resignat. benef. lib. 8. p. 9. n. 98.* Garz. *benef. p. 3. cap. 2. n. 136.* Ceterique relati per Barbol. *de offic. & potest. Episc. alleg. eo. n. 42.* Rot. dec. 302. n. 13. p. 7. rec. Huc quoque debet referri deputatio Vicarii, visitatio, ac Clericorum successus correctio, vt notat Barbol. *de offic. & potest. Episc. in compend. p. 2. num. 55. & alleg. 74. num. 2.* Tum denique administratio Sacramenti Chriftatis, ac minorum Ordinum collatio ad textum in *can. presbyteri de consecr. d. 4. & in cap. quanto de consecr. & notata Barboise de potest. Episc. alleg. 3. & alleg. 30. num. 1. & 4.*

- 11 Ad eligendum etiam hanc qualitatem territorij, omnino separari, atque distincti, nec non dissolui legem iurisdictionis, ac diocesis, & ab eodem Ordinario abdicari, aliqui ex Dominis proponebant Monasterium Causense, ac ipsius Ecclesiam olim Bonifacii Nonom Pontificem erexisse in Cathedralem, de anno videlicet 1394. attribuit successus Episcopo locis omnibus, accipiens ab eodem Monasterio tunc possessis, vt constat ex literis datis in sum. oum. 15. que postmodum loca, ac oppida Alexandrum Sextum, ac Iulium Secundum Pontifices vna cum iurisdictione Episcopali attribuisse eidem Monasterio, quod post suppressionem cathedralitatem Congregationi Cassinensi annexat, atque vniueris, vt probatur in literis datis in sum. num. 16. & 17. Hinc enim Monasterium praefatum esse nullius, licet ipsius territorium alicuius Episcopatus limitibus circumdaretur, probat textus in *clen. 1. §. volumus v. diocesanas de for. comp. & notant ibi communitati Doctores, quos sequitur, a fuit Roa in Calaguriana, seu ouillis iurisdictionis 17. Februarij 1608. coram Ottenbergio, relata per Tambur. *de iur. Abbas. tom. 3. dec. 48. num. 7.* Ad arguendum vero legem iurisdictionis, ac diocesis ab eodem Monasterio dissoluiam perpendebant indultum Urbani Secundi ab anno 1092. attributum Abbati super iure exercendi spiritualia, ac pontificalia in locis omnibus, ac oppidis tunc in Monasterij posse constitutis, eisdemque in posterum deferendis, excepta duntaxat collatione sacrorum Ordinum, chrisimatis consecratione, & consecratione Basilicarum, atque Altarium, pro quibus exercendis quicumque possit Episcopum sibi bene visum conuocare, & adsumere, vt constat ex pontificio ipsius diplomate, datum in sum. num. 21. Ita, quod ab Ordinarij iurisdictione Monasterium arguatur exemptum, vt ponderauit Rot. in vna Rossaensis exemptionis 20. Aprilis 1640. in §. *Præterea sua consideratum* coram Reuerendissimo Salamantino, sequendo Glossam in *cap. vlt. v. permissum de penit. & remiss.* ac doctrinam Innoc. in *rubr. de Cler. perger.* Quinimo abdicant quicumque legem tum diocesis, tum iurisdictionis ab Ordinario, & Monasterium ab vtraque exinde solum, firmat Lotet. *de re benef. lib. 1. §. 24. sub n. 135.* Barbol. *de potest. Episc. alleg. 105. n. 65.* quos alij præterea recentibus sequuta fuit Roa in vna Montis Cassinensis iurisdictionis 23. Martij 1651. in §. *secundo quod chrisima* coram R.P.D. Bichio. Exinde vero nec dici posse censetur ipdem Domini virtutem immemorabilem exclusam, dum præscriptum, ac privilegium non aduersantur ad inuicem, sed famulantur, adeoque potest virtutem deduci, & allegari, ac textum in *cap. auditus de prescript. cap. cum persona* ibique Gloss. in *v. monast. de priuileg. in 6. Lanar. com. 94. n. 2. & 2.* & alij relatis iuribus respondit Roa in Tolitana decimarum 16. Martij 1648. in §. *exhibito* *veris privilegiorum* coram R.P.D. Celio, vbi quod ad maiorem cautelam priuilegia censentur exposta, & in Astoricensi decimarum 1. Iulij 1612. in §. *aduerserunt* coram R.P.D. Bichio. Ex propterea iure merito Sacra quoque Congregatio Concilij ab antiquo declara-*

uit, Abbatem hunc habere omnimodam iurisdictionem Episcopalem, & proprium territorium, inque congregandi Synodum, iudicandi concursum, & Sacramentum Chriftatis conferendi, quæ declaratio fuit confirmata à S. M. Sixto V. & desuper expeditæ fuerunt literæ confirmatorie sub fel. rec. Gregorij XIV. sum. n. 6.

Ex quibus bonum ius ipsius Abbatis desumi possit Domini censuerunt, nec oon etiam ex pluribus collectionibus minorum Ordinum ab ipso paratis, ac dimissorialibus literis ad fauorem subditorum expeditis, exhibitis in sum. n. 1. & 2. de eisdem possessione consistere, in qua manutentionem pariter decreuerunt ex dispositione textus in §. *retinenda infest. de interd. l. vn. C. vbi possid. l. 1. §. hoc interd. ff. cod. tit. Meocho, *derotin. remad. vlt. num. 16.* Rot. decif. 242. num. 1. p. 7. rec. Etia altera tantum parte, &c. Hactenus Rota Romana.*

Idipsum post S. Concilium adstruit Sanchez *lib. 7. p. 13. confil. moral. cap. 1. dub. 21.* vbi post plura concludit, decretum Concilij Tridentini d. cap. 10. *seff. 23.* loqui solum de Abbatibus, & Praelatis non habentibus plenam iurisdictionem Episcopalem, quibus competit ex iure communi dare dimissoria, sed de quibusdam, qui abique hac plena iurisdictione, non ex vi iuris concursus, sed ratione alicuius specialitatis priuilegij, vel præscriptiois reuerendas concedebant. Et ita bodie post Tridentinum alii, plures Abbates, & Abbas de Alcala la Real, & alij illas conferunt, non obstantes dicto decreto, & multi Episcopi illas admittunt. Ex sic quod post Tridentinum possint prædicti Abbates reuereandas concedere, tenet Aragon. 2. 2. q. 88. ar. 13. *vers. quarta conclusio*, vbi id posse supponit, & Heortique *lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 23. num. 3. in com. l. 7.* videtur censere esse probabile, dicit enim esse item sub iudice, an possint.

His tamen non obstantibus, reuendum est, Abbates huiusmodi nequaquam posse post S. Concilium Tridentinum suis bodicis secularibus literis dimissorias concedere. Vt id clarissime constat, proferenda sunt verba dicti cap. 10. *seff. 23.* que sunt huiusmodi: *Abbatibus, & alij quibuscumque quantumvis exemptis non liceat in posterum intra fines alicuius diocesis conferre, nisi ipsi nullius diocesis, vel exempti esse dicantur, eorumque, qui regulari subditus suis non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre, nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quacumque etiam Ecclesiarum Cathedralium literas dimissorias aliquibus Clericis secularibus, vt ab alijs ordinantur, concedant, sed horum omnium ordinatio, seruatis omnibus, quæ in huius Sanctæ Synodus continentur, ad Episcopos, intra quarum diocesis fines existant, pertineant, non obstantibus quibuscumque priuilegijs, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus.*

Per hoc decretum confirmatur dispositio cap. *Abbatibus §. necesse de priuileg. lib. 6.* & ampliatur, vt notum modo procedat in Abbatibus, sed etiam in alijs quibuscumque exemptis, etiam nullius diocesis. Restringitur vero, quatenus per illum textum Abbates poterant conferre tonsuram ipsam, in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem iurisdictionem obtinent, sed post Concilium requiritur, quod tonsurandi per Abbates sine illoium subditi, non solum ratione iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed etiam vt sint Regulares. In his autem casibus, in quibus Abbates possunt de iure communi, vel ex Concilio tonsuram, & minores Ordines conferre, intelligendum est, si modò fuerint benedicti, & Presbyteri, d. cap. cum coniungat de ar. & qual. Et cum hoc decretum ex S. Congregatione intelligatur tam de Praelatis regularibus, quam secularibus exemptis, & ordinariam iurisdictionem habentibus respectu Clericorum secularium subditorum, Archimandritam Ordinis S. Basilij, habentem plenam iurisdictionem in suos sub-

subditos, & Præpositum Pifcenſem, ordinariam iuriſdictionem habentem, ſuper & populum, & territorium ſibi ſubditum, à quoquo alio diſtinctum, & Leonis privilegium de ordinandis ſubditis quoad maiores, Clericos ſecularibus, ſibi ſubditis non ordinis conſerre, nec dimiſſorias concedere poſſe dictum fuit, cum huiusmodi Clerici quoad Ordines, & dimiſſorias Episcoporum, intra cuius fines Prælatorum Eccleſiæ ſunt, iuriſdictioni ſubiſcuntur, de quo ſi non conſtet, aut liſetur, & ſic intra nullius fines exiſtant, non excluſio Episcoporum lingant, ad viciniorum talis facultas devolvitur, & vicinitas ex Eccleſiæ, non territorii attendenda eſt.

- 16 Idem decidiſſimè de Archidiaconis ratione ſui diſtrictus, & de Capitulis, quæ in aliquo territorio iuriſdictionem præſtat, ad Episcopum habere, eidemque ſubiſci legi dictum fuit poſt longam diſcuſſionem Monafterium Caſſinenſe, & Cævenſe, non obſtantibus privilegijs, & quod habeant territorium diſtinctum à quacumque dieceſi, quod fuerint dieceſes, quod habeant immemorabilem viam mitræ, & baculi, & vitæque iuriſdictionem pleno iure, & quaſi Episcopalem. Et Cardinali Urbinate, obſervanti Abbas in Caſtro Durantis, nullius dieceſis, nec intra fines alicuius exiſtentis, exemptas, quarum Commendatarij ſubditis literas dimiſſorias concedere, ordines conſerre, & Sacramentum Conſecrationis adminiſtrare conſueverant, ſi fuiſſent Episcoporum, aut alij Episcopis demandare id ipſum ſervandum neceſſarium fuit, niſi Regulares ſubditi ſint. Abbatibus, & perpetuo Commendatario Monafterij S. Mariz Ordinis S. Benedicti nullius dieceſis, à iuriſdictione Episcoporum exempto, & Sedi Apoliſice immediatè ſubiecto, cui etiam ex privilegio Apoliſtico commiſſa fuit cura, regimen, iuriſdictio, & omnimoda adminiſtratio dicti Monafterij in ſpiritualibus, & temporalibus cum poteſtate eiſdem Monafterij perſonas corrigendi, caſtigandi, & viſitandi propria auctoritate, cum iam ſit decidiſſimè Superiores Regulares dimiſſorias ad Ordines concedere poſſe Regularibus ſibi ſubiectis, ſi conſtat Monafterio, & de Monachis ſpeciali privilegio à Sede Apoliſtica facultatem concedendi dimiſſorias perſonis regularibus dicti Monafterij pro omnibus Ordinibus nominare eſſe tributam, licere dimiſſorias literas concedere dictum fuit.

- 17 Occaſione autem Gubernatorum Eccleſiæ Lauſertanæ, qui ante Concilium concedere dimiſſorias ad Ordines beneficijs illius Eccleſiæ conſueverant, ſtatutum eſt nec Gubernatoribus, nec Dignitatibus talem facultatem concedendi habere. Conſtat ergo Abbates, & Prælati inferiores oſſo modo poſſe dimiſſorias ad Ordines concedere, ſed ſi hi ſint intra fines alicuius dieceſis, ſubditi eorum ab Episcopis, intra cuius fines ſunt, dimiſſorias accipient, ſi verò ſint nullius, ab Episcopis vicinior. Adhærendum tamen, fuiſſe decidiſſimè ex hoc decreto non tolli ſubſtantiæ.

- 18 Poſtea autem concedendum huiusmodi dimiſſorias eſt ſuſpenſio officiij, & beneficii ratione iuriſdictionis ſpiritualis, non autem temporalis, & hac ſuſpenſio omniſſo ſapere relaxare poterit, & cum talis ſuſpenſio non poſſit ex delicto occulto provenire, quandoquidem actus dimiſſorias per publicas literas, & Notarij ſubſcriptionem fieri ſolet, Episcopos vigore cap. 6. ſeſſ. 24. Concilij Trid. quoad eam nunquam diſpenſare poterit. Sed cum Vicarij Capituli, qui ſede vacante literas dimiſſorias ad Ordines conſecrunt intra duos meſes à die vacationis, & ſi, cui conſecræ fuerunt, eſſi viſus non fuit, incidit in poſtam dicti decreti cap. 10. ſeſſ. 23. de refer. & inciditſe fuit dictum. Nam quoad cooſcedentem, per quem non ſtetur, actus fuit perfectus.

- 19 Sed audiamus D. Fagnanum in cap. Significati de officio Archid. in v. 17. qui rem hanc ſuſe, & accuratè reſpondet. Ille igitur ſic ait, Decretum Concilij Tridentini in d. cap. 10. ſeſſ. 23. cum ſtatuat, ut Abbatibus,

& alijs quibcuſque intra fines alicuius dieceſis conſiſtentibus, etiam ſi nullius dieceſis, vel exempti eſſe dicantur, non liceat cuicumque, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, conſecrare, vel minores Ordines conſerre, nec literas dimiſſorias concedere, aperte includit Abbates, & inferiores illos, qui iuriſdictionem quaſi Episcopalem, & ordinariam habent.

Nam ſi ſequamur opinionem Archidiaconi, & Io. Andreæ aſſerentium, inferiorem Prælatum poſſe præſcribere territorium ſeparatum à dieceſi Episcoporum, ſi ſequamur opinionem Offienſis, & Antonij de Burro exiſtimantium, non eſſe poſſibile, ut inferior acquirat territorium ut ſeparatum ab Episcopis ita, ut faciat caput in eadem Civitate, ſeu dieceſi, ſed ad hoc requiri privilegium Pape, qui ſolus poteſt hoc concedere, ut per Abb. in cap. Cum contingat mon. 12. de ſer. comp. illud tamen certifiſſimum eſt, ad conſtituendum Prælatum in ſtatu nullius dieceſis, ſiue ex immemorabili præſcriptione, ſiue ex privilegio, neceſſariū requiri, ut habeat iuriſdictionem Episcopalem in Clerum, & populum, excluſio Episcoporum, per hoc enim inferior efficitur Ordinarius cum territorio ſeparato à quacumque dieceſi, ut tenet Gloſ. in Clem. 1. 6. Valemus in v. dieceſani de ſer. comp. Gemin. poſt Ioan. de S. Georgio in cap. 2. col. 4. atque ibi etiam Anchar. ſub num. 10. lib. 6. Gloſ. pragmatice ſanctioſis art. de annuis v. in dieceſi. Tunc enim territorium ſeparatur à dieceſi Episcoporum, & ſit proprium Abbatis, quoad privilegium nedum eximit, ſed etiam tribuit iuriſdictionem ſecundum ſuoſ. And. in cap. minoris circa med. de ſer. comp. in cap. poſt ſeſſ. 24. de ſer. comp. Abb. in cap. Sicut vult de excoſ. Prælat. & in Clem. dieceſani de vit. & honeſt. Cler. Rot. dec. 207. in fin. p. 2. dicit. Quamobrem dum Concilium decreverit, ut Abbatibus etiam nullius dieceſis, non liceat toſorum, & minores Ordines conſerre, vel dimiſſorias concedere, niſi ſuis ſubditis regularibus, perinde eſt, ac ſi expreſſe id prohibuiſſet Abbatibus, iuriſdictionem ordinariam, & Episcopalem habentibus privatiue ad Episcopos. Idem enim omnino important eſſe nullius dieceſis, & habere proprium territorium ſeparatum à dieceſi Episcoporum ſecundum Gloſſam prælegatam in d. Clem. 1. de ſer. comp. & ibi Cardinalem in l. 4. num. 2. linol. 238. Vital. 4. & Abb. 15. territorium verò ſine omnimoda iuriſdictione privatiue ad Episcopum ab inferioribus Prælatibus acquiri non poteſt ſecundum Geminianum, & alios ſupra citatos.

Non obſtat decilio Rotæ in caſſa Salamantina iuriſdictionis. Nam præterquam quod loquitur in ſuo ſpeciali caſu conſuetudinis à Sede Apoliſtica confirmatæ, vltimus cum de illa actum eſſet in Sacra Congregatione, & competum eſſet, eam non eſſe conſuetudinem decretis Concilij Tridentini, & declarationibus hac de re editis, S. Congregatio, facta relatione Sanctiſſimo, inſiſtit, eam non imprimi. Vnde factum eſt, ut decilio illa non habetur inter decitiones impreſſas Cardinalis Seraphini. Neque applicatur doctrina Gloſſæ, quod conſuetudo Abbatus concedendi dimiſſorias non conſtat ſublata per poſteriorem conſtitutionem. Siquidem Concilium in fine dicti cap. 10. ſeſſ. 23. expreſſe derogavit non ſolum privilegio, ſed & conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Vnde ſiue hæc facultas competat Abbati iure ordinario, ſiue iure ſpeciali privilegio, aut præſcriptæ conſuetudinis, iudiſtinctè ſublata fuit à Concilio per prædictam generalem derogationem, Bartol. in extra. aug. ad reprimendum in v. non obſtante in fin. num. 13. Bald. poſt Cynum in l. fin. C. ſicentia in v. vel viſ. publ. Feder. de Sen. conſ. 47. num. 2. Alex. conſ. 132. num. 8. lib. 4.

Ruſſus non obſtat, quod in decreto cap. 20. §. 22. Adhuc ſeſſ. 24. ex ſententia S. Congregationis non comprehenduntur Abbates nullius dieceſis, facultatem habentes ante Concilium cognoscendi de caſſis matrimonialibus, & criminalibus in ſuas ſubdit.

subditos, & omnem iurisdictionem. Siquidem decretum illud loquitur per alia verba, quam loquitur decretum cap. 10. *seft. 23.* Nam in dicto *Ad huc*, Concilium prohibet, ne huiusmodi causae Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio relinquantur. Quae quidem verba non conveniunt Abbatibus nullius diocesis, qui habent dignitatem excellentem, & primum post Pontificalem. Bald. in cap. *pauperis in glof. v. superiores de offic. deleg.* & loquitur in *causis* cap. 4. *Lap. ad leg. 84. n. 15.* per textum in *causis* quod concept. 16. g. 7. Maxime si sint Abbates habentes iurisdictionem ordinariam, & episcopalem priusquam ad Episcopos per doctrinam. Abb. in *Clem. disceptans de vot. & benef. Cler.* ubi determinat, etiam in materia noua, & infertur praedictum, appellatione diocetana venire inferiores habentes supra dictam iurisdictionem.

- 23 Nec refragantur illa verba dicti *Ad huc*, & aliorum inferiorum, quae videtur comprehendere omnes Praelatos Episcopos inferiores, Glof. in cap. *Cum ab Ecclesiis in v. Ecclesiastica de offic. ord.* Quandoquidem dictio illa *aliorum* importat omnimodam similitudinem ad episcopum secundum Bald. in *l. si quis in d. C. de seru. fugit. & in l. communi c. 4. in prin. C. de Episc. & Cler. Bartol. in *l. sed & is probat in prin. col. 1. de excus. tur. Ber. conf. 41. n. 10. vol. 1.* Sed supra expressi fuerant Decani, & Archidiaconi, qui sunt inferiores Episcopis, & quoad legem iurisdictionem, & quoad legem diocetanam, & quoad obedientiam, quam illis praestare tenentur. Eiusmodi enim inferiores, utcumque exempti, quamvis non sint de diocesi, sunt tamen in diocesi, Cardinal. in *Clem. 2. §. simul n. 4. de prin. Rot. dec. 207. n. a. p. 2. d. u.* Ergo illa verba, *aliorum inferiorum*, non comprehendunt Abbates, de quibus agitur. At decretum dicti cap. 10. *seft. 23.* differt verbis loquitur de Abbatibus nullius diocesis, quia illi non sunt, quam habentes iurisdictionem ordinariam in Clerum, & populum, exclusi Episcopis, ut ostensum est supra. Merito de vno decreto ad aliud non est facienda illatio, *l. Papinianus excus. de minor. Praeterea* verba quae inter illa in Concilio aliae etiam differunt constituantur, & in specie dicti *Ad huc* non comprehendit inferiores habentes facultatem cognoscendi causas matrimoniales, & criminales ex immemorabili consuetudine, vt S. Congregatio censuit. At cap. 10. expressit suffulit praerogationes, & consuetudines, etiam immemorabiles.*

- 24 Denique non obstat illa verba dicti cap. 10. *intra fines alicuius diocesis existentibus*, quae à contrario sensu videtur innuere, vt si locus nullius diocesis omnino extra fines cuiusque diocesis exsistat, non sit locus prohibitioni Concilii. Nam respondetur, ea verba habere alium sensum. Tantum enim important, vt si locus nullus sit intra fines alicuius diocesis, ordinatio Clericorum, & concessio literarum dimissorialium speciet solummodum ad Episcopum, intra cuius diocesis fines idem locus situs est iuxta terminos dicti cap. 10. Quod si locus sit omnino extra fines, non sequitur à contrario sensu, vt ad nullum Episcopum id ius pertineat. Eo enim casu hoc ius ex sententia S. Congregationis competit illi Episcopo, cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, & qui potest eundem locum visitare iure delegato ad praedictum cap. 10. *seft. 23.* per quod declaratur decretum dicti cap. 10. *seft. 23.* vt laet ostendit idem Fagnan. in cap. nullus n. 10. de paroch.

- 25 Itaque nullus Praelatus inferior regularis, aut secularis hodie reperitur, cui liceat tonsuram, & minoris ordinis conferre personis secularibus, tamen omnimodam iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, ac etiam temporalem habeant in Clerum, & populum, exclusi Episcopis, & sine illorum iurisdictione sit intra fines alicuius diocesis, sine extra. Nec scio quemquam post Concilium obtinuisse super hoc privilegium à Sede Apostolica; sed nec quicumque eorum circumscriptis privilegiis post Concilium dimissorias ad Ordines suscipiendos concedit cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit. Vnde S. Con-

Tom. VIII.

gregatio olim declarauit, nec Abbati Cassinensi, nec Cauensi, nec Farfensi, nec Sublacensi, nec Castri Duranti, hodie Vrbanae, nec Nouanulano, nec S. Laurentij in Campo hanc facultatem competere; quamvis Abbas Cassinensis cum praetenderet per suppressionem Episcopatus se remansisse in propria diocesi, ex sententia S. Congregationis id obtinuerit ex privilegio Sixti V. & Abbas Monasterij Cauensis, in cuius territorio, & ex cuius redditibus Ecclesia Cathedralis Cauensis erecta fuit, cum praetenderet se posse dimissorias concedere in vim concordiae, seu patetis in lumine erectionis ante Concilium à Sede Apostolica confirmati, obtinuerit super hoc indultum à Paulo V. ex ipsius S. Congregationis sententia.

Concedunt quidem praedicti, & alij similes Abbates 26 literas testimoniales, seu commendatorias, quas lo Andreas appellat pacificas in cap. *fraternitatis n. 2. de Cler. non resid.* Idque praebuit multis occasionem erroris, existimantibus praedictos Abbates concedere literas dimissorias ad Ordines, cum tamen non concedant, nisi diocesis commendatarias, in quarum vim, cum iurisdictionem non conferant, sicut dimissoria, non licet alieno Episcopo quemquam ordinare, vt censuit S. Congregatio. Ideoque cum Archimandrita Messanensis in literis testimonialibus vteretur verbo *Admiramus*, faceret mentionem de Ordinibus, quodque proclamaui procedere, praetendereque se non esse comprehensum decreto Concilii, eo quod non modo esset nullus, sed etiam extra fines diocesis Messanensis. Item cum Archiepiscopus conquireretur, quod ex literis Congregationis Episcoporum Archimandrita deberet attestare de qualitatibus ordinandorum, de valore beneficii, &c. Sanctissimus iussit, omnia reduci ad formam decretorum Congregationis Concilii. Quae omnia patebunt ex subiectis resolutionibus ipsius S. Congregationis, quas plenè idem D. Fagnanus adducit.

Ex primò Cardinalis Farnesius obtinens in Commendam Abbatem S. Zeni, & Farfe, in quibus habet inra Episcopatus, dabatur, an possit dimissorias ad Ordines concedere. S. Congregatio respondit, non posse. Laet. die 26. Ianuarii 1633. hoc facultas fuerit concessa Cardinali Barberino, sicut etiam facultas facienda concessit, ut habetur in registris S. Congregationis Episcoporum 26. Aprilis 1641.

Item Episcopos Olenensis petiti declarati, an cap. 10. 28 *seft. 23.* prohibens Abbatibus concedere dimissorias, habeat locum in habentibus usum mitrae, & baculi, S. Congregatio censuit Episcopo referendam ex decreto Concilii cap. 10. *seft. 23.* nulli Abbati licere quicumque privilegio suffulto concedere alicui clerico seculari literas dimissorias etiam ad Ordinarium directas.

Item instante Cardinali Medius declarati, an ipse 29 *se.* uti Praepositus Pratenfis possit concedere suis subditis secularibus dimissorias ad Ordines, & sic an cap. 10. *seft. 23.* procederet etiam in Abbatibus secularibus exemptis, & ordinariis iurisdictionem habentibus? S. Congregatio censuit, Praepositum Pratensem ex Concilio cap. 10. *seft. 23.* non posse dare dimissorias suis subditis secularibus, siquae dictum cap. 10. intelligi tam de secularibus, quam de regularibus respectu clericorum secularium.

Ad haec, dabante Praeposito Pysienfi, habente in 30 suis subditis quasi Episcopalem iurisdictionem, an eos possit ordinare quoad minores Ordines, literasque dimissorias quoad maiores eisdem concedere iuxta privilegium ex concessum à Leone, praeterea cum habeat populum, & territorium, à quocumque alio distinctum? S. Congregatio censuit, non posse.

Item proposito dubio, an Episcopus, cui commendatum est Monasterium exemptum, possit sibi seculares subditos ratione dicti Monasterij ordinare, non obstat cap. 10. *seft. 23.* S. Congregatio censuit, non posse, quia ordinaret eos subditos, tanquam Abbas, non tanquam Episcopus.

Vicinius cum Terra Putiniani nullius diocesis iuris-

I 3 dictio.

CONSULTATIO LX.

ditioni Hospitalis S. Iohannis Hierosolymitani in tem poralibus, & spiritualibus subesse, dubitavit, a quo possunt ordinari homines dicti loci, & an teneantur adire Episcopum Adalunum, qui cum obtinere dictum Hospitalis super iurisdictione spirituali dicta Terra litigat? S. Congregatio censuit, facultatem hanc relinquendam viciniori Episcopo, si melior intra cuius diocesim fines consistant, & viciniora attendi Ecclesie, non territory, ut aliis deservit, super cap. 9. §. si. 24. nec habendam esse rationem Episcopis litigantibus.

- 33 Item Episcopus Mariscanus dubitavit, an possit visitare Oppidum Cavesem, in quo Congregatio Cassinensis utramque iurisdictionem exercet, & hominibus eius Oppidi literas dimissorias concedere? S. Congregatio censuit quoad cap. 10. §. 23. dimissorias dandas esse a solo Episcopo, sed quoad cap. 11. §. 25. de Regular. cum Monacho in eo Oppido utramque iurisdictionem spirituales, & temporales exercerent, non posse Episcopum visitare.

- 34 Rutius Cardinalis Pribus, obtinens Abbatias S. Laurentii in Campo, & Cassis Durantis nullas diocesis intra fines alius diocesis non consistentes, exemptas, quarum Commendatarii subditi literas dimissorias concedere, & ordines conferre consueverunt, dubitavit, an eadem, & iste fructus possit? S. Congregatio censuit, non posse, sed hoc in spectare ad Episcopum, intra cuius diocesim fines Abbatias consistant, & si intra nullas fines existant, vel id non consistat, ad vicinorem, nisi Regularis subditi sint.

- 35 Item censuit, Abbatem regularem nullas diocesis intra aliquas diocesis fines non consistentes, territorium separatum, & utramque iurisdictionem habentem in Parochia, & parochianos, habere etiam ipsi aneant remotionem Episcoporum d. Sede Apostolica confirmatam, non posse minores Ordines Clericis secularibus conferre, nec dimissorias concedere, sed barum concessionem spectare ad Episcopum vicinorem, non autem ad Episcopos, quoservant.

- 36 Denique addam & ipse hoc decretum eiusdem S. Congregationis Concilii. Sacra Congregatio Cardinalium, Concilio Tridentini Interpretum censuit, Priorem, Abbatem, aliumque Episcopum inferiorem, etiam si iurisdictionem ordinariam, qualem Episcopus habet, non posse literas dimissorias suis subditis secularibus concedere, sed id pertinere ad Episcopum, intra cuius diocesim fines consistant, vel si nullas diocesis fuerint, ad vicinorem Episcopum, ad cuius spectare eisdem personis ordines conferre, atque ad hanc Ordinem collationem, ubi promouendos qualitatibus requisitis idoneos esse competeret, deventus posse, etiam ab ipse testamento, & fide eorum Superioris. Quod si Episcopus maluerit ipsius Superioris testimonium, & fidem ante collationem ordinem requirere, debere videri eas dare Episcopo requirenti. Ad dignoscendum vero, quis sit vicinior Episcopus, attendendum esse vicinioratem Cathedralis Ecclesie, atque Abbatie, Prioratusque, non autem territorii. Plane nulli Episcopo licere in locis Abbatie, Prioratus, alteriusque loci nullius, rite aliquos ordinare suis subditis, vel alias literas dimissorias suorum Ordinariorum habentibus, nisi de licentia Abbatie, vel Prioris, qualem Episcopalem iurisdictionem habentis.

- 37 Hoc ipsum etiam declaravit sepius S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, quod censuit subditi nullius diocesis non posse concedi dimissoria a Prelato loci, vel eius Vicario, immo neque a Vicario Apostolico, sed ab Episcopo viciniori, vt in Putiniani 16. Ianuarij 1596. in Nullius Carpenus 1. 6. Decembris 1603. & 22. Novembris 1604. & 14. Ianij 1606. & in Nullius Altamura 9. Augusti 1604.

- 38 Cui sententia adimplantur prae ceteris Diaz in prae. crim. abique Salzed. cap. 16. vers. sine licentia. Ledesma in sum. Sacram. de Ordin. lib. 11. Nauar. lib. 1. Confil. 11. de tempor. ordin. cap. 22. Vivald. in append. ad candelabr. cap. 3. n. 13. Henriquez lib. 14. de irregular. cap. 18. n. 2. in comment. l. p. sine. Rodrig. tom. 3. sum. cap. 10. n. 6. concl. 6. Et secundum ipsam intelligenda sunt, quae tomo 2. confil. 1. 26. atque alibi docui quoad concessionem dimissoriarum.

A quo, & quomodo succurri debeat Ecclesie, vel alibus parochialibus, si refectione indigeant? Vbi quantum Parochio sit assignandum pro sua congrua sustentatione?

Sacrum Concilium Tridentinum s. 1. cap. 7. de reform. hac 1 in re ita decernit: Parochiales Ecclesias, etiam si minus paratas sint, ita collatas resque, & instruat, ut procurent ex fructibus, & proveniunt quodviscumque, ad easdem Ecclesias quomodocumque pervenientibus. Quis si non fuerint sufficientes, omnes patronos, & alias, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesijs provenientes percipiunt, in illorum defectum, parochianos omnibus remedijs opportunis ad praedia cogant, quacumque appellatione, exceptione, & contradietione remota. Quod si nomia agerent omnes laborant, ad maiores, seu viciniores Ecclesias transferantur cum facultate tam dictas parochiales, quam alias Ecclesias duntaxat in praefatis usus, non forsdudis, etiam tamen ibi Cruce, convertendi.

Ex quibus verbis inferi Zypacus lib. 3. confil. 2. an de paroch. confil. 4. §. quo idem, quod contra portio de decimis, reparatio autem Ecclesiarum de omnibus Ecclesiasticis proveniunt fiat. Super his Laymanus lib. 4. r. r. c. 13. n. 10. ita dilucidat: Ad parsonum spectat, vires factae, & parochiales tepantur. Quae tamen non ipse suis sumptibus efficere debet, sed nisi proprii redditus pro Ecclesie fabrica deputari sint, vel loci consueto alio obtineant, ipsimet beneficiati, seu ministri ex superfluis redditibus contribuere debent iuxta cap. 1. de Eccles. adf. can. decernimus 10. q. 1. Quod si ministris redditus superflui non suppetant, sed solum necessarii, tum ante omnia attendendum est, ad quem proveniunt parochiales, videlicet decimae pertinent, atque ipse, siue patronus sit, seu qui ius praestandi habet, siue alius quilibet ad idem reparandum tenetur iuxta cap. de his 4. extr. de Eccles. adf. Cum enim commodae & proveniunt ex parochia accipiat, aequum est vi & onera necessaria sustineat. Si nec per hunc modum subveniri possit, in defectum Parochi, & Patroni ad Episcopum pertinebit curare, ut si fieri possit alio modo provideatur, verbi gratia, per vitionem beneficiorum. Vel denique parochiani compelli possunt ad subveniendum, cum enim ibi divina percipiant, obligantur ad refectionem Ecclesiae arg. cap. si Episcopus 6. de Offic. Ordin. 6.

Paulatim And. Valles in parat. cur. can. lib. 3. tit. 48. §. 2. de Eccles. adf. vel rep. ar. ad Ecclesiarum reparationem imprimis eos tenet tradit, ad quos consuetudo, statuta, & conventiones hoc onus transmittunt. Cessantibus autem his, reparationem Ecclesiae fieri debere ex ea portione, quae iure, vel consuetudine ad fabricam deputata est; si nulla sit assignata, vel non sufficiat, interpellandum esse Praelatum, quiddecim percipit eo, quod non sit tendens, qui lucrum amplectitur, & onus et annexum contemnit; praedictis non sufficientibus, Episcopum, & beneficiarios in defectu Ecclesiae pro rata suorum beneficiorum, & fructuum conferre debere, deducto eo, quod ad vitium, & velut decem est necessarium, si nec ista sufficiant, recurrendum esse ad populum, qui ibi sacramenta percipit. Duo alia remedia praescribit idem ibi n. 6. vbi videri potest.

Maximi Faust. in confil. pro ar. claf. 12. confil. 16. ord. 898. 4 aliquot conclusiones & declarationes super hac quaestione tradit. Er in primis ad reparationem vocandos eos dicit, ad quos consuetudo hoc onus transmittit, arg. cap. ad Apostolicam 43. extr. de Simon. Nicol. Eustard. iun. confil. 35. n. 6. lib. 3. Cessante consuetudine, statuto, seu dispositione (speciali reparationem) de portione ad fabricam Ecclesiae deputata fieri debere per d. can. decernimus tu. q. 1. item Faust. confil. 16. ord. 899. Cardinal Tusch. lib. 3. concl. 3.

Ad edificationem siquidem, vel reparationem Ecclesiarum parochialium extra voluntatem liberam, tenentur.

nerunt, quando necessitas id postulat, qui eas ex titulo possident ex bonis ipsarum, si sup-erint, vel saltem eas tenentes conferre, si Ecclesie fabricę portio assignata non sufficiat, ut eorum exemplo ceteri parochiani excitemur. *cap. 1. & cap. 4. de Eccles. adif.* Erat porro olim una pars reddituum ex quatuor telescata fabricę *can. presby.*, *can. vici 10. q. 3. de can. de foris. n. 1. can. de reddit. p. 1. q. 1. cum similibus.* Quod si nulla pars reddituum fuerit assignata, vel destinata fabricę Ecclesie, neque Parochus habeat ex bonis eiusdem Ecclesie, quod desit, iuris iuris in cultum Dei, & eius victum, superest, si parochiani solent contribuere, servanda est consuetudo, ut per *Ostiens. infam. tit. de Eccles. adif.* si nulla sit, cogendierunt contribuere, quia eorum causa, & utilitas agitur, & satis contribuit in opus eorum, proprius presbyter, eum laborem pro illorum salute salute. Sic iussit Deus, ut populus contribueret ad ædificationem, ornatum, & necessariam Sanctorum, *Exod. cap. 25. 36. & 38.*

- 6 Porro redditus, ac proventus Ecclesie, in quos etiam decimę numerantur, non tantum pro victu ministrorum, sed etiam pro reparatione Ecclesiarum sunt destinati, & hoc onus predictis redditibus, proventibus, ac decimis ita annexum est, ut eum sequatur, quicorum vim, fructum, perceptionem, & commoditatem habet, *Fault. loc. cit. §. Ex iure.* Si decimę, & fructus Ecclesie, eum laboris necessarii alimentis Prælati, seu eius, qui illos percipit, non sufficiant, Ecclesiam parochialem Redor illius reparare tenetur, *Concil. Trident. sess. 7. can. 7. omneque Clerici beneficii parata fructuum, & beneficiorum conferre debent, cap. de his, qui Abb. & Doctores de Eccles. adif. cap. 1. ex. de his, qui sunt a missa. v. Fault. loc. cit. §. 18. d. 900.* per rationem, quia Clericus habens beneficium æquiparatur usufructuario, Doctores in cap. presbyteri, de offic. Ord. in 6. cap. requisita 13. ex. de test. in can. d. sunt 1. q. 1. usufructuarius autem ex fructibus bona conservare *17. §. de usufr. 1. de usufr.* Et si sumptibus satis recta præstare tenetur, *Leum 7. C. de usufr.* Quod est intelligendum quoad medicos, non vero grauiiores reparationes, *Fault. loc. cit. §. 19. arg. hinc.* Hinc volunt, si Ecclesia ab hostibus sit destrutta, Episcopum, Prælatum, & Redorem ad reparationem non adstringi, idem *conf. 18. in fine.*

- 7 Quid si hæc omnia non sufficiant, vel Redor esse pauper, nec habere redditus sufficientes beneficii? In subsidium populus ad contributionem vocatur, *Concil. Trid. sess. 7. sess. 21. Zypæus loco mox citato §. non ad laicos, cuius interest, ut Templi diuino cultui dicata reparentur, & ministris Ecclesie de honesta sustentatione provideatur, Fault. loc. cit. §. 19. d. 991.* qui *conf. 10.* ad longum examinat, an forenses in parochia prædicta & fundos possidentes, collectari possint?

- 8 Ex dictis inferi Zypæus *lib. 3. conf. can. de paroch. conf. 4.* gradus ita obseruandos esse, ut ante omnia beneficia vniantur, cui si locus non sit, succedant alij modi a Concilio relativi, & alij locus non esse, quàm si per beneficium vniomem id fieri non possit, excipiendo Curata, & regularia, non tamen tot, & talium, quin Parochus oneribus prædictis incumbendis satisfacere possit.

- 9 Itaque post remedium vniomis primo loco primicie, secundo decimę, tertio collectę, denique alia quæcumque commodior ratio tentanda est. Ita enim Concilium conditionatam, non liberam facultatem præbet. Ex quo sequitur, quod ad decimas non sit perueniendum, si sufficiant primicie, & quod ad symbola, nisi excessus Ecclesiasticis proventibus perueniri non possit inuitis parochianis, & laici conueniri non possint, quia si proventus desint Ecclesiasticis, quia populo ob spirituale curam omnis decimarum est inpositum. Vnde quædam illarum sufficiunt, rursus non potest grauari, Zypæus *lib. 5. non cum*, qui ad marginem notat, quod decimę penes laicos existentes aut immines sunt, aut subsidiarie tantum. Et in contextu tradit, plerisque Doctores adstruere, decimas a laicis possessas omnino esse libetas, cum tamquam bona patrimonialia eadem-

que immunitate possideantur. Et hæc ipse de causa Concilium Trid. *cap. 7.* prouenerat ab Ecclesia premanentes in onus vocare, ut fructus laicorum decimę seruantur. Idem ibidem in fine tradit, Prælatos singulos ad ratam, quæ decimas colligunt æquali iure, alium autem in contributionem vocari non posse ob decimas quas laico iure, & ut domini temporales partem possident.

Idipsum tenet Vallensis loco supra citato *n. 4.* vbi inter cetera ait, quod decimę feudales in manu laica ante Concilium Lateranense existentes, sint immunes ab onere repandandi Ecclesiasticarum, & alendorum Parochorum, non tamen illæ, quæ Domini aliquem Ecclesiasticum agnoscunt, nisi Ecclesiasticas eas teneat in consequentiam bonorum laicorum, quorum pars sunt, aut ab ijs dependent. Idemque putat Zypæus lococitato *§. 4.* quia obtinere in decimis a laicis ad Ecclesiam reuerfis, & pro fundatione Monasteriorum factorum, annuierationum ex deputatis. Nam quoad hæc onera censeri adhuc penes laicos esse, & perinde a contributione eximi debere, ac si laici eas obtineant. Confer eundem Zypæum *ref. 3. de congr. p. paroch. & Vicar. n. 6.* vbi prædictorum aliam rationem reddit.

Inter plures autem decimas idem Zypæus *§. quæ ratione* *11* eximitur nouales prius Parochia addendas esse, & ad congruam portionem possessoribus excuriendas *arg. cap. 1. §. ubi autem, & §. fin. de decim. in 6.* quia proprię parochorum sunt, *cap. cumque 13. ex. de decim.* & si diuersis temporibus decimę sint ab Ecclesia parochiali auulsi, illas ante alias apprehendendas, quæ victimis auulsi fuerunt per rationes ibidem ex iure ciuili deductas. Idem ibidem *§. Quod si* determinat quoque illam questionem, si ex decimis alij, quæ iam olim alijs obenerint, alique Parochis specialiter quasi pro alimentis destinatae sunt, postea ad alias manus peruenire repellantur, quod hæc specialia adhuc prædictis congruę portioni Parochi attribuebantur sint.

Quantum autem Parochia sit assignandum, respondet *12* *Trident. lib. 3. conf. can. de paroch. conf. 3.* Concilium Tridentinum desinit Ordinarij facultatem determinatam ad necessitates congruę tolerandas, seu, ut in rectore loquitur *sess. 14. cap. 13.* quod pro illius, aut parochiæ necessitate decemur sufficiat, vnde congruę sustentati, & commodi iura Episcopalia solueret, *cap. 2. §. 2. de decim. in 6.* & hospitalitatem tenere possint, *cap. de monach. 1. ex. de p. ab. quo & ipse, & hic* sufficienter possint habere saxe sustentationis solatium, id, quod arbitrio Ordinarij committitur *sess. 7. cap. 5.* vique ad tertiam, maiorem, vel minorem partem fructuum, computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & alijs obuectionibus communiter percipi solitis, siue in pecunia, siue in fructibus, aut te stabili. Idem ibidem circa finem ait, hortum parochialem, annuariam, & quælibet accidentia esse computanda. Idem *conf. 4.* ita taxandam putat congruam, ut nec Parochus necessaria desint, neque Monasterij, & pie causę, quibus vniio, & concessio facta est, nimium pariantur. Cum quo concordat *Fault. loc. cit. §. 13. conf. 17. §. Et quomodo*, vbi ait, quod ratio habenda sit dignitatis, & conditionis Prælati, qui decimas percipit, ne vno, eodemque tempore, aut amplius, quàm oportet, illiusmodi reparationibus prægrauetur. Et adducit ibidem aliquos, volentes, quod tertia pars fructuum ad hæc deputanda sit, *arg. d. ne splendidi §. 11. C. de oper. publ. & l. fin. C. de vestigal.*

Quantum autem beneficiatis relinquendum sit, qui *13* in tributum vocantur, tradit idem *Fault. loc. cit. §. 18. §. quantum.* Plura de eo, quanta portio Parochia assignanda docet *Rebuff. in tract. de congr. p. paroch. q. 8. n. 9.* vbi refert, in Curia quattam partem fuisse adiudicatam. Ipse tamen putat aliquando plus, aliquando minus, prout iudici videbitur, separandum, eo quod non possit certa dari doctrina, qui fructus requirantur ad sustentationem beneficiati. Concilium Tridentinum *sess. 7. cap. 7.* depotare iubet tertiam partem fructuum, aut maiorem, vel minorem arbitrio ipsorum Ordinariorum. B. Pius V. reprobavit illos Ordinarios, qui modum ita excesserunt,

run, vt parum, aut nihil ex fructibus, redditibus, & proventibus parochialium Ecclesiarum sine vniturum Monasterij, collegij, alijus locisq; remanentis, & voluit, vt portio congrua non minor esset feutis quinquaginta, nec maior centum, referente eodem Zeype loc. 3. ref. 3. de coger. Paroch. & Vniver. par. num. 10. vnde desit Parochus, vel Vicario, quia necessarium fuit, nec id patris aufferat, quominus oneribus sibi incumbendis possint satisficere; quia portiones vniuersi facit sunt. Ad hoc respici debet redditus, & onera non tantum parochialis Ecclesie, sed eius etiam loci, cui ipsa vnita fuit. Idem ibidem n. 11. refert, in hac portione imputandum fuit, & quid in eius assignatione considerandum Rebus. n. 62. cum aliquot freq. qu. 8. 1. quærit, in quibus rebus bez portio assignari debet. Similiter & Zeypus n. 13. vixit ex m. Pij V. Pontificis assignationem fieri posse ait, in quoz (ntum pecunia numerata, fundo, seu alia re stabili). Conferat idem loc. 5. de iurisd. Ecclesie. cap. 36. n. 6. & 7. & loc. 2. cap. 18.

- 14 Qualiter autem arbitrium in huiusmodi taxatione sit moderandum, conijce ex infrascripta declaratione. An fructuum portio constituenda pachtualium Ecclesiarum vacatarum Vicario cura mactentis quousque ad nouam infultionem deueniar, referri debeat ad solam ipsius fultionem, quoram, aut iporum vacantiam annuum valorem, vel ad ipsius Vicarii qualiteram I. S. Congregatio coeussit, ad hac omnia esse referendam. Rursus censuit ad datione Coadiutoris Vicario insufficientem, & ad congrua assignatione dari appellationem deouoluit iuram tantum, & de grauaminibus videndum in secundo Iudicio.

- 19 Ex dicto autem decreto cap. 7. sess. 21. Sacra Congregatio censuit in Marisiana, Episcopis parochiales Ecclesias divitas restaurari, aut transferre curare debet, servata forma præfixa hujus decreti.

- 16 Tudectina. Quando Ecclesia diruitur, omnis suffraganeus in murum Ecclesiam transferendum debet, in eoque expressis Ecclesiam diruam possitumus erigi debet aliare sub nomine Ecclesie diruta. Carmineum autem ad locum vicinum, prout magis populi placuerit transferre debet, in eoque officium suum transferri.

- 17 *Ipporegienti. Sequētrā faciendū ab Episcopo super fructibus Ecclesiæ causā reparātionis debet relaxari saltem pro ea parte, quā ad necessarium viliū ipsius Parochi requiritur.*

- ¹⁸ Polensii, Ecclesia labentes; & propè cadentes, quæ nullius sunt redditus, Consuetum sumptibus Episcopi honorari refici debent 22. Junii 1770.

- 19 Mediolanensis, Episcopus Ecclesias diuitas, suas parochiales, sine doli profanatione valet. Item rursus Ecclesia profana in alios etiam profanos, montes in iordides, convertere poterit. Item pecunias ex dictis vniuersis redigenda in utilitatem Ecclesie convertere curabit 24. Januarij 1573.

- 30 Circa profanationem quando, & omodo sit facienda, vide Synodum Placentinam editam anno 1588. Acta S. Caroli, Gaudentium in prax. vifitat, & alios.

CONSULTATIO LXL

At, & quatenus à morum correctione detur appellatio etiam quoad Regulares ? Quomodo Concilij Tridentini decreto super hac re derogetur ? Et

an, & quatenus causa Clerici
committi possit Iudi-
ci seculari?

- Q**uod morum correctionem ita decernit S. Concilium Trid. *sess. 24. cap. 10. de ref. Episcopi*, ut aplice, quem regunt populum possint in officio, atque obedientiam continere in cunctis his, quae ad visitationem, ac morum correctionem subditorum suorum spectant, in i, & potestatem habent, etiam tanquam Apostolica Sedes delegati, in ordinandi, moderandi, puniendi, & excoꝛcandi

in iura canonum sanctiones, quod illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac discretis suis utiatur, necessarium videatur. Nec in his, ubi de visitatione, et merum correctione agitur, exemptio, aut illa inobdite, appellatio, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, quae ab his mandata, decreta, aut indicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat.

in quo decessit fuisse, ac specialiter declaratur, quod facti faciantur *secl. i. 13. cap. i. §. in causis visitationum*, & *secl. 22. cap. i. verum appellatio*, nihil tamen derogandi lapidibus decretis. Regula autem est. In causis correctionis non datur appellatio, nisi corrigens excedat modum per textum in *cap. ad nostram de appell.* Quia remedium appellationis non idcirco elinquitur, ut aliquid a Religiosis, & Ordinibus observantia exhorbitant, ideo, quia per coactum mentis deviant, debeat in sua nequitia patrocinium exhibere, cui concinit *cap. reprehensibiles*, ibi: *Ne Religiosum pro aliquo excessu foris corrigendi, contraregularum Prelatis, & Capitulis desequum appellare permittant*. Et ob eandem rationem non admittitur regulatio, *cap. commisso*, vbi id notant Innoc. O. il. Ro. Et alij de *appell. Glol. fin. in d. cap. ad nostram*. & Guidop. c. 2.

Erri enim tunc in *d. cap. ad reglam* loquar in Regularibus, inspecta tamen mente vendicat sibi locum etiam in alijs subditis, prout illum Doctores communiter intelligunt, ut Innoc. *quod p. in. Orl. m. 3. Baldus. Abb. m. 7. & Alex. de Nau. m. 13. & Jacq.* Precipue tamen in Regularibus hoc est obseruandum, quia in eis viget peculiaris ratio propter obedientiam, & regularia instituta, in *d. cap. irregulib. de appell.* Concordat *cap. licet, & cap. irregulib. de offic. ord. & cap. peram. 2. de appell.* Remedium namque appellacionis non ad defectionem iniquitatis, sed ad prædictum innocentie est institutum, ut legitur in *cap. cum special. 5. p. de appell.* Vnde hanc regulam, quod a correctione legitima non appellaret, generaliter ponunt Glof. fin. & Oli.ubi supra Cardinal. Bald. Abb. & alij omnes in principio.

Hæc auctoritas regula dicens, ut procedat quod effectum suspensivum tantum, ut factis in noue verba dicti cap. arg. est abili de offic. ord. his verbis: *Executionem reformam nulla commutata, vel appellatio valeat impedire, & lancitur in Tridentino Concilio d. cap. 1. f. 2. 3. & d. cap. 10. f. 2. 4.* Quod verò effectum deuolutiuum admittit appellatio etiam in correctione, vt patet ex eundem Concilij decretis, nempe cap. 1. f. 2. 3. Vbi iustitatur, vt in causis voluntariis, & car. etiam ante Exilepiscopum, si nullus Vicarius ante definitiuum sententiam ab interuentione, vel alio quocumque grauamine non appellatur. Nec Episcopus, seu Vicarius appellacionibus suis, tanquam infirmis deferre tenetur, nullumque huiusmodi per definitiuum sententiam rep. ar. ar. vel ab alio definitiuum appellacioni non possit. Quibus verbis aperte admittitur in causis correctionis licet appellare post definitiuum sententiam, vel ante, si grauamen fit irreparabile. Hoc autem intelligi debet quod effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum. Et ita S. Coegregatio Concilij hoc decretum inlexit, & conciliatum cum prælatiis decretis cap. 1. f. 2. 3. & cap. 10. f. 2. 4. Nam consulta, an in causis voluntariis, & correctiois appellari possit post definitiuum, respondit posse, ita tamen vt appellatio non suspendat executionem, vt in cunctis est cap. 10. f. 2. 4. & cap. 1. f. 2. 3. Item consulta, an decretum cap. 10. f. 2. 4. subleuet appellacionem deuolutiuam, censuit non fuisse deuolutiuam, sed suspensiuam tantum. Et quumquam Episcopus id faciat, tanquam Sedis Apollicæ delegatus, prout habetur in cap. 10. tamen cum iurisdictione iure suo ordinario etiam ante Concilium competet, non impedire appellacionem deuolutiuam ad Metropolitatum. Et quod dandam copiam actorum attinet, seruanda esse decreta cap. 2. f. 2. 1. & cap. 10. f. 2. 3. 4. Secus verò quando Concilium non vitur illa dictione. Et quia non potest Episcopus præterire, quod fit Apollicæ Sedis delegatus, declinare iurisdictionem Metropolitani in causis illis, in quibus ante Concilium tanquam Ordinarius poterat

ut eodem iure, eademque potestate, ut S. Congregatio censuit. Quare licet Episcopi possint visitare tanquam Sedes Apostolicæ delegati, non impeditur tamen Archiepiscopis in casibus à iure, & à Concilio permittis, quia appellationem recipiat ad effectum devolutum, non tamen suspensum. Et iterum suborta dubitatione, non in materia correctionis, ubi Episcopus etiam sine processu, & sine scriptis in carcere conijcti suos subditos, & tenet illi carceratos, possit Metropolitanus cognoscere de excessu in corrigendo, si carcerati appellaverint ad eum, censuit posse, dummodo interim non impediatur, aut suspensio executionem eorum, quæ ab Ordinario decreta fuerint.

5 Distingendum igitur est, quod ad effectum devolvendi appellatio permittitur à definitiva, vel interlocutoria, habente vim definitivæ d. cap. 1. §. 1. 2. & cap. 1. §. 1. 3. Sed ad effectum impediendi executionem non permittitur, ut in d. cap. 1. §. 1. 4. & cap. 1. §. 1. 2. de quibus in d. cap. 1. §. 1. 4. & d. cap. 1. §. 1. 2. de appellatione.

6 Caterum si Prælati regularis excederet modum in corrigendo, tunc liceret subito appellare quod ad vtrumque effectum. Et ita procedit textus in cap. de priore de appellat. & in cap. super quæstione 5. ubi autem de officio deleg. Sicut appellatur ab executore, cum modum excedit, cap. quod consuetudinem in fin. de re iudic. à quo aliis appellati non possunt, cap. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

7 Et hanc sententiam probavit S. Congregatio Concilii, Consilia enim, antequam Episcopus, servata tela iudicaria, fieri sententiam definitivam contra delinquentes, habent locum decreta à Concilio de visitatione loquentia, & præcipue decretum cap. 1. §. 1. 4. Ad id ut appellatio ad effectum suspensum nullatenus debeat admitti, etiam si sententia lata fuerit ad puniendum delictum blasphemiae, vel adulterii? S. Congregatio censuit, appellatorem correctionis morum non comprehendendi correctionem, seu punitionem, quando Episcopus iudicialiter processit, cognovit, & promulgavit. Et ea eiusdem S. Congregationis sententia Gregorius XIII. hoc generale decretum edidit. In causis visitationis, & correctionis appellari potest post definitivam sententiam, ut appellatio non suspendat executionem, prout in d. cap. 1. §. 1. 4. sancimus est, & d. cap. 1. §. 1. 2. Quod si Episcopus, completo processu, informati iudicio, servatis servanda, prout iuris fuerit, procedat, veluti ea causa blasphemiae, & adulterii, aut restitutionis fructuum beneficiorum ob non recitatum officium diuinum, & similia, non habeat locum hæc decreta.

8 Quia correctio, vltra quod videtur respicere tantum ea, quæ concernunt regulam, & in iuribus Ordinariis, cap. ad nostram de appell. ubi Abbas, videtur etiam sententia Concilii cap. 1. §. 1. 2. ubi ea primogenio, quibusque criminibus Ecclesiasticis, tamen requirit etiam illud, ut fiat extra formam iudicii, & ad penitentiam, Glof. in d. cap. ad nostram, abique Ancharanus, Butrius, Imola, Gemianus, tradiditque Ab. in cap. Si quis contra Clericum in reprob. n. 10. & in cap. Cum contingat non. 39. de for. comp. ubi constituit differentiam, an Episcopus processit

correctionaliter, vel iudicialiter, Cardinal. in Clem. Si Romanus in præf. de prob. D. Anco. in sum. p. 2. de correct. Condemnare autem blasphemum, vel adulterum est punire delictum, non corrigere mores. Et quoniam d. cap. 1. §. 1. 4. videtur verbo puniendum, & sic extra penitentiam, & vltra etiam verbo iudicata, & sic etiam in forma iudicii, tamen quia loquitur de visitatione, & correctione, ad visitationem, & correctionem debent referri. Ideoque si Episcopus in criminibus iudicialiter processit, admittendam esse appellationem etiam ad effectum suspensum, censuit S. Congregatio.

Sed num poterit Episcopus visitans tanquam suspensus recusari? S. Congregatio censuit, non posse, nec cum generali visitationem agreditur, nec cum ad specialem descendit, si modo sine strepitu, & figura iudicii procedens penas imponat delictorum non ordinarias, sed eas tantum, quæ morum emendationem, & correctionem respiciunt, modumque corrigendi non excedat. Ita etiam censuit 6. Octobris 1588. his verbis. Congregatio Concilii censuit, decretum cap. 1. §. 1. 4. non habere locum quoad appellationem, quando Episcopus compilato processu ad penas ordinarias procedit, & quod tunc inspectus allegari poterit, & dabitur appellatio.

Eadem S. Congregatio Concilii declaravit super d. cap. 1. §. 1. 3. quod appellatio carcerati sine processu potest cognosci, dummodo non impediat executionem correctionis.

In causis, in quibus prohibetur appellatio per hoc decretum, si de facto appelletur, Iudea à appellationis non potest etiam sine præiudicio curias causæ principalis cognoscere de gravamine, à quo appellatum hinc, nec mandare, ut ad effectum prædictum hinc transmittatur acta.

Ab indebita carceratione appellari potest, & appellationi deferendum est. Carceratus autem non debet per Iudicem appellari, nisi causa cognita, relaxari.

Brundusina. Appellatio à correctione non est admittenda per Metropolitanum ante definitivam sententiam, etiam si Metropolitanus acta solummodo videre velit expensis appellantis.

Eadem. Appellatio à definitiva in causa correctionis rei, non suspendit executionem.

Nicotensis. In causis, in quibus prohibetur appellatio à Concilio post definitivam, appellatio potest fieri iudiciali appellatio non impedit executionem.

Porto hinc Tridentinis decretis non derogatur per 16 communionem, nisi de eis specialis mentio fiat ita, ut oportet de illis, specialem mentionem facere, ut per Doctores communiter apud Sanchez de marr. lib. 3. cap. 27. num. 7. Cum enim correctio morum Inducta sit in favorem animæ, ac in honorem Dei, est privilegiata, ut notant Panuin. q. 1. num. 6. & q. 10. num. 1. Mar. Anton. lib. 1. resol. cap. num. 5. Et idem non censetur illi derogatum per generalia verba, nisi de ipsa fiat expressa mentio. Quia in generalis concessione non veniat ea, quæ visibiliter non esset in specie concessurus, cum mens Principis nunquam præsumatur approbare factum, reprobatur à lege iuxta regulas iuris.

Posito tamen, quod Pontifex expressè in prædictis 17 Concilii Tridentini decretis derogaret, & causam committeret Iudici meri seculari, valide id fieri, assertunt communiter Doctores apud Deben. de immen. Eccles. cap. 2. dub. 11. Quod observari in praxi testatur, sed aliter, dubitat. Suarez lib. 4. de immen. Eccles. cap. 39. ait, manifestum esse, posse quælibet Clericum de licentia Summi Pontificis huic privilegio renunciare, prout in cap. 4. de for. comp. tradit Panoen. Indique argumentum sumit, quia Pontifex potest delegare laico causam spirituales iura can. illud. 10. q. 3. & de pargatione Episcopi in causa criminali idem dicitur ea can. Ahenam. a. 4. §. 1.

Ratio autem est, quia Summus Pontifex habet potestatem dispensandi in toto iure canonico etiam præcipiente, ac derogante, vel ex parte moris privilegium iure diuino concessum, quod respectu Pontificis non includit præceptum, ut nunquam mutetur. Item quia

quia Pontifex potest suam iurisdictionem committere laico, præterit in causis temporalibus, etiam id ad personas Clericorum pertinet. Hoc tamen ratiōne facit Pontifex, quia per se non decet statum Clericalem. Unde etiam constat, necessarium esse causam, & satis grauem, ut Pontifex facultatem hanc recte, ac legitime concedat, cum ad omnem dispensationem communis iuris, ut licet fiat, necessaria est causa. Ergo multo magis in hoc iure, quod grauissimum est, & statum ipsum clericalem generatim respicit, adque ius diuinum pertinet, vel illi est coniunctissimum.

- 19 Id confirmat Delbene *cap. 4. dub. 31*. Quia cum immunitas Ecclesiastica sit in maximum bonum Ecclesie, & forsan etiam de iure diuino, non potest Summus Pontifex sine iusta, & rationabili causa dicte immunitati aliquatenus renunciare, cum non sit ei data potestas in destructionem, sed solum in adificationem, aliquando ita erit renunciatio, & si facta fuerit, reuocari debet.

- 20 Ad eam potest ratio satis congrua. Quia si commissio cause clericali iudici laico admittenda esset, vel id fieret propter grauiorem criminis, vel propter leuitatem. Hoc posterius nemodixit; quia leuiora peccata facilius possunt per proprium Iudicem Ecclesiasticum cognosci, ac puniri. Crimina uero grauiora Clericorum magis necessarium est non tractari a laicis, immo neque cognosci, aut fieri, si fieri possent. Et præterea per Ecclesiasticum Iudicem possunt sufficienter vel curari, vel vindicari. Quod si ad hoc fuerit necessaria potestas secularis, non ideo debet iudicium talium criminum secularibus committi. Multo enim conuenientius est, ut ipsi se non intromittant, donec vocentur, & ut requiritur ab Ecclesiastico Iudice auxilium suum impendere teneantur iuxta *cap. vi. fama de sens. ex. sum. Fas enim non est*, exclamant Theodorus, & Valentianus Augusti, *ut diuini muneris Ministri temporalium prelatorum subdantur arbitrio*, l. vii. de *Episc. & Cler.*

CONSULTATIO XLIX

An, & quatenus Regulares abiurantes de leui in S. Officio Inquisitionis reddantur inhabiles ad gradus, & dignitates Religionis? Vbi non valde aliqua effecta de abiuratione, de abiurante, deque Regularibus ab materia S. Inquisitionis pertineant.

- 1 **N**egant Freyvas in *abbat. ad trail. de confes. sollicit. q. 2. 4. num. 70*. Roderic. à Cognia *cod. trail. q. 2. 4. num. 22*. Soul. *cod. argum. tr. 2. c. 16. n. 6*. Hentiquez *lib. 13. cap. 56. §. 1. in Gloss. l. K. Rodriguez tom. 3. quest. reg. 2. 4. num. 70*. Garzia de *benef. tom. 2. p. 11. c. 10. num. 87*. alique apud ipsos, idque etiam abiurantes de vehementi. Ratio autem est, quia irregularitas non est imponenda, nisi fuerit expressa in iure. In nullo autem iure exprimitur, abiurantes de leui esse irregulares.

- 2 At nihilominus hodie tenendum est, huiusmodi Regulares abiurantes etiam de leui reddi inhabiles ad omnes Religionis suæ gradus, & officia per decretum Urbani VIII. editum in Congregatione S. Officii Inquisitionis die prima Octobris 1626. his verbis: *Sanctissimus D. N. Iussu de casu animarum suarum mouentibus, decreuit, & statuit, ut in posterum Regulares omnes consuevi Ordinis, Religionis, Societatis, & Instituti, quibus pro delictis ad S. Inquisitionis Officium spectantibus, penitentia genus aliquod impositionis fuerit, salutaribus penitentis exceptis, eo ipso ad omnes Religionis suæ gradus, & officia inhabiles censentur. Et deinceps, etiam si penitentia tempus expleuerint, vel gradum receperint, ad illam tamen promotionem nullatenus possint, nisi prius obtineat à S. D. N. vel ab hoc S. Congregationis eorum Sanctitate sua habenda, specialis, & expressa reuoluntatio-nis gratia. Alias promotio qualibet nulla sit, & promouenti quæpiam uiam suarum officiorum, ac præterea vo-*

sis alicui, & passim ipse felle incurram, ad que reuerti, nisi ab eodem S. D. N. vel ab eodem S. Congregatione eorum Sanctitate sua habenda non possint. Preterea autem decretum omnibus Religionum superioribus intinere mandauit idem S. D. N.

Et ita tenet post hoc decretum Peyrin. in *Confes. p. 3. Pauli P. 5. 2. n. 39*. Carena p. 3. *ru. 12. §. 4. n. 14*. P. Illicius de *super. iur. p. 2. cap. 55. n. 78*. Alphonse de Leon. de *offic. & potest. Confes. tom. 2. resol. n. 211*. Delbene de *offic. S. Inquis. p. 1. dub. 171. per. 2. n. 13*. Cum igitur id exprimat in adducto decreto, non est amplius de hoc disputandum, sed parendum.

Effecta de abiuratione. Abiuratio de violenti non datur, nisi in casu capitali cum contumacia, & reductur ad abiurationem de vehementi. Neque in S. Officio est amplius in usu.

Abiuratio de leui imponitur minori decem, & octo a nonoram, qui aliis propter delictum abiurare debeatur de vehementi.

Abiuratio minorum tortura. Non imponitur ijs, qui traduntur Curie seculari. Abiuratio de vehementi non declarat quæpiam hæreticum, neque impedit, quominus Dignitates consequatur. Neque reddit abiurantem inhabilem ab beneficiis, neque efficit illum irregularem. Si uero extet aliquod statutum particulare, ne quis de aliquo crimine suspectus admittatur ad Canonicatum, vel ad beneficia, vel Dignitates, id quidem esset ex vi Statuti, non abiurationis.

Abiurationi publicæ interessentibus conceditur Indulgentia.

Super tabulato, vulgo palco abiurationis Index secularis non sedet cum Iudicibus, & Officialibus S. Officii, sed separatim.

Publicè abiurans non producatur alio habitu indutus, nisi suo solito, licet sit relaxatus, aut tradatur Curie seculari.

Sue abiuret de formali, siue de vehementi teneat candela accensam in manu.

Abiurans tanquam hæreticus formalis non admittitur ad officia publica, & bonores, & admissus remouetur, nisi doceat de dispensatione.

Abiurans de formali debet gestare habitellum, nisi sit sponte comparsus.

Abiurans de formali, & postea habitatus ad beneficia, Canonicatus, & dignitates, potest obtinere Canonicatum in Cathedrali, non obstante statuto prohibente, nisi quis de aliquo crimine suspectus, aut sit hereticus, vel aliis leui opinionibus eligatur in Canonicum.

Si de leui abiurauerit, potest ei permitti audire Confessiones, nisi aliud ei obstitit impedimentum, vel nisi in sententia fuerit suspensus, aut propter delictum in Confessione commissum fuerit penitentibus.

Qui pluries abiuratur de formali sub fido nomine obliuiscitur.

Qui abiuratur de vehementi, non est hæreticus formalis cum iterum debeat abiurare de vehementi.

Regulares venientes ad Urbem sine obedientia suorum Superiorum pro denunciando in S. Officio, quantum examinantur, & si nihil pertinet ad S. Officium, aut minus deposuerint, detinentur in penam per sex menses in carceribus S. Officii. Illi uero, qui vagantur sub prætextu deponendi, in carceres conijciuntur, & sic puniri remittuntur obedientie suorum Superiorum.

Regularium missiones in Regnum Iaponicum fiunt à Generalibus Ordinibus, & qui mittuntur, præmonentur in Lusitania, deinde Græ, ac inde proficiuntur in Iaponem, nec faciunt iter per Indias occidentales, nec ab aliquo accipiunt iter, quod facere debent.

Regulares accedentes ad Indias per Insulas Philippinas tenentur obseruare Breue Pontificium, hoc est, quod fiat iter per Lusitaniam. Contra uero hoc Breue conceditur licentia eundi per aliam viam, sed tamen tenentur seruari iter, ipsi præscribendum à Rege Hispaniarum.

Episcopus Iaponi non potest assignare Prouincijs sub bene uisus Regulares accedentes ad prædicandum Euangelium in illis partibus, ut occurratur discordijs, neque ha-

habere super eis iurisdictionem, sed illæ Regionēs visitandæ sunt ab alio Episcopo vicino.

- 13 Superiores Regulares non possunt contra suos subditos inquisitores de causâ ad S. Officiū spectantibus procedere iuxta Constitutionem Pauli V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, aliquā incidenter in penas in illa contentas.

- 14 Regulares non possunt adire Monasteria Monialium ad illas loquendum, etiam si ibi Vicarij S. Officij, dummodò non agatur de re ad S. Officiū pertinente, sed licentia Episcopi, vel S. Congregationis Regularium.

- 15 Regulares non possunt accedere ad partes Vallis Teline abique licentia Episcopi Comensis.

- 16 Quicumque Regulares quorumvis etiam Mendicantium Ordinum, qui pro tempore ad Officiū S. Romane Inquisitionis pro quocumque fidei negotio recurrerint, seu confugerint, vel loco testimonium veritatis perhibuerint, aut alias quomodolibet deinceps acciderint, nequaquam a suis superioribus pro quinquenium contumacis adiectionis, seu denunciationis huiusmodi molestari, vel ex quacumque causa, vel quæsito colore penitentiari possunt, nisi prius ab ipsi Superioribus de illorum causâ, vel excessibus preceptis, ac de debitis propterea penitis, seu penitentis eidem imponendis Emminentissimi Cardinales Inquisitores certiores facti fuerint, & ab ipsis desuper responsum. Verum id non videtur esse amplius in vi.

- 17 In Regularium causis penitentibus ad S. Officiū, in quibus de validitate, seu invaliditate professionis agi contingerit, Episcopi, seu Inquisitores causam nullitatis, seu invaliditatis professionis abique intertenu Superiorum eorundem Regularium, & alias non servata forma à S. Concilio Tridentino præscripta, cognoscere, & iudicare possunt, ac valent.

- 18 Prælati regulares, & alique habentes quasi iurisdictionem Episcopalem, possunt procedere in causis S. Officij contra suos subditos seculares, dummodò habeat territorium separatū, & exemptū à iurisdictione Episcoporum.

- 19 Regulares tenentur post receptas denunciations certiores reddere S. Inquisitionem sub penis, ac censuris in dicta Constitutione *Romani Pontifex* contentis.

- 20 Regulares superiores contra suos subditos morantes in locis, in quibus hæresis impudē grassatur, & in quibus non exercetur per Ordinariū, vel loquistorum S. Officiū, procedere possunt.

- 21 Regulares publicantes Indulgencias sine licentia Ordinariū, vel excedentes modum in illis publicandis, puniuntur ab Ordinariis.

- 22 Regulares cuiuscumque Religionis admitti possunt ad administrandam curam animarum, dumtaxat necessitate Sacerdotum secularium.

- 23 Regularium Superiores curent, ne Confessarij Monialium sibi subdistantur concionentur in loco, ubi audiunt eorum confessiones.

- 24 Superiores regulares tenentur ex Conveniibus solvere alimenta suis subditis carceratis. Quod si coeuvant sintque pauperes, vel nequeant eisdem expensas solvere, illas solvere debent Provincie, seu minores Religio. Qui verò non habent proprios redditus, vivuntque ex elemosinis, eas solvere non tenentur. Carent tamen Inquisitores in huiusmodi casibus, ut Conveniunt, vel Provincie subministrant carceratis dictum victum, vel expensas cibarias. Quod verò ad processus, & alia acta nihil exigitur, sed de suo S. Officiū solvere debet.

- 25 Superiores Ordinum tenentur quoties anno publico documento docere S. Congregationem, se publicasse decretum Constitutionum ipsarum ad S. Officiū. Sufficit tamen, quod fides publicationis præsentent loquistori, qui subscipit. Illud verò tenentur publicare in Capitulis Generalibus, & Provincialibus, non autem particularibus. Fides publicationis huiusmodi vitæ montes exhibere debent Nuncijs Apostolicis, sufficere Superiori Superioris Conveniunt, & duorum testium.

- 26 Regulares retinentes scripta fortasse damnanda ad extremam per decemum, priusquam voce actua, & passiva, & abiciant iuxta facti qualitatem ita, ut ad talem penam inchoatū damari possint plus, minusve iuxta

delictorum, personarum, ac temporum, scandalique tolerantis, & aliarum circumstantiarum qualitatem, dummodò talis pena excedatur.

Regulares inferiunt S. Officiū, dum sunt in actuali servitio occupati, sunt exempti à choro.

Regularium Superiores tenentur restituere habitum suis subditis habitariis ex gratia S. Congregationis à ritibus, non obstante decreto Capituli prohibente, ne amplius recipiant ad Religionem ij, qui ad eisdem fuerint damnati. Quod quidem non habet locum in hoc casu.

Iesuica possunt in Hispania, & Lusitania imprimere libros abique illorum missione ad Urbem, ut revidentur, dummodò non tractent de gratia efficaci, & de alijs controversijs huius temporis in materia iurisdictionis Ecclesiasticæ, nec aduersentur doctrinæ D. Thomæ, vel etiam sit dubium, an sit secundum illius doctrinam.

Non habent amplius facultatem absolviendi ab hæresi in foro conscientie. Huiusmodi enim facultatem a Gregorio XIII. ipsi concessam, tenuit unicuique Sixtus V.

Neque habent facultatem absolviendi eos, qui non satisfaciunt S. Officiū.

Morantes in Regio Synarum possunt vel alia in parte anteriori aperta, & planeta, etiam ab vno latere aperta.

CONSULTATIO LXIII.

Causa procuratorem constituit ad contrahendum suo nomine matrimonium cum Seia, Interim Causa cogitur a suis parentibus, qui nolebant hoc matrimonium contrahi, ad suscipiendum Sacrum Subdiaconatus Ordinem. Vnde mox, ut a molestis patris liberaretur, supponens matrimonium nondum fuisse contractum, deliberavit dictum Ordinem Subdiaconatus suscipere. Sciens postea matrimonium per procuratorem contractum fuisse scriptis antea diebus ante suspensionem Subdiaconatus, penituit Ordinem suscepisse, & matrimonium consummavit.

Quaritur quas penas incurrit in Ecclesia Latina? quid in Ecclesia graeca? ubi strictum differentia inter dictas Ecclesias; an ipsi minungendum sit præceptum non petendi debita, sed folius reddendi? Et quid de promotio ad minores ordines?

Principio certum est, quod ligamen matrimoniale reddit irregularem hominem in Ecclesia Latina ita, ut durante eo vinculo non possit ad Ordines promoueri per textum in cap. cum quis, ac commens. vique nec primam totiusque recipere debeat, alias peccat mortaliter cap. nullus de temp. ordin. in 6. Sanchez. lib. 7. de marr. disp. 38. n. 6. In Ecclesia graeca non est irregularis coniugatus, sed potest promoueri ex consuetudine, in qua Romani Pontifices consenserunt, can. aliter 31. d. c. Synodus sana 28. d. cap. Cum olim de Cler. comm. Sancti, disp. 28. n. 4. & seq. Layman de Sacram. Ordine. t. 1. n. 9. & nos alibi.

Et quidem possunt Lectores, & Cantores in Ecclesia Catholica etiam impudē viros habere ex can. Apostolorum 25. & generaliter in minoribus Ordinibus constitutos infra Subdiaconatum ad matrimonium peruenire non est prohibitum. In Subdiaconatu, & alijs maioribus est prohibitum, & si de facto peruenierint, viros dimittere, & penitentiam agere per suspensionis, & excommunicationis sententiam compelluntur cap. 1. de Cler. comm. lib. 3. matrimonio nullo existente, & constituta pena priuationis beneficiorum, cap. sancti 4. cap. de iur. 6. c. d. d. it. can. presbyterum 28. d. cap. 1. & 2. qui Clerici, vel omnes, matr. lib. 4. tit. 6. can. de illis, can. placuit cum similibus feri tota 3. a. n. 1.

Apud Græcos orientales varium est. Neque enim illi, ut diximus, votum castitatis in sacris Ordinibus admittunt, & ideo vxorati apud illos sunt Sacerdotes, ut habetur in historia Tripartita lib. 5. cap. 14. & in can. Nicæna Synodus 15. d. apud Scythiam lib. 1. c. 22. Nicæphor. Callixtus 4. 8. d. 19. statutum, & apud eisdem Græcos

- consiliando, ut Sacerdotes abstinere ab vxoribus tantum facris causa ex forma legis antiquae in Synodo quadam *cap. 13. can. quoniam Romanus 13. sub 31. diff. 1. b. ebat*, & redire vxores ante promotionem acceptas. Aliter in Ecclesia Occidentali seruatum iuxta *can. fin. 31. diff.*
- 6 Iustinianus autem in *§. fed. & si quis de nupt. novel. 22. cap. 45. lectio*, & cantori nuptias permittit, alios autem Clericos contractis nuptiis cadere Sacerdotio statuit. Et in *§. unde facimus cap. 44. c. i. cum fin. 22. tradit* conditionem marito ab vxore impositam capiendi relicto, si vxorem duxisset, nempe adueniente Sacerdotio, nempe quod per illud omnis spes vxoris ducendae euanesceat.
- 7 Poterant tamen, & ex Imperatorum graecorum legibus ordinati laici in Presbyteros, Episcopos, Diaconos, aut Clericos, qui vxorem legitimam duxissent virginem, eamque vnicam, sed ordinati subdiaconi, diaconi, vel presbyteri, cum non haberent vxores, nullam vxorem accipere post ordinationem poterant, & si de facto accipissent, dicebantur a Clero, Episcopisque, qui id fieri permisset, ab Episcopatu detruhebatur *§. Clerici cap. 12. & §. si autem 14. novel. 13. de Sanctis Episcop. d. §. fed. & si quis 1. 42. de nupt. in nouel.*
- 8 Et cum eadem distinctio idipsum statuit Leo Caeſar nouis *d. 3. in qua* emendatur eius temporis, qua ibi refertur, consuetudo, fuit curioſa, quia licebat post adeptum Sacerdotium intra biennium, non ultra, vxorem ducere, statutumque in perpetuo esse debere celsitatu eum, qui non habuisset vxorem, cum ad Sacerdotium ordinatus fuisset. De qua re nos a libi vberius.
- 9 In Ecclesia latina ſimiliter Sacri Canones antiquorum Patrum prohibent in subdiaconum, diaconum, presbyterum ordinari quemquam, nisi prius emiſſerit vxorem, perpetuae castitatis, *can. 1. cum ſer. ſequentibus sub 28. diff. D. Gregorius lib. 1. epist. 42. dum ſcribit* Petro Subdiacono & lib. 8. epist. 90. Neapolitanis nobilibus, & Clero, Innocentius Secundus in Concilio Romano *cap. 5. in Concilio Toletano cap. 1. in Toletano 4. cap. 6. in Arelatenſi 2. & in Arelatenſi 3. cap. 2.*
- 10 Aliquando & Ecclesia Romana, antequam votum caſtitatis eſſet per huiusmodi Ordinibus deſignatum, permittit ex laicis vxorem virginem accipientibus ordinari viros probos, vel in diaconos, vel subdiaconos, vel presbyteros, vel Episcopos iuxta *ad dictum Apolloni requirunt in ordinato, ut cap. 4. v. t. 2. & 3. & ad Titum cap. 1. v. 6. Atramem eodem post ordinationem obſtinuerunt factum abſtinere a concubitu illarum iuſſit, & ſeparauit, non quidem vinculo coniugale, aut effectum, ſed commiſſionem, & thorum. Nec conſequenter eos admiſit, niſi & ipſi in propoſito veniſſent ſeruandae caſtitatem, *can. praeter ſtauit 7. & can. 5. de Synacana 13. in princ. & in §. quia ergo 18. diff. Vbi & explicat Gratianus, conſtitutum in laicali habitu, & in minoribus Ordinibus poſſibile habere vxorem, & filios; Et ſi poſtea ex conſenſu vxoris continentiam profeſſus fuisset, poſſuille, & ſubdiaconatum, diaconatum, & presbyteri gradum adſcendere. Siquae conſenſus vxoris iam habuit requiſitus, & ut ipſa quoque vouet caſtitatem perpetuam, quamvis in ſeculo relinquatur, *can. Episcopos 77. diff. N. b. vxoratus ordinatus eſſet Episcopos, quo enſu vxoris tenebatur ingredi Religionem, cap. ſani de conuerſ. Conue. Vide cap. quod d. 14. de Cler. conu. quod laudat, & probare videtur Iuſtinianus §. neque autem cap. 5. quomodo oportet Episcopos novel. 5. Facitque *can. Eni ad Sacraſia 32. diff. can. Quoniam in Romanis ordinis 13. ad. 31. diff.****
- 11 Neque in hiſ caſibus relicta vxori licebat alteri ſe matrimonio copulare ex Concilio Arelatenſi *1. cap. 15. can. Quia ſunt 10. & ſeq. ſiquam 28. diff.* Eo modo ſeparati ab vxoribus ob Sacerdotio non ſunt contenti Sacerdotes vxorati, neque praeterſu Religionis vxorem abſcendere licet, *can. 5. Apollon. & ex Concilio Gangrenſi cap. 4. can. permiſ. 31. diff.*
- 12 Addit & Gratianus in *d. can. de Synacana 13. §. fin. 18. diff.* Neocaſarijenſem, & Ancyranam Synodos emen-
- datas fuiſſe, quae non reſciſcebant in talibus ordinibus non vouentes caſtitatem, *can. presbyter. can. diuini ad. 28. d. Illud enim, inquit Gratianus, Neocaſarijenſis, vel Ancyranae Synodi vel ex tempore, vel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia miniſtrorum altaris. Ex loco, quia vtraque Synodus Orientalis eſt, & Orientalia Ecclesia non ſuſcipit generale votum caſtitatis; hoc tamen diligenti obſervatione caſtiorum, ut poſt adeptum Sacerdotium, deſuncta prima vxore, cum qua Sacerdos factus fuerat, ſi alteram duxerit, deponatur.*
- Poteſt tamen promoueri in Ecclesia latina coniugatus cum conſenſu vxoris vouentis continentiam, vel ad Religionem tranſiſſus, *ut d. cap. coniugatus de conuerſ. conu. Sanch. diff. 39. Et in iſ caſibus, quibus maritus licitum eſt diuertere ab vxore per ſeparationem quod thorum, & habitacoem, inuita vxore, ob aduſterium, vel fornicationem, vel heretici vxoris, domoſodii diſtorium ſi factum abſolute, & perpetuo iudicio Eccleſiae, Sanch. lib. 10. diff. 1. t. num. 16. d. diff. 18. num. 49. d. diff. 15. num. 25.*
- Primum igitur promouet ad Ordines etiam Sacros, *14 inuita vxore, in caſibus non permiffis, poteſt ab vxore reuocari, ſi illa non ratum habuit, niſi ipſe matrimonio non conſormato vellet Religionem approbatam ingredi, & in ea ſolemniter per tria vota eſſentialia proſtiteri. Et ad tale ingreſſum debet Episcopos promouit ad Sacros matrimonio nondum conſormato admonere. Quo ſi ingreſſi nolit, cogi poteſt ab vxore ad conſormandum matrimonium, ſed ea vxore praeſente ipſe in Sacris ordinatus non poteſt aliam ducere vxorem, ut per Extraneus. Antiqua de vot. & Sanch. d. diff. 38.*
- Secundo promouit ad Ordines Sacros, inuita vxore, in caſibus non permiffis, amittit ius petendi debitum, ſed teneat reddere. Certi namque iuris eſt coniugatus non poſſe ad Ordines Sacros promoueri abſque vxoris iux licentia per *text. in d. cap. Coniugatus de conuerſ. conu. etiam matrimonium non fuisset conſummatum, ut in d. Extraneus. Antiqua de vot. Quod ſi ordinatur, vxore contradicente, vel deſiciente, poteſt ab ea reuocari, & illa tenetur ei reddere debitum, licet exigere non poſſit, ut per d. Extraneus. Antiqua, ibique *§. 1. & §. 2. & §. 3. in can. Agnoscere v. debeat 17. q. 2. D. Thom. in 4. diff. 37. q. 1. ar. 2. ad t. Palod. q. 1. ar. 1. num. 5. D. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 8. ad fin. Et Doctores communiter. Ratio autem eſt, quia vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier iuxta ea, quae tradit *§. 1. & §. 2. Extraneus. Antiqua. Et quia quod ſuum erat, ſcilicet debitum petere, maritus vouere potuit, ſed non alienum, ſcilicet non reddere, can. Vna 33. q. 5. quam rationem aſſignat *§. 1. in d. can. Agnoscere v. debeat, 27. q. 2.****
- Non obſtante, quod ad ſuſceptionem Subdiaconatus fuerit adſtrictus a parentibus, atque adeo videtur coactiſ illum ſuſcipere, ac proinde non teneri ad continentiam, ut per *cap. mores de baptiſm. Nam non ſolui videtur fuiſſe coactus conditionaliter, ſeu cauſaliſ, non autem abſolute, ſeu praeciſe, ut diſtinguitur in d. cap. mores §. Item queritur, & in cap. ſani de his qui vii. m. caſ. & per D. Thom. in 4. d. 29. q. 1. ar. 1. Atque adeo teneat ad continentiam, & reddere tantum, non autem petere. Quia in actibus, in quibus requiritur plena libertas, ut in matrimonio, *cap. Cum locum de ſponſ. & in voto, cap. 1. de regular. coactio conditionaliter non attenditur, ut cap. Cum deſectus de iſ, qui vii, m. caſ. caſ.**
- Est etiam, quia metus omnis videtur fuiſſe purgatus, cum poſtea acceſſerit ad ordinationem cum animo deliberato ſuſcipiendi ſubdiaconatum. Metus enim, & coactio purgantur per liberum conſenſum ſuperuenientem, ut per *Olſen, in d. cap. mores num. 38. v. conditionaliter, lo. Andr. in fin. Henric. Boich. num. 7. in fin. Burr. n. 8. & DD. communiter. Atque adeo amiſſus ius petendi debitum, ſed teneat reddere, Sanch. de marr. diff. 38. num. 22. & lib. 9. diff. 35. num. 25. Gutier. de marr.*

matr. cap. 96. per text. in cap. quidem, & cap. placet de con-
vers. conug. ibique Canonice.

- 19 Quare poterit huiusmodi viro hoc præceptum, siue monitionem fieri, quatenus ita decernatur in allegatis iuribus in penam suæ temeritatis, in voti castitatis decernam.

- 20 Tertiò hic promotus extra casus à iure permixtos est irregularitatem ex delicto, addo quod neque soluto matrimonio possit in suspensis ministrare, nec viterius promovere, nec beneficia obtinere, & *Extr. aug. Antiqua de vot. Sanch. d. disp. 49. n. 2. Sayr. de consensu lib. 4. c. 1. n. 8. & alij.* Verum ad has penas incurritur quando requiritur dolus, seu scientia, vel ignorantia affectata, quia textus loquitur de præsumptis. Neque procedit, si matrimonium fuit irritum, Sanch. *ibid. n. 3.* & Super hac autem irregularitate, & inhabilitate displicite potest Diocesanus Episcopus, si taliter promotus postea canonice Religionem ingrediatur, & in ea proficiatur, verbi gratia soluto matrimonio, aut cum consensu vxoris, vel aliis in casibus à iure permissis supra relatis, ut patet ex eadem *Extr. aug. Antiqua de vot. & ex Sanch. d. disp. 49. n. 8. cum iis adductis.*

- 21 Promotus vero ad minores Ordines, constante matrimonio, extra casus à iure permixtos, secundum aliquos est irregularitas, si Episcopo infuso, seu impedimentum huiusmodi non aduertente promotus fuerit, ut tenet Sayr, *lib. 6. cap. 14. cum Maiolo.* Sed contraria sententia est verior, nullam penam esse in iure latente contra taliter promotum, ut per Sanch. *ibid. n. 9.* Et quoniam Bulla Sixti V. 91. quæ incipit *Sanctum* statuit contra sic promotum penam suspensionis latæ sententiæ, tamen illa constitutio fuit abrogata à Clemente VIII. *consuet. sua 40.* ut notat Sanch. *de loco n. 10.*

- 22 Si autem coniugatus efficiatur Clericus, & acta serviat Ecclesiæ, & incedat in habitum, & tonsuram, duo tantum habet privilegia, Canonice, & fori Ecclesiastici in causis criminis, non autem privilegium exemptionis ab oneribus quoad bona, neque beneficia potest obtinere ex S. Concilio, *Tulid. sess. 23. c. 6. de refor. Sanch. d. lib. 7. disp. 46. n. 1. & Garz. p. 2. de benef. c. 1. n. 16. & nosalibi prolixè.*

- 23 Ordinatus vero in Sacerdotio, vel minoribus, constare matrimonio, vel ordinatus in minoribus ante contractum matrimonium, potest cogi ab Episcopo, in statu adhuc vxore, ut habitum clericalem dimittat, quia potest talis habitus vxori scandalum, seu auersionem generare, ut per cap. *Ioannes de Cler. conug. & Sanch. lib. 9. de matr. disp. 3. n. 9.* Et tunc omnino erit priuatus privilegiis clericalibus, ut per Sanch. & Garziam locis allegatis cum Tridentino *d. cap. 6.*

- 24 Episcopus autem, a aliisve Prælati conferens primam tonsuram viro coniugato, incurrit suspensionem à collatione primæ tunc per annum vni, ut in *cap. fin. de temp. ordin. in 6.* Non tamè procedit hæc pena contra promouentem coniugatum ad minores Ordines secundum veriorè sententiã per Gloss. *ibi v. duntaxat.* & Gemin. traditque Suarez *de consensu. disp. 37. sect. 5. n. 3.* contra Syluestrum, Soranum, S. Antonium, & alios, quos sequitur Filiuc. *tr. 9. n. 24.* Et hæc suspensio est relaxata Pape intra annum. Potest tamen, si casus sit occultus, absolui Episcopus à suo Confessario, si ei ipse det talem facultatem vigore S. Concilij *Trid. sess. 24. cap. 6. de ref.*

- 25 An autem coniugatus Sacram Subdiaconatus, vel diaconatus, aut presbiteratus Ordinem suscipiens sine vxoris sine licentia, & in casibus non permixtis, præter dictas penas sit de hæresi suspensus, atque ad prædictum sit ab Inquisitoribus negandum videtur, quia sicuti quando recipit Ordines cum licentia vxoris, vel in casibus permixtis, licet agit. Transgreditur à statu coniugali sine eius destruktionem ad statum clericalem meliorè, ac perfectiorè, ac proinde nulla ex hoc potest oriri suspensio hæresis, quæ tantum ex facto illicito deducitur. Hoc autem non est illicitum, nam iura, & Doctores id concedunt, ut *d. cap. eximiatas de consensu conug. & Sanch. d. lib. 7. disp. 38. alijque* ita pariter quando recipit ordinem sacrum sine licentia vxoris. Nam licet prohibeat id facere *ex d. cap. Coniugatus, & ex c. Extr. aug. Antiqua de vot.* si reus peccati mortalis ob iniuriam vxori suæ interrogatus, cui de iure præiudicium afferre non potest, neque debet quoad debitorum coniugale, cum sine illius consensu no-

queat votare continentiam, non idèò tamen. Inest iniuriam Sacramento matrimonio, aut Ordini. Quia non est contra fidem, quod sit hæc duo Sacramenta debito ordine in vno, eodemque subiecto, nimirum quod facer Ordo sublequatur matrimonio, non matrimonium Ordinem sacrum ex de futione S. Concilij Tridentini, *sess. 24. can. 9.* prohibentis transitum ab Ordine sacro ad matrimonium, non à matrimonio ad Ordinem sacrum. Neque continentia Ordini sacro annexa repugnat matrimonio, ut constat in matrimonio tantum raro, & constanter sine copula. Solùm igitur fit iniuria vxori, cuius duntaxat ius leditur per matrum suscipientem Ordinem sacrum sine illius licentia, quod nullatenus arguit suspensionem hæresis.

Neque obstat, quod, si cogatur vit promotus iuxta sacris, redire ad consortium coniugale, teneatur vxori petenti reddere debitum. Ex quo videtur afferre iniuriam Ordini sacro habenti annexam continentiam, nam ex hoc nullam afferit iniuriam Ordini. Non enim petit, sed tantum reddit, quod alteri debet, inferiusque vxori ex debito, non autem ex incontinentia.

Nulla igitur alia pena huiusmodi promotus puniri debet præter eam, quæ in d. *Extr. aug. Antiqua continetur.* Quæ est, ut ne matrimonio quidem soluto quoad thorum, & cohabitationem in suscepo Ordinis ministrare, neque ad superiores Ordines promoueri possit, nec aliquod beneficium, vel officium Ecclesiasticum cum obtinere valeat.

Verum his minime attentis, huiusmodi coniugatum, & promouent ad sacrum Ordinem sine abique consensu, siue cum consensu vxoris suæ, nisi in casu, quod ipsa monasterium sponte ingredietur, ibique professionem emittat, esse suspensum de hæresi, atque ad prædictum ab Inquisitoribus eidem penis, quibus puniuntur clerici in sacris constituti, vel Regularis habitum solemniter professi, qui post susceptos Ordines, matrimonium contrahunt, communis docet sententia. Illam præ cæteris loquuntur Simanch. *de Carol. in fin. tit. 40. rubr. de matr. n. 14.* Farinac. *de heres. q. 183. §. 6. n. 74.* Sotus in *aphor. lib. 1. c. 8. n. 17.* Diana *tr. 7. p. 4. resol. 4. §. ult.* Caren. *p. 2. tit. 17. n. 11.* Pistach. *de suspens. reor. ind. cap. 25. de abjur. n. 62.* Lopez ad Diaz in *pr. crim. can. cap. 82. §. Sed quia pena bac quidem ductur ratione, quia parum refert, an matrimonium sacros Ordines sublequatur, vel illos præcedat. In vtroque enim casu Sacramento matrimonio, & sacrorum Ordinem par fit iniuria, & idèò quemadmodum puniunt, qui post susceptos sacros Ordines vxorem ducit, ita pueniendus, qui post ductam vxorem sacros Ordines suscipit. Hunc cum hic casus concipisset in Sacro Inquisitionis Hispaniæ Senatu, reus suspensus fuit ab officijs, & beneficijs Ecclesiasticis, & præter publicam poenitentiam, quæ blasphemis intungi solet, multa pecuniaria imposita, in Monasterium ad certum tempus fuit detrusus, teste eodem Simancha. *loc. cit.**

Quod autem hic casus spectet ad S. Officiu, fuit suspensus declaratum ab eius S. Congregatione, neminatim sub die 9. Aprilis 1618. & 27. Septembris eiusdem anni, ubi is, qui post susceptos Ordines minores matrimonium contraxit, & deinde subdiaconatus Ordinem suscepit, remissum fuit arbitrio Ordinarij, ut, præiudiciali ab iuratione, & abolutione cum eo dispensaret, ut in matrimonio contracto manere posset, idèò quæ idem & nos tenere debemus. In spectantibus enim ad fidem debemus sequi, quod servat Romana Ecclesia, ut notat Panorm. in *glos. 1. cap. ad abolendum de heres.*

Et quidè Ioannes XXII. in illa *ve. Extr. aug. Antiqua de vot.* non tam de tanti criminis debita poenitione, quam de effectu sacrocrum Ordinem agit, cūque in ea non prohibeat, quin huiusmodi coniugatus alia maiori pena puniri possit, idèò sicut puniunt, qui post suscepcionem Ordinis faci matrimonium contrahit, ita quoque iste puniendus est. Quod autè æqualis sit iniuria, & Sacramento matrimonio, & Ordini, atque adèò possit Inquisitor procedere contra hunc reum, & inquirere, an rectè sententiæ de his Sacramentis iuxta textum in *cap. Annotatus §.*

cum verò de heret. in 6. Vbi hereticus dicitur, qui committit in vnum ex Sacramentis Ecclesie. Hic autem committit contra Sacramentum Ordinis, quod habet apertum votum castitatis ex S. Concilio Trid. *loc. cit.* alij, sique suspectus de heresi omnium penè dixit hereticorum, qui improbat votum castitatis, ac ordinis castitatem, asseruntque, posse simul esse vnum matrimonij cum Sacris Ordinibus. Item committit contra Sacramentum matrimonij, de cuius sacralitate est, vt vt teneant vitam indiuiduam cum vore. Non potest autem hanc vitam indiuiduam retinere, quidam per Ordinem Deo consecrator, debet continentiam seruare, quam si non seruat, committit contra Ordinis Sacramentum. Quod est malum factum, quia prohibuit ab Ecclesia, laicorum ab hereticis; ideoque suspicionem heretici inducit.

31 Neque obstat, quod ita promotus non petat debitum coniugale, sed reddat. Primum, quia siue petat, siue reddat est contra castitatem Ordinis, solumque non petendo potest excusari à peccato, non autem à copula. Secundo, quia Officiis S. Inquisitionis punire intendit factum ipsum, quod est suspectum de heresi, non autem rei mentem, ac intentionem, an scilicet velit reddere tantum, an etiam petere debitum. Hoc enim coniuges ipsi vident. Puterit sane, ac debet moneri ab Inquisitoribus, nepeat, postquam laici penes ipsi infidelis, siue id precipi etiam sub penis Ecclesiasticis. Quod si sponte compareat in S. Officio, siuamque errorem fateatur, obtinere potest, tanquam sponte comparens, vt cum vore cohabitare, non obstante Ordinis sacri suspensione, cum precepto, siue monitione non petendi debitum.

32 Porro quibus penis puniantur Clerici in Sacris constituti, & Regulares castitatem solemniter professi, matrimonium contrahentes, habetur in Concilio Neocæsariensi, quod ab Ordine deponi iubet *can. 1. & can. presbyteri vt vorem 28.* d. quod Glossa explicat de depositione officij, quam admodum & exiuntur ecclesiasticis beneficiis, *can. decernimus can. de his 28. d.* Vide de hac priuatione, & de penis *cd. 239. Capella Tolentana, Panorm.* ad *cap. ut si Clerici de iudic. Diaz in pr. crim. can. 7. & 82.* ibique Lopez, Dianam d. p. 4. tr. 7. *resol. 4.* vbi fuit pro Italia, & Hispana Inquisitione, Trasmicram *lib. 3. q. 22. n. 8.* & q. acalios. Fuit tamen iniuncta minor poena per Nonellam Leonis 79. Verum illa fuit sacris canonibus sublata. Cum enim placeret in antiqua lege, Sacerdotes tempore ministerij abstinere debere ab vioribus, cum per vices tantum fungerentur Sacerdotio *Luc. cap. 1. can. 31. d. 1.* Vide *cap. 8. Leuitici*, nunc, cum quotidie quilibet Sacerdos possit offerre sacrificium præstantis antiqui, debet perpetuo se ab ea coniunctione abstinere, semperque orandum ei, & sacrificandum, semperque à matrimonio abstinendum, *can. si laici, can. Sacerdotes in 31. d. 1.*

33 Quam verò ex hereticis & heresiarchis negant, Clericos in maioribus Ordinibus constitutos, ac Regulares, votum castitatis solemniter professos, continenter debere viuere, nec posse viores ducere sunt Nicolaus Antiochenus, vnus ex septem Diaconis apud Irenæum *lib. 1. cap. 27.* Clementem Alexandrinum *lib. 3. Strom. Epiphanius heres. 25.* & Augustinum *heres. 5.* Vigilantiam Episcopis apud Hieronymum contra Vigilantem, Vitiæ Rex apud Rodericum Toletanum *rer. Hispanie, lib. 3. c. 15.* Quidam in Anglia apud Polidorum Vigili *lib. 6. hyst. Angl.* Henricus Imperator apud Lambertum Schaffenburgensem, Petrus Bluius apud Petrum Blesensem. Quidam alij in Dania apud Saxonem Grammaticum *lib. 13.* Danie, Ioannes Vuiclenus in *serm. eugl. Natalis S. Iohannis Baptista, & de offic. pastor. cap. 19.* Ioannes Bedericus apud Aeneam Syllium in *hyst. Bohemice, & Colchæum hyst. Hyst. lib. 6.* Martinus Iuterus *2. Germanice fol. 214.* & in *lib. de abrog. missa priuata*, Caluinus *lib. 4. instit. 2. 12. & 23.* Magdeburgenses *centur. 11. c. 7. col. 389.* Melancthon in *episcop. Augustanar. 23.* Pomeranus in *lib. de coniug. Episcoporum. Remitit in 3. par. exam. Concilij Trid. & Andreas Carilladius, Archiepiscopus Vuidembergensis, qui primus Sacerdotum in*

Germania uxorem duxit, & publicas nuptias celebravit, in cuius laudem Vuidembergensis propriam Missam finierunt, cuius talis est introitus. *Dicit Dominus Deus: Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi.* Oratio, seu collecta talis erat: *Deus, qui post tam longam, & impiam Sacerdotum castitatem, Beatum Andreæ Carilladium ea gratia ducere dignatus es, vt primus, nulla habita populi iuratione, uxorem ducere ausus fuerit, da quiescamus, vt omnes Sacerdotes recepta sancta mentis, eius vestigia sequentes, et illis conueniamus, da eisdem dñis, ad legiti. consortium liberi conueniamur.* Per Dominum nostrum, &c. Secreta talis: *Sacris noster, quiescamus Domine, benignus suscipias, vt qui tua Mantili in Andree Carilladij conuiviali celebrata latamur, ita fac quiescamus Sacerdotum coniugato Oris saluiter adpreceamur, faciamus succedens, & quam saluissime finiamur.* Per Dominum nostrum, &c. Vnde Lutherus publicas nuptias celebravit cū Catharina Trigouia, Franciscus Lambertus, Ioannes Oecolampadius, Petrus Martyr, Bernardinus Ochinus, Ioannes Spamebergius, & Sacerdotes & Monachi apostate facti, sacrum cepitum, cui se perpetua religione obstrinxerant, cum facilligis nuptijs cummutauerunt.

Afferunt tamen contra hereticos Sacre litteræ 1. *Reg. 21. Itaq. 52. 11.* & 1. *Cor. 7. 5.* Item Patres Greci iuxta temporis ordinem Clemens Romanus *can. Apostol. 23. Epist. 2.* & *Canth. Apostol. lib. 6. c. 17.* Origenes in *Leuit. homil. 4. in Numer. homil. 23.* & *lib. 8. contra Celsum*, Concilium Aniranum *can. 10.* Neocæsariensis *can. 1.* Nicenum primum *can. 3. ea. græco, & can. 78. ea. Arabico*, Eusebius Cæsariensis ad *demonstr. Euangel. lib. 1. c. 9.* Basilii *Epist. 1. ad Amphibolios. 3. & can. 6. & in cap. 3. Ista & Epist. 17. ad Partegorium presbyterum, Cyrillus Hierosolymitanus *cat. 1. c. 12.* Epiphanius *heres. 59. & 79.* & in compendia fidei doctrina, Ioannes Chrysostomus *hom. 33. in Genes. homil. 2. in Job, & Epist. 125. ad Cyprianum*, Synesius *ep. 105. ad fratrem*, quia causam reddit reuoluit Sacerdotij, Ioannes Cyprianus in *uit. S. Epiphanius cap. 38.* Honorius & Theodosius Augustini *enim quæ. de Episcop. & Cler. Socrates lib. 1. cap. 8. & lib. 5. cap. 21.* Ildorus Pelusius *lib. 2. cap. 38.* Palladius Episcopus, Iustinianus Imperator *Constitut. 1. in 5. de Episcop. & Cler. num. 42. l. inuenit, & n. 45. & in N. mo. can. 19. cap. 29. & in auct. 1. quomodo oporet Episcopos 16. cap. 1. & cap. 5. & N. nel. 123. de Episcop. & Cler. c. 12. & cap. 29.* Martinus Monachus in *quæst. & respons. ad Theodoretum*, Synodus Trullana *can. 6. can. 12. & can. 48.* Leo Philocephus Imperator *3. & 79.* Theophylactus ad *cap. 3. prioris ad Timotheum*, Ioannes Zonaras in *can. Apostol. 16.* Theodorus Balsamon in *can. 5. Apostol. & in can. 10.* Synodi Ancyranæ, Constantinensis Hieronymopolis in *Synonymis Constit. lib. 4. tit. de Cleric. Viancius Angelus Imper. Constit. 3.* Nicephorus Gregoras *Rom. hyst. lib. 7.* Hieremias Patriarcha Constantinopolitana *resp. 1. cap. 21. & alij.**

Ex patribus Latinis contra eosdem hereticos per temporis seriem afferunt Calistus apud Gratianum *dial. 27.* Concilium Eliberitanum *cap. 33.* Romanum *cap. 8.* Arelatense secundum *cap. 3. & 3.* Ambrosii *ep. 82.* ad Vergelesensem Ecclesiam, ad *cap. 3. prior. ad Timotheum. 1. ad missam, & lib. 1. offic. cap. 50.* Syriacus *ep. ad Hieronymum* Tractatorem Episcopum *c. 7. & ep. 4.* ad Episcopos Africæ *cap. 9.* Hieronymus aduersus Vigilantium *cap. 1. & lib. 1. contra Iovinianum cap. 4. & 19.* & in Apologia ad Pammachium *cap. 3. & cap. 8. & ad cap. 1.* ad Titum, Concilium Carthagenense secundum *cap. 2.* Carthagenense tertium *cap. 17. & 19.* Carthagenense quinquagesimum *cap. 3.* Augustinus de adulterio, *conu. lib. 2. cap. 26.* Concilium Toletanum primum *cap. 1.* Innocentius primus *epist. 1. cap. 9. & ep. 4.* Sixtus tertius de castitate, Concilium Araucanicum primum *cap. 22. & 23.* Leo primus *ep. 84.* ad Anastasium Episcopum Theflalon. *cap. 4. & ep. 92.* ad Rusticum Narbonensem Episcopum. *cap. 3.* Concilium Andegauense apud Baronij anno 453. Concilium primum Turonense *cap. 1. & 2. & 6.* Agathensis *cap. 9. & 16.* Gerundense *cap. 6.* Toletanum secundum *cap. 3.* Aurelianense secundum *cap. 8.* Aruerense *ep. 12.* Aurelianense tertium *cap. 2. & 7.* Primus ad *cap. 5. prioris ad Timotheum.* Atator *lib. 2.* Concilium Aurelianense

quar.

quantum cap. 17. Aurelianense quintum cap. 4. Turo-
nense secundum cap. 10. & 11. & 13. & 20. Matifco-
nense cap. 11. Fortunariensis lib. 1. in laudem Leonij,
Concilium Lugdunense secundum cap. 1. Toleranum
terrium cap. 5. Hippalense primum cap. 3. Gregorius Ma-
gnus lib. 1. Ep. 42. lib. 3. Ep. 42. lib. 8. Ep. 40. & ad Au-
gustinum Anglorum Episcopum cap. 2. Idoridus Hip-
palensis de Eccles. offic. lib. 2. cap. 3. & cap. 10. Concilium
Tolentanum quartum cap. 20. & cap. 26. Tolentanum
octauum cap. 4. & 5. & 6. Tolentanum nonum
cap. 10. Cabillonense primum cap. 3. Beda lib. 1. de sa-
bernac. & vasi eius, & vestib. Sacerd. cap. 9. & ad
cap. 1. Luc. Zacharias Papa Ep. 1. ad Beneficium Episcopum,
Synodus Francica, Aluinus de viciis. & viciis
cap. 18. de castis. Stephanus Tertius apud Inonem lib. 3.
de contr. Ordinand. & apud Gratianum dist. 31. Catolus
Magnus lib. 1. cap. 98. Haymo ad cap. 3. prioris ad Ti-
moth. & homil. de confessor. Concilium Moguntinum
cap. 10. & cap. 99. Remensis cap. 22. Aquilgranensis cap.
6. & 9. Eugenius Secundus cap. 2. Haligarius lib. 5. cap.
1. & 2. Hincmarus Rheimensis in vita S. Remigii,
Rabanus Maurus lib. 4. in Exod. cap. 8. Nicolaus Primus
Adoni Viennensis Episcopo dist. 32. & ad Consulta Bulga-
rotum cap. 70. Vuormaciensis cap. 9. & 11. Smatagius
in diadematis monachorum cap. 48. Petrus Damiani Ep. ad
Petrum Lateranensem Archiepiscopum, Leo Nonus
contra Epistolam Nicetæ Abbas apud Inonem lib. 3.
de contr. Cleric. & Gratianum dist. 31. & 32. Nicolaus Se-
cundus ad omnes Episcopos Catholicos, Alexander Se-
cundus dist. 81. Adamus Canonici lib. 3. cap. 1. Gre-
gorius Septimus lib. 2. Ep. 35. ad Annonem Colonien-
sem Episcopum, & Ep. 67. & Ep. 62. ad Episcopum
Aquilensem, & lib. 4. Ep. 10. Urbani Secundus dist.
32. Aquilensem Canonicis ad cap. 7. ad Hebraeos, Iu-
Carnepensis Ep. 64. & Ep. 20. Bernardus ser. 65. super
Canticis, & Ep. 253. Hugo Victorinus de Sacram. fides
lib. 2. p. 4. c. 4. Petrus Lombardus lib. 4. dist. 37. Alexan-
der Tertius Salernitanus Episcopo p. 18. c. 1. Arnoldus Bo-
mardensis ser. vii. de verb. Domini, Hilegatis secun-
di Sciouis vitiis 6. Stephanus Eduensis de Sacramen-
taliis cap. 5. Innocentius Tertius ser. 1. de translat. Pon-
tif. & de Cleric. coniug. lib. 3. tit. 3. Rodericus Tho-
mas rerum Hispaniarum lib. 4. c. 6. Thomas Aquinas in quest.
dist. de peccat. ven. ar. 7. & p. 4. Sum. q. 53. ar. 3. Con-
cilium Oxoniense cap. Quod Clerici non teneant publicè
concupiscant, & cap. quilibet p. 10. off. infligenda concubitus Cleri-
corum, Durandus ad 3. Pottiano in lib. 4. sent. dist. 37. q. 1.
Augustinus Triumphus de peccat. Ecclesiast. q. 92. ar. 3.
Ioannes Taulerus serm. ad pop. Catharina Senensis p.
3. c. 123. de defest. monit. Thomas Vualdensis p. a. c.
129. Ioannes Gerson. lib. de vit. spir. animalit. 6. &
in dual. de peccat. cord. & in dual. de calib. Eccles. et. 4.
Aeneas Syluius Ep. 130. contra Thaboritas, Dionysius
Catharinus de vit. Canonic. ar. 13. Petrus Rauennas
serm. quem habuit in Synodo Cameracensi, Concilium Late-
ranense sess. 9. Colonien. cap. 3. & Tridentinum sess. 24.
can. 9. Ioannis Eckliensis memorid. cap. 18. & 19. Alphonsus
Castro v. totum, & v. monachatus Lindanus in
panoplia lib. 4. c. 98. Martinus Petex in opere de tra-
dit. p. 3. Gryfaldus in decisum. v. Castas, Thomas
Illyricus in 2. p. clyp. Eccles. cath. Thomas Elysius in clyp.
pior. Iodocus Coccius sum. 2. Thezaur. lib. 4. & lib. 8. ar. 6.
Canisius in Catechism. cap. 4. & 5. Alphonsus Pisanus in
oper. de continentia, & calib. Apostolic. Ioannes Maldona-
tus ad Matthei. 19. 12. Gregorius de Valencia de iustis,
& viciis Religioz, & calib. Apostolic. Antonius Possieinus
sess. 5. refutat. Davidis Chyzeri ad cap. 5. ad 18. Petrus
Tytus in tr. de Sacror. homin. continentia, Bellarminus
lib. de Cleric. & lib. de monachis de cap. 32. Balastr. Ca-
ualensis lib. 1. de nob. vera Religio cap. 17. Petrus Coto-
nus lib. 3. insti. Carol. de cap. 1. ad at. Franciscus Co-
fester cap. 17. Encorid. & Gulielmus Balilius tr. 2. Ca-
techism. pag. 97. & alij passim.

Ad externos pauperes, & mendicantes Fratribus exclu-
di? Quid de indigentibus pauperibus, an liceat eos
mendicatione prohibere? Quid de Ci-
garis, vitiis Zingaris, & huiusmodi
foris foris hominibus?

Quoad primum. Non consensit Christianorum
miseratione, quod externi pauperes, ac mendic-
antes excludantur, docent Villanica, lib. 3. Aemilia
sacra, Soc. in opus. de causa pauper. p. 1. Lorca dist. 37. de
charit. n. 19. qui seuerius de ea exclusionem statuit, & fa-
uet S. Ambrosius 3. offic. cap. 3. qui etiam in summa anno-
næ caritate negat excludendos. Partem grauissimæ di-
spensationis adduco. Sed & illi, qui pergrauis Vite pre-
bendi nequaquam probandi. Excellere eo tempore, quo de-
berent iurare, separare à commercio, communis parentis
suis amicum pariter negare, inita iam consensu vitiis
auocare, cum quibus fuerint communia iura, cum his nolle in
tempore necessitatis subsidia pariter. Fera non expellunt
feras, & homo excludit hominem. Fera, ac bestia commu-
nem putant omnibus vitiis, quem terra monstrat. Illa
etiam conformem sui generis adiuvant, homo iniquitatem,
qui nihil à se alienum debet credere quicquid humani est. Quan-
to illi resiliis, qui cum iam procelli à preceffibus atate, & fa-
mam tolere artes cuitas, atque vi in talibus solis perirent viti-
gæ, ut peregrini vitiis prohiberentur, profectura vitiis curā
ceteris maiorem sustinent, conuictis humeratis, & incipit
tueri vitiis populi, ut in modum consilient, dicunt:
quid mirum est si peregrinos exili, quid hominem excludit,
quicquid morientis negaret? Caneis nunc mensum impellit
esse non patitur, & homines extrudimus?

Fauet etiam non obscure D. Chryfostomus, tem. 5. ser. de
cellis. in Sanctis qui est 22. acriter capiens eos, qui paupe-
rum externorum Antiochiam aduentantium appellum
agere ferebant. Dicit fugiunt, & peregrini, & nebula-
res reliis aque parua sua in nostram consilient. Et in hac ne
de causa monachatus, conuictisque vitiis conuictum periculum
voluntas, quoniam communem patriam, & portum omnes ca-
putant, & aliena propria praeferunt? Immo & hoc est de
causa latari oportuit, & excludi, quod ad manus vestras, tan-
quā ad commune quoddam imperium omnes accurrunt, &
commune quoddam matrem hanc ciuitatem orbaturus.

Verum alij, ut in hac re ad veritatem pronunciant, re-
dē volunt, attendi cōspiciant, ac bonum publicum, &
& scandalum remotionem. Vnde docent, licet externos
pauperes excludere, cum domesticis simul, ac externis
tueri non possit. Si peregrini infestant morbos, corru-
ptelas, hereses, contentiones, predicationes. Si multi ex illis
fano, & integro sunt corpore, qui si admittantur, compu-
trescent in otio, & illis peccatis inde conuenientibus, si
excludantur, cogitant de victu per laboris acquirendo,
quod honestius est. Ita Valencia 2. 2. dist. 3. q. 9. p. 7. in
fine, & Becan. tr. de charis. cap. 31. n. 23.

Ratio autē petenda est ex ordine, quo facienda est ele-
mosyna. Ex ista namque, qui versantur in extrema necessi-
tate, si non possit omnibus simul succurri, praecedendi sunt
illi, qui nobis coniunctiones sunt. Homo enim tener
vnum proximum magis appropinquat, & efficitur dilige-
re, quam alium, quia tener seipsum magis appropin-
quat dilige, quam proximos, atque adeo inter proximos,
ceteris paribus, tener etiam magis dilige, qui ipsi con-
iunctiores sunt. Et hoc sensu dixit Augustinus lib. 1. de
doctr. Chrift. cap. 28. Cum omnis prodigii non possit, his
proximum consulendum est, qui pro locum, & temporem, vel
quarumlibet rerum opportunitatibus confidit illi ubi
quidem forte inuenitur. Quod potius confirmat ex Apo-
stolo 1. ad Timothei. 5. dicente: Si quis fuerit, & maxime
domesticorum curam non habet, fidem negat.

Consequenter homines triplex est coniunctio. Vna singu-
lis, qualis est inter parentes, & filios, & generatim inter
quosque obsequiosos. Altera politica, qualis est inter
amicos, cōubernales, eius ciuitatis loci, socios militie, mer-
catorez, Auditoriū, &c. Tertia spiritualis, qualis est inter fi-
deles ratione fidei, quos Apostolus domesticos fidei vocat,

inter Religiosos eiusdem Ordinis, inter confessarios, & penitentes, inter Parochum, & Parochianos, dupliciter sunt bona temporalia, & spiritualia, & ex temporalibus quædam pertinent ad opes, & diuitias, alia ad famam, & honorem, alia ad vitam corporalem. Ad denique cum ex his bonis quædam sint debita coniunctioni sanguinis, quædam potestati, quædam spirituali, quædam omnibus, & singulis; ideo quando sunt duo in aliqua necessitate, siue temporali, siue spirituali, siue potius utrique succurrere, tenemur illum præferre, ac plurius æstimare, qui nobis omnibus consideratis coniunctio est, iisque quoad ea bona, quæ tali coniunctioni debita sunt. Quare patentes præferendi sunt filijs, consanguinei extranei, amici inimicis, ciues externis, quoad ea bona temporalia, & spiritualia, quæ illis debentur in necessitate. Item patentes, & filij spiritualis præferendi sunt consanguineis, quoad bona filij spiritualia, non tamen quoad temporalia. Quia quoad spiritualia magis coniuncti sunt diligenti, seu amanti, non item quoad temporalia. Vide plura apud D. Thom. 2. 2. q. 36. ar. 8. ibique Valent. q. 4. p. 5. ac alij.

6 Et ita nonnulla pellica lege legitur apud Petrum Gregorium lib. 13. *synonym. cap. 28. & lib. 35. cap. 6.* In Constitutionibus enim Coniutorum habitorum Augusti Vinclitoris anno 1548. quæ extant in politica Caroli V. cap. 35. statuitur ab Imperatore, vt Magistratus prospiciant quilibet in sua iurisdictione, ne liceret cuiquam mendicare, neue permitteretur ei, cui nulla deformitas, vel defectus corporis adfuerit, quise non indiguit, vtque mendicatorum liberi ad laborem apti parentibus adimantur, & opificijs addicantur; aut mulieribus, aut fetuibus alijs, vt quilibet ciuitas, oppidumque suos agros, egenos, & mendicos, nutriet, & foueat, nec ceteris allophylis, seu alienigenis passim permittatur mendicare.

7 Item vt mendicantes validi seuerè, & in exemplum, & astrictiorem aliorum puniantur. Quod si mendici à proprio non possint nutrirì oppido, ita eisdem alibi liceat mendicare, si à suo magistratu eius penitus testimonium tulerint.

8 Subinde, vt magistratus hospitalium suorum loco, cum curam gerant, inspiciant, videntur semel saltem ea in anno, & præsideant, ne fucus, & redditus eorum in alia, quàm ad quæ destinantur negotia, dispendantur, & conuertantur.

9 Meminit legis Francorum Rhenanus lib. 2. *rer. German. Admendi per regesque vagari ne permittantur. Sui pauperes quilibet Civitas elato. Alii, nisi manibus operentur, modis quicquam dato.*

10 Eandem præcinit & legem Plato lib. 12. *de legib. Nullas in ciuitate nostra, inquit, sit mendicæ. Quicunque aut tentauerit, vel tamque incerpitibus quærens præbuis explete capere, iterum venias in curatibus à foris ex pelitur, ab adli magistratu ab urbe eiciatur, deinde ex tota regione ab agris magistratus exermineatur, vt ab his insensu animalis omnino vniuersa regio munda sit.*

11 Aliam propè similem comperi Caroli Magnitudo de mendicis, qui per parias discurrent in *capit. c. q. i. d. cap. 9. comment. per Amembachium. Voluntas, inquit, vt vniuersique fideles nostrorum sum pauperem de beneficio, aut de propria familia matris, & non permittat alicuius mendicando: & ubi tales inuenti fuerint, nisi manibus laborent, modis eis quicquam tribuere præsumat.*

12 Illi itaque cibos pauperibus destinatos capere debent, qui amplius operari nequeunt manibus, *cap. quomodo 31. d. d. can. 1. 8. d. d. non qui possunt, & nolunt, vt qui non vult operari, non manducet, a. ad Theofil. cap. 3.*

13 Apud Athenienses inualidi corpore, & mutilati, nã senari quingentorum tales approbati essent, quotidie, vt quidam aiunt, binoi, & alij, singulos obolos ex ærario capiebant, & Philocoro autore nouenas drachmas in mensiem, vt legitur apud Suidam in verbo *Admantes.*

14 Exstant leges præscriptæ in Gallia circa alendos pauperes, & peregrinos, tum generales in constitutionibus regijs, & placitis Curiarum supremarum, quas supra indicauimus, tum speciales, quales in politica Lugdunensi apud Paradin. lib. 3. *dyff. Lugdunensi cap. 18.* Singulares, & alibi ex fundatione locorum piorum erui possunt.

Fecit & piæ de his leges Senatus Hyptendis in Flandria. Ius Pontificum opus hoc alendi, & vestiendi pauperes, qui sibi sua industria, siueque labore subueniunt nequeunt, Episcopis demandauit, illis non subueniant, non autem mendicantibus validis, *can. non omnes 5. q. 1. Glof. in can. 1. v. non possunt, iuncto textu, 8. d. d.*

Quoniam autem Lerna maiorem est otium, ac feletem viperina origo, ij, quibus demandata est Reipublice cura, & politia, summopere otiosos scalligere, & emendare conati debent, vt intercipiant eo remedio ad celestia proximum gradum. Atque ideo inquirere debent sedulo, quomodo, ac vnde quis viuat, quam autem exerceat, & errores, quos vocamus vagabundos, eo quod vacent, & otiosi sint, vel limitibus suis exilio propellere, vel ad opem admodum cogere, & recusantes punire, vt legitur sæpè condemnari in Gallia remos iracundiorum regiarum nauium. Sunt mendicantes validi, refugientes laborem, aduersus quos Iudicibus quibuscumque, quotum appellatio nullo alio Iudice intermedium ad Senatum deuoluitur ius notione concessum est singulari præiudicio vique ad sententiam definitam, vt constitutionibus regis Caroli VII. ar. 37. Ludouici 12. in *publ. an. 1499. ar. 91.* Sæpius Curia suprema Senatus Parisiensis anno 1532. in *sum. 3. Confess. reg. ex Rebusi rapidia.* Hæcque omnia decreta in 6. *si vterque regis occasione cum seq. de quæst. in auth. celos. 6.* vt mendicantes omnes validi, qui autem non nocent in Gallia ad magistratus politici citantur capere totum, & operibus publicis adgerant, pum ad solas purgandas, viarum quicquid agerendas, & similia opera. Prohibetque, ne quis homines otiosos hos, otiosos, & mendicantes validos celet domi, neui turmalim extra vias incedant, neque viata duos associari, alioquin licet eos prehendere, & proximo tribunali Iudici sistere puniendos.

Alijsque placitis cautum in d. 3. *temo.* vt si quando mendicantes validi deprehensi sint, in elemosynis publicis eo prætextu elemosynam verè indigenam fraudate, si inoniti non abstinant, suscitantur. Securitas igitur Reipublicæ consules Magistratus, pulsus è Republica otiosus, & Cygari, vulgè Zingatis, mendicorumque cohors importunitate, Otiosos enim è Republica pellendos esse, suadet rationibus, & exemplis. Rationes sunt; quia ciues nihil agendo malè agere discunt. Vnde Saluianus ait, necesse est omnes in Republica habere negotia sua, quibus à malo publico detineantur. Et quia per otium, & ignauiam homines enervantur, & effeminantur, vt nulli esse Reipublicæ præsidio possint. Et quia consensio per otiosos in ciuitatem inducitur. Iniquum enim est paribus frui priuilegijs in ciuitate otiosos cum ijs, qui probè suo fungantur officio. Otiosi veluti faci in alouarijs depredandis occupantur, idcirco publico digni otiosi. Et demum quia ex otio otiosi solent seditiones. Vnde fortissimus ille Cæsar apud Tacitum prohibuit, ne otio dedus militum animi laxarentur.

Exempla verò sunt memorabilia. Apud Spartanos summum etat dedecus ignauiam ad consortium admittente, vel in luctu cum eo se exercere.

Romanis nihil fuit antiquius, quàm vt cauerent, ne adolecentes, & ienes vicerent otiosi. Et tandi durauit in ciuitate gloria, quantiū adolescentibus Romæ vagari otiosis non liceat.

Marci Aurelij Imperatoris tempore ad publicum opus damnabatur, qui in foto ambulabat sine professionis ius tessera.

Apud Athenienses Diaco otiosos voluit interfici. Salon inermes in forum trahi voluit, tanquam facinorosos.

Apud Indos Gymnosophistas impræstus ad opus fortas trucebantur, qui ante prandium otiosi essent.

Eratonem porrò Labeo definiuit, pusillum fugitiuum esse, & ex diuerso fugitiuum magnum eronem esse.

Quod explicans Vipianus ait in l. *quis sit fugitiuus 17. §. eronem de ad. edict.* eronem proprie est, qui non quidem fugit, sed frequenter sine causa vagatur, & temporibus in res nugatorias consumpsit ferius domum reddit. Proinde & eronem esse animi vitium. dicitur, Vip. l. ob qua 4. §. *idem Pomponius res. Imper.*

ratetque Valens in l. 1. de mendic. valid. lib. 11. c. tit. 25. iubet mendicantium robur, & integritatem corporum exquiri, & explorati, & inertibus validis iubet penam imponi, ut si ferui sint, dominis reddantur; si autem liberi sint, addantur servitio eius, qui impossibilium, & inertiam illorum prodiderit. Ex ex nouella constitutione ad Rectores ciuitatum hoc munus relictum inquirendi de personarum mendicantium qualitate, & quos inueniunt legentes, agricultrices, vel alios operibus aptos, ad ea remittendi, & in meliorem vitam mutandi. *Ad 6. Si verò vis ut occurratur cum sepe de quibus, collat. 1. in arch. Villis ipe stantibus panis tollitur, si de cibo securi iustitiam negligant, quam esotientibus frangitur, d. can. non amittis 5. q. 5. Et potius expediret, negatis alimentis hos delinquentes inertia, fame petire, quam in delictis fovere, l. bona fides, ff. de pign. Sic in Israelitico populo nullus esse mendicus debuit; Deuter. 14. nam. 4.*

24. Pauperes igitur, ac mendici, qui necessitate ipsa, aut corporis infirmitate tales, vt omnium miserecordiam, & mercedem, tolerandi, ac iuandi sunt. At qui suo vitio prodegerunt omnia, & validi, ac robusti laborem fugiunt ferendi non sunt, quod & ciues exhauriant, & Reipublice sine decore. Vnde inspectores esse debent, qui in ijs corporum integritatem, & annorum explorent.

25. Vt autem inuari priores illi cegni possint, danda opera est, vt de publico, si fieri potest, inueniunt. Inuabunt facti Templorum redditus, de pie alii in pauperum viam fundationes. Insistit certe factorum reddituum vñs esse non potest, quam si in pauperes erogentur, quantum quidem Templorum ministeria patiuntur. Præterea colligantur publice elemosynæ, & per certos ministros, cum occasio est, distribuantur. Insistuntur publica hospitalia pro peregrinis expiendis, pauperibus alendis, ægrotis curandis, pupillis instituendis, senibus sustentandis, ac pro infantibus etiam expiendis. Ex hæc redditus suos habent annuos, quos paulatim ciuium opulentiorum charitas augeat.

26. Id verò curandum, vt vnaquæque ciuitas inopes suos alar, ne tanta errorum turba sine fructu tota Provincia vagetur. Nisi forte patriæ sterilitas, aut deuotio errare cogat; quo casu iuuandi sunt, non vltra tamen triduum in oppido vno ferendi, nisi oppidulo alium adiectum sefe velint.

27. His haque pensatis statuendum erit, quid externorum egestas, & ciuium necessitas ferat; ciuium iure, tanquam potiore semper ptulato, quantum per leges charitatis omnes plene homines complectentis licet. Hoc est non negato aliquo externis quoque benignitatis stillicidio pro facultate, eorumque necessitate.

28. Quod ad secundum, an scilicet fas sit indigentibus, sine vrbano, pauperes mendicatione prohibere?

29. Vñs quidem antiquus, Conciliorum etiam decretis firmatus, pauperibus mendicatione intra sacras aedes interdicit, ne orantibus obstrepat, vt videre est apud Baron. *anno Christi 57. cum de partium Templi antiqua forma disserter. Sicut enim olim in Templo pauperes stipem mendicantes pro foribus stabant, vt ex his, quæ scribit Lucas Ad. 3. de claudis, qui ex ponebant a suis ad Templi portam Speciosam, est manifestum, ita etiam in Ecclesiis ad stipem captandam nefas illis ingredi, sed in exteriori porticu, quæ post atrium ianuæ insisteret Ecclesiæ, eos solitos commorari, certum est. Vnde Chrysostomus hom. 28. ad pop. Antiochen. Propterea, inquit, & ante Ecclesiæ, & martyrum monumenta pro foribus pauperes sedent, ut non ex hismodi spectaculo malum capiamus; vtilitatis. Considera namque, quod nobis terrenas ingredientibus Reges, nihil hismodi cernere licet, sed viri boni, & splendidi, & diu. 2. & prudentes passim discurrunt. Ad veras autem Reges, ad Ecclesiæ dūo, & Oratorijs aedes, & martyrum templa, dum omnes pressi, truncati, pauperes, senes, cæci, membra ferentes obstruunt. Quid hoc tandem? Si te decoret, vt differens Christum ex ciuium spe baculo, tumens deposito, & conuicto corde ad orandum ingredere. Adhucque, hos esse Canes admirabiles Regum caelestium, ac proinde esse pascendos.*

Tom. VIII.

Ad hæc respiciunt, quæ Gregorius Nazianzenus in a. 30^a celebri oratione, quam habuit de amore pauperum, ait: *Ita petitionum clamor internus Templi ciuium ex aduerso respondet, atque è regione significatum vocem miserabilis iustitiae excitatur.*

Sed non eo quidem islocus pauperibus mendicantibus 31 attributus erat, quod haberentur contemptui, fed ne obstreperes facta agentibus in Ecclesiis, ac ibi otandus essent molesti. Verum eis æquæ, ac cæteris patebat Ecclesiæ precum causa, simulque eum Principibus, nullo habito delectu, & personarum acceptione ad facram mensam admittebantur. Hinc Chrysostomus eadem humilia hæc habet: *Ad suam spirituales mensam eos vocare, & illud communitate conuiuium non designatur; sed illud, & multum, senex, & paruos, fordidus & inuicatus cum uine pariter fructio, & ipso purpureo induto, & in capite diadema gestante futurus mensa participes venis, & spirituale petis conuiuium, & isdem ambo fruatur, nec vlla est differentia, & Christus quidem eos ad mensam cum Rege simul vocare non designatur, pariter enim ambo conuocant.*

Extra tamen factas aedes mendicationem veris pauperibus vñam interdiciam sine humanitatis nota non reperimus. Nam vt hi excludantur, durissimum videtur, & damnatur a S. Ambrosio lib. 3. offic. cap. 7. Et idcirco aliqui ferreè pronuntiarent, ea conclusionem vrbano- rum mendicorum in vnum locum, eis vicinque suppe- ditato necessariis victu, quam à paucis annis multo nugis, quam antea incredibile videmus.

Sed rectè Sotus opus. cit. & Valquez de elemosyn. cap. 3. doct. 4. admittunt, nihil esse, quod veter pauperes ita concludere, & mendicatione prohibere, dummodò illis prouideantur necessaria, quod ea ratione charitatis, & misericordie legibus satisfiat, & tamen publicæ securitati, & à multis malis indemitant non inuicem de- propteriat, falsus semper prudentie regulis, & extra ordinatæ charitatis iuribus, aliud intendum ferentibus. Quod Romæ sæpe cogitatum, nunquam adum- est actum tamen Neapolim, lanuz, ac alibi.

Summa huc reddit, danda est opera Magistratru, vt 34 malis hominibus purgetur Respublica. Quod fit, si emendabiles calligentur, desperati, & quasi putrida membra resecentur, vitia radicibus extirpentur, & occasione eorum prædantur, cui rei in Rebus publicis, & Ciuitatibus setuiunt aedes disciplinares, quales habent Amstelodamum, Brema, & alie Ciuitates. Scruiunt quoque huic rei publicæ officium officina, eoque eximie, quales apud Antuerpiados, Brabantinos, & Delphenses Hollandos, in quibus pauperuli ciues eorum filij publicis aluntur, & erudiuntur sumptibus. Quæ omnia nobis potestis sunt; vnde omnis generis egregij prodeunt artifices. Apud Gallos, Heluetios, & alios Germanos, apudque nostrates, quia minor, aut nulla officiorum cura, maior est mendicantium copia.

Quod verò ad Cygaros, vulgò Zingaros, vt teste Go- 35 ropio Cigalos, quia vagabundi, sunt mendicii, impossibles, & latrones. Gallis appellantur *Ægyptij*, quia & *Ægyptios* mentionantur. Sunt hi ex varijs nationibus collectorum hominum fenicia, sine certis sedibus regiones peregrant, & ex furtis, latrocinij, rapinis, mendicatione, diuinationibus, & magicis artibus viuunt, multarum periti lingua- rum. Corpora de industria nigra, & defotia faciunt, & pinguedine, vt ferunt, asnerina infantes recens nanos vagunt, vt loculentum colorem statim ab infantia trahant, quo nationem planè singularem, & peregrinam mentiuntur. Hoc hominum genus publico natum exitio, publicè Magistratus lege temouendum, & tanquam proditores, & exploratores in pace, & fide publica non continendum, etiam Imperij lege apud Lim. lib. 9. c. 1. n. 161.

Porrò de Zingaris, eorumque originis mira varietate 36 legendus Poldiorus, Volaterranus, Cæcilius lib. de edis. *Sathan a discip. 12. & Horreus in descript. Prov. Zeugma- ne. De horum autem hominū improbo genere Crædus Sæss. lib. 11. c. 3. sic inquit. Cum ageretur annus post Christum natum 1417. per Germaniam apparere cæperunt homines nigredine de formis, excelsi staturæ, immanis vestis, & vrbano omnium fado, furui in promissis intenti, præsertim famina, nam viris ex furto seminare vñus est, Tartaros,*

K 3

ant

aut Gentiles vulgi vocat. Ducem, Comes, milites inter se honorant velle praestantes, comes venationis pro more nobilitatis alunt, sed ubi venentur, missurum non habent. Equos saepe mutant, maior tamen pars pedibus graditur. Familia cum fratre, & parvulus numero velantur, luctus circumferunt Sigismundi Regis, & aliquorum Principum, ut transiit illa per Pher, & Provincias incolunt permittitur, & innoxia. Fervit ipsi ex immodia sibi periculis mundum peregrinantes circuire, atque ex minore Aegypto primum emigrasse, sed fabella sunt. Hominem in peregrinatione natum, otio deditum, nullum agnovit patriam, ita circuire Provincias, fuit, ut diximus, faminarum vilis. Canino riu degit, nulla Religio tuta, etiam inter Christianos periculis suis hepitur curpi. In diem venit, ex Provincia demigrat in Provinciam, per aliquos annorum intervalia redit, sed multas in partes dividitur, ut non idem in eadem facie videant, nisi per longa intervalia locum. Recipunt passim & viros & famulas, volentes in consilia Provinciarum, qui se illorum mystent contubernii. Colones hominum omnium perita linguarum, rustica plebs graui immensum. Pbi foris illa laborat, in agris hispulis omniat capellarum. Aus eorum charientia, & diuinationem intendunt, atque interm quos querentibus dant responsa, quot pueros, matruas, aut vixores sint habuerit, mero alia, & agitate crumenas querentiam remanet, & euocant.

37 Eadem ipsam fert verba Kribz Mundst, lib. 3. Cosmograph. quibus accedit Auentinus in Aenae. Beporum lib. 7. in hinc verba: Eadem tempestas furacissimum illud genus hominum, colunt, atque sentina vorarum gentium, qui in consilio Imperij Turcorum, atque Vngaria habitant, Zigenai appellant, Regi Zankelam, vestras peragrar capere regiones. Furta, rapina, diuinationibus impu peris vidum quantant. Ex Aegypto sese mentionem, extorresque domo a superis capi se, manum delicta, quo Desperant fugiunt cum puero. Ista hispula excipere recusant, septem annorum exilio capere impudenssum consingunt. Experientia regnos est vti venifica lingua, & predictas, atque exploratores esse.

38 Scribit Romulius tem. t. nauig. p. 7. in qua de Africa agi, Mercatores Ciuitatis Agadez magna armorum mancipiorum quantitate, vti pro tuendis meteibus inter Canan, & Bornum aduersus Zingaros, deserta illa habitantes, & mercatorum expectantes transitum, ut rapinis sue subueniant effestati.

39 Delictus etiam lib. 4. de quibz magis, cap. 3. q. 5. fol. 4. de Charentia, lucet scripta de Zingaritis reliquit: Cum ad hoc in Hispania anno 1584. verseretur legio, magna tum multitudine horum per pagos illos inuadit. Fugam corporis Dominum celebrabat, pteruunt adiutur in Ciuitatem, ut honoris gratia praesentarent, quod illic confusum fecerit, sed a mercede propter furatitiam summorum aris summas fugere in suburbia, & ad S. Marci, ubi Equitum D. Iacobi magnifica est habitatio, & hospitale, se conueharant, & iustitia admissos militari vi repleuerant, max nefcio quo pacto dissimulat a omnia. Hinc bords Comes erat: qui appellat hominum multitudinem vtriusque sexus in turba multitudine recepti Hispani, etiam ex Graualis Villabrisima, & pagis nouissimis Castellis. Comes tamen peris Castellorum idem loquatur, quom si telerant. Sebat omnes Hispania aditus terrestres, omnes regionum in frastu, & difficultates, quod robora istos cuque ciuitati, qui praecipui in quoque, & qua cuque opes. Nihil ferè ad Rempublicam pertinet tam arcanum, quod cum lateri retineat clausula gloriabatur.

40 Querunt hic oportuè Doctores, an emens rem futuram à Zingaro tentatur tam Domino conducenti absque pretio restituere?

41 Ex affirmatiue respondit Bertaol, conf. crim. 43. quia emptio vel est facta scienter, & est nulla, l. si emptorem, §. item si emptor, ff. de contr. empti. vel ignoranter, & oon transferretur tpe empti dominum in emptorem, l. rem alienam, vbi Glos. & Doctores. ff. eod. tit. Quoniam in tali emptione nec oritur viciuacendi conditio, §. fortuna in illa, de rei dms. l. sequitur, §. quod autem ff. de viciu. Quod si egerit vult euicare suspitionem furti, tenetur nominare personam, à qua emit, l. Cuius C. eod.

tit. Eo autem ipso, quod quis laudat auctorem Zingarum, videtur participes furti, cum sit improbum hominum genus, ut dictum est. Atque ex his consiliis postea regula contra ementem à Zingaro, teneri scilicet rem emptam domino conducenti absque pretio restituere.

42 Quae limitatur primò, vt non procedat, si res emetur à Zingaritis, qui irrupunt ex aliena Proincia, tanquam latronculi violenti, & ex partibus nostris receptati, l. mulier ff. de capt. & post imm. reuoc. Secundo, vt neque procedat in rebus fieri solitis à Zingaritis inter nos, cuiusmodi sunt clauas, veltres, feræque ferreae, verracula, tripodes, aliaque huiusmodi. In his enim, quauis res sit verè furtiua, nihilominus non viget contra eos furti suspicio, quia vendunt rem suæ artis, arg. l. quod si, §. quia affilia, ff. de adul. edict. l. certu condito, §. si nammus, ff. si cert. petat.

43 Anigant sint à Ciuitate pellendi, rem hñce conclusionibus abfoluo. Primò. Zingati regulariter non sunt recipiendi. Primò, quod peregrinos mores indacant. Secundo, propter eorum quædam peculiares delicta, nimirum furti, proditioes, diuinationem per chiromantiam. Ab hac conclusione excipio primò, si ad ciuitatem accedant expulsi ab infidelibus religionis causa. Secundo, si versentur in prima erectione Ciuitatis, vel ita magna sit eipsum penuria, vt necesse sit exorta praesidia quætere.

44 Secunda conclusio. Postquam sunt recepti, expelli non possunt absque iusta causa. Vt si proditores, aut delatores contra fidem, aut Principem detegatur. Si esereuerint adeo, vt inde malum aliquod timeri debeat. His enim de causis legitimis iustus esse Teptonicus tertia excedere prouido editio Caroli V. Imperatoris anno 1549. veluti exploratores, & proditores Christianorum regnum, missos à Turcia, vt refert Petr. Greg. synag. iur. lib. 3. cap. 16. 19 fin. A Regno quoque Neapolitano, vbi fidelitatem morabantur, ac furtis, & latrocinij cuncta impetrant, pragmaticis sanctionibus iusti sunt discerere 14. Octobris 1568. & 14. Septembris 1569. & tertio 14. Aprilis 1585.

45 Ceterum in ciuitatibus, in quas appellant, curari primùm oportet, vt à diuinationibus abstineant. Quod eis veritum esse scribit Delr. magis, lib. 4. tit. de chorom. g. 3. Dian. p. 4. tr. 8. refol. 128. Viladieg. impetr. cap. 5. §. 20. n. 30. vbi quod contra eos in hoc casu procedunt inquisitores hæretice prauitatis. Es physiognomonia enim capitis, vel ex manuum lineis prosperos, vel auctos hominis euentus coindicat, vanum, & superstitiosum est. Nam illa signa non possunt esse causa illorum effectuum, neque in illis signis tales effectus prædici possunt, nisi ex doctrina demonis, includente pactum implicium. Ideo chiromantiam damnat Sixtus V. in Bulla contra Astrologos, & in Indice librorum interdicuntur omnes libri illam docentes. Quare non licet serib de bona, vel mala fortuna Aegyptium mulierem, sine Zingatam interrogare, nisi ioci causa, & ob curiositatem absque periculo fidem adhibendi, addas & sine scandalo. Vide hac de re Nauarrum, Delium, Azogium, Cinielum, Simancham, Alcorerium, Nauarrum, Lopez, Sanchez, Trilleuch, Roccafus, Palaum, Fagundes, Torrebellam, qui ait oppositum esse erroneous, Villalobum, Lupum, Lessium apud Leandrum p. 1. in decalog. tr. 9. quæst. 102. & 103.

L. Maniana, C. de oper. publ. l. Imper. de fer. urb. Vel non modò vicini ædes obstruunt, sed eorum etiam penitus lumen claudunt, l. hinc in fin. ff. de fer. urb. prae. Aut alia ratione minoret sine causa vicini, l. 1. §. sed et fessa §. denique ff. de aqua pl. Nec interim possit via via processu operis prohiberi, l. si prius de non oper. nunc. §. pen. & d. l. cum eo de fer. urb. nuntiacionem noui operis Prætor induxit, quæ vetatur is, cui nuntiatur effi, nisi de opere desistendo prius fasit, vel remittatur prohibitio, edificare, donec appareat nuntiationem inhibendi ius non habuisse, aliqui iure peracitacæ pœnas lumen opus licet iure factum sumptu demoliri cogitur, l. 1. in princ. & §. nuntiatio. l. Prætor §. 1. ff. de non oper. nunt. l. 1. vñ. C. eod. Vnde constat, remedium istud non vile modò, sed etiam, vt vñpianus ait, necessarium fuisse, l. de pupillo §. memorasse eod. tit. cum non aliud produmum esset, quod celeriter, & vt Iurificonsulti loquuntur, in continenti posset operis continuatio impediri, & interim nuntiatoris condicio durior effici, l. 3. §. item si locum ff. de al. iudic. l. fin. C. in quib. ca. in integ. 77.

Tum quod ne publicis adificiorum aspectus ruinis deformetur, l. 2. §. Signis nemine, l. si ff. ne quid in loc. publ. l. 2. C. de iust. priu. factis operibus iura valde fauenc, d. l. Prætor §. pen. d. §. item si locum. Tumeriam quod edificante ad inopiam traditio, necesse habereamus, aliqui nostro sumptu demoliri, quod aliter temere fecisset, l. 3. §. hoc autem ff. de iust. Hinc autem periculo non satis prospectum erat per actionem de feruiture, quæ itam non atque edificanti procedit operis, sed de iure suo primum plenè docere debet actor, l. 1. §. qui destitueret, ff. de re vend. l. incertis C. de interdict. deinde sequi sententia, vt in cæteris reitorij iudicijs. Quod verò pertinet ad interdictum quod vi, aut clam, cum illud ad opera præterita duntaxat referatur, l. 1. t. ff. quod vi, aut clam, & nuntiacionis edictum futura recipiat, patet non ad tem pertinere, l. 1. §. 1. de non oper. nunt. Interdictum equidem de noui operis nuntiacione fatur aduersus opera præterita inducendum ad demolitionem nimirum eius, quod spreta nuntiacione exedificatum est, l. Prætor §. 1. eod. tit. eoque nomine concurrere cum interdicto, quod vi, aut clam, l. si quis §. ait Iulianus ff. eod. At aliud est edicto nuntiare nouum opus, & aliud interdicto de noui operis vi, d. l. 1. in princ. & §. 1. d. l. Prætor §. 1. Fit enim nuntiatio, vt futurum opus impediat, d. l. 1. in princ. & §. 1. & l. vñ. C. eod. tit. Interdictum verò ex hac causa licet quod vi, aut clam ad operis iam facti destructionem, d. l. Prætor §. 1. d. l. 1. §. 1.

Potè tunc dicitur intercedere emulatio, quando possit ex fenestra æquè facili haberi lumen ex alia parte. Quod si secus sit, fenestræ aperitio dicitur facta in damnum, ac præiudicium vicini, atque adeo ad annulationem, Cephal. conf. 130. n. 11. cum seqq. Berons d. conf. 135. n. 3. Sperell. d. dec. 55. n. 32. Rot. dec. 29. n. 10. p. 15. dec. 348. n. 18. p. 17. & dec. 69. n. 22. p. 18. rec. & in Laurentiana fenestratum 18. Iulij 1669. §. quod ex magis cum seqq. coram Calatani. Tuncque dicitur præiudicare intendit. Quod est omniter prohibendum, Hering. de molend. g. 15. n. 33. & 34. ac Rot. dec. 61. n. 9. d. p. 17. recet. Quo in casu non habet locum conclusio, quod liceat cuiuslibet visque ad Corum edificare, & in proprio pariete fenestrâ aperire, l. opus nouum ff. de oper. publ. Beron. d. conf. 135. n. 3. infra. Sperell. d. dec. 55. n. 22. & Rot. dec. 29. n. 2. p. 15. recet. Præsertim si ex noua fenestra prospectatur in domum, vel cubiculum, aut viridarium, vel hortum alicuius nobilis femine, vt per Cephal. d. conf. 130. n. 11. Quia tunc dicitur aperta ad emulationem, & inhonestatam. Id tamen remittendum iudicio arbitrio Iudicis, qui, considerata qualitate adificij, edificantis, ac vicini, penitusque circumstantijs, arbitretur, an appetitio fuerit ad emulationem, vt etiam tradit Sperell. d. dec. 55. n. 36. Poteritque in omnem euentum aperiri fenestra ad lumen tantum, non autem ad prospectum. Et ita, vbi non potest haberi lumen aliunde, solet hæc operatio per Iudices adhiberi, &

obseruauit Rota dec. 69. ad fin. d. p. 18. recet.

Neque obstat, quod non liceat vicinis tollere parietem, & aperire fenestrâ, per quas prospectatur in domos Monialium ad tradita per Beron. d. conf. 135. n. 9. 10. & seq. Padil. in d. l. alius n. 9. Marc. Mut. dec. fecit. 8. n. 6. & ad Confat. Panorm. cap. 29. n. 3. & seq. Anton. de Pollent. d. fongul. 145. n. 2. Sperell. dec. 58. per tot. & alios relatos à Fenzonio d. cap. 104. n. 44. & seq. & n. 50. & 51. ac declarauit sæpius S. Congregatio super Episcop. & Regul. præsertim in Licenti, 1605. 28. Februarij, in qua dixit, quod nullo modo debet esse prospectus in Monasteria Monialium, & de contra, nequid à fenestris Turris Campanariæ alicuius Ecclesiæ vicine, vt in Portugallensi 16. Aprilis eiusdem anni, sed pleno muro fenestræ debeat obtuari, vt in Aquilana 31. Iulij 1612. etiam ille, quæ sunt in Monasterio Monialium, per quas videre possent, ac videri, vt in Parmensi 28. Nouemb. 1636. Nec alicui permitti debet adificium tollere, si per illud habebatur prospectus in Monasterium, vt in Interamneni 15. Maij 1612. & in Barensi 18. Februarij 1617. Suntque demolendæ mansiones constructæ in viculo intermedio, & claudendum est ambulacrum, quod à testio Monasterio imminet, eoque prædominat, vt in Assisidni 21. Iulij 1653. Non obstat, quilibet appellacione, vt recurrit, & in Connerianensi 8. Augusti eiusdem anni 1653. Quinimodò prohibetur Monialibus sub grauius pœnis vñus telescopij, fua conspicij tubulaz longioris, vt in Anconitana 1. Octobris 1627.

Nam, & si prospectus in cellas Monialium non impedit eleuationem adificij, & aperitionem fenestrarum, quia prospicere in Monasteria Monialium non est per se prohibendum, atque adeo ex eo non inferatur limitatio reigie textus in d. l. alius, vt post Cynum, & Baldum in d. l. alius firmat Cepol. de feruit. urb. prae. cap. 62. n. 2. Sperell. dec. 55. n. 40. & Rotapost Fenzon d. cap. 104. n. 48. & seq. nihilominus hoc privilegium militat duntaxat favore Monialium, ne prospectantur à vicinis laicis, quia decet Moniales ab aspectibus secularium esse omnino separatas, & penitus seorsas, vt substat opportunitate inhonestæ considerationis, & commoditatis lasciuendi, liberius valeant feruire Deo, & eidem corda sua, & corpora in omni Sandimonia custodire, vt ait textus in cap. 1. de stat. regul. in 6. quem in hac specie ponderat Beron. d. conf. 135. n. 10. vbi 3. vbi reprehendit Cepollam, contrarium sentientem, ac sequitur Padil. in d. l. alius n. 9. Coar. lib. 3. var. resal. cap. 14. sub n. 8. Mar. Mut. d. dec. 8. n. 6. & d. cap. 29. n. 3. & seq. Sperell. d. dec. 58. n. 6. & 7. & Anton. de Pollent. d. fongul. 145. n. 2. cum alijs consensu à Rota in d. Romana Tramontana post Fenzon. cap. 104. n. 44. & seq. & n. 50. ac 67.

Secus autem quoad ipsas Moniales inter se, ne vna prospectat ab alia, quia in eis ipsas cellas tractat in d. cap. 1. de stat. Regular. scilicet commoditas lasciuie, ac nimis inhonestæ considerationis; idèque inter eas obseruanda est regula dicti textus al. alius, cum non sit prohibitum vnam Monialem alteram prospicere, sicuti non est prohibitum laicos habere prospectum in domos laicorum, & quod maius est, neque in Monasterium Regulatum, vel in seminarium puerozum, vt in terminis post Cynum, & Baldum in d. l. alius, tradit Cepol. d. cap. 62. n. 2. Alex. conf. 174. n. 4. lib. 2. lal. in l. Et hoc iure n. 8. ff. de iur. iur. Sperell. d. dec. 55. n. 40. & citè distinxit Rota in d. Romana Tramontana 7. Iulij 1623. coram Pitouano.

Cum igitur liceat vni Moniali huiusmodi fenestram de nouo aperire, quauis per eam habebatur prospectus ad cellam alterius Monialis, erit per consequens magis licitum eam retinere, & postquam à multo tempore fuerit aperta. Quia illæ, quæ de nouo consilij permittuntur, vbi factæ sunt, facilius subsistunt ex vulgari, in ambiguis §. non est nouum, vbi Doctores ex d. reg. iur. maxime, quia Iudices in dubio pronunciant debent pro adificijs, ne destruantur, l. Senatus, ff. de contrah. emp. Viuius dec. 306. n. 6. lib. 2. & Sperell. d. dec. 55. n. 29. Quare atenta præcipitacoe, quæ in matricia seruatur,

turum, habentem causam continuam, vel quasi continuam, prout est servitus propeccato, spatio decem annorum inter praesentes, & viginti inter absentes completur, ac possessione huiusmodi fenestras prospicientis in cellam alterius monialis, talis prospectus est legitimus praescriptio iuxta ea, quae tradidit Glossa in l. v. & secundum hoc causam, ibique Bartolus, Salycetus, Fulgositus, & Catherinus C. de serv. & aqu. Gaill. lib. 3. obs. 69. num. 14. Cappel. de serv. orb. praed. cap. 19. num. 2. & 4. cum alijs cumulati à Cytic. d. cour. 28. num. 9. & seq.

- 8 Quod praecipue locum habet, si fenestra monialis adveniente potuerit apriri in alio loco, & per eas commodè recipi lumen abique eo, quod videretur prospicere in aletius monialis; quod patere debet ex inspectioe loci, in quo extant, & tunc enim censetur constructa non ad eius commoditatem, & utilitatem, sed ad emulationem, ut scilicet fenestra alterius monialis claudatur, & eius cella penitus obsecutur, arg. text. in l. opus novum cum ibi notatis à Bartol. ff. de oper. publ. Bero. d. conf. 135. n. 7. Sperel. d. dec. 55. num. 32. & seq. Ideoque ex earum constructione perpetua facta, nullum damnum, aut incommodum altera monialis pati debet in suo veteri, & antiquiori edificio, sed potius cogenda est monialis adveniente ad illas alibi apandum; huiusmodi enim malitios non est indulgendum, sed obviandum ad text. ubi l. 5. denique, ibi: *Si non animo nocendi*, ff. de aqu. plu. arc. l. opus novum ff. de oper. publ. Gaill. loc. cit. num. 28. Cappel. d. cap. 62. num. 2. Bero. d. conf. 135. num. 7. & alij, quos sequitur Sperel. d. dec. 55. num. 31. ac seq.

- 9 Minus obstat, quod aliquando contrarium fuerit observatum, Nam in huiusmodi causis non est iudicandum ex exemplis, sed iuris, & auctoritatibus, l. nemo, C. de font. Ro. dec. 484. num. at. p. 4. rec. tom. 2. Et fortasse in illis aderat diversa ratio, ideoque non licet ex diversis argumentis sumere, ut in specie ponderat Rota in d. Romana Transmissa certam Pirouano apud Fenzon. d. cap. 104. num. 51.

- 10 Ceterum de cellis monialium hæc accipe ex S. Congregatione super Episcop. & Reg. Cellarum vacatio quousque occurrit per monialium obitum, aut per quemcumque alium casum, fieri debet illarum distributio alijs monialibus, professione anterioribus, ut in Mutationis 10. Aprilis 1615. Vacantes assignati debent secundum antianitatem, nec Superior Regularis potest aliter ordinare, in Ferrariensi 3. Junij 1597. Et antianitas incipit à die professionis emisse, non antem habitus suscepti 3. Julij 1645. Iaque non obstantibus Superiorum mandatis, in Mediolanensi 5. Februarii 1601. in Faventina 11. Aprilis 1603. in Auseriana 26. Januarii 1604. & 26. Junij 1648. acalibi saepius. Nisi tamen in aliquo Monasterio adesse consuetudo immemorabilis, quod cellae vacantes distribuuntur, & assignentur ad arbitrium Abbatis, & Discretorum, in Murinensi 24. Januarii 1653. Habitatio vero in cellis separatis prohibetur ab Urbano IV. Monialibus S. Clarae, in Faventina 30. Augusti 1619. Vel saltem ne fecas habeant in cellarum ianuam, sed solum in porta communi dormitorij, cuius clavis sit apud Abbatissam, in Senogallien. 11. Januarii 1622. & in Afflinsi 16. Julij 1624. Concedi tamen potest Moniali, cellam edificare, eaque vi, sua vita durante, vel alia suis consanguineis edificata, in Cresenatensi 2. Januarii 1601. in Biruranu 5. Junij 1607. & in alijs. Nec debet ab ea remoueri pro faciendo valedictuario, in Afflinsi. 9. Februarii 1624. & in Criseraugulana 11. Maii 1635. Non tamen illam vendere, in Mediolanensi 8. Novembris 1625. licet vellet erogare pretium in utilitatem Monasterij, nisi de licentia Sac. Congregationis, & consensu Monialium, in Veneta 3. Maii 1647. Neque decernere, quod Monialis antiana, quae cellam opare vult, teneatur aliquid solvere, in Ianuensi 22. Decembris 1620. quod feruiri debet etiam in casu permutationis, ne via fraudibus aperiantur, in Neapolitana 17. Novembris 1628. Datur nihilominus aliquando facultas Abbatis, & Monialibus, ut per aliquam legitimam causam capitulariter, & per vota secreta, datur possint cellas vacantes, professione posterioribus, ne

moniales contra votum paupertatis arrogent sibi cellas, tanquam proprias 19. Martij 1619. Nulla verò monialis cogi debet ad optandas cellas, in Nolana 10. Junij 1616. Cella autem amplior, collocatur vicina, austerior moniali particulari, & ad communem usum destinatur 6. Octobris 1645. Pluralitas verò cellarum prohiberi potest, praecipue cum exinde sequatur inconuenientia, in Mediolanensi 14. Ianuarii 1647. Ex ex rationabili causa potest concedi, in Ianuensi 15. Julij 1650. Episcopos autem praecipere potest Monialibus etiam exemptis, etiam Regularibus subiectis, ut habeant locum separatam, & commodum pro Nuntiis, & puellis educandis, & prohibere, ne illas extra dictum locum teneant ex quouis pretextu, etiam licentia Superiorum. Insupet decernere, ac declarare, quod Abbatissae, & Priorissae, quae tempore sui officij noluerunt recipere monitium, locorumque dictorum erectionem, ad illud officium in futurum amplius eligi non possint. Et etiam Moniales particulares cuiuscumque Monasterij, quae recipiant nouitas, vel puellas educandas in suis cellis, sint ipso iure vocatae, & passus priuatae, in Pataniensi 21. Junij 1605.

CONSULTATIO LXVII.

Quomodo proscribendum sit conscientijs aliorum, qui xpi fuerant sacculatibus Bulla Cruciatæ, vel aliter indulgentia nulla ex defectu voluntatis

Summi Pontificis illam concedentis, ob non adimpletas aliquas condiciones?

R Espondeo. Quod ad Indulgentias, & gratias concessas certum est, non potuisse eas conferri defectu voluntatis; quod respicit tantum penas temporales, quae in libello condonari poterant. Solum igitur est difficultas, quod ad abolitionem à peccatis, & censuris Ordinationis, & Sedi Apostolicae reservatis, etiam in Bulla Coenae Domini. Nam ex defectu potestatis iurisdictionis fuerant nulliter absolui.

At nihilominus dico primo, cum quilibet Sacerdos a rite, ac rectè ordinatus, habeat potestatem Ordinis, quam in sua Ordinatione virtute Spiritus Sancti in impositione manuum suscipit, ideoque possit absolueret à quocunque peccato ac vinculo. Cumque reservatio casuum, & absolutio à censuris, ac potestas ipsa iurisdictionis, quae requiritur in Sacerdote, ut valide absoluat vigore Concilij Tridentini, sit de iure positio, & Summus Pontifex sit supra ius positum, nulla videtur esse difficultas, quin possit ipse tollere censuras, & reservationes, atque absolueret, etiam inuitis, ac per consequens cum potestas remaneant solum peccata sine reservatione; ac censuris, & cum poenitentes sint in bona fide, remaneant in sequentibus confessionibus indigere à absolui ab eisdem peccatis abique noua ipsorum confessione, tanquam à peccatis obliu.

Secundo. Potest Ecclesia, siue Summus Pontifex supplere, & de facto supplere regulariter iurisdictionem in ministracione Sacramentorum, quando ad illi error communis, & titulus coloratus, ut ex Card. de Lugo de iust. tom. 4. disp. 37. sect. 3. num. 27. & ex communi Doctorum sententia. In hoc autem casu ad illi error communis, & titulus coloratus ex Bulla Apostolica, atque adeo sine alia gratia Summi Pontificis illi sunt valide absolui. Eoque magis si Pontifex vellet habere rata omnia gesta per Commisarios, & Confessarios, cum sit certissimum, quod quilibet defectus in iuris humani suppleri possit in hoc casu à Superiore, & scilicet à Summo Pontifice habente potestatem humanam, secus autem si esset defectus iuris naturalis, vel diuini, ut si confessarius esset mulier, vel non esset Sacerdos, quem defectum nec tollere, neque supplere potest potestas humana, neque in eo dispensare, ut ex Diana tract. 1. de potest. Pontif. resol. 94. in fine, ubi etiam si non ad sit titulus coloratus.

CON-

CONSULTATIO LXVIII.

Bona hæreticorum quando, & quomodo sibi addicantur?

Respondent communiter Doctores, quod pena-
1 Confessionis huiusmodi bonorum incurritur à
de commissis hæresis. Et quamvis Panoemitanus in *cap.
Vergentis de hæres. not. 3.* affirmet, bona hæreticorum non
esse ipso facto confiscata, sed confiscanda, eius ta-
men doctrina intelligitur de tempore, antequam fuisset
id decretum in *c. Cum secundum leges de hæres. in 6.* Nam
in hoc cap. expressè decretum fuit à Summo Pontifice,
vt ipso iure, siue ipso facto bona hæreticorum sint con-
fiscata. Et ita docet Pegna *p. 2. direct. com. 158. v. Hæ-
resis postea*, & Farinac. *de delict. & pœn. q. 15. num. 13.* vbi
ait, in hæresis crimine bona confiscantur ipso iure, &
statim à die commissi delicti dominium transit in Fiscum,
& reus administrationem suorum bonorum amittit ex
d. *cap. Cum secundum leges*, ibique Glossa, & communi-
ter Doctores. Qui etiam docent, quod licet in Fiscum
ipso iure transit dominium bonorum hæretici, non ta-
men transit eorum possessio per regulam, quod in illis
causis, in quibus transit dominium sine traditione,
non transit possessio, nisi expresse dicatur, vt in *l. cum
hæresis ff. de acquir. posses.*

Ego autem ita hanc rem expello. Bona hæreticorum
cum effectu non publicantur, neque actu apprehendi
possunt, nisi secuta sententia Iudicis Ecclesiastici, vt sit
in crimine læsæ Maiestatis, *l. quisquis, & l. fin. in princ.
C. ad leg. Jul. maiest. & in auth. ut nulli Iudici s. si facti l. 1.
& 2. & l. fin. C. de sent. pass. & rescripti. l. Ariamus C. de
hæres. & d. *cap. Cum secundum leges in fine cod. tit. in 6.**

Et quo sequitur, quod dominium bono-
rum non pertinet ad Fiscum, neque ad Ecclesiam, nisi
secuta damnatio super crimine, quam fert Iudex
Ecclesiasticus, cuius condemnationis effectus retrotra-
hitur à die commissi delicti. Vnde confiscatio bonorum,
quæ fit ipso iure contra hæreticum, nihil aliud operatur,
quam prohibitionem alienationis, cum nullum dominium
transfert, nisi secuta sententia, per textum in *l. fin. C.
ad l. Jul. maiest.*

Quare à die commissi delicti interdicitur hæreticis ad-
ministratio suorum bonorum, vt in d. *cap. Vergentis de
hæres. & in d. cap. Cum secundum leges cod. tit. in 6.* Quin
etiam accusatio pendente interdicitur hæreticis eadem
administratio, vt per Repert. Inquis. v. *administratio*,
Salem. v. *ol. 3. fol. 191. num. 144 & seqq.* & Sanctarel.
de hæres. cap. 16. lib. 2.

CONSULTATIO LXIX.

*An possint baptizari à paroco Catholicæ hæreticorum
filij etiam domi, & sine caeremoniis Ecclesia ad
effugiendum periculum mortis, si differatur baptis-
mus, donec pueri habeant usum
rationis iuxta morem d.
hæreticorum?*

Respondeo affirmatiuè. Nam quoad baptismum,
petragit reitlicitatem, & quoad emissionem cere-
moniarum non sunt de necessitate Sacramenti. Vnde D.
Clementis lib. 7. *conf. Apost. cap. 13.* loquens de baptismo,
inquit: *Si non fuerit oleum, neque requirunt clarificationem,
satis est aqua*, sed solum sunt de necessitate præcepti,
ideo urgente necessitate possunt omitti, vt communi-
tèr docent Doctores, & praxi confirmat, vt sitin
baptismo priuato, & ita loquentes de tempore pœnis no-
tant specialiter. Quare licet prohibetur baptismus ex-
tra Ecclesiam, vt in Clem. 8. *de baptis. exipitur* ta-
men casus necessitatis, ibi: *Autem in necessitate emer-
sit, propter quam nequeat ad Ecclesiam aliqui periculo-
propter hoc accessu habere*. Quotiescunque igitur periculo-

sum est deferre baptizandum ad Ecclesiam, cessat præ-
ceptum baptizandi in Ecclesia, & proinde potest in pri-
uata domo baptizari sine caeremoniis Ecclesiæ. In hoc
autem casu adest periculum mortis, si differatur bap-
tismus, donec pueri habeant usum rationis.

Tenetur tamen Parochus catholicus monere parentes
puerorum, ne illos iterum ad baptizandum ministro
hæretico offerant, & vt implerent postea tempore con-
gruo caeremonias prætermittas, i quibus in baptismo
fuerunt fides Christi, & baptizatus fit membrum viuum
Christi, & incorporatur Ecclesiæ. Et licet hæc quoad
substantiam habeantur per ipsum Sacramentum bap-
tismi, quatenus validum est, non tamen habetur publica
incorporatio in Ecclesiam, atque adeo nec acceptio in
corpus mysticum Christi, nec publica professio fidei (sa-
da coram Ecclesia, qualis debet in baptismo interueni-
re, vt desumitur ex D. Dionysio *cap. 2. de Eccles. Hier.
lib. 7. cap. 41. Cyp. lib. 1. Ep. 6. Ambros. lib. 1. de Sac.
cap. 61.*

CONSULTATIO LXX.

*Quam inter plures, aequales in officio, Magistratus,
Senatus, ceteris paribus, prior censendus sit, il-
lene quorum titulum officij, magistratus,
dignitatisque obtinuit, an qui
possessionem?*

Enseo prioritatem huiusmodi attendendam esse à
die adeptæ prioritatis officij, dignitatis, &c. In
materia enim præminentiæ non attenditur prioritas ti-
tuli, sed adeptæ possessionis ad extim in *l. 1. vbi Bartol.
lo. de Plat. in princ. C. de Consul. lib. 12.* aliique commu-
niter. Ideoque Canonicus, Index, aut officialis, qui
præuenit in adquirenda possessione, præcedere debet
alios in stallo, voce, optione, ac alijs admodum per textum
in *cap. 1. ibique Canoniz. de maior. & obed. Bartol. in l.
1. num. 4. de alb. servib. & Bald. in cap. Cum elem. nom. 1. not.
a. de consuet. Roman. in l. Cum maior. 5. de viro fil. solut.
maior. ac latè Ruin. *conf. 19. num. 9. vbi 1. Rebuff. in traict.
de remanet. quist. 1. num. 4. Boer. de auctor. magni. Consul.
num. 80. Caputaq. dec. 357. num. 2. p. 2. Rot. dec. 2. num. 1.
ibique Papaz. de consuet. in num. 1. quod etiam tenet Garz.
de benef. p. 4. cap. 5. num. 77.* quos sciet, ac sequitur Rot.
in *rec. p. 2. dec. 410. num. 4.* quæ distinguendo inter præce-
dentiam, quæ coheret rei, & quæ coheret personæ,
firmavit in Vicen. præcedere 17. Aprilis 1594. coram
Gyphio id procedere de omnium Ecclesiarum obserua-
tione; quod confirmauit dec. 372. num. 3. p. 1. recent. ac
alibi.*

Primò quia prioritas, eiusque prerogatiua dantur à
antiquiori Officiali propter eius maiora onera, & serui-
ria, quæ in officio subiit, *l. 1. in fin. ibi: Si gradu ceteris
antecedat, quoniam supradicta meliora, vel labor prolixior se-
c. anteire, C. de offic. magistrat. cum iuratur in fin. d. 65.
his verbis: Nec potest de eius preiudicio dubitari, cui pro
laboribus multis &c. celsioris loci premium debetur*, Mo-
hodi. *dec. 11. de reman. vbiq. 17. quod locus compert. Ca-
nonico ratione possessionis*. Ac proinde, qui officium
non fuerit adeptus, neque officij munus subierit, licet
sit prior in provisione, præferri non debet priori in pos-
sitione officij, cum ex adepta possessione acquiritur prior-
itas, atque adeo præcedentia.

Deinde quia huiusmodi præminentiæ sunt fructus
possessionis, Glossa in *cap. Cum elem. de maior. & obed.
Callad. dec. 3. de person. num. 6.* Fructus autem tem-
pèstè spectant ad possessorem, *cap. Quærelam 24. de elect. cap.
Consultationibus de iurap. cap. Cum olim de caus. posses.
Libra fidei q. 8. ff. de acquir. rer. dom. cum similibus.* Igitur
debetur prius adquirenti possessionem.

Tertiò quia, licet sola collatio, siue concessio officij
concedat plenum ius in re, *cap. fin. de caus. p. 15.* ante
tamen adeptam possessionem non pericitur alicuius offi-
cij, vel dignitatis, Achil. *dec. 59. num. 6. de priuileg.* Ne-
que dicitur adualiter, ac proptèr obtinere beneficium, qui

qui habet solum titulum beneficii sine possessione iuxta
Gloss. v. *obstantibus* §. item in lapso. *ita. de collat. in primum.*
Sancitum.

Postremo quia, cum concessio privilegii sit facta in
ordine ad officium, non potest dici perfecta, neque
fortiter effectum effectum ante officii adeptum;
quia, licet facta sit concessio, eiusque litterae sint for-
san expeditae, concessio tamen est facta pro tempore,
quo officialis in officio extiterit, in quo solum potest
habere effectus ipsius. Ac proinde prioritas, quae est ef-
fectus concessionis, non potest habere locum, nisi in
tempore adepti officii. Siquidem, ut constare solet ex
verbis concessioni, non conceditur absolute privilegium,
sed in ordine ad officium, atque adeo non est
habitura suum effectum, nisi tempore adepti of-
ficij.

Arque ita iudicatum fuisse in Lusitania, testatur Ca-
bed, *dec. 3. p. 1. num. 11.* & assertit Surgenus de *Neap. illust.*
cap. 29. num. 59. in fin. Gratianus. *dec. March. 16. in addit.*
num. 6. & 7. Gonzales, *ad reg. 8. Cancell. §. 3. prom. num. 13.*
cum seqq. Valenz. *conf. 34. num. 36. tom. 1.* Videndus
que Barboza de *Canon. & dign. cap. 18.* per totum.

CONSULTATIO LXXI.

*An pueri minoris aetatis, nati ex patre Turca, & matre
Christiana ritus grati, ducti in captivitatem ad
Christianis, sequi debeant religionem Christianam
matris, & gaudere libertate?*

*Et quid in casu, quo idem pueri fuerint nati ex patre Tur-
ca, & matre Christiana, sed apostata?*

Ad primum respondeo affirmativè; quia partus se-
quitur matrem. Sicut enim filius ex ancilla
utroque est patre libero est servus, ita & contra natus ex
matre libera, & servo patre, liber est; quod secundum
leges civiles, & iura locum habet in ijs, quae ad libertatem
& servitutem hominum pertinent, multò magis
id locum habere debet ob commune fidei bonum. Et
propterea vbi de communi fidei bono agitur, nulla ha-
beretur ratio patris potestatis, quam leges & iura Roma-
norum sanxerunt, cum mater fidelis, quamvis ei ius ci-
vile patriam potestatem non tribuat, ius habeat ad ba-
ptismum filium offerendi.

Quinimò, etiam si vtrique parens tum fidelis, tum
infidelis, filium prohibeat baptizari, potest, ac debet
baptizari, ut constat aperte ex *cap. Ex litteris de consensu.*
infra. & ex Concilio Tolitano 4. cap. 62. & hic casus deci-
sus videtur in *can. Iudei 38. quest. 1.* Vbi decretum, si
filius natus ex patre infideli, & matre fidei sequi debere
fidem, atque conditionem matris. Et licet Glossa hunc
locum intelligat de conditione Religionis, tamen *can.*
liberi 32. quest. 4. loquitur de conditione servitutis, ibi
i. *si vtrique non sunt de legitimo coniugio matrem potius,*
quam patrem sequantur, vbi Glossa ait quantum ad condi-
tionem, & quantum ad originem *l. t. ff. ad municip.*
Itaque & quoad Religionem, & quoad servitutem
huiusmodi pueri sequi debent conditionem matris. Ven-
dè hoc ipso, quod filius ex matre Christiana concipitur,
acquirat ius Ecclesiae ad illum baptizandum, quia ex vi
originis nascitur subditi Ecclesiae, atque adeo gaudere
debet libertate.

Non obstat, quod baptismus collatus captivis non
eximat illos à servitute, ut declaravit expressè Sac. Con-
gregatio S. Officii, præcipuè 21. Novembris 1618. Nam
id intelligitur de captivis Turcis infidelibus adultis, non
autem de pueris minoris aetatis natis ex matre Chris-
tiana.

Ad secundum etiam affirmativè. Apostasia enim
matris Christianae non potest nocere dicit filio puero,
ac minoris aetatis, qui libertate donandus est, non
propter matrem, quia apostata est, sed quia Christiana
est, ob favorem fidei Christianae ex *d. cap. Ex parte in
fine;* quare quemadmodum poterit mater, quae in mi-
noris aetate apostata fuit à fide Christiana, praeiura abjura-

tionem in S. Officio, prout de iure, libertate donari, quia
Christiana, ita etiam eadem libertate donandi sunt eius
filii minores, nam maxime si baptizentur.

CONSULTATIO LXXII.

Iudex secularis postquam deputavit per mo-
dum provisionis in suum Cancellarium in
Cancellaria laicali Cancellarium foraneum
Episcopi, presentare fecit à suo ballivo ei-
dem Cancellario intimationem, in qua il-
lum adstringebat ad declarandum intra ter-
minum duorum dierum à die praesentationis,
vtram velit retinere, renunciando in
scriptis illi, quam in posterum nollet ex-
ercere. Quæto, an hoc sit contra immunitatem,
& libertatem Ecclesiasticam? Et quid in ijs
casibus?

Censco, quod ultra graue praesudicium, quod ex
hoc inferri tribunali Ecclesiastico, remaneat
etiam ex huiusmodi actu violata immunitas, & libertas
Ecclesiastica, cum certum sit, Episcopum ius ha-
bere vendi officio notarii, qui ad aliter inferri iudici
laico, ut de notario criminali Communis tradit Bar-
boza. in *collect. Concil. sess. 22. de reform. cap. 10. n. 3.* ex
declaratione S. Congregationis super Episcop. & de nota-
rio, siue Cancellario civilis declaravit Sac. Congregatio
Immunitatis in *Simana* 11. Januarii 1631. & de quo-
cumque alio ministro laico in *Surtina* 11. Augusti 1636.
& in *Ottanen* 3. Maii 1649.

Neque Iudex secularis hac in re vltrensis prohibe-
re potest suis ministris absque inessu in excommunicationem
per textum in *cap. Eius qui de immunit. Eccles. in 6.*
ibi: *aut alia obsequia,* ut scriptis declaratum est ab
eodem Sac. Congregatione Immunitatis, ommittimus
in *laico* 10. Iulii 1637. & in *Ausonia* 6. Maii
1636.

Vnde cum ex hac intimatione reddatur incompa-
rabilis Cancellaria cum alia, atque adeo incompa-
rabilis reddatur inhabilis Cancellaria Ecclesiastica, si vellet
peristere in Cancellaria laicali, videtur ex hoc necessa-
rio violari immunitas, & libertas Ecclesiastica, dum
aufertur Episcopis ius, quod habet vendi Cancellario
seculari.

Edoque magis si pro tribunali Ecclesiastico con-
suetudo immemorabilis vendi indifferenter si-
milibus ministris, quae sine violatione immunitatis,
& libertatis Ecclesiasticae nequit impediri, ut decretum
in *cap. Quamvis de immunit. Eccles. in 6.* vbi Doctores
communiunt.

Non obstat, quod id non conceatur directè in dicta
intimatione; quia sufficit ad effectum, de quo agitur,
quod laicos promulget, ordinationes, decreta, siue sint
generalia, siue specialia, quibus indirectè, & sub quo-
vis pretextu, vel quocumque colore tollatur, vel restringi-
tur ius, siue potestas Ecclesiastica iuxta *can. 19. Balli*
in Cena Domini, & per ea, quae diffusè tradit Cantar.
de *immunit. Eccles. num. 40. & Sperelli. dec. 12. num. 44. &*
sess. & dec. 100. num. 38. & sess. lib. 1.

Neque ex eo, quod hic Cancellarius dum inferat lai-
co, & Ecclesiastico simul, Iudex laicus priuaret facultate
illum puniendi, satis est ad euadendum in hoc casu
violationem immunitatis. Nam S. Congregatio Immu-
nitatis iam declaravit, quod ratione delicti commissi in
officio, debeat officialis puniri ab eo superiore, quem
in dicto officio recognoscit, cum non repugnet, quod
quis variis de causis, vel ministris subiciatur diversis
iudicibus, ut clare disponitur in *cap. Cum Capella 16. de
privilegiis.* Praecipue verò fit Episcopis declarauerit ius in-
tentionis non esse, quod Cancellarius gaudent foret pri-
uilegio pro delictis, quae in notariis laicali foret com-
mitteret.

Et ita etiam dicendum est in alijs casibus, in quibus 7
vio-

violatur immunitas, & libertas Ecclesiastica per dictum cap. *Eos*, qui temporale dominum obtinentes suis subditis, ut *Prelatis*, ac Clericis, seu personis Ecclesiasticis quocumque vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neque ipsi bladem molant, coquant patrem, aut alia eisdem exhibere praesumant, aliquando interdicunt, cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticae praesumant, eo ipso excommunicationis sententia decernuntur subiacere; quod etiam docent in hoc textu Archid. Geminianus, Io. Andreas, Monachus, Franchus, & alij, Suarez disp. at. de censur. sect. 2. num. 93. Reginal. lib. 9. prax. cap. 24. num. 358. Coriolar. in Bullam *Cane* can. 15. & Viaian. lib. 3. ratum. iur. tit. 49. cap. 5. licet enim, ut ibi dixi, prohibitio fiat laico, redundat tamen in praedictum Ecclesiasticam personam, quia ipsi indirecè prohibetur, ne possit vi iure suo, quod ea, quibus indigent. Vnde sit fraus legi, quae prohibet personas Ecclesiasticas subijci Judici laico. Is enim committit in legem, qui verba legis complectens, nititur contra legem voluntatem, cap. fin. de reg. iur. & facit ad rem. cap. *Nouus* de sen. excom. Vnde non est dubium, quin habeant locum poenae impostae violentibus libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam.

8 Quin & habere locum excommunicationis Canonis 15. *Bulla Cane*, assensum Vgolin. de cens. in exp. c. *Ad* Canon. Filic. in 16. cap. 10. quod 7. num. 267. A. Alex. de censur. in d. can. disp. 16. cap. 3. Duard. in ord. can. q. est. 20. & 22. in fine, ubi alij, Bonae. tom. 3. disp. 1. de censur. quod 16. par. 1. num. 3. ubi licet velit, quod per d. canonem non prohibetur simplex mandatum, asserit tamen prohiberi etiam mandatum auctoritativum impossum ad modum decretorum. Ratio autem est, quia in hoc canone prohibetur etiam decretis, quae sunt contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam. Huiusmodi autem intimationes, sive inhibitiones sunt auctoritativae, & per decretum Iudicis. Vnde cum tendant contra immunitatem Ecclesiasticam, est illud ipsum, quod in hoc canone prohibetur.

9 Ex quo sequitur, quod ille quoque, ad cuius instantias fiant inhibitiones, incidit in praedictas censuras. Nam in d. canone habetur: *vel scilicet, vel ordinatus vel fuerint*. Ille autem, ad cuius instantiam fit inhibitio, videtur decreto Iudicis inhibitus, quia inhibitio intimationis subditis laicis. Ex ita docet Stry. lib. 3. cap. 19. n. 10. de censur. & Duard. in d. can. 15. q. 24. n. 1.

10 Nec obstat, quod huiusmodi inhibitiones fiant contra particulares personas, non autem contra communem libertatem Ecclesiasticam, & proinde non pertinet ad hunc Canonem. Nam ut sint inhibitiones contra Ecclesiasticam libertatem, sufficit, quod sint contra exemptionem, quae convenit ex vi status Ecclesiastici, qualis est exemptio à iurisdictione laica. Immo adhuc esset contra libertatem Ecclesiasticam, si essent contra specialia iura, vel privilegia alicuius Monasterij, vel Ecclesiae, ut docent Vgolinus, Sayrus, Reginaldus, Coriolarus, Duardus locis allegatis, & Carol. de Grat. eff. 1. *Cler. a. num. 71*. quod satis colligitur ex verbis ipsius Canonis, ubi *ac quancumque Ecclesiarum iuribus*. Et probatur, quia iura particularis Ecclesiae sunt iura propria socij Ecclesiae, & ipsius Summi Pontificis, cui talis Ecclesia subiecta est. Atque adeo, quicquid iniuriam vni tantum Ecclesiae, totam Ecclesiam Dei offendit, l. t. C. de Sum. Trinis. & fid. Carb. ubi Baldus, & trasil Alban. in l. iur. ad Bart. l. in d. l. t. num. 10. Ac proinde non minus iura particularia pertinent ad immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, quam communia. Vide etiam quae super hac re diximus tom. 1. cap. 172.

A Denotandum rixas, quae occasione funerum (sepulchri) à Confraternitatibus laicorum excitantur, humillimè Vrbis Patrochi supplicaverunt S. Rituum Congregationi, ut infra scripta dubia declararet.

- 1 An Confraternitas Mortis, atque adeo quaecumque alia Confraternitates seculares Vrbis, possint in funeribus erigere suam Crucem, quando defuncti à proprijs illorum Patrochis tumulandi essentur ad ipsarum Ecclesiarum, in quibus sepulturas elegerant?
- 2 An eadem Confraternitates possint suam Crucem erigere tamper viam, quàm in Ecclesia parochiali, quando cadaver non esset ad proprio illius Patrocho ad ipsarum Ecclesiam sepeliendam, sed ad ipsam Ecclesiam parochialem?
- 3 An Religiosae, sive Sacrificae, alique Capellani eorumdem Confraternitatum, quando non mcedunt cum suis Confraternitatibus, sed seorsim ab illis, possint in funeribus ducentis stolas deferre?
- 4 An idem Religiosae, sive Sacrificae, qui cum suis Confraternitatibus ad funus evocatis procedunt, possint absolutam à Patrocho officium funeris in sua Ecclesia parochiali, in qua cadaver delatum sepeliendum est, possint super dicto cadavere iterum fimbrie officium peragere? Et
- 5 An Patrochi possint super cadavere praesertim sui parochiani, qui in Ecclesia, sive Oratorio Confraternitatum intra fines suae Parochiae positus, sepulturas elegit, officium funeris peragere?

Et quidem ad primum, quod attinet, negativè respondendum est. Primum quia deserte ante f. Crucem est signum dignitatis, ac iurisdictionis, per text. in cap. 1. ubi ten. pend. in cap. Antiqua de prim. & in Clem. Archiepiscopo eod. tit. Confraternitates autem seculares nullam habent dignitatem, aut iurisdictionem in alienis Parochiis, ut proinde non possint Regulares saltem absque privilegio speciali ingredi alienas Parochias cum Cruce, verissime consulit Oldrad. 1670 consil. 82.

Deinde quia id Confraternitatibus expressè prohibetur non solum decreto huius S. Congregationis in Andriensi 22. Novembris 1631. his verbis: *Confraternitates laicorum in alia allocationis cadaveris nullo modo Crucem erigere possunt*, sed etiam & speciatim à S. Rituum Clerici Romani cap. 7. §. 4. ibi: *Nulla ratione Confraternitates Crucem erigant in ipso funere portare praesumant*. Cumque tam in supradicto decreto, quàm in ipso S. Rituum decreto nullo modo, nulla ratione Confraternitates in funeribus Crucem erigere possint, certum est, quod, ne tunc quidem illam erigere possint, quando defunctus esset ad ipsarum Ecclesiam, quia, si tunc illam possent erigere, aliqua processu ratione, & aliquo modo illam erigere possent contra mentem huius S. Congregationis, & S. Rituum Clerici Romani.

Non obstat pro Confraternitate Mortis Bulla Pij IV. in qua illi conceditur privilegium deferendi Crucem in eius Oratorio, ac in processionibus per Urbem; quia intelligi debet de processionibus, quae fieri solent à Confraternitatibus sine praedictum Parochorum, non autem de processionibus funerum in illorum praedictum, cum in illis derogetur eorum dignitati, ac iurisdictioni, atque adeo de illis fieri debuerat expressa mentio; nam privilegium Principis non intelligitur cum praedictum tertij, l. 2. §. Signis à Principe ff. de quid in loco publico, & l. 1. quod nostrum, ff. de reg. iur. Praecipue quia in omnibus privi-

privilegijs continentur tacite, vel expresse clausula illa : *Sine tamen quovismodeque iurum parochialium prejudicio*, quod non solum intelligitur de administratione Sacramentorum, sed etiam de ijs, quæ de iure debentur Parochiæ, & flante dictione *quovismodeque*, certum est præferuari omnia iura parochialis, quia est vniuersalissima, & omnia complectitur ipsa, vt præterit privilegij nullum præiudicium afferri possit Parochis quoad eas, quæ ipsi de iure debentur, atque adeo etiam quoad eas functiones, quæ sunt de iure proprio Parochorum, quia non minus leditur alienum ius non reddendo debitum, quam viurpando alienum, vt per Mollicap. 1. sum. tra. 7. cap. 17. num. 73.

4 Et tanquam, si accipiendum esset huiusmodi privilegium absque vlla limitatione, sequeretur, quod in omnibus funerum processibus, etiam quando defunctus ad Ecclesiam Confraternitatis Mortis non esset tumulans, posset illa erigere suam Crucem, atque adeo insepulchrum funere plures erigerentur Cruces, quod tanquam corruptela est reprobatur à Sacra Congregatione, & ab ipso Clero Romani Statuto cap. 5. §. 7. cum sub vna tantum Cruce funus ducendum sit.

5 Eodæ magis, quia erectio Crucis in funere est Confraternitatis, ac alijs prohibita, & solia Parochis concessa, vt ex textu in cap. 12. quæ de sepulchris in 6. quia vt diximus supra, est ius parochiale ex Abb. in cap. Abolenda num. 6. de sepulchris, idcirco, vt privilegium deroget huic iuri, debet in specie concedere illius delationem. Privilegium autem Confraternitatis Mortis in specie id non concedit, atque adeo illud interpretari debemus, vt maxime possumus, ne deroget huic iuri per l. si quando, C. de iusticiis, testam. cum neque in verbis, neque in sensu sit ipsi contrarium, iuxta cap. t. de consuet. in 6. & obicit Bartol. in l. nam & posterius, ff. de leg. Præcipue quia fortiori potest suum effectum extra processiones funerum, ac proinde absque derogatione iuris parochialis, & absque præiudicio Parochorum.

6 Præterea quod sensus eiusmodi privilegij non sit de processibus funerum ex eo quidem evincitur, quod nulla Ecclesia ius funerandi habere potest, nisi id ei concedatur ab Episcopo, vt per Abb. in cap. Abolenda de sepulchris, & Casalest. des. 17. num. 2. Hinc concessa Ecclesia, non intelligitur concessum ius funerandi, nisi expresse fuerit concessum, vt per Archid. in cap. t. de pœl. in 6. & Vitalin. in d. Clem. Dudum, c. 6. huiusmodi num. 11. de sepulchris. Nullibi autem constat Confraternitatem Mortis habuisse hoc ius tempore privilegij à Pio IV. concessi, cum in illo de hac re nullum verbum legatur, atque adeo non potest intelligi de processibus funerum, quando sanus ad illius Ecclesiam ducitur, cum in illa nihil habeat privilegium, & idcirco solum intelligitur de delatione Crucis in illis processibus, quæ tempore concessionis privilegij deferebatur, vt ex clatis verbis ipsius Bullæ, nimirum : *Nec non tam in eorum Oratorio, quam in Processibus per Urbem faciendis Crucem ligneam, & habuam consuetudine de tela nigra cum capoculo deferre, prout etiam de presentibus deferuntur*. Quibus etiam ex verbis nullo modo verumile videtur, voluisse Summum Pontificem Pium IV. vt Clerus Romanus procedat in funeribus sub Cruce lignea Confraternitatis laicorum, nam politia ecclesiastica per huiusmodi processiones ferè destrueretur, cum in eis laici Clericis præcederent, ac proinde Pontifex in hoc magis vias fuisset suæ potestati in destructionem Ordinis ecclesiastici, quam in adificationem. Quare quod hic fit legitimus sensus supradicti privilegij, ex eo luculentè colligitur, quod ex cap. ut prius de pœl. reicienda est illa interpretatio privilegij, tanquam deducens ad absurdum, ex qua sequitur absurdum, & relaxatur disciplina ecclesiastica. Quia huiusmodi interpretatio est contra mentem concedentis privilegium, qui neque abusus intendit, neque relaxare disciplinam. Si autem interpretaremur hoc privilegium de processibus funerum, sequeretur absurdum, quia est contra præeminentiam, dignitatem, iurisdictionem, ac reverentiam debitam Ecclesijs parochialibus, illarumque

Pastoribus, & relaxat disciplinam circa Hierarchiam ecclesiasticam, & idcirco reicienda est, cum non fit verisimilis, sed fumens est illa interpretatio, quæ verisimilis est, vt notant Crauet. conf. 33. num. 32. Menoch. de arbitrio. cap. 199. num. 104. l. 2. & Bald. conf. 343. lib. 1. Quia præsumitur semper, quod Pontifex in sua dispositione rationaliter processerit, atque adeo pro eius mente indaganda debet attendi verisimilitudo rationis. Quæ enim scandalum non afficeret, si videretur sub Cruce Ecclesiæ carbonariorum, vel cerdonum procedere in ducendo funere Parochos Urbis, Clerum regularem, Clerum secularem, etiam Collegiarum insignium, quæ Eminentiſſimum Cardinalium Titularum sunt, & Clerum aliquando Patriarchalium? Ex ipsidem etiam verbis Bullæ deprehenditur præter abusus ciuilem Confraternitatis erigendi Crucem argenteam cum velo, quod est signum prærogatiue, nam ex decore maiori, atque octu maioritas apparere dignitatem per text. in cap. ut Apostolica de pœl. in 6. l. sed. & sigum, §. sufficienter, ff. de iusticiis. Boet. de aurb. magn. consil. num. 150. ac proinde coercedus ad formam Bullæ.

7 Quinimodè etiam expresse concessum fuisset per dictam Bullam Confraternitati Mortis ius funerandi, ac faciendi funeris processiones, non propterea concessum esse censetur ius erigendi Crucem in funeribus, vt diserte statuit Oldrad. c. 38. l. 2. vbi egregie probat, quod licet Regulares habeant privilegium per allegatum Clem. dudum de sepulchris, recipiendi cadavera defunctorum, qui in eorum Ecclesia sepulturi elegerant, non idcirco possunt ingredi cum Cruce in alias Parochias ad levanda cadavera. Quod etiam docet Cardinalis, & Imola in d. Clem. Dudum d. 5. huiusmodi, & §. liberi. Multo ergo minus cum Cruce in illas ingredi possunt Confraternitates quæ ius funerandi non habent, quemadmodum illud non habebat Confraternitas Mortis tempore concessionis privilegij erigendi Crucem in funeribus, cum non potuerit illam deferre, neque finis ad suam Ecclesiam ducere absque iure sepulture, atque adeo non de processibus funerum, sed de alijs Bulla Pij IV. intelligenda est.

8 Nihil refragante, quod Confraternitates hoc tempore habeant liberam sepulturam, si non ex privilegio expresso saltem tacito, siue ex consuetudine. Quoniam hæc facultas consistit, vt possint recipere omnes, qui elegerint in eam Ecclesijs sepulturam, non autem tollitur per eam ius Parochis debitum ex iure communi, Gloſ. in c. Clem. Dudum, §. Perum, v. integram, cum. valde sint ex consuetudine privilegij, habendo ius funerandi, quo antea carebant, vt optinè Host. in cap. t. de sepulchris.

9 Ratio autem præcipua, cui Confraternitas Mortis, aliæque possint erigere Crucem in alijs processibus, non autem in funeribus, illa est, quia in alijs processibus nulla Ecclesia, siue Corpus ecclesiasticum incedit sub Cruce Confraternitatis, cum omnes incedant seorsum sub propria Cruce, & idcirco non potest habere præeminentiam, dignitatem, ac iurisdictionem in aliis, sed solum in seipsum. Secus autem est in funeribus, in quibus omnes incedere debent sub vna tantum Cruce ex decretis Sac. Congregationis super Episcopis nominatione in Borensi. Augusti 1631. in d. Adhuc 14. Februarij 1633. ac sepeliri, & ex ipso Statuto Cleri Romani cap. 5. tit. 5. §. 7. Quare, si Confraternitas laicorum deferret in funeribus suam Crucem, sub qua Clerus secularis, ac regularis incederet, vtrique haberet supra illum præeminentiam, dignitatem, ac iurisdictionem. Quod est monstrum in Hierarchia ecclesiastica. Maior enim subiretur minori, & vt Nazianzenus ait orat. 17. Spiritus carnis facibus submitteretur, reclamante Clemente III. in cap. omnes Principes, Innocentio item III. in cap. solida maior, & obed. & Bonifacio VIII. in Extraneo, nam Saclam, rod. 11.

Neque viget, quod consuetudo, quæ per fidem, 10 subscriptam, & à Confraternitate Mortis exhibitam probata prætenditur, interpretata sit hoc privilegium de delatione Crucis, etiam in funerum processibus. Privilegium enim recipit interpretationem.

L à con-

à consuetudine per eorum in cap. quod dilecti, de consan-
guin. & affin. & notat Rot. dec. 29. num. 2. par. 3. recent.
Præterit quia magis attenditur interpretatio ex suble-
cua obsequia, quam quælibet alia, licet magis ve-
ra, & magis ipsi consona, vt tradit eadem Rot. dec.
374. num. 3. par. 1. dicitur & dec. 165. num. 20. coram Eminen-
tissimo Orthonobio, ac aliis sepe.

- 11 Quoniam, vt hæc obsequia vim habeat ita in-
terpretandi hoc privilegium, oportet primò, quod le-
gitime probetur. Deinde quod sit vniuersum. Quia
licet ad interpretationem sufficiat, quod ita pluries fue-
rit obseruatum, vt tradunt Doctores, ac Rot. dec. 80.
num. 5. coram Causaleto, attramen fixæ Parochis ali-
quæ ita obseruauerunt, aliqui verò obseruauerunt op-
positum, vt probatur per fidem plurium Parochorum,
obsequia non iuuat, quia rancum difformis non
est attendenda, vt bene explicat præ cæteris Dec. conf.
225. num. 2. Crauer. conf. 113. num. 4. Roland. conf. 13. n.
2. lib. 4. Bartol. in 2. num. 22. ff. de matr. alique, & con-
finitat Rota dec. 19. par. 1. dicitur & dec. 366. num. 3. par. 4.
& dec. 365. num. 2. par. 1. recent. & dec. 455. num. 9. in
fin. par. 4. & dec. 99. num. 6. coram Metlino, atque
alioq. standum est dispositioni communi, ac solum
fuerit concessio huiusmodi privilegii iuxta ea, &
quæ docent Bartol. in d. l. 2. num. 2. ff. de matr. Alex.
conf. 5. num. 7. lib. 3. Crauer. conf. 86. num. 5. & Rot. dec.
438. num. 2. par. 1. dicitur. Vnde quantum in hac concessio-
ne non ponatur expresse supradicta limitatio, illa tamen
inest ex natura rei per superius deducta.

- 12 Ista etiam accedit, quod cum plerique testes in
dicta fide subscripti non testentur, nisi de obse-
quiantia in genere, & obsequia erigendi Crucem
in funeribus proserit potuerit ex funere occisorum,
vel submeritorum, vel cadaverum in agris repetito-
rum, quorum funeribus Parochi cum suis Cruci-
bus non interfiant, cum non inuenerint à Confrat-
ternitate Mortis, atque adeo cum sit ex adibus
æquiuocis, qui possunt habere pro causa, vel privi-
legium Confraternitatis in huiusmodi funeribus con-
cessam, vel licentiam Patroborum, non releuat,
vt aduertant Aretin. conf. 115. num. 3. coram Rü-
rando Dec. 285. num. 21. & dec. 120. num. 2. par. 2. rü-
r. passimque alibi.

- 13 Denique id præcipue fallit, quando consuetudo est
contra ius naturale, & publicum, qualis esset in hoc
casu, si Clerici incederent sub Cruce laicorum, vt
laici Decian. conf. 21. num. 4. & 70. per textum in ca.
quæ ordo q. 1. Prepositi. in ca. consuetudo d. 12. & Abb.
conf. 21. num. 4. & seq. par. 1. Immo sufficit, quod sit
contraria iuri canonico, Crauer. conf. 96. num. 3. Tunc
enim corruptela vocanda est, Abb. eod. conf. d. num. 5.
& licet esset immemorabilis, tamen vti irrationalis,
ac proinde impræscriptibilis, non esset attendenda,
Gregor. XV. dec. 310. num. 5. & 6. dec. 124. num. 4. Ro-
ta in A. fin. bonorum 27. Maii 1637. coram Buccabel-
lo affirmans, huiusmodi consuetudinem non vacan-
te vehementi suspitione calumnizæ, ideoque denegan-
de esse remissionis, ac ipsam probandam, Maurie.
dec. 81. num. 5. & dec. 343. num. 2. par. 1. dicitur & dec. 220.
num. 3. Quia probata non releuat, vt in hac specie di-
xit Rota dec. 142. num. 6. par. 2. rü. r.

- 14 Atque ita, vt scilicet etiam iure obsequia de-
beret præscribi spatio quadraginta annorum, vt requi-
rit Grat. d. i. p. 298. num. 8. Agitur enim de iure aletius
tollendo, Felin. in cap. statum, de maior. & abed. n. 2.
& Rot. in iure dec. de consuet. Immo cum agatur de
adibus fiscalitatibus, quales sunt, quod aliquæ Parochi
permittunt Confraternitatem Mortis Crucem in fune-
ribus deferre, non incipit præscriptio, nisi à tem-
pore prohibitionis sit, quod saltem semel in con-
tradictorio iudicio fuerit obtentum, Gratian. loc. cit.
num. 9. Surd. conf. 127. num. 23. lib. 1. Decian. vbi supra
num. 67. & Gregor. XV. dec. 126. num. 5. Simplex
enim tolerantia, & officiosa quedam modestia,
qualis potuit esse in aliquibus Parochis, non suffi-
ciat ad inducendam consuetudinem contrariam, Cta-
uet. d. conf. 96. num. 6. in fin. Decian. eod. conf. 21. num.

78. Et ex actu vnius Parochi non inferretur, Dec.
can. 215. num. 2. Gregor. dec. 162. num. 12. Eò velma-
ximè, quia id ius parochiale datum est à iure
communi omnibus Parochis Vrbis, & idem esset
necessarium probare, quod omnes passi sint, Con-
fraternitates deferre huiusmodi Crucem spatio tanti
temporis ad præscribendum necessarium. Quod tra-
dunt Doctores, & Glor. in l. de quibus ff. de leg. & in
l. 1. v. Prælati, & in l. 2. C. quæ sit longa consuet., ac
Rot. coram Merlino dec. 333. num. 54. Probanda ita-
que foret coactio, quæ durasse debuit per tem-
pus saltem annorum quadraginta, vt supra dixi-
mus, cuique restitum non sit. At restiterunt
olim, ac pridem Vrbis Parochi, vt ex fide, quæ
datur. Immo neque sufficeret aliquot esse coactos,
sed vt omnes coacti sint, requiritur, cum per vnum
non coactum fuerunt in causa communi libertatis pos-
sessio. Præsertim cum habeantur adus contrarii, quan-
vis vnicuius actus, non obstantibus mille in contrarium
plene probet, dictam consuetudinem non extare, Surd.
conf. 393. num. 23. & seq. Gregor. dec. 162. num. 9. & seq.
Nec ponitur Parochi antecessores prædicare ius
successoribus, nec presentes etiam volentes renuncia-
re, vt prolixè firmat Gratian. d. i. p. 298. num. 99. &
84. & seq. quod arguit intolerabilem incedendum,
Rot. coram Eminentiissimo Orthonobio dec. 149. num. 18.
Gregor. dec. 441. num. 8. & dec. 44. num. 1. par. 7. r. Cum
igitur hæc consuetudo, quæ obtruditur, sit irrationa-
bilis ex cap. 1. de consuet. in 6. ibi: de ambiguis radicibus
precessit, est omnino extirpanda ex cap. fin. eod. tit. vbi
Canonice communitur.

Minus etiam aduersatur Bulla Urbani VIII. pro eadem 15
Confraternitate Mortis, neque illius statutum 44. Nam
solum loquuntur de sepeliendis in Ecclesia tamen pa-
rochiali cadaveribus occisorum, ac pauperum, quæ
à Parochis requisitis post viginti horarum spatium non
sepeliuntur. Quod videri concedimus; quia cum in
his casibus non deferatur Crux parochialis, æquum est,
vt deferatur Crux Confraternitatis.

Non obstant denique decreta Sacre Congregationis 16
super Episcopis, & aliarum, neque Statutum Cleri Ro-
mani d. cap. 5. 5. 7. scilicet quod vna tantum Crux illius
Ecclesie, ad quam cadaver rumulandum deferretur, erigi
debeat. Nam quod ad decreta nullum, quod viderim,
loquuntur de Ecclesijs Confraternitatum, sed de Ecclesijs
cathedralibus collegiatis, regularibus, parochialibus.
Alioquin esset Sacra Congregatio sibi ipsi contraria,
cum in dicta A. de iure decreeverit, nullo modo Confrat-
ternitates in actu associationis cadaveris Crucem erigere
posse. Et ad Statutum quod attinet, illud loquitur de Ec-
clesijs, quæ ius habent, siue privilegium erigendi Crucem
in funeribus. Confraternitas autem Mortis, ac quæ-
cumque alia nullum ius, aut privilegium habent erigen-
di huiusmodi Crucem, vt hadenus probatum est, & el-
licitur ex ipso Statuto, vbi fit dispositio: Denique incedant
omnes sub vna tantum Cruce illius Ecclesie, sed quod cadaver
rumulandum deferretur. Nec alia Crux, siue Crucifixus
sub quoque prætextu, vel consuetudine erigatur, siue Eccle-
sie parochialis, siue Regularium, siue laicorum Confraterni-
tatum, siue etiam Collegiarum inferiorum, siue Patriar-
chialium. In quo cum æquiparentur Ecclesijs Confraterni-
tatum Ecclesijs patriarchalibus, regularibus, collegi-
atis, & parochialibus, quæ omnes habent ius, aut pri-
uilegium erigendi Crucem in funeribus, idem sicuti ha-
bent hoc ius eiusmodi Ecclesie, ita illud habere debent
Confraternitates laicorum. Alijs derogatur nedum
iuribus parochialibus, sed etiam ipsi Ecclesijs collegi-
atis, ac patriarchalibus, si in consensu erectionis Crucis
in funere essent præse Ecclesijs Confraternitatum laico-
rum, nullum ius, aut privilegium habentium Crucem
in funeribus erigendi, atque adeo, vt euitentur tot abusi-
da, intelligendum est præsens Statutum de Ecclesijs ha-
bentibus tale ius, vel privilegium.

Deinde non potest hoc Statutum intelligi, nisi Con-
fraternitates fuerint ad finem inuitate, cum non possint
ad finem accedere, nisi speciatim, & expresse ioui-
teantur, vt ex declaratione Sacre Congregatio-
nis

nisi super Episcopis in *Bononiensi* 9. Decembris 1617. & ex
Sacro Caeli Romani *cap. 7. §. 1.* Quando autem in-
stantur, non modo possunt in adu associari casue-
ris Crucem erigere, vt ex eadem Sacra Congregatione
decretum est in *d. Andrensi* & ideo licet sonus ad ipsam
Ecclesiam ducatur, nequit tamen Crucem erigere, quia
enim in hoc casu non possunt ad sanas accedere, nisi Ipe-
riam, & ex preside inouentur, seu proinde statutum habet
locum duntaxat in Ecclesiis, quibus id ex iure, vel ex pri-
uilegio fuisse concessum.

18 Et quomodo in dicto Statuto fiat mentio Confraternitatum, id tamen est per modum negationis, quod scilicet non erigant Crucem, item per modum auscultis, hoc est per amplificationem, reducanturque, exagitationem, & congeriem, & quatenus aliquo iore poterit infernibus Crucem erigere, non autem quod de facto erigant. Quod ita eius meos redditur explicatio. Etenim duas partes hoc Statutum complectitur. Prima decernit, quod omnes incendant vna tantum Crucem illius Ecclesie, ad quam cadaver tumulandum deferretur. Secunda vero pars statuit, quod nec Confraternitates, nec alij quicumque Crucem in funere erigant. Ex his autem, primum est, quod Statutum facit tantum mentionem Confraternitatum in hac secunda parte, quod scilicet illi non erigant Crucem, non autem in prima. Fecisset autem in prima, si illas in ea voluisset comprehendere, ac dixisset: Incendant omnes vna tantum Crucem illius Ecclesie, ad quam cadaver tumulandum deferretur, sive sit parochialis, sive Confraternitarum, sive Collegiarum, sive Patriarchalium. Cum igitur id omiserit, nolit illas in ea prima parte comprehendere, atque adeo reliquit Crucem in funebribus defendendam illi Ecclesie, cui ex iure, vel ex privilegio competit eas defendere, ac prohibuit in secunda parte Confraternitatibus, ne in funere illam erigant. Ideoque item Cleri Romani Statutum in posterius cap. 7. §. 4. ubi in specie de Confraternitatibus laicorum loquitur, aperte disponit, quod nulla ratione Crucem eadem in ipso funere deferre possunt. Quod Statutum in eo quidem tederetur, si illa Crucem erigere possent. Ne igitur reddatur inane, dicendum omnino est Confraternitatem Mortis, atque adeo quancunque alia Confraternitates seculares Urbis ex vi etiam Statuti Cleri Romani ulla modo, nullaque ratione in funeribus Crucem erigere posse, etiam quando cadaver ad eam Ecclesiam tumulandum deferretur, sed erigendam esse Crucem parochialem, que deferti tantum debet in funeribus ex Sacra Congregatione super Episcopos & Regulas apud Gauant. in manual. Episcop. v. Exequia n. 14. nisi tamen cadaver effectum tumulandum ad Ecclesiam, que ius, aut privilegium habet erigendi Crucem in funeribus.

19 *Adfessionem* etiam negatū. Itā saepius declaravit Sac.Congregatio Rituum, speciatim in *Briefci* 2. Augusti 1631. &c. in *Adfessionibz* 1. Februarii 1635. superius allegatis, & Sacra Congregatio super Episcopos, & Regular. in *Cassellatenf* 1593. &c. in *Briefci* 9. Iulii 1616. &c. in *Pontifici* 14. Iulii 1617. in quibus declarationibus habetur, quod vicia tantum Crux in funebribz deferatur, quod etiam elicetur ex lib. Rituali Romano in *rubr. de Erecq.* ad disponitur in Statuto Civit. *CITE* 220-5-6-7.

2a Et quoniam delatio Crucis est signum præminentie, ac iurisdictionis, & Confermatum nullam habet præminentiam, ac iurisdictionem, nullumque ius parochiale in aliis Parochiis, vt supra probatum est, atque adeo multo minus in Ecclesiis ipsi parochialibus, id quod illam deferre debent Parochi, ad quorum Ecclesias fides perducitur, & ad quos de iure spectat mortuos sepelire. Quibus accedit inconcussa consuetudo deferendi in hoc specie Crucem parochialem tantum, quæ sufficiens probatur ex iure subscripta à viris grauius, formiter recognita, & Sac. Congregationis exhibita, vt per Adu. Gregor. dec. 214 lib. 8. & per Rot. dec. 525. par. 2. rec. ad dec. 248. n. 8. & 6. recent.

31 ¹⁰ Ad tertium pariter negativè, solumque illis stola conceditur à Sacerdoti Cleri Romani *de cap. 7. §. 7.* quando interfuerint una cum suis Confratemitibus. Quia usus stola præferri in funeribus est gratum iustitiamque ne-

rochialis, cuiusque clerici est de iuribus parochialibus, ac
proinde ipse parochus prioratus ad Parochos, vt in specie refo-
luit Rocio Romana Iurium funeralium 14. Iulij 1653.
*quibus consequens, & seq. coram Valloisfano, rta-
dique Lazzari in sum. quæst. regul. cap. 12. num. 41. vbi num. 3.
subdit, iussit declaratum à Sacra Congregatione Con-
cilij sub die 1. Iulij 1650. non posse Regulares deferre
pluniale, aut stolam extra Ecclesiam, aus claustrum
per alienas Parochias, ea quidem ratione, quia stola
est signum propriè denotans iurisdictionem, & officium
Sacerdotalè, per Gloss. in *L. vnic. v. si quis, C. nulli licere*.
Vt proinde si Episcopus interit funeri, non liceat: Páro-
cho eam deferre; quia Episcopo præsentè cessat eius
iurisdicção, & non fuagitur officio sacerdotali, vt per
Gratian. d. de sep. 298. num. 79. Atque ita semel, ac iterum
consistit hæc Sacra Congregatio in *Nuerrici* die 24.
Octobris 1609. & io *Praemijani* sub die 13. Iulij 1619. vbi
declaraui, Parochum tantummodo stolam deferre debe-
re, ac omnes alios præcedere. Erubet aut dicto libro
Rituali Rom. *Inc. alleg.* Cum nomen ipsius Parochus in af-
fociondis iuribus fuagatur, & manere proprio, debet etiã
ipse fuos stola deferre, quatenus illa est proprius habi-
tus sacerdotalis, *con. cum Eccle. facialis* diff. 32.*

Ad primum polle, abique tamen folia & alperlorio. 47
 Porro officium funeris non est velut baptisialis Sacramentum, quod neque reiterari, fed cum folia dicimus, non polle, quia cum folia eft munus parochiale. Glof. in cap. *Quia ex eo, v. parochialis, de polle*, ac ita declarat ut bbe Sacra Congregatio tum alias, tum in via Cautum fub anno 1665, nimirum, polle Capellanis fidelis autem reiterare officium defunctorum fuper cadavere parochiani abfolvi tamen folia & alperlorio.

Negus obstat, quod non repugnet, quin Capellani, vel
Sacristae Confraternitatum ipsorum deferant ex deducit
a Gratiano, de decr. 198. n. 53. ac signate n. 66. Primum quia
id ius coecefsum est ad formam Statuti Cleri Romani d.
cap. 7. §. 7. licet ut: Capellani cunctis Confraternita-
tibus cotta, ac stola indutus post eandem Confraternita-
tatem tanquam illius moderator, & rector immedia-
te sublegetur, atque addo per viam tantum, vnde
non potest extendi ad alios aedus. Secundum quia
Parochi non degenant illius reiterationem officii, ne-
que delatio eoमितe loci in casu Statuti Romani, sed tan-
tum illius vium cum aperiore, qui vfos regulariter pre-
stat ad Parochos per impius est. Clem. dudum §. huiusmo-
di de sepul. Stola enim, vt diximus, est signum spi-
ritualis iurisdictionis, quia intra fines Parochiarum non
possunt alii, nisi Parochi vel, praeteriti in munere
parochiali.

Ad *quoniam*, *seculis legitima consuetudine*, vel privilegio Apostolico, de quibus haecenus non constat, affirmat respondendum est. Nam Ecclesia parochialis habet iurisdictionem fundatam ex iure communi super omnibus Ecclesiis, ac Oratorijs suis intra fines Parochiae, et colliguntur Concilio Cabilonensi relato in *Can. Ecclesiae* 16. q. 1. et ex Concilio Vornacensi in *can. Quicumque cadit*, & q. atque ex *cap. ad auientiam* 3. de *Ecclesijs*, add. traduntur Canonistae ad hos locos, & in *cap. pastoralis*, de *ysy*, *quo sunt*, & in *rubr. de Parochia*, et quae conflictus huius Sacrae Congregationis sententia, vt in *Neapolitana* 12. Maii 1603. et in *Casertensi* 14. Ianuarii 1612. et in *Mcclaurensi* 29. Nouembrii 1632. Idipsum etiam declarauit Sacra Congregatio super Episcopo in *Semgalensi* 3. Iulii 1583. et in *Ferrariensi* 12. Septembris 1598. scilicet, *Parochus si velit, potest persequi officium suum in Ecclesia Confraternitatis*, & in *Londensi* 20. Augusti 1601. & 2. eiusdem 1647. vbi declarauit, *potest Parochum interuenire in funeribus, qui sunt in Ecclesijs Confraternitatum, licet defuncti non sint de sua Parochia, ac debere iunctimque functiones Capellani Confraternitatum permittit, si vocatus nolui accedere, ac alibi saepius, praecipue in Bergomensibus* subanno 1587. in qua, proposito dubio: *Si habendo privilegium de Campanie de sepellere à loro fratelli, il Rettor solo della Parochiale, o altri delli suoi parrochiali l'Officio funerale di un... come fiesse nelle Chiese parrochiali*. Non

era Congregatio respondit: *à se fuerat de septembris Sodalibus in Societate Oratorio praelegimus super sepultura concessum. Et quoniam in huiusmodi sepultura officio Rector parochialis solus induci debet peragere officium iuxta ritum Ecclesiae, & sepelire mortuos quoscumque intra limites sua Parochia; non arceatur Societatis Capellanus, si in quoque velis Rectorem assistere, & simul cum eo officium sepulturae pro defunctis sodalis sua sollicitudo in illo tamen Oratorio recitare, sicut hactenus Barbo de officio Paroch. par. 3. cap. 16. num. 80. & Laur. var. lit. a. cap. 11. num. 106.*

35 Videt Confratres, alique, qui praetento iure, quasi hoc officium peragere ad se pertineat, nolunt Parochum fingi officio suo, iuraque sua parochialia in eiusmodi Ecclesiis, vel Oratorijs exercere, incurunt excommunicationem 17. in *Bula Cuna Domus* inflictam contra usurpantes iurisdictiones, sine fructus, redditus, ac proventus, spectantes ad ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum, vt docent Nauar. *in sum. cap. 27. num. 11. Caietan. in sum. v. Excommunicatio 5. cap. 27. Bonacin. de censur. disp. 1. quæst. 18. par. 12. & Bordon. dec. 1. m. 1. 42.*

36 Neque refragatur, quod aliquando Capellani Sodalitatum hoc de iurisdictionis officium pergerint. Quoniam vel illud peregerint ex negligentia quorundam Parochorum, vel eum id sit facultatum, ac dependat ab eorum voluntate, non potuerunt Confratres acquirere quasi possessionem negativam, nisi processerit ipsorum negatio, & Parochorum acquiescentia, vt per Caputaq. dec. 41 5. par. 1. Rot. dec. 163. num. 1. par. 1. recent. & apud Poth. dec. 15. num. 3. Atque ad hoc Confraternitates, quæ id Parochis contra iuris dispositionem denegare contendunt, vel debent exhibere privilegium clarum, ac indubitatum, vel probare immemorabilem, aut saltem prescriptionem quadragennarium cum titulo, vt requiritur ad prescribendum contra iuris dispositionem ad tradita per Gloss. in *cap. peruenit v. censu de censu. ibique Abb. cum 3. Rot. dec. 779. n. 3. par. 1. recent. & apud Merlin. dec. 8. num. 7. Immo huc S. Congregatio in *Piemontis* 8. Augusti 1637. requisivit probationem immemorabilis temporis ad firmandum contrarium consuetudinem.*

37 Minusque refragatur Statutum Cleri Romani *c. c. 5. 6. 10.* nempe: *Sacerdos eiusdem Ecclesiae, ad quam cadaver delatum est, induitur superpelliceo, & stola, atque pectorali nigro calceis proferatur officium à Rituali Romano prescriptum.* Nam hoc Statutum iam pridem respondit Sacra Congregatio super Episcopis, scilicet habere locum in Ecclesijs Confraternitatum, quando Parochus nolit officium peragere, secus autem si velit, vt ex eius declaratione sub die 11. Decembris 1578. superius relata apud Nicol. v. *Confraternitas* num. 20. & 1638. ibi: *Parochus, si voluit officium funeris perferre in Ecclesia Confraternitatis.* Preterea Statutum accipiendum est de Ecclesijs Parochialibus, & exemptis, eum sunt Ecclesijs Regularium, pro quibus extant plures declarationes tum huius Sac. Congregationis, tum aliarum, quod scilicet officium super cadavere in suis Ecclesijs potest ad Regulares, & non ad Parochos, nisi contra probatum consuetudinem immemorabilem. Et, vt ita accipiatur, fiduciam tribuit Laur. *loc. cit.* ex dicta declaratione (io *Laudensi* *ao. Augusti* 1601. videlicet, *Officium super defunctis in Ecclesia, vel Oratorio Confraternitatis non exemptis à Parocho, non à Capellano Confraternitatis.* Quod etiam perspicue comprobatur ex adducta declaratione in *Bergomensi*, in qua iussum, vt observetur de sepeliendis cadaveribus in Societatem Oratorijs praeilegium illis super sepultura concessum. Et quidem aliter Statutum haud est intelligendum, nisi dicatur, vultis decernere, quod est contra ius commune, tot decreta Sacrarum Congregationum, ac discipulorum ecclesiasticam, id, quod de vitis religione, ac doctrina eximjis, qui illud iussu Eminentissimi D. Cardinalis Milini ediderunt, nefasse suspicari. Quæ præcepta, quia Statutum non tollit Parochis potestatem huiusmodi officium peragendi, sed solum decernit, quod Parochus non teneatur ingredi Ecclesias, ad quas funus de-

fertur, non verò quod nequeat ingredi, si velit cum stola, & Cruce, & superpelliceo, ibique officium peragere. Et tandem, quia Parochi sunt in possessione peragendi huiusmodi officium in Ecclesijs, & Oratorijs Confraternitatum, vt ex fide, quæ exhibetur, cum qua possessione, etiam concurreret possessio Confraternitatum, praerenda est illa Parochorum, quia habet assensum iuris communis, declarationes huius Sacrae Congregationis, ac Episcop. & Regular. & Statuti Cleri Romani, vt per Rot. dec. 51. num. 1. par. 1. dicit. Seraph. dec. 1437. infini. & Poth. de man. obsequ. 7. 1. num. 74.

Atque ita respondit his dubijs pro Parochis tum ex munere Camerarij Cleri Romani, qui tunc temporis fungebantur, tum ex propria, & communione obligatione tuendi iura parochialia. Et omnia prædicta habita eadem S. Congregatio ad fauorem Parochorum resolutis sub die 17. Ianuarij anno 1679. quoto delat. Verum, non acquiescentibus Confraternitatibus, fuerunt secundum proposita in eadem S. Congregatione, quibus iterum in hunc modum respondit.

Em, Domine. Iterum in hac Sac. Congregatione propo- 29
nuntur quinque dubia in Romana sanctum, quorum quatuor ad fauorem Parochorum fuerunt resoluta, & quantum dilatum. Idcirco idem Parochi supplicat Eminentissimis Patribus, vt quatuor priora persistant in decretis ex his, quæ in hac S. Congregatione (sub die 17. Ianuarij) præteriti deducita sunt ex iuribus benigne ab E. V. V. resoluenda, & quoad primum, & quatuor resoluendum pro Parochis etiam ex sequentiibus.

Et quoad ad primum scilicet: *An Confraternitates 30
fortis, atque adeo quæcumque alia Confraternitates seculares Petri, possint in funeribus erigere suam Crucem, quando defuncti à proprio ibidem Parocho tumulati differunt ad ipsarum Ecclesiarum in quibus sepeliri aut eliguntur; per sistendum est in decretis, hoc est negatiue respondendum ex iure quidem communi.*

Primo. Si enim antiqua spectemus iura, iam olim flo- 31
rente ecclesiastica politia per decreta Summorum Pontificum invasiones iurium alienæ Patrochie fuerit fuisse, quæ immo- dione inhihitis fuisse experiemus. Cum enim Populus christianus augetetur, Dionysij Papa singulas Ecclesias singulis Sacerdotibus assignavit, ne quis alietius fines ingrederetur, id quod clare patet ex eius *epist. 2. ad Severum Episcopum*, relata in *can. Ecclesijs* 13. q. 1. ubi ita lanciunt: *Ecclesias singulas singulis presbyteris decernimus, parochias, & cimiteria eis assignamus, & vincimusque in propriam habere statumem sita videlicet, ut nullo alterius Parochia terminetur, aut eis vndeat, sed suis cuiusque suis communis contentus, licet Baronius tom. 3. ad ann. 323. existimet diuisionem hanc ab ipsi Apostolis factam fuisse.*

Hoc modo, & D. Paulus, & Barnabas *Act. 14.* constitu- 32
ebant per civitates presbyteros, vt quisque loci ciuitatis, non alterius curam gereret. Vnde Patres, nominatione Ignatius *epist. ad Antiochenos*, & Concilia nisi magis ioculant, quam presbyteros (sua parochia contentos esse debere, neque illis quidquam in aliena parochia, & alienos parochianos agere licere. In Coccolium Ancvranum *can. 13. Nicenum 1. c. 60. & Nannantem can. 8.* Quomodo igitur Confraternitates licet potestatem habent inuadendi cum fide Cruce alienas parochias ad leuanda cadavera, inuasi Parochias, quando Regulares ipsi eum non habent, nisi ex privilegio Summorum Pontificum, de quibus infra, & nisi ex licentia proprij Parochi?

Hinc Laurijs *v. ar. locuti. tit. 2. c. 11. n. 72.* ait classificari iuris esse, neminem debere in aliquam parochiam ingredi ad diuina celebranda, vel ad officium aliquod exercendum contra voluntatem Episcopi, seu Rectoris *ex can. Episcopus* 17. q. 1. *can. 1. c. 4. 3. can. nullus 9. q. 2. & per totam quæst. 3. præcipue ex can. nullus, & can. consueq. 1.* Additque, quod licet Regulares habeant ius sepeliendi, & de sepulchris elegerit ipsarum in eorum Ecclesijs, nihilominus non possunt, itrequisito Patrocho, ingredi cum Cruce in alienam parochiam processionaliter, & cadaver efferre, siue hoc præsumat, licitum esse Parochis auferre Cruces, vt probat *Oldrad. cons. 82. de sepul. Fuleb. de viti. lib. 1. cap. 5. num. 8. Vgolin. de offic. Episc. cap. 17. num. 3. & auferendo Cruces non dicuntur interire iniuriam per eam. in cap. cum ad sedem de viti. spoli.*

- 34 Secundū idem probatur ex Bonifacio VIII. *Extremag.*
Super Cathedrali, s. *hujusmodi defunctis*, sic, ex Concilio
Vinnensi in *Clem. dūm sed. 5. et tit. vbi* afferitur ius lo-
peliendi, ac funerandi, atque ad erigendi Cruces per-
tineret ad Parochos, non autem ad Confratres natus le-
gas, a quibus hucusque nullum ius, neque privilegium
offertum est necdum funerandi, hocē, dūcendi iunus
cum Cruce ex alienis parochijs ad sua Ecclesias, sed ne
recipiendi quidem defunctorum cum eadem.

35 Tenuit quod ex iure communis folis Parochis Crucem deferre in funebribus decedendis permiffum fit, clariffimè conftat ex fubiectionibus prælegis hæc in re conceffus Regis laticæ à Summis Pontificibus. Primum ex Benedicxi XI. in *Extraug. Inter cunctas* perre de fputi, ubi: *Admonuimus, ut corpora de defunctis, quæ apud eos, ſcilicet Patres Prædicatores, elegerant, dum viuunt, ſepulcris apud profefſionaliter cum Cruce cantantibus, ſeſcindo officium mortuorum, velſimiles, & alienas ingrediendi parochias, poſſint aſſumere, & ad ſuas deferre Eccleſias immolanda.*

36 Secundum est Xist. IV. in constitutione sua, quae incipit: *Regimini universalis Ecclesiae* inter privilegia Ordinis Franciscani sub fol. 148.

87 Tertium est Leonis X. in Concilio & Lateranensi *Constitutio* quæ incipit: *Sacra approbentur Concilia*, his verbis: *Patet autem cum Cruci ad laudanda corpora, senioresque*, (en) his funtandis distinctum à iure ferebendi *etiam*; cum *apud Ecclesias duntaxat, & locorum nominatum in quibus eliguntur spiritualium iurisperiti, &c.* huius constitutionis iuncta S. Congregatio fuit Episcopis, & Regularibus super eadem re suum edictum decretum apud Quatuordecim *in sum. Bullarum v. Privilegia Regularum*.

38 Quartum est B. P. V. in conditio[n]e, quæ incipit, *Ad hoc nos Deus*, relata a Confe[n]sio[n]e in collecta. *Redire. ac præs.*
Mendic. sub fol. 168. ibi: Necnon fratres ap[er]t[ur]amque com-
perna defensionum, quæ sunt eorum Ecclesiar[um] p[er] l[itte]ras ordina-
verunt, &c. si vocati fuerint, ap[er]t[ur]am fratrum in Crata elucida-
re. &c. ex inferum defensionum dominus ligatur.

29. Quāntum ē Gregorij XIII. constitutione incipiente:
*Et si Admiratione apud eundem Concilium sit fol. 202.
 ordinem penē verbis, quibus B. Pij V. Constitutio, scilicet:
 et quomodoque Clerici fideles pro tempore differ-
 entiam cadaveris, quae in Ecclesiis daturum Ordinem
 petierunt adiacuerit, &c. si ad id vocati fuerint, Cruce
 Ordinem levati ad domum dūm in funtione acciderent,
 &c. sine inde egerint, ne ad ipsam Ecclesiam, &c. ex-
 formā dū funtione dūmbo reat.*

40 Elucefuit ergo ad solos Parochos ex iure communis de-
harationem Crucis in funebribus spectare priuatiuè quoad
alios nisi ex privilegio id eis fuerit concessum, sicut con-
cessum est Regularibus. Certe enim, privilegium ex sua
natura derogare iuri communi. Si autem delatio Crucis
in funebribus non esset ius parochiale, non tot Summo-
rum Pontificum, & Conciliorum Constitutiones, ac de-
creta pro Regularibus iuper eadem lancia, & publicata
fuissent. Privilegium enim semper ita accipitur, ut
non fit otiosum, sed aliquali operetur in fauorem Priuilegiati, *cap. in his de priuileg. & cap. si Papa ord. tit. in 6.* Quoad
ad verum est, ut pro aliquo effectu causando cenetur
tunc derogare iuri communi, etiam si expresse non de-
get per citatos textus, & obuiant Barol. in *l. si missus, §. si
ex hoc dicto ff. de donat. da. Abb. in cap. quod dilectus de
confess. & Menoch. lib. 6. premissis ac. n. 11.* Sic quod de

*derum debentur Parochis ex iure communi, vix et
Perichomas de deriv., cum alijs, & tamen Regularibus
ex parochia non solvunt, quia ex privilegio exempti, cap.
et parit. c. ap. pen. de decim. cum similibus.*

*Quapropter Zechius de rebus eccl. lib. 8. m. secundo
intit., quod vbi aliquis non est intendendus [in Ecclesia]
Regularium, non debet ipse ingredi alienam Parochiam
ex Olderdan d. conf. 82. quia privilegia sunt intelligenda
vix minus sedant ius commune, quam fieri possit, & unum
commune: nemini possit immitti manus in alienam Pa-
rochiam, cap. superius in § 6. q. 9. Clem. De rebus eccl.
modo de sepulchris & licentia & Federic. conf. 154. Reboul. lib.
conf. Franc. de sent. incrim. art. 3. gl'f. 1. n. 3. Hinc Za-
chiuss.*

Id ipsum constat quare ex declarationibus S. Congregationis Concilii, ac S. Ritusum, præcipue in *Antiphona* suo die 25. Novembris 1637. quæ datur authenticè in *summ. n. 1.* per hæc verba : *Confratres etiam in locum in alia officiorum eadem more modo Cruxem ergere possunt.* Cuius declarationis meminerunt Batboli de off. *Papæ c. 36. n. 1.* Samuel de *font. r. 1. disp. 7. cent. 3. n. 2.* et alij bene multi, relati in præterita informatione iuris §. 1. et declarati in hac causa sub die 7. Ianuarij anni præsentis. Declarationis autem Sacrarum Congregationum fidei iuris ex communi Doctorum sententia, quæ sequitur Fagnan. in *cap. quem de confit. n. 9.* quia edixit auctoritate Apostolica.

Quinidem etiam constat ex Statuto Cleri Romani 43
cap. 7. §. q. in quo legitur: Nullatione Confraternita-
tis Crucem erigam in q[ua] sumus portare praesumit. Quod statutum in Vrbe tanquam ius feruare debet ex
cap. 2. de consuet. in 6. & Rota eor[um] Mantuic.
dec. 229.

Sexto hoc ipsum constat ex Rituali Romano iussu Pauli V. edito pro Parochiis, vt habeatur in eius Bulla dicto R. rituali premissa. *in rubric. de xq. ad ordin. proced. vbi ita disponitur: Parochus induatur, & C. Altitra deferente Crucem, & amox ordinatur officio, procedentibus laicorum Confratrum ad iudicium, & ad iudicium clerici regularis, & secularis per ordinem. Quadripositionem huculentem declarat Eminentiſſimus Cardinalis S. Saezerine, cui ab ipſo Paulo V. demandum fuit, vt ipsum Rituali conferret, vit, vt in citata Bulla dicitur, singulariter iactaret, & doctrina, qui in opere, quod incipit *Rituale*, siue *Saccerdotis* longo studio, multaque industria, & labore plenissimum, vt illud laudat idem Paulus in ea Bulla, citatur hunc ritum, atque ordinem ex vſu, ac praestantissima prescripta, & immemorabili capite dei corporis ad Ecclesiam, qui ritus, ac ordin, quia cogniti digniſſimi, eum ad verbum ex responſo Theodoli de Rubens, *per praesentis in funeral. part. 4. funum fingul. num. 87. & ex Gratiano non a. de pſ. 2. q. 1. huc traducam: Parochus induatur, & cum suo Clero, prote. dent Crucem illius Ecclesiae, ad quam corpus pertinet, & quia Crux sola deferretur, ordinatur processio. Praecedunt Confratres vestiti laicali, tum deferrent Crucem, & sequuntur clerici regularis, & secularis per ordinem, & ultimo loco Parochus.* Ex his enim aperte constat nedium Confraternitatem non posse in funeribus suam deferre Crucem, fed incedere debere abque Cruce, quod non ante, sed post ipsa deſerri debet & Clero Ecclesiae Parochialis, vel illius Ecclesiae, ad quam suum eſſetur, & ex iure, vel ex privilegio illi competet cum erigere, vt confirmatum fuit in dicta prima differtione 5. *non obſtant dominique cum binis seqq. ea quidem ratione, quia Confraternitates laicae non constituunt Clerum, neque sunt de Clero, quia non sunt Deo consecratae, neque in partem Clerici affumpeae in aliquo ordinis ministerio iuxta text. in can. Clerici at. d. can. duo sunt genera 12. quall. 1. Crux autem deferri debet a Clero, cuius illa eſt caput.* Vnde si Confratres nitates deferrent, caput discederet a suo corpore, quod constituitur a Clero, atque adeo Clerus incederet sine Cruce, ac finius eſſet monstroſum, quia in ipſo incederet corpus Cleri sine suo capite. Quod continet declarationi S. Congregationis in citata *Andrieſi*, & praedicto Cleri Romani statuto.*

Cerrum etiam est, Rituale Romanum continere
ita, quia edictum Summo Pontifici, qui mandat omni-
bus observari. Et licet Pontifex in sua Bulla verbum
Habemus, hoc tamen verbum aquipollens verbo ma-
gis videtur importare, ut i. *Siffricius de regis glori.*
magis locum habet in presenti, quia Pontifex dicitur *Hortari-*
in *Dominum*, per quod interponitur authoritas Dei.
Et exprimitur mixta voluntas, vt fiat quod ipse horatur,
Etque precipit, quia premissit Pontifex suam dispositionem
interdictionis sacrum rituum, tanquam de matre
ita omnino necessaria, vt conflat ex proximo, & ad
hoc in bono fidei fundacione indicium debum

exhortationem, ac proinde oportet, quod eodem modo feruari velit, quod ponit post exhortationem, ac feruari vult, quod disponit. Certum autem est, quod obligat ad seruandum, quod idipsum, atque adeo id etiam, quod hortatur, cum hoc sit necessarium ad maiorem eandem eius dispositionem.

46 Denique delatio Crucis in funebribus, vel est signum praeminentiae, vel iurisdictionis; neutrum autem competi Confraternitatibus laicis, ut satis abunde probatum fuit in dicta prima dissertatione, in qua responderetur obiectionibus ex Bulla Pij IV. & Urbani VIII. pro Confraternitate Mortis, ex illius Statuto 44. ex Statuto Cleri Romani, & ex huius Sac. Congregationis aliquot declarationibus, atque ex praeterea consuetudine petita, iterum ex eadem summa benignitate legenda.

47 Neque obstat illa ratio, quod adducitur pro Confraternitatibus, quod scilicet eorum Ecclesiae habent ex consuetudine las sepeliendi, atque adeo ius erigendi Crucem: Nam concessio liberè iure sepeliendi conceditur etiam ius erigendi Crucem, & levandi cadauera ex alienis Parochijs, vt in Ecclesijs Confraternitatum, in quibus defuncti sepelituram elegerant, tumelantur.

48 Quoniam haec ratio laborat æquiuocatione. Confundit eorum ius sepeliendi cum iure funerandi, & in diuersis inest ab vno ad aliud. Porro & Regulares quoque non solum habebant ius sepeliendi, sed recipiendi cadauera defunctorum in suis Ecclesijs, vt ex cap. in iustitia, de sepult. cap. fraternitatem, & ex dicta Extrauag. super cathedram, & ex d. Clem. ad tit. sed etiam erigendi Crucem in processionalibus, præcipue ex Leonis X. Constit. 97. & tamen non erat illis permittitur, neque licebat exigere suam Crucem in funebribus, & ingredi alias parochias ad levanda cadauera, quia non habebat ius funerandi, vt proinde ad illud acquirendum indiguerit speciali privilegio à tot Summis Pontificibus concessio, in quo diuersè docet Oltrard. de cons. 84. Cardinal. de ienol. in Clem. dudum, d. 5. huiusmodi, & s. liberè, quos sequitur Franc. Marc. de sepult. lib. 1. cap. 1. & fuit dictum in allegata dissertatione §. quoniam. Multoque magis huiusmodi privilegio indigent Confraternitates laicae, quia nullum ius habent sepeliendi, cum non habeant populum, neque eximetrium ex privilegio aliquo, cum adhuc nullum offenderint, vt propter idem Parochi supplicat Eminentiſſimis Patribus etiam declarare, nullum ius sepeliendi eorum Ecclesijs competere, atque adeo neque recipiendi portionem aliquam canonicam, quae funeralium dicitur, nisi prius offenderint authenticè super hoc sua privilegia, cum illa sola Ecclesia præter parochialem habeat ius sepeliendi, cui sit concessum eximetrium expressè, ita quod, licet fuerit Ecclesia adificata auctoritate Episcopi, non tamen habeat ius sepeliendi, eoque minus funerandi, nisi fuerit ei eximetrium concessum ex communi doctrina Canonistarum, vt per Holsten. in sum. tit. de sepult. §. 2. & seq. & Archid. in cap. 1. de pact. an. 6. & in can. nemo 2. de test. d. 1. & vt de cap. fraternitatem, tradidit la. noc. in cap. 1. de sepult.

49 Ex quibus omnibus satis perspicuum videtur, delationem Crucis in funebribus esse ius parochiale solis Parochijs permittitur, ac ipsi, quia ius privilegio, vel ex iure licet eas deferre, ac ingredi in alias parochias, ac proinde supplicamus Eminentiſſimis Patribus, vt petiti sunt in decretis.

50 Quod verò ad quintum, an scilicet quando quis elegit sepulturam in aliquo Oratorio, sine Ecclesia Confraternitatum, debeat Parochus, intra cuius Parochia fines situm est dictum Oratorium, sine Ecclesia, super illius cadavere officium suum peragere? scilicet legitima consuetudine, vel privilegio Apostolico, de quibus laetent non constat, iterum affirmatim respondendum est: quia est ius parochiale, quod deducitur nedum ex iure canonico, sed etiam ex iure diuino saltem in a. genere.

51 Et enim Parochi iure diuino ad huiusmodi munia obunda constituti sunt. Vnde D. Paulus, vbi Titum Cretensem Episcopum creauit, mox illi præcepit, vt presbyteros per singulas Vrbes Parochos institueret

epist. 1. ad Tim. vt nimirum potestatem exerceant. Et ad Titum. 1. 5. Quibus praefuit Presbyteri, dupliciter habere digni habentur. Ac de diuisa Parochorum institutione mentionem facit Apostolus sub nomine Pastorum ad Ephes. 4. cum ecclesiastica munia à Deo instituta distinguat, inter ea munus Pastorum annueratque. Idem proferat habetur Act. 14. & 1. Petri 2. Sic enim Summus Pontifex iure diuino totum Orbem, Episcopos totam suam diocesim, sui presbyteri Parochi iure similiter diuiso rotam presbyteralem accipiunt potestatem pro tota sua parochia, in qua sui presbyteri canonice ordinati. Si igitur presbyteri Parochi ex præcepto Apostolico per singulas parochias, sine cinctis, & oppida constituantur, quomodo Confraternitates laicae nulla adhuc potestatem, nec diuino, nec humano iure praediti illos ab eorum iure exercendo in tota ipsorum parochia exturbant?

Secundo deducitur ex iure canonico, à quo in specie iurisdictionis Parochorum pendet, ex Concilio scilicet Ancyano ex can. 13. Choresepis, inquit, non licet presbyteros, vel diaconos ordinare, sed nec presbyteri Cunctis, nisi cum iustis ab Episcopo permittitur fuerit in aliena parochia aliquid agere. Quæro permittitur erit Confraternitatibus laicis non solum in alienis Parochijs, verum etiam in alienis Parochiarum officium funeris peragere? Aperiè etiam, id ius eicitur ex ipsa Parochiarum institutione ex can. Ecclesijs 22. quæ est Dionysij Papæ, vbi Pontifex illas instituit, vt nullus aliterus Parochia ius innadat. Hic Parochi propriam, ac ordinariam in tota sua parochia potestatem habent, quæ scilicet ex officio ordinario illis competit, ac proinde habent potestatem ministerialem suo muneri competentem in totam suam parochiam ex Laur. var. tit. 2. cap. 11. num. 82. atque adeo in Ecclesias non exemptas.

Tertio id deducitur ex huius Sac. Congregationis declarationibus, quæ etiam dantur authenticè, num. 2. in quibus declaratur, officium funeris in Ecclesijs Confraternitatum seculiarum spectare ad Parochos, intra quorum Parochias illæ possint iter, præcipue in Auerſana funeralium, in quæ declaratur, Parochos fouere bonum ius, etiam in petitorio, & in Mediolanen. 29. Nouembri 1632. ac in alijs apud Laur. loc. cit. dicit. 2. cap. 3. m. 129. & 130. & cap. 11. m. 107. & apud Samuel. de sepult. contr. §. consilij 8. num. 16. & ex S. Congregatione super Episcop. apud Nicolium 5. Confraternitates num. 20. & apud Gauson. in Adm. Episcop. ord. vrb. n. 45. ac decernitur in Concilio Provinciali Mediolanenſi 7. tit. de Sodalit. ibi. Annuerſaria, & quæ septimo, vel trigesimo die sunt effusa, in parochialibus sunt, nisi habeant ius sepulture, & tunc Parochi praesente, quod officium peragat, & quando scilicet eis cadaver effusetur. Quod Concilium, licet sit provinciale, ob confirmationem tamen Summorum Pontificum, & ob iurisdictionem Authoris, qui sacrorum rituum, ac iuris ecclesiastici celsissimus est, non fuit, ac vindex, magne est auctoritatis in Ecclesia. Illud tertio verum esse nedum Sacras Congregationes ius constituere, sed etiam declarare, quid in ipso iure inest adeo, vt essentialiter earum declarationes non differant à iure declarato, vt docent Doctores, quos testat, ac sequitur idem D. Fagnan. in cit. cap. Quoniam, de consilij 8. num. 24. & cap. ex proinde declarationes illæ circa officium funeris à Parochijs peragendum offendunt, quid in iure communi sanctum sit, & ideo si ius commune obligat, obligant etiam illæ declarationes, siquidem offendunt ad quid ius commune obligat, obligat enim ex vi sua prima, secundum quod auctoritativè declarat. Vnde obferuanda sunt tanquam declarationes authenticæ, vt per Suarez de leg. lib. 6. cap. 1. m. 2. & iuxta illas, tanquam Apostolicas, iudicandum, cap. in casu de re iud. Sunt enim vere litteræ Apostolicæ iactum mediatè declarationis huius Sac. Congregationis, vt in specie reſoluit Roma deſ. 358. num. 8. par. 2. recent.

Deducitur contra idem ius ex ipso iure funerandi, 54 quod supra probatum est, esse ius parochiale. Eo enim ipso, quod quis fit constitutus Parochus, debet

non solum suo populo administrare Sacramenta, sed etiam, quæ ex suo munere ipsi Sacramentis sunt annexæ ratione exercitii curæ animarum. Officium autem funeris, & administratio Sacramentorum sunt inuicem annexa, tanquam ordinata ad ea, quæ debentur mortuo, ac defuncto ex officio pastoralis. Constat autem quod ius ministrandi Sacramenta in articulo mortis pertinet ad Parochum quoad omnes, qui sunt in ipsius parochia iura, vt possit ministrari à ministris Ecclesiarum Confraternitatum, aut alterius Ecclesiæ, vnde etiam ad ipsum spectat ius peragendi officium; in annexis enim est iudicium, *cap. translate de consuet.*

55 Precipue quia officium funeris largo modo est Sacramentum, vt ex *cap. Cum in Ecclesia de simon. notat Vitalin. in Clem. ens. qu. de sepult. num. 41. vel saltem Sacramentale, vt clare colligitur ex *can. distum est 1. quæst. r. ubi verbum Sepultura pro ipso officio funeris accipitur Doctores, vt per Hostien. in sum. lib. 3. tit. de sepult. num. 1. infine. Atqui nemo potest intra fines parochiæ Sacramentalia ministrare absque privilegio, nisi solus Parochus; nam ad eum pertinet Sacramentalia ministrare, ad quem & Sacramenta, Suarez in 3. par. D. Thom. disp. 15. sect. 3. in fine. Sunt enim veluti pars Sacramentorum. Sacramenta autem ministrare ad solos Parochos spectat ex Sac. Conc. Trid. sess. 3. cap. 13. de reformatione, & ex d. Clem. Dudum, 5. Verum de sepult. Quia sicut huiusmodi officia per Ecclesiam sunt instituta, ita ministri eorum illi sunt, qui iuxta eandem Ecclesiæ institutionem sunt ad hoc ministerium designati. Non potest autem dici, quod ad hoc ministerium sint designate Confraternitates laicæ, quia incapaces, neque earum Capellani, vt mox probabitur, sed soli Parochi, precipue quia solemniter, ac publice peraguntur cum superpellico, stola, & aspersorio, quæ sunt iurisdictionis, atque adeo id potestatem ordinis, non tamen habet potestatem iurisdictionis, nisi eam acquirat ab Episcopo, vel à Parocho, Rectus enim ordo requirit, vt omnia regulentur ab eo capite ex D. Hieronymo in can. in apibus 7. quæst. 1. Neque immerito Fufch. lib. 4. de vrb. cap. 2. num. 8. docet huiusmodi functiones precipue pertinere ad ius parochiale. Quod etiam idem Concilium Provinciale Mediolanense, tanquam certum supponit in d. tit. de Sed. licet Gauantus in ruder. Missali. p. 4. tit. 19. num. 1. & eo. ea, quæ habentur in Missali, à quocunque Sacerdote absque præiudicio iurium parochialium fieri posses; autem quæ vero in Rituali, vt est officium funeris, ad Parochos tantum proprie pertinere, non absque ratione, cum Rituale editum sit pro Parochis, eiusque observatio illis commissæ à Paulo V. in vfu Diplomate, in quo illud confirmat.**

56 Atque hinc Parochis prohibuitur pro officio funeris stipendium petere, non autem alijs Clericis, quia illi ex officio, non autem isti sunt ad hoc munus ab Ecclesia designati, vt per Suarez. tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 15. §. prius. Vnde non potest hoc ius in alia persona fundari. Cùm enim ille, ad quem spectat aliquid facere, possit etiam inuicem cogi ad id faciendum, nemo, nisi Parochus potest cogi ad hoc officium peragendum, vt potest qui tenetur adimplere munus suum, non autem presbyteri manuales Confraternitatum, qui nullo iure ad eam animarum, ac finium, funestique officium sunt adstricti.

57 Quicquid igitur fit, in Ecclesia parochialis habeat intentionem fundatum plene plenaria subiectione Ecclesiæ, siue minoris, siue intra fides fines ad tradita per Abb. in cap. dilecti n. 11. de capel. monach. illud verò certum est, quod huiusmodi ius funeris, Parochum habere super illo assistentiam, quemadmodum habet Episcopos super iuribus episcopalibus, vt ait Calder. conf. 5. ante fin. de relig. domib. ac Sebast. Medic. in tr. de sepult. quæst. 6. per tot. Et in his terminis quando Ecclesiæ non est vnica Monasterio Regularium, & agitur de exercendis his functionibus præsuppositi Rota ex mente huius S. Congregationis in Veronensi iurium parochialium 23. Martij 1649. coram Cardinali Virili apud Postum.

de monent. dec. 260. ex benignitate legenda.

Quinto id deducitur ex privilegiis, quibus gaudent Ecclesiæ Regularium, ne in illis huiusmodi officia peragantur à Parochis, vt ex privilegio Xlii. IV. concedo Religiosi Predicatorum in Bulla, quæ dicitur *Atque magnam*, quæ est prima eiusdem Pontificis apud Consec. in collect. prius. ibi: *Volentes Sc. ne quispiam daret, & loca huiusmodi aliquam per armentum super uerum, & in solidum quomodolibet exercere presumas.* Magis autem dilucide ex privilegio Calixthi concessio ab Eugenio IV. *Constit. 9. ibi: Vt autem huiusmodi Congregationis Monachi, Sc. omnes, & singuli Episcopi, vel locorum quorundam Ordinarios, aut alias quascunque personas ad monasteria, siue loca della Congregationis causa ordines celebrandi, Sc. & processiones comendandi, Missas, & alia officia celebrandi, Sc. sub excommunicationis pena, Sc. accedere, vel immorari, ipsius uisui, tenere præsentium prohibemus.* Item ex alijs, quæ adducunt Calixthian. conc. prius. *Mundus. v. seculis. & Sepultura num. 1. 3. 4. & 8. Rodriq. in 3. q. reg. 85. num. 10. Peyrin. in addit. 1. 3. de prius. Affum. in fin. dec. 6. Lezan. tom. 4. v. Sepultura num. 12.*

Quæ privilegia & ij etiam habent, qui habent communicationem privilegiorum, hoc est Regulares prope omnes. Pro quibus extant præter alias sparsim principende in libros plurimum Auctorum concilias varietate hæc declarationes Sacram Congregationis, inter quæ primò occurrunt, quæ ab hac S. Congregatione emanatæ sunt, scilicet sub die 1. Octobris 1597. Cardinali Morosino, & in Lucensipad Petegrin. in comp. prius. *Regul. pag. 106. confirmata in Bismunio 26. Iunij 1604. & apud Pasqualig. in observat. ad Laurini de Franch. num. 1591. & Lezan. in sum. v. defuncti num. 4. & Barbol. de offic. Paroch. cap. 26. num. 24. & de re. Ecclesiæ lib. 3. cap. 10. num. 8. ac seq. & in comp. Bull. v. officium, ac relatis plurimum Summorum Pontificum Constitutionibus, alijsque decretis Aldan. in comp. prius. lib. 4. tit. 19. n. 4. & supponit S. Rota Romana in dicta decisione coram Cardinali Virili. Quæ omnes declarationes fundantur in exemptione Ecclesiarum Regularium, ac proinde cum Ecclesiæ Confraternitatum nullam habeant exemptionem, debent in eis officium funeris Parochi peragere, quorum iuri per privilegia tantum derogari possunt, non obcurt probantur est. Ideo namque non possunt Parochi hoc officium perferre in Ecclesijs Regularium, quia exemptæ. Ecclesiæ autem Confraternitatum non sunt exemptæ, atque adeo possunt Parochi in illis officium funeris peragere.*

60 Sextò id ipsum deducitur ex eo, quod Capellani Ecclesiarum Confraternitatum sunt manuales, & ad nuntium amouibiles, ac proinde non potest in eis radicali aliquod ius considerabile, cum non iure proprio, sed alieno deferantur, Lap. alleg. 5. num. 8. *Egyd. in 38. n. 1. & Mantie. dec. 394. in fin.* Confraternitatum vero laicæ eadem Ecclesiæ administrantibus non potest hoc ius competere, quia officium funeris est quid spirituale, ac spiritualitati inane, vt per Suarez. loc. cit. de Relig. ideoque illius incapaces, *can. si quis deinceps 16. q. 7. cap. causam, quæ de præscript. cap. Quomodo de decim. ubi Doctores committunt.* Atque ita reconciliari debent Doctores, qui videntur in hac re contrarij. Nam quando Capella, siue Ecclesia sit intra fines Parochiæ non habet Rectorem, tunc Ecclesiæ parochialis in illas ius habet, & in hoc casu non procedunt tradita per Abb. in d. cap. dilectus de Capel. Atonach. sed potius doctrina Archidiaconi in can. plures num. 3. 16. q. 2. & Hostiensis in d. cap. dilectus num. 4.

Denique Parochis, præter assistentiam iuris, suffragatur quoque observatio, de qua datur in sum. n. 3. fides à varijs probis, & grauibz subscipia, atque recognita, quæ sufficiunt probat ex ijs, quæ in dicta prima disquisitione §. 6. quomodo adducta sunt.

Ad primum opponunt Aduersarij huius resolutionis decisionem Coccini 208. in *Auersana funerali num. 13. Iunij 1634.* Et quidem hic mouet beneuolentia, sed qui dicta specula retorquet. Principio autem sciendum est, causam illam *Auersanam* quintò in hac S. Congregatione

fuisset.

fuisse propositam. Semel ac iterum non citatis, neque auditis Parochis, sed solum Oeconomis laicis, quidvis decreta obtinuerunt, nec ex iure sibi debito, sed ex consuetudine, qua se tuebantur. Auditis deinde Parochis, ac proposita causa diu multumque, tertio, & quarto discessit, eadem S. Congregatio Oeconomis, *Parochos fore homines ius, cui declarationi Oeconomi non acquiescentes infirmitatem quinto proponi*. Ex qua pro se allegabant consuetudinem immemorabilem. S. Congregatio rem ad Rotam remisit, ut scilicet solum discerneret, an consuetudo immemorabilis, quam allegabant, non autem, an id ius Parochis competere, quod iam ipis S. Congregatio assidue declarauerat. Et ideo tam decisio, quam decreta, quae in ea legantur pro Confraternitatibus, non merentur allegari, cum censentur, tanquam si non emanassent.

63. Hoc praemonito, id, quod primo loco dicta decisio asserit de iuribus Parochialibus. *Et pro resolutione*, minus equo illa restringit ad quinque ibi enarrata. Multo enim plura recenset Hostiens. *in sum. tit. de Paroch. & Azor. p. 2. lib. 3. cap. 2. §. 4.* Sed hoc leue. Illud autem, quod subdit in casu, quo Parochianus elegerit sibi sepulcrum extra Ecclesiam Parochialem, Parochum habere fundatam intentionem in qua funeralium tantum, verum est, si accipiat de Ecclesia exempta, secus autem de non exempta. Hoc enim casu non solum Parochus habet fundatam intentionem in sola quarta funeralium, sed etiam in officio funeris, quae duo iura nota sunt confundenda, ut est superius probatum.

64. Quod deinde secundo loco dicit in §. *Secundo est praemittendum*, non sufficit, quia tam textus in cap. fin. de offic. Archid. quam ea, quae adducit pro Ecclesia Cathedrali, loquuntur de subiectione quoad iura Archidiaconalis, & Cathedralis, nimirum in ijs, quae pertinent ad iurisdictionem, correctionem, & visitationem, ut expressè habetur in d. cap. fin. ubi etiam sermo est de Monasterijs Regularium, quae sancti Parochi non continentur habere ab Ecclesijs Confraternitatum, neque à Monasterijs Regularium, sed solum ius ministeriale, quoad munia, quae ex officio ipsi obire tenentur, sicut est officium funeris intra limites suarum Parochiarum.

65. Nihil insuper deferendum est allegatis in d. §. auctoritatibus illorum, qui hoc ius negare vult sunt, Nam Abbas, & alij, qui referuntur, ad rem nostram non faciunt. Tum quia loquitur Abbas de presbyteris existentibus in capellis Monachorum iuxta textum, quem ipse adducit in d. cap. dilectus de capell. Monach. & quem ipse interpretatur, quare adeo Regularium exemptorum iuxta decis. Rotae in Piscien. siue nullius iurisdictionis 9. Maij 1588. coram Gypso, & coram Pileo dec. 113. lib. 3. Tum etiam quia loquitur de iuribus subiectionis, & de institutione, ac destinatione, in quibus perspicuum est tam huiusmodi presbyteros, quam huiusmodi Ecclesias existentes intra fines Parochiae non subijci Parochio. At quoad ea, quae non concernunt subiectionem, sed Ecclesiae Parochialis honorem iuxta cap. ad audiendum 2. de Eccles. adf. ubi Glof. v. bonor. & quae concernunt ius Parochiale, cessant ius fundandi, illique annexa, non negavit Abbas, quia pertinent ad Parochos. Neque alij Doctores in d. §. citati negant, sed praefertunt Parochis ipsorum iura, inter quae connumerati officium funeris est comprehensum. Neque D. Fagnanus dicit aliud, sed aliter in d. cap. ad audiendum 2. num. 10. Atque ita intellexit eadem S. Rota doctriam Abbatis, & Calderini in allegata Personarum iurium Parochialium coram Virili, adeoque ut mirum non videatur, eosdem textus, ac eosdem Doctores, quos adducit Coccius pro derogatione huiusmodi iuris, adduxisse antea pro illo adstruendo Cardinale Vitiem.

66. Haec autem in praemissis, neque meliora sunt, quae in consequentijs asseruntur. In §. enim *in tribus* totus est in probando, quod petagere officium funeris in huiusmodi Ecclesijs non sit ius Parochiale. Quod probat non quidem ex auctoritate Canonum, aut Doctorum, sed quia non numeratur inter illa quaeque iura, quae sub initio recensuerat. Sed quam sit infirma probatio ab argumeto negativo, nemo est, qui ignorat ex topicis. At verò

speculare hoc ius ad Parochos, illudque esse annexum eorum officio tum ex iure, tum ex declarationibus huius S. Congregationis, tum ex priuilegijs Regularium ostensum est supra. Textus verò in can. placuit 7. q. 1. non autem q. 2. can. Episcopus in diuersi. ad. cap. 1. §. 4. nullus de Paroch. quos recitat, loquuntur de Episcopo, ne visuper alienas plices, neque alienos Clericos ordinet iuxta Concil. Carthag. 3. cap. 21. & Trid. sess. 14. cap. 2. & sess. 23. cap. 8. de reform. Quae ubi ad Parochos, cum non visuper aliena, sed sua vindicent in suis Parochijs.

Praeterea nihil est ad amolendum hoc ius Parochiale conferunt declarationes in §. *Hinc merito* adducit. Quia, ut dictum est, fuerunt Parochis non auditis extorae vigore consuetudinis, quam allegabant, & postea reuocatae, ut ostenditur in d. sum. num. 4. Quod verò addit in comprobationem, eundem modum seruandum esse in Ecclesijs Confraternitatum, ac in Ecclesijs Regularium, destituit omnino Regularium priuilegia, & huius S. Congregationis declarationes, quae ex solis priuilegijs exemptionis id Parochis in Ecclesijs Regularium non competere, expressè declarauit, ac firmavit Rota in dicta Veronen. coram Virili. Unde non oportet amplius inuestigare sensum, sed sententiam tunc huius S. Congregationis, tum aliarum, quam in suis declarationibus, ac decretis planè ostendunt.

Tandem in §. *ultimo* agnoscens idem Coccius tam 68 mentem huius S. Congregationis, quam eius declarationes flare pro iure Parochorum, ut hoc euaderet, confinxit distinctionem illam inter Ecclesias Confraternitatum, & Oratoria. In istis hoc ius Parochis concedit, in illis negat. Sed haec casus facile praetulerunt. Tum quia d. cap. dilectus de capell. Monach. loquitur de Ecclesia, non de Oratorio, & tamen non ex eo quod non erat Ecclesia, sed quod erat regularis non subiectione Ecclesiae S. Coeciliae. Tum quia ab initio Oratoria Confraternitatum appellantur Ecclesiae, cap. ad hoc de relig. domib. Tum quia quando Oratorium est publicum, & solum ex consuetudine acquirit ius sepeliendi, non differt quoad hunc effectum peragendi officium funeris ab Ecclesia, quia in illo ex Tridentino in decret. de seru. & vti. in celeb. missae sess. 22. permittitur publicè celebrari missae sacrificium, est Ecclesiasticum, est omnium vsui destinatum, habetque cultum publicum, ac vsu sepeliendi, & gaudet immunitate, quae omnia habent Ecclesiae Confraternitatum, ut proinde idem fuerit ad antiquos Oratoria publicum, ac adedes sacra, siue Ecclesia, quae non differt ab Oratorio publico, nisi magnitudine, ac dote, vt per Stephan. Durant. de ritib. Eccles. lib. 2. cap. 1. num. 23. & D. Fagnan. in cap. auferre de sensib. num. 27. Tum etiam quia maior videtur ratio, vt Parochus hoc officium in Ecclesia magis, quam in Oratorio petagere debeat. Quia in Ecclesia est magis publicum, atque adeo magis spectat ad eius munus, qui tanquam minister publicus ab Ecclesia designatus est ad illud obeundum. Et tum denique quia priuilegia Regularium, & declarationes tam huius S. Congregationis relata à Laorio superius citato, & in d. Auerfana, ac pluries alibi, quam S. Congregationis super Episcop. & Regul. apud Gauaurum vii supra, & decisio Rotae coram Virili speciatim, ac expresse loquuntur etiam de Ecclesijs, vt in illis videre est Summario de iura num. 2. Quare si ex Cocchio id licet Parochis in Oratorio, licet ibi etiam eis in Ecclesia. Itaque decisio Cocchini opponitis declarationes, & Sactofancta decreta huius S. Congregationis, quae solum in hisce rebus attendi debent, vt restat idem Coccius in dicta decisione prope finem, sed ne videatur operam ludere, & supplicamus Eminentiissimis Patribus, vt legant integram responsionem 21. par. 4. Caroli Marantae, omnino videndam, quia omnes rationes, & argumenta Cocchini excutiant, illisque doctè, ac solide responderit ita, vt siue illius rationum pondus asseruerit, siue auctoritas, prope dixerim omnium Doctorum, quos magno studio, parique fide collegi, sufficiat ad causae victoriam hunc locum ostendisse, quem quidem aggre repellunt, qui pro Confraternitatibus scribunt, ac qui opt-

opinionem praedictam Coccini mordicus tenent.

- 69 Secundo opponunt Statutum Cleri Romani cap. 5. §. 10. & aliquot fortasse declarationes huius S. Congregationis, in quibus videtur declaratum huiusmodi officium peragi debere à Sacerdote illius Ecclesiae, in qua cadaver tumulatur debet. Sed quod ad statutum iam illi fuit responsum in d. prima differtatione ad §. dubium §. minusque. Et quoad declarationes huius S. Congregationis, ne inter se pugnent, accipi debent de Ecclesijs vel exemplis, vel habentibus ius funerandi, vel consuetudinem innumerabilem peragendi huiusmodi officium, ut in dicta prima differtatione probatur. Praecipue quia in nulla declaratione expressè habetur, hoc officium spectare ex iure ad Capellanos Confraternitatum.

- 70 Ad alia, quae forsitan oblatè videbuntur, responsum est in prima differtatione ad V. ubi dicitur ex benignitate Eminentiſſimorum Patrum etiam videnda.

- 71 Atque haec ad officium funeris peragendum in Ecclesijs Confraternitatum Parochijs factis, superque esse speramus, seclusa tamen, ut diximus, legitima consuetudine discutienda, vel privilegio Apostolico exhibendo.

- 72 Eadem S. Congregatio utraque parte informans dubia praefata pro Parochijs declaravit. Sed habita à Confraternitatibus noua audientia, fuerunt tertio in eadem S. Congregatione propoſita, & ego tertio ita italicè respondi.

- 73 Eminentiſſimo Signore. Certa cosa è, che prima, che fossero instituiti gli Ordini regolari, niun altro poteua seppellire nella ſua Chieſa i fedeli defunti, se non il Paroco; perche egli ſolo hà popolo, e territorio à ſe ſoggetto, *Clemente. Dudum de ſepult.* e per conſeguenza egli ſolo portaua la Croce ne' funerali.

- 74 Furono poi instituiti gli Ordini regolari, i quali non poterono ricuere alla ſepultura delle loro Chieſe i defonti inſino al tempo del Concilio Viennese, nel quale ſi conſeſſe loro priuilegio nella detta *Clem. Dudum, recipiendi liberè* alla ſepultura i cadaueri di quei fedeli, che nelle Chieſe di eſſi la eleggeſſero, con dare però eſſi Regolari alle Chieſe Parochiali la portio canonica de' legati, e de' funerali.

- 75 Col preteſto di tal priuilegio pretendeuano i Regolari di preuendere i cadaueri dalle Parochie altrui, di entrarli proceſſionalmente con la loro Croce, e di non chiamarui nè anche il Paroco del defonto; alle quali coſe reſiſtendo i Parochi, ſi poſe inſignificare, le ciò era lecito di fare a' Regolari.

- 76 Scriverlo à fauore de' Parochi molti buoni uomini docti, fra quali fu l'oldrado nel conf. 82. con le ragioni lui da eſſo apportate, ſeguato dal Cardinale *nella detta Clemente §. huiusmodi §. 2.* e da molti altri, anche da meſſimeſi Regolari, come dal Samuele, dal Donati, dal Paſſarini, al docti nell'altre noſtre ſcritture. E a' fauore de' Regolari fra gli altri Bonifazio Vitalini, come ſi può vedere da quel che obiter ne laſciò ſcritto nella *Clem. Archiepiscopo num. 5. de priuileg.* la di cui opinione, e le di cui parole han voluto ſeguirlo, e traſcritte ne' loro libri il Polirini, e' l'Pax Iordano. Ma, ciò che ſi ſua dell'opinione de' Vitalini, della quale più innanzi, certo è, ch'egli parla con molta bile contro alla Chieſa Cateſtale, à fauore della quale hà ſempre dichiarato quella Sacra Congregatione, oltre che egli proferite molte altre ſue opinioni, non ſolo temerarie, mà anche ſoſpette di eresia, come quella nella *Clemente Inter ſollicitudinem num. 30. de magiſtr.* oue dice, che *Eccleſia Latina ſuit cauſa ſubtergiana Græcorum, quædamque tot ſchiſmaticos, ne amplius eligantur in Papam.*

- 77 I ſommi Pontefici per togliere aſſatto ogni occasione di riſe, vedendo eſſi quanto ſopra di ciò era ben fondato il ius Parochiale, conſeſſero a' Regolari priuilegio di poter eſſi inſealzar la loro Croce ne' funerali, entrar proceſſionalmente con eſſa nell' altrui Parochie, e leuare i cadaueri ſuddetti, ſi come ſi legge nell'Eſtrauagante *Inter conſuet.* de priuileg. di Benedetto XI. e nelle Coſtitutioni di Siſto IV. di Pio V. e di Gregorio XIII. altroue diſtrettamente apportate, *vocato etiam Parochi*, ſi come ordinò il Concilio Lateraneneſe ſotto à Leone X. e la Sacra Congregatione ſopra a' Veſcoui, e Regolari appretto

il Quaranta in *Sum. Bullor. v. priuilegia Regularium*. E benchè in quanto alla portio canonica alcuni di eſſi ottenneſſero poſcia priuilegio di eſſentione, egli poi ſi riuocò dal Concilio Tridentino *nella ſeſſ. 15. cap. 13. de reſ.* e da Gregorio XIII. *nella Coſt. 9. §. 6.* rimaneuò illeſo il priuilegio di poter portar la Croce ne' funerali, e di entrare nelle Parochie altrui proceſſionalmente à leuare i cadaueri. E con queſta Religioſa offeruanza han proceduto ſià fe inſino al preſente i Parochi, e i Regolari.

Vltimamente ſi ſono erette molte Compagnie ſecolari, le quali pretendono anch'eſſe di erigere la loro Croce nelle dette proceſſioni, e con eſſe entrar proceſſionalmente nelle Parochie altrui à leuare i cadaueri de' fedeli, e ſepellirli nelle loro Chieſe, oue ſi eleſſero la ſepultura. Ne che da Parochi ſi nega loro oltre alle ragioni altroue da eſſi arrecate, anche per le ſeguenti.

E primo perche non hanno priuilegio alcuno *recipiendi ſepulture* alla ſepultura delle loro Chieſe i ſuddetti cadaueri, ſi come l'hanno i Regolari.

E ſecondo perche non hanno tenitorio, nè popolo a' ſe ſoggetti, ſecondo *al cap. 1. ut ſite pendente*, e quindi i Canonici, e perciò non punno inſealzar la Croce, mà ſi richiede in eſſe priuilegio eſpreſſo, ſi come l'hanno eſſi Regolari.

Terzo perche è ciò loro eſpreſſamente proibito da quella S. Congregatione nell' Andrieſe a' 11. di Nouembre del 1631. altroue allegata, e nello ſtatuto del Clero Romano nel §. 5. del cap. 7. che è particolare delle Compagnie, ne' quali luoghi ſi hà, che eſſe molto modo, & nulla ragione in ſuſtinerle *Crucem erigere poſſunt*.

Non oſia la Bolla di Pio IV. per la Compagnia della Morte di poter portate la Croce nelle proceſſioni per Roma. Si perche tal Compagnia nel tempo, nel quale Pio IV. le conſeſſe tal priuilegio, non haueua ancora Chieſa, mà ſe ne ſtata precario nome ora nella Capella della Conſeſſione di S. Lorenzo in Damato, ora nella Chieſa Parochiale di S. Giovanni in Aino, come ſi legge nel libro degli ſtatuti di eſſa Compagnia nel cap. 1. e nell' iſteſſa Bolla di Pio in ſui principio. E perciò non ſi può intendere delle proceſſioni de' morti alla ſua Chieſa, la quale non vi era. Si perche non ſi concede nella detta Bolla priuilegio alcuno di ricuere alla ſepultura della Chieſa di eſſa Compagnia quelli, che iui ſi eleggono la ſepultura, mà ſolo i cadaueri di quei poſteri, che a lei da' Parochi ſi vorranno concedere, ſi come anche ſi legge nel libro de' meſſimeſi ſtatuti nel cap. 44. il che ſi dee auuertire per non equiuocare con gli Auſerſiſi, e per conſeguenza non ſi può intendere la Bolla di ſue proceſſioni, perche non poteua la Compagnia ſepellire altri morti per ſuo inſtituto. E ſe perche Pio parla di quelle proceſſioni, che la Compagnia era ſolita di fare in quel tempo per ſuo inſtituto meſſimeſo, le quali ſono del Venerdì Santo, dentro all' Ortau del Corpo di Criſto, quelle delle Quarantore, & altre ſtraordinarie da ordinari dal Pontefice, come ſimilmente ſi legge nel ſuddetto libro degli ſtatuti nel cap. 32. haonde confermando eſſo Pio i ſuddetti ſtatuti, ſolo concede, che ſi porti la Croce in queſte proceſſioni, che in eſſi ſono eſpreſſe, e non eſſendoui eſpreſſe le proceſſioni funerari, non ſi può la Bolla intendere della Croce da portarſi in eſſe. E ſi ancora perche ſe Pio IV. haueſſe voluto comprendere, non dico la Croce, mà le ſemplici proceſſioni funerari, le hauerebbe ſpecialmente eſpreſſo, ſi come l'eſpreſſe il Bono Pio V. nella ſua Bolla 86. che comincia *Inter diſcretabiliſſimam* per la Compagnia del Roſario nel §. 4. iui: *Ac ſingulari conſuetudine ad quicquid proceſſioneſ accedere*, nè baſtaua queſto, mà ſoggiunſe il Pontefice, *& in quibus corpora deſunctorum ad ſepeliendum deferuntur*, nè diſſe *non Croce, mà cum eorum inſignis*, cioè col ſacco, col cappuccio, e col veſtito, o col ſegno dell' inſigne del Roſario. E finalmente perche ancora eſſi Regolari portauan la Croce nelle proceſſioni comuni, mà non nelle ſaneſti, e perciò ſi loro neceſſario il priuilegio.

Nè oſia la preteſa offeruanza interpretarſi; imperciò che ancora l'altra Compagnie allegano la meſſimeſa offeruanza, e pur nondimeno eſſe non hanno Bolla alcuna

cuna di poter portare nè anche nelle processioni comuni la Croce, e per conseguente l'offeruanza, eh' ella Compagnia della Morte allega, non è interpretaria della Bolla di Pio IV. ma indipendente da quella, e comune con la pretesa offeruanza dell'altre. E perchè ella offeruanza è disforme. E perchè ancora quando essa vi fosse, è stato atto facoltativo de' Parochi. E perchè essi han sempre resistito. E perchè non costa, che ooo l'abbiano mai portato i Parochi. E perchè più tosto ella è prescrittione, e perciò si richiede la pazienza, e l'acquiescenza di essi Parochi. E perchè vn Paroco non può pregiudicare all'altro, e l'altro al suo successore. E perchè è necessario, che tutti i Parochi di Roma habbiano a ciò consentito per tanto tempo, che basti alla prescrizione, imperciocchè vn solo, che non habbia ciò conceduto, riferba a oome di tutti la ragione di tutti. E alla fine perchè è irragionevole, imperciocchè le Compagnie secolari hanne rebbono la preminenza sopra il Clero. Laonde il Cardinal di S. Seuerio, che visse infino al tempo di Paolo V. nel suo Rituale attesta, che le Compagnie per consuetudine immemorabile oon hanno mai portato auanti di se ne' fuorali la Croce, ma solamente doppo di esse il Chierico della Parochiale; e perciò non inoaozi, mà doppo il ferreo solito altroue di portarsi da alcune di esse on la Croce, ma vn semplice loro vessillo, come in vna. Hispalense dichiarò questa Sacra Congregazione' 14. di Dicembre del 1613.

84. Nè meno offa lo statuto del Clero Romano nel cap. 5. §. 7. oè alcuni decreti di questa S. Congregazione: Imperciocchè non parlano espressamente delle Chiese delle Compagnie, e perciò si debbono intendere di quelle Chiese, che d' per ragio comune, e d' per privilegio ponno innalzar la Croce ne' funerali, & entrar processionalmente nelle Parochie altrui, e non delle Chiese delle Compagnie, alle quali espressamente è proibito d' innalzar la Croce dal medesimo statuto nel §. 5. del cap. 7. e da questa S. Congregazione oell' Andrieue citata. Nè si ritruoua decreto, d' risoluzione alcuna di questa S. Congregazione, nè di altra, che parli specialmente dell' Chiese delle Compagnie secolari.

85. Nè gioua il dire, che tanto offa statuto nel cap. 7. quanto l'Andrieue si debbono intendere, quando le Compagnie sono inuitate ad accompagnare i cadaueri alle Chiese altrui, e non alle loro. Imperciocchè d' esse accompagnano alle lor Chiese, dalle altrui, sempre debbono essere specialmente inuitate, come ordina esso statuto nel §. 1. del detto cap. 7. e questa S. Congregazione nella Bononiense, 29. di Dicembre del 1617. e quando sono inuitate *mullaratione*, & *mulo modo* ponno innalzar la Croce, proibendosi ciò loro dallo statuto, e da questa S. Congregazione. È imperciocchè l'vna, e l'altro il proibiscono loro generalmente, e perciò anche quando accompagnano alle lor Chiese. Si veggano oltre accio l'altre risposte, date al medesimo statuto nella prima scrittura, doue appieno si spiega.

86. Nè perche non si annouera ciò dall' Abbate *inter iura Parochialis*, egli non è *ius Parochiale*. Imperciocchè, che egli sia *ius Parochiale*, si è prouato coo sette dimostrazioni nella seconda dissertatione, e con l'autorità dell' Oltredo, del Cardinale del Laurio, e degli altri. E in quanto all' Abbate, nè anche da esso vi si annouera la benedizione delle case nel Sabbato Sano, nè quella dell' vna nella Pasqua, le quali la Ruota coram Cocchino in Romana funeralium a 14. di Dicembre del 1620. decide, che sono *iura Parochialis*. Laonde non si dee ciò dagli Auuerfarij allegare come fondamento della lor causa.

87. Ancora non offa, che'l portar la Croce ne' funerali non è atto di preminenza, nè di giurisdizione, ma solo segno, che'l defonto sia morto cristianamente, come velle. Imperciocchè, che egli si' atto di preminenza, e di giurisdizione si è prouato altroue, e si conuince da' statuti priuilegi de' Regulari, e da molti decreti di questa Sacra Congregazione, la quale ha più volte dichiarato, particolarmente oell'allegata Andrieue, che interuenendo ne' funerali la Croce della Chiesa Cattedrale, o della della Collegiata, come fu risoluto a' 14. di Maggio del 1644. benchè il cadauere si portasse a sepolire all'

Chiese de' Regulari, d'altrove, si debba portar la Croce della Cattedrale, o della Collegiata, non per altro, se non in segno di preminenza, e di dignità. Laonde le Croce ne' funerali fusse solo segno di diuotione, e non ancora di preminenza, e di dignità, questa Sacra Congregazione ooo haurebbe dichiarato, come sopra.

E quando, senza però pregiudicio della verità, fusse solo segno, che'l cadauere sij d'huon cristiano, a chi più si conuene, e chi più di ragione la dee portare, che'l Paroco, al quale è commessa la cura dell'anime, e l'quale fa chi si viue, e chi si muore nella comunione della Chiesa, e chi è degno della sepoltura Ecclesiastica, e chi non: Laonde per la medesima ragione non altri, che'l proprio Paroco del defonto dee portar la Croce nel dì lui funerale per attestare a' fedeli, eh' egli è morto nella fede Cattolica, e perciò degno di sepoltura Ecclesiastica. E così fè i Parochi con vguai Carità di quella che fè esercita talora dalla Compagnia della Morte interuenissero con la propria Croce alla sepoltura de' morti, non si sepolirebbono nella Chiesa, come si dice di essersi talora sepoliti per ignoranza, o per inauuenenza da detta Compagnia peccatori publici, scomunicati, eretici, e pagai.

Laonde il Vitalini medesimo, il Peirini, e gli altri coofellano, che la Croce si debba portare da' *Sacerdoti*, e non dalle Compagnie secolari, le quali, d' si confidati il portar della Croce ne' funerali, come segno di preminenza, e di giurisdizione, d' come di diuotione, e di Cristianità, perche non si porta, se non da Cristiani, e non da Giudei, a' quali è scandaloso, nè da Gentili, a' quali è stoltezza, come dice l'Apostolo nel cap. 1. a' Corinti num. 23. d' per altre pie meditationi fatte dagli Auuerfarij, non debbono perciò esser preferite a' Parochi, oè al Clero, perche *nullo modo*, & *mullaratione* la ponno innalzar ne' funerali, e perciò nè oche per cagion di diuotione, nè per qualsiuoglia altro imaginabil fine, & pretefso.

E oltre a ciò esso Vitalini dice, che si portaua attualmente in segno di preminenza, si come si porta ora, e si è sempre portato, ma che non debba esser causa *preeminencia*, *sed in signum deuotionis per Sacerdotes*. Il che era quello, che allora si quistionaua fra Parochi, e Regulari, ora in ciò priuilegiati.

E notisi, che gli Auuerfarij han tralasciato a bello studio la parola per *Sacerdotes*, che'l Vitalini, il Peirini, e il Pax lordano adducono, con la quale si dimostra, che la Croce per qualunque cagion, e che si porti, anche di diuotione, si dee portare dal Clero secolare, d' regolare. Laonde non segue, la Croce è segno ne' funerali di diuotione, adunque si può, e si dee portare dalle Compagnie secolari, perche non Autoe dice quello, ma per *Sacerdotes*, perche le Compagnie secolari non fan di Clero, e quest'azione si dice al Clero, come dicono i medesimi Autoi allegati, ma coo poca integrità da gli Auuerfarij. Nè si proibisce solamente alla Compagnie di portar la Croce nelle Parochie altrui, ma anche di entrar processionalmente senza Croce, e di farai funtione, e ufficio alcuno, chiamandosi ciò inuisione da Dionisio Papa nel can. *Ecclesijs* 13. q. 2. Nè ritruoua Autoe, che dica espressamente, che si debba portare dalle Compagnie.

E io vero hauendo i Parochi la lor fauore il cap. 1. *et licet pendente*, il cap. *Antiqua de prohil.*, e il *can. Archiepiscopo ord. rit.* doue generalmente si ha, che *desse ante se Crucem* nel tenitorio, e oel popolo a' se soggetto, è segno di preminenza, di dignità, e di giurisdizione, e oon si dee stare alla distinzione desiderata dal Vitalini, che ne' funerali non debba esser segno di preminenza, tanto più che la ragione eh' egli apporta, non lussile, perche, dice egli, nella via publica, e nelle case della sua Parochia il Paroco non vi ha potestà alcuna.

Imperciocchè è vero, che non vi ha potestà alcuna contentiosa, ma io quanto ad *iura Parochialis* consistenti nell'esercizio della cura dell'anime, e negati a quella pertinenti, egli vi ha potestà, e giurisdizione di foro penitenziale, che è il primo requisito costitutivo della Parochia, cioè, come conchiude la Ruota in Rauennatenfi Paro.

Parochialis coram Cantuccio 10. Maij 1777. *Potestas ligandi, & solvendi, quæ non datur, nisi in Sacerdotem can. In nou 71. d. cap. Omnis de par. & remiss. Non tamen amicus Sacerdos hanc curam habere dicitur, sed ut tantum, quæ necessitate adstringitur Ecclesiastica ministrare Sacramenta, & fideles, quibus administrat, ad eum accedere equestrat, ut per Gloss. in Clem. Dudum v. impendant, de sepulch. Et il secondo requisito li è certa Parochia, cioè, come segue la medesima Ruota: *locus certis finibus constitutus, in quo populus aliqua Ecclesiæ deputatus degit, dicitur eius Parochia, quasi partis cura, can. Ecclesiæ 13. q. 1. Laonde i Parochi nelle case delle loro Parochie amministrano i Sacramenti della penitenza, del Sagro Viatico, e dell'Estrema unctione, e le benedicono, le quali funzioni sono iura Parochialis, e atti di giurisdizione in guida, che in esse case nè altri e Regolari con tutti loro privilegi gli ponno esercitare, ma solamente i Parochi, e per conseguenza essi solamente nelle loro Parochie, e nelle vie, e nelle case hanno giurisdizione, e potestà Parochiale.**

94. E perciò è detto Dionisio Papa chiama le Parochie *iur proprium Parochorum ita videlicet, sono parole sue, ut nullus aliterius Parochia terminetur, aut sui innodetur, confirmato dal Tridentino nel cap. 5. de ref. della Sess. 14. E conciosia cosa che il luogo, dal quale li debbon prendere i cadaveri, è tenitorio Parochiale, soggetto a' Parochi rispetto al loro ufficio, e non alle Compagnie, non vi si può da esse entrare, nè portar la Croce, ma da' Parochi per ragion del popolo ad essi soggetto, e per conseguenza per cagione di preminenza per lo citato cap. 1. ut lice pendente.*

95. E l'hauer tenitorio non importa dominio di terreno, ò di vie, ò di case: come dice il Vitalini, perchè questo antea appresso de' iudici, ma importa giurisdizione, e superiorità in quanto agli atti del suo ufficio secondo la Ruota in Burgeni iurisdictionis n. 4. di Dicembre del 1599. e coram Martino dec. 665. n. 15. la qual giurisdizione della forma, che costituisce il tenitorio, la quale è solamente de' Parochi nelle loro Parochie per lo sudetto *can. Ecclesiæ 13. q. 1. Laonde, concorrendo ne' Parochi il tenitorio circoscritto da' certi confini, e la giurisdizione sopra di esso, vi deve concorrere la disposizione del sudetto cap. 1. ut lice pendente, cioè, che li portare in esso tenitorio la Croce non solo è segno di diuotione, e di Cristianità, ma anche di preminenza, e di dignità.*

96. E quindî, che non la ponno essi Parochi inalzate dentro alle Chiese de' Regolari, perchè non è luogo ad essi soggetto, ma alieno, *arg. l. in agris, de acquir. rer. dom.* E quindi ancora si è, che i medesimi Regolari fuori del loro Chiofiro, e della loro giurisdizione, e per le altre Parochie non ponno far processione alcuna, sì come ha più volte decretato la Sagra Congregazione de' Riti, nè particolarmente nell'Aretina Montis S. Suiui n. 19. di Maggio del 1614. e in vn'altra Aretina del 1613. e io Gabalicensi Iulius n. 18. di Agosto del 1615. e a' 18. di Febraio del 1617. ne meno funebre, se non in virtù de' loro privilegi in maniera che si far le processioni per la Parochia pertiene solamente a' Parochi, e oim'altro, eziandio Regolare, col Compagnia secolare può farle, se non con la licenza, e compagnia, e con la Croce del Paroco, come in vna Hispanica n. 12. di Febraio del 1628. e in Limana n. 16. di Dicembre del 1632. appresso il Barbofa in collect. Bullar. v. processio, e facendo essi altrimenti, si può loro toglier la Croce, come proua l'Oidrado nel sudetto suo consiglio, il Laurico, e gli altri. Nè i preti stessi di Chiesa alcuna ponno inalzare in qualunque processione la Croce dentro i limiti dell'altrui Parochie per decreto dell'istessa Sagra Congregazione in Romana n. 12. di Marzo del 1616. appresso il detto Barbofa nel luogo citato v. *Cruce* con altri somiglianti.

97. El'h dichiarato ancora la Sagra Congregazione del Sagra Concilio a' 27. di Luglio, e a' 27. di Agosto, e a' 19. di Settembre del 1628. con le seguenti parole: *S. Congregatio censur. Regularibus, & Confraternitatibus permittimus, ut processiones faciant intra eorum Ecclesias, & claustrum, & non extra, nisi de licentia, & con-*

sensu, aut cum Cruce Parochi, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel prescriptionibus immemorabilibus, Privilegijs Apolliticis, Sacra Concilio Tridentino posterius in sua rebus permanentibus, quibus per hoc decretum munus censuræ derogatum. Il qual decreto fu confermato dalla S. M. di Vrbano VIII. come si proua nel 1. tom. delle nostre consulte, nella consult. 221. num. 1. e 2. Per lo che fu conceduto il privilegio di far processione con la Croce ne' funerali dopo il Tridentino dal B. Pio V. e da Gregorio XIII. e veggasi il medesimo Peirini tom. 2. prael. consil. 7. P. 97. §. 10. num. 1. in Nouar. in Lucern. v. processiones n. 25. edo dopo il Diana, il Lezana, e gli altri i Donati in prax. rer. regul. tom. 1. p. 2. tr. 13. q. 81. num. 1. & segg. Laonde dato, ma non conceduto mai, che la Compagnia della Morte hauea tal privilegio da Pio IV. egli non giouerebbe, perchè non è superiore al Concilio Tridentino.

E quindi ancora non osta la pretesa consuetudine, eziandio immemorabile. Imperciocchè, ò le Compagnie per prouar la intenzion di seruirsì degli atti acquisiti dopo il decreto della Sagra Congregazione del Cocchio, e a' questa intenzione resistè l'istesso decreto, il quale specialmente deroga alla consuetudine, eziandio immemorabile, e perciò impedisce anche l'introduzione di nuova consuetudine, come parlando generalmente di detti decreti, scrive il Donati nella citata q. 81. num. 9. O intendo prouarla dagli atti prima del 1628. del qual tempo vici il decreto sudetto, e basta dire, che questa proua si rende impossibile per ragion dell'età de' testimoni, imperciocchè si debbon ritrouar testimoni, che in quel tempo haueuero 54. anni, ed è presente 106. come appunto per escluder l'immemorabile fu detto dalla Ruota nella par. 6. res. decis. 142. num. 3. & decis. 266. num. 16. e l'approuò nella Calaguriana decimarum n. 26. di Giugno del 1634. coram Zarata, §. *Præterea*.

E perciò *cap. sine de censur.* che ammette somiglianti consuetudini, richiede due qualità, cioè, che sia ragionevole, e legittimamente prescritta. L'vno, e l'altro si desidera nel caso nostro. Imperciocchè non si può dir ragionevole, mentre si fa la processione fra' confini delle Parochie altrui, perchè si perturba la giurisdizione di esse, e si prouoca dalle leggi, come ferma il Ricci nella p. 1. decis. 9. num. 2. e conchiude il Donati nella detta q. 81. num. 1. & segg. e l'amburino de iur. Ab. disp. 15. num. 39. tom. 2. Nè legittimamente prescritta, perchè non si mostra, che tali processioni s'ino fare senza licenza de' Parochi; anzi, benchè ciò si prouasse, non giouerebbe, perchè hauendo i Parochi *iuris assistentiam*, contro di essi non gioua l'immemorabile, se non è approuata per tre sentenze conformi, come vuol la Ruota nella Beneuentana iurisdictionis n. 27. di Luglio del 1659. §. *Præterea* coram Zarata.

Eranto più perchè i testimoni, che si adducono a prouarla, sono tutti fratelli delle Compagnie, e perciò per ragion d'affetto non meritano fede bastante, ò piena per la decis. 193. della Ruota nel num. 4. della par. 7. res. Nè conchiudono la prohibitione, e l'acquiescenza de' Parochi, la quale sopra del tutto in queste materie facoltative si dee prouare, come fermò la Ruota nella detta Calaguriana n. 17. di Aprile dell'anno medesimo, e fu detto da noi di sopra, e altroue souente.

Dalle quali cose si rende manifesto, che non si può trattar di manutenzione, sì perchè il petitorio chiaro asserisce la manutenzione, come per l'odio de' manus. obseru. 42. d. num. 146. e sì perchè la possessione auanti i sudetti decreti non si proua, e quella, che si pretendendo prouata dopo i decreti non gioua, perchè ha contro di lei l'istessi decreti, che derogano alla consuetudine, eziandio immemorabile.

Nè gioua l'assio dell'eguità. Imperciocchè la causa de' 102 Parochi non solo l'hà Peguita, ma anche la ragione, la giustizia, e la certezza. Ea quello, che si oppone, che i Parochi accompagnando il cadauere per l'altrui Parochie non esercitano atto di preminenza nel passarli, e che le meretrici li seppelliscono lezoa Croce, e perciò è segno di religione, e non di preminenza, si risponde, che fra' Parochi vi è vno scambieuol consenso di passae per

per l'altrui Parochie con la Croce, sì come vi è nell'vdr le confessioni, quantunque in Milano vi sia necessario il consenso espresso di ciascun Paroco per passarvi ogni volta con la Croce. E alle metecriti, perché da' Parochi non si esercita altro alcuno di potestà Parochiale con amministrar loro in fu la Morte i Sacramenti, perché muoion nel peccato publico, perciò non si porta da' Parochi ne' funerali di esse la Croce, dipendendo questa dalla potestà penitenziale, che hà il Paroco, il quale concede i Sacramenti a chi n'è capace, e per conseguente anche la sepoltura Ecclesiastica, e perciò anche la Croce in segno della Croce, o fiali della Religione, o della vita, e della morte Cristiana del defunto.

- 103 Il dicit, che i privilegi de' Regulari non furon necessarii per portar la Croce, ma solo per entrar processionalmente nelle Parochie, e prendere i cadaveri, è contro alla letteral disposizione di essi privilegi, ne quali letteralmente si concede d'inalzar la Croce, d'entrar processionalmente nell'altrui Parochie, e di prendere i cadaveri. E quando fossero solo conceduti per entrar processionalmente nelle Parochie altrui, per leuare i cadaveri, non hauendo le Compagnie questo privilegio, non vi possono entrare processionalmente, nè leuargli secondo la sentenza degli Auerfarij medesimi. Ma che veramente la concessione principale si fusse d'inalzar la Croce, si dimostra dall'Ordato, e perciò i privilegi furono principalmente conceduti per essa, e conseguentemente per entrar processionalmente nelle Parochie, e leuare i cadaveri, i quali senza Croce leuar non si possono. E certo è, che tali privilegi debbono operar qualche cosa, o fiali il poter portar la Croce, o entrar processionalmente nelle Parochie per leuare i cadaveri. Né l'vno, nè l'altro possono far le Compagnie senza privilegio, il quale, se si debba, e se si possa loro concedere senza turbare la Gerarchia Ecclesiastica, si lascia al faustissimo giudicio dell'Eminentie vostre.

- 104 E ciò in quanto al primo dubbio, nel quale à fauore delle Compagnie non si apporta alcun idoneo fondamento, decreto alcuno specifico, nè vorrà specificar di alcun Autore, che dica espressemente, che la Croce, la quale ne' funerali dee esser vna, si debba portare dalle Compagnie, mà bensì all'incontro vi è decreto espresso nell'Andrieue, e nello statuto del Clero Romano, che *nullo modo, et nulla ratione* la inalzino, ciò che si sij nell'altre processioni comuni, nelle quali ogni Compagnia, e ogni Chiesa porta la sua Croce, e in questi termini parla, e si intende la decision del Coccino nella Censuragustana, altrimenti ella sarebbe contraria a' decreti di questa S. Congregazione, la quale ha dichiarato, che ne' funerali si dee portare vna sola Croce, e quella dee esser della Cattedrale, o della Collegiata interuenendovi. E dal non esser uisita questa distinzione di processioni comuni, e funebri è nato l'equiuoco degli Auerfarij, e dall'equiuoco l'errore.

- 105 In quanto poi al quinto dubbio oltre similmente all'altra risposta altroue apportare, non osta quell'unico fondamento tante volte decantato dagli Auerfarij, cioè à dire, che l'Abbate non annoueta *inter iura Parochialis* il far l'ufficio sopra il defunto. Impercioche altroue esso Abbate nel cap. 1. *num. 4. de sepeli.* nel fine lo annoueta fra essi, e lo chiama *iura Parochiale*, come anche si può leggere appressò à Carlo Maranta nella *risposta 22. del suo 4. tomo.* E l'istesso Coccino *inter iura Parochialis* annoueta le scuderie benedictioni non annoueta-teuati dall'Abbate. Laonde *iura Parochialis* non sono cinque solamente, come vuole il Coccino ne l'Auerfana a se stesso contrario, ma sei con l'Abbate medesimo, e otto con esso Coccino nella Romana sudetta, e più con altri Dottori.

- 106 E douessano almeno gli Auerfarij far qualche risposta alle ragioni sportate contro alla decision del Coccino nella detta Auerfana. Impercioche quantunque l'Autorità della Ruota sij grande, non è però maggiore in questa materia dell'Autorità di questa S. Congregazione, e di quella sopra a' Vescouj, e a' Regulari, e quali han più volte decretato a fauore de' Parochi, e che solamente nelle Chiese de' Regulari per la loro elezione non

ponno essi far quell'ufficio, come si è prouato nella seconda disertatione, massimamente quando ancora vi è l'Autorità di vn'altra decisione di Ruota à quella del Coccino contraria, cioè del Signor Cardinal Vitelliparinente iui allegata, e quando le ragioni, e i fondamenti del Coccino apportati sono poco applicabili alla materia, della quale si tratta, e quando ancora vi è l'opinione commune à fauore de' Parochi, come si può vedere appressò il sudeto Maranta. Laonde non è opinione moderna, ma antichissima da che furono istituiti i Parochi, cioè infini dal tempo degli Apolloni, seguita dall'Abbate stesso, da' Saggi Concilij, da questa S. Congregazione, e dall'altre, dal Lauro, e da quasi tutti Dottori, e particolarmente da S. Carlo, la di cui testimonianza, e autorità dee esser grauissima sì per la sua Santità, come anche per l'insistenza de' Saggi Canonici, non istatuto egli ne' suoi Concilij, approuati da' Sommi Pontefici, enia alcuna, che non sij prefa da' Saggi Concilij generali conformato à quelli, d'alla dottrina de' Padri, o al comun senso della Chiesa.

Nè meno si è data risposta veruna, che le Compagnie non possono acquistar ragione alcuna nelle funnirij spirituali, perché sono secolari, ne' loro Cappellani, perché sono amouibili. Nè vale l'esempio de' Parochi regolari col dire, che anch'essi sono amouibili adnutum de' loro Superiori, e pur tutauia nelle lor Chiese non fanno l'ufficio i Parochi. Impercioche questo auuen loro non per cagione de' Parochi regolari, perché sono amouibili, mà per cagion delle Chiese, perche sono efenti.

Nè alla dicit, che le Chiese delle Compagnie di Roma sono efenti dalla giurisdictione dell'Eminentissimo Signor Cardinal Vicarin, come artifice di dire la Compagnia del Confalone, e l'adduce per suo vnico fondamento, e che perciò anche dalla giurisdictione de' Parochi. Impercioche è necessario di prouarlo con la esibitione de' privilegi di tali efentioni concedute dopo il Sagra Concilio Tridentino, in quanto all'Eminentissimo Signor Cardinal Vicarin nel cap. 8. e 9. *de reform. della sess. 22.* E in quanto a' Parochi nel cap. 13. nel fine *disserm. della sess. 24.* ne quali luoghi si toglie qualunque consuetudine, e privilegio in contrario. E se esse sono efenti, perché adunque i Parochi vi amministrano a' loro Cappellani il Sagra Viatico, l'estrema Vntione, gli sforzano al precetto Pasquale della comunione, e quando vi si sepeliscono ne hanno la quarta funerale?

A gli altri dubbi non fa mestiere di altra risposta di quella, che si è data nell'altra scrittura, le quali supplicano i Parochi, che dall'Eminentie Vostre si rileggano, e si persista ne' decreti, che in questa causa farono fatti a' 27. di Genajo del presente anno, e così risoluer l'ultimo dubbio a fauore di essi per le ragioni iui anche apportate, accioche le Compagnie con l'Autorità de' Sagramenti decreti di questa S. Congregazione tendano a' loro Pastori la dovuta riverenza, e con pace e concordie insieme gli vltimi uffici di pietà, douati a' fedeli defonti secondo che si prescrive dalla Chiesa.

Auditur paribus S. Rituum Congregatio tertio praefata dubia, excepto dubio quinto, cuius resolutio in eundem diffult, pro Patochis resolut. Sed quia Confraternitates tecurum habuerunt ad Sanctissimum D.N. qui causam remisit ad S. Congregationem Concilij, ego quarto eisdem dubijs respondi per haec verba.

Eminentissime Domine. Quingue dubia, de quibus agitur, fuerunt remissa per Sac. Congregationem Rituum ad haec Sac. Congregationem examinanda, & decidenda, quorum quatuor, excepto vltimo, fuerunt disputata, & resoluta in eadem Sac. Congregatione Rituum sub die 27. Ianuarij 1679. fuore Parochorum, qui humilissime supplicarunt pro eorumdem confirmatione.

Primum ergo dubium, An Confraternitates Mortis, atque adeo quacumque aliae Confraternitates seculares possint in funeribus erigere suam Crucem, quando defuncti à proprijs Parochis tumulandi deferuntur ad ipsarum Confraternitatum Ecclesias, in quibus sequuntur elegerant.

Negariue resoluendum, quemadmodum resoluist. Sac. Cong.

Congregatio Rituum sub dicto die 17. Januarij 1699. Ereniam ad Patrochium spectat finis, illudque dirigere, & determinare, cum lvs habeat in qualibet parte sue Parochie, & (super cadaver vique ad Ecclesiam, in qua sepeliendum fit, Oldrad. *conf. 82. sub num. 2.* Barbof. *de her. Ecclesiasticis univ. lib. 1. cap. 10. num. 74. cum seq. Drouar. in Lucerna Regal. verbo Defunctus num. 4. Zocchi. de Republic. Ecclesiastica cap. 18. num. 18. Celsus. de exempt. Regular. dubit. 19. num. 29. Bordon. oper. moral. tom. 3. refolut. 51. de sepult. num. 65. Laurer. var. Elucubrat. tit. 1. cap. 9. num. 119. Lexan. in summa verbo Defunctus num. 4. Pallarin. de stat. hominum tom. 2. quæst. 187. art. 4. sub num. 191.*

114 Ac proinde in funeribus, dum cadaver ad tumulandum deferretur, sola Crux Parochi erigatur, S. Congregatio apud Gauntam *insumma verbo exequia num. 14. & nemo alios præter Patrochium, & illo invito potest deferre Crucem, etiam si sint Regulares mendicantes, non habentes privilegium Apostolicum, Oldrad. d. *conf. 82. sub num. 2.* Laurer. d. *tit. 1. cap. 3. num. 206. & cap. 11. num. 73. & seq. Fuld. de offic. lib. 1. cap. 1. sub num. 8. Vgolin. de Episc. cap. 182. sub num. 3. vbi idem servari, quantum ad Patrochium Clerici secularis elegit sepulturam in Ecclesia alterius Clerici secularis, Bonac. de contrah. differt. 3. quæst. 21. punct. 5. vers. dixi dum Patrochus, Molphei. in summa par. 2. tract. 13. cap. 8. num. 54. Barbof. *de her. Ecclesiasticis univ. lib. 2. cap. 10. sub num. 78.* Latzen. de Franc. de contrah. in Episc. & Regular. quæst. 67. Scilicet. *decis. 413. num. 18. & seq.***

115 Er in specie Confraternitates, quando accedunt ad funera, ad que non possunt accedere, nisi vocate ab hæreditibus defuncti, non possunt erigere propriam Crucem, Riccioli. *elucubrat. Ecclesiasticis lib. 4. cap. 14. num. 3.* Barbof. *de Paroch. cap. 16. num. 61. in fine, & in summa de offic. Apostolicis. c. 11. art. 207. num. 2.* Lezan. *quæst. Regular. tom. 2. par. 2. cap. 15. num. 27. Samuel. de sepult. tract. 1. diffus. 2. contr. 10. c. 1. c. 5. Mutal. eodem tract. tom. 1. tract. 8. diffus. 3. sect. 1. dub. 27. num. 7. Pallarin. d. *tom. 2. diffus. 187. art. 4. sub num. 184. in fine.* Donat. in *prax. regular. tom. 3. tract. 2. de Confraternit. quæst. 30.* Franc. de *Ecclesiæ Cathedralis. cap. 15. num. 357.* qui omnes referunt, in pluries declarasse Sac. Congregationem.*

116 Ratio autem est, quia delatio Crucis est signum Iurisdictionis, seu auctoritatis potestatis, quam nullus potest in alieno Territorio exercere, imò illos Domino, vt inquit Bonac. *de contrah. diff. 3. d. 4. 1. punct. 3. sub num. 2.* prope finem, & quod delatio Crucis fit signum Iurisdictionis, maioritatis, præeminentie, & superioritatis, tradit Abb. in *cap. 1. sub num. 7. ibique Bux. n. 6. vt hie pendente Card. in Clem. Archiepiscopo sub num. 5. Decian. *conf. 67. num. 7. lib. 1. Pallarin. tom. 2. quæst. 187. d. art. 4. sub num. 186. in fin. Venetig. de Archiepisc. cap. 17. num. 8. & cap. 18. num. 6. Donat. in *prax. Reg. tom. 1. tract. 13. d. 81. num. 3.* Er in hac specie funeum declaravit S. Rituum Congregatio in Andricis ad 4. sub die 22. Nouembris 1631. vbi quod interueniendo in foeribus Crux Ecclesiæ Cathedralis, qm multis cadaver deferretur sepeliendum ad Ecclesiæ Regularem, deferretur debet sola Crux Cathedralis, vt apud Barbof. *de Paroch. cap. 26. num. 78. vel Collegiat. vt in Bononienis 14. Maij 1644. in signum quidem præeminentie, & dignitatis.***

117 Er propterea ex bac ratione, quia erigere, & deferre Crucem est actus iurisdictionis, prohibuit et Regularibus, & Confraternitatibus facere processiones cum elevatione, scilicet delatione Crucis extra proprias Ecclesias, & claustra Monasteriorum, nisi de licentia, & consensu, aut cum Cruce Parochi, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel præscriptionibus immemorabilibus ex declaratione, & decreto huius Sac. Congregationis confirmato ab Urbano VIII. in quo decreto præscriptum tantum Privilegia Apostolica concessa post d. Conc. Trid. vt refert *tom. 1. consue. 221. m. 1. & seq. ac tradit Donat. d. *tom. 1. par. 2. tract. 13. quæst. 81. num. 1. & seq. per tot. Nonat. in Lucerna Regular. v. Processiones n. 25.* Er in specie funeum extat privilegia Re-*

gularibus concessa erigendi suam Crucem, vt in *extra. nag. inter consue. p. 10. de prim. & plurim. Pootificum in a. differtatione adducta.*

Vnde etiam prædicta comprobantur, quia in funeribus vnica tantum Crux est deferenda, vt dispositum in ipso statuto Cleri Rom. c. 7. §. 4. vel illa Capituli Cathedralis, sue Parochi, vt tradit Io. Baptista Parolarius in *Palæstra Clericali par. 3. cap. 5. litt. D.* quem refert, & sequitur Dian. *oper. moral. tom. 7. tract. 1. refolut. 239.* iuxta vltimum impressionem coordinatam, Moron. *respons. 51. num. 1.* Pallarin. *de stat. hom. d. c. 187. art. 4. sub n. 186.* vbi refert plures declarationes Sac. Congregat. vel illius Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti deferretur, Barbof. *de her. Ecclesiasticis univ. lib. 2. d. cap. 10. num. 78. & de Paroch. d. cap. 26. m. 7.* Moron. *d. respons. 51. num. 21. & Lezan. in Sum. v. Crux.*

Er consequenter non potest deferri Crux Confraternitatis, quia Confratres sunt laici, & seculares, & per delationem Crucis deputantur maiores, & superiores ipso Parochi, incedente cum pluviali, & flos, & sub vexillo Crucis ipsius Confraternitatis, Decian. *conf. 67. sub n. 6. cum seq. lib. 1. Emin. de Luca diff. 19. n. 23. de Regular. Roc. *decis. 320. n. 27. part. 11.* quod est absurdum, vt maior processit sub vexillo minoris, vt per Decianum vbi proxime.*

Ethinc Card. S. Severine nuncupat scriptum reliquit, quod in processionebus pro allocutiis cadaveribus ad sepulturam præcedunt Confraternitates laicales, & post ipsas deferunt Crucem, & deinde sequitur Cleros Regularis, & Secularis, & vltimo loco Parochus indutus superpelliceo, & flos, prout refert Theodol. Rub. apud Gratian. *discept. 298. num. 27.* & ex eodem Rubeo Barbof. *de her. Ecclesiasticis univ. lib. 2. d. cap. 10. sub n. 56. & de Paroch. d. cap. 26. sub num. 56.* Et ita etiam disponitur, & ordinatur in Rituali Romano *in rubr. de exeq. quod facit Ius, & est per lege tenendum, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vt plene firmat Rota *decis. 647. per tot. par. 4. tom. 3. rec. & coram Danoz. Sen. *decis. 198. per tot.* Et istud Rituale fuit ordinatum, & consuetum longo studio per dictum Card. S. Severine, vt dicitur in Bulla S. M. Pauli V. confirmatoria Ritualis in principio illius impressa.**

Non obstat, quod Confratres habent Ecclesiam, & quod in funeribus deferri debeat vna Crux, & illius Ecclesiæ, ad quam cadaver deferretur tumulandum ex ipso statuto Cleri Romani in c. 7. §. 4. & ex pluribus declarationibus Sac. Congregationis Rituum, & Sacr. Concilij Tridentini. Quia habent Ecclesiam quoad gubernium temporale, & æconomicum tantum, non autem in titulum, & quoad exercitium spirituum, quorum sunt incapaces, quia laici, & ideo quoad spiritualia est subdita Ecclesiæ Parochiali, nec statutum, nec declarationes loquuntur de Ecclesiæ Confraternitatum, immò illas excludunt, & figuntur in illa Andricis 1631. quæ datur authentica in *Summ. num. 2.* nam in illa postquam Sac. Congregatio ad primum dixerat, quod Crux deferri debeat illius Ecclesiæ, ad quam funus deferretur, respondens ad secundum limitando declaravit, quod Confraternitates nullo modo in adu associationis cadaveris Crucem erigere possunt, & hoc idem habetur ex statuto Cleri Romani, d. *cap. 7. §. 4.* vbi licet in d. antecedend *cap. 5. §. 7. decretat, quod vna tantum Crux deferatur, in d. tamen cap. 7. d. 4. statuit, quod nullæ ratione Confraternitates Crucem erectam in fuore portare possint.* Et clarius in d. Rituali Romano, quod in omnem casum semper esset præferendum, cuiusque statuto, cum sit confirmatum à Papa cum clausula sublati, & Decreto irritato, vt in d. *decis. 647. par. 4. tom. 3. rec. & coram Danoz. Sen. d. *decis. 198. n. 1. cum seq.**

Minus obstat Bulla fel. record. Pij IV. pro Confraternitate Moris. Illa enim, præterquam in quod non est edita post Concil. Trident. est tantum confirmatio statutorij eiusdem Confraternitatis, in quibus nulla fit mentio de erigenda Cruce in funeribus à Parochi præsentem d. d. d.

M Solium

Solum enim in cap. 32. statuitur de Processionibus à Confraternitate fieri solitis, inter quas non est, nec ibi recensetur Processio funeralis & in cap. 44. solum datur facultas deferendi Crucem, quando Parochus non comitatur finius cum Cruce sua, ut in ipso legitur, ac primum non potest dici Bulla prædicta hunc casum comprehendere, nec ad illum de. Statuta extendere. Confirmatio enim non amplius confirmatum, sed tantummodo illi maiori roboris firmitatem adijcit, Rota coram S. M. Innocent. X. decr. 680. num. 17. & in res. decr. 85. num. 2. & decr. 377. num. 18. & 35. part. 17.

- 133 Et quarecumque privilegia concessa Confraternitati Mortis, aut alijs intelligi debent in alijs processionibus, in quibus, vel solæ Confraternitates interveniunt, vel possunt deferri plures Cruces, non autem in Processionibus funerariis, in quibus una Crux tantum elevari, & deferri potest, & est prohibitorium Confraternitatibus illam deferre, ne sequatur (supradictum absurdum, ut Parochus maior, & superior incederet sub Cruce Confraternitatis inferioris, & regulariter omnia Privilegia semper intelliguntur sine præiudicio Parochi, Medic. de sepulch. per. 1. q. 7. num. 41. Scilicet d. decr. 413. sub num. 2. cum seq.

- 134 Et hoc ipsum manifestè supponit omnes declarationes Congregationum, & Doctores, dum dicunt, Confraternitates invitatas ad funera non posse erigere Cruces, supponunt enim habere eas deferendi Crucem, dum illam prohibent deferri, & erigi in funeribus, quia talis prohibitio non fuisset necessaria in Confraternitatibus non habentibus facultatem, sed privilegium deferendi Crucem, Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 32. num. 86.

- 135 Neque subsistit præsentis observantia, consuetudo, & quasi possessio Confraternitatis erigendi, & deferendi Crucem in funeribus, præsentem Parocho; qui non probatur pacifica, & est dissimilis ex actibus contrarijs gestis per eundem Parochos, ut ex pluribus attestacionibus iuratis, & depositacionibus ad perpetuum rei memoriam, quæ dantur in hoc Summario num. 3. Ideoque nullius momenti, Caren. refolut. 122. num. 13. Rota coram Buratt. decr. 456. n. 6. & observantia intermptur per vnicum actum contrarium, Rot. decr. 319. n. 37. ubi etiam dantur mille actus pro observantia per. 11. res.

- 136 Eoque magis, quia non solum agitur de præiudicio venius, vel alterius Parochi, sed totius Universitatis, & Collegij Parochorum, ac proinde probari debet scientia omnium Parochorum, de quorum præiudicio agebatur, Rot. coram Coccin. decr. 436. num. 6. & coram Buratt. dec. 129. num. 7. & in res. decr. 397. n. 16. & seq. par. 4. tom. 3.

- 137 Maxime, quia materia est facultativa, Sum. d. num. 3. nam Parochi possunt permittere, quemadmodum permittunt, elevationem Crucis Confraternitatibus, d. sum. n. 3. vel non accedere ad Processiones; In facultatis autem non acquiritur quasi possessio manutentionibus, Rip. in c. cum Ecclesia Sistrina num. 42. & seq. de causis possessionis, & proprietas, cum alijs per Posth. de manutentione, observat. 53. num. 2. & seq. Idque procedit non obstante quocumque lapso temporis etiam immemorabilis, Adden. ad Gregor. decr. 162. sub num. 15. Et tollitur omnis difficultas ex d. Rituali Romano; nam in Bulla confirmatoria derogatur quibusvis consuetudinibus contrarijs, & decernitur, neminem posse, aliter caeremonijs satisfecere, nisi forma in d. Rituali præscripta servata, & solum præservat immemorabilis, & propterea cum immemorabilis non probetur, nec probari possit, nulla illa consuetudo, quamvis longissima, potest iustitiam, Rot. d. decr. 647. num. 9. & seq. par. 4. rem. 3. res. & coram Dunne. Sen. d. decr. 198. tom. 3. & seq.

- 138 Et proinde neque etiam agi potest de manutentione, præsertim in hac Sac. Congregatione, ubi discutiantur causæ in Petitorio, & quia ius Confraternitatis resistit, ut patet ex d. Rituali Romano, confirmatum cum decreto irritanti, & ex tunc declarationibus Sac. Congregationis supra recensitis, & signatis ex illis factis ab hac Sac. Congregatione, & confirmatis ab Urbano,

relictis, d. Summar. num. 1. in quibus prohibetur Confraternitatibus facere Processiones cum Cruce extra propriam Ecclesiam sine licentia, & Cruce Parochi, non obstantibus consuetudinibus, etiam immemorabilibus, & solum præservat privilegium Apostolicum concessum post Concilium Tridentinum, quale non habet Confraternitas Mortis, aut quæcumque alia. In his enim, quibus ius resistit, non conceditur manutentio, non obstante possessione vel quasi, quæ tunc potius dicitur occupatio, & viurpatio, & abusus, Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. disp. 15. quest. 8. num. 10. & seq. Posth. de manutentione, observat. 44. num. 12. & seq. Rota post eundem dec. 215. num. 2. & decr. 422. num. 6. cum seq.

Secundum dubium, An Confraternitas possit Cruces erigere tam in via, quam in Ecclesia Parochiali, quando in ea cadaver effunditur: negatiue pariter est respondendum, ut etiam videtur admittitur PARSADUENSIS, & adiutor declaracionis Sac. Congregationis, prohibentes in hoc casu Crucem elevari, & deferri per Confraternitates, & disponit etiam statutum Cleri Romani, ut supra dictum fuit.

Ad tertium dubium respondendum, posse Capellanos post absolutum à Parochio officium funeris, iterum facere officium sine tamen Cruce, flos, & aspersorio, ut resoluit Sac. Congregatio Rituum in hac causa 27. Januarij 1679. & prius in vna Casuarum 1665. Stola enim, Crux, & aspersorium conceduntur Parochio in signum Parochialis officij, & iurisdictionis, ut erudit Passarin. d. quest. 187. art. 4. num. 190. Ideoque dum sepeliendus est defunctus in Ecclesia exempta Regularium, non potest Parochus in ea recitare orationes cum Stola, & Cruce, sed illa deponere debet, idem Passarin. d. art. 4. num. 192. cum seq. Barbof. de iur. Eccles. vniuers. lib. 2. d. cap. 10. num. 80. cum seq. Lauren. de Franc. de contrarijs inter Episcop. & Regular. quest. 68. Et hoc etiam probatur ex Rituali Romano in rubrica de Exequijs, ubi statuitur solum deferri per Parochum, & vnde cum Capellanus Confraternitatis nullam habeat iurisdictionem, non potest officium cum Cruce, flos, & aspersorio celebrare in Ecclesia Parochiali. Et ita etiam fuit observatum, ut ex attestacionibus iuratis, quæ dantur Summar. num. 3.

Ad quartum dubium, An possit Parochus supercadaverem, præsertim ius Parochianum, quod in Ecclesia, seu Oratorio Confraternitatem intra fines ius Parochi possit, sequituram eligi, officium funeris peragere, affirmatiue est respondendum ex multis Sac. Congregationis Rituum declarationibus authenticis, datis in d. Summar. num. 4. & testet etiam Nicol. in fisco. v. Confraternitas sub num. 20. Lator. var. Elucubr. tit. 2. cap. 3. num. 119. & seq. & cap. 21. num. 207. Samuel. de sepulch. contr. 5. cunctis. 8. num. 16. Bonac. de contr. d. disp. 3. quest. 21. num. 2. Passarin. d. quest. 187. art. 4. num. 194. in fine. Et statuitur etiam in Concilio Mediolanensi 7. tit. de Sodalitat. Item ex privilegijs exemptiis, quibus gaudent Regulares apud Peyrinum, & alios. Per quibus extant varie declarationes apud Pasqualinum, & supponit Rota in Veronensi iurium Parochialium coram Virili apud Posth. dec. 260. videnda.

Neque obstat decisio in Auvernia funeralium coram Coccin inter eius impressas decr. 2089. in qua firmatur, quod ius faciendi officium super cadaueribus non sit ius Parochiale, & Ecclesiam Parochialem non fundare intentionem suam super subiectione alterius Ecclesie, vel aliquis Confraternitatis, quamvis intra fines ius Parochie sit; quia, quicquid sit quoad nomen iurisdictionem, quoad ius tamen Parochiale, & in specie super ius faciendi officium super cadaueribus, habet Parochus intentionem fundatam, & ad ipsum spectat, etiam in illa Ecclesia intra limites ius Parochie, non autem ad Sacerdotes, sed Capellanos illius Ecclesie hoc officium peragere, Barbof. de Paroch. d. cap. 26. sub num. 8. ubi refert, ita fuisse resolutum per Sac. Congregationem in Mediolanensi, & idem tradit de Canon. & Dignitat. cap. 18. num. 62. & in Summa decisioem Apostolica.

floratum v. *Officium Defunctorum* num. 1. & *segg.*
Pallarin. de stat. homin. d. quæst. 157. art. 4. sub num. 194.
 & in terminis quando defunctus sepelitur in Ecclesia
 alicuius Confraternitatis, quod officium facere pertinet
 ad Parochum, non autem ad Cappellanum, seu Sacri-
 stam illius Confraternitatis, tradunt Lauro. *Incurat.*
Ecclesiæ. tit. 2. d. cap. 9. num. 120. & cap. 11. num.
107. Samuel. de sepult. tract. 1. d. 5. contr. 10. in
4. Conclus. ubi refert, ita declarare Sacram Con-
 gregationem in Laudem, referente Cardinali Taberna,
 & resolutionem extare in illius Synodo, Gavant. in
Manuale v. Confraternitates num. 41. Bonacin. *de con-*
tract. d. disp. 3. d. quæst. 25. pon. 5. sub num. 1. in fine,
ubi refert tres resolutiones Sac. Congregationis, Pallar-
sin. d. art. 4. sub num. 194. in fine, Lezan. oper. moral.
tom. 1. par. 2. cap. 15. sub num. 23. ubi dicit, ita fuisse
resoluitum per Sac. Congregationem Episcoporum, &
Regulatum, Donat. in prax. Regul. tom. 3. tract. 8.
quæst. 38. Martg. de sepult. tom. 1. tract. 8. d. quæst. 2.
sub. 15. num. 5. & seg. Nicol. in Fiscal. v. Confraterni-
tas num. 20.

133 Et dicta decisio Rote coram Coccino potest ad sum-
 mum procedere in illis Ecclesiis, in quibus adeit per-
 pessus Rector ad tradita per Archid. in c. plures num. 3.
 16. quæst. 1. & Hoff. in c. dilectus num. 4. de Capel. Ad-
 mach. & quoribus Ecclesie Confraternitatem ex privilegio
 Apostolico sunt exemptæ à Parochia, vt aduertit Nicol.
 in Fiscal. v. *Confraternitas* num. 19. & d. decisione
 Rotali præferenda sunt resolutiones Congregationum,
 quibus ipsa Rota solet, & tenetur deserte, vt coram
 Cels. decis. 5. num. 12. & coram Bich. decis. 459. num.
 1. & si que dantur declarationes Sac. Congregationis in
 contrarium, procedunt in casu, quo Parochus noluit ipso
 officium celebrare, vt per Nicol. d. v. *Confraternitas*
sub num. 19. & 20. Et in his terminis quando Ecclesia
non est exempta, dixit Rota ex mente Sac. Congrega-
tionis, id licere Parochis, vt incit. Veremsi coram
Virili. Ad eamdem quæ Abbas in cap. 1. num. 4. de se-
pult. in fine, hoc officium recusat inter officia Parochia-
lia, illudque appellat Parochiale. Qua de re vide-
ndum omnino Carol. Maranta resp. 25. tom. 4. Et si vacat,
secunda diffinitio tradita in vltima Congregatione.

134 Et ita se habet consuetudo, & obseruantia, vt ex di-
 ctis attestatissimis, *Summar. num. 3. & de Sac. Con-*
gregationibus num. 4.

135 Deinde his addidi aliam responsionem in compen-
 dium redactam.

136 Ad dubia proposita in prædicta Congregatione, &
 non resoluta, ad 1. scilicet, & ad 2. negatiue respondend-
 um est, ad 3. posse sine stola, alperforio, & Cruce,
 vt ad illa respondit Sac. Rituum Congregatio 27. Ianua-
 rij 1679. Quantum verò affirmatiue respondendum.

137 Etenim vna tantum Crux erigenda est in funebribus,
 quod non contrahitur, & in concursu Ecclesie su-
 perioris cum inferiori, non huius, sed illius erigenda
 est Crux, licet funus ad inferiorem ducatur, vt notat
 Pallarin. *de stat. homin. tom. 2. g. 187. art. 4. num. 186.*
cum seg. Etque ratio naturalis, canonica, & ciuilibis,
 ne caput ponatur sub pedibus, quod indecorum, & in-
 honestum aduertitur a Rota dec. 4. num. vlt. coram Emi-
 nentissimo Orthonobon.

138 Cum igitur Confraternitates laicales sint inferiores,
 quia non sunt de Clero, immò subiectæ Clero, quia
 puri laici, cumque ipsæ non possint de iure in funebribus
 eleuare Crucem, neque incutere sub Cruce, sed ante
 illam, vt refert Barbol. *de iur. Ecclesiæ. lib. 2. c. 10. n. 56. &*
de Paroch. c. 26. num. 56. vt et quidem regula, quod in
concursu simultaneo Cleri cum laicis, incendant illi sub
illo, non autem contra.

139 Non obstat, quod eleuatio Crucis non sit actus ius-
 tificationis, quia saltem est signum preeminentie, præce-
 dentie, ac directionis, non concedendæ laicis supra
 Clerum, neque inferioribus supra Superiorem, præter-
 itum in functionibus Ecclesiasticis, & pertinentibus ad
 curam animarum.

140 Minus obstat, quod Ecclesia Confraternitatis sit pu-
 blica, ipsaque Confraternitas habeat priuilegium ele-
 uandi Crucem, ac sepeliendi, siquæ à iurisdictione Pa-
 rochi exempta, id quod gratis concedimus. Nam cum
 laici non sint, neque possint esse Rectores Ecclesie, quæ
 incapaces coniugij (spiritualis), & Parochus intra limites
 sue Parochie sit verus Rector omnium Ecclesiarum
 particularium, non erectarum in titulum Collegij, vel
 Rectorie clericalis, ne aliis Ecclesiis remaneant viduæ,
 vel acceptuæ, vtique Confraternitates laicales non ha-
 bent, nisi solum vltim Ecclesie cum rerum temporalium
 æconomia, quam possunt absque vlla resignatione ad
 suum libitum dimittere, atque adeo etiam in sua Ecclesia
 de iure sunt subiectæ Parochi quoad functiones Pa-
 rochiales, vt optime firmavit Rota dec. 124. §. *Etenim* p. 12.
 & dec. 231. n. 2. cum seg. p. 13. rec. & declarauit S. Con-
 gregatio super Episcopis in Foroluiensibus 23. Septembris
 1679. & hæc S. Congregatio respondendo ad quæstia huius
 causæ Romanæ iurium Parochialium 14. Martij
 1680.

Idque præcipue de Iure Parochorum quoad funera in
 Ecclesiis Confraternitatum, & missam in eis sollemniter
 celebrandam iuxta S. Congregationis decreta, quæ re-
 ferunt Bonacin. tom. 2. disp. 3. de contract. quæst. 21. pon. 7. §.
 ad §. *obserua secundo*, Samuel. *de sepult. tr. 1. d. disp. 5.*
contr. 10. conclus. 4. Lezan. tom. 1. quæst. reg. p. 2. c. 15. n.
23. Murgas de sepult. tom. 1. tr. 8. d. 4. sub. 25. num.
5. & seg. Donat. rer. regul. tom. 3. tr. 8. quæst. 38.
 & Pallarin. *de stat. homin. g. 187. art. 4. num. 194. ad*
finem.

Porro eleuatio Crucis, & ius sepeliendi sine Parocho
 subsidiarie tantum conceditur Archiconfraternitati
 Mortis, Parochi scilicet absente, vel negligente, non
 autem illo præsentem. Neque præsentem exemptio extendi
 debet ad functiones Ecclesiasticas, literaliter non ex-
 pressas in ipsa exemptione, quando nimirum Parochus
 adeit, & vult eas peragere, quia quodcumque priuilegium
 intelligendum est præcisè in suis terminis, non
 contra Parochum præsentem, ac volentem fungi officio
 suo, præsertim in concursu cum laicis, vt est regula re-
 lata in dec. 165. §. *quoniam vltim* p. 16. recent.

Hinc patet, non adaptari statutum Cleri Romani
 quia loquitur de Ecclesiis in peculiarem titulum erectis
 cum Collegio, vel Rectorie Ordinis Clericalis ad termi-
 nos iuris naturalis, Canonici, & ciuilibis.

Et decisio 1089. Coccini patet loquitur de seculari
 Ecclesia in particularem titulum erecta, & quatenus aliter
 loqueretur, esset sanè iuri contraria. Decisio autem
 36. num. 7. coram Rois, & 45. coram Zaras num. 10.
 cum seg. loquuntur de hospitalibus Eremitis collegialiter
 cum iuribus Parochi per priuilegia expressa.

Quoad verò ad præsentem consuetudinem, vel illi ob-
 stat varietas probata per Parochos, vel abusus im-
 scriptibilibus ponendo caput sub pedibus, vt plenissime
 apud Eminentissimum Orthonobonum d. dec. 4. n. 37. cum
 tribus seg. ac dec. 12. n. 11. & seg. p. 15. recent.

Quatenus verò Ecclesia Confraternitatis habeat pri-
 uilegium territorij separati à Parochia, quod nondum
 ostensum est, ac etiam habeat Clerum mercenarium pro
 functionibus Ecclesiasticis, Rectoria esse reuerenda
 Summo Pontifici, & Clerus fungeretur officio Vicarij,
 aut Vicerectoris, atque ita posset Ecclesia erigere Cru-
 cem in forma Cleri, Parochi etiam præsentem, quando
 funus ad illam duceretur, præcedentibus tamen Con-
 fraternitatis laicis ante Crucem, & incensente Clero
 sub Cruce ad formam Ritualis Romani *sub ist. Exequij*
ordo, vers. mox ordinatur processio, & Ritualis
maioris Eminentissimi viri D. Cardinalis S. Scuerini in ru-
br. de exeq. & ord. proced. quorum verba in 2. diffinitio-
 ne hac de re integre protulimus.

Et hæc quidem summam nobis suggessit D. Vincen-
 tius Ruspolius, Patricius Altamure, Vir generis no-
 bilitate, doctrina, prudentia numeris omnibus inte-
 græ, vtque omnia vno verbo complectatur, Eminentissimi
 Cardinalis Hieronymi Casanate, hoc est, oraculi The-
 midis consultius Auditor. Quæ sanè sufficerent,
 possent ad hæc dubia in fauorem Parochorum
 decidenda. Poterant tamen Eminentissimi Patres, si li-
 ber, promagiori causæ institutione resequere scripturas

omnes in duabus præteritis Coogregationibus datas, & insinere decretis in hac causa emanatis à S. Rituum Congregatione, prout ipdem Parochi humillimè petunt, ac supplicant.

- 148 Sacra Congregatio Concilij diffinit resolutionem, & Cardinalis de Luca edixit fuper primo dubio sequentem discursum.

- 149 Erecta in Vrbe secularium Confraternitate ad plerumque pietatis opera exercenda, & præsertim pro oratione 40. horarum, & pro charitativis, & gratuita sepultura pauperum, & miserabilium defunctorum, ideoque Mortis, & 40. horarum nuocupa, S. M. Pius IV. de anno 1560. dictam erectionem approbavit, eidemque Confraternitati quamplura concessit privilegia, & præsertim ut in processionibus per Urbem Crucem deferre posset, atque ad aliam Ecclesiam transferre, vel novam erigere, in qua Sanctissimum Eucharistie Sacramentum retineri posset, quodque eius Officiales, Confratres, & Capellani quorumcumque pauperum decedentium corpora in forma Ecclesie consueta, & solemniter sepelire, vel sepeliri facere liberè, & licitè valeant.

- 150 Cum autem eadem Confraternitas, quæ circa illam initia in varijs Ecclesijs euagata fuit eo modo, quo de recenti experti sumus in Confraternitate Agonizantium, tractu temporis propriam contraxerit Ecclesiam Mortis nuocupata, habentem sine dubio omnia verè, & publice Ecclesie requisita, adeo ut anno 1606. circa vice ad præsens per Summos Pontifices tanquam talis nuncupata, & tractata fuerit, pluraque defunctorum cadueta ad illam pro sepultura deferri soleant. Hinc oritur primum dubium, à quo alia perdere in magna parte videntur, quænam Crux in huiusmodi sepeliendorum funere debeat erigi, an scilicet illa Confraternitatis, vel illa Parochie defuncti?

- 151 Quamvis autem cum magno quidem studio, & labore multa hinc inde in iure deducta fuerint, præsertim ex parte Parochorum, multaque etiam hinc inde deducta sint in facto super inclusione, & respectu exclusionis consuetudinis, in qua ex parte Confraternitatis magnum consilium videtur fundamentum; nihilominus mihi videtur, quod adeo magnus labor in notabili parte fuerit superfluous, affirmando in abstracto quæstiones cessantes ex solo facto, quodque distinguendo facilius esse possit resolutio.

- 152 Tres itaque ad rem distinguendo videntur casus. Vox nempè, in quo Parochio nolente, vel negligente intra tempus à S. M. Urbano VIII. statutum, facerè funus, quia nempè defunctus pauper, & miserabilis esset, quod præsertim in defunctis ex morte violenta sequi frequenter solet, adeo ut sola Confraternitas cum proprijs Confratribus, Capellanis, & Clericis funus peragat, atque defunctum ad propriam Ecclesiam pro sepultura traducat sine Parochio, alijque Clericis secularibus, vel regularibus. Alter est casus, in quo Confraternitas interueniat cum Parochio, fortè cum alijs Clericis secularibus, vel Regularibus in funere defuncti sepeliendi in alia Ecclesia. Et tertius est casus prædicti quæstionis; quod scilicet eadem Confraternitas cum Parochio, alijque Clericis secularibus, vel Regularibus interueniat in funere defuncti sepeliendi in propria ipsius Confraternitatis Ecclesia.

- 153 In primo, & secundo casu planè videntur resolutiones. In primo, scilicet affirmatiuè tum ex clara, & literali dispositione prædicti Indulgi Apostolici Pij IV. quod propriè, & principaliter istum casum percurrere videtur. Tum etiam quia nulla alia interueniente Cruce petnecessè illa venit adhibenda, ne alias contra ritum vniuersalem Ecclesie fiat funus, & sepeliatur Christianus absque Cruce. Er è conuerso in secunda plana sit negatiua, ut Confraternitas propriam Crucem erigere non valeat ob expressam, & literalem dispositionem statuti Cleri Romani, adeo ut illi duo casus videantur dispositionis incapaces. Non tamen inutile censendum est eos distinxisse, & prænotasse ad effectum regulandi obseruantiam hinc inde deduci solitam, & conciliandi, vel interpretandi testes hinc inde deductos, qui

aliis nimirum varijs, vel contrarijs videntur, quoniam plerique actus, de quibus ipsi pro vna, vel respectu altera parte loquuntur, in illis casibus verificabiles esse possunt.

Quatenus itaque pertinet ad tertium casum, qui est proprius, & prædicti quæstionis, pernotandum, vel præsupponendum venit certam, receptam, & irrefragabile principium, vel axiomà, quod oumquam euagandum est in generalibus, vel similibus, quando habentur specialia, & individualia. Ideoque inanis videtur magnus labor hinc inde adhibitus in perquirendo authoritates antiquiorum, & modernorum Canonistarum, & Moralium citra, & ultramontanorum, siue in perquirendo multas Sacrarum Congregationum declarationes, quæ pro regionum, & Casuum diuersis moribus, & respectu circumstantijs prodierunt, dum in Vrbe habemus speciale, & individuale decretum statuti Cleri Romani; quod prudenter, & studiosè ordinatum fuit ad dirimendas quæstiones, quas inuolutas reddidit varietas tot authoritarum, & decisionum, ac declarationum, quæ hinc inde habentur, & cum magno labore, & diligencia collectæ sunt per vtramque partem, ut ita scilicet per statutum illud controuersie, quæ frequentes, & scandalose esse solebat, dirimatur, illudque statutum est illa irrefragabilis lex, in qua situm est Cleri, & Parochorum fundamentum, ideoque ab eis nullo pacto impugnabilis.

Statutum itaque in verbis disponit, quod in fuere vna tantum Crux adhiberi debeat illis Ecclesijs, ad quam cadaver rumulandum deferretur, nec alia Crux, sine Crucifixus erigatur, siue sit propriè Parochie, siue Regulari, siue laicali Confraternitatum, & per consequens, cum illa sit vera Ecclesia, atque ad illam funus ducatur, hinc de plano exclusa remanet præsentio Parochorum, dum in verbis superius registratis expressè dicitur, quod erigatur Crux Ecclesie, ad quam cadaver deferretur, non autem illa Parochie, adeo ut inret vulgaris regula *textus in ille, aut ille ff. de leg. 3.* quod in claris, & expressis non intant quæstiones, & argumenta.

Neque his aduersari videtur altera statuti pars, quæ prohibet erigi Cruces Confraternitarum, quoniam, quando Confraternitas considerata de per se abique propria Ecclesia haberet hanc præsentionem, tunc vique reicienda esset, dum regulariter, & pro frequentiori contriogia huiusmodi Confraternitates solent habere solini priuata Oratoria, vel Capellas in alienis Ecclesijs, ut praxis docet in Ecclesijs Minerar. S. Laurentij in Damaso, S. Augustini, SS. Apollolorum, & similibus, atque antiquiori tempore verificabatur etiam in illamet Confraternitate, antequam illa Ecclesia erigeretur; quoniam io aliena Ecclesia sedem habebat cum priuato Oratorio, illoque statu, vel tempore attento, non poterat erigere propriam Crucem, nisi in primo casu, de quo supra; de quo intelligendum est Indultum Pij IV. atque ad hanc distinctionem inter Ecclesiam, & Confraternitatem omnino referendum venit, quoniam ex mediantè, omnia contraria conciliantur, atque tolluntur æquiuoca.

Alia siquidem est Crux Ecclesie considerata de per se independenter à Confraternitate, & alia est Crux Confraternitatis considerata de per se independenter ab Ecclesia. Existentia verò Confraternitatis in Ecclesia, non tollit substantiam Ecclesie, neque illi admittit præeminetias, quas Ecclesia suo iure haberet, quoniam Confraternitas ibi non adedet, dum ita esset de casum, quod accidens præualeret substantie, illamque destrueret, atque in hac distinctione rotus est præsentis controuersie punctus.

Et quamuis ex parte Parochorum replicari solet, 157 quod statutum intelligendum est de illis tantum Ecclesijs, quæ habent ius erigendi Cruces; nihilominus illa est responsio diuinatiora, & de proprio capite, nullum habens fundamentum, atque contra ita literè statuti, quod loquitur generaliter de omni Ecclesia, quæ sit capax recipiendi cadueta pro illis sepeliendis discreuit ad Parochiam, & ad Ecclesiam Regularium, dum statutum in ver-

verbis præponit, quod illa Ecclesia non sit Parochialis, neque sit Ecclesia Regularium, ideòque non videtur in quibusdam Ecclesiis illud verificari, & in quibus non, ac propterea dicendum venit, quod pro verificatione statuti sufficiat, quod sit Ecclesia, quæ habeat sepulchra, & facultatem recipiendi illas defunctos, qui in ea velint sepeliri, quamvis nullum adesse Indultum; multo magis, & clarius dum Indultum Pianum expressè consideratur casum erectionis Ecclesiæ pro tumulandis cadaveribus, & tamen concedit erectionem Crucis, quæ ad istum finem principaliter concessa videtur, dum illud est principale Institutum.

- 159 Considerando possimè rationem, cui dicta statuta dispositio innixa est. Ratio liquidem erigendi vnicam Crucem, quæ esse debeat Ecclesiæ funeris, vel sepulture privatis ad Parochiam, & ad omnes illas Ecclesias, quarumvis maiores, & privilegiatas, non est illa, quæ consideratur per aliquos Doctores, ut scilicet ista dignoscatur, quod defunctus esset Christianus; ista namque ratio inepta videtur, & contempnibilis, tum quia in Orbe Catholico, & præsertim in Vibe non sunt funera publica, & solemnia laicorum, & Mauthetianorum, aliorumque in fidelium, adeò ut ad contradistinguendum istos à Christianis oporteat dare illis signum. Tum etiam, quia attenta ista ratione oportet potius, quod Crux esset Parochiæ, quoniam Parochus magis informatus est, an ille esset Christianus nec no, sed vnicæ, & vera ratio, ob quam Crux debet esse Ecclesiæ sepulture est illa, ut ipsa populus de illa certificetur, atque ad ibi otandum profectum in iuretur.

- 160 Prout insubstantia, nolique fundamento innixa est altera ratio, quod sit signum iurisdictionis, & potestatis, dum id expressè excluditur pro ipsam statutum, atque ad evidentiam, cum multis argumentis, immò clari demonstrationibus de facili probari possit, nisi cohiberet morum abstinètia à superfluis in re clara.

- 161 Vnicæ itaque non improbabili dubitanti ratio contra Confraternitatem videtur illa, quæ in Congregatione præ Emulationis iurisdictionis D. meum Vicarium iurisdictione fuit exercita, quod scilicet ubi etiam erigenda esset Crux istius Ecclesiæ, adhuc tamen ipsa Confraternitas, non deberet sub illa incidere, sed deberet sine Cruce procedere; deinde quæ Crux per Ecclesiæ Clericum deferret, de post eam subsequi eidem Ecclesiæ Capellani, alijque de Clero seculari, vel Regulari cum Parocho vltimum, & dignum locum occupare. Verum ista difficultas non videtur obesse dupliciter. Primum, nempe quoniam illa distinctio iuris censura percutit illas Confraternitates, quæ non habent propriam Ecclesiam, sed solum privatum Oratorium in aliena Ecclesiæ. Vnde propterea sunt Confraternitates iniunctæ ad funus in diversis Ecclesiis peragendum, atque de istis Confraternitatibus verè, & propriè statutum loqui videtur; secus autem in Confraternitate ejusdem Ecclesiæ, quoniam illa consideratur tanquam eius pars, & membrum, atque Confratres considerantur tanquam ejus servientes, ista effertur vnum, & idem Corpus Ecclesiæ representantium, ideòque non sciendum. Et secundo, quoniam ista est species emulationis Parochorum, alijque quoties erigenda non est eorum Crux, sed illa Ecclesiæ funeris, vel sepulture nil eorum interest, audita Crux in vno, vel in altero loco asportetur, & consensu illa novam magnam pariter in populo scandalum, & actionemque operationum ab ipso tam pio, charitativo, & exemplari Instituto, & opere. Atque ad hunc effectum nimium attendenda est retracta observantia talis, qualis illa sit, neglectis subtilibus, & rigorosis citationibus coacta illam deducta, quæ considerabilis quidem essent, quando talis observantia deberet attendi tanquam præscriptum novi iuris alias non competentis, & cum clara resistètia iuris; sed cum ubi consideratur tanquam interpretativa distinctionis superius tradite inter Confraternitates ejusdem Ecclesiæ, & illas aliarum Ecclesiarum, ut supra, sunt tanquam observantia de facto, nulli in novum posset in populo producere scandalum, & in Confraternitatem, siue refrigerationem solita charitatis. Ideoque concludendo punctus consistere videtur in

T. tom. VIII.

eo, quod in casu, de quo agitur Crux non est consideranda tanquam Crux Confraternitatis, sed tanquam Crux Ecclesiæ, de qua statutum disponit.

Huic difficultati hanc brevem dedi responsionem. 163
Eminentissimi Domine. Placeat Eminentiæ Vestræ referre scripturas saltem in vltima Congregatione datas, & insinere decretis in hac causa emanatis à Sac. Rituum Congregatione sub die 27. Januarij 1679. prout Parochi humillimè petunt, ac supplicant.

Quoniam verò editus est pro Confraternitatibus dis- 164
cretus ab vno ex Eminentiis Cardinalibus, acriter viro ingenij, in quo probationum claritate, desolendo, diuidendo, ordinando, earum aduersarios convincere videtur, ideò ne videamur causa cadere, non ab re esse censuimus, quanta potuimus perspicuitate breviter ei respondere.

Totum controuersie cardinem, & restè quidem in 165
eo consistit, quod statum Cleri Romani cap. 5. §. 7. decreuit in funeribus vnam defendendam esse Crucem, illius Ecclesiæ, ad quam cadaver deferretur. Atque adeò cum Ecclesiæ Confraternitatem sint veræ Ecclesiæ, illarum Crux in funeribus deferri debet.

At huic §. opposimus idem statutum cap. 7. §. 4. ubi in 166
specie de Confraternitatibus laicorum ista disponit. *Nulla ratione Confraternitates Crucem erigendam in se funere portare possunt*: hoc est in nullo casu, ac proinde etiam quando funus deferretur ad ipsam Ecclesiæ, & cum loquatur indistinctè, comprehendit etiam Confraternitates, quæ habent Ecclesiæ, prout illas habebant tempore conditi statuti.

Oportet igitur statutum Cleri idoneè conciliari. 167
Concedamus itaque, quod sint veræ Ecclesiæ, & quod statutum etiam illas comprehendat; nihilominus quia statutum emanat post Rituale Romanum, fuisseque antea recognitum à Cardinali S. Severino, qui ipsum Rituale confecit, id intelligendum est iuxta Rituale dispositionem à Paulo V. Bulla sua illi præfixa confirmata, in qua iubet ab omnibus observari. In illo autem stat. sequitur *Ordo vers. Max. ordinatur Processio*, ita decretum: *Parochus induens superpelliceo, &c. Clerici præferente Crucem ad domum defuncti vna cum alijs, &c.* Id quod clarius expressit dictus D. Cardinalis S. Severinus in suo Rituali maiori, *vers. de exeq. & ord. præced. bis* verbis: *Parochus induens, &c. vi superpelliceo.*

Ex collatione igitur statuti, & Ritualis debet deferri 168
Crux Ecclesiæ, ad quam funus deferretur, quatenus sit Confraternitatum, non quidem à Confratribus, sed à Clerico ipsius Ecclesiæ, præcedentibus tamen Confraternitatibus, si adsint, ante Crucem, & incedente Clero sub Cruce dicte Ecclesiæ, ad quam ducitur funus.

Et hoc modo facillimè statutum conciliatur, quatenus 169
decretum, quod vna Crux deferatur illius Ecclesiæ, ad quam funus deferretur, & quatenus præcipit Confraternitatibus, ne vlla vniquam ratione Crucem erigam in ipso funere portare præsumant. Idque sine Cruce sit signum iurisdictionis, siue præminentiæ, siue directionis, nullo pacto concedenda laicis supra Clerum.

Ratio autem est, quia Confraternitates laicorum quo- 170
cumque modo considerentur, non possunt eleuari in ordinem Clericalem, atque representare Ecclesiam, quia sunt laici, sed solum illam representant Clerici, cuius funus ministrat, & clatio Crucis in funeribus ex statuto Cleri est tantum permilla Ecclesiæ, atque adeò illam representantibus, non autem Confraternitatibus, quæ vti laice non possunt sub Cruce Clerici incidere, quia non sunt de Clero, sed debent distinguari, ac fecerunt de Clero, ut proinde habeant separatam ab Ecclesiæ Oratoriæ, quotum tantum illis funus seruientes.

Deinde quia licet habeant Ecclesiam, non tamen 171
illam habent in titulum, neque quoad exercitium spirituum, quorum funus intrapaces, qui à laici, sed solum quoad gubernium temporale, & economicum. Et potestatem, quia Confraternitates incedentes cum Cruce, & Clerus sine Cruce, si illam deferrent Confratres, qui non constituunt Clerum. Quod non decet, quia inferior præferretur superiori.

riori, contra ius naturale, Canonicum, & civile, ut per Eminentiſſimum Otthobonium *dis. 4. ſeri portum*. At verò ouilum oportet reddere rationem ubi legem præſcriptam à Rituali Romano, hoc eſt ab Eccleſia, habemus.

- 173 Arque hinc eſt, quod electa ſepultura io Eccleſia Conſraternitatis, ſi ad ſunus non inuitetur ipſa Conſraternitas, cum non poſſit ad ſunus accedere, niſi ſpeciali, & expreſſe inuitetur, vt declarauit Sac. Rituum Congregatio 9. Decembris 1677. apud Batſofam *de Paroch. c. 26. n. 61*. Cruz aliquando delata fuit à Clericis Eccleſie Conſraternitatis io forma Cleri, ac ſerè ſemper à Clericis Eccleſie Parochialis, vnum Clerum conſiſtentibus, numquam verò à Conſratribus; Vnde ſi Conſraternitas repræſentaret Eccleſiam, deferret Crucem in funebribus, in quibus non inuitaretur, & aliqua proſectò ratione illam poſſet deſerre, obſtante ſtatuto Cleri loco allegato.

- 173 Non obſtat, quod ex obſervatione huiusmodi Ritualium ſequetur ſcandalum, & Conſraternitates retraherentur ab operibus pijs, ideoque obſeruanda ſit conſuetudo huiusſce ſeruata. Nam ex obſervatione legis Eccleſiaſticæ nemini ſane meotis ſcandalum oriri poſſet, ſed potius ex illius inobſeruatione, habetur hic locum illud D. Gregorij in Ezechiam: *ſi de vilitate ſumitur ſcandalum, vtilius permittitur naſci ſcandalum, quàm viciſſe reſiſtatur*.

- 174 Quare Conſraternitates nullam habere poſſunt cauſam iſtam conquereſci, dum ita legibus ſancitum eſt, illique eſt obtemperandum, nulloque rationabili, ac firma conſuetudine, ſed tantum varia iuſſe poſſunt contra honeſtatem Cleri, ac Rituale Romanum, quod obligat ſub peccato, vt alias probatum, præſertim cum malo magis exemplo, quàm conſeſſi iure id aliquando factum ſit, ex tolerantia ſcilicet, permiſſione, ac negligentia Parochorum, quæ nullo vnquam modo præiudicare debent obſervationi Ritualis, accedent poſſiſſimum obſeruatiōe deſerendi Crucem Parochialem, etiam in hoc caſu, pro qua ſane, vel pro obſeruatiōe ritus Eccleſiaſtici, & decore vtriuſque Cleri, non autem pro amulatione aliqua inſtant Parochi apud Eminentiſſimos Patres, vt inſiſtant decretis in hac cauſa editis à Sac. Rituum Congregatione, vtque tandem Cleri, atque Eccleſie honeſtas, & decus conſeruetur, quod magnè intereſt ad dignitatem Eccleſiaſticorum.

- 175 Die 17. Ianuarij 1683. Sac. Congregatio Concilij declarauit Crucem deſerendam in funebribus eſſe debere illius Eccleſie, ad quam ſunus docitur, illamque deſerendam eſſe à Clerico eiſdem Eccleſie poſt Conſraternitate Clerom, & ita ſeruari mandauit, &c. Voicatur Cruz in funebribus deſerenda, ac etiam in translationibus cadauerum, vt obſeruatum religioſiſſime fuit in translatione corporis Pij V. Quotid idus Ianuarij 1588. in qua puertorum orphanorum familia, Conſraternitas pia Collegia, & quatuor Mendicantium, ac Seruitarum item, & Minorum præterea, aliorumque Ordinum Regulares frequentiſſimi, ſuo quique loco, acque ordine procedere inceperunt perſeſſa vna Cruce Baſilicæ S. Mariæ Maioris, ad quam corpus è Baſilica Varicana efferrebat.

vt conſtat ex ordine translationis auctoritate, ac iuſſu Sixti V.

factæ apud Bzouium in.

Pin V. propè ſinem.

Idem obſerua-

tum it.

funere Cardinalis Farneti ad

Eccleſiam, ſeſodiſtam,

& ab ipſo conſtru-

ctam, claro,

CONSULTATIO LXXIV.

An Inquiſitores Apoſtolicus poſſint abſoluere ſuos familiares, ſeu Officiales ab excommunicatione incurſa vigore Can. *Siquis ſuſcitatus*, vel potius huiusmodi facultas ſpectet priuatiuè ad Episcopos? Quando nimirum percusſus eſt leuiter, vel mediocriter, & quid ſi enormis?

An abſolutio data ab Inquiſitoribus Apoſtolicis, vt ſupra, ſit valida?

Ad primum reſpondeo, ſeculoſo priuilegio, vel conſuetudine, non poſſe, atque adeò ſpectare priuatiuè ad Episcopos. Ratio autem eſt, quia huiusmodi manus iniectionem ſecundum ſe nec continet hæreſim, neque ſuſpicionem hæreſis, quia eſt ſolum circa præceptum, quod non concernit fidem. Facultas autem Inquiſitorum de iore eſt tantum ad inquiringendum contra hæreſim, *cap. Accuſatus, ſ. Sani de heret. in 6*. Vnde neque poſſunt de iure communi procedere contra ſacerdotes, niſi ſacriligia ſapiant hæreſim maſiſtante, vt ſacrilicium in d. *ſ. Sani*. Et quauis poſſent in iunctum ſic Inquiſitores, vt procedant contra alia delicta, id tamen eſt de iure ſpeciali, quod ius ſpeciale non eſt conditum pro delicto iniectionis manus in Clericum. Et ideò cum ex natura ſua neque continet hæreſim, neque iudicat ſuſpicionem hæreſis, non pertinet ad Inquiſitores.

Confirmatur. Nam S. M. Urbanus VIII. ex voto Eminentiſſimi, &c. ſub anno 1631. mandauit ſcribi omnibus Inquiſitoribus, vt in cauſis familiarium, & officiarum S. Officij, ad illud tamen non ſpectarent, tam ciuilibus, quàm criminalibus actibus, & poſſint non ſe ingerant, ſed illarum cognitionem ſuis Iudicibus competeret, & ordinarij reſiſtant, ſolumque incumbant cauſis ſpectantibus ad S. fidem, aut ab ea dependentibus iuxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, excepta tamè cognitione cauſarum officialium, & familiarium, quæ aliquo modo delinquant in officio ſibi commiſſo. Et cauſa, quæ habeant aliquid reſeruant in contrarium, reddant certiorum S. Sedem vna cum rationibus, vt conſiderari poſſint.

Ad ſecundum conſentaneè ad primum reſpondeo negatiuè, idque ex deſectu iuriſdictionis, quæ ſolum de iure communi, quando percusſus eſt leuiter, competit Episcopis, *cap. peruenit 17. de ſent. excom.* Vbi Gloſ. & Abb. traditque Sayr. *lib. 3. c. 28. n. 35*. ſicut etiam quando eſt mediocriter, & enormis, in quibusdam tamen caſibus, vt de mediocriter *cap. quoniam 9. de vit. & homiſ. Cler. & cap. Monachus 2. & cap. Si, verò de ſent. excom. & de enormi cap. de cetero cap. Quamuis, & cap. Mulieres, ſed. 12*. De quo non alibi prolixiè in peculiari Conſultatione.

CONSULTATIO LXXV.

Conſtitutio Alexandri VII. fauorabilis Immaculatæ Conceptioni B. Mariæ Virginis, incipiens, *Sollicitudo*, data 8. Decembris 1661. habet præ cæteris hæc verba: *Omnis, & ſingulus, qui præſatas Conſtitutiones, ſeu decreta ita pergent interpretari, vt ſanorem per illas illa ſententia & ſeſto, ſeu cultum ſecundum illam exhibitio fruſtrentur, vel quibuscum eundem ſententiam, ſeſtum, ſeu cultum in diſputatione reuocare, aut contra ea quoquo modo diſſeſſe, vel indiſſeſſe, aut ſub quouis prætextu etiam deſubilitatis eius excommenda, ſine Sacram Scripturam, aut Sanctos Patres, ſine Doſtores gloſaudis, vel interpretandi, denique alio quouis prætextu, ſeu occasione ſcripto, vel voce loqui, concionari, tractare, diſputare contra ea quidquam determinando, aut aſſerendo, vel argumenta con-*

trāca afferendo, & insoluta relinquendo, aut alio quouis excogitabili modo differendo nisi fuerint, prater penas, & censuras in Constitutione Sixti IV. contentas, quibus illos subiacere volumus, & per praesentis subijcimus, etiam concionandi, & interpretandi facultate, ac voce altissima, & passiva in quibuscunque electionibus eo ipso absque alia declaratione privatos esse volumus, nec non ad concionandum, publice legendum, docendum, & interpretandum perpetua inhabilitatis penas ipso facto incurere absque alia declaratione.

Hypothesis quaeritur, an Doctor, qui assignans regulam errorum, quae sunt de fide dicunt: ad demonstrandum aliquid esse, vel non esse de fide, requiritur, & sufficiat probare, quod continetur, vel non continetur in scriptura, vel traditione; & per modum Corollarii, dicit hoc modo demonstratur non esse de fide, aut fide divina credenda revelationes Beatrix, Hildegardis, &c. Item ea, quae permittuntur per Ecclesiam a fidelibus pijs credi, probati tamen non possunt contineri in scriptura, vel traditione, v.g. mysterium Immaculatae Conceptionis B.V. quod quidem per multas rationes sustinetur, vt verum, sed defectu scripturae, & traditionis de fide esse non potest, an inquam Doctor, qui hoc docuit, & imprefit, incurrit penas a praefata Constitutione taxatas?

Item, an Episcopus Ordinarius illius Doctoris potuit sine citatione ipsius declarare eum incurrisse, & pro tali habendum?

Et, an hoc appellante poterit idem Episcopus decretum facere, & quod non obstante appellante sustinenda est sententia, & tanquam privatus facultatis esse habendum?

Ad 1. putato affirmativè respondendum esse, idque ex entia voluntate Summi Pontificis coercendi effrenatam libidinem eludentium Constitutiones Pontificias hae in rebus, clausulis illis amplissimis expressas: quoquo modo, duxerit, vel induxerit, aut sub quouis pretextu, etiam definitivitate eius examinanda, sine Sacram Scripturae, &c. glossanda, vel interpretandi, &c. aut alio quouis excogitabili modo differendo, &c. Quae clausula ita sunt generales, vt complectantur, quae alias in concessione non venient per l. 1. vers. quoquo modo, ff. de testam. mlti l. 1. §. quidam, nulla §. q. Quoquo modo, ff. de fideicom. l. 1. ac denotent voveri saltem omnem modum, qui excogitari poterit, etiam impropium, Mandat. de privileg. ad vlt. ar. glof. 14. m. t. comprehendant quae omnes alias casus requirerentes specialiter expressionem, cap. qui ad agendum, de procur. in 6. Clem. non potest, vbi Vital. & alij addunt, ac Ro. in nov. dec. 106. m. t. p. t. Ac proinde possint intelligi de similibus, aut maioribus expressis, cum plurimum augent, Alex. conf. 30. col. 2. m. 16. & sint apertè non solum comprehendere ea, quae alias ex natra sermonis non comprehenduntur, & Roland. conf. 5. m. 98. Gabr. conf. 20. m. 18. l. 3. Ro. Avenion. dec. 1. t. m. 1. sed etiam quod dispositio non restringatur ad habilitatem, & eo maxime quando fuerunt pluries repetitae, vt in hoc casu, per ea, quae tradit Craet. conf. 39. q. 3. Id quod addo verum est, vt non possit fieri restrictio ex defectu ratiois, Bartol. in l. propositi, in prae. ff. qui §. qui §. a quibus.

Ad 2. Etiam affirmativè, Quia haec Constitutio afficit ipso iure, sen ipsa disponente, id est ex sola ipsius praecipit potestate, seu ipso facto absque ministerio Iudicis, ibi: ex ipso absque alia declaratione, & iterum: ipse factus absque alia declaratione. Ita Abb. in cap. 1. de re iudic. Barrol. in l. 1. in fin. ff. de compen. Felin. in cap. Rodolphus n. 24. de rescript. Tinquen. in l. si quoniam, 9. Robert. amor n. 3. de revo. domus. Sayon in claus. reg. l. 1. c. 8. n. 24. & de conf. l. 1. c. 11. m. 4. Salas de legib. l. 1. §. 1. c. 3. m. 1. Siut. l. 1. c. 7. n. 1. de legib. Vnde oon requiritur citatio per text. in cap. per vnum, & in cap. postulat, §. Per vnum, in fin. de appel. cum alijs, ac tenet Felin. in

cap. 3. m. 3. de re iudic. & latè cum tationibus firmat Roman. conf. 98. a. n. 3. Quod absque vlla difficultate videtur procedere in re notoria, Genuen. in prae. c. 3. n. 16.

Ad 3. Item affirmativè. Nam a pena latae exco-
munic. ipso iure, in quam dicitur quis incurrisse, non datur appellatio, l. Signa pena, ff. de verb. signif. cap. Quia non de appel. Glof. in cap. Cogentes, §. quod si, v. prius, de elect. in 6. Felin. in cap. Rodolphus n. 43. de rescript. & Canonice communiter ad decap. quae nos, & alij, quos ibi allegat Barbof. Tamen si a declarationis censuræ, & alterius penas latae sententiae ex ipso iure communic. administratur appellatio, dimmido verè non sit notorium penam commissam. Ita Glof. in cap. Cogentes, Felio. loc. cit. cum alijs per cum allegatis, & de commuoi testatur Genuen. cap. 22. m. 2. Et per talem appellationem suspenditur non ipsa pena, sed declaratio, vt interim habeatur pro non declarato, vt Genuen. ibid. & Sanchez apud l. 1. c. 3. cap. vn. dub. 3. n. 243. alique apud ipsum, ac P. Delben. in tract. moral. tr. 3. dub. 12. m. 22. & seqq.

CONSULTATIO LXXVI

Titius spontè comparsens io S. Officio Inquisitionis confitetur, se in carceribus per vim, & metum duxisse in matrimonium Bertram coram Parocho, & testibus, facta prius secretò coram alio Notario protestatione de huiusmodi violentia, eaque stante, non intendere matrimonium verè contrahere. Deinde relicta Bertra, & contra eandem introducto iudicio, sed non terminato per sententiam super nullitate primi matrimonij, contraxisse aliud matrimonium coram Parocho, & testibus cum Faula. Postmodum redeundo ad Bertram, illam proditoriè occidisse, vt libentius frueretur secundo matrimonio cum Faula contracto.

1 Quaeritur, an absolvendus sit à sola polygamia, tanquam à delicto spectante ad S. Officium, vel etiam ab homicidio occasione dictae polygamiae commissio? Et

2 An demum contrahere debeat valide matrimonium cum Faula, & interim debeant dicti coniuges separari?

Ad primum respondeo, absolvendum esse etiam ab homicidio. Nam S. Officium cognoscere potest non solum de causa haeretic, sed etiam de omnibus connexis, dependentibus, & incidentibus illius, vt per Eymer. p. 3. d. 1. ff. de iur. §. 1. bique Pegn. com. 10. vers. In praedictis omnibus, Decian. tr. crim. l. 6. §. cap. 2. n. 1. a. & alij passim, quos sequitur Farinat. de haer. q. 186. n. 26. Quia concessa iurisdictione, & cognoscenda causa principalis, conueniunt emergentia, seu incidentia, connexa, accessoria, & dependente ab illa per text. in l. Nulli §. l. 1. q. 2. de iudic. l. 1. c. de ord. cognit. & in Clem. dispensanda ead. tit. & docent communiter Doctores, praeterim Aretin. conf. 83. Dec. in cap. Passibilis, de appel. m. 4. Menoch. arbit. l. 1. q. 43. n. 9. Guald. de offit. Cler. offit. 1. m. 400. Tisich. in l. c. 1. c. 1. 625. n. 70. & Decian. vbi supra, & cap. 23. m. 13. Vbi liquens Decium conf. 167. m. 5. & 15. aduertit, quod, cum Inquisitor habeat iurisdictionem limitatam, non possit cognoscere de emergentibus, dependens oibus, &c. si non attingat haerem in immediatè, Concessio enim vno intelligitur concessa ea omnia, sine quibus illud commodè expleri non potest, cap. praeterea, praesentem, de offit. deleg. Atqui connexorum item est iudicium, Glof. in cap. Cogentes, v. ex eo. Igitur ab eodem Iudice tractandum, cap. 3. de iudic. vbi Glof. v. connexa, quod etiam docent Dian. p. 4. tr. 8. §. 1. 70. & Carren. p. 1. r. 5. Vbi a. n. 3. probat Inquisitores esse Iudices competentes in causa legitimatissimis prolis, loquendo de polygamia. Hinc cum N. carceratus expeditus in S. Officio Ancone, sub bona fide vocatus accessisset ad

Gu.

Gubernatorem, qui illum carcerari mandavit, Sanctissimus dixit, quod si eius casus habet aliquam etiam leuem, & minimam dependentiam à S. Officio, liberè dimittatur à Gubernatore, vt sub die 12. Februarij 1618. & fuit excommunicatus die 1. Martij eiusdem anni.

Ad 2. solet in huiusmodi casibus dispensari, vt denudò, seruatè forma Concilij Tridentini matrimonium contrahere valeant, & interim sepeliantur, cum clausula, dammodo neuter defunctus necem machinatus fuerit, vt dispensatum fuit à Sanctissimo sub die 25. Iulij 1624. & sub 9. Martij 1623. ac alibi sæpius. In hoc autem casu Beria necem per machinatum est. Ideò non est ita facile cum ipso dispensandum.

CONSULTATIO LXXVII.

Quidam Iudeus coniugatus annorum 58 ante annos 40. fuit captiōis Tatarorum, & Tutcis venditus, & ab his transfuga, in Insula Corcyre à Deo illuminatus, ad baptismum, & fidem Christianam accessit, & graeco ritu baptismum accepit in Cathedrali Guitaris Corcyre, vbi grauitè egrotans votum fecit de profectendo in Religione S. N. quod eaecutus est, & nomen Marci Matthaei assumpsit, & professionem emisit, infamia vxore Iudæa, & per sex annos in Religione, & Ciuitate permansit. Transientibus autem Polonis, ac Ruthenis, eis se coniunxit, ipsoque, vt interpretes associatiuique in Poloniam, & Chioniam applit, vbi ab Archiepiscopo Pangamei propter aliter assumptum, ipsumque sequutus, ab hoc ordinatus est Subdiaconus, & Diaconus, & pluribus vicibus eisdem Archiepiscopo in his Ordinibus solemniter inscriptus semper ritu graeco.

Post sex annos se constituit in Ciuitatem suam Colomiae, repetitque sua vxore vidua, cum illa cohabitauit, & habitatioe vixit per quinque menses in suo priori officio Rabini predicante. At conscientie stimulo agitante ad Sacerdotem graecam se praesentauit, & ab hoc iuramento graeco baptizatus est. Quod factum sciens, vxor ad eum cum suis quatuor filijs accessit, & paucis interpositis ipsa quoque cum filijs baptismum accepit, & post aliquot dies eorundem presbytero, qui eos baptizauerat, iterum cum eadem vxore iam conuicta, matrimonium contraxit.

Huius ergo delictorum synderesi maxime agiturus statim peregrinationem facere ad D. Iacobum Galliciae, fecit in via per vim capere, & militie adiectus, repetit nunc in Neapolitano Nauili.

Ea hoc facto oriri videntur haec dubia.

1. Primum, an ex conuersione istius Iudæi, infamia vxore, matrimonium intelligatur solum quoad vniculum?
2. Secundum, An professio emissã sit valida, & saltem ad quid obliget, si matrimonium subsistat?
3. Tertium, An possit deinceps cohabitare cum vxore, si matrimonium subsistat?
4. Quartum, Quas censuras incurret, præter irregularitates ex multiplici capite?

Ad 1. Negatiuè. Certissimum namque est, non eo ipso quod alter ex coniugibus infidelibus ad fidem conuertitur, altero inueniente in infidelitate, dissolui coniugium. Ita constat ex illis verbis D. Pauli 1. Cor. 7. m. 12. Ego duo, non Dominus, si quis frater vxorem habet infidelem, & hoc confensit habere cum illa, non dimittat illam: & si qua mulier fidelis habet virum infidelem, & hoc confensit habere cum illa, non dimittat virum. Per Sacramentum enim baptismatis non soluuntur coniugia, sed crimina dimittuntur, vt ait Innocentius III. in cap. gaudemus, de diuort. Ratio autem est, quia matrimonium iure naturæ consistit inter infideles, & ipsa fidei professio nec naturam, nec eius iura è modo soluit. Habeturque ex Concilio Maldensi cap. 1. relatione, signis 28. q. 2. ex Innocentio primo epist. 23. relatione 6. Nunquid 28. q. 1. ex Tribuente Concilio c. 39. ex

quadam Synodo Romana, & ex eodem Innocentio III. in cap. Quante de diuort. & tradant Basil. Pontius de matr. lib. 7. c. 46. n. 4. Petrus eodem tract. disp. 36. sect. 3. m. 3. & alij.

Ad 2. Prima sententia tenet, professionem huiusmodi esse validam. Quia sicut matrimonium ratum fidelium dissoluitur per professionem alterius coniugis, ita etiam dissoluitur matrimonium confirmatum tempore infidelitatis, quod est minus insolubile, cum non sit Sacramentum. Dissoluit enim matrimonio valde quis profectus. Ita Sanchez de matr. lib. 7. disp. 76. n. 9. Henricus lib. 11. c. 8. n. 4. Ledem lib. 59. ar. 5. alique.

Attendum est, matrimonium conuersi cum infidelis contractum, & consummatum ante baptismum non dissolui per solemnem, ac Religiosam professionem. Quia professione statim Religiosi tantum dirimitur matrimonium ratum fidelium, vel ex Christi priuilegio, vt probat Pontius loc. cit. lib. 9. vel ex iure Ecclesiastico iuxta aliorum sententiam. Hic autem nihil eorum ostendi potest. Non ergo est fundamentum, quod dicitur Religiosi professione dissolui matrimonium ratum, & consummatum infidelium, etiamsi contumelia adferat Creatoris. Ita docent Abulenſis 1. Reg. 2. q. 68. & 78. Coninch. disp. 26. dub. 5. n. 65. Hurrad. disp. 2. diff. 14. n. 51. Petrus loc. alleg. sect. 8. n. 3. & Pontius lib. 7. cap. 48. n. 19.

Non dissoluto igitur huiusmodi matrimonio certum est, illi, qui iam matrimonium consummatum, non licere ad Religionem transire iniura coniuge, dum non adest causa perpetui diuortij, can. si quis qui dicant, c. Agathosa can. 27. q. 2. Habet enim coniux potestatem in corpore alterius. Quare sine eius consensu alterius iuris fieri non potest, c. si quis, c. misit, c. mulier 33. q. 5. & constat ex D. Hieronymo ep. 14. ad Celasium, & ex D. Augustino ep. 49. ad Armentarium, & epist. 199. ad Eulianum, can. quod Deus, can. secundum 33. q. 3. Vnde peccat profectendo, neque valida professio est d. c. quidam 33. q. 5. cap. vniuersi, de conuers. coniug. & c. quidam 33. q. 5. cap. placet, & d. cap. quidam, de conuers. coniug.

Ex qua communi, receptaque doctrina colligitur primo, votum illud castitatis, quod hic coniux, qui sua vxore inficia, siue iniuita, ad Religionem transiit, emittit in professione, esse omnino nullum, nonnullaque obligationem parere, si ille intendebat tantum ea vota emittere in illa professione, & ea obseruatione, & statu regulari. Quia cum in Religiosis professione fiat Deo promissio, cuius fundamentum, & traditio, qua seipsum Religionis tradidit, si traditio illa nulla est, nulla etiam sunt vota Deo facta, quæ illam supponunt. Vel ad summum cum tutiori sententia dicendum est ex d. cap. quidam, & d. cap. placet de conuers. coniug. bene coniugem teneri ad id, quod potuit promittere, scilicet, ad non potendum de iure.

Secundò colligitur, eisdem professum iniura coniuge, si reuocatus vel sponte eiauit, non teneri de sancta sua coniuge ad Religionem redire, d. cap. quidam, & c. cap. placet de conuers. coniug. In quorum primo dicitur, non teneri, in secundo vero dicitur tantum adhortationibus cum illo agendum, vt redeat, non tamen cogendum; quia cum huiusmodi votum fuerit omnino irritum, & nulla ex ea professione orta fuerit obligatio, non est, cui obligetur ad Religionem mortua sua vxore redire.

Et in casu planè simili S. Congregatio Concilij apud 7 Farinac. ad sess. 25. de Regul. cap. 16. inclinatur, quod mulier cogereatur repetere virum, aut præstare ei consensum, vt in Religione maneret, aut ipsa quoque Religionem ingrederetur iuxta notata in d. c. Agathosa 27. quest. 2.

Ad 3. posse. Constat ex dictis, dummodo reddat, non autem petat debitum. Sed quoniam vltra professionem Religiosam hic coniux promouus etiam fuit ad Ordines Sacros, inuicta vel inficia sua vxore in casibus non permittis. Ideò potest ex hoc etiam capite ab vxore vocari, si illa non ratum habuit, vt per extraneum. de vot. nisi ipse matrimonium non consummat, velit Religionem approbatam ingredi, & in ea solemniter pertra-

vera

vota essentialia proficere, & ad talem ingressum debet Episcopus promotum ad Sacros, matrimonio nondum consummato, admonere, quod si ingredi nolit, cogi potest ab vxore ad consummandum matrimonium, sed ea vxore præmonente ipse in Sacris ordinatus non potest aliam ducere vxorem. Hæc omnia in d. *Extra. habemus*, & tradit *Sanch. lib. 7. de matr. disp. 83. per tot.* Quod etiam procedit in hoc coniugæ ordinato ritu graeco. Quia licet in Ecclesia graeca ligamen matrimoniale non reddat irregularem hominem, vt durante eo vinculo promoueri ad ordines non possit, idque ex consuetudine, in quam Romani Pontifices conferre *can. Alter 31. d. C. Synagoga 18. d. cap. Cum olim de Cler. coniug. Sanch. d. lib. 7. c. 28. n. 4. & seq. Laym. de Sac. ord. cap. 1. n. 9.* post susceptionem tamen Ordines Sacros inquit Graeci non est contrahere matrimonium, neque permittitur esse, vt ostendit præ alijs Bellarm. *lib. 1. de Cler. cap. 19.* ex Concilio Romano cap. 8. & ex alijs. Quare si Graecus aliquis Sacerdos contraheret matrimonium, inualide contraheret, non quidem ratione voti solemnitis, quod est annexum Sacris Ordinibus ex decreto Ecclesiae, quod decretum à Graecis non est acceptum, vt inquit Innocentius III. in cap. *Cum olim de Cler. coniug.* sed ratione ipsorum Ordinum, vt per Bonacin. *de matr. q. 3. p. 1. n. 13.* & alios. Cohabitas verò licet promotus cum vxore amittit ius petendi debitum, sed tenetur reddere, *Sanch. d. lib. 7. c. 28. & lib. 9. disp. 35. n. 2.* Guizet. *de matr. cap. 96. per d. cap. Quidam & cap. placet de consens. coniug.* vbi Canonizet. Verum id aliqui putant non procedere in ordinato ritu graeco, vt supra dictum est, quare ex hoc solùm capere poterit petere, ac reddere debitum.

- 9 Ad 4. Primo certum est incurrit in censuras, & penas contra Apostatas à fide latas, nempe excommunicationem, infamiam, irregularitatem, priuationem omnium bonorum, & alias penas contra hæreticos statutas, vt de comuni tellatur *Sanch. d. lib. 1. in d. cal. cap. 7. n. 18.* & tradunt Canonizet in cap. 1. de *Apost.*
- 10 Secundo certum est, incurrit in penas contra baptisma reiterantes, nempe irregularitatem. *Confirmatio* non po. d. *Quibus de conf. d. 4. c. qui in quilibet t. q. 7. c. Aitro 98. d. cap. 2. de Apost.* Vbi deponendi sunt Clerici rebaptizantes, & rebaptizati, & laici funt excommunicandi, *Cardin. n. 3. Anebar. n. 2. Anan. n. 2.* & Glof. in d. cap. in quilibet 1. q. 7. Quare damnati de hoc crimine funt infames, & iterum irregulares. Item funt suspecti vehementer de hæresi Anabaptistarum, & Nouationorum, de qua Baron. anno Christi 128. damnata in Concilio Arelatensi sub Syluestro Papa anno Christi 314. & ita tenent *Anan. in d. cap. 2. de Apost. n. 2.* & Glof. in rubr. *Cum san. baptizati.*

- 11 Tertiò videtur incurrit in censuras ob Ordines Sacros susceperis post contractum, & consummatum matrimonium. Sed videndum, an id procedat in hoc casu, in quo promotus fuit ritu graeco, vt antea diximus.
- 12 Quariò videtur etiam incurrit in censuras ex eo, quod inualide professus non poterat ad Ordines abique titulo promoueri per *Conf. 75. Pij V. incip. Romanus Pontifex.* Sed videndum quoque est, an dicta Constitutio locum habeat inter Graecos extra Italiam commorantes.
- 13 Ceterum Ecclesia graeca vigore vnionis obligatur recipere leges Apostolicas, etiam in his, quæ spectant ad ius humanum. Imò in professione fidei Graecorum iussu Gregorij XIII. edita iuramento, & subscriptione firmatur recipere Concilij Tridentini decreta, Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquæque eiusdem Ecclesie obseruationes, & Constitutiones.
- 14 Atque ex his omnibus censeo, huiusmodi sponte comparentem, præiura ab iurisdictione formalis, posse absolui à censuris, & cum eo ab irregularitatibus dispensari, ac fuz vxori restitui, cum qua cohabitare poterit reddendo, non autem petendo debitum, post mortem verò fuz vxoris possedat ingressum d. Religionis moneri, non cogi, nullo autem modo aliam ducere propter Sacrorum Ordinum susceptionem.

Solent Orientales cum ipso Sacramento baptismatis conferre simul Sacramentum Confirmationis per hæc, vel similia verba. *Post orationes Sacerdos vngit baptizatum cum oleo in forma crucis super membra dicens: Signum domus Spiritus Sancti primo super frontem, deinde super oculos, ad naves, adus, ad aures, ad pedes, ad manus, & ad pedes. Quxitur.*

- 1 An huiusmodi formula in Orientalibus Ecclesijs consueta suppleat Sacramentum Confirmationis, & toleranda sit ab Ecclesia latina? Et
- 2 An à quolibet Sacerdote baptizato possit conferri huiusmodi Sacramentum, cuius in Ecclesia latina solus Episcopus est minister?

Quoad primum dubium tria sunt discutienda. Alterum circa formam. Alterum circa tempus. Tertium circa partes subiecti, quod vngitur. Erat formam quod attinet, difficultas est, quia nihil omnino de illa legitur in Scriptura Sacra. Si autem ad traditionem conuenimus, magnam in antiquis Patribus reperimus varietatem.

Primo enim in Edicto Constantini legimus Syluestrum hac forma confirmasse Constantinum: *Signes te Deus sigillo fidei sue in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti in consignatione fidei.* Secundo D. Ambrosius *lib. 2. de Sacram. cap. vlt.* hanc ponit formam: *Deus, qui te regenerauit Omnipotens, remissioque tibi peccata tua ipse te vngas in vitam æternam.* Tertiò Alcuinus *lib. de diuin. offic. cap. de Sabas. Sancti.* dicit, Romanum Pontificem confirmantem baptizatos solum esse orationem præmittere, per quam eis inuocat spiritum Sanctum Sancti gratiam, & eque finita, facere. Creem de christum cum pollice in singulorum frontibus, ita dicendo: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti pax tibi.* Eodem modo refert huius Sacramenti administrationem Durand. in *ration. diuin. off. l. 6. c. 84.* Quatid alijs Patres scribentes de hoc Sacramento, vel nullam faciat mentionem formæ, vel solius vñctionis, vt Cyrillus Hierosolymitanus *Caiber. 4. Mystag.* & Dionys. *cap. 1. de Eccles. Hierarch.* vel ad summum adiungunt Pontificis, vel Episcopi orationem, vt videtur etiam facere Dionys. *c. 4. de Eccles. Hierarch.* & clarus Augustinus *15. de Trinit. cap. 26.* qui id colligit ex verbis *Act. 8. Orantes præfuso, vt acciperetis Spiritum Sanctum, quem morerem*, inquit, *in fuso Præfuso etiam nunc ferat Ecclesia.* Vnde Amalarius *lib. de Eccles. off. cap. 27.* sentit formam huius Sacramenti esse deprecatorium, neque aliam ponit præter orationem, per quam Episcopus Spiritum Sanctum postulat infantibus, cum eos signat, quia illi non dant Spiritum Sanctum, sed dari petunt. Quinid tandem legitur in Concilio Florentino sub Eugenio IV. forma huius Sacramenti, quia vñctus Ecclesia Catholica Romana, nimirum: *Signe te signo Crucis, & confirmo te, & christum salutes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*

Ex quibus constare videtur eiusmodi formam tolerari posse, si absque scandalo forma in dicto Concilio Florentino præscripta obseruari non poterit, eum illi æquiualeat videatur, saltem in sensu, & significacione substantiali, tamen si formam illam Graecorum non videri sufficientem obseruari aliqui, eo quod multa non exprimit, quæ continentur in forma latinorum, quæque necessario, vt valeat Sacramentum exprimentum esse dicunt. Verum quia Arcadius habet oppositum defendit: vide illius argumenta, eorumque solutionem in *tr. de Sacram. p. 2. disp. 3. sect. 6.* Quibus addo, quod inter ea, quæ apud Graecos non tolerantur, nullam reperitur hæc forma, vnde euident signum, quod Ecclesia latina illam tolerauerit.

Quod autem attinet ad tempus, licet Concilium 4 Auspianense relatum de *conf. disp. 3. can. P. vñctus*, lan-

fancire videatur; ne ante usum rationis pueri christifidelis, & annuuntur. Sic enim ait: *ut iuani ad Confirmationem veniant, perfecti etatis, ut montentur confessionem facere prius.*

5 Nec immerito, hac enim de causa, dum quis confirmatur, alapa conditor, vt admontetur quemadmodum iuxta verbum Euangelicum ante Reges, & Prædictos flagella pro fide æquanimiter ferre debeat, & mortem; pueri autem ante usum rationis tam ad pugnam, quam ad huiusmodi caeremonias incipiunt; quoniam tamen id solo Ecclesie videntur, non male sentiente Dominus *Spiritus in d. 7. q. 3. v. 8.* Sialiquibus nationibus usus esset confirmare infantes, retineri posset, cum id etiam facilius Ecclesie primitiis, quæ solita sunt infantibus statim post baptismum ministrare Sacramentum Confirmationis, vt ex Dionys. cap. 2. *Eccles. hierarch.* colligitur, atque ex Tertulliano de baptismo c. 7. & 8. Rabano lib. 1. *instruct.* c. 30. Alcuino de Eccles. offic. cap. de Sab. Sancti. D. Augustino lib. de Eccles. dogmat. cap. 72. & ex libro, cui titulus: *Ordo Romanus* tit. de Sab. Sancti. tradidit Vicecomes de antiquo baptismo sub lib. 5. c. 30. & defumit ex can. 1. & ex can. de his vero de consecr. ord. d. 5. Vnde constat non esse contra naturam huius Sacramenti, quod ministraretur infantibus, neque adeo aliquod præceptum diuinum, siue Ecclesie flicum de non ministrando. Quod autem modum non soleat apud plures Ecclesias ministrari, non promerit, quia de hoc fit aliquod præceptum, sed quia magis censetur expedire, non ministraret ante usum rationis, vt habetur ex Catechismo Romano sub Pio V. p. a. c. 3. m. 14. Vnde posse pueri constanter in periculo mortis hoc Sacramentum ministrare, etiam si non habeant usum rationis, docent D. Thom. 3. p. q. 72. n. 8. ad 4. ibique Nugens, Aletius p. 4. q. 28. membr. 2. art. 1. D. Bonau. in 4. 7. q. 3. q. 1. Granad. 3. p. contr. 5. r. 2. ad p. 2. m. 10. Metast. tom. 3. *in d. 7.* Tannet. tom. 4. *diff. 4. q. 4. ad h. 2. m. 37.* alijque. Quia hoc Sacramentum est ordinatum ad perniciem animarum speciali modo; nam vult D. Thomas loc. cit., sicut baptismus tribuit animæ vitam spirituales, ita confirmatio tribuit incrementum in hac vita spirituali, & speciale robur, ex quo fortis fiat contra hostes fidei. Et idem est Sacramentum necessarium pro acquirenda huiusmodi perfectione vite spirituali, ac proinde non est conueniens, si steripossit, quod mortui carcant huiusmodi spirituali perfectione, cum sit complementum vite spiritualis, vt anima, quæ immortalis est, obineat suam completam perfectionem. Non obstantia Valentia tom. 4. *diff. 5. q. 2. p. 2.* & Pontificale Romano tit. de Confirmatione citato. Et quoad Pontificale, illud loquitur de adultis confirmandis, quos vult non esse confirmandos, nisi sint instructi in fide.

6 Et quod tertium. Licet etiam de necessitate huius Sacramenti, vel scilicet præcepti sit, vt hæc vñtio fiat in fronte eius, qui confirmatur, vt docet D. Thom. in 3. p. q. 72. ar. 5. & cum pluribus S. A. ad dictum locum D. Thomæ *diff. 33. q. 2.* nihilominus si alie quoque partes vngantur, id non tollit substantiam Sacramenti; nam Cyrillus Hierosolym. *cat. 3.* *Adlygogica* æque dicit frontem, & alios sensus corporis christum coniungit. *Et primum quidem*, inquit, *frontem*, id est, *vt cum aspersis a vobis; videtur, quem primum homo transgreditur perperam consecratur, simulque efficitur, vt possit vultu non velate gloriam Domini intueri.* Et addit: *deinde vero artus vnguntur, postea naves.* etc. Quam caeremoniam observari olim in illa Ecclesia ex ipso non obicit colligitur, quæ tamen neque in alijs, præsertim in Romana fuisse legitur, neque nunc leuatur, pateque illius vñtiones non esse, nec fuisse vñquam de essentia, sed accidentarias, neque ipse Cyrillus eas ponit, vt omnino æquales, sed vñtiones in fronte ponit vt primarias, & substantialem, alias, vt accessorias; eodem modo intelligenda est Synodus Trullensis can. 96. ibi: *Arsenius, Accedentibus, & Nematibus recipimus, dentes li-*

telas, & canthabimus anathematizantes, qui non sentit, vt Sancti Des vñtialis, & Apostolica Ecclesia Sancto primum christum, & frontem, & oculos, & naves, & et, & naves imprimens dicimus: Signaculum domini Spiritus Sancti. Quare Severus Alexandrinus in ordine baptismi non fecit mentionem, nisi de vñtione solius frontis.

Quod vero ad secundum dubium de ministro Confirmationis apud Orientales maior difficultas est, Petrus Audius de concord. *Eccles. Orient. & Occid. lib. 2.* Eumque sequutus Lucas Olfenius in *d. 1. de ministro confirmationis*, paucis alijs, qui volunt esse simplicem Sacerdotem his rationibus videntur. Primo usus, & perpetua consuetudo, quæ aliquando in Occidentibus etiam viguit. Secundo auctoritas Sacra Scripturæ, ac Patrum. Nam 1. ad Thimo. 4. sic habetur: *Noli contemnere gratiam, quæ est in te per impositionem manus presbyteri, & Ali. 9.* Ananias imperit manus Paulo, vt implectetur Spiritu Sancto, cum tamen non esset Episcopus. Clarior est Concilio Toletano primo can. 20. vbi dicitur: *Statutum est, Diaconum non chrismate, sed presbyterum, absente Episcopo, præsentem vero non, nisi ab ipso fuerit præceptum.* Vnde in Concilio Arausico. *1. can. 2.* dicitur, hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderarent, si desit Episcopus, à presbyteris cum chrismate, & benedictione consignari poterit. Et Innoc. 1. *epist. 1. c. 6.* idem plane docet de euergerumis, scilicet si non possint ad Episcopum referri, posse Episcopum auctoritatem dare presbytero ad consignandos illos, seu ad imponendas eis manus. Idem habetur in can. *Omni tempore de consecr. d. 4. & in presbyter 95. diff.* quæ iura fopponunt presbyterum habere potestatem Ordinis, alias neque absente Episcopo, neque eo præsentem ex præcepto eius quicquam posset efficere. Hoc ipsum habet Ambrosius lib. 3. de *Sacram. cap. 2.* dicens, *spirituale signaculum, & septiformem Spiritum Sanctum dari ad immersionem Sacerdotis.* Vnde Ignatius *epist. 13.* inter munera Sacerdotis ponit manus impositionem.

Nihilominus tenendum omnino est de fide Ministrum Ordinarium Confirmationis etiam apud Græcos esse solum Episcopum. Probatum primò ex decreto Innocentij primi *epist. 1. ad Episcopum Engubinum cap. 3. tom. 1. Concil.* his verbis: *De consignandis vero infansibus, manifestum est non ab alijs, quam ab Episcopo fieri licere. Nam presbyteri, licet sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem Pontificibus soli debent, vt vel consensu, vel Paracleti Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lilla Aluino Apostolorum, quæ asserit Petrum, & Ioannem esse directos, qui iam baptizatis tradent Spiritum Sanctum. Nam presbyteri, quæ extra Episcopum, seu præsentem Episcopum baptizant, chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem alio signare, quod soli debetur Episcopo, contra dicit Spiritum Paracletum. Quod decretum refertur ad S. Ildosio de Eccles. offic. 27. & vlt. Albino Aluino lib. de *div. offic. cap. de Sab. Sancti.* Beda in *acta Apostol. c. 7. tom. 5.* & ab alijs, cuius etiam pars habetur apud Gratianum de consecr. *diff. 4. can. presbyteri.* Idem decreuit Eusebius Papa *epist. 3.* dicens: *manus impositionis Sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab alijs fieri non potest, nisi à Summo Sacerdotibus, Et infra: Nemo si aliter prescriptum fuerit, irritum habetur, & vacuum, nec inter Ecclesiasticæ vñque reputabitur Sacramentum.* Idem etiam habet Melchisedes Papa, eodemque fere modo tribuit Clementis Papa, Damasus, & Leo, ac Innocentius III. in cap. *Quanto de consecr. scribens ad Vicarium suum apud Constantinopolim, & habetur lib. 2. tom. 1. eius regedi.**

Et licet hæc decreta nominatim de Græcis non loquantur, de ipsis tamen expressè traditur in literis Innocentij IV. 4. datis ad Episcopum Tulentanum, Apostolicæ Sedis Legatum in Regno Cypri, quæ extant in eius regedi Pontificatus sui anno 11. apud Bibliothecam Vaticanam super ritibus Græcorum, qui tole-

tolerari, vel non tolerari possunt his verbis: *Soli autem Episcopi confirmantur Chrysmate in frontibus baptizati, quia unus sanctus non debet, nisi per Episcopos adhiberi, quantum soli Apostoli, quorum vice gerunt Episcopi per manus impositionem, quam confirmatio, vel transmissio confirmatio representat, Spiritum Sanctum tribuere leguntur.*

- 10 Probatum secundo auctoritate, & definitione Ecclesie. Nam in Concilio Florentino habetur decretum Eugenij Papae IV. in Bulla institutionis Armenorum §. secundum Sacramentum unum, in quo fit tradit: *Secundum Sacramentum unum est Confirmatio, cuius materia est chrysmum, confectum ex oleo, &c. forma autem est Signo te signo Crucis, &c. Ordinarius Minister est Episcopus, & cum ceteris conditionibus simplex Sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi Episcopus debet conferre, quia de solis Apostolis legitur quorum vocem tenent Episcopi, quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant, quemadmodum Altissimus Apostolorum laudum manifestat. Cum enim audissemus, inquit, Apostoli, quatenus Hierosolymis quia recepisset Samaritanorum Deum, miserat ad eos Petrum, & Iohannem, quicum venissent, oraverunt pro eis, ut acciperent Spiritum Sanctum, &c. legitur tamen aliquando per Apostolica Sedes dispensationem esse rationabili, & argente admodum causa, simplicem Sacerdotem chrysmate per Episcopum confecto hoc administrasse Confirmationis Sacramentum, &c. Pariter in Concilio Tridentino sess. 7. de Sacram. confirmat. can. 3. ita definitur: *Signis dixerit Sancta Confirmatio Ordinarius Minister non esse solum Episcopum, sed quosvis simplicem Sacerdotem, auctoritate sua.* Unde etiam hae Concilia doceant solum Episcopum esse Ordinarium ministrum Confirmationis, laque loquuntur de ministro simplicitate necessario ad substantiam Sacramenti.*

- 11 Denique hoc sentiant omnes antiqui Patres tum Graeci, ut colligitur ex Clemente Primo lib. 3. constit. cap. 16. & epist. 4. Dionysio p. 2. cap. 2. de Eccles. hierarch. Clemente Alexandrino apud Eusebium lib. 3. c. 37. Eusebio Caesariense lib. 6. Eccles. hist. cap. 35. Synodo Niceana prima, Amphilocho in vita S. Basilij, Epiphano hier. 11. Chrysostomo ad cap. 8. Al. Apst. ubi luculenter id probat, Ildoro Pelusiotica lib. 1. epist. 450. eodem habetur ex Chrysostomo, & ex Oecumenio ad d. cap. 8. Al. Eadem quoque ex Simone Theofalonicensi lib. 1. de Sacram. ex Niceta lib. 4. et ibid. in refut. Messalianorum. Tum Latini ut desinitur ut Urbano Primo ep. ad Piusieris, Cornelio Papa ep. ad Fabium Antiochenum, Cypriano ep. 73. ad Iulianum, etate ex Eusebio Papa ep. 3. & ex Melchide ad Episcopos Hispaniae, Concilio Elberino can. 38. ex Paciano, ser. de baptis. & ep. 1. ad Sympronianum, ex Damaso ep. 4. de Cherepiscopo, Hieronymo dual. ad. incip. cap. 4. Innocentio primo ep. ad Drometum Epagubum c. 3. Leone Primo ep. 88. Synodo Aurelianensi apud Gratianum de consecr. d. 5. Primasio in cap. 13. ad Hebr. Iohanne Tertio ad Episcopos Germaniae, & Galliae, Fortunato vice S. Maurij cap. 15. Gregorio lib. 3. ep. 9. & ad cap. 1. Cantic. & lib. Sacram. de baptis. infans. Ildoro Hispanensi de offic. Eccles. lib. 2. c. 26. & lib. 6. etymol. de offic. & lib. 7. c. 22. Boda in psal. 26. & in cap. 8. Al. Ordine Romano fol. 76. Oratio post confirmationem, Gregorio Tertio ep. 4. ad Bonifacium, Synodo Francica, Vithalido Eistensis in vit. S. Bonifacii, c. 20. Alcuino de div. offic. cap. 19. de Sub. Sancti. Paph. Carolo Magno lib. 6. legum c. 83. & c. 174. Concilio Cabilonensi secundo c. 27. Haymone homil. infer. 2. Pasch. & ad c. ad Hebr. & ad c. 13. Concilio Parisiensi lib. 5. c. 33. Vualfrido de reb. Eccles. Concilio Melidense cap. 6. Rabano Mauro de instit. Cler. lib. 1. c. 30. Nicolao Primo ad Ridelphum Buturicensem Episcopum, Smaragdo de duadum. monach. c. 63. Albino Floriacensi Vice S. Edmundi cap. 8. Bertrone Augiensis ser. 1. de Presbytero, Petro Damiano ser. 1. in dedec. Eccles. Editio in vii. S. Anselmi lib. 1. Rupertio Tuitensi lib. 5. de div. offic. cap. 16. Hugone Victorino de Sacram. fidei lib. 2. p. 7. cap. 2. Petro Lombardo lib. 4. d. 7. Innocentio Tertio ad Vicarium apud Constantinopolim, & ad Patriarcham Constantinopolitanum, Edmundo Cantuariensi in specul. Eccles. cap. 14. de septem Sacram. Thoma

Aquinata in te, de artic. fidei. 14. & contra Gentil. lib. 4. c. 60. Gulielmo Durando in rational. div. offic. lib. 1. c. 9. Durando S. Portiano in lib. 4. ser. 4. 7. 4. 5. Nicolao Lytano in cap. 8. Al. Ludolpho Carthusiano vice Christi p. 2. c. 10. Thoma Vauldeni rom. 1. de Sacram. Confirmat. c. 11. Concilio Ferraciense in doctrina de Sacram. Concilio Senoense de Sacram. Confirmat. Concilio Tridentino sess. 7. de confirmat. can. 3. Augustino 15. de Trin. cap. 26. & lib. quatuor. nov. testam. q. 42. Boda in cap. 8. Al. & inter Theologos D. Thomas 3. p. 2. q. 73. ar. 11. vbi eius expolitor, praeterit Suarez disp. 36. sess. 1. Et oppositum huius erroris vbi vbi in Concilio Constantiensi sess. 8. Item error Attmachani lib. 11. de questionibus Armenorum cap. 4.

Ex quibus appertum fit, Sacramentum Confirmationis a presbytero collatum irritum esse. Quare, ut alias dixi, Gregorius XIII. Pontifex Maximus in quadam Synodo suo tempore anno 1578. apud Maronites celebrata, ei, qui Synodo praesidebat, iniunxit, ut qui in illis Regionibus a simplici Sacerdote erant confirmati, si vellent, possent iterum ab Episcopo chrysmati, si tamen scandalum timeretur, non oportere confirmationem reiterari, & si nullum esset Sacramentum, tamen cum non sit de necessitate salutis obstandum, securè praetermittendum. Eamque huius rei Summus Pontifex reddit rationem, quia et si Florentinum Concilium in vniione Armenorum doceret, posse presbyterum ex Papae dispensatione confirmare, quod Ecclesiae Calaritana concessit D. Gregorius lib. 3. regest. epist. 26. hanc tamen Apostolicam dispensationem non legimus Ecclesiae Hierosolymitanæ, cui Maronitae subsunt, collatum esse, idcirco a presbytero chrysmi collatum irritum est.

Neque difficile est rationibus contrarie opinionis respondere. Quod enim spectat consuetudinem, dicendum est, illam vel fuisse ex dispensatione Apostolica, vel si secus dammandam esse, quemadmodum in specie eam damnat Augustinus lib. 9. ep. nov. & vult. testam. q. 42. vbi grauitur queritur de corrupta Egyptiorum, & Alexandrinorum consuetudine, quorum Sacerdotes ausdebant confirmationis Sacramentum administrare, ac idem Innocentius 3. in d. cap. quante, & de consecr. vbi aduertitur, quod si Sacramentum sine periculo ex necessitate, quae legem non habet, omittitur, qualem ab his, quibus illud conferre non licet ex temeritate, quae legem damnatur, non sine graui periculo inuenerit conseruatur, cum vmbra quaedam ostendatur in opere, veritas autem non subest in effectu.

Ad testimonium Scripturae quod attinet. In priori non est legendum presbyteri, sed presbytri, vnde illa particula non designat ministrum, sed modum, seu speciem illius manus impositionis, quae non fuit Sacramentum Confirmationis, sed Ordinis. Io posteriori non est etiam sermo de Confirmatione, sed de manus impositione curatiui, ut patet ex contextu iuxta illud, super agrum manus imponere, & bene habebunt. Ad Concilium Tolosanum dicendum est, ibi non esse sermone de vniione chrysmati in frontibus, sed de ceremoniali vniione, quae in vertice fit in baptismo solemnij, nam vbi ibi dicitur, & confirmat optimè Leo Papa ep. 86. & Damasus Papa ep. 1. olim nihil presbytero agere licebat absque licentia Episcopi, atque eam fuisse vniionem ceremoniam, tradit etiam Damasus in vii. Synodis, Hugo Victorinus lib. 2. de Sacram. p. 7. cap. 2. & Innocentius I. Epist. 14. 3. Vnde ad decretum Concilij Arausiaci dicendum est, non posse intelligi de hoc Sacramento, sed de reconciliatione solemnij, quia olim ad Ecclesiae gremium recipiebant heretici. Ad eundem modum intelligi potest decretum Innocentij I. quoniam in eo nulla fit mentio chrysmatis, neque vniionis, sed tantum configurationis, & manus impositionis, quae sine dubio non erat Sacramentum confirmationis, hoc enim nonquam applicatum fuit enegmentum in remedium, sed carmonia aliqua, quae soli Episcopi vebantur ad expellendos demones, presbyteri autem solum ex licentia Episcopi. Denique ad eundem tempore, & c. Presbyteri, non quidem ex Martino I. desumptos, sed à Martino Bracharensi Episcopo, reddè idem Sotus responderè, illos non

non esse intelligendos de Sacramento Confirmationis, sed de caeremoniali vinctione in verberis, quae olim etiam erat prohibita presbyteris, praesente Antistite, ut ostensum, praesertim ex Leone Papa 9. 86. Ad Ambrosium, & Ignarium respondetur. Hic aperte loquitur de Episcopo. Sic enim ait: *Nihil sine Episcopi facere, sacerdos eius sufficit.* Ille quasi per Antonianum Episcopum Sacerdotem vocat, est enim reuera Sacerdos, & Sacerdotum Princeps, nec ait Spiritum Sanctum dari ad invocationem cuiuslibet Sacerdotis, sed simpliciter, ac indefinitè ad invocationem Sacerdotis, scilicet principalis, praecipualis, qualis est Episcopus, &c. Itaque observandum in hoc Concilio Tridentinum lococitato, quod Gtzei suscipere teneatur, ut alibi dictum à nobis est. Vnde satis esse censio respondere huic dubio simpliciter, *obstare S. Concilium Tridentinum.*

CONSULTATIO LXXIX.

An expediat ad declarationem Instructionis super celebratione matrimoniorum decernere, quod Episcopi, qui habent amplas dioceses, teneantur deputare Parochum, seu Vicarium foraneum pro diocesis habitantibus ultra duas dietas à Curia Episcopalis, & matrimonium contrahere volentibus ad hoc, ut ij coram suo Parocho, aut Vicario foraneo suum statum liberum probare valeant absque maiori dispendio accedendi ad Curiam Episcopalem pro eodem effectu?

Afferendum videtur. Sic enim prospiceretur ne dum incommo ditatum matrimonium contrahere volentium, cum hoc modo protulissetur, ne per longum iter testes ad probandum eorum statum liberum evocarent prohibente 1.3. testis ff. de testibus, sed etiam sumptibus, cum eorum productio sumptibus producendis fieri debeat per text. in l. Quoniam libera, C. de testib. & in l. 1. c. 5. Si quid autem, in fin. C. de appell. & in cap. Statutum, §. proferendo, §. 1. Super de rescript. in 6. utrobique Glossa. Est enim regula, eum sumptus praestare teneri, cuius gratia actus celebratur, l. sed testis, §. ad exhib. Praesertim quod extra locum habitationis peregrè evocantur, unde viaticum necessarium, nulla habita ratione, vel deductione sumptuum, quos alius domi faciente, producent suppeditare teneatur per text. in d. §. proferendo, & §. Super, & alios ibidem. Quod nisi fecerit, testes etiam citati comparere non teneantur, d. §. proferendo, ubi Glossa notabilis, dicens producentem sumptus, & expensas abitionis, morae, stationis, & reditus apud Iudicem deponere debere. Id quod Anchac. ibid. n. 3. & in d. §. Super n. 3. quoque annotavit. Ac praesertim quia non solum contrahentes, sed etiam ipsi testes sapientius mercenarii sunt, qui ex operis diurnis se, uxorem, & liberos alentes peregrè evocantur, quo in casu praeter expensas etiam harum operarum, & diurnae mercedis ratio haberi debet. Nam et si testimonium testis non debeat esse lucro, & emolumento, attamen operatum Intermissio ob utilitatem alterius, non debet etiam esse fraudi, & nocumen per text. in l. Iulianus, §. Idem Julianus, & in l. praeterea, §. de re vend. ne ex officio suo dampnum inique pariat, quod fieri non debet, l. si servus communis, §. quod verò, §. de fur. cum vulgo alij. Habere summam rationem, quia haui modum operis diurni, quasi in fructu sunt, ergo mercedi considerari debent per l. ornatus, §. ff. de usur. l. in hominibus, §. de oper. servor. ubi dicitur, in hominis usufructu operis sunt, & ob operis mercedem, l. fructus, §. eodem tit.

Quare Concilium Trid. sess. 24. c. 9. de resor. matr. id integrum Parochis reliquit, solumque praecipit, ne vagorum matrimonij inretineant, nisi prius diligentem inquisitionem fecerit, & te ad Ordinarium delatum, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint. Cumque Vicarius Hydruntinus mandaverit per totam diocesim

Parochis, ne solemnizarent matrimonium sine eius licentia, S. Congregatio Concilij celsè scripta sub die 26. Iunii 1590. reuocandum esse tale praecceptum, & testrindendum ad casum, quando contrahentes sunt exteri, vel detegunt impedimentum. Id, quod etiam sepè declaravit S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus, nonne parum in Testina 7. Augusti 1606. & 20. Decembris 1629. Ut peninde sapè ex iusta causa Sedes Apostolica committit causas ipsas matrimoniales inferioribus Episcopis, ut haberet ex cap. propius de probat. & cap. ex interdicto in integr. rest. & cap. 1. v. sit. non committit. & aduertunt Cotar. de spons. p. 2. c. 2. §. 1. n. 1. ac intra quidem eandem diocesim, nisi Pontifici aliter visum fuerit.

Quibus ex causis distinctis locis olim factum est, ut singuli serè cuiusque loci incolae, suos haberent pueri consuetores, & Iudices, & non opus fuerit aliò ad iustitiae remedium recurrere, quod maximo est in Republica beneficio tribuendum, dandaque est opera his, qui gubernacula tenent, ne leges bonae tantum constituunt, sed & ut secundum leges vivatur, quod faciliè consequatur, constituitur per singulas Civitates, & Oppida domesticis Iudicibus. Sicut Iosaphat Rex Iuda laudatur ex bonis operibus 2. Paralip. c. 19. & quod constituit Iudices Terrae in candidis Civitatibus Iuda munitis, per singula loca, & in Hierusalem constituit Levitas, & Sacerdotes, & principes familiarum ex Israel, ut iudicium, & causam Dominici iudicarent habitatoribus eius. Et ne confusio esset in concursu iurisdictionum, distincti singulis Iudicibus causas propria, de quibus cognoscerent. Sic & Iuris periti per Regem, Imperatorumque constitutiones responderunt, territoria singulis Iudicibus commissa, nec extra lites dicere possent, l. §. ff. de iurisd. omni. Ind. papillus, §. territorium, §. ff. de verb. signifi. & Dionysius Papa singulis presbyteris eos fines parochiarum, & terminos praescripti in can. Ecclesias 1.3. q. 1. Effecerunt autem Principes, & Legistatores, ne alicubi esset penuria lites discutendi, & plures illud modis quolibet aliquod forum, seu iudicium sortiri voluerunt, vel ratione domiciliij, vel ratione contractus, vel delicti, vel rei controuersae, ne iniustitia, aut calumnia, aut impunitas daretur occasio, & omnibus patissimis, & oblati remedijs quieti societati humanae, & Reipublicae teneretur, praetium pauperum hominum, qui minus etiam ex penis exhaustiunt superbia, & auaritia eorum, qui Curijs Episcopalibus praesunt. Vnde cum Episcopus de iure habeat pro loco procedendi, & tribunali totam diocesim cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. in 6. debet per commoditate sui populi deputare Parochos, vel Vicarios foraneos quod statim liberum probandum eorum, qui matrimonia contrahere voluerint, per textum in l. Si locus, §. ff. de iudic. & in l. cum post sententiam, C. de appell. cum ibi & contrahentes ipsi, ac testes sint magis cogniti, quam in Curia Episcopali ultra duas dietas distante. Quo casu Episcopus non potest trahere, ne suos quidem Capitulares ad Curiam suam, sed debere illis deputare Iudicem ex totius tenet Abb. in cap. Sani in fin. de for. comp. Anchac. Felin. & alij, quos adduxit Rota in Calisten. iurisdictionis eorum Rembodo.

At verò contrariam partem de iure videtur amplectendam. Nam Episcopus potest exercere iurisdictionem suam in quacunque parte fuit diocesis per text. in cap. Cum Episcopus, de offic. ord. in 6. Gloss. in cap. fin. v. diocesim, de cons. eod. lib. cum alij per Gonzal. ad Reg. §. 2. p. 2. m. 35. Ac proinde non teneatur deputare in diuersis locis suis Officialia; praeterea quando agitur de causa graui, & actua, in quo casu etiam delicto Rota non datur remissoria, sed testes debent accedere ad Curiam, vtriusque eadem Rota. In Tullenij nullitatis matrimonij 18. Martij 1647. coram Ghistico. Hic autem agitur de re graui, quoniam agitur de euitandis polygamij, ac impedimentis matrimoniorum, ex quibus fidei Catholicae, & Reipublicae Christianae grauiusissima damna inferuntur. Et hanc partem abso-

lute sequuta est S. Congregatio S. Officij, quæ semper denegavit facultatem committendi examini testium examinandum in causis matrimonialibus Vicarij foraneis, & inuixit, quod obseruetur ab Ordinarijs Instructio pro ipisdem testibus examinandis, vt videtur in decretis eiusdem S. Congregationis. Cum enim experientia demonstrauit auctoritatem, quæ repetitur in innuendis peritis Parochijs, vel Vicarijs foraneis, præsertim Villarum, & Castellorum, ac detexerit tot polygamias, quæ impedimenta, tutius iudicauit eiusmodi examen omnibus ab ipsis locorum Ordinarijs, vel eorum Vicarijs generalibus, vel alio idoneo Deputato faciendum esse.

5. Non obstat, quod testes euocandi non sunt per longum iter per d. l. 3. ff. de testib. nam id intelligitur, si remerit, & absque necessitate euocarentur, vt in d. l. §. testes in fine habetur.

6. Minus obstat, quod Episcopus debet ius dicere sine incommodo partium more maiorum per text. in l. pen. ff. de inst. & mor. & in l. filius, ff. de iudi. Quia id quoque intelligi debet, vt non iudicet extra territorium suum, vt per Buttig. Bald. & alios in d. l. filius, & melius Host. in sum. tit. de feud. §. apud quem nam. 13.

7. Neque obstat amplitudo diocesis, vt idcirco non possit Episcopus cogere suos subditos ad suam Curiam accedendum à loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vel alium delegare per Anchar. in cap. Nonnulli n. 5. de re script. & in cap. Cuius in princ. de off. deleg. Butt. in cap. Sane in fin. de fora comp. & ibi Ios. Andr. num. 5. & alios. Quia dicta conclusio communiter reprobatur à Doctores, vt per Abb. in d. cap. Sane num. 3. Roc. dec. 297. num. 2. p. 2. d. loc. Et restringitur, vt procedat tantummodo, quando locus valde distat, & causa est modica, Barbat. in d. cap. Nonnulli n. 6. & Felin. de re script. Roc. d. dec. num. 8. Atque etiam de aequitate tantum, vt per Imol. in d. cap. Sane, & Ad ditionem ad Abb. in cap. distans 2. lit. ff. de re script.

8. Denique non obstat incommoditas, & sumptus contrahentium. Quia cum dicta Instructio prouideat comuni bono Reipublicæ, & remedium adhibeat incommodis Religionis Catholice, non est censenda præiudicialis tertio. Quia quod dirigitur in bonum commune, non censetur alicui præiudicare, etiam si aliquid iuris ipsi detrahatur, quia communis utilitas præuat utilitati præferenda est, l. fin. §. communis, de legat. & l. utilitas C. de primil. lib. 12. & l. altius, §. latius, ff. de proc. & can. Scias 17. q. 2. ibi: Plurimorum utilitas vnus utilitatis, vel voluntatis præferenda est. De quo Doctores communiter. Quod ad id verum est, vt publica utilitas sit ratio sufficientis auferendi ius suum priuatis hominibus, vt notat Doctores in cap. Quæ in Ecclesiis, de cons. vbi Felin. num. 27. & Dec. num. 20. Cuius rei ratio est, quod in publica utilitate omnes communicant, & idcirco consensit maior bonum, cum coniunct illud bonum, quod omnes rangit.

9. Et hæc quidem de iure, & iuxta mentem Sac. Congregationis S. Officij. Sed quis de ætate? Et expedire æquissimum puto, cum his tamen limitationibus. Primum, quod non deputetur, nisi Vicarij Foranei, dummodo sit idonei, aliquo alij Officialis, nec ois in Oppidis, siue Terræ in numero commodioribus, non autem Curati Villarum, qui, vt plurimum, sunt imperitissimi. Secundum, quod non recipiat examen, nisi pro matrimonijs diocesano, non autem vagorum, neque exterorum. Tertium, quod examen huiusmodi pro ijs, qui vel Romæ, vel alibi commorantur, transmittant ad Curiam Episcopalem, vt fiat attestatio sigillo, & subscriptione Episcopali munita, pro faciliiori postea recognitione eiusdem sigilli, & subscriptionis in casu, quo extrà diocesum producat.

1. Armenis, quibus est indultum celebrare Officia diuina ritu Armeno, licet commorentur in Oppido Latino, an sit permittendum, vt etiam celebrent Pascha, & alia festa mobilia iuxta ritum Armenum, hoc est, secundum antiquam calculationem, seruari solent ante correctionem Calendarij?

Episcopus ad sedandum tumultum permittit Armenis, vt Dominica albi Albis, in qua cadebat Pascha iuxta ritum antiquum celebrarent Missam solemnem de Resurrectione publicè, reliqua verò signa lætitiæ priuatum.

2. An Sacerdos Armenus in Diocesi Latina possit in Missa dicere orationem pro Patriarcha Armeno, licet dictus Patriarcha sit Schismaticus?

3. An Armeni degentes in Diocesi Latina possint ieiunare iuxta ritum Armenum?

4. An Armeni Catholici, reuersi in patriam, non valentes habere Sacerdotes Catholicos, & abstinere à communione absque scandalo, possint comitari Sacerdotibus Armenis Schismaticis, qui non sunt nominati excommunicati?

Ad 1. Licet aliquando tolerandi sint ritus aliquarum nationum, etiam ab Ecclesia Romana dulciantur, dummodo in alijs catholicis sapiant, vt docent Patres, quos alibi adduximus. Vt prouide Sac. Congregatio Inquisitionis 23. Septembris 1599. censuerit, Calendarium Gregorianum, vbi non est vlt receptum, possint Religiosi Ordinis Minorum obseruare rectitate officii iuxta formam Calendarij antiqui, & 24. Ianuarij 1602, ac 26. Septembris 1619. censuit, quod Calendario veteri vtiatur de licentia Sanctissimi latini diocesis Tini, & Miconis ad euitandam confusionem cum ijs, qui sunt ritus graeci. Item cum Christianis partium Hungaricæ in Episcopatu quinq. Ecclesiarum, subditis Turcæ conuenerit, vt veteri Calendario vtiatur, vt sub 18. Iulij 1613, & 14. Decembris 1616. ac dictum, quod Calendarium Gregorianum debeat etiam seruari Constantinopolis, si potest, sin minus vtiatur antiquo, vt 27. Septembris 1607. & 14. Ianuarij 1610. & alibi Calendarium vetus fuerit permittum per modum conuentione mulieribus latinis degentibus Constantinopoli, & nuptijs Graecis, sicut etiam paucis alijs degentibus in quadam Ciuitate, vbi reliqui Christiani sunt Graeci, vt sit conuentione cum alijs in celebratione festorum, vt 30. Iulij 1616.

Nihilominus in hoc casu permitti non potest, neque sine scandalo dissimulari, quod Armeni, siue alij Orientales in locis latinis vtiatur Calendario veteri, quia necesse est eos in celebratione Paschæ plurimum à Catholica Ecclesia discrepare, nisi noui Calendarij ratio suscipiatur. Quam ob causam Graeci Insuper Melice coacti fuerunt ad obseruationem Calendarij Gregoriani, ac scripserunt Inquisitioni, vt quoad abusus Graecorum prædictorum relinqueret cognitionem Ordinarij, nec contra ipsos proprijs procedat, sed tantum si aliquid contra fidem faciant, vt 25. Augusti 1599.

Ad 2. Negatiue. Quia Schismatici sunt excommunicati, & ipsorum excommunicatio maior cap. 1. & 2. de heret. & ipsorum excommunicatio quoniam in nouatur in Bulla Cæsar. can. 1. & 2. & prouide vtget prohibitio de non orando publicè pro Schismaticis, cum neque per charitatem, neque per fidem, quæ est radicale vinculum, coniungatur in corpore mystico Ecclesie, sed sunt membra omnino separata, & idcirco non possunt cõcretis communicare in iohibus capitis, nec participare in thesauro

matrimonium contractum à Clerico post Sacrum Ordinem irritum esse. Quidquid sit, prædictos Canones vius, & consuetudo, etiam apud Græcos servata, sic interpretatur, nempe Clericos post Sacros Ordines à contrahendis nuptijs prohiberi, quod si contraxerint, esse eos ab uxoribus, quas duxerint, penitus separandos. Matrimonium igitur post Sacros Ordines initum etiam apud Græcos non valet Ecclesiastica constitutione, ut ait Glof. in c. Si quis cum ad fin. d. 28. & Roel. v. impedimentum t. c. ubi citat Director, & Glof. in d. Can. Diacum d. 28. cuius hæc sunt verba: Ad intelligentiam bonum caputalem notabis, quod in Orientali Ecclesia, & Occidentali licet contrahatur in minoribus Ordinibus, ut 23. dist. c. Si quis eorum, & c. leiores, & c. placuit; sed constituti in superiori ordine, nec apud nos, nec apud Græcos possunt contrahere, nec poterant tempore Apostolorum, & sic contrahant non est matrimonium, & hoc patet ex sexta Synodo, qua in Oriente fuit celebrata, & regulam statuit eis, ut 32. d. c. Si quis eorum, 31. d. c. Nicæna, & 84. d. c. cum in præterito. In hoc autem est differentia inter eos, & nos; ipsi enim sine fine coniugati, sine non, promouentur ad Sacros Ordines, non promissa continentia, ut 31. d. c. quoniam; sed occidentales nunquam promouentur, nisi continentia promissa, ut supra d. c. nullum, & c. ad fin. d. 28. A tempore autem Syriac, & Innocenti non licet Occidentalibus ad Diaconatum, vel supra promoveri, nisi promissa continentia, ut 32. d. c. propoli, & c. plurimus, sed Subsacramenti usque ad tempus Gregorius licuit, ut 31. d. c. ante trimum Orientales erga licite utuntur matrimonio contrahendo ante Sacros Ordines, postea in Sacris Ordinibus contrahere non licet, ut 31. d. c. quoniam, & cap. aliter, & c. xix. de Cler. coniug. cap. cum olim, sed post receptum Sacrum Ordinem non possunt contrahere, ut ibi dicitur. Hæc tamen Glossa. Vnde, licet in his canonibus id non exprimitur, tamen videtur servatum à tempore Apostolorum, quod indicat Christi ordinario nem ex regula D. Augustini lib. 4. de baptis. cap. 24. Si quidem ea solam est differentia inter Græcos, & Latinos in Sacris Ordinibus constitutos, quod illi possunt post coniugium ad Sacros Ordines ascendere, & vti matrimonium ante contractum, quod Latinis est interdixit, ut, conflat ex cap. olim, de Cler. coniug. & c. De Syracusana 28. d. Ergo non possunt post Ordines Sacros matrimonium inire.

3 Neque refragatur Arcudius, & ex eo Pontius de mat. rum. lib. 7. cap. 27. n. 2. dicens in nullo canone expressum esse, quod eiusmodi coniugia sint irrita. Tum quia copias, quem habuit Arcudius scribendi librum de concordia Occidentalis, & Orientalis Ecclesie in sepe tractamento totius operis, qui est ad remouendos, quantum fieri possit, novas occasiones schismaticas; proinde non est relictus ad hoc tantum, ut innotuerent Græci, quos certe si solos innotuere voluisset, non latine, sed græce scripsisset. Tum quia id pugnat cum antiquissima Ecclesie Orientalis consuetudine, acque vfu. Tum etiam quia licet per verba legis simpliciter prohibentis non irritetur contractus, quomodo sit absoluta, & ex causa perpetua, & directè feratur in personam, attamen secus est, quando ex effectibus, vel ex vfu, & traditione sic interpretari legem, ut in hoc casu, irritatio colligatur. Quod constat exemplo de impedimento consanguinitatis. Nam in cap. Non mor, de consang. & affin. aperte suspoditur, matrimonium habens tale impedimentum esse dirimendum, & in c. Contrahentes 35. q. 3. cum similibus dicitur, sic contentales esse separandos; quod est signum nullitatis. At ohiominus reperi canonem, qui id exprimit, inferius ostenditur.

4 Minus refragatur quæ tradit Verriell. de Apostol. mission. tit. 4. q. 93. ad c. 13. §. 29. n. 166. cum binis seq. Non primum de privilegio dispensationis. Tum quia id non constat. Tum quia id arguit nullitatem matrimoniorum. Ad quod enim dispensatio, nisi matrimonium esset irritum? Vnde non mirum, si idem Auctor tit. 17. q. 300. id reuocatum esse tandem fassus sit. Neque in Constit. Innocentij IV. §. 7. id concessum legitur. Porro in opere T. m. p. 111.

multa cõsuetata esse, quæ minimè sunt authentica, viri docti adnotarunt. Neque secundum ex Pontio loc. cit. Nam fuisse quoque irrita hæc matrimonia ante Innocentium Secundum constat ex c. Plurimè 27. q. 1. ubi sic statuitur: Plurimè continentia, & Desplacuit mundum in Ecclesiasticis personis, & sacri ordinibus dilatare, statumque quatenus Episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi, & c. quoniam transgrediantur preceptum uxores sibi copulare premissum, separantur. Huiusmodi namque copulationem, quam contra Ecclesiasticam regulam constat esse contrariam, matrimonium non esse confirmum. Duas enim hic Canon habet partes. In prima præcipit, ut tales uxores sibi copulantes omnino ab eis separantur. Quod si hoc fuisset nimis graue, & improprietarium, in talia matrimonia valida essent. Deinde in alia parte iam expressè declarat, matrimonia illa fuisse irrita. Vbi observandum est, hoc secundum non statuere, nec decernere, nec definire, sicut dixerat in prima parte canonis; sed cõfirmum, quasi declarando talem esse regulam Ecclesiasticam, iam ante ipsum Innocentium circa hoc statutam, ut matrimonium contra illam nullum cõfirmum fuerit. Igitur constare videtur, hoc ius fuisse antiquis Innocentio, cui iuri conforme est illud Calixti Secundi in c. presbyteri d. 27. ubi simili modo loquens, pro fert hæc verba: matrimonia à presbyteris, diaconis, subdiaconis, & monachis dissimili, & eiusmodi personis ad prebendam redigi debere iuxta Sacrum Canonem diffinitiones indicamus. Præcipit itaque eiusmodi matrimonium ad diffinij, ubi etiam Glossa notat, diffinij quoad carnis copulam; quia quod non est, non potest dissolui; patetque id amplius ex Verbo patet Secundo, qui vivebat longè a ore Innocentium. Nam dictus canon presbyteri inuenitur est in Codice Bibliothecæ Vaticanæ in fragmento cuiusdam Cõcilij ab Urbano habiti c. a. in quo Urbanus declarat, non se hoc primum constituisse, sed iuxta antiquos Canones id iudicare. Erat ergo hæc antiquior institutio, ac ius antiquius Innocentio.

Partem non obstat, quod adiciat Verticellus, scilicet Ecclesiam Orientalem non accipere tale post suum schisma leges Ecclesie Occidentalis. Primò quia probatum est hæc legem irritantem eiusmodi coniugia esse antiquiorem Innocentio, & schismate, ac penè dixit antiquiorem Apostolicam. Secundò quia, ut ibi dixi, Ecclesia græca vigore vnionis obligatur recipere leges Apostolicas etiam in his, quæ spectant ad ius humanum, ut constat ex professione fidei Græcorum iussu Gregorij XIII. edita apud eundem Thomam à Iesu lib. 6. pag. 319. ubi inter cæteta & hoc habetur: Insuper professus, ac recipio alia omnia, quæ ex decretis sanctæ carceronie generalis Synodi Tridentinae Sacrosanctæ Romanæ, & Apostolicæ Ecclesie, etiam ultra contenta in superscriptis fidei symbolis professenda, ac recipienda preposui, acque præscripsi, ac sequor, Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesie observationes, & constitutiones firmissime admuto, & amplector. Ex Concilio autem Tridentino sess. 24. can. 9. eiusmodi matrimonia esse irrita definitur. Quare factus esset respondere, quod obstat S. Cõcilium Tridentinum, quod Græci recipere renentur.

Denique non refragatur c. aliter, d. 31. ubi habetur, in Orientali Ecclesia Clericos solet matrimonium copulari; quem canonem sequuntur Caietanus, Sotus, & quidam alij. Nam per matrimonium copulari intelligitur, ut iam matrimonio contracto, ut notant Couar. 4. decret. p. 2. c. 6. §. 3. n. 1. Azor. loc. cit. §. 3. Bellarm. de Cleric. cap. 21. ac profequitur Sanch. vbi supra n. 7. per Glossam communiter ibi receptam. Ea enim carnis copula appellatur matrimonij coniunctio in c. quoniam, & in c. nesci, rad. d. & in c. Agathosa, & in c. priusquam 27. quest. 2.

Quod autem ex canonibus sextæ Synodi, quam Trullanam appellant, pro opposita sententia stabilenda fortè adducitur, nullius est ponderis. Quia non fuit authenticus, neque Ecclesiasticam habens auctoritatem, neque editus fuit à Concilio, sed post illud dissolutum

à quibuscumque Episcopis, quibusque Romanus Pontifex eos approbavit, immo aperte improbat. Sergius illius temporis Pontifex summus, ut scribitur Bida, Paulus Diaconus, Anastasius, Theophanes, & Venerabilis apud Simanch. de *Cathol. hist. tit. 40. num. 38.* Cananus, Sorus, Torrensis, Bagnes, Valerius, Surtius, & Concilium Synodus, admonens quosdam ex his Canonibus esse ab hæreticis corruptos, & falsò tribui sextæ Synodæ, & omnium instar bellam. *lib. 1. de Concil. cap. 7. & de Pontif. cap. 18. ac de Cleric. d. cap. 11. col. 3. vers. ad 3.*

8. Ex ipsi igitur, quæ rectè quimus, in omni ferè Oriente id factum esse constat. Vbi, quod continentia ista non sit tam accuratè servata, contra primæ Ecclesiæ consuetudinem, & contra Canones id factum Epiphanius, vixit illiustribus Græcorum Patribus in hunc modum ostendit *lib. a. tom. 1. barf. 59. Reuer.* inquit, non suscepit Sancta Dei prædicatione post Christi adventum eos, qui à nuptijs mortua solum vivere, secundum nuptijs consensu sunt, propter excellentem Sacramenti honorem, ac dignitatem. & hac cetero Sancta Dei Ecclesia cum sinceritate observat. Sed & adhuc videntur, & liberè agnoscunt, omnes uxoris uxorem non suscepit, sed cum, quæ ab una coniungitur, aut in viduitate vivit, Diaconum, & Presbyterum, & Episcopum, & Hypodiam, maculam vbi fuerit sunt canones Ecclesiastici. At dices mihi, omnino in quibusdam locis adhuc liberos genere & Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiam. At hoc non est iuxta canonem, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elapsus, & propter multitudinem, cum non invenitur ministerium, Nam quod decentius est, id semper Ecclesia per Spiritum Sanctum bene disposita videns, statim apparet, ut cultus divini indistincti persisterent, & spirituales necessitates cum omni benivolentia pergerentur. Hæc, & alia in hanc sensum Epiphanius, qui & videndus *lib. 3. in compend. doctr. fid. Carb. Iano Coenagario interprete.* A quo non differunt Africani Patres, qui tradunt & Apostolos docuisse, & antiquitatem id servasse.

9. Quod igitur ad Subdiaconos attinet ex D. Gregorii epistolâ non patet, quod præter Romanam Ecclesiam, & alias qualidam reliquæ Ecclesiæ etiam occidentales vsum vxorum Subdiaconis permitterent. D. Gregorius enim *lib. 3. ep. 34.* testatur duxerat in Sicilia hanc consuetudinem viguisse. Cùm vero eam consuetudinem in alijs Ecclesijs fuisse non meminerit, potius ex Gregorio constat, omnes alias Ecclesias cum Romana vxorum vsum Subdiaconis interdixisse. Eam vero consuetudinem Pelagius Gregorii Dilectior decreto in Siciliam misso abstergerat, quo Subdiaconis vxoris indichetur, ut vnum ex duobus eligerent, videlicet aut à suis vxoribus abstinere, aut ceterè nulla ratione ministrare præsumere.

10. Curantem Gregorius post tricenarium Pelagii decretum renovaverit, ea causa fuit, quod æquum minimè videretur, ut qui legitimis coniugis adepti fuerant, antequam ad Subdiaconatum accederent, nec in Ordinis susceptione continentiam ab vxore promitterent, ad eam vilo iure compellerentur, quam Gregorius ipse his verbis explicat, quæ habentur in *d. c. Ant. trionum d. 31. Ante trionum Subdiaconis omnium Ecclesiarum Sicilia prohibuit fuerant, ut more Romane Ecclesiæ nullatenus suis vxoribus miscerent, quod mihi durum, atque incompetentè videtur, ut qui vsum causam continentia non inuenit, neque castitatem ante promissit, compellatur à sua vxore separari, atque per hoc, quod ab eis deterius cadat. Sed quamvis Gregorius hoc Pelagii decretum iussit, non tamen Subdiaconis vsum coniugum permittit, sed quid in futurum observandum esset, posterioribus verbis sancit ita subdens: *Unde videtur mihi, ut à presenti dat Episcopis omnibus datur, ut nullum Subdiaconum facere præsumat, nisi qui se viduorum casti promiserit.* Cuius rei rationem reddit in fine eiusdem canonis his verbis: *quia nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cuius castitas ante susceptionem ministerii fuerit approbata.**

Ex his planè constat, in sula Sicilia ante hæc Gregorii, & Pelagii decreta Subdiaconos coniugatos suis vxoribus licitè fuisse potuisse.

Neque obstat testimonium Gratiani d. 31. ita assertis, *Nondum erat institutum, ut Sacerdotes* (in Subdiaconis, ut interpretatur Gregoriana annoario) *continentiam servarent.* Id enim, ut ibidem eadem Glossa Gregoriana explicat, de Subdiaconis Siciliæ loquitur, de quibus statim Gregorianum decretum profert, Minus obstat Concilium Carthag. 3. cum c. 2. ita statuit, ut habetur c. Episcopus d. 31. Episcopus, presbyteros, & diaconos sua placuit, ut decet Sacris Anagoræ, ac Dei Sacerdotes, necnon & Levites, vel qui Sacramentis divinis inferunt, continentes esse in omnibus. Nam, ut notat Glossa, per illa verba, vel qui Sacramentis divinis inferunt, Subdiaconi indicantur, qui divinis Sacramentis ministrant, can. cum in præterito d. 84. vbi clarius idem Concilium non modo Episcopos, presbyteros, ac diaconos ad castitatem eodem præcepto compellit, sed etiam Subdiaconos his verbis: *Ab omnibus Episcopis etiam esse, omnino placet, ut Episcopi, presbyteri, & diaconi, vel qui Sacramenta continent, pudicitia custodes etiam ab vxoribus abstineant.* Quapropter minimè credendum est Concilium Carthag. 5. retulisse d. 32. in c. placuit, & d. 84. in c. Cum de quorundam, à priori dilerepare, quamvis de Subdiaconis nullam mentionem faciat. Atque inde cum Zacharias Papa in cap. 11. responsum ad Pipinum, quod ad Clericorum continentiam spectat, Carthaginensis Concilij decreta servanda statuit, Subdiaconorum continentiam, quæ ex 2. Concilio Carthag. ipsis indicta est, procul dubio approbat. Idem sentit & Siciliæ ep. 1. c. 7. & præclarissimè ante Gregorium duobus integris sæculis Concilium Elberinum c. 23. statumque habemus à Leone 1. ep. 81. ad Auastianum c. 3. & 4. & habetur d. 34. car. omnium, ibi: *Ad exhibendam perfecte continentia potestatem, ut Subdiaconis quidem continentiam carnale conceditur, ut & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permanent singulares.* Idem confirmatur ex Concilio Toletano 2. c. 1. & d. 89. car. de 91 d. 31. c. ita continentia d. 32. can. Eos, qui ex Urbano II. & d. 27. can. presbyteris, ex Calisto II. ex Concilio Aurelianensi 3. c. 1. Gerudensi c. 6. Hæc autem omnia Concilia, & Patres Gregoriani præcesserunt, qui vivebat anno 606. atque adeo ante (ichisma Græcorum, quod contingit anno salutaris 858. Quibus addere lubet Iustinianum, qui iuxta Sacrorum Conciliorum decreta idem quoque Subdiaconis observandum præcepit *lib. 1. c. 11. d. Episcop. & Cler. n. 45. in Nomocan. tit. 9. cap. 29. absent. col. 1. Quoniam, episcopi, tit. 6. c. 1. novel. 113. d. episc. & Cler. c. 14.* cuius verba inferius dabam.

Quamobrem nihil aut prius Pontificum, & Conciliorum decretis, antea antiquissimo vñi in Roma, Ecclesiæ recepto officere potuit, quod Alexander III. in Concilio Later. p. 18. c. 4. 13. & 14. tolerandum censuerit, quodam Subdiaconos matrimonij contraxerit. Id enim tunc ad maiora scandala eandem erga quosdam tantummodo tolerari iussit, quorum incontinentia ex continenti lege potius, à peiora rueret, quàm à malis refractari potuisset. Non tamen Scripseri Aduersario ita colligendum fuit, tolerasse Ecclesiam in noua lege non solum apud Græcos, fed etiam apud Latinos vique ad tempora Alexandri III. quod Sacerdotes matrimonium contrahant. Quod aperte cum antiquissimis canonibus pugnat, ut prospèdum est ex Concilio Carthag. ex Concilio Tolet. 2. ex Leonis epistolâ, & ex Gregorii decreto, quod non nisi Romanæ Ecclesiæ, aut Provincie, sed etiam Siciliæ, ac Vicinarum Provinciarum, in quibus ritus græco antiquitus vivebatur, ut idem Scripseri asserit ex iudiciis à se Authoribus, necnon vniuersali Ecclesiæ præscriptum fuit, Neque Alexander de Sacerdotibus ibi loquitur, ut pet-

perpetram idem Scripserat ait, sed de Subdiaconis tantum. Præterea quæ hæc consequentia est? Toletatum est, non permittitur quibusdam Subdiaconis nuptias contrahere. Ergo Subdiaconi omnes, vel Sacerdotes post susceptum Subdiaconatum, vel Sacerdotium matrimonium iungere consueverunt. Illud enim perinde, est ac si dicens, quidam Episcopi schismatici, ac hæretici fuerit. Igitur omnes Episcopi schismatici, ac hæretici esse soliti fuerunt.

- 14 Ex quo id quoque falsum evincimus, quod idem aliter cibulum Subdiaconis nulla esse lege Ecclesiastica præceptum extra Romanam Ecclesiam, aut Provincia, cum oppositum omnino probatum fuit. Pontificum enim decreta, nisi aliter in ijs significetur, vniuersalem Ecclesiam alligant.

- 15 Veniamus ad Diaconatum. Diaconus ex Ancyranæ Synodo, quæ fuit Orientalis, c. 10. alijs 9. olim vocatus fuisse, & suis vxoribus vt possit, aliqui dicunt, diuino in sua ipsorum ordinatione se continere, nolite professi fuisse. Canon hic ita legitur d. 38. c. Diaconi: *Diaconi quicumque cum ordinantur, si in ipsa ordinatione professi sunt dicentes vellet se habere vxores, nec posse se continere, hi si postea ad nuptias venerint, non autem in ministerio, propterea quod his Episcopus licentiam dederit. Quicumque sane tacuerint, & suscepunt manus impositionem, professi continentiam, si postea ad nuptias venerint, a ministerio cessare debent.* At hi magno præ ab huius Concilij sensu aberrant. Nam in primis Martinus Bracatenus in sua cellula, c. 39. alio modo canonem hunc legit, nimirum vt habetur d. 37. ead. Diaconus: *Diaconus qui eligitur, si constitutus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate permanere, hoc non ordinetur. Quod si ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desiderauerit, alienus fit a ministerio, & vacat ei Clero.*

- 16 Quæ sit, vt diuersa illius Canonis lectio diuersum quoque sensum ferat. Quod si priorem lectionem velis legitimam accipiamus, quo tamen sensu canon ille intelligendus sit, explicat Glossa ibidem, nimirum si aliqui in Diaconos nrdinetur, & dicant se nolle, vel non posse continere, Episcopus nihilominus tales ordinet, si postea contra tenent, ac vxore separabunt, sed in ministerio remanebunt, quia videtur, quod Episcopus eis licentiam dederit. Si verò in ordinatione sua tacuerint, quoniam videtur continentiam professi, si postea contradixerint, officio, & beneficio priuabuntur. Quæ explicatio quandoquidem cum reliquis Canonibus, ac præsertim cum Gregoriana Constitutione conspirat, idcirco vniuersa, quæ pro Diaconorum coniugæ hoc Canone Scripserat aduerfariis, atque alij deducunt, facillè prosterntur. Neque enim Canon hic Diaconis aut vxores ducere, aut duæ vxoribus vt permittit, vt ex ipsius verbis perspicuum est, sed potius illos ab vxoribus separare, ac separatim ministerium, ac officium relinquere, quæ ex Eliberitum Concilio, quod ipsum proxime sequutum est, decretum illud desumptum credetur, quo cunctos Sacros ordines ab vxorum contubernio expellit.

- 17 Neque placet, quod dicitur, Concilium Ancyranum Orientali Græcorum præsertim Ecclesiæ fuisse, quandoque postea Græcæ Ecclesiæ à Latina in eodiffenferit, vt testatur Stephanus Papa in c. 10. d. 31. quod in Orientali Ecclesiæ Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi matrimonio copulantur. Id enim ipsi antiquissimis Ecclesiæ temporibus neque inter Græcos vitatum legitur, vt ex perleto Concilio apud Orientales celebratis, ac græcis Patribus non obcurat constat, ac præsertim ex Concilio Neocaesariensi c. 1. qui de non ducenda vxore post Sacerdos Ordinem loquitur. Nicæno I. c. 3. Sexta Synodo c. 6. Epiphano hæresi 59. Chrylotohmo hom. 2. in Ioh. Ioanne Cyprio vit. S. Epiph. c. 38. & alijs.

- 18 Tandem ad Presbyteros conueniemus. Et hos quidem antiquis Ecclesiæ statutis ad continentiam in primis adiungitur, sublatæ eis facultate, ne possint in presbyteratu iam constituti vxores ducere. Ac presbyteri si vxorem duxerint ex Concilio Neocaesariensi decreto c. 1. à

presbyteratu deponendi sunt. Ex quod præter Cuiusmodi Papam apud Gratianum d. 81. c. monachi, siue Clementem ep. a. vt ex apud Iuonem, alij quoque Pontifices, ac Concilia ante Syricum continentiam presbyteris indixerint, facillè ostenditur. Nam in Concilio Nicæno I. quod Syricum præcessit, c. 3. ita decreuit: *Omnibus modis interdixit S. Synodus neque Episcopo, neque presbytero, neque diacono neque vili Clericorum omnino licere habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater, aut soror, aut amica, aut amica, vel matertera sit, an non clarissime presbyteris vxoris contubernium prohibetur, cum præterquam matris, fororis, aut amica, matertera omnis illis mulierum conversatio interdicitur.* Concilium quoque Eliberitum Syricum antecessit, quod tamen can. 33. ita statuit: *Placuit in totum prohibere Episcopis, Presbyteris, diaconis, & Subdiaconis, potius in ministerio abstinere se a vxoribus suis, & non generare filios, quod quicumque fecerit, ab omni Clericatus excommunicatur.* Ante Syricum Concilium Aletense a. ita canes: *Assenti ad Sacerdotium aliquis non potest in concubina coniugatus, nisi fuerit permissa conversio.* Conuersionem autem appellat ipsum continentie votum.

Idem habet can. 3. Quod Ambrosius quoque Syricio prior lib. I. offic. c. 50. velut communis lege in Ecclesiâ statutum ac obseruatum confirmat. Idipsum & Epiphanius velut inuisibile prædictæ ante Syricum hæresi 59. his verbis: *Hæc ratio S. Dei Ecclesiæ cum sinceritate obseruat, sed & adhibet videretur, & liberis quæ necem vni vxoris virum non suscipit, sed eum, qui se ab vna continet, aut in viduitate vixit Diaconum, & Presbyterum, & Hypodiaconum, maxime ubi sancti Canonis Ecclesiastici. At dices mihi, omnino in quibusdam locis adhuc liberos gignere, & presbyteros, & diaconos, & Hypodiaconos. At hoc non est iuxta Canonem, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus transiit. Vides, quam luculenter Epiphanius inter Patres Græcos sanctitatem, & doctrinam præcipuum, perpetuo Ecclesiæ Canone sancitum fuisse testatur, vt Presbyteri, ac alij Sacris Ordinibus initiati, non solum à vniuersis nuptijs, verum & ab vxoribus, quas ante ordinationem duxerant, se abstinere. Post Syricum Concilium Carthag. a. 23. & habetur d. 84. c. cum in præteritis, ita decreuit: *Cum in præteritis Concilio de continentia, & castitate moderatam tradideret, gradus quatuor constitutione quadam castitatis per consecrationes annexi sunt, Episcopi, inquam, presbyteros, & Diaconos, ita placuit, vt cunctos sacrasanctos Antistes, & Dei Sacerdotes, necnon & Levitas, vel qui Sacramentis diuinis infernum continentem esse in omni bus. Vnde nunquam ab ipsis Apostolorum temporibus in Ecclesiâ visum fuit, vt qui maioribus Ordinibus initiati essent, vxores post susceptum ordinem ducerent. Placuit, inquit, continentem esse in omnibus, non vt vxores tanquam modo post Sacrum Ordinem non ducant, neque vt continentiam coniugalem seruent, neque tandem, vt continentiam tunc solummodo seruent, dum in ministerio versantur, sed in omnibus temporibus, ac vix cuticulis, & omnibus modis continentem sine. Quod aperte colligitur ex Agathensi Concilio c. 9. ubi absolute, & perpetua continentia Presbyteris, & Diaconis coniugatis indicta fuit, quæ deinde à Concilio Turonensi c. 1. & 2. & Turonensi II. c. 20. à Toletano II. c. 1. Aurelianensi III. c. 7. Toletano IV. c. 5. Antiodorensi c. 21. Aquilgranensi c. 6. Vnoratiensi c. 9. Melitano c. 3. necnon à Hieronymo aduersus Iovin. lib. 1. & aduersus Vigilantem sub init. his verbis: *Quid facimus Orientis Ecclesiæ? Quid Aegypti, & Sedes Apostolica? Quænam Virgines Clericis aut continentem, aut si vxores habuerint, mariti esse desistant.* A Leone Ep. 88. ad Anastasium, & ad Rusticum Narbon. Ep. 95. ab Ambrosio off. lib. 1. c. vlt. & Ep. 82. & in I. Tomar. 3. ab Augustino de adult. coniug. c. 20. confirmata est.**

Hinc citra controuersiam esse, nemini in Sacris Ordinibus iam constituto, licere vxorem ducere, siquis ecclesiæ tales suscepit Ordines, etiam inclusio Subdiaconatu, ne-

que in hoc dogmate Græcam Ecclesiam à Latina discrepare hæretici ipsi fatentur, præ cæteris verò M. Ant. de Dominis, cælibatus alioquin infector *lib. 2. de republ. cap. 10. n. 29.* quod nonnullis Synodorum, & Patrum testimonijs ostendit.

- 21 Quare non obstat, quod in Ecclesia nostra occidentali expressæ leges, & sanctæ toties multiplicatæ habentur, continentiam hanc plenam, & absolutam, vel necessariam iam præcepto factam adferentes. In orientali verò Ecclesia nullum profus in genere, quod quarimus, decretum habetur, nulla lex, nullum edictum, nulla constitutio Ecclesiastica, siue vniuersalis, siue provincialis, siue particularis, sed potius contraria, & penè vniuersalis. Quod falsum ostenditur ex Ancyranis, Neocaesariensis, ac Nicæni Concilij canonibus, & ex Patrum testimonijs paulò ante allatis, quamvis post Trullanum Canonem continentij vsus illibatus paulatim defluerit.

- 22 Nec alicuius momenti sunt quæ obijciuntur ex Synodo Trullana. Nam Synodus illa non fuit legitima. Primo quod nec tempus Concilij, nec Episcoporum nomina, qui hanc Synodum celebrantur, in ea Synodo notantur, cum tamen id in omnibus legitimis Concilijs fieri soleat. Secundo, quod ea Synodus à nullo Romano Pontifice hæcenus confirmata, neque ab vilo generali Concilio approbata fuit. Nam Innocentius III. in cap. à multis de et. & quod. & ord. pref. & Adrianus d. 16. c. sextam non hanc, sed sextam Synodum generalem commendat, ut ibi perspicuum est, hæc verò post sextam Synodum annis persequam 24. celebrata fuit, ut scribit Theophanus, Cedreus, & Anastasius, quo fit, ut hi Canones sextæ Synodi esse non poterint; quæ de re Turrianus *lib. 6. de 7. & 8. Synodo.* Tertiò quod Sergius Papa, ut resses fuit Bedæ in *lib. de sex arat.* in Iustiniano, hanc Synodum erratim appellat, & Paulus Diaconus *lib. 4. c. 9. de reb. Roman.* eandem appetit improbat, cum id certum sit ex Concilio Nicæno, nullam Synodum legitimam esse, nisi quæ à Romani Pontificis auctoritate collecta, ac confirmata fuerit. Quartò, quia Humbertus Leonis IX. Legatus apertè testatur, Canones huius Synodi, quam vocat Quinisextæ, falsè omnes à Romana Ecclesia receptos non fuisse, cuius verba sunt hæc, quæ habentur in *annal. Gregoriana d. 16. c. habet: Nā autem miror*, inquit Humbertus, *si Agathinus Papa, & Sancti Patris Sixti à Synodi vestra impetitis deliramenta, & quæ antè corruptis, & sine finis capula ipsi Domino Iesu, & Apostolis eius impetissent.* Id propterea dicit, quod in eo 4. can. Synodus coniugum Clericorum ex Euaangelica, & Apostolica perfectione proficisci autumat. Tum pergit: *Vnde nos sanctæ sextæ Synodum ad destruendam heresim Græcorum Monachellitarum, non autem ad tradendum Romanis novas constitutiones congregatam, capitula, quoniam sub eius auctoritate apponitur, omnino refutamus, quia prima, & Apostolica Sedes nec aliquando ea accepit, nec obferat habemus.* Idem confirmat etiam Anastas. Bibliothecarius in prefat. in 7. Synod. ad Iuan. 8. Denique quicquid de alijs huius Synodi canonibus sentiendum sit, id certum est, Canonem illum ab Adversario citatum à tota Ecclesia reprobatum esse.

- 23 Id quidem non negamus, tunc primum orientis Ecclesiam quam plurimas Romanis legibus refractarias Clericorum coniugia coeleste capisse, & paulatim schismate in alijs quoque huius dogmatisibus ingrauescente, Græcos à Romana Ecclesia recessisse. Id tamen quam proptèr illi celsiter, iam pridem agnoscunt, eum rous ferè orientis Ecclesias, vel extinctas, vel misera feruente depreffas nobilium gerant. At neque illud inficior, Græcos Sacerdotes nunc quoque licitè duci vxoribus ante ordines susceptos posse fuisse; quandoquidem paterna Romanorum Pontificum pietas, ac benignitas ad illis propter suam ipsorum duritiam priuilegijs conuexit, quod prius omnibus Concilijs, ac perpetuo Ecclesie vili illis interdictum fuerat. Ex hoc tantum conuenit, quæ ab Adversario adducuntur. Quare nec legitimum, neque tolerandum ibi in factis viris matrimonium vilo modo censendum

est, vbi Romanus Pontifex reclamatur, & ecclesiastica cælibatus lex nulla temporaria, aut consuetudinis præfcriptione collapsa imperium obtinet. Quod sane à Græcis Ecclesie Romanæ vniuersis omnino observari debet; quia cum sint Romano Pontifici subiecti, legem cælibatus abique illius consensu abrogare nequeunt.

Haud maiorem fidem in eo Canone Trullano, exponendo meretur Balsamon, qui licet vir ceterè doctus, eum tamen non moror, vel quia odio magis, quam veritate contra Romanam Ecclesiam pugnat, vel quia pro agenda sua dignitate in Græcos figere, ac refrigerolus sit; quia tamen in re Iustinus Angelus, Græcus Imperator egregie eorum delusit, hanc rem apud Nicetam in *ssacio pag. 301.* Socrates verò, & Sozomenus suspicte admodum fidei auctores habentur à Baronio *rem. 4. an. 391. n. 19.* Vnde tota hæc res ab ijs pendere non debet, quandoquidem Socrates Nouatianus videtur ex Nicephoro *lib. 6. c. 37. & lib. 9. c. 13.* Sozomenus Theodoros Mopnuthensem, à quinta Synodo damnatum magnis laudibus exultit, & in multis verum non scriptis arguitur ex Gregorio I. *lib. 6. ep. 31.* Vnde Patres tum Græcos, tum Latinos à nobis adductos potius audire debemus, quam in commenticiis idum Græcorum Canonem, cuiusque interpretes, qui non est edicus, quo tempore reliqui, quos dicimus sextæ in Trullo Synodi Canones, sed ab impuris hominibus longè post adiectas, & interpretatione donatas. Constantissimum itaque cunctis est, ait Sotus de *lib. 7. c. iur. lib. 7. q. 6. ar. 2.* statim ab Ecclesie incunabulis coniungatur quidem ad Sacerdotium admittit, Sacerdotes verò à ducendis vxoribus fuisse cohibitos.

Pariter neque verum est, quod dicitur votum non esse ordinibus Sacris annexum, & sanctæ vocum irritans matrimonium; quia perne, quas Ecclesijs statuit, qui in Clero cælibatum non tuerentur, sed post Ordines vxores duxerint, sunt penæ duntaxat aut depositionis à ministerio, aut ad summum excommunicationis, neque in tota antiquitate est reperire vllum ante Conciliorum, aut Patrum dictum, quo matrimonium hæc irrita, & nulla declaretur. Peccatum quidem agnoscunt, sed matrimonium relinquunt. Quod est fundamentum totius machine Adversariorum.

Quoniam et si vel solum æcumenicum Trid. Concilium, quod recipere Græci vniti tementur, in vtilis diximus, ad amplissimum huius rei confirmationem sufficere debet, quod ita flamm *sess. 24. can. 9.* *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos posse matrimonium contrahere, contrariumque vniuersam esse, non vbi ante lege Ecclesiastica, vel vito, & anali: maste; ut tamen ut nos Conciliorum, & Canonum antiquorum penuria minimè laborare dignoscatur, audiamus quid de Clericorum coniugijs decernat Concilium in Toletanum 8. c. 5. Peruenit, inquit, ad totum Concilij Sacrum auditum, quidam Sacerdotes, ac ministri obijcientes maiorem, ac veterem consuetudinem, aut vxoriam, aut quæ unicuique formamur in omni seculi, & exaceratis contagione turpi. Et cum hoc verissime reperire potuerint, omnes placita cantone taliter distringunt, ut nunquam ulterius tam abominanda immittant. Mulieres verò, seu liberæ, seu ancillæ hoc illis tempore sine fuit, & in amodo separantur, aut venduntur, ut videretur ad consocijs criminis reuertendi omnem habeant aditum denegatum. Quis Clericorum matrimonium valida, ac sancta pronunciare audeat, quæ huius Concilij auctoritas immunda societatem, & execrabilem contagionem appellat? Num quis viles Patrum regulas, aut Canones huiusmodi coniugia irritantes minime reperit effari, cūm à Patrum regulis damnati, ac irritari auidet? Denique cum huius Concilij Patres vxores huiusmodi, vel turpi societate Sacerdotibus coniunctas, ab ipsis separari iubent, apertè declarent ea matrimonia, velut fornicaria, nulla, ac inuialida esse.*

Eodem planè modo & Concilium Toletanum 9. c. 10. de

de his Clericorum coniugiis loquitur, quæ detestanda & conubia appellat, ac filios ex eo concubitu natos, velut spurios ab omni parentum hereditate excludit declarat. Præterea recentiores Calistum l. d. 27. *con. Presbyteris*, quoniam modò Clericis in Sacro Ordine constitutis matrimonio intercedit, sed etiam contra dicitur, Clementem V. in *Clem. vn. de consang. & affin. & Alex. III. c. 1. a. & 3. qui Cler. vbi vult. matr. contr. pos. de Cler. coniug.* & alios, qui post schisma Græcorum sua ediderunt decreta.

- 28 At neque Ioo Carnotensis, neque Romani Pontifices vquam Clericorum coniugiam, tanquam valida approbant. Iuo enim *ep. a. o.* idcirco Canonici illius matrimonium integrum uanare fecit, quia Canonici ille sacris nondum initiatus fuerat. Vniuersos verò Romanos Pontifices huiusmodi coniugia, velut turpia damna esse hâc, quæ diximus, perspicuum est. Separationem, quam sacris hominibus ab vxoribus indicant, non eò tantum spectabat, vt illud proprium ministerium redire possent, aut ea ipsius loco penitentia cederet, cum prius separatim, deinde poenitentia illis iniungeretur, ac plurimi eam post separationem nunquam ad ministerium reuertentur, vt constat ex Concilio Aurel. s. c. 28. & Aurel. V. c. 4. vbi Clerici post Sacrum ordinem coniugati vique in diem mortis ministerium interdicitur, sed potius, vt huiusmodi coniugia vana profusa, ac turpia ostenderent. Notanda etiam est decessio eiusdem Calisti II. *incan. 8. can. Presbyteris* 27. d. vbi distinctio, an matrimonium talia de facto contracta nulla sint. In quo articulo licet variate videntur leges Græcorum Imperatorum; siquidem Iustinianus aliquando sancit *quod §. neque autem cap. 5. nouel. 6. quomodo episcopus* & alios, quos ducentes vxores in huiusmodi Ordinibus maioribus constitutis ordine quidem priuari, & idcirco, seu laicos effici, attamen non videtur ibi matrimonium irritum facere, vt quidam arbitrantur, sed falsò. Non enim tantum ait *§. ille*, neque etiam *§. sed §. si quia cap. 4. de nup. nouel. 21.* cum prius Sacerdotem sacerdotis quo dicitur vxorem talia Sacros Canones. Quin contra *in §. sanctum eius cap. 45. nouel. 55.* omnem speciem matrimonij adimi Sacerdoti, vel in maioribus ordinibus constituto, idem videtur statueri, in *§. si autem cap. 14. de sanctis Episcop. nouel. 23.* Extat & denique inuetera eius græca Constitutio, in qua matrimonium in his gradibus ordinis prohibuit expressè, declaraque filios ex tali concubitu genitos peiores nefarios, ac incestuosos, Inhabilesque ad quædam accipiendum. Extat nunc illa Constitutio inter leges Codicis Iustiniani. de *Episc. & Cler.* quam integram mox dabimus, & *ant. modum ages eod. tit.* Videndusque Ballamon ad *cap. 9. sexta Synodi in Trullo.*

- 29 Vrgitur omnis luitus rei dubitator tollatur, & Conclaret præclarissimè vniuersi Pontificum, & Conciliorum decreta simul cum Imperatorum edictis in hanc catholicam sententiam conspirare, vt quæcumque Sacrorum hominum coniugia ipso iure nulla, ac meretricia censenda sint, lubet Iustinianum proferte de his coniugijs, ita ex Ecclesiastica, & ciuili lege statuendum lib. 1. *C. tit. 3. de Episc. & Cler. n. 45. Sacris Canonibus*, neque Deo amandissimis presbyteris neque reuerendissimis diaconis, aut subdiaconis nuptias contrahere post huiusmodi ordinationes permittentibus, & sed soli reuerendissimis Presbiteris, & selectioribus concedentibus, *ant. aduersarij omnes*, quosdam despicientes quidam Sacros Canones, potius autem generosius ex quibusdam multis, quibus coniungi secundum Sacros aulem consensum non possunt, *Ep. Sanctum obtinere in illis*, quæ & sacris vbi sunt Canonibus, perinde ac simulabim infernum esse legibus, & omnes istiusmodi homines tam Sacerdotes, quam diacono nuptiis, & quæ etiam dignitate ista, quam habent, nudari. Quomodo enim Sacros Canonibus prohibita sunt talia, sic & secundum nostras leges remissam prohibere. Et præter se prædictum excludi à ministerio parum, ne legimus quidem, & proprius esse, qui ex huiusmodi nuptiis consummationem nuptiarum, aut nati sunt, sed eam, quæ ex talibus feminibus oritur, participare turpitudinem. Tales enim esse disputamus, quales, quæ leges ex incipit, aut

nefarii nuptijs desinunt, ita vt neque naturales, aut nobis, seu ipsi intelligantur, sed prius, & vndeque prohiberi, & successione generum indigni, ac ne donationem ab illis capere possint. Idem edictum refertur in Nomocan. *tit. 9. c. 29.* Ex quibus palam fit ex Ecclesiasticis, ac imperialibus legibus pendere, vt coniugia à Clericis inita oillum veri coniugij nomen, ac rationem habeant, sed potius coactiones, incestus, nefarii concubitus, ac turpes copule censi debeant. Quod si illi contrahendo tantum peccarent, matrimonium tamen integrum maneret, cum filij ita illegitimi esse decernerentur, vt nederum inter naturales, neque inter nobis, aut spurios, quibus aliqua bonorum successio Principum, interdum benigne indulgetur, sed inter eos, qui ex incestibus, aut alio turpissimo coitu natos, quibus non modò successione, verum & donationis spes omnis subtrahitur, tantum deputetur.

Et quamvis, quod irritatio huiusmodi matrimoniorum hic afferuntur ex Imperialibus Constitutionibus, optimè sciam in rebus Ecclesiasticis nullum pondus habere, ad vium tamen Ecclesie græcæ probandum maxime conducunt, eoque præcipue, quod apud Græcos legibus Imperialibus ac auctoritas tributa sit, vt vbi deficiunt Canones, ipse Canonum locum habeant. Quod etiam idem Ballamon affirmat in *Nomocan. Photij vi. s. cap. 28.* his verbis: *Pro nihilo desinitur à Canonibus, debeat sequi leges, & ex similibus similia dicere.*

Votum itaque, & Ecclesiasticam legem in Sacro ordine contineri, quibus Sacri Ecclesie ministri ab incundis nuptijs abstinere aut ex his, quæ hæcenus dicta sunt perspicuum est, & probat Sanchez lib. 7. de *matr. disp. 27. n. 3.* ex his Canonibus. Ex *c. 1. d. 28. Nisi quis fecerit vultum promissum, & c. Diaconis ead. d. ibi: professi continentiam & c. 1. d. 31. ibi: Nisi quis vultum castitatis promiserit, & c. placuit ead. d. ibi: continentia esse in omnibus, ex c. d. 28.* quod est ex Concilio Tol. a. vbi de promotis ad Ordines Sacros dicitur: *Caendum tamen est ut, ne quando sua sponsionis in membris, aut ad terrenas nuptias, aut ad fornicationes vitare concutiantur, & c. c. 2. d. 27.* Si dixerit non posse in castitate permanere, hic non erudiretur, & ex Concilio Cath. a. 12. quod refertur *c. cum in gratia d. 84. Gradus istius consecrationis quadam castitatis per consecrationes amitti sunt. Episcopes, inquam, presbyteri, & Diacones, & c.* Vnde falsissimum est, quod asserit Scriptor Adversarius antiquis temporibus Orientales non consuevisse emittere votum continentie, quod proinde non fuit ab Ecclesia solemniter acceptum, suaque lege firmatum, neque postremis temporibus emitti, vel pro implicite inordinatione emissio reputari, vt per Sanchez loc. allegat, & *disp. seq.* Ex quibus concidit eius fundamentum, quod firmabat, quod seculo voto continentie solemniter ab Ecclesia acceptum, licet ordo per se non dirimat matrimonium subsecutum, cum certum sit, votum huiusmodi continentie seculum non posse ex lege Ecclesiastica, vt decernit Trid. *d. can. 9.*

Ex quibus notandum, quod ex videntibus alijs sunt simpliciter vouentes, de quibus Augustinus relatus, in *c. quidam d. 17. & Theodorus inc. si vir ead. d.* loquuntur, alij sunt quibus post votum benedictio accedit consecrationis, vel propositum religionis, de quibus Hieronymus relatus *inc. Virgines ead. d. Nicol. Pap. relatus inc. quod interrogasti ead. & Calistus II. inc. Presbyteris pariter ead. d.* Et de hoc voto cum benedictione consecrationis scilicet de solemniter, vt explicauit Bonifac. VIII. *inc. vn. de vot. in 6.* intelliguntur Canones superius relati. Vnde Doctores, qui reuertuntur ad Adversarij præsertim D. Bassius illis verbis: *Votum professionem non mouimus*, intelliguntur de votante subsecuto ordine. Quo etiam modo intelligitur Innoc. III. *in sep. cum olim de Cler. coniug.* ad Adversarij inuile adductus, ibi: *Noti igitur attendentes, quod Orientalis Ecclesia votum continentie non admisit, quoniam Orientales in maioribus ordinibus contrahunt, & in superius videntur matrimonium in contrallo.* Vnde patet, quod inter Sacerdotes Latinos, & Græcos illa tantum intercedit differentia, quod illi nullo tempore possunt accipere, & habere

bere uxores, illi vetò ante susceptos Sacros Ordines duntaxat.

- 33 Includitur igitur inordinatione ministrorum voto solemniter continentie ex lege Ecclesiastica, matrimonium. Subsequens est irritum ex Concilio Tolet. l. c. 16. Tribur. c. 23. Tolet. 8. c. 6. Tolet. 4. c. 11. Tironic. 2. c. 16. Tribur. c. 23. ex Syricio Pap. in ep. 1. c. 6. Innoc. l. ep. 2. c. 12. & 13. Gelasio l. ep. 1. c. 22. & 23. Gregorio l. lib. 1. ep. 40. ex recentioribus Alex. III. Carist. III. & Innoc. III. in lit. qu. Clerici, vel nuptes, ex Patribus Cyprian. lib. 1. ep. 11. Basil. in lib. de Virginit. ad med. Ambros. in lib. ad Virginit. l. c. 5. Io. Chrysost. ep. 6. ad Theodor. Hieronym. lib. 1. in Iovin. Idque siue iure diuino ac naturali, vt d. Thom. D. Bonati. Alberto. Richardo. Durando, & Sot. apud Bellarm. de Sacrament. matr. lib. 1. c. 21. v. siue ex Ecclesie decreto, vt idem Bellarm. loc. alleg. & Sanchez locis supra deductis. Atque ita censuit etiam S. Congregatio S. Officii, nimirum huiusmodi matrimonium esse irrita, & nulla sub anno 1631. & 1637. & 1673. & 1677. ex ita, vt penas contra Latinos, qui ordinati in sacris Ordinibus matrimonium cõtrahunt, locum etiam habere contra Græcos in sacris Ordinibus constitutos, si uxorem ducant post susceptos sacros Ordines, vel tentent docere, nempe puniendos esse ab officio S. Inquisitionis tradit Trufimieri lib. 3. g. 12. n. 4. sique seruatum fuisse in S. Officio Meliteni testatur Saleles lib. 6. de mater. Tribunal. p. 2. c. 8. n. 223. Cumque Metropoli. Chioiue præterea matrimonium contracta à Græcis post susceptos ordines Sacros non esse inualida, attenta consuetudine, quæ viget in illis partibus, Sanctissimus die 27. Iunii 1619. mandauit, scribi Nuncio Apostolico, vt dictum Metropoli. moneat, doceatque huiusmodi matrimonium esse irrita.

- 34 Ceterum posse Summum Pontificem in hac re dispensare ex causa certum est, cum id sit ex iure Ecclesiastico. An autem vnam dispensauerit, & quæ causa sufficiat ad dispensandum, diligenter inquirendum est, atque examinandum.

CONSULTATIO LXXXII.

An Constitutio B. Pij V. de non audiendis condemnatis in contumacia, elapso anno à die condemnationis, locum habeat etiam in Tribunali S. Officii? Maxime verò in ijs causis, quæ ad fidem non pertinent?

- 1 Non puto. Nam Pius V. in ea Constitutione, quæ incipit. *Dudum*, data Idib. Septem. Pontificatus sui anno 6. solum declarans literas Pij IV. eadem super re datas, ait in ijs comprehendere contumaces, tam sponte compentes, quam etiam inera tempus sex mensium definitum à Pio IV. & a se prorogatum ad annum. Pius autem IV. in suis literis incip. *Incet Dudum* r. 2. Kal. Iunii anno fii Pontificatus etiam 6. vt patet ex eorum proemio, ex quo habetur causa finalis, & mens dispositio, l. 1. ff. ad Mactem, cum vulgo alijs per Rot. cotam Ludouil. dec. 537. n. 5. declarat, lea, quæ ad salubrem temporali ditionis Apostolicæ Sedis directionem, & pro Camera Apostolicæ indemnitate prudenter ordinata compertit, vt illibata, firmaque perpetuò subsistant, &c. roborare. Ex in alij etiam de eadem re, quæ incipiunt. *Et si cuncta* to. Aprilis 1562. etiam in proemio dictus Pius IV. narrat, le prouidere velle causis criminalibus, seu mixtis, Ficum, & Camera Apostolicam quomodolibet concernentibus, in quibus rei condemnari consingerit, &c. & deinde sub §. 9. Contumaces, vt infra sex menses le constituant, disponit. Vnde cum constet, Pium IV. fuisse contemplatum regimen duntaxat temporale Sedis Apostolicæ, illiusque Camere indemnitate, non solum S. Inquisitionis, prætaxe constitutiones non le extendent ad Officium S. Inquisitionis.

- 2 Confirmatur ex §. 3. d. Constitutionis Pij V. in quo mandatur Alme Vrbis Gubernatori, ceterisque Iudicibus, io temporalibus tamen, eandem constitutionem

seruare in causis criminalibus, seu mixtis, ac alijs Ficum, & Camera Apostolicam, illiusque interesse quomodolibet concernentes. Solum itaque Pontifex considerat commodum temporale, quod in ijs causis Camera Apostolicam spectat, non autem in causis fidei, vel ex illis aliquo modo proueniens, quæ ad S. Inquisitionis Officium pertinere possunt.

Et cum Constitutio Pij V. sit declaratoria literarum Pij IV. quæ duntaxat respicit gubernium temporale, non le extendat ad S. Officium. Quia declaratio non facit aliquid de nouo, sed quod est a lege flatum ostendit. Et proinde declarationem non alterat subiectum, sed addere solum qualitatem demonstrationem, dixerunt Bald. in l. heredes palam §. sed & sineam, ff. qui testam. fac. pof. Imol. ibid. §. si quis, & Arctin. not. 4. & idem non potest alterare substantiam Constitutionis Pij IV. aliquid addendo, aut detrahendo, aut quouis alio modo immutando, sed debet ipsam relinquere in sua natura, & io proprijs terminis, l. esse ius, ff. de hered. inst. & l. nam ex familia, §. si scilicet, ff. de leg. 2. & notant Barr. in l. 1. ver. quæ res testis, C. de deced. Rot. dec. 454. n. 2. p. 1. ver. apud Farinacium.

Hinc ioxta veriorum sententiam, explicantur cap. 4. Cum contumacia de heret. in 6. reus in S. Officio non auditur elapso anno quoad hoc, vt bona recuperet, nisi vel de ius innocentia, vel de ius impedimento constiterit. Auditur verò quoad excusandum crimen, & probandum innocentiam quocumque tempore, etiam ius terminus illi assignatus fuerit elapsus, vt verè docet Glossa communiter recepta in cap. Excommunicamus, §. qui autem, v. condemnatum, de heret. per textum in l. vniuersi, ff. de requir. rei, ibi: In summam sciendum est, nullum temporis præscriptionem à causa defensionis summariæ cum, qui requirendus adnotatus est, eamque tradunt Simanch. de Censib. inst. tit. 2. n. 20. & tit. 14. n. 10. Sanchez in decal. lib. 3. cap. 20. n. 28. Flamin. Carrat. de execut. sentent. contumac. cap. 1. n. 278. Fatinae de heret. q. 185. §. 7. num. 103. ius. & segg. Eymer. p. 3. dicit. rubr. de 13. modo term. p. 115. vbi Pegna qui vivebat tempore Pij V. conf. 49. n. 214. subdens, iniqua edic, & valde iniusta eorum ciuitatum statuta, quibus cauerit, vt certo tempore elapso post latam sententiam in absentia eo contumaciam reus nullatenus audiat, etiam quoad crimen. Hæc enim omnia statuta velut contra naturalem rationem condita, quæ defensionem cuique permittit, delenda penitus sũt.

Quare ne id de d. Constitutione B. Pij V. asseratur, dicendum, eam stricte esse accipiendam, & ita, vt vel non procedat in Tribunali S. Officii, quod videtur sentire Sancia de iudic. lib. 2. cap. 98. n. 34. vel ad summum, quod tantum procedat quoad bona, non autem quoad personam corporalem, idque non in penam heresis, vel alterius delicti, sed in penam contumacie; Nihil tamen minus si causæ huiusmodi fidem non respiciunt remittendæ sunt ad suos Iudices.

CONSULTATIO LXXXIII.

An ministri Camera Apostolica exequi possint manu regia contra debitores Camera conductores bonorum Cameralium, si dicti debitores sint Officiales S. Officii ex illis, qui gaudent priuilegio fori absque exequatur Inquisitionis?

Negatiuè videtur respondendum. Nant huiusmodi conductio non ponit subiectionem in exemplo, atque adeò non dat alteri ius iudicium. Quia qui accipit talem conductioem, censetur illam accipere citra præiudicium exemptionis. Hinc Ecclesiastici non possunt trahi ad forum secularum, neque à laico Iudice puniri, si exercent officium seculari, etiam quoad ea, quæ concernunt officium, vt docent Doctores communiter, Carol. de Grass. de effect. Cleric. offic. l. 1. num. 82. Zanard. p. 3. direct. cap. 50. Cochiet. de iurisd. Ordin.

in exempt. tom. 3. p. 3. q. ult. n. r. & a. Alexand. conf. 98. vol. 2. & facit l. si quis ad declinandum C. de Epys. & Cler.

- 2 Non obstat, quod coaductor, censetur consentire in iurisdictionem Ministrorum Cameralium. Quia exemptus non potest in aliquo exemptionis privilegio renunciare, cum hoc sit praeiudicium Superioris, cuius ius involuit, vt notat Abb. in cap. Cum tempore, de arbor. in fin. Archidiacon. in cap. Consequens n. 49. q. 3. de for. comp. Bald. in l. si quis ex consensu n. 8. C. de Epys. cap. aud. Surd. conf. 47. n. 44. Rot. in Gandauensi Monasterij 29. Aprilis 1641. coram Panzitolo. Hinc quando ius proprium ita est implicatum cum alieno, vt renunciatio ipsius cedat in praeiudicium tertij, non tenet, vt tradit Felin. in cap. Cum dilecti de rescriptis. Rot. dec. 32. n. 8. p. 2. din. ac alibi, & ideo deficit in renunciante potestas, quae requiritur, vt teneat renunciatio privilegij, iuxta cap. cum super, de offic. deleg. ac proinde requiritur superioris consensu, siue Exequatur.

- 3 Hanc sententiam videtur approbasse S. Congregatio S. Officij. Nam sub anno 1630. fol. 3. fuit dictum, quod contra Notarium S. Officij R. P. D. Affessor ponat Exequatur, non obstantibus inhibitione S. Officij. Item contra alium sub eodem anno fol. 30.

- 4 At nihilominus censetur respondendum affirmatiue. Ita declaratam inuenio in simili scet casu ab eadem Sac. Congregatione fol. eodem anno 1630. fol. 170. quos scripsit Inquisitori Persule, quod in exequendis mandatis Auditoris Cameræ contra familiares S. Officij non impediatur iustitiam. Quod confirmatur ex decreto Urbani VIII. qui de voto Eminentiſſimorum mandauit, scribiominus inquisitoribus, vt in causis familiarium, & Officialium S. Officij ad illud tamen non spectantibus, nam cilibus, quam criminalibus actiue, & passiuè non se ingrant, sed illarum cognitionem suis Iudicibus competentibus, & Ordinarijs relinquunt, sed solum incombant causis competentibus ad Sanctam fidem, aut alia dependentibus iuxta dispositionem Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, excepta tamen cognitione causarum Officialium, & familiarium, qualesquomodo delinquant in Officio sub commissio. Et casus, quo habeat aliquod relesum in contrarium, certiorum vñ cum rationibus, vt considerari possint. Ita sub anno 1631. folio 40. hoc non fuit obseruatum, neque nunc obseruatur, quare tenendum est cum prima sententia superius adducta, cum agatur de officialibus, qui gaudent privilegio fori.

CONSULTATIO LXXXIV.

- 1 Sciendum est, Maronitas esse optimos Catholicos, & Calendarium reformatum sequi, ita vt festa immodica nostra decem dies praecedat festa Graecorum, & aliarum Sectarum Christianorum, qui in his Regionibus simul conmixti sunt. Idem de festo Paschali, & alijs festis mobilibus dicendum est. Accidit autem saepius, vt aliqui Maronitae iter agent cum alijs Christianis siue terra, siue mari, & aliquando erit vnus tantum Maronita inter decem, aut viginetiales. Queritur, utrum Missionarij permittere possint praediles Maronitis, vt veniant, & abbasent, & dies festos agent cum Graecis? Ratio autem difficultatis est, quia plerique hi Christiani fidei suam in hac differentia festorum, & ieiuniorum collocant.

- 2 Saepè saepius accidit, vt Sacerdos Maronita, qui celebrat diebus festis, & dominicis, illis diebus absit, aut agat fac, aut absconditus sit propter aliquarum pecuniarum petitionem; & etiam contingat, vt Ecclesia Maronitarum clausa sit, & sigillo Turcae obnata. In praedictis autem casibus nonnulli Maronitae deuoti, & conditioni Milite assuesciti, ad Ecclesiam Graecorum aduolunt, vt Sacro intersint. Queritur, utrum uel licet illis concurrere, ut sine Milite potius permanant, quam Ecclesiam Schismaticorum aduani? Graeci porro nunquam Milite, aut precibus Maronitarum interesse volunt, & propriam Ecclesiam habent, quia Maronitas pro haereticis, & excommunicatis habent.

Sciendum etiam est, omnes Nationes Christianorum Orientis in tota Quadragesima, quae Pascha praecedit, Missam tribus horis post meridiem celebrare, & statim post Missam comedere ica, vt illam circa meridiem audiant, circa meridiem comesturi sint. Coniungit, vt Missionarij Capicini tempore Quadragesimae per villas inter Maronitas discurrent, & etiam contingit in aliquibus Ciuitatibus, vt Sacerdotes Maronitae aliquibus diebus in Quadragesima non adfint, quibus nihilominus Missam omnes, vt moris est, audire peroptant, & ad Capucinos confluunt, summo per exorantes, vt Missam illis statuta illorum hora, scilicet tertia post meridiem celebrent. Quidam autem ex illis Missam aegre praedicta hora terra celebrant, quia privilegia ad vnam duntaxat horam post meridiem se extendunt. Queritur, utrum propter animarum salutem, & deuotionem populi Missam tertia hora post meridiem celebrare possint?

Ad 1. Possunt permittere per modum conuentione, modo insistant praefatos Maronitas, Catholicam fidem non esse collocatam in his tribus. Ita quoque S. Congregatio S. Officij censuit 20. Iulij 1616. permittendum esse per modum conuentione Calendarium vetus mulieribus Latinis, degentibus Constantinopoli, ac natis Graecis, sicut etiam paucis alijs Christianis degentibus in quadam Ciuitate, vbi reliqui Christiani sunt Graeci, vt se conformarent cum alijs in celebratione festorum.

Ad 2. Affirmatiue. Quia cum Sacerdotes Schismatici de facto fiat priuari legitimo vñu potestatis Ordinis, non licet ipsis eam exercere, dum manent in Schismate, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 39. ar. 3. Turrecrem. lib. 4. sum. p. 1. cap. 7. & Farinac. de heres. q. 184. n. 43. Probaturque ex cap. 1. de schismat. cap. Novatianus cap. audiamus, & cap. didicimus eod. & diximus alibi. Item cum sint excommunicati ex can. Bullae Canonae, non solum licet, sed debent consulere id, quod sine peccato praestari non potest. Non potest autem praestari sine peccato mortali communicatio in diuinis cum excommunicatis. Tolet. lib. 1. c. 1. §. tertius effusus. Suar. disp. 15. de censur. sect. 2. n. 8. Sayr. lib. 2. c. 11. n. 4. Immo sine excommunicatione minoris cap. placuit cum pluribus sess. 11. q. 3. cap. super, de sent. excom. cap. statutus, eod. lib. in 6. Hinc praecipuum audiendi Missam non obligat. Quia est causa grauis, & necessaria pro custodienda disciplina Ecclesiastica vitio excommunicati schismatici, cum sit in medicamentum ad salutem animae ordinatam, & ideo facit cessare obligationem praecipui, vt ex pluribus probat Gesuald. de Sacram. tr. 17. cap. 2. n. 28. & Leander in precept. Eccles. tr. 2. disp. 2. q. 9.

Neque obstat, quod inter alias causas, ex quibus communicari possimus cum excommunicato etiam denuntiatio, reperitur non solum necessitas, sed etiam utilitas. Hic autem concutit non solum utilitas, sed etiam necessitas. Nam id vetum est, quando utilitas, & necessitas sunt tales, quae praeponderare possint praepropeo vitantis excommunicationis Schismaticum, qualem non est necessitas audiendi Missam; quia est tantum necessitas, proueniens ex praepropeo Ecclesiae, quod facile relaxari potest. Immo neque adest talis necessitas; quia cum Schismaticus excommunicatus non possit celebrare, se habet, ac si non adesset, & consequenter praepropeo non obligat, nec aliquam iniicit necessitatem. Vnde inter Constitutiones datas in Synodo Provinciali Patriarchae Maronitarum apud Thomam à Ictu cap. 3. §. 9. fol. mihi 496. hoc recentier: efficitur vsuper quam possint maxime subditi vestri Schismaticorum haereticorum, excommunicatorum, & infidelium conuersationem exerceant, &c.

Minus obstat, quod Sacerdotes eiusmodi non sint excommunicati, nominatim denunciati iuxta Constitutionem Martini V. in Concilio Constantiensi edita, & in Lateranensi approbata; quia non vetantur in simplici excommunicatione, sed etiam in Schismate, quod natura sua fide aliqua alia excommunicatione id operatur.

Ad 3. etiam affirmatiue, nempe in diebus ieiunij Missarum celebratio prorogari potest vsque ad horam nonam. Hora autem nona est tertia post meridiem. Ita

in hac specie D. Thom. 3. p. q. 83. ar. 2. ad 3. Alenb. 3. p. q. 10. membr. 5. ar. 2. Durand. q. 4. d. 13. q. 7. Richard. ar. 2. q. 3. Palud. q. 2. ar. 2. concl. 2. D. Anton. 3. p. 101. 13. cap. 6. § 4. Syuell. v. *Adiffa* 1. q. 6. diff. 2. & ex Scripturis rerum Ecclesiasticarum Annular. Fortunat. lib. 4. de *Ecclef. offic.* cap. 40. Durand. lib. 4. *Ration. de un. offic.* c. 1. n. 30. Valfrid. Strabo de reb. *Ecclef.* cap. 13. fundaturque in Concilio Cabilonensi, relato in *can. Solent. de confes. d. t.* ubi non celebrantur legitime ieiunare, qui statim audita hora nona comedebant, eo quod prius abolenda erat Missa, & cantandum vespertinum officium. Ex quo constat, quod vique ad horam nonam proutabatur celebratio missæ ex illa congruentia, quod scilicet Christus hora diei nona in Cruce exspirauit. Ex quibus sequitur, quod si quis celebraret Missam longè post meridiem, dummodò non excederet horam nonam, præsertim si ex rationabili aliqua causa tantum differret, prout in præsentem, non esset damnandus peccati mortalis. Nam hæc sententia habet pro se plures, & graues Doctores, ac proinde saltem ex hoc capite est probabilis, nec contra ipsam affertur aliquid, quod conuincat, immò quod facile dissolui non possit.

Vnde non obstat primò Rubricæ Missalis, quæ assignat Auroram, & Meridiem pro terminis, intra quos Missa celebrari potest. Rubricæ autem habent approbationem à Summo Pontifice. Secundo, neque consuetudo, quod non differatur Missa ultra meridiem, quæ consuetudo est vniuersalis. Tertiò, nec privilegia, quæ conceduntur pro celebratione Missæ ultra meridiem, quæ superflua essent, si possent absque ipsis celebrari. Quarto, neque communis sensus; nam omnes putant terminum meridiem esse ita præfixum, vt non liceat ultra ipsum celebrare. Denique nec Constitutio 4. Pij V. in qua prohibetur Missæ vespertinae.

- 12 Nam ad primum responderetur, Rubricas assignat Auroam, & Meridiem tanquam terminos, intra quos Missæ celebrari possint, procedendo directio modo, & respiciendo ad id quod frequentius obseruatur, non autem tanquam terminos inducentes prælatam, & obligationem, præsertim in diebus ieiunij, & in Regionibus, in quibus id, non obseruatur. Ad 2. Consuetudo non celebrandi ultra meridiem non est indulta, vt obligatio, sed ob commoditatem tam Sacerdotum, qui possunt remanere in præsentem vique ad horam nonam, quam etiam fidelium, qui non solent audire Missam, nisi ante prandium, & volunt prandere circa meridiem. In locis autem, ubi Sacerdotes non prandent in diebus ieiunij, nisi post horam nonam, & fideles solent audire Missam eadem hora nona, & post eandem etiam prandere, non habet locum hæc consuetudo. Ac proinde cum d'insertimodè obseruatur, non est obligatio saltem in diebus ieiunij. Ad 3. privilegia concedi iuxta petitionem instantiam, & proinde fuerunt petita, supposita opinione, quod non possent differri celebratio ultra meridiem in diebus saltem non ieiunij. Et ita non habent vim inferendi obligationem iuxta doctrinam Calladori dec. 8. & Rotæ dec. 180. n. 4. p. 3. rrr. Ad 4. non addebat communem sensum, cum plures Doctores tam ex antiquis, quam ex recentioribus sentiant, quod missa celebrari possit hora diei nona, etiam absolute singulis diebus, etiam non ieiunij, inter quos Scotus, Rosellus, Naassus, Si, Vinaldus, Pagiatus, Llamas, Salzedo, Rodriguez apud Adiffum de *Sacram. tr. 5. diff. 4. dub. 5. n. c8.* Ad 5. illam Constitutionem Pij V. non habere locum in hoc casu, vt etiam aduertunt Villalob. p. 2. sum. tr. 8. diff. 22. n. 7. Pax Iord. in 1. *locob. lib. 4. tit. 2. n. 93. in fin.* Nam ibi Pontifex prohibet tantum Missas vespertinas, seu quæ celebrantur tempore vespertino. Tempus autem vespertinum non incipit, nisi post vespertas. Vnde antiquitatis manet durabat celebratio Missarum saltem in diebus ieiunij vique ad horam nonam, & totum hoc tempus habebatur pro maturum. Secundo, quia intentio Pontificis est tollere Missas, quæ celebrantur post vespertas, atque ad per tempus vespertinum intelligit tempus post vespertas.

- 11 Et nihilominus ad maiorem cautelam potest concedi facultas protrahendi celebrationem Missarum in illis

Regionibus, diebus tantum ieiuniorum quadragesimæ vique ad horam diei nonam, hoc est, tertiam post meridiem. Quæ facultas fundatur in ritu antiquo, inauditoritate Doctorum, in congruentia Christi, qui hora nona in Cruce exspirauit, & in deuota obseruatione quorundam Nationum Orientalium.

Et sane non solum Canonum, ac decretorum perpetua executionem polliciti sunt Summi Pontifices, sed etiam benigno in subiectis Ecclesiis animo vti, consuetudines antiquas in Prouincijs inuolatas seruati voluerunt. Ius enim Canonum perinde, ac ciuile scripto, & non scripto constat. Vnde Iulius Cognitorum in Concilio Chalcedonensi *act. 13.* testè petunt ab Anastasio Episcopo Niceno, quia ratione probare vellent Ecclesiam Basilioepoleos subiectam esse Nicenæ, an secundum Canones, an ex consuetudine antiqua. Et annis aliquot superioribus Faustinus Legatus Romanæ Ecclesiæ dixerat in Concilio Africano aliqua teneri Canone, aliqua vero consuetudine. Quare Photius in *Nomocan. tit. 1. cap. 3.* testè adnotauit, Ecclesiasticam Consuetudinem non scriptam periode, ac legem seruati, quod probat & Synodo sexta, & de Basilij locis aliquot. Eandem consuetudinem antiquæ auctoritatem probant luo 4. p. decr. & Gratianus in collectionibus suis ex Augustino, & Iudoro, alijque testimonij relatis d. 1. 8. t. 12. & alibi. Planè dubitari non potest, quin magna debeat esse vis consuetudinis in disciplina Ecclesiastica administratiue, cum ex ea Prouinciarum præiulia metienda esse Synodus Nicæna velut edicto perpetuo definituri *cap. 6. Antiqui mores obstant*, inquit, idemque postea Synodus Ephesine generalibus verbis *cap. 7.* constituitur, vt omnibus Prouincijs iura intemerata seruentur, quæ illis ex antiqua consuetudine competunt.

Cum autem disciplina Ecclesiastica duossumina capita complectatur, ritus scilicet, & iustificationem, consuetudinis in vtramque partem, par omnino est auctoritas, et si religiosior tractanda sunt, quæ ritus sacrospectant, cum pietatem, atque extenium diuini Numini cultum contigant. Sed, vt eleganter monuit D. Augustinus ep. 179. de consuetudine dupliciter disputare possumus, vel vt est vniuersalis Ecclesiæ traditio, vel vt est propria, & particularis quarundam Ecclesiarum institutio. Vniuersalis illa traditio, quæ per vniuersam seruabatur Ecclesiam, nec à Conciliis decreta erat, quin ab Apostolica profecta esset, non dubitabat Augustinus. Sed traditionem illam missam facimus, quæ ad propostum nostrum non pertinet.

De particularibus Prouinciarum moribus est agendum, in quibus hæc regula tenenda est, vt si fidei non officiant, vsurpanti possint, prout à maioribus sunt traditi, nec aliorum consuetudo aliorum contrariò mori subverti debeat, vt docet Gratianus ex Augustino, Hieronymo, & aliis d. 11. & 12. Augustini autem verba *ep. ad Casulanum* hæc sunt: *In his rebus, in quibus nihil certissimum Scriptura diuina, mori populi Dei, vel instituta maiorum pro lege seruanda sunt, de quibus si displicere viderimus, & ex aliorum consuetudine alios improbare, oritur interminata lites.* Quare Gregorius Magnus diuini, & humani iuris celestissimus Pontifex inueteratas consuetudines, quas in administranda Ecclesia sequebantur, Africanis integras reliquit. Concilium Numidie à Gregorio Pelagi Deceffore petietur, vt vetusti mores, qui per Numidiam ab ipsius B. Petri temporibus inualuerant, inuolati seruentur. Gregorius post obitum Pelagij rescriptis *lib. 2. ep. 79.* se omnia antiqua Capitula illis permittit, quæ fidei contraria non essent. Prudeas sanè responsum, quo pax Ecclesiæ sum coniecutur, & contentionibus, quæ de disciplina sapientissime emergunt, via penitus occcluditur. *Petissis, inquit, per Hieronymum Chortalarum nostrum à beata memoria prædecessoris nostri, vt omnes vobis retro tempore consuetudines seruarentur, quas à B. Petri Principis ordinationem vniuersis hærentes vestræ lingua seruauit. Et nos quidem mox a se vris relationibus vestris, consuetudinem, quæ contra fidem Catholicam nihil vsurpare dignificetur, immo nec permancere concedimus, sive de Præiudiciis consuetudinis, sive de ceteris Capitulis. Eodem sensu rescripti ad Damiani*

cum Carthaginensem Episcopum lib. 2. ep. 32. apud Gratian. 21. q. 2. *can. de Ecclesiasticis privilegiis*, quod vestra Ecclesiasticis servat, hoc postea dubitatione tenet; quia vestra Ecclesiasticis, ita singulis quibusque Ecclesiis sua conservantur.

- 15 Quisquid ab Africanis usurpabatur, dummodo fidei regulam non violaret, Gregorius discrete confirmat. Eadem regula vult et Theophylactus Bulgariæ Archiepiscopus in Epistola ad Nicolaum Diaconum, & Castrincom, reatus ad Demetrio Chomateno lib. 5. *novi Græco Rom.* qui ab eo petierat, an Græci liberum esset Ecclesiæ occidentalibus communionem amplecti ob discrimen, quod in ieiunijs, in Sacerdotum ecclibatu, in Azymais, & plerisque alijs mysticæ discipline articulis intercedebat. Respondet gratius his verbis inter cætera: *Non omnis conferendo ad discipulandum Ecclesiæ valet, sed qua dogmatibus dissentiamus indicat, ubi aliquid ad contentionem de Processione S. Spiritus. Eadem fuit sententia Leonis Pape Noni, qui cecitæ anno 1096. Ep. ad Adalbertum, cap. 3. Michaelen Constantinopolitanum Episcopum, & Leonem Acridanum acriter oburgat, quod Rumanam Ecclesiæ ob ritus suos, & azyum panem in sacrificijs adhibitu damnaurent, & vnuquemque engenerat ad græca in liturgia amplectenda, quamvis alio iote videntur Romani, qui librum in Vrbe, Græcorum ritum observationem relinquerebant, nequa dissidi occasione inter Ecclesias oriretur. Hæc sunt verba Leonis: Plenum fecerunt omnes Latinarum Rificas penitentijs, Adonachis Monasteria, & Abbatibus talibus, donec vestris videretur iustitiam. Ecce in hac parte Romana Ecclesiæ quavis differitur, moderatur, & clementior vobis est. Siquidem cum intra, & extra Romanam plurima Græcorum repertiamur Monasteria, sine Ecclesiâ, nullum eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione, siue sua consuetudine, quæ potius suadet, & admoveat eam observare. Nec enim animositatem impia hereses habet, quæ semper dissensionem gaudet, dicens per parviculum meretricem: Nec mihi, nec ribis, sed incanduit; sed peccata vera matris sic Salomonem deprecatur. Offensa Domine, date hanc instantem viam, & nolite interficere eam. Sit namque quia mihi obesse saluti credendum diversis pro hoc, & tempore consuetudines, quando una fides per dilectionem operatur bona, quæ potest; tunc Deo servandæ omnes. Aliquot annis ante Leonem Fulbertus Carnotensis de varijs observationibus Ecclesiarum Orientis, & Occidentis eadem regula vius iudicium tulit Ep. 2. ad Finandum: Sed res parva, nec rara sunt, quæ ab alijs necessarijs servanda, ab alijs non adeo curanda affirmantur. Nec tamen non ostendit observantia diversitas, ubi fides non scinditur unitas. Porro in multis Græcia ob Hispania, ab illis Romana, & Gallicana discrepat Ecclesiâ. Sed neque in hoc scandalizamus, si videmus diversam observationem, sed non diversam fidem in Christi semper Ecclesijs extare. Steo enim Regina Ecclesiâ à dextris Regis sui in vestitu decorato concordatâ variatâ.*

- 16 Adde Petrum Abbatem Cluniacensem lib. 2. Ep. 2. Sunt, ait, immutabiles, & diversissime diversarum Ecclesiarum ad unum Catholicum peritum consentientes, ut penè tantis se variatæ ipsam, quæ multipliciter Ecclesiis; sed non domas aliquam diversam vultu, quæ & vera fidei essent, & charitatis compagem non dissolvit. Vbi verò non fidei sedulitas, non charitatis unitas periclitatur, si occurrat, damnable est, si publice damnable simi, & hæretici.

- 17 Sane varias iam olim invalluisse consuetudines in quadragesima, cæterisque fastorum dierum ieiunijs adnotat Irenæus apud Euseb. lib. 5. c. 16. græcæ editionis, eamque observationem discrepantiam, nullam in Ecclesiâ dissidium intrasse, sed æquo animo pacem inter Sacerdotes retentam. Quo argumento, & persuasit Pontificum Romanorum exemplis adductis perquisit Viçtori Pape anno 198. ut pacem Polycrari, cæterisque Asiaticis Episcopis restitueret, quos Ecclesiæ communione priuaret, quod à reliquis Christi Christiani Episcopis dissentientes, decimaquarta Luna, non autem die Dominica Pascha celebrarent. Consuit enim Irenæus, æquum non esse, ut Viçtor tot Ecclesiâ à com-

muni unitate recideret ob morem antiquum, cuius se reuincunt præstabant. Exoratus Viçtor, ut præcipue auctoritatis, quæ in Romana Sede viger, specimen eadit, excommunicatione in Asianos lata vniuersali Ecclesiæ traditionem comprobant æquum plurimis Synodis non eius indicis, consensum vindicando, ita quoque humanitatis, remissionis in toleranda consuetudine particulari singulari exemplum præbuit. In gratiam enim statim rediit Polycratem, & Asiaticum cum Viçtore, reuocato Ecclesiæ suarum viro, restituit Sotomensis lib. 7. cap. 19. *Decreto communis singuli, ut consueuerant se ipsos agere, à mutua communione non recederent. Frustrum enim & meritis indicarum consuetudinis gratia, à se mutuo separarunt, qui in præcipuis religio capibus consentirent.* Dissimulandum tamen non est, errorem irrepisse in textum Sotomoni in Polycratis nomine, cum lectio integra remaneret in nomine Viçtoris. *Sapientissimè autem arripit, inquit, iussu suboritur eum de controversiâ Viçtoris tunc temporis Roma Episcopum, & Polycratem Smirnensem. Legendum est Polycratem, qui error proditi est.*

Ex sola rei gestæ narratione non solum probatur affectio nostra de retinenda communione cum diversis ritibus, sed etiam Nonatorum calumniam refelluntur, qui Viçtoris excommunicationem à cæteris Ecclesijs spectam, & Ecclesiæ Asiaticæ consensum non omni reuocant retinenda prædicant adeo, ut quæ aduersus illos directæ erat machina, in noscitur contorqueant, nec vano quidem ictu, nisi exceptione à nobis proposita repelluntur. Probat enim, quod facillimum est, non reiectos Asiaticos à communione Orientalium post Viçtoris censuram, hoc de dignitate Sedis Apostolicæ nihil demit, cum ad Irenæi suggestionem pacem reddidit à Viçtore docuerimus, Ex Eusebio enim, & Socrate constat de excommunicatione à Viçtore inflicta, & de Irenæi Epistola. Ex Sotomono autem de communione Viçtoris, & Polycratis non interrumpit. Quod aliter contingere non potuit, nisi suspensio à Viçtore excommunicationis effectus post monita Irenæi. Cæterum Sotomonus, & Socrates lib. 5. cap. 22. græcæ editionis varios Ecclesiarum ritus observant, qui earum concordia non officiant. *Qui in eadem fide consentiunt, inquit Socrates, vident in ritibus, & cæremonijs inter usus discrepare.* Alia vide alibi.

Ex his colligitur non esse redarguendam formam Græcorum ex eo, quod in ipsa non explicetur actionem vñtionis, nec proximam materiam. Siquidem hoc non est de necessitate Sacramenti, ut tradunt Arcud. lib. 5. de Sacram. cap. 5. Iacob. Goar ad Eucholog. Græcor. in not. in offic. Sancti Olis n. 29. defendentes ioriam, quam adhibent Græci, in qua non exprimitur vñtionem, atque adeo neque actionem ministri.

Neque dici potest, Græcos non habere veram formam huius Sacramenti, ut tenent Sacer. 3. p. tom. 4. diff. 40. sect. 2. m. t. Palauis p. 4. oper. moral. rr. 2. p. diff. 2. m. p. 4. n. 2. Lambert. 3. p. diff. 3. de extrem. Vñ. q. m. ar. 2. p. p. Syluius q. 29. supplem. ar. 9. Merat. tom. 3. f. m. diff. 4. de extr. Vñ. sect. 2. & alij, qui id potius videntur supponere, quam disputare. Quia, inquit, in sacramentis, quæ consistunt in actione, debet exprimi ipsa actio ministris, aliis non esset Sacramentum. Sacramentum autem Extreme Vñtionis consistit in actione transeunte. Nam facta vñtionem, & prius verbis, nihil remanet de Sacramento, sed solum relinquatur effectus.

At contra Clemens quippè VIII. in instr. pro ritib. Græcor. edita die 31. Augusti 1595. ac Romæ excussa anno 1597. corrigi ritus Græcorum circa Sacramenta præcipue, & non corrigi formam huius Sacramenti. Innocentius IV. in Bulla ad Episcopum Tufulanum Legatum Sedis Apostolicæ in Regno Cypræ nonis Martij anno II. fuit Pontificatus super ritibus Græcorum, qui tolerari, vel non tolerari possunt, non corrigi formam huius Sacramenti. Hoc autem signum est, quod hi Pontifices illam habuerunt per legitimam, & sufficientem; alioquin illam correxissent, sicut correxerunt cætera. Neophytus quoque Rhodinus in suis synopsi Romæ edita, & appro-

approbata ex mandato S. Congregationis de propaganda fide, tradens materiam, & formam huius Sacramenti, refert illam orationem, qua Græci videntur, & in qua non exprimitur vñctio, seu actio ministri.

- 12 Idque confirmatur, Nam antiquis in Ecclesia Romana in forma Confirmationis non applicabatur vñctio, seu actio ministri, neque materia proxima, sicuti modo explicatur, sed solum Episcopus dicebat: *Confirmo te in nomine Patris, &c.* vbi habet Ordo Romanus in officio *Sabbati Sancti post benedictionem fontis, & orationem Omnipotentis*, vbi his verbis traditur modus confirmandi: *Ponitque unctio pollice in crismate facit Crismum in frontibus singulorum ita dicendo: Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Resp. Amen.* Ex quo patet, nos, qui alunt non poni integram formam, non vñctio rextum; siquidem tanquam rituale ponit omnia, quæ dicenda sunt in ministrando tali Sacramento, ac etiam quod respondendum est, completa forma: Quod seruatur etiam in omnibus alijs Sacramentis, ac ritibus, quorum modum tradit. Non est igitur de necessitate Sacramenti consensio in actione transeunte, quod in forma explicatur actio, seu materia proxima:

- 13 Etenim determinatio, quoniam forma debet tribuere materiam, debet esse in ordine ad effectum Sacramenti, quam tanquam indeterminata ad ipsum significandum debet à forma determinari. Expressio autem actionis ministri, seu materie proxime non tribuit hanc determinationem. Quia talis expressio solum significat Oleum Sacrum applicati ad vngendum tanquam signum sensibile significatiuum gratiæ. Hoc autem totum habet vñctio ex se, vt proinde S. Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 1. de Sacram. Pñct.* dicat: *Quod vñctio significat Spiritus Sancti gratiam, quæ inuoluitur anima agrotantis immutetur.* Ergo neque talis significatio, quæ habetur ex hac expressione, erit significatio propria, & substantialis formæ.

- 14 Tunc autem in forma Sacramenti, quæ consistit in actione transeunte exprimens ad actio ministri, seu materia proxima, quando de se est indifferens ad significandum effectum Sacramenti, vel aliquid aliud, vt contingit Baptismo, in quo ablutio, vt ait D. Thomas, *3. 2. q. 60. ar. 4. in corp.* est indifferens ad effectum mundandi, & refrigerandi. Et idem quia significat abluionem internam, quæ est effectus Sacramenti, vt ablutio, debet à forma determinari, vt applicetur tanquam ablutio. Quod, si idem explicando actionem ministri dicitur: *Ego in baptismo, hoc est, ablutio.* In Sacramento autem Extreme Vñctionis materia non indiget hac determinatione; nam vñctio, vt vñctio est, significat interiorum vñctionem, vt dictum est. Atque idem Græci habent sufficientem formam pro Sacramento Extreme Vñctionis, dum in ipsa precantur Deum, vt tanquam medicus animum sanat à morbo corporis, & anime. Nam sanare animum est indulgere peccata, ideoque eorum forma æquale Latine quoad essentialem significationem.

- 15 Hinc quoque ritus Græcorum adhibendum septem Sacerdotibus ministris pro Extreme Vñctione damnandus non videtur, cum non contineat errorem, sed omnes illi septem Sacerdotes conficiunt vicum Sacramentum. Probat eadem ratio, quia plures Summi Pontifices, nominatim Innocentius, & Clement VIII. locis speculis allegatis correxerunt errores Græcorum, præcipue circa administrandum Sacramentorum, & tamen non correxerunt huiusmodi ritum circa Extreme Vñctionem. Vnde videntur approbasse; cum enim fuerint examinati, habentur pro concessis iuxta regulam. *cum Prætor ff. de iud. & L. necnon, quod eis ff. ex quibus caus. maior. & l. i. s. adhiberi ff. de testib.* Atque ex eo, quod Sacramentum Extreme Vñctionis hoc habet peculiare præ cæteris Sacramentis, quod sit applicandum deprecatione modo, & idem forma ipsius debet continere deprecationem iuxta verba D. Iacobi Apostoli: *Orate super eam, vngentes eam Oleo, & oratio fidei saluabit infirmum.*

- 16 Et quidem potest Ecclesia instituire plures materias per se singulas sufficientes pro Sacramento, & inter se

dilinctas, & applicatas eadem parti, quod se habeant per modum vñctio. Id consistit in Sacramento Baptismi. Nam sufficit voica immersio, & tamen Ecclesia instituit, quod adhibetur ritina in eadem parte corporis. Poterit ergo id etiam instituire in Sacramento Vñctionis nedum quoad materiam, sed etiam quoad formam. Quia etiam vñctio est materia Extreme Vñctionis, & idem ex Ecclesie institutione adhiberi poterit multiplex vñctio per modum vñctio. Nec refert, quod diuersa vñctio sit à diuerso Sacerdote; quia hoc est quod extrinsecum materię, & idem non variat ipsam in substantia. Et in tantum ritina immerio debet esse ab eodem, quia materia debet applicari ab eodem, à quo profertur forma, non autem quia requiratur vñctio ministri, vt plures immersiones se habeant per modum vñctio.

Et quod pertinet ad formam probatur. Forma Extreme Vñctionis est per modum deprecationis, ac proinde sequitur naturam orationis. Natura autem orationis est talis, vt eadem preces efflue à pluribus non solum simul, sed etiam successiuè coniungantur in vnam orationem, & habeantur pro vna, & eadem deprecatione, vt constat, quando in Sabbato Sancto cantantur Litaniæ. Nam totum, quod cantant Cætores, reperit postea chorus. In Missa quando recitatur *Kirie eleyson*, quod pluries successiuè reperitur Sacerdos, & ministri. In Missa solemni, in qua plura cantantur à choro, quæ Sacerdos recitat. Ratio autem est, quia societas orantium dat vñctatem orationi. Cum enim conueniat veluti collegialiter ad orandum, seu tanquam confocij, preces, quas fundunt, sue eodem modo se habeant, siue diuerso, habeantur pro vna, & eadem oratione. Cum ergo forma Extreme Vñctionis sit per modum orationis, potest Ecclesia instituire, quod repetita à pluribus confocijs, & collegialiter conuenientibus, se habeat per modum vñctio orationis, atque adeo vñctio forme. Septem autem Sacerdotes, qui ministrant Extremam Vñctionem apud Græcos, conueniunt collegialiter, & tanquam confocij repræsentant Ecclesiam. Ex quo etiam constat, quod Ecclesia habet à Christo potestatem variandi ministrationem Sacramentorum, prout ipsorum dignitas, vel utilitati fidelium expedit, salua tamen eorum substantia, vt statuit Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 2.* Ergo potestatem instituire, quod Extrema Vñctio ministraretur eo modo, quo Græci ministrant. Quia in hoc non variatur substantia, cum remaneat vñctio, quæ significat interiorem Vñctionem, & eadem forma. Nec repetitio Vñctionis, & forme variat substantiam, quæ tantum addit, oio autem destruit, & facit, quod partes substantiales sicut magis extende, & consistit pluribus partibus integralibus conuoluitus moraliter in vnum modo explicato. Et idem tota variatio est solum materialis, non autem formalis, atque essentialis.

Id autem certum est, quod cum singulis ministris Extreme Vñctionis apud Græcos sit concessum benedicere Oleum pro Sacramento ministrando, teneatur tamen sub mortali vel consueta benedictione præscripta in ipsorum Euchologiis. Nam ipsi quoque teneantur sub eadem obligatione seruare ritum propriæ Ecclesie. Nō potest tamen Ecclesia ita certam formam, seu ritum pro Olei infirmorum benedictione præscribere, vt ea non seruata Sacramentum non teneat. Quia cum non sit de necessitate Sacramenti hæc, vel illa forma benediciendi, vt dictum est, non potest vñctio ipsius unius, dummodo alia adhibeatur, reddere irritum Sacramentum. Neque Ecclesia potest facere, quod Sacramenta irrita fiat, si adhibeantur pro ipsi consensientes, quæ sunt de ipsorum substantia iuxta institutionem Christi, cum validitas Sacramenti non dependat ex voluntate Ecclesie, sed ex institutione Christi. Ita Mazar. *tom. 3. sum. disp. 2. de Extrem. Pñct. sect. 1. ver. Secunda quia.*

Hinc etiam ritus Græcorum confectendi facis Sacramentum Extreme Vñctionis tolerandus est, idque faciunt præteritum post institutionem Sacramentum penitentiar, vt desumitur ex Simeone Thessalonicensi *lib. de sept. Sacram.* vbi habetur: *Sanctum Oleum tradidit ovi, veluti Sacramentum mysterium, dumque mysterio dia rypus, quod in redemptionem, & sanctificationem præbatur his,*

quisque à peccatis convertunt. Hoc idem habet Iob Monachos apud Arcud. lib. 5. de sacramento. cap. 4. cuius verba recte, quæ sunt: *Tempus autem, quo oportet suscipere Eucharium, totum moraliu tota post peccatum ad extremum usque spiritum, Cumque opus sit statim post errata illud sumere, plerumque tamen ob hominum obliuionem, & ignorantiam, verendum item, & negligentiam, atque omnino propter quoscunque alias humanas passiones, etiam post oleum horis exhibetur.* Hiætenas item Patriarcha Constantinopolitanus cap. 7. sua censura hæc habet: *Illis vero, qui post baptismum peccauerunt, permittitur, concessusque; alio uero non candicans, quæ sacramentum, ad remissionem præteritorum peccatorum largiuntur, aut fides animæ inherens et expurgat.*

- 30 Hic autem ritus fundatur in auctoritate Innocentij Primi ep. 1. ad Decret. cap. 8. ubi sic ait: *Oleo Sancto, ab Episcopo benedicto, posse uti non solum sacerdos: et fed etiam omnes Christianos in suis, ac suorum necessitatibus.* Nec valet expolitio Iansenij in cap. 6. Marci, quod Pontifex intelligat de visu passio. Quia constat, quod oleum benedictum foret distribui etiam in medicum corporalem, quod cum in aliam tendere, fuit prohibitum in Concilio Moguntino sub Carolo Magno can. 24. his verbis: *Presbyteri sub scillo custodiant chrysma, & nulli sub prætextu medicine, vel maleficii donare eandem præsumant.* Quod si fecerint, bonæ puniuntur. Immo plures Sancti ipsium adhibuerunt ad sanandos infirmos, quorum plura exempla recenset Arcudius lib. 5. de Sacram. eodem cap. 4. vers. in Vita S. Genovefæ. Et celebre est illud S. Gotardi Episcopi apud Sutorum rom. 7. die 4. Adm. ibi: *Iussit etiam presbyter, ut sacro oleo, quod infirmorum dicitur, eus videret oculis, quæ quidem unctio, & Sancti viri preces ab illo dolore usque ad votum finem eam communem conseruauerunt.*

- 31 Atque hic mos vengendi sanos oleo infirmorum etiam hodie Veteris apud Græcos ibi commemoratus seruatur. Nam in ipsorum Ecclesia S. Georgij io Maiori Hebdomada, quando consecratur oleum, Episcopus consecrans vngitur sepius à Sacerdotibus adstantibus, & Sacerdotes ab Episcopo, & etiam totus populus affluens, nempe sepius in fronte, & quinquies io sensibus. Et quod magis vget Innocentius IV. in citata Bulla circa ritus Græcorum tacite approbat ritum vengendi penitentes post susceptum Sacramentum penitentia. Nam num. 6. sic inquit: *Nullis autem per Sacerdotes, vel Confessores pro satisfactione penitentia unctio aliqua saluanda inuogatur.* Vbi notanda est dictio saluanda. Nam operatur, quod Pontifex non prohibet inuocationem vñtionis, sed solum quod probibeat, ne sola inuogatur, ac proinde ipsius poterit simul eum alijs operibus satisfactorijs.

- 32 Pro defensione autem ritus adiutendum est, quod eadem materia inferuit potest, & pro materia aliquid Sacramenti, & etiam pro Sacramentali. Constat hinc in chrismate etiam apud Latinos; nam inferuit pro materia confirmationis sacramentalis, ac etiam pro diuersis Sacramentalibus, ad vngendum scilicet verticem baptizati, pro consecratione altaris, Ecclesiæ, calicis, & huiusmodi alijs. Antiquius etiam inferuebat pro reconciliationis hæreticis, vel delinquentibus ex Concilio Arausico 1. can. 2. & ex secunda Synodo oecumenica 1. can. 7. Eodem ergo modo poterit oleum infirmorum inferui pro materia in Extrema Vñctione, & pro Sacramentali in alijs occasionibus.

- 33 Quæ dicendum videret, Græcos non conferre sanis Sacramentum Extremæ Vñctionis, sed tunc adhibere oleum infirmorum tantum Sacramentale in ordine ad diuersos fines iuxta subiectam materiam. Ita Arcud. eo 1.5. & c. 4. Colligiturque ex eo, quod imponunt Sacerdotes vñctionem pro satisfactione sacramentali, ut constat ex dicta Bulla Innocentij VIII. Dum autem imponitur io ordine ad satisfactionem, oportet, ut habeat rationem Sacramentalis, quia Sacramenta non ordiuntur ad satisfactionem Deo pro peccatis, sed ad satisfaciendum homines. Et quia Innocentius VIII. non tolerasset talem vñctionem, nisi cognouisset adhiberi tantum Sacramentale. Nam apud Ecclesiam Latinam certum est, quod non potest Sacramentum Extremæ Vñctionis ministrari sano. Orazio verò, quæ adhibetur in Extrema Vñctione, adhibetur in

his vñctionibus non tanquam Sacramentum, sed tanquam Sacramentale. Quia cum forma Sacramenti Extremæ Vñctionis deprecatio modo profertur, ac proinde, quando est de fe, possit esse nuda deprecatio ordinata ad orandum Deum, & possit etiam esse deprecatio modo significatiue effectus Sacramenti ex institutione Christi, vtroque etiam modo adhiberi potest, & ideo dependet ab intentione, ac institutione Ecclesiæ, vt hoc, vel illo modo fe habeat, atque adeo vt sit pars Sacramenti, vel pars sacramentalis. Vnde cum Sacerdotes Græci conformem suam intentionem intentioni Ecclesiæ Græcæ, poterunt vtroque modo illam adhibere, & cum conficere Sacramentum, & modo aliquod Sacramentale. Vt autem hoc, vel illo modo adhibeant, non est necesse, quod explicite determinent suam intentionem ad Sacramentum, vel ad Sacramentale, sed sufficit, quod operentur iuxta institutionem Ecclesiæ, & iuxta capacitatem subiecti. Nam tunc determinatur operatio, vt sit vel Sacramentum, vel Sacramentale, & eoofe, quæ inter initio quoque ministræ est virtualiter determinata.

CONSULTATIO LXXXV.

- 1 An Regulari Ministro S. Officij, decedenti extra claustra, dum iter agebat ex vno ad alium Conuentum obedientia sui Superioris, faciendum sit ipsolum, & quatenus?
- 2 Et an à Superiore sua Religiosis, vel ab Inquisitore, cuius erat Minister.

R Espondeo ad vtutque. Certum est, quod si Regularis degeret extra Monasterium cum licentia sui Superioris, vel sine ea, siue vt Apostata, siue vt fugitiuus, siue vt cæcus, & extra illud moraretur, & in eius bonis ab ipso vñdecunque, & quomodocunque acquisitis hodie succederet per ipsam Camera Apostolicæ ex Constitutione 43. Gregorij XIII. quæ incipit *Officij nostri*, in quam à die mortis non solum dominiis, sed & possessionibus transfertur: quidquid dicendum sit de iure communi, de quo alij noniamt Campani in diuersi sac. rubr. 12. c. 15. nu. 9. Rodriq. 10. 1. q. reg. 30. ar. 29. Nald. in sm. v. Religiosi n. 35. Sanchez 7. mor. c. 33. n. 22. Ricc. det. 2. 45. p. 4. Bonac. de clau. q. 4. ponit 12. 5. 7. n. 1. q. Alph. de Leon. de censur. recellit 16. n. 332. Nouat. in prax. de bon. Regul. consil. 1. & in Lacer. Relig. v. euzi nam. 1. 1. Donat. in prax. regul. p. 2. ar. 8. de inst. 46. n. 5. Nauat. L. 3. consil. de Relig. conf. 30. edit. 1. & tit. de stat. Monach. conf. 1. 7. edit. 2. ac Stat. 2. 4. de Relig. 7. 8. L. 3. c. 2. n. 30. sed hic non est casus noster.

Ideo tenendum est non esse faciendum ipsolum. Vnde Regulari decedenti intra Monasterij, vel extra, sed clau foruito, vt in præfatis, nemo propriè loquendo succedit, quia nihil habenti non succedit. Regularis autem nihil habet; quia quod habet, est Monasterij, ac proinde non potest Monasterium id de nouo acquirere per successionem; quia tunc semel mea, amplius mea fieri non potest. Et ita censuit S. Congregatio fopet Episcopos, ac Regularibus in Veracellensi 11. Aprilis 1600. & 30. Iunii 1604.

Non obstat, quod erat Minister S. Officij. Quia cum non fuerit omnino exemptus à Religione, erat ei subditus non fecus, ac ceteri. Hinc resoluit S. Congregatio S. Officij 30. Nouembris 1596. quod Inquisitores, eorumque Vicarij sunt subiecti Custodibus Conuentuum in ijs, quæ spectant ad disciplinam regularem, eoique venerarij tenentur, ideo bona, quæ ad ipsam pertinent, debent pertinere ad Monasterij; quia in tantum pertinet, in quantum pertinet ius Regularis, & efficitur ius ipsius Monasterij. In tantum autem efficitur ius Monasterij, in quantum Regularis subijciat Monasterio, & est membrum illius. Vnde cum per officium eiusmodi non fuerit absolutus à iugo regularis obsequii, sed communicabat cum Religione, erat adhuc membrum illius, & ideo ad illud pertinebat eius bona. Atque ita declarauit S. Congregatio S. Officij sub die 6. Februarij æ 29. Martij 1608. his verbis: *Inquisitorum bona non sunt ista ad S. Officium post eorum obitum adiuuantur ad ea Constitutiones Religiarum.* Et clarius ibi de 8. Ianuarij 1610. pro Inquisitore Ariminensi quæ extra Monasterium decessit, huic in modum: *Inquisitoris ius est decedenti extra claustra*

non subiacent spolia, quod sit à Camera Apostolica adeoq; ordinatur T. h. e. ar. ar. ne frater molestet. Et merito quidē, esset enim hoc ministerium odiosum Religiosis.

CONSULTATIO LXXXVI.

1. An Inquisitores S. Officii procedere possint, ac debeant ad censuras contra Iudices, ac ministros laicos, qui fuerint pyxidem cum particulis consecratis non confectam, neque consultum in termino alio horarum suspendere fecerint alius furcis in platea eiusdem Ecclesie, in qua sacrilegium commissum fuit, turbantes iurisdictionem S. Tribunalis, prout tendit huiusmodi causas ad se spectare privative quoad omnes alios?

2. E quatenus videatur nimis durum procedere ad censuras, quid aliud expediat S. Tribunali pro repellenda huiusmodi iniuria iam cognita, & ne transeat in exemplum, tanquā magis quod propriam Ecclesiam appendere fecerint caput, & manum dicti Sacrilegii, & in loco, ubi ceciderunt pyxis, & particulæ, construxerunt memoriam lapideam præfati sacrilegii sceleris, in qua sculperunt pyxidem, conopæo cooperant cum expeditione particularum Sacramentalium in ea existentium.

3. An hoc crimen spectet ad S. Officiū, cum S. Congregatio modo negavit, modo affirmavit. Negavit in eo, qui particularis fumendo consistat, & pyxidem furatus fuit, illumque remisit Ordinatio, vt fecerit puniri, & mittat ad trices per decennium 1. Iulij 1604. Alium pariter remisit Ordinatio, vt si quid spectans ad S. Officiū ceperit, certiorē reddat 3. Augusti eiusdem anni. Affirmavit verò, tenique damnant ad carceres, & ad reficiendum ornatum Tabernaculi, ac pyxidem Sanctissimi Sacramenti 29. Decembris 1605. In alium, qui pyxidem pariter cum particulis furatus fuit, scriptor Archiepiscopo Contentino, vt faciat sibi consignari caccarum à Curia seculari, illumque examinet pro spectantibus ad S. Officiū, ac faciat abiurare 29. Septembris eiusdem anni 1605. Aliis ordinavit Inquisitor Florentie, vt in carceres quemdam conijciat, qui Tabernaculum furatus fuit, ubi servabatur Eucharistia, 8. Aprilis 1588. Aliis dicitur, quod eiusmodi furtum puniatur in S. Officio, & rei abiurare iuxta qualitatem responsonum, vt in litteris 17. Maij 1607, & 31. Iulij eiusdem anni. Vnde qui furatus fuit pyxidem cum particulis, abiuravit de vehementi, & punitus fuit à S. Officio 4. Augusti 1611. Alius interrogatus, quid fecerit de particulis, super introituē damnatus est ad trices per septennium 20. Februarij 1630. iterumque dixit 30. Martij 1618. furtum pyxidē spectare ad S. Officiū. Quidam Parmensis hoc furtum pyxidē vni cum particulis consecratis, quas in puteum proiecit, ductus fuit ad S. Officiū Vrbis. Tandem Inquisitor Murine consultus, an causa furti pyxidē Sanctissimi Sacramenti cum ostensorio, & hostia Sacra spectet ad S. Officiū, fuit responsum spectare. Verum si Curia Episcopalis præuenit illius cognitionem, ei reliquit, cum Ordinatio sua auctoritate ordinaria potest procedere in huiusmodi causis, vt 1640. folio 32.

4. Ex quibus clarè colligitur furtum pyxidē cum particulis Eucharisticis spectare privativè ad Iudicem Ecclesiasticum, siue ad S. Officiū, non quidem privativè quoad Ordinarium, sed cumulatè, vel præventivè, nullo autem modo ad Iudices seculares. Ratio autem est, quia ex eiusmodi furto, siue ex facto ipso oritur suspicio, quod furti male sentiat de Sacramento Eucharistie. Siue enim dicatur cum Martino Deirio *disquis. magic. lib. 2. fil. 25. §. Axioma primum*, factum hæreticè esse illud, quod quatenus non sit hæreticus, quia pertinet ad pronuntiationem intellectus, artem quā materialiter enunciat hæresim, seu est materia, circa quam intellectus errat. Siue dicatur cum Socio in *trall. de hæres. factum hæreticè esse illud, quod aliis hæretici laudantur, vel non esse peccatum affirmant, semper quidem hoc factum furandi pyxidē cum Sacramentalibus particulis est factum hæreticè.*

In utroque enim casu certum est de fide, non licet Christianis furari pyxidē, & Sacras hostias proicere, & qui contrarium assereret, esset hæreticus reputandus. Hinc licet à sacrilegio, & à blasphemia hæreticis possit abesse prava intentio, attenditur nihilominus illud factum, vel dictum, quod sapit hæresim. Nec Iudices seculares in hisce criminibus difficultatem faciunt, quia pertinent ad Inquisitores privativè, vt per Sanctie, *dec. 233. per tot.* & Proter ipse Neopolis sub die 6. Iulij 1606. insinuat apud Sanctissimum, vt declararet huiusmodi crimine spectare ad S. Officiū.

Non obstat, quod eiusmodi furtum sit sacrilegium, & atque adeo mixti fori, *can. Sacrilegium 17. quæst. 4. cap. quod propofuit, cap. cum sit generale, & ibi Glo. Abb. & alij, de for. comp. l. si quis in hoc genus C. de Episc. & Cler. l. dicitur ff. ad leg. Jul. pecul. §. l. aut facta, §. loca, ff. de pan.* Nam id concedimus, nisi illi esset annexa illa qualitas, quæ sapit hæresim, vel nisi concurreret suspicio, quod male fuit iste fœnet de Sacramento Eucharistie. Vnde, licet esset mixti fori, laicus tamen non potest in eo procedere ob dictam suspensionem hæresis, donec non fuerit declaratum, id, quod ad fidem pertinet, idque Index competens est Ecclesiasticus. Minus obstat, quod in hoc crimine procedi possit ex abrupto. Nam affirmo, de iure procedi posse ex abrupto, denegatis defensionibus in causis hæreticis, & contra infames latrones, gratificatos, incendarios, violentos raptores, & alios committentes gravia, & atrocis delicta ex textu *in l. per omnes C. de adult. ibi: Quærendum est sine consensu defensionis, & in regula vniuersali, quod ex causa licitum est leges transgredi, etque doctrina Innocentij cap. de consil. illarumque firmatur Farinac. *conf. 103. m. 5. Gozz. def. 21. n. 6. Hucque* renditur dispositio Constit. Pauli 3. *consil. 44. §. caput*, ubi statuit dandam episcopis iudiciorum reo, vt si possit defendere ante torturam, præterquam in crimine hæresis, & alijs criminibus à iure exceptis, iuxta tamen iuris dispositionem. Quam Constitutionem confirmavit B. Pius V. *consil. 85. §. quod expeditio*; sed à Iudice in sua causa, & iure competens, ne confundatur iurisdictionis, præcipue in causa hæresis, cuius Iudex secularis est omnino incompetens per ea, quæ alibi adduxi.*

Atque hinc eiusmodi Iudices seculares, eorumque Ministri, qui Episcopo, vel Inquisitori Iudicis sententiam, seu processum super intentione huiusmodi rei dederit, vel indirecè impedire præsumpserunt, vel se ei opposuerunt, excommunicationis mucrone sunt percussim. *cap. vt Inquisimus 18. de hæres. in 6. quæ est lata sententia, vt notant ibi Barbosa, & Tiraque. in l. si quisquam num. 72. v. reuertatur, C. de reuoc. donat.* Et per annum eam excommunicationem animo sustinuerint induratio ex tunc velut hæretici condemnantur. *Et cap. 14. Bullæ Cane* excommunicantur Iudices laici le interponentes in causam spirituales, aut illis annexarum cognitione. In quodque ex eo vel manifestè patet, quia reo, ne Inquisitor, vel Ordinatio tradatur, defensiones, & exceptiones legitimas, ac tempus ad illas probandas aptum, & sufficiens omnino denegatur contra ius naturæ, vt colligitur ex *Clem. Postulatus §. ceterum de sent. & re iudic. ex Clem. sapi de verb. signif. & ex l. vt vni, ff. de iust. & iur.* & tradunt Doctores communiter apud Caldet. in *trall. de hæres. rubr. de mater. process. num. 3. Simanch. de Cathol. iustit. tit. 17. num. 50. Pegn. in dicit. com. 28. vers. ex defensionibus iuris, & Farinac. q. 185. num. 20. loquens*, etiam reus defensiones non preterit, ex officio tamen Iudicia dari debent ad reum in l. nisi non defendatur, ff. de pan. & in auth. qui simul, C. quomodo, & quando Iudex. Ex quo videtur indirecè impedisse processum Inquisitoris, ac proinde incidisse in censuras allegatas.

Ad repellendum igitur, quoad fieri potest, à S. Tribunali hanc iniuriam, licet opus esset grauissimis cædis, satis tamen hinc diffinitionis temporibus esse puto, vt delecto monumento illo marmoreo, vni cum

adit

actis Cause, vel saltem facta declaratione hæc omnia nomine, ac iussu S. Officii facta fuisse, ac prævia abolutione, saltem ad cautelam, item & monitione expediantur. Si quidem impediētes Inquisitores, vel Episcopos in negotio S. Inquisitionis per censuras monendi sunt, ut desistant, in iudicio etiam in brachio seculari, *cap. Præsumptio, §. compendendi de heret. in a. &* notant ibi Glossa, quam sequuntur Canonistæ communiter.

CONSULTATIO LXXXVII

1. *An Princeps secularis possit edicto suo prohibere, ne quis faciat incantationes superstitiosas cum invocatione demonum tacita, vel expressa, vulgo Inciarmaturas, ad hoc ut arma inimicorum non noceant, sub pena mortis ultra penas Ecclesiasticorum in ipsa, ad ipsos Iudices Ecclesiasticos pertinet?*
2. *Quid faciendum de huiusmodi edicto iam publicato?* Et
3. *An Episcopus poterit publicare simile edictum sub penis arbitrarij tam delinquentibus, quam non reuelantibus vel ipsi Episcopo, vel S. Inquisitioni, & ulterius concedere Indulgentias quadraginta dierum tam denunciatis, quam cooperantibus ad extirpationem huiusmodi delinquentium?*

AD 1. Negativè videtur respondendum. Quia licet olim latus secularis causam hæresis cognoscere poterat de iure civili, sicut patet ex §. *si vero crimen, aut de Sanctis. Episc. ex l. 1. §. fin. C. de Sum. Trin. &* ex l. *Quicunque, §. ult. C. de hereticis*, hodie tamen prohibetur de iure canonico sub pena excommunicationis ipso iure incurrenda, ut patet ex *cap. Si Inquisitionis officium, §. Prohibemus, de heret. in 6. ibi: Prohibemus quoque doctrinam Potestatis, Dominis temporalibus, & Dilectis, æqueque Officialibus superadditis, ne ipsi de hoc crimine, cum versis Ecclesiasticis, quo modo cognoscant, vel iudicent; Et ex Constitutione Iulij III. incipiente *Adversus* apud Pegnam, ubi excommunicatio referatur Summo Pontifici, Et notat Clar. in *pr. crim. §. hæresin. 4. Cast. lib. 4. conf. 3. ubi heret. qum. cap. 13. Simanch. de Cathol. Inquisit. 36. n. 1. Scacc. de Indic. cap. 15. m. 2. Pat. lib. 4. conf. 3. m. 7. & Farinac. §. 286. n. 154. Atque incantationes superstitiosæ cum invocatione demonum sapient hæresim manifestè. Immo etiam si non sapient hæresim manifestè, earum cognitio spectat ad solos Inquisitores, & Episcopos, prius quoad Indices seculares ex Constit. Sixti V. contra Sottilegos, & ex textu in *cap. Accusatus de heret. in 6.* qui non intelligitur de solis hæresis formaliter, sed etiam de quibuscumque diabolis, vel factis de heret. suspicis, ut per Mouran *apud de meant. & enclaus. sect. 3. cap. 1.* ubi etiam testatur de præxi.**

3. Quare non possunt Principes condere statuta, vel decreta, quibus præscribitur modus procedendi, vel puniendi crimen hæresis, si diversus sit ab illo, quem Ecclesia tradidit, & observat. Quia id esset de crimine hæresis cognoscere contra textum in *cap. Statutum Civitatis, & in d. cap. accusatus, §. Sacerdotes, & in d. cap. ut Inquisitionis officium de heret. in 6.* & tradit Paris. ubi supra *in m. 104. ac Bess. sit. de heret. n. 13. & 14.* Quia præscribere modum procedendi in crimine hæresis, cum sit crimen merè Ecclesiasticum, spectat ad iurisdictionem Ecclesiasticam. Ideoque subditi non debent obedire huiusmodi statutis, atque edictis, vitæ contra Ecclesie leges promulgatis, & Inquisitores possunt contra sic statuentes, ac edicentes procedere pena excommunicationis, & alijs penis contra autores hæreticorum impositis, ut per Emer. in *direct. p. 3. q. 34. & Pegnam hic com. 83.* Zanchin. de heret. cap. 31. n. 6. Locat. in *prax. Inquis. v. Dominos temporales, n. 5. & v. Ordinati n. 1.* Zanard. in *direct. Theolog. p. 1. præcept. 2. cap. 6. q. 28. atque alios.*

Ac proinde huiusmodi edictum est nullum defectu Tem. VIII.

potestatis, *cap. Ecclesia S. Maria, & cap. Qua in Ecclesiis, ubi Doctores communiter, de consue. &* idem poterunt Inquisitores sic edicentes cogere, ut hoc edictum abroget ex Bullis Alexandri IV. Innocentij IV. & Urbani IV. apud Pegnam, Logatum, & alios, quod si ille facere renuerit, debet ipsa propria auctoritate illud tollere, ac declarare irritum, atque nullum, Felin. in d. *cap. Ecclesia S. Mariæ. n. 143. Sayr. de consue. lib. 3. cap. 34. n. 17.* Ex quo responsum est ad secundum.

At nihilominus censeo, posse Principem huiusmodi edictum condere. Quia solam augeat, ac promoveat procedendi, ac puniendi modum, quem observat Ecclesia, & non cedit in Ecclesiasticæ iurisdictionis diminutionem, sed potius in illius augmentum. Quapropter laicorum statuta, vel decreta pœnas per ius canonicum hæreticis impositas augentia, vel ab Ecclesiasticis iudicibus impositas observant mandantia, firma & valida esse diserte probat Decian. in *crim. lib. 5. c. 25. m. 2.* & alij communiter, quos sequitur Farinac. de *hæres. §. 286. n. 157.* nuncupatim Pegna p. 3. *direct. 3. q. 86. com. 135. vbi de Principibus secularibus, ac vbi, seg. docens, id non esse iurisdictionem se de crimine, sed fuisse potius Ecclesiæ, & incrementum fidei procurare.* Nam per huiusmodi statuta, & edicta non auferunt proprijs iudicibus, videlicet Episcopis, & Inquisitoribus iurisdictionem, sed etiam potius amplificant, iuvant, & amplius promouent, id, quod esse debet Principum secularium proprium, & peculiare manus, ut graviter docuit Conrad. Bran. lib. 3. de heret. cap. 9. §. 10. Et vbi. *Poltrame subdit, quod Romani Pontifices Principum secularium leges, & decreta adversus hæreticos, & suspectos varijs temporibus edita, non modo non sustulerunt, aut abrogarunt, immò confirmarunt, & inviolabiliter custodiri iusserunt, ut constet ex multis Pontificum testibus apud ipsum, omnino videndum.*

Duo tamen animaduertenda sunt. Primum est gravitas pœnæ, nimirum pœna capitalis, quæ in edicto pro hoc crimine est imposita. Quod etiam observavit Pegna lib. cit. §. *Alud tamen, m. 2.* nemum huiusmodi pœnæ augmentur contra hæreticos, aliquid committatur iniustum, incursum, aut contra ius, & rationem. Nam fauor fidei non tribuit hanc facultatem, statimque subdit. Itaque cauendum est, ne dum ex vna parte fidei propagationem nitimur afferre, ex alia eius detrimentum inducant. Hinc cum Senatus Mediolanensis publicasset edictum contra exercentes, vel exerceri curantes maleficia, scriptum fuit Inquisitori, ut videat vna cum Archiepiscopo, ne aliquid ponatur in edicto præiudiciale S. Officio, & curet reddere capacem Senatui, non effo locum pœnæ vizini supplicij, ac promittere, ne sequatur effectus, ut ex Epistola data sub 14. Maji 1620.

Alterum, quod forte in hoc edicto desideratur est, declaratio perquam necessaria, nempe quod Princeps tunc denum ad pœnam comminatam adversus huiusmodi superstitiosos Incantatores devenire possit, postquam ut tales ab Episcopis, vel Inquisitoribus fuerint declarati; alioquin enim cognosceret, ac iudicaret de crimine hæresis contra textum d. *cap. Si Inquisitionis officium* (superius deduximus), idcirco poterit Princeps cogi ad id declarandum.

Ad 3. Affirmativè censeo respondendum. Etenim Episcopus potest procedere in crimine superstitionum, ut ex citata Bulla Sixti V. patet, ac debet uti alternatim illa de reuelandis rejs sibi, vel Inquisitori, ut ex pluribus declarationibus S. Congregationis S. Officii, præsertim quia huius criminis cognitio spectat ad Episcopum, cumulatim ad Inquisitores, ut ex dicta Bulla Sixti. Ac tandem quoad Indulgentiam non deest Episcopo potestas ordinaria, ut ex *cap. Quod autem, cap. Cum ex 10. & cap. nostro de penis, & remissi.* Neque causa, quæ est grauis, publica, & Ecclesiæ Catholice utilis, atque adeo sufficiens per dictum *cap. Cum ex 10. in fin.* Vbi permittitur Episcopo concessio Indulgentiæ quadraginta dierum in quocumque casu, in quo eis causa sufficiens occurrat,

CONSULTATIO LXXXVIII

1. *An assertiones ista possint licite sustineri, nimirum, quod liceat mutuari, etiam pignoriis afflicto de credito, aliquid ultra sortem exigere, dummodo non repetere sortem usque ad certum tempus.*
2. *Item quod possit vendi res carius, quam valet ob dilationem temporis datam ad soluendum pretium credito, siue ut dicitur a credenza, & in exorbitanti summa, nempe ultra dimidium iusti pretij, & cum speciali obligatione rei vendite, siue translatione dominijs usque ad integram satisfactionem.*
3. *Et quod possit fundari census annuus super bonis stabilibus, & fructiferis ad rationem decem pro centenario, & haberi ultra hanc affectionem pignus rerum mobilium eiusdem valoris Capitalis?*

Quod attinet ad primam assertionem, licet quidam, vt refert Molina *de iust. & iur. disp. 308.* putauerint ratione carentem pecuniam, seu obligationem non repetendi ante certum tempus posse aliquid exigi, in qua sententia videtur esse Ioannes Medina, *Concl. de restit. q. 32. §. Inde inferitur.* Quia sententia pluribus argumentis probatur apud Lessium *de iust. & iur. lib. 2. cap. 20. dub. 14. n. 119.*

2. Nihilominus sentit idem Lessius n. 127. non esse concedendum, vt quicquam supra sortem exigatur, si ex carentia pecuniae nullum lucrum cessat, nullum periculum impendit, nullum incommodum metuitur. Primo, quia sententia haec videtur nona, nec apud auctores reperitur, ac penitus in te morali tanti momenti non facile admittenda. Deinde, quia carentia pecuniae, & obligatio non repetendi ante aliquod tempus est quid inter se incommensurabile, alioquin mutuum non differret a precario. Unde si mutuum debet gratis fieri, nihil proliar carentia, vel obligatione petendum est.

3. Quia immo idem Molina citata q. 308. ait opinionem hanc non solum esse nouam, & inauditam, sed etiam periculosam fisis, & quae viam aperit vicijs. Quid enim, inquit, id aliud est, quam pro omni mutuo, quod precatio non conceditur, vt scilicet ad concedendum libitum, possit quocumque tempore reuocari, docere posse licite aliquid accipi ultra sortem, atque adeo posse licite accipi vicium, siue tale mutuum formale sit, siue virtuale? Quid item id aliud est, quam pro extensione maiori, vel minori temporis, quo eiusmodi mutuum concedatur, etiam si inde nullum lucrum mutuari cesset, nullumque damnum emerget, docere, posse licite accipi plus, vel minus ultra sortem, prode fuerit maius, vel minus tempus, ad quod conceditur? Id vetò quid aliud est, quam docere, licitam esse vicium pro quocumque mutuo, quod non conceditur precatio? Quod tamen Scripturae, Concilia, definitiones Pontificum, & communis Doctorum sententia damnat. Esi igitur eiusmodi assertio periculosa valde in fide, vt primò relata fuerit inter damnatas à S. Officio Inquisitionis sub Alexandro VII. atque adeo cogendus, est qui illam assertit ad se retrahendum, & quoad restitutionem ad consulendum suae conscientiae.

4. Secunda assertio est declinab. ab Urbano III. in cap. *Consuluit*, de *ysur.* vbi cum Consultationi Pontificis proponeretur, an negotiorum quasi viciatius debeat condemnari, qui merces suas Inge maioris pretij distrahit, si ad solutionem faciendam prolixioris temporis delatio prorogatur, quam si ei incontinenti pretium persoluitur, respondit Pontifex, quod huiusmodi homines pro intentione lucri, quam habent, cum omnis vicium, & superabundantia prohibeantur in lege, iudicandi sunt male agere, & adea, quae taliter sunt accepta restituenda in animatum iudicio efficerent inducendi. Quare Doctores communiunt apud Lessium *d. lib. 2. cap. 21. dub. 6.* docent, quod supra pretium rigorosum, quoties

poterat vendi pecunia numerata, non licet eam vendere ob solam dilationem solutionis. Quia dilatio solutionis est implicitum quoddam mutuum. Dum enim creditor differt solutionem, perinde facit, ac si acceptam à debitor pecuniam eidem inueneret. Aique pro mutuo nihil licet accipere supra sortem, ergo nec pro dilatione solutionis ultra iustum pretium.

Tertia. Quod ad iustum pretium censuum spectanda est consuetudo locorum. Unde in Regno vtriusque Siciliae concessum est primum à Nicolao V. deinde à Gregorio XIII. vt census non excedat decimam partem sortis, seu pretij. Calixtus quoque III. & Martinus V. idem approbaverunt in censibus reatibus pro Phoenicia, & Germania, quando pro varia temporum conditione talis est consuetudo, vel estimatio, vt patet ex illorum Extrauagante. Et quoad pignus, licet idem Calixtus, & Martinus inter alias conditiones census posuerint, vt certa res immobilis, & fructifera solum maneat obligata solutioni census, non autem persona venditoris, aut alia eius bona quia tamen Pontifices non dicunt, has esse necessarias, idcirco non potest hinc ad propositum dubitatem responderi, ac proinde obiter Bulla Pij V. est recepta, censuum censu reali in aliquo praedio, aut praedij determinati, posse adhiberi hypothecam aliorum bonorum ad hunc saltè effectum, quod scilicet si praedium, in quo census est collocatus, euincatur, vel dum est in potestate venditoris census, vel postquam transierit ad alium possessorem, venditor soluat interese hoc, est, valorem census, & interese lucri cessantis, ac damna sequuta, vt per Nauar. in *com. cap. 1. §. 4. n. 77.* Quo iure reuolendum censum, quod loco talis hypothecae accipi potest fideiussio, atque adeo pignus. Siquidem fideiussiores, & pignora equiparantur, l. 4. §. quid est idoneus ff. de fideiuss. lib. 1. l. 1. *Primum ff. de corp. pec. & §. venditor vult.* de *rer. diu.* obiter l. 10. And. in *addit. ad Specul. tit. de ac. post. donat. restit. §. 2. n. 8.* Tam enim fideiussio, quam pignus reuocantur ad solvendum principalem obligationem, & idcirco si licet acceptatur fideiussio, licet etiam acceptatur pignus.

Accedit etiam, quod obligatus ad dandum fideiussorem, potest dare pignora etiam inuito creditore, & tunc creditor tenetur ea acceptare, si sibi de cautione prospiciere vult, quemadmodum tradunt Glo. in l. 1. §. quod fideiussor, ibique Bartol. ac ceteri Doctores, idem Bartol. in l. *Prætor §. ff. de Praetor. signat. Bald. in l. 1. C. de Praetor. Cyn. & alij ibi.* Ioan. And. in *addit. ad Specul. tit. de pignor. in rubr. Alex. in d. l. 1. n. 6. §. quod fideiussor cap. l. 1. n. 12.* Negulunt, de pignor. p. 5. *Princ. 4.* Unde, cum pignus subrogatur fideiussioni, licet accipere pignus, sicut licet accipere fideiussorem.

CONSULTATIO LXXXIX.

An deturpantes, violentes, vel percutientes sacras Imagines puniri debeant priuatiue quoad Indices laicos in S. Officio Inquisitionis? Vbi quid de laicis hoc ipsum committentibus?

Negatiue respondendum videtur. Nam facta contumeliosa erga Deum, vel Sacras Imagines sunt repleta blasphemiae, ita vt illa faciens dicatur velle blasphemus, licet grauius delinquens, quam blasphemans ore nomen Christi, vel illius Sancti, cuius Imaginem deturpat. Ita Tigrin, in *Lex. contrahit. ff. ad leg. Al. Marcell. Angel. in Lex. Senatusconsulti ff. ad l. Cornel. de sic. & in disp. quae incipit in resurgens, Mat. in *prax. crim. §. 6. quæ*, n. 25. loc. de Anan. in *cap. 2. n. 14. de malef. Altit. in Constit. Reg. tit. de blasphem. v. Oikana, Indoch. in *pr. 61. n. 20. 23. Chassan. in *consuet. Burgund. rubr. 1. n. 19. Lancet. Contrad. tit. de offic. Prætor. in *caus. crim. Plot. de blasphem. n. 16. 28. & 30. Graß. de *caus. refer. lib. 1. c. 10. n. 19. & 23. Alph. de Castro de *reus. heret. p. 122. Monale. de *sententia Pilati n. 6. Decian. in *crim. lib. 6. cap. 2. n. 16. Alex. conf. 233. l. 6. lib. 6. Socin. *caus. 102. n. 5. lib. 1. Ghildanus de *reus. heret. q. 10. n. 12. Cordub. in *quest. lib. 1. quest. 17. §. 15. not. 3. Menoch. de *arb. cap. 376. in *princ. & l. i. Charlat. det.**************

2. n. 23. ac Torrellanca in epist. delicti. lib. 3. cap. 8. num. 17. Probaturque ex Edit. cap. 9. ubi factum ignominiosum erga Deum vocatur blasphemia magna, ibi: *Com fecissent sibi vitulum confutatum, & dixerunt, isti sunt Dei tui, fueruntque blasphemiam magnam.*

3. Blasphemia autem, quæ potestur à laico, est mixti fori, cap. 2. de malef. Concil. Lateran. sub Leone X. sess. 9. §. ad abolendum. Atque adeo est locus præventioni inter Iudicem Ecclesiasticum, & Laicum, d. cap. 2. ubi Abb. n. 4. & 9. & Ann. cel. 3. ac trident Calder. conf. 2. de lude. & conf. 11. de for. comp. Archab. conf. 196. n. 6. Alex. conf. 71. lib. 1. Boet. dec. 301. n. 9. & seq. Boff. tit. de inq. n. 132. Afflic. loc. cit. n. 14. Alex. Roman. in prag. Reg. de blasphem. n. 66. Couat. præst. quest. c. 10. n. 2. Decian. tr. crim. tom. 2. lib. 6. c. 4. n. 1. Clar. in §. blasphem. ibique Balard. num. 49. & seq. Mar. Anton. var. resol. lib. 3. c. 12. n. 1. Azot. in §. moral. lib. 9. cap. 28. q. 5. Sot. de inq. & iur. lib. 2. g. 2. ar. 3. Albertin. de agnosc. cath. assert. q. 6. n. 24. & q. 27. per res. Franc. dec. 504. Farinac. de delicti. & pen. q. 20. n. 39. Symmach. de cath. inq. tit. 33. n. 17. Menoch. de arb. cap. 376. Cabal. resol. crim. cent. 3. cas. 929. & Martb. de iurisd. p. 2. cap. 13. n. 13. ac declaravit S. Congregatio S. Officii, dicens huiusmodi violantes, vel deturpantes possent etiam puniri fori seculari, cum hæc casus sint mixti fori, & quando erunt examinandi Ecclesiastici, Episcopos illis examinet, & det copiam laicis, vt sub die 9. Nouembris 1677. & alibi dixit, quod in hac materia habet locum præventio, vt sub die 18. Octobris eiusdem anni, ac 22. Nouembris eiusdem, etiam anni, in quo actum de casu, qui euenit Mutinæ, ac 26. Ianuarij 1677. ac 9. Februarij eiusdem anni.

3. At nihilominus tenendum est, eiusmodi reos puniendos esse in S. Officio priuatiue quoad Iudices seculares. Ita decreuit Sanctissimas Urbani VIII. sub die 12. Nouembris 1625. Ratio autem est, quia fuit vehemens suspensio de hæresi. Præsumunt enim male sentire de cultu sacrarum Imaginum, & de Canonizatione Sanctorum cum Caluinistis, ac Lutheranis damnatis à Sac. Concilio Trid. sess. 35. ac censentur agere contra definitionem Concilij Niceni ad 7. quod definitiuit Imagines colendas esse. Et contrarium asserere, aut sentire, hæreticum est, vt probant Repert. Inquisit. v. Hereticus, Symmach. de cath. inq. tit. 33. rubr. de Imag. n. 1. & seq. Pelsant. in 3. p. D. Thom. 2. 2. disp. 1. c. 2. Suar. in Reg. Angl. lib. 2. c. 11. Valent. 2. 2. q. 94. q. 1. & disp. 6. Farinac. de her. q. 178. n. 53. dicunturque hæretici præsumpti. Hæresis autem crimen est merè Ecclesiasticum per textum in cap. Vt Inquisitum, & Probemus, de heres. in 6. & post alios scribit Farinac. q. 181. n. 43. & seq. atque ideo iudicium spectat ad Inquisitores, Farinac. loc. cit. Regens Tapia in Consil. de blasphem. sub n. 30. Et ita obseruari in Supremo Hispaniarum Consilio testatur Azueud. lib. 10. Regum. Consult. tit. 1. lib. 3. & comprobatur Genoen. in prag. cap. 28. n. 17. Bordon. de Sac. Trib. c. 26. n. 22. Carem. de off. S. Inquisit. p. 2. tit. 7. n. 41. Ricciol. de person. que in stat. repræb. vers. lib. 1. c. 20. num. 3. Lezan. consil. 38. n. 36. & seq. ac Souf. in aphor. lib. 2. c. 42. n. 14. & seq. ac Raphael della Torre in 2. d. Thom. q. 96. ar. 4. disp. 2. Belloch. in pr. Theol. moral. p. 2. q. 1. num. 7. Ricc. in pr. 1. 1. resol. 423. Iosep. Sells. rom. q. dec. 448. n. 19. Zech. in sum. 10. 1. c. 11. n. 5. Carcer. 17. de heres. n. 49. Deltius in disp. mag. lib. 5. sect. 16. §. Sacerdotes, alique.

4. Confirmatur. Si quis enim verbo diceret, Imagines Sanctorum non esse venerandas, certè quod proferret blasphemiam hæreticalem, atque adeo puniendam in S. Officio priuatiue quoad Iudices laicos. Atqui actus contumeliosus in Sacras Imagines est grauius delictum, quam blasphemia ore prolata. Nam contemnens statum Principis punitur rationum reus læsæ Maiestatis, l. qui statum, & l. famosi, ff. ad leg. Majo. At illum contemnens verbis, vel non punitur, vel arbitrio Iudicis ponitur, l. 1. c. Si quis Imperatori maledixit, quandoquidem facta maiorem vim habent, quam verba, l. Paulus, ff. rem ratam haberi. Et facere factum plus

est, quam verbo, cap. dilecti §. de appel. ubi Glossa & alij.

Comprobatur ex rebus iudicatis. Cum enim quidam nouiter conuersus Imaginem B. Mariæ Virginis fregisset, ipsa sententia condemnatus fuit ad amputationem manus, & ad suspensionem in furca, cumque ab illa appellasset Regiam Pincianam Cancellariam, iussu Dominorum casus hæc fuit remissa ad Inquisitores, testibus Carena loc. alleg. n. 42. Azueud. d. lib. 2. tit. 1. l. 3. n. 7. & seq. addente, hæc remissionem iustissimè fuisse factam, cum de hoc crimine soli Inquisitores possint cognoscere, ac Lezan. ubi supra n. 39. Bononietes rei, qui plures factas Imagines conspuerant, fuerunt brachij seculari traditi sub anno 1633. Lezan. num. 41. apud quem alij, ac Romæ 24. Ianuarij 1557. blasphemus, qui euaginato gladio Crucifixi, & B. Virginis percussit, mandis quinque diebus fessis, lingua per prætorat, præ foribus Ecclesiarum S. Mariæ super Minorem, S. Laurentij in Damiani, S. Mariæ de Pace, Sanctorum Apostolorum, & S. Augustini, & postea fuit missus ad trirèmes per petuas.

Non obstant, quæ in contrarium adduximus. Nam 6. facta contumeliosa in Deum, ac in Sanctos non possunt dici vera blasphemia, sed vel pertinent ad infidelitatem, vel remanent sub generico nomine contumelie, vt aperte docet D. Thom. 2. 2. q. 1. ar. 1. dum blasphemiam ponit inter peccata oris, & loquutionis, probatur clarius Alex. de Alef. p. 4. q. 33. membr. 3. Nauar. in man. cap. 12. n. 81. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. c. 4. n. 4. Comitol. resp. mor. lib. 4. q. 9. c. 1. in fin. Lazzar. de blasphem. q. 3. n. 39. Ex recepto enim vsu loquendi blasphemia proprie in lingue vitio consistit ex D. Augusti. lib. 2. de morib. Manich. c. 11. Et scilicet laus consistit in solis verbis Psal. 33. ac honoris in signis, & factis, D. Thom. 2. 2. q. 155. ar. 1. ad 3. ita blasphemia consistit in solis verbis, in factis verò idololatria, & contumelia. Hinc in cap. 2. ceterum, de off. Ordin. in 6. proiecito Sacrarum Imaginum, ac Crucis non dicitur blasphemia, sed actus horrende, ac despectibilis indeuotionis. Hincque poena imposita contra blasphemos, licet non habeat locum contra deturpantes Sacras Imagines, aut facientes alios actus infidelitatis, contra ipsos tamen est grauior poena influita, nempe mortis naturalis, nisi alia concurrant, ex quibus Iudex moueri possit ad poenam minuendam, Menoch. de arb. cap. 396. Cabal. resol. crim. 91. ac fusc Chartar. dec. 702. n. 18. cum seq.

Minus obstat, quod blasphemia fit crimen mixti fori. Nam id verum est de blasphemia simplici, de qua loquuntur Doctores ibi relati. Et hoc casu edita Magistratum, siue Ecclesiasticorum, quæ secularium præcipientia, blasphemos simplices fiti denunciet, non prohibet, quin possint denunciari alteri Iudici habenti potestatem procedendi contra blasphemos, quia non intendunt minuire alterius iurisdictionem, sed prouidere ne blasphemie remaneant impunitæ, vt rectè censuit Sanchez in decal. lib. 2. c. 38. n. 47. Non autem de blasphemia hæreticali, cuius iudicium est Iudicis Ecclesiastici priuatiue quoad Iudicem secularem propter præsumptam hæresis suspitionem, siue blasphemus fit Clericus, siue laicus per textum in cap. Vt Inquisitum, & Probemus, de heres. in 6. & tradunt Afflic. in d. Consil. Regni n. 48. Albert. de agnosc. cath. assert. q. 6. num. 24. & q. 2. n. 63. Simanch. de cath. inq. tit. cap. 8. n. 8. & in Enchirid. cap. 9. Brun. de heres. lib. 5. c. 20. Couat. in cap. Quamuis, de post. p. 1. §. 7. n. 8. & seq. Rois de heres. p. 2. num. 168. Decian. in tr. crim. p. 2. lib. 6. c. 4. num. 4. & c. 6. n. 23.

Denique non obstat, quod aliquando in hoc crimine processerit Iudex secularis. Quia tale iudicium fuit de facto, non de iure, vt per Bordon. de Sacram. Tribun. d. cap. 26. n. 23. & Lezan. de conf. 28. n. 49. atque ante decretum Urbani VIII. superius reitatum, quod hodie religiose obseruatur. Quomodo autem huiusmodi delinquentes tractandi sint quoad abiarationem, & quoad poenas vide Dianam p. 6. tr. 7. resol. 9. & Felbachium de superstit. cap. 25. n. 16. p. 2.

Quod autem spectat ad Iudices deturpantes, vel percutientes, vel corruptipes Sacras Imagines, puniendos esse

à Indice seculari defumitur ex l. *Ind. res. C. de Ind. ex cap. post. alijs*, *ord. tit. & ex cap. post. miserabilem*, de *usur.* & firmant *Glos. in Clem. 1. v. Principis* ibique Cardinal. n. 3. de *Ind. Anchar. conf. 15.* Alex. *conf. 7. n. 5. & conf. 99. n. 12. lib. 6.* Abb. in *cap. Gaudemus*, n. 12. de *div. Socin. conf. 129. n. 26. & seq. lib. 4.* ubi testatur de communi, de qua etiam Clar. in §. *blasphemias* n. 5. *Martha de iur. p. 2. c. 113. n. 14. & seq.* Et hanc eandem opinionem communitat à Theologis recipiuntur Almain. in 4. d. 18. q. 1. & Tostat. t. *Reg. c. 8. q. 37.* ex duplici quidem ratione. Primum, quia infidelis non sunt de corpore Ecclesie, sed Civitatis, l. *Christiani C. de pagan. ant. de qua. in princ. Glos. in d. cap. post. miserabilem*, de *usur.* cum alijs per Bec. *conf. 84. n. 6.* ac proinde vti merè laici sunt de iurisdictione Indici secularis, l. *Ind. & C. de Ind. & cap. Si Clericus*, de *for. comp.* Deinde quia Ecclesia in legibus, quas fert, vti Ecclesia, non intelligit comprehendere personas extra suum gremium existentes, d. *cap. Gaudemus*, de *divor.* ibique Abbas, & ceteri, atque adeò siue penam iroget, siue alius præcipiat, non afficit infideles ex præsumpta eius voluntate.

- 10 Verùm, huiusmodi obstantibus, tenendum est, vti criminis est merè Ecclesiasticum, eius cognitio spectat ad Iudicem Ecclesiasticum. Vbi est mixtum, est locus præventioni, Ita censuerunt Calder. *conf. 2. de Ind. Bald. conf. 315. lib. 1.* Io. de Lign. Laur. de *Presbyt.* & Io. de Fanut. apud eundem Bald. *conf. 316.* eiusdem lib. 1. Alex. de *Neu. conf. 100. n. 7. & conf. 101. n. 4.* Felin. in d. *cap. post. alijs*, lib. 5. Zanchin. de *heret.* cap. 36. ibique Campeg. *Parif. conf. 79. n. 4. lib. 2.* Ortoy. Nicol. inter *conf. crimin. 79. n. 24. & per tot. & conf. 81. lib. 2.* Bursat. *conf. 90. n. 1.* Etque licentia communi, testante Pigna. in *direct. Inquis. comm. 71.* Vti verò crimen est de comprehensis in Constitutione 70. Gregorij XIII. quæ incipit, *Antiqua Iudeorum*, in qua includuntur casus, qui sunt contra fidem, vel possunt in eius contemptum committi, illius cognitio spectat ad Inquisitores hæretice præsatis. Iudei autem deturpantes, vel percutientes, aut corruptentes factas Imagines delineant contra fidem Catholicam, & in eius contemptum committunt, atque adeò puniendi sunt in S. Officio.

- 11 Et licet videatur dicendum, quod eiusmodi crimen spectet ad Inquisitores communi, atque adeò quod sit locus præventioni. Quia cum non sit casus comprehensus in dicta Constitutione Gregoriana, cognitio causæ relinquatur Curie seculari, quæ prævenit. Nihilominus spectat præuine ad Inquisitores tenendum omnino est, tum ex citata Constitutione §. 5. ibi: *Si Saluatore, &c. & alias huiusmodi blasphemias, quæ per se hereticæ dicit solent, in Christiana fidei communem, contemptum, aut corruptionem impie prouideri.* Per cuiusmodi autem, laceratio deturpario, vel contemptus Sacrarum Imaginum, est peior blasphemia ore prolata, vt supra diximus, quia committitur facto ipso, quod verbis præuiale, l. *de pupillo*, §. *meminisse*, ff. *de non. oper. nunc.* Idem ex casu 9. dictæ Constitutionis deducit Bordon. de *Sacr. Trib. c. 25. n. 25.* Tum etiam quia ita decreuit Sac. Congregatio Inquisitionis 7. Septembris 1610. & 30. Iulij 1611. & 4. Iulij 1615. quibus in casibus Iudei ob id laceratis fuerant leuati in S. Officio puniri, licet Gubernator Vrbis præuenisset in captura. Idem obseruatur Mutinæ. Cum enim Dux contra Iudeos, qui factas Imagines deturpant, vellet procedere, fuit scriptum Inquisitori sub die 18. Octobris 1617. & 22. Nouembris eiusdem anni, vt ipse causam cognoscat. Decreuitque demum Vrbanus VIII. sub die 12. Nouembris 1625. decreto suo generali, decernens causas quarumvis percutientium, deturpantium, corruptumque, lacerantium, &c. Sacras Imagines spectare ad S. Officiū. Et hanc sententiam tuerent multi, quos sequitur Caren. *loc. cit. p. 2. tit. 14. n. 35.* & Bordon. de *Sacr. Trib. c. 25. n. 35.*

- 12 Non obstat superius obiecta. Nam procedunt in re merè seculari, nempe in furto, homicidio, & alijs huiusmodi, non autem in re merè Ecclesiastica, & ad fidem spectante, vt per Felin. in d. *cap. Postulasti* sub num.

5. de *Ind. & Add. ad Guidum Papau. dec. 63.* Quomodo autem Ecclesia in criminibus merè Ecclesiasticis habere potestatem procedendi contra infideles, ac quomodo Principes procedant in crimine respiciende fidei contemptum per d. l. *Iudeos*, C. de *Iudeis*, ubi fuisse docuimus.

CONSULTATIO XC.

- 1 An Notarius, vel alius Minister S. Officii ex ijs, qui gaudent privilegio fori, ex dicto privilegio superueniente possit declinare inquisitionem Episcopi, coram quo introductum erat iudicium Civile, & per multos annos discussam ante privilegium S. Officii?
2 Et an mandatum Episcopi executum contra dictum Notarium realiter, vel etiam personaliter non susceptum officium, nulla facta protestatione in alius superuente exemptionis, sit nullum, & reuocandum à S. Tribunali?

Ad primum affirmatiuè. Quia cum fiat mutatio status, sit etiam mutatio Tribunalis, ad quod pertinent causæ omnes emergentes post mutationem. Status per ea, quæ tradunt Doctores in cap. 1. de *oblig. & ratio.* Io. Andr. Butr. & alij, Bartol. in l. 1. in fin. ff. de *pen. Bald. in l. 1. n. 4. C. anser. ex suis test.* Aperte de *potest. Prærog. tit. 7. §. 7. n. 14. & seq.* Quia per mutationem status ponitur oblatulum, ne Episcopus, aliusue Iudex tueri possit suam sententiam.

Ad secundum affirmatiuè. Quia est implicatio ius S. Officii, vnde licet quisque possit renunciare proprio iuri, & privilegio iuxta *cap. de terra de priuol.* Quando tamen implicat ius Ecclesie, aut Superioris, non potest ipse renunciare iuxta *cap. Cum tempore*, de *arbitr.* & docent communiter Innoc. in *cap. accedentibus de priuol.* Felin. in *cap. Com. dicta de re script.* Abb. in *cap. significasti n. 11. de for. comp. ac Rot. dec. 173. n. 3. p. 4. rec.* Et proinde non valent ea, quæ facta sunt contra privilegium, quod concernit utilitatem publicam. Quia ea, quæ constituta sunt in fauorem Ecclesie, Communitatis, & publice utilitatis, non sunt sub dispositione priuatorum. Et idè deficit in ipso potestas, quæ requiritur, vt renat renunciatio privilegij iuxta *cap. Cum super*, de *offic. deleg.* Privilegium autem fori concessum Ministris S. Officii est ob publicam utilitatem, & in fauorem Ecclesie. Hincquidam Eugubinus, qui exequutus fuit mandatum civile contra familiarem S. Officii abque licentia Inquisitoris, fuit monitus, vt in posterum abstinere, 1642.

licet huiusmodi Notarius nullam fecerit protestationem in actis suæ superuenientis exemptionis, siquæ videatur renunciale suo privilegio, cum tamen non potuerit renunciare, tantquam habens implicatum ius S. Officii, licet etique contra prohibitionem, idè non solum mandatum contra ipsum executum est nullum, sed etiam ipse Notarius metetur puniri, vel priuatione privilegij, vel alijs penis arbitrarijs.

CONSULTATIO XCI

1 *An damnati ad trirèmes in Tribunali S. Officii sine perpetuum, sine ad tempus, sine degradandi?*

2 *Et an degradatio debeat esse actualis, sine verbalis, sine nullo modo facienda sit? Vbi cursum recensentur casus, in quibus inferitur pena degradationis, & alia seitu minime indigna.*

1 **A**D primum affirmatiue, si condemnatur propter crimen hæresis. Sic Doctores loquentes de damnatis ad perpetuum carceres, præteritum Pegna in *direct.* p. 3. com. 46. n. 20. alit. F. & *consequenter*, ubi subdit, sic decessum fuisse ab Urbano V. in quodam recepto, quod ibi refert. Probatur ex cap. t. de hæres. in 6. & docent ibi Glot. sub init. Archid. n. 2. Gemin. n. 3. & Franch. mon. item 2. ac etiam ex Constitutione Alexandri IV. apud Pegna *sec. alleg.* & in specie de damnatis ad perpetuum trirèmes affirmare Pegna d. n. 202. Campeg. ad Zanchin. de hæres. cap. 20. lit. G. verbo *Pena* & alij.

2 Si verò damnatur ob aliud crimen, quàm ob crimen hæresis, licet nonnulli cum Albertino in d. cap. t. de hæres. in 6. n. 27. & 28. affirmant, probabiliter tamen aliqui cum Franchino in eo cap. n. 2. negant ita, vt Clericus debeat tantum degradari, quando condemnatur ad perpetuum carceres, vt ad perpetuum trirèmes ob crimen, hæresis, non autem ob alia crimina.

3 Ad secundum quoad damnatos in perpetuum ad trirèmes esse de iure actualiter degradandos, respondendum videtur. Quoniam talis pena morti æquiparatur per ea, quæ habet Innocentius in cap. Qualiter, & quoniam a. de accus. quem sequitur Auctor Repertorii In quibrorum, v. Carcer, §. quæpiet sit carcer, Franch. in rubr. de testam. lib. 5. n. 27. citans Bartolum in l. 2. ff. de public. & in hac specie tradit Pegna in 2. p. *publ. iudic.* Comm. 46. lit. B. §. de 10. quoniam sententiam lequens antea est Campegus apud Zanchin. c. 20. circ. fin. vers. *Obserua denique*, cuiusque verissimam appellat Pegna *loc. cit.*

4 At nihilominus tenendum est, eos, qui ad perpetuum carcerem, vel in perpetuum ad trirèmes condemnantur, non esse solum actualiter degradari, sed regulariter cum illis dispensari solet, vt verbaliter tantum degradentur. Ita testatur idem Pegna non solum de praxi, sed etiam de benignitate Sanctissimi Tribunalis laudabiliter introducta. Quod multo magis asserendum est in damnatis ad tempus.

5 Fautur huic sententiæ declarationes S. Congregationis eiusdem S. Officii, quæ sic se habent. Degradatio actualis aliquando imponitur ijs, qui ad trirèmes perpetuis damnantur 25. Maij 1552. & 23. Aprilis 1595. Interdum tamen damnati ad tempus fuerunt etiam actualiter degradati, ad 29. Novembris 1552. & 31. Augusti 1600. & 15. Aprilis 1595. De stylo tamen solent magis verbaliter, quàm actualiter degradari, etiam qui damnantur in perpetuum, vt 14. Februarij 1613. Vnde Sanctissimus dixit, non esse in viis, quod rei actualiter degradentur, etiam si generetur de damnato ad trirèmes in perpetuum, nil peniarum vltimo supplicio, vt 25. Iunii 1613. Quandoque verò tales fuerunt condemnati simpliciter absque alia degradatione, vt patet luculenter pluribus exemplis lib. 5. Iunii 1615. Hinc ad exequendam penam trirèrium ad tempus non esse necessariam degradationem ne verbalement, quidem, & si non in materijs S. Tribunalis, censuit S. Congregatio Episcoporum in Argentina 12. Ianuarij 1604. Ad perpetuum verò requiritur degradatio solum verbalis a Pio V. *confess.* 5. Cum primum *Apollinaris* §. 50. quæ est contra blasphemos tam simplices, quàm hæreticos, quia generaliter loquitur. Ratio autem illa esse videtur, quia dum in iure imponitur pena depositionis, quæ degradationis, & nil aliud exprimitur, intelligi debet de verbalis, & Henric. lib. 13. de

excomm. 55. n. 5. Diaz in *pr.* c. 148. n. 4. passimque alij; In penalibus namque, & odiosis maiorior, & benigniorum partem amplecti debemus. In hoc autem causa non exprimitur; atque addè intelligendum est de verbalis.

Clericum autem hæreticum esse degradandum, 6. quando traditur Curie seculari, firmant Clar. in §. fin. q. 36. n. 35. Couar. in *pr.* q. 32. n. 2. Scac. de *matr.* lib. 1. c. 11. n. 76. & cap. 98. n. 4. Scapp. *diar. non script.* lib. 5. cap. 140. n. 10. Diaz cap. 97. n. 4. & ibi Salzed. Bobadil. lib. 2. c. 18. n. 52. & 76. Farinac. lib. 1. q. 8. n. 78. & alij communiter. Probatur ex cap. Ad abolendam, §. *Præterea de heret.* ibi: *Totius ecclesiæ iurisdictionis prerogativa noster*, docentque ibi Hod. n. 6. Zabarel in *prin.* Abb. n. 1. & 5. Anchar. n. 4. Anv. n. 6. Ioan. Andr. *sub int.* Et Bnt. n. t. item ex cap. *Excommunicatus* t. §. *denuntiatio de heret.* ibi: *Clerici prius a suis Ordinibus degradati*, ac tandem ex Constit. Innocentij IV. & Nicolai III. incip. *Noviter Privilegiis*, §. *denuntiatio*, & ex Constit. Martini V. *Inter cunctas*, §. *similiter Clerici*.

Potèrò degradationem realem meretur crimen hæresis, lre Maleficia, vexationis in S. Officium iam per modos expressos a Pio V. *Confess.* 83. *Si de praesentibus*, falsificationis litterarum Apostolicarum, ac filij Regij, conspirationis in proprium Episcopum, homicidij, præteritum qualificati per infidias, industriam, seu prodicionem, patricidij, fratricidij, combustionis Ecclesiarum, assassinij, sodomie, foris exercitæ, præcipuè quando quis est incorrigibilis. Verum Clericus, qui falsificavit sigillum Regium, licet degradetur, non tamen traditur Curie seculari, sed ei character impertitur, quo inter alios cognoscatur, ac mittitur in exilium extra provinciam cap. *Ad audiendum* 3. de *transfals.* Item Monetarij, qui aures, vel argenteas monetas condite, vel fabricare, colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumunt, Urbanus VIII. *confess.* 75. *In superna*, §. 3. Sacerdos siue secularis, siue regularis propter carnale facilegium cum Moniali perpetratum, maxime frequentatum actualiter degradandus est, & ad perpetuas trirèmes transfertur, ita mandante Gregorio XIII. ex declaratione S. Congregationis Episcoporum in Salernitana 12. Decembris 1583. & in vna Aquileie 31. Martij 1618. Sic quoque non ordinatus celebrans, vel factum Confessionem audiens, realiter ab Ordinibus, si quos habet, est degradandus, dummodo sit maior viginti annis, Urbanus VIII. *confess.* 79. *Apollinaris officium*. Si tamen absolutio non est impetrata, quidam arbitrantur mitius puniendum, vt per Dian. p. 4. *tr. 7. refel.* t. c. & 12. Idem dicendum de abortu factus animati, & sollicitantium in confessione, si delicti qualitas id exegerit. Astrologiam Iudiciarij, qui de statu Reipublice christiane, vel super vita, aut morte Romani Pontificis, aut consanguineorum eius vique ad tertium gradum iudicia facere audent, & eos de huiusmodi rebus consulentes actualiter degradandi, Urbanus VIII. *confess.* 112. *Infernalibus*.

Verbalement verò degradationem meretur adulterium, 8. concubinitas post monitionem perseverantem, stuprum, iocellus, furtum, perjurium, homicidium dolose perpetratum sine mediato, sine immediato, reuelata confessione, delictum, quo Parochus permittit propriam parochiam concedere sine baptismo, aliaque maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Quæ celebrat, aut celebrari mandat, aut consuli Missas Defunctorum pro viventibus, vrmoriorum. Videntur Couar. *pr.* q. 32. Farinac. lib. 1. q. 8. n. 47. 57. & 58. Diaz in *pr.* *term. can.* cap. 97. n. 4. & ibi Salzed. & in *addit.* cap. 139. *Carz. de nobilit.* §. 9. n. 29.

Depositio autem, seu degradatio verbalis triplex est. 9. Prima qua quis priuatur in perpetuum officio, & beneficio Ecclesiastico, non tamen privilegio clericali, scilicet foci, canonis, & bonorum. Huius forma habetur in cap. *versatus in fin. de de. & contum.* & docent communiter Canonistæ in cap. *Ad si Clerici*, de *u. de.* Diaz in *pr.* cap. 138. n. c. Menoch. de *arbitr.* cap. 415. n. 6. Sayr. lib.

- lib. 5. de censur. cap. 30. n. 10. Layman. lib. 1. tit. 1. p. 3. tit. de suspens. cap. 6. n. 3. Quae poena aliquando in iure canonico est lata sententia, vt de Clerico celebrante in censura est textus in cap. Clerici, de Cler. excom. monit. Sed in hoc casu ex equitate hac poena non est executioni demandanda, nisi prout monitione canonica, vt per Sayr. lib. 3. cap. 5. n. 7. & Diaz cap. 33. Item olim hac poena depositionis Clerici sic celebrantis erat quidem, lata sententia, nunc vero id ius est moderatum, vt per Sayr. ibid. Hinc sequitur, quod celebrans in excommunicatione publicè in contemptum clauium, seu malitiosè, sit infamis infamia iuris, & conseqeuter ex alio capite est irregularis; quia omne crimen depositione dignum, si fuerit notorium, reddit infamem infamia iuris, & irregularem, Sayr. lib. 7. cap. 12. n. 12. & Masol. lib. 5. c. 12. n. 2. vbi de celebrante in contemptu clauium. Quia in re aduertendum, aliquem celebrasse in contemptum clauium, aliter accipi in formula dispensationis S. Porcutionariae, ibidem intelligitur de contemptu formalis potestatis Ecclesiae. Vnde quando conceditur dispensatio ei, qui celebrat in censura, semper excipitur, non tamen in contemptum clauium. De iure autem communi intelligitur etiam de contemptu materiali, & interpretatio. Vide Roam dec. 438. n. vlt. p. 2. Poth. Farinac. ad Diaz, ibique Salzed. d. cap. 33. Vbi plures limitationes.*
- 10 Sic quoque Clerici, qui fuerint deprehensi falsarii, omnibus officiis, & beneficiis ecclesiasticis perpetuò sunt privati ipso iure, vt in cap. Ad falsarium de crim. fals. & de communi testatur Azor. p. 2. lib. 7. cap. 17. §. Quintum crimen, & docet Garz. de benef. p. 1. cap. 10. n. 170. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glof. 15. n. 73. & sic sunt ipsi iure depositi.
- 11 Item Clerici scientes praesentes receptare, vel defendere, vel fauere personae, vel credere, vel dogmatizare dogmata aliquis haereticè deprehensi, vel confessi, vel conuicti, si haeretici ille sit Episcopus, vel Cardinalis, vel Legatus, aut Comes, vel Baro, vel Dux, vel Imperator, incurunt eo ipso priuationem Ecclesiarum, beneficiorum, dignitatum, & officiorum, & si sint laici, incurunt excommunicationem latae sententiae, & iuris infamiam, ac finit inextinguibiles, & tam ipsi, quam Clerici incurunt priuationem dominiorum suorum, & bonorum omnium, & bona ista primo occupanti Catholico conceduntur ex Constitutione 19. Pauli IV. §. 3. que licet non reperitur publicata, tamen fuit publicata ex Bulla Pij V. 22. §. 3. In qua fuit confirmata, vt notat Cherubin. in apof. ad d. Constit. Pauli IV.
- 12 Ad hanc depositionem indigendam non requiritur illa solemnitas, seu nomen, & confectus Praetorum, prout requiritur ad degradationem verbalem, sed sufficit ipsa lex, vel sententia Episcopi, etiam sine confectio Capituli, vt colligitur ex d. cap. Veritas, & expressè habet Pontificale Romanum, in ordo suspensionis, circa depositionem, vbi sic ait esse consuetum. Idemque testatur Chr. §. in 474. vers. sed quare, & docet Ioan. Andr. Gemin. Franc. & Añchar. in cap. 2. de pen. in 6. Sayr. lib. 5. de censur. cap. 22. n. 7. Menoch. vbi sup. n. 13. ac Suaz. de censur. disp. 30. §. 1. n. 18. Et potest etiam hac sententia etiam à Vicario generali ex commissione Episcopi, Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. §. 157. n. 18. Layman. lib. 1. tit. 1. p. 3. tit. de suspens. cap. 6. n. 5. Sed nullus Ordinarius potest infligere poenam depositionis, nisi in casibus à iure expressis, Sayr. loc. cit. cap. 31. n. 5. qui recenset casus istos, & adducit n. t. neque in omnibus casibus per antiquos Canoos expressè hodie hanc sententiam posse profecti, cum ob humanam fragilitatem multum sit de antiquo rigore laxatum, con. Fraternitatis tue 34. d. Regulariter autem loquendo degradationis nomen in iure prolatum intelligendum est de hac poena depositionis simplicis, nisi aliud appareat, vt per Abb. in cap. Tunc, de pen. ac Menoch. loc. cit. n. 5. & 18.
- 13 Secunda species depositionis verbalis est illa, quae proprie dicitur degradatio verbalis preparatoria ad degradationem actuale, & deponit Clericum ab omni ordine, & beneficio, & ab omni privilegio Clericali, &
- requirit certum consensum Praetorum, seu Ecclesiasticarum personarum, de qua in cap. Nonsumus, de veris. §. non. d. c. de pen. in 6. & Trid. sess. 13. cap. 4. de ref. Est hac poena semper requirit sententiam specialem ferendam.
- Tertia species depositionis verbalis est absoluta, & totalis. Participat enim de utraque supradicta, siquidem priuat omni quocumque privilegio Clericali, & non exigit vterius depositionem actualem, sed ipsa est actualis depositio, seu degradatio virtualiter, & aequiualeat, seu fectio iuris, vltat Menoch. d. cap. n. 475. n. 17. Carret. in prax. tit. de degrad. n. 13. Et hac poena frequenter in iure etiam reperitur latae sententiae vt de Clerico procurante abortum ferus animati, effectus subleuto, est Constit. Sixti V. & Gregorij XIII. & tradit Farinac. q. crim. 123. & 151. De Clerico afflato est cap. 1. de homic. in 6. ac de communi testatur Farinac. q. 123. n. 13. De Clerico (poenato eligendum in Papatum est Decretum Concilij Constantiensis celebrati anno 1475. §. 41. De Clerico, qui Aduersarius suum in causa siue Ecclesiastica, siue laicali, siue mixta vertente in Romana Curia, vel Aduersarij Procuratorem, Aduocatum, vel canis Auditorum, Iudicem, testem, Notarium praesumpserit minis afficere, invadere, verberare, mutilare, vel occidere per se, vel per alium, quomodolibet eisdem causae occasione, aut quocumque delinquentem receptatorem, defendit, occultauerit, eique consilium, auxilium, vel fauorem dederit per se, vel per alium incurrit eo ipso primo excommunicationem lata in Bulla Coenae Domini, reuersatum Papae, & in penam amissionis omnis iuris, & actionis in ea causa. Quod si mors, aut membri mutilatio à praedictis causis luerit, incurrit tam principalis, quam cooperantis, vt supra, eo ipso penam depositionis ab omni dignitate, officio, ordine, & beneficio, ac laesae Maiestatis poenas, eorumque officiorum, & beneficiorum depositio Sedi Apostolicae reuersatur, & sunt eo ipso in suis bonis omnibus à cunctis perpetuò diffidati, banniti, & infames, atque inhabiles ex Bulla Alexandri Sexti, quae incipit De emendatis in Bullario Cerebriani. De Clerico ordinato falsis dimissorijs est Bulla 33. Urbani VIII. incipiens, Secretus, §. 4. Ac denique ex Bulla 7a. Pij V. Ferendum, omnes Sacerdotes, & alij Clerici seculares, vel Regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis sordiam, hoc est, dirum necas exerceant ipso facto suorum priuati omni privilegio Clericali, omni officio, & dignitate, ac beneficio ecclesiastico, & per Iudicem Ecclesiasticum degradati tradendi sunt Curiae seculari puniendi.
- Praedictas autem poenas depositionis verbalis latae sententiae ex ipso iure incurras non ligat in foro conscientiae ante declarationem cum communi, ac probabiliori sententia docet Henric. lib. 1. q. 5. n. 1. in comm. lit. F. & lib. 13. cap. 56. n. 2. Aul. p. 7. disp. 4. dub. 7. Circa quoniam, Suaz. de censur. disp. 31. §. 1. q. 22. Gratianus, Rodericus, Vgolinus, Tolerus, & Lesedus apud Garz. de benef. 11. cap. 10. n. 199. quamuis idem Garz. ibi contrarium teneat cum Nanao. Adde, quod neque pro foro externo degradatio illa ipso iure lata, & incurra vim habet ante declarationem Iudicis Ecclesiastici. Vnde non poterit Iudex secularis interim procedere contra Clericum ipso iure degradatum, seu priuatum omni privilegio Clericali secundum viorem sententiam, & in praxi receptam, quam tradit etiam Sayr. de censur. lib. 5. c. 20. n. 16. in fin. Neque huiusmodi degradatio incurra in casu occulto per se reddit degradatum irregularem, nisi vterius à iure illi sit imposita talis poena, Henric. lib. 13. c. 36. lit. Ad. Nanao. cap. 27. n. 248. Aul. de censur. loc. cit. & alij apud Garz. vbi supra; quamuis contra, quod reus in tali casu fiat irregularis in foro conscientiae, tenent Garz. ibidem, & Sanchez in decalog. lib. 2. cap. 28. num. 7.
- Notandumque, quod Episcopus super poena depositionis, & degradationis latae sententiae à solo officio, & beneficio ex ipso iure canonico incurra, quando scilicet non est peruenit ad actualem degradationem, si hac poena sit lata ob delictum grauius auditio, non potest

CONSULTATIO XCII.

Quot, quasque penas incurrit Religiosus laicus professus Latinus, qui dimittens habitum regularem ab Episcopoprago schismatico se facit graco ritu ordinari? Et reuocatus ad Religionem, quomodo sit tractandus?

PRINCIPALIUS tenendum est tanquam certum, schismaticum Sacramenta Ecclesie verè, atque integrè conferre, dummodo ea conferat in forma Ecclesie. Ita ex c. ostenditur, de consecr. d. 4. c. prater, §. verum, c. 5. ad hoc 22. d. ibique Glossa in v. formam, cap. 3. de schismat. in quo licet dicatur ordinationes factas ab Episcopis schismatico esse irritas, id tamen intelligendum est, non quod substantiam, sed quod visum ordinum, ut notant ibi Doctores communiter cum Glossa, præsertim Innoc. Host. Butr. Abb. & Boich. traditque Suarez de consecr. disp. 3.1. sect. 1. num. 61. clarissime ex cap. 2. ostendit, ac docet D. Thom. 2.2. q. 39. ar. 3. August. Triumph. de potest. pap. quest. 25. ar. 3. Turcortem. de Eccles. lib. 4. p. 1. cap. 7. Soc. lib. 4. sent. disp. 13. ar. 7. & Theologi omnes.

Et quidem duplex est potestas. Altera sacramentalis, altera iurisdictionalis. Sacramentalis est, quæ per aliquam consecrationem acquiritur, ut puta potestas characteris, quæ consistit in consociando corpore Christi, in Sacros Ordines, ac cetera Sacramenta conferendo, Glossa, Abbas, & alij in d. cap. 1. de schism. iurisdictionalis est, quæ consistit per simplicem hominis iniunctionem, ut puta potestas excommunicandi, absolendi, & indulgentias concedendi. Inter has duas potestates illa est differentia, quod potestas sacramentalis conferatur per characterem indelebilem a Deo, cap. 1. qui Cler. vel bon. H. B. Butr. Abb. Anan. & reliqui in d. cap. 1. de schism. illique coheret, velut oeta quedam, & signum corporale, c. quod quidem 1. quest. 1. idcirco remanet semper immobilis siue homo labatur in schisma, siue in hæresim, D. Thom. loco cit. & Triumph. d. q. 35. ar. 3. subdens, quod Ecclesia non potest hanc potestatem ab homine auferre, id quod etiam affirmant Archid. in cap. 3. num. 3. de par. in 6. Franch. ibidem num. 4. & Doctores in cap. 2. præcipue Anchaur. num. 4. de Cler. excommunic. Potestas verò iurisdictionis potest aliquando reuocari.

Hinc schismaticus in Sacramentis ministrandis non consideratur, ut instrumentum Ecclesie, sed tanquam instrumentum Dei, ut inquit D. Thomas loco allegato, nec potest ab Ecclesia impediri. Tum quia hic est effectus characteris impressi per ipsum Deum. Tum etiam quia talis effectus non potest impediri per quamcunque culpam conferentis, cap. vstra de coh. Cler. & mul. D. Thom. ibid. Butr. in d. cap. 1. sub num. 8. de schism. & Abb. etiam ibi col. 2. circa fin. Unde quando Sacramenta administrantur à schismatico secundum formam Ecclesie, eo quia iocundis facere, quod facit Ecclesia, tunc Sacramenta, quæ vitra gratiam non expectant aliam executionem, cuiusmodi sunt confessio corporis Christi, Baptismus, & Vocatio Sacra, valida sunt, quamvis recipientes ab eis peccent mortaliter, nisi in casibus à iure permissis, de quibus 34. d. 5. Permon. Abb. in d. cap. 2. col. fin. vtriusque secundo casu, Socin. num. 6. de schism. Sacramenta verò, quæ vitra gratiam desiderant executionem, prout est Sacramentum Ordinis, licet respectu characteris valeat, quia cum ille sit impressus in animam, etiam à schismatico conferatur, Glossa in d. cap. 1. v. irritas ibique Abb. col. fin. in princ. respectu tamen executionis non conferatur, nisi Sacramentum fuerit receptum ex ignorantia probabili, in hoc Butr. Anan. & Abb. in sepe alleg. cap. 1. de schism. Hæc tamen ignorantia rapidi suffragatur, quando datur probabilitas, postquam autem res patet, requiritur dispensatio,

dispensare. Si autem sit lata ob delictum non grauius adulterio, poterit ex causa rationabili dispensare per textum in cap. de Clerici, §. de accleris, ibique Canonistas communiter de iuris. Alter. tr. 2. de suspens. disp. 2. cap. 9. col. 7. Belleu. tr. de for. cler. perlon. §. 10. num. 9. Ricc. refel. 221. Super pena verò degradationis, scilicet priuationis omnis privilegij clericalis, non potest dispensare, quia æquiualeat degradationi actuali, super qua Episcopus non potest dispensare, seu restituere degradationem, c. lapsi c. semel 50. d. Syuell. v. degradatio num. 10. ac Barbof. alleg. 110. in fine cum ibi allegatis. Et quia ex ipsa pena huius grauitate illud delictum grauius adulterio à iure æstimatur. Vnde poterit dispensare in ijs casibus super pena infamie, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depositionis verbalis, non autem super priuatione beneficij, vel officij, vel bonorum priuatione post executionem litem iudicis in officio ex d. 5. de adulterij, & ita tenet Abb. ibi n. 6. Dec. num. 48. Aochar. num. 11. Hyppol. num. 65. 68. Rodriq. q. regul. 24. ar. 17. tom. 5. qui piores alios adducit, & sequitur Suar. de consecr. disp. 3.9. sect. 1. num. 21. ubi ait communem, Bonac. de claufor. q. 1. par. 5. num. 5. Henric. lib. 4. c. 39. n. 2. Sanch. in decal. lib. 6. c. 3. n. 77. ubi appellat communem, & rationem assignat Rodriquez eo loco, quia cum sint ea minora crimina frequentiora, consulendum fuit, ne tam frequenter necessarius esset recursus ad Sedem Apostolicam. Quam sententiam veriorē puto, quamvis Archid. in cap. licet Canon. de elect. in 6. & Felin. in d. 5. de adulterij, num. 4. contrarium teneat, nempe facultatem concessam. Prælati dispensandi super minoribus criminibus, non intelligitur quoad peiores late sententia, seu ipso iure incurfas. Hinc sequitur, quod Episcopus potest dispensare super adulterio, furto, sacrilegio, perituro, falso testimonio, non autem super hæresi, simonia, homicidio, & similibus. Quia illa sunt minora crimina, hæc autem maiora, Abb. in cap. Certe, de sent. & reuoc. Gemin. & Præpos. in c. Exphemum 2. q. 3. Tolet. lib. 1. c. 62. §. vlt. Sayr. lib. 7. de consecr. c. 11. num. 15. & c. 12. num. 3. in fin. Iudicantur autem hic crimina grauius, non leuia, non theologice, id est à virtute, cui opponuntur, sed à penæ grauitate, qua puniuntur, Butr. in d. 5. de adulterij, ibique Abb. num. 7. Anan. num. 13. aliqui Doctores communiter, Alias enim sacrilegium est grauius adulterio secundum speciem, non tamen secundum penam, idcirco Episcopus in illo dispensat, cap. fin. de furi.

- 17 Dignumque obseruatione est, quod pena depositionis à beneficio est fortior, quam simplex priuatio. Quia depositio inuoluit perpetuam incapacitatem, seu inhabilitatem ad illud per nouam prouisionem obtinendum, nisi super ea dispensetur. Simplex autem priuatio etiam penalis non facit inhabilem ad recuperandum per nouam collationem.

Suar. de consecr. disp. 30. sect. 1. num. 6. Item quod depositus ab officio, si celebrat, non sit ex hoc irregularis. Vnde apparet, depositionem differre à perpetua suspensione, Sayr. lib. 4. c. 1. num. 26. & lib. 7. c. 9. n. 20.

- fatio, Host. Butr. Abb. & Socini, in d. cap. 1.
4. Non obstat, quod verè Sacramenta non nisi in Ecclesia recipiantur. Schismatici autem omnino extra Ecclesiam sunt, ut probant vnanimesiter Patres relati à Bellarmino lib. 3. de Ecclesiis ap. 3. quibus addit Iacobus de Conest. lib. 9. ar. 1. ad 3. ubi. Pute. Imol. conf. 184. num. 17. Doct. in tr. de iur. d. 5. cap. 67. num. 20. & Fatias, de benef. q. 17. q. 3. num. 41. Nam id multipliciter potest intelligi. Primo, vt extra Ecclesiam non sint Sacramenta, nempe extra formam Ecclesie, sicut interpretatur Glossa in c. Extra a Ecclesiam 1. q. 1. Quæ enim extra formam Ecclesie conficitur, nullatenus sunt Sacramenta adeo, vt per ea ne character quidem imprimatur, cap. 1. cum ibi notatis, de baptis. c. de rati. 1. q. 1. Glossa in d. cap. 1. v. v. rati. de schism. p. 1. ubi omnes supradicti. Secundò extra Ecclesiam non dantur Sacramenta quoad hoc, vt propria sint Deo, quia Schismatici, & ceteri similes quoniam sunt vere conficiantur Sacramenta, illa tamen de Deo displicent, & non assuntur propitiatione, & sic non sunt Sacramenta quoad virtutis effectum, d. c. p. r. s. ceterum 32. d. c. quod quidem s. quomodo possit, & s. Secus in c. 1. q. 1. Triumphus loc. cit. & Soc. in d. cap. 13. ar. 8. Tertiò extra Ecclesiam non dantur Sacramenta vera, intellige de veritate respectu vni legitimi, quem neque habet ei, neque Schismatici habent, non autem respectu ipsorum Sacramentorum, D. Thom. 2. 2. q. 39. ar. 3. q. 1. Sicque intelligenda sunt iura, quæ dicunt extra vnitatem Ecclesie non accipi Spiritum Sanctum, vt l. 1. quæ 18. 2. q. 1. Illos caret potestatem ligandi, atque solvendi, quia vnitatem Ecclesie catholice non tenent, c. omnis 20. 2. q. 1. Non consecratur, nec consecratur in schismate constitutum, c. pendens 33. q. 1.
5. Episcopos igitur Schismaticos etiam denunciatus, licet valde non absoluit, neque alia præter, quæ à potestate iurisdiccionis pendet; nihilominus valde agit ea, quæ pendunt tantum à potestate Ordinis, vnde valde conficit Sacramentum Eucharistie, & Ordinis Sacramentum confert. Quia hæc duotrequirunt tantum potestatem Ordinis, quæ inamissibilibus est fundata in characteris impressio indelebilitate in anima.
6. His prænotatis, suspensionem enim incurrat à diuini Religiosis, qui in statu Apostasia ordines suscipit Sacros. Nam ex cap. fin. de apst. est perpetuus suspensus, etiam reuerfus ab exercitio Ordinum ralius susceperit, nisi à Papa dispensetur, ibi Glossa notat v. dispensatione, Sanchez lib. 6. in Decret. cap. 8. n. 24. & Suar. tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. num. 29. Quia in re notam iura, quod ista non est propriè suspensio, sed quoddam Canonicum impedimentum, & species irregularitatis; vnde in ea celebrans habita retento non fiet irregularis, Bonac. de Classor. q. 3. num. 1. §. 4. n. 10. & seg. & est irregularitas partialis, idest quoad ordinem sic malè susceptorum exercitium, non autem quoad alios bene susceperit, Sanchez n. 24.
7. Secundò suspensionem aliam incurrit, etiam hodie Apostata, si ordines recipiat in Apostasia, quatenus ordinatur sine commendatijs sui Prælati, & absolutio referatur arbitrio Ordinari ipsius ex Trid. Sess. 23. c. 8.
8. Tertiò irregularitas efficitur Apostata, si celebret in Ordinibus Sacris, habitu dimisso, scilicet in excommunicatione, vel in suspensione incurta ob ordines susceperit sine commendatijs sui Prælati, vltus non erit irregularis, vt per Suar. d. tom. 4. de relig. lib. 3. c. 1. num. 28. & de consor. disp. 31. §. 1. v. 5. Filiensis autem ar. 30. num. 350. & Maiol. lib. 2. c. 1. num. 15. §. Apst. asia iniquitas esse irregularitas, quando manet in eo statu, & probatur r. fin. 50. d. c. cap. Cum illorum, de sent. excomm. Sed non est propriè irregularitas, cum tollatur sine dispensatione, vt per Garz. de benef. q. 7. r. 8. n. 65. Est tamen Canonicum impedimentum inhabilitans, sicut irregularitas, quando durat, & impediens ordinum omnium exercitium, vt per Maiol. & Filice, locis citatis.
9. Quarta cum sit ordinatus ab Episcopo græco situ græco, non recipit Ordinis executionem, vt colligitur ex cap. Quod translatum est de temp. ordinum, videlicet est ipso facto suspensus, vt alibi dixi.

Quintò cum recipiat Ordines ab Episcopo schismatico vitando, seu non tolerato ab Ecclesia, est eo ipso suspensus ab executione Ordinis sic suscepti per c. Dai. berym 1. q. 6. cap. 2. de ordinat. ab Episc. qui renou. d. cap. 1. & 2. de schism. Suar. d. disp. 31. §. 1. num. 81. & 64. cum seg. Coninch. disp. 15. d. 3. Filice. tr. 17. num. 80. Sayr. lib. 4. de consor. c. 1. num. 1. quibus alius allegat. Quod si promouens ignorauerit totaliter vitium ordinis, tunc non est propriè suspensus, neque irregularis, sed improprie, quatenus ante dispensationem peccat ministrando in susceperit, Suar. n. 61. Coninch. n. 34. Si autem mala fide scierit, potest cum eo dispensare Prælati regularis, Si non sit Religiosus professus, solus Papa cum eo dispensare potest. Si verò ex ignorantia crassa, vel supina, poterit eius Episcopus dispensare ex d. cap. 2. de ordinat. ab Episc. & cap. 2. de schism. Toler. lib. 1. cap. 68. num. 5. Sayr. num. 4. Diaz. in pr. c. 28. in fin. Sanchez. opus. lib. 2. c. 3. d. 104. num. 24. & 45. & declarauit S. Congregatio Inquisitionis 16. Nouembrii 1609. in quibus ordinatos ab Episcopo schismatico non posse in ordinibus suscipi ministrare, nisi obteuta dispensatione Apostolica, & 3. Aprilis 1614. declarauit cum Græcis ordinatis ad Ordines Sacros ab Episcopo Schismatico posse dispensari super irregularitate, prauia fidei professione. Et 29. Augusti 1624. declarauit, Græcos ordinatos ab Episcopo schismatico celebrantes esse suspensos, & irregulares, & dispensationem esse Sedi Apostolicæ reservatam. Et 7. Februarii 1613. Græcos ordinatos ab Episcopo schismatico suis habitibus ad executionem suorum ordinum in ritu græco tantum. Et 7. Decembris 1623. Græci catholici, qui susceperunt Ordines ab Episcopo Schismaticis, ignorantes esse schismaticos, fuerunt expediti cum professione fidei.

Sextò ex Bulla Clementis VIII. 63. Cum ad regularem 11 §. 34. confirmata decreto Urbani VIII. de quo in Bullario Confir. a. 6. eiusdem qui ab initio admittuntur ad habitum, & Nouitiatum pro laicis, non possunt polles, etiam durante Nouitiatu, ad statum Clericorum transferri, sed solum ad laicorum professionem admitti possunt. Vnde apparet, eos esse irregulares ratione obligationis ad statum laicorum, seu ratione assumptionis status impossibilis cum statu, & ordine clericali, & facti infames 1. q. 1. vbi qui Curia terminant, tali scilicet seruituti additi non possunt promoueri, c. 1. & 2. d. 54. & sicut miles ratione iuramenti prædicti, & assumpti munieris non potest promoueri, ita neque laicus Religiosus ratione status illius assumpti. Neque potest Superior, seu Prælati dispensare, sed solum Summus Pontifex. Vnde iacobi sine licentia Papa promoti, sine decedendi à statu clericali, & in ordinem laicorum redigendi, vt patet ex Bulla Leonis X. de qua Sorbus in comp. v. laici fratres §. 4. Roderic. q. regul. c. 1. §. 1. Promoti autem, etiam vique ad Sacerdotium absque tali licentia, omni honore clericali priuandi funt, neque permittendi Canonicum officium Clericorum persolvere, sed ad merum statum laicalem omnino reducendi sunt, preces laicorum religiosis ex eorum Regula recitantes, Roderic. d. ar. 1. §. 1. m. addit. tom. cap. 194. v. 13. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 17. n. 7. Vitalob. tr. 24.

diff. p. n. 17. alter Roder. in comp. resoluit. 24. n. 21. c. Pos. scl. in dubio Regular. 9. Hora Can. quæ c. 4.

CONSULTATIO XCIII

Iudeus supponens dedisse libellum repudij in Iudaismo vxori hebreæ, cum qua matrimonium non consummuerat, Chilianus factus, & continere non valens vult contrahere matrimonium cum Christiana, viuent adhuc vxore hebræa. *Quæritur.*

1. *Primò. An ex dicto libello repudij fuerit dissolutum dictum matrimonium non consummatum?*
2. *Secundò. Quid requiratur ad effectum dissolventium matrimonium, ex quo dictus hebræus christianam fidem amplectitur, & transire cupit ad secundam vota cum muliere christiana.*
3. *Tertio. Maxime verò degente in remotissimis partibus eius vxore hebræa? Vbi multa de libello repudij.*

Ad primum. Multi putant, non fuisse licitum Iudeis dimittere, seu repudiare suas vxores, sed solum impune, vt impudè iussissent ad maius malum euitandum. Ita Magister in 4. d. 33. D. Bonauentura, & Richardus ibidem, ac nonnulli alij. Et iuxta hanc sententiam peccabat Iudei dimittendo suas vxores, nec matrimonij vinculum dissoluebatur, ac proinde, si vxores acciperent nouos maritos, non erat nouum matrimonium, sed adulterium.

Probatur primò, quia *Deuter. 24.* dicitur mulierem repudiatam, si alteri nupsit, fieri pollutam, & abominabilem coram Deo; quia scilicet nubendo alteri, committit adulterium. Quod etiam repetitur *Item. 3. v. 1.* his verbis: *vultis dicitur: Si dimiserit vir vxorem suam, & reciderit ab ea, duxerit virum alterum, nonquid reuertetur ad eam ultra? Tamen reuertetur ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te.*

Secundò quia repudium fuit Iudeis permittum propter duritiam cordis eorum, *Matth. 19. v. 8.* Ergo fuit permittum tanquam minus malum ad euitandum maius malum, ne scilicet Iudei suas vxores occiderent, si non permitteretur eas dimittere. Nam minus malum erat dimittere illas, quam occidere.

Alii rectius docent, permittum fuisse Iudeis dimittere vxores non solum impune, sed etiam licite ita, vt non peccarent dimittendo. Sic docent D. Thomas, Scotus, Durandus, & Paludanus in 4. d. 33. Bellarm. de matrimonio, cap. 17. ad obiect. 14. Maldonat. in cap. 19. *Matth.* Abulenſis ibid. 49. & 50. Ioan. And. in cap. de infidelibus num. 5. de consangu. & affin. ibique Catd. num. 4. Anchar. num. 4. Butr. num. 9. Abb. num. 6. Alexand. de Nou. num. 10. Præpos. num. 9. Bald. rescript. 428. per tot. lib. 5. Alexand. conscript. 71. num. 1. lib. 2. Soc. in 4. d. 33. q. 2. ar. 2. concl. 2. Sanchez de matrimonio, lib. 5. disp. 14. num. 1. & 2. Tiraquel. de primogen. quest. 66. sub num. 23. Ad quod valeat matrimonium contractum inter Iudeos patet expresso, vt liceat dare libellum repudij, nec tale pactum inter eos vitiat matrimonium, vt contra Glossam tenet Abbas in d. cap. de infidelibus, num. 6. Et iuxta hanc sententiam, quando quis dato libello repudij dimittit vxorem, vetè dissoluebat matrimonium, & iterum tam vit, quam femina poterat cum altero contrahere, vt per Baldum loc. cit. Marquard. de Iudeis p. 2. cap. 4. num. 10. Natta conscript. 621. num. 8. & Tiraquel. d. 66. n. 23.

Probatur primò ex d. cap. 24. *Deuter. v. 1.* Si accipit homo vxorem, & habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam infirmitatem, scribit libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit, & ille quoque egerit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiserit de domo sua, vel ceru mortuus fuerit, non poterit

prior maritus recipere eam in vxorem, quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino.

Secundò. Quia si matrimonium non fuisse solum 6 per libellum repudij, deteriori conditione fuissent feminae, quam viri. Nam viri poterant alias vxores ducere, cum eo tempore licita esset polygamia, vt *Deuter. 21. v. 15.* Si habuerit homo vxorem duas, & vnam dilectam, & alteram odiosam, & fuerit filius odiosa primogenitus, volueritque substantiam inter filios suos diuidere, non poterit filiam dilectam facere primogenitum, & proferre filios odiosa æque fecit primogenitum. Vbi scito est de vetis vxoribus; nam in textu vocantur vxores, & filij illarum poterant esse hæretes patris, ac diuidere substantiam illius, quod non licuisset, si altera fuisset vxor, & altera tantum concubina; nam filij concubine non posuissent esse hæretes. Feminae verò non posuissent alios viros accipere, quia nunquam licuit vni feminae habere plures simul viros. Itaque vel debuissent fieri adulteræ, vel perpetuum continentiam seruare. Non est autem verisimile, coactas fuisse ad perpetuum continentiam, cum id in veteri testamento esset plane iniustum.

Tertio, quando mulier à suo viro repudiata nuba 7 bat alteri viro, poterat impunè cum altero manere vitæ ad mortem illius, *Deuter. 24.* Ergo manens cum illo non erat adultera, sed legitima vxor. Si enim fuisset adultera, debuisset secundum legem Moisaicam lapidari, *Ioan. 8. n. 4. & Leuit. 20. v. 10.*

Quartò. Quando nupsit alteri viro, poterat etiam 8 ipse dare illi libellum repudij, sicut prior maritus, *Deuter. 24. v. 4.* Ergo non erat ipsius vxor, quam antea fuerat prioris mariti. Nam libellus repudij non fuit concessus viro, nisi ratione fux vxoris.

Quinò. Lex prohibebat, ne repudiata post mortem 9 secundi mariti, rediret ad priorem maritum, *Deuter. 24. v. 4.* At si per repudium non fuisset solum vinculum matrimonij, non erat prohibendum, sed potius optandum, vt vxor rediret ad suum legitimum maritum.

Sextò. Neque Moyses, neque alij Prophetæ vnquam 10 reprehenderunt matrimonia cum repudiatis. At si eiusmodi matrimonia fuissent adulterina, sine dubio debuissent illa palam reprehendere, sicut reprehendebant alia vitia.

Septimò. Lex vetabat Sacerdotibus, ne ducerent viduam, 11 aut repudiatam, aut meretricem, sed tantum virginem, *Leuit. 21. v. 13.* Ergo alij, qui non erant Sacerdotes, licebat ducere repudiatas, sicut licebat viduas, & meretrices.

Ad contraria argumenta responderet. Ad primum, 12 mulier repudiata vocabatur polluta, & abominabilis coram Deo, non idèd, quod alteri viro nupsisset, sed quia à priori viro publica infamia erat notata hoc ipso, quod publice esset repudiata. Ac proinde non decebat, vt ab illo iterum reciperetur, vt per Bellarminum loco citato. Nec alius colligi potest ex loco Ieremie, vbi Deus sic argumentatur: Si vir non recipit repudiatam, quæ nupsit alteri, multò minus ego debem recipere, quæ non nupsit alteri, sed cum multis amatoribus fornicata est.

Ad secundum. Verum est, Deum permisisse Iudeis 13 repudium propter duritiam cordis eorum, ne scilicet suas vxores quas repudiare non possent, occiderent. Sed inde non sequitur, eos peccasse, repudiando suas vxores ex diuina permissione. Potuit enim Deus hoc illis permittere, vt non peccarent, quia potuit dissolvere matrimonium inter ipsos contractum, & dare potestatem, vt viri acciperent alias vxores, & repudiare iubenter alijs viris. Nec illa permissio carebat mysterio, nam Deus per illam volebat significare, se repudiaturum Synagagam Iudæorum, & in locum illius desponsaturum sibi Ecclesiam ex gentibus colligendam.

Qua in re notandum, quod cum illa repudiata sit de 14 concubituibus ritus, merito fieri debet coram Sacerdote, non autem coram Episcopo, vt probat Bald. d. conscript. 428. n. 4. lib. 5. vbi ita explicat dicta per Innoc. in cap. *Gedemur* in *Glossa* de divor.

Si interroget, an sicuti viri poterant repudiare vxores, 15

ita viciſſim vxores poterint repudiare viros? Reſpondeo, non poterant. Nam ſolis maritis conceditur ſibi ſuis repudij; nequaquam in lege Moſayca inuenies vxoribus conceditur eſſe. Quod etiam ſaterur Iosephus lib. 15. cap. 11. ubi reſert, Salome fororem Herodis præter legem Moſaycam feciſſe, quod maritum ſuum Coſtobatum repudiaverit. Lex enim noſtra, inquit, ſolis maritis inſis repudij permittit, mulieribus autem, ne diſmiſſis quidem, ſas eſt nubere, niſi prioris vici permiſſa. Quæ poſterior pars non habetur expreſſæ ex lege Moſayca. Videtur tamen colligi ex formula libelli repudij, in qua vir dimittens vxorem ſic ait: *Abeat quocunque velit*. Quibus verbis concedit illi potestatem nubendi alteri marito. Et clarus eſt decima & vltima inferius recenſenda.

- 16 An ergo mulieres nullo modo poterant dimittere ſuos viros? Reſpondeo. Aliud eſt repudium, aliud diſſolutum. Non poterant illos dimittere per repudium, poterant tamen eos deſerere per diſſortium, vel propter adulterium, vel propter alias legitimas cauſas. Hoc enim & Chriſtianis, & gentilibus mulieribus iure naturali permiſſum eſt. Et nota. In diſſortio fit tantum ſeparatio cohabitationis, & theori, manente vinculo matrimonij. In repudio etiam hoc vinculum diſſolvitur, vt patet ex Authoritatibus allegatis.

- 17 Quibus autem de cauſis liceat vxores dimittere, ſeu repudiare, non ſatis conſtat. Tamen enim Scriptura dicit, licuiſſe eas dimittere propter aliquam ſordiditatem, diſputant tamen Interpretes, quid per illam ſordiditatem intelligendum ſit. Tertullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 34. intelligit ſolum adulterium, ſeu fornicationem; quod alij Aurores reſoluunt. Primum, quia mulier adultera ſecundum legem Moſaycam non dimittebatur, ſed vel lapidabatur, ſi conſtaret adulteram eſſe, vel per aquas zelotypiæ examinabatur, ſi ſuſpecta eſſet de adulterio. Secundum, quia Phariſæi interrogabant Chriſtum, an quæcumque ex cauſa liceat vxorem dimittere? *Matth. 19. n. 3.* Ergo ſupponebatur, varias eſſe cauſas, ſed quædam intelligere, an Chriſtus omnes approbaret.

- 18 Quæ autem fuerint illæ cauſæ in particulari, non omnes eodem modo explicant. Lyranus putat fuiſſe quæcumque rem turpem, matrimonium ſuperuenientem, quæ poſſit bonum prois impedire, ſive in corpore, vt eſt ſterilitas, lepra, morbus caducus; ſive in anima, vt ſi vxor eſſet præſens moribus prædita. Conſentit Cornelius Lapidus, qui aſſignat hæc cauſas, lepram, & ſterilitatem, veneficium, rixas perpetuas, chriſtianitatem, & alios prauos mores incorrigibiles. Adulterium autem videntur & excludere.

- 19 Pro quo notandum eſt, diſſolutionem vxoris poſſe fieri dupliciter, vel palam, vel occulte. Prior diſſolutio fiebat per libellum repudij. De poſteriori intelligendum eſt illud *Matth. 19. Ioseph autem vir eius, cum eſſet poſtus, & nubes eam tradideret, voluit occulte dimittere eam*, nempe Mariam, ſibi diſpenſatam, eo quod videret illam antequam conuerteret, gravidam eſſe. Quomodo occulte id facere voluerit, vix æque ſunt ſententia apud Maldonatum, quæ non faciunt ad noſtrum propoſitum. Itaque prior diſſolutio per libellum repudij, vel nunquam, vel raro fiebat propter adulterium. Nam tribus modis poſſumus loqui de muliere adultera. Primum, ſi in adulterio eſſet deprehensa; ſic iubebatur lapidari. Secundum, ſi ſolum eſſet ſuſpecta de adulterio: ſic debet examinari per aquas zelotypiæ. Tertiò, ſi quidem conſtaret adulteram eſſe, ſed nec publice conſtaret, nec in adulterio eſſet deprehensa, ſed maritus aliunde id ſciret: ſic fortasſe poterat occulte dimitti. Si tamen maritus voluiſſet illam publice accuſare, & dato libello repudij ſolemniter dimittere. non videtur, cur id fieri non poſſet.

- 20 Quæ verò ceremoniæ, & cautiones, quibus libellus repudij ſolebat dari, recitantur decem ab Hebræis, vt notat Maldonatus. Primum, vt vxor non diſcederet, niſi volente marito. Secundum, vt libellus in manu vxoris daretur. Tertiò, vt ſcriberentur, vt minimum, nomina duorum teſtium. Quartò, vt expri-

uerentur tres generationes viri, & tres mulieris, vt ex libelli formula intelligitur. Quintò, vt ſcriberetur libellus literis rotundis, diſtinctis, atque perſpicuis ita, vt vna aliam non attingeret, ne aliquod ſcripturæ vitium irrepereſt. Sextò, vt ſi inter ſcribendam aliqua attramenti guttula in chartam decideret, libellus auctoritate non haberet, ſed alius de nouo ſcriberetur. Septimò, vt in libello nullam raturæ veſtigium apparet, ne poſſet eſſe ſuſpectus de vitio. Octauò, vt charta longior eſſet, quam latior. Nonò, vt omnes teſtes, qui aderant, ſuum quoque ſigillum adhiberent. Decimò, vt maritus diceret: *Accipe libellum repudij, & eſſo à me abſoluta, & quicunque viro permiſſa.*

Formula libelli repudij ſecundum Hebræos erat hæc; *at Ego Rabbi Simeon, filius Rabbi Abraham, filius Rabbi David, filij Rabbi Salomonis die prima menſis ſecundi anni 5296. aggregationis mundi, hic: & in hoc cunctis ex animæ meæ conſenſu, & ſine ulla cauſatione repudiavi: Kacelo, ſilium Rabbi Moſeyſis filij Rabbi Ioseph, filij Rabbi Iacob, & dedi illi libellum repudij in manu ſchedam abſciſſionis, & ſignaculum diſſuſionis, vt ſit à me abſoluta, & abeat quocunque velit, & nemo poſſit illi prohibere iuxta Conſtitutiones Moſeyſis, & Iſrael.* Ita referunt Vatablus, Olcaſter, Cornelius in d. cap. 24. Dentem, & Maldonatus in cap. 19. *Matthæi.*

Quæres, an libellus repudij datus fuerit publice coram Iudice, & in forma iudicaria? Reſpondeo. Id verum ſimile eſt. Primum, quia datus fuit coram teſtibus, vt eſt dictis patet. Secundò, quia repudium apud Romanos fiebat coram Iudice, vt patet ex iure ciuiliſis, de diuerſis. Vbi etiam deſcribitur iure formula. apud Romanos viſitata: *Res tuas curato, res tuas tibi habere.* An etiam alij præter Iudeos, & Romanos viſuerint repudij? Reſpondeo: etiam Medi, & Perſæ viſunt, vt patet exemplo Aſſueri Regis, qui vxorem ſuam Vaſthi repudiavit, *Eſth. 1. v. 19.*

At nihilominus tenendum eſt. Apud Hebræos ante Euangelium repudium, quod vinculum, vel licuit ex diſpenſatione Dei, *Deuter. c. 24.* vel certe permiſſum fuit, tanquam minus malum ad vitanda maiora ex *Matth. 19.* Apud Gentiles autem permiſſum fuit quidem legibus ipſorum, non tamen fuiſſe licitum, quia pro ijs Deus non legitur vnquam diſpenſare. Poſt legem verò Euangelicam nulli licet, nec etiam Iudeis, quia Chriſtus *Matth. 19.* illud reprobanit, & *Matth. 5.* illis verbis: *Ego autem dico vobis, &c.* Cùm autem ſit contra ius naturale, omnes obligat, niſi Dei diſpenſatio; ideoque Iudei, & Gentiles repudiantes vxores peccant mortaliter, vt qui ex inſolubili conuerſunt, tenentur ad illas vxores redire, quibus dediſſent libellum repudij. Atque adeo matrimonium huiusmodi non fuiſſe diſſolutum certa res eſt apud omnes, præterim Sanchez de matrim. lib. 1. c. 1. num. 9. & 10. Pontani eod. lib. 7. c. 30. num. 3. & declarauit Innocentius III. in cap. Gaudemus 9. Q. 1. autem, de diuerſis.

Ad a. & 3. Requiritur id, quod diſponit d. Innocentius in cit. cap. Gaudemus, ibi: *Qui autem ſecundum ritum ſuum legitimum repudiare vixerit, cum talis repudium veritas in Evangelio reprobauiſſet, nunquam ea viuente licite poterit aliam, etiam ad fidem Chriſti conuerſus, habere, niſi poſt conuerſionem ipſius, illa remanet cohabitare cum ipſo, ad etiam conſenſum, non tamen abſque conſuetudine Creatoris, vel vi etiam pertrahat ad mortale peccatum. In quo caſu reſtitutionem preſenti, quævis de inſiſta ſpulatione conſtaret, reſtitutio negaretur, quia ſecundum Apoſtolum frater, aut ſoror non eſt huiusmodi ſubiectionis ſeruitus.* Quibus in verbis comprehendit etiam matrimonium non conſummatum, certum eſt. Sed quia Doctores, qui ex communi ſententia volunt apud Ponticium *loc. cit. lib. 9. c. 2. num. 8.* matrimonium inſolubile conſummatum non poſſe diſſolui auctoritate Pontificis, conſequenter adducunt poſſe diſſolui non conſummatum, præterim in fauorem fidei chriſtiane. Si autem fuerit conſummatum requirenda eſt vxor conuerſi, an illa conſentit velit, vel ſaltem cohabitare ſine iniuria Creatoris, vt alibi diximus.

Quis

Quis enim scilicet, an conuertatur, & uiuat? De quo videndum
Sancti, de *matrim. lib. 7. tit. ad p. 74.* & Pontius *red. tr.*
lib. 7. tit. cap. 48. referens *num. 3.* diplomata dispensationis
Gregorij XIII. tenoris sequens: *Gregorius &c. Quoniam*
sepe contraxit multos virosque sexus infideles post votum illa
regiarum armonia ex Anglia, Aethiopia, Brasilia, &
alijs Indiarum Regionibus ad hostibus captes approprijs finibus
& proprijs conuicijs remotissimas regiones exterminari
adii, ut ipsosque, & qui in patria remanent, si possent ad
fidem conuerterentur, conuices infideles tam longo intervallo
disiunctos, an sine contumelia Creatoris secum habitare de-
beret, ut par esset, morere ne queant, vel quia interdum ad ho-
stiles, & barbaras provincias, ne nuncij quidem accessus pa-
teant, vel quia quorundam profus, in quibus regiones fuerint tran-
sitae, vel quia itineris longitudo magnam esset difficulta-
tem. Idcirco nos attendentes huiusmodi conuicia inter in-
fidèles contra illa vera quidem, non tamen adeo sua causa con-
ferri, ut necessitas fundente dissolui non possit, singulis di-
stinctum locum Ordinarij, & Patriarchis, & Presbyteris
Societatis Iesu ad conuersionem adhibendis ad eiusdem Socie-
tatis Superioribus approbatis, & ad illas regiones per
tempore missi, vel in illis admitti, concedimus facultatem
disponendi cum quibuscumque vijs utriusque sexus Christi fideles
incolis illius arum regionum, & ferius ad fidem conuersi,
qui ante baptismum matrimonio contraxerant, ut eorum
quidlibet, etiam superstitis conuice infideli, & eius consensu
minime requisite, respense non expectate, matrimonio
cum quouis fidele, illius tamen rite contrahere, & in eis po-
testate carnalis copula consummare, quoad viuerint, remanere
licite valeant, dummodo constet illorum summarie, & ex-
tra iudicialiter conuincere absque mentis morbo legitime non pos-
sunt, aut mentium inter se rymus eandem monitione proficuum,
suum voluntatem non significasse. Quia quidem matrimo-
nium, etiam postea conuicte, conuice priores infidelis
suum voluntatem adeo illis impedita dici non arde non potuisse, &
ad fidem etiam tempore transiit: secundum matrimonium con-
uersos fuisse, nihilominus rescindi nunquam debere, se viden-
de, & firma esse etc.

25 Ex quibus cunctantur Doctores, praesertim Sanchez
 hoc cit. qui aliter hac in re censuerunt.

CONSULTATIO XCIV.

An Patentati exempti, siue Privilegiati S. Officii, hoc est Officiales, qui gaudent privilegio fori alium, et passim, quales sunt Vicarius, Notarius, Fiscalis, Baroneiles, Castus Carcerum, et similes Ministrinecessarii S. Officio gaudeant quoad opera communicantia exemptione Ecclesiasticorum, vel eorum Colorum, vel militum, vel familia armata Episcoporum?

F ³ Videtur huiusmodi Officiales gaudere exemptione militum, vel familiarum armatarum Episcoporum, scilicet quod munia, sive onera personalia. Ita quod militibus in *l. Et qui in casu. ff. de numeris, et in l. 12. c. de re milit. his, qui in caftris operam per militum dant, nullum municipale munus in iungii potest, nisi forsan in fraudem munerum quia militie nomen dederit *l. 4. §. fin. ff. de numer. item & angariarum praestatio, & recipiendi hospitis necessitas, & militi inter cetera remissa sunt. Lib. hui. l. 5. angariarum. ff. de vac. muner. Veteranis quoque onus, & munerum personalium vacatio conceditur post vigesimum annum militiz, quam in legione, vel vexillatione, non si in cohorte militauerint, vel si hostellam, vel causariam, non etiam si ignominiosum militionem consecuti esse ostenduntur, *l. veteranus 13. c. de his qui non fecerit stipend. l. veteranis 9. c. quando propter, non off. necess. l. a numeris 7. ff. de vac. muner. & in l. 1. c. de veter. explicatur, quae sunt illa munera, a quibus immunes sunt. Patrimoniorum tamen munera omnes fubire coguntur, *l. a numeris 7. ff. de vac. mun. l. 2. & ff. de veter. Et quoad Colonos bonorum Ecclesiarum, & vicorum, eos gaudere omni immunitate Clericis, & Ecclesiarum concessa, docuit *rom. c. consil. 50. per totam, vbi in 18. dixi. ex T. m. vlt.*****

S. Congregatione Immunitatis, quod isti exiuntur ab oneribus & contraciuntur Communicatis, & c. 23. ex S. Congregatione super Episcopos, quod sint immunes a collectis armatarum, quum extra ordinarij. Et quoad familiam armatorum Episcopi, quod scilicet gaudent prae privilegium foci immunitate ab oneribus personalibus, et declaratio S. Congregationis Immunitatis 11. Decembris 1624. id, quod videtur ex mente Alexandri IV. & Innocentij IV, qui suis Constitutionibus apud Pegnam ad Elymericum iubent Magistatibus secularibus, ne ad nullum aliud vii modocumque, vel exercitum Officiales S. Inquisitionis compellant, ex quo eorum officium impediatur, vel impedi possit.

Nihilominus puro, gaudete posse insular exemptione
Ecclesiasticorum. Nam licet regulariter personæ Eccle-
siasticæ sint illæ, quæ ordinibus Ecclesiasticis initiatæ
sunt, vel Deobsequio specialiter mancipatæ in Re-
ligione, vt per *Alter. tit. de cons. lib. 5. diff. 16. cap. 1.*
impropiè tamen illi Officiales dici possunt personæ
Ecclesiasticæ, quia sunt additi seruitio S. Romane Ec-
clesiæ, sic quoque famulos Ecclesiasticorum dici posse per-
sonas Ecclesiasticas, probat Io. Andreas apud Sperell. *dec.*
229. num. 41. Et tamen certissime, maius feruorem præ-
stabit huius Officialibus, qui inferiunt Sedi Apostoli-
cæ, quàm à Clericorum familiaris, quisquis Clericis inferi-
unt, vt propterea non ab re dici tamen possit, quod
gaudent tanquam familiares Summi Pontificis, cui
in rebus ad Sedem Apostolicam spectantibus inferunt.

Nec mirum videri debet, quod cum non sint persone Ecclesiasticæ gaudere possint privilegiis Ecclesiasticorum. Nam licet idem non sit, gaudere quemquam privilegiis Ecclesiasticis, & esse personam Ecclesiasticam, potest tamen esse, quod privilegium exemptionis fori, atque etiam Canonis, Ecclesiasticis de iure competens, speciali privilegio, vel alia de causa alicui communicetur, qui tamen ob id non fit propriè dicendus persona Ecclesiastica.

Præsertim cum hi Officiales gaudeant privilegio fori tam actiue, quam passiue. Regulariter enim sub privilegio fori comprehenditur etiam privilegium Immunitatis ab omnibus oneribus inftar Ecclesiasticorum ita, vt qui dicitur gaudere, vel non, privilegio fori, ille etiam censendus sit gaudere, vel non, privilegio Immunitatis, nisi aliter specialiter disponatur.

Et hoc videtur conformius declarationibus S. Congregationis S. Officii. Nam de Notario S. Officii sub die 12. Iulij 1600. declarant, illum esse exemptum a collectis etiam extraordinariis. Et ap. Augusti eiusdem anni esse exemptum a solutione onerum etiam extraordinariorum. Et sub die 10. Ianuarij 1591. fuit scriptum Inquisitori Melitæ, Officiales, & Ministros S. Officii esse exemptos ab oneribus, & impositionibus, ac 16. Ianuarij 1617. fuit ex ordine Summi Pontificis notificatum per Eminentiſſimos, Commissarios Cameræ Apostolicæ, & Gabellarios, quod non solum S. Officium, sed etiam eius Officiales, ac ministri fuit exempta solutione dationum, & gabellarum.

Cæterum considerandum est, an expediat declarare 6
speciam, quod gaudent adiuncta Ecclesiasticorum,
vel militum, vel familiarum armatæ Episcoporum. Satis
enim esset generaliter respondere, quod gaudent exem-
ptione ab oneribus personalibus, & gabbellarum, duran-
te servitio, vel officio; aux quoque standum sit communi
consuetudini, ne Principes conuenerint.

CONSULTATIO XCV.

1. An editum Inquisitoris, publicatum in eius ingressu ad Inquisitionem sub nomine proprio, & dignitatis, obliget post deputacionem noui Inquisitoris, qui huiusmodi editum non renouauit praeter consuetudinem Inquisitorum antecessorum, qui dictum editum in officij ingressu renouare solent?
2. An necessarium sit nomen Editum publicare, vel magis expediat illud differre ad opportuniorem commoditatem, ne ex intempestiua publicatione Editi scandalum oriatur in populo, vel etiam impediatur a Principe laico, & quo versimiliter timeri potest?
3. An potius expediat nomen editum publicare hic Roma a generali Inquisitione, quod afficiat omnes Inquisitores praefatum editum, vel ex aliqua causa, vel etiam ex obliuione, aut negligentia publicare omittentes?

Ad primum affirmatiue. Quoniam edita Inquisitorum, cum ferantur auctoritate Apostolica, non habent minorem vim, quam leges Canonice. Atque leges sunt perpetuae, nisi expresse reuocentur, *Lex eorum, C. de sent. & interloc. l. Ariani, C. de heret. Felini in cap. Licitum. n. 1. de off. deleg. Et* quamvis videantur esse precepta ab homine, tamen quia Tribunal, a quo procedunt, est perpetuum, idem per modum legis perpetuum durat, scilicet vique ad promulgationem aliorum edictorum, sicuti de Bulla Cene Dominici solet, *Sua iuxta de fid. disp. 20. sect. 4. n. 11. Fagnone de precept. Eccles. p. 2. lib. 4. cap. 3. n. 31. Aut. de censur. p. 2. cap. 5. disp. 5. ab. 5. concl. 3. Ioan. Saneius in sect. disp. 11. num. 62. passimque alii.* Vnde etiam, quoniam Inquisitores aliquando forent negligentes in edictis promulgandis, adhuc heri debere denunciationem ex vi priorum edictorum, tradunt Doctores communiter, quos sequitur Diana p. 4. *tratt. 5. refol. 27.* Tum quia cum huiusmodi editum non sit actus hominis, & priuata voluntas, sed prouiso publica ordinata ad publicam vtilitatem animarum, & commodum Ecclesie, sitque finis publicus, actus quod promouit ab auctoritate, & potestate publica, & ideo de sui natura est perpetuus, sicut est perpetua publica potestas per textum in *cap. Si gratia, de rescript. in 6.* Tum quia causa editi, nimirum vi fides catholica conseruetur pura ab haereticis, est perpetua, ergo & remedium editi. Tum quia huiusmodi edictum formaliter solet esse collectio Ecclesiasticarum Constitutionum contra haereticam prauitatem. Sed ista sunt perpetua. Ergo & edita Inquisitorum. Tandem quia edita, & Constitutiones iore, & perpetuitate non differunt, sed solum in materia, & personis. Nam Constitutio vniuersalis est, & supremi legislatoris; editum vero est inferioris, & materiae particularis, vt per scribentes in *tit. de constit. sub unq. in C. de edit. d. Adrian. ad l.* Nec vis facienda est in verbo editum, quia confunditur cum constitutionibus, & statutis, *arg. cap. Ne aliqui de heret. in 6. Caron. p. 2. tit. 9. num. 34. vbi illi.*

1. Neque obstat contraria consuetudo; quia est irrationabilis, emittenda contra publicam vtilitatem animarum, & fidei Catholicae. Et ideo non potest prauallere, *cap. fin. de consuet. vbi Doctores.*

3. Ad 2. Non esse necessarium oportum Editum publicare. Tum ex dictis. Tum quia, licet Inquisitores particulares ex negligentia, vel alio capite non publicarent editum, adhuc adesset obligatio de haereticis, seu de haereticis suspectis. S. Officio propulandis vigore generalis praeccepti Sacri. Congregationis Superae Inquisitionis emanati sub die 3. Ianuarij 1633. quod refert Peyrinus, *2. ad Constit. 9. Pauli V. n. 27. & ex eo Trimas. disp. 4. de sollicit. n. 23. ac Diana loc. cit. refol. 41. docentes, illud esse perpetuum.* Sed quia Bordonus *de S. Tribunal. cap. 30.*

n. 2. contendit fuisse praecceptum transitorium ex vrgenti occasione, tunc illis Patribus nota promulgatum, tanquam quoddam monitrium, cui cunctis fuit editum pro eo tempore, ideo an sit in hac specie nunc editum publicandum, pendet ex circumstantijs loci, temporis, ac personarum, prudenti iudicio pendendis.

Ad 3. Videtur expedire. Tum ex superius relata praeccepto generali Superae Inquisitionis. Tum ab exemplo. Nam Urbanus VIII. ad praeseruanda iura Sedis Apostolicae, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum a quibuscumque praedictabilibus, editi grauisimam Constitutionem, quae incipit *Romanus Pontifex* sub 3. Iunii 1641. Atque ita occurreret Inquisitorum negligentis, Principum expostulationibus, animarum periculis, & Sacri Tribunalis praedictis.

CONSULTATIO XCVI.

An praeuentus a solo dicto socii criminis, in quo obijit, absque tamen purgatione macula, gaudeat privilegio sponte comparentium in causa sponte ad S. Officium, non tamen in materia fidei?

Videtur respondendum cum distinctione. Vel enim iste sciuit, vel suspicatus est, se praeuentum, & sic metu probationum in S. Officio comparuit, & confessus est, & in hoc casu pro sponte comparente non habetur, licet mitius sit tractandus, *cap. Efferre misericordiae, de regul. iur. Locat. post indicat. Inquis. inter causas de off. 7. Farinac. de heret. q. 193. n. 38. 36. & 37. & Soula lib. 4. aphorism. cap. 9. num. 4.* Vel constitit indicium sponte confitum non fuisse, & in tali caso gaudet beneficio sponte comparentium, *Farinac. loc. cit. Soula de ap. q. n. 2. & Caron. tit. 17. §. 1. n. 3.* quia sponte, non coactum comparuit, ac confessum esse videtur. An autem confitens fuerit, vel ignorauerit se praeuentum, arbitrio Inquisitorum, perpendis omnibus circumstantijs, indicandum relinquatur.

At nihilominus censeo non gaudere; quia priuilegium sponte comparentium conceditur tantum in materia fidei, vt ex Constitutione Ioh. Tertij de reuocatione haereticorum ad Sacrosanctam Romanae Ecclesiae gremium, edita sub anno 1550. apud Pegnam, & ex Concilio Biterrense cap. 2. his verbis: *Ac deinde mandatis, vt omnes, quos, vel alios fuerint in criminibus haereticis deliquisse, comparant coram vobis, veritate delicti, & Cr. habentque impositam Cr.* Hic autem non agitur de materia fidei, atque adeo non potest ad eam extendi priuilegium sponte comparentium. Praeterea, quia is dicitur sponte confiteri, qui venit non vocatus, aut qui vocatus nulla precedente interrogatione confitetur, vt per Farinac. q. 81. cap. 5. vique ad n. 180.

Quare cum hic compars fuerit praeuentus ex socii criminis depositione, quae in excerptis sufficit ad inquirendum, vt per Clar. q. 1. n. 5. & Farinac. q. 43. n. 130. Et inquisitus, atque interrogatus, eo confitens fuerit dictum, debet puniri poenae de iure illi debita; quia tamen agitur de delicto proueniente ex causa fidei licet praeuentus, onduque forsitan vocatus sponte comparuerit, & falsus est, ideo poterit mitius haberi, & condemnari ad poenam extraordinariam arbitrio Inquisitorum. Mitius enim agendum est cum sponte confitens, quam cum conuictus, *cap. Presbyterum 50. dist. Glossa communiter recepta in cap. De hoc verbo, extra. de simon. vbi Host. & ibi Paoletti, num. 6.*

CONSULTATIO XCVII.

CONSULTATIO CXVIII.

An carceratis in S. Officio ob crimen hæresis concedi debeat Confessarius?

I Distinguo. Aut sunt sani, aut infirmi. Si sunt sani.

Prima sententia est affirmativa, sique etiam si antea confessi non fuerint in iudicio, dummodo tamen poenitentiam ab excommunicatione ob hæresim contrita, & Ecclesie reconcilientur, quod valde probabilis; quia reorum saluti expedit, ut Deo reconcilietur, quæ reconciliatio præterea erit medium ad reconciliationem cum Ecclesia. Et quia poterit interim Confessarius exhortari reos, ut faciant iudicialiter suos errores, ac integram veritatem tam de se, quam de alijs, utque tedio carceris, vel spei ceterioris liberationis, vel metu tormentorum sibi, vel alijs salum crimen non imponant. Hanc sequuntur Zanardus in *director. theol.* p. 3. cap. 86. Pegna, qui id benignus vocat in *direct. inquis.* p. 2. cap. 25. lit. C. §. de primis, ubi ex Thoma Zobbio, olim S. Inquisitionis Romanæ generalis Commissario, & lit. item C. §. Diximus inquisitor, Sout. in *apostol.* lib. 2. cap. 26. num. 25. & Diana p. 4. tit. 5. resp. 6.

2. Secunda sententia est negativa, eaque tenenda, scilicet non esse ijs concedendum Confessarium, nisi post eorum confessionem iudicalem. Hanc tradunt Simancas, de *causis. Inquis.* tit. 16. num. 30. ac Doctores, quos sequitur Pasiee, in *prax. Episcop.* p. 2. cap. 4. tit. 6. num. 7. & Instrutio Toletana sub anno 1561. cap. 71. quia, cum pendente inquisitione reputatur hæretici, videntur indigni tanta benignitate, & consolatione. Et hanc iuxta stylum amplecti debet S. Congregatio S. Officii, quæ sæpe censuit, carceratos in S. Officio, pendente eorum causa, non posse percipere Sacramenta, ut sub die 23. Decembris 1619. & sub die 12. Martij 1566. censuit, carceratos, quando sunt in confessis, posse confiteri, & absolvi in foro conscientie, ac sumere Sanctissimum Eucharistia Sacramentum. Concessit nihilominus aliquando Sanctissimus, ut Confessarii possint huiusmodi carceratos absolvere in foro conscientie, ut sub 21. Decembris 1605. Fuit tamen denegata hæc facultas absolvendi eos ab hæresi 23. Novembris 1616.

3. Si verba sunt infirmi, ut versetur in mortis periculo, debet eis concedi Confessarius etiam ante eorum iudicalem confessionem; quia cum per tempus non liceat eos iudicialiter examinare, & reconciliare, si verè contriti, ac parati sunt obedire mandatis Ecclesie, etiam sacramentaliter absolviendi, ut per Concil. Arausican. 1. cap. 3. his verbis: *Hæretici in mortis discrimine positi, si catholici esse desiderent, si de suis Episcopis, & presbyteris cum charitate, & benedictione confiteri placeat.* In tali enim casu nullam esse reservationem, omnique Sacerdotes posse quovisq. poenitentem absolvere a quibusvis peccatis, & censuris, decrevit Concilium Trid. sess. 24. cap. 7. de *cas. reserv.* docuente Doctores communiter, ac resoluti S. Congregatio S. Officii, ut ex subiectis resolutionibus.

4. Carceratis S. Officii, qui facta suorum criminum confessione, nondum tamen publicata sententia in mortis periculum incidunt, potest administrari Eucharistia, si illam petant per modum viatici, & ostendant signa poenitentiae 14. Decembris 1617.

5. Carcerati in S. Officio, si ante eorum adueta valetudine, conceditur Confessarius, qui eos absolvat in foro conscientie 23. Februarii 1607.

1. An Bulla B. Pij V. si de protegendis habeat locum in ijs, qui sine fractura carceris S. Officii, sed clauibus adulteris, non odio fidei, sed pretio exaxerunt à carcere de hæresi vehementer suspectum, non tamen confessum, neque confutatum.

2. Sin minus, quæ pena sint puniendi tam extrahentes, ut supra, quam mandantes, claves adulterinas conficientes scilicet, eorumque confessioni scienter cooperantes, contra quos proceditur in contumacia?

3. Quæ pena sit puniendus supradictus hæreticus induratus, qui de supra fugit à carcere, & adhuc est contumax, & fugitivus?

4. Quæ pena sit puniendus, qui nedom mandatis dictam extraxerunt, sed etiam occidi proditorit dictum extrahentem, contra quem proceditur in contumacia.

5. Quæ pena sit puniendi mandatarij prædicti homicidij, qui illud perpetrarunt, nedom proditorit, sed etiam mediantes pecunia, & sunt in fortijs S. Officii?

A D primum. Negativè videtur respondendum.

Tum quia dicta Bulla requirit, quod id fiat in contemptum, & odium S. Officii. Tum quia non constat de hæresi, & ideo non possunt dici fautores ad tradita per Anchar. in *ec. Quicumque de hæ.* in 6. vbi docet, quod quando proceditur contra aliquem, ex eo quod præstitit opem, vel aliquod auxilium ad aliquod maleficium, oportet, quod prius constet in processu, qui sit, contra auxiliantem mibi. Licet enim principalis sit contumax, vel alio modo de maleficio constet contra eum, tamen hoc non nocet auxiliatori, *Lademonia. §. qui in iur. ff. de adul. Bartol. in l. i. qui, ff. de fur.* quare in processu faciendi contra fautores, auxiliarios &c. oportet facere fidem, quod ille, qui facile dicuntur, sit hæreticus, ut concludat inquisitio, vel processus contra tales; qui auxilium non dicitur præstitum, quando non est, vel defuit maleficium. Bald. in l. i. col. 2. C. de *ser. fug.*

At nihilominus censo habere locum. Tum quia si frangunt carcerem S. Officii, sui quibus etiam intelligitur apertis clauibus adulterinis, aut subreptis Custodi, vel alteri, ut per Bordon. de *S. Trid.* cap. 39. num. 21. Tum quia ex d. Bulla satis est, quod id fiat in causa fidei; quod respicit non solum crimen hæresis formalis, sed etiam inducens suspensionem hæresis, vel quodcumque aliud spectans ad alterutrum, cum non solum hæresis, sed suspicio, & quodcumque aliud contrarium opponatur sanctæ fidei, ex quo dicitur traditi causæ fidei, ut ex Zanardo tradit. *Caren. p. 2. tit. 13. n. 67.* Tum denique quia sic in simili declaravit Sac. Congregatio S. Officii, in qua proposito dubio, an incidat in penas Bullæ si de protegendis, quæ in modis bituracorum accipit carceratum ob pecuniam, die 10. Novembris 1644. decrevit eorum Sanctissimi, quod incidit, sed tamen ex benignitate Sanctissimi fuit damnatus ad tritremes. Eo enim ipso, quod id sit ex pecunia, inducitur contemptus, ac dolus. Præsertim quia cum eadem Bulla fuerit ob publicam utilitatem, late interpretanda sit, ut per Doctores, quos sequitur Ricc. in l. i. dec. 74. n. 4. quoniam verò verba d. Bullæ videntur esse conspicua, ubi: *Nemo autem expurgationem habere, aut causam ullam propere, vel pretendere posse, quantum nefas in contemptum, & odium S. Inquisitionis Officii admiserit, nisi contrarium per clerici probationes duxerit se fecisse, ideo penas in ea contentas non possunt Inquisitores inferre in quovisq. sed solum in eos, qui, quæ continentur in illa, commiserint ex odio, & contemptu S. Inquisitionis, secus si ex alia causa, verbi*

gratia ex precibus, precio, confanguinitate, amicitia, &c. & ex ea causa se id fecisse per claras probationes demonstravit, vt per Farinac. *de heres. quæst.* 183. *num. 20. Souch. in apbor. lib. 1. cap. 28. num. 9. & Scott. in Bull. Pontif. Eyst. 106. theor. 278.* Ideo puniti possunt poenis extraordinariis, nimirum pecuniariis, carceris, terrentium, exilio, & similibus iuxta grauitatem delicti, & conditionem personarum.

3 Ad 2. Si id commiserint in contemptum, & odium S. Inquisitionis, puniendi sunt poenis contentis in d. Bulla, alias poena arbitraria.

4 Ad 3. Videtur puniendus poena apostasie à fide, scilicet excommunicatione, infamia, irregularitate, priuatione omnium honorum, & iurium, & alijs poenis contra hæreticos statutis, vt de comuni testatur Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 7. num. 108.* & tradunt Canonice in cap. 1. de appell. Et facti decretum Pauli IV. sub die vltima Aprilis 1556. Et quæ circa hanc materiam discussa fuere 26. Augusti 1627. Sed quia carceres ipse non fregerat, & in eis detinebatur propter solam suspicionem hæreticis, idcirco non habetur pro conuicto, sed excommunicatur, si in termino sibi assignato ad ipsas carceres non rediit, & si per annum excommunicationem sustinuerit, tanquam hæreticus puniatur, *cap. Contumacia de heres. in 6.* Si autem erat conuictus, dato quod fuisset, officio aperto, citari debet ad sententiam audiendam, & si non comparuerit, condemnabitur, vt pertinax, & impenitens.

5 Ad 4. & 5. Si hoc fecerit in officia S. Officii, sunt puniendi, si scilicet transierint simpliciter à throno seculari, vel damnandi ad tritemes in perpetuum.

CONSULTATIO XCIX.

An, & quatenus Græci schismatici possint fieri captiui, ac suis bonis expoliari à Christianis, præsertim à triribus Religionis Eucharistice, & Rosolymitanae.

1 **R**espondeo negatiue. Ratio autem est, quia sunt Christiani, atque adeo protegentur à Concilio Laetaneensi sub Alexandro III. relato in cap. Excommunicatione, de reprobis, quos solus Christianus expressè prospectur, quod etiam in antiquioribus Bullis Conæ Domini cap. 3. seruabatur. Quare nisi fuerint hostes nominis Christiani, non possunt fieri captiui, neque suis bonis expoliari. Et ita declarasse videtur S. Congreg. S. Officii tum alibi, tum præcipue sub die 22. Aprilis 1612. & 10. ac 17. Novemb. 1611. pro Inquisitore Militeni his verbis: *Inquisitor cores domiti descendentes à Christianis non sunt captiui à triribus Religionis Eucharistice, quia si Christiani sunt, & non fuerint captiui, pugnant contra Christianos, vel pyratum exercentes non possunt retineri tanquam feras.*

CONSULTATIO C.

An dos, cuiusque augmentum restitui debeat à viro Iudæo ad fidem Christianam converso uxori in Iudæismo permanenti.

1 **S**upposito tanquam certum, quod inter conuersum, & non conuersam adhuc persequerit vinculum matrimonij antea consummati, vt præter Doctores alibi adductos, ait D. Paulus 1. ad Corinth. cap. 7. Si quis frater uxorem habet infidelis, & hoc consensu habuit cum illa, non derumat illam. Item supposito, quod restitutio dotis, ac donatio, siue augmentum dotale non debeatur, consistente matrimonio, sed eo solto nedum ex dissolutione iuris communis, sed etiam ex pacto, quod conceditur mulieri restitutio dotis, deficienti viro, quod importat solutionem matrimonij, sequi planè videtur, quod cum non sit solum vinculum matrimonij, neque sit putificata conditio pacti in instrumento dotali interpositi, non debet conuersus ad fidem constingere ad restitutionem dotis, cuiusque augmentum.

Verum quoniam dos data est ad supportandum onera matrimonij, & illius fructus sunt uxori loco alimentorum, iustum sane videtur, quod, ne mulier alimentorum priuatione cogatur contra ius diuinum, & humanum ad suscipiendam fidem Christianam, dos illi restituenda sit, non autem augmentum dotis, quia in illo non militat ratio alimentorum, quemadmodum in dote, & quia in illo mulier agit de lucro captando, non de damno vitando, ac permittitur, quod mulier persisterendo in Iudæismo percipere ex sua perdidit præmium, & vir paretur penam immensam pro præmio ex eo, quod conuersus sit ad fidem.

Quod etiam dicendum puto etiam in casu, quod ad fidem conuersus transiret ad secunda vota, licet transire poterit ex D. Paulo in cit. loc. Si infidelis discedat, discedat, non enim seruat subactus est frater in Iudæismo. Neque obstat pactum in instrumento dotali fortè appositum, quod scilicet si vir præuaricaretur, & vxorem duceret, sit obligatus, antequam eam ducat, restituere *Chadubi*, id est, dotem, & eius augmentum. Nam vel non intelligitur de casu conuersionis ad fidem, quia id non est præuaricari, vel si de illo intelligitur, non obligat in præiudicium anime, ac Religionis. Præterea mulier Iudæa sibi imputare debet, ac suæ perdidit, dum nois sine contumelia Creatoris perseuerare in matrimonio cum suo viro ad fidem conuersio, vel ipsam fidem suscipere.

CONSULTATIO CL

An familiaris conuersatio, ac litium extrinsecus sint causæ sufficientes ad dispensandum in primo, & secundo affinitatis gradu etiam in non Magnatibus?

Videntur proculdubio sufficientes, quia licet Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 5. de matr.* statuat in secundo gradu non esse dispensandum, nisi inter Magnos Principes, & ob publicam causam, atramen praxis obtinuit, vt temperetur rigor huius iuris, & dispensari liceat in sanctorum quorumcumque nobilium, & ob publicum commodum, vt obicit Sanchez *lib. 8. de matr. disp. 19. m. 14.* & frequentibus exemplis ostendit Praxis Dataria.

Præsertim quia non agitur de impedimento consanguinitatis, sed affinitatis, pro cuius dispensatione minus vigens causa desideratur, vt notat Galleg. *de cognat. spir. c. 23. m. 1.* Rodrig. *tit. 1. Sum. cap. 138. m. 4.* Vega *tit. 2. Sum. cap. 34. cap. 167.*

Familiaris igitur conuersatio etiam in itinere, quæ occasionem præbuit suspicandi de copula, sufficiens videtur, vt obicit Sanchez, *d. disp. 19. m. 10.* & admittit de consuetudine Dataria. Hæc enim causa operatur, vel lex ponens hoc impedimentum non sit conueniens his personis, & proinde ponit istam causam dispensandi in lege, vt tradit D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 4. in corp.

Alteraque quoque causa, quod matrimonium conducet ad sedandas lites, sufficere etiam videtur, præsertim si Oratores motentur in loco, ubi ciuiles lites facile vertuntur in discordias personales, & proinde dispensatio conducet ad pacem, quæ est sufficientis causa pro dispensationibus matrimonialibus, vt tradit D. Thom. 2. 2. g. 67. ar. 2. ad 2. & esse iustam causam dispensandi conueniunt communiter Doctores, præcipue Palud. in 4. disp. 40. q. 9. m. 3. dñb. 3. D. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 14. §. ult. in fin. Rodrig. *tit. 1. Sum. cap. 137. m. 2.* Grassi *p. 1. dec. lib. 2. cap. 81. in fin. Abb. in cap. Quæritur n. 2. de consangu. Proxipol. m. 1. Mandol. de signat. grat. tit. dispensationes matrimoniales, v. infra causa dispensandi, quos sequitur Sanchez *tit. disp. 19. m. 8.* & Praxis huiusmodi causam admittit.*

CONSULTATIO CII.

In quadam dioecesi plerique rustici, & mechanici sunt tenuioris fortunæ, & tamen ad gravium onerum solutionem compelluntur. Hinc est, ut media inquantur oneribus istis, & vidui opportuna, multa millia vtriusque sexus quotannis in partes hæreticorum proficiscuntur, & operam suam elocant talibus etiam dominis, qui diebus ieiunij, Veneris, & Sabbati solummodo vetitos cibos apponi sinunt, iisque operarij Catholici in defectu aliorum passim vescuntur.

1. *Queritur, an liceat? Idem Catholici Dominum subinde non reperiunt, nisi se obligent ad exercitium operum servilium pro diebus etiam festis.*
2. *Queritur, an propter suam paupertatem se ad illud obligare possint?*

1. **A**d primum respondeo, affirmativè. Et ita docent Azor. p. 1. lib. 7. cap. 18. q. 7. inf. & Trullench. lib. 3. in decal. cap. 2. dub. 7. n. 32. Nam, ut plurimum est impossibile, quod servent talia præcepta, aut saltem non possint servare abique gravi incommodo; quia servandum falem incurrent in odium dominorum, quod ipsis non debet damnum causare, quod subire non tenentur, ut servent eiusmodi præcepta. Nec potest intervenire scandalum, si non servent, nisi sit scandalum passivum. Nam cum sint in aliena potestate, tenentur quique sibi persuadere, quod necessitate compelli non servent præcepta, & ideo excusati, ac proinde non tribuere occasionem peccati proximo. Necessitas enim, ut dixi quidam, amarissimæ sunt leges, & truculentæ inopia.

2. **E**t tamen primo aduertendum, quod teneantur hæc præcepta observare, quando commodè possunt, nec vilius periculum adest; quia tunc non adest causa, à qua possint excusari, & ideo vigent præcepta Ecclesiæ, quæ ubique obligant.

3. **S**ecundò etiam aduertendum, quod si cogentur in contemptum fidei comedere cibos vetitos, aut non ieiunare, teneantur potius mortem subire, quam violare præcepta. Nam violatio esset tacita quædam abiectio fidei, & non negare Christum esse præceptum negantium, quod semper, & ubique obligat.

4. **A**d secundum respondeo, non posse obligari, si cogantur exercere opera servilia in diebus festis in contemptum fidei, & Religionis, docent communiter Doctores, nominatim citandi; quia potius debent mortem subire, quam facere aliquid in contemptum Religionis.

5. **A**d posse obligari, quando, si non obligentur, incurrent in aliquod damnum, docent Navar. in sum. cap. 13. n. 7. Azor. p. 2. cap. 47. q. 4. Sayr. in clau. reg. lib. 7. c. 2. n. 8. Tabien. v. Ferri. n. 28. Angol. ord. v. n. 9. Caiet. v. Fesum vers. Tertio nec necessitat, Paularch. p. 2. de offic. Sacrad. lib. 3. c. 23. Archid. in Sacris, de his, qui v. met. caus. 10. Benedic. in sum. de peccat. lib. 1. c. 10. n. 3. Lopez. lib. 1. in sum. de sac. præf. 2. d. Anton. 2. p. tit. 9. c. 7. §. 1. Filic. in 27. c. 1. m. 1. Tolet. in sum. lib. 4. c. 25. n. 3. Sanchez. lib. 5. opus. c. 2. dub. 18. n. 16. & 17. Suar. in 1. de relig. lib. 2. c. 33. n. 4. Fagund. lib. 1. in præcept. Ecclesiæ. 1. q. 7. Cañero. p. 2. de fest. obs. disp. v. pen. 10. n. 3. in 7. c. Nec cessitat, Bonac. disp. 3. de 3. præcept. decal. g. v. pen. 2. n. 27. Sà v. Fesum, Fernandez p. 1. exam. theol. c. 7. §. 1. n. 7. Quia generalis ratio vitandi damnum excusat etiam in hoc casu. In præfatis autem incurreret grave damnum, quale esset, si non invenirent alios dominos in alia civitate, vel sume premeretur.

6. **H**inc Catholici inter hæreticos versari debet cibos vetitos respuere, si potest sine periculo, prætexendo aliam causam à Religione. Non tamen ad id teneri, si nequeat respuere, quin generet suspitionem se Religionis causa

respuere, indeque sibi grave periculum in vita, vel in bonis imminere. Siquidem est talis cibi non est signum illicitum ad professionem falsæ fidei, adeoque eo vitens non censetur, per se loquendo, falsam fidem profiteri, sed tantum fidem suam occultare, quod interdum licet. Dixi, per se loquendo. Nam si ad eiusmodi esum fide ab auctoritate publica, sive à privata prouocetur in protectionem falsæ Religionis, vel in contemptum Ecclesiæ, aut ex ea commotione scandalum generetur in catholicis, eo quod videntes illum fidem causam rationabili cibis vetitis vi, suspicantur illum fidem abieciisse, ipsi ad eandem deflectionem eius exemplo prouocantur, peccat mortaliter non abstinendo à cibis prohibitis.

7. **Q**uinimò interdum est peccatum inter hæreticos abstinere à carnibus, quando scilicet non occurrunt circumstantiæ obligantes ad confriendam fidem, & alioqui si Catholicis abstinere, periculum est concitandi animos hæreticorum in ipsum, alioque Catholicos, neque alius inde fructus speratur.

CONSULTATIO CIII.

1. *Ministri hæretici prolem sacris involutam baptizant, aquam è suggestu ita communiter effundunt, ut illa facies tantum, raro autem vilius infans membrum contingat, quo casu baptismus est nullus. Queritur primum, an sint monendi ministri Catholici, ut sub conditione semper baptizent ab hæreticis baptizatos?*

Item, qui plerique in locis militant pro hæreticis, quique officio aliquo funguntur, sæpè nequeunt sua obtinere stipendia, nisi probent à se subinde frequentatas conciones hæreticas, & ideo eis aliquando interfuit sine scandalo, ut aiunt, cum satis, superque constet tam orthodoxis, quam heterodoxis se esse Catholicos, & solummodò pro forma sese in concionibus ostendant, ac insuper sine erroris, aut hæresis periculo, cum vel non attendant ad verba concionantis, vel aures gossypio obtinent.

2. *Queritur, an tales dum ad Sacramentum penitentiae accedunt, & conciones vitare non proponunt, valeant absolvi?*

Ad primum respondeo, huiusmodi pueros esse baptizandos à Catholicis sub conditione. Quando enim dubitatur, an baptismus sit male collatus, reiteratur sub conditione, ut declaravit Sac. Congregatio S. Officii 25. Ianuarij 1607. Hinc in cap. De quibus, de baptis. præcipitur baptizari eos sub conditione, de quibus dubium est, an sint baptizati; quia condicio tollit, quod non iteretur Sacramentum, atque adeo excludit iterum iterum, quæ committeretur ex reiteratione. Id, quod Ecclesiæ approbare visum est in Rituali Romano, & Theologi communiter amplexi sunt. In hoc autem casu valde dubitatur de vera abusione, quæ formaliter consistit, quod aqua tangat corpus, & fluat per ipsum.

Ad secundum. Non licet ingredi templa hæreticorum, Principe talem ingressum præcipiente, ex contemptu fidei Catholicæ, vel animo pervertendi Catholicos, aut hæreticos in falsam religionem convertendi, ut in Angliâ fieri solet. Tunc enim viget præceptum confitende fidei ad defensionem honoris diuini, etiam cum periculo vitæ.

Neque etiam licet adire templa hæreticorum ex intentione in cultu falsæ religionis cum illis communicandi, cum talis cultus sit illicitus, ut patet ex dictis. Vnde ille peccator mortaliter, qui in templo Caluinistarum cenam fumeret, aut cum iis preces fundere. Quia tamen Caluinisti verum habent baptis-

peccatum, non esset peccatum in extrema necessitate baptismum ab his accipere, saltem cessante scandalo, & tuberculosis periculo. Excusantur tamen famuli, qui domum hereticum in Templum comitantur, ut patet exemplo Naaman, qui Domino suo ministrabat in Templo Remmo. Non tamen debent se immiscere ritibus hereticorum, ne videantur eos approbare.

- 4 Et quamquam ingressus in templum hereticorum non sit per se loquendo illicitus, si fiat animo audiendi eorum concionem, ut ipsorum doctrina melius percipere, fundamens, quibus innititur, accuratius consueillantur; scdus tamen si ille ingressus coniunctus est cum scandalo, ut plerumque contingit, aut cum periculo propriæ subversionis. Idem in hac specie respondet negatiuè, quia versantur in statu reprobo, nimirum peccati mortalis. Idque etiam preteritulent, se id facere, ut suo Principi obediant, & non ut falsam hereticorum sectam profiteantur. Suarez in d-fens. fid. cath. lib. 6. cap. 9. num. 16. Azor. tom. 3. lib. 1. cap. 7. quest. 2. dum inquit, Catholicis non licere hereticorum Ecclesias adire, preces, conciones, &c. subditi iam esse vii receptum, quod hereticorum rituum frequentatio propè ab omnibus habeatur pro signo distinctiuo, quo heretici à Catholicis discernuntur, & Sanchez lib. 2. moral. cap. 4. num. 27. ubi asserit, id nullatenus licere, sed potius mortem subiacere; quod communi consensu multi viri doctissimi à Catholicis consulti subsciperant, & Paulus V. in quodam suo diplomate declarauit, non licere Catholicis hereticorum Tempia adire, monens, atque obsecrans Catholicos, ne vilo modo eorum conciones audiant, aut cum eis in ritibus communicent, ne Dei itam incurant, neque licere id facere sine detrimento diuini cultus, & salutis æternæ. Quibus verbis facit aperte Summus Pontifex declarare, quod tales actus sunt mali, deformes, & illiciti, ideoque prohibeantur, & Catholicis si aliter fecerint, mortaliter peccabunt. Ac ita tandem declarauit etiam S. Congregatio S. Officii, & Catholico Seco officiali perenti concedi facultatem, ut à suo Confessario obliuatur, quatenus ratione Officii sibi contingeret hereticorum conciones, & Ecclesias adire, nihil concessit 22. Ianuarij 1609. Quinimodò alijs scripsit Nuncijs Apostolicis Gallie, Germanie, ac Polonie, quod facultate concedendi licentiam Missionarijs, ut intersint concionibus hereticorum, parcissimè vtantur, & plenè obseruent conditionibus in literis scriptis 27. Ianuarii 1614. præsertim illa, quod in continenti confutare debeant hereses, qui hereticorum conciones audiunt, intelligi debeat in latitudine eiusdem dicti tantum, ut sub die 15. Maij 1615.

- 5 Ratio autem est. Tam quia exponerent se graui, ac probabili periculo recedendi à fide catholica; quod in multis exemplis experientia sæpè docuit. Tum etiam quia in huiusmodi regionibus Catholicis ab hereticis discernuntur in hoc, quod Catholicis hereticorum Tempia, & conciones non adeunt.

CONSULTATIO CIV.

Multi heretici conuertuntur ad fidem, inter quos non pauci sunt coniugati, aliter coniuge persequente in hæresi, coniugati, inquam, cum tantum heretico, idque inualido, cum in illis partibus publicum sit decretum S. Concilij Tridentini. Pars conuersa cupit matrimonium renouare secundum formam eiusdem decreti Tridentini, ac compæctem hæreticam, à qua separari mortaliter impossibile est, nullatenus potest inducere, ut coram Parocho compareat.

Quaritur quid Pastores catholici cum tali agere debeant, & speciatim, an coniugem bonæ voluntatis ad vsum Sacramentorum possint admittere?

R Espondeo, si in dictis locis non fuerit publicatum decretum Concilij Tridentini de reform. matrim. cap. 1. matrimonium, & si rita heretice celebratum, validum est, ut declarauit S. Congregatio Concilij in Bullatina 26. Iunii 1598. ac prouide Pastores Catholici poterint admittere Sacramenta alterum coniugem conuersum ad fidem, dummodò viuat in matrimonio sine contumelia Creatoris.

Si verò in iis locis fuerit publicatum, & eius forma non fuerit in eiusmodi matrimonio obseruata, matrimonia sunt nulla. Nam heretici quoque, vbi decretum dicti cap. 1. est publicatum, tenentur talem formam obseruare, & propterea etiam ipsorum matrimonia abique forma Concilij, quamuis etiam ministro heretico, vel Magistratu loci contra, nulla, atque irrita sunt iuxta declarationem Sac. Congregationis Concilij transmissam Episcopo Tricaricensi, Nuncio Apostolico apud inferiorem Germaniam, quam refert præter alios Zipacius in annalib. nor. Pontif. lib. 4. tit. de spons. num. 16. & nos alibi. Quare in hoc casu coniux conuersus non potest admitti ad Sacramenta, nisi prius separaretur, cum viuat in assiduo concubinato.

CONSULTATIO CV.

An concedenda sit facultas dispensandi in matrimonio rato, & non consummato ad hoc, ut primi coniuges possint ad secundam transire vota, si periculo, & impæcata præuideatur cohabitatio futura, seu lapsus in hæresim?

R Espondeo. Potest eiusmodi facultas concedi, quia in matrimonijs ratis, & non consummatis potest Pontifex ex causa authoritate ordinata dispensare, ut cum Canonistis, ac Theologis ostendit tom. 1. Hic autem videtur adesse causa concernens bonum publicum, nempe pax catholicorum, & sinceritas fidei catholice in illis partibus.

At nihilominus S. Congregatio S. Officii 1635. respondit, matrimonium ratum non consummatum cum heretico, & hæretica esse validum, & ideo non esse concedendam mulieri dispensationem alteri nubendi. Ergo multò minùs concedenda est io matrimonijs ratis, non consummatis Catholicorum. Quare consulendum est Sacro Sedi Apostolicam in casibus particularibus, quæ examinando causas dispensationis eiusdem, ac illas approbando, non nisi ratò in iis dispensari, cum non expedit, ut Ecclesia in hac materia relaxet habenas, ut monet Boich. in cap. fin. de spons. duor. & lo. Andr. in cap. Ex publico de conu. coniug.

CONSULTATIO CVI.

An concedi possit, ac debeat dispensatio coniugatis in primo gradu affinitatis, insecundo consanguinitatis, & in tertio pariter consanguinitatis cum copaternitate?

Causæ sunt copula inter eos sequens, & scandalum imminens honoris, & periculum vitæ, nisi vitrumque reparetur matrimonio, nobilitas, & pauperas mulieris, quæ nullum alium inueniet matrem, periculum incontinentiæ, & fornicationis, cum ambo sint iuuenes, & maximo amore inter se coniuncti. Exinde timor, quod transeant ad partes hereticorum, qui sunt conuersionis partiz, ut ibidem cum honore, & quiete coetulant matrimonium. Præterea vir, qui est vit inf-

inignis, & militat contra hereticos, offert elemosynam pauperibus pro obtinenda dispensatione prelati.

1. Censio respondendum affirmatiue, scilicet causas prelatas esse sufficientes, atque ad committendum Nuncio, siue Ordinario, vt veris existentibus narratis, preterea quod mulier virum sibi patrem repperit non possit, cum huiusmodi coniunctis super falsis impedimentis dependet. Ratio autem est, quia licet, vt alibi dixi, Concilium Trid. sess. 24. c. 5. de ref. mar. decernat in secundo gradu non sit dispensandum, nisi inter Magistros Principes, & ob publicam causam, atamen praxis obtinuit, vt temperetur rigor huius iuris, & dispensari soleat in fauorem quoruscunque nobilium, & ob priuatum commodum, vt obierat Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 9. num. 4. & frequentibus exemplis ostendit praxis Datarie, Præsertim quia non agitur de impedimento primi gradus consanguinitatis, sed affinitatis, pro cuius dispensatione minus virgens causa desideratur, vt notant Galleg. de cognat. spirit. cap. 23. num. 1. alij apud Sanchez loc. alleg. num. 7.

2. Euitationem igitur scandalorum ex copula sequuta esse sufficientem causam dispensationis, docet cum Nauarro & alijs Sanchez ubi supra num. 4. & 9. vbi esse hanc iustam dispensandi causam, etiam ante matrimonij contractum. Ad quam causam reducit cum D. Thoma euitationem alicuius magni delicti, vt in hoc casu, in quo rimeretur transitus ad prædictos hereticorum. Item esse nobilitatem ibid. num. 6. ac paupertatem mulieris eo loco d. num. 16. ibidem.

3. Quod quidem confirmatur à S. Congregatione S. Officii, quæ licet aliquando huiusmodi dispensationes denegauerit, sæpius tamen eas concessit, vt ex subiectis exemplis. Quidam in Germania dispensatur, vt matrimonium cum foreore verina primæ viri uxoris defunctæ contrahere possit 8. Augusti 1607.

4. Nobilis Cameracensis petens dispensari ad matrimonium contrahendum cum foreore germana uxoris suæ prædefunctæ, adducens copulam carnalem, & prolem ex ea susceptam, periculum inimicitiarum inter consanguineos vtriusque partis, lesionem existimationis ipsius femine, periculum, ne ipsa ad hereticos diuerteret, hereticos conueneret. Quo casu, si frater ipsius in bello contra Regem Danie obierit, diuersa secula ad hereticos diuolerentur. His omnibus coram Nuncio Poloniae probatis, Sanctissimus mandauit, committere Nuncio Poloniae, qui cum Oratorebus dependet, vt matrimonium inter se contrahere possint, non obstant impedimento primi gradus affinitatis, prolemque suscepam, & suscipiendam legitimam declarare, mandauitque expediri breue, in quod dicitur causæ exprimeretur 30. Iunii 1628.

5. Quod si præfatis causis adderetur alia, nempe pro indotata, ob quam in Dataria in primo & secundo gradu cum absolute non concedi solet dispensatio, ita tamen, vt integrè mulier competenter doretur, facilius poterit cum eiusmodi coniunctis dispensari, vt constat ex praxi Datarie.

CONSULTATIO CVII.

Supposito privilegio, quod pro maleficijs non conficiantur bona delinquentium, nisi pro delictis læsæ maiestatis diuina, vel humane. Queritur,

1. An sanctoribus, qui ex Constitutione S. Pij V. si de protegendis declarantur rei læsæ maiestatis in primo capite, possint conficiari bona? Difficultas exinde est, quod huiusmodi pena non prouenit ex iure communi, sed ex Constitutione speciali. Et in huiusmodi difficultate Vermigli. consil. 1. consuluit pro negatiua.

2. An dicti fautores declarati excommunicationis per annum inforderunt in excommunicationem, efficiuntur heretici, itaque eorum bona conficiari valeant?

3. Et, an, pendente anno excommunicationis, possit fides describere bona dictorum sanctorum, vt, elapso termino infordercentia, eorum bona conficiari valeant?

Ad primum, Negatiuum ruerentur plures, quos sequitur Farinac. de heres. q. 190. num. 26. & Souta in ap. lib. 3. cap. 9. num. 10. Mouetur ex eo, quod nullo iure huiusmodi pena contra prædictos reperitur expressa. Et proinde non sunt illa efficiendi, maxime cum locum non habeat, nisi in casibus à iure expressis, vt per Clar. 4. 78. num. 5. & Farinac. q. 193. num. 120.

Contrarium defendunt Glof. in cap. si aduersus, v. auxilium, de heres. ibique Hostiensis n. 1. & alij, quos sequitur Decianus vt. cr. lib. 5. c. 51. num. 79. Et habetur ex Constitutione Frederici Imperatoris, quæ incipit, *Patremorum*, apud Pegnam ad Eymeric. inter licitas Apostolicas pagina mibi 15. ubi: *Patremorum receptores, & complures, & quocunque malefactorum, qui, vt à pena alios possint eximere, de se velut impediunt, non mutant, publicatis bonis omnibus reliquias in perpetuum esse censemus*. Hinc aliqui, quos sequitur Cautera in quest. crim. rubr. de heres. cap. 1. num. 55. aiunt, quod non sint ipso iure publica, sed sint solum publicanda. Quod nouissimè tenet Delben. de off. S. Inquisitionis p. 1. d. 26. cap. 2. num. 13.

At nihilominus in terminis Constitutionis Pij V. si de protegendis affirmatiue respondendum cenico, ita enim ibi luculenter habetur: *suis alijs auxiliis, consiliis, aut fauore publico, vel occulto in quibus prædictorum fuerint præstituri. Sit læsæ maiestatis res, domine, dignitate, honore, fide, aut quocunque alio beneficio temporalis, & perpetuo eo ipsius, secularis iudicij arbitrio relinquatur, qui de illis istas penas exegit, quæ damnaque promouit de illa legibus Constitutiones legitimis irrogantur. Bene, rebusque omnibus fides iuris applicata, ut etiam est de damnatis hereticis per Sanctissimos canonicas constitutiones*. Quæ verba ita sunt periticia, vt nullam dubitationem admittant.

Oportet tamen, quod hæc Constitutio fuerit publicata; nam vbi non est publicata, non ita afficit, quoad omnes penas in ea contentas, vt declarauit S. Congregatio S. Officii sub diebus 8. & 12. Aprilis 1604. & 12. Maij eiusdem anni. Quandoquidem certum est, & de fide, Summum Pontificem habere potestatem immediate à Christo conuendi leges obligantes omnes, vt est definitum in pluribus Concilijs, præcipue in Trid. sess. 6. c. 20. & sess. 14. cap. 7. In Lugdunensi relato in cap. Puerum de elect. & in Florentino in literis vniuersis. Alias non posset Ecclesia dirigi in suum finem per congrua media. Vnde Bordon. de sac. Trib. cap. 39. num. 1. inf. aduertit, hanc Pij Constitutionem semper fuisse, ac modo esse in viridi obseruatione quoad censuras & penas læsæ Maiestatis, quando excessus sunt graues, & magni momenti, in alijs vero pene mitigantur, attentis circumstantijs delicti, ac personarum. Et quidam fautores cuiusdam hæretici pertinacis fuerunt puniti pena tiremum per decennium, quis in loco commissi delicti non erat publicata Constitutio si de protegendis, vt ex declaratione 8. Aprilis 1604. Quique finita causa fuerunt remissi Curie seculari quæ tuerent habuit 23. Aprilis eiusdem anni.

Ad 2. Etiam affirmatiue. Debent enim ipso iure haberi per textum in cap. si Inquisitionis, §. problema, de heres. in 6. Et per auct. Gazares, C. de heret. Glof. in cap. Excommunicationis 1. tit. 1. v. Condemnator, ubi Hostiensis num. 7. & 8. Abb. num. 11. Soc. num. 14. Butr. num. 14. lo. Andr. num. 4. Anchar. num. item 4. & Anan. num. 6. idem Host. in som. de heres. §. qualiter debentur num. 1. Directorum loquitur. p. 1. q. 47. num. 2. & quest. 53. num. 1. & Responso. v. Excommunicatione v. Item fautores, ac disponitur in citata Constitutione Pij V. verbis illis: *Bene, rebusque omnibus fides iuris applicata, ut etiam est de damnatis hereticis per Sanctissimos canonicas constitutiones*. Requiritur tamen ad hunc effectum sententia declaratoria, præiuncta citatione ad se purgandum.

dum de vehementi, Pegn. in *Direct.* p. 3. tit. de 13. modo termin. *procef.* & Gongal. *glof.* 15. num. 101.

- 6 Ad 3. Pariter affirmativè. Frenim. hanc descriptionem, ut notitia termin habetur, atque adeo fieri potest, licet pendente, ut inquit Angel. in *l. si quis de honor. prescrip.* Chaffan. *super Confess.* Burgund. *lib. 2. de conficat.* num. 12. & Guaziz. de *conficat.* *concl.* 5. num. 2. & seq. Item ne in detrimentum filici bona aliqua occurrant, aut surripiantur, ut per Gomez ad *l. 76. Tauri* num. 7. & de *delict.* cap. 9. num. 2. ac per Clar. *5. fin. q. 44. num. 2. & seq.* & ideo fieri potest in omnibus ipsis casibus, in quibus conficatio locum habuitur, ut per Soufam in *aphor.* *lib. 3. c. 9. num. 2.*

CONSULTATIO CVIII.

An casus sententia, quæ tantum declarat, Inquisitionem 5. Offici non esse iudicem competentem, comprehendantur in Constitutione 22. S. 24.

Præf. quæ incipit, Inter multiplices?

- 1 Pro recto sensu huius Constitutionis assequendo sciendum est, quod in causis criminalibus reus potest absolvi vel cum sententia diffinitiva tanquam innocens, vel cum sententia interlocutoria tanquam non repertus culpabilis ex hæcenus deducis, ut per Ias. in *l. ne quidquam*, §. *ubi dicitur* *si de offic. Procurs.*
- 2 In priori casu, si filicus non appellat, sententia transit in indicium, adeo ut superuenientibus novis indicijs, ac novis probationibus, nequit iterum causa cognosci, etiam si prima sententia modis illicitis, ac falsis testibus fuisset obtenta, sicuti videtur et apud Farinac. *tot. quæst.* 4. de *inquis.*
- 3 In posteriori autem casu, causa iterum cognosci non potest, nisi superuenierint novæ probationes. Ideoque, ne anseratur iudici potestas procedendi, superuenientibus novis probationibus, in more nunc positum ut, si Rei non amplius absolvantur tanquam innocentes, sed solum ex hæcenus deducis, testante Fatinatione loco citato.
- 4 Verum quia dubitari poterat, verum in causis hæresis hac locum haberet; cumque hac super re variz Doctorum essent opiniones, ut constat ex Farinac. *quæst.* 185. §. 13. num. 197. id id B. Pius V. ut diceretur controuersias, omnemque Iurisperitorem dubietatem, & altercationem roboraret, hanc publicauit Constitutionem, in qua primum decreuit, sententias prolatas in causis hæresis non transire in indicium. Deinde sancit, eandem sententias posse recognosci tum antiquarum, tum novarum probationum vigore, quæ adducuntur, ut si dicat sententia non emanauit, præcipue si noua superuenierint indicia in eadem specie, vel alterius hæresis, aut si constiterit, sententias malis artibus extortas fuisse.
- 5 Itaque plures, ac varij casus considerandi sunt. Primus, an vigore huius Constitutionis possit cum solis antiquis probationibus iterum sententia cognosci, absque novis indicijs, & probationibus. Quo in casu omnes ferè Doctores, qui in hanc rem scripserunt etiam post præfatam Constitutionem, tenent requiri necessariò noua indicia. Ita Pegna in *direct.* p. 3. Comm. 37. cuius hæc sunt verba: *Atque ex his penitus refellitur opinio Corradi Bram. lib. 4. de hæres. cap. 8. an. afferentis, hæreticæ profectionis exceptionem rei indicatæ. Nullus ergo diffinitiuarum absolutiuarum sententiarum exceptiue ab absolute, quæ non probantes, aut iudicia accesserunt, de eod. merum inquisitio, & condemnatio fieri potest.* Farinac. *d. quæst.* 185. num. 197. inquit: *Verum tamen videtur in eodem hæresis criminis sententiam absolutiuam ad suam rem inquisit, etiam ut innocens latuit, & sic diffinitiuam, nunquam transire in indicium, & propterea fieri absolutum posse iterum de eadem hæresi inquiri, & molestari novis superuenientibus indicijs. Eadem planè habet Simancha, Soula, Masinus, Zanardus, Scaccia,*

Castropalaus, relati à Carena p. 3. tit. 11. §. 5. qui rectè notant, quod omnes concludunt, absolutum in hoc crimine, superueniente plena probatione, non posse tueri exceptionem rei indicatæ. Quibus subscribit Bordon. de *Sacr. Trib.* cap. 37. num. 13. effoque praxim Inquisitionis Hispanicæ, testatur Diana p. 4. tr. 8. *refol.* 10. relictens verba Instructionum Hispanicæ, & Tolontanæ.

Secundus casus est, an accedentibus novis probationibus possint cum ipsis cumulari antiquæ, ex quibus reus fuit absolutus. Et sanè Doctores in hoc conveniunt, dicuntque ablato privilegio rei indicatæ remanere integras probationes antiquas, & cum novis cumulari, ut Pegna d. p. 3. comm. 92. *vers. Quod si forte sit*, Farinac. *cit. quæst.* 185. §. 12. num. 200. Souf. in *aphor.* *lib. 2. cap. 36. num. 31.* Castropal. *dis.* 8. *part.* 1. num. 10. Diana *e. refol.* 10. Carena *alleg.* §. 5. qui tamen id limitat, quando priores probationes fuissent purgatae per torturam.

Tertius casus est, de quo agimus. Et non comprehendendi in prædicta Constitutione assequendum videtur. Quia non sumus in sententia absolutoria, sed condemnatoria Rei, sed in sententia, quæ declarat, Inquisitionem non esse iudicem competentem in causa. Tum etiam quia Constitutio loquitur tantum de sententijs absolutorijs, etiam ex eapite innocentie, nec non de declaratorijs ad favorem Rei, quibus præfatis canonica purgatio. Atque adeo decidendum est hic casus iuxta dispositionem iuris communis. Iuxta enim commune disponit, quod, quando iudex declaratus est incompetens, non potest amplius reassumere suam iurisdictionem in eadem causa, si iudex est delegatus, sicuti tradunt Doctores in *l. quod ius*, §. *de re iudic.* & in *cap. Cum cessante de appellat.*

Neque obstat, quod si exigerentur novæ probationes ad iterum cognoscendum causas hæresis, nullo ipse fruerentur privilegio. & Constitutio Pij efficit inanis. Nam primò Constitutio nimis profecto operatur, cum abtulerit è medio privilegium rei indicatæ, cuius virtutem, quando quis absolutus, tanquam innocens, nequit amplius molestari, etiam novis superuenientibus indicijs, *l. res*, §. *de re iudic.* Quia facit ius irretrahibile inter partes *l. eleganter*, §. *si quis*, §. *de condit. indeb.* Crauet. *conf.* 10. num. 72. Patii. *conf.* 32. num. 218. Secundò operatur, quia tribuit facultatem concurrendi antriquis novis probationibus. Quod videtur rationi planè contrarium, quando enim Constitutio alicuius sortitur effectum, dici non potest inanis.

CONSULTATIO CIX.

An iuramentum præstari solitum ab alumnis Collegij de propaganda fide, scilicet non assumendum statum religiosum, donec in ipso Collegio maneat, nec postquam ab eo exierit ante elapsum triennium sine Sedis Apostolicæ licentia, sit licitum, validumque? Vbi de monere Clericorum & Regularium band pauca.

Si licitum, ac inualidum fuaderi possit. Primò, quia videtur, quod iuramentum istud sit melioris boni impedimentum. Secundo, quia finis huiusmodi iuramenti, nimirum propagatio fidei per Alumnos faciendæ facili haberi potest per eosdem, si religionem ingrediantur, atque adeo neque licitum, neque rationabiliter censendum est. Non enim licet, & rationabiliter absque necessaria causa aliquis impediendus est à consecutione maioris profectus spiritualis, cuiusmodi est cooperatio ad conversionem animarum vñ cum obseruatione consiliorum Evangelicorum. Institutum enim religiosum non opponitur instituto Sacrarum missionum.

Ut verò perspicuius difficultas enoderet, supponendum est, non esse præstandum aliquod iuramentum, præsertim solemne, cuiusmodi est præfens, absque rationabili, & discreta causa, ut cum D. Thoma 2. 2. *quæst.* 89. art. 3.

§9. art. 3. docens Theologus illo Hieremie 4. *Jerabab*, quas *Domus in iudicio differtur*. Hæc autem causa delinquenda est à fine, ob quem institutum fuit Collegium, qui non potest esse alius, quam propagatio fidei in vincto Orbe terrarum per eius Alumnos facienda. Quare advertimus, hic non dubitari præcisè, num Alumnus iuramentum hoc præstantis renouatur ad executionem eorum, quæ promittunt, præsertim cum videtur intercedere pactum inter ipsos, & Sacram Congregationem de propagatione fidei, sed num ipsa S. Congregatio iuste, ac rationabiliter possit illos adstringere ad hoc iuramentum præstandum.

3 Hoc ita quæ sic constituto, resoluendum est iuramentum huiusmodi licitum esse, ac validum ex mente Nauarri, Azorij, Fagundæ, Laynani, & aliorum, quos sequitur *Lazan. conf. vito 19. quod edidit de hac re*, quibus suffragatur *cap. Communionis, de sponsal.* Nam si accipitur in vim voti facti Deo, est de meliori bono. Melius enim est toti Ecclesie sentire, prædicando Euangelium infidelibus, & in eo munere exponendo vitam periculo martyrij, quam profiteri quancunque Religionem. Si verò accipitur in vim iuramenti præstiti, est de opere honesto, & per modum contractus, seu pacti onerosi de a'endis dictis Alumnis in suis studiis. Tale enim iuramentum semper obligat, nec potest arbitrio iurantis in aliud opus, quamquam melius, commutari iuxta *cap. Quamvis pœsum, de pœs. in 6. & cap. Cum censuratur, de censur.* ac communem Doctorum sententiam.

4 Ex his principiis euincitur, falsum esse, quod hoc iuramentum sit melioris boni impedimentum. Exploratum enim est, quod promissio facta Deo pro conuersione infidelium, ac hæreticorum ad fidem catholicam, multo præstantior sit, quam votum Religionis, quodque opus hoc cum dilectione vitæ, ac probabili sanguinis effusione pro Christo, bonoque multorum perfectius sit, quam tota austeritas Religio pro merito particularis personæ, contraque admodum perfectæ charitatis, ac sit operum diuinorum diuinitus ex D. Dionysio de *diu. nom.* Quis enim alius fuit finis omnium laborum Christi? Quis alius profusi pretiosissimi sanguinis scopus? Quis Crucis, ac mortis eius fructus? Inhi solus animatus? Quam præclara verò res est adimplere ea, quæ defuncti passionibus Christi in carne sua pro corpore eius, quod est Ecclesia, & in tam præcellenti opere Dei cooperatores existere, quo nihil in terribis nobilibus cogitari potest, neque gratius Deo Sacrificium offerre.

5 Quod item modo edidit, quod addebatur de equali conuersione fidei ac ingressus Religionem. Non enim inficiatur, aliquando expedire, ut Missus sit aliquis Ordinis, sed neque etiam negandum est, quin possit etiam esse valde necessarium, quod idem aliquoties debeat esse secularis ita, ut iuxta disparitatem locorum requiratur diuersitas personarum. In hoc enim euentu cum discretionem pro maiori utilitate Missionis, & ipsius Missi dabitur, vel negabitur licentia appolita. Quare licet verum sit, quod ceteris paribus, simpliciter loquendo, status Religionis est melior status seculari, in hoc tamen casu secus censendum est, cum non semper expediat, Missum esse Religionem; nec finis S. Congregationis intentus possit in facili haberi per Alumnos, si Religiosi fiant. Nam non adeo expediri essent sub eius immediato dominio, & potestate, nec ita facile possent ad aliqua loca hæreticorum mitteri, in quibus necessaria maxime videtur Euangelij prædicatio ab ipsis faciendâ abique impedimento, quod emergere posset ex assumptione status regularis. Et enim nemo sane mentis dubitat, Regularem variis Ordinis distractiones sepe inferri, ac impartum esse ad exequendum, quod in iuramento promissum, eo vel maxime, quia potestati Superioris sit perpetuo subiectus per obedientiam votum. Quam ob rem non erit in voluntate subditi pergere ad Missionem, nec in Sacre Congregationis facultate illud ad eandem destinare, cum prompta id requireret occasio: quo tempore forsitan attribus sui Superioris iura, ac impedimentum prætexeretur, ut

cuiuslibet opportunitati exequendi obex ponatur, quod experientia fortè comprobaturum est.

Atque ideo præstatum id iuramentum cum limitatione non ingrediendi Religionem abque licentia Sedis Apostolicæ, cuius arbitrio discutendum, ac resoluendum relinquatur, cuius & quando expediat eam concedere; quando verò non expediat, aut oporteat eam denegare, dependet prorsus ex inspectione cuiuslibet casus particularis, ætata qualitate, & habilitate Alumnus, qui emittit: conditione, & commoditate Regionis, ad quam mittitur: utilitate, & vberitate fructus, qui speratur ex tali Alumno in statu seculari, vel regulari, & indigentia, aut opportunitate ipsius Sanctæ Sedis, siue S. Congregationis in eo destinando ad vnum, vel alium locum, & prout iustissimi alie circumstantie requirunt.

Ex tanè quamvis nullus omnino, qui talentum ali- quod à Domino accepit, à procuranda salute proximi excludatur; vnique enim Deus mandauit de proximo suo non solum in corporali necessitate, sed vel maxime in spirituali iuuando; atamen nemini dubium esse potest, quin cura adducendi oues ad ouile Christi, eisque paciscendi, & dirigendi in primis ex officio conueniat Summo Pontifici, qui vixit Vicarius Christi, & Successor D. Petri, Vniuersalis omnium Pastor est. Huic namque in Petro dictum est Christo: *Si diliges me, pasc oves meas. pasc agnos meos.* Id est non solum ouium, hoc est Pastorum, & Episcoporum, quia omni inhi gignunt, & lucrantur, sed etiam agnorum, id est quoruncunque aliorum fidelium, qui nec dum alios lucrifacere norunt, curam habe. In eis colligendis, adducendis ad ouile, reuocandis, sanandis, paciscendis, curandis, & dirigendis, quod me vtræ ames, declarabit. Similiter Petro ostendit lineam quatuor iniquis caletis demisso, in quo erant omnia quadrupeda, & serpenta, Terra, & volatilia Cæli. *Ab. ro.* dictum est: *Serge, accide, & manduca.* Spiritualiter interit in his immundis gentilibus per quatuor Ab. partes dispersis vitam præteritam, & sic, ut transiret in corpus Ecclesie, in quo novam vitam forsintur. Tu tanquam caput Ecclesie infideles conuertere, ex non ouibus oues fac, & Ecclesie membra effice; quod in Concilio, eiusque familia statim fieri, caprum est. Soli quoque Petro, & eius Successoribus competit ducere in altum, mittere, prædicatores per Vniuersum Mundum, aliisque cooperatoribus simul cum Petro mandatur, ut laxent reia in capturam. Quibus & ante dictum fuerat: *Venite post me, faciam vos piscatores hominum.* Hoc Petri officium omnes Sancti Partes agnouerunt. Hoc sibi propriè competere Petri successores quouis tempore declarant, cum Episcopos, & Pastores quaquaversum miserunt, & de gentium conuersione solliciti per omnes Orbis partes prædicatores destinant, qui in difficultatibus ad Successorem Petri recursum habuerant, addebat etiam legamus D. Paulum, quia Deo non per hominem vocatus erat Apostolus, vnde ascendente Hierosolymam, ut videret Petrum, & confertur cum eo Evangelium, quod prædicabatur in Gentibus, ne forte in vanum curteret, aut cucurrisset, *ad Galat. 1. & 2.*

Ad Episcopos quoque, à Petri successore legitime constitutos, vel missos, curam conuertiendi animas, & propagande fidei ex officio spectare manifestum est. Sunt enim Successores Apostolorum, quos Christus Dominus picatores hominum constituit, & sunt à Principe Pastorum in partem sollicitudinis vocati, mandatumque habent attendere sibi, & *conuersis gregi, in quo Spiritus Sanctus ipso commissus Episcopos regere Ecclesiam Dei, ad Tit. 1.* Ipse autem est ordinare, & constituit per Cuiusdam presbyteros, & animatum Curatores, qui secundum gratiam sibi per impositionem manuum datum collaborent Sancto Evangelio, errantes adducant, vel reducant, stantes confirmant, gregem sibi commissum curent.

His subseruiunt in suo Ordine Diaconi, Subdiaconi, aliique inferioris Ordinis ministri, in quibus apparere Ordo Ecclesie hierarchicus, & pulcherrima ratio,

ratione cuius Ecclesia dici potest, ut Castrum in acies ordinata. Hunc Ordinem clare commendat D. Paulus ad Ephes. 4. dicens: *ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus Ministerij, ad edificationem Corporis Christi.*

- 10 Hierarchicum hunc Ordinem in Ecclesia à Christo, & Apostolis institutum ostendebat, & commendat S. Ignatius, Antiochenus Episcopus, scribens Philadelph. Magnesium, Smirnenibus, Philippensibus, ac praecipue Ephesijs, ac Tialianis, ad quos ita ait: *Enimvero, charissimi, subiecti esse Episcopo, & Presbyteris, & Diaconis. Qui enim his obediis, obediis Christo qui hoc constituit. Quibus resistatur, resistatur Christo, Iesu. Episcopatum subiecti estis, ubi Dominus, sed & Presbyteris subiecti estis, ut Christo Apostoli &c. Et infra in Parochorum dignitatem haec habet: *Quid verò Sacerdotum est aliud, quam sacer census, confisarius, & assessor Episcoporum? Quibus igitur non obediis, abesse & impius est, & Christum contemnere, & Constitutionem eius immutare.* Et ad Smirnenes: *Non licet, inquit, sine Episcopo baptizare, vel offerre; neque sacrificium immolare. Laici Diaconis subiacentur, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopo, Episcopus Christo, ut ipse Patri.* Similia legere est apud S. Dionysium Areopagitam de Eccles. hierarc. & alios Sanctos Patres.*

- 11 Neque vili vetem in Ordine hoc hierarchico alios agnouerunt, quam Clericos, per quos tempore Apostolorum, & multo post Ecclesia Dei aucta, conservata, & directa est, itant etiam Monachi sub directione Episcoporum, & Presbyterorum fuerunt. Assumpti tamen sunt postea aliqui ex Monachis ad Clericalem Ordinem, quorum vita, & excellent doctrina id merebatur. Vnde Hieronymus ad Rusticum Ep. 4. sic inquit: *Primo in Monasterio, ut Clericus esse merearis.* Et infra: *Adulti tempore discas, quae postmodum doceas; quod si populus, vel Episcopus te in Clericum adiecit, age ita, quae Clerici sunt.* Ex quibus constat, Monachis priusquam institui, & ut Monachi sunt, onus curae animarum, vel propagationis fidei ex officio non conuenire. Quamvis teneantur communi omnibus Christianis obligatione pro suo modulo promovere negotium salutis animarum, orando, pietatis exempla praebendo, & cum occasione se offerre, monita salutis proximis dando. Sicut etiam in suo Ordine Reges, & Principes Domino seruire tenebantur ad propagationem fidei antebatista sua, poterat, & medijs temporalibus Ecclesiae cooperando, & impeditere volentes compellendo. Ex officio nihilominus id incumbit Episcopis, Pastoribus, aliisque Clericis, qui ab ipsi ad hoc munus ordinantur, & destinantur. Hi enim sunt successores Apostolorum, & septuaginta duo Discipulorum, quibus Dominus dixit: *Euntes in Mundum vniuersum predicate Euangelium omni Creaturae. Et: Ite, docete omnes Gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Hi sunt, de quibus Dominus apud Prophetam Ierem. 6. ait: *Ecco ego mittam piscatores multos, & piscabuntur eas. Et post hoc mittam eis multos venatores, & venabuntur eas de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum.*

- 12 Equidem trecentis plus, minusve annis à Christo nato fides propagata est, & animarum cura habita per solos Clericos vique dum in Oriente S. Basilini, in Occidente Eusebii Vercellensis Episcopus, S. Martinus in Gallia, & S. Ambrosius Mediolani, S. Augustinus in Africa quosdam ex Clericis suis monasticis exercitijs simul inbeuerant, ipsique probe excitatis, ac ad Diaconatum, vel Sacerdotium, aut etiam Episcopatum promoti, eam animarum committerent. Iaque collabente iam in Clericis Apostolicae vitae rigore; nam primis temporibus vix illa fuit inter modum viuendi regularium Sacerdotum, & secularium differentia, ut patet ex Concilio Aquitanensi sub Stephano Papa V. & 12. q. 1. ca. Clericorum et re. segg. Sed crecente numero fidelium, cum Clerici minas oneribus sufficerent, Monachi quidam ad Clericalem Ordinem, & Sacerdotium promoti, & tan-

quam coadiutores sunt assumpti; cum nimirum laborantibus Clericis in remigando, & piscando rumpebatur rete propter exorientes haereses, & scissinatas circa tempora Constantini Magni, & propter multitudinem piscum copiosam, tunc enim annuerunt Clerici Religiosis locijs, qui erant in alia nauis, ut venirent, & adiuerent eos, compatiendo animarum periculis.

Multò magis verò aucta rempeltate non ousissimè temporibus ex multiplicatione peccatorum, numerofitate gndum populorum, haereticorum seditione, raritate bonorum, difficultate regendi, insufficientia Praetorum, perplexitate casuum emergentium, & aliorum periculorum, Ecclesiae imminenti ex variis euentibus Sedes Apostolica, ad obuandam praefatis periculis remedium animabus administrando, Religiosos quosdam Ordines approbavit, qui officio praedicationis, & confessionis sibi commissi, subueniant indigentiae populorum, ac Clericorum insufficientie, obstantque verusitij haereticorum, & hoc in solatium, & inbeuam oneris, non in praedictum Praetorum, ut rectè scribit D. Bonauentura in tr. *Quare Fratres Admonere praedicem*, Monens Rectores Ecclesiae, ut imitentur Deum, qui, etsi omnia per se possit, dignatur tamen in quibusdam operibus suis habere coadiutores, & Vicarios. Verissimè etiam docet D. Thomas *op. 19. cap. 4. & 3. 2. q. 187. ar. 1.* Scilicet esse opus omnem dicentium, quod Status Religionis impedimentum adferat praedicationi, ac confessioni audiendi. Quinimodò fatendum est, quod quod sanctiores, & magis mortificati Religiosi fuerint, eorum ad praedicta munia aptiores, si nimirum sufficienti doctrina sint instructi, & nihil nisi Dei gloriam, & animarum salutem querant, sine caelestis, humilitatis, & obediens tenacissimi. Ad munia dico praedicationis, & confessionis audiendi, catechizandi, agros visitandi, &c. similia. Nam ab ipsi, quae propriè pastoralia sunt, ut baptizare, extremam vnctionem dare, matrimonia solemnizare iura ipso substrictis penis prohibentur in locis, ubi sunt Parochi, vel alij Sacerdotes ad hoc deputati.

Nec mirum! quia non est illi propria eorum functio, sed Praetorum. Quamvis gratiosè aliquando pastoralia exercenda Religiosi admittantur, modo agnoscant, se assumptos, ut Coadiutores Episcoporum, & Praetorum, & ubi necessitas non est, se non ingratum, iurisdictionem Ordinatum non perturbent, & immò & praesigis suis modestè, & discretè vnanter, imitando S. Franciscum Xaverium, qui cum potestatem Legati Apostolici ad Indias missus, nihil tamen in locis, Episcopis subiectis, sine consensu illorum facere voluit, ut constaret eius vita apud Turfellum.

Porro absolute asserere, quod post Episcopos Religiosis maxime ex officio conueniat cura animas viuendi, vel trabendi ad fidem, non videtur veritati consentaneum. Certum est enim principalibus magis illud onus incumbere, quam in adiutorium assumptis. Maxime cum etiam Religiosi, non tam ut Religiosi, quam ut Clerici, & Sacerdotes in subdijum assumantur in concionando, & confessiones audiendo. Vnde in Concilio Trid. sess. 23. cap. 15. de ref. decretum, ut nullus presbyter etiam regularis possit confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire necad hoc idoneus reputari, nisi aut parochiale Beneficium habeat, aut ab Episcopo per examen, illis videatur necessarium, ut alias idoneus iudicetur, approbationem obtineat, & qui ex illis curam animarum exerceant, sub sint immediate in ijs, quae ad dictam curam, & Sactamentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi directam. Immo statuit idem Concilium sess. 5. cap. 10. & sess. 24. cap. 4. de ref. ut Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum praedicare volentes, secotam Episcopis praesentare, & ab eis benedictionem petere teneantur. In regularibus verò, quae suorum Ordinum non sunt, nullo modo praedicare possint sine Episcopi licentia. Contradictoria autem Episcopo, nulli etiam suorum Ordinum Ecclesijs praedicare praesumant. Quam S. Concilij constitutionem Gregorius Papa XV. sel. record. speciali constitutione

ne stabilit, & auxit Episcoporum in Religiosis in prae-
dictis delinquentes auctoritate. Vnde satis constat cu-
ram animarum non proprie ad Religiosos, sed ad Secu-
lares, vt vocant, Sacerdotes pertinere; quamvis ali-
quando Religiosis est privilegium eam exercere permit-
tatur, vel etiam, premente necessitate, aut visitare
Ecclesiam ad Episcopos, & Pastores officium istud
assumunt.

- 16 Hæc autem assumptio Regularium ad concionandum
præcipue, vel confessiones audiendas facta est, vt dixi-
mus, Praelatis, & Parochis, vel sub onere deficientibus,
vel prædicationis munus Episcoporum proprium, & po-
pulo summè necessarium negligerent exercebant, &
quam negligentiam in eis emendam voluit Concilium
Tridentinum *sess. 15. cap. 2.* mandans Episcopis, vt quan-
doquidem proprium eorum officium sit populo prædica-
re verbum Dei, vt si fieri possit per se; alioqui, si legitime
impediatur, per alios idoneos verbum Dei prædicent.
Et similiter mandat Parochis, vt plebem sibi commissam
pro sua, & eorum capacitate pascant salutaribus verbis,
docendo ea, quæ scire omnibus ad salutem necessarium
est, saltem diebus dominicis, & festis solemnibus concio-
nando. Ad infideles autem conuertendos missi sunt Re-
ligiosi, vt prædicatione verbi Dei eos ad Ecclesiam addu-
cere niterentur, adductos autem Episcopi, & Parochi
Ecclesiarum Rectoribus relinquunt vterius dirigendos,
nisi forte aliqui ex ipsis ad ordinem Episcoporum,
vel Parochorum sint assumpti. Quo casu à multis Re-
ligiosis pro proprijs officijs eximuntur, vt vilius Ecclesie
deficiant.

- 17 Nec differendum est, quin per Religiosos pluri-
mæ gentes, & Provincie olim sint conuersæ, & multa animarum
millia ad Christum adducta. Sic in Anglia egregie labo-
rauit Augustinus cum sex Monachis à S. Gregorio Papa
eò missis. De Vuiliberto etiam, ac duodecim socijs;
item de Bonifacio, Ludgero, aliisque de familia S. Benedi-
cti clarum est, quod Germaniam, Belgium, Frisiam,
Vuelfphariam Euangelio repleverint. Item de pluribus
ex eodem Ordine, & ex Ordine Mendicantium, ac So-
cietatis Iesu, quod ad Indos, Iapones, Chineses, Ameri-
cos, Persas, & alia loca missi sint. Sed mirum non est,
crescente melle, & spe messis, plures operarios assumptos
in subsidium Cleri, qui non sufficiebat delevire tot
Episcopos, & Parochos, & simul infidelium conuer-
sioni vacare. Quamquam non defuerint etiam quous
tempore Clerici seculares, qui se illis missionibus strenue
impenderunt. Er præcipui quique Monachorum, qui
fructum in conversione animarum fecerunt, vt vilius
id faceret, ad Episcopatus sunt promoti, vt de S. Vuiliberto,
Bonifacio, Ludgero, Pitehelmo, alijsque certum
est, qui cum socijs suis Presbyteris, & Diaconis vitam
regularem quidem, sed non multum diffimilem illi, quæ
in primario Clero in usu erat, duxerunt.

- 18 Iam semel ordine hierarchico in locis per prædicationem
ad Ecclesiam adductis constituto, semper penes Episcopos,
Parochos, aliosque seculares presbyteros fuit di-
rectio, & cura animarum, & regimen Ecclesie, adebat
etiam in locis, vbi nullæ sunt Ecclesie Cathedrales, sed
tantum Collegiæ, aut Parochiæ, semper dignior in
conventibus publicis, & processionibus leuati Clero
fuerit attributus, nec licuit etiam Religiosis, qui Episco-
pi, vel Parochi non erant, baptizare, Eucharistiam
motibus, vel in Paschate administrare, extremam vn-
ctionem infirmis dare, vel matrimonio fideles iungere &
nisi de licentia Episcopi, vel proprii Parochi; quod autem
est privilegium multa præstare, præsertim in missionibus
ad infideles, non est mirum; quia Principes Pastorum,
Summus Pontifex, & Ordinarius Ordinarius, atten-
ta personarum, & locorum necessitate, merito sic dispo-
nere potuit, ac debuit, vt optimè propagandæ fidei, & sa-
luti animarum esset prouisum. Illam tamen privilegij
non perinde vti possunt Religiosi in locis Episcopos,
vel Parochos habentibus, sed eatenus tantum, in
quantum non contrariantur decretis Concilij Triden-
tini, adebat Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 23. concl. 5.* re-
cendat, & probet, Religiosos non habere facultatem
administrandi pastoralia in locis, vbi Pastor aliquis de-

signatus est, licet abut, excepto tamen casu necessitatis.

Vtrum pro habendis breui tempore multis idoneis
operarijs, primum delectus esse facienda circa Clericos
tam seculares, quam regulares; nec enim omnes Missio-
nibus conueniunt singulorum conditio, corporis habi-
tudo, viros, desideria, accuratè à Superioribus essent in-
uelliganda, doctrina examinanda, mores perscrutandi, vt
qui in Scriptura Sacra, & Patrum doctrina opem esse
velati, Zelo Dei, & animarum præ cæteris feruentes,
benè mortificati, obediētes, humiles, contemptores hono-
rum, diuitiarum, & voluptatum, non sua, sed quæ
Iesu Christi sunt querentes, parati, & apti ad labores, mo-
lestias, inedia, & contumelias, & durissima quoque pro Christo toleranda, illi Missionibus destina-
rentur. Diligentissimè quoque vocatio confutenda,
an caelestis sit, an verò ex apprehensione sortita, vel
delictis exacerati iugum Superiorum, aut religio-
se disciplina, an amore liberatis, aut vt opes accumulet,
aut libidini liberis vacent. Hinc Clerum secularem ad
normam primarij Cleri reformatum maximè idoneum
prudenter iudicant ad Missiones pro propaganda fide;
Tum quia plus deferret Episcopis, nec exemptiones ab
iis nouisset, vel expetere. Tum etiam quia conuenien-
tior esset ipsorum conuersatio, & modus viuendi non so-
lùm lucrandis animabus, sed etiam iidem iam ad fidem
adductis cura pastoralis fovendis, ac dirigendis.

In terminis itaque huius iuramenti licet id exigi po-
test ab Alumnis ad tempus, quando Clerici omnes, aut
aliqui sint, vel reddi possint in seculo aptiores, quam in
Religione ad exercitiū Missionum, ad quod timere
possit, quod eo tempore humanis rationibus, aut modis
importunis inducendi sint ad Religionem, pro quorum
omnium exploratione addita hæc particula: *sive licentia
Sedis Apostolicæ*, planè iuramentum honestat, non
quidem si addatur, tanquam fiat aperta reservatio Sedi
Apostolicæ, vt in omnibus exploratis, & confilio Reli-
gionem esse reformatam, & ingressum in ea non opponi
tini Missionum, Alumnorum verò debet modis, & præ-
uia sufficienti deliberatione determinat Religionem
ingredi, possit ob finem Missionum licentiam denegare.
Sicque huiusmodi Alumi non possunt recipi
in aliqua Religione sine licentia Sedis Apostolicæ,
cuius seruitio pro missionibus sunt addicti, possuntque
dici ad ratiocinia obligari iuxta sequens decretum: *Præterea de mandatis suis specialia Sanctiss. D.N. Sa-
cra Congregatio statuit, & decreuit, neminem deinceps præ-
dictorum Alumnorum contra scripta iuramenta formam
in aliqua Religione, Societate, vel Congregatione regu-
lari à Superioribus recipi, nec ad professionem admi-
ttere, vel debere; alioquin recepti, & professi nulli sint,
ac nullius rebus, & formis estis, & quæ antedictis Su-
perioribus Alumnorum huiusmodi contra subiecta iuramen-
ta formam receperit, vel ad professionem admiserit, ablu-
na, & passiva voce presentis decreti auctoritate careat.*
*Non obstantibus Collegiorum fundationibus &c. 24. No-
uembri 1635.* Eadem de pro Alumnis Collegij Graeci sine
excepta Religio S. Basilij, non quidem Congregationis
Italica, seu Occidentis, sed Græciæ, siue Orientis, vt
declarauit S. Congregatio 1642. Solet tamen aliquando
dicta S. Congregatio dispensare, si dicto verbo cum San-
ctissimo; sed regulariter cum iuramento eundi ad mis-
sionem in patriam, seu Regnum, vnde est oriundus, si
Alumnus sit ex locis Missionum, vt patet ex formula ab
Alexandro VII. approbata eius Constitutione die 20.
Iulij 1660. quæ incipit, *Cum circa iuramentum vinculum,*
& multa dubia, quæ ex illa emerferunt, declarauit S. Con-
gregatio de propaganda fide sub die 8. Aprilis 1661.

CONSULTATIO CX.

1. *An testes singulares in tempore, & loco tantum, concordantes tamen in specie, & sessa hæresis, sufficienter probent? Siue afficiant testes, si non sint singulares quoad substantiam hæresis, sed solum singulares in ijs, quæ per se non faciunt ad substantiam hæresis? Quod est quæ-
rere.*
2. *An Christiani non possint condemnari de Iudaismo in panam ordinariam ex solis depositionibus testium singularium de loco, & tempore, qui deponunt de diversis alijs tendentibus ad eundem finem Iudaismi, veluti si unus, vel plures testes singulares deponant de confessione extrajudiciali, quod Christianus novus salsus fuerit se proferri legem Moysi. Alius, seu alij dicant de usu carniui, quibus vitantur Iudei. Alius seu alij de nobilitate vestitu in Sabbato, vel cessatione à labore. Alius, seu alij de accessu ad Synagogam in diversis festis Iudeorum. Alius, seu alij de initio magno solito servari à Iudeis. Queritur inquam, an ex huiusmodi testimoniis singularibus possit damnari ad panam ordinariam Christianus novus, qui sit negativus, nec alijs grauetur indicij? Vbi quid de testimoniis singularibus quoad ipsam hæresis substantiam?*
3. *Illustris est hæc controversia inter Doctores, quod autem non sufficiant testes singulares, etiam si concordent in specie hæresis, tradunt Flores de Men-
tibus 3. var. q. 22. n. 45. Accogna de confess. solut. q. 22. n. 25, qui etiam alios citat. Freytag addit, ad tract. de confess. solut. ibid. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 9. dub. 10. n. 327. Layman. lib. 3. theol. mor. sect. 5. tr. 6. cap. 4. n. 5. Caltrapol. tr. 4. disp. 10. num. 15. §. 4. n. 16. Farinac. q. 46. de testib. n. 217. Dian. q. 29. ref. mor. tr. 7. ref. 31. & tr. 8. ref. 37. alijque plures.*
4. *Probant primò authoritate textus in cap. De parentela 2. §. 9. 6. & in cap. Nihilominus 3. §. 9. ibi: Ne eorum vocem tanquam plurimum admittantur, quos temporum quidem diversitas simul inter se probabit, & notat ibi cum Glossa communiter Canonice, & alij, quos sequitur Farinac. d. q. 46. n. 71. Secundò ex rationibus, præcipuè verò ex ista, quia hæresis non pertinet ad forum externum, nisi ut manifestata per actus exteriores, & ideo, ut talis ad ipsum deducatur, & processum debet solum articuli de ipsa, ut manifestata. Vnde testes non possunt esse testes, nisi etiam concordent in manifestatione externa hæresis, & in eo, sub quo hæresis deducatur ad forum externum.*
5. *Dissentiunt alij, qui dicent, quod quando plures testes deponunt de eadem specie Apocasiæ à fide, siue Iudaismi, aut hæresis contra aliquam, quamvis sint singulares in loco, tempore, & etiam in factis, seu propositione hæretica, eundem tamen facta, & propositionis pertineant ad eundem speciem hæresis, non esse singulare, sed omnino testes, & ideo sufficienter probare in ordine ad condemnationem poenæ ordinariæ.*
6. *Ratio autem est. Primò quia testes, quamvis singulares in loco, tempore, factis, & propositione hæretica deponunt de vna, & eadem hæresi omnino, quia deponunt de eodem sensu interno, & opinione falsa circa fidem. Atque adeo sunt omnino testes circa id, super quo articulator processus, quia articulator super ipsa hæresi, non autem super manifestatione, quia articulator processus, quia articulator super eo, de quo est puniendus reus. Puniant autem ratione falsæ opinionis circa fidem.*
- Secundò, quia, quod tempus, locus, & etiam factum, & propositio sine diversis, non tollit, quin sit eadem hæresis, quia habet esse habitualiter permanentes, vnde per diversos actus exteriores potest manifestari, atque adeo neque etiam tollit, quin testes sint testes, cum permaneat vnum & idem id, de quo deponunt. Sic si articuletur processus, an Petrus sit mortuus? Si quis deponeret esse mortuum, quia vidit illum exspirare. Rursus alius, quia vidit illum à domo in feretro deferri. Ac denique alius deponeret, quia post aliquod tempus vidit sepeliri, essent omnino testes, quia omnino convenirent in id, quod Petrus esset mortuus, quod est id, de quo articuletur processus.
- Ex quibus constat, quod certitudo huius probationis, si sit per plures testes, quod in duos, non solum non exceditur à certitudine probationis per duos testes testes, sed etiam ipsa excedit; quia adest concordia inter plures, & proinde valet, quod probabilis sit, posse duos conspirare contra aliquem, & concordare circa circumstantias quoque temporis, & loci, quàm plures concordando in solo delicto habituali, & permanenti, ut ex hæreis. Et ideo dum multiplicatur testes circa eandem speciem hæresis, quamvis singulares in loco, & tempore, & etiam manifestatione hæresis, crescit certitudo probationis, quæ longè excedere potest certitudinem ex duobus testibus testibus.
- Item fit, quod singularitas huiusmodi in hoc casu non tollat fidem testibus, ut docet Prepositus post Archid. in cap. Nihilominus n. 4. v. Quid intelligit, & n. 12. v. Aut principaliter 2. q. 9. l. n. 18. de testib. n. 90. Caccialup. in l. admodum n. 66. ff. de iur. iur. Petra de fideicom. q. 12. n. 499. & seq. ac Farinac. de testib. q. 46. n. 96. quia tempus, & locus, & alia huiusmodi non sunt de substantia illius, de quo articulator processus, atque adeo non tollit, aut minuit contestationem per se requisitam.
- Denique diversitas in loco, & tempore tunc solum facit, quod testes censeantur singulares, quando tempus, & locus sunt de substantia illius, super quo testes deponunt, ut docent Doctores apud Farinac. d. q. 46. n. 32. Tempus autem, & locus non sunt de substantia hæresis; quia consistit præcipue in opinione interna, & solum requiruntur externæ manifestationes, quæ inferuntur testibus, ut rationes sui dicti. Etenim ubi ad vnum totum concludendum partes, seu actus speciei exiguntur, non est necesse, testes esse testes in ipso toto, sed sufficit, eos esse testes in partibus, ex quibus totum concluditur, sicut per textum in cap. Qualiter, & quando 2. de accus. inquit Innoc. num. 2. Borr. in cap. Licet in quadam 47. num. 10. de testib. & Felin. num. 2. in quibus, quod ubi probandum est aliquid, quod habet multiplicationem actuum, sive sit totum vnum, siue habeat actus, & partes distantes, & separatas, singularitas testium non nocet, adeo ut respectu eiusdem finis concordent, licet in tempore, & in actibus discordent, sufficit; quia veritas temporis, & actuum non diversificat id, de quo substantiatiliter queritur.
- Atque hanc sententiam docent Salyc. in l. Tunc in 9. 16. Cod. de testib. Albertin. in cap. 1. q. 16. num. 81. & seq. de heret. in 6. Brun. tract. de heret. lib. 4. cap. 9. prop. finem, Simanch. de cath. l. 1. tit. 64. num. 75. & seq. Petra de fideicom. q. 12. num. 700. Less. lib. 2. de res. & iur. cap. 30. dub. 4. num. 33. Alderet. de relig. disp. lib. 2. cap. 3. num. 29. Sanctarel. de heret. cap. 39. dub. 1. num. 6. Vilalob. in Summ. tom. 2. tract. 17. diff. 3. num. 6. Mirand. de ordin. iudic. tom. 1. quest. 17. tr. 8. concl. 5. Souf. in aphorism. inquis. quest. vii. append. sect. 1. num. 11. Anton. Gornex lib. 3. var. cap. 22. num. 12. Comen. in lucern. inquis. v. Testes, num. 19. v. d. i. c. quod generaliter, & fuit huius opinionis doctrina D. Thomæ 2. 2. quest. 70. art. 2. ad 2.
- Neque obstat ratio contrariæ opinioni; nam aliud 10 est id, quod deducitur in iudicium, & aliud consilio, sine qua non deduceretur. Id, quod deducitur, est facta hæresis, quæ non consistit in actu aliquo externo, sed tantum in interna opinione. Manifestatio autem est consilio, sine qua non. Hinc non requiritur, ut probetur consilio, sed hæresis, & ideo sufficit, quod testes

testes concordent in ipsa hæresi, nec est necesse, quod concordent in manifestatione; quia sine hac possunt concordare in hæresi. Et sicut ad crimen hæresis parum refert, quod per hæc, vel illa signa manifestetur, ita etiam parum refert ad ipsam probandam, quod probatur cum his, vel illis signis, sed sufficit, quod secundum se probetur, supposita manifestatione per hæc, vel illa signa. Minus obstant ista allegata; quia procedunt in casu, quo testes sunt singulares quoad substantiam hæresis, qui non estis uos, ac de quo inferis.

- 11 Hanc secundam sententiam in hac specie veram iudico, ubi illa est praxi recepta. Vnde reperio, Lusitanie in S. O. ficio receptam esse opinionem affirmationem, quod per testes singulares probetur, aliquem esse hæreticum, & possit imponi poena ordinaria, & ita observatur, quando res habet contra se multos testes, qui concordant in substantia iudicium, quomodo deponent de differentiis actibus, & in tempore, & in loco, & quando testes sine fide digni de qua praxi testatur etiam Sosa loc. cit. Vnde Paulus III. reitit. iudiciorum querelas contra Inquisitores Lusitanie admittentes huiusmodi testes singulares ad probandum hæresim. Hæc enim consuetudo operatur, ac si esset lex. Lex autem non solum firmatur superiorum decreto, sed etiam consuetudine, vt docent Doctores communiter in cap. Cum dilecti de consuet. & l. minimi, & l. si de interpretatione, ff. de legib. cum alijs apud Mafcard. de prob. tom. 3. concl. 1415. num. 1. At, si conclusio consuetudinis, si quælibet existat, non potest huiusmodi reus condemnari in penam ordinariam, nisi cum testibus singulis concurrent præsumptiones, indicia, & alia adiuvantia, ex quibus delictum probetur arbitrio Inquisitorum. Quod comprobo ex Constit. Gregorij XV. contra solicitationes, in qua Pontifex non intendit, quod sufficiant in eo crimine prædicti testes singulares, sed vult, quod in ipso procedatur sicut in ijs, quæ sunt difficultatis probationis, vt est hæresis, ac proinde quod possit intelligi poena, concurrentibus cum testibus singulis indicia, præsumptionibus, & adiuventis. Eius verba sunt: *Dantes etiam facultatem Pænitentibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus generalibus Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, & Ecclesie Dei tam perniciosum remaneat ob probationem defectum imputant, cum difficulte sit probationis, testibus etiam singulis, concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & alijs adiuventis, delictum probatum esse arbitrio suo iudicari.* Ex quibus patet, velle tantum, vt arbitrio suo, rationabili tamen, possint iudicare, crimen probatum esse. Quod sanè non possunt rationabiliter præstare, nisi ea concurrant, quibus moueantur ad credendum, ita esse. Hæsitant non concurrentibus, inipponendam poenā penam extraordinariam, ad quam omnes ferè conuocant, ceu testatur Bordon. de Sac. Trib. cap. 33. num. 47. in fine, & resolut. 101. quæ. 32. cum huiusmodi testes nonnulli quamvis legem plenam probationem faciant, fore pliusquam scempenē probent, vt ait Deiben. de offic. Inquis. par. 1. dñb. 184. petit. 6. num. 31. adeo, vt reus subijci possit questionibus, & condemnari ad penam extraordinariam, ac ipsi iudici per gatio, vt per Calder. de heret. rubr. de sent. Inquis. num. 1. Partic. lib. 4. conf. 2. num. 93. Menoch. lib. 1. c. 23. num. 166. Mafcard. de prob. lib. 2. concl. 876. num. 12. & seqq. Pegna cum. 121. circa fin. & alios, quos sequitur Farinac. d. quæ. 64. num. 218. & heret. quæ. 188. num. 163. Delbene loco cit. p. 2. dñb. 193. scilicet. 14. num. 10. & scilicet. 16. num. 2. cum pluribus alijs.

- 12 Hinc in Inquisitione Hispana hæreticus nunquam condemnatur ad penam ordinariam, & ex eiusmodi testibus singulis; secus autem in Inquisitione Lusitana, teste Fernand. in exar. T. ibid. par. 1. cap. 19. §. 2. num. 19. quatenus ait, quod crimen hæresis iudicium, lutheranum, &c. sufficienter probetur per plures actus singulares, tendentes ad eundem finem, ideòque testes de his criminibus singulariter testificati verè habentur concordantes, sique probet praxis Inquisi-

tionis Lusitanæ, eo quod aliter non satis esset pronum bono communi. Posset enim vnus hæreticus cum singulis successibus inferre totam Vrbem, & laudæ cum singulis successibus iudicare modo, quo non posset conuincere, quomodo conuincitur feruor Inquisitionis Hispanice ex eo, quod iuxta ea, quæ in prima sententia dicebantur, nulla species perfectè probatur, nisi in aliquo singulari individuo. Ad idem, quod feruor Inquisitionis Hispana, feruat etiam Inquisitio Sicula, & Inquisitio Romana, vt per Farinac. d. quæ. 64. num. 218. & Freit. in tract. de consuet. quæ. 22. num. 24. & 64. subdisting. quod omnis alia Inquisitio (seu qui debeat styum, seu praxim Inquisitionis Romanæ, non condemnando scilicet reum ad penam ordinariam ex testibus singulis).

Secus autem dicendum est, si testes sint singulares quoad substantiam hæresis, siue non concordent in specie, ac secta hæresis. Quo in casu, licet per testes singulares sufficienter hæretum probari dixerint Burrig. in l. Arriani, C. de heret. Salicet. in l. Quinquagesima, C. eod. Caccialup. in l. admonendi, num. 48. ff. de iur. iur. Bald. in l. Alter. num. 3. C. de probat. & in cap. Cum omnes num. 28. de consuet. Berous in cap. Licet causam num. 40. de probat. Anan. in cap. 1. num. 7. de heret. Alexand. conf. 141. num. 2. lib. 1. & conf. 92. num. 29. lib. 3. & conf. 147. num. 20. lib. etiam 5. Partic. conf. 2. num. 89. lib. 4. Rimin. conf. 7. num. 27. & seq. lib. 1. & conf. 28. crimin. diuers. num. 7. & 8. ac 27. lib. 1. Calcan. conf. 19. Viuius in com. opin. V. testes singulares, Gomez de delict. tom. 3. rubr. de probat. delict. num. 12. Clar. in pr. quæ. 53. Gigas de crimin. l. si maiori lib. 2. tit. quomodo, & per quos, quæ. 18. num. 3. Petrus de fideicom. quæ. 12. num. 543. 591. 598. ac seqq. Locat. in oper. indic. V. Testis num. 19. Zanchin. de heret. cap. 16. num. 6. ac alij bene multi apud ipsos, qui præsertim his rationibus fundantur.

Primo, quia perfectè probatio in eo consistit, quod animus iudicis dicatur ad perfectè credendum, verum esse, quod proponitur, vt per l. quinquagesima, de probat. Farinac. de testib. §. 64. m. 87. Quando autem concurrunt plures testes qualificati, testificantes de hæresi alicuius, non potest iudex prudenter dubitare de veritate.

Secundò, Indubitata indicia in criminibus occultis, ac difficultis probationis plenè probant per l. fin. C. de probat. Vbi Bart. in 2. app. ac Bald. num. 2. Mafcard. & alij apud eum lib. 3. de prob. concl. 1221. num. 3. Illa autem sunt indicia indubitata, quæ faciunt iudicem non debitarè, licet credat, potuisse aliter contingere. Quia hæc credulitas est dubitatio non practica, sed speculativa. Atque crimen hæresis est occultum, ac difficultis probationis, & multis numeris testimoniis deponentium de hæresi, licet singulares, faciunt indicium vehementissimum, atque indubitatum.

Tertiò, quia hæc sententia est in fauorem fidei, quod testes singulares plenè probant in crimine iuxta Mafcard. vt docet Farinac. §. 64. de testib. n. 230. & seq. ac alij penes ipsam. Item crimen sollicitationis ad actus inhonestos in Sacramentali confessione, vt sancit Gregor. XV. Constitutione sua, quæ incipit Pæniterij. Ergo etiam in crimine hæresis, eum qui incipit Pæniterij, ac nonnulli alij, quos adducit Mafcard. lib. 2. de prob. concl. 876. n. 15.

Quam sententiam cum hac tamen limitatione, quod scilicet duos testes singulares non penbet hæresim, tres tamen, aut plures, qui non sint singulares singulatitate obstinata, illam probent, sequuti sunt Albertin. in cap. 1. §. 16. n. 53. & 62. & seq. de heret. in 6. Simanch. de heret. lib. 2. cap. 77. ac Pegna in direct. p. 3. com. 121. vers. Et quæ hactenus, ac nonnulli alij, quos adducit Mafcard. lib. 2. de prob. concl. 876. n. 15.

Nihilominus tamen tenendum est tanquam certum, testes singulares non sufficere ad probandum crimen hæresis, etiamque in nullo vnquam casu sufficienter probare, nec posse aliquem ex vi refectionis ipsorum iuste condemnari ad penam ordinariam. Hanc sententiam docent tal. in l. admonendi num. 256. ff. de iur. iur. Jacob in l. ob eam §. fin. num. 18. ff. de testib. loan. Andr. in cap. officium §. 1. de heret. in 6. Marfil. conf.

conf. 960. num. 7. Nellus de testib. n. 21. Alex. conf. 19. m. 2. lib. 4. Bertaz. conf. 93. num. 5. Moncad. in addit. ad Cris. de testib. num. 319. lit. T. Palat. rubr. in alleg. heres. §. 12. Brun. de heres. lib. 4. c. 19. Royas de heres. p. 2. all. 6. num. 135. v. que ad 139. et num. 146. Eymer. in direll. p. 3. quaff. 79. n. 2. Ibbique Pegna com. 121. vers. Primusq. & vers. his ita confutatis, & vers. eandem sententiam, & vers. Ceterum omnia, & vers. Postremo, & seq. Malicet. lib. 2. de prob. concl. 286. num. 10. Syat. lib. 12. Clarius reg. cap. 21. num. 16. Cariera in quaff. crim. cap. 2. de ver. confes. num. 17. Moeh. in comp. iur. p. 1. tit. 11. in prealod. num. 51. Attagon. 2. a. quaff. 70. ar. 2. Zanad. in direll. confes. p. 2. cap. 11. num. 51. Azor. com. 3. lib. 12. c. 27. Mcnoch. vol. 2. conf. 149. num. 17. & 44. Mirand. de heres. ind. quaff. 13. ar. 4. concl. vii. in fin. Sanctatell. de ver. c. 39. dub. 1. m. 4. Scacc. de iudic. lib. 2. c. 9. dub. 10. num. 327. Aegua de confes. foliis. quaff. 22. num. 15. Frey. in addit. ad trac. de confes. foliis. Flores de Mens lib. 3. var. 422. Farinac. q. 64. de testib. n. 217. & alij communiter.

- 10 Probatur primò ea regula generalis iuris communis, à quo testes singulares repelluntur, ut in cap. licet causam, de probat. in cap. Cum Ecclesia Sutrina, §. nos ignorat, de caus. pos. in ca. Nihilominus 3. quaff. 9. in c. de parentela 25. quaff. 6. in cap. cum dilectus, de elect. in cap. licet vniuersi de testib. vbi decernitur, quod nulla est causa, quæ vnus testimoniu legitime terminat. Quare supponit contestationem requiri vniuersaliter, nam hanc propositionem deducit ex illo Marth. 18. in ore duorum, vel trium sitis omne verbum, vbi nota verbum illud omne. Ergo etiam crimen hæresis. Quod etiam habetur in cap. Tanti iuratus. d. 11. & in Deuter. 17. & 19. & 35. Ex quibus constat, quod damnare aliquem ex vitellum singularium, nedum sit contra ius humanum, sed etiam diuinum. Vnde immerito Soula in d. p. append. ad apbor. inquis. fol. 3. ad i. hostertus interpretari conatur contra eorum mentem, ac communem sensum Doctorum, dicens, ex ijs non fundati regulam vniuersalem. Quia quod in alijs casibus non faciant sufficientem probationem, non prouenit ex eo, quod agatur de tali, vel tali crimine, sed quia ratione singularitatis non sufficienter mouent animum Iudicis ad sibi potius credendum, quam teo negato, quod ipsi opponunt, & in ordine ad modum probationis, quod sit tale, vel tale crimen, materialiter le habet, nec augeat, vel minuat certitudinem probationis, & idcirco eadem ratione militare debet in crimine hæresis. Immo potiori iure, quia in eo cum magna cautela procedendum est, ne innocens damnetur per textum in cap. P. officium, §. Verum, de heres. in 6. & in cap. P. periculum, de elect. in 6. Præsertim, quod in hoc crimine conceduntur teo defensionis valde diminuitur, vnde adest periculum, ne innocens damnetur. Ex idè licet ratione difficultis probationis admittantur aliqua, quæ non ita certò probant, non potest tamen admitti probatio ex genere suo insufficiente, quia hæc nunquam fit sufficiens, cum nunquam sit in illo genere certitudinis, quæ possibiles est circa huiusmodi crimina, præsertim quod hæresis non subiacet foro externo, nisi sit manifestata per signa externa, & de talis non est delictum difficultioris probationis magis, quam furtum, ac simonia, pro quibus non sufficiunt testes singulares.

- 11 Deinde probatur, quia testes singulares se habent ac si omnino essent vnus tantum, ut docent Doctores communiter, quos sequitur Farinac. d. quaff. 64. de testib. num. 34. Quia quod non conueniant in eo, quod deponunt, teuera vnus est tantum, sed deponit. Testis autem vnus non computatur, qui se habet, ac si non esset in ordine ad sententiam, quia illi contraponitur negatio rei, cap. In omni negotio, & cap. veniens ad nos, de testib. & l. ius iurando, C. de iuror. ac Doctores apud Farinac. quaff. 63. de testib. num. 1. & 7. Id, quod potiori iure locum habere debet in crimine hæresis, in quo debent probationes esse luce meridiana clariore, ca. Sciant c. 13. quaff. 46. Simanch. de cath. instrum. tit. 30. num. 21. & tit. 31. num. 2. Farinac. in pr. quaff. 86.

de res confes. num. 6. vbi alij. Quoniam agitur de maximo præiudicio rei, & idè non debet condemnari, nisi certò constet de crimine. Probatio autem per testes singulares non est talis generis, quia non est plena probatio; idque etiam dictum vnus adiutor dictum alterius. Quia vel vnus aequat alterum, ut contestis, & tunc non sunt amplius testes singulares; vel adiutor tantum, ut administrans, & tunc cum remanent singulares singularitate administrantis, quamvis probatio crescat, non tamen fit plena, & sufficiens, vt notat Farinac. cum communi d. quaff. 64. num. 113.

Postremò probatur, quia vnus testis non sufficit ad condemnandum aliquem de hæresi, sicut nec de quolibet alio crimine, quia non facit plenam probationem. Ergo nec multi testes singulares, quia singuli faciunt imperfectam probationem. Ea probationibus autem pluribus imperfectis non fit via perfecta, quando non possunt coniungi in contestationem iura regulam iuris, quæ non proficiat singula, nec multa iuuat, l. Sancimus, §. Si quis autem, C. de donat. & l. iura C. de iur. & l. si tres tutelae, C. qui numero & l. si idem, ff. de iurisd. om. iud. ac notat Farinac. cum alijs in pr. quaff. 86. num. 75. & seq. & quaff. 187. de heres. §. 1. num. 7. Siquidem plena coniunctio testium in vnâ probationem habetur ratione contestationis, & idè sunt contestes, atque adè plene coniunguntur, quia vnus, & idem testificatur; vnde contentientia in re testificata facit testes coniungi. Ergo, quando non conueniunt in re testificata, non possunt coniungi in vnâ probationem. Testes autem singulares non conueniunt in re testificata, alioquin non essent singulares.

Atque ex his non obstat rationes contrarie. Ad 23 primam enim responderetur, nunquam animum Iudicis induci ad perficere credendum, aliquem esse hæreticum, si testes sint singulares quoad ipsam hæresim. Quia cum fiat, vnicum testem quantumvis qualificatum non conuincere de aliquo delicto, prudenter inferre, quod neque plures singulares coniungant de pluribus delictis; quia semper vnus est tantum de vno. Et idè cum ex parte criminis, & attestations desit credibiles, non potest perficere credere. Solum potest induci ad credendum, aliquem esse in fide peridum; quia manifestauerit plures falsas opiniones circa fidem, aut esse seminariorem falsæ doctrinæ ex eo, quod plures testes singulares deponunt de pluribus hæresibus diffeminatis. Et in hoc casu si attuleretur processus, tunc testes non erunt singulares, sed contestes; quia de vno, & eodem deponunt, concordantes in eo, quod sit corruptor fidei, & ventur hæresibus diffeminatis, tanquam rationibus suis dicti.

Ad secundam. Falsum est, quod magnus numerus testium singularium faciat Iudicem non dubitare, atque adè iudicium indubitatum, si sint omnino singulares. Quia sicut hoc non præstat vnus testis, ita nec plures singulares; quia, cum de singulis rebus deponant, se habent vt vnus testis. Si autem in aliquo sint contestes, & super ipso articulo processus, faciunt plenam probationem quoad ipsum.

Ad tertiam. Non possunt esse in fauorem fidei, quæ iniusta sunt. Est autem iniustum, quod acceptetur tanquam conuincens probatio, quæ reuera non est conuincens. Sic neque etiam esset in fauorem fidei, quod statim damnarentur, qui denunciarent, vt hæretici absque tantum probationes amplius sunt, quæ ex genere suo sunt probationes sufficientes ita, vt probatio sufficiens in fauorem fidei complectatur eas, quæ patiuntur aliquos defectus, non autem quod illa, quæ ea genere suo non est sufficiens, euadat sufficiens.

Ad quartam. Testes illi, qui dicuntur probare suffi-

cienter

eienter in crimine laesae maiestatis, sunt testes circa id, super quo deponunt. Quia quando admittuntur in hoc crimine testes singulares in loco, tempore, & actu, supponitur, quod facient exercitii plures actus, de quibus singulis singuli testes deponant, acque adeo supponitur etiam crimen habituale, & permanens, quod per plures actus manifestetur. Unde est eadem ratio, ac de eadem specie hæresis manifestata per dictos actus, & proinde testes deponunt de ipso crimine permanente, & videntur illis actibus particularibus, tanquam ratione sui dicti. Hinc si agatur de probando hoc crimine ex unico actu, tunc singularitas in testibus tollit fidem, ut notant Foller. in *pr. cr. v. item quod commissum crimen laesae maiestatis n. 3.* Olsch. *dic. 79. n. 39.* Petr. *de fideicom. q. 12. n. 723.* & Fatinat. *d. q. 64. de testib. n. 232.* Et quoad crimen sollicitationis in sacramentali confessione respondetur, quod Pontifex in illa constitutione non intendit, quod sufficiant in eo crimine præcise testes singulares, sed vult, quod in ipso procedatur sicut in ijs, quæ sunt difficultis probationis, & proinde quod possit infligi pena, concurrentibus cum testibus singularibus indicij, præsumptionibus, & adminiculis, delictumque sic probatum arbitrio Inquisitorum, rationabili quidem, quod sanè non possunt rationaliter præstare, nisi concurrant, quibus moueantur ad credendum perfectè, ita esse. In hoc autem casu intervenit perfectè probatio per *l. quingenta. ff. de probat. vbi* Doctores.

- 27 Itaque statueretur, quod sufficiant pro pena ordinaria testes singulares quoad substantiam hæresis, vel alterius delicti, et contra leges Canonicas, & Canonicas, & Divinas. Statueretur verò, quod pro pena ordinaria, vbi præreceptum est, sufficiant testes singulares, in tempore, & loco duntaxat, concordantes tamen, siue testes in specie actus, et iuxta prædictum, ac consuetudinem Lusitanam approbatam à Paulo III. & à S. Congregatione S. Officij. Vbi verò non extat talis consuetudo, est procedendum ad penam extra ordinariam arbitrio Inquisitorum.

CONSULTATIO CXI

Cuius sit in matrimonij impedimentis dispensare?

- 1 In omnibus impedimentis matrimonij, Ecclesiastico iure, vel christiani populi more constitutis, solus Romanus Pontifex dispensare potest, ad cuius tribunal, & iudicium matrimoniales causæ pertinent, puta de Sacramenti partibus, de sacerdotali benedictione, de cognationis gradibus, de divorcijs, & impedimentis contractus. Nam hæc omnia à tei conscientie, ac spiritalis spectant, non enim apud Christianos contractus legitimus matrimonij à Sacramento matrimonij separatur.

- 2 De Sacramentis autem, rebusque conscientie, quæ ex legibus divinis pendunt, iudicare Pastorum Ecclesie est, quorum Summus est Romanus Pontifex, Vicarius Christi, qui divorcijs, & repudijs causam non ad politicum Magistratum remittit, sed ipse iudicavit *Marth. 5. & 19.* Similiter & Apostolus *1. Corin. 7.* de coniugij leges tenet, semperque vii in Ecclesia recepto de causis matrimonialibus non Reges, non Principes, sed Pontifices consulti sunt, ut merito Concilio Tridentino anathema dictum sit eis, qui assenserint, causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos minimè pertinere *sess. 24. can. 12.*

- 3 Attamen causæ matrimoniales metè poliæicæ, quales sunt de dotibus, de successione, de hæreditatibus, politico Magistratu subsunt, mixtæ verò eadem quoque subsunt, cum subordinatione tamen ad Ecclesiasticum Iudicem, ita, ut si lex civilis Ecclesiasticæ aduersetur, eidem cedere debeat, prout in Instiniani lege consobrinorum permittebat coniugii euenisse conspiciamus, quam D. Gregorius in *epist. ad Augustinum Anglorum Episcopum, relata in c. Tom. VIII.*

quodam lex 24. q. 3. reiectis, vniuersa comprobante Ecclesia.

CONSULTATIO CXII

An officiales, qui gaudent privilegio fori S. Officij, sine exempti à Tribunali R. Fabricæ S. Petri pro executione legatorum piam; vel saltem recurrendum sit ad Inquisitorem, vbi subiebat primam citationem duntaxat, quemadmodum in Tribunali d. S. Officij cum alijs exemptis observatur?

Aducitur pro Fabrica, eiusque facultatibus Breue Leonis X. sub 1. Octobris 1537. confirmatum à Paulo III. *constit. 21. §. 15.* & Constitutio 3. Clementis VII. Breue Iulij III. in quo confirmatur aliud Breue Pauli III. sub 20. Iulij 1552. quod est facultatum auocandi omnes causas piam legatorum à quocunque Iudice.

Alterè Maranta *tom. 1. resp. 20. mm. 78. & tom. 3. resp. 68. mm. 10. & c.* vbi in specie loquitur de auctoritate, quam in dictis casibus habet R. Fabrica contra Inquisitores, & allegatur decretum S. Congregationis S. Officij sub Urbano VIII. 22. Augusti 1639. pro Melitenibus, quod est huiusmodi. *Commissarius Fabricæ S. Petri prædicti cognoscere causas familiarium illius S. Officij ad fabricam spectantium, Sanctissimus decreuit, Officiales, Ministros, & familiares S. Officij non gaudent privilegio fori in causis dictæ Fabricæ, sed esse obligatos esse respondere coram eodem Commissario Fabricæ, à quo presentibus se grauat, recurrant ad Inquisitorem vti Iudicem delegatum appellationum.* Quippè Inquisitor Melitæ est delegatus Iudex appellationum ab ipsa Fabrica. Tandem adduci potest aliud decretum eiusdem S. Congregationis in Neapolitana pro Consultore S. Officij, qui erat obligatus pro legato pio, antequam Effectus Consultor. Die 22. Augusti 1674. pre D. Iosepho Speram Consultore S. Officij Neapolitani, proposita instantia, an causa consilis contra ipsum agenda in Tribunali R. Fabricæ sit cognoscenda in S. Officio, vel in dicto Tribunali. Enumerantur auditis votis decreuerunt, Iosephum Speram in causa, de qua agitur, non gaudere, & Episcopum Grauinam non impediri.

Censio nihilominus, huiusmodi officiales esse exemptos à Tribunali R. Fabricæ S. Petri. Ratio autem est, quia licet Pontifices præcipuè Clemens VII. couocant dicto Tribunali amplissimas facultates, ipsum tamen non potest illas extendere ultra concessa prædictum quoad exemptos, id enim non solem vergeret in præiudicium Romanæ Sedis, cuius interese, quod nemo manus apponat in sibi immediatè subiectos, *cap. Cum tempore, de arbit. & cap. Cum olim, §. nos igitur de privileg. verum etiam in facultatum fidei catholice; & quia quodammodo saltem indirectè officiales tetradari possent per alienos Iudices ab officij exercitio contra intentionem Summorum Pontificum. Quare, nisi Summus Pontifex declaret, se velle, quod etiam officiales S. Officij subiacentur quoad legata pia Tribunali R. Fabricæ, ij censendi sunt exempti. Et ita declaratum fuit à S. Congregatione S. Officij sub anno 1639. scilicet. *Inquisitor Bononiæ reddat computa Commissario Fabricæ hereditarij N. cum non possit ipse vti privilegio S. Officij, dum simpliciter, vti administratur, & non vti Inquisitor cogitur à dicto Commissario.* Quo in loco notanda est distinctio illa, vti simplicis administratoris, & vti Inquisitoris, vel Officialis. Quia distinctio respondetur decreto Maitenfi, quod in contradictione adducitur, cum ex eo non constet, an vti Officialis, an verò vti simplicis administratoris requirerentur ad reddendum rationes Commissario R. Fabricæ. In omnem tamen euentum manuteneri debet S. Officij.*

Q 2 cum

cium in possessione (subscribendi per Inquisitorē primam citationem, de qua possessione constat ex sequenti decreto S. Tribunalis die 1. Septembris 1673. *In casu civilibus introducendis contra patentes S. Officii Inq. sutor sub. scribat primam citationem tantum, vel Tribunal Fabrica petat licentiam a S. Congregatione S. Officii citandi eius Officiales, & obtenta registrator in actis cause.*

4 Neque obdant facultates R. Fabricæ; quia non sufficiunt ad procedendum contra exemptos, multoque minus contra S. Officiam. Decretum vero Urbani vltima iam dicta est particulare pro Insula Melitensi. Et aliud emanauit in casu, quo Consultor erat debitor legatij pii, antequam esset Consultor S. Officii. Quid re dubium est inter Doctores exsempto Ceteri debitoris, vel delinquentis, antequam assumeretur ad Clericatum, an scilicet gaudeat privilegio fusi.

CONSULTATIO CXIII.

*An in Breui Gregorij XIII. pro S. Officio Inquisitionis
Tunc mensis, in quo omnia, et singula, Polia, per regu-
lariter quascunque personas extra monasteria de-
gentes in toto domibus tam Sabaudia, quam Tede-
montium ad Cameram Apostolicam pertinentia, in
necessitate perpetua in eundem S. Officij donantur,
et applicantur, sint comprehensi Regularium, qui
degent, vel Parochi in Ecclesijs unitis suis monas-
terijs, extra tam sancta apositis, ibique, vel ali-
bi primum licentia suorum Superiorum et de illa Ec-
clesia parochiali causa infirmitatis discedentes
occumbunt?*

Pro affirmatiuo adduco Constitutionem 44. eiusdem Gregorii XIII. incipiente *Officiis nostris partes*, ubi expressis verbis comprehenduntur Regulares professi intra claustra suorum regularium locorum, etiam de licentia suorum Superiorum degentes, vt in illius premissis, quod notat causam finalem, *1.6n. ff. de hered. inst. et l. si. in si. p. llo quopnam. 1. c. de p. d.*

2 Pro negatua v. d. profero *c. ap. 3. ff. de S. Concilii Trid.* quod loquitur de Regulari de gente extra claustra, id est, vt notant Doctores, viuentes, seu habitantes, seu commorantes extra Monasterium, nempe quando non vult consentiretibus suis suo Superiore cum regulari obsequantia; sufficit tamen, vt dicatur de gens intra monasterium, seu claustrum, & viuant in aliqua Grangia, seu membro, seu residentia Monasterii, *Riccius, vt supra, de potest. Episcop. lib. 105. num. 14. Ricc. dec. 81. num. 4. q. 4. v. proinde S. Cong. Concilii sub die 6. Nouembris 1623. censuit Priorem iussu suorum Superiorum in priuata sine Religiosis residentem, sine solum, & viciniam minime ceteris de gente extra claustra, arque adeo non posse ab Episcopo puniri in vim d. *c. ap. 3. ff. de h. ac. spec. Parochum regularem degentem extra claustra in parochiali vnita sua Religioni, si deliquerit, non potiri ab Episcopo ex d. *c. ap. 3. ff. de declar. v. eadem S. Congr. 10. Februarij 1601. Quia non dicitur de gente extra claustra, qui vult sub obedientia sui Superioris, & de eius licentia incumbere curae animarum, sed repandans est, tanquam religiosus viuens intra claustra, atque adeo non videtur comprehendi in d. c. Breui Gregorij XIII. pro S. Officio Inquisitionis Iaurinentis, cui non obstat supradicta. Constat ita ciuilem Gregorij, qui loquitur de apostatis, & furtiuis.***

3 Adhuc illiominibus effe comprehenfus iam declarauit obferuatio. Nam fpolia Regularium decedentium Taurini extra clauftra per Breue Gregorij XIII. S. Officio didiciſſimus fuerunt ſepius in applicata, & licet quandoque diſtinctum fuerit debere applicari pro expenſis miſſionum Capucinum Sabaudia, & Vallis Tironis, tamen percipiſſe neceſſitatibus S. Officij, de nouo fuerit illi applicata. Vnde fpolia Curati Ordinis Cisterciensis fuit applicatum eidem S. Officio. Ex quibus aperte obferuatio didiciſſe Conſtitutionis s. Gregorij XIII. que videtur loqui de Regularibus extra clauſtra degentibus, etiam de licentia fororum Superiorum, & obſeruatione Breuis eiusdem Pon-

tificis pro S.Officio Taurinensi, in quo comprehenduntur quacunq; persone extra monasteria degentes, ac decedentes extra ipsa monasteria, atque adeo huiusmodi Parochi, qui verè degunt extra claustra, & extra illa moriuntur, idque favore S.Officij, hoc est fidei, & ut superiorem Regularium fraudes euitentur, qui possent confingere licencias permanendi suos subditos regulares extra claustra, atque eludere prelatas constitutiones.

CONSULTATIO CXIV.

1 An praeferat cultum aliquem, atque ad id sit contra decreta Urbani VIII de cultu non exhibendo non beatificatis, neque canonizatis, foramen sepulchrorum, in quibus conduntur corpora a Sacerdotum Dei, cooperantur tabula, ut terra sepulchralis sumi possit a fidelibus, eam devotionis ergo perquirentibus?

2. *Anne etiam praeferat cultum aliquem sepulchrum
circundatum crate lignea, vel ferrea balustris circum-*
Pbi exhibetur forma ritæ, ac relliè costruendi pro-
cessum super non cultu ad præscriptum decretorum
Pbani VIII.

Respondeo. Vtrumque videtur aduersus decreta Vrbanini VIII. quatenus specificationem tabellarum Insignum, iam pignori luminum, aliarumq; rerum tessificatione beneficia accepta generaliter prohibuit apud secularia defunctorum cum o pinatione sanctitatis ante beatificationem, vel canonizationem apponi; vel reri neri quodualid venerationem, et cultum praeferrent, atque indicans, vt legitur eorundem libello pag. 33. in prime, cap. 8. verbi quocumq; et apud Contior. de canonicis. Sanebor. cap. 32. in 19. Trullenchi in decalog. lib. 1. cap. 9. ad d. 6. n. 26. cum seq. Laurent. de Franch. de contrariet. Episcop. et Regal. cap. 342. Peyrinad confilii. 3. Leonis X. lo. Anthoncel. Bullar. p. 317. de Saxiflor. non canonicis. pag. 330. col. 1. Loran. confilii. t. 32. Botodon. in tribus. Iudas. in conf. fid. can. m. 7. ubi alios refert.

illa enim dicitur vniuersalis quodcumque magis late, quod dictio generalis omnium, vt Tiraquellus ait de reuol. legum. s. i. glof. s. 26. vbi etiam predicta comprehendit, cum omnia includat, & nihil proprius excludat ex latē con-
f. 12 Barbol. dicitur qd frequenter. 317 n. etiam improprie-
fima, Rota coram Coccino dec. 56. a. 4. §. 3. s. resum. Et
quae aliis non comprehenderentur, Serapio dec. 35. n. 9.
quare ex propria significatione non veniunt, & specialiter
mentionem requirent. Intelligit dec. 3. n. 13. cum alie-
per Barbol. supra n. 5. §. 6. addit comprehendit omnia
omnisa in enumeratione, qualicunq; scilicet dicitur Glof.
in auth. ex testamto. v. quodcumq; ibique ferentes, C. de
collat. Corn. conf. 63. n. 2. vbi. i. Rota d. 46. s. 1. n. 1. s. re-
quomus iuncta fit dictio aliud, importanti simili con-
f. 11. Quia nec tunc proprie efferunt suam vim com-
prehensiuam vniuersalem restrictionem pati dixerant Go-
zad. conf. 1. n. 19. & Rota d. 36. n. 10. Quare Socin. fen-
conf. 33. n. 1. vbi. i. respicit clausulam, vel alio quocumq;
comprehendere omnem vacandi modum, per alios expressi-

Præteritum quia subsequens participia præferens, & indicans docent non solum veritum fuisse id, quod præ se, nempe suæque naturæ cultum & venerationem fere, sed quidquid etiam illum simpliciter demonstrat cum Rebus-
fuis in princ. l. inde affe 77 ff. de verb. sign. dixerit ex i. solent, ff. de præscript. veridem esse iudicare, quod demonstrare, idemque ait Budeus in l. testium ff. de testib. indicare esse simpliciter enunciare.

Non enim ambigi potest, quia foramen consilium de-
missi sit in Ecclesia prope sepulchrum defuncti cum op-
tione Sanctitatis, ut fideles inde deuotionis causa fumere
possent terram sepulchralem, & crates balui stiperum ipsius
sepulchrum circumdant, sunt indicia, nempe demonstra-
tiones cultus, ac uenerationis exhibendæ eo loco ob perfo-
ram ibi sepulchram. Quia ratione Contilor. d. 2.2. m. 2. inter
prohibita recensita extruere sepulchra cum aliquo signo,
& uicioribus tradere onerandi summa plumbata.

5 Nec prohibitio cultus, quem Scacch. de nos. & sign. Sa. a. B. sed. 1. to. cap. 1. l. i. B. sumit pro religioſa veneratione tendente in aliquam creaturam reſpectuſque tamen ad Deum, qui eſt Religionis obiectum reſtrictius debet ad publicum, qui nomine Eccleſie præſtat ut perſona publica, puta Sacerdote, vel alio eius miniſtro, ſed intelligenda eſt de cultu quomodolibet preſcripto per quemcunque de populo in loco publico, qualis eſt Eccleſia, vt recte probant Conſultor. d. cap. 22. num. 7. & 9. de Scacch. ſub l. i. B.

6 Nec tale commiſſum exculandum eſt prætextu ignorantie ſupradicti decreti, cum in fine Brevis pag. 16. addit clauſula: vt autem præſentes, & in eorum contenta quacumq; ad omnium noticiam deducantur, & ne aliquis de his ignorantiam prætextu re poſſit, volumus pariter, & mandamus, quid et ſem præſentes ſit ad Eccleſia Lateranenſis, & Baſilicæ Præſentis Apoſtolorum de Vrbe, nec non Camerlarie Apoſtolicæ valuas, ac in actu Campi Floræ afferantur, & publicentur ſit, quæ ſic publicatæ & affixæ poſt duas menſes à die publicationis compendant omnes & ſingulas, quos concernunt perinde aſſerant, & obſeruent, ac ſi tunc quique illorum perſonaliter inuenerint, & noſſent, ac fuſſent. Cuius clauſula virtus, ſtante aſſeritione, & publicatione facta in ſingulis locis ſuperius expreſſis, vt legitur d. pag. 16. in fine ſuper noſſita inducit præſumptionem iuris, ac de iure adeo, vt nullam probationem in contrariam admittat, ſicut poſt Guilielem. doct. Imol. in Clem. t. n. 15. poſt med. de iur. Quare etiam Cardinal. Zabarel. ibi n. 18. in fine dixit ex mente Pauli de Eleaſar, quod dum Papa vult citationem per eſtium habere vim citationis perſonalis, non auditur volens probare, ad ſe non perueniſſe.

7 Ar præmiſſis nihil obſtantibus, cenſeo neutrum ex his, quæ olim penes ſepulchrum conſpiciiebantur, importare ſignum publicæ venerationis, & cultus. In primis enim foramen, ex quo terra fumebatur, non legitur prohibitum in decretis Urbani, litteraliter ſolum prohibentibus pag. 2. & ſeq. prope ſepulchrum deſunctorum cum fama ſanctitatis retineri tabellas votiuas, imagines, lampades, aliæque lumina, relique alias ad beneficia acceptæ reſtituenda, & imagines non apponi in altaribus, nec pingi cum diademate, laureolis aut radijs, ſed ſplendoribus, vel alio quocumque modo cultum indicante, quorum nulum reperiri debet, nec penes ſepulchrum, nec penes imaginem adamuſſim eſt offendendum.

8 Nec pariter alienum eſt à diſpoſitis in Conſtit. R. Pij V. ſollemniter iubentis in §. 6. corpora deſunctorum in tumbis profundis intra terram collocari nec in Concilio Triburienſi mandante, quod corpora ſepulta in Eccleſia conſtantur ſub paſuimento, nullo tumulorum veſtigio apparente, quod ex viſitatione ſepulchri, & dictis teſtium exculſiſſime legi debet eſſe obſeruatam, cum ſepulchra dictorum Seroarum Dei eſſe debeant in tumba profunda ſub paſuimento coequali, nullo rumali veſtigio eminente.

9 Ac malò minus crares, ſed balauchia alias ſepulchro ſuperimpoſita; quia neque illi legitur retineri vetitum in ſupradictis decretis, & ſanctionibus. Eoque magis, ſi ſimiles crares decente cauſa conſueuiſſe poſſunt apponi ad ſepulchra particulares priuatorum, & viroorum illuſtrum, licet non deſunctorum cum fama ſanctitatis, vt vnaſimili adſtruerent debent teſtes, tanquam periti ſuper ſepulchri recognitione examinandi. Nec propterea cultui ſanctis duntaxat debito videtur adſcribendum illi, quod particularibus viroorum illuſtrum, ac in dignitate conſtitutorum ſepulchris decente cauſa ſolet adhiberi. At hæc ſpeculatio duntaxat dicta intelligatur, in praxi ſtandum ſit ordinationibus, ac decretis S. Congr. Rituum ad quam iure ſpectat Urbani decreta interpretari.

10 Eſto igitur ſine veritate præiudicio, o quod prædicta aliquam ſpeciem cultus reſoluit poſſuiſſent, tamen pro ſubſtantiæ decretorum paritione ſatis forte, quod ſtatim habita illorum noſſia, verumque fuerit remotum, vt apparere debet ex viſitatione ſepulchri, ſicut alias S. Rituum Congregatio cenſuit, non obſeſſe progreſſui ad vltiora non paritionem ab initio, & nouiſſimè in cauſis Gebennenſis Seroi Dei Franciſci de Sales, & Seroi Dei Ioannes de Cruce, non admitti interpretatione dictionum ſuarum, omnino, ac nullatenus, quæ in dictis decretis leguntur, vt ex ſubiecta materia intelligendum.

habita nempe notitia ipſorum decretorum.

Quin amplius, quatenus diceretur ſuarum poſt editionem decretorum paritum non fuiſſe, ad hunc locum eſſe progreſſui ad vltiora, docui rem. 1. conſult. 55. vbi obſeſſionibus reſponderetur.

Et quoniam in condendo proceſſu ſuper non cultu Seroarum Dei ſinemè aliquando laborant Ordinarii in partibus, opere precium eſſe dixi, ſi illis banc formam exhiberem, quæ ſuit obiecta ut in beatificatione, & canonizatione Seroi Dei Franciſci Saleſij, Epilcopi Gebennenſis, quæque eſt huiusmodi.

Federicus Epilcopus Albanenſis S. R. E. Card. Cornelius S. R. R. Congregationis Præſectus, Tibi Reuerendiſſ. D. Epilcopo Bellicen. ad introſcripta petagendi ſpecialiter deputato, ſalutem in Domino & in Commiſſis obedientiâ, & noſtris huiusmodi, immò veriùs Sanctæ Sedis Apoſtolicæ firmiter obedire mādatis. Nouerit Amplitudo tua, quod alius Sanctiſſimus D. N. ſub die IX. Ianuarij 1648. per ſpeciale commiſſionem, huius S. Congregationis directam, cauſam proſequentis beatificationis, & canonizationis Seroi Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epilcopi Gebennenſis, commiſſit tenoris infraſcripti videlet: Beatiffime Pater, adeo hæcenus andæ eſt in dies, magiſque auctur ſua Seroi Dei Franciſci de Sales, dum vixit Epilcopi Gebennenſis, qui natus die 21. Auguſti 1567. in Caſtro Saleſiano in Sabaudia, obiit Linguni in Gallia die 28. Decembris 1622. delato poſtmoſtuo illius corporis.

Anneſum vnâ cum miraculis, quæ Omnipotens Deus cum meritis, & interceſſione concedere dignatur, vt concepta in diuerſis Mundi partibus, maxime verò in Regnis Galliarum, & Ducatu Sabaudie erga illam deuotione, à plerique in eorum neceſſitatibus innotuerit, & plurimorum etiam grauium Viroorum exiſtimatione, beatificationis, & canonizationis honore dignus, ſi accedat inſallibile Sanctiſſarum Veſtræ iudicium, reputetur; ex quibus mori, piaque intentione, ac particulari deuotione erga dictum Seroi Dei Franciſcum de Sales ducta Sereniſſima Franciæ, & Nauarre Regina Chriſtiſſima, ac Ducia Sabaudie, totus Clerus Franciæ in Aſſembliâ generali congregatus, & ſinguli ferè Archiepiſcopi, Epilcopi, Abbates, & alij cuiusmodi Cleri particulariter, Necnon Archiepiſcopi, & Epilcopi Ducatus, ac tota Sereniſſima Domus Sabaudie Principum. Pedemontium, actotus Clerus d. Gebennenſis Ciuitatis Annienſis vnâ cum pluſquam centum Monafterijs Monialium, à præſato Seroi Dei fundatis, inſtanter petierunt à Sede Apoſtolicâ, & S. V. vt ad eundem Seroi Dei beatificationem, & canonizationem procederet dignetur; propterea exhibitis in Congregatione S. Rit. proceſſibus auctoritate ordinata conſectis in pluribus locis ſuper Sanctitate viuz, & miraculis dicti Seroi Dei, eiſdemque ab illa viſis, & diſcuſſis ad relationem Sereniſſimi Principis Mauriti, tunc vnus ex d. Congregationis Cardinalibus, vigore commiſſionis ſel. rec. Urbani VIII. S. V. Prædeceſſoris, habentis clauſulam abſque alia proceſſum in genere conſectio, decreta, & expedire fuerunt litteræ reſcripſoriales, & compulſoriales die 21. Iuni 1646. In quorum executionem Apoſtolica auctoritate conſecti ſunt proceſſus iam tranſmiſſis ad S. Congregationem, nondum aperti, ſed quia ſuperuenerunt noua decreta huiusmodi cauſa ſiuit. Creſcente autem in dies magis fama Sanctitatis & populorum deuotione erga dictum Seroi Dei; idcirco reſcriptis inſtantibus penes S. V. ab Imperatrice, Duce Lotharingiæ, & Ducia, & Principibus Sabaudie, & nonnullis Archiepiſcopis, Epilcopis, & alijs totius Cleri Galliarum, Pedemontium Præſulibus, & Gebennæ, & Annienſis. Capitulis, atque Monialibus prædictis pro parte deuotionum S. V. Oratorum Chriſtophori Giardi Congregationis S. Pauli Bernabitarum Sacerdotis, Gabriæ de Refanſon Sac. Theologie Doctoris, ac Ioannis de Montheron Moneron à Capitulis Gebennæ, & Annienſis, ac Monialibus prædictis capituloſe congregatis inſoluitum. Procuratorum in hac cauſa ſpecialiter conſtitutorum, humiliter S. V. ſupplicatur, quatenus dignetur cauſam, & cauſas beatificationis, & canonizationis, nec non cognitionem viſitum, morum, & miraculorum, & publicæ fame Sanctitatis dicti Seroi Dei Franciſci, populorum erga

ipsum devotionis cum suis, & illarum incidentibus dependentibus, emergentibus, abnexis, & connexis eidem Congregationi Sacrorum Ritarum in Statu, & terminis, in quibus reperitur, citra tamen probationem habentis gellorum, & qualis auctoritate, seu facultate per aliorum, committete, & mandare cum facultate. In primis & ante omnia aliquem ex RR. DD. Cardinalibus eiusdem Sac. Congregationis in causis Relatorum deputandi, & processus super observatione decretorum editorum super non cultu à fel. rec. Urbano VIII. S. V. Prædecessore in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis, si aderunt probationes, confessionem in Curia R.D. Cardinali S.V. Vicario, si verò extra curiam alicui Episcopo iuxta eorundem decretorum tenorem committendi, factaque per eandem Sac. Congregationem declaratione, supradictis decretis sufficienter paratum esse, & eaque post relationem S. V. faciendam ab eadem S. V. approbata, dictos processus remissoriales auctoritate Apollonica confectos, servatis servandis asperendi, & videndi, an per acquipollens sint sufficienter iustificati, & ad huiusmodi effectum formandi, & discutendi eorum S. V. dubium, an procedendum sit ad videriora, & quantenus S. V. videatur posse videriora procedi, discutendi de sola validitate dictorum processuum Apollonica auctoritate, vt supra, confessorum, quia à die obitus prædicti Serui Dei nondum lapsi sunt anni quinquaginta, & huiusmodi articulo validitatis definitio, & obsequi per Secretarium Congregationis claudantur, & obsequi per sigillo Sac. Congregationis, non asperendi, donec veniat plenitudo temporis dictorum annorum quinquaginta iuxta formam novorum decretorum cum facultate etiam, si opus fuerit, alias literas remissoriales super præmissis, citato fidei Promotore, ad quasque Mundi partes decernendi, & relaxandi, ac etiam in Curia, iura, & munimenta recipiendi, & si opus fuerit, resses per Reverendissimum D. Cardinalem Vicarium, seu Episcopum ab eo deputandum, examinari faciendum, prævia citatione, & cum intervenient dicti Promotoris, vel eius Subpromotoris super articulis, & interrogatorijs alijs in actis datis, vt additionaliter, & alijs novis in actis exhibitis subsecutis, & pœnis &c. & alijs fuerint alibi opportunitis, & discussis de illarum validitate, duntaxat postea claudendi, & sigillo Congregationis obligandi, vt supra, aliisque omnia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exequendi, servata tamen in omnibus, & singulis forma, & tenore novorum decretorum, non obstantibus Constitutionibus &iam vniuersalibus, Synodaliibus Concilijs editis, & alijs ordinariis Apollonicis, regulis Cancellariæ, ceterisque contrarijs quibuscunque, statuis &c. pro plenè, & sufficienter expressis habendis &c. quodque post supradictas commissionis præsentationem in vim eiusdem fuit alijs per eandem Sac. Congregationem deputatis in Relatore huius causæ Eminentijs, & Reverendis, D. Cardinalis Franciscus cum omnibus facultatibus in eadem commissione contentis, & postea in huiusmodi causa fuerint decreta, & relaxata literis remissoriales, etiam compulsores, à directæ Reverendissimo Episcopo Gebennensi ad effectum, vt coram eo confisteretur processus super partitione decretis ab Urbano VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis super non cultu editis, etiam coram eo facto dicto processu, illoque Sac. Rit. Congregationi præsentato, & deinde aperto, & discussio, procurator causæ, vii supponit omnibus R.P.D. Promotoris fidei super illius invaliditate, huiusmodi depurationi renunciavit, & in Congregatione habita coram Sanctissimò in hunc pro noua remissoria, & Sanctissimus eam concedi mandavit, prout in decreto sub his verbis, videlicet: Compilato auctoritate Apollonica particulari processu super non cultu, non adhibito Seruo Dei Francisco de Sales, Episcopo Gebennensi in vim decretorum à fel. rec. Urbano VIII. in Sanctissima Inquisitione editorum cum pronuntiatione Episcopi Gebennensis, eoque die 27. Novembris 1648. in Congregatione Sac. Rit. proposito, præsentato, & aperto processu, procurator causæ, vii oppositibus R.P.D. fidei Promotoris super illius invaliditate, renunciando huiusmodi depurationi, supplex in hunc

in Congregatione coram Sanctissimo D.N. pro noua Remissoria ad effectum constituendi novum processum super cultu eidem Seruo Dei non adhibito, & Sanctissimis D.N. de consilio Eminentiſſimorum Patrum petitis, Remissorialem concedi mandavit alteri Ordinatio dirigendam die 6. Februarij 1652. A. Cardinalis Capponus loco sigilli, Hieronymus Archiepiscopus Bononiensis Secretarius, ac insuper in executione supra inserti decreti à Sac. Congregatione Ordinaria emanati decretum super depuratione Amplitudinis ruz fuit tenore infraſcripto videlicet. Conſeſſa in Congregatione coram Sanctissimo D.N. habita die 6. Februarij proximi præteriti, noua remissoria pro constituendo processu super cultu non adhibito Seruo Dei Francisco de Sales Episcopo Gebennensi ad formam decretorum fel. rec. Urbani VIII. in Sanctissima Inquisitione editorum, procurator eiusdem causæ supplex inſiſtit in Congregatione Sac. Rit. proposita declaratione iudici, cui huiusmodi remissoria ditiſſi poſſit, & Eminentiſſimis Patriſſibus, citato R. P. D. fidei Promotore, ad relationem Eminentiſſimi D. Cardinalis Franciſci, viſum ſuit, prædictam remissorialem poſſe diriſi Episcopo Bellicenſi cum facultatibus neceſſariis, & opportunis, ſi Sanctissimo D. placuerit die 6. Martij 1652. de qua Sac. Congregationis ſententia habita per Eminentiſſimum Cardinalem Capponium Prædictum relationem, Sanctitas ſua annuit die 4. eiusdem. Federicus Episcopus Albanenſis Cardinalis Cornelius loco sigilli, Roſcius Sac. Rit. Congregationis Secretarius, ac demum citato prius coram eodem Eminentiſſimo D. Cardinali Franciſco R.P.D. Petro Franciſco de Rubijs, Sanctæ fidei Promotore, per Camillum Sanctiſſimi D.N. Papæ Cnſiſſorem, ad dicendum, & excipendum contra articulos factos in actis infraſcripti Notarii datos, videndum, & audiendum illos, ad probandum admiſſi in Curia, & extra, ac decretis literas remissoriales ad partes dirigendas, Amplitudini ruz iudici ab eadem Sac. Congregatione deputato, cum facultatibus, vt coram te fieri, & conſui poſſit processus super partitione decretis Sanctiſſimæ Inquisitionis ab Urbano VIII. super non cultu editis, & alijs neceſſariis, & opportunis concordandi de re, loco, loco loci, & portiore, nec non conſtituendi, & deputandi aliquem Subpromotorem fidei apud acta infraſcripti Notarii, qui huiusmodi processui interſit, & commodè citari poſſit, alijs videndum mandari fieri processum per affixionem ad valuas maioris Ecclesiæ loci, seu locorum deputandum, necnon ad dandum Innetogatorijs in dictis literis includenda alijs videndum illas mandati expediti, claudi, & examinari ſine illis, & quodcunque decretum neceſſarium, & opportunum in præmiſſis, & circa præmiſſa videndum fieri, & interponi ad diem infraſcriptum: qua adueniente comparere legitime coram Eminentiſſimo D. Cardinali Franciſco D. Honoratus Ginus huius causæ procurator, & facto proſiſtit articulos, & inſiſtit, ac obſiſtit dictos articulos ad probandum admiſſi, ac dictas literas remissoriales, & compulſoriales decreti, & relaxati, ac Amplitudini ruz diriſi ad effectum, vt coram te fieri, & conſui poſſit dictus processus, vt infra, & poſt dictum decretum eadem die dictus D. Honoratus Procurator dictas literas cum facultatibus, vt ſupra, decretas, & relaxatas, per nos expediri petiſi, & inſiſtit. Et idem Nos Federicus Cardinalis Cornelius dictæ Sac. Congregationis Præſectus volentes, quæ à Sanctiſſimo D.N. Papa committuntur, & quæ in ipſa Sac. Congregatione futura ſunt, debz executioni, vt par eſt demandare, & conſiderantes etiam æquum, & iuſtum eſſe, Dei gloriam, quæ in ſeruis ſuis reſplendet, manifeſtam fieri, eandem literas nos etiam relaxamus, & expeditimus, necnon amplitudinem tuam, de cuius fide, integritate, & religionis zelo, & perſepta, ac debita erga hanc Sanctam Sedem Apollolicam obedientia plurimum in Domino Sac. Congregatio conſiſit, & nos conſidimus, in illarum executionem nominamus, & conſtituimus, tibiſque auctoritate ordinaria huius Sac. Congregationis, & reſpectu Apollonica, qua ſumimus in hac parte, per præſentes committimus, & manda-

mus, quatenus vice nostra, & singulis actibus procedendo omnes & singulos testes, literas, scripturas, instrumenta, munimenta, & alia quatuor probationum genera, qui, seu que coram te Iudice produci, & compulsi congeriri, a personis legitimis mandata procurationis recipias, & testes primò iuxta interrogatoria à R. P. D. Promotore fidei hic in Curia data, & iuxta premissas literas consuolas, & sigillatam in Civitate Anagnini, ac Bellicensi, quoniam alijs locis, ubi opus fuerit in Ecclesijs, Oratorijs, pisque locis exprimentendo semper locum loci, respectu verò infirmorum, quibus cum alijs locis per te eligendis, & deputandis pro Tribunali sedente admittas, receptoque prius in manibus tuis ab ipso testibus cuicunque gradus, status, sexus, seu conditionis, etiam Sacerdotibus, existant (excepitis Episcopis) iuramentum tactis Sacrosanctis Evangelijs coram Amplitudine tua positus, & non alijs, aliter, nec alio modo de veritate dicenda super ijs, super quibus examinabuntur. Primò, iuxta dicta interrogatoria, & deinde super articulis in fine presentium litterarum registratis per extensum cocam te, & coram fide digno Notario publico Apostolico, sive Ecclesiastico ab Amplitudine tua similiter deputando, & in tuis manibus tactis Sacrosanctis Evangelijs de fideliter exercendo officium suum iurato diligenter iuxta formam superius expressam, examines, hoc expressè servato, quod Testes in Ecclesijs, Oratorijs, pisque locis, & in locis locum in ipse deputatis omnino interrogentur, eorumque dicta enunciantur: animadvertendo, ut iidem Testes quoscunque habent explanare, & per extensum deponant, nec se referant ad attestaciones alijs redditas, neque eis recitentur, que alijs ipsi deposuerunt. Et vtriusque eidem Amplitudini tue prædicta auctoritate committimus, & mandamus, quatenus ex dictis depositionibus testium coram te receptis, & alijs iuribus, rationibus, & munimentis quibuscunque productis, & compulsi, debeas, & possis, si tamen de iure tibi hoc visum fuerit, fieri posse per decretum, seu sententiam diffinitivam pronuciare, nullum cultum prædicti Serui Dei Francisci, neque illius sepulchro, reliquijs, & imaginibus adhiberi, & præterea decretis ab Urbano VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis editis, fuisse tenet, patrum esse. Vt autem prædicta omnia liberè exequi valeas, eadem auctoritate tibi committimus, & mandamus, ut Nuncios, seu Nuncios, præiuro iuramento ab eis recepto de fideliter exercendo officium suum, deputare possis pro citationibus faciendis, & alijs mandatis, & decretis suis exequendis, & vtriusque prædictos se se examini subijcere noverint, vel recusantes exhibere Scripturas ad causam facientes sub censuris, & penis Canonici, omni, & quacunque appellatione postposita, omnibus iuris, & facti remedijs opportunis cogere, & compellere valeas: & de completo dicto processu, & pronuciare, prout supra, ac facta illius extractione, & anfulcatione cum alio Notario per te nominando, & in tuis manibus de fidelitate iurato, illum clausum, & sigillatum fidei nuncio, seu portitori, præiuro iuramento, ad oos defendendum eadem Amplitudi tua consignet, citato tamen in omnibus actibus Subpromotore fidei per R. P. D. Promotorem hic in Curia nominato, vel alio in partibus per te nominando in vim litterarum eiusdem R. P. D. Promotoris ac patrem relaxatum, & omnia acta huius processus in loco solito audientia conferantur, & non alijs, aliter, nec alio modo decernentes iurum, & inane quicquid contra formam presentium litterarum scienter, vel ignoranter fuerit exequutum, pro quibus omnibus exequendis tuam diligentiam, & curam, & qualem speramus, fidem adhibere, in premissis, ita Amplitudi tua te gerere studeat, ut & gratiam hac Sac. Congregatione, & retributionem laboris ab Altissimo pro feruis suis consequi possis; absolutionem verò omnium, qui in prædictas penas, & censuras quomodolibet incurrerint, eidem Sac. Congregationi, vel Summo Pontifici tantummodo referamus. In quorum omnium, & sin-

gularum præmissorum testimonium presentes manu nostra, nec non infrascripti R. P. D. Prothonotarij Apostolici de numero participantium ad dicta Sac. Congregationis pro tempore deputati, & eiusdem Sac. Congregationis R. P. D. Secretarij, nostroque sigillo munitis fieri expediri, & relaxari mandavimus per acta infrascripti Notarii eiusdem Sac. Congregationis. Datum Romæ in Palatio nostro solite relescripto anno à Nativitate D. N. Iesu Christi 1653. Indictione 7. die verò 6. Septembris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Innocentii Duodecimi presidentia Papæ Decimi, anno eius Octavo.

Chtili nomine inuocato pro Tribunali sedentes per hanc nostram diffinitivam sententiam, quam de peritiorum consilio ferimus in his scriptis in causis, & causis Beatificationis, & Canonizationis Serui Dei Francisci de Sales, olim dum vixit Episcopo Gebennensis coram nobis à Sede Apostolica, & Sac. Rit. Congregatione, deputatis inter R. D. Gabrielem de Bezanon Sacre Theologie Doctorem, Priorem SS. Pelri, & Vrbi, & Canonicum Theologalem Augustensem, & devotum Monialium primi Monasterij Visitationis B. Mariæ Anagninensis Principalium, Procuratorem specialiter constitutum ex vna, & R. D. Franciscum Durand Presbyterum, Promotorem fidealem nostrum, & ab Illustrissimo, & Reuerendissimo, D. Petto Francisco de Rubels Sanctæ fidei Promotore, seu à nobis in vim litterarum ipsius Subpromotorem deputatum, & de super non culta, & observantia devotorum Urbani VIII. in Sanctissima Inquisitione editorum, patribus ex altera, visis literis nostre deputacionis ab Eminen- tissimo, & Reuerendissimo D. Cardinali Cornelio Sac. Congregationis Præfeto sub die 6. Septembris anni 1653. una cum commissione manu Sanctissimi signata, & decretis eiusdem Sac. Congregationis, ac Eminen- tissimi D. Cardinalis Francisci, causæ Pœnentiæ, in eisdem literis insertis, visis depositionibus Testium, coram nobis legitime inductorum, iuratorum, & examinatorum, visis scripturis, & iuribus productis, ac presentatis, visis Constitutione, & Deputatione Procuratoris, & respectu Subpromotoris, visis literis prorogacionis, & Eminen- tissimi D. Cardinalis Episcopo Medices, Sac. Collegii Decano, Sac. Rit. Congregationis Præfeto sub die 8. Augusti anni 1653. Viso toto processu, & visis videndis, & examinatis examinandis, Christi nomine reposito, dicimus, decernimus, declaramus, pronunciamus, ac diffinitivè sententiamus circa sepulchrum, imaginem, & reliquias dicti Serui Dei Francisci de Sales maxime ab annis 1643. & 1648. & 1653. respectu nihil repetiri, quod cultum, & venerationem præferat, aut sit quoquo modo contra formam dictorum decretorum, sed ab illis annis omnia respectu cultum, & venerationem præferentia fuisse amota, & sublata, ac proinde à dicto tempore vique ad presentem dicta decreta, tam in presenti Civitate Anagnini, quam in Civitate Lugdunensi, & vique locorum observata fuisse, & observari, & illis nequaquam contraveniunt fuisse, nec contraveniunt, illis- que sufficienter patium esse, & ita dicimus, decernimus, declaramus, pronunciamus, ac diffinitivè sententiamus, non solum prædicto, sed omni alio meliori modo. Ita pronunciamus sic signatur. Ego Ioannes Episcopus Bellicensis Iudex Apostolicus Deputatus.

Lata, & lecta fuit presentis sententia per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Ioannem Episcopum Bellicentem, Iudicem Apostolicum, supradictum deputatum, sedentem pro Tribunali in Ecclesia Monialium B. Mariæ Annuntiatæ, & per me infrascriptum Notarium Apostolicum, & Scribam baias causæ deputatum promulgata, presente, ac intelligente R. D. Francisco Durand, fidei Subpromotore, continuo anno à Nativitate D. N. Iesu Christi 1653. Indictione 6. Pontificatus autem Sanctissimi D. N. D. Innocentii Duodecimi presidentia Papæ X. anno eius 10. die verò 11. presentis mensis Octobris, qui non erat feriatus, nec aliquo festo impe-

impeditus, sed lucidus, & vnus ex deputatis, praesentibus Venerabilibus, & RR. DD. Nicolao Baytas, Presbytero Decano Ecclesiae Collegiae B. Mariae istius Ciuitatis Annesiensis, Iacobo Gentili, Presbytero, Sac. Theologiae Doctore, & Canonico Ecclesiae Gebennensis, Ioanne Baptista Gard, Presbytero Canonico, & Sacristiae Praefecto, necnon Archiepiscopo Machabrorum dictae Ecclesiae Collegiae, Claudio Charuet, nobili Petro Roland Presbyteris, & Canonico Ecclesiae Collegiae praedictae, Petro Bruoier, Presbytero Honorario dictae Ecclesiae, & multis alijs

grauibus viris tam Ecclesiasticis, quam secularibus, qui signauerunt cum DD. Subpromotoribus: Et Ego Guilteimus Parra Notarius Apostolicus, in hac causa deputatus, me subscripsi, & pro fide meum confectum signum propria manu apposui, sic signatum. Franciscus Dorand, Subpromotor Constitutus. Ego Claudius de Macher Confobromotor Notarius. Ego Nicolaus Baytas praesens, Gentili testis praesens. Ioannes Baptista Gard testis praesens. Ego Petrus praesens. Ego Petrus Brunier praesens, Parra Notarius Apostolicus deputatus.

N. 3. Tabella Testium	Nomen & Aetas	Inductio	Citatio	Iuramentum	Examen
Primus Testis	R. D. Franciscus de Lalé Annorum 48.	Die 15. Maij 1653. fol. 74. à ter.	15. Maij 1653 fol. 85. à ter.	16. Maij 1653 fol. 128. à ter.	20. Maij 1653 fol. 140.
Secundus Testis	R. D. Petrus Franciscus Annorum 47.	15. Maij 1653 fol. 74. à ter.	15. Maij 1653 fol. 129.	16. Maij 1653 fol. 129.	20. Maij 1653 fol. 160.
Tertius Testis	D. Ioannes Paulus Tru- iter Annorū 47.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 91.	16. Maij 1653 fol. 129.	21. Maij 1653 fol. 180.
Quartus Testis	D. Ioannes Faber Anno- rum 52.	15. Maij 1653 fol. 79. à ter.	15. Maij 1653 fol. 94.	16. Maij 1653 fol. 129.	21. Maij 1653 fol. 202. à ter. & seqq.
Quintus Testis	D. Ioannes Orist anno- rum 41.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 97.	16. Maij 1653 fol. 129. à ter.	23. Maij 1653 fol. 217. à ter. & seqq.
Sextus Testis	D. Franciscus Allegret an- norum 34.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 99. à ter.	16. Maij 1653 fol. 130.	24. Maij 1653 fol. 233.
Septimus Testis	D. Paulus Be- rard annorū 58.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 102.	16. Maij 1653 fol. 130. à ter.	24. Maij 1653 fol. 251.
Octauus Testis	D. Iacobus Philippus Tri- uiter anno- rum 56.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 105.	16. Maij 1653 fol. 130. à ter.	24. Maij 1653 fol. 267. à ter.
Nonus Testis	D. Ioannes Baptista Tripes anno- rum 45.	15. Maij 1653 fol. 73.	15. Maij 1653 fol. 107.	16. Maij 1653 fol. 131.	26. Maij 1653 fol. 298.
Decimus Testis	D. Petrus Girolet anno- rum 30.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 110.	16. Maij 1653 fol. 131.	26. Maij 1653 fol. 298.
Vndecimus Testis	D. Franciscus Fauté anno- rum 80.	15. Maij 1653 fol. 73.	15. Maij 1653 fol. 112.	16. Maij 1653 fol. 129. à ter.	27. Maij 1653 fol. 314.
Duodecimus Testis	Soror Fränci- ca Magdale- na de Chau- gij annorū 43.	15. Maij 1653 fol. 75.	15. Maij 1653 fol. 115.	16. Maij 1653 fol. 133.	27. Maij 1653 fol. 333.

15 Nos Carolus, Episcopus Ostiensis, Cardinalis Medices, Sac. Collegij Decanus, Sac. Rituum Congregationis Praefectus, Tibi Reuerendissimo D. Episcopo Bellicensi, Iudici ab eodem Sac. Congreg. in literis remissiorialibus, aliis in causa beatificationis, & canonizationis Serui Dei Francisci de Sales, dum vixit Episcopi Gebennensis sub die 6. Septemb. anno 1653. decretis, & relaxatis, & hic in Curia Romana sub die 9. eiusdem, seu &c. consignatis, deputato salutem in Domino, & in commissis obedientiam, & nostris humiliter, immò Sanctae Sedis Apostolicae fœderis obediens mandatis. Noueris, quod vicino loco, instante & petente Procuratore huius causae, in eadem Sac. Congregatione emanauit decretum prorogationis, seu concessionis noui termini earundem literarum teoris subsequens videlicet, Gebennensis beatificationis & canonizationis Serui Dei Francisci de Sales Episcopi Gebennensis concessa remissoria ad conficiendum processum particularem in Ciuitate Annessien. super partitione decretorum ab Urbano VIII. edictorum, & eaque directæ Episcopo Bellicen. nondum, tamen debite executioni demandata, procurator causae ad cautelam humiliter iussit pro prorogatione, seu concessionis noui termini, & Sac. Rituum Congregationis, citato & audito R. D. fidei Promotore, terminum prorogauit, seu nouum concessit ad sex menses, si Sanctissimo D. N. placuerit die 10. Maij 1653. Et facta relatione per Eminentiſſimum & Reuerendiſſimum D. Cardinalem Sacchetti, Sanctas sua annuit et ar. Iulij eiusdem anni, C. Episcopus Hostiensis Cardinalis Medices loco sigilli B. Roccius, Sac. Rituum Congregationis Secretarius. Post cuius quidem decreti in actis productionem fuit legitime citatus eodem Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo D. Cardinali Franciscio Relatore, aliis in huiusmodi causis per eandem Sac. Congregationem deputato per Camillum S. D. N. Papæ Carliotem R. P. D. Petrus Franciscus Promotor fidei, & Sanctissimo D. N. Papa specialiter deputatus, ad videndum, & audiendum prorogari, seu nouum terminum concedi ad alios sex menses dictarum literarum remissorialium in huiusmodi causis, aliis ad partes relaxatum iuxta formam supra iussit decreti Sac. Congregationis cum omnibus facultatibus in eisdem literis concessis, & decretum occultatum, & opportunum fieri, & interponi ad diem legitimam coram eodem Eminentiſſimo D. Cardinali Franciscio D. Honoratus Ginus Commendatarius SS. Maurij, & Lazari, huius causae Procurator, & petijt, ac per eundem Eminentiſſimum D. Cardinalem obtinuit, dictum terminum prorogari, seu nouum concedi ad alios sex menses earundem literarum ab infraſcriptis die incipien. cum omnibus facultatibus in eisdem literis concessis, & postea idem D. Procurator prædictus eadem die infraſcriptis Instrumentum huiusmodi decreti per dictum Eminentiſſimum D. Cardinalem Franciscum facti per nos expediri petijt, & insinuit, scilicet nos Carolus, Cardinalis Medices, dictæ Sac. Congregationis Praefectus, volentes ea, quae in ipsa Sac. Congregatione statuta sunt, debite executioni (ut par est) demandare, supra dictum Instrumentum decreti expeditum, ac exequi volumus, & mandamus per praesentes, ac illud Amplicadini tuae insinuamus, intimamus, & notificamus, ac ad sui notitiam deducamus, ac deduci volumus, & mandamus per eandem praesentes, in quorum omnium, & singulorum reſtitutionem praesentes manu nostra, nec non infraſcriptis R. P. D. Prothonotarij Apostolicæ numero participantium ad acta Sac. Congregationis pro tempore deputati, & eiusdem Sac. Congregationis R. P. D. Secretarij subſcriptas, nostrae sigillo munitas, fieri, expediti, & relaxari mandamus per acta infraſcripti Notarij eiusdem Sac. Congregationis. Datum, Romae in Palacio nostrae solite reſidentiae anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi 1653. Iodidione 6. die verò 2. Augusti. Pontificatus Sanctissimi Iu. Christi Patris & D. N. D. Innocentij Diuina providentia Papae X. anno 9. hic signamus Carolus Episcopus Hostiensis, Cardinalis Medices. L. Anguſtola Prothonotarius Aposto-

licus. B. Roccius Sac. Rituum Congregationis Secretarius. Cleatus Bufcus Sac. Congregationis Notarius loco sigilli.

Prima Testis iuxta 13. Interrogatorium fol. 146. à 16 tergo, Respondit in dicta Ecclesia Monialium Viſitationis ad partem Meridionalem, scilicet à dextera intrando, & in principali Capella cancelli lignei clauſa à cornu Epistolae Maioris Altaris, Choro, & Sacratio contigua, iuxta murum praedicti Serui Dei adubi tumulus sub pavimento, Terrae equali, lateritio rubro corou Altaris illius Capellae in honorem Sanctiorum Innocentium fundata, vbi desuper Pileus Pontificius ex fornice penſilis imminet, & in eodem loco credentia lignea extat pro commoditate eorum, qui missis inferuntur, super nempe imponant vireoles, & alia ad altare necessaria, nec corpus Serui Dei potest esse ibi, quam sub pavimento, quia ego propriis oculis vidi, circumſpecti, & attente conſideraui dictam Capellam, & Sepulchrum iuxta, & supra, nec aliter esse potest. Eam Annēſij, quando paucis diebus interfluxus poſt obitum dicti Serui Dei corpus eius Annēſium Lugduno delatum eſt, vique dum portaretur ad Ecclesiam Monialium Viſitationis, illud comitante toto Clero, maxime Cuium, & populorum Turba, ibi enim in medio eiusdem Ecclesiae per testamentum fenum ſtatuerat velle ſepeli ſub pavimento, vt ab omnibus pedibus conculcetur, ſed ſola facta ob nimiam aquam, quae illam repleuerat, non deuit corpus ibi inhumari. Vnde in presbyterio à parte Epistolae Magni Altaris per modum depoſiti reſtitutum eſt, donec commodius inhumari poſſet, prout ordinauerat, & ibi iacuit, donec de ordine S. Sedis Apostolicae per Illuſtriſſimos, & Reuerendiſſimos D. Archiepiscopum Butticen. & D. Episcopum Bellicen. Iudices Apostolicos delegatos, releuatum fuit, & ſemper in depoſito remanſit, donec conſtructa Ecclesia noua de anno 1648. ſub iocito eius in praedicta principali Capella, vbi olim erat locus medius prioris Ecclesiae ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Episcopo Gebennensi inhumatum fuit ſub pavimento Terrae, & ſepulchrum in praesentia totius populi illius Ciuitatis, vbi adhuc iacet, Capellam verò, & locum Sepulchri ego hodie de nouo vidi, & circumſpecti, ſed nullum præter dictam credentiam, ex tabulis ligneis factam, Tumulum erectum vidi, ouillum ornamentum, nulla epitaphia, nullas Tabellas, nihilſque, quod vel minimum cultus, aut venerationis ſignum praeferebat; nam Capella eſt proſtus omnibus quibuscumque ornamentis denudata, Sepulchrum pariter deudatum; verum dum per aliquod tempus abſentem à Ciuitate poſt conſtructam nouam Eccleſiam auſiui, dictum ſepulchrum aliquibus columnis ligneis, depicſis tabellis, & epitaphijs falſe inſtructum, quae omnia ornamenta à tempore, quo Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Episcopus Gebennens. tanquam Iudex Apostolicus de anno 1648. processum ſuper nos cultu in hac cauſa fecit, & ab eo decreta Apostolica dictis Monialibus Viſitationis fuerunt intimata, illa omnia ornamenta ſepulchri fuerunt deſtructa, & denudata, ac per Moniales in loco ſecreto Monaſterij recondita, & cuſtodita ad obediendum dictis decretis Apostolicis, nec quicquam cultum indicans hodie reperitur in tota hac Ecclesia.

Secundus Testis iuxta idem fol. 166. à tergo reſpondit Sepulchrum dicti Serui Dei eſt in eadem Ecclesia à parte dextera iſtrando in praecipua Capella in honorem SS. Innocentium fundata, quae clauſa eſt cancellis ligneis, & contigua exteriori Sacratio à parte Orientali, iuxta murum verſus Sacratum à cornu Euanĝelii altaris eiusdem Capellae, & ibi iacet corpus dicti Serui Dei ſub pavimento Terrae lateritio rubro, vbi obſtexit, niſi quaedam credeſtia lignea pro commoditate inferuentium, miſſae, ſupra quae reponunt vireoles & paramenta, & ibi extat; quia non tam apertè ex alia parte poſſeſt eſſe, deſuper ex fornice videtur pendere Pileus Pontificius conſultus, & floccis ſeris ornatus, nec iuxta dictum ſepulchrum, & Capellam aliud quicquam ornamentum, ſeu cultus, & venerationis ſignum reperitur; quia

præ.

prædictum sepulchrum fuit penitus destructum, & Capella uniuersa denudata omnibus quibuscunque ornamentis, quæ ibidem aderant à tempore, quo factus fuit processus per Illustrissimum Episcopum Gebennensem, super non cultu in hac causa de anno 1648, & omnia epitaphia, quæ aderant fuerunt etiam temota, & per Moniales in loco secreto, & separatò reclusa: quod vidi proprijs oculis adhuc hodie scilicet sepulchrum destructum, amonitionem ornamentorum, & Capellæ denudationem; locum verò secretum, vbi reponuntur, non vidi, quia non patet aditus ad Monasterium, sed hæc omnia facta, & exequuta fuerunt ad obediendum decretis Apostolicis, & de his est vox publica, fama communis, & notoria palam.

- 18 Tertius Tellis iuxta idem fol. 187. respondit, sepulchrum Serui Dei Francisci de Sales extat in eadem Ecclesia in præcipua Capella illius, contigua Sacratio à parte Epistolæ Magni Altaris, & à cornu Euangelij altaris illius Capellæ in honorem SS. Innocentium fuodartæ iuxta murum sub pavimento, Terræ equali, lateris rubro ab anno 1648, ibi cum vidi, quando post fabricatam nouam Ecclesiam Illustrissimus D. Episcopus Gebennensis præsentem ibidem ferè omni Populo ipsius Ciuitatis, inbaurauit corpus dicti Serui Dei, vbi iacet sub eodem pavimento equali, vt iam dixi, nihilque hodie reperitur præter quendam credentiam ligneam, nudam, nulla adest præclaris tumba, nullumque profus ornamentum, verum alius fuit locus dicti Sepulchri illustratus, & ornatus quibusdam epitaphijs, & etiam imagine dicti Serui Dei inter duas columnas ligneas violaceo colore depictis, in illa imagine representabatur Seruus Dei ad vium, & longum in habitu Episcopali ordinario cum Rocchetto, & Mozetta, capite discoperto, & quasi concionabundus Constitutionem Ordinarij Visitationis alique Monialibus ante ipsum genuflexis porrigens, sed omnia ista ornamenta prædicta sepulchri fuerunt destructa ex ordine Illustrissimi, & Reuerendissimi Episcopi Gebennensis, per Ministros Ecclesiæ Monialium, & in loco secreto, scilicet in Sacratio interiori à parte Monialium ad obediendum Sanctæ Sedi Apostolicæ post incriminationem decretorum per dictas Moniales amota, & recondita fuerunt, quem locum ego ipse vidi, & fui præsens, quando hæc omnia ibidem reposita fuerunt. Vidi quoque prædictum locum, quando iudicialiter Illustrissimus D. Iudex visitauit, & descriptis donarijs votis, quæ ibi recluduntur, & afferuantur in secreto, & hoc est publicum, & notorium palam.

- 19 Quartus Tellis iuxta idem fol. 209. à tergo respondit, Sepulchrum Serui Dei Francisci de Sales extat in dicta Ecclesia Visitationis à parte dextera intrando in principali Capella, quæ est iuxta Sacrationem, & à cornu Epistolæ Magni Altaris cancellis ligneis clausa iuxta murum ad partem Euangelij altaris Capellæ SS. Innocentium, & ibi iacet sub pavimento terræ, & desuper quadam credentia extat ligneis, olim vbi in loco, in quo dicta credentia extat, videbatur esse velut quidam tumulus muralis, ac desuper duæ columnæ erant cum epitaphio violaceo colore depictæ, inter quas etiam erat imago dicti Serui Dei ad longum, & vium in habitu Episcopali ordinario, porrigens constitutionum librum alicuius Monialibus Visitationis ad illius pedes genuflexis, & circum circa appollit erant variæ epitaphia Virorum grauissimorum, & etiam desuper ex fornice pendeat, & adhuc pendet Pileus Pontificius, sed illa omnia post decreta Apostolica incrimata Monialibus fuerunt penitus destructa, & amota, & hodie, sicut vidi Capella illa est omnino denudata, & sepulchrum pariter omnino denudatum, quod factum est per Moniales, seu per Ministros eorum ad obediendum dictis decretis.

- 20 Et sic reliqui Tellis iuxta, dictum 13. Interrogatorium.

- 21 In nomine Domini Amen. Anno à natiuitate Domini 1653. die verò 15. mensis Maij, qui non erat ferias, vel festiuitas, sed iudicialis, hora ante meridiem septima Indictione 6. Pontificatus autem Sanctissimi D. N. Innocentij Papæ X. anno nono, per hoc præsens publicum Instrumētum notum sit vniuersis, & cunctis patet

evidenter, qualiter Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Ioannes de Paffelgaue, Episcopus, & D. Bellicen. Sacri Romani Imperij Princeps, Iudex Apostolicus à Sac. Rituum Congregatione deputatus pro formando processu super non cultu in causa beatificationis, & canonizationis Serui Dei Francisci de Sales, dum vixit Episcopi Gebennensis, vnâ cum R. D. Francisco Durando Sac. Theologiae Baccalauero, Promotore fiscali Curiae Episcopalis Bellicen. & Subpromotore deputato in hac causa, inique Noratio Apostolico, & Tellibus infra scriptis, & sub signat in executionem fidei decreti de die 12. huius mensis pro visitatione, inspectione, & decriptione Sepulchri Reliquiarum, imaginum, votorum, donariorum, anathematismorum, Epitaphiorum, & aliorum quorumcunque ad dictum Seruum Dei, & eius Sepulchrum pertinentium, & spectantium de domo pro habitatione sua electa in hac Ciuitate Anoënsi, diocesis Gebennensis, se transiit ad Ecclesiam Monialium Visitationis B. Mariæ in prædicta Ciuitate Anoënsi, fundatam, vbi Sanctæ Missæ sacrificio peracto vocati maodauit discretum Petrum Girollet, Clericum Parochiæ de Pernay, huius diocesis Gebennensis. Custodem Sacratij, seu Sacrificij exterioris Ecclesiæ dicti Monasterij, nec non Tellis infra scriptos, à quibus statim comparerebatur petijt, an scirent, vbi nam esset Sepulchrum Venerabilis Serui Dei Francisci de Sales, dum vixit Episcopi Gebennensis, ac illud ostendere haberetur, si optime scire videretur, duxerunt prædictum Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Iudicem Apostolicum ad murum lateralem Chori, seu Sanctuarij ipsius Ecclesiæ ad meridiem, & ad cornu Epistolæ Magni altaris, & contiguum ipsi muro Sanctuarij, & Sacratio prope aliud altare minus in honorem SS. Innocentium dicatum, vbi est velut Tabella, seu credentia ad paramenta, vtreolos, & alia necessaria pro commoditate infertuentium Missæ sacrificijs reponenda, ex tabulis ligneis compacta, & ibi ramus Petrus Girollet, quàm DD. Tellis asseruerunt esse Sepulchrum dicti Venerabilis Serui Dei, vt etiam patere dixerunt ex imaginibus, votis, donarijs, & epitaphijs olim ibi appendis. Successit igitur, & incognitionis dictis Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Iudex, vnâ cum D. Francisco Durando Subpromotore per Illustrissimum D. Promotorem fidei constituto, inique Noratio Apostolico in infra scripto, ac Tellibus infra nominatis, & signatis diligenter inspectis ante, desuper, intrus, à dexteri, & à sinistri ipsius Capellæ, & credentia, ac manifestè deprehendit corpus Serui Dei super terram non posse ibi existere, cum vndeque insperisset, circumspexisset, & introspexisset, sed verissimè sub pavimento Terræ esse deprehendit. Vnde pro veritate sepulchrum dicti Serui Dei descriptis prout sequitur, videlicet. In Ciuitate Anoënsi, vbi semper fuit, & est Sedes Episcopalis à tempore, quo Ciuitas Gebennensis à vera fide recessit, adiecte templum, seu Ecclesiam Monialium Visitationis Beate Mariæ primi Monasterij in honorem Sancti Iosephi dicata, & fundata à parte Septentrionalis, dicto Monasterio contigua, ab Orientali & Meridionali aquis lacus Anoënsis, & fluminis Tietij circumcincta paucis intermedijs spatijs exceptis, ab Occidentali verò satis ampla existit platea; in ipsa autem Ecclesia præter Altare maius ex alijs erant hinc, & inde minora altaria, seu Capellæ, inter quæ adest locus Capellæ principalis in honorem SS. Innocentium erecta, cancellis ligneis ocreis rornatilibus circumclusa, vbi desuper Pileus Pontificius niger, bombicino viridi circum textus penalis ex fornice imminet, qui chordulis, & floccis ferreis pariter viridibus suffultus est, ibi nullæ Imagines Serui Dei, nullæ Tabellæ, nulla omnino vota, nulla anathemata, non Ceret, non Candelabra, nulla lampas, aliudque lumen, nulla prout donaria extant, nec quicquam aliud, quod Beatitudinis, aut Sanctitatis cultum præferat, aut Venerationem inducat appositum reperitur, sed Capella omnibus quibuscunque ornamentis denudata, asserente D. Petro Girollet, quod omnia, quæ antea prædictum Sepulchrum ornabant, & decorabant ad obediendum decretis Apostolicis, & Sanctæ Sedi

Sedi Apostolice destructa fuerunt, & per dictas Moniales in loco secreto reposita in Monasterio, seu postquam inimica sunt illa huiusmodi decreta Apostolica per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Episcopum Gebennensem. Tandem tam ipse Petrus, quam R. D. Ioannes Orfati adheruerunt, corpus Serui Dei ibi esse sub pavimento, Terræ aequali, lateris rubro eisdem Capelle, quæ non tantum audierunt, sed & ipsi viderunt, immo ad solutium præbuerunt, quando de principio anni 1648. collapsa prima eiusdem Monasterij Ecclesia, nouum istud templum ædificatum est, ac illa prima ædificata magnificè, & vnde, per hanc noam fructuram ampliata, fuit; tunc enim propter murorum dictæ nouæ fabricæ fundamenta capla, ubi requiescit corpus dicti Serui Dei, fuit mota, & iterum ibidem de nouo inhumata, quod ipsi sciunt, quia videntur, & ipsi audiuerunt; alij verò duo DD. Testes subsignati cum plurima populi Turba, quæ confluerat, dixerunt etiam, se hoc scire, quia semper se viderunt, & audierunt, & quia à multis annis semper stabiles in hac Ciuitate Annessiensis habitauerunt, & sepe sæpius ad dictam Ecclesiam Sanctum Missæ Sacrificium veniunt celebratum: & quia de hoc est publica vox, & fama, & quod aliter esse non potest; quod non dicitur, quod sit aliud, & sit aliter esse, ipsi probè scirent propter ipsorum prædicam, tam in Ciuitate, quam in Ecclesia: Prædictis inspectis igitur per Illustriss. D. Iudicem, & R. D. Subpromotorem prædicti Serui Dei Sepulchro, & Sæculo eorumque, & nihil protinus inuenio, quod vel minime cultus, aut venerationis notam præferat, successit & incontinenti Illustrissimus, & Reuerendissimus Iudex vnà cum R. D. Subpromotore fidei, meque Notario Apostolico, & testibus infra subsignatis per totam Ecclesiam deambulans circuitum fecit attentè, ac diligenter hinc & inde vidit, & circumspexit, nec non omni parte obseruauit Altare maius, sed nullas reliquias Serui Dei expositas, nullas donarias, nullas imagines ipsius vidit, nec quicquam in eo, quod venerationem, & cultum inducat; inde successit, & incontinenti vna semper cum dicto D. Subpromotore, meque Notario Apostolico, & testibus ad Sacrarium, seu exteriori illius Ecclesiam Monialium Sacramentum se transiit, vocatice mandauit deuotum Iotrem Franciscum Emanuelem de Nouans, Sacrarj Præfatum, à quibus statim comparentibus petijt, vbi nam repositissent votum, donaria, anathemata, epitaphia, imagines, & alia ad dictum Seruum Dei spectantia, & ad eius Sepulchrum hæntes oblata, & olim ibi appensa, quæ responderunt illa omnia per Ministros suæ Ecclesiæ amota, & per ipsas reclusa, & recondita fuisse in loco separato, & secreto in Monasterio suo ad obediendum plenè, & integrè satisfaciendum decretis Apostolicis, postquam inimicata illis fuerunt, & de eis plenam habuerunt notitiam. Tunc Illustrissimus D. Iudex in virtute Sanctæ obediencie præcepit illis, vt prædictum locum secretum, & separatum offenderent, & aperirent fenestram ad angulum Sacrarj à parte orientalem muro existentem, Sacrarium solummodo respicerent, non autem Ecclesiam à parte exteriori ferres cratè munitam, & ita clausam, & nulli enter Sacrarium ingrediti parat introitus eorum rerum, quæ intus sunt, nisi clauibus per Moniales aperitur, insinuat ab illis sigillatim sibi ostendi donaria illa, & anathemata, vt vnà cum D. Subpromotore inspicieret, & describeret, vidique in illo Sacrarj secreto à parte Monialium sito, & intra clausuram, vbi omnia huiusmodi donaria custodiuntur, & affectuantur prout leguntur, &c.

21 Tercius Testis iuxta 18. Interrogatorum fol. 190. à tergo respondit. Ego vidi circumcirca Sepulchrum dicti Serui Dei varia epitaphia appensa à varijs personis dignis, varique linguis composita, varia quoque dona, & anathemata in maxima copia, alia ex auro, alia ex argento, alia ex ære, marmore, cera, tela, charta, quæ omnia ad obediendum decretis fuerunt amota, & in loco secreto reposita per Moniales, quod est publicum, & notorium palam.

22 Idem iuxta 19. fol. 191. respondit. Ego vidi, & prope Sepulchrum Serui Dei delata, oblata, affixa, & appo-

sita fuisse multa vota donaria; tabellas votiuas, & anathemata in maximo numero, & ex varijs materijs, vti dicti superius, quæ fuerunt oblata à Christi fidelibus ob gratias à Deo acceptas per intercessionem dicti Serui Dei, necnon quæ auctoritate, licentia, vel permissione, nisi quod ex deuotione eorum id factum est, sed vidi etiam illa omnia fuisse, & esse oblata omnino, & in prædicto secreto Sacrarjo, quod ego vidi reposita, & abscondita per Moniales fuisse ad obediendum Sanctæ Sedi Apostolicæ; scio quoque quia videret quæque huiusmodi donaria, & anathemata ad dictum Sepulchrum deferret, & offerri, & statim per Ministros Ecclesiæ ad Moniales deferuntur, vt in eodem loco secreto reponantur, maxima pars illorum donatorum iam fuit ablata, & recondita ab anno 1643. nec ab eo tempore fuerunt reposita; alia verò pars fidei imago Serui Dei, & Epitaphia aliqua, quæ ornabant Sepulchrum, omnino amota fuit post intimationem dictorum decretorum Apostolicorum, quod est publicum, & notorium palam.

Et iuxta an. dictum fol. 191. à tergo respondit. Ego vidi appensas fuisse olim t. a. magnas lampades argenteas magni ponderis, & valoris à varijs Principibus, & Magnatibus ad dictum Sepulchrum oblata, sed nunquam vidi accensas: vidi etiam circa dictum Sepulchrum multos Cereos, multasque faces, & candelas pariter non accensas, quæ omnia fuerunt oblata ex deuotione fidelium, & ob gratias acceptas, sed iam de anno 1643. fuerunt ablata per Moniales, & in loco secreto reposita, nec amplius inde videntur; quæ verò ab illo anno singulis diebus oblata fuerunt etiam ablata, & remota per Ministros Ecclesiæ, & ad Moniales delata, nec non in loco secreto reposita ad obediendum decretis Apostolicis, quod ego vidi oculatim, quæ vixidi, quoties hanc Ecclesiam frequenter, & de hoc est vna publica, & fama communis, & notoria palam, &c.

Quartus Testis iuxta 18. fol. 207. à tergo respondit. Nulla inscriptio, nulla epitaphia exant iuxta Sepulchrum dicti Serui Dei, quia quicquid huiusmodi ibi post intimationem decretorum Apostolicorum fuit oblaturum, per Moniales in loco secreto fuit repositum ad obediendum Sanctæ Sedi Apostolicæ, nec amplius inde fuerunt reposita.

Idem iuxta 19. fol. 308. respondit. Vidi quamplurima anathemata, & donaria votiuas ad dictum Sepulchrum, & circumcirca Capellam oblata, affixa, & appensa, veluti eborda aurea, & argentea, Crucæ varij generis, Statuas argenteas, puerorum icones, & laminas argenteas virorum, & mulierum, diuersas tabellas diuersimodè pictas, in quibus representabantur multi fideles, qui gratias acceptent per intercessionem dicti Serui Dei vidi multa membra humana: facta ex auro, & argento, & cera, multos baculos, & sulcra claudorum, & paralyticorum in tanto numero, vt fere totam Ecclesiam circumdarent, si per lineas extensionis remanissent, sed fuerunt amota, & in loco secreto reposita per Moniales ad obediendum Sanctæ Apostolicæ iam de anno 1643. nec inde fuerunt reposita.

Et iuxta 20. fol. 308. respondit. Ante annum prædictum 1643. vidi multas pulchras lampades argenteas, quas audiat datas à fidelibus in gratiarum actionem pro gratias acceptis à Deo; inter alia vna fuit data à Potentissima D. Anna Lotaringia Ducissa Nemurti magni ponderis, & pretij; nunquam tamen vidi accensas, vidi etiam multos cereos, faces, & candelas pariter non accensas, quæ omnia fuerunt amota ab illo anno, nec amplius appensa vidi.

Quintus Testis iuxta 18. fol. 226. respondit. Hodie circa Sepulchrum dicti Serui Dei nullæ prorsus reperiuntur inscriptiones, anathemata, aut epitaphia, seu imagines, Seruum Dei representantes, quia, vt dixi, maior pars illorum iam fuit ablata ab anno 1643. & residuum statim post intimationem decretorum Apostolicorum, & in secreto affectuantur.

Et iuxta 20. fol. 226. respondit. Iam dixi, me videri offerre, & appendere circa dictum Sepulchrum multa, & varia dona votiuas, anathemata, seu lampades,

des, cereos, inscriptions, & epigraphia, illaque anathematata fuit, ex varijs materijs, & metallis, sed vetricum ablata, & in secreto loco recondita per Moniales, prout iam latius descripti, & hoc est publicum, commune, & notorium palam.

- 30 Sexus Tectis iuxta 18. fol. 242. respondit. Vidi olim circa Sepulchrum dicti Serui Dei varias inscriptiones, anathemata, & epigraphia, quae posuerant potissimum multi viri graues, nam Ecclesiastici, quam seculares, quos noui, illaque legi, erantque scripta varijs characteribus, & vario idiomate, sed ad obediendum decretis Apostolicis post intimationem illorum fuerunt omnia ablata, & recondita, vtriusque.

- 31 Idem iuxta 19. fol. 242. respondit. Vidi quoque olim ad dictum Sepulchrum de clata, oblata, affixa, & appensa fuisse varia donaria, tabellas votiuas, & anathemata ex auro, argento, aere, ligno, marmore, ebore, & cera fuit, & composita, multosque Cereos, & candelas, sed iam de anno 1643. fuerunt ablata, & in secreto loco reposita quoad maximam partem; reliqua vero à tempore, quo Illustrissimus D. Episcopus Gebennens. fecit processum super non cultu anno 1648. & signanter adhuc post notitiam decretorum Apostolicorum habuimus, quae ego ideo, quia vidi iuxta sepulchrum, & etiam vidi in loco seposito, in Sacratio scilicet interiori, à parte Monialium optimè clauso, & adhuc nuperimè, quando Illustrissimus D. Iudex dictum locum visitauit, descripti, & per foeculentam illam apertam etate ferrea munitione insperit, praesentibus ibidem multis iustis Cuiusvis Annedienis.

- 32 Et iuxta 30. fol. 243. respondit. Vidi etiam olim multas lampades atque magnas, & magni pretij ad sepulchrum dicti Serui Dei per varios Principes, & Magistros oblatae, & appensa, nunquam tamen accensas: vidi multas candelas, fuses, cereos non accensos, quae omnia per Moniales ablata ab anno 1643. etiam vidi recondita in dicto loco secreto, nec à tempore amorionis fuerunt reposita ad obediendum Sanctae Sedis Apostolicae, quod publicum est, commune, & notorium palam.

- 33 Et sic alij iuxta eadem interrogatoria, & super tercio, & sequentibus articulis.

- 34 Primus Tectis iuxta 17. Interrogatorium fol. 150. à tergo respondit. Olim vidi vnam imaginem dicti venerabilis Serui Dei iuxta Sepulchrum appensam pigmento oleario super tela cannabina expressam, quae representabat Seruum Dei Franciscum de Sales ad viuum, itantem in habitu Episcopali ordinario, scilicet Rocebetto, & Mozzetta, porrigente aliquot Monialibus sui Ordinis Visitationis ad pedes illius genuflexis Constitutiones eiusdem ordinis, sed in illa nulli radij, aut splendor, nullae laureae, aut diadema aderant, quam imaginem posuerant Moniales, & ad obediendum decretis Apostolicis eam remouerant, & in loco secreto, & separato recluserunt, quem locum deestere non possum, cum non pateat aditus ad Monasterium, sed hoc est publicum, commune, & notorium palam.

- 35 Secundus Tectis iuxta idem fol. 170. à tergo respondit. olim vidi ad Sepulchrum dicti Serui Dei imaginem inter duas columnas morales, positam super murem, quae oleario pigmento super tela cannabina Seruum Dei ad viuum, & longum representabat, velut praedicantem lex, vel octo Monialibus Visitationis genuflexis, eique Constitutiones sui ordinis porrigentem, sed in ea nulli radij erant, nulli splendor, diadema nullum, quam Moniales posuerant, & post intimationem decretorum Apostolicorum ipsi factam amouerunt, & intra Monasterium suum in loco secreto recondiderunt, quod publicum fuit, & est commune, & notorium palam.

- 36 Quartus Tectis iuxta idem fol. 209. respondit. Ad Sepulchrum dicti Serui Dei vidi appositam illam imaginem illius, quam superius descripti, sed sine radijs, splendoribus, laureola, aut diademe, quae post intimationem decretorum Apostolicorum ablata fuit per Moniales, & in loco secreto reposita.

- 37 Quintus iuxta idem fol. 226. respondit. Vidi ad Sepulchrum Serui Dei ante intimationem decretorum,

Apostolicorum imaginem Serui Dei ad longum, & vnum dipicti, prout superius descripti, sed nullam aliam, nisi aliquas representationes illius in Tabella votiuas, quae fuerunt oblatae fidelibus per gratijs acceptis, sed nunquam fuerunt depicti in illis radijs, splendoribus, aut diadema, nec quocumque, quod cultum, aut venerationem praefereat; illa verò, quae antea existebat, per Moniales ablatae fuerunt, & in loco secreto repositae ad obediendum decretis Apostolicis, nec inde fuerunt repositae: quod ideo, quia vidi, & hoc est publicum, commune, & notorium palam, & sic ceteri iuxta dictum Interrogatorium.

Successiue, & in continenti hora quinta Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Iudex vna cum R. D. Subpromotore, & testibus infra scriptis, meque Notario Apostolico, se transtulit, & rediit ad Ecclesiam Monialium primi Monasterij Visitationis B. Mariae, & vocata ad Sacratum transe deuota Sorore Francisca Magdalena de Chaugy, eiusdem Monasterij Praefecta, petiit ab ea sibi ostendaliuam imaginem, & effigiem dicti Serui Dei, prout communiter depingi solent, cum nullam, potuerit inuenire in alia Ecclesia, & locis visitatis, & inspectis ad hunc finem, quae quidem Praefecta ex interiori Sacratio per crates attulit, & ostendit vnam tabellam, seu effigiem oleareo pigmento in tela cannabina, duos pedes latam, & duos & semiciter altam, in qua representatur ad viuum vique ad pedes dictus Seruus Dei Franciscus de Sales in habitu Episcopali cum Rocebetto, & Mozzetta violacea.

Successiue, & in continenti hora circiter nona ante meridiem eodem die ab soluta omnibus, quae ad Ecclesiam ipsarum Monialium, & Sepulchrum dicti Serui Dei videnda, & decribenda pertinebant, volens Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Iudex ad visionem aliarum Ecclesiarum huius Cuiusvis Annedienis procedere ad videndum, an sint in eis aliae Reliquiae, sed imagines dicti Serui Dei, expositae vna cum D. R. D. Subpromotore, & testibus infra subscriptis, de praedicta Ecclesia Visitationis B. Mariae primi Monasterij se transtulit ad Ecclesiam B. Mariae Annuatiae, pro audientis deputatam, & vocata Sorore Ludouica Stephana Antoinette, Praefecta Monasterij, ac Sorore Maria Agatha Iolin, Subpriorica Monasterij eiusdem ad crates in Ecclesia ab ipsis petiit, an in dicta Ecclesia adesset Reliquiae aliquae, vel imagines dicti Serui Dei Francisci de Sales, dum vixit Episcopi Gebennens, quae responderunt, nullas adesse expositas Reliquias, nullasque eas habere, nisi forsan penes se, & priorem, nullasque adesse dicti Serui Dei imagines. Vnde Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Iudex vna cum D. Subpromotore, meque Notario Apostolico, & testibus perambulauit per totam illam Ecclesiam, & illius Sacratio exteriori, nullumque prorsus vidit, aut deprehendit, quod venerationem, aut cultum Serui Dei inducat. Successiue, & in continenti eadem die, & hora vna cum R. D. Subpromotore, meque Notario Apostolico, & Testibus de praedicta Ecclesia se transtulit ad Ecclesiam secundae Monasterij Visitationis B. Mariae, vbi vocata ad crates deuota Sorore Maria Francisca Humbert, Praefecta, & Sorore Maria Magdalena Tibert, Sacratio Praefecta, petiit ab eis, an in ipsarum Ecclesia, seu Monasterio aliquae Reliquiae, seu imagines ipsius Serui Dei essent: quae dixerunt, quod sic, sed prius, non tamen in Ecclesia, nec tali modo, quod cultus, aut veneratio inducatur, vnde vidit dictus Illustrissimus D. Iudex cum dicto D. Subpromotore per totam Ecclesiam, & Capellam ei annexam, ac Sacratio exteriori, & nullae reperiuntur imagines dicti Serui Dei, nec Reliquiae, vidique ex ipsis cratibus Chorum, vbi canant officium, nullumque vidit signum venerationis, aut cultus; quia dixerunt praedictae Moniales, omnes imagines Serui Dei recondidisse, postquam instituta fuerunt de obseruantia decretorum Apostolicorum post vltimum processum auctoritate Apostolica per Illustrissimum, ac Reuerendissimum D. Episcopum Gebennens factum. Successiue, & in continenti hora circiter decima dictus Illustrissimus, ac Reuerendissimus D. Iudex vna semper cum D. Subpromotore,

motore, meque Notario, & testibus infraſcriptis ſe tranſtulit ad Eccleſiam Fratrum Minorum Cappucinorum, vbi vocatam Parte Vincentio à Camberio Guardiano, & Patre Bonifacio Debarant, petijt ab eodem Guardiano, an eſſent in ipſo Conuentu, aut Eccleſia aliquæ Reliquiæ, aut imagines diſci Serui Dei Franciſci de Sales, qui reſpondit, quod non; & dictus Guardiano conduxit Illuſtriſſimum D. Iudicem cum D. Subpromotore, meque Notario, & testibus per totam Eccleſiam, & Capellam ei annexam, vbi nullæ prout inueniunt ſunt Reliquiæ, nec imagines diſci Serui Dei, neque in Sacram, aut clauſtris villis, & circumſpectis diligenter. *Successus, & inclementi* eadem die, hora ſeſquicentoda poſt meridiem vnâ cum D. Subpromotore meque Notario, & Testibus iſta nominatis Illuſtriſſimus D. Iudex viſionem Eccleſiarum continuando de loco ſuæ habitatiſſime ſe tranſtulit ad Eccleſiam Parochialem Sancti Mauriti, & vocato Iacobo Violæ, illius Eccleſiæ Clerico, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia eſſent Reliquiæ, aut imagines Serui Dei Franciſci de Sales, dixit, quod non, & D. Iudex vidit, & inſpexit per totam Eccleſiam, & Capellam ei annexam, & Sacram cum D. Subpromotore, ouallique vidit imagines, aut Reliquias, nec aliud ſignum venerationis, aut cultus erga dictum ſeruum Dei. *Successus, & inclementi*, hora poſt meridiem tertia dictus Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus D. Iudex vnâ cum D. Subpromotore, meque Notario, & testibus infraſcriptis, ſe tranſtulit de dicta Eccleſia Sancti Mauriti ad Eccleſiam Sancti Sepulchri Canonico Regularium S. Auguſtini, vbi, vocato R. D. Stephano Carden Superiore eiuſdem Eccleſiæ, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia eſſent aliquæ Reliquiæ, aut imagines Serui Dei Franciſci de Sales, qui dixit, non eſſe, ad obediendum Apoſtolicis mandatis, vidit Illuſtriſſimus D. Iudex per totam Eccleſiam, Capellam, & Sacram, nec vllæ Reliquiæ, aut imagines huiſmodi repetere ſunt, aut vllum venerationis, aut cultus ſignum. *Successus, & inclementi* hora quaſi ſequitorea Illuſtriſſimus D. Iudex prædictus cum R. D. Subpromotore, meque Notario Apoſtolico, & testibus iſta nominatis ſe tranſtulit de dicta Eccleſia ad Eccleſiam Monialium Sanctæ Clare, vbi, vocata Reuerenda Mater Georgiæ de Cleſæ, Abbatia, ad crates Chorſi illius Eccleſiæ, petijt ab ea, an in Monasterio, vel Eccleſia eſſent aliquæ Reliquiæ, vel imagines Serui Dei Franciſci de Sales, quæ dixit, nullas prout poſſe, niſi priuatum, ſed non in Eccleſia, ſeu loco, vnde poſſit venerari, aut cultus induci, viditque per totam Eccleſiam, & Sacram, & nullas inuenit imagines, aut Reliquias, vel aliquod aliud cultus, aut venerationis ſignum. *Successus, & inclementi*, eadem hora Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus D. Iudex cum R. D. Subpromotore, meque Notario, &c. de prædicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam Sancti Franciſci, quæ eſt RR. PP. Minorum de Obſeruatia, in qua reſidet Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Gebennæ, à quo tempore Geneuæ vera ſide aberrauit, & vocato R. P. Franciſco Daquin, Guardiano eiuſdem Conuentus, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia, Conuentu, & Sacram eſſent aliquæ Reliquiæ, & imagines Serui Dei qui reſpondit, quod non, vnde dictus Illuſtriſſimus D. Iudex diligenter inſpexit per totam Eccleſiam, & omnes Capellam ibi exiſtentes, ac etiam per duplex Sacram, & nulla huiſmodi imago, aut Reliquia repetita eſt. *Successus, & inclementi* hora quarta, vnâ ſemper cum R. D. Subpromotore, meque Notario, &c. dictus Illuſtriſſimus D. de dicta Eccleſia S. Franciſci in Eccleſiam Collegiatam B. Mariæ læ ſe tranſtulit, vbi, vocato R. D. Ioanne Faber, Canonico, & Præcentore dictæ Eccleſiæ, petijt ab eo, an in dicta Eccleſia adeſſent aliquæ Reliquiæ, & imagines diſci Serui Dei, qui dixit, quod non propter obſeruantiam, & reuerentiam decretorum Apoſtolicorum; deinde vidit Illuſtriſſimus D. Iudex per totam Eccleſiam, & Capellam ei annexam, & nullum prout venerationis, aut cultus ſignum inuenit. *Successus, & inclementi* voca cum R. D. Subpromotore testibus infraſcriptis, meque Notario Apoſtolico de prædicta Eccleſia Collegiata Illuſtriſſimus D. Iudex prædictus ſe tranſtulit ad Eccleſiam, ſeu Oratorium S. Ioannis, vbi, vocato R. D.

Petro Antonio de Four, Sacre Theologiæ Doctore, eiuſdem Eccleſiæ curam habente, petijt ab eo ſibi oſtendi totam Eccleſiam prædictam, quam diligenter inſpexit, & nullas inuenit Reliquias, aut imagines, ſeu aliquid aliud venerationis ſignum. *Successus, & inclementi* de prædicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam Monialium Abbatie de Boleu Ordinis Cisterciensis, & vocata Reuerenda Sorore Theresia de Maſſene, Abbatia, petijt ab ea, an in prædicto Conuentu, aut Eccleſia eſſent aliquæ Reliquiæ, aut imagines diſci Serui Dei, quæ dixit, quod non; deinde inſpexit per totam Eccleſiam, & Sacram, & nullum venerationis ſignum inuenit. *Successus, & inclementi* hora ſequitorea dictus Illuſtriſſimus D. Iudex de dicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam Monialium Bernardinarum, vbi ad erates vocata deuota Sorore Maria Baptiſta Taſſerando, Monasterij Prædictæ, petijt ab ea, an eſſent in illa Eccleſia, ſeu Conuentu aliquæ Reliquiæ, aut imagines diſci Serui Dei, quæ reſpondit, non, & diligenter inſpexit Eccleſiam, & Sacram per dictum D. Iudicem, & Subpromotorem nulla inuenta eſt Reliquia, aut imago diſci Serui Dei. *Successus, & inclementi*, hora quinta dictus Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Episcopos, ac Iudex vnâ cum R. D. Subpromotore, & testibus infraſcriptis de dicta Eccleſia Bernardinarum ad Eccleſiam RR. PP. Clericorum S. Pauli, ſeu Barnabitarum, vbi, vocato R. P. Dominico Coindet Vicario, petijt, oſtendi ſibi ipſorum Eccleſiam ad videndum, an ibi eſſent Reliquiæ, & imagines Serui Dei Franciſci de Sales, qui quidem R. P. conduxit Illuſtriſſimum, ac Reuerendiſſimum D. Iudicem per totam Eccleſiam, nec vllæ repetere ſunt imagines, aut Reliquiæ ipſius Serui Dei. *Successus, & inclementi*, dictus Illuſtriſſimus D. Iudex cum R. D. Subpromotore, & testibus de dicta Eccleſia ſe tranſtulit ad Eccleſiam RR. PP. Prædicatorum Ordinis S. Dominici, vbi, vocato R. P. Michaelo Marini Superiore, petijt ab eo oſtendi ſibi Eccleſiam, & Capellam in ea exiſtentem, qui ſtatim conduxit illum per totam Eccleſiam, Chorum, & Capellam, vidit, & inſpexit vndequeque, & nullas inuenit Reliquias, aut imagines Serui Dei.

Primus Teſtis iuxta 27. fol. 153. à tergo reſpondit, 40
Nullam aliam vidi imaginem ad Sepulchrum diſci Serui Dei apoſitam præter illam, quam aſſe deſcripiſi, per Moniales amotam, vidi tamen in multis locis priuatis imagines, & effigies Serui Dei ordinarias ſuper teſta cannabina oleario pigmento expreſſas vique ad peſtus, ſed in illis nunquam vidi radios, ſplendores, laureolas aut diademata, nec vidi iuxta illas lampades, aut candelas accenſas, vel aliquod aliud ſignum cultus, aut venerationis, quod eſt publicum commune, & notorium palam, &c.

Secundus Teſtis iuxta idem fol. 173. reſpondit. 41
Nullam vidi imaginem ad Sepulchrum Serui Dei præter illam, quam iam deſcripiſi ſuperius, quæ ſuit amota per Moniales, & recondita; vidi tamen in locis priuatis quam plurimas effigies ordinarias diſci Serui Dei oleario pigmento vique ad peſtus, ſed in illis nunquam fuerunt apoſiti radij, ſplendores, laureole, aut diademata, tamē nulla hodie extant in Eccleſia Viſitationis Primi Monasterij, nec in ipſis Eccleſiis, ſeu Oratorijs publicis in hac Ciuitate Anneſſienſi, & toto ſtatu Sabaudia, vbi ſum prædictus, & non vidi illas, nec alibi eſſe poſſunt cum huiſmodi ſigſis venerationis; quia hoc ſciemus, & iuxta illas, quas dixi in locis priuatis exiſtere, nulla voquam fuerunt apoſita diademata, aut lumina accenſa, ſed tantum priuati aſſerunt fuerunt eo deuotionem, & memoriam tanti Serui Dei, quod publicum eſt, commune, & notorium palam.

Tertius iuxta idem fol. 194. reſpondit. 42
Quamplurimas imagines vidi ordinarias, dictum Seruum Dei reſperſentantes vique ad peſtus, quia ob magnam famam ſanctitatis eius, & exultationem omnium omnes ſecū nobiles, & aliiſque notæ homines in Sabaudia, & in Gallia, etiam apud Heluetios, curant habere dictam imaginem ob memoriam tanti viri, & in domibus, & cubiculis priuatis adferunt, tamen
R. nulli

nulli vnumquam fuerunt appofiti radij, splendores, lanceolae, aut diadema, nec circa illas imagines fuerunt oblata, & appensa aliqua vora, donaria, anathemata, infcriptiones, & epigraphae, nullaeque accensae fuerunt lampades, cerei, candelae, & facies, aut aliud lumen, quod loco certiffimè, quia ego vidi in pluribus locis iam praedictis, & hoc est publicum commune, & notorium palam.

- 43 Sextus iuxta idem fol. 155. respondit. Præter imaginem, quam dixi videri appositam ad Sepulchrum dicti Serui Dei, & inde remotam vidi quoque aliquando in alijs Ecclesijs, fuit eorum Sacrifidii aliquas imagines, & effigies dicti Serui, illum repræsentantes ad vinum vique ad pedus oleario pigmento fuit radijs, splendoribus, aut diademate, sed ille omnes fuerunt amotæ a tempore, quo Illustrissimus D. Episcopus Gebennæ, anno 1648, fecit processum super non cultus, multas etiam eiusmodi vidi in domibus priuatis, quia ferè omnes volunt illam habere ob memoriam tanti Viti, & exultationis, sed semper sine radijs, splendoribus, diademate, aut lanceolis; nullæ etiam ad illas fuerunt appensæ tabellæ, donaria, anathemata, infcriptiones, epigraphæ, aut lampades, cerei, facies, seu aliud lumen, quod publicum, commune, & notorium fuit, & est palam. Et sic reliqui iuxta idem interrogatorium, & super quarto articulo.

- 44 Primus iuxta 29. Interrogatorium fol. 154. respondit. Prædicta signa cultus, & venerationis non possunt omnino esse in Ecclesia, & Capella, ubi est Sepulchrum Serui Dei; quia ego vidissem, nec in alijs Ecclesijs huius Ciuitatis, siue alijs locis huius status, aut alibi, quia vidissem, aut ab aliquibus audissem; nihil tamen deo dicitur, licet repertio dicti Serui Dei talis sit, vt vbiq; ferè de eo fiat mentio, ac de his ad ipsum pertinentibus, maxime his temporibus, in quibus speratur ab omnibus quàm breuiffimè eius canonizatio. Præterea Moniales Vifitationis cum sint valde obferuantes, & Sanctæ Sedis Apostolicæ obediens, ac adentiffimè illam canonizationem desiderantes, & prosequentes, scientes, cultum esse ad hoc tale impedimentum, non permittere huiusmodi cultum, aut venerationem publicam illi adhiberi, & ita concludo non posse esse aliter, quàm dixi.

- 45 Et super 4. articulo fol. 157. respondit. Nullæ omnino sunt in dicta Ecclesia, & Capella, & iuxta Sepulchrum imagines, tabellæ, lampades, cerei, facies, aut candelæ accensæ, aliudque lumen, Reliquiæ non sunt omnino expofitæ venerationi, aut cultui tam Annesij, quàm alibi, nullumque signum venerationis, aut cultus reperitur circa corpus, sepulchrum, vel imagines dicti Serui Dei, quod ego scio; quia vidi, & de his, quæ non vidi, audiui à vitis probis, grauioribus, & eruditissimis, & prudentibus, nec non fide dignissimis, & aliter esse non potest; quia est vox communis, fama publica, & notoria, palam, & si fecus esset, vel vidissem, vel audissem.

- 46 Secundus iuxta 29. fol. 174. respondit. Circa imagines cum radijs ad Sepulchrum, vel alibi, donaria, anathemata, lampades, cereos, facies, infcriptiones, epigraphæ, omniaque, cultum, & venerationem, indicantia, dico, non posse esse, vel extare tam circa sepulchrum, quod vidi adhuc hodie, quàm in alijs Ecclesijs, & locis huius Ciuitatis Annesiensis, vel alibi; quia nihil vnumquam de eo vifum, dictum, vel auditum fuit. Ideo hoc non potest esse, quia esset contra famam publicam, communem, & notoriam palam.

- 47 Et super 4. articulo fol. 177. à tergo, respondit. Ad Sepulchrum Serui Dei nullæ imagines reperitur, nulla lampas accensa, nulli cerei, nullæ candelæ, nullumque aliud lumen ad imagines eius priuatim astrictas, nulli sunt appofiti radij, nulli splendores, aut diadema illius, Reliquiæ non sunt cultui, aut venerationi villo modo expofitæ, circa eius Sepulchrum, Corpus, Reliquias, & imagines tam Annesij, quàm alibi nihil quidquam reperitur, quod cultum aliquem, aut venerationem sapiat, quod ego scio; quia vidi in

multis locis, & de his, quæ non vidi, sum optimè informatus, nec potest esse aliter; quia si fecus esset, vel vidissem, vel audissem, & pro confirmatione veritatis eorum, quæ dixi, accedat vox publica, quæ fuit, & est communis, & notoria palam.

Tertius iuxta 29. fol. 195. respondit. Nulli vnumquam radij ad imagines Serui Dei fuerunt appofiti, nulli splendores, nullæ lanceolæ, diademata nulla, nullumque signum venerationis, & cultus quoad donaria, vortia, anathemata, tabellæ, & epigraphæ potest extare circa prædictum Sepulchrum Serui Dei, nec alibi; quia si hoc esset tam propter practicam meam licet Annesij, per totum statum Sabaudie, per varias Galliarum Prouincias, per Burgundiam, & Heluetiam, in quibus locis varia extant Monasteria Vifitationis, & maxima viger Sanctiæ opinio, & fama prædicti Serui Dei, hoc probè scitem; quia ego vidissem, vel ab aliquibus audissem; ideò dico, hoc non potest esse, vel adesse tam Annesij, quàm alibi aliter quàm dixi.

Et super 4. fol. 199. respondit. Nullæ vnumquam lampades, aut candelæ accensæ fuerunt appofitæ ad Sepulchrum dicti Serui Dei, aut alia lumina, neque ad illius imagines, & Reliquias, nec ad ipsas imagines vnumquam appofiti radij, aut diadema, neque illius Reliquiæ fuerunt venerationi expofitæ, nec aliud quidquam reperitur circa Sepulchrum, Corpus, Reliquias, & imagines ibi, aut alibi, quod cultum aliquem, aut venerationem præferat; quod scio, vidi, & audiui, & non potest esse aliter; quia, si fecus esset, ego scitem, & vidissem, & de his, quæ dixi, fuit, & est vox publica, & fama, publicum & notorium palam.

Quartus iuxta 29. fol. 210. respondit. Illa omnia signa venerationis, & cultus, de quibus interrogatus hæcenus fui, non sunt, nec possunt esse in Ecclesia Monialium Vifitationis, nec in alijs Ecclesijs istius Ciuitatis Annesij, nec iuxta Sepulchrum Serui Dei; quia ego ipse vidi adhuc hodie, nec etiam alibi esse possunt, quia cum sit maximum impedimentum ad canonizationem Serui Dei, & plurimum eorum, & viginti Monasteria Ordinis Vifitationis in varijs Prouincijs, Regnis, & Ciuitatibus iam fundata sint, ille Moniales, quæ tam ardens desiderio flagrant, vt illam canonizationem à Sanctæ Sede obtineant, non vbiq; permittere huiusmodi cultum, & venerationem, & si esset in, vel aliqui vidissem, vel audissem, sed cum nemo hoc fiat, aut dicat, dico, non posse extitisse, vel extare.

Et super 4. fol. 214. à tergo respondit. Ego adhuc hodie oculatè vidi Sepulchrum dicti Serui Dei, sed nihil ibidem reperitur, quod cultum, & venerationem præferat, nulla lampas, aut candelæ, aut alia lumina, seu tabellæ, aut anathemata, quia quidquid olim appofitum fuerat, ad obediendum decretis Apostolicis, remotum penitus, & reconditum fuit in loco secreto, & ad imagines eius nulli vnumquam depicti fuerunt radij, splendores, & diadema, nec aliter esse potest, quàm dixi; quia si aliter esset impossibile esset, me necesse propter practicam, & vifionem meam, non solum dico, non posse esse iuxta Sepulchrum, & in hac Ciuitate Annesiensis, sed nec etiam alibi, quod iam, licet omnes prædictum Seruum Dei existimè Beatum, & Sanctum, & de hoc est, & fuit vox publica, fama communis, & notoria palam.

Et sic reliqui Testes iuxta idem Interrogatorium, & super 4. articulo.

Primus super 7. articulo fol. 158. respondit. Omnis, super quibus respondi, testificatus sum, & deposui, tam est, ac fuit publica vox, & fama, communis opinio, & reputatio apud omnes, vt nihil sit magna publicum, & notorium, neque modò apud partem aliquam Populi, sed apud totum populum, & apud vitos grauiissimos Illustrissimos, & Sapientissimos, quod ait et cuius ex infcriptionibus, epigraphis, & elogijs, quæ in infinitis libris editis continentur, siquæ, & est huiusmodi fama constans, perpetua, & perseverans, contra quam nihil vnumquam vult dictum, vel auditum in contrarium, nec

nec molis viget in hac Ciuitate, sed vbique locorum, quod verè sit, & ignoret non possum propter rationes adductas.

- 54 Secundus super eodem fol. 178. à tergo respondit. Illa omnia præfata, quæ depolui, & iustificatus sum, sunt verissima, & luce clariora, & adeo publica, & notoria, vt de illis omnibus, & singulis fuit, & est publica vox, & fama, communis opinio, & reputatio apud omnes, non tantum apud maiorem partem, sed apud totum populum, & apud viros probos, graues, doctos, peritos, & fide dignissimos, nec aliter esse possunt ob rationes à me deductas in responsionibus meis, & si fecus esset, ego scirem, tam ob prædictam meam in pluribus, & diuersis locis, quam ex deuotione, quæ me impellit ad exquirendum de his, quæ pertinent ad d. Seruum Dei, cuius canonizationem omnes fideles ardentissime exoptant, & de quæ satis loquutum fuisset nunquam existimant.

- 55 Tertius super eodem fol. 300. respondit. Omnia prædicta, quæ depolui, & iustificatus sum, sunt tam verè publica, & notoria, vt ipso Sole sint clariora, & de illis fuit, & est publica vox, & fama, communis opinio, & reputatio apud omnes, & maiorem partem populi, & apud viros grauissimos, & hæc omnia aliter esse non possunt propter rationes, quas superius adduxi.

- 56 Quartus super eodem fol. 316. respondit. Illa omnia quæcumque depolui, & iustificatus sum, tam verè sunt, & publica, seu notoria palam, vt de illis sit, ac fuerit semper opinio, fama, reputatio, & vox communis, & vniuersalis apud totum populum, necnon apud Magnates, & viros prudentissimos, & doctissimos, qui omnes publicè existimant, & profiterentur præfatum Seruum Dei omnino dignum beatificationis, & canonizationis honore, quod patet Sole clarius ex huiusmodi vitæ eius à grauissimis viris scriptis, ac etiam ex varijs elogijs, & libris in lucem editis, & ea vox, & fama tam constant est, fuit perpetua, ac perfeuerans, vt nihil vnquam fuit dictum, vel auditum in contrarium, vbique verò non tantum in hac Ciuitate Annely, sed vbique locorum, & atque de nouo asserimus, meam depositionem esse verissimam, nec aliter esse posse propter rationes superius adductas.

- 57 In nomine Domini Amen. Per hoc præfens publicum instrumentum notum fit omnibus, & cunctis pateat euidenter, qualiter anno eiusdem D. N. I. Christi 1653. Indictione 6. Pontificatus autem Sacrosanctissimi D. N. D. Innocentij Diuina Prouidencia Papæ X. anno nono die verò 4. Mensis Septembris, qui non erat feriatas, nec festus impediret, sed iudicialis, & vnus ex deputatis in Ciuitate Lugdunensi fuit Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Ioannes de Paffelaque Episcopus Bellicoensis, & iuxta Apostolicis à Sac. Rm. Congregatione delegatus pñ formando processu super non cultu in causâ beatificationis, & canonizationis Serui Dei Francisci de Sales, dum vixit Episcopi Gebennens. vna cum R. D. Francisco Durand. Subpromotore fidei constituto, debetè citato, & meque Notario Apostolico in hac causâ deputato, & testibus infrascriptis hora prima post meridiem ad executionem sui decreti de die 30. Mensis Augusti procedendo, se transiit de hospicio vulgè Chaste Marie nuncupato ad Ecclesiam primi Monasterij Visitationis B. Mariæ eiusdem Ciuitatis Lugdunens, quæ fundata est iuxta vbiatorum prædictum à parte Septentrionali eiusdem, vbi adorato Sanctissimo Sacramentum vocari mandauit iocretum Christophorum Isolin, Diocesis Lugdunensis Cleticum, eiusdem Ecclesiæ Monialium Custodem, è quo petijt, an in eadem Ecclesiâ Monialium adessent aliquæ Reliquiæ, & imagines dicti Serui Dei Francisci de Sales, qui respondit, nullas adesse imagines, aut Reliquias, saltem publicè expostas, & de facto circumdaxit prædictum Illustrissimum D. Iudicem per eandem Ecclesiam, & illas Sacramentum, qui vndeque cum dicto D. Subpromotore diligenter inspicit, nullamque vidit imaginem, aut Reliquiam dicti Serui Dei, vel aliud venerationis cultus publici signum, erga dictum Seruum Dei: peruenit ad Sacramentum repositum Altare maius dictæ Ecclesiæ vocari iussit dictus Illu-

Tom. VIII.

strissimus D. Iudex deunteam Sororem Mariam Scaphicam de Pontio, Superiorissimam, & Mariam Anglicam Delestam, Sacram Prædictam, à quibus petijt, num in dicto Monasterio, seu Ecclesiâ haberetur Cor Serui Dei Francisci de Sales, & in quo loco illud afferuaret, quæ responderunt, illud habere, & afferuare priuatim, & in secreto loco, scilicet in Sacramio interiori à parte Monialium, & dictus Illustrissimus D. Iudex iussit, prædictum Cor dicti Serui Deisti afferri per dictas Moniales, quæ statim illud attulerunt, & aperta fenestra, quæ erat optimè clausa, & ferrea cratè munita, illud ostenderunt, quod, vt melius videret D. Iudex, præcepit sibi transmitti, quod statim dictæ Moniales per turnum transferunt, eratque prædictum Cor inclusum intra magnum cor ex auro, vnum pedem in diametrum latum, & altum super basi aurea, quasi pedem vnum, & femialta, fuffultum, à parte anteriori, porta crystallina clausum, & circumcirca vario opere emblematico sculptum, & dictus D. Iudex prædictum Cor vidit, ac inspicit, præfens semper, & videntè D. Subpromotore prædicto, videbatque esse integrum, & molle, ac si receperet à paucis diebus ex corpore extractum fuisset, atque quandam liquorem veluti balsamum deuiserat, vnde fragrantissimum odorem spargebat, illoque viso, & inspecto dictus D. Iudex iussit, vt per Moniales in secreto loco, vbi antea erat, reponeretur, & afferuaretur, donec per Sanctam Sedem Apostolicam aliter ordinetur, petijtque ab ipsis Illustrissimus D. Iudex, num aliquando prædictum Cor venerationi, & cultui fuerit expostum, & dictæ Moniales, præfatio iuramento in manibus dicti Illustrissimi D. Iudicis, tactis Sacrosanctis Euangelis ante ipsum positis, dixerunt, & affirmauerunt prædictum Cor Serui Dei nunquam expostum fuisse venerationi, aut cultui, sed semper ab obitu dicti Serui Dei reclusum, & afferuatum fuisse priuatim, & in secreto abique villo lumine, auralio, vel minimo venerationis signo.

Alphonfus Ludouicus Du Reffis de Richeleu S. R. E. 58 Presbyter Cardinalis Archiepiscopus, & Comes Lugdunens. Galliarum Primus, Magnus Francie Eleemysinarius omnibus, & singulis vbiuit, vel in ipsa Curia Romana, si quibus intererit, notum fit, ac certum in Monasterio Monialium Visitationis B. Mariæ Virginis huius Lugdunens. Ciuitatis Cor venerabilis Viri Francisci de Sales, Gebennens. quondam Episcopi, à die obitus eius, qui prope dictum Monasterium conigit, integrum veneranter afferuari, oculumque ei cultum exterius adhiberi, nec in Ecclesiâ vnquam exponi, licet id quàm cupide, studiosèque à populo expectetur, eoque vehementius, quod plurimi adhuc sunt superstites, qui eius vitæ integritatem, & sanctitatem, dum vixeret, admirati eius pium & vira decessum conspicantur, cui accedit constant fama plurimum, quæ eo intercedente à Deo obtineri narratur, gratiarum, mirabilem Deum in Sanctis suis prædicantes, & eius Apostoli minime dobandum autumat, in quorum fidem, & testimonium præfens manu nostra propria signatas, per Secretarium nostrum fieri, & subsignari, sigilloque nostro Archiepiscopali muniri iussimus. Datum Lugduni in Palacio nostro Archiepiscopali, die 13. Mensis Decembris, anno Domini 1653. è signatum Alphonfus Ludouicus S. R. E. Cardinalis Lugduni per Emioentissimum D. meum D. Cardinalem Archiepiscopum Basset Secretarius. Loco + sigilli.

Secundus iuxta 38. Interrogatorium fol. 174. respondit. Cum itudebam Lugduni, sæpe frequentaui Ecclesiam Monialium, primi Monasterij Visitationis illius Ciuitatis deuotionis causâ, quia sciebam Cor Serui Dei præfati ibi afferuari, & aliquoties vidi cum ingenti consolatione mea spiritali ob suauiusmodi odorem ex eo proficiscentem, videntem illud in loco secreto, scilicet in Sacramio superiori, & inferiori à parte Monialium afferuatum esse, nec vltum venerationis, & cultus signum ibi exare, quod publicum, commune, & notorium fuit, & est palam.

60 Tertius iuxta idem fol. 194. à tergo respondit. Mea negotia priuata, & aliquando ab amicis commissa, sepius iui Lugdunum, & quoniamque iui, visitauit Ecclesiam primi Monasterij Visitacionis eiusdem Ciuitatis, quæ est constructa ex lapideis quadens, facis ampliatum Monasterio conuicta à parte occidentali, & in qua vnicum tantum extat altare, iulque deuotionis ergo; quia scio ibi affuerat Cor prædicti Serui Dei, quod pluries vidi maxima compuncturali consolatione, & vltima vice mihi contingit die Cinerum istius anni; prædictum Cor est intus in magno corde aureo à Christianissimo Rege Ludouico XIII. oblato, & asseruatur in loco secreto in Sacratio superiori, & interiori à parte Monialium, nec vltum vnquam obulerunt illi coram publicum, aut venerationem in prædicta Ecclesia, nulla extant voticia donaria, seu anathemata, nullæ tabellæ votiuæ, nullæ imagines Serui Dei, nullæ lampades accensæ, candelæ, cerei, facies, seu aliud lumen præter lampadem, quæ extat ante Sanctissimum Sacramentum Altaris, & candelas super dicto Altari præfixas, dum celebrantur Missæ, & Officium; quod quoque, quia vidi pluries, & quia publicum, commune fuit, & est notorium palam.

61 Quartus iuxta idem fol. 190. respondit. Ego commemoratum Lugduni quinquennium, vbi studebam, & quia sciebam Cor dicti Serui Dei affuerat in Ecclesia Monialium Visitacionis primi Monasterij eiusdem Ciuitatis, idcirco illam Ecclesiam præterpe visitabam deuotionis ergo, sed nunquam vidi illud Cor publicè expositum venerationi, sed asseruatum in Sacratio interiori à parte Monialium, nec vidi in illa Ecclesia interpositiones, epitaphia, seu donaria votiuæ, ibi appensa, nec lampades, seu alia lumina accensa præter illa, quæ sunt ante, & iuxta Sanctissimum Sacramentum, & hoc verissimum esse dico, quia egomet vidi Cor Serui Dei, & Ecclesiam.

62 Septimus iuxta idem fol. 187. à tergo respondit. Io sono stato spesso dentro la Chiesa del primo Monasterio della Visitazione di Lione, e so per voce publica, che il Cuore del detto Seruo di Dio è in quella consacrato, e nascosto dentro la Sacristia interiore del Monasterio, & mai non l'ho visto in publico, nè visto dire, che sia stato esposto, &c.

CONSULTATIO CXV.

An quatenus in quacunque Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia sacris Ordinibus nondum initiati, vocem in Capitulo habere nequeant: quid præstare teneantur ad eas promoti? Quæ deinceps promouendi?

1 **P**reter alibi dicta in tom. 1. extat hac de re decretum S. Concilij Trid. sess. 22. cap. 4. de reform. in quo innouatur, & amplius constituitur Concilij Viennensis in Clem. 1. §. de et. quod. vt non modò decernat de dignitatibus, sed etiam de quibusvis beneficiis. Ratio autem huius dispositionis est, vt propensius inducantur beneficiarij ad suscipiendos sacros Ordines. Sed causa finalis, de qua Glof. in d. Clem. ne mancipati, hoc est deputati diuini Officij retrocedant, cum is, qui in intrinsecum suam ad aratum, non debeat terro respicere. Tum etiam quia illicitum est, eos, qui non sunt in sacris Ordinibus, Ecclesiasticis immiscere tractatibus, s. fac. i. c. 1. de elect. d. 96. cap. cum ex te de elect. in 6.

2 Idque etiam si dignitatibus, Canoniciatibus, alijsque Officijs diuini Ordio facer annexus non esset, cum alijs ob vtilitatem, ac necessitatem Ecclesiæ possunt compelli Clerici sacros Ordines suscipere suis beneficijs non annexis, cap. quæritur, de et. quod. Ex quibus inferitur, Canoniciatibus de iure communi non habere sacrum Ordinem annexum, sed Canonicos debere promoueri ad Ordines sacros secundo modum vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ indigentis sub pœna priuationis, quando non ex legitima causa renuerint, Glof. in d. Clem. v. in postea-

rum, & Glof. anteqm, in cap. licet Canon. de elect. in 6. & in d. cap. quæritur de et. quod.

Vnde ex S. Congregatione nequidem vocem consultiuam, neque assensuam, neque sedem in Capitulo habere possunt. Quod habet locum non modò in omnibus actibus expediendis, & communibus contradiis, quicquid sit, sed etiam in electionibus, quia talis amittens vocem in capitulo, amittit censuræ omnia alia, quæ proueniunt ex voce. Quæ verò ex voce non dependit, sicuti quilibet alius Canonicus censetur, vt notat Glof. in d. Clem.

Sed an Archidiaconus, ad quem ex consuetudine Ecclesiæ, abiente Decano, pertinet conuocare Capitulum, & in eo proponere, ac resolutiones accipere, id exequi possit, si non sit in sacris constitutus? S. Congregatio Concilij censuit, posse. Item hoc decreto Concilij Tridentini non esse sublatum immemotabilem consuetudinem, neque fundationem, flante eodem decreto in fine, vbi disponitur, quod non fiat prouisio de beneficijs, nisi ipsi, qui habent etatem ad Ordinem, quem beneficium requirit.

In secunda parte dicti decreti præcipitur, vt intra annum quis tales Ordines suscipiat, quibus susceptis per seipsum valeat obire onera beneficii inuicta, seu annexa. Censuitque S. Congregatio omnia alia beneficia, quæ Ordinem requirunt in dicto Decreto comprehendendi, non modò Dignitates, personatus, & officia, de quibus in d. Clem. vi. §. Vnde tollitur difficultas, an Prelatura in Ecclesijs inferioribus, quæ de iure cōmuni Ordinem requirit, vt in cap. s. de et. quod. veluti Archiepiscopus, comprehendatur in dispositione dicti decreti, vt notat Glof. in d. Clem. vi. §. quæ tenet non excludi, cum non dicatur propriè dignitas, Idemque dicendum, si essent anoxei bairuimus, vel alijs beneficijs alij Ordines non sacri, sicut tenet Glof. in d. Clem. ponderans verbum ceteri.

Iusto tamen impedimento cessante, scilicet non ipse dedit causam, vel per ipsum non sitit, vt pacificam possessionem habere. Autem is, cui dignitas fuit collata, & illius nunquam pacificam possessionem habuit, diu super eam litigans dicatur legitimè impediri, adeo vt non in sacris constitutus distributiones quotidianas, & vocem in capitulo habere possit? Respondit S. Congregatio, non teneri ad sacros Ordines promoueri, nisi post adeptam pacificam possessionem iuxta notata, per Doctores in d. Clem. sed non possit habere vocem in Capitulo.

Super quibus Sac. Concilium in d. Decreto innouat Constitutionem Concilij Viennensis in d. Clem. 1. §. Quare primò Episcopum contra dispositionem d. Clem. non posse dispensare, notat Glof. ibi: Deinde paria, quæ est elapsio anno dimidia pars distributionem, quæ datur interessentibus certis horis, & voce in capitulo. Quod ita intelligendum est, vt Glossa ibidem declarat, videlicet si esset Subdiaconus, post annum si non euaderet Diaconum, non habere vocem in Capitulo. Nam, vt vnusquisque habeat vocem in Capitulo primo anno elapsio, vt diximus, si non est Diaconus, non habebit vocem, & sic dicendum de Presbyteratu.

Nec non alijs gradibus penes cogi ad id posse, videlicet cap. licet canon. de et. quod. monitione tamen præmissa, quæ est priuationis, cap. Cum in causis de elect. & d. cap. quæritur de et. quod.

Nec alijs in posterum fiat prouisio, nisi ipsi, qui iam etatem, & ceteras habilitates integrè habere dignoscantur. Aliiter irrita sit prouisio. Id tamen limitatur iuxta dispositionem Clem. ne in agro. Et etiam de stat. Reg. & d. cap. licet canon. de elect. in 6. Et cum hoc decretum locum habeat in beneficijs iurisdictionis laicorum, Capellania de iure patronatus laicorum non potest ei conferri, qui non est eius ætatis, vt intra annum ad Ordines promoueri possit, si ei inianctum sit onus dicendi Missas personaliter, vel Euangelium, vel Epistolam decantandi, vel in fundatione dictum fuit, vt obtinens esset Sacerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus. Capellania verò habens onus duarum Missarum qualibet hebdomada non exprimit, quod

quod Capellanus per se ipsum celebret, non erit Sacerdotalis. Obtinens tamen beneficia quaecumque Ordinem habentia annexum, intra annum tales Ordines tenetur suscipere.

CONSULTATIO CXVI.

Arrens, qui secum per vim ad Ecclesiam trahit Ministros Curie secularis, gaudeat Ecclesie immunitate?

Respondeo negativè. Fondatur in illa inconcussa ratione, quod nemo sibi potest retinere rem alienam, sed tenetur restituere Domino. Quod præsertim verum est, si Dominus contradicat tali retentioni. Nec vlla lex sine divina, seu naturalis, seu humana potest oppositum statuere; alioquin non esset lex, sed iniquitas, quia statueret iniustitiam.

1. In hoc autem casu Curia secularis iniuste spoliat reo, quia prius iure, ac domino, quod ex capta ac retentione actuali in eum acquisierat. Vnde, non obstante, quod per vim se teceperat ad Ecclesiam, retinet ius, & dominium supra reum per actuale, ac continuam retentionem in ipsa Ecclesia, & proinde potest ipsum repetere, apud quemcumque sit.

2. Nec suffragatur privilegium Ecclesie de immunitate; quia hoc consistit tantum in eo, quod possit protegere reos, non autem, quod possit progredi in iustitiam. Vnde tunc Ecclesia potest protegere reum, quando non est sub iure, & dominio Curie laicalis, & confugit tibi ad ipsius protectionem.

4. Hinc valet argumentum Nouariz in sum. Bullar. tit. de immu. num. 14. Ecclesia iniuste spoliat reo est restituenda. Ergo etiam Curia secularis; quia militat ex parte utriusque eadem ratio, & statim iniusta spoliatio non cessat ius ipsius supra reum.

5. Pariet nec obstat, quod opponunt Diana, & alij testat. De bene de immu. cap. 16. dub. 10. sect. 7. nimirum, quod reus confugiens ad Ecclesiam gaudeat immunitate; quia hoc verum est, quando est in statu, quod possit protegi ab Ecclesia; vt autem sit in tali statu, debet esse liber, & sui iuris, non alieni, alioquin non potest protegi; nam protectio non esset actio pietatis, sed actio iniustitie; quando autem reus trahitur ad Ecclesiam Ministris Curie secularis, non est liber, & ideo remanet adhuc sub iure, & dominio ipsius, quo Ecclesia non potest priuare Curiam iniuste.

6. Vnde hoc locum habet, quando reus se eripit à manibus Curie. Nam qui se eripit, vitur iure suo, quod habet ad faciendum, & proinde, si fugit, cessat actuale dominium, & ius Curie supra ipsum; secus autem in hoc casu, in quo reus non eripitur, sed adhuc est sub dominio, & iure Curie secularis.

7. Neque etiam obstat, quod iuris dicunt loco allegato, quod vbi lex nempe Constitutio Gregoriana de Immunitate non distinguit, nec nos distinguere debemus. Nam ex hoc solum deducitur, quod talis reus, si non commisit delictum ex exceptis, non est tradendus Curie seculari ratione delicti, non autem quod non sit tradendus ratione iuris, & dominij, quod Curia secularis tenet supra ipsum, tanquam iniuste spoliatam. Non enim Constitutio Pontificia prohibet, nec prohibere potest, ne alicuius suum reddatur, solumque agit de re, qui possunt confugere ad Ecclesiam, & quos potest Ecclesia protegere, si confugiant liberi, ne fiat actio ab Ecclesia iniusta. Atque ita docent Peguera, Gama, Ambrosius, Noariz, & quamplures alij citati à De bene loco superius adducto, & dub. 19. sect. 2. & dub. 33. ac alibi. Vnde ipse Diana, & Fagnus de re de preceptis Ecclesie præcept. 2. tit. 4. cap. 4. num. 57. hanc opinionem dicunt esse in vigore iuris probabiliorem.

8. Arque ita etiam declarauit S. Congregatio Immoitatis, si rectè meminim. Neocastrensi anno 1663. in casu, in quo ministri Curie secularis ducebant reum

Tom. VIII.

CONSULTATIO CXVII.

An Monialis possit facere renunciationem legati sibi relictæ reuerenti sibi parte illius, sua vita durante, & sub conditione, quod nihil Monasterio acquiratur?

Respondeo negativè. Primò, quia cum huiusmodi conditiones repugnent pauperati religiose tanquam turpes, habentur pro non appositis, atque adeò huiusmodi reuerentia, & legata acquiruntur Monasterio; quia conditiones turpes adiectæ reuerentionibus, ac legatis non vident reuerentia, & legata, sed ipse viciatur, l. 1. l. si quis iura, l. 1. qua sub conditione, l. 1. conditiones cum alijs ff. de cond. inst. & etiam Imola in l. si alienum n. 3. ff. de hered. inst. Angel. in l. quidam §. illud n. 2. C. de test. seru. hered. inst. & la. in aut. Ingressi n. 37. & 39. C. de Sacro. Eccles. alijsq.

Secundò, quia continent impossibilitatem, & repugnantiam ex Barro. in aut. excipitur C. de bon. qua lib. Nam Monialis non potest habere aliquid, sed tunc est Monasterij eam. nolo, & eam. non dicitur 12. q. 1. & d. aut. ingressi, C. de Sacro. Eccles. Vnde pugnat cum solemnem paupertatis voto, si Monialis peculium habeat, cum per professionem se omni rerum dominio, & proprietate abdicauit.

Tertiò, quia renuntiatio legatorum est renunciatio iurium, quæ sibi competunt, vel competere possunt tanquam tali persone, existenti de tali familia, & quæ sunt propria, & personalia, & quorum tunc habet dominium, vel habere potest, non autem iurium sibi competentium, tanquam Moniali, siquæ de nouo acquirat, tanquam Monialis. Quia cum hæc non sint sub dominio ipsius, sed transant ad Monasterium, non potest ipse renunciare, cum non possit de iure dominij de ijs disponere. Tale autem est ius ad legatum sibi relictum, quia est relictum tanquam Moniali, & ius omnino de nouo superuenit, & omnino ex voluntate alterius. Vnde, non obstante quacumque conditione, hæc monialis est capax legati, ac donationis; nam ius ad rem donatam non incipit, neque in potentia quidem, donec fiat donatio; quando autem sit, & acceptatur, statim ius transit in Monasterium, cui monialis acquirit, quicquid acquirit; ali autem iuri non renunciatur à Nouitia, cum non possit ipse renunciare.

Quartò tandem, quia huiusmodi conditiones sunt contra sacros canones in cap. Monachi, & in cap. ad Monasterium de stat. Monach. contra decreta Apostolica, præsertim Clementis VIII. pro reform. Regul. ac præceptis contra S. Concilium Trident. sess. 25. de Regul. cap. 1. vbi præcipitur obsequia voti pauperati, necnon communis vita, victus, & vellicus; item cap. 2. vbi proprietates regularibus vtriusque sexus prohibetur, ita quidem, vt nec liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad vsum fructum, vel vsum, administrationem, aut commendam. Redditus autem, ac census annui inter bona stabilia numerantur, vt colligitur ex Clem. Exco §. Campus annui redditus de verb. signifi. Vnde cum dictæ conditiones sint de iure contra Sacros Canones, bonum renunciantis, & contra ea, quæ concernunt commodum animæ ipsius, vt irritabiles reijciuntur, tanquam impediuntur maioris boni, & eorum, quæ concernunt salutem animæ.

Neque huic resolutioni aduersatur decisio S. R. o. y Romanæ 405. m. §. 410. n. 11. & segg. p. 10. res. Nam solum admittunt cum eodem Barrolo vbi illa, quod nihil Monasterio acquiratur, esse intelligendum quoad vsum, non quoad dominium, siue, vray Barrois, respectu vtilitatis, non autem respectu iuris, quem

R 3

quem sequitur est Ab. conf. 44. n. 1. lib. 2. & conf. 63. n. 7. in fin. ed. lib. quam tamen opinioem etiam quoad vltim post Concilium Tridentinum, & decreta Clementis VIII. non posse sustineri, probat Fagnan. in d. cap. *Monachis*. n. 47. Quia Tridentinum nedum prohibuit Regularibus retum dominium, sed etiam vsum, & precepit, quod omnia congruerent Superioribus, & confusandam pro communibus necessitatibus. Quod etiam annotat ante Fagnanum Azorius lib. 12. in fin. *maral.* cap. 9. q. 2. Vbi docet huiusmodi vsum iure antiquo nequaquam esse prohibitum; at veto iure nouo Concilij Tridenti. id esse interdictum, & propterea annu censui, vel redditus, & alia bona immobilia tradi Superioribus debent, vt is Religiosis linguis necessaria provideat. Et hoc idem post Trident. scribens sensit contra Nauarrum, quem alij postea recentiores secuti sunt Corduba in *sum. quest.* 54.

- 6 Quare huiusmodi conditiones, vel abolendae sunt, tanquam scandalosae, vel declarandae, quod habeantur pro non adiectis in ea, quae notant Glof. & Doctores in cap. de *condit. appof.* Quod vltimum tenet idem Bartol. in l. *Lucius* §. *tres heredes*, ff. ad Tribel.

- 7 Aetiam prohiendum decreto aliquo Apostolico, vt deinceps renunciations huiusmodi fiant cum licentia, nedum Episcopi, siue eius Vicarij, vt precipit Trid. d. sess. 23. cap. 16. sed etiam cum illius praesentia; hoc enim modo non solum occurreret huic malo, sed etiam prospiceretur indemnitati Monasteriorum, & libertati faellarum, quae saepe ad renunciandum vi, tractatur coguntur.

CONSULTATIO CXVIII.

- 1 An Sacerdotibus, qui Latina, & Illyricam linguas collent, permittendum sit, vt Missam utraque lingua, prout ipsis placuerit, celebrare possint?

- 2 An is Sacerdotibus, qui ad Presbyteratum promoti fuerint, tanquam perit in lingua Latina, quique eadem lingua Missam per non modicum tempus celebrant, permittendum sit, vt lingua etiam Illyrica celebrare possint?

- 3 An is Sacerdotibus, qui ad Presbyteratum promoti fuerint, tanquam perit in lingua Illyrica, quique eadem lingua Missam per non modicum tempus celebrant, permittendum sit, vt lingua etiam Latina, nempe nobiliori, Missam celebrare possint, si cateroquin in ea periti reperiantur?

- 1 R Espondeo generatim, quod licet Missa non possit recitari vulgari lingua, vt decernit S. Concilium Trid. sess. 23. cap. 8. vbi & can. g. damnat anathemate dicentes, vulgari tantum lingua esse celebrandum, & notant Bellarm. lib. 1. de Miss. cap. 2. Petr. Sot. l. 2. de Cerem. Miss. Azor. p. 1. lib. 8. cap. 26. q. 6. & alij. Quia Sacramentum Missae non peragitur ad instructionem populi, vt hoc nomine necesse sit, omnia vulgari lingua dici, vt ab eo intelligi possent, sed tendit ad commendandum Deum, vt probat Bellarm. lib. 2. de Miss. cap. 16. tamen apud Sclauos celebratur etiam hodie Missa idiomate Illyrico, ex concessione Ioannis VIII. in gratiam Sierum pulchri Sclauj Moraui Principis, cum onere tamen, quod Euangelium lazarine recitaretur, vt testat Baronius rem. 10. annal. sub an. 880. Neque desunt, qui dicant id ab ipsis introduci esse; quia ij, qui apud ipsos Christi Euangelium promulgauerunt, videlicet Cyrillus, & Methodius ante seges centenos annos a Romano Pontifice imperauerunt, vt eis tunc diuinum facientibus lingua, & sermone Sclauorum vti liceret, quod ex gent. ipsis auctoribus in Christum Dominum credite capisset, vt testat Aeneas Sylvius in hys. Bohem. cap. 13. & Cromerus lib. 3. de reb. Poloniar. Immo, vt ait idem Sylvius, secutur Cyrillum, cum Romae age-

ret, Romano Pontifici supplicasse, vt Sclauorum lingua, eius gentis hominibus, quam baptizauerat, rem diuinam faciens, vti posset; de qua re dum in Saero Senatu disputaretur, essentque non pauci contradictores, auditam vocem, tanquam de Caelo in hac verba missam: *Omnis Spiritus laudes Domonem, & omnis lingua confiteantur*, indeque datum Cyrillo indulgentiam. Et Ioannes Autentinus annal. Boar. lib. 4. Sacerdotes Liburniae, quae Archiduci Noritorum nostro tuo parat, adhuc ignari Romae linguae, Sacrificia patrio more, nempe Sclauorum procurant. Et Io. Baptista Palat, de rar. scrib. de Illyricis, siue Sclauis ait: *Sciendum est quod vulgaris islorum sermo idem ille est, quo contineatur in officijs diuinis, & vnusquisque populus intelligit, haud secus atque nos intelligimus vulgarem sermonem nostrum, & ex commentarijs rerum Mofaicae*. Sigismundi liberi Baronis; Caterum totum factum, seu Missam gentili, ac vernacula lingua apud illos peragi solet.

An autem hi possint celebrare Latino idiomate, Respondeo, posse quidem illorum Ecclesia recipere Latinitatem iuxta concessionem Pij V. in Bulla praefixa Missali Romano; priuatas tamen personas non posse celebrare ritu Latino, dum sunt in propria Ecclesia, quia tenentur se conformare ritui proprio. Verum, idem Ioannes VIII. concessit in eisdem literis eidem Principi Moraui, vt si vellet, posset facere eorum se celebrare Missam Latinam, quam concessionem extendit etiam ad ipsius Iudices. Ex qua concessione deducitur, quod ita indultis Missam in idiomate Illyrico, vt sine speciali licentia non possint in alio idiomate celebrare; modo tamen, vt dictum est, possunt ex concessione Pij V. in dicta Bulla illae Ecclesiae complecti ritum Latinum.

Ex quibus ad primum responderetur negatiue; quia, tanquam priuatae personae debent se conformare ritui proprio, dum sunt in propria Ecclesia.

Ad 2. Affirmatiue; quia hoc modo se conformarent proprii ritui.

Ad 3. Negatiue; quia, vt dixi, id permittitur illorum Ecclesiae, vt recipiant Latinitatem tum ex Pio V. loc. alleg. non autem priuatis personis, quae non possunt celebrare ritu Latino, dum sunt in propria Ecclesia, quia tenentur se conformare ritui proprio, vt superius praemissi.

CONSULTATIO CXIX.

- 1 An testes, qui admittuntur ex cap. in fidei fauorem, de haeres. in 6. probent pro pena ordinaria contra reos negativos?
- 2 Et quatenus negatiue, quem gradum probationis faciant? Et
- 3 An in dicto cap. comprehendantur etiam suspecti de haeresi?

De primo, ac secundo tractant Doctores passim, praeter externum vero Io. Roysarum. sigal. 188. incip. *Testes criminatos*, Fatimae. haeres. q. 186. n. 83. Dian. p. 4. rr. 8. resal. 23. & Carena de offic. S. Inquis. p. 3. tit. 5. §. 12. praeterea n. 77. vbi id totum relinquat arbitrio Iudicis, considerando numerum testium, & personarum qualescunque. Quod ex textu in cap. in fidei fauorem manifestè colligitur.

Tota igitur difficultas versatur circa tertium dubium, de quo Auctores allegati, ac alij ne verbum quidem faciunt. Et aeternum puto, comprehendi in d. cap. etiam suspectos de haeresi ex ratione expressa in d. textu scilicet in fidei fauorem. Ratio enim in lege expressa est causa finalis, & non impulsus ipsius legis per quoslibet. *sigal. in l. com. talis, sal. am. ff. de cond. & demonst.* Quamobrem notabilem ait Baldus. In fidei autem fauorem non solum inquiri contra haereticos, sed etiam contra suspectos de haeresi, cum eorum delictum ob suspicionem haeresis, quam gerunt, contrariatur fidei, ac perinde spectat ad iurisdictionem concessam In-

qui;

quisitibus ex cap. *Accusatus* §. *fieri de heret.* in 6. atque adeo subintrare testis, in quo conceditur, vt in negotio Inquisitionis hereticæ prauitatis testes alioquin inabiles admittantur. Cum enim dicat *in negotio Inquisitionis* aliquid commune dicitur hunc contra hereticos, siue contra suspectos de heresi proceditur, quia contra suspectos de heresi Inquisitionis procedens hereticum prauitatem inquirat, & in negotio Inquisitionis veritatem.

3 Quod hic confirmo. Incitato textu Pontifex concedit, vt testes inabiles admittantur, præsertim in defectu malitiam probationum contra hereticos &c. dictio autem *Præsertim* est ampliatiua, & denotat huiusmodi testes in omni negotio Inquisitionis hereticæ esse admittendos, atque adeo etiam contra suspectos de heresi, sed *præsertim*, & maxime contra hereticos.

4 Neque obstat, quod hic rextus est exorbitans, & iuris communis contrarius. Nam quando lex, vt Constitutio ex vna parte continet fauorem, & ex altera odium, attenditur illi, propter quod præcipue facta fuit. Constitutio autem in d. cap. in *fidei fauorem* facta fuit in fauorem fidei, & in odium heretici, ac proinde potius consideratur fauor, quam odium per Gloss. in l. 2. C. de iur. iur. vbi Bald. & l. 1. n. 3. & 4. & per Ab. in cap. non dubium num. 3. de sent. ex com.

CONSULTATIO CXX.

- 1 An in electionibus Abbatislarum in Monasterijs Regularibus subiectis, vna cum Vicario generali interesse possit etiam Notarius Episcopalis?
- 2 An electio facta absque interuentu Vicarij, & Notarij sit contra Constitutionem Gregorij XV. ac propterea nulla?

1 **A**D. censo negatiue. Quia ex Constitutione 18. S. M. Gregorij XV. §. 5. solum permittitur Episcopo, vt vna cum superioribus regularibus huiusmodi electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere possit, atque adeo nulla iurisdicção Episcopo tribuitur, sed solum nuda præsidencia, vt per Pasqualig. ad Laurent. de Franch. de controuers. inter Episcop. & Regul. p. 1. num. 65. vt scilicet solum attendat, ne in electione aliquid, vel contra Canones, vel contra vtilitatem monasterij fiat: velle autem vt proprio Notario est actus iurisdictionis, quia pæcepto, & scripto votorum est pars electionis, atque adeo iurisdictionis, quæ solum competit superioribus Regularibus in Monasterijs Monialium sibi subiectis, tanquam illorum Ordinarijs, vt per Passarin. de elect. Abbatislar. cap. 40. num. 13. ad quos solos, non autem ad Episcopum spectat electionem confirmare, vt ex declaratione §. super d. Constitutione Gregorij.

2 Id, quod confirmatur ex declaratione S. Congregationis Concilij in vna Vrbanæ 10. Septembris 1639. relata à Peyrion tom. 3. de prauis. Regular. decret. 16. quæ censuit, Episcopum in electione Abbatislarum monasterij Monialium Regularibus subiectarum, non posse exquirere, seu recipere vota Monialium, sed illa exquiri, ac recipi debere à Superiori Regulari, sciente tamen, & audiente eodem Episcopo. Ergo neque vi poterit operari sui proprii Notarij. Alioquin ipse exquireret, seu reciperet vota Monialium contra formam huius decreti.

3 Non obstat consuetudo. Tum quia Regularæ tanquam exemptæ à iurisdictione Ordinariorum non possunt inducere consuetudinem præiudicalem iuris Sedis Apostolicæ, cui sunt immediate subiecti. Iuxta cap. Cum tempore de arbit. & Canonitas in cap. cum accessissent, de consuet. ac Rota in Ianu. Priuilegiorum 28. Iunii 1649. §. 7. Tertio qua. Vnde non possunt absque Summi Pontificis licentia in alterius iurisdictionem consentire, Rota in Gandauensi Monasterij 29. Aprilis 1641. coram Panziolo. Tum etiam quia illa est sublatâ Constitutione S. M. Vrbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ cum decreto irritante.

4 Ad 2. In casu, de quo agitur, censo pariter negatiue.

Tum quia sibi imputari debet Episcopus, siue eius Vicarius, si noluit vocatus, atque monitus de electione, illi præfæctæ absque præiudicio iurisdictionis Superiorum Regularium, ac Sedis Apostolicæ, alioquin electio penderet omnino ab eius voluntate. Tum etiam quia cum in dictâ Constitutione Gregorij non addidit decretum irritans, electio etiam in casu veræ contrauentionis non est nulla, vt per Pasqualig. loc. cit. num. 33. Et licet Nicolaus in *synodus v. Abbatisla* num. 4. reitet, quod electio Abbatislae est nulla, si facta fuerit sine consensu Ordinarij ex S. Congregatione super Episcopis, & Regulari in Baren. 2. Maij 1602. Etiam in Monasterijs Regularium gubernio subiectis, ex S. Congregatione Concilij. Id tamen procedere debet, quando Episcopus declarauit se velle vi facultate sibi in hac parte attributa per d. Constitutionem Gregorij, vt ex eadem declaratione Concilij, non autem si vellet abuti, vt in hoc casu. Item quando Episcopus esset omnino contemptus, & non moitus de electione, vt per eundem Pasqualigum, vbi supra. Atque ita quoad vtrumque dubium censuit S. Congregatio Concilij sub die 4. Maij 1675.

CONSULTATIO CXXI.

An Legati Sedis Apostolicæ possint in prima instantia præiudicium Ordinariorum cognoscere causas, in quibus intrat obligatio Cameralis?

Respondens negatiue iuxta formam declarationum S. Congregationis Concilij, præsertim 3. Maij 1642. 4. Maij 1675. vbi declaratur, non posse vigore obligationis Cameralis, dissentiente Ordinatione, causam in prima instantia cognosci coram Iudice superiore, & in Pilaurenti 14. Martij 1648. his verbis: *Sacra &c. censuit Legatum de latere non posse in præiudicium Curia Episcopalis cognoscere causas in prima instantia, nisi habeat specialem, & expressam facultatem à Sede Apostolica.*

Declaratio autem hæc continet limitationem, dum in authentographo regeffo sequentibus verbis concepta reperitur. *An dissensio Sac. Concilij Tridentini c. 20. incipit causa omnes §. 4. de ref. cum habeat in causis exco. cum sit, Sacra &c. respondit, locum habere, etiam in causis executionis, exceptis tamen causis obligationis Cameralis, & in quibus datur certus executor, & in alijs iuxta præscriptum S. Concilij Tridentini d. cap. 20.*

Hac potissimum ratione. Quia d. cap. 10. §. 24. de ref. non solum inductum fuit in fauorem patrum, ne scilicet extra diocetim traherentur ad litigandum, sed præcipue in fauorem Ordinariorum, ita vt ipsorum requisitis, ac negligentiis, tunc legati procedere possint, vt habetur ex eodem Concilij decreto, quod est desumptum ex cap. 1. de for. comp. vbi habetur, quod Clerici coram suo Episcopo conueniri debeant, vel certe consensu eiusdem apud alios, quos vtraque pars voluerit, iudicium obtinebit, & ex cap. Significasti, end. tit. in quo decretum, quod, licet priuatore consensu eum, qui iurisdictioni præfæcti dignoscitur, illum possit Iudicem constituere, Clerici tamen in Iudicem non soom, nisi forte sit persona ecclesiastica, & Episcopi diocesani voluntas accedat, consentire non possunt. Requiritur igitur consensus Ordinarij, atque adeo non possunt partes in præiudicium Ordinarij consentire in alium Iudicem. Vnde, licet partes possint vigore obligationis Cameralis renunciare iuri suo, addendo quemconque Iudicem per se, in cap. de terra, de priuileg. Quia tamen huius ius est immixtum, atque implicatum ius proprii Ordinarij, non potest ipsi renouari iuxta cap. Cum tempore, de arbitrio, & tradunt Abb. in d. cap. 1. num. 4. de for. comp. & in cap. Cum accessissent, de consuet. Innoc. in cap. Accedimus de priuileg. Felio. in cap. cum dilecti, de ref. & alij cum Rota dec. 273. num. 3. p. 4. recent. aliique communiter.

Præsertim cum hoc ius Ordinariorum, & patrum sit ius publicum, cui potest priuatore iure derogari non potest per

per *cap. si diligenti de for. comp.* Et proinde non valet renunciatio privilegij, quod concernit utilitatem publicam; quia, quamvis contineat privatum commodum alicuius, interest tamen omnium, quod in privati quoque feruatur. Sic non potest Clericus renunciare privilegio fori, etiam in causa, quæ solum concernat privatum commodum ipsius; quia, quæ constituta sunt in fauorem publicæ utilitatis, non sunt sub dispositione personarum, & ideo deficit in ipsis potestas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio privilegij iuxta *cap. Cum super de offic. delegat.*

- 5 Quare cum privilegium aduendit in omnibus causis propriam Ordinationem sibi publicam utilitatem, & in fauorem illius, nescitque Episcopus vnus in suis iuribus ab alio preiudicium patiarur, non poterit valide à partibus renunciari, tanquam habenti implicitum ius tertij, & publicam utilitatem.
- 6 Non obstat, quod id non habet locum in Legatis per textum in *cap. 1. de offic. legat.* Quia dictum *cap. 1.* fuit reuocatum à decreto Trid. *d. cap. 20.* ac proinde post Tridentinum ius Ordinationum militat etiam contra Legatos.
- 7 Minus obstat, quod sicuti potest procedere Auditor Cameræ, ita etiam Legatus. Nam Auditor Cameræ est per Sedem Apostolicam datus specialis executor in obligationibus Cameralibus, non autem Legatus, & proinde in Audire Cameræ non habet locum dispositio Concilij quoad obligationes Camerales. Quandoquidem si non adesset obligatio Cameralis, causa spectaret ad Ordinarium, non autem ad Auditorem Cameræ, quæritur in *d. cap. 20.* et comprehensum, vt per Ricc. *in prax. resol. 126. p. 2.* & Diaz de Mena *var. quæst. lib. 1. quæst. 1. n. 18.* ac censuit sæpius eadem S. Congregatio Concilij.
- 8 Pariet non obstat limitatio in citata declaratione S. Congregationis contenta, quod scilicet dispositio *d. cap. 20.* locum habeat in causis executiuis, exceptis tamen causis obligationis Cameralis, etiam in quibus datur certus executor, & in alijs iuxta præscriptum Sac. Concilij *d. 20.*
- 9 Primo quia dicta limitatio non videtur emanata in terminis Legati, de quibus nunc agitur, sed in alijsterminis, vt apparet ex dubio proposito; nam quærebatur, an dispositio S. Concilij Trident. *cap. 20.* locum habeat in executiuis, Sacra &c. respondit locum habere, exceptis tamen causis obligationis Cameralis &c. Et ideo est id intelligendum in quoad Auditorem Cameræ, qui pro eiusmodi obligationibus datur est certus executor, non autem quoad Legatos, de quibus nulla mentio facta est in proposito dubio.
- 10 Secundo quia, si alius diceretur, declaratio esset sibi ipsi contraria, & inuolueret contradictionem; quia si illa respondit, decretum Tridentini locum habere quoad Legatos, etiam in causis executiuis, dum excipit causas obligationis Cameralis, sibi contradiceret; quia causæ obligationis Cameralis sunt causæ executiue. Et ideo dicendum est solum esse exceptas causas obligationis Cameralis quoad Auditorem Cameræ tantum, quibus datur est certus executor, non autem quoad Legatos.
- 11 Denique non obstat, quod Legatus est iuxta Ordinarium, concurrere cum Ordinarijs, vt per Doctores in *cap. Legatus 2. de offic. legat.* in 6. atque adeo sicuti potest Ordinarius cognoscere in prima instantia causas obligationis Cameralis, ita etiam poterit ipse cognoscere; quia si hoc admittetur, dicendum esset, quod etiam posset Legatus cognoscere omnes alias causas in prima instantia, quas Ordinarij cognoscunt. Quod est expressè contra dispositionem Tridentini *d. cap. 20. vbi. Legati quoque.* Et propterea dicendum est, Legatos esse quidem Ordinarios, & cum Ordinarijs concurrere in ijs tantum, quæ sunt ipsius permissa; non est autem ipsius amplius permissum, quod cognoscant causas quasque in prima instantia, etiam si essent executiue; atque adeo etiam habent obligationem Cameralem, sed tantum vt, ac solis Ordinarijs, & quoad obligationem Cameralem permittitur Auditori Cameræ duntaxat per eius speciales facultates. Excipe Legatos,

qui hoc habent speciale in suis facultatibus, vt ex declaratione S. Congregationis Concilij 19. Maij 1675.

CONSULTATIO CXXII.

Quidam Tarentinus, vbi domicilium cum suo Patre, qui etiam cum sua uxore Bituntina, & alijs filiis domum propriam, alique bona stabilia possidet, adhuc remanet, ab Archiepiscopo Tarentino prima tonsura, & minoribus ordinibus initiatus, atque seruitio Ecclesie Tarentinae adscriptus, mox ad Civitatem Neapolitanam patris suæ patriam se contulit, ibique ab illius Civitatis Archiepiscopo ad Subdiaconatus Ordinem se promoueri fecit.

Quæritur an sit licite ordinatus in hoc casu ab Archiepiscopo originis suæ patriæ?

VT hoc dubium ab æque uocationibus resoluatur, aduertendum duxi, quod in ipso non agitur de variatione permixta, dummodo non in fraudem, in fulcipientibus Ordinibus ab Episcopo originis, domicilij, & beneficij iuxta declarationes S. Congregationis Concilij, ac decretale Bonifacij octauj in *cap. Cum nullus de temp. ord. in 6.* cuius dispositionem non fuisse à Tridentino abrogatum, sæpius declarauit eadem S. Congregatio apud me *sem. 1. cap. 38. num. 1. & 7.* Neque de variatione Episcopi originis paternæ cum Episcopo domicilij, vel beneficij, vel verba vice quo in casu dubium est inter Doctores, vt apud Passatim. *ad d. cap. Cum nullus sub num. 18.* licet affirmatiua præualeat videatur ex declarationibus in Aprutina 7. Februarij 1627. in Florentina 6. Augusti 1610. & in Regien. 14. Septembris 1621. apud Nicol. *sem. 3. l. 1. ubi. l. 1. tit. 1. limit. 3.* sed agitur de variatione Episcopi originis propriæ ordinati cum Episcopo originis sui patris, & sic de variatione ab vna origine ad aliam originem, de quo in terminis nec Doctores, neque dictæ declarationes loquuntur.

Tenendum itaque censeo, non esse licitè ordinatum. Etenim absolute, ac per se formaliter dicendum est, quod filius dicitur originarius, vel à loco, in quo ipse natus est, vel à loco, in quo natus est pater, præcipue quantum ad hoc, quod est subijci Episcopo diocetis. Originem, atque natiuitas res naturalis est, nec potest haberi in pluribus locis, vnde nec plurium locorum potest quis esse originarius. Igitur cum semel hic ordinatus ratione suæ originis factus fuerit subditus Archiepiscopo Tarentino, non potuit eligere Archiepiscopum Originis paternæ in præiudicium electi per propriam ordinationem.

Non obstat, quod sicuti quis potest in diuersis diocesis habere diuersa domicilia, & beneficia, ita etiam possit esse tignarius duorum locorum, patriæ scilicet, in qua ipse natus est, & patriæ, in qua natus est suus pater.

Quoniam non est eadem ratio. Domicilia enim, & beneficia multa haberi possunt, quia possunt multiplicari; sed origo est de se indiuisibilis, quia natiuitas vna est omnino, nec multiplicari potest, cum homo semel tantum nascatur, & sic non possunt esse originis sine plura loca; ideoque nec plures Episcopi, atque adeo semel electo Episcopo præcipue, vel paternæ originis, non poterit variare modum vnum, modum in alium alterius originis, vt factum est à prædicto ordinato.

Minus obstat ius ciuile in *l. assumptio, §. 1. ff. ad mun. 5. & l. si vt propositis, C. de incolis*, in quibus videtur ostendi locum originis filij cum esse, in quo natus est pater, idque etiam in quoad Spiritualia, vt per Boer. *dec. 12. num. 13. & 15.* Nam ius ciuile supponit domicilium filij in loco originis patris, quo supposito fuisse originem illius impropiam, quæ ex origine patris deducitur, & sic ciuilis origo sumpta ex origine patris debet habere adiunctum domicilium filij in eodem loco vt per Passatim. *loc. alleg. num. 76.* firmat Boer. vbi supra *num. 13.* vbi nedum requirit domicilium filij in loco originis paternæ, sed etiam

etiam quod ibi possideat aliqua bona per l. fin. §. idem rescriptum, iuncta Glof. ff. ad municip. & l. in filiis C. de duor. Unde cum in casu nostro contrarium omnino evincatur, scilicet patrem habere domicilium, ac bona in loco originis filij, in quo & ipse filius habet illa, utique dicendum est, non solum ratione originis propriæ, sed etiam domicilij esse subiectum Archiepiscopo Tarentino, atque adeo non potuisse licite variando originem ab alieno Episcopo ad alios ordines promoueri.

6. At nihilominus respondendum est, licite fuisse ordinatum. Probat ex vnicuique, sed vrgentissima ratione; quia scilicet duplex est origo, naturalis ætæta, altera ex privilegio patris, & ideo potest quisque variare ab vna ad aliam originem. Vnde licet origo naturalis sit vna, & nemo habere possit duas origines naturales, non repugnat tamen, quod quis habeat duas origines, vnam naturalem, & alteram ex privilegio. Et in hac sententiam visa est inclinasse Sac. Congregationem Concilij in Bituntina 17. Septembris 1677. licet dictum fuerit dilata. Debet tamen fidei ordinatus consilium conscientie suæ, an id sine fraude fecerit. Hanc tamen sententiam de ordinando, & ante factum non ita facile ausim amplecti, sed prævalere dicemus originem naturalem origini ex privilegio patris.

CONSULTATIO CXXIII.

1. An mandataris delicti, non spectantis ad fidem, incursum in penas Bullæ: Si de protegendis, & ideo aradendis Curie seculari, mortuus, sit etiam igne comburendus?
2. An idem, ante quam consignetur Curie seculari, debeat abjurare?
3. An mandataris eiusdem delicti, & cum supradicti socius, qui ab aliquis circumstantiis damnatur ad trimes perpetuas, abjurare debeat?

AD C. Censio, non esse mortuum igne comburendum. Desinitur ex verbis dictæ Bullæ, Si de protegendis ubi habetur. Quod delinquent in eam seculari iudicis arbitrio relinquatur, quæ de eo illas ipsas penas exigat, quæ damnatis primo capite dictæ legis per constitutiones legitimari prærogantur. Damnatis autem primo capite dictæ legis quoad genus mortis non irrogatur post mortem combustio, sed tantum mors ipsa naturalis per textum expresse in l. quisquis, C. ad l. Jul. Majest. ibi: gladio feratur, à qua lege dicta Bulla est desumpta. Vnde cum in dicta Bulla non caveatur, quod pro delictis in ea contentis sit reus igne comburendus, quo in casu visus obtinuit, ut prius capite plectatur, quam comburatur, ut testatur Clar. in pr. §. fin. qu. 99. num. 7. cum Couarruia. Et observari etiam in relapsis vetè penitentibus testis est Simanch. de heret. cap. 55. num. 13. Idque vteque periculum, non propter lentum & atrox genus mortis condemnatus foret in desperationem inducatur; quicquid sit de hæreticis impenitentibus pœnitiendi viuo comburio, ideo non videtur in hoc casu, quod delinquent in dictam Bullam, post mortem naturalem, qua plectendus est, sit etiam igne comburendus ex Constitutione Frederici Imperatoris, quæ incipit Insuperdum, & tunc apud Pegna, & tradunt Host. in sum. de heret. §. quæ pena feratur num. 9. Abb. in cap. Excommunicamus l. de heret. in priv. Socin. ibid. num. 7. Decian. in tr. crim. lib. 5. cap. 42. num. 4. Clar. in pr. §. heresi num. 7. Martin. del Rio lib. 5. dig. mag. sect. 1. Præsertim, quia cum dicta Bulla, licet sit in fauorem fidei, nihilominus est odiosa, ut per Bordon. de S. Triu. c. 29. num. 2. & ideo est propriè, ac stricte intelligenda, itur sicuti in non est faciendum extensio de persona ad personam, de delicto ad delictum, quæ in illa non exprimitur, ita etiam neque de pena ad penam.

3. Ad 2. negativè. Quia cum in abjuratione debeat intervenire iuramentum, cuius forma habetur in c. quatuor l. quæ. 7. & in c. Ego Berengarius de confes. d. 2.

laui penitens iuraturum promittere debet se semper fidem Catholicam professurum, & nunquam etiam ad hæresim rediturum, ut per Doctores, quos sequitur Simanch. de Carol. inst. l. 1. c. 1. num. 4. non habet locum in eo, qui traditur Curie seculari, cum post mortem, max executioni demandandam, nequeat ad hæresim redire, ac proinde effectus iuramentum inane. Hinc abjurationem non imponi ijs, qui traduntur Curie seculari, declarat S. Congregatio S. Officij 1. Junij 1603. & 5. Martij 1609. & 24. Februarij 1611.

Ad 3. Censio affirmatiue. Tum quia in eo habet locum iuramentum superius relatum. Tum quia ite supradictæ Bullæ sunt suspecti vehementer de hæresi, ut per Diaman p. 4. tr. 7. refol. 13. & Bordon. de S. Triu. cap. 29. num. 14. qui notat cum Pegna, & ex eo Farinacio, pro qualitate huius suspicionis consideranda esse circumstantias personæ offendentis; quod sine, in odium ne S. Officij, an amore confanguineorum; & odio specialiter personam offensam ex alio motu, quam quod est minister, vel officialis S. Inquisitionis. Iuxta ergo qualitates suspicionis cogendus est abjurare. Et de damnato ad perpetuas ritibus iussu abjuratur, extat exemplum in eo, qui filiam propriam cognovit, et dicendo non esse peccatum, sed teneri exequi voluntatem patris. Quo in casu abjuratur de formali, & damnatur infra trimes in perpetuum abique spe gratiæ 10. Ianuarij 1619.

CONSULTATIO CXXIV.

An Recloribus namque magnarum nauticarum ad Indias, vel alias longinquas Regiones concedenda sit facultas celebrandi Sacram in ejusdem nauibus, saltem limitatibus de præcepto?

Affirmant, existente mari tranquillo, Durandus lib. 4. r. 1. d. 1. offic. c. 1. num. 41. Sa, Mainy, Gradus, Scortia, Layman, Facundæ præceptis. Eccles. lib. 3. c. 10. num. 15. testans de praxi quoad eos, qui nauigant ad Indos, Galpar Hurtados, Marchinus, Palas, Caspensis, Aueria, Machada, Cardinalis de Lugo, Francisus de Lugo lib. 5. de Sacram. c. 6. quæst. 1. num. 9. & 14. qui testatur, se in nauigatione ad Indias in nauibus celebrasse, Leander, & alij. Et quod sit preparatus locus, in quo possit cum debita decencia, & reuerentia sacrificium offerri concessisse Clementem VIII. & Paulum V. diu, multumque perpena testatur Facundæ loco citato. Arque hoc fuisse antiquius in via testatur Baroquin tom. 8. annal. ann. 700. num. 3. Idem etiam de Vulfano, Archiepiscopo Senonensi, ut referunt Ionas Abbas, & Surius in eius vita. Diuus etiam Gregorius lib. 3. dial. cap. 36. refert, omnes qui cum Maximiano erant in nauia quassata, corpus, & sanguinem Christi accepisse, quod fieri non potuit, nisi ipse, aut alius celebrasset. Et quamvis hæc facta potius sint admiranda, at tamen satis ostendunt, quod non est nonum celebrare in mari, & quod sine periculo exerceri potest, ut constat, eos se scisse, ac proinde quod ratio talis circumstantiæ loci non est excludendum.

Ex quibus colligitur, quod in quacumque longa nauigatione celebrari poterit in nauibus magnis, in quibus adeffe potest securitas, & locus opportunus celebrandi cum debita decencia. Nam militat eadem ratio necessitatis, quæ locum habet etiam stando in licentis Clementis VIII. & Pauli V. nam licet prodirent pro nauigantibus ad Indas, habent tamen locum pro omnibus nauigantibus. Siquidem cum petiæ fuerint rationes difficultatis, quod non liceret, itane periculo effusio sanguinis, dum concessit fidei, fuerint potius quædam declarationes, quod liceat in mari celebrare, atque adeo quod non adeffe periculum sanguinis effundendi. Nam si non adeffe periculum, sit licitum omnibus, quia grā adeffe necessitas sufficiens. Si verò adeffe periculum

riculum, non possint Pontifices has licentias concedere. Et ideo semel concessæ habent viam declarationis, quæ se extendit ad nauigantes ad quemcumque locum.

- 3 Præsertim in diebus festis, quando videtur præceptum audiendi Missam. Nam tunc adeo causa necessitatis, immo ultra prædictos dies posse etiam cæteris diebus in mari celebrare, quando licet, tradit Francisc. de Lugo d. num. 14. testans de præxi in nauigationibus ad Indias, & adferens se celebrasse in dicta nauigatione etiam diebus profectis, & consueuisse in eo nauigatores, aut quatuor Missas singulis diebus celebrari.

- 4 Negant tamen Paludanus, Sorus, Thierremata in c. Sicut, de consecrat. d. t. Ioannes de Fribo, Taberna, Syluester, Armilla, D. Antonius, Nauarrus, Henriquez, Malouus, Toletus, Azorius, Vasquez, Suarez, Reginaldus, Bonacina, Coninch, Bartholomæus ab Angelo, Faustus, Zaccaria, Ledicina, Zardardus, Chamerota, Affensius, Ioannes à Cruce, Picigianus, Homobonus, Filicinus, Molfesius, Villalobus, Chellianus, Præpositus, Gualfius, Pax Iordanes, Tannerus, & alij. Quia licet in necessitate celebrari possit extra locum consuetum, non licet tamen cum aliquo periculo. In mari autem semper adest periculum effusionis sanguinis, quia licet sit tranquillum, potest de repente ventis commoueri. Hanc sententiam sequuta est Sæc. Congregatio S. Officii, quæ sepe censuit, quod Missa non permittatur celebrari super nauis in nauigationibus Indiarum, vt 31. Iulij 1607. & 2. Augusti eiusdem anni. Et negata fuit licentia Principi Philiberto, vt celebrari possit super trememibus 2. Septembris 1631.

- 5 Si tamen exerceat concessiones Clementis VIII. & Pauli V. ex sunt exhibende, atque examinande, & iuxta illarum tenorem, penatis rerum circumstantijs, petita facultas concedenda erit.

CONSULTATIO CCXV.

Exat in quadam Ciuitate Ecclesia, in cuius fundatione ex diplomate Pontificio leguntur hæc verba: *Esque Præpositus, caput, & gubernator Capituli, & curam animarum personarum ipsius Ecclesiæ geras, nec non excusis, & criminis, quæ per huiusmodi personas de ille Ecclesiæ commiserint, pro tempore possis, & debeas corrigere, & alias Episcopalem iurisdictionem in eosdem personas exercere. Nec non quoslibet excommunicatos, suspensos, & interdictos, & quoscumque processu, quas, vel quos contra Ecclesiam sit fundandum, & eius personas prædictas contra tenorem, & formam huiusmodi exemptionis nostra promulgari, & haberi contigerit, irritas & inane, & inane. Nihilominus modernus Episcopus declarauit excommunicationem Canonici d. Collegatæ ob vulnus inflictum in publica platea Subdiacono, & viuentis excommunicationem Vicarium Præpositi, quia procedebat contra dictum Canonicum, tanquam si Episcopalem iurisdictionem turbaret. Ideo queritur*

- 1 An subsineatur censura lata contra dictum Canonicum percussorem?
- 2 An lata contra dictum Vicarium?
- 3 An Præpositus procedere possit ad ulteriora in causa?

- 1 Ad. quod attinet, affirmatiue. Primò quia excommunication non est lata ab Episcopo, sed ab Innocentio 2. in Concilio Lateranensi c. 1. relata in can. Si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. Episcopus autem declarat duntaxat percussorem Clericis esse excommunicatum, vt ab alijs exiit per textum in Clem. 1. de priuil. ibi: *Quicunque locorum Ordinarij excommunicatos denuntiare faciant*, firmatque Ioan. And. in cap. 1. in fin. de priuil. in 6. ibique Gemin. & Canonizæ communiunt, ac declarant Lepius Sacra Congregatio Concilij etiam contra Regulares, qui sunt omnino exem-

pti, præsertim in Limana die 22. Ianuarij 1633. in hæc verba: *Sacra C. res. respondit, Regulares quoque modo exemptos, quos delictum in excommunicationem incidere, posse ab Ordinarij denunciari excommunicatos ad hoc, vt ab alijs exiuntur. Quod maxime locum habet in offensione commissâ in Clericum publicè ad textum. in cap. peruenit, de appell. & Genens. in præc. cap. 23. sub num. 16.*

Neque obstat, quod pro huiusmodi denunciatione requiratur aliqua exceptio. Nam expresse contrarium disponitur in cap. Papæstus 1. de priuil. in fin. de appell. & in cap. Pia, de except. in 6. actener Felin. in cap. 3. num. item 3. de re iud. ac censuit eadem Sacra Congregatio in supradicta Limana. Quod abique villa difficultate videtur procedere in delicto publicè perpetrato, Sanch. cens. moral. lib. 6. c. 9. dñ. t. num. 29. rationem afferens, quia vbi pœna à iure inflicta, & delictum est notorium, non dicitur Episcopus cognoscere de delicto exempti, cum in notorijs iudicialis cognitio non requiratur, & iudicauit Rota dec. 324. num. 15. & 16. p. t. res.

Secundò. Quia, vel huiusmodi Canonici esse exempti ratione loci, & hoc casu habet locum dispensatio cap. Volentes 1. de priuil. in 6. Vbi Innocentius 3. eiusmodi exemptos ratione delicti extra locum exemptionis communi subiicit iurisdictioni Ordinarij. Quam dispositionem innouauit Trid. c. 14. de ref. seg. 7. priuilegijs, ac exemptionibus aduersus id nequaquam valuit, tamen Abbas in cap. ult. de for. comp. num. 21. ibique Felin. num. 5. probare conetur, responsum Pontificis in d. cap. Volentes in princ. esse generatiue accipiendum, etiam vbi priuilegium indefinitè, ac simpliciter aliquem eximeret à iurisdictione ordinarij. Nam ratione delicti hic exemptus puniri posset à Iudice illius loci, vbi deliquit. Quomodo non placeat Contrariuæ præc. quæst. 11. num. 5. dicentis, id esse contra dictum cap. Volentes.

Vel eiusmodi exemptio concessa est iuxta textum in cap. Cum Capella, de priuil. quod est eiusdem Innocentij 3. vbi Capella Ducis Burgundie censetur exempta eum eius ministris, quia ex parte ministerio Capellæ operam dederit, & eius officij ministerio fuerint vñ, non autem in vniuersum Capellani erant exempti. Et sic restrictio facienda est secundum subiectam materiam, & ipsius pronuntians mentem, quemadmodum deducitur ex d. cap. Cum Capella, in quo priuilegijs restrictio fit ad Capellam, & eius ministros in his casibus, in quibus eo fungantur ministerio, quod ad Capellam pertineat, vt expendit Contrariuæ loco allegato.

Vel denique est exemptio personalis, & hoc casu etiam puniri, ac corrigi valet ab Ordinarij loci, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, vt per Trident. cap. 3. sess. 6. de ref. vbi quoad Clericos secularis reuocat quodcumque priuilegium personale exemptionis.

Ad 2. Videtur etiam affirmatiue resolucendum. Ita in iurisdictionibus terminis, nimirum de Regularibus perturbantibus iurisdictionem Episcopi notant Innoc. in cap. Dilectus in fin. de pen. Salzed. ad Diaz cap. 3. lit. A. §. ponere, Auct. de poss. secul. in Ecclesijs, per son. num. 23. Royas de heret. p. 1. num. 5. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 33. num. 21. Thernud. p. 1. dec. 62. num. 33. ac alij in cap. 1. de pen. in 6. Et colligitur ex cap. Cum & plantare, de priuil. Quia concessa iurisdictione conceduntur omnia, sine quibus non potest exerceri iurisdictione, i. a. ff. de iurisd. om. h. d. Qui autem sibi usurpat iura Episcopalia, perturbat iurisdictionem Episcopi. In hoc autem casu dictus Vicarius usurpat iurisdictionem Episcopi, quia correctio, atque punio dicti Canonici percussoris spectat ad Episcopum.

Et licet dici possit, quod usurpatio iurium Episcopatum non fit perturbatio iurisdictionis Episcopi, quia tunc solum perturbatur iurisdictione alicuius, quia non impeditur, ne exercetur. Quando autem quis exerceat iura Episcopalia, & ea sibi usurpat, non impedit, quin Episcopus quoque exerceat. Vnde usurpa-

vis iurium Episcopalem solum tunc perturbat iurisdictionem, quando ex hoc sequitur, quod non possit ipse Episcopus ea exercere. Id tamen immerito dicitur. Nam quid aliud facit usurpator iurium Episcopalem, quam turbare iura Episcopalia? hoc est confundere, & permiscere sic, ut agnoscere iam non possint, an ad solum Episcopum spectent ad l. 23. §. si signa, ff. qui test. fac. Turbat proinde Episcopi iurisdictionem, qui sibi eius iura usurpat. Præterea textus in d. cap. Cum & plantare, §. 1. & in c. Perennis 16. q. 1. non aiunt, qui usurpat, sed qui contra Episcopalem auctoritatem multa præsumunt: qui contra Sanctorum Patrum decreta Episcopalia, iura, & officia arroganter vindicant, hoc est turbant. Semper namque dicitur quilibet turbare, quando de iure non agit.

- 1 Verum quia ad hoc, ut quis incurrat censuras comminatas in Bulla Cene contra usurpatores iura Episcopalia requiritur, quod præsumat usurpator sit definitus omni probabili credulitate, quod ius ad se non pertinet, & certò ius iure esse proprium Episcopi, & nihilominus illud sibi appropriare velit, ut per Suarez, & alios, quod sequitur Pauliquall ad Laurent. p. 2. quest. 24. num. 3. Quod in hac specie non contingit, cum dictus Vicarius, nedum habeat probabilem credulitatem super crimine iam commissio à præfato Canonico, sed etiam penè ius certum ex privilegio, ac proinde dici nequit, quod usurpaverit, ac usurpare præsumpserit Episcopi iurisdictionem, sed potius ex bona fide, aut ex imprudentia se gessit, procedendo contra dictum Canonicum, idèò dicendum puto, censuras latas ab Episcopo contra d. Vicarium in hoc casu non sustineri, quia deus dolus malus, præsumptio, ac temeritas.
- 2 Ad 3. Negativè. Sequitur enim ex dictis, quia cum in hoc casu dictus Canonicus percussor subiacet iurisdictioni Ordinarii, non potest eius Præpositus in illum procedere ex defectu iurisdictionis.
- 3 Atque ita censuit Sac. Congregatio Concilij in vna. Iuvenacen. pro Ecclesia S. Spiritus sub die 8. Iunii 1675. scilicet ad primum sustineri. Ad secundum non sustineri. Ad tertium non posse.

CONSULTATIO CXXVI.

Posito decreto Sacre Congregationis super statu Regularium de Tertiarijs, & hospitibus, atque alijs non recipiendis, nec retinendis ad habitandum in Monasterijs, seu domibus Regularium ante ætatem præfixitam.

- 1 **D**ubatur primò, an decretum huiusmodi vendicti sit licetum extra Italiam, & Insulas adiacentes.
- 2 Cum in Religione B. Ioannis Dei non recipiatur novitij Clerici, sed Conuersi tantum, & ex decreto eisdem S. Congregationis statutum sit, ut in ea Religione nullus approbaretur, nec ad habitum admittatur, qui saltem decimum octavum ætatis annum non attigerit, an ex novo decreto sit huius Religionis ablati facultas recipiendi novitios in decimo octavo ætatis anno incuncto?
- 3 Et quatenus non sit ablatum, an in reliquis Superioribus d. B. Religiosis teneatur ad observantiam decreti.
- 4 Cum in Religione Clericorum ministrantium infirmis, & in aliquibus alijs Religiosis fiant duo anni novitiatus, an indatus habens novitiorum ante completam ætatem novorum quoddam vigore decreti sit à monasterio ejiciendus?
- 5 Et quatenus ei ex gratia Sedis Apostolicæ permittatur, ut remanere possit, an sic nulliter receptus ab inferiori, teneatur post completam ætatem annorum quindecim iterum incubare, & complere biennium suæ probationis, antequam proficiatur?
- 6 Cum in decretis ab eadem Sacra Congregatione editis pro recipiendis Novitijs in Religione fratrum, Carmelitarum Discalceatorum nulla certa ætas explicitè sit præfixita, sed tantummodo sic cautum, ut quoad

ætatem observentur Sacri Concilij Tridentini decreta, & Religionis Constitutiones, cumque in istis Constitutionibus disponatur, ut novitij possint recipi abbatibus, etiam ante ætatem quindecim annorum, dummodò recepti statim Provincialis cum Difinitorio, an se recepti ad habitum ante huiusmodi ætatem annorum quindecim vigore ultimi decreti sit remittendus ad seculum?

Et quatenus debeat in Monasterio retineri, veluti legitime receptus, an de eadem in dicta Religione novum decretum sit observandum tam quoad ætatem recipiendorum ad habitum probationis, quam quoad illam in decreto contentam?

An in Religione Clericorum Societatis Iesu observandum sit novum decretum tam quoad ætatem Novitiorum, quam quoad illam contentam in eodem decreto?

An in Grægijs Monasterijs, in quibus defuncti Conuersi pro ætatem admittere possint ad habitandum cum suis familijs & servientibus, non habentes ætatem in decreto præfixitam?

An receptus pro novitio Clerico ante completum ætatem decimum quintum sit expellendus à monasterio, si modo sit in septima ætate confirmatus?

Et quid si illi deficiant pauci, aut non aliquot dies ad completum ætatem decimum quintum?

Et quatenus sit receptus à Sede Apostolica indulgentia, ut remanere possit in Monasterio vique ad complementum ætatis, an talis, ut nulliter receptus, ab initio teneatur incubare, & complere novum ætatem probationis antiquam ad præfixitam admittatur.

An admissus ante ætatem viginti annorum ad habitandum intra claustra non sit Novitius, sed vi Tertiarius, vel Commisus, aut famulus, expelli debeat, si modo ætatem viginti annorum compleverit?

An receptus in Conventu pro hospite ante ætatem quindecim annorum post ætatem completam sit expellendus, si nondum suscepit habitum Novitiorum?

Et quid si servitus ei d. servandis huiusmodi habitum iam suscepit?

An comprehendatur in decreto adolescentes, qui morantur in Conventu, edentes ac bibentes in prandio & cena quotidie cum fratribus, non solum in eorum cellis, sed intra claustra non pernolenti?

Et quid si tantum in prandio, vel cena.

Et quid dicendum de illis, qui ex aliqua rationabili causa paucos tantum dies morantur, & pernolenti in Conventu?

Antidem comprehendatur in decreto adolescentes nepotes, & consanguinei fratrum, qui proprijs sumptibus, ac sine ulla impensa Conventus habitant intra illorum claustra?

Et an in eo comprehendatur adolescentes famuli, qui interviunt Missis, vel in habitu laicali humiliora officia in Conventu exercent?

AD 1. Negativè. Constatur ex præmò dicti decreti, ibi: *Nihilominus in pluribus Religiosis Italice, & Insularum adiacentium &c.* Ergo extra Italiam, & Insulas Italice adiacentes non vindicant sibi locum. Ex narratione enim præmij exprimitur causa finalis, i. scilicet, *debeant, infirmis.* Illud tamen certum est, quod hic nomine Italice continentur etiam Insule adiacentes, ut Corsica, Sardinia, Sicilia, &c. Melita & alibi, ex l. *Insula ff. de iudic. &c.* tradit Gemina. in cap. 1. num. 6. de temp. Ordin. in 6. Tum quia si nomine Italice non continentur Regiones, quæ in medijs limitibus continentur inter Italiam, & Vitromontanæ Regiones, ut per Barbo. in dictum cap. 1. num. 4. cum multis allegatis, multò minus continentur ipsæ Vitromontanæ Regiones.

Ad 2. Non esse ablatam. Cum sit (specialiter approbatur ab ipsa S. Congregatione, cuius decreta non censentur ab ipsa renovata, nisi speciatim exprimat.

Ad 3. Teneri, cum non sit aliud per prædictum & cum

Quum speciale decretum Sac. Congregationis illis concessum.

- 4 Ad 4. Affirmatiue. Quia tempore receptionis non habet etatem requisitam a decreto. Et quod anni Nouitiorum fieri debent in etate sufficienti ad Nouitiatum. Qui enim non habet etatem ad Nouitiatum requisitam, non dicitur, neque potest esse Nouitius, quia non habet etatem sufficientem, atque adeo subintrat decretum Sac. Congregationis.
- 5 Ad 5. Teneri. Quia primus annus Nouitius non fuit peractus in etate completa quiddecim annorum requisita pro Nouitiatu. Cumque alter annus sit superadditus favore Nouitius, non esset in illius fauorem, si primus annus perageretur ante etatem legitimam ad Nouitiatum prerequisite, cum ad illum annum nulliter fuisset receptus.
- 6 Ad 6. Affirmatiue. Quia non sunt recepti ad habitum legitimam etate a decreto precepta. Et quia dictum decretum derogat quibuscumque Constitutionibus, & sic licet ex precepta Constitutione Religiosis fuit legitime receptus, non potest tamen legitime recipere.
- 7 Ad 7. Quatenus verbtetineri possit in Monasterio, de cetero tamen obseruandum est in omnibus decretum Sac. Congregationis, quod derogat dictis Constitutionibus, vt dictum est.
- 8 Ad 8. Affirmatiue. Quia in ea militat eadem ratio, quae in alijs Religiosis, licet in decreto non sit comprehensa, cum non sit nominatim expressa, vt requiritur ex Constitutionibus Apostolicis, & ideo exprimentenda, & licet Trid. sess. 25. de Regular. c. 16. eorum infirmum preseruauerit.
- 9 Ad 9. Affirmatiue. Tum quia isti non recipiuntur ad habitum probationis, quod prohibet decretum. Tum quia in his Grangijs non viget disciplina regularis, ob quam finem emanauit hoc decretum, vt proinde subiacent Ordinarijs iurisdictioni, ac visitationi, vt ex declarationibus eiusdem Sacre Congregationis sub 27. Iulij 1655. Tum etiam quia sicuti in eisdem Grangijs permittitur habitatio regularium Laicorum, seu Conuersorum pro fructibus colligendis, non autem Religiosorum, ita etiam permitti debet cum eis isti seruientes, non habentes etatem in decreto preceptam.
- 10 Ad 10. Non esse expellendum. Nam excipiuntur ab eodem decreto, ibi: *namque exceptis, qui in legitima etate constituti in habitu Nouitiorum annum probationis agunt.* Cum enim sit constitutus in legitima etate, iam agit annum probationis.
- 11 Ad 11. Pariter vel esse expellendum, si non deficiat amplius quam 15. dies, vel ad summum vnus mensis. Nam tempus 15. dierum, vel vnus mensis in hac re potest dici parua materia.
- 12 Ad 12. Non teneri, si cum ipso dispenseretur, vt remanere possit in Monasterio. Nam eo ipso, quod cum eo dispenseretur, vt in illo permaneret, censetur dispensatum etiam hanc decretum, atque non teneretur inchoare, & complete nouum annum probationis, antequam ad professionem admittatur.
- 13 Ad 13. Affirmatiue. Vt ex verbis dicti decreti ibi: *Vi de cetero numerum pro Tertiariorum, vel oblati, seu donati, aut Communitate, quomodoque indutis, vel indutis &c. recipiant, seu admittant ad habitandum intra claustra, nisi vigesimo etatis, seu annum expleverint &c.*
- 14 Ad 14. Affirmatiue. Nam solum excipiuntur, qui in habitu Nouitiorum annum probationis agunt. Hi autem sic recepti, licet habeant etatem legitimam ad peragendum Nouitiatum, non agunt Nouitiatum in habitu Nouitiorum, atque adeo expellendi.
- 15 Ad 15. eo casu non esse expellendum tum ex dicto decreto, tum ex decreto Tridentini sess. 25. de Regular. c. 19.
- 16 Ad 16. Ex verbis decreti videtur respondendum negatiue, quia non dicuntur habitare intra claustra, vt requirit decretum. Ex mente tamen eiusdem decreti, quae est, vt cunctis omnino, scandalis, videtur

respondendum affirmatiue.

Ad 16. Pro ut proximum.

Ad 18. Negatiue, vt v. g. confuge ad Ecclesiam, &c. 17

Conueniens.

Ad 19. Affirmatiue vt ad 17.

Ad 20. Non comprehendit, si non recipiantur, & admittantur ad habitandum intra claustra. Itaque videtur constitui regula in dicto decreto precepta, quod scilicet iurantium excipiuntur, qui in legitima etate constituti in habitu Nouitiorum annum probationis agunt. Ceteri verb, quicunque ij sine, comprehendantur in decreto &c. 19

CONSULTATIO CXXVII.

An credendum sit Confessorio Cardinalis, ac scriptori Codicillis ab ipso Cardinali factis, testatur, quod per dictum Codicillum, in quo expressit renouantur legata in pecunie, non intendere Cardinalis reuocare legata in pecuniis suis familie relicta in testamento?

Affirmatiue respondendum videtur ex regula, quod in testamentis priuatorum, quae iuris ciuili sollemnitatibus subiacent, nimum dekrendum sit attestatiōis, ac declarationis scriptoris, potissimum vero ubi idem sit etiam Sacerdos, Religiosus, & Confessorius ex. relatis a lo. Baptista de Luca lib. 9. de testam. dist. 46. num. 4. & dist. 47. num. 7. cum ibi allegatis auctoritatibus, ac decisionibus.

Et quauis in contrarium adduci possent vera, & recepta distinctio, de qua eadem dist. 47. num. 8. inter declarationem, quae sit super re dubia, & inter illam, quae sit super re, quae in verbis est clara, & sic quod dicta conclusio procedat in primo casu, non autem in posteriori, in quo non est declarare, sed corrigere, vel de nouo disponere, ideoque requirantur septem, vel quinque testes, tanquam in noua dispositione.

Dupliciter tamen id obstat non videtur. Primo, quia verba dicti possunt aliquo modo capacia interpretationis, vt potest testis illa alia legata, & si hac responsio non videatur omnino tuta, cum verba nimis vergeant. Secundo quoniam ista difficultas locum habere posset, quando ageretur de testamento viri priuati subiecto sollemnitatibus iuris ciuili, secus autem cum agatur de testamento Cardinalis, qui Apostolico iudicio non subiacet huiusmodi sollemnitatibus, vt in puncto similis declarationis voluntatis Cardinalis per attestatiōem sui Secretarij, tradit Iacob. Gall. conf. 60. & aduertitur d. tit. de testam. dist. 6. num. 3. & dist. 8. num. 8.

Fortius verò ob multa in diem concurrentia, ex quibus videtur, quod huius viro testis dekrendum sit. Primo nempe, quod esset scriptor testamenti. Secundo, quia Sacerdos, & Confessorius. Tertiò, quia est persona valde qualificata, tam in qualitate naturali nobilitate natalium, quam etiam in accidentalibus muneris, ac virtutis. Quarto, quia nullum penitus habet commodum, sed agitur de commodis plurium personarum penè ignoratarum, ideoque propterea inuicibilis est, quod cum damnatione animae propriae hac attestatiōem facere voluerit in prauidicium casus adeo pie per testatorem instituit. Quintò ob communem consuetudinem Cardinalium, & Magnatum faciendi huiusmodi legatum familie. Et sexto ob qualitatem ipsius Cardinalis testatoris, Magnatum quoque habentis qualitatem, cum nimium generosa natura.

At nihilominus tenendum est, vnicum testem, quamuis natalibus, ac dignitate conspicuum, & omni personali exceptione maiorem, non probat sufficienter voluntatem.

voluntatem reuocandi, seu redintegrationem legati. Inspecio enim rigore iudiciorum rebus vnicus, etiam si effect Cardinalis, non facit sufficientem probationem, Farinac. de testib. quest. 63. num. 4. & seg. & num. 45. Rot. dec. 33. de probat. in assig. Coccin. dec. 4. num. 3. Rot. dec. 171. num. 3. p. 4. rec. cum aliis in Afulana emphyteusis 27. Maii 1673. §. non obstat eorum Priore.

- 6 Nec obstat, quod interdictum credendum sit vnicus rebus ob qualitatem circumstantiarum; quia vera est distinctio superius etiam admissa, quod ubi agitur de declaratione rei dubie, & ambigue, creditur rebus singularibus, vel etiam vnico, secus vero quando agitur de noua dispositione, quae consistit in additione, vel diminutione, vel aliquo modo alterae dispositionem iam apparentem, vt in eadem nostro, in quo clara reuocatio codicillaris praetenditur extinguere per depositionem testis. Tunc enim tot testes requiruntur, quot sunt necessarii in principali dispositione, & sic saltem duo testes requirebantur iuxta formam indoliti Cardinalibus concessi, Sord. conf. 129. num. 29. & num. 43. Magdalen. de num. test. par. 1. cap. 30. num. 11. & segg. Castil. contr. par. 4. cap. 19. num. 25. & segg. & num. 39. Rota in Romana, seu Vercellen. fideicommissi 5. Martij 1659. §. prima. coram Verolpio, & in eadem 19. Iunii 1669. §. Ex quibus eorum R. P. D. Taia, & sub hac distinctione loquuntur, & intelligendi sunt Doctores omnes in contrarium adducti & signanter Iacob. Gall. d. conf. 60. & Bim. conf. 204. loquentes de testamento Cardinali Colani.

- 7 Atque hinc non refragatur, quod dicta distinctio procedat in testamento viri privati subiecto solemnitatibus iuris civilis, secus in testamento Cardinalis gaudens indulto. Quia hoc operatur, vt in noua dispositione non requirantur septem, vel quinque testes, sed sufficiant duo iuxta indultum, non vnicus, vt etiam in specie fitur ipse Iacob. Gall. dicto conf. 60. num. 32.

- 8 Neque aliud fuerant praetensa adminicula; quia ea, quae adducuntur ex qualitate personae, quod nempe fuerit scriptor testamenti, & codicilli, confessorius Cardinalis, item nobilis, & nullum habens commodum, non plus operantur, quam si ageretur de depositione alterius personae qualiscunque, immo etiam Cardinalis, quae depositio, vt praefertur, non sufficit. Alia vero adminicula competentia inuestigabilius cessant; quia ad id, quod fit inuestigabile voluit rellum cum damnatione animae propter in prauiudicium causae pie hanc facere attestationem, respondetur, quod si hoc esset adminiculum depositionis, militaret in omnibus testibus, nec dico, quod depositio testis non possit esse vera, sed quod non sufficit ad probationem.

- 9 Ad id vero, quod dicitur de communi consuetudine Cardinalium, & Magnatum, & de generosa natura Cardinalis, respondetur et eisdem verbis claria Codicilli, in quo exprimitur ratio reuocationis deducta ex tenuitate hereditatis.

- 10 Videtur decisio Manticae de fide praestanda vnico testis, quae est decisio.

CONSULTATIO CXXVIII.

An contraveniens editio Episcopii in materia clausura Monialium, possit ab excommunicatione inflicta, & Episcopo edicente refermata, absolui à Metropolitano, vel à quocunque alio Episcopo?

Quod ad vtrumque negativè respondendum cenfeo. Et quidem quod Metropolitano, non potest illud suam arbitrium ab Episcopis suis iungere, aut eorum Vicariis excommunicationis absolueret, nisi in eas, quo per appellationem causa excommunicationis ad eam delata fuerit. Tunc enim potest, vocatis tamen partibus, & cognitis de appellatione, aliis non valet absolutio per textum in cap. Romana, & in cap. Venerabilibus de sentent. excommunicat. in 6. Quia non est iudex, aut Ordinarius suorum Suffraganeorum, ac proinde nec eos excommunicare, nec ab excommunicatione absolueret valet extra casum appellationis, vt in d. cap. Romana, & d. cap. Venerabilibus, & excommunicatos vero, & in cap. ad reprimendum, de offic. Ordin. & cap. per tuas de sentent. excommunicat. traditque Host. in sum. lib. 5. tit. de sentent. excommunicat. num. 12. Ailenfis, Paludanus, & alij, quos sequitur Sayr, de censur. lib. 2. cap. 20. num. 17. quicquid dicat Sanchez lib. 3. conf. 1. num. 1. cap. 2. par. 1.

Et quod ad alios Episcopos id probatur ex regula generali, quam tradunt Doctores, quod scilicet qui excommunicationis, aut alterius censuræ sententiam tulit, solus ipse absoluat. Quod habetur ex cap. primum, §. Sexta de offic. deleg. & ex cap. postulari, §. preterea, de offic. ordin. Glof. in cap. cum inferior, & ligare, ibique Felin. num. 5. de maior. & ibid. Alioquin destrueretur disciplina Ecclesiastica, praeterquam in materia clausurae Monialium, peculiari curae Ordinariorum à Tridentino sess. 25. de Regul. cap. 5. summopere commissae. Atque ita declarauit quoad vtrumque Sac. Congregatio Concilij in Bientina die 13. Septembris 1675.

CONSULTATIO CXXIX.

- 1 An privilegium, quod Inquisitores, & eorum Notarii habent ab Urbano IV. quod non possint excommunicari à quibuscunque delegatis, & inferioribus Summo Pontifice, cuius privilegij meminit Eymers. in direct. p. 3. q. 21. ibique Tegn. comm. 70. extendi possit ad alios ministros, & officiales S. Officij, & praecipui ad Consultores, nominatum Portugalliae, qui habent officium perpetuum cum voto decisivo, & subscribunt sententias, vt refert Souf. in aphor. lib. 1. cap. 1. num. 14.
- 2 An si prauidicaverit d. Consultor consensiendo in iurisdictionem alicuius Tribunalis, sine Rota, sine Auditoris Camera?
- 3 An Inquisitor poterit sibi dicere, & reuocare censuras promulgatas à Delegato Apostolico?
- 4 An Nuncius Apostolicus in gradu appellationis seu recursus possit procedere in eius causis?

Ad 1. Negativè respondendum videtur. Privilegium enim Urbani IV. non respicit, nisi Inquisitores, & Notarios S. Officij, & cum videtur eorum iurisdictionem communi, extendi non debet de vna persona ad aliam, l. quod versu centura, ff. de leg. l. si vero, §. de vero, ff. solut. mar. & faciant nota per Bart.

in *l. omnes populi* in materia interpretationis extenditur, ff. de *inst. & iur. Soc. conf. 39. col. 2. num. 6. vel. 4.*

- 2 Verum affirmatiue resolvendum aliqui censent auctoritate Pagn. d. *com. 70.* & vt ipse notat, durante eorum officio, quod constanter etiam tenet Caren. de *offic. S. Inquis. p. 1. tit. 5. §. 12. n. 91.*

- 3 Mouentur. Tum quia quorundam ampliaridebent, præcipue favore fidei. Tum quoniam eadem etiam in his ministris ratio reperiri videtur, atque adeo idem statui oportet, *alibi, ff. ad leg. Aquil.*

- 4 Non obstat in contrarium aduersum, Quia eadem est ratio in dictis ministris, siue Confessoribus, præsertim habentibus votum decisionum, quæ in Inquisitoribus; ac in Notariis, scilicet ne Inquisitionis negotium contra damnatam hæresim prudentie vestre commissam, impediri, quod absit, propter aliquorum astutiam, vel etiam retardari contingat. Quæ ratio, cum respiciat publicam utilitatem, extenditur ad alios ministros, & officiales, præsertim necessarios per ea, quæ latè scribit Hypopol. in *§. aggredior num. 59. & pluribus seqq.* Quod maxime locum habet, ubi vnicuique est scripta, vel vnica tantum assignati potest, prout est in hoc casu, ea scilicet, vt inquit Pagna, ne causæ Religionis propter excommunicationem Inquisitorum, aut aliorum S. Officii Ministrorum deferantur, hæretici impune præstentur. Hicque adducitur textus in *l. 2. §. Si Mater, ff. ad Sen. de Confess. Tert.* ubi constituto, quæ tantum de Prætor Romano loquebatur, ad Magistratus Provinciarum se extendit ex identitate rationis, ex quo textu dicit ibi Bartolus, quod licet statum loquatur in Potestate, tamen locum etiam habet in Capitaneo, si Capitaneus eandem habeat iurisdictionem circa idem, quem refert, ac sequitur Alex. conf. 106. num. 24. vel. 3. & conf. 20. num. 12. vel. 4. Rom. singul. 609. Soc. conf. 36. col. 2. vel. 4. & alibi hoc adducit textus in *l. moris sub iur. ff. de pen. Iniciari* autem nemo potest, Confultores præsertim habentes votum decisionum, & in sententiis sit subscribentes, vt in Portugallia, teste Soula in *apbor. c. 1. num. 14. lib. 1.* in causis S. Inquisitionis eandem, immo maiorem habere iurisdictionem, quam simplices Notarii, & ideo præiudicium loquens de prædictis Notariis, locum etiam habet in alijs Ministris, & officialibus necessariis.

- 5 Deinde respondetur, quod huiusmodi præiudicium non est contra ius commune, sed potius ius ipsum commune distinguunt, vel limitant, quo casu licita est extensio, præcipue in causa fauorabili, Bart. in *§. si consilium a. q. 9. ff. sol. matr.* ubi Riga n. 79. ponens regulam, quod in limitatoris, siue exorbitantis ex identitate rationis fit extensio, Rom. conf. 281. in fine.

- 6 At nihilominus S. Congregatio S. Officii tam die 3. Februarii 1609. & 11. eiusdem censuit excommunicari posse interuenerit S. Officio ob non solutionem pensionum non obstante dicta Bulla Vrbani IV. incipiens *ne Inquisitionis negotium*, & ita significatum fuit Auditori Camere Apostolicæ. Idemque consilium fuit die 13. Ianuarii 1676. ubi negatiue respondit iuxta primam opinionem, & præsertim mota ratione, quia Confultores non sunt ministri necessarii adeo, vt sine ipsius officium Inquisitionis exerceri non possit; secus autem dicendum de Inquisitoribus, & Notariis, siue quibus dictum officium exerceri nequit, & ideo istorum tantum, & non aliorum Ministrorum, qui non sunt adeo necessarii, consideratio habita fuit à Summis Pontificibus in dicto præiudicio, quod proinde non est ad alios extendendum.

- 7 Ad 3. Negatiue videtur respondendum per ea, quæ alibi dicebam, & per ea, quæ in hac specie docet Pagna *loc. cit. l. D. Inquis.* quod cum aliquod præiudicium concessum est toti potestati alicuius ordinis, quam prius personis eius ordinis, tunc tali præiudicio renunciari non potest, *cap. si diligenti, extr. de iur. comp.* Quare cum præiudicium prædictum sit concessum toti Ordini, & Collegio Ministrorum, ac Officialium S. Inquisitionis, item propter publicam utilitatem, nempe ob fidei fa-

uorem, & vt hæreses extirpentur, consequitur planè, vt ei renunciari non possit, atque adeo nec renunciantem sibi præiudicare. At negatiue respondit eadem S. Congregatio S. Officii die 3. Ianuarii 1676. idque consequenter ad primum dubium.

Ad 3. Affirmatiue. Quia Inquisitores tantum iurisdictionem habent in ordine ad causas tum criminales, tum ciuiles suorum Officialium priuatiue, & alij Iudices non possunt se intromittere in illis iudicandis, vt per Roy. *leg. 181. Param. de iur. S. Inquis. lib. 3. q. 6. n. 27. Simanch. de carb. testat. tit. 4. rubr. de monst. num. 19. q. 1. Farinas. q. 184. n. 38. Io. de Heua in Cur. Phil. p. 3. §. 1. n. 19. Narbon. in reposit. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 1. & seqq. ac alijs communiter. Et ita etiam declarauit eadem S. Congregatio S. Officii die 13. Ianuarii 1676.*

Ad 4. Etiam negatiue. Cum non appareat inter priuilegia Nuneij Apostolici, vt etiam contra Ministros, & Officiales S. Inquisitionis possit procedere. Quare, favore fidei, ne in officio impediatur atque exspecta. Romani Pontificis facultate, faciente de hoc priuilegio mentionem, ac illud reuocante, nullus cuiusvis auctoritatis, aut potestatis exaltat, potest in huiusmodi Ministris, & Officialibus procedere, vt per Pagna. d. *com. 70. l. C.* In his tamen causis causæ vententes inter Inquisitores, siue Ministros, siue Officiales S. Officii, & alios anocantur per Sanctissimum ab alijs Tribunalibus, & committuntur alicui ex Eminentijs Cardinalibus generalibus Inquisitoribus, quemadmodum fuit euocata causa, ventens inter Inquisitores Portugallie, & Antonium Rodriguez per Sanctissimum à Rota, & commissa Eminentijs Cardinali Veroipoli, vni ex Cardinalibus generalibus Inquisitoribus 31. Martij 1630. Videantur tamen quid declarauerit de hoc dubio eadem S. Congregatio dicta die 13. Ianuarii 1676.

CONSULTATIO CXXX.

Quomodo sit expediendus, qui se accusat non prauentus ab aliquo iudicio, ipsum fuisse sortilegijs qualificatis ad amorem, si interrogatus super intentione nolit respondere?

Carena p. 2. tit. 18. §. 3. videtur asserere, quod exi-
pediri debeat tortura. Inquit enim num. 16. solu-
modo circa hoc est aduertendum, quod si confiteatur,
se verbi causa hereticali sortilegijs vltos esse ab-
que tamen heretica intentione, nullo modo super hac
intentione sunt torquendi, sed standum omnino est ab-
spontaneæ depositioni eorum, & cogendi sunt ad ab-
stinentiam pro modo suspicionis. Ergo si interrogatus super
intentione non confiteatur, sunt torquendi.

Poterit hoc probari ex eo, quod res in tali casu po-
test torqueri, & compelli, quod respondet affirmatiue,
vel negatiue ad interrogata, vt ex Baldo in *l. accusatorem post n. 11. C. qui accusat non possi. vbi* ait, quod
reotalis tortura non durat ad eruendum veritatem; quia
ad hoc requireretur, quod præcederet indicia ad tor-
ram sufficientia, sed datur ad eruendum responsum
docent Clar. lib. 5. §. fin. q. 45. n. 6. Malcard. de prob. lib. 3. cunct. 1385. num. 15. Locat. in prax. Inquis. v. Tortura
§. & scias etiam, Capricius dec. 145. Carazzi. rit. 259.
num. 14. Soula in apbor. Inquis. lib. 2. c. 39. num. 40.
Pegura in prax. c. 12. §. 5. n. 26. Chartat. de inter-
rog. lib. 3. c. 1. n. 3. & alij.

Verum hæc ratio, licet alias sit vera, in hoc tamen ca-
su non videtur habere locum. Nam procedit in reo ab
aliquo iudicio præuento, non autem in sponte com-
parante, & a nullo initio præuento.

Miratur autem Thomas Debene de *offic. S. Inquis. p. 1. 4. d. 193. §. 1. c. 3. n. 4.* ubi respondit, quod si sponte priuilegium
denunciat ius comparat, non vt hereticus, sed solum
de hæresi suspectus vehementer, & sic in penultima coordi-
nari, scilicet ab iurisdictione de vehementer, & alia pecunia
tiam

riam condemnari debeat, si huiusmodi interrogatorio respondere noluerit.

Itaque censio, vel esse torquendum, vel esse condemnandum ad aliquam penam extraordinariam, ex hac quidem ratione, quia tales comparentes, ut sponte comparantur beneficio gaudeant, debent plane tam de se, quam de alijs confiteri, alijs habendi sunt tanquam diminui confiteres, ut habetur ex Concilio Lateranense cap. 2. ibi: *Intra quem terminum venientes ponentes, & dicentes plenam de se, & de alijs veritatem, habentis impunitatem.* Quia autem nolit interrogatus respondere super intentione, plenam de se veritatem non dicit, atque adeo impunitatem habere non debet, cum confessio sit dimidiata, non integra.

CONSULTATIO CXXXI.

Quidam ita confessus est: Quoniam ego essem in tali fide, quod Deus non esset; nihilominus propter alios meos fines decreui presbyteratum ordinem suscipere, cum mihi videretur sub hoc prætextu id exultationis mihi esse quoad homines, ne vindictam sumerem de occisione mei patris. Et constans in supradicta atheismi credulitate, minores, ac maiores omnes Ordines suscepi. Et quatinus interdum crederem, esse Deum, acramen cogitans res mundanas, earumque gubernationem, non satisfactus secundum meam intelligentiam, perseverabam in mea solita credulitate, quod non esset Deus, quodque Ordines à me suscepti non essent Sacramentum, sed res fictitiae, vel casu factae, in nullo pretio illos habens. Et postquam Sacerdotium suscepi, celebraui, non credens conficere sacrificium, neque Sacramentum. Queritur,

An in hoc casu fuerit impressus character, & sit iste valide ordinatus? cum videtur non habuisse intentionem sacros Ordines suscipiendi?

Respondeo, huiusmodi Sacerdotem fuisse valide ordinatum, atque adeo characterem fuisse impressum. Primum, quia constans de eius intentione ex illis verbis: *Nihilominus propter alios meos fines decreui presbyteratum ordinem suscipere.* Quæ intentio sufficit, si fuerit virtualis, non reuocata iuxta Theologos in 4. *sem. & cap. maiores de baptismo.* Et super hoc, cum fuerit actus eius merè internus, poterit interrogari, & ipsi soli fides adhibenda, est quoad hoc, & maxime, quia iurare potest, suam intentionem, & voluntatem alii fuisse, ut suis verbis superius allatis se explicat. Quod, si adhuc remaneret aliquod dubium, poterit Sacramentum Ordinis huiusmodi reiterari sub conditione, ut in casu simili censuit Sac. Congregatio Concilij sub die 26. Septembris 1665. apud me tom. 1. *consule.* 120. *num. 9.*

Secundò, quia certum est, ad valorem Sacramenti, nec fitem, nec bonam aliquam dispositionem in suscipiente requiri, ut ex communi Theologorum docet Suarez ad 3. *par. D. Thom. disp. 24. quest. 69. sect. 2. & disp. 14. sect. 2.* Et colligitur ex cap. *Adiutores de baptismo.* & cap. *de Adais 95. disp.* Nam ut ait Suarez, non est necesse, quod voluntas suscipiendi baptismum, vel Sacros Ordines sit in se supernaturalis; potest enim ex aliquo motu humano, vel naturali procedere, & ideo non est necesse, ut fundetur in fide supernaturali, sed in quadam humana credulitate, quam potest habere hæreticus. Unde interdum potest esse voluntas, quæ ad valorem ba-

Tom. VIII.

ptissimi, vel Ordinis sufficit absque ulla credulitate baptismi, vel ordinis, solum sub quadam ratione confusa facienda, vel suscipiendi id, quod Christiani faciunt, vel suscipiunt, quicquid illud sit, quam voluntatem potest quis habere, etiam si priuata opinione credat, totum id nullius valoris, vel momenti esse; quia hæc veritas non pendet ex sola rei natura, sed ex institutione, à qua est totum esse Sacramenti. Constat autem ex vfu, & traditione Ecclesie, hanc fuisse Christi institutionem. Sicque recta fides baptismi, vel ordinati non requiritur ex necessitate ad baptismum, vel ordinem, dummodò adsint cetera, quæ sunt de necessitate Sacramenti. Non enim Sacramentum perficitur per iusticiam hominis dantis, vel suscipientis baptismum, vel ordinem, sed per virtutem Dei; ut docet expressè D. Thom. d. 3. p. q. 68. ar. 8. Etque sententia Sanctorum Patrum apud Suarez, d. *disp. 14. sect. 2.* nominatim D. Gregorij lib. 9. *registr. ep.* 62. ubi scribens Quirino Episcopo inquit: *ab antiqua Patrum institutione didicimus, ut qui apud baptismum in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad Ecclesiam redeunt, aut vultione christianis, aut impulsione manus, aut sola professione fidei ad firmam matris Ecclesie reuocantur.* Hoc autem non esset, ait D. Thomas *loc. alleg.* si recta fides esset de necessitate baptismi, vel ordinis. Non ergo recta fides ex necessitate requiritur ad susceptionem ordinis, ac proinde valide hic Sacerdos fuit ordinatus.

CONSULTATIO CXXXII.

Sacerdos Latinus factus Monachus ritus graeci vniuersi petit dispensationem celebrandi, & recitandi Diuinam Officium ritu graeco, adducens pro causa quod alias non poterit ministrare officia Religionis, & propterea ab illa recedere tenetur. Queritur, quid consulendum?

Consulo consulendum, obitare Constitutionem B. Pij V. incipientem *Præuidemus*, & causam adductam non videtur sufficere. In Constitutione enim non solum reuocatae fuerant licentiae Graecis Latino more, & Latinis graeco ritu Missas, & alia Diuina Officia celebrandi, sed illas appellat peruersionem Diuini Officii ab antiquo Catholice Ecclesie instituto, Sanctorumque Patrum decretis alienas, & abusu ab Ecclesia Dei extirpandum, & subueniendum. Quam Constitutionem religiosissimè semper curat obseruari Sac. Congregatio S. Officii, præfatum sub die 4. Iulij 1624. in qua certiores facti fuerunt Ordinarij, ut in hoc inuigilent.

Et quoad causam non videtur illa sufficere, quia 2. concernit duntaxat bonum priuatum, non publicum, siquidem imparet, quod elegerit Religionem, in qua Sacerdotes ritus Latini nequeant officia ministrare; neque id tanti est, ut propterea tenetur ab illa recedere, cum possit permanere absque officijs exercendis, sicut permittunt alij Religiosi, qui propter incapacitatem, vel priuationem vocis adiungunt, & passim officia, & dignitates in sua Religione ministrare, & obtinere non possunt.

Vnde cum non exstat causa legitima dispensandi in re tam graui, non poterit cum hoc Monacho dispensari iuxta Tridentinum *sess. 23. cap. 5.* ubi grauius prohibet dispensationes absque iusta causa, quam inquit, dispensari sine iusta causa est aperire aditum ad transgrediendos leges. Quoniam, ut dispensatio hæc sit valida

S 2 requi-

requiritur ex parte Summi Pontificis aliquod motuum, quod sufficiat, ut rationabiliter procedat; quia dispensatio non solum dependet à voluntate Pontificis, sed etiam à potestate, & sic non est valida, nisi sit ex motivo rationabili. Nisi enim rationabiliter procedat non concurret potestas ad actum; quia potestas est tantum ad actus rationabiles, cum ne sit extendat ad operandum extra regulas rationis *cap. Sunt quaedam* 25. q. 1. & *l. pauli de furt.*

CONSULTATIO CXXXIII.

Supposita notorietate adulterij vxoris, quod tamen vir ob potentiam, & qualitatem adulteri non potest in iudicio deducere, sed dedit litteras ad vxorem, ad adulterum, & ceteros Primates, in quibus, & palam quoque declarauit, felle ad Sacros ordines promoueri, atque vitam coelibem ad mortem vique ducere, & in regione non habet ordinarij prodimiſſorij habendis. *Quæritur,*

1. *An vir propria auctoritate in casu posito possit, etiam nolente vxore, diuortium celebrare? & quatenus affirmari.*
2. *An dispensandus, ut possit Sacros ordines suscipere?*
3. *An Eminentiſſimus Protector possit ei ad hunc effectum dimissorias concedere?*

4. **A**d 1. Licet sententiam negatiuam docuerit Innoc. in *cap. Veniens in fin. de consens. conu.* ibique Hostiensis, & per rationes ab istis adductas apud Sanchez lib. 10. de matr. disp. 11. num. 15. Affirmatiua tamen praevaluit, quam Doctores communiter trahunt, cum Iurisperitis, tum Theologis, quos sequitur idem Sanchez *loc. alleg. num. 16.* respondens rationibus contrariæ sententiæ num. 17. Pontius de matr. lib. 9. c. 19. num. 5. ac Perez *eodem tract. disp. 56. sect. 6. num. 6.* alique. Ratio autem est, quia ius coniugale quæ obstat ingressui religionis, ac susceptioni Ordinum, cumque adultera omne ius coniugale amittat, æquè licebit viro, etiam ipsa inuita, transire ad Ordines, ac ad Religionem. Adulterium enim perpetuum diuortium efficit, omnique iure maritali priuat, ut per D. August. lib. 1. de *serm. Dom. in mont. c. 26. & seq.* ac lib. 1. *retract. c. 19.* Et quamuis non sit textus id expresse disposens circa Sacros Ordines, satis tamen est, id dispositum extare circa transitum ad Religionem in *cap. Constituitur, & d. cap. Veniens de consens. conu.* & in *cap. Agathosa 27. q. 2.* Vtrunque enim æqualiter impeditur propter ius coniugale, & idè ubi transitus ad Religionem permittitur, censetur quoque concessus transitus ad Ordines, nisi aliunde obſtaculum adesset, vel quia vir esset bigamus, aut alius irregularis.

Ad 2. Posita notorietate adulterij, nisi aliunde impedimentum adesset, vel quia vir esset bigamus, aut alius irregularis, non est necessarium Ecclesiæ iudicium expectare, aut aliam dispensationem. Est expresse decisum ab Alexandro III. in *cap. Significasti, de duort. iudicant.* cum, qui ob notorium adulterium vxorem dimiserat, Ecclesiæ iudicio non expectato, ad eam recipiendum non debere compelli, nisi forte constaret, virum cum adultera adulterium commisisse. Quam decretalem Innocentius, Hostiensis, Iohannes Andreas, & alij explicant admonent notorium adulterium dici, quando iudici,

& aliis notum est, vel sunt probationes in promptu, ut in hoc casu, vel, ut addit etiam Panoritanus, quando adulter crimen confessus est in iudicio, cui Pontius addit, verum esse, etiam in alio iudicio scilicet ciuili constituitur; ea enim confessio nocet in iudicio criminali, ut constat ex decisione Rotæ 250. num. 2. apud Farinac. vol. 1. *conf.* Ex hanc sententiam apertissime docet Paucornu. in *d. cap. Significasti, & cap. fin. de adul. num. 6.* afferente in ista fauorem textum in *d. cap. Agathosa 27. quest. 2.* ubi qui propter adulterium mulieris ingressus est monasterium, licet fecisse dicitur, si potest de adulterio constare. Eandem etiam sententiam docent Theologi, ac Summiſſe communiter cum D. Thoma in *4. d. 35. quest. 1. Richard. ar. 1. quest. 3. Durand. quest. 1. Carthusian. end. disp. quest. 1.* qui docent non esse necessarium Ecclesiæ iudicium, ut adſent probationes in promptu aduersus nocentem, Turresemina. *io casu. Sicut, d. q. 2. & alii.*

Causa in hoc casu potest innocens propria auctoritate absque aliqua dispensatione diuertere, vel Religionem ingrediendo, vel suscipiendo Ordines absque metu reſtitutionis, & sic, ſtante iſſogante notorietate adulterij vxoris, Sac. Congregatio Concilij die 17. Iunii 1645. declarauit, professionem religionis emissam à viro innocente propria auctoritate in Religionem ingreſſo, fuille, & esse validam, licet aliquando eadem S. Congregatio, ut casus in hac re grauiſſima agatur, in adulterio etiam notorio ſoleat requirere ſententiam iudicis, ut in Romana diortij 26. Aprilis 1653. in qua non obſtante, quod mulier per quadricennium publicè se prostituisset, S. Congregatio requiſiuit ſententiam ſuper diuortio, poſtque ſententiam ſequutam concedit licentiam, & facultatem Sacros Ordines suscipiendi.

Duo tamen pte exteris huius doctrinæ obſtare videntur. Primum est textus in *cap. Coniugatus, de consens. conu.* in quo dicitur, quod non poſſit vir ad Ordines promoueri, niſi vxore in ſeculo relicta, promittente continentiam. Secundum est periculum incontinentiæ viri, cum enim maneat in ſeculo, facile poſſet vxori committere, ac plura ſacrilegia committere. Quod periculum ipſe quoque Sanchez *d. num. 17. in fine* ſaliſſus eſt. Vnde ſaltem ex hoc capite videtur intelligere aliqua diſpenſatione, vel licentia.

Verum ad primum facile reſpondetur, illum textum, & alios eiſmodi intelligendos eſſe, ſi res ſit integra, & mulier adultera non exiſteret, & cum de licentia viriſque ſit tranſitus, non verò in caſu præſenti, quia cum vir innocens liber ſit à iugo debiti coniugalitatis, poſſet independenter ab vlla mutatione ſtatus adulteræ ad Religionem, vel ad Ordines tranſire, ut per Sanchez *d. n. 17.*

Ad ſecundum diſſicilis eſt reſpondere. Putat Sanchez, ſubſiſſe quidem periculum, ac cum poſſit Dei gratia tentationibus reſiſti, licetis eſt tranſire ad Ordines. Pontius autem loco ſuperius citato *num. 4. in ſup.* ait, non eſſe id neceſſarium, alijs enim graue iugum imponeretur innocenti, Ego tamen conſidero, ſi in viro non adeſt periculum incontinentiæ, nulla indigere diſpenſatione, vel licentia; ſi autem adeſt periculum, eo caſu cogenda eſt adultera ad perpetuum clauſuram iuxta diſpoſitionem *Antient. ſed hodie, C. ad leg. h. de adul.* quam diſpoſitionem iure canonico reuocatum non eſt, cenſet Pontius ubi ſupra *num. 3.*

Ad tertium negatiuè. Solus enim Episcopos litteras dimissorias concedere potest per textum expreſſum in *cap. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* ubi Franch. & Gemin. *num. 3.* Gloſ. communiter recepta in *cap. 1. de offi. ordin. in 6.* Felin. in *cap. Paſtoralis de offi. ordin.* aliique communiter, ac Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 10. de reform.* Et ratio eſt, quia in eo, qui petit promoueri eſt

est necessaria subiectio ad ordinantem. Vir autem iste non potest ab ipso accipere dimissorias, nisi id habuerit in suis facultatibus. Quare vel committendum est Episcopo viciniore, ut huiusmodi dimissorias concedat, vel est promouendum ex commissione, vel licentia Pontificis, ut aduertit Glof. in d. cap. Cum natus v. In eadem. Quia Summus Pontifex est totius Ecclesie Episcopus, ac singulorum Ordinarius, & can. Constat per mundum 9. q. 3. de iud. de eius licentia potest quicumque à quocunque Episcopo ordinari.

CONSULTATIO CXXXIV.

1 An damnatus in contumacia ad penas Constitutionis: Si de protegendis, & in specie excommunicationis, si per annum inforduerit in excommunicatione, sit declarandus hereticus, vel damnandus, velut hereticus ad terminos cap. Excommunicamus 1. de heret.

2 An pena damnati velut heretici extendatur ad penas omnes hereticorum, & præcipue combustionis eius statuta, vel figura?

3 An in citatione noue sententia condemnatoria ad penas hereticorum offerendus sit Saluator conductus pro penis in priori sententia contentis?

1 A D r. Respondeo esse damnandum, velut hereticum. Probatur ex auct. *Gaz. ar. G. de heret. ibi: Ita quod, si per annum permanserint ex tunc omnes tanquam heretici condemnantur*, traditque Glof. in cap. Excommunicamus 1. de heret. v. *Condemnantur in 6. vbi ait; ex eo, quod quis in excommunicatione propter crimen heresis permanserit per annum, inducitur vehementissima suspicio, quod is sit hereticus, quod sequitur Host. lib. 1. num. 2. de seqq. & in sum. de heret. 5. q. dist. 1. num. 4. Anchar. num. 4. Ioan. Andr. num. 3. Anan. num. 6. Hentic. num. 3. Butt. num. 7. & 12. aliique Canonistæ communiter in d. cap. excommunicamus. Socin. in cap. per tuas de sentent. excommunic. num. 30. Icten. de feud. tit. stat. & consuet. contra lib. eccles. num. 10. Coar. in cap. Alma par. 1. §. 7. num. 111. Clar. in §. heretici num. 21. v. *verf. hec autem conclusio*, Pegn. 3. par. direct. com. 49. §. quod si 11. & in §. Sententiam diffinitam, Royas sing. 60. num. 3. Vgolin. de censuris lib. 1. cap. 14. §. 3. num. 2. Menoch. de arb. cap. 416. num. 6. Villadiego de heret. quest. 9. sub initio, Saez. lib. 1. de iud. cap. 98. num. 36. Salzed. ad Diaz cap. 116. num. 12. Simancas de Cath. instr. tit. 2. num. 9. & tit. 24. num. 2. Graff. lib. 4. dec. cap. 14. num. 4. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 11. Caren. parti. 2. tit. 8. §. 5. num. 20. extatque singularis decisio Capelle Tolofane 365. Qui omnes vno calamo scribunt, post exactam annum non requiri sententiam. Iudicis condemnatoriam, sed ipso iure in eum iam intelligi latam, ita ut ipso iure habendus sit, vt hereticus, cum lex ipsam condemnet in d. auct. *Gaz. ar. G. de heret.* Quam sententiam appellat veram Pegna loc. alleg. §. *sententiam diffinitam*. Ratio autem est potest, quia sufficiens est præsumptio, & probatio, cum esse hereticum, tum ex ipsa suspitione heretici, cuius causa expressim ab Inquisitoribus ad iudicium vocatus est. Tum ex declaratione iudicis, arg. cap. nullus de presump. Tum ex animo rebelli peritendi in excommunicatione per annum, in quo casu satis est, quod expressim fuerit vocatus, vt de suspitione heretici, seu de rebis fidelis responderet.*

2 Nec obitare videtur d. cap. Excommunicamus, §. qui autem, & cap. Cum contumacia de heret. in 6. vbi non lata ipso iure sententia, sed potius ferenda.

Tom. VIII.

iudicatur, dum dicitur 1. *Ex tunc velut heretici condemnantur*. Quoniam, vt præcitat Doctores, ac Pegna cu. loco asserunt, præfatam auct. *Gaz. ar. G. de heret.* in hoc crimine approbata ab Ecclesia in d. cap. *Perquisitio in princ. de heret.* in 6. ac proinde vim habet, ac si a potestate ecclesiastica lata fuisset. Abb. in d. cap. Excommunicamus num. 11. Anchar. ibidem num. 4. & 5. Host. num. 7. & 8. Socin. num. 14. Borr. num. 17. aliique passim, præcipue Sanctarellus de heret. cap. 4. num. 2. Prærequirit tamen, sententia declaratoria, præcio citat. oue ad se purgandum de vehementi, vt per Scaccium d. cap. 98. num. 10. & Pegnam d. par. 3. in 13. modo terminandi processum, quos sequitur Caren. ubi supra; Farinac. de heret. §. 192. n. 17.

Ad 2. Affirmatiue per ea, quæ tradit Pegna d. 3. com. 49. §. *verum*, ac Simancas apud ipsam, omniò videndus. Idque ne intentia frustra lata esse videatur, & vt timor aliis incutiat, Quod etiam supponunt Chartar. de execut. sentent. cap. 1. num. 278. & 280. Sanctarellus alios adducens loc. alleg. num. 3. infra. Caren. superius cit. n. 24. Decian. lib. 5. cap. 13. n. 13. & Glof. in d. cap. Excommunicamus, §. qui autem, de heret. in 6.

Ad 3. etiam affirmatiue. Nam qui in causa fidei §. fuit excommunicatus, & elapso anno, postea se præsentat coram Inquisitore, non solum debet, si nondum fuerit declaratus hereticus, admitti ad respondendum io ea causa, ob quam citatus, & excommunicatus fuit, vt per Salzed. cit. cap. 116. num. 12. Pegnam d. par. 3. cap. 179. Scacciam d. lib. 1. cap. 28. num. 95. Sanctarell. ubi sup. num. 3. Altez. de cens. tom. 1. lib. 2. disp. 8. cap. 3. v. *verf. Quod si etiam Carenam alleg. §. 5. num. 23.* Verum etiam debet admitti, si compareat, postquam fuit declaratus hereticus, vel eius statuta, seu imago combusta, Chartario, Salzedo, Pegna, Simancas, & Decianus locis supra citatis. Et idè poterit offerri Saluator conductus, cum illa tamen clausula communi: *testis semper salua*.

CONSULTATIO CXXXV.

An Græci in susceptione Sacramentorum Ordinum teneantur obseruare tempora, & interstitia Ecclesie Latine?

Videtur negatiue respondendum; quia Græci, postquam diuisa sunt Imperia, & à Latinis separati, licet adhuc Ecclesie Romanæ subiecti remanserint, quia subesse Summo Pontifici est de necessitate salutis, non tamen tenentur legibus Pontificiis, & Conciliorum generalium, nisi nomination exprimentur, quia eorum mens, stante huiusmodi separatione, non est illos comprehendere, vt apud Dianam par. 5. tracl. 1. resol. 25. Et Congregatio particularis super hoc Romæ deputata post late discussum articulum 4. Iunii 1631. conuenit in negatiuum, excepta materia dogmatum fidei, & quando Papa meminit expresse, & explicitè de eis, vel saltem tacite, & expresse, vti in casibus schismaticorum, appellationis ad futurum Concilium, delationis armorum ad infideles, & alijs similibus. Hinc Græci non tetuant interstitia, sed conferunt omnes Ordines factos eodem die, vt per Congregationem Eucharlogij 10. Aprilis 1639. & Episcoporum in Panormitana 6. Octobris 1645. Ac promouentur sine perimonia, siue quod Concilium intelligatur de Latinis, siue quod apud ipsos non sit in vfu receptum, vt per eandem S. Congregationem Episcoporum in eadem Panormitana 17. Nouemb. eiusdem anni 1645.

Accedit, quod traditur à Patribus, præcipue Augustino ad Ianuar. ep. 118. & 119. Gregorio I. l. ep. 4. scilicet neque vel in minimo leditur fides varijs Ecclesiarum consuetudinibus, dummodo non peccetur in substantia. Sacramentorum, nempe materia, forma, & ministerio, neque sint contrarie preceptis diuinis à Scriptura, vel à traditionibus Ecclesie emanatis circa eorum admi- nistrationem; tum enim similes titus, ac consuetudines omnino erunt extirpandæ; tolerandæ verò, si tantum præceptis, ac sanctionibus iuris positui, & Canonici prohibeantur.

At nihilominus patet affirmari, saltem quoad Græcos degentes in Italia, censu tenendam esse. Nam, vti alibi dixi, Ecclesia græca vtiq; vnionis tenetur recipere leges apostolicas etiam in his, quæ spectant ad ius humanum, vt proinde in professione fidei Græcorum iussu Gregorij XIII. edita apud Thomam à Iesu in tract. de præcat. fol. 60. v. 1. lib. 6. pag. 319. leguntur hæc verba: *Insuper profiteor, ac recipio alia omnia, quæ ex decretis sacrae æcumenicæ generalis Synodi Tridentinae Sacrosanctæ Romanæ, & Apostolicæ Ecclesiæ etiam ultra contenta in prædicto fidei Symbolo proficunda, ac recipiendæ propius, atque præscriptis, Apostolicis, & Ecclesiasticis traditionibus, reliquisq; eiusdem Ecclesiæ obseruationibus, & Constitutionibus firmissimè admittio, & amplector &c.*

Et quia nullam Græci habebant rationem ætatis in Sacris Ordinibus tradendis, cum ipsi pueros quadrimos, vel quinque annos promouerent ad Sacros Ordines, ideo sapienter Ecclesia dñs. 77. & 78. in ordinandis non solum vium rationis requirit, sed perfectam magis, minus ætatem pro ordinem variatæ, idque tum ratione characteris, qui cum sit potestas exerceendi, conferendi- que, quæ ad Dei cultum pertinent, tradi non debet, nisi in ea nato, quæ huius potestatis exerceandæ sit capax, tum ratione annexi vocis calitatis, quo nullus nisi sciens, & volens debet obstringi. Itaque in 6. Synodo Constantinopolitana c. 14. & 13. statuitur, ne diaconus ante 25. annum creetur, nec subdiaconus ante, ac nec presbyter ante 30. Quæ tempora licet variè mutata sint, inducendi tamen sunt Græci, vt Tridentini Concilij tempora obseruent. c. 23. cap. 12. dummodo intelligatur, ordines ante vium rationis valere ex communis sententia Theologorum in 4. c. 2. d. 25.

Quare, licet hoc Græci in ordinibus conferendis non inueniant tempora, neque interstitia, hæc tamen consuetudo magis corruptela, & abusus recentiorum schismaticorum esse videtur, cum sit contra canones Synodi Nicænæ, & Sardicenis, & sextæ, ac octauæ, vt late probat Leo Allarius in 17. de etat. & interitu. Et hinc est, quod Clerici ritus Græci in Italia commorantes, non obstant contrariæ consuetudine, non debent admitti ad ordines absque sufficienti titulo beneficii, seu patrimonij iuxta dispositionem S. Concilij Tridentini, vt respondit eius S. Congregatio in vna Siciliæ die 17. Nouembris 1650. ad cap. 2. sess. 21. de ref. renouando declarationem S. Congregationis Episcoporum.

CONSULTATIO CXXXVI.

Testes coram Episcopo, & Notario deposuerunt contra Titium, aasserentes illum esse pluribus hæresibus infectum. Inrepetitio tamen processu vnus solus dictorum testium, qui est fiscalis Episcopi, permansit in dictis; reliqui verò vel negauerunt, vel qualificauerunt sua dicta ita, vt hæreses prædictæ euanuerint omnino, & Titius fuerit absolutus. Carcerati prædicti testes perstiterunt in secundo dicto processu repetitui, dicentes ipsos oretenus dixisse Episcopo, potu dixerunt in repetitio. Episcopum verò dictis hæresibus, prout ei vilius fuerit, quod legitur in processu innotari, ipsos autem bona fide, & in reuerentiam Superioris attestantis eorum depositiones esse eadem ipsius oretenus factas, & propterea vti eius conscientie posse subscribere, prout ita seducti subscripserunt. Queritur.

Primò, an ad inquirendum specialiter contra Episcopum, ipsamque consilium inter eos, requiratur testes omni exceptione maiores, prout ad condemnandum Episcopum requiruntur?

Secundò, an testes dicantur omni exceptione maiores, cum nec faveantur delictum, ex quo socij criminis, nec perituri videantur?

Tertiò, an prædicti testes examinati coram Episcopo tanquam Inquisitore, purgari debeant à maculis mediante tortura?

Quartò, an potius procedendum sit ad vltiora contra eosdem testes, eosque torquendos ad eruendam veritatem, à quo fuerint subornati, cum presumendum sit pro eo, quod scripsit Notarius coram Iudice Episcopo, maxime, quia vnus testis contrarij est?

Licet his dubijs generaliter responderi poterit, quod quando testes coram Iudice deposuerint, vel saltem depositionem suam subscripserint, non possit probabiliter dubiari, quin scripturæ Notarij standum sit, etiam ad effectum illos puniti criminally, vt docent Auila, Bobadilla, Sesse, Giurba, Neuzanuz, Guzzinus, & Laurentius, quos refert, ac sequitur Carnea de offic. S. Inquis. p. 2. tit. 5. §. 3. num. 68. Quia tamen scriptura Notarij continuatur testimonio alterius, quam Notarij, nempe Iudicis iuxta textum in l. Si quis ex argentiarij §. 1. ff. de edendo, Salyc. in l. Si quis decurio, C. de fals. & Sanclie. dec. 23. m. 6. vbi dicit, quod testis, deponens curam Iudicis, & Notario, punitur de falsis, si postea dixerit, se non deposuisse, prout Notarius scripsit, Farinac. q. 139. num. 2. cum allegarij. Vnde Iudex, qui adest receptioni depositionis testium, nihil aliud operatur, quam corroborare fidem eiusdem Notarij, Boli. rit. de fals. m. 16. & notat Cyn. in d. Si quis decurio, C. de fals. ac refert Alex. conf. 65. m. 1. lib. 2. ac proinde testibus aliter potius dicentibus non creditur in præiudicium Fisci, sen patris adherentis; quia testes non possunt mutare consilium in illorum præiudicium, quibus auertere iudicium fuit ius acquiritum per l. 3. §. causæ cognita, vers. siue ff. de carbon. edit. Salyc. in d. Si quis decurio m. 4. & 5. C. de fals. Quod sane intelligendum est, quando auctoritate Iudicis fuerit de iudiciali facta sollemnis publicatio, vt vult Glof. in l. solam C. de testibus per rationes deducas à Zuffo de crim. præf. legimus. lib. 3. c. 9. num. 23.

Nihilominus tamen, deueniendum ad specialem ipsorum responsum, quoad primum respondendum patet, non requiri ad inquirendum contra Episcopum testes omni exceptione maiores per textum in cap. In fide fauorem, de heret. in 6. in quo conceditur, quod admitti possint testes, alij inhabiles à testimonio secundo, cum Iudex procedat via inquisitionis, vt conflat ex illis verbis textus. In negotio Inquisitionis, in quodam ratione, quia inquisitio est sanctorum ex textu in cap. Si quis Episcopos 2. q. 7.

Ad 2. Negatiue, cum videatur falsi, ac perituri, præsumaturque fuisse corruptos, & subornatos, cum potuerint alioqui cum parte, vt per Bald. in l. Si vnus §. illud num. 1. ff. de pact. Bertaz. conf. 156. nam. 13. Roland. conf. 33. n. 33. lib. 1. Farinac. conf. 130. num. 9. Locatell. in pref. 5. n. 27. Et huiusmodi variatio cum sit materia criminis, & sic odiosa, debet probari concludenter per alios testes, quam per eos, qui dicunt fuisse ab Episcopo seductos, cap. Sicut à nobis, de testib. Felin. in cap. Cum in tua num. 7. de test. latè Caphal. conf. 233. lib. 2. & Farinac. conf. 23. num. 10. & q. 45. num. 1. & segg.

Ad 3. & 4. Et si aliquando arbitrio Iudicis, spectata testimonij infamiam improbare, ac variatè torqueri possint, ac debeant, vt per Pegnam in d. res. Inquis. p. 3. q. 46. cum. 113. Roy. de heret. p. 2. n. 153. Simanch. de Carb. in l. tit. 6. p. 4. n. 37. Gomez. var. res. lib. 3. cap. 12. num. 16. Saccæ de iurac. tom. 1. lib. 1. cap. 8. l. num. 2. Sout. in aphor. lib. 2. 4. 13. m. 15. quomodo ordinarij non torquerentur, vt ferua-

feruatur in Tribunali Inquisitionis Hispanice, & teste Riccio p. 2. dec. 208. feruatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana per rationes adductas à Delibere de offic. S. Inquis. p. 2. lib. 98. tit. 5. per res. Arramen censio, procedendum potius esse ad vltiora contra eoldem testes, quotquot inueniuntur ad eruendam veritatem. Sumus enim extra casum textus in cap. Accusatus §. licet de heretic. in 6. vbi obicitur Carena loc. cit. p. 3. tit. 6. §. 7. d. num. 40. vbi contrariam opinionem nititur conciliare; nimirum in causa hæresis, id quod testis in prima depositione dixit vniu contra reum, in secunda dixit alterum pro reo, in quo casu, tanquam speciale in materia hæresis, standum est illi dicto, quod est contra reum per c. c. Accusatus, §. licet, quem locum ita exponit per ceteros Couar. var. resol. lib. 2. c. 13. m. 19. vbi firmat, quod si prima testificatio esset in agnitionem, & reuelationem hæresis, ac demum secunda esset contraria culpam, & crimen negare, omnino priori statuitur per Glof. in d. §. licet, Felin. in d. cap. Cum in tra de test. Albericum, & alios, dum afferunt esse speciale in causa hæresis; sententiæ enim, id permitti, ne crimen illud occultum omnino fiat in perniciem Christiane Religionis, & expressim id adnotauit Repertori Inquisitorum Author. Ex cum id procedat favore fidei, pro qua etiam ex informatio procedi potest, vt per Rotam dec. 6. num. 1. apud Farinac. lib. 2. consil. Argue aded esse locum torturæ ad eruendam veritatem, & illi dicto standum, quod tortura confirmatio apparebit, arbitror cum Carena, vbi (suprad.) §. 7. §. 5. m. 46. cum Pegna, Zanchino, & Souta, aliisque.

CONSULTATIO CXXXVII.

An milites Catholici, qui deficiunt in Regione hæreticas ad exercitum hæreticorum, & possed à militibus Principis Catholici intercepti reducantur ad Regione Catholicas, & tunc quandoque confitentur ad loca Sacra gaudent immunitate Ecclesiastica?

DE hæc extat decretum S. Congregationis S. Officii sub 6. Maij 1593. tenoris sequentis: Militantes p. o. hæreticos contra Catholicos absoluantur à censuris, & pœnis incursis, & iuxta facti qualitates abstant, recepta obligatione de non militando vltioris pro hæreticis. Si igitur debent abstinere, sunt saltem suspensi de hæresi, nam censuram hæreticorum fautores. Præcipue si fauent, vel auxiliantur in bello hæretico, contra quos ob hæresim indictum esse bellum. Et, quamuis io talibus non possit esse error in intellectu, tamen vt plurimum solene esse eiusdem religionis, ac propterea sunt de hæresi vehemens suspecti, cap. Excommunicamus. §. Credentes de heret. cap. 20. in 3. casu, Simanch. de Cathol. inq. tit. 15. num. 11. & Menoch. pro ampl. c. 6. m. 19. Suspicio autem in hæresi ex speciali criminis enormitate, ac periculo aliorum semper est vehemens iuxta communione opinionem, ac æquialiter præsumptionem, vt per Pegnam ad Eymer. p. 2. com. 80. col. 2. Simanch. tit. 50. num. 22. Menoch. loc. cit. num. 15. & lib. 1. q. 100. ac Riccioli de iur. pers. c. 11. subint. lib. 5. Arqui suspensi de hæresi non gaudent immunitate Ecclesiastica, vt per Farinac. de immunit. c. 13. num. 179. Peregrin. eodem tit. cap. 8. num. 8. Mar. Ital. eodem argum. lib. 1. c. 6. §. 6. m. 59. in fin. & n. 140. & declarauit S. Congregatio S. Officii 31. Augusti 1637. his verbis: Hæresis suspensi, vt & ipsi hæretici possunt in Ecclesia cap. quia iusmodi delinquentes non gaudent immunitate Ecclesiastica. Et ita fuit scriptum Episcopo Rhegiensi, qui consulebat, an id facere poterit Inquisitor dicte Ciuitatis, extrahendo ab Ecclesia quendam blasphemum.

Itaque censio, non gaudere, non quidem per se, sed ratione hæresis, cuius suspitionem incurrunt; quia cum hæresis crimen exceptum sit per Constitutionem Gregorianam, & in animo consistat, & sic examen requirit, sit, quotiescunque delinquentes illius suspicio-

nem incurrunt ob bonum publicum, & ob fauorem fidei ab Ecclesia extrahi possunt, vt examini subiciantur, si non de iure, saltem de consuetudine, etiam post dictam Constitutionem Gregorianam, rationabiliter inducam, iuxtaque intentionis declarationem ad abstrationis gradum, suspitioni ex propositionibus prolatis, vel aliis quomodolibet per eos contra dicta congruentem, admittuntur. Et ita contra Gambacuram lib. 5. c. 38. num. 4. qui eum quadam limitatione id negat, sumpta paritate ac alijs delictis exceptis, in quibus suspicio non sufficit, vt reus Ecclesie immunitate non gaudeat, ex communio cent Pegna ad 2. p. Direct. Inquis. 95. quæstionem, Mar. Ital. d. lib. 1. c. 6. §. 6. m. 59. & 104. Ambros. cap. 8. num. 20. & Farinac. loc. cit. eod. num. 175. qui de inconcussa præti S. Tribunalis restatur.

CONSULTATIO CXXXVIII.

- 1 An Clericus mandatarus S. Officii, qui gaudet privilegio fori S. Tribunalis assigne, & passim, possit in causis criminalibus non spectantibus ad S. Officium absolute appropriari Episcopo iuxta dictam Clericum esse officialem S. Tribunalis?
- 2 Quatenus verè fuerit absolutus, an carcerari possit ab Inquisitore ad effectum procedendi contra ipsum pro eodem delicto, de quo iam fuit ab Episcopo absolutus?
- 3 Tandem an Episcopus procedere poterit ad censuras contra birrarios S. Officii, qui dictam Clericum carceri manipularunt, & contra Custodem carcerum, qui cum detinet, nisi dictam Clericum, vt supra, absolutum dimittant à carceribus?

AD T. Posito decreto S. M. Urbani VIII. tenore sequentis: Sanctissimus de voto Eminentissimorum &c. mandauit scribi omnibus Inquisitoribus, vt in consiliarium, & Officium S. Officii, ad illud tamen non spectantibus, tam civilibus, quam criminalibus, alii, & passim, non se ingerant, sed illarum cognitionem suis iudicibus competentibus, & ordinariis relinquunt, sed si in circumstantiis conspectibus ad S. fidem, aut ab ea dependentibus iuxta dispositionem Sacramentum, & Constitutionum Apostolicarum, exceptatamen cognitione casus iam Officium, & familiarium, qui aliquo modo delinquant in officio sui commissio. Et casu quo habeat aliquis relictus in contrarium, certiorum una cum rationibus, vt considerari possint, 1631. posito, inquam, hoc decreto, videtur affirmatiue respondendum. Quia crimina ab hoc mandatarum commissa secundum quæ non continent hæresim, nec suspitionem hæresis, neque vilo modo concernunt fidem; facultas autem Inquisitorum de iure est tantum ad inquirendum contra hæresim, cap. Accusatus, §. Sanè, de heret. in 6. Vnde non possunt de iure communi procedere, nisi in delictis, quæ sapiunt hæresim, vt statuitur in eodem §. Sanè.

Quoniam verò supradictum decretum ex variis, ac vrgentissimis rationibus non fuit executioni demandatum, idem attendendum alii censent cuiuslibet loci consuetudinem, vt per Carenam de Offi. S. Inquis. p. 1. tit. 14. §. 5. num. 21. At ego puto negatiue respondendum. Tamen ex generali consuetudine. Tum quia Inquisitores, & Episcopi quoad privilegia æquiparantur, nec minora privilegia reperiuntur Inquisitoribus concessa, quam Episcopis, vt per Gratian. dist. 340. num. 35. & dist. 341. num. 1. i. 2. m. 2. Royas de heret. p. 2. num. 409. Cateu. de for. compet. lib. 1. tit. 1. dist. 2. §. 6. lib. 6. m. 508. & seq. Episcopi aotem cognoſcunt causas iur. iur. familiarium, etiam in delictis communibus, commissis extra eorum officium, vt probatur in c. consil. 8. m. 7. Neque suffragatur ignorantia; quia illa non tribuit iurisdictionem, sed tantum excusari à prenis, quasquique incurrat, vitupando aliquam iurisdictionem.

Ad 2. Contentanè ad dicta respondeo affirmatiue, quia subiacet iurisdictioni Inquisitoris, qui est Index

competens suorum familiarium etiam quoad delicta ab hærese diueta, non quidem vt sentit Pontius de *matrim. lib. 6. c. 12. n. 15. §. seq.* per iurisdictionem, quæ in sui origine, & consecratione ut secularis, sed vt censent Narbona tom. 2. in 3. precepti lib. 4. tit. c. leg. 20. glof. 22. per iurisdictionem Ecclesiasticam, quæ ficut aduertunt Farinac. de *heres. c. 128. num. 9. Zanard. in dicit. conf. §. 2. precepti. c. 6. §. 31. Grals. de eff. Cler. §. 1. n. 130. Macetati lib. 3. res. 1. c. 1. n. 1. ex privilegio Ioannis XXII. Inquisitores habere possunt familiam armatam, appellatione cuius venimus Notarii, Actuarii, Scribæ, Commisarii, Procuratores, Castrodes castorum, Mandatarii, Satellites, & alij huiusmodi, vt subdunt istem Doctores, & consequenter dicendum, quod Inquisitorum iurisdicção in ipsorum familiam sit Ecclesiastica, qualis est iurisdicção Episcoporum in ipsorum familiares, qui fori priuilegio gaudent. Sicque Inquisitores iurisdictionem habent, respectu suorum familiarium, & officialium priuatiuè, non solum in causis fidei, in quo conueniant Doctores, sed etiam in causis criminalibus ita, vt alij Iudices non possint se ingerere. In illis iudiciis, solum verò poterunt capere delinquentes, at illos captos tenentur remittere Inquisitoribus, vt per Sümarch. de *cat. l. ar. §. 1. rub. de ministr. n. 19. §. seq.* Paramum de *arg. S. dequis. lib. 3. c. 6. m. 27. Royas singul. 101. & Fatnac. c. 196. tametsi quædam crimina.* Doctores citati excipiunt apud Debenne de *homin. cap. 4. dñb. 1. q. 1. n. 13. sed an rectè, alibi dicitur.**

Ad 3. Etiam negari. Sequitur ex dictis: quia cum censuræ sint actus iurisdictionis, non possunt valere, nisi habeant fundamentum in iurisdictione, cap. 1. §. neque, de *res. comp.* Episcopus autem nullam habet iurisdictionem circa & semper omnia familiaris est S. Officij, atque adeo non potest circa ipsos & ceteros actus iurisdictionis, & si exerceat, nulli sunt defectus iurisdictionis, qui est defectus omnium maximos quoad an nullationem actus, vt tradunt Curt. Paris. Menoch. & alij, quos sequitur Vane. de *uolunt. et de mltis. dicit. ar. §. 1. m. 2. §. seq.*

CONSULTATIO CXXXIX.

Ar. & quatenus Iudei sint, vel esse possint Christianorum serui.

I Vidorum appellatione hic intelligimus, non populum Dei peccatorem, qui eadem nobilium fide saluatur, necnam quæsit, & adeptus est Act. 1. n. 11. Roman. 4. sed Iudeos recentiores, qui Iesum Christum promissum Mundo Messiam fide malicia crucifixerunt, etiamnum reijciunt, & contra fidem catholicam detestabilia in dies committunt.

De his in presentiarum, & in *tit. C. de Iudeis, & Colic. ad. agere, & queritur, an ne Christianorum serui sint, aut esse possint.*

Et quod non sint, & consequenter antiqua seruitutis iura in eis non procedant, pro ratione dubitandi facit primo, quia sibi, non christianis acquirunt, terram dominia possident, & de bonis suis restari possunt, Danti. de *testam. fab. rubr. qui testam. fac. poss.* Res Christianorum præscriptur, Glof. in *cap. Porro 16. q. 3. Nat. tom. 2. conf. 43. q. 4. tom. 3. conf. 610. num. 7. In actibus humanis cum Christianis participant, Bald. in *l. Spadum §. iam antem §. de excep. tut.* Cum Christianis commercia liberè exerceant, *arg. cap. miserabilis, cap. quanto magis de test.* Pro Christianis fidei obsequio obligantur, docente Hettingo in *tr. de fidelitat. cap. 8. d. n. 16. Societatem licitè ineunt, Nicol. Mozz. de *fecet. fab. rubr. de person. quæst. 10. m. 21. Neque aliqui Christianorum, excepto Præfide Prouinciarum, rerum suarum pretia eis confluere possunt, l. vna §. C. de Iudeis, & Colic. Quinimodò, ne Christiani religionis auctoritate abusi, Iudeis qui eorum de gentibus bona fua mobilia diripiunt, sub pena dupli est prohibitum in *l. Christiani C. de pagani §. sacris.* Qui verò mobilia Iudeorum bona occupant, constitutione *l. Si quis in tantum, C. unde vi, tenentur.* Ita declarat Menoch. de *recap. poss. rem. d. n. 335.****

Secundo, quod Iudei non sint Christianorum serui,

vtget, quia solenni more in iudiciis agunt, & actiones excipiunt, *l. Iudei §. C. de Iude. Roland. à Vol. conf. 25. n. 25. vol. 3. Arbitratores, & cum iacobiles compositores, etiam inter Christianos esse possunt, d. l. Iudei, Bartol. vol. 2. conf. 19. per tot.* Et in quibus casibus pariter christianus pro filio suo Iudeo in iudicio comparere, & eum contra christianum in causa capitali defendere potest, Carpol. *conf. m. 73. per tot.*

Tercio Iudei Christianorum serui non sunt, quia, si iustus iniucem contrahat nuptias, vadè liberos in suam patriam potestare habent, *cap. fin. vbi Panorm. m. 3. de consens. n. 184. cum multis docet Vrelli. ad Afflic. dicit. 131. Aican. Clement. in *tr. de parr. potest. in *q. eff. m. 6. & nos alibi, & constante matrimonio libi iniucem donare non possunt, l. n. de Palac. Rubad. rubr. tit. de donat. inter vir. & vx. §. 33.***

Quarto serui non sunt, quia Iudei tanquam ciues Romani sunt iure Romani participes. Venerunt in suam asseruat. verb. *Iudei, & de corpore & populo ciuiatis esse intelliguntur, & statuti Ciuitatis, vbi degunt, ligantur, d. l. Iudei 8. d. d. Christiani, Bald. in *cap. 1. de form. fidel. Alex. conf. 13. m. 10. §. seq. vol. 7. lare Blanc. de comprom. §. 3. m. 47. & concedunt, aut prohibent populo, vel vniuersitati, etiam Iudeis, sibi habitantibus, tanquam parti populi totumque, aut prohibunt censuræ, Alex. vol. 4. conf. 75. Surd. & alij ab ipso citati in *tr. de alim. tit. 2. §. 1. d. n. 71. Quid, vt dictum, Iudei populi partem sunt, arg. Nucleo. in *prin. ibi: Cuius nostra populus est turis diuersos hominum.* Quæ ergo ciues alios populares, eadem etiam, ne iudicum claudere contra text. in *l. fin. C. de fruct. & sit ex *conf. 610. num. 19. & 18.*****

Hinc est, vt soluo conditio ciuitatis concessio, idem, etiam Iudeis ibidem habitantibus datus esse censetur, Menoch. *loc. cit. n. 291. Mascard. de *preb. et. c. 45. Roland. à Vall. et *l. 2. conf. 35. num. 33. Nec merces Iudeorum, qui per mare negotiantur, occupari possunt. Nam quatenus Iudei sum pacifici, & Christiani Principibus subditi, hostes Imperij propriæque modo, vt sunt Turcæ, & Saraceni, qui Christianos persequuntur, & ex verbis, & propriis pellunt sedibus, dici non possunt, vt textus ait in *can. dispar. 23. q. 8. dispar. §. Iudeorum, & Saracenorum causa, & non illi, sed hi sub exceptione dispositionis l. magna in *v. n. §. si alia sint nauis, quæ prauitatem exerceat prauitatem, aut sint nobis, sine Christianis nemini immica & c. C. de fort. & c. si de rebus 23. q. 7. continentur, Petr. Santerna in *tr. de assens. & spem. mercet. p. 3. d. n. 15. Alex. vol. 7. conf. 130. per tot. Flac. & si quæ sunt alia Iudeos ciues Romanos, non verò seruos esse, satis emineant, idque ex stylo, & de consuetudine Germanie non habet dubium, si credimus Myning, lib. 5. c. 6.******

Sed contra, & quod Iudei in Imperio Romano, & alijs biuentis, Cæsaribus, & Principibus, in quorum territoriis habitant, serui sint, tenent Abb. & But. in *cap. Iudei num. 2. de test. Felin. in *cap. Iudei 2. num. 6. de Iuda. C. n. 1. ad l. quod aitur 32. m. 3. & ad l. qui inferunt 161. num. 3. §. de reg. iur. Afflic. d. dicit. 151. num. 4. Zalius ad l. iuris nulla num. 21. ff. de test. & in *tr. de Iudeis q. 1. in 6. rat. dicit. Alberic. ad rubr. C. de Iude. quorum sententiam eo libentius lequimur, quia in *cap. Et si Iudei, de Iude. expressè dicitur, quod propria culpa Iudeos perpetue Christianorum seruituti submisit, & mox Christi eos seruos fecit. Vnde etiam, ac quia quod seruos ferre sunt parati pro sola humanitate, & ex mera pietate, gratia, & commiseratione, Christiani dicuntur fore in *l. de cap. Iudei 21. de test. & in *d. cap. & si Iudei, de Iud. & d. can. dispar.******

Quod verò in quibusdam priuilegiis Imperatorum appellentur Cæsaribus, Maiestatis cubicularii, sit, non quasi honorabile cubiculariorum munus in aula Imperatoris sustineant, sed quia Imperatori, & statibus Imperij Iudeos tanquam publicos vicarios, & seruos in bellica expeditione, aliisque necessitatibus pecuniam vbiuis colligere, & Cameræ Imperatoris, & Statuum Imperij inferre oportet, vt per Chitzel. in *disposit. de regal.*

regal. habend. *Indecor. in resp. ad 6. debet. ration.*

- 10 Verum quod Iudei Principatum ferui dicuntur, declaratur ex praemissis procedere, vt sint ferui Principum, & aliorum, sub quibus habitant, Magistratum, non etiam omnium aliorum. Et illorum Principum ferui sunt, non quod proprie sint tales, & feruitus vocabulum strictè, eoque modo, vt in iure ciuili per omnia in eos quadrat. Sed quod in quibusdam cum feruis conueniant, & haud fecisse Christianis, ac olim ferui à dominis fappetantur, & deterioris, & humilioris conditionis, quam Christiani, esse, nec in d. q. 1. de Iudea, per textum, quem tanquam singularem ad hoc ponderat in l. fin. §. fin. vbi de Iudeo, quidam honores, & dignitates accipiant, disponitur, vt cum a nuda extreme conditionis habeatur, & si honoraria illi acciperet dignitatem, C. de Iudea, in d. l. Inferiorum promouetur, ex qua lege feruus extreme conditionis esse, liquet, Vt illi in annotatione decis. 151. num. 1. Nat. conf. 434. num. 3. & 4. Proprie autem Iudeos Principum Christianorum feruos non esse, inuuit Pontifex in cap. *Epsi Iudeos*, in verbo *Tanquam extra de Iudea*, & probat Felin. conf. 30. num. 14. qui si veri essent ferui, sequeretur, quod non sibi, sed Dominis contrahendo acquirerent contra nota supra.

- 11 Quod si quaeratur in quibus praedicta suppressio consistat? Respondere primo, quod huius suppressionis introitus Iudei habitus diuersitate, quae eos à Christianis distinguat, vt cap. *In mensuris extra de Iudea*, & statum annuum vestitus impressum in ciuitatibus, & locis alijs, vbi habitant, portare coguntur. Quod ita non ad recolendam memoriam, & obseruationem legum Mosaicarum, quae causa, quare Deus flauit coloris habitum Iudeis iniunxit, exprimitur Num. 15. v. 37. Deuter. 33. v. 12. sed in subiectionis villarum, & a qua vna cum meretricibus, & carnificibus laborant infamiae notam Christianis Principibus circa Iudeos placuit. Idem de meretricibus, nempe quod habitus diuersitate, quae à personis honestis discernantur, vbi debeant, iniungitur in l. *Adm. 4. C. de Episc. aud. & Carnificibus* per Schoteldanum. sub tit. de *haereticis. ab interst. in princ. num. 12.* Sunt namque Iudei vltarij publici, quos ipso iure infames existere, docet textus in cap. *perro 3. q. 7. & in l. improbum factus*, vbi Glof. & Bald. C. de *his qui non infam. & in Iudeis*, quod sint infames, sententia Mafcardus conel. 945. num. 21. & Vantius de *multis. ex def. iurisd. d. leg. n. 108.* Hec infamiae causa in Iudeis operatur, vt ad aliquas dignitates, praeterquam ad eas, quae ipsi iure habent, veluti est Decurionatus, suae vt vocant, Facchoratus, ad quem alios ex se eligere, & promouere possunt, quod quoad ipsos est dignitas secundum textum, quem in hoc sensu accipio in l. *generaliter 3. §. fin. vbi Gothofr. ff. de Decur.* non admittantur.

- 12 Cuius confectarium est, quandoquidem Doctores est dignitas, cap. *Quanto extra de magist. vbi Felin. in rubr. Chaffan. Carol. glos. mund. p. 8. confid. 10. 11. & 12.* Iudeos nec Doctores in aliqua facultate creare, Bartol. in l. fin. C. de Iudea, & in l. omnes C. de Decur. lib. 10. & in l. vii. num. 10. & 12. C. de *non. Cod. fac. Zabarel. in cap. Iudea* num. 13. extra de *testib. Sebal. Medic. de legib. & statut. p. 4. q. 17. vbi Ferret. de iust. & iust. bel. num. 104.* dicens, hanc communem omnium esse Doctorem sententiam, & nos alibi, nec Aduocatos, argum. l. fin. C. de *postul.* nec in Principi feruitio esse posse, aut debere; quia omnes, quum in Principi feruitio existunt, dignitatem habent adeo, vt & Principi aequam dignitatem habere afferat Zasius in pr. num. 11. ff. de *inst. & iur. Bonacof. de seru. & famul. q. 39.* Barbat. in *trist. de prelat. Cardinal. q. 1. col. 2.* Chaffan. loc. cit. p. 6. confid. 28. & p. 8. confid. 19. & facit l. vii. vbi immunitate dignos esse dicitur, quod Imperatoris comitatus illustrat, C. de *Pro-pof. labor. & Rip. lib. 2. resp. cap. 26. num. 5.* ad hanc consuetudinem Delphini infert, quarens, an cum eius adhaereat lateri, nobilit efficiatur, de quo vide Menoch. de *arbitr. quest. 68. num. 37. & seq.*

- 13 Secundò, Praedicta suppressionis introitus Iudei non tam quod sint infames, quam etiam ne Christianos in-

commodandi, & iniurias inferendi ansam habeant, ad instar seruorum publicis officijs suis facile legi pena praefici non possunt, aut debent, cap. *Commissio, cap. & specialis. extra de Iudea*, in d. l. c. *Constitutum 17. q. 4.* quae de re nos etiam alibi plene. Hinc Iudei inter Christianos nec officiales, l. *Manichaei, C. de haereticis. Ferret. d. r. r. num. 103.* Martia de *iurisd. p. 1. cap. 24. num. 30.* Bartol. & Doctores in *rubr. de inst. & iur.* Vantius d. loc. num. 49. & seq. per textum in cap. *Pentecostalem, ibi, haereticum, vel pagano eligere, extra de elect.* Nec arbitri esse, Bartol. de *compromiss. §. 2. glof. 4. num. 105.* & seq. & Blanch. *ad. trall. q. 2. num. 20. argum. l. Pedites §. 1. ff. de arborib.* & nec gabelarium à Christianis exigendarum munere fungi, cap. *pena extra de Iudea. Ferret. de gabel. & publican. num. 268.* Nec Notarij esse possunt. Non quasi Notarius sit dignitas, cuius tamen contrarium contra Glos. in l. *Primerfas C. de decur. lib. 10.* deducit ibidem Lucas de Penni, & cur Decurionem in lege, modo citata, prohibetur esse tabellio, rationem esse docet, non viliatorem officij, sed ne Notarius negotijs priuatis implicitis à publicis abstrahatur per l. *Curia, l. 1. q. 2. extra de tribut. sed qua Notarius est officium in publicum, à cuius administratione Iudei exemplo seruorum generali 3. C. de tabular. lib. 10. procul arcedendi sunt, laion. in rubric. ad tit. ff. de *inst. & iur. num. 5.**

Insuper ne Iudei pupillis Christianis ferui fieri solent, 14 vt ab Imperatore Constantino vocatur in l. 3. C. de *Iudeis*, inbusant, rutores eorum esse non possunt, & si inter eos possint, Zasius d. loc. num. 8. Hartman. *musculum. cum cap. 1. obfer. 1. §. & laius alius* Bonnius *vel postea de tribut. Treu-riet 8. q. 26.* vbi iuris rationibus hac sententia stabilita, l. *Spadonem §. neque librarius vers. iam autem ff. de extra. tit. per posteriores Codicis, & Pontificis Sanctiones, nempe l. fin. & tot. tit. C. de Iudea, c. nullus 28. q. 1. & Iudei 10. cum seq. 28. q. 2. in quibus locis Iudeis omnis conuerfatio cum Christianis interdicitur, correctam esse, sentit post Panlun Montanum, quia aliquot ad d. §. *neque librarius*, datis solutionibus in eandem tandem declinat sententiam in *tr. de iur. tutor. & tutor cap. 4. num. 32.* vique ad fin. Dissentit Patil. ad *rubr. ff. de oper. nou. num. 23.**

Tandem inuitem Iudei inter se Regem habere debent, 15 Zasius d. loc. num. 5. Siquidem Scepterum, & omne dominium de Iudeis per Vespasianum, & Titum Imperatores, tanquam diuine voluntatis executores, quadraginta annis post passionem Dominiq. iustitiam, Ioseph. lib. 20. antiquit. cap. 5. Mart. de *iurisd. p. 1. cap. 4. num. 34.* & seq. & end. p. 1. cap. 24. num. 19. Alioquin rectè quidam Iudeos, nomine Iodecos, qui se Regem de germine Iudez scripserat, fiscali in duas marcas porsuati à Cameta Imperiali damnatus est, referente Thoma Michael de *iurisd. conel. 48.* Ratio sententiae latæ esse potuit, quod titulus ille seruus iuratus, elatum, & seditionis animum arguens, & nomen Regis requirit publicum officium, cuius cum Iudei sint incapaces, reus à dolo excusari non poterit; pena igitur extraordinaria puniendus fuerit iuxta l. 1. ff. de *extraord. crim. l. falsi nomen, ff. de falsar.* non attento, quod probauit etiam alius Iudeos licet scripserit, quod non spectandum quod fiat, sed quod fieri debeat, l. sed licet 12. ff. de *offic. Praef.*

Tertiò huius suppressionis ratione Iudeis, cum vt per operis effectum recognoscant se ab eo, in cuius mortem acquirer conuicti sunt, reprobos, arque feruos illorum esse, quos mors Christi liberos fecit d. cap. *Epsi Iudeos*; tum etiam ut per assiduum familiaritatem simplicium animos ad suam superstitionem perducant, cap. ad hoc de Iudea, vbi. Et Iudei feruos Christianos, sibi feruendi causa, nec separatum l. 1. C. de *Christianis mancip. cap. multarum, & cap. fin. extra de Iudea*, de quo Menoch. d. loc. num. 284. & seq. Bonacof. in *tr. de seru. & famul. quest. 134.* nec vna cum fundo, cui sunt adscripti, sibi computate, Sured. de *alim. et B. priuile. 89. in princ.* & nec cibum cum Christianis capere, nec cum illis habitare, nec medicamenta illis suppeditare debent cap. *nullus eorum cum cap. seq.*

fej. 28. q. 1. Royzius derif. *Litan.* 3. num. 32. dicens, pruden-
ter, & fanctè hoc inftitutum effe, fed male feruati, de
quo & nos alibi in edicto contra ludæos.

- 17 Quod huius fuppreffionis inuicti ludæi aliqua cet-
ta fedes iniquam terrarum relinquunt, fed iuxta vaticini-
um Pfalmi 109. num. 10. & Pfalmi 59. num. 2. ibi: *dis-
pergetis in virtute tua*, ex mera gratia, & indulgentia
terras Principum Chriftianorum incolunt, Cephala-
conf. 549. num. 43. lib. 4. Vnde etiam quociens Chriftianis
ex ludæorum cobitatione imminet scandalum, aut
periculum, omnino expelli, bonis fpoliari, aliisque penis
pro qualitate delicti plecti poffunt, l. 11. in fin. l. 1. q. 6. in fin.
l. 6. & 18. C. de iude. vt per alios egregiè docuit Iacob. de
S. Georgio. *Caroli Dux verif. ultimo quare in trall.*
*defend. Ixon in l. Cum feruus 39. 6. conf. 1. num. 29. ff. de
legat. 1. & confultus refpondit Bald. lib. 2. conf. 266. per
textum ad hoc notabilem in l. quicunque, ibi: Procul ab ea
vobis, quam conturbaueris, omnino nullibus vitam agat,
C. de Epifcop. & Cler. & d. cap. Innummali in fin. extr. de
Iuda. ibi: Principum ipfomet vici huiusmodi per Prin-
cipum feceris condigna anomader finis aduifione compelli,
ne Chriftiani non pro nobis aliquem in blaspheum præfomiat.*

- 18 Quinò, ac denique ludæi in fuppreffionis fua fi-
gnum nullibi locorum præcia poffidere licet, Zafius ad
d. q. 1. in 6. decid. rat. & in refponf. ad t. contr. vbi ita
fcribit: *Iudei non effe ferui, habere enim poffeffiones, præ-
fcribere contra nos &c. nihil obftat. T. Ad eum ex pietate
eius permittitur, ut quafi in modum preculi potius, quam in-
re proprietatis poffideat.* Nec aliquid eis legari potest,
l. 1. C. de Iudeis, de quo vide Ricciol. de iur. perfon.

- 19 Quibus ita poffis, quæ ab initio in contrarium font
adductæ, non obftant. Quatenus enim ludæi iuris Ro-
mani: fint participes, & quatenus legitimæ perfonas stan-
di in iudiciis Chriftianorum habeant, vide Ricciolum
loc. cit. Quod autem de bonis fuis moribundi reftari va-
leant, neuius hoc inquit videri debet, quia & pericu-
lum, loqui. Addit, in cap. Quid femel num. 9. de reg. iur. in
6. & infames alios reftari poffe inter omnes conuenit, di-
cit Duaren. *sub rubr. Qui inftitutum fac. pof. verif. nunc
videndum prepe fin.*

- 20 Quod verò ludæi templa, & Synagoga, l. 3. l. penul.
et l. C. de Iude. Bald. p. 3. conf. 266. vbi cafus, in quibus
Iudæi tolerantur, enarant, & quid fit Synagoga, expli-
cat, nimirum locum publicum, in quo Iudæi ad fua
extenonias celebrandas congregantur, commercia,
l. 1. memo. C. ad Collegia l. 3. §. fin. ff. de Decur. & pletaque
alia cum ciuibus Romanis habent commercia, & fub
pace publica cum bonis finis aduic, & paffiue continen-
tur, l. nullus, C. de Iude. quam pacem ludæi Iofeph
in Vefpafiano, quod Titum filium illius à paralyfi
euanerit, acquififfe aliqui narrant. Hæc, & fimilia
alia ludæos à nota feuiti, quæ laborant, fimilitur non
eximunt. Siquidem quociens Chriftianus Magiftratus
Iudæos tolerat, enare prædicta, & omnia lura alia,
fine quibus ludæi viuere non poffunt, ex gratia fimul
eis concedat, habet necelfe, arg. leg. 2. de iurifd. ita ta-
men, & fub hac fempiternitate conditione, vt
Iudæi immunitate fibi concessa veniant, quo vique
eandem non abutuntur, l. Iudeos, C. de Iud. fecus fi fit
propter abufum, p. illegis concessis in penam priuari de-
bent, ficut & hic ipfe abufus in caufa eff, vt priuilegia,
quæ circa commercia iuris ciuilibus, & canonici indulta
habuerunt, inueterata quadam omnium genium confue-
tudine amittunt, vt per Viefembec, in C. de iur. num. 3. id,
quod præter quantæ amplius extr. de ofur. orationes
locorum paffim offendunt.

- 21 Nulli enim ludæi cum Chriftianis eff libera con-
trahendi potestas, & nulli ferè immobilia poffidenda
caufas, certaque foles iuxta prophetiam Moyfis Deuter.
28. num. 64. & fec. eis competi. Sed ad præcauenda
Iudæorum fraudes modus aliquis certus, certaque leges
peculiares, cum quibus fcilicet perfonis, fuper quibus
rebus, & qualiter eis contrahere liceat, vel non liceat,
de ftatutis locorum præfcribitur, quas leges etiam lu-
dæi ftatid, & ad vugum in contrahendo obferuari
tenentur.

Poffunt quidem ludæi arbitratore effe, quia nec de-
portati, l. cum pater 77. §. de hereditatem 4. ff. de leg. 2. l. ex
fide 17. §. Si quis 6. ff. ad S. C. Trebel. nec quibus ali-
inanes arbitratore effe vetantur, l. Pedius ff. de recept.
arbitr.

Denique quatenus ludæi fub ftatutis Chriftianorum
comprehendantur, hoc Rolando à Valle d. conf. 35. d.
num. 37. procedere declarat, faltem in ftatutis illis, quæ
loquuntur in materia proportionabili, ac tali, quæ
congruit ludæis, ficut & Chriftianis. Hoc fole cafu di-
fpofitum in Chriftiano loco habet in ludæo, hocque re-
fpectu ludæi, qui ex fingulari ftatuto vna cum Bono-
nienfibus, quos Menochius à Pontificè Maximo anno
Chrifti 1464. Ciuitatis priuilegio donatos effe, refert
arb. quæ. cap. 290. ciues facti non funt, de populo ciui-
tatis effe cenfentur, & non illi commerciorum, publi-
cæ tutelæ, falui condutur, & aliorum, fiquæ cum ciui-
bus communia habent intuetu, abfoluè effe dicuntur.
Cum enim Iudæi fubditi funt, non peregrini, vique
in locodomicilijs alijs eis in Republica ordo dandus eff
ad exemplum feruorum, quibus apud Romanos infor-
mum in Ciuitate ordiem euandæ confufionis caufa,
datum fuiffe referunt hiftorici. Regulariter igitur ludæi
ciues non funt, nec quicquam iuris habet, quod ad ciues
pertinet, Zafius ad d. loc. m. 1.

Sed obicies. Si ludæi effent in Chriftianorum pote-
ftate, tunc vique liberis fuis fub patria fua potestate ha-
bere non poffent. Siquidem notum, vt qui fub aliena
eff potestate, alium fua fua potestate habere non poffit,
l. ibi. ff. de iur. i. f. veniet ff. de aduic.

Refponderet, axioma illud, quod quilibet fub aliena eff
potestate, alium fua fua potestate habere non poffit,
procedere in potestate, quæ eff eifdem qualitatibus, aliud
in ea, quæ eff fupra ea, & ff. de feparata à potestate ea, in qua
eff ipfe, qui poffidetur. Hinc enim, vbi caufa, filius fa-
milias potest eff tutor, & qui parens efficitur mona-
chus, licet fit fub potestate Abbatis, liberus fua fua po-
testate tenet, cap. Si religiofa de elect. in 6. c. non dicatis
12. quæ. 1. Felin. d. conf. 30. num. 13. Patimodo Iudæus,
quonia fit fub potestate Chriftianorum, liberus fua
patria fua potestate habere potest, Cagnol. ead. d. leg. 165.
num. 2. & 3. prout fana habet ex fenentia Gloff. in cap. Iu-
daeorum 28. quæ. 1. Panormit. in cap. 2. per illum textum
extr. de conuerf. in f. d. Imol. in l. multum intereff, ff. de
verb. oblig. & vel. 6. conf. 59. num. 6. Felin. in d. cap. Iu-
daei 2. num. 6. extr. de Iud. Hippol. de Martil. fupul. 540.
Alcan. Clem. de patr. poffeff. cap. 6. eff. 7. num. 6. ali-
qui, qui telecta Archidiaconi in c. quifcerat d. 45. diffen-
tienti opinionioni, concludunt, Iudæos quatenus ad
patriam potestatem iure Romanorum vti per textum in
cap. vlt. ibi: *Cum autem filius in patri potestate confitit*
&c. extr. de conuerf. in f. d. & c. huius Quirium d. 1.

Vnde Baldus quod eff de famulis famulas ciuium Ro-
manorum in l. filius famul. ff. de iur. qui testam. fac. pof. et
in pr. iur. quib. non eff permiff. test. fac. di. pofuit, eos
fcilicet reftari non poffe, hoc optum ad filios familias lu-
daeorum extendendum effe, in fect in l. item in potestate,
ff. de iur. qui testam. vel. al. iur. & Alex. vel. 3. conf. 3.
vult, quod vt Romanorum, ita & Iudæorum filij finit
fui parentibus fuis. Quod tamen, vt notatet declarare
Alcan. Clem. d. loc. verum, quatenus & pater, &
filius funt ludæi, non etiam cum filius eff effectus Chri-
ftianus. In enim per conuerfionem ad Chriftianifmum
in his, quæ in ipfius patris commodum tendunt, in
patria potestate effe delinquit, arg. cap. 2. in fin. de heret. in
6. Arque bineff, vt pater Iudæus filio baptizato pupi-
lariter fubditus non poffit, tamen liberis orthodoxos
heredes inftituere, & feparatos à fe alimentare, &
donare cogatur, arg. l. cognatus 19. vbi Salicet. C. de
heret. Nouel. 115. cap. 3. §. 14. in fine cap. plerique de
conferat. d. 4. Alcan. Clem. d. loc. num. 6. & 7. vbi
eff conuerfio filij ludæi eff patris ad Chriftianifmum
conuerfii patria potestate liberetur, quæ, & libe-
rari negat. Quod addit notata per Vefil. ad Affid. dec.
217. n. 8. & Ricciolum decur. perfon. ff. de Iudeis.

Quid verò cenfendum fit de defcendentibus à Chri-
ftianis.

franis nouis, capitis tritremibus Religionis Hierosolymitanæ? Censio esse dimittendos; quia si Christiani uiuunt, & non sunt capiti pugnantes contra Christianos, vel pyratiam exercentes, non possunt recineri tanquam ferri.

28. Quod etiam censendum sit de Apostatis capitis tritremibus Religionis Hierosolymitanæ, vel ab aliis Christianis super nauibus Infidelium pyratiam exercentibus, & pugnanti contra Christianos, an scilicet remaneant capiti eorum, qui illos capiant? Censio remanere mancipia. Debet tamen confici processus super apostasiam, & apostatas vel reconciliare Ecclesie, si ad penitentiam deducantur, iniunctis de iure iniungendis, vel tradere Curie seculari, si pertinaces existant, nec eos consignare suis Dominis, nisi habita cautione de illis non inuadente, saltem inconscia Sede Apostolica.

CONSULTATIO CXLII.

Quid plures testes singulares singularitate adminiculati, non habentes, seu habentes exceptiones correatas, vel alias legales, probent? Vel quem gradum probationis faciant in materia hæresis, vel apostasie, si prædicti testes non fuerint repetiti, vel repetiti, reo non citato, vel si citato, denegata eadem facultas dandi interrogatoria, etiam si in eo Tribunali ex consuetudine non repetendi testes?

- R. Respondio, testes huiusmodi probare, non tamen plenè, sed tantum semiplenè, aut aliqui amplius implemè, vt notant Cauai. in l. admodum n. 85. n. 92. ff. de iurur. Gabriel. tit. de testib. lib. 2. c. 1. num. 5. qui alios citat, Monticel. in reperi. testib. rubrica singulares testes, Cortad. in pract. §. 2. de offi. Prat. in caus. consil. de testib. Petta de fidei. q. 12. num. 507. ff. de leg. Enman. Suar. in chef. recept. l. 7. n. 156. & Doctores, quos refert, ac sequitur Farinac. in pr. crim. q. 64. de testib. n. 113. Rationes alibi adduximus.

3. Præcipue quia sunt patiticipes criminis, qui licet admittantur in crimine hæresis per textum in cap. In fidei fauorem, de hæres. in 6. non tamen funt integri, & propterea ad condemnandum non sufficiunt, Aretin. in cap. In d. testib. ad fin. Palac. in rub. de hæres. §. ult. Locat. in d. testib. Inquis. verb. complices n. 1. Genuen. in pr. Arch. cap. 8. n. 11. Pegna 3. p. dir. q. 64. com. 113. vers. Ceterum tamen, Royas inq. l. 1. n. 3. & Farinac. de hæres. q. 188. n. 83. alique communiter. Quia licet fauore fidei testes alias inhabiles ad testificandum admittantur, admittuntur tamen vt semper subiecti falsitatis dicende periculo, quod cum fit intersecum, per admissionem purgari non possent. Ac præcipue quia non sunt repetiti, nec reus citatus, nec ipsi data facultas dandi interrogatoria, quibus veritas amplius inuestiganda sit, vt per Pegna p. 2. d. res. com. 19. ad text. in cap. Peritatis de dol. & contum. Simancha, Royas, Genuenus, Bobadilla, & Doctores communiter, quos etiam sequitur Farinac. d. q. 188. num. 22. Quia si oppositiõibus, & interrogatoriõibus inquisiti non satisfaciunt testes, ipsorum depositio prius facta multum infirmatur; atque adeo vt depositiones factæ probeant in iudicio, ac firmæ permaneant, debent repeti. Quod etiam annotauit Genueni d. cap. 8. n. 3. reletens literas S. Congregationis S. Officii, vbi non solum admittit interrogatoria danda pro parte inquisiti, sed etiam vbi ipsum citati debere ad dandum interrogatoria in repetitione testium, & quod super dictis interrogatorijs prout sunt interrogandi testes, & postea examinandi super eapibus datis a fisco abque eo, quod ipsis legatur prima depositio. Idemque tradit Farinac. d. q. 188. n. 14. & affirmat Pegna in pract. ad Inquisitor. lib. 2. cap. 26. & melius cap. 31. Vbi amplius ponit formam interrogatorum pro parte inquisiti dandorum. Quæ sententia, testante ipso Farinacio loco citato, iustificatè seruatur in Supremo Vrbis, totiusque Christianæ Reipublicæ generalis S. Inquisitionis Tribunali, & omnes Doctores vbi que locorum supponunt apud Catem. de offi. S. Inquisi.

3. tit. 7. §. 5. n. 33. Vnde stylus contrarius reprobarur. Itaque eiusmodi testium probatio solum sufficiens sit ad penam extraordinariam, secundum quod Iudici viderit iuxta qualitatem personarum, & adminiculorum concursum.

CONSULTATIO CXLIII.

1. An Regulars proponentes in suis Ecclesijs populo lucrandas indulgentias, quæ iam d. Sede Apostolica fuerant declarate falsæ, vel apocriphe, vel indistinctæ, possint ad Episcopos loci, in quo fuerint propositæ, puniri?
2. Et quatenus affirmatiue, quæ pena? Cum in dicta prohibitione nulla fuerit appositæ pena.

Ad primum affirmatiue. Desumitur ex S. Concilio Trident. sess. 2. cap. 2. §. Si vero, vbi contra Regulars, errores, aut scandala dillemnantes in populum, etiam si in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicent, Episcopus procedit. Cui decreto concinit Clem. 1. de priuileg. & excess. Prælat. & Clem. Capientes de pen. ap. ad obtinendam, vbi Glof. fin. de hæres. Neque illi per priuilegia Regularibus concessa derogatum esse, nisi in ipsis priuilegijs apparet expressa dispositio contraria, consuit S. Congregatio eiusdem Concilij. Proponens autem populo Indulgentias falsas, vel apocripas, errores, aut scandala dillemnans. Quia populus Indulgentiarum falsitate à Concionatore inductus penitentias suis peccatis debebat, vel negligit, vel tepidior redditur ad illas adimplendū, quod si fecit, esse tanquam falsas à Sede Apostolica declaratas, scandalo illi est, audite Concionatorem contra declarationem Sedis Apostolicæ illarum falsitate ælittere, ac si ipsa Sedes in sua declarationibus erraret. Quare in terminis minoribus S. Congregatio S. Officii sub 10. Maii 1616. & sub 24. Augusti eiusdem anni declarauit, Regulars, publicantes Indulgentias sine participatione Ordinariorum, vel excedentes modum in illis publicandis, puniri ab Ordinarijs.

Quinimodò puniri posse ab Inquisitoribus tanquā proferentes propositiones (scandalosas, & temerarias ex Constitutione Pauli Tertij apud Pegnam, tradunt Carena p. 2. tit. 16. §. 4. n. 15. ita ut inter ipsos, ac Episcopos dari præuentionem, firmat Zanad. in som. diuin. præcept. p. 1. rubr. de Inquis. q. 54. Catem. loc. cit. n. 16. ff. seq. Episcopi quidem, tanquam Sedes Apostolicæ delegati à S. Concilio Trident. sess. 2. Inquisitores verò tanquam delegati à Paulo III. citati eius constitutione.

Ad 2. Ex Tridentino loco allegato poterit eis Episcopis prædicationem interdici. Ex prohibitione à Sede Apostolica emanata, cum nulla imposita fuerit pena, remanet Episcopis arbitraria, atque adeo pro modo culpe poterunt puniri, etiam censuris ecclesiasticis. Ac tandem ex citata Constitutione Pauli III. possunt cogi ad se retrahendum in loco, vbi id proposuerunt pro tollendo scandalo, expediti in S. Officio cum correctiõne, ac penitentij salutariibus, ac penis alijs arbitarijs pro modo scandali, ac temeritatis. Cuius rei extant exempla relata à Carena vbi supra num.

11. quorundam Concionatorum, qui cum temere populo prædicassent, vitæ Bullæ Cruciatæ posses absolui etiam ab hæreticis, iussu

Inquisitorum id publicè retractauerunt, teste Henricquez in som. lib. 6. cap. 16. n. 1. mer. 3. vt addit.

CONSULTATIO CXLII.

Cum cedant oblationes, quae offerantur in Missa presbytero celebranti? Et quid de illis, quae offerantur nominis Sacerdotibus, dum celebrant primam Missam? Vbi quid in istis aduertendum?

Respondeo. Non cedunt ipsi presbytero, sed Rectori Ecclesiae, ut per Ab. in cap. *postulatus*, de his, quae sunt n. 3. ubi adducit textum in cap. *Requisiti de res.* in quo relictum Episcopo ab extraneo, videtur relictum contemplatione Ecclesiae. Ergo similiter, oblationes factae celebranti, videntur factae intuitu Ecclesiae. Nam oblationes faciunt Parochiani propter administrationem Sacramentorum, ut in can. *omnis Christianus* cum Glof. de consecr. d. 1. & tradit Felin. in cap. *dicti* n. 1. de offic. ord. ubi etiam n. 3. dicit, oblationes factas Capellano, seu Vicario debent Rectori. Si tamen ipsi Episcopi, qui Missam celebrant, tunc oblationes sunt ipsius Episcopi, etiam si celebret in Ecclesia parochiali, & ei offerantur a parochiano, ut tenet Host. in *sum. rat. de paroch.* in quibus, & Archid. in d. can. *omnis*, de consecr. d. 1. ac sequitur Socin. ad libel. 12. num. 10. & Sylvest. v. *decima* n. 3.

2 Oblationes vero, quae sunt nominis Sacerdotibus, dum celebrant primam Missam, non transeunt Parocho, fed ipsius Sacerdotibus generali ubique gentium consuetudine iuxta ea, quae tradit Calder. conf. 15. tit. de paroch. & Socin. ad libel. 12. n. 10. ita enim consuetudine ex vetustate iure offeruntur res censetur oblatio contemplatione ipsius presbyteri. Unde sicut potuissent officio ea intentione declarari, ut cederent ipsi presbytero, ita illorum intentio videtur declarari per hanc consuetudinem, ut notat Bartol. in l. *heredes mei* §. cum ita ff. ad Trebel. & in l. *larum* ad l. §. *liberi* ff. de oper. liberi. Præposit. in e. *Sacerdotibus* n. 3. d. & in hac specie obsecrat idem Socin. ad libel. 12. n. 3.

3 Circa autem huiusmodi oblationes, quae sunt pro Missis novis aduertendum est, quod licet Concilium Trident. sess. 22. in decreto de offer. & eut. in celebr. missar. in §. 1. ad quæ præcipiat, ut quicquid pro Missis novis celebrandis datur, necnon importunas, ac ne sibi et alii elemosynarum extorsiones prout, quam postulationes, aliæque huiusmodi, quæ a summa a labo, vel certe a iura pignora non longe absum, immo locum Ordinaris prohibent, non tamen prohibentur presbyteris S. Congregationis sententia, à Sanctissimo approbata, quominus suas primas Missas decantent, & in illis post offeritorium in medio altaris ad populum se conuertant accipiendo oblationes à sponte offerentibus, & elemosynas, ut solent Patroci diebus festis. Perambulantes vero per Ecclesiam, similesque extorsiones prohibentur. Sed & S. Congregatio Episcoporum declarauit, Sacerdoti Missam novam celebranti licere oblationes accipere, modo non dicat ad altari, ut in laudat. t. 1. Octobris 1601. Rursum in illis verbis, *liberale elemosynarum extorsiones*, S. Congregatio Concilii dixit, hoc nomen non venire consuetudinem, quæ inoleuit, ut Parochus diebus festis loquens, vel non solum in illis post offeritorium in medio altaris vertat se ad populum, & inuitando ad oblationes, manipulum, vel aliud offerentibus præbeat osculandum, aliis vero Sacerdotibus simplicibus id non esse concedendum. Et iterum quærenti, an liceat parochis, extraneæ consuetudine, in diebus festis in medio Missæ inuitare populum ad oblationes, dando singulis pacem, & ad recipiendum mulierum oblationes recedere ab altari, & ad infimum locum Ecclesiæ, ubi mulieres manent sanctæ à maribus, accedere, ita dicta Constitutione Concilii cap. v. de offer. & eut. sess. 22. ubi: *quicquid importunas, ac ne liberale elemosynarum extorsiones*, respondit, consuetudinem hanc restitendam ad exemplum decreti iam facti Nominis Octobris 1573. Sed facta postmodum relatione ad Sanctissimum, Sanctus sua dixit, non esse eandem rationem, seu bonam consuetudinem de Missis novis ad Missas paro-

chiorum, quibus debentur istæ oblationes, ideo permitte-
tendam huiusmodi consuetudinem, prout inoleuit. Ita
testatur D. Pagnan. in d. cap. *postulatus*, de his, quæ sunt n. 4.

Et in vna Feretrana eadem S. Congregatio Concilii de-
clarauit, in loco, in quo stat consuetudo diebus Dominicis,
& maioribus festis in medio Missæ inuitare populum
ad oblationes, & illas per seipsos Sacerdotes recipere
dando singulis offerentibus pacem, permitteendum esse,
quod seruatur, quod hactenus consuevit; & idem circa
confectiones generales populo vulgari sermone faciendas
seruandum erit. Et in Civitatibus Castellane, licet Sacer-
dotibus celebrantibus novas Missas sic in medio altaris
vertere ad populum, & accipere oblationes, & elemo-
synas ab offerentibus. Non licebit tamen hac de causa
perambulare, vel circuire Ecclesiam die vltima Septem-
bris 1574.

CONSULTATIO CXLIII.

*An Iudeus, qui blasphemias hereticas profert in Chris-
tum, vel Beatissimam Virginem eius matrem, con-
fugiens ad Ecclesiam gaudet illius immunitate &
viciis facta de blasphemis.*

Negatiue respondendum censio. Monere ex Consti-
tutione Pontificia Gregorij XIII. quæ incipit, *An-
tiqua Iudeorum improbitas*, edita ad compendium Iu-
deorum blasphemias, & scelera, quibus Dominum nostrum
Iesum Christum, sunt eius verba, in calo triumphante ad-
ducit in synagogis suis, & ubique persequuntur, & c. In ea enim
statuitur, quod Inquisitores heretice prauitatis libere
procedant in omnibus causis, & casibus in ipsa contentis,
inter quos est hic, qui sequitur: *Si Saluatorem, & Domi-
num nostrum Iesum Christum, purum hominem, vel etiam
peccatorem fuisse, Aut iurare Deum non esse Virginem, & alia
huiusmodi blasphemias, quæ per se hereticæ sunt solum in
Christianam fidem quominus, conceptum, ac corruptionem
impie prauitatis, & c.* In quibus casibus delegat Iudices In-
quisitores heretice prauitatis, ut super his contra Iudeos,
atque infideles quouicunque simul, vel separatim, prout in
causis fidei iuxta sacrosanctum canonem formam, & c. inquirit,
& procedat. Certum autem est, profertentem bla-
sphemias hereticas esse vel hereticum, vel suspensum de
heresi, atque adeo non gaudere immunitate Ecclesiastica,
ut per Constitutionem Gregorij XIV. de Eccles. im-
mun. & per Fatinac. in append. de immunit. Eccles. cap. 12.
num. 175.

2 Neque obstat, quod Iudei, etsi contra fidem Christia-
nam sentiant, in ipso, quod non sunt sibi communia cum
Christianis, heretici non dicuntur, nec pœne contra he-
reticos statuite locum habent contra eos, quia, ut quis
hereticus dicatur, & puniatur, requiritur, quod sit bap-
tizatus, ut per Canter. in quest. crim. rubr. de heret. cap. 1. n.
3. & alios apud Fatinac. de heret. q. 173. §. 6. n. 1. 28.

3 Nam licet obiectio respondet primo, Iudeos, &
alios Infideles non dici hereticos proprie, ac recte, sed
improptè, ac large, ut per Doctores, quos sequitur idem
Fatinac. d. q. 178. n. 130. Vnde n. 143. loquens de Iudeis, &
Infidelibus reprobatoribus, fauoribus, & defensoribus
Christianorum ad Iudaismum, vel ethnicum immutans
euntium, vel redeuntium, docet eos puniri ad in flat re-
ceptorum, fauorum, & defensorum hereticorum per
textum in cap. contra Christianos in fin. de heret. in 6. ubi
expressè dicitur: *Sicut contra fauores, receptatores, & de-
fensores hereticorum sic contra fauores, receptatores, &
defensores talium est procedendum, ut ibi adnotatur Ioan.
Andr. post n. 1. ubi dicit quod, licet videretur contrarium
dicendum in Iudeis, sic receptantibus, fauentibus, & de-
fendentibus, cum & ipsi non proprie, sed large dicantur
heretici quia tamen sic statutum est, ita processus seruari
debet. Quod etiam sequitur Iust. Gemin. n. 6. & Fran-
ch. num. 2.*

4 Secundo respondendum, Iudeos Ista blasphemias, non
dicimus esse quidem, aut dici hereticos, neque de heresi
suspectos, sed tantum in eos procedi posse, prout in causis fi-
dei ex citata Constitutione Gregorij. In causis autem fidei li-
quid.

quisitores procedunt contra eos, extrahendo illos ab Ecclesia, vt per Farinac. in *append. de immuni. d. n. 175.* ac proinde ponitur, ac iudicantur ipsi dem penam, ac legibus, quibus puniuntur, ac iudicantur heretici per textum in *l. ecclesiarum C. de iudiciis*, ubi sic faneitur: *Iudei, nisi ad Decretum, conuentionemque Christianam conuerſuerint ipsam legibus, quibus precipimus hereticos conſtricti, vel adſtricti, ſequopos nonerunt adſtricti.* Conſtat autem, quod non adſtrictus ipſem legibus, quibus heretici, niſi faciant, veldicant ea, quæ faciunt, vel dicant heretici; tunc enim eodem iudicio iudicantur, vt per *l. quicumque §. eis veris. C. de heret. Eymet. in l. Direct. p. 2. q. 46. §. dicendum eſt*, ubi Pegna *com. 71.* Locat. in *Iudic. v. Inuac. e. n. 14.* Atque adeo non debent gaudere immunitate Eccleſie, quemadmodum ea non gaudet heretici ex d. Conſtitutione Gregorij XIV. & ex comuni DD. ſententia, quam proſequitur Farinac. *de carcer. & carcerat. q. 28. n. 68. & in append. de immuni. Eccleſ. d. c. 12. n. 167.* ac Suar. *de relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. c. 10. n. 12.* Facitque generalis conſilio apud Farinac. in *fragment. crim. p. 2. c. 637.* quod Iudei, & alij Inſideles delinquentes in contemptum Religionis, tanquam heretici, & pœna hereticorum puniri poſſunt ex Baldo, & Calderino, reſiſta Tuſcho *praſt. conſ. verb. Iudeus conſ. 372. n. 1. 7. & 8.* Ac proinde priuari immunitate Eccleſie, ſicuti poſſunt heretici.

Contra blaſphemias extar grauis Conſtitutio B. Pij V. quam lege.

Blaſphemus hereticus non poteſt à Conſeſſarijs abſolui, & qui eum audi, tenetur illum denunciare S. Officio.

Eſt denunciandus S. Officio ab Auditoribus.

Proferens *malanagrus Dio* poteſt puniri in S. Officio.

Contra proferentes *Puttana di Dio*, & *Puttanza di Dio*, & al diſpetto di Dio procedit S. Officium.

Proferens blaſphemiam in B. Virginem, vel alium, actum irreligioſum in eam committens, dommodo illi corde non conſenſerit, penitens, aut conſens, poteſt à Conſeſſarijs abſolui, nec eſt cogendus ad denunciandum, niſi habeat complices.

Blaſphemus hereticus magis exemplariter punitur in S. Officio pena permanendi diebus ſeſtis præ foribus Eccleſie cum candela accenſa, & inſcriptione, quam pena publicæ torturæ inferendæ.

Audientes blaſphemum, & non denunciantes, tunc incurſunt excommunicationem, quando per illius blaſphemias credunt, vel dubitant illum eſſe hereticum, vel ſuſpectum de hereti.

Qui fugiens à carceribus, moritur, poteſt ſepeliri in Eccleſia, & contra eius bona non proceditur, nec minus contra illius ſideiſſorem ob contrauentionem præcepti eidem facti deſeruendo locum ipſi aſſignatum pro tuto carcere.

Recidiuus hereticus pro prima vice, dum apparet, de illius pertinacia, & incorrigibilitate damnatur ad trimeſem per quinqueſimum, præſua tortora ſuper intentione, & abſtinatione de vehementi.

Signis, vt à carceribus Curie laicalis ſe liberet, protulit blaſphemias hereticas, de quibus inquiri debet, & ad carceres S. Officii tranſmitti, ſi ſaneatur de dictas blaſphemias proſuliſſe non malo animo, ſed vt effugiat mortem, poterit abſque villa abſtinatione, præmiſſis tribus iſtibus tortoribus, ob malam, & temerariam loquutionem, & ad exemplum aliorum, remitti ad eodem carceres laicales cum præcepto, quod abſtineat à ſimilibus ſub pena trimeſium.

Qui, euaginato gladio imaginem Crucifixi, vel B. Virginis, aut Sanctorum percuſſerit, manere debet, lingua prius perforata, præ foribus Eccleſiarum ioſignium pluſius diebus ſeſtis, & poſtea tranſmittendus ad trimeſem perpetuam.

Blaſphemia hereticus punitur in S. Officio, cæteræ verò non hereticæ à Curia ſeculari, ſi præuenerit, cuius Iudices tenentur mittere denunciations ad S. Officium.

Ille: *Al corpo di Dio, Puer di Dio, Puttanza di Antierſe*, non ſuot hereticus.

Tom. VIII.

Ille: *Puttana di Dio, Potta di Dio, Puttanza di 19 Dio, al diſpetto di Dio*, ſunt hereticæ, & vt tales puniuntur à S. Officio cum abſtinatione de vehementi; ſiquidem prima verba ſunt contra paritatem Dei, ſecunda verò continent ſenſum, quod omnino debeat ſeſti, quod blaſphemus imprecatur, etiamſi Deus ſua omnipotentia id nolit.

Negantes Sanctiſſimam Trinitatem, Virginitatem B. Virginis, & Diuinitatem Chriſti traduorur Curie ſeculari, etiam pro prima vice.

Qui blaſphemias hereticas protulit, & abſtinatione de vehementi, quam abſtinationem neglexit, & denud protulit blaſphemias, ſi petierit abſolui in foro conſcientiæ, poterit Pontifex annuere, vt abſoluatur.

His ſeotentiarum ob blaſphemias hereticas, tertio deprehensus, & conſeſſus, de protuliſſe alias blaſphemias hereticas, poterit præſua abſtinatione de vehementi damnari ad trimeſem per decem annos abſque ſpe gratiæ.

Blaſphemia hereticus eſt: teneo Deum Chriſtum; quia denegatur Dei exiſtentia.

Blaſphemia item hereticus eſt: denego Crucem, Sacramenta, Chriſti, Euangelia, vel aliam ſidei veritatem; quia denegar Deo veritatem ioſcillabilem, quæ in his, prout ab Eccleſia propoſita ſunt, reſcitur.

Blaſphemia quoque hereticus eſt dicere: nec Deus ipſe, ſi deſcenderet de Cælo, amoueret conſuetum, frumentum, &c. de arca illa.

Blaſphemia hereticus eſt, quæ proferatur ſub conditione, nimirum: Non credo in Deum, niſi te percutiam, te occidam, &c. aut niſi veritatem dico; quia ſub hac forma non allegat Deum in teſtem, ſed potius eius nomen blaſphematur. Vel quia bæc blaſphemia conditionalis continet in ſe putam impicere affirmatiuum, ſcilicet quod, ſi ad occidendum illum opus fuerit, in Deum non credere, paratus eſt, id liberet facere.

Blaſphemiam hereticalem non eſſe quando de Sanctis renegatur, vt renego Dioum Petrum, ait Sanchez *lib. 2. oper. moral. cap. 32. n. 36.* Quia non negatur de illis aliqua veritas pertins ad fidem, ſed tantum eſſe verum contumeliouſum io Sanctos. At eſſe blaſphemiam hereticalem, aſſerit Caſtopalaus *tom. 3. oper. moral. tr. 17. diſp. 2. p. 2. §. 1. n. 5.* Quia hoc denegans, denegat eos exiſtere, eſſeque beatos, quod eſt negare quandam ſidei veritatem, cum de fide ſit Petrus, & exempli gratia, exiſtere, eſſeque beatum; quod purò probabilis.

Blaſphemia hereticæ eſt, ex ſe Sanctum appellare Diabolum, Io Regnis tamen vt inſuſque Siciliæ hæc verba: *Sancto Diabolo* propter communem uſum, & cum profertur ex iracundia non habentur pro blaſphemia hereticæ, ſed habent tantum rationem ſimplicis blaſphemie. Io maleſici verò, quando à maleſicis dantur Sanctus appellatur, habentur pro blaſphemia hereticæ; quia verò maleſici ſancitatem Demoni tribuere intendunt.

Blaſphemia hereticus eſt aſſerere ex ſeruoſe iracundia, etiam abſque errore iotellectos. Non eſt Deus, quod ſi Deus eſſet, talia non pateret.

Proferens ioculoſa hereticæ, & contra fidem Catholicam puniri poteſt in S. Officio. Non eſt tamen, vt hereticus puniendus, oſi io ſuo diſto perſiſtat, ſed mulctari poteſt pena pecuniaria.

Blaſphemias plures, & ex conſuetudine, tam in ludis, & ira, quam extra, ad omnemque animi morum, eſt de hereti vehementer ſuſpectus, debetque abſtineere vehementer hereti ſuſpicionem, attenta vita, & conditione perſonæ: Si verò blaſphemus non perierit ex habita, ſed raro, & in ludio morum, vel in ira ſolius, tunc redditur tantummodò de leui ſuſpectus de hereti. Vt quis autem dicatur blaſphemus ex conſuetudine, requiruntur plures, quam tres reiterationes.

An Iudeus consequi possit gradum Doctoratus, saltem in Medicina?

Negant Bartol. in l. fin. C. de Iudeis, ubi testatur sic in facti contingentia suo tempore respondisse, & in l. fin. C. de poff. & in l. 1. C. de nou. C. d. fac. n. 12. Holi. in sum. tit. de iud. n. 5. Anchar. in Clem. 2. de Magist. Abb. in cap. Cum sit in proc. de Iud. & in cap. propofiti de prob. Anan. in d. cap. Coniur. n. 3. Ist. in rubr. ff. de poff. & in n. 4. Felin. in cap. 1. n. 4. de Iudeis, Dec. qui testatur de comuni conf. 161. n. 2. Guidopap. dec. 388. incip. Quod verò ad Doctores n. 9. Marquard. de Iud. p. 2. c. 7. n. 1. Roman. fingul. 105. n. 1. Follet. in consil. Regius. de Iudeis n. 25. & seq. Ratio autem est, quia, ut alibi diximus, Doctoratus est dignitas, cuius Iudei sunt incapaces per textum in d. l. fin. C. de Iud.

Et hoc quidem locum habet primò, etiam si Iudeus polliceretur, si non exercitum munus Doctoris; quia ad effectum, ut repellatur, sufficit, quod consequatur potestatem Doctoratus, ut per Abb. in d. cap. propofiti in fin. de prob. quem sequitur Marquard. loc. citat.

Secundò locum habet, etiam in Doctoratu in medicina, ut per Ananiam in rubr. exir. de Iudeis n. 5. Et licet apud Christianos non doctus Iudei, & alij in fidelibus, qui medicinam exerceant inter seiplos, hoc tamen fit, quia ut quis dicitur medicus, non requiritur doctoratus, cum etiam serui possint esse medici, l. 1. §. nec autem. C. de com. ser. manum. Bald. in l. Scindam. ff. de edic. edict. Marquard. loc. cit. n. 6.

Et quamquam Ricciolus de iur. person. lib. 2. cap. 25. n. 4. subdat, quod quia Republice interest, ne quilibet imperitus medicinam exerceat, & sub medicinae velamine plurimos perimam imponat, l. 2. C. de profef. & medic. lib. 10. ibique Bartol. Oltrad. consil. 18. in princ. idem praxis inoleuit, ut si quidam Iudeus in arte melius valeat, solum Princeps gratia relaxare iuris habeat, illique concedere licentiam, ut possit in medicina doctorari, ut testatur Scaphis. de signat. grat. tit. de pro. reg. expedit. Mandol. de signat. lib. 2. cap. 3. rubr. licentia de Iudeis, vers. Iudeis concedo, subdens, Iudeis non concedi licentiam, ut possint promoueri ad legum doctoratum, & tantominus, ut doctorari valeant in iure Pontificio, quia leges ad Dei obedientiam praeteritum dicuntur, idcirco factatissima vocantur, l. leges sacrosanctissima, C. de legib. l. 1. §. perinde C. ne filius pro patre.

Nihilominus cum à S. Officio Inquisitionis Iudei petijissent, sibi concedi licentiam vendi opera alicuius Christiani in reddenda grammatica, & alijs scientijs, & adduxerunt exempla, quod ipsorum aliqui didicerint scientias à Christianis, & quod aliqui gradum doctoratus in medicina kumpserint, rim in Vniuersitate Vrba, quam glarium Civitatem, Sanctissimus dixit, praefata fuisse facta per abusum, & nihil voluit eis concedere, mandauitque fieri verbum cum Rectore Vniuersitatis Vrbae, ne ipse, aut ipsos Collegae huiusmodi licentias concedant 8. Nouembrii 1618. Et cum quidam Iudeus laudem doctoratus suscepisset in Vniuersitate Pisarum, scriptum fuit propterea Nuncio Apostolico, ut ageret cum Magno Duce, qui prouideret, ne deinceps gradum doctoratus conferatur alicui Iudeo in dicta Vniuersitate 16. Septembris 1621. Qui Dux id agruitulit 4. Nouembrii 1622.

Ex quibus reprobatur praxis, quam testatur Ricciolus; quare executioni demandanda est citata lex vltima C. de Iudeis, quae postquam Iudeis interdixit omnes administrationes, & dignitates, ita facit: Quisquis quatuor vel infusulas accepit, quassus dignitas eius non potestur. Et mox: Et quia ad honores, & dignitates irrogatis, habebat, ut ante conditionem extremam, et si bonam iam illi cito promeretur dignitatem.

An, & quatenus Monasteria Regularium concedenda sint in Commendam Clericis secularibus?

Respondeo affirmatiue. Etiam receptum est in praxi, quod ad tollendam incapacitatem Clerici secularis ad capiendum beneficium regulare, et prouidetur per viam Commendae, ut post alio testatur Rebus. in prax. benef. p. 1. tit. de Com. & p. 2. tit. de disp. cum Regular. vtroque n. 7. Hoied. de incompet. benef. p. 1. c. 14. n. 15 in fin. Paris. de regim. lib. 2. q. 17. n. 8. Garz. de benef. p. 4. c. 4. n. 24. & seq. ubi quod ad hoc effectum modus commendandi fuit inuentus à Summis Pontificibus, Fagnan. in cap. Cum ad nostram n. 3. & pluribus sequentibus. de elect. ubi propterea iocetur, quod Commenda nihil aliud est, quam collatio Papae dispensatoria ad obtinendum beneficium, quod est obtrine prohibito, & sub n. 9. cum seq. quod in Concilio Tridentino, huiusmodi praxis reprobata non fuit, & ponit declarationem in S. Congregationis dicti Concilij. Bartol. de iur. Eccles. lib. 3. c. 9. n. 23. & 24. Cotrad. in prax. disp. lib. 6. c. 3. in princ. & n. 13.

Neque obstat, quod hodie in Concilio Lateranensi sub Leone X. celebrato in Monasterijs regulatis non commendatis id facere non liceat, nisi pro consuetudine auctoritatis Sedis Apostolicae, & ad occurrendum malis illam oppugnantibus pro temporum qualitate; aliter Summo Pontifici de S. R. E. Cardinalium consilio visum fuerit expedire, ut sunt verba eiusdem Concilij, quae habentur regenda in consil. d. Pontificis 6. p. com. 1. Bullar. & apud Fagnan. in d. cap. Cum ad nostram n. 4. & seq. de elect. Itaque dispositio fuerit consuetudinem saltem confirmata in Concilio Tridentino cap. 21. sess. 25. de regul.

Quiare ostendendum est, huiusmodi prouisiones de Monasterijs per viam Commendae petuntur fieri, non quidem in gratiam, & commodum recipientis, nempe Commendatarij, prout communiter fieri solet, ut de fructibus se valeat sustentare iuxta formulam, quam ponit Corrad. d. lib. 6. c. 3. n. 19. sed in commodum, & utilitatem ipsorum Monasteriorum. Et ideoque ille casus non est comprehensus in dictis dispositionibus, quae literaliter prohibent fieri Commendas Monasteriorum ratione detrimenti, quod plerumque resultat Ecclesijs, & illorum bonis iuxta theoriam Gloti in l. Quaevisque vniuersitatis, C. de bon. quae liber. quam mirabilem, & menti tenendam dicit Bald. ibid. n. 1. Benedic. Camphul. in extrinsec. Ambrosia n. 77. de reb. Eccles. non aliam. interpret. canon. vol. 6. Vtilitas igitur euidens resultare debet ex his, ut hex has Commendae cessent, seu exstingueretur pensio aliqua super fructibus Monasterij, quae contingit ex assumptione Commendatarij, qui illam obtinet ad similitudinem vniuersitatis, qui petit per consolidationem proprietatis, ut in l. si res aut 27. ff. de pign. mod. v. si res aut. optimè Tondut. de person. c. 74. n. 9. & seq. Quae quidem extincio, si regulariter magni utilitatem propter libertatem, quam beneficium acquirit, cum pensio fit seruus iuxta deducta passim à Doctoribus, praecipue verò à Ro. dec. 454. per tot. praeteritum n. 79. s. au. multò magis estimari debet in casu, in quo concurrit ex duae maximi ponderis circumstantiae, nempe calamitosus, ac fere deplorabilis status Monasterij, & ingens summa pensionum decursum fuisse penitus Commendam, quibus propterea praestitò esse non possit Successor regularis, ut tamen de iure teneretur in defectum suorum Antecessorum, ut communiter firmitur Sig. de pens. quest. 39. num. 5. & seq. Garz. de benef. par. 1. c. 3. num. 199. Loxter. de re benef. lib. 1. quest. 39. num. 101. & seq. Matefecot. var. reser. lib. 2. c. 18. n. 34. & Ro. coram Gregor. X. V. dec. 507. per tot. cum ibi Add.

Praeterea si etiam constaret de necessitate concedendi in Commendam huiusmodi Monasteria alicui Clerico seculari, in quo casu non est curandum de contrarijs dispositionibus Conciliorum, quae proculdubio non

com-

comprehendunt casum necessitatis ad text. in l. tutor, qui reperit. ff. de admoss. ff. de peric. tutor. & in l. quia propter necess. ff. de regul. iur. cap. Sixtus. de censur. d. t. cap. Quando de infir. de consuet. in puncto loquens de Commenda. Episcopatus faciendi, Fagnan. in cap. Dandum 2. n. 4. & seq. de elect.

5 Necessitas verò defensionis est primò ex defectu Religiosorum, habiliu ad sumendum gubernium, & ad ministrandam rationem reddituum Monasterij in eo situ, in quo reperitur iuxta singulare respectum Innocentij III. in cap. Inter quas, de relig. domib. cuius verba sunt hæc: 1. Quando Monasteria, per Regulares remanere poterunt orantia, non sunt ad seculares Clericos transferenda, sed si Regulares defuerint propter eorum defectum, in eis seculares Clerici poterunt ordinari. Quod loquitur Abb. in c. Relatum n. 5. ne Cler. vel Monach. Gonzal. super reg. 8. glof. 8. n. 43. Garz. de benef. p. 7. cap. 10. n. 16.

6 Item ex maxima deterioratione bonorum, ac diminutione reddituum Monasterij, sequens hoc malum administrationem Abbatis Regularium, prout late probandum est. Quæ vique præbent necessariam causam recedendi à quacunque iuris prohibitione, sicut in proximis terminis habetur ex præfatum can. hoc ius perpetua v. a. ff. ob eadem dominia fuerit to. 9. 2. vbi Archid. Benedic. Camph. vbi sep. n. 71. & seq.

7 Nec non ex alienatione non exiæ partis bonorum stabiliu Monasterij, quam illegitime fuerunt Abbates Regulares. Ex hoc enim illicito ratio recuperandi bona prædicta, quæ in concursu aliorum præbere potest iustam causam commendandi monasterium, quæ ad hunc effectum est magni momenti, cum antea iis temporibus sola reputaretur sufficiens iuxta præxim veterum Summorum Pontificum, de qua testatur Cardin. Papiensis, allegatus in libello, qui inscribitur l. Abbe Commendatarius cap. 3. §. les causes desmendes n. 4.

8 Ex quibus omnibus cum evidentissime constat de iustis, ac rationabilibus causis commendandi, ex præfatis re incommotis, quæ regulariter subesse solent, & quibus occurrere visum est in præfatis dispositionibus Conciliorum, ut optime docet Hoffed. de incompatib. benef. p. 1. cap. 4. n. 73. Gambar. de offic. & attrib. legat. l. l. lib. 4. n. 159. & ita servat stylus S. Congregationis Consultoralis.

CONSULTATIO CXLVI.

An pharmacopola laicus sit irregularis adeo, ut ne possit quidem ad primam tonsuram promoveri? Et an irregularitas impediatur suspensionem etiam primæ Tonsuræ?

1 **L** Aicum exercentem artem pharmacopole, siue Aromatarij, si non est in culpa, ex qua moriatur ægrotus, sed eam exercent secundum illius regulas, ad primam Tonsuram, & ad maiores Ordines promovendi posse, nihil aliud ei obstat canonicum impedimentum, certum existimo.

2 Etenim nemo, nisi in casibus à iure expressis irregularis iudicandus est per textum in cap. 12. qui de sent. excom. in 6. & tradunt Archid. in ca. Apostolicæ. 56. sub initio, & in ca. Excommunicatus 11. q. 3. Felin. in cap. Ad audiendum infir. de homic. Unde qui dicit, aliquem esse irregularem, casum legis adducere debet, ut per Sayr. de censur. lib. 4. cap. 3. n. 1. & Canonistæ communiter. In iuramento Canonico nullibi reperitur, pharmacopolam laicum peritum in arte sua, qui omnem adhibet diligentiam, quam debet, incurrere irregularitatem. Quare, si mors infirmi sequatur, præsumitur evenisse potius culpa ægroti, aut aliâ, quam ex pharmacopole negligentia, vel imperitia, ut de medico, de chirurgo, de barbitonsore, seu phlebotomato, ac similibus personis laicis docent Specul. in tit. de dispensat. §. iuxta. v. Fallo in fin. Socin. in d. Ad audiendum de homic. n. 149. & seq. Sylv. de homicid. 2. n. 9. & Fagnan. in cap. Ad audiendum n. 38. & in de occidendis 23. q. 5. & ex cap. Ad aures de at.

Tom. VIII.

& qual. vbi propter consilium medicum, quem temerè det conscientia, ne ad maiores Ordines ascendat.

Quare si conceditur medicum, qui est tantquam causa formalis, & ut supponitur in d. cap. Ad aures, etat Clericus, multò magis concessum esse colesur Aromatarum laico, qui est tantum causa materialis in ordine ad medendum ægrotos. Cùm enim laica physica, vel chirurgica, aut pharmacopoliæ ars peccatis sit, casus fortuitus non est illi imputandus, & est peccatus, & omnem adhibet diligentiam, quia dat operam rei licite, c. Delictus cum binis seq. & cap. Commendatur de homic. nisi probabiliter dubitet ex sua negligentia, vel imperitia, alicuius periculi, quia tunc propter dubium prohibetur à promotione iuxta textum in d. cap. Ad aures de at. & qual. traditque idem Fagnan. loc. cit. n. 40. & Maiorales ipse, qui in suo tractatu de irregularitate, sicut Danter in suo Inferno posuit eos damnatos, quos voluit ita contra, præter, supra, infra, poenè dixit omnes ad suam hibidem irregulares fecit, & in eo labyrintho, vbi innumero errore viæ, includit.

Hinc non deoganter Ordines ex eo, quod quis fuit ludex, si nullam incurrit irregularitatem, ut declaravit S. Congregatio super Episc. & Regul. in Squillacensi 15. Novembris 1606.

Itaque, cum pharmacopole laico non sit iure Canonico imposita irregularitas, nisi sit in culpa, & ex eius culpa moriatur ægrotus, nihil ei obstat, quominus ad primam Tonsuram, & ad alios Ordines etiam maiores, ritè promovendi possit. Atque ita etiam declaravit sub die 5. Iunii 1688. S. Congreg. Concilij in vna S. Marci nempe pharmacopolam præfatum non idgere dispensationem.

Neque dicatur, quod ars Aromatarij sit indecens, atque adeo ratione indecens prohibetur Aromataris ad Ordines promovendi. Nam contrarium asserit Tiraquelli de nobilit. cap. 34. n. 44. & Cassio, in censur. glor. mundi. p. 11. confid. 40. vbi proluxè probat, eam artem esse non solum utilem Reipublicæ, sed etiam honestam, & Aromataris esse honorandos per ea, quæ tradit D. Anton. in sum. p. 2. tit. 8. cap. 4. §. 6. & Bern. de Buss. p. 3. Refut. per. 32. lit. T.

Ad secundum. Irregularitatem impedire susceptionem etiam primæ Tonsuræ, certum omnino non est, ut docent Avila, Nauarrus, Filiucius, Reginaldus, Suarez, Præpositus, Gaspar Hurtadus, Sayrus, Baucius, Bonacina, & præ cæteris Rota Romana in Romana pensionis 3. Iunii 1583. coram Seraphino. Quia, licet prima Tonsura non sit propriè Ordo, sed tantum via, & preparatio quædam ad Ordinem, ut dixi supra, quoniam tamen constituit in statu Clericali, & est character clericalis, ut ait Sixtus V. in motu proprio eodem malè promotos anno 1588. idem apud Sacros Canones obtinet nomen Ordinis, & præcipue in cap. Cum contigat de at. & qualis Ordo. Cùm et go irregularitas sit inhabilitas statuta à Sacris Canonibus ad Ordines suscipiendos, nomine Ordinum debent venire ea omnia, quæ apud Sacros Canones Ordines dicuntur.

Edoque præsertim quia apud Sacros Canones explicatur irregularitas, tanquam inhabilitas ad ipsam statum clericalem, & Ecclesiasticum ministerium, in can. Signis de laicis, vbi de irregularitate ex bigamia d. 34. ibi: In Clericum nullatenus admittitur, & can. Si laici ead. d. vbi de eadem irregularitate, ibi: Hic et alii admouentur Ecclesiasticum nullo modo adducatur, & can. Signis videmus d. 50. vbi etiam de eadem irregularitate, ibi: Non administratur ad Clericatum. Cùm igitur irregularitas sit inhabilitas ad statum Clericalem, erit etiam inhabilitas ad primam Tonsuram, quia per ipsam constituitur status Clericalis ex Tridentino Concilio sess. 23. cap. 4. de ref.

Et ita praxis, & communis sensus interpretatur legem, 9. l. Si de interpretat. iussu de leg. & cap. Cum aditus de consuet. Communis autem sensus tenet, quod irregularitas inducat inhabilitatem etiam ad primam Tonsuram. Ex foederatur in eo, quod quando prohibetur aliquid, prohibetur etiam omnia, per quæ tanquam per media ex natura sua ad ipsam ordinata, pertinetur ad illud, l. populus §. sed si per interpositum §. de arbit. tut. cap. Cum quod prohibetur de reg. iur. in 6.

T 3 CON-

CONSULTATIO CXLVII.

FActo quod thorum diuortio ob vxoris adulterium; quae per decretum Vicari generalis de viriisque coniugii consensu confirmato, mulier penitentium Conseruatorium ingressa, simplex, vtraxerit, castitatis vorum emissa, & adhuc in bono huiusmodi proposito perseverat. Vir autem ad Ecclesiasticos Ordines, vel spoponderat adipiscendos ob infirmitatem inhabilis, & vxore sibi reddenda sub preterito incontinentia, propter quam pellicem domi retinere consuevit, insistit. Cum igitur vxoris adulterium pari viri delicto sit mutua compensatione sublatum, & mulier ad virum redire perueniat, etiam data fideiussione, recusat, idem quaeritur.

An vxor, consentiente viro, Conseruatorium nullis clausura legibus obnoxium ingressa, asserto, vt praefertur, simplici Castitatis voto, post consummatum matrimonium, priuatum ab ea, vt dicitur, emisso, ac diuorto de viriisque consensu ex decreto Ordinarij sequato, nullatenus obstantibus, viro suo id exire ob incontinentiam flagranti, & de anima iactura vsque ad lacrymas conuergenti, sit restituenda, saltem ex iudicis officio, vel potius in Conseruatorio retinenda?

Respondeo, esse restituendam, & cogendam ad reconciliationem. Nam teoatur coniuges sibi reconciliare, nec sibi sententia diuortij suffragari; quia cum delicta compensatione, nullum diuortij illis compertum, ac proinde reddit matrimonium ad priuatum statum, in quo contriti coniugii diuertere, gratia transeundi ad alium statum permittitur. Quare etiam si vxor emiserit simplex vorum castitatis tempore diuortij de consensu viri, adhuc potest vi illud irritare; quia actus ille emittendi vocem semper manet sub dominio mariti. Ira Socus, & Palacias cum alijs apud Sanchez de marr. disp. 4. m. 17. & disp. 10. m. 7. lib. 10. Hinc iusta causa subsistente, nempe periculum incontinentiae, potest priuata voluntate contrahentium vorum dissolui sine aliqua voti violatione, Pont. de marr. lib. 9. cap. 17. §. 1. m. 13. qui etiam lib. 6. cap. 13. m. 13. ait de viro, qui tenetur castitatis parato plura committere peccata contra vorum pro fragilitate sua, prout in hoc casu, si alia via citò illi succurrere non possit, potest consuli, vt impetret dispensationem voti in ordine ad petendum debitum, quae facilis est.

3 Dicendum igitur, quod etsi alter coniux mioimè petat, debet Index ex officio suo coniuges reconciliare, quia Praelatus, vt pastor animatum, tenetur periculis incontinentiae occurrere. D. Thomas, & alij apud Sanchez vbi supra, sante praefertim consensu viri conditionali exhibito, huiusmodi coniugem esse suo viro restituendam officio iudicis.

CONSULTATIO CXLVIII.

Plus quidam testator ita disposuit: Volo, praedictos presbyteros beneficiatos, Capellanos, & Clericos, vt supra, per mortui in residentia praedictae Ecclesiae, vt supra, interessendo officio omnium horatum Canoniarum, videlicet Matutino, Prima, Tertia, Sexta, Nonae, Vesperti, & Completorio. Quas horas canonicas, & Missam teneant, & debeant dicti presbyteri beneficiati, Capellani, & Clerici, vt supra omni die vsque in perpetuum, tempore debito, & congruo, & secundum consuetudinem aliarum bonarum Ecclesiarum Cathedralium, in quibus horae Canonicae, & Missae quotidie celebrantur, & decantantur, celebrare, & decantare in dicta Ecclesia Sanctorum Firmi, & Rustici. His positae quaeritur.

- 1 An praedictum Capitulum teneatur perpetuum Ecclesiam suam seruare absque ulla vacatione praestare? Et quatenus teneatur?
- 2 An saltem sub sint rationabiles causa indulgenti, vt quotannis trimestri vacatione gaudeat?

Respondeo ad 1. Videtur non teneri, sed ei licet per tres menses vacare quolibet anno iuxta Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. quia quauis ex institutione videatur colligi contrarium, quando tamen fundator obligat Clericos ad inferiendum quotidie, obligatio admittit aliquas vacationes iuxta cap. Significatum de prob. & Tridentinum supra, mensque testatoris praefertur disponere secundum mensuram iuris communis, & illi se accommodare, vt rationabilis sit, iuxta eam, quae tradunt Iason, & alij in l. causa num. 6. Cod. de transact.

Ad secundum videretur etiam posse vt iure, quod et tribuit Tridentinum c. 12. cap. 12. & cap. Significatum de prob.

At nihilominus S. Congregatio Concilij in Cremo-nensi Seruitiis 16. Septembris 166a. censuit, ac gratia esse dictos menses indulgentes. Secunda etenim est mens, ac voluunt testatorum, quoad fieri potest.

CONSULTATIO CXLIX.

An expediat plures Sanctos iam Canonizatos in Romano Breuiario inscribi, deque eis Officium vna cum Missa in toto Orbe Christiano celebrari?

Respondeo affirmatiue; Quemadmodum enim veteres, ita etiam recentiores haeretice, Lutherus, Caluinus, eorumdemque oonnulli alij, in hoc contra animam, & orthodoxam fidei tenore versantes, nullos excepto Christo Domino nostro Seruatore adhuc Sanctorum spiritus Caelos incolere, Deique beatissimo frui intuitu. Et licet etiam Sancti aeterna potenter gloria, praefati haeretice simul cum Melanchtone, ac Beotio, alijsque palam doctores ad Sanctos, Caetorum iniquos recurrere esse superfluum, vbi diuinum Numen ipsum per se audire promptissimum. Primum quia ex diuinis literis non habent, mortuos orare pro viuis, ac proinde non esse certum. Secundò si orant eos, oon noli in genere pro tota electorum Ecclesia, non autem pro isto, aut illo in speciali orare. Tertio frustraneum esse inuocare Caetos, non enim habent tam longas aures; Ita Caluinus loquitur, vt nostras exaudiant preces. Illicum autem, quia hioe Christi gloria obsecratur, qui est vnicus Mediator, & nosset intercessor.

Expropter nihil est, quod exhorreat, ac excrentur magis, quim Caetum innocencium, Reliquiarum cultum, Sanctorum Imaginum venerationem. His enim tribus manifestam impietatem, & idolatriam contineri graui, diurnaque apud eos vniuersalis Ecclesia laboret infamia.

Vnum è selectioribus medijs resistendi, & expugnandi huiusmodi haetesi, & nationum haetesi infestum praedecessores Sanctos publicis Ecclesiis precibus inuocare, ac in Sacrificium Eucharistiae in eorum honorem Deo offerre, eorumque exempla virtutum, & normam rectae vitae populo sepe, & passim proponere.

Ilique honor praecipue Religioium Fundatoribus exhibendus est, quandoquidem septem recentiorum in Calendario Religioium Istitutores sub titulo Abbatis, quod

CONSULTATIO CL

quod idem sonat ac Pater, & Institutor Monachorum, quamquam alij multi recenseantur sub alio nomine digniori Pontificum, & ob alia quoque merita hoc honoris sunt dignitati Sanctus Basilus, Sanctus Augustinus, & alij. Plerique tamen eorum vixerunt ante Concilium Lateranense sub Innocentio III. ubi verum fuit recipi in Ecclesia nova religiose vias instituta circa Pontificis Romani approbationem, & auctoritatem.

5. Post Concilium Lateranense alie instituta sunt. Religiones, & eorum Fundatores adscripti quoque fuerunt in Calendario, in quo numerantur item festum, & hanc illas prerogativam ex hoc merito præcipue fuisse consecutos, illud argumento est, quod & in lectionibus secundi Nocturni de eorum actis hoc præcipue recensetur. Et quod maiorem vim habere videretur eorum meritorum fit mentio in collecta, siue oratione Missæ, quæ est pars principalior Officii Divini, & ad quam referri videntur alie Cæremoniæ. Sic in collecta S. Francisci legitur: *Fecit nova prelia amplificare*. In Collecta S. Norberti: *Et per eum Ecclesiam tuam nova prelia fovendo*. In Collecta S. Petri Nolasco, cui nuper fuit hic honor decretus: *Ecclesiam tuam nova prelia fovendo decussasti*. In Collecta S. Ignatii: *Novo subdolo militante Ecclesiam roborasti*.

6. Sanctus quoque Philippus Neri, quamvis non instituerit Ordinem religionum, laudatur tamen in lectione prima secundi Nocturni, quod *Oratorum Congregationem instituit*. Et S. Franciscus Salesius in lectione tertia secundi Nocturni in magni meriti argumentum laudatur, quod *ad divini cultus augmentum novum Ordinem Sanctimonialium instituit*.

7. Neque fuerunt expertes huius honoris etiam formine. Sanctæ Burgie in lectione tertia secundi Nocturni laudi, ac magno merito vertitur, quod *Monasterium Pastoris sub regula S. Salvatoris, ab ipso Domino accepta, instituit*. Et Sanctæ Franciscæ Romanæ in lectione prima secundi Nocturni, quod *domum Oblatarum sub regula S. Benedicti Congregationis Montis Olivæ in Urbem instituit*. Et quod maioris admirationis, & consequenter laudis est argumentum, S. Theresia maximè commendatur in lectione secunda secundi Nocturni, quod *sanctiorum veterum Carmelitarum regulam, Deo assente, primum mulieribus, deinde viris observandum proposuit*.

8. Et iure quidem hic honor Institutoribus Religionum impenditur, ut quò laudis eorum meritum in totam Ecclesiam, & in omnem posteritatem propagatur, multis aliis ad suorum virtutum imitationem institutis, ac post se relictis, eo etiam amplius eorum nomen in tota Ecclesia celebretur, & in omni posteritate. Ut præterea congruenter ijs accommodatur illud Ecclesiasticum elogium. *Laudemus viros gloriosos, Patres nostros*, quod legitur in primo Nocturno Officii S. Benedicti, qui fuit præcipuus Legislator Monachorum in Italia.

9. Si demum S. Petrus de Morone, quia fundavit, & instituit Ordinem, qui ab ipsius nomine in Pontificatu dictus est Casellianus sub regula S. Benedicti, hunc meruit honorem. Ita quoque Sanctus Caietanus, & alij.

In qua responderetur ad septem criminationes in Parochos Urbis, ab Anonymo quodam sumendum impatiens.

Prodiit nuper timè quodam scriptum Anonymi, quo Parochos omnes Urbis publice profcindit, ac criminatur. Ne verò ipse temere, ac immerito tam acerbum iniuriam Parochis intulisse videatur, præsertim varia contra eos accusationis capita.

Primum est de mercede deferentis Crucem, licet Parochi eam in funere non deferant.

Secundum. Duplicata merces viatici, quando cadaver deferretur ad Ecclesiam extra parochiam.

Tertium. Alia duplicatio viatici, quando funus transsit per pontes, vel montes.

Quartum. Regulares præterdunt, quando interfiunt funeri, tanquam vnum corpus, habere vera candelas, quæ singuli dantur in ipso funere, etiam fasciculum candelarum vnius libræ.

Quintum. Quando funeri interveniunt Regulares, Curatus regularis eo quia vel defunctus est eius parochie, vel ad eius Ecclesiam deferatur, petit mercedem pro suo socio, tanquam alterius Sacerdotis secularis, & sic eadem persona, que intervenit funeri, tanquam vnus ex sua Religione, assumit deinde aliam personam, & duplicatam mercedem præterdunt.

Sextum. Regulares ad funus vocati semper, ac indistinctè volunt iulios decem contra formati Statuti.

Septimum est merces sepulchri, quando cadauera in Ecclesijs parochialibus non sepeliuntur. Et vitia si dicta cadauera in alienis Ecclesijs sepeliuntur cum capla, præterdunt duplicatam mercedem.

Hæc sunt septem capita hydræ Anonymianæ. Hoc porro scriptum cum à præfato Anonymo per totam festè Urbem eulgetur, nobisque Parochis communicatum esset, quibus prius tantum quidem solummodo commodum, & æquum spectantibus, operabilis nihil erat, quàm, defensione omni prætermissa, acquiescere, atque ita propolita ob oculos professione pastoralis potius, quam illata iniuria, incunctissimo conscientie libere testimonio contentos vivere, impudè nobis falsò criminationes spernere. Adde enim, & eiusmodi aliquid nostris animis insinuat. Apostolica institutio nostri Præfatus, ac Magistri D. Petri Ep. 1. cap. 4. v. 14. *Si exprobrant, vit, in nomine Christi, beatis viris, quoniam quod est honoris gloria, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescat. Nemo autem vestrum pariat, ut homicida, aut fur, aut maleficus, aut alienum appetat. Si autem vos Christianus, non erubescit glorificari autem Deum in isto nomine*.

At verò quoniam simul nobis cordi est peculiaris ratio vocatinnis nostræ, quæ nos non nobis tantum, sed etiam proximis nostris vivere, eorumque saluti, ac nostri administrationi officij impense vacare iube, quod præter prius tantum conscientie, mentisque innocentiam, publicè etiam bonam famam, eximiationemque deponit, ideo in eam necessarii rationibus induci sumus sententiam, ut huiusmodi accusationibus publicam responsum non daretur. Fecerunt id passim olim pro se, suisque institutis Sanctissimi quoque Ecclesiæ Præfatus, ac Doctores, Apostoli ipsi, ac Christus Dominus, Deusque noster, qui & calumniam demonij à se constanter depulit, & ab execrabili percussore illarum iniuriarum rationem poposcit Ioan. 18. v. 23. Nos igitur, quod conficiamus, prosequemur, singulaque accusationis capita, quæ contra nos in scripto edidit, paucis verbis refutabimus.

Ad primum. Prætermissa responsione ad rationes, quas Anonymus perperam prætexit, ratio cur Parochi debeant merces deferentis Crucem, est etiam in funere non deferant, ea est, quia est in annexum iuxta sepulchrum, siue parochiali. Quemadmodum enim debet Parochus in sepultura, licet eorum parochiani non sepeliuntur in proprijs parochialibus Ecclesijs, ita etiam debet merces deferri

Crucem, tametium in funere non deferant, hinc S. Congregatio super Episcopis die 29. Iulij 1616. apud Ganapum in *man. Episc. v. Expositio* declaravit, Crucem Parochialem regulariter deferri tantum debere.

- 12 Neque obstat, quod in Statuto Cleri Romani decretatur, vnicuique tantum Crucem in funebribus deferendam esse illis Ecclesijs, ad quam finis ducitur, nullamque mercedem deferenti taxatam esse. Nam id sane decernit quod illius delationem materialem, vt scilicet fideliter fiant, ad quam Ecclesiam finis ducatur, illudque prosequantur, & in eam conueniant, ac preces pro defuncti animo Deo effundant, non autem derogat iuri parochiali, sed illud relinquit in suo viui, ipsi iuri funerandi coeui; antiquissimus enim est. Quis enim Parochus hanc mercedem primus inuexit? Quo tempore? Cur ex hoc, taciteque Em. Cardinalibus Vicarijs, Reuerendissimis Vicegerentibus, qui & doctrina ac vitæ integritate prestant, nemo hactenus iuribus, atque abusus, vt Anonymus loquitur, sese obiecit? Cur nemo in primos auctores inuictus est, aut infurcit? Immo non solum nemo infurcit, sed in statu Cleri Romani, recens ab Em. D. Cardinali Vicario, eiusque Coegregatione ad id deputata, recognito, ac propediem euulgando, hanc Crucis mercedem, etiam quod illa i Parochia non deferatur, esse debet expressis verbis decernitur.

- 13 Idque non ex errore populari, vt ait Anonymus. Impossibile namque est in toto annuo venturorum populum errare, ac etiam Magistrum Ecclesiasticum, cui hac cura, qui non admodum solus possit, sed compellere, & cui parere non volumus tantum, sed debemus, volumusque Anonymum censuram hanc obis sine iustitia gerere, ac improbare, quod probant Superiores, sed ex voluntaria consuetudine, vt probat Innoc. in *cap. Ad Apostolicam de sum. aut ex conscientia erronea*, vt hanc obligationem explicat Maior in *q. d. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100. §. 101. §. 102. §. 103. §. 104. §. 105. §. 106. §. 107. §. 108. §. 109. §. 110. §. 111. §. 112. §. 113. §. 114. §. 115. §. 116. §. 117. §. 118. §. 119. §. 120. §. 121. §. 122. §. 123. §. 124. §. 125. §. 126. §. 127. §. 128. §. 129. §. 130. §. 131. §. 132. §. 133. §. 134. §. 135. §. 136. §. 137. §. 138. §. 139. §. 140. §. 141. §. 142. §. 143. §. 144. §. 145. §. 146. §. 147. §. 148. §. 149. §. 150. §. 151. §. 152. §. 153. §. 154. §. 155. §. 156. §. 157. §. 158. §. 159. §. 160. §. 161. §. 162. §. 163. §. 164. §. 165. §. 166. §. 167. §. 168. §. 169. §. 170. §. 171. §. 172. §. 173. §. 174. §. 175. §. 176. §. 177. §. 178. §. 179. §. 180. §. 181. §. 182. §. 183. §. 184. §. 185. §. 186. §. 187. §. 188. §. 189. §. 190. §. 191. §. 192. §. 193. §. 194. §. 195. §. 196. §. 197. §. 198. §. 199. §. 200. §. 201. §. 202. §. 203. §. 204. §. 205. §. 206. §. 207. §. 208. §. 209. §. 210. §. 211. §. 212. §. 213. §. 214. §. 215. §. 216. §. 217. §. 218. §. 219. §. 220. §. 221. §. 222. §. 223. §. 224. §. 225. §. 226. §. 227. §. 228. §. 229. §. 230. §. 231. §. 232. §. 233. §. 234. §. 235. §. 236. §. 237. §. 238. §. 239. §. 240. §. 241. §. 242. §. 243. §. 244. §. 245. §. 246. §. 247. §. 248. §. 249. §. 250. §. 251. §. 252. §. 253. §. 254. §. 255. §. 256. §. 257. §. 258. §. 259. §. 260. §. 261. §. 262. §. 263. §. 264. §. 265. §. 266. §. 267. §. 268. §. 269. §. 270. §. 271. §. 272. §. 273. §. 274. §. 275. §. 276. §. 277. §. 278. §. 279. §. 280. §. 281. §. 282. §. 283. §. 284. §. 285. §. 286. §. 287. §. 288. §. 289. §. 290. §. 291. §. 292. §. 293. §. 294. §. 295. §. 296. §. 297. §. 298. §. 299. §. 300. §. 301. §. 302. §. 303. §. 304. §. 305. §. 306. §. 307. §. 308. §. 309. §. 310. §. 311. §. 312. §. 313. §. 314. §. 315. §. 316. §. 317. §. 318. §. 319. §. 320. §. 321. §. 322. §. 323. §. 324. §. 325. §. 326. §. 327. §. 328. §. 329. §. 330. §. 331. §. 332. §. 333. §. 334. §. 335. §. 336. §. 337. §. 338. §. 339. §. 340. §. 341. §. 342. §. 343. §. 344. §. 345. §. 346. §. 347. §. 348. §. 349. §. 350. §. 351. §. 352. §. 353. §. 354. §. 355. §. 356. §. 357. §. 358. §. 359. §. 360. §. 361. §. 362. §. 363. §. 364. §. 365. §. 366. §. 367. §. 368. §. 369. §. 370. §. 371. §. 372. §. 373. §. 374. §. 375. §. 376. §. 377. §. 378. §. 379. §. 380. §. 381. §. 382. §. 383. §. 384. §. 385. §. 386. §. 387. §. 388. §. 389. §. 390. §. 391. §. 392. §. 393. §. 394. §. 395. §. 396. §. 397. §. 398. §. 399. §. 400. §. 401. §. 402. §. 403. §. 404. §. 405. §. 406. §. 407. §. 408. §. 409. §. 410. §. 411. §. 412. §. 413. §. 414. §. 415. §. 416. §. 417. §. 418. §. 419. §. 420. §. 421. §. 422. §. 423. §. 424. §. 425. §. 426. §. 427. §. 428. §. 429. §. 430. §. 431. §. 432. §. 433. §. 434. §. 435. §. 436. §. 437. §. 438. §. 439. §. 440. §. 441. §. 442. §. 443. §. 444. §. 445. §. 446. §. 447. §. 448. §. 449. §. 450. §. 451. §. 452. §. 453. §. 454. §. 455. §. 456. §. 457. §. 458. §. 459. §. 460. §. 461. §. 462. §. 463. §. 464. §. 465. §. 466. §. 467. §. 468. §. 469. §. 470. §. 471. §. 472. §. 473. §. 474. §. 475. §. 476. §. 477. §. 478. §. 479. §. 480. §. 481. §. 482. §. 483. §. 484. §. 485. §. 486. §. 487. §. 488. §. 489. §. 490. §. 491. §. 492. §. 493. §. 494. §. 495. §. 496. §. 497. §. 498. §. 499. §. 500. §. 501. §. 502. §. 503. §. 504. §. 505. §. 506. §. 507. §. 508. §. 509. §. 510. §. 511. §. 512. §. 513. §. 514. §. 515. §. 516. §. 517. §. 518. §. 519. §. 520. §. 521. §. 522. §. 523. §. 524. §. 525. §. 526. §. 527. §. 528. §. 529. §. 530. §. 531. §. 532. §. 533. §. 534. §. 535. §. 536. §. 537. §. 538. §. 539. §. 540. §. 541. §. 542. §. 543. §. 544. §. 545. §. 546. §. 547. §. 548. §. 549. §. 550. §. 551. §. 552. §. 553. §. 554. §. 555. §. 556. §. 557. §. 558. §. 559. §. 560. §. 561. §. 562. §. 563. §. 564. §. 565. §. 566. §. 567. §. 568. §. 569. §. 570. §. 571. §. 572. §. 573. §. 574. §. 575. §. 576. §. 577. §. 578. §. 579. §. 580. §. 581. §. 582. §. 583. §. 584. §. 585. §. 586. §. 587. §. 588. §. 589. §. 590. §. 591. §. 592. §. 593. §. 594. §. 595. §. 596. §. 597. §. 598. §. 599. §. 600. §. 601. §. 602. §. 603. §. 604. §. 605. §. 606. §. 607. §. 608. §. 609. §. 610. §. 611. §. 612. §. 613. §. 614. §. 615. §. 616. §. 617. §. 618. §. 619. §. 620. §. 621. §. 622. §. 623. §. 624. §. 625. §. 626. §. 627. §. 628. §. 629. §. 630. §. 631. §. 632. §. 633. §. 634. §. 635. §. 636. §. 637. §. 638. §. 639. §. 640. §. 641. §. 642. §. 643. §. 644. §. 645. §. 646. §. 647. §. 648. §. 649. §. 650. §. 651. §. 652. §. 653. §. 654. §. 655. §. 656. §. 657. §. 658. §. 659. §. 660. §. 661. §. 662. §. 663. §. 664. §. 665. §. 666. §. 667. §. 668. §. 669. §. 670. §. 671. §. 672. §. 673. §. 674. §. 675. §. 676. §. 677. §. 678. §. 679. §. 680. §. 681. §. 682. §. 683. §. 684. §. 685. §. 686. §. 687. §. 688. §. 689. §. 690. §. 691. §. 692. §. 693. §. 694. §. 695. §. 696. §. 697. §. 698. §. 699. §. 700. §. 701. §. 702. §. 703. §. 704. §. 705. §. 706. §. 707. §. 708. §. 709. §. 710. §. 711. §. 712. §. 713. §. 714. §. 715. §. 716. §. 717. §. 718. §. 719. §. 720. §. 721. §. 722. §. 723. §. 724. §. 725. §. 726. §. 727. §. 728. §. 729. §. 730. §. 731. §. 732. §. 733. §. 734. §. 735. §. 736. §. 737. §. 738. §. 739. §. 740. §. 741. §. 742. §. 743. §. 744. §. 745. §. 746. §. 747. §. 748. §. 749. §. 750. §. 751. §. 752. §. 753. §. 754. §. 755. §. 756. §. 757. §. 758. §. 759. §. 760. §. 761. §. 762. §. 763. §. 764. §. 765. §. 766. §. 767. §. 768. §. 769. §. 770. §. 771. §. 772. §. 773. §. 774. §. 775. §. 776. §. 777. §. 778. §. 779. §. 780. §. 781. §. 782. §. 783. §. 784. §. 785. §. 786. §. 787. §. 788. §. 789. §. 790. §. 791. §. 792. §. 793. §. 794. §. 795. §. 796. §. 797. §. 798. §. 799. §. 800. §. 801. §. 802. §. 803. §. 804. §. 805. §. 806. §. 807. §. 808. §. 809. §. 810. §. 811. §. 812. §. 813. §. 814. §. 815. §. 816. §. 817. §. 818. §. 819. §. 820. §. 821. §. 822. §. 823. §. 824. §. 825. §. 826. §. 827. §. 828. §. 829. §. 830. §. 831. §. 832. §. 833. §. 834. §. 835. §. 836. §. 837. §. 838. §. 839. §. 840. §. 841. §. 842. §. 843. §. 844. §. 845. §. 846. §. 847. §. 848. §. 849. §. 850. §. 851. §. 852. §. 853. §. 854. §. 855. §. 856. §. 857. §. 858. §. 859. §. 860. §. 861. §. 862. §. 863. §. 864. §. 865. §. 866. §. 867. §. 868. §. 869. §. 870. §. 871. §. 872. §. 873. §. 874. §. 875. §. 876. §. 877. §. 878. §. 879. §. 880. §. 881. §. 882. §. 883. §. 884. §. 885. §. 886. §. 887. §. 888. §. 889. §. 890. §. 891. §. 892. §. 893. §. 894. §. 895. §. 896. §. 897. §. 898. §. 899. §. 900. §. 901. §. 902. §. 903. §. 904. §. 905. §. 906. §. 907. §. 908. §. 909. §. 910. §. 911. §. 912. §. 913. §. 914. §. 915. §. 916. §. 917. §. 918. §. 919. §. 920. §. 921. §. 922. §. 923. §. 924. §. 925. §. 926. §. 927. §. 928. §. 929. §. 930. §. 931. §. 932. §. 933. §. 934. §. 935. §. 936. §. 937. §. 938. §. 939. §. 940. §. 941. §. 942. §. 943. §. 944. §. 945. §. 946. §. 947. §. 948. §. 949. §. 950. §. 951. §. 952. §. 953. §. 954. §. 955. §. 956. §. 957. §. 958. §. 959. §. 960. §. 961. §. 962. §. 963. §. 964. §. 965. §. 966. §. 967. §. 968. §. 969. §. 970. §. 971. §. 972. §. 973. §. 974. §. 975. §. 976. §. 977. §. 978. §. 979. §. 980. §. 981. §. 982. §. 983. §. 984. §. 985. §. 986. §. 987. §. 988. §. 989. §. 990. §. 991. §. 992. §. 993. §. 994. §. 995. §. 996. §. 997. §. 998. §. 999. §. 1000. §. 1001. §. 1002. §. 1003. §. 1004. §. 1005. §. 1006. §. 1007. §. 1008. §. 1009. §. 1010. §. 1011. §. 1012. §. 1013. §. 1014. §. 1015. §. 1016. §. 1017. §. 1018. §. 1019. §. 1020. §. 1021. §. 1022. §. 1023. §. 1024. §. 1025. §. 1026. §. 1027. §. 1028. §. 1029. §. 1030. §. 1031. §. 1032. §. 1033. §. 1034. §. 1035. §. 1036. §. 1037. §. 1038. §. 1039. §. 1040. §. 1041. §. 1042. §. 1043. §. 1044. §. 1045. §. 1046. §. 1047. §. 1048. §. 1049. §. 1050. §. 1051. §. 1052. §. 1053. §. 1054. §. 1055. §. 1056. §. 1057. §. 1058. §. 1059. §. 1060. §. 1061. §. 1062. §. 1063. §. 1064. §. 1065. §. 1066. §. 1067. §. 1068. §. 1069. §. 1070. §. 1071. §. 1072. §. 1073. §. 1074. §. 1075. §. 1076. §. 1077. §. 1078. §. 1079. §. 1080. §. 1081. §. 1082. §. 1083. §. 1084. §. 1085. §. 1086. §. 1087. §. 1088. §. 1089. §. 1090. §. 1091. §. 1092. §. 1093. §. 1094. §. 1095. §. 1096. §. 1097. §. 1098. §. 1099. §. 1100. §. 1101. §. 1102. §. 1103. §. 1104. §. 1105. §. 1106. §. 1107. §. 1108. §. 1109. §. 1110. §. 1111. §. 1112. §. 1113. §. 1114. §. 1115. §. 1116. §. 1117. §. 1118. §. 1119. §. 1120. §. 1121. §. 1122. §. 1123. §. 1124. §. 1125. §. 1126. §. 1127. §. 1128. §. 1129. §. 1130. §. 1131. §. 1132. §. 1133. §. 1134. §. 1135. §. 1136. §. 1137. §. 1138. §. 1139. §. 1140. §. 1141. §. 1142. §. 1143. §. 1144. §. 1145. §. 1146. §. 1147. §. 1148. §. 1149. §. 1150. §. 1151. §. 1152. §. 1153. §. 1154. §. 1155. §. 1156. §. 1157. §. 1158. §. 1159. §. 1160. §. 1161. §. 1162. §. 1163. §. 1164. §. 1165. §. 1166. §. 1167. §. 1168. §. 1169. §. 1170. §. 1171. §. 1172. §. 1173. §. 1174. §. 1175. §. 1176. §. 1177. §. 1178. §. 1179. §. 1180. §. 1181. §. 1182. §. 1183. §. 1184. §. 1185. §. 1186. §. 1187. §. 1188. §. 1189. §. 1190. §. 1191. §. 1192. §. 1193. §. 1194. §. 1195. §. 1196. §. 1197. §. 1198. §. 1199. §. 1200. §. 1201. §. 1202. §. 1203. §. 1204. §. 1205. §. 1206. §. 1207. §. 1208. §. 1209. §. 1210. §. 1211. §. 1212. §. 1213. §. 1214. §. 1215. §. 1216. §. 1217. §. 1218. §. 1219. §. 1220. §. 1221. §. 1222. §. 1223. §. 1224. §. 1225. §. 1226. §. 1227. §. 1228. §. 1229. §. 1230. §. 1231. §. 1232. §. 1233. §. 1234. §. 1235. §. 1236. §. 1237. §. 1238. §. 1239. §. 1240. §. 1241. §. 1242. §. 1243. §. 1244. §. 1245. §. 1246. §. 1247. §. 1248. §. 1249. §. 1250. §. 1251. §. 1252. §. 1253. §. 1254. §. 1255. §. 1256. §. 1257. §. 1258. §. 1259. §. 1260. §. 1261. §. 1262. §. 1263. §. 1264. §. 1265. §. 1266. §. 1267. §. 1268. §. 1269. §. 1270. §. 1271. §. 1272. §. 1273. §. 1274. §. 1275. §. 1276. §. 1277. §. 1278. §. 1279. §. 1280. §. 1281. §. 1282. §. 1283. §. 1284. §. 1285. §. 1286. §. 1287. §. 1288. §. 1289. §. 1290. §. 1291. §. 1292. §. 1293. §. 1294. §. 1295. §. 1296. §. 1297. §. 1298. §. 1299. §. 1300. §. 1301. §. 1302. §. 1303. §. 1304. §. 1305. §. 1306. §. 1307. §. 1308. §. 1309. §. 1310. §. 1311. §. 1312. §. 1313. §. 1314. §. 1315. §. 1316. §. 1317. §. 1318. §. 1319. §. 1320. §. 1321. §. 1322. §. 1323. §. 1324. §. 1325. §. 1326. §. 1327. §. 1328. §. 1329. §. 1330. §. 1331. §. 1332. §. 1333. §. 1334. §. 1335. §. 1336. §. 1337. §. 1338. §. 1339. §. 1340. §. 1341. §. 1342. §. 1343. §. 1344. §. 1345. §. 1346. §. 1347. §. 1348. §. 1349. §. 1350. §. 1351. §. 1352. §. 1353. §. 1354. §. 1355. §. 1356. §. 1357. §. 1358. §. 1359. §. 1360. §. 1361. §. 1362. §. 1363. §. 1364. §. 1365. §. 1366. §. 1367. §. 1368. §. 1369. §. 1370. §. 1371. §. 1372. §. 1373. §. 1374. §. 1375. §. 1376. §. 1377. §. 1378. §. 1379. §. 1380. §. 1381. §. 1382. §. 1383. §. 1384. §. 1385. §. 1386. §. 1387. §. 1388. §. 1389. §. 1390. §. 1391. §. 1392. §. 1393. §. 1394. §. 1395. §. 1396. §. 1397. §. 1398. §. 1399. §. 1400. §. 1401. §. 1402. §. 1403. §. 1404. §. 1405. §. 1406. §. 1407. §. 1408. §. 1409. §. 1410. §. 1411. §. 1412. §. 1413. §. 1414. §. 1415. §. 1416. §. 1417. §. 1418. §. 1419. §. 1420. §. 1421. §. 1422. §. 1423. §. 1424. §. 1425. §. 1426. §. 1427. §. 1428. §. 1429. §. 1430. §. 1431. §. 1432. §. 1433. §. 1434. §. 1435. §. 1436. §. 1437. §. 1438. §. 1439. §. 1440. §. 1441. §. 1442. §. 1443. §. 1444. §. 1445. §. 1446. §. 1447. §. 1448. §. 1449. §. 1450. §. 1451. §. 1452. §. 1453. §. 1454. §. 1455. §. 1456. §. 1457. §. 1458. §. 1459. §. 1460. §. 1461. §. 1462. §. 1463. §. 1464. §. 1465. §. 1466. §. 1467. §. 1468. §. 1469. §. 1470. §. 1471. §. 1472. §. 1473. §. 1474. §. 1475. §. 1476. §. 1477. §. 1478. §. 1479. §. 1480. §. 1481. §. 1482. §. 1483. §. 1484. §. 1485. §. 1486. §. 1487. §. 1488. §. 1489. §. 1490. §. 1491. §. 1492. §. 1493. §. 1494. §. 1495. §. 1496. §. 1497. §. 1498. §. 1499. §. 1500. §. 1501. §. 1502. §. 1503. §. 1504. §. 1505. §. 1506. §. 1507. §. 1508. §. 1509. §. 1510. §. 1511. §. 1512. §. 1513. §. 1514. §. 1515. §. 1516. §. 1517. §. 1518. §. 1519. §. 1520. §. 1521. §. 1522. §. 1523. §. 1524. §. 1525. §. 1526. §. 1527. §. 1528. §. 1529. §. 1530. §. 1531. §. 1532. §. 1533. §. 1534. §. 1535. §. 1536. §. 1537. §. 1538. §. 1539. §. 1540. §. 1541. §. 1542. §. 1543. §. 1544. §. 1545. §. 1546. §. 1547. §. 1548. §. 1549. §. 1550. §. 1551. §. 1552. §. 1553. §. 1554. §. 1555. §. 1556. §. 1557. §. 1558. §. 1559. §. 1560. §. 1561. §. 1562. §. 1563. §. 1564. §. 1565. §. 1566. §. 1567. §. 1568. §. 1569. §. 1570. §. 1571. §. 1572. §. 1573. §. 1574. §. 1575. §. 1576. §. 1577. §. 1578. §. 1579. §. 1580. §. 1581. §. 1582. §. 1583. §. 1584. §. 1585. §. 1586. §. 1587. §. 1588. §. 1589. §.*

Et licet in his locis sermo sit de quarta, quæ funeralium dicitur, hanc tamen inuoluerit ius sepulchrum, docent Gabriel, & Gratianus mort citandi, alique apud ipsos. Et generatio non solum de quarta funerali, sed etiam de sepultura, alique oblationibus est textus in d. cap. Ad Apostolicam de Simon.

- 21 Inducta hac laudabilis consuetudine ex spontanea fidei oblatione ius acquiritur fuit Parochia, vt aliquid perciperent pro iure sepulture in Ecclesia parochiali præter quartam Canoniam, fuit fuoralem. Verum quia ex eo, quod quilibet possit sibi eligere sepulchrum extra Ecclesiam parochialem, atque adeo cesset illa elemosyna solui solita pro sepultura Ecclesiæ parochialis, idcirco indutum fuit, vt aliquid folueretur Parochiis pro illo iure, ex quo defunctus sepelitur extra Ecclesiam parochialem; quod ius etiam in Constitutione 4. t. 13. B. Pii V. Parochias præteritur, quodque diuerſum esse à quarta probat Gabriel conf. 190. d. n. 1. l. 2. ubi etiam docet potius esse consuetudine induci, ac taxari, sequiturque Gratian. d. f. 20. n. 10. cum seqq. ac de. March. 26. mm. 14. & 15.

- 22 Quare hæc elemosyna non datur ratione loci tumularionis, neque pro expurgatione sepulture, vt asserit Anonymus, sed ratione iuris parochialis, aut funerandi, fuit idem ius, fuit diuerſa, vt per Lap. alleg. 69. mm. 3. Feder. de Sen. conf. 153. mm. 5. Pezz. de Vbald. d. c. n. port. cap. 8. mm. 33. ac alios. Elemosyna autem consueti pro sepultura sine capta ex Statuto Cleri Romani d. cap. 6. §. 8. est lulliorum septem eum dimidio, cum capta vero est lulliorum quindecim §. 18. quam consuetudinem obseruari, ac eor, qui malitiose obtinent laudabilem hanc consuetudinem immutare, compelli mandari Innoc. III. in d. cap. Ad Apostolicam de Simon.

- 23 Non obstat, quod hæc elemosyna, fuit ius parochiale ponatur à Statuto Cleri in cap. De mercede afferant ius funera præstanda. In eorum enim esse consuetudine, hoc ius vocat cauallo iura parochialis à pia consuetudine, à Sacris Canonibus fabulata. Possumus etiam fortasse in cap. De mercede vel quia ex pecunia solui solet; vel quia merces propriæ laboris premium est. Parochi autem laborant in exercitio curæ animarum, & in administrando Sacramenta. Ius autem sepulture est consecutiuum ad ius administrandi Sacramenta, vt tradunt Archiep. in cap. 1. mm. 3. de sepult. in 6. Abb. in cap. 1. mm. 4. cod. tit. Rota coram Mantica dec. 366. mm. 4. & in Romana iurium funeralium coram Zarata, & notabili. Hæc enim quod iura, nimirum administratio Sacramentorum, & ius sepulture sunt iuribus connexa, tanquam ordinata ad ea, quæ debentur defuncto ex officio pastoralis. Vnde dici poterit metus eximij laboris, quam lulliorum soluit eleganter interpretatur esse illam, quæ pro salute alicuius datur, l. Si pater §. Si quis de donat. Datur autem hæc merces pro salute animæ defuncti. Vbi denique est merces soli, hoc est, sepulture, quæ pro solo, vel ex beneficiario prædico penditur l. 17. ff. de pignorat. ad. Sed istæ, huiusmodi interpretationes nugantur sunt. Hoc planè certum est, huiusmodi ius parochiale putidissimum glossificationem nobilis ita inuolui non posse, vt lateat, quod in eo micat. Quare caualionis plena est hæc Aduersarius argumentatio.

- 24 Atque hæc habuimus breuiter, quæ ad ea, quæ nobis Aduersarius obiecit accusationem capia pro veritate, ac innocentia nostra publici boni causa reuocata, respondenda necessario duximus; de ipsius eorum solum criminationis, non intulimus. Deo inter tota mentis affectu supplicamus, vt Aduersarius nostris cum bona mente, & vere gratia omnem in hac vita prosperitatem, ac demum etiam æternam felicitatem benignus concedat. A. fit enim, Augustini dictum est lib. 3. contra Iulianum Petil. cap. 13. vt propter hæc Aduersarius nostras oderimus. Domini enim duxit Christus pendens in Cruce: Pater ignoscet illis, qui nesciunt quid faciunt, nos de talibus inimici dicere docuit: Domini ignoscet illis, qui nesciunt, quid loquuntur.

- 25 Atque ita nomine omnium Parochorum Vrbis, quorum ego minimus, respondi anno 1687. dum comitia pro eligendo Cleri Romani Camerario habebantur.

Ceterum hoc tibi, mi Leſtor, norum, Quæ fatus sum esse velim. Sub die 28. Maii 1688. per acta Octauiani emanauit ab Em. D. Cardinali Vicario decretum pro D. Francisco Topino, Parochio S. Saluatoris de Capellis, iurium parochialium asserere, ac vindicare, contra Fratres S. Augustini Vrbis, ius quo decernunt, nullum ius, nullamque actionem ad ipsos Fratres pertinere in funale non factum obitu R. P. D. Hectoris Ricæ ex Parochia dicti S. Saluatoris, apud quos sepulchrum sibi elegerat, sed illud, illamque spectare, ac pertinere ad dictum Parochum, eoque consignandam esse integram pecuniarum summam, in S. Monte Pietatis depositam, ob dictum funale non factum. Arque ita iuxta Consultationem nostram, quæ in tomo sexto, vel septimo extat, res hæc indicata fuit post tot tabularum tumultus, & vociferationes. Hoc annotare volui, vt scirent posteri, quid hac in re actum est, quidque iuxta actum.

CONSULTATIO CLL

De Ecclasi, & raptu mystico, Quot sunt. De eorum causa, Quomodo distinguantur. Earum diuſio, subiectum, duratio, effectus. Quomodo distinguantur esse naturales, demoniaci, diuini. De eorum probatione, & examine, vbi id genus alia pro Sermorum Desiderii canonizatione perspicue discurrunt, ac vera, germanaque Theologia mystica solida, & expressa effigies retinetur.

ECCLASIS à D. Thoma, scholasticæ ac mysticæ Theologie Summus Dictator, ita definitur 1. 2. quæst. 28. ar. 8. Est excessus mentis, quo fit alienatio à sensibus in aliquod intelligibile, vel supra sensum, & rationem, vel extra cognitionem sibi propriam. Solet autem ecclasia non solum vocari excessus nomine, sed etiam foporis ex Tostato ad cap. 10. Al. & in Genesim. Sed interdum differunt. Nam fopos ex Aristotele 2. de somn. & vigil. idem est, ac quies virtutum animalium, hominum verbò nocturna apertio, & imaginatio. Magis autem abstractiui anima à corpore in ipsa veritate, & raptus, vel ecclasia, quæ in fopore. In somno cessat operatio sensibus, & intellectibus, simulque intenduntur operationes virtutum naturalium. In ecclasia verbò, vel raptu minuantur operationes sensitiuæ, & intenduntur rationales. Quia eleuatur intellectus, sicque dicitur, Paulum fuisse raptum, Adam foporum; quod dicitur tradidi in mea discipulatione Italica de Theologia mystica in hæc verba.

Quindi nell'ecclasia più che nel sonno gli spiriti si ritraggono dentro, e lasciano i sensi senza sentimento, e senza moto le membra. Imperocchè la mente si raccoglie in se stessa a contemplare vn'oggetto sì iorino, e si disiderato, che tutta l'occupa, e aliena. E perche ella mente governa i sentimenti, e ordina i moti vñ ontarij dell'huomo, perciò le bisogna, ch'ella dell'interiore del corpo alle parti esteriore tirinoar gli strumenti per far tali opere, e per auuicinarli agli oggetti de' sensi, che stanno di fuori, e allora pensando si può vedere, vdir, e parlare senza impedimento. Ma quando la mente si raccoglie dentro, e in se stessa per contemplare vn' somma efficacia, e viuane l'oggetto amato, fugga dalle parti esteriore, e abbandonando ella i sensi, e i mouimenti, si ritira con la maggior parte delle virtù, e degli spiriti nella contemplatione, non lascia lo ella nel corpo altra virtù, che quella, senza quale non potrebbe sostenere la vita, cioè la vitale del continuo mouimento del cuore, e il respiro degli spiriti per l'arterie per attrar di fuori l'aere fresco, e per eciare l'infocato di dentro, e qualche poco della virtù nutritiua. Impetecchè la maggior parte di ella è impedita nella profonda contemplatione, e perciò poco ella nutrice l'unguentum e i contemplatiui. A ita proseguor.

Quando adunque la mente spirituale, ch'è cuore di nostro

nostro cuore, e anima di nostra anima per la forza del desiderio si ritira in se stessa a contemplare vn intimo, o desiderato oggetto, raccoglie in se tutta l'anima, ritirandosi tutta nella sua indissolubile vnità, e con essa si ritirano gli spiriti, benché non gli adoperi, e si raccogliono nel mezzo del capo, ou'è la contemplazione, o nel centro del cuore, ou'è il desiderio, lasciando gli occhi senza vista, le orecchie senza vñto, e gli altri sensi senza sentimento, e senza moto. E così pungente può essere il desiderio, e tanto intima la contemplazione, che affatto può trar l'anima di corpo, risoluendosi gli spiriti per la forte, e si ritira loro vnione in modo, che congiungendosi l'anima affettuosamente al desiderato, e contemplato oggetto, può tolo lasciare in tutto senza se il corpo. E in questa guisa alcuni beati buomini, contemplando essi con sommo desiderio la bellezza diuina, si muouono. Onde la Sagra Scrittura parlando ella della morte di Mosè, e di Aron, dice, che si morirono per bocca di Dio *Deuter. 10. & 34.* Il che dichiarano i suoi metaforicamente, che si morirono baciando la diuinità, cioè rapiti dall'amorosa contemplazione, e vnione diuina.

4. Ex eodem D. Thoma in *Psalm. 30. v. r.* Ecclasi est, quando homo ponitur extra se; quod dupliciter contingit. Vel quia à superioribus allicitur, vel quia ab inferioribus depellitur. Animus ergo hominis si feratur extra se, dicitur esse intellectus à superioribus per contemplationem, & amorem; quia, ut ait Dionysius *cap. 4. de Diuin. Nomin.* ubique D. Thoma diuinus amor ecclasi facit; quia facit eum viuere, non sua, sed Dei vitam. Vel impugnatus, vel trahitur ab inferiori. Vnde quando timet, fit extra se *Act. 17. Reples sunt stupore, & ecclasi.*

5. Contingit autem aliquando ex causa interiori, quando animus videt stupendam, ex quibus fit extra se. Insuper à causa superiori, quando quis contemplatur diuinam, & rapitur extra se supra se. Vnde D. Th. 1. 2. *quæst. 28. art. 3. sit,* ecclasi aliquis parti dicitur, cum extra se ponitur, id est extra cognitionem sibi connaturalē, ac propriam, in quantum tendit vel ad ea, quæ sunt supra sensum, & rationem, vel eum ad inferiora deprimitur, vel eum quis in furiam, vel amentiam cadit. Et hæc ecclasi est infra se potius, quam supra se.

6. Concurrunt verò ad ecclasi tam vis appetitiua, quam cognitiua. In cognitiua est formaliter; quia ex intensa meditatione vniuersi abstractitur intellectus ab aliis. In appetitiua est casualiter, vel dispositive; ex amore enim nascitur, vel quis cogit de amato. Non enim contentus de proprio bono, querit fuit aliquo extra se, & vel bonum amico propter ipsum, vel in seipso. Secundum quid verò rapitur, dum illud extrinsecum bonum querit, ut bonum sibi.

7. Porro ecclasi, si est contemplatio perfecta, potest vi sua causare alienationem à sensibus externis, eos abhorrendo, ac ligando, ne ab eorum obiectis excitentur. Tunc, ait D. Thomas *d. quæst. 28. art. 3. fieri* ecclasi, quando ponitur homo extra cognitionem sibi propriam, vel quia ad superiorem sublimatur, sicut homo dum eleuatur ad comprehendendum aliqua, quæ sunt supra sensum, & rationem, dicitur ecclasi parti, & loquitur de ecclasi secundum vim apprehensiuam. Quibus verbis duplex ecclasi assignari videtur. Vna, cum ponitur homo extra cognitionem sibi propriam, non amplius sensibus vtendo, & id referri potest ad vim apprehensiuam naturalem. Altera, cum apprehensiuus feratur supra sensum, & hominem; quod non contingit, nisi cum versatur apprehensiuus circa obiecta supernaturalia, quæ sensum, & rationem exsuperant. Et hæc est ecclasi supernaturalis. Ex *p. 1. quæst. 18. art. 17. sit,* quod anima nostra quando magis à corporalibus abstracta, tunc intelligibilium abstractorum fit capax. Vnde in somnijs, & alienationibus à sensibus corporis magis diuine reuelationes percipiuntur, & prauisiones futurorum non solum D. Thomas ad supernaturales reuelationes, ac prophetias illud, sed ad prauisiones futurorum naturales, quæ fieri possunt abique dono prophetiæ, prout à Sanctis Angelis reuelantur multa, ac

etiam ex conuersione cum influxu substantiarum separatarum, quæ fit interdum, quando anima abstractior fit per elongationem à sensibus, ut ait idem D. Thomas *de virt. quæst. 28. art. 3. ad 5. & ad 1.* Tunc enim habilior fit ad recipiendum ordinem gratiæ, sed etiam secundum ordinem naturæ, prout inferiores intellectus secundum ordinem naturæ nari sunt perfecti à superioribus, & prout corpora humana subduntur impressionibus celestium corporum, in quibus fit preparatio ad aliquos futuros euentus, quos anima ex sua subtilitate prauider per aliquas similitudines ex impressione corporum celestium, in imaginatione relictas. Et *a. 2. quæst. 175. art. 2. ad 2. sit,* vehementiam affectus causat ecclasi, quatenus causat excessum cognitionis, quo mens ad intelligibilia rapitur, alienata à sensibus.

Quando autem contemplatio est vehementissima, fieri potest, ut ligetur imaginatio, ne aliquid cum phantasmate operetur. Ita D. Thomas *quæst. 13. de virt. art. 3. ad 10. ubi ait,* tantum esse posse in actu speculatiue vehementiam, ut omnino à sensibili operatione abstractio nem à sensibus per vehementissimam contemplationem efficiat, quæ fit ab his, quæ vehementiam adus intellectus nata sunt impedire. Hæc autem sunt omnes sensitivæ operationes, vbi nulla excipitur, quod solum excipit operationes vegetatiuas. Et *a. 2. quæst. 175. art. 3. ad 1. ponit* secundum gradum prophetiæ per abstractio nem ab externis, quia per puram intelligibilia fit. Dixi ligari imaginationem in ea vehementissima contemplatione; quod bisariam intelligi potest. Vno modo ut phantasia non operetur, formando de nouo idola, vel phantasmatia. Altero modo, ut ex præhabitis phantasmatis, quæ imaginatio conseruat, adea se conuertendo, & illis itante intellectu agente, phantasmata exinde speculentur. In primo sensu non est necessarium, ut phantasia formando de nouo phantasmata operetur; quia virtus animæ vehementissimam adus abfora influxum suspendere potest, ne illum communiter potentis sensitiui; & maxime quia tota, vel quasi tota in operatione intellectus occupatur. Potentia enim superior exaurire potest, & abhorere, quod est inferioris facultatis, & non d'eleuatur superiori, & potest esse potius impedimento, ne tota vis animæ feratur in intelligibilia occupata in receptione nouorum phantasmatum, quæ subministraret phantasia, nisi ligetur. In secundo sensu concurrir imaginatiua, velut materia, ex qua antiqua phantasmata emanant.

Quamuis autem contemplatio fit vehemens, non potest tamen impedire per se, ac sua efficacie vires potentie vegetatiuæ, ac nutritiue. Ita etiam D. Thomas *d. quæst. 175. art. 3. ac de virt. d. 9. 13. art. 4. quia,* & si sensitiuæ operentur ex intentione animæ, vegetatiuæ autem per modum naturæ, id tamen fit mediantibus primis qualitatibus, & earum alterationibus, quæ non subduntur intentioni animæ, ac proinde non habet anima super eas actiones dominium, sicut super sensitiuas potentias. Quare, licet possit abstractare à sensitiuis, non tamen abstractat à vegetatiuis. Dixi autem per se, quia per actiones spirituum vitalium, ac per vitales operationes attrahendi, expellendi, distrahendi, possunt impediri ex nimia contemplatione, vel studio.

Aque hæc tamen ex mente D. Thomæ, cuius libros legere non possum, quin eos amplectar, foueam, osculer, ac venerer sanctum illum pectus, asinum celesti numine. Contra quæ quosdam libros recentiores lego, Deum immortalē quā frigidū præ illis, inuadit quā non videntur sentire, quod feribant, non quod illos in totum damnet, sed quod ex his sentiam me reddi, & doctorem, & meliorem, cum ex illorum lectione surgam nescio quomodo frigidus affectus ex vera veritate. Salue igitur, o Thoma, primus in vtraque Theologia triumphas, & lausum merite, dono quodam providentia genite, in quo totas vires suas Sacra Sapientia expetierat. Lani in omnibus, quæ docet tanta auctoritas est, ut discere possit. Tum interim omnia tua sunt illaborata, & illa, quæ nihil pulchritus audire est, perspicax oratio, præ

gnus esset, vt per eum loqueretur; sed quod Pontifex anni illius esset, Itaque non eius meritis, sed sacerdotali officio datum est, vt prophetaret. Vnde à Chrylototheo egregie dictum à illa verba: *A semetipso non dixit, vide, inquit, quanta Spiritus potentia à mala mente verba prophetica, & admiranda plena eliceret potuit.* Quatenus ergo, ait Maldonatus, alienatus est à populo, ac humano Spiritu, vt illa loqueretur, eatenus excessum propheticum habuit. Idem de similibus afferendum, Pharaon scilicet, Nabuchodonosor, Balaam, & aliis censetur Patres. Quando id verum magis de conformitate, perfectisque Prophetie, quorum mentes rapiebantur per adus, ac species supernaturales, aut supernaturaliter quasi motas? De quo est illud ab Augustino dictum 18. de *Genesi*, ad later. cap. 36. *Cum rapitur, inquit, anima ad ea visa, quae spiritui cernuntur, similia corporalibus, omnino à sensibus corporis aueritur amplius, quam si somno solet, sed minus quam in morte.* Quia videlicet in somno communi aueritur quidem anima à sensibus externis, sed non ita potenter, vt applicato sensibili foris non illico aduertat. At in ecstasy illa spiritus altè, vt vel applicato vehemensissimo obiectione sentire non solet. Praeterea in morte abstrahitur anima ab internis patiet, externique sensibus, in ecstasy solum ab externis.

- 18 Progreditur autem Augustinus, in ecstasy videntur futura ita, vt omnino futura nesciantur, quorum imagines praesentes videntur, siue per ipsam hominis mentem diuinitus adiuntur, siue aliquo inter ipsa visa exponente, sicut in Apocalypsi Ioannis, magna reuelatio est, etiam si, qui videt, ignoret à corpore exierit, an sit in corpore, videlicet est eiusmodi ecstasy quadam veluti mors, qualem in ecstasy Petri *Alb. 10. vers. 10.* agnoscit D. Chrylototheus ad illa verba: *Brui super rursus mentis excessus.* Quid est, inquit, *ecstasy?* Spiritus nimirum contemplatus illa est illi, quasi diceret quis; *anima excessus est à corpore.* Et D. Bernardus de illa sponsae quales *Cant. 1. vers. 7.* Ego, inquit, non abscondi sponsa ecstasy vocauerim mortem, quatenus vita, sed vita eripere laqueus, vt possideret: *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venarum. Inter medicos namque laqueus in hac vita inceditur, qui vitique totius non cernunt, quosque sancta aliqua, & vehementer cogitatione anima à semetipso abripitur, si tamen eo usque mentis fecerit, & auolet, vt & hunc communem transcendat usum, & consuetudinem cogitandi. Et enim frustra sator retine ante oculos pennatorum. Quid enim formidetur luxuria, vbi nec visa sentitur? Excedente quippe anima, & finem vita, certè vita sensu, necesse est etiam, vt nec intus intus sentiat. Quis dabit mihi pennas, sicut columba, & volabo, & requiescam? Pinnam hac morte ego frequenter cadam, ut euadam laqueus mortis?* Hae Bernardus. Ex quibus perfecta ecstasy ratio non potuit melius, quam per similitudinem mortis explicari.

- 19 Addit vixim Augustinus euentum illum, in quo per Angelos administratus ecstasy, & circa modum doctus abundans haeret. Sic enim. 30. sicut in illa luce corporata est coelum, quod super terram suspensus, vnde luminaria clarent, & sidera, quae corpora longè sunt meliora terrestribus; sic in genere spiritali, in quo videtur corporum similitudines luce quadam incorporata, ac sua, sunt quadam excellentia, & merito diuina, quae demonstrent Angeli miris modis. Verum visa sua facili quadam, & praepotenti coniunctione, vt commotione, etiam nostra esse facientes, antecens, nescio quomodo nostram in spiritu nostro informare visum, difficilis perceptu, & difficilior dictu res est. Sic Augustinus. Modum verò, quodcumque Angeli nostras informare visiones, explicat D. Thomas 2. par. quæst. 111. art. 3. in corpore, videlicet mouendo spiritus sensum, in quibus conferuntur species sensibilibus obiectorum. Nam sicut,

inquit, per naturalem commotionem humorum, aut etiam per voluntatem hominis, qui voluntarie imaginatur, quod prius fenestrat, ita etiam hoc potest fieri virtute Angelorum, immò & mali, quandoque quidem cum alienatione à corporis sensibus, quandoque quidem absque tali alienatione. Ex quibus patet, posse quoque Angelos efficere in nobis aliqualem ecstasy.

Quod verò ad raptum cum duplex sit, corporis vnus, 20 mentis alter, vt primus, qui proprie dicitur raptus, nihil est aliud, quam transitio personae de loco in locum, cuius plura sunt in Scriptura exempla *Genesi 5.* vbi de Henoch dicitur: *Ambulauit cum Deo, & non apparuit, quia tulit, idem rapuit illum Deus.* *Alb. 8.* quod Spiritus Domini rapuit Philippum; ita secundus metaphoricè tantum tantum, est transitio animae non quidem à corpore, sed ab operationibus corporis, ac sensibilibus. Quae transitio, vel excessus, vel abstractio, aut alienatio; isti enim termini ac similes in praesenti coincidunt, ipsae Doctores indifferenter vtriusque ad explicandum naturam raptus, sicut pro diuersitate causarum sunt diuersa, ita & raptus in illis consensit, idcirco pro diuersitate eiuusmodi causarum potest in bonam, vel malam accipi partem, diuiditurque in naturalem, demoniacam, & diuinum, vt explicat D. Thomas 2. 2. quæst. 75. art. 1.

Norandum autem est, raptum & ecstasy substantia- 21 liter eadem esse, distinguque tantum penes diuersum excessus modum, quatenus ecstasy, vt ait D. Thomas 2. q. 175. art. 2. ad 1. importat simpliciter excessum à seipso, secundum quem scilicet aliquis extra suam ordinationem ponitur; sed raptus super hoc addit violentiam quandam. Vnde quod de vnus, de alterius quoque casus, effectibus, aliisque circumstantiis eadem proportionè plus, vel minus violenti excessus dicendum est, nec non etiam definitiua sunt.

Sic igitur cum ex D. Augustino *lib. 2. ad Simplicem, quæst. 1. & in Psalm. 67.* ecstasy sit mentis alienatio à sensibus corporis, vt spiritu, quod demonstrandum est, demonstretur, ita raptus mysticus est etiam mentis excessus, vel alienatio ab ipse sensibus, non qualicumque, sed quia mens suauiter ad secessum tendit, & intra se colligit, sed quia per violentiam maiorem à sensibilibus, sensuumque officiis auellitur, & ad diuoriorum inspectionem, amoreque subleuatur celeritè, ac potentè, sicut, sicut ille homo, qui per gradus scalae coepit in altissimam turrim conscendere, subitò per aera rapetur, & celeritè quam ille volaret, in summam turrim collocaetur. Hac autem proportionè tam ad ecstasy, quam ad raptum mysticum, vel supernaturalem requiritur alienationem, aut cessationem ab actibus potentiarum in ferio- rum conueniunt omnes Theologi, nihilo aliud per ecstasy, & raptum mysticum intelligant. Cum enim sensus pro praesenti statu impediunt mentem, ne diuina percipiat, seu hoc, quod anima sit virtutis finitæ, quod intentus, & efficacius actui vnus potentia ascendit, tantò magis in actibus aliarum remittitur, inde est, quod Deus, vt oculis sapientiae suae manifestet homini, & mirabilia sua in eo operetur, interdum abstrahit eius sensus à suis actibus, vel officiis.

Hinc, vt diximus in ecstasy, ita etiam in rapto, 23 quibus cessant potentie sensitiue à suis officiis, fecus tamen vegetariæ, vt proinde concludat D. Thomas *secundum articulo 3. de virtutibus, quæst. 13. art. 4.* per haec verba. *Et sic patet, quod ad videndum Deum per effentiam nullo modo requiritur abstractio ab actibus animae vegetabilis, nec aliqua eorum debilitatio, sed solum ab actibus sensitiuarum potentiarum.* Itaque si ad ipsam clarum Dei visionem, quale per modum transitus habuisse D. Paulum in suo rapto existimat D. Thomas locus citatus, necessaria non fuit abstractio ab actibus animae vegetabilis, multoque minus separatio animae à corpore, vt ibidem docet. Neque etiam talis abstractio, & separatio requiritur in quocumque alio rapto, vel ecstasy supernaturali ad quamlibet aliam cognitionem infusam, sed tantum ne ad phantasmata, & ad

& ad obiecta sensibilia anima conuertatur, vt possit ad diuinā eleuari, quæ omnia phantasmata, omnemque speciem inrelligibilem creaturam excedunt. Vnde quod aliqui philosophi eccliam fieri putant, anima è corpore ipsa separata, & ad ipsum post raptum redeunte, rejiciendum est, vt dicam inferius.

- 24 An verbò contingit aliquando animam supernaturaliter, seu per diuinam potentiam in altiori, ac vehementiori rapu à corpore abijce, affirmant nonnulli, talemque fuisse raptum D. Pauli 2. *Corinth. 12.* & D. Catharina Senensis *op. 1. a.* ad P. Raymundum pro certo asserit, animam suam aliquando à corpore discessisse, ac bona immortalia degustasse. Verum alij id negant; et si enim dubium non sit, quin animæ à corpore separatio ad tempus fieri possit, non viribus naturæ, sed diuinæ virtutis omnipotentia, vtrum tamen aliquando acciderit, omnino incertum est. Nam ipse Apostolus raptus vir ignorauit, noster non debet profectus est, an in corpore, vel extra corpus id contigerit. Quod autem tantus vir ignorauit, nostrum non debet desinere. *Quis enim, inquit Augustinus lib. 1. ad Genes. ad litt. cap. 1.* de Pauli rapto agens, *audet dicere se scire, quod se noscitur Apostolus dixit?* Eandem profectus ignorauit S. Theresia, raptus effectus descriptis in *capit. anm. man. 5. c. cap. 5.* an in corpore, vel extra corpus hæc gerantur, dicere nequeo. Corpore iureiurando asseuerare non aulam animam in corpore nunc esse, vti nec corpus interea sine anima viuere. Vnde quod ait S. Catharina Senensis, debet intelligi mystice, ac figuratè, seu sensus eius, animam quodam functionum sensiuarum orbitatem corpus deseruisse.

- 25 Quod autem attinet ad raptus, & ecclias diuisionem triplex assignari potest. Imaginaria, intellectualis, & superintellectualis iuxta triplicem, quæ fit in illis, abstractionem scilicet ab actibus sensuum exteriorum, ab actibus sensuum interiorum, siue imaginationis, & à modo intelligendi per species intelligibiles creatas. Sic igitur raptus, vel ecclia imaginaria est, quando Deo in imagine operante per lumen proportionati, nec non speciem inuisionem, indeque intellectum phantasmata adhuc speculante rapiente ad se cognoscendum; interim silent sensus exteriores duntaxat, seu cessant à suis operationibus.

- 26 Raptus, vel ecclia intellectualis est, quando eodem Deo in intellectu operante per lumen superioris inuisionem, nec non speciem purè intellectualem ita rapitur anima ad cognoscendum, & amandum ipsum, vt nedom cessent operationes sensuum exteriorum, verum etiam interiorum, seu phantasticæ, & imaginationis, tunc intellectus non intelligente per conuersionem ad phantasmata iuxta suum modum operandi conaturalem, sed sine illa.

- 27 Raptus denique, vel ecclia supernaturalis est, quando intellectus intelligit quidem, sed cum abstractione non solum à sensibus exterioribus, non solum ab imaginatione, seu à modo conaturali intelligendi per conuersionem ad phantasmata, sed insuper à modo intelligendi per species creatas. Quod contingit quando in rapto clarè videtur Deus, sicut in suo vidit illum Paulus. Alioquin fieri non potest, vt rectè docet D. Thomas 2. 2. *q. 175. ar. 4.* de quo etiam infra.

- 28 Circa verò subiectum raptus, aut ecclias, siue vtrum magis pertineat ad vim cognoscitiuam, quam ad vim appetitiuam, sic dicitur D. Thomas loco allegato *ar. 2.* scilicet, quod de rapto dupliciter loqui possimus. Vno modo quantum ad id, in quod aliquis rapitur. Ex sic propriè loquendo raptus non potest pertinere ad vim appetitiuam, sed solum ad cognoscitiuam. Dicitur enim, quod raptus est præter propriam inclinationem eius, quod rapitur. Ipse autem motus appetitiuæ virtutis est quædam inclinatio ad bonum appetibile; vnde propriè loquendo ex hoc quod homo appetit aliquid, non rapitur, sed per se mouetur. Alio modo potest considerari raptus quantum ad suam causam. Ex sic potest habere causam ex parte appetitiuæ virtutis; ex hoc enim ipso, quod appetitus ad aliquid vehementer afficitur, potest contingere, quod ex violentia affectus

homo ab omnibus alijs alienetur. Habet etiam effectum in appetitiuæ virtute, cum scilicet aliquis delectatur in ijs, ad quæ rapitur. Vnde & Apostolus se dixit raptum non solum ad æternum cælum, quod pertinet ad contemplationem inrelectus, sed etiam in Paradisum, quod pertinet ad affectum.

Ex qua D. Thomas doctrina habetur, eccliam, seu raptum mysticum esse formaliter in virtute cognoscitiuæ, siue in facultate, quæ cognitioni deferuit. Siquidem ex inuenta vnus meditatio abstrahit intellectus ab alijs, siue reuelationis vehementia extra se rapitur. Ex tunc raptus dicitur effecti à luce, quando nimirum fulgor lucis diuinæ cordis emissus, ita animam illustrat, & irradiat, vt sensuum functiones deferat, quod magis diuinorum contemplationi vacet. Quocirca ad illud *Psalm. 15.* *Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax,* Glossa ex Augustino ait, dicitur hic ecclia, cum in eo non pauore alienatur, sed aliqua inspiratione reuelationis fortius adiunxit. Sed reuelatio, inquit D. Thomas citans eundem locum *ar. 2. in argum. Sed contra, pertinet ad vim intellectum.* Ergo ecclia, siue raptus, casualiter autem spectare potest ad vim appetitiuam, siue, vt ait idem D. Thomas, potest habere causam ex parte appetitiuæ virtutis. Ex hoc enim ipso, quod appetitus ad aliquid vehementer afficitur, potest contingere, quod ex violentia affectus homo ab omnibus alienetur, & vt ait *ad 2.* quod mens ad quædam intelligibilia raptus alienatur à sensibus, vel quod rapitur ad aliquam imaginariam visionem, seu phantasticam apparitionem. Tandem ita casualiter est à virtute appetitiuæ, vt rursus in ea fit effectus, cum scilicet aliquis delectatur in ijs, ad quæ rapitur.

Loquendo autem de duratione raptus, aut ecclias mysticæ, seu diuinæ, certum est, eam neque in suo principio, neque in sua continuatione pendere à voluntate illam patientis, sed solum Deum esse vniuersæ causam efficientem principalem. Nam boni modis raptus, vel ecclia non est quæcumque abstrahit, sed talis à sensibus exterioribus, vbi est imaginaria tantum, & ab interioribus, vbi est merè intellectualis, & sine conuersione ad phantasmata, vt in illa intellectus nouo quodam modo illuminetur, ac subleuetur, simulque voluntas inflammetur. Qui effectus cum sine supernaturalis, non potest raptus, vel ecclia mystica illos includens, non pendere tam in principio, quam in continuatione à Deo, tanquam à causa principali efficienti, non solum vniuersali, verum etiam particulari, aut speciali.

Negari tamen non potest, quin etiam ad huiusmodi raptus, vel ecclias se aliqui disponere, ac præparari possint, licet vt plurimum abque vlla preparatione fiant, vt gratuitum Deidonium agnoscatur. At quia in hoc dispositionum, vel preparationum genere dari potest desiderium voluntatis hoc actu contentum, volocum tanta vehementia, & animi intentione Deum contemplari, & amare, vt nihil aliud cogitare, vel sentire valeam. Quod perinde est, ac si diceretur: Volo in eccliam rapti, desiderium non solum vanum, ac præsumptuosum est, sed etiam impossibile quoad executionem, siue vt sequatur effectus. Quia non ita subijcitur attentio animæ applicationi voluntatis, vt sua possit efficacia totam illam colligere ad vnum adum vnus potentia, vel facultas, & cæteris ita illam abstrahere, vrmoueri non possit, quoniam obiecta propo-nantur sufficienter ad mouendum illam, sicut in rapto, aut ecclia contingit. Quocirca desiderium excessum, raptum, & reuelationum cohabendum est personis spiritualibus, maxime in eo, quod ipsi commune admihi potest, & adhuc veluti conditionatè, in eo, quo meliores, Deoque gratiores effecti possunt.

Quod autem docent aliqui, omnem raptum, vel eccliam diuinam debere esse successiuam, sine fundamento affectus, minimè quæ probandum est. Deum enim momento animam ad se eleuare posse, & in eccliam rapere nulla protus est repugnancia, vt satis per se patet. Postea tamen sæpe continuari solere raptum, & ita successiorem in duratione habere, dubitandum non est: Ante-

- 33 Antequam verò clementissimus Deus mystico tactu ad inpream vinum animam rapiat, multiplici raptu non ita excollo ad vinum multiplicem solet illam effert. Quapropter ut ad præmonstratum Spiritus diuini raptum veneratione dignum ascendamus, & illius subtilitatem quadantenus contemplari possimus, raptus alios inferiores recense, ac explorare opportunum existimamus.
- 34 Et primum quidem statuum est, interni buius cum Deo commercij partes ita esse murò confectas, vt in vniuersislibet habenda doctrina necesse sit, omnium ferè aliarum doctrinarum admiscere. Cum enim Deus ad se rapit animam, ad eum certè finem illum trahit, vt æterna vnione illi societur. Ex vnione verò diuina voluptas exoritur, & castissimò sensu percipitur, ac denique in ea Dei consuetudine, occulta diuinæ sapientie contemplatione reuelatur.
- 35 Cùm autem raptus violentiam significet, vt dictum est, nequit in voluntate consistere, cuius nequit inferri. Nium cum ipsa sit quædam propensio ad bonum, quæ fortis in id vocatur, aurt trahitur, eò propensio sit maior, & à violentia remotior, tamen intentia propensio causa frequens raptum esse solet. Ex vehementi quippè affectu fit, vt homines alijs omnibus alienent, voluntate vires alias, seu potentias cognitioni seruientes, in quibus raptus celebratur, in id, quod affectat, impellente. Nec verò vires illæ vim pati dicuntur, quia trahuntur in Deum. Ex hoc enim capite non eis inferitur vis, cùm finis earum Deus sit, quem expetunt, sed quia celerius, seu velocius impelluntur, quæ ardor naturæ ferat, culus est per sensibilia sensum ad Deum asurgere. Atque idè violentia in modo inest tantum, in modo scilicet rapido, ac violenti, quemadmodum enim lapis in terram projicitur illato violentè impetu. Non enim inferitur vis lapidi, quia projicitur in terram, quam expetit, & in qua vna requiescit, sed quia projicitur violentiori motu, quam natura reposcat. Raptus igitur violentia inest in ea abstractione, siue alienatione rapida à sensibus, non verò in eo, vt ad Deum anima feratur. Quia etiam illi vis irrogatur, si discedat à Deo, sicut & lapidi, si à centro depellatur. Ex quo efficitur, vt anima, quandiu ad Deum mentem non alpirat, vim pati dicatur.
- 36 Ecce si verò non significat violentiam, sed simplicem excessum animæ à seipsa, ac ob id ipsa etiam voluntas exaltatam pati dicitur. Vbi animaduertendum est, hunc excessum tam voluntatis, quam appetitus sensitiui causam esse raptus virtutis potentie cognoscens. Vel quia mens ad intelligibilia raptus à sensibus alienatur, vel ad aliam imaginariam visionem arrepta, vt dictum est.
- 37 Primum certè raptus, si perfectionis ordinem, nimirum à minus perfectis ad perfectiores expendamus, est interiorum sensuum super externos, quando ex desiderio seruido rei imaginatione representatæ, externi sensus introvertuntur, ac proprijs àtibus defunguntur, Deo animam commouente. Quod in hunc modum fieri dicitur. Gratia diuina instar riuuli influit in vires sensitiuas, mouens, ac stimulans animam, vt se in Deum erigat ad inuendum cum eo amatorio vnionem. Quæ certè excitationem corde, ac præsertim vi concupiscibili percipit, qua refecti solet inuendum, postquam multa indultia cur in Deum erigere studuit, accurrente suauissimo Domino, & seculo cordi blandiente adeo, vt mira illud volupate permulceat, & supernamine illudat. Quod planè celeste donum mox vt homo adipiscitur, imperio depiscit, quæ anxia cupiscit, & amore Dei amplectitur, quæ prius oderat. Gradus autem hic non vique adeo despectus est, quin voluntas hæret volupati, ex quo labes contrahitur, quæ puro relictatur amori. Peruenit tamen valet ad vnionem virum inferiorum, vbi diuina blandimenta percipiunt, prout assertum est.
- 38 Huc autem de scripto raptui congruit quidam orationis gradus, qui iuxta S. Theresiam est receptus, vel collectio sensuum ad interiora, vbi anima cum præsentia Deo agens defungitur sensibus. Quem certè gradum

centet, non esse vique adeo excessum. Licet enim supernaturalis quiddam ibi recipiatur, admiscetur tamen quidam conatus animæ ante doni receptionem fatigantis, & potentias inter seipsas ope diuina includentis, quem postmodum percipit Dominus, qui est in opportunitatibus adiutor, & in eo animæ labore alijs orationis gradibus illo non adeo indigentibus fecerunt.

Ac prindè gaudium, quod inde generatur, quasi torculabore expressum, à gustu, qui in alijs percipitur gradibus, tanquam celinas immixtis longè seungitur. Quapropter subtili discrimine huius gradus volupates, non gustus, qui iuxta illam sponte fluunt, sed gaudia, quæ stultitatis etiam nostræ opera parantur, & velut exprimentur, S. Theresia nuncupauit, & mentis eleuationem, vbi cuiusmodi gaudia proueniunt, receptus, vel collectionis orationem appellauit. In hac percipiente notat, non omnino opus intellectus desistere, tamen cesset discursus, qui si forte interin eruperit, enitendum est, vt fauiler, sine illata scilicet vi interdicatur. Sed nec intellectus, neque cogitatio suspensid debent ita scilicet, vt nihil mens agens otio torpeat, velut in istandam à Deo contemplationem expectans. Hoc enim suspensiois genus & vanum semper, ac stultum est. Vanum quidem, quia non assequitur finem, sed operam perdit, quæ se anima potest exercere. Stultum verò, quia demencia est, suspensioem, quam solus Deus, cum ei placet, imminere potest, arte nostra moliri.

Raptus deinde potest appellari quidam exbetantia, & quasi ebrietas spiritalis, quando videlicet repente cor, & omnes vires sensitiuæ tanto volupatis torrente perfunduntur, illabente Deo, vt se continere nequeant, & motibus, ac sensibus insolitis ingentem eius volupatis vim prodece quasi coactur. Cor quippè in vnione, quam ibi cum Deo inest, tam acie vultu diuini amoris, ac desiderio diuine fructuum inflammatur, & appetit poris, velut ad capiendum Deum, adeo distenditur, vt pectus nimis arcum videatur, ex quo amoris flamma, quæ ibi volupate, tanquam oleo nutritur, & inualecit, foras vi leniter erumpit, nullo ebulliens more, quo noue lingualis distumpitur. Quod olim Apostolus de Pentecostes accidisse videtur, cum plebs mouere madere notabat, quos Spiritus repleuerat.

Signa verò supernæ huius ebrietatis sunt cantica, iubilus, qui est ipsa emper ebrietatis, gemitus, soni informes, quales edebat frater Massæus à familia S. Francisci, qui hac ebrietate correptos, nihil nisi VVV. personabat, quæ certè sono ingentem diuinæ volupatis vim probebat. Contingant etiam tremores membrorum, saltus, plausus, impulsus vehementes, & cursus, qualis contrigit fratri Bernardo, primo S. Francisci filio, qui saebat interdum à Spiritu actus per montes cursitare.

Vocatur autem hac affectio ebrietas per metaphoram. Sicut enim in ebrietate vinum hantum digerit nequit, ac euomit, ita spiritalis volupatis insens concepta, & effluens, cùm ei modus addi nequit, adterent effluat. Est autem singularis Dei donum, & receter in Deum conuersus quandoque foli indulgenti.

Dictum verò est, posse raptum appellari, quia licet non proprius mens à sensibus alienetur, quod in raptu necessarium esse aliquis censere possit, nonnulla tamen alienatio videtur accedere, & ipse sensuum vias non tam videtur proprias, quam alienus, diuini scilicet Spiritus, qui membra suis motibus impellit.

Verum, tamen ebrietas hæc pte magnitudine letitiae quietem ferre nequit, altera etiam ebrietas menti in contemplatione solet accidere, quæ præ dulcedine magnitudine quietem conciliat, quam S. Theresia orationem quietis appellasse videtur. At quippe omnes in ea potentias requiescere, animamque nimirum quodam modo intelligere Deum iam sibi propinquum, & quasi contiguum esse ita, vt leni conatu ad vnionem diuinam pertingere possit. Similem, inquit, esse statum canis exteriori, interiorique virum omnium deliquo, vbi corpus loco se mouere nollit. Nec mirum, quia eximia volupate corpus, & satietate anima ita refectur,

citur, ut ad progressum virtutum vires duplo augeantur.

- 45 Potentius verò, ait, non adeo extra se abductus, ut animaduertere nequeant, apud quem veniant. Voluntas, inquit, capta, aliis vobis libera manent. At intellectus vnum dicitur intelligere, & memoria non nisi vnum meminisse vellet. Nolle anima, ut corpus tantillum moueretur, verita illius quietis interpellationem euenturam ac ita, ut vel sermo ipse displicat. Orat cunctanter ita, ut vni orationi dominice totam vnam impendat, Deo autem adeo propinquum sibi esse videtur, ut notibus se ab illa intellat, seque mutuo illum intelligere animaduertat. Erumpunt interdum lachrymæ suauissimæ, acciditque nonnunquam, ut diem integrum, voluntas Deo sociata, & vniuersa, aliæque duæ potentie libetæ, atque solute ad communes actus obeundum remaneant, licet anima non profus ea, quæ tunc operatur, consideret, potius enim eius pars Deo adiuncta perfruitur.

- 46 Adnotat valde prudenter, non esse opus, ut anima huiusmodi supernaturali pace fruens anxiosa sit adeo, ut nec halitus efflare audeat. Metus enim puerilis est, supernaturalique quies ea anxietate nec augeat, neque imminuat.

- 47 Adnotat etiam, animam interdum pacatissima quiete frui, & cogitationem velut amantem vagari. Vbi docet, tam vagationem impune ferendam, & pro nihilo ducendam. Si enim anima velit, anxiis ad eam coercentem, incassum angitur, & ipsa bonum, quo fruebatur, amittit. Voluntas enim tunc erga Deum se habet ac infantulus, in cuius mater è papillis lac infillat, quod ille leui palati, lingueque mora glaci: vnde si alio vertatur, factus lachrymæ proculdubio cessat. Gustus quietis huius in centro inest voluntatis, & vniuersi mundi Principatus non ita cor expleat, quin potius curatus esset plane gustus, si cum intima quietis huius voluptate confertetur.

- 48 Raptus autem alius in hunc modum animam solet euanescere. Suauissimas Deus videtur cor allicere, trahereque mulcendo ad altiores quendam, & patientiores, quam in duobus respondentis tactibus, amoris amplexum in cordis vniuerso lucidissimus. Et sicut ibi cognitio subtilior, ita & affectio nobilior viget, quam non habet voluptati, fed neque omnia Dei dona prætere, ac in nodis Dei brachii requiescere. Vbi præ magnitudinem & voluptatis cor dilataat, & poris patefactis quasi dehiscit. Et licet amor boni non sit passio lætationis inferens, ex intentione tamen corpus lædit, & faciat. Vnde cor in expansione illa lætatione patitur, sed non nocet. Est enim dulcissima passio, qua cor affici concupiscit. Adde tamen lætio hæc fore ingrauescere, ut mortem felicissimam inferat. Inualefcit enim amoris impetus, & cor præ Dei desiderio adeo angitur, ut passioni succumbat. Quod fuisse mortis genus Beatissima Virgo, ut nonnulli censent, tulisse videtur. Quin & S. Theresia id nata videtur, quemadmodum ipsa post obitum ostendit. Similis certe nobilis est, quod interit quidam miles, qui postquam Terra sanctæ loca multa perlustrauerat, in locum denique insignem ob lesu Christi memoriam ascendens, tanto amoris igne conflagravit, & tam subtili cordis leione sanctatus fuit, ut animam efflauerit.

- 49 Clementissimus autem Dominus cum sit animam, amore fati gentem compicatur, crebro eam reuolat, atque ad amatoriū excitat vniuersum, ad quam sitiens anima, seipsum cupidissimè erigit. Esi quando eam non adipiscitur, exultat defectio, siue languor, vnde gignitur amoris impatientia, quæ abique alio externi labore totum hominem extenuat, & conficit, nec vquam cogitatione diu diuellit. Erumpunt crebra suspiria, fluuntque lachrymæ, quæ tantillum conseruerunt, nefaritas adeo grauitur lædatur.

- 50 Ut verò huius languoris sensus percipiatur, quem aliqui penes inferni comparare solent, oportet, ut amoris effectus cursim recensamus. Inter primos igitur amoris effectus vnus & facile notissimus eccelsus est. Anima quippe amoris rapta acta, extra se fertur in id, quod amat semper exultans. Qui amoris excessus, vel exultus ad id, quod affectat, eccelsus appellatur. Cum verò anima extra se figitur, arcani quasi pori dehiscunt, ut

per eos dilectum bonum, velut inspirando trahat, & altere conditio. Et hic est alius amoris effectus, qui vocatur liquefactio. Anima deinde sic patens, tota fertur in Deum, illic explenda, & diuina illi vniuerso fondenda. Quod si pro voto contingat, dum Deus animam inuist, celebratur castissima spiritus creatum increato coniunctio, qui est alius amoris effectus, & appellatur vni-

Quia verò vniū solim videtur significare conuictum, mysticumque duorum spirituum amplexum, sequitur inebriatio, quæ spiritus alter alterum sibi appropinquit, & adtingit, seque illi velut agglutinat: qui amoris effectus muria inebriatio nuncupatur. Verum quia & ipsa inebriatio mutua, inebriata corporum metaphora, eui duntaxat affigi, nec ad intima penetrare videtur, subsequitur haustus quidam, & quasi potus alterius spiritus, alterum velut potis ductibus attrahentis, & ebibentis more spongiæ, recentiusque panis aquam iugentis. Et hic effectus vocatur fructio.

Fractes hæc amatorie amplectendi, tenendi, adtingendi, alique huiusmodi familiares sunt Theologis mysticis, ut patet ex Richart. lib. 4. de contempl. cap. 15. & D. Bonaventura lib. de spirit. don. Spiritus sancti, ubi agit de donis sapientie cap. 5. & ex alijs recentioribus, qui de theologia mystica polle scripserunt, ut ex Gerson in consil. 2. mystic. Theolog. specul.

In hunc igitur modum recensimus omnes amoris effectus, qui videntur, quod cum amatur bonum præfens est, præter eccelsum, & liquefactionem, quæ abiente etiam bono inualefcit, licet præfente pericantur. Perficitur sanè anima amare liquefacta, dum illam Deus præfentissimus explet, & illas velut intercupidines implet. Quæ sunt, dum anima amnis igne rarefcit, vnde laxatur, & hiat amplius Deum præfentem bibitura. Eluriet enim Dei velle, sitis bibendum perficatur.

Quapropter, si Deus absit, exardefcit intentum illius desiderium, qui est alius amoris effectus, & quædam progressus amoris affectuum pedibus incedens, & ad Deum præparatus, qui quidem effectus amoris appellatur seruos. At, si dum sic anima feruet, ac præparat, Deum minime inuenit, contabescit, ac tristitia obtebatur ob illius abentiam, qui est alius amoris effectus, qui nuncupatur languor. Grauiissima certe passio, quæ non mirum si corpus interimat, quemadmodum paulo superius asseruimus.

Sed & zelus effectus amoris vulgarissimus est, siue absit, siue adsit bonum, vel pulchrum, quod amatur. Et est quædam igniti amoris exandescencia, quæ confortes ferre nequit, à qua Deus ipse, qui cordis nostri confortes sustinere non valet, zelores, vel æmulus appellatur. Zeils autem noster erga Deum aduersa via videtur incedere; nam qui zelo Dei flagrat, diuini cordis confortes vniuersos vellet homines habere. Cuius certe discriminis ea ratio est, quod nullum timeatur alienationis periculum, si Deus omnes aere creaturas, cum nihil inde vniuersique deperdat, fed totum quique Dei cor possideat, ac si solus amaretur. Quod non ita fit in creaturis. Quoniam autem de pulchro mentionem habi fecimus, scire iuuat, quomodo ad cognitionem pulchritudinis Dei perueniat. Quod ita exposui in citata disceptatione Italica.

La bellezza del corpo consiste nella composizione di molte parti. Si ritrigne nel lungo, è labile col tempo. La bellezza dell'animo patisce le vicende del tempo, contiene moltitudine di parti, ma è franca da termini del luogo. La bellezza dell'Angelo ha solamente il numero, ed è libera dal tempo, e dal luogo. Ma la bellezza di Dio niuna di queste cose patisce. La bellezza del corpo già si vede. Vedrassi la bellezza dell'animo, se si tingie alla bellezza del corpo, e alla natura di esse il peso, i termini de' luoghi, e le si lasciano l'altre cose. Vedrassi ancora la bellezza dell'Angelo, se non solo se le togliano gli spazij del luogo, ma ancora il progresso del tempo, e se le lascia la moltiplicata composizione. E vedrassi altresì la bellezza di Dio, se le si toglie quella moltiplicata composizione di forme, e se lascia vna forma affatto semplice, onde vi rimarrà la sola luce.

Nè altro è il lume del Sole, che bellezza di tutti corpi, composto di bellezza di forme, di spazio di luogo, di mutazione temporale. Or tolgasi la di lui fede nella materia in guisa, che del luogo in fuori egli ritenga l'altre due cose, e quella è la bellezza dell'animo. Toglasi da questo la mutazione del tempo, lascinsi l'altre cose, rimarrà il lume senza luogo, chiarissimo senza moto, massimamente scoltato di ragioni di tutte le cose, e questo è l'Angiolo, e la bellezza dell'Angiolo. Toglasi finalmente quel numero di diverse idee, e lascisi una semplice, e mera luce simile alla luce, ch'è nel globo stesso del Sole, e che non si sparge per l'aere, e comprendersis in qualunque modo la bellezza di Dio, la quale tanto almeno eccede tutte l'altre bellezze, quanto la stessa luce del Sole in se stessa pura, una, inuoluta supera lo splendore del Sole dissipato, diviso, e oscurato per l'aere annuolato. Fonte adunque d'ogni bellezza è Iddio, al di cui amore con questi gradi si sale. E questa salita dell'uomo a Dio per questi gradi chiamasi dedificazione. Imperochè dall'oggetto presente per lo suo mezzo il senso esteriore passa al senso interiore, e questo all'immaginazione, l'immaginazione all'estimazione, l'estimazione alla ragione, la ragione all'intelletto, l'intelletto alla mente, la mente alla luce, che illumina ogni uomo. E notisi, che in questi gradi sopra il Bello si dee costituire il Buono. Imperochè applicandosi l'uomo all'azione, e alla contemplazione, quella si riferisce al Buono, questa al Bello, la quale si eccita col desiderio del Buono, ed esso Buono è superiore ad esso Bello; imperochè non bramerrebbe l'uomo di contemplare la cognizione del vero, nella quale stima di avanzare il Bello, se ella non hauesse a se congiunta una certa ragione di Buono. E notisi ancora, che Iddio non è bellezza, ma prima origine di sua bellezza, e la sua bellezza, cioè quella, che da lui prima diriva, e la sua forma sapienza, ouero intelletto, in modo che quantunque sia questa dirimente da Dio, e dipendente da lui, pur nondimeno è la prima, e vera bellezza diuina. Imperochè esso Iddio non è bellezza, ma origine della prima, e vera sua bellezza, ch'è la forma sua Sapienza, e intelletto. La onde, posto che Iddio sapiente, e intelligente precede alla sua forma sapienza, e intelletto, non perciò si dee concedere, che la bellezza sua preceda alla bellezza della sua forma Sapienza. Imperochè la sua Sapienza è la sua medesima bellezza, e la precedenza, che ha Iddio alla sua Sapienza, ha alla sua bellezza, ch'è la prima, e vera bellezza, ed egli come autore della Sapienza, non è bellezza, nè Sapienza, ma fonte, onde diriva la prima bellezza, e la forma Sapienza. E la bellezza, che egli ha, è essa forma Sapienza sua, la quale comunicata fa bello tutto l'Vniuerso con tutte le di lui parti. E così nel mondo sono tre gradi nella bellezza. L'amore di essa, essa bellezza, il partecipante di essa, cioè il Bello bellificante, la bellezza, e' il bello bellificato. Il Bello bellificante, il Padre della bellezza è Iddio. La bellezza è la forma Sapienza e' il primo intelletto. Il Bello bellificato, figliuolo di essa bellezza è l'Vniuerso prodotto. E questa diuina bellezza ha generato in tutte le cose l'amore, cioè il desiderio di se stessa, nella di cui possessione tutte cose trouano la quiete. Imperochè se Iddio tira a se il Mondo, e' il Mondo è tirato, non vi è, se non vn continuo tratto, che cominciata Dio, passa al Mondo, e finisce in Dio, e quasi cerchio ritorna di nuovo al principio. Cerchio, il quale, in quanto comincia da Dio, e allesta, è bellezza; in quanto passa al Mondo, e' rapisce, è amore; in quanto ritorna al suo Factore, e gli congiunge la di lui opera, è diletto. E così l'amore della bellezza termina nel diletto.

Quibus hæc quoque ibi subiungo: l'humano adunque dice prima hauee conoscimento di Dio secondo che da esso si può hauee di cosa tanto immensa, e tanto alta. E perchè egli non è atto a conoscere interamente la peritensione di Dio, perciò l'ama, desiderando egli di poterlo con vnione di conoscenza più perfetta, che gli sia possibile. E questo tanto amore, e dilettosia fa, che s'altarga in sì gran contemplazione, che l'intelletto si solleva in modo, che illuminato da una singolar grazia diuina giugne a conoscere più altamente dell'humano potere, e dell'humana speculazione, e con vn'al vnione si congiunge a Dio, che più tosto sembra parte diuina, che humana, e allora si fa il disideto, e l'amore con molto maggior soddisfazione di quella, ch'hauea nel primo conoscimento, e nel precedente amore. Onde la felicità non consiste nell'amore, che a tal cognizione succede, ma nell'atto congiuntiuo dell'anima, e vnita cognizione diuina, ch'è la somma perfezione dell'intelletto creato, e l'ultimo atto, e beato fine.

E perciò la sagra Scrittura, dopo che ci ammonisce, che dobbiamo conoscere la perfetta, e la purità di Dio, e che dobbiamo amarlo più che l'utile della cupidità, più che il diletteuole dell'appetito, più che ogn'altra cosa onesta dell'anima, e della volontà ragionevole, dice alla fine: Per tanto congiungeteui a Dio, *Isa. 53. v. 8.* E in vn'altro luogo promettendo l'ultima felicità dice folamente: E ad esso Dio vi congiungerete, *Deuter. 4. v. 4. to. v. 20. it. v. 22. t. 4. v. 24.* senza promenerne altra cosa, come vita, eterna gloria, somma dilettazione, allegrezza, luce infinita, e cose simili. Perchè questa congiunzione è la più propria, e precisa parola, onde significar si possa la beatitudine, la quale contiene tutto il bene, e tutta la perfezione dell'anima intellettiua, come quella, ch'è sua vera felicità.

E ben vero, che in questa vita non è agevole a conseguire tal beatitudine, e quando si potesse conseguire, non è così facile a continuare in quella sempre. Imperochè mentre l'uomo viue, l'intelletto ha qualche legame con la materia del corpo, e perciò qualunque, che peruiene a tal congiunzione in questa vita, non può continuar sempre in essa, ma torna a riconoscere le cose corporee, come prima, eccetto che nel fine della vita, essendo l'anima congiunta a Dio, lascia il corpo, e rimane con Dio congiunta in somma felicità, e senza impedimento alcuno gode in eterno della sua felice congiunzione nella maniera, come la godono gli Angioli, e i Beati secondo il grado della sua dignità, e della sua perfezione. Laonde quando la volontà è così tocca, allora è agitata con modo diuino, imperochè da questo tanto pat, che se le imprima vn ceno empito, accioche si porti a Dio, come a suo centro, quale dal tatto della calami s'imprime al ferro, col quale si gira al polo del Mondo.

Raptus profecto hic vidimus, quem descriptum est, ubi cor contemperat lauciat, atque delibit, videtur effusæ proximæ ad perfectam vniõnem dispositio. Ad vniõnem quippe inuendam bñt anima, quando sic aperitur, & quasi Deum hausura laxatur, & impositi statim mala, que diximus, compositi videriuntur perfectæ vniõnis bonis, que subiunguntur.

Perfecta verò vniõ est, quando tres intellectuales potentie diuine amplectunt Deo sociantur. Quod, vt planius intelligatur, more Theologorum mysticorum præ oculis habenda est scdō anime in partem infusam, cuius raptus huicue depinximus, & partem mediam tribus potentis memoria, intellectu, ac voluntate constantem, & partem supremam, que est ipsa essentia anime, à qua illæ originem ducunt, quam Deus per diuinam gratiam ibi teposicam inhabitat, & celestis dignitate nobilitat.

Postquam ergo infimæ partis raptus percussimus, ad mediam propinquamus. Ex primū animaduertendum est, hanc partem à Theologis spiritum appellari. Vnde, quia rectè funguntur, spirituales nuncupantur.

Quod

Quod sic accipiendum est, ut sint spirituales, si memoria, intellectu, ac voluntate iuxta divinas regulas utantur. Anima enim ad eum modum tribus eis potentibus utens, Spiritus appellatur. Spiritus vero nomen essentiam, potentiaque complectitur. Verum si anima neglectis eius regulis divinis, quibus partes suas omnes moderari deberet, degeneret, nec eas tres potentias comprimat, sed inferiori appetitui servire cogat, non Spiritus, sed anima duntaxat appellatur, ac si anima bellicarum modo nil aliud boni agat, quam corpus vegetare, atque nutrire. Et qui anima sic abusuntur, animales iure vocantur, qui, ut Apostolus ait, ea, quae sunt Spiritus Dei minime percipiunt. Atterno Dei virtus & efficax, & penetrabilior omni gladio accipitur, pertingit vique ad diviosiores micam animae, ac Spiritus. Super enim anima, quam ante corporis tantum animando, atque fovendo tota incumbat, diabolorum verborum enit, interfecta, ab ea animali cura diuerit, & diuini rebus vehementer addicitur. Et cum sic neglecto corpore, & ipsa, quae appetitus affectat, in Deum perferre tantum aspirat, eo solet anelli, ut vnus Spiritus cum Deo fiat ob excellam, & intinam triuin potentiam vnionem, tandem certe ipsa, quae huiusque descriptum nobiliorem, quanto Sol fecit etelior, valium terra nobilis. Quare raptus, quo spiritus noster Deo perfectè vnuit, tanquam de bono ineffabili Auctore pauca tradiderit, & nos propter parem loci consentaneum erit, cum neciorum doctrinam celsius insulam, neque cordis paratem aequemus.

63 Raptus igitur ille sublimis, quo anima ad felicissimam vnionem effertur iam, vadit raptus Deo, ac vnus spiritus cum eo fiat, planè diuinitus est, ac omnem super eloquentiam, sed picto, vel resibus adumbrato potentiam bono, ad quod eo raptu euehuntur, eius nobilitatem parte dignoscitur.

64 Memoria ergo per infusum diuinitus, & conuersationem ad Deum sit tranquilla, clara, & serena. Tollitur enim supra omnia sensibilia, & imaginaria, quemadmodum ille quis vltra nubes elatus, sudam semper celum intueretur. Et in eo felici statim memoriae adeo constant, & stabili, ut nihil eius fecerit interiret: heri & vnde sit, vtrumque creaturam vix possit uenimilifer. Intellectus naturae diuinae, attributorum, personarum, ac proprietatum diuinarum in imaginibus intellectualibus clarissimum acquirit lumen, quo mirificè suspenditur. Sed obliuiscitur possitimum ad liberalissimam communicationem diuinitatis, seipsam dono suo effundens: vnde ingenio, & sanè grandis fiducia generatur, qua cor erigitur, ut vni Deo familiariter agat. Gignitur etiam lumine diuinitus infuso indigne perspicuitas ad peritissima Scripturae sacrae sensa, & diuinae sapientiae arcana penetranda. Voluntas autem amore ardentissimo flagrat, & quasi consumitur, & amore tranquillo puro, & more putissimè oclis excocto, Deo perfruatur. Viger quippe duplex amor, frenat scilicet, qui tranquillo Deo haeret, & practicus, quo voluitas, ut Deo ardenti adhæreat, à Spiritus sancto in motibus multis temper excitatur, vterque vtrumque amorem dulcem suauissimam geratur, dum practicus viger ad fruendum, & frenus producit impulsu. Quapropter amor hic appellatur operferendus, quo mare oclis ebulientem propellit, ac proicit se super se.

65 Vnionem hanc facit à nobis leuiter adumbratam, sed in fecerit ineffabilem si Theresia orationem vnionis appellat videtur. Tres enim ex potentie vlni debet, nec minor vno satis erit, vterque eius doctrinam oratio vnionis nuncupatur, tamen illi alij orationis gradibus non ita nobilitas vnionis pare fac. Et quia oratio quietis, quam in hoc capite descriptum, ob excellam contemplationem huius orationis vnionis finitima esse videtur, subtili discrimine alteram ad hanc fecerit. At enim in oratione quietis animam tanquam à mora palati, ac lingue, quasi Dei hinc erugere, perita videtur translatam ab externo suctu lactis. At in orationis vnionis animam de thoro illo tam leuiter lac sugendum, & glutendum indigere. Omnia

enim ea bona, quibus fruatur, sine conatu suo in se condita fuisse conspiciat, & ignorat, quo pacto in ea sic ignara Deus illa bona repositat. Qua opportunissima distinctione aperte demoustrat, alio rem esse Dei actionem in animam, cum in vnionis oratione, quam cum in quiete illi coniungitur, vterque cuiuslibet prope modum humane operationis admisceatur. Hoc enim sibi vult, cum ait, ne mori quidem illo palati ad glutendum lac indigere.

Sed supremum omnium raptum is esse videtur quoad essentiam animae, in quam ineffabili modo per gratiam Deus illabitur. Tres potentie diuinitus quam in proximo raptu iam descripto, affectu conuocantur, & reflectuntur, ut intellectus agnoscat, voluntasque tangat suauissimum Deum, tanquam verum Salomonem in eburneo solio resedentem, & cum deponat sibi anima pacis coadstantissimæ sedera pangentem.

Firmitatem hic raptus, quemadmodum qui feliciter experti creduntur, tradidere, Deo animam tangentem, & efficacissimo tractu ad se arripiente. Quem profecto tractum mox ut anima recipit, vires omnes inferiores interuolui impelluntur, & sensus ab operatione desistant. Intellectuales vero potentie in sua nobilissima operatione collocantur. Memoria diuina infusus celestis. Intellectus clarificat sublimibus illustrationibus. Voluntas eliquatur ardentissimè desiderij. Quin & anima tam diuina vi stabilior eo Dei tactu, ut voluptates diuinas sine deflectione valeat sustinere.

Verum alius euehitur anima tactu illo. Nam, postquam manum porrigente Deo, & potentias ad perfectissimos actus suos permouente, anima excitata est, tam ceteri motu potentie superiores actus suos exerceat, ut ipsa incitata operatione deficiat videantur. Trahanitur enim interuolui in ipsam essentiam animae, in quam conuertantur, àphantasmate minime speditur. Nec enim intellectus in eo statu, quo potitur, àphantasmate retardatur, sed omnia corporata praetergressus, reflectitur in essentiam motu celesti. Cum vero Deus ibi, tanquam in pacatissima sua statione praesidet, fit quidam sine amplexu, sine contractu animae cum eo, quo videtur anima liquecere, ac in Deum rota prorsus influere. In illam nempe diuinitatissimam stationem conuocantur potentie audissimè seruentur, & post incitatum cursum silentio miro quiescent. Graduntur pariter intellectus & voluntates, sed intellectus nimio splendore à Deo, qui sedet in essentia emanante, perstringitur, & velut excecatur, ad pro foribus illius thalami subdit. Apex tamen affectus, vel summas voluntatis amoris imperium, prosequi cupiens, progreditur, & ardentissimè Deo lociatur, ac denique quiescit: illucque enim inuisata operatio procurrat. Est satis aperta similitudo cum quis in moris agone incitatus moribus trahit huiusmodi, donec huiusmodi postremo animam effat. Sic quippe post multos moros anagogicos in Dei ibi existentis amplexu anima videtur quasi mori, ut in Deum transformatam felicissimè viuat. Quod ita expressi in citata disceptatione Italica.

E per certo essendo l'amore vna morte volentis, come morte è amara, come volontaria è dolce. E muore chiunque ama. Imperoche il suo pensiero, di uentando egli le stesso, è sempre nell'oggetto amato. E se non pensa di le stesso, non pensa in le stesso, e perciò nò lo le stesso opera l'anima, essendo la principale operazione dell'anima, il pensiero. E chi in le non opera, nè meno è in le stesso. Imperoche queste due cole vanno del pari l'essere, e l'operare. L'essere nò è senza operazione, nè l'operazione senza essere. Nè opera alcuno, doue non è, ma opera ou' egli è. Adunque non è in le l'anima dell' amante, perche non opera in le stesso. E se non è in le stesso, nè meno vive in le stesso. Chi non vive, è morto, e perciò muore chiunque ama. Ma doue egli vive? Egli vive doue ardentissimamente deside-

ra di vivere, cioè a dire nell'amato, che corrisponde nell'amore. Imperciocchè qualunque volta con ricambiabile benignità l'uno ama l'altro, e l'altro l'uno, questi vive in quello, e quegli in questo. Quegli possiede se stesso, ma in quello. Quegli possiede se stesso, ma in quello. E così amando l'anima Dio, ama se stessa amando, e in esso, che chiama, pensa dell'anima, essa anima si ritrova, e se muore in te, vive, e si trasforma in Dio. Quindi l'amor diuino è elarico, imperocchè non lascia esser fuorico, che sono amanti, ma degli amati, onde il diuin Paolo presso da quello amor diuino, e l'atto patetico di questa forza elarica, dice con lingua diuina: *Vno ego, non sentio, sed vobis me Christus, ad Galat. cap. 2.* Donde scuopresi l'altre proprietà dell'amor diuino, della carità, come già v'ho insegnato con l'amato, e quanto più eccellente è l'amore, tanto più eccellente finisce. Ed essendo eccellente l'amore in Dio, eccellentemente finisce con Dio, e s'acchiama amante di se stesso nell'amato. Il contrario si la cognizione, la qual tira la cosa conosciuta al conoscitore, ma l'amore tira l'amante all'amato.

70 Quarems tamen hec introduci nobilissima fit,
oportet tamen, dum frequenter accidit, quandoque il-
lum intermittere, si forte per aliquem animus conatum
fieri possit, ne animus in a fastidiosa contemplationis
quiete desit fiat, & vitrum actus multiplices negligat
exercere. Quin vero vniuersum animus dendum
est, plures animos, postquam ad contemplationem
euecti sunt, nolle semper in ea requiescere, cum in-
tellectus in eis fieri videatur, ad meditationem repe-
tendam.

71 At verò ad forticem illam animæ quasi mortem regrediētes, amorem oportet, potentias illas duas legēdas coram diuina claritate, quæ à Deo in animæ centro, vel, ut Theologi mystici aiunt, fundo quiescente diffultat, viro modo affici, quemadmodum & ipsa afficitur anima, quæ morte ferri candelis propria forma non amittit, sed à præfente Deo traiecit, & incensâ, fœ Deique esse facili demonstrat, sicut & ferum, dum candet, mirificè ignem representat, & illius proprietatibus pollet. Proportionē verò tetuata in eum etiam motum intellectu, & voluntas afficiuntur. Quæ certe potentia in centrum, vel fundam animæ vocatæ, licet voluntas propius accedat, introducuntur inquam validissimam quasi diuinitatis soliditudinem, ubi voluntas Deum ineffabili sensu percipit, & intellectu, amissa omni rerum distinctione, ac variatæ, vniuersitatis etiam nobilissimæ imaginibus superatæ, Deum sapientissimè ignorans, nec enim illum intrat, vi in patria, diuinitus agnoscit; excelsum, famè ignorantia genus, illa videlicet irrationalis, & amens sapientia s. Dionysio Areopagita tantopere celebrata, non tamē quod rationi, vel mentientiatur, sed quod eam longe supergetraditur, & arcano valde modo conueniunt.

74. Intellectus quippe nec Deum in propria diuina natura cernit, nec verò in imaginibus, quæ in alijs contemplationis gradibus non adeo nobilibus concipiuntur, speculatur, sed in quandam velut caliginem immerfus, ac Deo circumfusus, ferensimilis, & tranquillissima quadam notitia, nesciensquid sit Deus, agnoscit propudibio illam tuæ fidei in nebula prætersimulm diuiniore quodam modo, qui omnibus modis alijs, notisquæ, quæ de Illo vel scribuntur, vel concipiuntur, immenso certè spatio, ac magnitudine antecellit. In hac genè caliginè, vel nebulâ, vel tenebris, vel olim Moyſi in montis vertice conſigit, clariùs à purgatissimo iam intellectu cognoscitur, quàm velleſcripi, vel ſine experimento cogitari poſſit.

73 Verum hic magnopere expendendus est ille transfor-
mationis modus, siue ille modus ad eò arcanus filendi,
ac defundendi, quem potentiss. ad animæ centrum in-
troducendi cœuenit affectum. Si enim silentium illud
est quoddam quasi deliquium ita, vt nec intellegatur, ne-
que volumus operentur, sed dulcissimam tantummodò
sustineant Dei operationem, quomodo fieri potest, vt

Intellectus sine actu cognoscit, & voluntas sine actu patitur amari? Etenim, qui affueverit, intellectum, ac voluntatem sine actibus, quos in scholis elicitos appellamus, in sublimissimo Theologicis mysticis fastigio bene affici, sicut neonatus vilius est sentire, esse quoddam pati. Nos tamen hunc nodum veriori sententia solvemus, asserendo non profusa defecere potentiarum actus in ea caligine divina, fed esse actus adeo tranquillos, & fluviis, ut cum alijs incitatis actibus, quos paulo ante ex potentia predestinant, comparati, eandem proportionem habere videantur, quam elatus sermo habet cum voce valde summissa, qua li quis vtrius iuxta crenobiticam disciplinam silens,am dicitur obstruere.

Quæ hæc responsio capiti facili est. Præfens quippe tunc Deus, & animæ amantissimè blandians tam celestis fruatur eam ad intelligendum, & amandum per-mover, ut ipsa non se agere, & suavisimè duci, & quasi erumpere videret à potentis actus non tam productore, quam pati videretur. Et hæc fortasse est illa insignium. Heroium passio, quam Herothesius fultinebat, qui doctus fuisse asseritur, non solum discens, fide sciens, verum & patiens diuina. Et iuxta hoc dicendi modum responderi debet, ac potentias diuinam caliginem in-gressas non ita flere, ut nihil omnino agant, sed intel-lectum alioquin, & tranquillissimam contemplatione vo-luntatem suavisissima fructione pasci. At hæc in vnione mystica tam fedèdè, tranquillèque hiet, ut potentie fle-ri, hoc est, tam fusiui Deiorum ageris actione cietè videretur, ac si profors nihil agerent, sed ab alio produ-ctos adstantummodo recipere.

Raptum ergo supremum sic adumbrasse sufficiat, nec enim tanta subtilitas satis exprimi veli verborum excursu valebit. Et raptus hic raptum præcedentem, quem orationem vnionis à S. Theresia appellari censuimus, dignitate non modica superat, vt ex dictis patere potest. Ac ob id significanter eundem Sancta raptum ab vnione dicimus, aiens, in vnione mutuum saltem verbis promittit, in raptu vero coniugium spirituale celebrari. Et præter alios vnum describit raptum, quem volatum spiritus appellat, quando videlicet motu repentino, ac vehemētissime celeri spiritus attripit, & interdum etiam corpus, vt magnam principio timorem incutiat. Tremendum quippe portentum videtur, hominem vigilantem, & sanum, ac nescientem quò, nec in quo feratur celestium quodam modo abripi. Sub initio quoque non vique adeo ei certum videtur, sed à Deo agi, ac prout opus est, vt generose in Dei beneficiis spiritum conficiat, & ob amorem Dei cuiusque papulo constanter exponat. Atque hæc de multiplici raptu diuino.

Licet autem ecclasis, & raprus myficus, seu quo aliquis eleuatur ad diuina cum abftractione a fenfibus, de quibus fuit hacque fermo, a folo Deo pronuntiare, seu eius operatione fieri poffint, quia tamen raptus, uel ecclasis, ut fic, aliquando contingere poteft etia causa naturalis, uel uirtute demonis, breuiter de utraque agemus, ut clarius appareat illi diuina competere ueram rationem ecclasis. Igitur aliqui inter causas naturales raptus, fuae ecclasis reponunt nonnullos morbos, ut dcliquium, quod diftate tractat, & refella S. Theresia lib. fundat. cap. 6. Item lethargum, nec non morbum, quem catocen, uel catalepfim appellant medici, de quo inter illos praetertim agunt Fernell. lib. 5. par. cap. 2. & noniffime Sennert. lib. 4. infir. morbis. p. 3. fect. 1. cap. 9. Verum cum his, ac fimilibus morbis correpti reuera profundum fomno mergantur, ut in lethargo, rerum omnium ignati; in alijs uero ob alia accidentia, fatis pariter proprie ad ecclaiam fpectare, feu illam cauare non poffe. Vera igitur, & propria ecclasis naturalis, fuae a fenfibus alienatio maxime fieri folet ex uehementi imaginatione, aut aliquoties fite fpeculatione. Tunc enim confufionis fpiritus animalibus in cerebrum fenfuum exteriorum functiones impediuntur, & fic remanet homo abftrahus, & fine motu, eoque fide praefentes fingit, & cum illis mifer colloquio, quibus haeret imaginatio, quemadmodum contingere folet in fomnio, a quo propterea non differt ecclasis, ifta, nifi quod illi dormient, haec uigilanti accidet.

77 Huiusmodi autem imaginatio, vel speculationis naturalis tam vehemens, ut vires internæ omnes occupentur, & sensuum exteriorum impediatur omnis functio aliò derivata omni mentis attentione, pluræ solent afferri exempla: Platonis philosophicis speculationibus ita quandoque intenti, ut sensuum visu caret: Socratis, qui, ipso Platone teste, integro die immobilis flectit cogitandus, & abstractus. Eundem excessum coniungit Carnædæ refert Valerius Maximus, Plotinus Porphyrius, Iamblico Eriaprius. Archimedes denique, summus mathematicus, capitis Syraculis, cum animo, & oculis in terram delixit, formas geometricas in glacie describeret, aliorum omnium incuriosus, à milite interfectus fuit. In his, ac similibus casibus quò loquacior est imaginatio, cum maior quoque spirituum animalium copia cerebrum obducatur, propterea etiam fortior, & longior abstractio fieri potest, præsertim cum spiritus effractus sunt, & melancholici, qui difficultus resoluuntur. Aduertendum tamen animam virtute naturali sola posse ita applicare intentionem, attentionemque omnem internam, ut sequatur ecstasis, ut tamen falsum sit communi lege quælibet, quantumvis intensissimæ speculationis, vel imaginationis hominem posse quocumque colloberit, tali vniuersali sua vi, & arbitrio voluntariis canisare in se ecstasis, ut satis experientia constat. Siquè ita accideret alicui aut demoni tribuendum, aut inter alia narrata portenta numerandum esset, de quibus agit D. Augustinus lib. 14. de ciuit. cap. 24.

78 Demonibus quoque, seu malos genios posse in homine raptum, siue ecstasis efficere, omnes admittunt ex D. Thoma locis supra citatis, idque diuobus modis. Prior est, quando illos tramites obstruit, quibus à cerebro spiritus animales, siue sensitiui ad exteriores sensus deferuntur, veluti coningit somniantibus. Posterior, quando eodem spiritus ab exterioribus sensibus ad interni sensus organa attrahit, libique ligat, & retinet, ac rursus ad externorum sensuum organa quænt descendere. Vnde primus per obstruendum, secundus per ligationem fieri dicitur. Ita enim coningit, ut prosequitur Delirius *disquis. magic. lib. 3. quæst. 25.* ut in raptu ob nimiam internorum virium sensitiuum applicationem, & spirituum sensibilibus ad externi sensus organa confluxum ad impediantur sensuum externorum munia, ut corpus viuum cadaueris mortui, & immobilis speciem præferat. Hæc raptus naturalis causa vera diaboli vires non excedit, taleque sunt Sagarum, & magorum ecstases, quibus cum vno in loco maneant soporati, varijs tamen in locis se fuisse, & varia peragisse decepti sæpe arbitrantur.

79 Porro naturalis huius raptus, siue ecstasis diaboli vires non excedentis discernendi ab illo supernaturali, de quo ratiocinatur Apostolus ad Corinthios, nullum ferè effitacius indicium, quàm si huiusmodi raptus sine voluntarij, & pro libito illius, qui rapitur. Facit enim hoc proculdubio demon ex fudere. Vnde errant, qui cum Cardano, quocumque colloberit, naturalis sua vi, & arbitrio voluntariis rapti se iactant, ut auctoritatè Delirii loco citato, subdens errasse etiam grauius Bodinum, qui censuit in huiusmodi ecstasi animam se vera migrare, ac deserere ipsius corpus, & alijs in locis inter se verari separatam. Qui Cabalistarum error fuit, à quo suspicatur idem Delirius, Platonicos alienos non fuisse propter narrationem illam ipsius Platonis: *Præter hæc Herum Armenicum, genere Pamphilum, cum inter cadauera castrorum in prælo decem diebus iacisset mortuus, ædem relictum, secundum post die cum esset impendens roge, reuixisse, ac prodigiosa quadam narrasse, qua illo tempore apud inferos uidisset.* Simileque fabulam esse aie de quodam Hecatomimo Clazomenio apud Origenem lib. 3. contra Celsum, & illam de Aristia Proconensis, quem narrat Plinius lib. 7. cap. 52. & Pitarctus in vita Romuli ex Herodoto multoties defunctum reuixisse, & animam, quoties voluit, resumere potuisse ita, ut adherentes ani-

mam cerui effigie ex ore euolantem viderent. Nam ille non mortuus erat, sed in raptu magico, & non anima ex ore euolabat, sed diabolicum præstigium. Idem etiam de Philappis, & Fennis, alijsque apud eundem Delirium dicendum est, quod scilicet ecstasis demoniaca intercessit, sed anima à corpore non recessit. Omnia, inquit Tertullianus, hac ipsa de re agens, *magis consideranda, quàm hanc licentiam animæ sine morte fugisse.* Et alibi idem rectissime pro axiomate tradit, *in quomodo animam sine carne esse, quando in carne est;* & in ecstasi animam extra corpus peregrinari negat aperte Auctor breuium quæstionum, quod operibus D. Athanasij adiunguntur. Videndus ipse Delirius loco allegato, ubi alia.

Quod verò pertinet ad raptus, vel ecstasis mystice effectus, sunt in multiplici differentia, viderique de ipsis possunt D. Augustinus *epist. 102.* Ioannes Cassianus *cellar. 19. cap. 4.* D. Bernardus *serm. 42. in Contr. Richard. Victorin. lib. 5. de contemptu.* a cap. 5. Dionysius Carthusianus *epist. de fonte lucis art. 18.* & S. Theresia in castro animæ *manif. 6. cap. 4.* & Vitæ suæ cap. 20. ac 21. ubi diuinitus edocta, necnon ex propria experientia fide de diuinis ecstasibus loquitur.

Animæ, inquit, cum sibi post raptum reddita esset, nihil eorum, quæ vidit, potest alijs referre, neque eorum recordari, nisi confusa de generali quadam cognitione, ut siquis intimum Regis eubiculum vasis, tabellis, statuis, alijsque pretiosissimis, ac mira arte dispositis ornamentis repletum, ingressus fuerit, eaque omnia simul in oculis incurrant, fieri non potest, ut de singulis postmodum in tanta rerum copia, & varietate recordetur, eaque enarra, ita animæ ad Dei conspectum extra sensus admittit tota mirabilia in eo cognoscit, ut ipsorum singulatim meminisse non valeat.

Hominis verò in ecstasi rapti pathemata debere, ait, videri animam in raptu corpus non habere, nec animare, deficere calorem, intercepti refectionem, ut vi minimus halitus, siue motus percipitur, accedente quadam membrorum omnium rigorem, & frigus, pallorem in vultu, ferèque omnia vel mortis, vel mortui symptoma. Item quod resisteret raptui, aut relaxati non possent quacumque adhibita diligentia, aut contentione. Nam impens quidam vehementissimus ita repente animam abripit, ut sustolli se sentiat, nesciens quò feratur. Videtur sibi in alia regione esse, ab hæc modum dissimili, in qua alia lux fulgere, alijsque est modus viuendi & intelligendi. Nec solum anima, fed corpus quoque aliquando sursum fertur, & à terra eleuatur.

Sic ergo cum effectus ecstasis mystice alijs ad animam, alijs ad corpus pertineant, qui causantur in anima, suntque præcipua ecstasis mystice causa finalis, sunt maior, ac interior eius cum Deo vno per intellectum, & voluntatem. Non enim ideo raptus homo, & alienatur à sensibus, ut trunci instar operatione omni destituatur, ut coningit in arreptijs, aut corporaliter dormiat, ut in lethargicis, sed ut liber ab omni alia occupatione, præterquam spirituali intelligendi, & amandi, in Dei amplexus suauissimè feratur, libique consequatur. Quia autem quando quis altius eleuatur, tandò fit humilior, ideo raptus inter effectus mystici raptus numerari specialiter debet humilitas, ut docet D. Bonauentura lib. de quinq. visib. serm. 3.

Secundus effectus est accensum Deo inseruendi desiderium. Vellet enim anima mille vias habere, ut eas in obsequium Domini sui posset exponere. Vellet, quod omnia, quæ suæ in terra, suæ in cælo sunt, verteretur in linguas, ut totum diuine Maiestatis laudes æternas concinerent, & immensam eius bonitatem, ac suauissimam misericordiam coram omnibus viuientibus propagarent, semperque exollerent. Neque in solo sibi desiderio, sed ipso Deo plurimum adiuuante, desiderium reducit ad executionem, nibique quantumcumque difficile & arduum respicit, scilicet se iudicans, si Deo in aliquo placere possit. Cætera quippe nihil adducit in comparatione illius.

- 85 Tertius effectus est contemptus mundi. Cum enim in hoc gradu orationis anima multo maiorem retum cepisset, ac diuinum notitiam acquirat, omnia temporalia arbitrarur quasi stercorea. Vnde viuit in hac patria cum labore, & fastidio, nec villo modo mouetur ab ijs, quæ prius pollicera, & bona videbantur. Quod si aliqui æstimer ex his, quæ videt, hoc ideo fit, quia possunt ad diuinum cultum, & obsequium conducere.
- 86 Quartus effectus est notitia tum diuinæ Maiestatis, tum propriæ infirmitatis. Vnde consequitur anima, quod tanto tempore desiderabat Augustinus, dicens Domino: *Notuerunt te, nouerunt me*. Multa namque de diuinis perfectionibus, & arcanis animæ in ecclesiâ constituta manifestantur, ex quibus plus Deum cognoscit, ac simul seipsum magis cognoscens, mitatur, ac tremat horrore, quod cum sit tam vilis creatura Creatorem tantæ Maiestatis a se fuisse tam seipsum, tamque grauiter offendere. Et tunc Deum se ipsi manifestantem, quamuis benignum, ac familiariter intrare non audent.
- 87 Quintus effectus est ardentissima fides Dei viuientis. Cum enim in ecclesiâ, siue raptu tam sepe aquæ fontis viui ad anima in discurrat, quæ suauissimæ delicias æternæ vite præstent, ad ipsum fontem, immo ad flumina, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei, peruenire desiderat. Vnde ardens mori appetit, & cum lachrymis ab hoc exilio postulat liberari.
- 88 Sextus effectus est pæna maxima, sed deliciosissima, siue pæna simul cum gaudio, & iubilio, quæ S. Theresia volens exprimere, vix se posse fateri, & comparant cum illa pæna etiam delictio, quam in oratione impulsus per vehementes impetus patitur anima, inquit, illam nihil esse in comparatione illius, ponitque multa discrimina inter vtramque pœnam. Illa est communis animæ & corpori, nec est tam vehemens. Illa solum tangit animam, estque multo vehementior. Illa est inflat ignis vrentis, sed tolerabilis. Illa est tanquam ignis penitus inflammantis, seu flammæ succedentis, & intolerabilis; siquidem anima ardens in seipsa, vel occasione alicuius cogitationis, vel prolati verbi de gloria beatorum, de moris dilatare, deque alio huiusmodi, scilicet velut inuisa sagitta forititer vulnerari, neciens vnde, vel quomodo vibretur, illam tamen scintilla ignitanti in infinitis suis præcordijs, ubi omnia quasi consumit, quæ transiundo reperit, statimque suspendit, & ligat potentias adeo, quod nulli alteri possint accedere, nisi ei, quod hanc pœnam augere possit. Intellectus namque clarè percipit causam huius pœnæ, ac doloris, scilicet abiectionem Dei, cuius incremento ipse Deus cooperatur, viamque ipsi oecumani sic imprimens animæ, quod præ doloris inde causati sensu gemebundæ voces exprimantur, corpus maxime debilitetur, ac veluti immobile maneat. Vix nisi expertus capere possit, quomodo in anima tam iocunda pœna, si nique tam deliciosa reperitur, quæ vix remedium habere possit. Vnde anima postulat Deo dicere cum Iob: *mirabiliter me crucias*. Solum aliquid iode solamen caperet, si reperiret expertum, cum quo de suo vehementi tormento raderet. Videre enim, quod nullus ipsi de illo conquerenti credit, ipsam augeat pœnam. Quare societas aliorum tunc displicet, solitudo grauitat est. Hæc autem pœna nagno rapta, vel aliqua celestis visione solet terminari, quæ Deus consolatur, & corroborat animam.
- 89 Septimus effectus est quidam meotis iobillus, & quidam gradus orationis extraordinarius, quem anima capere non potest, & multo minus exprimere; nouit tamen in conspectu esse magnam potentiarum vniorem, quæ tamen à Domino libera relinquuntur, vel communicari fruuntur delictis, quæ etiam sensum quodammodo reducant, vix aduerentes vnde procedant. Credit se tunc securam, & meritò; non enim possibile videtur, quod raptus iubilus mentis in intimo ipsius centro resonans cum tant profunda pace, cum tant ineffabili lætitia, quæ ad laudandum Deum omnes iuuat, possit ab alio, quam à Deo procedere. Vellet D. Franciscum imitari, qui per campos discurrens, se Dei præcone dicebat, & diuinas laudes incessanter decantabat.
- Effectus autem corporis sunt interdum lachrymarum profusio, *sicamen*, inquit D. Bernardus, *in scela, ille dicenda sunt lachrymae, & non potius interioris desuper infuso superfluentis abundantia, & ad interioris abluionis indicium exterioris hominis purgamentum. Præsertim in Baptismo puerorum per exteriorum abluionem significatur, & figuratur interior animæ ablutio, in hoc & contra exteriorum abluionem interior præcedit purgatio.*
- Item ex tanto contemplationis exaltis, amoris, quæ impetu, qualis in ecclesiâ mystica, mystico raptu reperitur, generantur per redundantiæ quandam in parte sentitiua, ac corpore languor, debilitas, mægor, & macies, desecatio corpori alimenti, inopotentia vsus, ac motuum membrorum, ac sensuum, & totius corporis rigor.
- Amplius. Quoniam amor ingreditur vbi cuncta permanet foris, dum mens contemplationis mysticæ est inuenta, inflammato, & velut commoto, ac incitato amore, incipit amor ipse quodammodo ebullire, ac superferre, itaque sacra violentia totum corpus concutere. Quod autem feruet, quodam caloris, ac debet illi sui violentia extra se ipsum projicere, ac supra se tollit, quasi ibi esse dedignetur. Vnde in raptis eleuatur corpus, deprimatur, in terra extenditur, immotum hæret, expellitur subitò, robore infunditur. Et stupor quidam mysticus, loquendo de anima ad hostes raptus eleuata, siue nucleus de corpore talis animæ, sic ait: *Ideo in raptu non sedes, aut in loco, vbi uas celi columnæ quadam immota persistat. Interdum cadens in faciem prostratur. Interdum vi spiritus in aera lenatur. Interdum manus, & brachia in altum leuatur, aut alio modo in seipsum vehementer interioris motus efficitur, a lijsque similibus moribus afficitur, valde tamen distinguibilis, qui interdum in fanaticis, & arreptiuis videtur solent. Cum enim illi gestibus, ac moribus indecoris sæpe rapiantur, & in ipso raptu verba profertent inuita, confusa, inepta, & indidrecta, qui in mysticis à diuino proueniunt Spiritus, nonnisi summam spirant grauitatem, decemiam, ac sanctitatem.*
- Prosequitur hæc raptuum diuersitas primùm ex eorum causa, quæ est ipse Deus, qui spirat, quomodo vult. Deinde ex feruore amoris, ideoque quo maior, vel minor est amor, eo sunt differentes raptus, qui ex eodem originem. Idem dicendum est, si cum Richardo lib. 5. de contempl. cœlestium, hos raptus oriri ex altera ex his causis, vel præ magnitudine deuotionis, vel præ magnitudine admirationis, vel præ magnitudine exultationis. Sic S. Dominicus, S. Franciscus, S. Ignatius, & alij subleuati in aera, & de S. Brigita refertur in eius reuelationibus inter extrauagantes cap. 55. Daniel cecidit prostratus cap. 10. dicens: *Incertum confertur super faciem meam*. S. Ioannes Euangelista Apocal. in visionem, quam habuit de illo Angelo dixit: *Cecidit pedes eius, tanquam mortuus*. S. Amos, pater Monachorum montis Nitrie raptus in ecclesiâ petransiit sine tare flumen Lycum ex Palladio de vit. Pair. lib. 8. cap. 8. Et in Concilio Constantino-politano 5. in epistola Felicitis Papæ legitur, quod dum terremotu Constantinopolitana Ciuitas quateretur, infantulus, toto populo spectante cum Proclo Ciuitatis Episcopo, vniuersi horum spatio in cœlum raptus esset, ibique Sacrum Trilogium audisset, est ei iniunctum, vt lationem illam populo indicaret. Quo facto Ciuitas liberata est. Has similefque ecstasium, & raptuum differentias legi possunt in illis, quos habuit S. Brigita, vt annotatur in epistola Episcopi Giennensis ad Reges, quæ habetur in prologo libri octauo reuelationum eiusdem Sanctæ cap. 4.
- Modus verò obseruandus in describendo, & annotando, quæ profertur in ecclesiâ, & raptu, ille prudentior, ac certior videtur, quod scilicet Confessores, alijque viri pietate, ac doctrina insignes scribant, & annotent ea omnia, quæ in ecclesiâ, & raptu profertur, ac sunt cum omnibus circumstantiis tam vocis, quam

quam gestuum, ut deinde legatur, examinentur, & approbentur à viris spiritualibus, ac doctis. Quod semper Religiosissime observatum est in Ecclesia, ut videre est in revelationibus, visionibus, ac buiusmodi intelligentiis S. Geltrudis, approbatis, & publicatis à viris grauissimis, nominatim à Ioanne Lamspergio Carthusiano, & à Leandro Granatenis, qui scripserunt eius vitam. S. Catharina Senensis visus, & approbatis à Raymundo Capuano, Generali Magistro Ordinis S. Dominici, à Stephano Senensi, Priore Carthusie Tientensis, & à Laurentio Surio, alijsque. S. Hildegardis à Theodorico Abbate Benedictino, & ab Eugenio III. & à D. Bernardo, qui eam cultu præcipuo venerabatur. S. Brigittæ à Bonifacio IX. in Bulla eius canonizationis, à Cardinali Turretanata, virum doctissimum in Epistola, quam hac de re scripsit, & speciatim in eorum propagatione, à venerabili viro Mattheo Sueco, & à Concilio Constantiensi, & Basiliensi, ut affirmat Bliotus in *mensur. cap. 14. Corduba lib. 10. q. 44. Sanderus lib. 6. v. 10. Mithar. n. 1046. Mendoza in quolib. quest. 5. & alij. Idem observatum in S. Theresia, cuius ecclesiales, & caput approbatur doctissimi, ac probatissimi viri, nempe S. Ludouicus Beltrami, S. Petrus de Alcantara, S. Franciscus Borgia, Dominicus Bagnes, Bartholomæus de Medina, Cathedralis Salamanicensis, Luisius de Leone, Franciscus de Ribera, Henricus Henriquez, alijsque plures.*

95 Quod igitur dæmones se in Angelos lucis sæpè transforment, diuinaque operationes emulantes fraudulentius homines eriam pios, & Sanctos decipere conantur innumera imaginatio fingentis, sensuumque exteriorum illusionibus, tantò diligentius, ac sollicitius magistri spirituales semper nos varias edocere studuerunt regulas, aut signa ex diuinis Scripturarum, & Sanctorum Patrum præscripto, quibus nos contra omnes diaboli insidias præmunirent, falsaque eius impressiones à diuinis, & supernaturalibus discernere possent.

96 Quoniam autem buiusmodi discretio dupliciter fieri potest. Primum ex lumine diuinitus infuso, quod pertinet ad gratiam gratiam datam, cui si accedat diuina reuelatio, omnino certum, & ineffabile est abique alia regula eius iudicium. Secundo theologicè, seu per modum artis, & doctrinæ, examinatis scilicet supradictis regulis, aut signis, idè de hac directione agemus in præsentia, quæ, licet directè, ac immediatè ad gratiam gratis data non pertineat, ad eam tamen reducitur, quatenus præceptis vitæ, ac regulis diuinæ Scripturæ innixis, quæque viri sapientissimi præter scientiam, & naturale iudicium, spiritum etiam veritatis cordibus imbuti in suis lucubrationibus reliquerunt. Quamuis autem ex his certum omnino, & irrefragabile iudicium fieri semper non possit, moralis tamen, ac prudentialis certitudo illi non deest, si ritè iuxta rei propostæ naturam diligenter examinentur, impetoreque humiliter diuino auxilio. Respiciat enim Deus animam humilem, & si impressio ab ipso est, nequam permittit, ut eius veritas elidatur. Si verò falsa, & à malo spiritu, quod præualeat. Præcipuas igitur ex his regulis colligimus, claritatis gratia ad certas classes reducamus, sequati P. Philippum à Sanctissima Trinitate, virum probum, ac discretum.

97 Prima erit eorum, quæ tenent ex parte subiecti, siue illorum, qui tales ecclesiales, rapus, & buiusmodi impressiones patiuntur. Nam attendendum est primum, nuni sint feminæ, quæ in hac re capaciosæ sunt deceptionis, tum ex naturalium earum complexione, quæ cum sit humidior, ac vehementer passionum, & affectuum magis obnoxia, & ipse ratione minus polleat, vnde plerumque putant se videre, quæ cupiunt, otirique à veritate, quod ab animi passionibus prouenit, non est difficile dæmoni, eas primam decipere, & per eadem alios etiam doctissimos viros in errorem inducere. Quò circa D. Hieronymus in *Epist. ad Crespionem* ait, omnes hæreticos muliercularum ope aut inuentas, aut difternatas fuisse. Tum ex nimia, qua sibi persuadent credulitate, se diuina pati ob quemcumque deno-

tionis motum, vel affectum. Tum denique exactissima sanctitate, quæ est vna ex præcipuis fecundum temptationibus, cui plures varietatibus miserabiliter succubuisse plauquam satis patet ex varijs historijs. Quamobrem in diuinis impressionibus ab alijs discernendis accuratè in faciem consideranda est tum naturalis, tum moralis earum dispositio, an sint vagæ, garrulæ, impatientes, superbe, auaræ, an aliquam vel minorem impudicitiam notam, aut suspitionem præbeant, sequè contra præceptum Apostoli in officium docendi, & prædicandi vitè se ingerant, & non iustæ, & sic de similibus.

Secundò licet in faciem diligentius, in viris tamen, 98 non omittenda est constitutio corporalis exploratio. Etenim faciliè decipi possunt qui melancholici sunt, vel atra bili abundant, quæ deprauat phantasiam solet, variatque imaginaturæ sensibus immutare adò, ut vigilantes sibi somnia fingant, atque eas se videre, & audire putent, quæ tamen re vera non videntur, neque audita percipiunt. Item nonnunquam contingit partium firma vultudine ventibus, nec non ipsi, qui turbide, ac vehemens sunt imaginationis. Ex longa præter inedia, crebrique ieiunij, ac immoderatis vigilijs exiccato cerebro, dissipatisque spiritibus inania phantasmata plerumque representantur, quibus illam mentem, tanquam diuinis reuelationibus pertinet ad hæreticis satis frequens testatur experientia.

Verum multò magis adhibere tam in viris, quam in feminis diuinas passiones parientes, refert examinare dispositionem eorum moralem, virtutem scilicet studio virtutum, & orationis sedulo incumbant, carnem suam macerent, gaudeant in tribulationibus, infirmitatibus, & oblationibus, vel mortificationibus de seipsis, solitudinem ament, abhorrentes ab hominum conuersatione, & ab omni profectus rerum terrenarum affectu. Item virtutem viuam proprio arbitrio, vel sub obedientia magistri spiritualis. Vtrum dociles, diuinis liquidum impressiones, vel instinctus animi docilem reddunt, aliorumque sententia, & consilijs, leniorum præsertim, ac Superiorum acquiescentem sentiat illud *Istaque. Diuinitus aperuit mihi aurum, ego autem non contradico, reuerentiam non abij.* Necrefert, quod quidocent, & edidit aliquando minus docti, ac prudentes sint, quomodo par est. Nam licet ait Ioannes Climacus *gradus 26.* Deus non est iniquus, ut animas, quæ per fidem, ac simplicitatem alterius se consilio, & iudicio similiter subiungunt, decipi patiatur; quare dicentes se alieno iudicio non credere, quia de suo certi sunt per occultam Dei reuelationem, faciliè decipi possunt, valdeque suspicæ esse debent, quas patiuntur impressiones. Ne enim decipiatur ordinatè omnis nostra motio ad Superiorem, ac peritiorum examen, & iudicium referri debet. Propereque Christus admonuit nos *Luc. 11.* ut caueamus, ne lumen, quod in nobis est, tenebræ fiant, hoc est, ne mens, quæ docilitate, & obedientia comitantibus pro lumine nobis est, proprii iudicii tenebræ, veluti caligine offundatur. Monitum quippè Sapientis est *Præherb. 3. v. 5.* Ne imitetur prudentiam tuam. Vnde rectè Callistus collat. *cap. 11.* ait: *nullo alio viro tam peritum diabolus monachum pertrahit, ac perducit ad mortem, quam cum neglectis consilijs seniorum in suo iudicio perseveret, ac desinatione, doctrinam confidit.* Et merito, ut scribit D. Bernardus ad Ogerium *Ep. 87.* quæ, si sibi magistram confusum, fuisse se discipulum subdit.

Denum in persona, cui facta ecclesijs, rapus, visio, reuelatio dicitur, attendendum est, an solida, & profunda humilitate prædita sit. Vera enim reuelatio, verusque in nobis regnans Dei Spiritus humane miserie, & imbecillitatis arguentionem, quare adeo perfectam humilitatem patit, & ut S. Macharius Aegyptius ait *humil. 20. anima, quæ veri Deum, ac Christum diligit, licet mille infirmitatibus operari ediderit, licet diuina Spiritus varia, aut etiam reuelationes castelles confregi digna habetur, non se gerat, ac simul fecerit, & nihil habetis præter immensam, & insatiabilem dilectionem.* Quia autem aliud est superbiam humilitati oppositam ex reuelatione in eo illam habente otiri, aliud post reuelationem ad eam diab-

bolicia

bolica fraude moueri, addendum est, primum quidem falsæ reuelationis argumentum esse; alterum nequaquam, cum illi præterit, quia ad elationem excitat, fortiter hosti resistit. Sacris enim experientia patet aliquando sanctis, & diuinis impressionibus vel vicio naturæ, vel fraude diuinitatis, ac vitiis immiseri, sicut ratio nonnunquam sub veris principijs falsas efformat assumptiones.

- 101 Tercio licet manifestum diuina non fit alligata, spiritusque, ubi vult diuinis Spiritus quia tamen paulatim ab imo ad summum, & ab imperfecto ad perfectum perducit, soler etiam ætatis, ac personarum rationem habere. Aliam enim sapientiam seni, aliam adolescenti, aliam incipientibus, aliam perfectis, aliam ei, qui alijs præfati, aliam ei, qui parat, & ab alieris opinio pendet, impertit. Dæmon autem ex aduerso nullum ordinem feruat, statim suggerendo mentis excessus, miracula, prophetias, ut hac ratione illaqueat, rerumque novarum studio illectas animas in superbie batrachum secum precipiet. Item feruores interpellat suadendo, quibus nimia abstinencia, ac immoderatis vigilijs, alijsque cruciandis se corpore penè conficiant, vendit postea viribus fractis, mentique vigore enervato in summam relaxationem labuntur. Propterea hæc omnia diligenter observanda sunt pro dignoscendis veris ac diuinis à falsis impressionibus. Tum quia primæ ordinariæ eorundem non solent, nisi iam perfectis, & in omni genere virtutum heroicis exercitiis. Tum quia incipientes cum spiritu adhuc sint debiles, rerum diuinarum meditationi, cui assueti non erant, studiosius inuehentes ita pletumque illarum nomine, ac familiaritate afficiuntur, ut reliquorum omnium obliuio extra sensus fustillos videantur, ac tanquam Deandire, quamuis non sint.

- 102 Quarta non desunt, qui velint etiam attendi, an quæ extrordinarias hæc impressiones sit pauper, vel diues, quatenus in pauperibus fictio, in diuitibus ambitio rimenda est. Item licet senex, an puer, quatenus senes exhausti viribus æquilis desinant; pueri verb, qui cerebro humidiores sunt, facili commouentur, & falsæ pro veris apprehendere solent.

- 103 Quinto denique non omittenda est aliam impressionum, sique in aliquo præcesserint, consideratio, vtrum nimirum verè à Deo fuerint, an à penis approbata, an vniuersi diabolus eum decipiat, vel decipere teatrat. Cumque securiores exteri sint illæ impressiones, vel instinctus, quibus volentes mouetur, nulla præcedente imaginatione, vel intellectu operatione naturali, & consuetu fieri solita. Quod contingit, quando intellectus eo ipso puncto, vel momento illuminatur, quo volentes impellitur, id eam observandum est. Si quidem ex D. Thoma 1. p. q. 11. a. 2. & ex communis Theologorum sensu, mouere, ac immutare voluntatem solius Dei est, qui potest tam efficaciter inclinare quodcumque voluerit. Ab exteriori enim, & inefficaciter moueri tantum potest ab Angelo siue bono, siue malo, vel proportionando obiectum, vel concitando passiones.

- 104 Secunda classis continet eas regulas, quæ se tenent ex parte obiecti, quarum prima est consensus rerum reuelatarum cum Sacris literis, cum diuinis, & Apostolicis traditionibus, cum moribus, ac definitionibus Ecclesiar, dicente Apostolo ad Galatas. 1. v. 8. quod si Angelus de Cælo euangelizet nobis præter id, quod accepimus, anathema sit. Quapropter si aliquid vel minimum in reuelationibus reperiat, quod his aduersetur, tanquam mendacium, & illusio rejiciendum est. Sicque D. Epiphanius ber. 48. Maximilime reuelationibus credendum non esse affirmabat, quia Sacris literis non consonabant. Deinde cum sapientia à Deo reuelata, siue, ut ait D. Iacobus cap. 3. quæ defursum est, sapientia primum pudica fit, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione, ut quæ habet hæc conditiones, & hæc virtutes excitat reuelationem, non potest non esse à Deo; ita per oppositum à maligno oritur Spiritu, quæ ad lites, & contentiones, ad curas sæculi, ad vanitatem, ad pertinationem, aliaque similia

impellit. Vide D. Betnatdum ferm. 23. de diuers.

Secunda. Ioternas cogitationes, & cordis secta, nullo exteriori signo manifesta intelligere, & pandere, argumentum est diuinæ reuelationis, cum solus Deus penetret corda hominum, & quæ in ipsis latent, feris suis reuelat. Quia autem quæ à nobis remota sunt, & longius distita, plura item occulta, & arcana possunt etiam dæmones cognoscere, tunc aliquale erit argumentum diuini Spiritus, & impressionis, siue ac diuinis sciri, si cum habebat experimentum de illius, cui reuelantur, perfectæ charitatis, & humilitatis. Nam si tali cognitione foueretur inanis gloria, & curiositas, dubium non esset, quin à diabolo proueneret.

Tertia. Impressio, vel instinctus ad bonum, in quo nihil mali appareat, nec quod maius bonum impediatur, aut agentis, cuiusque statui conueniat, non leue est indicium diuini Spiritus impellens. Quia tamen bonum est ex integra causa, nec ita facili comprehenditur quæ sit exacta, & perfecta operis testitudo, deinde læpè mortuus ab initio boni in ipso progressu, vel naturæ corrupte vi, vel dæmonis impulsu, in malum degenerant, in hoc diligentissimum adhibendum est examen, an scilicet omnes circumstantiæ in ipsum bonum consentiant, an principium, medium, & finis eodem tenore procedant. Quia ratione dicitur in lectionibus Officii S. Theresiæ, tam Christo consistant maximè ardorem votum emittisse efficiendi semper, quicquid perfectius esse intelligitur.

Quarta. Diuo Benedicto cap. 7. regule octauum humilitatis gradum in hoc conueniunt: Similis erat manachus, nisi quod communis Monasterij regula, vel maiorem coherantur exempla. Et antiquis propterea monachis apud Cassianum lib. 1. inst. cap. 3. vnanimiter sentiebant, vitam singularem noxiam esse, magisque vanitatis speciem, quam viuentis præferre. Quod patet tum ex familiaritate diuinæ Prouidentie, quæ viam communem instituit in vnoquoque statum pro salute omnium. Tum ex malitia diaboli, qui ad res nouas, curiosas, & iniquitatis insignit, quæ admirationem afficiant, & sanctitatis opinionem concitent, ut à solidam virtutum exercitio remoueat, & inducat in vanitatem. Tum ex prauitate nostræ naturæ, quæ peculiaribus exercitijs supra reliquos cupimus apparere, & non esse sicut exteri homines. Tum denique ex conditione ipsarum naturarum singularem, quæ cum rare finis, minus cognoscuntur, idcirco illusionibus, ac deceptionibus subiectæ sunt. Ut statè super stationem suam, operatique indefessè ad exempla maiorem, conuenientia statui, & ordini, in quo quis à Deo possit esse, clarum est indicium diuinæ impressionis, seu spiritus boni deducens eum in tertiam rectam. Ita per oppositum redolentia singularitatem plerumque diabolici instinctus sunt effectus, indubitatè autem si aliquam superstitionem inuoluant.

Quia tamen ex Sacris literis, & ex historijs Ecclesiasticis constat, etiam Spiritum Dei mouere ad aliquas res mirabiles, & singulares, quæ communem operandi modum excedunt, siue transgrediuntur terminos, quos posuerunt Patres nostri, sicut præceptum fuit Abraham, ut filium immolaret: Isaac per quadam per vicus, & plateas Ciuitatis ambularet: Elise inspiratum, ut ignem è Cælo peteret, quo quinquaginta viri consumpti sunt, duobus verbò Stylis Danieli, & Simoni ad vitam in eorum lumina degenda, & sic de alijs; non ideo à diuinitus nullum alius inuolueres malum, statim damnandi sunt, sed pro diuinitus inspiratis, ac reuelatis habendi, si vocati ad similia excellenti sanctitate emineant, semperque in ea magis proficiant heroico virtutum internarum exercitio.

Quinta. Qui se per vitum roseo sermo redimitos à Christo, vel à Beatissima Virgine, vel etiam Angelis asseruat, aut annulo, vel torque insignitos, nisi falsissimè viæ sit, quod solum prædictis leguntur concessisse similes gratias, reijci debent, tanquam propriæ imaginationis signum, aut diabolica fraude decepti. Idemque sciendum est de signaribus, quæ arte dæmonis fingi posse aliunde exemplis manifestum est.

est apud Raynaudum libello *de signatibus*.

- 110 Sexta. Quamvis somnia diuersas habeant causas intrinsecas, & extrinsecas, maxima autem illorum pars ex varia, & incompotata Spirituum animalium, specierumque febribus per ceteri auctus vagantium agitatione, temerariaque, & fortuita occurrentia eueniat, atque adeo nihil significant, nec vllum eum futuris connexionem habere, vnde Scripserunt Sacre nullam eorum rationem haberi voluit *Leuit. 19. & Deuter. 18*. Quia tamen ex eisdem Scripturis multas diuinas impressiones, & reuelationes in somniis contigisse habemus, vt quæ insensibilia, superflua, vana suggerunt, quæ terribilia, obfusca, ridicula, & monstruosa representant, vel ad malum quocumque modo prouocant, aut etiam quibus futura prædicuntur, quæ postea ex euentu falsa dignoscuntur, vel à aqua, vel à demone esse emittens est. Ita è contra si quæ per somnium innotescunt, eius generis sunt, vt nonnulli à Deo reuelati possint, cuiusmodi sunt arcana cordium, intimæ cogitationes, futura contingentia, quæ pendent à libero arbitrio, & quæcumque hominum cognitionem excedunt, nisi forte talia fuerint, quæ diabolas ex coniecturis, vel aliunde scire possit, huiusmodi somnia diuina esse, certum est.

- 111 Aduertendum est tamen, somnia diuina, eaque præsertim, quæ futura præfigunt, rarissima esse, & nonnulli ob aliquam insignem causam, quæ ad publicam vtilitatem spectet, immitti solere. Cum autem in modo, quo contingunt somnia etiam diuina, magna sit diuersitas; nam aliquando placidissime, aliquando cum ingenti corporis, & animi commotione, atque horrore efficiuntur. Aliquando darunt etiam alicui somnium, sed non eius intelligentia, sicut Pharaoni, & Nabuchodonosor. Aliquando vtrumque, sicut Prophetis, vt docet D. Thomas 2. 2. q. 173. Inde est, quod tunc, & certiora diuinorum somniorum indicia defensenda sunt ex ipso rebus in somnio offensis, ac reuelatis.

- 112 Septima. Quia veritas prophetiæ in re ipsa à Deo reuelata consistit, non in eius intelligentia, semper enim verum est, quod summa, & incommutabilis veritas dicit, quamuis ab homine non intelligitur, neque repugnat, quod reuelatio sit vera, & à Deo; eius autem intelligentia, & explicatio falsa, & ab homine, qui eam aliter, quam Deus intelligit, interpretetur. Huius rei celeberrimum habetur exemplum in vita D. Bernardi lib. 3. cap. 4. circa indictum ab eo bellum sacrum, cuius expeditio licet tot miraculis confirmata, infelicem tamen sortita est exitum. Nam tanta hominum multitudo, quæ certum sibi pollicebatur victoriam, dissipata est, & vincenibus insideli bus iusto Dei iudicio Christiani milites inseruerunt, vnde constat, aliud hominum, aliud Dei consilium fuisse. Nam Deo iubente, & voluntatem suam in talibus significante, exterius Christianorum congregatus est, sed homines, qui terrena sapiunt, gloriam, diuitias, & Regni Hierosolymitani recuperationem præsumunt, Deus vero æternam eorum salutem, qui in illa expeditione pro fide, & pro Ecclesia perempti sunt, prout Ioannes Calanarij Abbas scripsit ad D. Bernardum Ep. 133. de qua re etiam Baronius. Ita, inquam, re se habente, quod prophetia, aut reuelatio vera sit, & diuina, certique eius finis de illa, sed vera eius significatio, reique euentus lateat, sicut accidit in prædicta expeditione, cui annumerari possunt quorundam Sanctorum prophetiæ, ac reuelationes de futura Ecclesiæ reformatione, quæ hæcenus nullum effectum habuerunt, vel quia tempus à Deo statutum nondum aduenit, vel quia malitia hominum illius obicem posuit, vel nondum est completa. Id quoque diligenter aduertendum est in discernendis diuinis reuelationibus, nec propterea tales dici non debere, quod verum eorum significationem homines ignorantes velam illas explicant, vel aliter, quam Deus intelligat, aliquando interpretentur.

- 113 Octaua. In visibilibus corporeis, si forma corporis indecens, & gestum parum modestum exhibentur, si animus turbatus ostenditur, vel turpiter, deformis, & iratus, si vox stridula, confusa, obfcura, ignota auditur, aliaque

similia percipiuntur, manifestum est demonum spectata esse. Cum autem humana forma omnibus spectis communis sit, ista, deformis, mutila, & insulata sit, malum sub ea Spiritum latere demonstrat. Suspecta etiam habenda est quælibet visio, aut apparitio sub specie mulieris, nisi B. Virginis, & Sanctarum sit, quæ adhuc examinanda est, transigunt rante le quoque demone aliquando in illas. Tandem forma brui, vel monstri, nonnulli diabolo conuenit, quemadmodum & rugitus, grunniunt, stridores, clamores, tumuli, voces inarticulate, blasphemie, imprecationes, conuicia, aliaque similia, de quibus Petrus Thyteus *de spiritibus*.

Nonna. Valde suspectæ esse debent omnes impressiones, ac reuelationes, quibus illa reuelati frequenter maxime dicuntur, quæ nonnulli raro manifestari solent, & quæ sepe non expedit. Huiusmodi sunt certitudo salutis, vel æternæ damnationis, confirmatio in gratia, gradus Sanctitatis, ad quem aliquis peruenit, & alia eiusdem generis. Sic D. Gregorius lib. 6. Ep. 32. cuiusdam nobilis mulieris scire cupientis, an peccata sua essent dimissa, curiositatem reprehendit. At ordinariæ fallæ sunt, quando in illis manifestantur occulta aliorum peccatorum, quæ scire nihil prodest, si præsertim ad ea euulganda abique vlla vtilitate publica, vel priuata quæ impellatur. Quod si alicui deregantur, vt peccatore atque, aut inde quid resuleret ad gloriam Dei, bonumque spirituale aliorum, subsistere nihilominus debet, & correctionem facere, & peccata manifestare, donec præmissi diligenti examine, adhibitoque peritorum consilio, & iudicio, certo cognoscatur, à quo Spiritus sit illa reuelatio, & motio.

Tertia elassis est completiorum regular, quæ se tenent ex parte operum, vel effectuum, dicente enim Domino *Matth. 7. arbor scilicet eorum cognoscitur ex fructu*, cuius dicti rationem reddens, ait: *non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus*, lateores hominum motiones, vel impressiones melius à quoniam sint principio bono, vel malo dignoscere non possunt, quam ab effectibus, aut inde fecus operibus.

Prima igitur regula sit, sedulo vniuersum respicere, ut actiones, ad quas homo se impelli sentit, non solum sint in se bonæ, & conformes præceptis Dei, & Ecclesiæ, verum etiam an sint conformes gratiæ, & luminis, alique diuinis perceptionibus, quibus illæ Spiritu Sancto agitur, & pertrahitur, sique in illis stabilit, & immobilis; talia enim ordinari boni Spiritus sunt indicium. Peruersi autem cum mens perperu fluctuant, infirmæ, quæ adhuc, & inuoluata ad ardua, & excelsa conscendere nituntur, cum vix in imo sit.

Secunda. Aliquid mirabile, & præter consuetum ordinem expetiri, & tamen id non pro certo haberi, sed potius timere, ideoque libentius cum illis agere, qui minus creduli, & magis timidi sunt. Talia non solum, non petere, aut desiderare, vel complacentiam in illis non habere, sed magis se indignum illis existimare, præterite Deum, vt ad perfectionem via conserua conuocet, illa humiliter Superiori, aut viri docti aperire, aliaque similia, quæ à S. Theresia præfata fuisse legimus in eius vita, sunt effectus, quasi certi, atque adeo indicia, & argumenta boni Spiritus, diuinarumque impressionum, malitiam autem, & peruersi omnia illa aduersa.

Tertia. Ita heroicum virtutum omnium exercitium est certum diuinatum in his, qui illas patiuntur, impressionum signum, vt tamen Sancti principaliter id charitati, humilitati, misericordie, & pietati erga proximum eo etiam tempore, quod iustitia in illum exercenda est, attribuant. De quo videtur potest D. Augustinus *17. de Civ. Dei. 1. Joan. D. Gregorius homil. 34. in Euangel.* necnon D. Bernardus *ser. 49. in Cantab.* docens tamen, quod vbi feruor, & vehemens est Spiritus, profusiorque charitas, eo vigilantiori opus scientia est, quæ Spiritum temperet, & ordinem charitatem. Vnde quidam pia mulier apud Gregorium *de simplici cord. not. 10.* dicebat: *Nihil mihi magis suspectum, quam amor etiam erga Deum.* Quatenus quod amor vehementior est, eo facilius precipitat, & diffidit regitur.

Quarta. Vt ad res tantum extrinsecas impelli, quæ videntur ab hominibus, interna reformatione relicta, et

est signum certum diabolice suggestionis, valde autem dubium ad regimen animarum incitari. Ita ex adverso illud fugere, omnique dignitate, nisi obedientia, cui resisti non potest, aliud fuisse, nec opera grandia, & mirabilia aggre, nisi prius posito proprie perfectionis, solidaque humilitatis fundamento, diuinam arguit impressionem. Siquidem Deus, cuius opera grandia, & mirabilia alia inspicit, & ad ea mouet, & a Spiritu interno incipere solet, replendo animam preclaris donis.

- 130 Quina. Licet interdum contingat in diuinis impressionibus, quod gratia, & consolationis spirituales ad corpus, & sensus reducantur iuxta illud *Psalm. 33. Cor meum, & caro mea exultauit in Deum uiuum*. Quemadmodum enim tabellere solet corpus, cum tristatur anima; ita etiam interiori dulcedine per reducantiam sensus afficiuntur. Huiusmodi tamen inquitur, aut dulcedo non sunt certum semper diuinatum impressionum argumentum, quin potius sunt subiecte illusionibus, ac seductionibus malignorum Spirituum, indeque forsitan illuminationem, ac Begardorum fordes, ac turpitudines originem habuerunt. Vnde D. Bonauentura de preceptis *Regulæ. 7. cap. 18. sic ait: Quidam decepti à seductoris spiritibus, uel propriis falsis opinionibus putant sibi apparere Christum, uel eius gloriam Genitricem, & non solum amplexibus, & osculis, sed etiam alii indentibus gestibus, & aliis ab eis demeritis, ut sicut Spiritus ipsorum interius ab istis consolatur spiritualiter, ita & caro exterior sibi per uisum oblectatur sensu consensu. Quid non solum est falsum, sed etiam blasphemiam, aut esse improbatum. Tum addit: De his uerbis, quæ cum aliquando dulcedinem spirituum sentimus, continuo timemus carnalis delationis, prout & ille 7. fundatur, nescio quid iudicem, nisi quod potius eligimus carere floribus, quæ de laeti foribus legere deberem.* Et sic illos dammare non audeo, qui inuiti quandoque in huiusmodi spiritualibus affectionibus carnalis fluxus liquore maralescent, ita excusare non nescio, qui alii fluxus ex consensu delibantur, cum qualissemque eorum intentio uideatur.

- 131 Potius igitur cum ex peccato originali ad sensum delationem non prout simus, illa bona celsenda est impressio, quæ a uoluptatibus tectatur, & ad laborem, ac crucem trahit. Sic D. Paulus 2. Corinth. 12. ait: *Placuit mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo.* Et D. Bernardus *ser. 25. in Cantic. Gradatim nomina Crucis, et Crucis in gratiam non est.* Vnde si quando permittit Deus aliquos Sanctos, & Sanctas carnaliter tentari, ut in eorum actis legitur, id non fuit, ut uel minimam inde perciperent sensus oblationem, uerum ad agonem, ad maiorem eorum delationem, & afflictionem, indeque anime purgationem.

- 132 Sexta. Quæ in impressionibus excitantur lachrymæ, non argui temporæ esse à Spiritu Sancto, cum alij sine fœne, uide prominent. Primò enim est tenera, & mollis natura, quæ facillè mouetur ad commiserationem, profertur possunt, talisque ut plurimum sterile sunt, & cito atelunt. Secundo autem demonis commouentis humores nati quæque possunt, eoque tendunt, ut ad hypocrisis, & superbiæ, ac tandem ad extremam perniciem inducant. Siquæ sæpe demones peccatoribus faciliare flendi illudunt, ut inde saltem concipiant fiduciam non desitura sibi in extremo uix contritionis; quæ autem sunt à Spiritu Sancto, quæ, ut ait Apostolus, postulat, hoc est postulare nos facit gemitibus inenarrabilibus, quod est donum lachrymarum à Sanctis Patribus tantopere commendatum, in hoc ab alijs distinguuntur ex D. Gregorio *lib. 1. dial. cap. 34. quod ex timore, & amore procedunt, uel ex D. Bernardo *ser. 3. de Epiph. ex deuotione, penitentiâ, & fraternæ compassionis; quare ad discernendas ueræ à falsis lachrymæ, seu nati à Deo, an ab alijs sine causis, earum præcipue motuum attendi debet, & ipsæ, qui diuinitus illis deorantur cum gratiarum actione tale suscipiunt donum, duo ritanda sunt extrema. Vnum complacentiæ, & arrogantia, ne scilicet in illo nimis sibi complacent, & extollantur, suam inde Sanctitatem, & proleum spiritualem nutriantur. Alterum pusillanimitatis, & diffidentia, ne forte putent alium esse de per-**

fectione, & salute sua, si illud desit, sine à Deo illis subiectum hatur. Vberius namque lachrymarum neminem Sanctum facit, nec inopia peccatorem.

Septima. Vbi in visionibus, & apparitionibus, alijsque impressionibus consolat in anima relinquitur, nulla præcedente eius causa, cetrum est argumenrum, illas à Deo esse. Proprium est enim illius sum ingredi creaturam, & illam in amorem suum totam conuertere. Tunc autem nulla causa præcedere dicitur, quando nec sensibus, neque intellectu, neque uoluntati quidpiam obiectum est quod huiusmodi consolationem causare possit.

Octaua. Si post timorē consecutur gaudium, à Domino uenisse auxilium docuit S. Antonius, ut habetur in eius uita; quia secuti itas animæ per sentis Maiestatem indicium est. Si autem incussa formido permaneret, hostis est qui uidetur. Hanc regulam pro discernendis ueris à falsis impressionibus, cui subscribitur D. Bernardus *ser. de uita. uerb. Dei, sermo, inquitur, in auribus animæ uox diuina cantabat, terret, indicatque, sed continuo, si bene aduertitur, uincit, dissipat, & desinit, illumina, mundat, refert, & laodat* D. Thomas 3. p. 2. q. 30. ar. 3. ad 3. rationemque affert; quia ex hoc ipso, quod homo supra seipsum aluatur, pars eius inferior debilitatur, ex quo proeminet perturbatio. Sicut etiam calore naturali ad interiora redudo, exteriora tremunt. Sic Daniel constanter fuit initio uisiois. Sic B. Virgo ad Angeli salutationem turbata est. Sic comibus est Zacharias uiso Angelo, & timor irritat super eum. Sic Apostoli in transfiguratione Domini ceciderunt in faciem suam, & timerunt valde. Sic denique Ioannes initio reuelationum cecidit, tanquam mortuus ex ingenti pauore ualuit exanimari.

Nona. Non exiguum est diuinæ impressionis argumentum, si ea recedunt, & ad ea extetitia, & operum communiter amplectenda impelluntur, quæ xati, in qua degimus, sunt peculiariter accommodata, maxime ex uia uenerialis Ecclesiæ. Sicut nullum temporum delectum habere quod plura accidentalia, & indifferentia, etiam in rebus sanctis, & Ecclesiasticis, sed potius contra communem Ecclesiæ uiam, cuius in his rebus eadem semper auctoritas fuit, propriæ sententiæ adherere, uelique posteriora semper tempora ad priora reuocare, non uidetur bonum sapere Spiritum, affectata maxime in hoc quadam singularitate, nec non aliorum contemptu.

Decima. In impressionibus locutionis aliquas inuoluentibus signum est, illas à Deo esse, si quæ audiuntur uerba suum statim bonum consequuntur effectum. Loquutio enim Dei efficacissima est, statimque effectum suum operatur. Vnus est enim sermo Dei, inquit Apostolus, & efficitur, & penetrabilior omni gladio incipit, & pertingent uique ad diuisionem animæ, & Spiritus, compagum quoque, & medullarum. Quapropter eodem momento, & loquitur Deus, & operatur, statimque efficit in anima, quod enunciat, ut si afflicta, & anxie dicat: *Noli timere*, omnis proxtinus metus, omnis perturbatio sedatur. Et sic de alijs, quorum plura habetur exempla in actis Sanctorum.

Vodecima. Indicium quoque est diuinæ locutionis, cum in ea clarius uerba intelligantur, quam si uerbis exciperentur, & si quis ea audire recuset, & oblectetur, non potest tamen impedire, quin ipsa mente percipiat, & animam impellat, quod Deus uult. Item si quæ dicuntur, procul ab humana intelligentia remota sunt, breuissimoque temporis spatio adeo multa audiuntur, ut nullo modo poterint ab humano ingenio tam cito excogitari, ac intelligi. Et tandem si uerba audita memoria nunquam excidant,

Dodecima. Cum impressiones diuinæ post se consolationem, summamque animæ quietem, & tranquillitatem relinquant, diabolice ex aduerso uanam initio fecunditatem afferunt, in fine ariditatem, diffidentiam diuini auxilij, & desperationem inducunt. Quia autem duo sunt genera hominum, bonorum & malorum, bonis ea suggerit, quæ molestant, & scrupulos causant, malis ea, quæ desinant in sensum delectationem. Ad illos asperere, & turbulenter ingreditur. Ad hos placide, fluuiter, ac benigne, quia iam sui sunt.

Decima tertia. Satis frequens, & ordinariū diabolice

lice impressio argumentum est ardens, & indicetrum desiderium omnes ad Deum conuertendi, quam temptationem communem esse, multique causam reparabilis ruine experientia constat. Nam cum par esset, ut inquit S. Theresia *lib. vite sue cap. 3.* quod post habita aliorum cura, sibi dumtaxat incumbere, sedulique attendere, quomodo oporteat ambulare, & placere Deo, ipsi poris aliorum saluti procurare dant operam, cumque vitæ possint in via virtutis gressu fegere, per difficiles semitas alios ducere audent. Ceterum est igitur semper bonum esse errantium conversionem desiderare, at cum illi incumbere possit esse malum, magna in hoc cautio adhibenda est, ubi quis se ad illud munus impelli deprehendit, ne cum alijs practicaerit, ipse teprobus efficiatur. De quo vide D. Bernardum *serm. 18. in Cant. 13.*

- 130 Decima quarta. Quia demones, permittente Deo, non dum imaginarijs, & sensibilibus impressionibus illudere hominibus possunt, verum insuper corpus eorum obsidere, & ingredi, qui propter energumenum, arreptitij, demoniaci, ipse posselli appellantur. Cum enim energumena, seu operatio demonis in homine fiat dupliciter, nimirum spiritualiter, quando cor hominis possidet, & in illo operatur, sicut in Evangelio dicitur intrasse in cor Iude, suggerens illi, ut Christum traderet; & corporaliter, idque vel extrinsecus per vexationes, & molestias homini fortioseus illatas, quæ operatio dicitur simplex obfessio, vel intus insens, quando hominem inuadit, ioculque vexat, & exagitat, quæ operatio dicitur simpliciter possessio. Vt enim aliquis vere sit energumenus, siue arreptitius, non sufficit vexatio extrinseca, sicut S. Iob, S. Anthonium, atque alios Sanctos a demonibus molestatos fuisse legimus, sed requiritur, ut diabolus sit in illo intus præsens, sicut moror in mobili, & in eo aliquid operetur.

- 131 Signa autem veræ possessionis demoniacæ, quam dari præter Sacras litteras, & Ecclesiasticam historiam, omnium Doctorum consensio, ipsique testantur experientia, desumuntur ex quibusdam operationibus. Substantia enim spirituales, ut Theologi communiter docent cum D. Thoma, dicuntur esse in loco per suam operationem. Huiusmodi operationes sunt agrestes, & feri mores, vultus truculentus, clamores, & viulatus, stupor membrorum, inquietudo, vitalium operationum priuatio, aliaque huiusmodi. Sed cum hæc signa sint æquiuoca iobabitantia demonis, & ad alias causas referri possunt, atque ad hoc leuem tantum generare suspitionem, vehementior oritur ex quibusdam alijs insolitis actionibus, ut cum quis in ignem deiecit, vel in aquam, cum laqueo, vel præcipitio vitam fibi adinere tentat, cum carceos præduras frangit, vel onera vices superantia portat, cum blasphemias profert, factarumque rerum præsentiam, & contactum horret.

- 132 Signa autem vniuoca, ac ferè cetera sunt, cum quis lingua per egrina loquitur, quauo nunquam penitus didicit, cum littera, atque ætium ignarus legit, scribit, & ex arte sine musice cancat, aut de rebus alijsimis differit, qui nunquam studuit; cum occulta remota adæ ignota, vel nulla industria, vel humano ingenio sciri possunt, præterita sint, siue præsentia, siue futura; cum eodem temporis momento, quo sunt, enarret, quæ facta sunt io remotissima regionibus; cum iussus recitare symbolum Apostolorum, vel petere veniam peccatorum omnino tenuit; cum effante vexatione eorum, quæ dixit non recordatur, aut de his interrogari nescit respondere. De quibus, atque alijs ois factis *rom. 4.*

- 133 Verum autem Angeli Sancti possint ita possidere homines ioterius, sicut arreptitios, oegant absolute aliquid id fieri posse, non solum per illam in animam, solius Dei proprium, quod omnes admittunt, verum etiam in corpus. Licet enim dubium non sit, quin Angeli Sancti operando in corpore hominis, sint intra terminos quoctatis illius, hoc tamen aliunde, non est illum obsidere, alijs dum in Sanctis operantur, essent obfessi. Alij tamen affirmant, dummodo ois sit cum priuatione visus rationis, quod malis Angelis competit. Quia potentior non est demon ad nocendum bono Angelo ad culodiendum, & hominem dirigendum. Quod igitur

præstat demon in arreptitij nocendo, multo magis hoc exhibere poterit bonus Angelus in his, quod regis adiuvando.

Decima quinta. Consolationes spirituales, quæ in solacio meote percipiuntur, etiam adieci virtutis comites sunt, atque charitatis incrementum, certum quidem sunt diuinam impressionem argumentum; secus autem sensibiles, quæ, etsi Deus aliquando suis largiatur, à demonibus tamen esse possunt, vel à natura, & malis communes. *Dalci in Deum affertur, iocit Richardus Victorinus de illis loquens in Cant. cap. 6. quodammodo carnalis est, & fallax, & humanitas interuenit potius, quam gratia, cordis, quam Spiritus, sensualis actu, quam rationis.* Cuius factis clarum est signum, quando aliqui hac veritate sensibilibus consolationis repleti ad indicere se gerunt, ut nimirum indulgentes affectui, vel seipsos ultra vires externis penitentiae operibus excrucient cum ootabili salutis corporalis damno, vnde postea vires spirituales nauis vel multa temere flantur, & ad ea vota se obligent, quibus postea natura succumbit, & illo impetu sedato seruati non possunt. Quocum enim talia, & similia à Deo inspirantur, dat consequenter vires, vel postea executioni fideliter mandentur.

Decima sexta. In impressionibus cum efflatis, vel raptu coniunctis, cum rapta mens multitudine cogitationum, & speciebus creaturarum occupatur, aut diuersis phantasmatis perturbatur, signum est, eas à Deo non procedere. Nam in vero raptu in vnum Deum defixamens, & in ipso mirabiliter subsistens, omnium obliuiscitur, quæ extra ipsam sunt, nec potest aliquid velle, nisi quod ipse vult. Tamen in diuiois impressionibus ecstasias aliqui per plures dies sine potu, & cibo permanent, hoc tamen non probat, eas esse tales, nisi aliunde constet. Multas siquidem multorum historias referunt medici, quicita miraculum absque cibo, & potu diu vixerunt, & incolores fuerunt, de quo nos etiam *rom. 4. & 7.* plura diximus.

Decima septima. Si quod reuelatur et tendat, ut opus aliquod grande, & insularum fiat, non statim reuelationi tanquam diuinæ credendum, sed ad iudicium Superiorum referenda est. Cum sæpe etiam demones bonum aliquod suggerant, quod malus, & pectus videtur, ut fallia eius specie mens decepta ab eo, quod verè bonum est, recedat, & malo lenius adhaereat, vel quæ propriæ vocationis, & profectiois sunt, detrahantur. Vt dum vxori alligato susdetur via eremitica, solitudini addito gentium conuersio, & huiusmodi alia.

Decima octaua, & vltima regula. Quia in veris, ac diuiois impressionibus semper anima proficit io veritatis cognitione, & in doctrina, & scientia Sanctorum, propterea quando sermo hominis post illas celestem sapientiam redolet, non leue est veritatis earum argumentum; si statim autem quando quis per multa plana sinat, multaque ambages in sermone vagatur, verba grandia, magnifica, innotata profert, quibus non veritatem suadet, sed admirationem audientibus, subique laudem conciliet.

Ad quartam denique classem pertinent illæ regulæ, quæ desumuntur ex varijs circumstantijs, falsitatem, aut veritatem impressionum produbunt. Quarum prima debet attendi penes quandam internum loquendi modum. Qui enim in illis celestes futurorum interna cordis aut exopere videntur, signum est, illas à Deo esse; à maligno verò Spiritu, quando vox quæ de foris venies, & Spiritus quidam auditur. Proprium est enim Dei in animam intus illabi, diaboli extrinsecus aduenire.

Secunda desumitur ex parte modi mouendi. Deus enim in suis impressionibus bonos fauuit, malos asperdet mouet. Demon autem in suis malos foveat, bonos terret. Vnde valde obseruanda est diuiois, & Spiritus similitudo, vel dissimilitudo; agunt enim contrario modo cum his, qui fibi contrarij sunt. Demon peccatoribus sæculi illecebras proponit, & sensum delectationis, inanimem sem diuine misericordie ingetit, ut differat penitentiam, & peccatorum cumulus augeatur. Iustus verò tanquam dissimiles scrupulis diuizat, vanoque metu, & varijs

varijs angonibus torquet, ut cum tardio, quæ Dei sunt, operentur, illaue desistant. At Deus magna vi potest diffimiles durius palliare solet, coelestia simul pangen-
120 dunt, mortis, ac inferni timore concutendo, nullamque finiendo in rebus sæculi habere quietem; bonos autem malcelat, adiuvat, exultat. Sic D. Augustinus lib. 11. Confess. cap. 9. dicebat Deo: *Quid est illud, quod interlucet mihi, & percutit cor meum sine lassione, & inobsequio, & inardescit? Inobsequio, in quo dissimilis ei sum. Inardescit, in quantum sim illi ei sum.*

- 126 Tertia est ex parte durationis. Impressiones enim di-
pinae in anima, internaque incunctis, ac illis procedens, diuturnæ non sunt; quia mens diuini luminis claritate reuerberata ad seipsum statim reuocatur, & ad infirmita-
tibus tenebris fracta telabitur. Quare quod Apocal. 8. dicitur, *lucum esse silentium in caelo quasi media hora*, per hoc multi Patres mysticè significari volunt breuitatem quietis in rerum coelestium contemplatione, aut reuelationibus, quas Deus Sæculi in hac vita concedit. Sicque D. Gregorius lib. 5. moral. cap. 33. explicat illud *Ioh. 4. Et cum Spiritus me præsentem transierit, inuenerunt pili carnis mea. Non haec, inquit, sed transiit Spiritus, quia supernam vitam nostram nobis contemplantis, & inuisionibus aperit, & mox infirmitatibus abscondit. In hac siquidem vita quætaliter vixit quæ præfertur, ad hunc tamen corruptum suum stimulum sentit.* Vnde durum est, parumque Sæculorum doctrinæ contentum, nempe S. Augustini lib. 10. Confess. cap. 45. D. Bernardi, qui docent breuem esse mentis subleuationem, ac vnionem cum Deo, quia statim decidit anima ab illa quietis sublimitate peccato corporis. Quocirca suspensæ esse debent illorum impressiones, quas semper se habere, actuali quæque in illis cum Deo vnionem gloriantur. Est enim legamus, fuisse nonnullos eximæ, & heroice perfectionis Sanctos, qui per plures horas, aut etiam dies ex speciali Dei gratia inanimam cum ipso vnionem habuerunt, hoc tamen rarissimam esse, paucique concessum. Illa enim non interrupta deliciarum, vel gaudiorum fructu patriz est, non exili. Notandumque est diuersum esse: vnio actualis, & inuisionis Dei semper ac anima iorta se recol-
ligitur. Hoc autem est credibilis, quod habent aliquæ animæ excellentes Sæculi ad certa tempora. Sed hoc differt à primo, quemadmodum si alicui occasio semper esset colloquendi Summum Pontificem, quando libuerit, non idcirco semper cum Pontifice sermonem conferre diceret.

- 127 Quarta potest ex libertate habendi huiusmodi im-
pressiones. Qui enim iactant illas habere, vel rapi quandocumque voluerint, non sunt credendi, sed potius signum est, illas à Deo non esse. Nemini enim datur tap-
tus, vel ecclesiæ per modum habitus, sed diuina gratia ad se animam trahit, quando vult. Item cum pro arbitrio suo cessant ab illis, vel ad certam vocem reuocantur ad sensus, quia virtus diuina non est verbis alligata, nisi sit vox Superioris ex obedientia vocantis. Quod tamen, signum non est infallibile, nisi cetera concurrant.
- 128 Quinta ex claritate, & efficacia verborum, quæ in im-
pressionibus aliquando audiuntur. Quando enim à Deo sunt, claris intelliguntur, quàm si auribus exciperentur. Et si quis ex audire taceat, & obliuiscatur, non ra-
men potest impedire, quin ipsa mente precipiat, & animam, impellant quod Deus vult.
- 129 Sexta ex parte loci. Quæ enim impressiones tam ec-
clesiasticæ, quàm aliæ, in quibus verba externè proferuntur, contingant in locis publicis, & vbi maior hominum fre-
quentia est, valde suspicandum esse debet, ea diuina esse; Deus enim ducit in solitudinem, & loquitur ad cor no-
strum, fugiente omne illud, quod vanam gloriam in nobis excitare potest, aut ad captandum auram popularem.
- 130 Septima ex parte memoriæ. Quæ enim à Deo reue-
lantur, aut in rapta videntur, & audiuntur, menti fir-
miter hærent etiam post longum tempus. Vnde si omnium obliuiscitur, morbus potius, aut illusio diabo-
lica, quàm vera ecclasiæ, vel raptus censeretur debet.
- 131 Octaua ex modo loquendi, vbi in impressione aliqua
interuenit locutio. Quando enim Deus verè loquitur, id humanum non præstat modo, vnum verbum post aliud

profert, sed plures simul sententias breui momento pronit. Quomodo S. Brigita regule cap. 29. cum sibi à Christo reuelatum fuisse testatur, quam potius scripserit.

Nona possitimum est certitudine descendenda est. 143
Quando enim aliqua impressio verè à Deo est ex lumine infuso, quod anima eius imbuatur, certitudo Dei reuelan-
tis, & recum reuelatum colligitur, sicut lumine natu-
tali prima scientiarum principia cognoscimus, & ex ijs conclusionibus inferimus. Aut sicut vox ex le & loquen-
te, & rem, cuius est signum manifestat, ita supernum hoc lumen non solum Deum reuelantem, & ea, quæ re-
uocantur, verum etiam seipsum palam facit. Quia ta-
men hoc lumen non semper adest in diuinis reuelationi-
bus, aut si adest, vt certi sumus de illis, non tamen vt earum intelligentiam semper habeamus, sanum consilium
est eas superiori, aut magistro spirituali referre, quæ ex
regulis traditis iudicat, *verum divina iussu villo mæst morte*, vt monet D. Augustinus lib. 1. de Cris. cap. 2.

Denique, ac summam examinanda huiusmodi im-
pressiones. Primò diligenter considerando naturalium, 143
constitutionem ea patientis, an sit melancholicus, vehemens, inquietus, curiosus, datus, & id genus alia. Se-
cundo considerando mores præteritos, ac præsentes, an sit humilis, obediens, castus, modestus, volupatus suas
temperantia ferrens, tacitus, spiritalia extraordinarie non amans. Tertiò considerando ea, quæ ventis, vel audit, an sint vera, pia, casta, necessaria, vel iusta ad fines
supernaturales. Quartò considerando, an visiones, re-
velationes, aliæque impressiones, ac motus sint confor-
mes sacre Scripturæ, ac doctrinæ, & exemplis Sæculo-
rum. Quintò considerando, an earum effectus sint boni, sint maioris humilitatis, maioris virtutis, ac desiderij
vnionis cum Deo. Hæc sunt præcipua capita, quæ si cum accurata diligentia examinentur, & reperientur
bona constitutio naturalis, ac moralis, inspirationes, quæ
visiones pias, veræ, puræ, viles, ac conformes S. Scripturæ,
doctrinæ, & exemplis Sæculorum cum effectibus ma-
ioris bonitatis, ac perfectionis vitæ possunt, ac debent
bonè iudicari, & contra verè male. Aduertendum tamen
circa primum caput, in quo loquuti sumus de imperfec-
tionibus naturalibus melancholicis, de inquietudinibus,
&c. quod Spiritus Dei corrigere solet sua gratia illas
imperfectiones, vt docent Theologi, & experientia plu-
rimorum Sæculorum.

Hæcenus de præcipuis regulis, vel signis, quibus di-
gnosci debent veræ, ac diuina impressiones à falsis, & 144
dæmoniis. Quarum fingit, licet ad id non sufficiant, omnes tamen funi, vel collæctiue sumptæ, tantam cer-
titudinem moralem efficiunt, vt vix in hac te possit erra-
re, si diligenter perpendantur. Illud verò aduertendum
est, quod licet discretio in ferendo iudicio de his impres-
sionibus, quæ in alio sunt, minus certa videatur, quàm
de his, quas iudicamus in seipso experiri; quia tamen affe-
ctus ad res proprias mentis recto facile abducit, tutius
est illas ab alio potius, quàm à seipso probari, & ad pruden-
tem directorem confugere. Quod etiam munere vt rectè
fungantur, quia omne bonum defursum est, & sine
diuina gratia omnes conatus nostri iouitiles funt, ipsi
auxilium humiliter precant omnia seduli, p. j. ac docti illa-
rum examinatorum implorare debent, vt mittat desuper
Spiritus sapientie, & intellectus, qui depulsa caligine
mentem illustret, æternæque veritatis faciat semper ad-
hære, & quæ nec falli, nec fallere potest.

Alia plura, nisi lector, vide apud Theologos my-
thicos, & præ cæteris apud Cardinalem Bonam in peculiari
tractatu de differentiatione Spirituum, ac nostram discepta-
tionem, sive fermecationem Italianam, vulgò Discorso
de Theologia mytica.

CONSULTATIO CLII

Quas penas incurrit Christianus negans animam rationalem immortalitatem, vel de illa dubitans?

P Ræter Philosophos illos, qui animam rationalem mortalem esse, & cum corpore interire sentierunt, non desuerunt hæresim immortalitatem eius negantes, quos referunt D. Augustinus *de heres.* 83. D. Iudorus *lib. 8. cym. c. 5.* Castr. *lib. 3. aduersus hereses v. anima heres. 7.* quorum mentio quoque fit in *can. quidam 24. q. 3.* quibus fauere in primis videtur Scripturæ testimoniū, quæ requiruntur, & si quæ sunt eiusdem tenoris alia. Primum habetur Ecclesiastici 3. hisce verbis: *Dixit in corde meo de filiis hominum, ut probares eos Deus, & ostenderes similes esse bestiis, idcirco omnes interitus est hominis, & iumentorum, & æqua venturæ conditio. Sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter sperant anima, & nihil habet homo iumentis amplius.* Et Sapientiz 3. x. nihil uis sumus, & post hoc eramus tanquam non fuimus. Et Job 34. *Omnes spes hominis præcidiatur referendus.* Facit secundū, quod de Angelis videtur sentire places ex Sanctis Patribus, natura quidem mortales, atque corruptibiles esse, sola animæ gratia, ac voluntate Dei duraturos in perpetuum. Ita enim loquitur Hieronymus *lib. 2. contra Pelag. Bernard. lib. 5. de consil. & Damascen. lib. 2. orthodoxæ fidei cap. 3.* quod etiam scribitur in Epistola Sophronii recitata in *6. Synodo a. 7. 11. & recepta ab eadem Synodo a. 7. 3.* ex quibus tale argumentum desumitur: Perfectiores longe sunt Angeli animæ rationali. Sed illi sunt naturæ mortales, atque corruptibiles ex nientie bonum Patrum. Ergo multo magis erit corruptibilis, atque mortalis anima. Probatur consequentia. Quia incorruptibiles, atque immortalis ad perfectionem spectat.

At nihilominus certissima fide tenendum est, animam rationalem immortalē esse, & tanquam fidei proximum id habere non ex gratia, aut sola Dei voluntate, sed ex natura. Id probare possimus innumeris penes testimoniis Sacre Scripturæ, ex quibus pauca hæc, ut expressiora sufficiant. Ecclesiastici 12. *Nihil homo in dominum æternitatis sua, & post pauca: Resurgetur pulvis in terram suam, unde erat, & Spiritus rediens ad Deum, qui dedit illum, & in lib. Sapientiz 3. a. vique ad 5. clarissimè dicitur, animas cum corporibus non interire, siue piorum, vel impiorum bonorum sint. Secundū etiam Machabæorum libro cap. 12. in sacrificium mittuntur pecunie Hierosolym pro animabus defunctorum a penis exoluentis. Idem probant ea, quæ de diuine illi dicuntur, qui horrea amplificanda decernebat Luc. 52. cui dictum est: *Stulte, hoc nocte repetens animam suam.* Atque etiam quæ latroni in Cruce pendenti, statimque mortuorum promittit Christus dicens: *Hodie mecum eris in Paradiso.* Et in Sacrosancto Euangelio reprehenduntur Saducei. Et tandem quod Matthæ 10. protulit: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed timete, qui possunt animam, & corpus in gehennam perdere.* Ex quibus, ac præsertim ex hoc ultimo statuit Ecclesia in Concilio Lateranensi tertio sub Leone X. sess. 8. immortalitatem animæ firmā fide tenendam esse, & omnes, qui eam negant, tanquam hæreticos damnandos his verbis: *Damnamus & reprobanus omnes afferentes animam intellectum mortalem esse, & hoc in dubium uertentes, cum illa non solum uerè per se, & essentialiter humani corporis forma existat, uerum & immortalis, quod manifestè constat ex Euangelio.* Quibus etiam id ex natura sua habere expressè fere decernit, quia continuis verbis verumque docet sua natura habere, nempe quod fit forma corporis, & quod fit immortalis, quamuis à quibusdam sic exponatur, ut primum tantum ex natura habere decernat, immortalitatem uerò absolute, & siue hoc addito. Sed minus bona expositio est, ut uerba ipsa consideranti facili constabit. Propterea diximus immortalitatem animæ ad diuinam fidem pertinere. Quod uerò eam habeat ex propria natura, fidei proximum esse, & consequenter id negare periculosum in fide. Eandem ueritatem decernit Ecclesia in Concilio*

Tom. VIII.

Viennensē, & refertur in *Clem. 3. de sum. Trinit. & fid. Cath. 6. porri,* quam efficaciter confirmari communis consensus Sanctorum Patrum. Ex quibus nullus unquam de immortalitate animæ dubitauit, quamuis de eius origine, aut productionis modo diuersa ratione sine locuti, ut de D. Augustino adnotatur, qui tamen immortalitatem eius omnibus esse notissimam his uerbis docuit *Ep. 3. ad Volusianum. Quis nunc est extremus idcirco, uel que uulnerata, que immortalitatem animæ non credat? Vt itaque post mortem futuram? Et quidem scriptum est: Credo carnis resurrectionem.* Quomodo resurgere corpus sine anima? Quæ uero erit anima, si non erit? Est enim Deus uiuorum, non mortuorum. Christianus igitur non credens, uel negans animæ immortalitatem, uel de illa dubitans incurrit penas in hæreticos inflictas, quæ definitum est ab Ecclesia animam esse immortalem, & humani corporis formam. Definuita autem ab Ecclesia non sunt in dubium reuocanda, *can. maiores 24. q. 5. D. Thomas 1. p. q. 32. ar. 4. & dubius in fide in fidei cap. 1. de heres.*

Primum uerò testimonium in contrarium adductum ex persona impij prolatum esse docent omnes fere eius interpretes, præsertim D. Gregorius 4. *dial. cap. 4. & D. Thom. 1. p. q. 75. ar. 6. ad primum.* Et patet uerba secundū testimonij, ut in infans facit ipse reatus in eiusdem capituli initio illis uerbis, *Dixerunt impij, cogitant apud se non retere.* Quod ihidem adnotat D. Thomas, addeisse posse etiam hæc testimonia intelligi de homine, quæsumat ad corpus pertinere. Quod sequentibus uerbis significatur: *De terra facta sunt & in terram pariter reuertuntur.*

Testimonium uerò ex Job naturali modo, & ordine intelligi debet, aut per naturales vires eiusdem hominis, naturaliumque causarum. Hoc enim modo impossibilitate reputatur resurrectio hominis, & consequenter omnis spes hoc modo resurgendi sublatā. In hoc sensu intelligi debere assertio, quia resurrectio hominis futuram per diuinam uirtutem clarissimè uerbis conficitur *cap. 19. de qua nostem 4.*

Ad illud uerò de Angelis respondetur, perfectiores quidem esse animabus, & sua natura incorruptibiles, atque immortales, eorum uerò immortalitatem nec adeo clarè constat in Scriptura, nec esse luculque ab Ecclesia definitum, sicut constat esse definitum de anima. Et propterea id uerum non pertinet, quod pertinet immortalitas animæ. Cuius ea est ratio, quia omnino necessarium fuit, ut nobis certò constaret immortalitas animæ nostre ad uitam nostram, mortuæ componendis. Et propterea quia huic ueritati innotantur plura notis fidei mysteria, ac præsertim, quæ ad Christi humanitatem pertinent. Quod uerò Angeli sint immortales, atque incorruptibiles, uel non minus est nobis necessarium, minusque proinde refert id certò cognoscere. Quare nec fuit necessarium id expressè teclari in Scriptura.

Quod uerò sententiam illam Sophronij non receperit Concilium, quantum ad modum corruptibilitatis Angelorum, quia nihil ad intentum eius imaginem venerandam referret, alibi ostendimus. Quare nec probari ex ea potest aliquid statuisse Concilium de Angelorum immortalitate, aut incorruptibilitate, nec aliquid etiā potest deduci aduersus immortalitatem animæ rationalis.

Et quoniam reas aliquando se excusat, dicendo, secundum fidem esse immortalem, secundum uerò Philosophos, præsertim Aristotelm, & secundum naturam esse mortalem, idem contrarium probandum est. Signidem longè plures Philosphi, & maioris momenti expressè reuenerunt immortalitatem animæ rationalis, quos refert Nicolaus Faustinus *lib. 1. de immort. animar. ad Clementem VIII. cap. 11. & Eugubius lib. 9. de peren. philosoph.* Verum est, quoddam ex his philosophis, præsertim Scioicos, putasse non semper durare animam, sed corpore solutam longo post tempore debilitari, & tandem perire; sapientem uerò animas uique ad mundi finem perferre. Alios uerò paruo tempore durare censuerunt. Sed maior & melior pars eorum abolutam immortalitatem concessit, & perpetuam duracionem.

Et de Aristotele quoque plures prioribus asseruerunt docuerunt immortalem scilicet animam, quos refert Mi-

X

ran-

huic fandi perferis, vel Apostolicus conuersus, vel reuersus ad
dominum gratia, vel reconciliatio non negatur.

- 10 *Con. Donare dist. 86.* Donare res suas Histrionibus vi-
tium est inmane, Gloss. ibidem. Donare Histrionibus
est Demoniis immolare. Idem habet D. August.
- 11 *Concil. Nannensis.* vt refertur in cap. Nullus d. 44.
Clerici laici ante se fieri non permittant; hoc enim dia-
bolicum est.
- 12 *L. Consequa. C. de repud. Per dimittere uxorem potest,*
si prater voluntatem suam Circensium, & Theatrica volu-
ptates capiet, ubi scilicet indulsant, aut ubi fieri cum ho-
minibus pugnent.
- 13 *L. 3. si aut Prator ff. de his, qui nuntiantur infamia, Aut*
prater, quin Scenam producit, infamis est. In eam
legem Baldus, solum ioculariter, qui ludunt in scena,
sunt infames. Ioculariter verò, qui ludunt honesto mo-
do causa recreationis, vel solatii, & nihil contra bonos
mores faciunt, ideo isti non sunt infames. In hanc cam-
dem rem Chrysostomus. hom. 12. in 1. ad Corinthios, de Hi-
strionibus, sicut infames, oportuit, aut Prius egi, non
de publico al.
- 14 *Authent. vt cum de appell. cognoscitur S. causas vers. Si*
prater voluntatem parentum. C. l. 3. causa infra exha-
redationis si prater voluntatem parentum inter arenas, vel
in mimos fieri silis faciant, & in hoc professione per-
miserit.
- 15 *Iustin. Imperator in premissis ff. qui enim ludos appelles*
es, ex quibus crimina oriuntur.
- 16 *Concilium Aquiligranense sub Ludouico Pio Impera-*
toris Primo cap. 83. Non oportet Sacerdotes, aut Clericos
quibuscumque spectaculis in Scenis, aut in nuptijs interesse,
sed antequam Theatrica ingrediuntur, exurgere eos comu-
ni, aut inquit discere. Idem habent Græce Synodice. 52.
- 17 *Concilium Agathense cap. 89. in cap. Presbyteri dist. 11.*
34. Presbyteri, Diaconi, Sacerdotes, vel deinceps, quibus
discenda vxoris licentia non est, etiam alienorum nuptiarum
viuentium coniugum, nec his cantibus miscantur, ubi amatorum
cantantur, & turpia, aut obscena corporum choreis, &
salustianibus offeruntur, ne audiant, aut obtutu sacris
mysterijs deputati, turpiam spectaculorum, atque verborum
contamine polluantur.
- 18 *Concilium Carthag. 4. c. 88. & habetur de consecratione*
dist. 1. in cap. 2. Quia de solemnibus pratermissis solemnibus
Ecclesie conuenerit ad spectacula vadit, excommunicatur.
- 19 *L. Dominus de Spectaculis in C. Theod. quam nec repe-*
dit, sed illam his verbis transcribit Barnabas Brisonius, &
egregio commentario illustrauit. Verum idem fere ha-
betur l. omnes dies C. de ferys.
- 20 *Dominice, quæ spectum a totius primas est dies, & Na-*
tale, atque Epiphania Christi, Pasche etiam, & quin-
queagesima diebus, quo tempore, & commemoratio Aposto-
lice & passus totius Christianitatis magistra, & cunctis iure
celebratur; omnis theatrum voluptas per vniuersas Pro-
vincias eandem populi denegata, tota Christianorum, ac fide-
lium mentes de cultibus occupentur. Specta etiam nunc vel
Iudeis impetatis amentia, vel stultitia pagantur erroris at-
que infamia detinentur, aliud esse supplicationum nouerunt
tempus, aliud voluptatum.
- 21 *Concilium Arelat. primum tempore Syluestri Papæ I.*
num. 7. Quo in theatris conuincunt, & excommunicantur, &
inter om. c. 7. de theatrics, Et ipsos placui quando in agunt,
& communionem separari.
- 22 *Acta Mediolanensi Ecclesie sub Sanctissimo Antistite*
Diap Carolo Borromeo in v. pbi de Histrionibus, & Co-
miciis. De his etiam Principes, & Magistratus commone-
ndos esse docuerunt, ut vultiones, & mimos, & eius generis per-
ditos homines à suis finibus eieciant, & in carceres, & alias
quocumque eos receperint, acriter animaduertant.
- 23 *Tertio authoritate æ Sacris Doctrinibus, & antiquis*
simis Ecclesie Patribus petita, qui Christianam Religio-
nem, ac pietatem acerrime tutantur.
- 24 *Tertullianus inter Latinos vetustissimus iuxta æ gra-*
uissimus auctor lib. de spectaculis: quid facis in illo specta-
clorum imperium ostendit? Recogita quid de te fiat in calo-
dris: enim illo momento, quo in Diaboli Ecclesiæ fueris,
amens Angelus propterea de calo, & singulis denotat, qui
Tom. VIII.

blasphemiam dixerit, quis audierit, quis linguam, qui au-
res Diaboli aduersus Deum admittit? Non ergo
fugies sedula hostium Christi, illam Cathedræ possidentia-
riam, ipsum que aërem, qui desuper incubat, scilicet vocis
bus conspurcat? Et ita itaque, sint dulcia licet, & gratia,
& simplicia, eorum benignitas quædam; nemo venientem tem-
poris felle, & ellibero, sed conditus pulmentis, & bene fa-
perat, & ploratum dulcibus, ad mali inquit; Ita & Dia-
bolicis lethalis, quo conficitur rebus detragitissimis, & accu-
pissimis imbuit: amara illi seu furtia, seu bestia, seu so-
nora, seu canora, seu subtilia prout habet, ac stulticia
melius de libaculo venenat.

D. Hieron. in 30. cap. Eccebiol, in illud, Et dixi ad 25
eos, unusquisque offensiones oculorum suarum abiciat, & in
ludis Aegypti nolite palli, ab Idolis, hoc est à spectaculis,
omni offensus Aegypti, quare illi Idola nomenantur,
remouemus oculos a rebus, circi, ac Theatrorum, & amu-
bus, quæ animæ carni amantur paritatem, & per sensus ingre-
diantur ad mentem, ampliatque, quod scriptum est, mors
intravit per fenestras vestras.

D. Cyr. Epist. 2. lib. 2. Conuertere hinc vultus ad diuersi 26
spectaculi non minus patientia contra, in theatris quo-
que conspicias quid ibi, & dolores, & pudori. De parti-
culis, & incerta: Horror antiquus ad imaginem veritatis
expressa alioque replicatur, ne fecit transfusionis exole-
scat, quod alioque committitur est. Admonuit atque
omni audita, fieri posse quod scilicet non est: Nonquam aut sensu
delicta moriuntur, nunquam temporibus crimen obtruit,
nuncquam scelus obliuione scilicet; exemplifant, qui iam
efficiuntur delictum. Ad alterum dicitur, dum viden-
tur, & temeritate ad vitia publica auctoritati malo, qui
pudica sunt esse ad spectaculum matrona precefferat, de spec-
taculari uenerunt impudica. Abbe deinde morum quita-
labes: quapropter uisum, quia alimenta vitiis
histrionibus gestibus inquirat? Plaque illi placet quævis
vitiis in feminam magis frerit, in laudem cretici ex cri-
mine, & eo peritior, quo turpius iudicatur, spectatur hic
proh nefas, & libenter.

Ladantius lib. 6. diuinarum institutionum cap. 20. Quid 27
de nimis loquar corruptelam præferentibus disciplinam
qui decet adultera, dum fingunt, & famulati erudunt ad
vicia; quid iuuenes, aut Virgines faciant, cum & si sine
pudore, & spectari libenter ab omnibus cernunt? Admo-
nentur utique quid facere possint, & vultum autem libidine,
qua aspectu maxime concitatur; ac se quisque profectum in il-
li imaginibus præfiguratur; probantque illa, dum ridet, &
adherentibus vitiis corruptoris ad cubiculari uenerunt
i nec putat modo, quos per maioris vitiis umbra non oportet,
sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in eadem vitiis
remuam dilabuntur. Et cap. 6. Epit. Histrionum etiam
impudici, gestus, quibus infames feminas imitantur, libi-
dines, quæ saltando exprimentur, docent. Spectant hec
adolescentes, quorum lubrica aetate, quæ frenari, aut regi
debet ad vicia, & peccata, his imaginibus eruditur. En-
guenda igitur omnia spectacula, ut tranquillam mentis sta-
tum trueret possimus, remouendum noxys voluptatibus,
ne delictis suauitate in passiva mortis lapsum incida-

D. Cyrillus Hierosolymorum Episcopus Cathedra 28
prima; Non ergo spectacula effugeris theatrici, ut omni-
scias nimmer impudicus consuetudine patris atque, & om-
nifidat, & hominum mollum, & effeminatum consue-
tationes.

D. Basilias Magnus hom. 4. in Exameron: Orcebiol, 29
qua abundat spectaculis impudicus, publica est, & omni-
bus schola impudicitia, qui assident, & tibiarum can-
tas, & cantica meretricia infensum aduentum an-
nimis nihil aliud persudant, quam ut omnes sedulitati stu-
deant, & imitentur cytharæ, & tibiarum pul-
sus.

D. Augustinus lib. 2. de Symbolo cap. 7. In theatris latet 30
morum discere turpia, audire in bonis, videre pernicia,
& mox; Chorus illic, ac cantio Pant omnia sicut auditum,
sed expugnat Sanctum aspectum. Et de de ipso lib. 3. Confess.
Expugnat me spectacula theatra plena imaginibus mis-
eriarum merorem, & somnibus ignis mei.

- 31 Minutus Felix in *Officio*; non in ludicriis, ubi quis non horret populi inferentis infamiam? In gladiatoris homicidii disciplina? In scenici etiam non minor furor, turpitas prelatior; non enim minus vel exponit adulterium, vel monstrat incontinentem hystri morem, cum fingit, insigne.
- 32 Theophrastus ad Antholium lib. 3. nec cetera spectacula spectare audeamus, ne oculi nostri inquinentur. & aurea nostra hauriant aut profana; quia ibi decantantur carmina, nempe dum Thyestes tragica facinora commemorant, & Thebes liberas demorantur recitantes, nec fas nobis est audire adulterium Deorum, qui sui cantu modulantur.
- 33 Iacocus Presbyter de mundi contemptu cap. 2. Quis diligens turpiloqui potest habere mundum mentem? Salmianus lib. 6. nihil enim ferme flagitiosum est, quod in spectaculis non sit, illas enim turpum imitationes, illas vocum, ac verborum obscenitates, illas motuum turpitudines, illas gestuum sceleratas.
- 34 D. Gregorius Nazianzenus de hylionibus, vitamque sectissem In medio induit, qua ducere decet. Ista quidem faciunt, illi qui se ante parantur Infanda; post abscipiunt sceleratas, idque ludicia certe sapienti nominis aequa.
- 35 Beda, quem refert D. Anton. 2. p. 3. c. 5. Non solum in addendis artibus magis, sed etiam in contemplandis spectaculis consistit Conspicienda oculorum.
- 36 D. Betnadius, quem refert Bellouacensis lib. 3. spec. mor. dist. 6. vbi de locis, & Commodis. Per quid Christianus habes resurrexere, quod remissum? ut quid claudicas ambobus genibus? quid tibi cum pompis diaboli, quibus resurgisti? amas ut Christi noli falli; odi enim Deus tales, nec inter suos cognoscit professores, quas via sue conspiciat difformes.
- 37 D. Ioc. Chrysolomus Hom. 62. ad populum Antiochenum; In Theatro omnia contraria, risus, ineptitudo, diabolici fassus, effusio, temporis impendium, & superflua datum conspectus, male cupiditatis indoluit, adulterij meditatio, fornicationis, & intemperantia festiva, turpitudinis exhortatio, risus materia, inobsequantis exempla, ac plura ibidem, vbi etiam Theatra Pestilencie Cathedram vocat, incontinentium gymnasium, luxurie officinam, Impudicitie orchestram, Babyloniam fornacem.
- 38 Idem hom. 39. in cap. 11. Matth. Non enim ignoramus, quos ibi fornicationes peragantur, quos adulterij matrimonium maculentur, quos vero mulieribus patiuntur, quos uocent effeminantur; cuncta iniquitatis summa; cuncta prodigiosa; cuncta impudentia plena sunt.
- 39 Idem hom. 43. in cap. 30. Alium Apostolorum; Magna mala theatra efficiunt contumeliosum, magna, & neque hoc sum. in quo magna, & alibi; Maleficia autem nomen a theatralibus ludis constituntur.
- 40 Denique hom. de David, & Saule; Equidem arbitror multas ex his, qui heri nos deservierunt, & ad iniquitates spectacula discesserunt, hodie praesentesse; aptissimi autem missus, qui sunt, palam nolo, ut eas sacris vestibus arceam. Et itam de istis; Neque enim tam grana est deliquere, quam post delictum de remedio erubescere, nec parere Sacerdotibus talia subventis. Et quid hic adeo magni sceleris commissum est, ut ab istis Sacris cancellis arceantur? Immo quod delictum tui gratia queris? cum se istos plane adulterii contaminantur; quod si auctori adulterij modum conseruare, non mala verba tibi referam, sed illius, quid de tota hominis vita iudicaturus est? Qui videtur, inquit, mulierem ad concupiscendum illum, iura meretrice est eam in corde suo; quod si mulier sponte, ac seute infere alia, & neque illius culta sepe numero carissus inuenient caput ipso vultus aspectu; ubi, quin non similes, neque iurata, sed illud, & contrarium, ut Ecclesiam quoque contemnant, & hac gratia periret alie, ac totum ibi deservient dum in facies fumigantur illarum nobilium despectus habent oculos, quae frange poterit dicere, quod eas non viderint ad concupiscendum? ubi verba quae accedunt fracta lasciuiae, ubi cantiones meretriciae, ubi voces vobeminter ad vulgatum incitant, ubi stibio pillos oculi, ubi coloribus tincti gena, ubi tincti corporis habitus sacrum impudicae plenitudo, aliaque insuper multa lenocinia ad fallendas, inscandendo intente infusa: ubi scordia spectantium, multaque confusio, & hinc uassus ad lasciuiam exhortatio, tum ab his, qui spectaculis interfuerunt, tum ab illis, qui videntur in spectaculis, post alij emertant. Accedunt hinc irruamenta perfidias, ac tibias, aliaque huius generis modulatio, in fraudem illucens, meretricis robur emulans, ac meretricum insidus deliciasque preparans illis deridentium animos, efficiensque, ut facilius capiuntur. Etenim si hic, ubi Psalmi, ubi discuntur verbum enarratio, ubi Dei metui, multaque reuerentia, frequenter, cuncta quispam versutus clam obrepit Concupiscentia, quomodo qui desideri in beatu, ubi nihil sanum, neque audient, neque vident, qui vniuerso obsequium patiuntur per aures, per oculos, prorsus illum superare concupiscentiam? Rursus non possunt, quomodo poterunt unquam ab adulterio erant abstinere? Tum qui non liberi sunt ab adulterio crimine, quomodo poterunt absque penitentia ab hac Sacra vestibus accedere, huiusque per acclari conuentus esse participes? Quapropter equidem horret, rogoque, ut prius confiteantur, ac penitentia, alijque remedijs omnibus se se peccatae theatrique spectaculis contrahit, perpuent, atque ita dominos audiant sermones. Et hom. 39. ad pop. Theatralibus ludis turpis non leges, sed iniquitatem exortat, ac omne inuitat; postem extinguitur; hinc enim sedulorum excitantur, hinc tumulantes oriuntur.
- 41 B. Laurencius Iustinianus, Primus Venerorum Patriarcha de casta Comitia Verbi, & Anacapa. Ex appetitu vero tui quantaludus, qui labores? Hinc quoque, verba scordis, theatrique lasciuia, commissuras, chrestates, lata commissa, varia equalium forcula, & omnia, quod ad explendum spiritus corporis voluptatem, exortum est. Tunc autem spectantes theatri ludis flammam cruciantur.
- 42 Quinto auctoritate Principum Theologorum, qui docent mortali peccato esse obnoxio, & qui comedas, Indolique exhibent, tum qui spectant.
- 43 D. Thomas Aquinas in 2. 2. q. 167. art. 2. ad secundum; In spectibus spectaculorum vitia redduntur, in quantum per hoc modis praeiudicium ad vitia, vel lasciuia, vel crudelitatem, per ea, quae ibi representantur. Unde Chrysolomus lib. 6. in Matth. quod tales inspectum constitunt adulteros immercentes. Idem quest. 168. art. 3. Superfluum in ludis accipitur, quod ex dicitur regum rationis, quando scilicet videtur aliquis causam turpibus verbis, vel factis, quae de se sunt peccata mortalia; & sic potest, quod excessus in ludis peccatum mortale. Et in responsione ad idem. Si quis spectant illorum, imo, qui illicitis ludis veniunt, peccant quasi eos in peccato fontes.
- 44 Card. Caietanus ibidem; Si indecentia sunt, quae representantur, non excusant a peccato violentes. Praeter hoc grauius peccant viri graui ratione scandali, & mali exempli. Grauius autem Clerici, Religiose, Sacerdotes, aut Pontifices in hoc delinquent. Se futura indecentia nescius, se illi inueniunt, nec excusare possunt, imitetur Aliquam, claudens oculos, ut sic etiam se ipsam seruet, & quantum in se est, alio hoc factum morat.
- 45 S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus 2. p. 2. c. 3. cap. 46. 7. 5. Si autem spectacula non sunt expresse prohibita, tunc representant multum turpia, & lasciuia, et excusantes mortaliter peccant; & inspectio voluntaria mortale est; quia illud est, quod delictum de turpibus, & de lasciuia, ut etiam quia pericula tentantur sponte exponunt. Quod etiam verbis illud docet Syluester de verbis ludis q. 8.
- 46 Paludaninus 4. sentent. dist. 16. quest. 3. ar. 3. conclus. 1. Spectacula turpia ad malum incitantur impudent, quia ad mortale alliciunt; unde ad penitentiam agenda sunt.

secundum iuram in Monasteriis, vel in religiosa loca tendebant.

- 48 Durandus in 4. d. 17. q. 1. Ludi aliquando ex se habent turpitudinem, & culpam mortalem; sic ludi, qui a viris, & mulieribus aguntur in theatris ad luxuriam provocantes, & hi sunt a parentibus necessario vitandi: & infra num. 6. Quodam spectacula sunt rerum turpium, & ad peccatum provocantia; sunt insipidi ludium theatralium, & studio insipido talium peccatum est, & quandoque mortale.

- 49 Syluester verbo ludi quaff. 2. Ludus est prohibitus ratione probabilitate peccandi anima sua, vel alterius, & hoc etiam est mortale, ut crebro accidit in choreis, & generaliter quos contine in se turpitudinem: & quaff. 8. contra gloriā, quae volebat, ispeccatores ludorum, qui exercebant cum mortali peccato, si sint Clerici, mortaliiter peccare, secus si sint laici. Adde, hoc non bene dicitur, quia hoc peccatum confitens in videndo, non promittit ex aliqua prohibitione legis poenitentia, quia Clerici plerumque laici in hoc coercentur; sed promittit solum ex prohibitione legis naturalis, ex hoc scilicet quod aspiciendo faciunt aliquod secundum se malum. Lex enim naturae non distinguit inter Clericos, & laicos, sed omnes indistincte obligat.

- 50 Armilla verbo ludi. Ludus insipido ratione periculi cadendi in aliquod mortale, tunc est mortale, quando scientes, vel dubitantes se exponere, ut cum in ludo representantur turpia, & lascivia.

- 51 Viguerus de virtute temperantiae vers. 12. Cuienda sunt in ludis tria, primum & principale quod delectatio non queratur in turpibus factis, vel verbis ad lasciviam provocantibus; quia tales ludi dicuntur theatrales & diaboli, quos D. Chrysost. dist. 11. prohibuit non solum exercere, sed etiam inspicere, & ista; Quod aliquis in turpibus, aut lasciviis latetur, vitium ex se genere mortale est; si vero, de quibus latetur, sunt in naturalis; ut in theatris contingit, & infra ostenditur.

- 52 Tabiena verbo chorea refert D. Hieronymi verba huiusmodi: Si nullo creatore viro, si dicit, se illam quaff. 4. spectacula talium, & verbo histrio: si qui autem superfluo sua in tales consumunt, vel etiam sustinent alios histrones, qui illius vitentur, peccant, quaff. 1. in peccato fuerint, ex D. Th. quem iterum attulimus.

- 53 Haec omnes ex illis illustrat PP. Praedicatorum Ordine.

- 54 Alexander Aleff. 2. p. q. 149. membro tertio, haec refert ex Chrysostomo: Peccatum hoc tantum imponit sordem, ut neque decem millibus fantibus expurgare possit, sed solum lacrymis, & confessionibus, & statim: Studiose ergo insipido, per quam praestatur fomentum iocularium histronum, vel iocularium chorealis, potest agere peccatum mortale.

- 55 Angelus de Claudio in sua summa Per. Ludus num. 3. Est & tertius ludus, qui dicitur diaboli, qui operatione diaboli est vitiosus ad inducendum homines ad peccatum, ut sunt rerum inhonestarum demonstrationes: & tales ludi omnibus prohibiti sunt tam exercere, quam videre; unde quando tales demonstrationes habent provocare ad lasciviam, peccant mortaliter tam exercentes, quam videntes.

- 56 Gabriel Biel. in 4. dist. 15. quaff. 13. art. 3. dubitat. 3. illi axiomate vitatur: Quisquis delectatur in peccato mortali peccat mortaliter, praesertim in illis, quae sunt mala, non quia prohibita, sed quia essentialiter includunt turpitudinem, quales omnino sunt comediae nostri temporis, ex Apost. ad Roman. 1. non solum facientes, sed & facientes consentientes digni sunt morte, & hi ex facto Minorum Ordine.

- 57 Thom. Sanchez lib. 9. disp. 46. num. 42. Componentes, aut representantes comedias, quae res valde turpes, ac ad Venerem excitantes continent, peccant mortaliter, quia sunt multis causa ruinae. Adde quae ex Mendoza quaff. 9. Scholastica. 1. 1. Id verum esse, licet componens, vel representans causa non intendat, quia se probat sufficienter ruina causam, citat pro hac sententia D. Ant. 2. p. 3. cap. 7. §. 3. Angelum verbo ludi n. 3. Sylvestrum Tom. VII.

que 3. Alcozer. lib. de Ludo cap. 54. sequitur hoc Bonacina q. 4. post. 9.

Reginaldus lib. 22. cap. 1. sect. 4. Peccatum mortale est 57 Comedius interesse, in quibus res turpes representantur, aut modus representandi est turpis. Si audiantur ob carnalem delectationem inde provenientem, aut ob curiositatem quidem solum, sed consiliam cum periculo notabili consentiendi in eiusmodi delectatione, aut certi cum scandalo, vel contingere potest maxime Ecclesiasticis, qui eo praesertim nomine prohibentur talibus magis interesse: multo vero magis peccare censendi sunt, qui tales comedias ad componendum, aut exhibendum, cum sine causa ruina multorum: nec refert, quod eam non intendant, quia dant ei sufficientem causam.

Paulus Comitatus lib. 5. q. 11. de obscenis comedias his 58 verbis disquisitionem suam concludit: sed homines agentes sordidos, sine honore, sine excusatione, sine sensu, ore, lingua, manu, mente inquinatos, vitantes spiritibus, & obscenitas verborum infames Ecclesiae decrevit, Imperatorum legibus notatos, atque censuris dimittamus, haec tenus Patres & Societas Iesu.

Marcellus Megalium Cler. Reg. Theatinus in Epitome 69 suae Institutionis, n. 16. pag. 166. editionis Mutinensis: Mortaliter peccat, qui in comedias, aut alibi verba dixerit ad lasciviam, & fornicationem incitantia, licet ludere, & tantum ob animi relaxationem; mortali etiam criminis rei sunt, qui voluntatem ad audiendum quosdam ad audiendum abique sensu delectatione, & tantum animi gratia.

Lexus Zecchi tractatus de Poenitentia cap. 1. proposit. 60 7. de Comedias, & idem cum hodierna de passim hac arte abutatur, & obscenitas vitare mysticam, dum timentis huiusmodi spiritibus a fugienda sunt, & y ab his Principibus essent a Civitatibus pellendi, vel praesentibus viri graves, qui prius iuxta a Pontificis sententiam eorum dicta, & falli asperarent, & approbarent.

Quinto, auctoritate Pontificij, Caesareique Iuricon. 61 fulorum.

Abbas Panormit. cap. Episcopum de Cleric. venat. Qua- 62 dam est venatio adulteriorum, sicut faciunt histrones, qui verbus adulterij capunt homines, sicut in venatione capiunt bestias; & illa est illicita omnibus.

Didacus Couar. de res. 2. part. 3. a. n. 5. Non inficit 63 parafum si a comitamentum & pacifcentem malefacere, & peccare quandoque mortaliter: nam hoc ludus, & parafum ar. si licita quidem est ad bonum delectationem, modo exerceatur abique proximo praedictio, & lesione honestatis.

Alexander in l. aestimationis de donat. Histroni non possunt 64 donari, immo donatio facta reuocatur.

Archidiaconus in illud, quod histrio non potest accu- 65 sare, inquit: Verum dicit in eorum, qui gestus praesentant cum ludibrio sui corporis.

Sexto auctoritate Gentilium, & a fide alienorum, qui ante 66 Christum naturali lumine Theatrorum lasciviam horruerunt.

Plato Dial. 7. de leibus. Tragadi vero Poeta, qui res 67 (per annos) serias narrat, sinejici interregit, lace ne o amos in requiem, cuius etiamque vestram nobis videret ad hac res illi nos respondendum: Nolite credere facile a nobis admitti, ut sciamus in foro confutatus, & clamoribus conductus Histroni, qui aliam quam nos exclamant, atque ita ad liberos nostros, ad Patres, ad tuos de eisdem rebus non eadem, quos, sed contraria facit concinnemini. Insaniremus enim & nos omnes, & canas omnes, si nequam magister uti viderent, qui compulsi, & dicenda ad populum indicarent, admittit terrum.

Dialogo secundo de Repub. Nique dicendum Iuveni au- 68 diens, quod qui iniquissima facinora perpetrat, aut qui peccantem partem supplicio afficit, neque omnino quod cum Dio Diu huius gerant, insipienter, & peccant. Quare non velle pailo narrandum illis Gigantum bellum, praesane permulta Deorum, & Herorum cognata suis, proximisque indita. Sed si quae pailo persuasori sumus nullum unquam potius parit, & adolefcentibus a senioribus, aulicis quae narranda sunt.

Artil. lib. 7. Polit. cap. 17. Ad summam ut caetera mala 69

X 3 sc

se debet legum later sermonis turpitudinem & ciuitate pel-
lere; nam facile turpia loquendo efficitur, ut homines
his proxima faciant: quod maxime prouidentum est in
adulescentibus, ne quod tale vel dicant, vel audiant.
Cum autem, ne talia loquatur, prohibetur, satis intelligit
veteri, ne turpes pillos aut fabulas spectet. Ad
officium igitur magistratum pertinet curare, ut nihil ne-
fistum, nec pillosus, quod talia adulescentes mouet. Iu-
uener autem, ne laborum, vel Comedias spectet, iociter fiant,
legere prohibendi sunt, &

70 In Problem. sect. 30. nom. 9. Cur Histories improbi
mentibus magnas partes sunt? in quoniam se ad studium
sapientiae, & incontinentiam operum dant.

71 Varro lib. 6. de lingua Latina. Offensum dictum ab sca-
na, quod non nisi in scena palam dici non habet.

72 Tullius in lib. de R. pub. cum artem ludicram, sermone
totam in probra ducens, genus id hominum non modo
honore ciuium carere, sed etiam trahi moueri naturae
censura voluerunt, loquitur de Romanis.

73 Seneca Epist. septima. Nemo non aliquod nobis vi-
tium aut comitatus, aut emprimi, aut refectibus al-
line. Vixque qui maior est populus, cui commiserunt,
hoc periculi plus est. Nihil vero est tam denotum bonis
meritis, quam in aliquo spectulo desiderare: tunc enim
per voluptatem facilius vitia sursum. Quidne exi-
stimas dicere? Auarus rebus, ambisior, luxurio-
sus.

74 Iulianus in Messagone. Non potest domus temperantiae
esse, & castas, qui publicis incantationibus, & impudici esse
vult, & Theatru voluptatem capiat.

75 Aelianus lib. 9. cap. 12. Romanis Alcumae, & Philiscum
Episcopus ex Phoebe eiecit, eo quod mulierum flagi-
tiorum libidinem aures efficit adulescentibus. Etiam
Aesculapi Episcopus exasperant.

76 Valerius Maximus lib. 3. cap. 6. Mastia feruoratus cus-
telle accitumque, nullam aduenit in scenam minus dando,
quorum argumenta maiore ex parte spurcorum continent
arguta, ne talia spectandis confutetur, etiam imitandi li-
centiam sumat.

77 Fortunat lib. 2. Artis Rhetor. ait, Catonem librum
scripsisse de re Floria concilia oratione, ut indignationem
Magistratum in Floralibus excitaret, cap. Di nar-
rationis.

78 Pompeius Magnus, & ut Tertullianus habet solo
Theatro suo minor. Eidem Theatro Veneris aedem super-
posuit, quod Venus in Theatris colebatur, & quod
ars esset omnium turpitudinum, quod Veneris sacra-
rium, quod censoriam animaduersionem verebatur.
Vnde sic in sua tempora inuehitur idem Tertullianus
in Apolog. Quoniam ille leges abiecit, qua Theatra spi-
randis moribus orationis statim destruebant?

79 Statius lib. 1. Sylvarum.
Hic intrant faciles emi Puella.

80 Sueton. in Augusto cap. 45. Ceterationem in Histri-
onem registratis omni loco, & tempore lego veteri per-
missum aditus, & praeceptum ludis, & scena, hoc est, ut
saltem per tempus ludorum, & in loco, viscerarent, pu-
nerentur.

81 Cornelius Tacitus lib. 4. Pulchrum Histories Italia,
quod ab ymmita in publicum seditione, sed per domus
tentata, & lib. 13. In vincula ducti fautores Histri-
onum.

82 Demetrius Phalaraeus, Tikiens, Scorta, Canteres,
Saltatores, Histriones, Diria Nomina.

83 Septimo ex prodigiis, diuinitusque animaduersionibus,
quibus merito à spectaculis deterri debemus.

84 Tertullianus, auctor gravissimus, & Apostolorum
temporis vicinus lib. citato de spectandis, eius omnino
verba. Cur etiam non risibiles sunt? Nam exem-
plum accidit, Domino teste, eius muliers, qua Thea-
trum adiit, & inde cum demoraretur. Itaque in Exor-
tatione cum exortaretur amandandi spiritus, quod ausus
efficit fidelem aggeris, & consueti, & infissim quidem
(inquit) feci, in meo nam inveni, & mox.

85 Confess, & alij linteum in somnis ostensum eius diu ne-

de, qua Tragediam audierat, cum exprobrationis no-
minato Tragedia, nec ultra quantum diem cum mulierem
in saculo fuisse.

D. Grece Magnus lib. 1. Dialogorum cap. 9. Cum ad Fer-
matum, Virinobis mensum vir Dei Bonifacius Episcopus
acerferent, vir ante unum assistit ex ut, qui iudendi
arte cibum solent quere. Venit hic cum semina, & sym-
bola percussit, quod Sanctus vir designatus, audens fa-
mulum dixit: heu, heu mortuus est miser iste. Ego ad
mensum refectus veni, et ad hunc ad laudem Dei non
aperui, & ille cum semina veniens percussit cymbala.
Subiunctis quibus, & aut: Ite, & pro charitate cibum,
potumque tribuite, scitote tamen, quis mortuus est. Qui
infelix vir, dum panem, ac vitium ex eadem domo per-
cepisset, egrediens voluit, sed fixum ingens subit
de tellectu, eique in verticem venit, ex qua percus-
sus prostratus, in membris seminis lenatus est, &
die vero altera secundum viri Desiderentiam funestas
finit viam.

Historia Trypartita lib. 7. in Vita Patrum. Cum Ab-
bas Pambo venisset apud Alexandriam, & vidisset
mulierem in Theatro pallentem, incipit flere. Requiritur,
quare fletet, ait: Duas causas mouent me. Vna, quod to-
to tempore vitam meam se studi, nec tantum laborum pla-
cere Deo meo, ut illud studium sanctiorum. Secunda, causa
fuit perditio ipsius.

Vinc. Bellouacensis lib. 3. distict. 6. spectu: moralis: 88
Quidam Sanctus inter alia supplicia inferni vidit,
& auduit mulieres steteri, & quasi choreas duceres,
& clamantes: Feb, feb, feb, quanta sunt gla-
tebra.

Flotens. Hartemius Carthofian. lib. 3. inquit. Christ. 89
cap. 25. Legitur de sorore S. Damiani, quod ab delecta-
tione mutui, quon habuit in cantilena in cubile
in choreis audita, et decem diebus postea panis pur-
gator, ut ipsa postea eadem Sanctorem veniat.

Thom. Cantiprat. lib. 3. cap. 15. Fide ego adhuc pro
in clares precassim fuisse accepit, qua, me progre-
post choreas infernet cum adultero lullabatur, & cum
cessisset substantia morte percussa, miserabiliter ex-
trauit.

Idem cap. 49. par. 21. Per generosum, & veris San-
ctum virum Geronium, Dominum de Felipia militem in
Dicatu Brabantia veraciter accepit. Habebat ille famu-
lum quendam, qui obsecrans nuntius, & lubricus, & bibis,
& subtiliter, congregaciones pellatam, ac inuicem
faciebat. Hic cum fuisse vespere tibia caneret, & glos-
sationibus, & cantibus concupere, vidit dicit miles
manifestissimi Demone cornu, viliusum vibranti-
bus, & ignis orbi ante tibiorem saltata, & for-
didum motum illius feru motibus diuersis conuoluerit. Hoc
igitur cum feru Demone intrasset, & ille nollet dissi-
pere à dominabili, & maxime in pronocatione quel-
lorum carminibus obsecit, dimisit cum, ac repulit. Ille
vero post paucos dies reproba morte percussus vitam mis-
ere terminauit.

Henricus Gram, Germanus distict. 9. exempl. 51. 92
Puella quadam in die festum tota die in balis, & choreis
se exercens, sera domum reuensa refedit in lumine quie-
scens. Sed cum ad dormiendum oculos clausisset, à
duobus demonibus ad infernum delata est, & sic comissio
est, ut nec capillus in corpore ipsius maneret, & totum
corpus eius magnis vesicis ulceratum furorem intoler-
abilem exhalabat. Vnus vero Demon titionem ardentem
in eis tuis tradens dixit: hoc habet pro carminibus, quas
impudice sapient castasti. Vestes eius nullum habuerunt
adulterium signum. Quoclamore, & oblatio summo
vigilanti matri, & multis alijs rem narravit. Post hoc se
offulata fertur ad hospitalia, vocatus Sacerdos, qui nul-
lum peccatum mortale in ea inuenit, nisi quod libenter in-
terfuit choreis, & ludis.

Iacobus Menochius, olim in Patatino Gymnasio Iu-
ris Celsae Interpres Primarius lib. 1. de arbore iudi-
cam quasi. Centuria 1. cap. 69. nom. 56. ubi de comice lib.
& choreis, eius plane verba: Patatini Anno 1567. Qui
hic accesserunt Iuris Pontificis interpres in demoralia de-
la

*laſta in foro lignario, ubi exat & Monafterium Ad-
maſion S. Marti, Patavini quidam tota nocte Cerna-
prius choreas duxerant. Cum vero de reſuſu in Aurora
cogitarent, ingenti, amplexu ſeque ſeque corruſ domus ſe-
ſa, qua obſta fuerant permitti, & inter alios Puella 17.
annorum, qua veluti altera Herodias tota ſere nocte
ſaltaverat, cui quidam, teſtimonium perhibet, & verum
eſſe teſtimonium eſt.*

- 94 Bellucenſis, quem ſuprà iterum laudavi, aduer-
ſus, ſacros cantus, & conſorti reſponſus ab Angelis
viſitari, ſed ſic B. Cezile, & ſponſio eius non cantanti-
bus, qui orantibus attulit Angelus coronas de roſis,
& hilijs Paradifi; ad quorum odorem Tiburtius Va-
leriani Frater ad Dominum eſſe conſerſus, & ambo
Martyrium ſuſceperunt. Beata Agnes, quod Chriſtum
amaſſet, & vaniſſimas choreas ſpreſiſſet, ac ſapè di-
ceret: Amo Chriſtum, cuius mihi organa modulatis
vociſus cantant, apparuit parentibus ſuis octavo poſt
paſſionem ſuam die, in choro Virginum caeleſtium.
mirabili ornatu, & decore fulgentium, dicens: Mecum
congratulamini, & congaudeat, quod cum his omnibus
ſuavis ſeſes accepi: Non accipiet, qui Theatrorum
ſpectacula conſecrantur.

- 95 Rem ludicram reſertam, & cothurno dignam, &
quam non noſteris Ledor, niſi mutata animi ſcena.
quodam faſte abſcendum, & polymita varietate percur-
rere, Ridebis, dolebis, obliſſepes. Accipe. Ad an-
num Chriſtianum milleſimum duodeſimum, Auguſti
SS. Henrico Secundo, & Guncvoldo in Saxonia apud
Ecceſiam magni Martyris Parochus natalis Domini
celebratam ſolis faciliſſimis deſinitis primum pro mo-
re meride noctis occupat, maturè ille, ſed ſerius plerique,
qui ad Bacchanal ſuam eadem nocte vigiles, lit-
cre metierio Ecceſie choreas ducere properant. Sire-
pebat triſpidium, telonabat celeſtum, pulſus in nimbum
coſquus. Octodecim viri, ſexdecim quindeſim erant,
numero impares, inſolentis pares, quod ſiſtris, & cym-
balis, ac coru tam rancum, tam varium murmuta-
bant, vt myſtes facis inſiſtere non poſſet, immò deſiſte-
re cogereſt. Miſtergo, qui ſuo nomine, ac officio
quiereſt iſtis imperat, ac certe abſcendum, dum ipſe
facis operaretur. Sed illi ita dicto eius paruerunt, vt
proinde leſperium, & Bacchanal omne augentes, ipſum
imperantem adhibeſcantes, vterent in comedie
argumentum. Hic verò illi ſtomachum Sacerdoti mo-
verunt, qui tam palmarum contumacia irritatus, vt erat
facis paramenis reverendus; quia vos, inquit, Chri-
ſtiano nomine indigni, & faciliſſimo iniuriſ locum, &
tempus eius cuiuſque, faciliſſimo impendenda, oro
Deum, cuiuſcauſa, & coruſ agitur, vrin hac in-
ſania pergere non velitis; modo, ſed porro etiam co-
gamini ad annum ex hunc computandum. Res ſe-
peſt ſupenda, quamquam ridicula quoque, vt dicit
illuſ ſententia Sacerdotis, tanquam ſolmen è nubibus
vibrare comprehendendur inſuſtantes. Nempe ille
Marnades, & Luperci choreas ſuas ita in gyrum ege-
runt, vt perpetuo ſaltu non nocte, non interdiu reſpi-
rantur vique dum frequentis Natalis redium, ideſt, an-
num abſolviſſent. Cuius ſen hic non liqueſceret? Quis
riſum, niſi mappa coerereſt? Sed ne biſtoriam trunca-
re, & miſcualo detraſiſſe traducatur, iſti tor ſalubris in-
queti, & ſuadentes toto anno, inrerim nec paſſi, nec
poſi ſunt, non reſpirantur ſomno, nec maduerunt plu-
via, non veſtes, aut calcemina trauerunt. Niſi ſci-
ſcitantiſ reſpondente, niſi genuum tenuis, tum
etiam ſemorum viſi ſunt terſe immergi. Ita ex Gabrie-
le Flammalib. 3. Vincenſio Bellucenſi &c.

- 96 Octauus ex rationum precipuarum momentis, quib-
us offendiſ, mortalis criminis eſſe reos Comedia-
rum noſtri temporis Adores, & Inſectores.

- 97 Ex his, quæ hæcenus enumeraviſ Summorum
Pontificum, Patrum, Scholaſticorum, Sandionibus,
vnum tanquam certifiſſimum reſtat, nec à quoquam in-
controvertam reuocatur. Honetiſ nempe repræſen-
tationibus, & locis non eſſe illicitum interdum intereſ-
ſe; & qui ſic interdum ludunt, etiam licite ſuſtinentur

poſſe; illoſque aliquando audire, ad Eutrepeliam, quæ
eſt modeſtiæ ſpeciem, petrinere. Triatantum ratio-
nibus expendenda, ne aliquid huic coſtre Paræneſe
Conſultationi deſſe videatur. Primum, quæ dici de-
beant bonetiſ, quæ turpes, & an noſtri temporis Co-
medie, quæ à venalibus hiſce biſtrionibus dantur, ho-
netiſ dicende ſint. Secundum, an tertium comediarum
Adores mortaliter peccent. Tercium, an etiam
ſpectatores.

Primum. Turpes Comediæ eſe ſunt, quæ ſædiſſi-
mas hominum, mulierumque coram exhibent adioneſ;
puta oſcula, amplexus, falſationeſque illas, falſiſ-
ſime canitlenas, quibus Venus aut ſaltatur, aut capta-
tur, aut exprimitur. Turpes Comediæ eſe ſunt, in
quibus de amonum furſis, de Coniugum adulteriſ,
de Metreticum, Lenonum, Pellarum, Adoleſcen-
tum clandeſtinis artibus, Venetiſ, amoribus, Vt-
que diſtinſis loquitur, turpes, ſædeque eſe ſunt, in
quibus viri, & ſœminæ de amoribus ludunt, agunt,
colloquuntur. Cum ergo in noſtri temporis comedieſ
quæ à venalibus hiſce metreticulis, & biſtrionibus exhi-
bentur, & viri, & mulieres in ſcenam produnt de
amoris huiuſcemodi agant, & pro ſcena colloquan-
tur, ſolent, ludant, id etiam certifiſſimum, arque evi-
dens remanet, omnes noſtri temporis Comediæ obſce-
nas eſſe, atque inhonetiſ, & turpes. Quis namque
has fabulas, quæ ſi in ſcena agunt, non turpes vocet?
Quandocumque eadem extra ſcenam non eſſent ſint
ingenti turpitudine, non eſſent ſine crimine, non ſine
ſcelere? Quam quæſo maiorem honeſtatem in ſcena
acquirunt ſupra, inſceniſ, adulteriſ, quæ illic ver-
bis, geſtibus, fabulis, falſationibus, ſcurrilitatibus adoe-
nantur, ſi ſcena extra ſcenam ſunt inhonetiſ? an mi-
nus peccaminofa, quia publica? An minus ſanda, quia
coram omnium oculis? quia in Theatro?

Dices. Ideo non turpia, non inhonetiſ, quia ſicta. 99
Verum, an non turpitudinem Imagines, ſi commiſſas
cum maribus feminis repræſentent? Quis turpes illas
non appellet? Quis ſi ſanas, quique ſit (cum Chri-
ſtiano loquor) qui proſtratis oculis non avertat? Et ta-
men ex etiam ſictæ, immò & pice longè à vero remo-
tiores, quam Comica. Rurſus fallacia quiquiſque
honestas appellans, quæ de turpibus agunt. Fallaciſ
qui bona, ac minime reprehendenda ea dicis, quæ in-
numeris malis viam faciunt, aut qua ratione bona ho-
netas, quæ (vt ille ait) ſimulacris criminibus inſtruitur
advera; ſictis allicunt, immò impellunt ad peiora?
Si ab ſcenis obſcena, ſi à comedieſ impudiciſſima, quis
honestas eas vocet? Impudiciſſima ſic non niſi ſordidiſ-
ſimum ſontem argunt; quæ perniciioſior, quod pluri-
bus obuius, quod communior, quod nocentior; & adoe-
bis dicere, adulteriſ, quia in Theatro, quia ſicta, ideò
honestas? Planè ſolus metreticula, quæ in Theatris re-
peris honeſtatem, quam in peccatis huius amifiſti. San-
ctiſſima ſcena, quæ honeſtos, ſanctiſque efficit ſcur-
ras, biſtrionis: vnde hæc tibi proſcenio ſanctitas, quod
turpiſſimos actus in angulis, honeſtos facis in publico?
Audeo dicere peius hoc fingere, quam peccare; longè
quippe criminioſius mala docere, quam agere. Vtinam
machius, vtinam adulter, qui pulſa proteris; Solem
fugeres machius, qui diem inſiciſ Hiſtrio, tenebras
opariſ Adulter, qui populos facis adulteros; ſolus de-
cipereſ cum ſola, non milleſos decipereſ. Siſ ſeno
Hiſtrio. Proſtrius te d puella, ne ſinge: ſiſ ipſum lupan-
ar, quod ſimulacò Theatre, fugerent te Marron, re-
rebutur Pueri, horrebunt Senes, nulli addiceſt, quæ
moſ facient.

Ego diſputationem hanc ſic deſinio. Noſtri temporis
comedias neminem honeſtas appellatnem aſtudi, niſi
authores turpitudinis, vel fautores. Eos duntaxat,
qui vt ſædiſſima crimina maiori immoſtate exequan-
tur, & iterum, ſicta honeſtatiſ verbo obtegunt, præſe
licentiæ nomine implicant, aut ſecularium conſuetudi-
ne inuolunt, aut neque licite id, neque in honeſtum;
quia tor ſeculis ſictum, receptum à populis, permiſſum
à Magiſtratibus. At permiſſum turpitudinis, eaque adire:

ergo ea honesta? Ad honesta inebentur, hortantur; ad mala permittitur: facies permittit speculula? facies mala. Facta tot faculis? Ita; verum in malis nulla praescriptio. Mala adulterii, perituri, & tamen plurima sub sole; repetitae faculorum myriades, & peccantes republie, & adulteros; recepta a populis, immo erecta Theatra; sed corruptae quoque vniuersae carno viam suam Noemi diebus, commune peccatum communibus aquis unanimo naufragio expiatum est, minime condonatum. Denique, ut semel finiam, cur, inquit, perpetuo receptum, quod perpetuo summi viri infectati sunt? Has non modo fabulas, quae in theatris saltant, aut loquuntur nostri temporis Comici, has, inquam, prohibent, in has inuehuntur tota carorum scripturarum, tot Summorum Pontificum, & Conciliorum, & legum, & Patrum, & Scholasticorum, & Gentilium responsa, oracula, monita, Sanctiones; ut intus insipienti periculum sit. Planè si facta adulteria infestatur Chrysolomus, nulla arguit, si non haec, quae tu aure ebibis, animo hauris, incautus dicit, tandem dolebis. Si fedata coniugia, quae scenis exhibent; excreantur Minutius, Lactantius, Cyrillus, Basilus, Tertullianus, verba aere verberant, si probant, quae tu probas. Si Theatro luxur ge-bennales flammæ minatur Venetorum Patriarcha Iustinianus, cui luxur haec minas intonat? si sui ignis fomites appellat scenicos Amores D. Augustinus, da luxuriam, alium, da alios amores, & viciis.

101 Honesti ludi ij sunt, in quibus nulla omnino mulier, nulla lasciuia, amor nullus, nulla, inquam, mulier, quia vbique ea fit, praeteritum uenudate, & gratia polcat, (quales vt plurimum ea sunt, quae in Theatris inducuntur) semper libidinis incitamentum, & ad mures corruptendos potentissima. Quodque ita fit, liquet, quando non nisi haec inter reliquias deliquit histiones, vt multitudinem alliciant; quippe sciunt eorum verbis, pulchritudine potissimum viros capi. Vit, ait D. Basilus lib. de Virginitate; quomodo formam de suo latere formatum diligit, vt pro prium membrum ad eum toto impetu rapiat; sic femina in te quamdam vitruum habet, miramque potestatem trahendi ad se vitrum, non secus ac magnas, cum ipse non mouetur, ferrum ad se rapit. Lege Cardinalem Caiet. in 2. 1. quæst. superius citata, qui innitit rigidit. Lege Io. Marianam de Rege, & Regis infirmitate, vnde postrema haec verba ferè transcripsi-mus; sed pergo.

102 Alterum est, an mortaliter peccent Histiones nostri temporis, lasciuia rerum, & Amorum ludos exhibentes: Ego sanè nullum reperi inter innumeros ferè auctores, quos legi, qui id negaret, aut oppositum sentiret; autumque, turpius Commodiarum Actores, immo Auctores, quae eas componunt, mortalis piaculi esse reos. Rationum praecipuum cullectionem, & Syllogem accipe. Primò, quia causæ ludi videntur (vt supra ostendimus) turpibus verbis, vel factis; quia mulieres in Theatrum inducunt, nempe libidinum fomites; quia de amoribus, stupris, adulterijs, agunt, quæ lasciuia omnia, & Christiano nomini indigna, & (vt Theologizant) iurifices, & ex se lethalia, nec idè mala, quia prohibita. Nefas enim ludi causa, qui ad animi remissionem conceditur, turpia adnotare. Vide expressè D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 3. id afferentem. Ratio prior est; quia turpibus, lasciuic non remittitur animas, sed illigitur, sed opprimetur, sed vulneratur, sepe occiditur, arque, vt quidam ait, nobiscum hi ludi ciuitatem vitiorum, ac turpitudinum seruam faciunt, stuprorum, adulteriorum, incestuum, facile-giorum ancillam. Vide D. Basil. de legendis lib. gentili-um.

103 Rursum peccant mortaliter Histiones, quia turpibus verbis, vel factis, & aliis Christiana cordis munditia priuant, sine qua nemo Deum videbit vnquam, vt habetur Math. 5. ita quem mos citatissimus Paul. Comitulos, & rectè; quæ enim crassis munditijs, quibus immunda aures, plena fabulis pectora, artibus, venci-cijs, adagijs, leuitatibus, lasciuicque carminibus ca-

pita? Qui dies totos in id infunt, noctes totas sine se præparent, siue prodeant, siue domi, siue in profectio? An hæc colorum regno apra mundities, positas, quò nil inegreditur coinquarum? Dicent fortasse; Rigidior es, quia hæc doces; neque enim tam minuta mundities à secularibus extorquenda. Verum ergo non id à secularibus requiro, sed à fidelibus, qui in casum con-tendunt, qui violentem calum tapere iubentur. Inben-tur autem omnes. Abijs id requirunt, qui ius in æternas sedes se habere gloriuntur. His id pronuncio, non Ethni-cis, non infidelibus.

Tertio sceleratè agunt Histiones; quia bonos mores 104 in Ciuitatibus, & Rebus publicis euerunt, Chritiani-am in Deumcharitatem his nugis exsternunt; quia pueros virtutibus exiunt, ad inhonestos amores alliciunt, & erudiunt, vt amoribus dent operam, vt mil-lies adament, vt patribus haud obediunt, vt cenes irideant, & minime teuerantur, omnes contemnunt. Peccant ergo mortali; quia apertissima Dæmonum in-strumenta; quia egregij visorum artifices; quia homicidiorum, rixarum, turpitudinum fomites; quia Ma-tronarum, Virginum, Adolescentulorum cogitationum omnium peruerfarum origines, & flabella: illi ad la-sciuia rerum plausus, voces, rufus; illi adeoque quotquot à spectatoribus illic crimina committuntur; ipsorum quippe opera nulla in theatro modesta, nulla temperantia, nulla pudicitia, motum omnis effusio, nulla Chritiani hominis vestigia, sed lasciuierum, sed furentium, sed bestiarum, sed ferarum. Spectatorum namque voces confusa, facies intruere, oculos infusa, verba expendere, suspiria intelligere, natus inspicere, & necum faterere, quos facinora. Manent hiis, aut ternis mensibus in vi vrbis singulis, interim quanta in vrbibus perturbatio? Quot tixæ, plerumque ab eos conuentus? Quot vulnera, quot caedes, quæ saltem peccata? Somnia in rei familiaris negligentia, si patres incipias, Ludorum auditas, etiam in officibus, in agribus, qui opere relicto quotidiani accurrunt, concurrunt famuli, relinquunt matrone domus, filias, puellæque tum pubescentes adducunt, vtificat, quæ audire nunquam; vt cunctas eas, quam ferret ætas, libidinum flamma corripit.

Denique peccatum lethale illud est, quod vel insignem 105 Dei contemptum, vel graue æliis damnum, vel magnam sui labem, aut corruptionem habet. Ita Richardus de S. Vidore, quem Theologi nunc in scholis recipiunt. Verum tria hæc ex conditio recurrunt nostri temporis Histionibus, vt rectè Doctores nostri tem-poris expendunt. Sui, proximorumque damnum iam ostendimus. Dei verò contemptum aspicere. Histio-nes namque cum omnia per lucrum faciunt, & omnia incommutantur, nil ob Deitorem prætereunt, dum-modò lucrum accedat. Inde pulcherrime mulieres con-quirunt, inde eadem vestibus adornantur, inde sibio, & purpuris pinguntur, verba in mulicem, gestus ad lasciuia, natus ad proccaricem, salutationes, choreæ ad motum luxuriam componuntur; idque quæ sciunt his incautam multitudinem allici. Omnes enim pecu-niæ vias norunt, nullas omittunt, vt adolescentis pel-licianæ, alliciant viros, matronas oblectent, iuuenes emoliant, senes rediant infans; ac sic pecuniæ à sin-gulis sustententur, & extorqueant. At qui sic lucrum querunt, qui his artibus pecuniæ parant, cum ingenti Dei contemptu id non faciunt?

Rursum Summorum Pontificum, & Conciliorum, 106 contemptum quam ingens? Scenicos extra Ecclesiam pellit S. Clement. Primus, Ecclesie vniversalis Episcopos. Scenicia Sacram Eucharistiam denegant S. Cyprianus, & Canonice institutiones, quas intrinsecus. Scenicos cum Apostaticis enumerat Carthagi-nense Tertium. Scenicos infamiz titulus infligit à Ale-gibus, per leges filius exheredari, mulier repudiari po-terit, si speculula hæc frequenter, ille agat. Scenæ Clericis, immò fidelibus omnibus, modò diebus festis, immò etiam præter diebus interdiciuntur in Concilio Arelatensi cetero, & Carthagiensi quarto. Scenici perdit-

perditi homines à Sanctissimo Carolo appellantur. Tu honestos hos dices ? Tu innocentes pronuntiabis ? Tu ab omni crimine absolues ? Tu Desi, tu hominum non fateris contemptores, qui ab Ecclesia arcentur, ni arcem suam de finant ? Qui à communione Christi corporis segregantur ? Qui infames, perditi homines dicuntur ? Quicumque apostolatus numerantur ? Excommunicationis nemo obnoxius, nisi prius lethali peccato irretitus. Illa neminem ligat, nisi mortali crimine illigatum. Verùm Excommunicationis poena peccantur Comici à Pontificibus ipsam quia mortaliter peccant Histriones existimantur.

107 Dicunt, non eos esse Histriones, qui à Pontificibus excommunicantur. Ardeant ipsi, qui sint à Scio, Canones nullos excipere ; scio Histriones damnari ; scio Comicos, ac Scenicos ab Ecclesia pelli, eos, inquam (vt ait Glossa verbo *Histrionibus*) qui turpibus, & illicitis ludunt. Scio, ipsos nunc turpibus, & illicitis ludere.

108 Simplex, & absoluta hæc propositio : Inspectores Comediarum, quæ à venalibus hîc Histrionibus fiunt, in quibus turn vi, tum mulieres in scenam prodeunt, & dea moribus, & lasciuia rebus colloquuntur, &c. non peccare mortaliter, est propositio Christiano homini indigna, ne dum Theologo, Reipublice maxime perniciosa, Patrum doctrinæ directè opposita, Theologorum omnium, & Scholasticorum placitis minime consentanea. Contra verò hæc : Comediarum nostri temporis inspectores mortali peccato illigari, tum ratione scandalii, tum ratione periculi, tum vicioperationis, est propositio turpissima, Summorum Pontificum responsis, Conciliorum, & Canonum Oraculis egregie consona ; Patrum sententijs, Scholasticorum doctrinis omnino consensientis, & vera.

109 Peccat et ergo Comediarum nostri temporis inspectores vicioperationis ; quia nimirum adsunt voluntarie, & absque necessitate Histrionibus mortaliter peccantibus, iisque ardent, plaudunt, fauent ; & vt plurimum fount auctoritate, pecunia, vel saltem, præsentia. Quod ipsi esse cooperati ; mortaliter verò operantibus cooperati, & in crimen quoquo pacto infuere, lethale est ; quod dum adsunt Histrionibus, iisque fauent, ardent, ipsidem cooperantur, & in eorumdem crimen insunt, manifestum sit ; nihil enim inagis loquenti cooperatur, quam audiens : Quique eorum populo agit, à nemine magis adiuuatur, & quodammodo vires in dicendo accipit, quam ab auditoribus, siij præsertim plaudant, ardeant, nutibus fauent, aut saltem oculis intendant. Accipit, qui dicat ab auditoribus quodammodo verba, sales, sententias, quodque mirabilibus est, etiam vires, & latera ; atque (vt ita dicam) ingenium, ex solo adstantium obitu ; ut Histriones in rebeato habent ne dum verbo exceptores, sed etiam pecuniarum datores, atque adeo non tantum ab auditorum aura, sed etiam auro vires accipiunt, dum loquuntur, quâ sine auro nec prodirent.

110 Constituantur à pari : Summi Pontifices, ne dum in Duellones, & Monomachos excommunicationis reipso facto minantur, sed etiam in eos, qui ex industria spectant eo eam rem ; quia illis incipientibus duellones vix desinere. Quod manifestum sit duellorum in inspectores tantum, quia inspectores, mortaliter contra charitatem peccare ; neque enim excommunicationis eos accideret ; Histriones verò nec inciperent, nec in scenam prodirent, si eisdem non spectator adites. Pari ergo ratione conuinceris, siue duellum spectator sis, siue Histrionem ; licet enim inspectio vtriusque non interfecit mala, tamen quia vtrique, cum Monomachi, tum Histriones rem agunt interfecit malum, hi præsertim ob excessum in ludio, ob Dei contemptum, ob rursus gestus, & verba ad libidinem incitantia, quæ in ipsis nullo sine honestari possunt, cum deus alijseuidentem tuine causam ; idem vtriusque inspectio ne quodammodo cooperatis, ac vtriusque lethali peccat.

111 Dices ; adhuc ageretur in scena, licet singularis ego

non adeam ; non ergo, me aduente, in scenam prodirent, qui etiam, me absente, prodirent. Verùm id omnino respondere possent singuli duellorum inspectores, singuli tamen peccant. Præterea cur Histriones etiam à singulis pecunia extorquant, si non à singulis fouentur ? Cur neminem ingredi sinant, nisi solus, si à quolibet non sustentantur ? Cur quis scit, si exemplo tuo, teque præeunte, crimen quæ agnoscat, Deum timeat, conspectu Synderesis reuoluit, diuinaque iudicia veteat ? Denique omnes admonentur, vt id omnes detestentur ; non omnes id facient, nisi ea, & tu execraberis. Peccas, licet singularis adeas ; hoc namque est cum currente fure concurrere, vt ait Paltes, & cum adulteris portionem ponere (& quod dixeram) cooperari ; dum adulterium magistros sustentas ; dum metetriculas pascis ; dum eorum peccatis, ac sceleribus indiuiduas ades, & adis ; cum fure concurris, dum comedos ; imò animarum comedones, ac varietates tuo enutris argento, cibus sanguine, rulina fulcis, sustentas periculo. In deditum ab Augustino, Histrionibus donare immanem vitium. Idolatriæ à D. Hieronymo comparatur, vt refertur *lib. 3. tract. 7. cap. 7. quæ. 3.* solam quia apostrius à Dæmonum instrumenta nutrantur. Laudaturque ab Eribicis Sæuerus Imperator, vt refert Lampridius, quod non aurum, nec argentum Scenicis donaret. Atque hac ratione illi iugulantur, qui publicè interfunt, pecuniam soluant, præsentia, & auctoritate ipsa fouere concinuntur.

Peccant præterea mortaliter spectatores ratione scandalii. Scandalum enim est dictum, vel factum minus rectum, præbens occasionem ruine, ethique morale peccatum, etiam si grauis ruine alterius sit causa per accidens ; tunc videlicet, cum committitur quis saltem proximi, & pro ea conferenda non prætermittit, quod sibi libuerit, ita omnino, & expressis verbis D. Thomas 2. 2. quæ. 43. art. 1. & 4. Non ergo licet alij aliquid agere, quod alij illo procliuores, si suo exemplo facerent, peccarent. Peccant ergo mortaliter, qui Comedias aduente, & c. iij, quibus nulla est periculi ratio, quando ipsorum auctoritate, vel exemplo alij illos frequentant. Totius huius rationis necros intendentem audi geminum Chrysostorni os ; *Sed Ego (inquies) ostendam nihil multis huiusmodi ludos obesse ; immo verò id maxime nocere, quod frustra tempus consumit, & scandalum alij afferre. Non, & si tu excelsus quodam animo robore nudulide tibi mali contraxisti ; attamen quemam alio imbecilliores exemplo tuo speculorum studiosos fecisti, quomodo non ipse malum tibi contraxisti, qui causam mali committendi alij præbisti ?* Quoniam ibi corrumptur tam viri, quam mulieres, omnes corruptionis crimina, & causam in caput tuum transferunt. Quare quamvis animi tui modestiam fecisti, vt nihil tibi mali obieris (quod ego fieri posse non arbitror) quoniam tamen alij causam ludorum multa peccantur, graues propter hoc penas luct, quamvis multo modestior, & temperantior esset, simulo modo ex pergeris.

Petes, qui potissimum sunt, qui alij scandalum faciunt à Expediam breuiter, omnes atque, vt Seneca verbis vtraz : *Nulla tam detestabilis pestis est, quæ non homini ab homine nascatur, nec tam sincerus vitius, quæ non quæstio infici ; addo nec tam humilis, qui parem non habeat, quem non possit inficere.* Incendium aspic in densio nemore, ne dum densa quærens, aut foliorum diues, sublimique populus flammam concipit, ac proxima impatiuntur, sed arbusculum arbusculo, & miricis mirica, sociam quælibet afficit, ita in populo nemo pestifera adit, vt comites non optet ; nemo comites optat, vt etiam non habeat ; nemo habet, vt non lætetur.

Verùm habet discrimen crimen. Grauius peccant 104 singuli, qui concursu suo etiam alios aduocant. Grauius præcipui viri, ac Senes, Patresfamilias, quique auctoritate in Republica possent, qui si

non adirent, plerique illas erubescerent, minusque decorum putarent; quod contra accidit ob solam nobilitatem vitorum, ac senum presentiam. Gravissimè vero omnium peccarent Religiosi, ac Clerici. Ita præsertim Caiet. in 2. a. quest. 167. art. 2. Iacob. Menochius lib. 2. cent. 1. de Arbitr. lib. 2. casu 69. Superius citato, & Concilio Agathensi, relatio in can. Presbyteri assyn. 34. Vnde miror, Neotericum quemdam aliquando doctum oppositum docuisse, dum ait, neque id erubescendum Clericis, neque scandalum parere secularibus; at quàm parum verè, pete id non à Summis Pontificibus, non à Conciliorum decretis, non à Patrum sententiis, non à Scholasticorum doctrinis, sed ab ipsomet infanient in speculaculis multitudine, an Clericis liceat, an id religiosi viri honestum? Clamabant protinus, quod ipsi Clericis displicebat; surgent qui de sæculo sunt in Iudicio; ferent in Clericis, Religiosisque viros sententiam, à quibus Christianam dedicere modestiam, verecundiam, honestatem, *Quale est enim* (inquit Tertullianus) *de Ecclesia Dei in Diaboli Ecclesiam tendere de caelo, quod autem, in eam? Illi manus, quasi ad Domum extuleris, postmodum laudando Histrionem saigare; ex ore, qui Amen in sanctum prolesteris, Altari testimonium reddere?*

- 115 Tertiò peccant spectatores ratione periculi, & proximæ occasionis, cui se ingerunt. Proxima verò occasio omnino est spectaculum, scena, Orchestra, ubi amores, & choreæ celebrantur.
- 116 Quod si quæras. Quibus nam scena, & venales hæ Comædiæ proxima occasio censenda est, & à quibus sub mortali peccati pena ratione periculi vitari debeant? Etiam respondeo: vitanda omnibus hæc occasio. Ratio præcipua; quia vbi plurimi, & vbi plurimum cœtuunt, ea attendenda proxima cuique occasio, in qua potior multitudinis pars pluries offendit; nec refert, quod non offendat. Peccat ergo mortaliter quilibet: qui ei multitudinè se admiscet, quæ vbi plurimum peccat, licet ipse in illud idem crimen interdum non incidat; dicique illi occasio proxima, dum ex ipsi, quibus se immiscet, plurimi, & plurimum cœtuunt. Nunquam enim tam secutus adibat quis, ut minimè timeat, quando plures, & potior pars omnino labitur. Egregiè id innuit Plautus, cum primò Beatus enunciat, qui non abiit in Concilio impiorum, & in via peccatorum non fletit, & in Cathedra pestilentia non sedet, ac si e contrario diceret: infelix omnino, & miser, qui in quodcumque Concilium impiorum abiit, & in quacumque Cathedra pestilens fedit; (dicam planius cum Tertulliano,) qui theatra frequentat; miser verò & infelix, hoc est lethali crimine adstrictus ob solam impiorum confortium; peccantium enim societas, proxima peccandi occasio est. Tertulliani verba ad Theatra id referentis omnino illustra accipe. *Pleni, nuptiam inuenerunt, quemadmodum aperte possum est, non occides, non idolum colis, non adulterium, non fraudem admittis, ita exerce desuperum, non inuenerunt ipsi, non in Theatrum, æquum, minus non spectabis; sed inuenimus ad hanc quoque spectem pertinere illam primam vocem David: Felix qui non abiit in Concilio impiorum, & in via peccatorum non fletit, & in cathedra apostoli non sedet.*

- 117 Verùm si durior videbitur hæc sententia, peccant saltem ratione periculi ipsi, qui ætate, ac consuetudine, voluptatis sensu, prava iugitudine, ac consue infestantur; peccant ipsi, quos passim inflammant, aut etiam, ut plurimum desinunt impudici motus, fractæ feminarum, aut inueniunt voces, gestus, quibus inest & in Scena colloquuntur, agunt, ludunt, saltant, à quo nec aliquem facile excipietem, non adolescentem, non virum, non puellam, non matronam, non senem. Difficile enim eiusmodi illecebræ, sensusque delinimenta, & animæ pericula euadunt, etiam post spectata spectacula. Rectè recentissimus, ac nostrorum temporum author Io. Mariana lib. 3. de Rege & Regis institutione cap. de spectantibus. An maior coepta motuum

excogitari possit? Quæ enim in scena per imaginem aguntur, peracta fabula cum ritu commemorantur, sine pudore deinde fiunt, voluptatis cupiditate animum titillante, qui sunt veluti gradus ad suscipiendum prauitatem; cum sit facilis à iocis ad seria transitus, Quasi per risum fluitat operatur feceris, ait Salomon; turpia enim atque inhonestæ factu, dictaque dum rideamus, approbamus, suoque pondere prauitas identidem in peius trahit. Censio ergo moribus Christianis certissimam pestem afferre Theatri licentiam. Hactenus Mariana, & Dialogo Tertio Franciscus Petrarca, quem etiam sepius hic à me laudatus Menochius refert, *Es quisquis malus iuris, reatibus proximis; & hori, quomodo illud iter ignotum est, si casu aliquo ignorari adeant, contagio non carebunt.*

Quartò, ita cum Caietano in 2. a. q. 167. Iacobo Menochio loco superius citato argumetur Comico lib. 3. *Responsionum moralium*, q. 11. E culpa letali voluptatem capere, aut ex ea, que non est sine culpa letali, lethale erit exitus. Qui verò obsecris complices interlunt, letantur, & voluptatem capiunt ex actione Histrionum, qui illis non est sine culpa lethali (vt supra ostensum est) Peccant ergo spectatores lethali ter.

Fateor, tantisper discedere ab hæc sententia Receptiones nonnullos, vt minùs vniuersalem eam velint, ac docere, seculis proximorum scandalo, & propriæ laiciuitæ periculo, non esse lethale peccatum comedisse etiam turpibus interesse, licet mortaliter peccent Histriones, ita Sanchez lib. 9. disp. 49. num. 47. Emmanuel Sa verbo ludus num. 4. Regn. lib. 22. n. 8. & horum postremo Bonacina. Putant enim neque omnes scandalum omnibus facere, nec cuique ruine periculum timendum. Certè hià modo loquendi Sanctorum Patrum, & Veterum Scholasticorum multum discedunt, vt allata superius testimonia intimè consideranti patet. Hos ego non audeo reprehendere, neque omnino impossibile existimo, vt quis spectator tantum animi sui relaxationem velit, non Histrionum peccata: vt præcédant à rebus laicis, & turpibus sales, & acumina: vt ad ea tantum plaudat, & rideat, istque oblectetur, turpia verò, vt turpia non confidetur: vt dispem Histrionibus potitrag cum mente, vt nil obsecro, & honestati eorum contrarium agant, licet de faculo id minimè iquestur. Verùm quàm duriusculæ hæc præcisiones, & difficiles, & in praxi quàm vicinæ delicto, suam quomque conscientiam conueniat. Diuinus Tertullianus Oraculum expendit, qui de spectaculorum inspectoribus omnino sic. *Tanta est enim vis voluptatum, vt & ignorantiam protelet in occasionem, & conscientiam corruptas in dissimulationem, aut vitiumque.* Et iterum: *Quam sapiens argumentatrix ignorantia humana, præsertim non aliquid eiusmodi de gaudiis, & de fructibus sæculi meriti amittere.*

Idcirco id vnum hoc loco considerem, vt Confessarii, quique animarum curam gerant, ne huiusmodi abstractiones, aut præcisiones subdiciunt penitentibus, nec eiusmodi viam laicijs, & obsecrationibus aperiant. Facile enim in tam brevi intervallo ab acuminum, & verborum ad rerum transferitur obsecrationem; cū ipsos saltem, cum lenocinantur verba, prætè voluptas, ardet concupiscentia, fuit lascivia. Cū quo exceptionibus pluribus doceamus, absolute pronuntiarur, & verba in oracula transeunt, præsertim cum voluptati, & sensui fuerimus. Christiano populo Confessarii nomen pro Numine est; eius est sepe, aggeremque edificare, non solodere. Et vocaberis Adificator Sepium, ff. 49. At quomodo sepe edificat, qui frequenter theatra, supradidit, adulteria disere, lascivis oblectari, minimè crimen esse dicit? Quo fuit sepe edificat, qui docet, minimè in hoc delictum ea adire tantum, si scandalum periculum cauatur? Qui neque id Clericis erubescendum? Cauant ergo Confessarii, docere id, eamque enuntiare

len.

sententiam, quæ ut plurimum, & in pluribus fallit, raro contingit, ac vix. Certum namque est multitudinem capi, rapi populum ad nugatas, excitari libidines, exardescere fomes inter lascivias, compositaque ad luxuriam colloquia Histriionum, Amantium, Meretricularum. Habent hinc ludendum feminarum verba, hinc spectantium Matronarum, & Nobilium adolescentularum obtutus. Quid adolescentum, quid iuvenum turba faciet, ut viros, senesque ipsos prætereant? Dei? Ad ministris, in sententiis edicendis, cum quid omnibus docentes pronuntiamus, non inspicienda vnius, vel alterius hominis natura est, sed plurium, communisque hominum conditio. Humanæ vero conditioni, res est plena periculi. Audire obscenitas, & obscenitas nullatenus moveri; turpia, nec coquinarij lascivia, & contineri; tideret in honestis, & honestate servare; intueri in feminarum vultus, & non conspiciere, eo præsertim tempore, cum plena amoribus aures, illecebris pectora; nobilium puellarum, mulierumque simulacris oculi, aut saltem earundem pro Scena agentium meretricularum. Tot in theatris honestatis discrimina, & nos absolute enuntiabimus, nisi tale esse spectaculis intererit? Mendacique illas ad debitas aperite prædicationes mulieribus, virisque, qui vix bonum à malo norunt? Neque omnibus, neque vni, nec priuim, nec publice id dicendum. Fit multorum exemplum vnius licentia. Ablineat à Theatris, qui sine peccato adesse potest, si tamen potest, ut ablineat, qui sine peccato minime potest. Neminis in publico quid licet, quod multis nocet.

- 111 Obijciunt primò apud Tertullianum, & à viro sacris-consulto non ferri mihi etiam obiecta. Si mortale peccatum est spectacula frequentari, cur ut mala cætera, etiam hoc in Decalogo, aut Scripturis sacris non prohibeatur? Cur non per Pontificum decreta ceterarum? Tertulliani verba, si cui placeant, placebunt autem hæc sunt: *Quorundam fides aut simpliciter, aut scrupulosior ad hanc abstinentionem spectaculorum de scripturis auctoritatem expresse, & se in incertum confisit, quod non significaverit, neque nomenatim denuntiat, Sensus Dei abstinentia christiani, plane iniquum invenimus, quemadmodum aperte possumus, non occides, non idolum colis, non adulteris, non fraudem admittis, ita exerte definitum, non in circumditi, non in Theatro. Respondetque primò, eiusmodi præceptum innoti initio Plalmorum, Conciliumque impiorum etiam Theatrum non ab te docet, posse nos interpretari, ut diximus supra. Secundò Theatris nos abrenuntiare in Baptismo, cum profitemur aquam ingressi, renunciare nos diabolo, & pompæ, & angelis eius. Diaboli pompam maximè Theatrum intelligens.*

- 112 Terriò respondet D. Chrysolomus, id in sexto Decalogi præcepto contineri, *Non concupisces*: Ita homilia de Saule, & Davide, ubi spectaculorum Inspectores adulteros vocat. Eius verba superius transcripsimus. Præterea qui hoc argumentum virges, habes Pontificum, Conciliorumque decreta plura in Histriiones, in Inspectores etiam Concilium innoti initio Plalmorum, Conciliumque impiorum etiam Theatrum non ab te docet, posse nos interpretari, ut diximus supra. Secundò Theatris nos abrenuntiare in Baptismo, cum profitemur aquam ingressi, renunciare nos diabolo, & pompæ, & angelis eius. Diaboli pompam maximè Theatrum intelligens.

- 113 Obijciunt Secundò. Theatra veteres Patres adeo horruerunt, quia nostris inhonestiora. Mulieres enim in omnium oculis nudari solitas, ut etatem omnem ad libidinem expurgarent, & in scena ipsæ sæpe se prostituissent post decantatas Veneres, post delatatum, aut Martem, aut Liberum, docent D. August. lib. 2. de civit. Dei, cap. 14. 17. Lactant. lib. 1. cap. 20. Procopius in Anecdota.

- 114 Respondetur, planè etiam Spectacula in honestiora,

at nostra hæc vix nam non inhonestia. Rursus periculum omne in Theatris Veterum ex accurato vestigium cultu virorum, & mulierum, ex mutuis inspectionibus nobilium vitorum, & marronarum. *Que omnia vix in nostris spectaculis non inveniuntur. Testatur id Tertullianus. In omni spectacula nullum magis scandalum, salvisque differens occurrere, quam ipse ille mulierum, & virorum accuratus cultus. Ipsi consensio, ipsa in sacris aut conspuratio, aut dissensio inter se de commercijs scintillas libidinis committunt. Nemo denique in Theatro innoti prius cogitans, nisi videtur, & videtur. Hæc tunc ille. Præterea quid ais antiqua spectacula inhonestiora, etque tantum horruisse Patres? At nos non vnius, vel alterius sæculi Patres attulimus, qui in huiusmodi ludos invehuntur, sed multorum, sed omnium ferme temporum. Scripsit in Theatra Tertullianus, Lactantius, Cyprianus; at desinus post hoc Augustinus, Chrysostomus, Basilus, Nazianzenus, Hieronymus. Sculis pluribus post Nazianzenum & Hieronymum audis Bedam, Bernardum. Floruit nonnisi ducentis ferme ab hinc annis Sanctissimus Venerorum Patriarcha Iustinianus. Nostris sæculi bono nam, nulli Sanctorum Pontificum postponendum, Borromæum non ferri audimus. Que itaque nunc horremus Theatra, nulla secula probare, que spectacula. Sedimus, qui oditis omnibus infestamus, que nunc execrabilia scribimus, nulla vnum tempora sustinere. Ac licet quatuor spectaculorum genera, ut Pamelius in Tertullianum adducit, à Patribus olim improbarentur. Ludi Citerenses in Circo, Agones in Stadio, in Amphitheatro gladiatorij ludi, maneta, venationes, Scenice artes in Theatro; nos ea tantum loca excerptimus, easque sententias, que nostrorum temporum Comedias reprehenderent, & in ludos, quos hi in scena faciant, convenirent.*

Obijciunt terriò: si legi possunt comedie, nec peccato lethali adstringitur, etiam si turpes, si cum amoribus viri, & femina colloquantur. Rursus si farentur Fidei quesitores, nullo modo contra bonos mores easse, idque se, ut in lucem prodeant, permittit; qui easdem in scena audire nefas? Cur exitiale adeo, ut ad crimen obliget in profectioem standi spectare? Quid adeo scena, ut mala vix, istam pessima? Res sunt, que movent, non feriens aeream vox. Res autem utroque eadem siue scribantur, siue proficiantur.

Pietique rationem hanc plurimi faciunt. Audiri doctos, alioqui viros, etiam insolubilibus asserere, sed immerito. Scirent quid amplius scena habeat, ut que extra scenam mala vix, in ea istam pessima? Dicam statim, Gestus, Vultus, Voces. At quam fortis hæc, quam potentia in humanis scibus, ipse vides. Vidisti hominis cadaver? at vidisti sepulchrum? Illic & oculos habes, sed vires, aures, sed pendulas, nares, genasque, at exangues, portectæ genas, rigentes manus, ora pallentia, immota omnia, totusque ille frigido similis Hermæ. At qualis vi videtur? Oculos intueri, animæ scintillas, in quibus anima præsertim emanat, ac fleret, in quibus tantum à geminis orbibus tota in lacrymas defluit, tota inflammata exardet, tota in delictis lasciviat, tota in tristitia obdundit, & planè oculos syderibus conferes. Vultus aspicere, aut genas natiua purpura divites, roseasque; & quam græze dices, quam pulchre, quam decentes? Vides in membris, totoque in corpore sensum, morumque, & divinum, & celestem pronuntiare. Planè idem, si electionem, scripturamque cum scena conferas. In scena etenim voces ad voluptatem effusæ, iucundæ ad lætitiæ, ad molissimam demissæ, hæsitantes ad metum, febiles, molli-terque circumflectæ ad miserationem, ad iracundiam, acutæ, crebrique incidentes. In scena ois, vultusque in ira ardens, in gaudij hilaris, in aduersis adstrictus, in probis petolans, in scijis compositus, remissus in ludicris, in adusacer. In scena denique manus verborum

rum comites, siue (vt dicam melius) verbisquæ, sæpe interpretet; quàm argutæ, quàm sapientes, impletes verba, eorumque impetum, & viam, vt reddè quippiam illas dixerit orationis retin; lectionem verò nec gestus implet, nec oculi adiuuant, nec voces augent, omnino mutam, omnino mutam illam, immò emortuam; idè actionem, orationis vitam, dixit Cæcero. Quintilianus, insinuat magis audiat delectat, quàm lecta. *Nec eum (inquat) tam refert qualis sit, quæ utraque transmissis compendibus, quam quomodo offeratur; namque quæ sit mouetur, ut audis; affectus omnes languentem necesse est, nisi voce, vultu, itus prope habitus corporis inuadescant. Documenta sunt vel Scenici Attentus, quæ & optimis Poetarum vniui adjuvant gratia, vt nos vniui magis eadem illa audiat, quàm illa delectent.* Hæc Quintilianus. Quid si hæc addas omnium membrorum fractionem ad lasciuiam vique pedum, ceterarumque partium incellum; denique eiusdem Scenæ pompam, apparatum, vestes, personas, saltationes, chorum modulationes, choreas? Et iniquis, idem esse, vtrobique periculum, voluptatibusque discrimen, siue legantur comædiæ, siue audiantur!

- 157 Ego scriptam comædiam æquiuocè comædiam dico, si cum ea, quæ in profectis agitatur, comparatur; nec plura hæc cum conuenire, quàm si cum vero hominè, hominem pectum coferas.

- 158 Obijciunt quartò. Comædiæ, vt & Tragediæ ad humanæ vitæ exemplum adhibentur sunt, vt per eas discant populi, tanquam per tenebras lucem, testatur omnis antiquitas. Nam volens facultas ciuiliu Ciuium aominis obliuisciam Superiorem inferere, ne ob rerum nouarum cupiditate rebellionem facerent, & vt semper remanere possint suo statu contenti, instituit comædiam, in qua manifestantur, vitam humilem esse felicem, ac fortunatam, capacemque multarum consolationum. Contra verò, ne potentiores, sique omnes, qui ad aliorum dominatorem eleuati sunt, nimis confidere possint sue fortunæ, ac per consequens euadere insolentes, voluit eadem facultas politica instituire Tragediam, tanquam moderatitiam prosperæ fortunæ. Quod approbat Aristoteles, ostendit Plutarchus Tragediæ vitilitatem in feris, ac suis animis exemplo Alexandri, Phæroem Tyranni, qui commocus ad miseriam eorum tragediæ spectaculo, è theatro celeritè discessit, exillibus indecorum, quò is, qui tot ciues occiderat, tunc ferè videretur, parumque abfuit, quin Tragicum illum viri priuaret, quod eius fortune animam commoueret. Non igitur magis Comædiæ, sed mali, qui malè eis vtuntur, qui furta, qui rapus adhibent, vt faciant. Quæ verò illic exhibentur, idè sunt, vt quæ mala sunt, horreas, seferis, quæ bona.

- 159 Hæc obiectioni responder Plato, asserens Comædiam, & Tragediam meritate potius, quàm purgare passiones humanas, idè quæ concludit, Comædiam nimis concitare delectationem, & efferre ad quasdam purgationes indecoras. Tragediam verò exerceri in doloribus, & trahere ad rimas lamentationes, & hoc pacto nutrire reliquias humanas passiones. Præterea satis virtutis docetur in Ecclesijs, satis formatur ad mores per Sacris rostris iuuenes, satis increpantur senes, terrentur inipii, deterrentur sacrilegi. Si verè virtutem affeque velimus, aspicimus in Christum, in illudium Martyrum acta, ad Sandarum poelliarum exempla, & inde fortitudinem, prudentiam, pudicitiam, & honestatem desumamus.

- 160 Tandem obijciunt. Eilo lethales sit etimen theatra ingredi, comædiæ spectare, ludis hifce interesse, dum bona fide id omnes faciunt, minime ipsi lethales. Quare potius peccatorum omnium reus erit, qui eos admonet, quandoquidem admoniti, facient adhuc.

- 161 Respondetur. Ea ignorantia à culpa excusat, quæ, vt Theologi aiunt, omnino inuincibilis est, inculpabilis, probabilis, iusta, & omnino inuoluntaria, & quæ rota actus malicia ignoratur. Culpabilis verò, si saltem malitie pars cognita sit, vt reddè docet Sanchelub. i. cap.

17. *sum.* Atquæ Comædiæ ingreditur qui saltem aliqualem malitiam illius actus non nouit? Qui saltem non, si putat id veniale? Peccat ergo omnes mortaliter, si morale peccatum est illas adire, cum ignorent si peccat mortaliter. Næque id inuincibiliter amplius ignorat. Tum quia etiam scienit ipsi argumentum hoc sæpius in profectio tractatur, docentes, minime id peccatum esse. Quod non facerent, nisi submullarent plerique & reuera timerent, an id malum. Præterea iam vbi que ea de reagitur, nemo de ea non disputat, nemo non iudicat. Confessari opinionibus pugnant, Si concedunt, laudantur. Improbantur, si negant. Sapientie timulus ab his hoc vno emittit, siquis minime scrupulosior videatur. Non igitur iusta erit, neque innocens, neque probabilis ignorantia hæc, quæ Comædiarum inspectores laborant, sed verè, vt scholasticè loquuntur, affectata, ad peccandum libertas, & absque conscientie remorsu, non culpam minuens, sed adaugens.

Denique iusta, & inuincibilis ignorantia ea est, quæ nequid dicit, neque indidit est volita. At hæc saltem indidit est volita ab his, qui theatra ingreditur. Quandoquidem possent illam expellere, led nolunt, dum etiam admoniti non desistent. Inuincibilis, & innocens ignorantiam nunquam cum ingenti peccandi affectu reperitur. Peccant ergo Comædiarum nostri temporis inspectores grauissimè, licet ignorent se similes. Quo etiam planum remanet, maxime ad Dei gloriam, & animarum salutem conuolue, singulos quoque admonete, neque viliu id admonenti timeo, licet admoniti faciant adhuc, & grauius peccent, vt egregiè D. Ambrosius ait (sc. 83). quemlibet adhibere: Ego interdam parcens vobis, facere vellem, sed malo vobis contramocia causas reddere, quàm negligenter festinus iudicem.

Et quidem quantum in mores labem, pestemque intulere, veteres nobis sapientes indicabunt. Nihil, inquit Seneca, est tam demum bonis moribus, quàm in aliquo spectaculo desidere.

Capitulum adducit S. Cyprianus ad Donatum, Ep. 1. *Conuertere hunc vultus ad diuersa spectacula non minus perniciosa contagia; in theatro quoque conspices, quod rursus & doloris, & pudoris. Celibatus est tragicus præfata sacrorum carmine recedere; de parricidis, & incestibus horrores antiqui, expressa ad imaginem veritatis alii non replicatur, ne scilicet transcurrentibus exalefcat, quod aliquando commocionis est. Admonetur atque omnis auctus, ferri posse, quod factum est, nunquam eni feris delicta morantur, nunquam temporibus crimen obstat, nunquam scelus obliuione sepelitur: exempla sunt, quæ esse iam facinorosa desisterunt. Tum delectat in multis turpitudinum magnificas, vel quod domi gesserit, recognofcere, vel quod gerere possit audire. Adulterium discitur, idem videtur; & lenocinante ad vitia publica aduersariis usuali, quæ pudica fortassis ad spectaculum in artem proferat, de spectaculo reuertitur impudica. Adhuc diuine morum antiqua labes, quæ probrorum fomentum, quæ alimentum vitiorum, hylicronicis gestibus angustari videri contra sedus, iustque nascendi parentum in cessu turpitudinis laborant. Euiantur mores, honor omittit, & vigor sceleris emittit corporis dedecore molitur, pluresque illis placet quibus vitium in famam magnificas, in laudem crescit ex crimine, eo peritit, quo turpius vitatur. Spectatur hoc pro nefas! & libenter. Quid non possit, fundere qui talis est? Adhuc sensus, mulier affectus expugnat huius peccatorum consuetudinem fortiorum; nec cessat probri abiectionem, aut ostentat, vt ante in molire peritiam hominibus pat. Exponitur impudicæ Penere, adulterium Martem, nec idem sum, non magis regno, quàm vitæ præcipuum, in terrenis amari cum ipsi suis solimibus ardente in, nunc in flumina oleis abficeret, nunc auro more discere, nunc in periculis pubescunt rapinis ministris ambus proficere. Quare iam nunc, an possit esse, qui spectat, integer, vel pudicus? Desit quis, qui veneratur, amantur, sunt miseris & religiosi delicta. O si possit in illis sublimi speculaculis conspicius aculeos tunc discere sceleris, veludere scelerum obolus fures, & ad confectum hominum penetrare aculea referre; afficiat ab impietudinis gero, quæ nec possit afficere frontis pudica. Videtur, quod crimen suæ & videre; videat quod vitiorum furore demeretur.*

gestis se fecerant, & genere sustinere: Libidinis infans in
suis viri prorsum. Finit, quia nec illis ipsi possunt place-
re, quos faciunt. Mentior, nisi alius, qui tui esset, increpare;
turpes turpes infamare. & transgressi consensum credas, quasi
consensum suum non posse effugere, iustus non sit. Idem
in publico accusatores, in occultis rei, in semetipsos censoris
pariter, & nocentes; damnantur, quod intra operantur.
admittunt libenter, quod cum admiserant, criminantur.
audacia profusa cum votis faciens, & impudentia con-
gruens impudens. Nolo mereri, quia loquuntur huiusmo-
di ore illo peccato, quidquid iam voce delinquat, motus
est.

- 135 Nihil e xagerat. Illa tacet, quae verecundia dicere
prohibuit. Illa, quae imitabatui mimi, Helioabalus
ad vetem iudicem exhiberi. Nemo excolari potest, iam
olim illa facere Athenienses, nequitiam tui ubi expro-
bat omnibus nequit Aristophanes; quod poetam ve-
lulum obliquis diceris abhinentem publico plephimata
loco mouerit. Tu constanter crede, tam meretrici-
osios animos, quidquid desider malorum passi sunt, mo-
ritos esse.

- 136 Theatrum (inquit Tertullianus cap. 10. de spectaculis)
proprie sacrarium Veneris est. Hoc denique modo ad genus
operis in saculo conuoluit. Nam sepe tenues reuoluentis sum
maxime theatrum destruentibus, moribus consuetis, quorum
felicitate periculum regens de laetitia grandibant, ut iam
hic Ethnicus inestumum cedat sententia infirmis nobis
conspiciamus, & nobis in exaggerationem disciplinae, etiam
humana praerogativa. Itaque Pompeius Magnus solo thea-
tro suo minor, non illam arcem omnium turpitudinum ex-
tractisset, veritas quodque memoria sua censorum am-
mirationem, Veneris adtem superpositi, & ad dedica-
tionem edicto populo votans, non theatrum, sed Veneris
templum nuncupans, cui subiectum, inquit, gradus spec-
tatorum: ita demum, & demandum opus templi
in illo praerexit, & disciplinam superstitionis delusa. Sed
Veneris, & Liberis conuenit, duo sola demum aspernata, &
conuocata inter se, abstrusis, & libidinis. Itaque
theatrum Veneris, Liberi quoque demum est. Nam & alios
induos gentes Liberalia proprie vocabant, prater quam Li-
bera deuitas, quod sunt Diogenes Graecus, etiam ad
Liberis instituta. Et est plene in artibus quoque sceniciis
Liberi, & Veneris patricium, quia priuata, & propria
sunt scena, de gestu, & corporis flexu. Nam molliorem
Veneris, & Liberi immolant: illi per sexum, illi per fluxum
desolati.

- 137 Ecce cap. 19. Similiter impudicicium omnem amoliri iube-
mur. Hoc igitur modestum & theatro speramus, quod
est priuatum consistorium impudicicium, vbi nil probatur,
quam quod alibi non probatur. Itaque gratia eius de
spicienda plurimum conuenit, & est, quam Atellanis gestu-
culatur, quoniam Minus etiam per mulieres representat so-
lum pudoris exterminant, ut facilius diuini, quam in scena
erubescant. Quam denique Pantomimus a pueris in pa-
tine in corpore, ut artifex ex se possit. Ipsi etiam pro-
fusa publica libidinis hostia infensum praerantur, plus mi-
sera in praesentia sumuntur, quoniam soli latebant, per-
que omnis aetatis, omni dignitatis ora transfunduntur, lo-
cus, sumpsit, eligimus, etiam quibus opus non est, prae-
tatur. Taceo de reliquis ea, quae in tenebris, & in im-
pudencia suis delitescere decet, ne diem contumnerent.
Erubescit Senatus, erubescit Ordinem omnes. Ipsi il-
li pudoris seu interprecres de gestu suis ad ludem, &
populum expansis semel ante erubescunt. Quod si mo-
bis omnis impudicicium exteranda est, cur licet audire
quae loqui non licet? Clam enim scurriliter, & omne vo-
num verbum immodicatum ad Despectum, cur auge licet vi-
dere, quae facere flagitium est? Cur quae ore prelati som-
nuntiam hominem, eo per oculos, & aures admissam non vi-
deantur hominem commutare, cum iustis appareant
aures, & oculi, nec possit mendis praerari, cuius appa-
rentes inquantur? Habet igitur, & theatri interdictionem
de interdictionem impudicicium. Consentiunt Cyprina
lib. de Spectaculis, Lact. lib. 6. c. 10. Aug. lib. 20. de ciuit.
cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 13.

- 138 Dices forsate lasciuia comedias, non graues, non
Tragodias vetari. Sed illa quoque prius facinora ex-

primit, ut constet fieri posse, quod factum est; nec
nisi magno delectu exhibendo. Summa igitur haec est,
& regula in his ludis seruanda est.

Primo non Reipublice, non Principi licere talia spe-
tacula inducere, non posse permittere. Histio-
niam est, ad Ecclesiam communionem non admittitur;
exemplum est apud S. Cyprianum. Epist. 67. De dilectione
tua, & verecundia mota consilium me exprobrasti,
frater charissime, quid mihi videatur de vestrum quidem,
qui apud vos constitutus in consilio ad me artis sua delectare
perferat, & Magister, & Doctor non erudierim,
sed per dandorum puerorum, id, quod male didici, cate-
ris quoque infans; an talis debeas commiscere vobis-
scum. Puto nec Manusculis diuina, nec Evangelica disci-
plina congruere, ut pueri, ut honor Ecclesia tam turpi,
& infami contagione fediatur. Nam cum in lege prohibean-
tur viri induere muliebrem vestem, & mulierum infamem
inducuntur; quanto maius est criminis, non tantum mu-
liebria indumenta accipere, sed & gestus quoque turpes,
& molles, & muliebres magister impudica artis expro-
merta? Nec excuset se quisquam, si a theatro infestis-
sima, cum tamen hoc satirae decet. Non potest enim vi-
deri cessasse, qui Vicarius subditus, & quippe se vniuersi-
tates succedant suggerit. Contra institutum Dei tri-
dient, & docens, quemadmodum masculis frangatur in
feminam, & sexus arte mutetur, & diabolo diuini
plasma maculanti, per corrupte, atque eneruati corporis de-
lectu placeatur. Quod si venimus talis, & necessarii
pauisati abrenas, potest inter ceteros, qui alimentis
Ecclesia sustentant, insui quoque necessarii aduicari;
si tamen contentus sit fragularibus, sed incedentibus cubi.
Nec putes salutaris esse redimendum, ut a peccatis cesset,
quando hoc non vobis, sed sibi pregit; saternum, quan-
tum vult, inde querat.

Exemplum Romani Imperij permittere, immo quere-
re populo voluptates, se posse aiunt. Verum apud eos
primo moderatio lenicorum fuit, deinde lenae, &
theatra saepe subula, & histiones in exilium pulsi.
Nam ocio, & vitij infocietate, cum, ut Varro a. de
re rust. exprobat: Manus mouere maledunt in theatro,
ac turis, quoniam in gestibus, ac vitiis. Non possunt
tegnis voluptatis consistere viciunt, non possunt inter
tot ititamenta viciunt, manere innocentem experi-
mentum dicebant, ideoque saepe damnarunt, & quae be-
ne abdicauerant, pessime recumebant. In tantam
infamiam illa abiit, viduam, & ceterum stipen-
dia ludiones caperent, tantum prein fomenta probato-
rum, labes morum emebatur. Tanta merces erat mo-
rum supinatoribus. Ita Tertul. loquitur: Theatra flu-
prandis maioribus orta: tot illic immundi scortis con-
dunt, quot homines theatrum caput.

Tantum, tam perniciosum malum vno verbo, 141
vna icheda tollere Princeps potest, & quia tam facile
obfistere potest, si non facit, seruari non potest.
Quis enim Christianus tumultum ciebit? Deinde Prin-
cipum, & Ciuitatum illis delectis, subditorum plurimi,
atque adeo milites offenduntur. Iam vero in praefidis,
& Castris patricie pugnandus egerit, qui operam nul-
lis pretij, operam perniciosam nauant, in auto, &
purpura viuunt, & illis, qui honeste sequuntur, insul-
tant. Quomodo vero consistere potest Reipublica, in-
qua histiones Ducibus aguntur? Opes Rosij, alio-
rumque cum admittatione legimus, atque ex illis vici-
tibus publice infamiam dicimus.

Spartani in vniuersum meliorem histiones submoue-
runt, quam illi, qui legibus eos temperare consue-
runt. Nam, & si in publico abstinere cogerentur inter-
dum Principum mandatis, multa tamen ab illis in
publicum seditione, sedra per domos tentata. Angulus
quidem in Stephonem iustus, & seuerus, in Pyla-
dem remissus, sed tandem constanter fortis; sed in reli-
qua vita indulgens, & morum corruptor; nam & ipse
flagitiosissime vixit, & vxor, filique eius publico pro-
bro fuerant. Itaque omnino lenicis, ludionibus &
medin tollendi. Muldo vero magis externi, quales per
Italiam passim vagantur; sunt enim ob artem ludicram in-
fames, & magnas corruptelas inducunt.

143 Non omnem theatri tamen apparatus, omneque commodiarum studium abrogatum, sed certis astrictum legibus facile concederem.

144 Primum quidem ad virtutem excitet tamen, qui pronuntiant, quam eos, qui spectant, audiuntque seu fabulam, seu veram historiam. Vnicuique ceteris modeste Plauti fabulam habemus, Caperius.

Præfetto, inquit, expedit, hanc fabula operam dare, Non pertrahere solita est, neque item ut cetera, Neque sperditi vsus vestis, immemor viles, His neque parvus leno est, nec meretric mala, Neque miles gloriosus.

145 Sancta igitur sint, & virtutem inferant: prudentiam enim doccant: nihil dicatur in theatro Christianorum, quod non dici possit, & in templo; auditor enim tuus est templum Spiritus Sancti, cui nefas est nugari, nedum obsecrationes commendare. Nam recte omnium politicorum caput, & maxime Regis institutum, lib. 7. cap.

17. O'us, inquit, *αὐτοκρατορίας τῆς πόλεως, ὡς τοῦ ἀλλοτρίου τοῦ ἐκείνου ἑαυτοῦ.* Turpilioquum, vt alia mala peritius ex vrbis exterminanda esse.

146 Secundò. Gestum siue moderatio, quæ non modò grauitate viris ciuilem, & cultu moratis placeat, sed quæ in omnem reliquam vitam retinere possit actor. Vt scena ad comiter, iustitque in Societate hominum viuendum conferat, adolecentumque etiam rusticorum ruditas, tarditasque formetur.

147 Tertiò. Cùm visiorum, vt superborum, auro-rum, iratorum affectus exprimerent voce, & gestu, ea sit carminis ratio, & actiois, vt odium, & detestatio vitiorum concilietur, neque voquam mali causa, tam dextere agatur, vt bonum causa cecidisse videatur. Ita futurum non est, quod quandoque contingat, vt incensum, vultum, iactationes brachiorum, quam theatris decenter exhibuerint, io priuatum conuersationem deficiat. Et qui io theatro superbiam simulare videbantur, in vita ad verum præstant.

148 Quartò. Affectum amantis nunquam verbis, aut gestibus exprimit, ne quidem eo fine, vt calamitosus exitus impudicitiæ ostendatur. Non igitur Hemorem filium Sicheam amore sanctum producat actor, vt inter-necione ciuium omnium, scortatio vindicta plus timoris incutiat. Neque Dallia blanditas, vt Sampsonis fasa canatur. Magnum est has inter res discrimen, cogitare, loqui de superbia, auaritia, ebrietate, cuiusque affectus simulare, non deducit à virtute animum: at motus libidinis coarctatior est, minima aura transfunditur. Hoc vilius etiam inconfutulis, aut inuerecundis reprehendum, sepe incitatus fuit. Sine sua iracundia, sine ebrietate iracundos, & ebrios homines inuocetur, & ipso aspectu vitia illa damnae didicerunt. Alienas libidines improuide mentes fecerunt non audire, nisi obiter, & in transcurso, si amoris exprimentis in-hæreas, sollicitur vitio animus, antequam Catastrophem exaudiat.

149 Quintò. Lepores, & sales non damno, modò sint acuti, boni, & ad vitiorum contempnum pertineant. Salsæ enim nihil dici possent, nisi in vitium. Si enim iocari in innocenter, probum est. In ipso ioco aliquid probi ingenij luceat: nunquam turpitudinis insinuetur, Opem Nazaxionem. *ὁ κωμῶν, αὐτὸν δὲ ἴσους ὑποπύει.* Dicere, audire, facere breui distant iocuallo. Liberalis sit ergo iocus, non maleuolus, non turpis: qui nec audire ralem oportet. Admirandum est, quod Antiochus Senensis in historia Patrum Prædicatorum narrat. Lucie castæ, sine qua virgini adolecens amorem suum indicaret, atque inter blanditas scripserat; *Quædæm ruse pulchritudine fasciatur, captumque.* At illa in solens lenonæ adulationis, simul de salute amatoris sollicita, erutus oculis adolecentis misit, addito elogio, *habere cum rem videlicet, quam pro Deo suo de amaret:* quàm callus ille animus, qui oculos Epistolæ impu-ri violatus eruit, quia amoris placuerit; quomodo illa virgo rheatricæ obsecrationes detestaretur, quæ literas in vindicant.

150 Sextò. Nullam scenam mulier ingrediatur, nullus cum schemate muliebri. Abdit à theatro etiam habitus

illius lexis, quem domi verecundia, & iura concludunt. Nunquam probui adolecentem, femineum habitu simulare feminam, etiam sanctam, pudicam, castam à feminis comi, ornarique, quasi feminam in publico videri. Haec meum intentum à Societate leti probatam gausium; muliebri enim habitu prodire in scenam discipulos suos in posterum veruit. Et in vniuersum causam castitatis agi in theatro displicet. Verecunda est, & tenera, fugiendo, & latendo turior, in publico ne pro laude quidem sua apparere desiderat. Fides, fortitudo, prudentia, sobrietas partes suas habebant. Pudicitia domi sola conficienda fruatur. Si publice laudatur, parce id fieri, & verecunde.

Septimò. Nemo in scenam procedat luci gratia, 151 nemo qui omnia alia arte vitam toleret, aut impensis do-mesticiæ se, familiarumque alar. Scenicos itaque, & Agyrtas, qui iocando, obscena loquendo, fallendo victum parant, quorum lux crevit ex crimine, qui ex petitoribus laboretur, quod turpiores sunt, ex Republi-ca proscindantur. Soleat verd huic semodi homines esse improbiissimi; cùm enim pauperes præmian-tur, id agunt, vt turbas colligant, vt populo placeant; hinc illa dicunt, aguntque, quibus stolidissimi quilibet delectantur. Hinc oibilibi peni habet, quid loquantur, modò pecuniam extorqueant, itaque malè conialum erat Reipublice, cùm ea illa alebatur ea publico, tan-taque cura risum, & turpitudinis doctum emebant. Rofcius mercedem diurnam accepit mille denarios, vt Macrobius lib. 3. *Saturum.* auctor est. At sane illa in-pestis morum oblationes infami, quæ potius con-tulerunt, contra ius, fas est, quietemque Reipublicæ perturbat.

Octauò. Quemadmodum igitur obtrahent non de- 152 bet Principis mensam obicena licentia, sed benigna iouitatio, liberalitas ioci, & studiorum amor; ita ocu-los Christiani populi, comedia sacra, honesta, poli-rica, erudita, liberalis indolis inact, futura spicigula fœdera comitare, & facili grauitate obediunt. Itaque agatur, vt in eam rem bonissimum quique, & nobil-issimum, exercitacionemque veniat.

Primum remedium in hoc malum est, vt viri graues 153 præficiantur, qui iuxta Platonis sententiam, histio-rum dicta, factaque expendant, an honesta, & Reipublice proficua; nec prodeant, donec singula probentur. Vt præsertim Ecclesiasticus Iudex id videt, ac iudicet, an ea, quæ ab ijs habentur, turpia, saluque animarum differantia. Ita Menoch. *cap. 69. num. 42. de arb. cent. 1.* videri id minime necessarium; quandoquidem omnes, quæ à venalibus hæc histioribus Co-mœdiæ exhibentur, inhonestæ censeri debeant, cùm in ijs viri, & mulieres de amoribus colloquantur.

Secundum longe tutissimum, io quod omnes ferè 154 conueniunt, quio histiones scripserint, nimirum, vt eijscentur, pellanturque. Ita quem modò ciuissimus, Menochius num. 30. eius hæc verba: *Cum istaque tot ma-læ spectaculis, iud fœne theatralibus impudiciis, atque inhonestis exoriantur, necesse habebit, quibus populi cura, & custodia demandata est, omnem adhibere diligentiam, ne p. 123 histiones, & muni vber, & ciuissimos domos in-ficiant; alioquin non minus bi, q. am illa delinquent, qui fa-cere id videatur, qui non prohibet, qui non prohibet, quod ipsi Principes, & populi facile præstarent, si non recipiant, vel receptos expellant. Si pariter omnia sua mandant, ne eorum edes ingrediantur. In adis Medio-lanensis Ecclesiæ addidit etiam S. Carolus, vt Principes in cauponas etiam acriter animaduerterent, si eos receperint.*

Probatum id ea l. 1. in fin. ff. de seru. corrupt. vbi Vipa- 155 nus histiorum spectacula inter malas artes enumerat. Siars illorum est mala. Ergo illi eijsendi; quia officium primarium Principis est Reipublicam malis hominibus expurgare l. congruus ff. de offic. Præfid.

Ita primus omnium Tiberius eos Roma exturbauit, 156 Dio lib. 57. addit. Tacit. lib. 4. & 15. non solum Roma, sed ea vniuersa Italia. Nero Panthomimos omnes rele-gauit, Sueton. in Nerone cap. 16. in fine. Domitianus etiam

etiam hiftrionibus scenam interdixit, Sueton. in *Domiano* cap. 7. Miſſiſſentem nullum adium iuuentuti in ſcenam, vel in theatrum dabant, ne per obſcenos motus iuuenes impuſticia laſciuerent, Alex. ab Alex. *der. gen. lib. 5. cap. 16.* Viennienſibus apud Traianum Imperatorem poſtulantibus, ſibi reſcui gymnicum agnomen, à Ruſſino ſublatum, Pliuius iunior in deliberationem aſſumpſus, adiungendo ſibi Maurico viro prudentiſſimo, cenſuit non eſſe reſtituendum, adſcripſitque vellem etiam Roem tolli poſſe, idem Pliuius *lib. 4. epif. 22.* Carolus quintus Auguſtus Auſtricus in Comitibus, habitis Auguſtæ Vendicorum anno 1548. legem tulit, qua hiftriones omnes exulſit, Tritten. in *chron. Monafterij.* Clemeſto octauus Summus Pontifex & Comicos ſcenam priuauit, & ne in plateis tabularum aſcenderent interdixit anno 1600. Urbanus octauus, Summus etiam Pontifex populo, alijsque Magnatibus quauis flagitantibus, hiftriones Roem nunquam recipi paſſus eſt.

- 139 Equumque iuris communis inſpecta cenſura, publi- ca ſpectacula permiſſa eſſe videntur ex *l. 1. & tot. tit. C. de ſpect. accl. & ſerua. lib. 11. & ex l. 2. ſ. ſiquiſſ. ne in ſer. publ.* nihilominus quibus popularium, & diſciplina ſpectaculorum ſemper fuit penes Magiſtratuum *l. 1. & cura carnis, verſ. qui eſt, ſ. de offi. Praef. Urb.* Qui quidem ſi- cuti alicui interdiciere poterit, ne ſpectaculis interſit *d. 5. cura carnis, verſ. & Pſbe.* ita poteſt interdiciere omnia ſpectacula, ſi hoc expreſſum ſibi videbitur, *arg. l. que de tota ſ. de acquir. hered.*

- 160 Quare ex comuni conſuetudine conſueuerunt Magiſtratus ſcenam in publico interdiciere adeo, vt nemo, niſi facta ſibi facultate, poſſit in publico in ſcenam pro- ducere, cuius rei ratio eſt, quia poteſt Reipublice aliquid ſuſpicionis aſſerre *l. 1. & tota tit. de collig. alie.* vel quod viſu competrum eſt, ex ſpectaculis plura orti in- commodia, quibus primùm occurrere debet, quàm licen- tia concedatur.

- 161 Romæ licentia ſpectacula in publicum faciendi, nul- li datur. Quinimodò in diebus carnis priuſi vix in domo alicuius Magnatis fieri permittuntur. Quem morem à Clemente octauo inducitur anno lubilei 1600. Urbanus Papa octauus illibare cuſtodiu, hoc etiam adiecto, vt circularores, ſive pharmacopole circumforanei tem- pore Aduentus, Quadageſimæ, ac per totam octauam Natiuitatis, & Reſurrectionis D. N. leſu Chriſti item ſeria ſexta, alijsque feſtiuitatibus in Dei honorem con- ſecratis, nullatenus in publicum ad ludicia faciendum prodeant. Cæteris vero diebus eis miſerationis gratia indulgetur, vt inter res vendendas poſſint ad populi concurrentis ſolatiū aliquid honeſti ioci permittere. Neapolis peculiari pragmatice prohibeantur Comædiæ, & alia quæuis hiftrionum ludibria in locis publicis re- præſentari, vt in *præſ. 1. tit. ne quid in loc. publ. fiat.* quam Rouiſus commentario ſuo exornauit.

- 162 Porro hiftriones regulariter tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ſunt de iuriſdictione Iudicis laici. Tum quia hiftriones eſſe nequeunt, niſi Laici, *cap. vii. de vit. & bonif. cler. in 6.* Tum etiam quia ad Iudices Lai- cos pertinet cura ſpectaculorum *d. l. 1. & cura carnis ſ. de offi. Praef. d. l. 1. & tot. tit. C. de ſpect. accl. l. quædam ſ. de pen. Menoch. d. cap. 69. n. 34.* Quod multipliciter limitatur à Ricciolo de *perſon. que in ſtat. repro. ver- ſant. lib. 5. cap. 16. n. 3. ad 10.* vbi ad hanc rem multa, præcipuè an in caſibus, in quibus Index Eccleſiaſticus poteſt procedere contra hiftriones, alijsque laicos, vel

quia euſuſeſt mixtus, vel ratione peccati, poſſit procede- re quoad penas ſpirituales tantum, vel etiam quoad tem- porales *cap. 17. & alia toto dicto lib. 5.* Episcopopus autem prohibere poteſt, ac tenetur ſub mortali, ſibi reſerua- to, ac etiam ſub excommunicatione eiſmodi comæ- dias, ludosque obſcenos, & qui non ſiſtunt intra termi- nos honeſtatis, ſed ordinantur ad laſciuiam ex ſciſpis, quatenus ſapi ſint prouocare ad libidinem, quauis ex intentione ludendi ad hunc finem non ordinentur.

Quia Episcopopus ſunt paſtores ſuorum ſubditorum, at- que ad ipſos ſpectat eoſque dirigere ad ſalutem æternam. Ex quo fit, quod teneantur non ſolum ex claritate, ſed etiam ex officio tollere ea, quæ obſtant allocationi ſalu- tis, ac proinde teneantur obuiare peccatis corrigendo, & illa media adhibenda, quibus impediti poſſunt, vt ſunt leges prohibitiuæ, caſus reſeruati, & cenſuræ Eccleſiaſticæ, vt docent communiter cum D. Thoma 2. 2. q. 33. ar. 3. ad 1. Turrian. *diſp. 87. dub. 1.* Malterus, ac exteri Interpretes, Valent. *diſp. 3. q. 19. pun. 3.* Suar. *diſp. 8. de charat. ſect. 4. n. 4.* Coninch. pariter de charat. *diſp. 28. dub. 3.* Zech. de *republic. eccl. tit. de ſtat. Prelat. n. 9.* Felin. in *cap. 1. n. 2. de treg. & pac. Abb. in cap. 1. cod. tit. Alex. conſ. 75. n. 2. vol. 3.* & alij cum Gloſ. in *cap. Clericos de immo. Eccl. in 6. & in cap. irreſragabi- li, v. ne Sanguis eorum de offi. ordin.*

Ac deſumitur ex *con. error deſ. 33.* vbi Innocentius Papa declarat Prelatos, qui negligunt extirpare deli- ctia, eum poſſunt, in iſdem communiceare, & ex *d. cap. irreſragabilis*, vbi Concilium generale inſinigit Prelatis, vt corrigant exceſſus, ac reforment mores, ne ſanguis ſubditorum de ſuis manibus requiratur. Et communi- ter Sancti Patres agnoſcunt hanc obligationem in ſuperioribus, & præcipuè in Episcopopis. Vnde S. Auguſti- nus *lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9. ait: Ad hoc enim ſpectato- res, hoc eſt popularum præpoſiti conſtituti ſunt in Eccleſia, vt*

non parcant oburgando peccata. Conſtat autem, quod ludi obſceni ſunt vnum ex il- lis, quæ obſtant ſaluti æternæ conſequende, quatenus præbere ſoleant occaſionem ſcandali, cum ex ſe, quauis de ſe praua intentio in ludendis, poſſint excitare penas concupiſcentias, & inſillire venenum libidinis. Vnde cum huiusmodi ſint fomentum peccatorum, mēte prohibere poterit Episcopopus, vt tollat hoc impedi- mentum ad aſſequendam vitam æternam.

Immodò etiam huiusmodi ludi non continent ex ſe peccatum mortale, ſufficit tamen, quod aliquando tra- hant ſecum peccatum mortale. Quod aliquando habet locum etiam, quando huiusmodi ludi proueniunt ex ſua leuitate, vt de ſuperſtuo ornatu docet D. Thom. 2. 2. q. 169. ar. 2. Immodò etiam nunquam eſſet peccatum mor- tale, ſufficeret, quod inde oriatur occaſio peccandi. Quia etiam indiſſerentia prohiberi poſſunt, quando præ- bent impedimentum fini ſalutis æternæ, immodò etiam quando ſolam obſtant fini politico Reipublicæ, vt in

167 materia de legibus docent Doctores. Hæc autem cum ita ſint, verrot tamen, ne actoribus eiſmodi Comædiarum eueniat, quod Tacitus Aſtrotolis ſub nomine Mathematicorum eueniſſe me- morat oraculo ſuo, vaticinio noſtro *lib. 1. hyſtor. genus hominum potentibus inſidiis, ſperantibus fallax, quod in ciuitate noſtra & veteribus ſemper, & reſimbitur.* Hæ- tænas actum de actoribus Comædiarum noſtri tem- poris, earumque federtate. Vos, Lectores, valete, & plaude.

etiam histrionibus scenam interdixit. Sueton. in Domitiano cap. 7. Multiflites nullum aditum iuuentuti in scenam, vel in theatrum dabant, ne per obscenos motus iuvenes impu licitia lasciuirent. Alex. ab Alex. dier. gen. lib. 5. cap. 16. Viennensibus apud Traianum Imperatorem postulabant, sibi restitui gymnicum agones, à Rustino sublatum. Pinitas iuuior in deliberationem assumptus, adiuncto sibi Maurico viro prudensissimo, censuit non esse restituendum, adiecitque vellem etiam Romæ tolli posse, idem Plinius lib. 4. epist. 22. Carolus quintus Augustus Austriacus in Comitibus, habitis Augustæ Vendicorum anno 1548. legem tulit, qua histriones omnes extulit. Triter. in chron. Monastery. Clemens octauus Summus Pontifex & Comicos scena priuauit, & ne in plateis tabulatum ascenderent interdixit anno 1600. Urbanus octauus, Summus etiam Pontifex populo, aliisque Magnatibus quamuis flagitantibus, histriones Romæ nuquam recipi passus est.

- 159 Equamuis inris communis inspecta censura, publica spectacula permitta esse videntur ex l. 1. & tot. tit. C. de spectacul. & feris. lib. 11. & ex l. 1. §. si quis ff. ne in loc. publ. nihilominus quies populorum, & disciplina spectaculorum semper fuit pene Magistratum l. 1. §. Cura carnis, vers. quies, ff. de offic. Praef. Urb. Qui quidem si uoluit alicui interdicere poterit, ne spectaculus intersit d. §. cura carnis, vers. & Urb. ita potest interdicere omnia spectacula, si hoc expedire sibi videbitur, arg. l. 1. que de tota ff. de acquir. hered.

- 160 Quare ex communi consuetudine consueuerunt Magistri atque scenas in publico interdiciere adeo, ut nemo, nisi facta sibi facultate, possit in publico in scenam prodire, cuius rei ratio est; quia potest Reipublice aliquid suspiciōis afferre l. 1. & tota tit. ff. de colleg. illuc, vel quod viua compertum fir, ex spectaculis plura orti incommoda, quibus primū occurrit debet, utiam licentia concedatur.

- 161 Romæ licentia spectacula in publicum faciendi, non datur. Quinimodō in diebus carnis priuū vix in domo alicuius Magnatis fieri permittuntur. Quem morem à Clemente octauo inductum anno lubili 1600. Urbanus Papa octauus illibate custodiuit, hinc etiam adiecto, ut circulatores, siue pharmacopolæ circumforanei tempore Aduentus, Quadragesimæ, ac per totam octauam Nationatus, & Relatredionis D. N. Iesu Christi item feria sexta, aliisque festiuitatibus in Dei honorem consecratis, nullateus in publicum ad ludicia faciedum pedecant. Ceteris vero diebus eis miserationis gratia indulgetur, ut innet res veodeas possit ad populi concurrentis solarium aliquid honesti iocipermittere. Neapolis peculiari pragmatia prohibeantur Comedix, & alia queuis histrionum ludibria in locis publicis representari, ut in pragm. 1. tit. ne quid in loc. publ. fiat, quam Rouatis commentario suo extornauit.

- 162 Porro histriones regulariter tam in ciuibus, quam in criminalibus sunt de iurisdictione iudicis laici. Tum quia histriones esse nequeunt, nisi laici, cap. vn. de iur. & honest. cler. in 6. Tum etiam quia ad Iudices Laicos pertinet cura spectaculorum d. l. 1. §. cura carnis ff. de offic. Praef. d. l. 1. & tot. tit. C. de spectacul. l. quodam ff. de iur. Meocho. d. cap. 69. n. 34. Quod multipliciter limitatur Ricciullo de person. qua in stat. reprok. versant. lib. 3. cap. 16. n. 3. ad 10. ubi ad hanc rem multa, præcipue an io casibus, in quibus Index Ecclesiasticos potest procedere contra histriones, aliisque laicos, vel

quia casus est mixtus, vel ratione peccati, possit procedere quoad penas spirituales tantum, vel etiam quoad temporales cap. 17. & alia toto dicto lib. 5. Episcopus autem prohibere potest, ac tenetur sub mortali, sibi seruato, ac etiam sub excommunicatione eiusmodi comedias, ludosque obscenos, & qui non distant intra terminos honestatis, sed ordinantur ad lasciuia ex seipsis, quatenus apri sint proocare ad libidinem, quamuis ex intentione ludentium ad hunc finem non ordinentur.

Quia Episcopi sunt pastores suorum subditorum, atque ad ipsos spectat eos dirigere ad salutem æternam. Ex quo fit, quod teneantur non solum ex claritate, sed etiam ex officio tollere ea, quæ obstant affectioni salutis, ac proinde reneantur obuiare peccatis corrigendo, & illa media adhibenda, quibus impediri possunt, ut sunt leges prohibitiuæ, & calis reuerati, & censuræ Ecclesiasticæ, ut docent communiter cum D. Thoma 2. a. q. 33. ar. 3. ad 1. Turrian. d. 87. dub. 1. Malderus, ac ceteri locepretes, Valent. d. 87. q. 19. pun. 3. Suar. d. 87. de charit. sess. 4. n. 4. Coniuch. pariter de charit. d. 87. dub. 3. Zach. de reprob. eccles. tit. de stat. Prælat. n. 9. Felin. in cap. 1. n. 2. de tregu. & pac. Abb. in cap. ead. tit. Alex. cons. 75. n. 2. vel. 3. & alij cum Glof. in cap. Clericos de immun. Eccles. in 6. & in cap. irrefragabili, v. ne Sanguis eorum de offic. ordin.

Acceduntur ex can. error d. 83. ubi Innocentius Papa declarat Prælatos, qui negligunt extirpare delicta, cum possint, in istem communicare, & ex d. cap. irrefragabili, ubi Concilium generale inuigilat Prælati, ut corrigant excessus, ac reformant mores, ne singulis subditorum de suis manibus requiratur. Et communiter Sacerdotes agnoscunt hanc obligationem in superioribus, & præcipue in Episcopis. Vnde S. Augustinus lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9. ait: Ad hoc enim spectatores, hoc est populo rum præpositi constituti sunt in Ecclesiis, ut non parcant oburgando peccata.

Constat autem, quod ludi obsceni sunt vnū ex illis, quæ obstant saluti æternæ consequende, quatenus præbere soleant occasionem scandalī, cum ex se, quomuis de sit praua intentio in lodendis, possint excitare prauas concupiscentias, & insillare venenum libidinis. Vnde cum huiusmodi sint fomentum peccatorum, mente prohibere poterit Episcopus, ut tollat hoc impedimentum ad ascendendam vitam æternam.

Immo etiam si huiusmodi ludi non contineant ex se peccatum mortale, sufficit tamen, quod aliquando trahat secum peccatum mortale. Quod aliquando habet locum etiam, quando huiusmodi ludi proueniunt ex sola leuitate, ut de superfluo ornatu docet D. Thom. 2. a. q. 169. ar. 3. Immo etiam si nunquam esset peccatum mortale, sufficeret, quod inde oritur occasio peccandi. Quia etiam indifferenter prohiberi possunt, quando præbent impedimentum fini salutis æternæ, immo etiam quando solum obstant fini politico Reipublicæ, ut in materia de legibus docent Doctores.

Hæc autem cum ita sint, verootamen, ne actoribus eiusmodi Comediarum eueniat, quod Tacitus Astrologis sui nomine Mathematicorum euenisse memorat oraculo suo, vaticinio coostro lib. 1. hysser. genui hominum potentibus infatum, sperantibus fallax, quod in cunctis nostra & variabitur semper, & retinebitur. Hæcenas actum de actoribus Comediarum nostri temporis, earumque seditate. Vos, Lectores, valete, & plaudite.

Finis Octauī Tomi.

INDEX RERVM

Quinti, Sexti, Septimi, & Octavi Tomi

CONSULTATIONVM CANONICARVM IACOBI PIGNATELLI.

A

Abbas, V. Iurisdiclio, Visitatio, Ecclesia, Baldachinum.

Abbas in praeiudicium Ordinarii, an possit exercere iurisdictionem super personas Ecclesiasticas ex eo tantum, quod teneat in emphyteusim bona eius Abbatis, tom. 5. consil. 2. num. 36.

Abbat, exempli in Concilio provinciali, & synodali, an possint vti iura auctoritatis, tom. 5. consil. 12. num. 5.

Quid de non exemptione, ibid.

In materia iurisdictionis inter Episcopos, & Abbates, siue Commendatores an, & quatenus concedenda sit manutentione Episcopis in quasi possessione exercendi iurisdictionem Episcopalem in territorii Abbatarum, tom. 5. consil. 85. n. 1.

Quae aetas requiratur in Abbate, tom. 6. consil. 10. n. 7.

Sub nomine Episcopi praeiudicium non veniant Abbates, neque sub nomine Ordinarii in subiecta materia, tom. 7. consil. 7. n. 12. & 32.

Abbat, aliqui Praelati regulares in parochiis, in quibus habent insparitatem acquiritum, vel cedum laicis tenentur Episcopo diocesano praesentare Sacerdotes seculares, ut antea fecerant, nec possunt substituire monachos, eosque pro ibidem, non saluato Ordinario, remouere, & Episcopi iurisdictionem, & reliqua iura subtrahere, ibid. n. 26. ac 36.

Quatenus dici possint Ordinarii exemptorum, tom. 7. consil. 8. num. 8.

Quatenus pro parochialibus Ecclesiis facere possint concurrere, ibid. n. 17.

Ex quibus conueniatur Abbates habere in Ecclesiis, sibi utroque iure subiectis iurisdictionem quasi Episcopalem, ibid. num. 90.

Quatenus possint economus in Ecclesiis parochialibusaponere, ac facere concursus, ibid. n. 91.

Punire Curatos, & monachos secularizatos, aliosque clericos, ibid. n. 92.

Cogere ad synodum Curatos, ibid. n. 94.

Approbare ad confessiones, etiam secularium, ibid. n. 95.

Concedere dimissiones, ibid. n. 96.

Visitare claustrum monialium, & alia exercere, ibid. n. 97.

Visitare Ecclesias, & in illis exercere pontificalia, ibidem num. 99.

Quid de cognitione causarum validitatis inspartonatus laicalis, ibid. n. 103.

Quatenus possint visitare collegia pia, confraternitates, &c. ibid. n. 98.

Prohibere Abbatis vias pontificalium in officiis, ac missis defunctorum, tom. 7. consil. 44. n. 11.

In visu baldachini quatenus incurra consecras, ibid. n. 16. ac seq.

Sensus D. Bernardi circa pontificalia, in Abbatis insignia, ibid. n. 48.

An Abbates, qui in parochias, & parochianos iurisdictionem habent quasi Episcopalem praeiudicium ad Episcopum, possint suis subiectis secularibus litteras dimissionis, ad Ordinem suscipiendos concedere, tom. 8. consil. 59. a. n. 1. & a. n. 14.

Quid quoad subditos regulares, ibid. n. 1.

In quibus casibus possint de iure communi, vel ex Concilio

Tridentino tonsuram, & minores Ordines conferre, ibid. num. 15.

Quid de concessione litterarum testimonialium, ibid. n. 26.

Abbatissa, V. Electio.

In qua etate eligi possit, tom. 6. consil. 10. a. n. 1.

An sufficiat inchoasse annum quadragesimum, ibid. n. 4.

Eiusque tempus curae de momento ad momentum, ibid.

Et an in dicta etate possit Episcopos, vel Nuncios Apostolicos dispensare, ibid. n. 8.

Electio monialis in Abbatiis minoris aetatis an sit eo ipso irrita, ibid. n. 9.

De penis monialium aliter eligentium, ibid. n. 12.

Erà quon tempore etas sit computanda, an scilicet conceptionis, an natiuitatis, an baptismi, ibid. n. 13.

Quomodo eligenda, tom. 8. consil. 49. a. n. 1.

Duobus Monasteriis, an villa praefici possit, ibid. n. 7.

Suus etas, ibid. n. 2. & 3.

Quid de Abbatissa Canoniarum regularium, ibid.

Ex quo monasterio sit aliquando eligenda, ibid. ac n. seq.

Num monialis possit dici ex aliquo facto incurrisse irregularem, & dispensatione indigeat, si forte in Abbatissam elegeretur, ibid. n. 6.

In electione Abbatarum in monasteriis Regularibus subiectis, an vna cum Vicario generali interesse possit etiam sociatus Episcopalis, tom. 8. consil. 120. n. 1. & seq.

Et an electio facta intercessu Vicarii, & Notarii sit contra Constitutionem Gregorii XV. ac propterea irrita, ibid. n. 4.

Abbatissa.

Quando sit nullus, tom. 7. consil. 73. a. n. 1.

Et Ecclesiae, ac loca per Summos Pontifices dimembrata remaneant in eodem statu, & qualitate, ibid. a. n. 2.

Abiurans, Abiuratio.

An & quatenus Regulares abiurantes de leui in S. Officio Inquisitionis, reddantur inhabiles ad gradus, & dignitates Religionis, tom. 8. consil. 72. a. n. 1.

Abiuratio de violentia, an datur, ibid. n. 4.

Abiuratio de leui quibus imponitur, ibid. n. 5.

Abiuratio minoris tortura, ibid. n. 6.

Non imponitur illi, qui traduntur curiae seculari, ibid. n. 7.

Abiuratio de vehementi effusio, ibid. n. 8.

Abiurationi publice intercessibus indulgentia conceditur, ibid. n. 9.

Super tabulario abiurationis, an iudex secularis federe possit, ibid. n. 10.

Publicè abiurans quo habitus inductus esse debeat, ibid. n. 11.

Ac tenere candelam accensam, ibid. n. 12.

Abiurans, tanquam haereticus formalis, an admittatur ad officia publica, & honores, ibid. n. 13.

Abiurans de formali quatenus debeat gestare habitum, ibid. n. 14.

Quid de abiurante de formali, & postea habitato, ibid. n. 15.

De abiurante de leui, ibid. n. 16.

De eo, qui pluries abiuratur, ibid. n. 17.

De eo, qui abiuratur de vehementi, ibid. n. 18.

In abiuratione interuenit instrumentum, tom. 8. consil. 123. n. 2.

Abiuratio datur iuxta quod litteram iurisdictionis, ibid. n. 3.

Dedamini ad perpetuas tenebras, iusto abiurare, ibid.

Index Rerum.

Abominatio.

An sit in foro, tom. 5. conf. 3. n. 46.

Abolatio, V. Censura, Excommunicatio, Confessio, Dispensatio, Sacramentum.

De facilius Episcoporum in criminum occultorum abolitione, tom. 6. conf. 99. à n. 1. & seqq. Vbi autem res ferè omnia discutuntur.

Admissio.

Plurium dierum, mensium, annorum quomodo probetur, tom. 7. conf. 98. à n. 44.

Abstinencia Moyſis, ibid. n. 53.

Elie, ibid. n. 54.

Christi, n. 55.

Aliorum, ibid. à n. 56.

Eius vires, ibid. n. 75. ac seqq.

Virtus, ibid.

In hanc rem animaduertit, ibid. à n. 89.

Adus, V. Immunitas.

An Regulari danda sit perita copia aduerſum in causa criminali cum expreſſione nominum reſtium, tom. 8. conf. 41. n. 1. ac seqq.

Quid in crimine hæresis, ibid. n. 1.

Actio, Actus.

Nemo ad agendum admittitur, nisi sua interſit, tom. 7. conf. 3. n. 1.

Sed neque etiam ad excipiendum, ibid.

Quando aliquid requiritur ad validitatem actus, quando adhiberi debet, tom. 7. conf. 43. n. 7.

Actus facultatiui quod ius pariat, tom. 7. conf. 49. n. 5.

Actus extrajudicialis quis sit, & quando ita dicatur, tom. 5. conf. 4. n. 5.

Facultatis nati inducit obligationem, nec quasi possessionem, tom. 5. conf. 68. n. 3.

Actusatus.

An idem ac maculatus, tom. 6. conf. 93. n. 1. & 2.

Adiuncti, V. Iuramentum.

Adiuncti, siue Coniuncti capitulares an teneantur iurare, tom. 7. conf. 6. à n. 1.

Quando, ubi, & in cuius manibus, ibid.

Eorum electio pertinet ad Capitulum, ibid. n. 3.

In indicando representant Capitulum, ibid.

Eorum depositio à quo iure proſtat, ibid.

Et ad quem pertinet, ibid. n. 5. ac seqq.

Adiunctorum iurisdictionis similitudines, ibid. n. 7.

Vbi teneantur præſtare iuramentum, ibid. & n. seqq.

A quo accipiatur iurisdictionem, tom. 5. conf. 73. n. 6.

De adiunctis daturum dictionem vniuersum, ibid.

Adus.

Pro quibus bonis soluantur, tom. 5. conf. 1. n. 13. & seqq. Succedit loco foriſitit fraudis, ibid. n. 14.

Administratores, V. Episcopus, hospitale.

Qui bonis Ecclesiasticis administrare, etiam Capitula, tenentur de eorum rationem reddere suo Episcopo, tom. 6. conf. 90. n. 5.

Sive sint principales administratores, siue subordinati, ac deputati ab alio, ibid.

Cui principales, cui subordinati rationem reddere debeant, ibid.

Administratores tam Ecclesiastici, quam seculares fabricæ coſuiſ Ecclesiæ, & quorumcumque piorum locorum

deputati ab Vniuersitate, an teneantur reddere rationem administratiuiſi soli Ordinario, tom. 7. conf. 75. à n. 1.

Ordinatus perſeſt ordinare, quod administratores singulis annis rationem reddere teneantur, ibid. n. 26.

Administratores locorum piorum priuatum ad redditionem rationis per Ordinarium cogi poſſunt, ibid.

Quod intelligitur generaliter, etiam in casibus à iure communi non coſuetis, ibid. n. 30.

Administratores piorum locorum, etiam exemptorum, nullam rationem reddentes, Episcopo poſſit hac eam reddere teneantur, ibid. n. 31. & 37.

Quid si alij eam reddere coſueuerint, ibid. & n. 37.

An administratores operum piorum, à fundatore deputati, poſſint ab Episcopis, vel eorum Viſitatoribus contra ordinata à fundatoribus remoueri, ac mutari, tom. 8. conf. 17. n. 9.

An dicti administratores in fundacione deputati poſſint abſentes compelli ad exhibendum librorum administrationis ubi reſident Episcopi, ibid. n. 10. ac seqq.

Administratores, ac Syndici Monasterij Monialium, Regularibus ſubiecti, quatenus poſſint ab Episcopis compelli ad exhibendum libros receptorum, & expenſorum dicti Monasterij pro redditione rationis, etiam ſine præſentia miniſtri provincialis, cui ſubiecti dictum Monasterium, tom. 8. conf. 19. n. 1.

An competet Episcopiſ facultas circa exigendas rationes ab administratores, quatenus debitorum comperti ſint, ac reliquarum ſolvendum iuris remedijs cogendi, ibid.

Necnon etiam ad effectum in ipſis administratores, quatenus fraudulenter adminiſtraret, criminali iudicio animaduertendi, ibid. n. 3.

Adulterium, Adulter.

Cognitio adulterij an ſit in foro, tom. 5. conf. 3. n. 42.

Eius crimen coſparatur maiestatis delicto, tom. 7. conf. 81. n. 1.

Eſt inter grauiffima peccata, ibid.

Pro pena imponenda in hoc crimine quid conſiderandum, ibid. n. 2.

Adulterium ſimplex, ibid.

Cum alio miſtum, ibid.

Pena adulterij ſimplicis, ibid. n. 3. & seqq.

In foro conſcientie nam liceat occidere adulterum, ibid. n. 6.

Et adulteram, ibid.

Quid de iure civili, ibid. n. 7.

Pena in mulieres, ibid. n. 8. & 9.

In Monasterium incluſio incedum ſine verberibus, ibid. n. 10.

Huius pene inuentio ad quem reſertur, ibid.

Ad tolerandum, ibid. n. 11.

Quibus remedijs occurrendum, ibid. n. 12. & seqq.

Adultera portento iucunde puniunt, ibid. n. 13.

An & quatenus cum adultero diſpenſari poſſit, vt ad ſacros

Ordines valeat promoueri, tom. 8. conf. 133. n. 3.

Aduocatus.

In quo loco poſſit conuenire forenſem pro ſuo ſolacio, tom. 6. conf. 94. n. 34.

Vnde ſic dicatur, tom. 5. conf. 5. n. 52.

Quomodo teneatur defendere, ibid.

Aduersus.

In quo loco poſſit conuenire forenſem pro ſuo ſolacio, tom. 6. conf. 94. n. 34.

Vnde ſic dicatur, tom. 5. conf. 5. n. 52.

Quomodo teneatur defendere, ibid.

Aduersus.

Quatenus, & in quibus actibus aduersus teneantur legibus loci, in quo ſunt, tom. 5. conf. 79. n. 3. & seqq.

Aduersus.

Per zedis vocabulum chriſtianiſi primitiue Eccleſiæ, quid intellexerint, tom. 6. conf. 98. n. 3.

A quo & quomodo ſuccurri debeat Eccleſiæ, vel adiuſis parochialibus, ſi reſectioe indigeant, tom. 8. conf. 66. n. 1. & seqq.

Quatenus quique in ſuo ſolo poſſit ad ea ſubſcribere ac tollere, tom. 8. conf. 66. à n. 1.

Et cur nunciatio noui operis inducta, ibid. ac seqq.

Index Rerum.

Amalatio.

Est pernicioſa, tom. 6. conf. 54. n. 6.
Turbat hierarchiam, ibid.
Quando dicatur intercedere, tom. 8. conf. 66. n. 3.

Æquipollens.

Nihil refert quod aliquid fiat ex æquipollentibus, tom. 7. conf. 2. n. 15.

Aſſignarius, V. Conductor.

Aggreſſor.

Nomine aggreſſoris quis intelligatur, tom. 7. conf. 20. n. 23.
Quomodo licitum præuenire aggreſſorem, ibid.

Agricultura.

An & quatenus clericis concedenda ſit licentia exercendi agriculturam, tom. 7. conf. 72. à n. 1.
Eius exercitium quomodo clericis permiſſum, ibid. n. 4.
Quid in bonis proprijs, ibid. n. 6.

Aleator, V. Ludus.

Aleatorum ſuſceptores ſunt in ſtatu reprobato, tom. 6. conf. 93. n. 13.
Eorum in conſcientia obligatio, ibid.
Eorumdem exercitium in foro externo quando reproberetur, ibidem.
Puniuntur, ibid.
Quæ illorum domos intelligatur, ibid.
Publicatur, ibid. n. 23.
Pœna contra receptantes in domo ſua aleatores, ibid. à n. 15. ac ſeqq. & n. 20.
Eorum extenſiones ac limitationes, ibid. n. 26. ac ſeqq.
Quatenus ſint perſonæ viles, & infames, ibid. n. 27.
Aleatores, eorumque ſuſceptores quatenus repellendi à teſtimonio, ibid. n. 26.
An ſint irregulares, ibid. n. 27.
An & quatenus ſint inhabiles ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica ſua, vt collatio eis facta ſit ipſo iure nulla, ibid. n. 28. ac ſeqq.
Pœna alia iſi Clericum luſorem, ibid. n. 30.
Aleatores regulariter puniuntur arbitrio Iudicis, ibid.
Aleator beneficiarius quatenus poſſit beneficio priuari, ibid.
Placita Curiarum circa pœnas aleatorum, ibid.
Vt quis, tanquam aleator, eligi non poſſit, quid requiratur, ibid. n. 31.

Alienatio, V. Donatio, Pœna.

Leges cùm ciuiles, tum Eccleſiaſticae, ne bona eccleſiaſtica alienentur, tom. 6. conf. 97. n. 5.
Res Eccleſiaſticae immobilis, vel quæ inter immobiles computantur, nemini licet alienare, ibid. n. 6. ac ſeqq.
Pœnae in laicos alienantes, etiam cum cauſa, bona Eccleſiaſtica, ibid.
Quæ in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum prohibeantur, ibid. n. 7.
Quatenus non prohibeantur alienari res mobiles, ibid.
Quid de eorum emphyteuſi, ibid. n. 8. & ſeq. ac n. 11.
Quæ, quorū cauſæ in contractu emphyteuſis contrahere debeant, ibid.
Quid de eorum conceſſione in feudum, ibid. n. 11.
Quando res Eccleſiaſticae dicatur in emphyteuſim, vel in feudum ſolita dari, ibid. n. 12.
Quid de fructibus ac bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ibid. n. 13.
Quid etiam in terris ac vineolis, ibid. n. 14.
Vbi id quod cauſæ contrahere debeant.
Ad quam vique quantitate licet Epifcopo alienare, ibid. & n. 15.
Quid in alienatione neceſſaria, ibid. n. 16.

Tom. VIII

Quid de legatis immobilium fratribus minoribus ſub modo licito relictis, ibid.
Aliud eſt alienare, aliud ſpecialis hypotheca titulo obligare, ibid. n. 17.
In prohibitione de rebus Regularium non alienandis an comprehendatur generalis hypotheca, ibid. n. 17. & tom. 7. conf. 5. n. 4.
Differt hypotheca à pignore, ibid. n. 18.
Quid fit hypotheca, quid pignus, ibid.
Sub nomine alienationis, quæ, quorū contineantur, ibid. n. 19. & ſeqq.
Pœna Eccleſiaſtica accepta ex redemptione cenſus, non poſſit ſine ſolemnitate conuerti in extinctionem debitorum eiſdem Eccleſiaſticae, ibid. n. 21. & 24. & ſeqq.
Non poſſunt res Eccleſiaſticae alienari pro extinctione debiti, ibid.
Praxis in licentia alienandi res Eccleſiaſticas, ibid.
Quando iura permittunt non ſeruari ſolemnitates in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiſitas, ibid. n. 22.
Quomodo probanda neceſſitas alienationis, & qualis illa eſſe debeat, ibid.
Quid de magna pecunie ſumma deſtinata pro emendis ſtabilibus, aut mobilibus pretioſis, an ſcilicet conuerti poſſit ad emenda mobilia vſualia, ibid. n. 23.
An eiſmodi pecunia conuerti poſſit in cenſum vitalium, ibid. n. 24. ac ſeqq.
Quid de alienatione res Eccleſiaſticae non obento, ſed reſeruato, quatenus opus eſſet, beneplacito Sedis Apoſtolicæ, ibid. à n. 28. & ſeqq.
Quando permitti, ibid. n. 31.
Quid in terminis decreti S. Congregationis Concilij iuſſu Urbani VIII. editi, ibid. n. 32.
Quando in alienatione rerum Eccleſiaſticae tranſferatur dominium, ibid. n. 33.
Res Eccleſiaſticae non poſſunt alienari pro donatione remuneratoria, ibid. n. 34.
In alienatione rerum Eccleſiaſticae duo copulatiue requiruntur, ibid. & n. 44.
Cur requiratur ſolemnitas conſenſus Apoſtolicæ, ibid. n. 35.
Quid de donatione remuneratoria immobilium ad tempus, ibid.
Beneplacitum Apoſtolicum non eſt neceſſarium, vt hæres Eccleſiaſticus poſſit alienare bona prohibita alienari ob ſoluenda debita defuncti, ibid. n. 36. & ſeqq.
Quid de alienatione ex cauſa neceſſaria, ibid. n. 39.
Quot ſint cauſæ neceſſariæ, ibid.
Qui caſus excipiantur ab Extraneæ Ambitioſe, ibid. n. 40.
Ad forme ſolemnitatem pertinet cauſæ cognitio, ibid. n. 41.
Alienatio rerum Eccleſiaſticae quatenus irrita, ibid. n. 45.
Defectus ſolemnitatis à quo ſit allegandus, ibid. n. 46. & ſeqq.
In alienatione rerum Eccleſiaſticae, facta auctoritate Pape quando non requirantur aliæ ſolemnitates, ibid. n. 50. & ſeqq.
Non tamen ſupplet defectum cauſæ, ibid. n. 52.
Nec requiruntur aliæ ſolemnitates in alienatione facta coram Pontifice, ibid. n. 53.
Idem ſi cum Pontifice contrahatur, ibid. n. 54.
Eriam ſi per perſonam priuata contrahatur, ibid. n. 55.
In alienatione rei Eccleſiaſticae nondum incorporate, ſed in ipſa acquisitione facta, non requiruntur ſolemnitates, ibid. n. 56.
Neque ad effectum alienationis habetur in conſideratione momentanea acquisitio, ibid. n. 57.
Quomodo id procedat, ibid. n. 58.
Quando in ceſſione hereditatis, deſectus Eccleſiaſticae, neceſſariæ non ſint ſolemnitates, ibid. n. 59. & ſeqq.
Quatenus poſſit Præſatus præiudicare Eccleſiaſticae in querendis, ibid. n. 61.
In alienatione rei Eccleſiaſticae ſolita alienari, quatenus non requirantur ſolemnitates, ibid. n. 62. & ſeqq.
Quod res ſit ſolida alienari nō ſtatut aſſertio partis, ibid. n. 64.
Quid requiratur, quod res Eccleſiaſtica dicatur ſolita alienari, ibid. n. 65. & ſeqq.
Ad effectum vt dicatur valida non præſumitur ſolemnitas ſpatio triginta annorum, ibid. n. 68.
Res Eccleſiaſtica ſolita locari, ſi ſit incorporate Eccleſiaſtica, non poſſet locari ſine ſolemnitatibus, ibid. n. 71.
Res Eccleſiaſtica ſolita locari, tunc denum ſine ſolemnitatibus poſſet locari, ſi adſit eadem cauſa conceſſionis, ibid. n. 69.

Y 2 Alio

Index Rerum.

Alienatio rei Ecclesie alienari solite: cum hoc, quod non transeat ad heredes extraneos, non potest sine solemnitatibus alienari: cum hoc, quod ad extraneos transeat, ibid. n. 70.

Quando dicatur facta incorporatio, ibid. n. 71.

Alienatio rei Ecclesie ultra triennium fieri non potest absque solemnitatibus, ibid. n. 73.

Quod procedit, etiam in Prelato regulari, ibid. n. 74.

Limatur in locationibus casualium, que singulo anno fructus non afferant, ibid. n. 75.

Et in locis, in quibus constitutio Paulina non servatur, ibid. n. 76.

Presumitur tamen vice recepta, & ideo non vltus debet probari, ibid. n. 77.

Translatio canonis, siue, vt aliis, afrancatio, an requirit solemnitates requisitas in alienatione rei Ecclesie, ibid. n. 78.

In transactione super bonis Ecclesie requiruntur eadem solemnitates, que in alienatione, ibid. n. 79.

Declaratur & ampliatur, ibid. n. 80. & 81.

Quid in impulsionem census super rei Ecclesie, ibid. n. 82.

In concessione emphyteusis Ecclesie fratribus facienda ab vno fratre acquirente, ibid. n. 83.

In alienatione rei Ecclesie ex cursu temporis quatenus presumantur solemnitates, ibid. n. 84.

Quae ab initio fuit vtilis, quomodo reddatur nulla, ibid. n. 85. & seqq.

Quomodo probetur pretium esse verum in vtilitatem Ecclesie, ibid. n. 93. & seqq.

Alienatio rei Ecclesie, pro qua fuit obtenta sententia vigore gratie, siue euidentem, est valida, licet sententia non comprobetur ex eisdem actis, ibid. n. 97. & seqq.

Quid si sententia eodem die, quo gratia fuit penitentiata, lata fuerit, ibid. n. 97.

Quo tempore attendi debeat valor rei Ecclesie, ibid. n. 98. Declaratur, ibid.

Quid de alienatione tempore belli, pestis, &c. ibid. n. 99. & seqq.

An in inspicienda vtilitate Ecclesie attendatur valor rei, vel valor redditus, ibid. n. 104.

In confirmatione alienationis rei Ecclesie vigore gratie, siue euidentem, sufficit extraiudicialis informatio, ibid. n. 105. & seqq.

Limatur, ibid. n. 117. & seqq.

An sufficiat sola citatio alienantis, ibid. n. 109.

Sufficit, quod sit presens, ibid. n. 110.

Quando citatio non requiritur, ibid. n. 111. & seqq.

Quarum rerum habenda est ratio in considerando valore rei Ecclesie, ibid. n. 114. & seqq.

Vbi multa de vtilitate Ecclesie vique ad n. 140.

Vt ex cursu temporis presumatur beneplacitum Apostolicum, quatenus requiratur scientia Summi Pontificis, ibid. n. 140. & seqq.

Beneplacitum Apostolicum in alienatione rei Ecclesie quando sit omnino necessarium, ibid. n. 143.

Quando presumatur expeditum, ibid. n. 143. & seqq.

Vbi alia vique ad n. 232. quae sunt ipsa, vt loco Indicitur sunt.

Processus in causa alienationis, si loquidem ibid. a. 2. s. 8.

Summus Pontifex an bona Ecclesie, siue Papatus alienare possit, ibid. n. 270.

Extraneus Ambrosius de reb. Ecclesiarum al. est vltu receptus, tom. 7. conf. 1. n. 1.

Darare praxis super hac re, ibid.

Quando vigore hypothecae generalis proceditur ad subordinationem, non potest fieri absque beneplacito Apostolico, ibid. n. 4. & seqq. Vbi alia.

Beneplacitum Apostolicum quando non requiratur in alienatione rerum Ecclesie, ibid. n. 4. & seqq.

Quid si Ecclesia non adimpleat onera, ibid. n. 5.

Ad rem hanc decreta Conciliorum, Patrum, ac Imperatorum, tom. 8. conf. 31. n. 12. & seqq.

Allodium.

Quod proprie dicatur, tom. 5. conf. 1. n. 16.

Eius definitio, ibid.

Opponitur feudo, ibid.

Alimentum.

Delictum alimentum quibus permittatur, & quomodo, tom. 6. conf. 59. n. 9.

Altare, V. Regularis.

Privilegium altaris portatilis an sublatum Regularibus, tom. 6. conf. 12. a. n. 1. & 7. & seqq.

Ad etiam Episcopis, ibid. & n. 15.

Eriam titularibus, ibid. n. 1.

Quid de administratore Episcopatus, ibid.

Quibus leuitis concessum, ibid. n. 7.

Ratio cur Episcopis non sit sublatum privilegium altaris portatilis, ibid. n. 15.

Manutentio altarium ad quos pertinet, tom. 6. conf. 15. n. 1. & seqq.

Quid si Ecclesia non sit sufficienter dotata, ibid. n. 4.

Et patronus a initio a signauerit dotem officio orem pro mercede Sacerdotis, & ornamentorum manutentione, ibid. n. 5.

Quanta debeat esse ops altaris, ibid. n. 4.

Alternativa.

Lo alternatis electio est de iuris, siue obligari, tom. 5. conf. 72. n. 16.

Sufficitque iterum adimplere, ibid.

Ambitus.

Vt quis excludatur ab ambitu quenam sufficiat, tom. 6. conf. 93. a. n. 1.

Anathema.

Quid, tom. 7. conf. 33. n. 2.

Est grauior poena, ibid. n. 2.

Quomodo differat ab excommunicatione, ibid. & n. 24.

Eius etymologia, ibid. n. 3.

Anima.

Anima rationalis an diuisibilis, tom. 5. conf. 40. n. 1. & seqq.

Quomodo moueat homines, abscisso capite, ibid. a. n. 5.

Est immortalis, ibid. n. 6.

Caret partibus, ibid. n. 7.

Est tota in toto obiecto cognita, & tota in qualibet parte illius, ibid. n. 8. & seqq.

Est apertissima formarum ad materiam formandam, ibid. n. 10.

Quomodo moueatur non tam motibus contrariis, quam vniatur constituitur diuersis partibus corporis, que recipiunt motus contrarios, ibid. n. 11.

Quid de anima brutorum, ibid. n. 12.

Quas penas incurrat ebrius an oigans anime rationalis immortalitatem, vel de illa dubitans, tom. 8. conf. 132. a. n. 1.

Philosophi & heretici, qui anime immortalitatem negant, ibid. n. 1.

Qui eam afferant, ibid. a. n. 7.

An teendum sit de fide eam esse immortalem, ibid. & n. seqq.

Animalia, V. Demna.

Animus.

Animi iudicium ex quibus appareat, tom. 7. conf. 31. n. 14.

Apes.

Apum abutaria inter opera quotidiana monachorum, tom. 7. conf. 72. n. 8.

Eorum vltus ex quo promeriat, ibid.

Permissus Clericis, ibid.

Index Rerum.

Apostata, V. Mācipia.

Apostata à fide an debeat induci ad protestandum publicè fidem christianam, tom. 6. conf. 58. n. 1.
 Quid de ijs, qui se non sentiant sufficientes ad suscipiendum martyrium, ibid. n. 2.
 Et de ijs, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem praeferunt fidem catholicam, ibid. n. 3.
 Apostata à Religione qui sit, tom. 7. conf. 68. n. 5.
 Apostata à Religione an sit Regularis Romani adiens abfque licentia sui Superioris, tom. 8. conf. 69. à o. 1.
 In ipsum poenae, ibid. n. 3. ac 3.
 A quo puniendus, ibid. n. 7.
 In apostatam à fide poenae, tom. 8. conf. 77. n. 9. & feqq.
 Apostata à Religione, ordinis sacros suscipiens, in quas poenas incurrat, tom. 8. conf. 92. n. 6. ac feqq.

Appellatio, V. Censura.

An & quatenus à sententijs, & grauaminibus Episcopis, vel Praetati per laicos uasallos appellandum sit ad Regem, vel ad Summum Pontificem, tom. 5. conf. 1. n. 14.
 Iudex appellacionis dicitur superior, tom. 5. conf. 2. n. 4.
 Appellatio supponit superioritatem, & maius impetium, ibidem.
 A sententijs Suffraganei appellatur ad Metropolitanum, tom. 6. conf. 34. n. 12.
 Appellatio à cenfura, tom. 7. conf. 44. n. 33.
 Quando suspendat censuras, ibid.
 Potest excommunicatus, appellacione pendente, sine aliquo irregularitatis incurrit celebrare, ibid. n. 34.
 Etiam postea pronuncietur male appellasse, ibid.
 An & quatenus à morum correptione detur appellatio, etiam quoad Regulares, tom. 8. conf. 61. à n. 1.
 In censuris correptionis an & quatenus detur, ibid. n. 2. ac feqq.
 Remedium appellacionis reut adiuuentum, ibid.
 In quibus subditis id locum habeat, ibid. n. 3.
 Praecipue in Regularibus, & quare, ibid. & n. 5.
 An quoad effectum suspendium tantum, ibid. n. 4.
 Quid quoad deuotionem, ibid.
 Quatenus liceat appellatio in causis correptionis post, vel ante definitiua sententiam, ibid.
 Quid si Episcopus procedat tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, ibid.
 An si Praetatus regularis excedat modum in corrigenda, liceat subdito appellare quoad utrumque effectum, ibid. n. 6.
 Quid si Episcopus iudicialiter procedat, ibid. & n. feqq.
 In quibus causis liceat appellare, ibid. à n. 10. & feqq.
 A poena laze sententiae an detur appellatio, tom. 8. conf. 75. n. 9.
 Impedit electionem, tom. 6. conf. 92. n. 3. & 4.

Aquinita, V. Ecclesiastici.

An inebiet, tom. 6. conf. 18. n. 57.

Archiepiscopus, V. Metropolitanus, Canonici.

De Episcopo suffraganeo, qui in suum Metropolitanum sententiam excommunicationis protulit, tom. 8. conf. 22. n. 1.
 Qui non paruit mandatis eiusdem Metropolitanis, ibid. n. 2.
 Qui cedulines eiusdem Metropolitanis lacerauit, & in illam suos cedulines publicauit, ibid. n. 4.
 Potest Episcopus suffraganeum suspendere, interdicare, & excommunicare, ibid. n. 2.
 An manutentio solis Archiepiscopalis, & eius ornamentum pertineat ad Archiepiscopum, an potius ad Sacramentum Metropolitanæ, ad quod pertinet omnis impensa pro consecratione, & manutentione Pontificalium, tom. 5. conf. 55. n. 1. & feqq.
 Archiepiscopo ad Ecclesiam cum cappa pontificali accessurus, ut solemniter celebret, quid curare debeat, tom. 5. conf. 83. n. 44.
 Quid agendum ipso ab Ecclesia discessuro, ibid. n. 47. ac feqq.

Tom. VIII.

Accedente ad chorum cum cappa pontificali, ibid. n. 50. & feqq.
 Quando dicatur priuatum ad Ecclesiam accedere, ibid. n. 52.
 Quod nulla dignitas, oculus canonicus ad eius laicos accedere debeat, ibid. n. 53.
 De supplente vicem primæ dignitatis in porrigendo asperforium Archiepiscopo Ecclesiam ingrediendi, ibid. n. 54.
 De tenente ac subfistente librum Archiepiscopo intrinseci, vel legenti, ibid. n. 55.
 De fede primæ dignitatis Archiepiscopo assistentis, ibid. n. 56.
 De Archiepiscopo solam eoncionem audituro ad Ecclesiam accedente, ibid. o. 57.

Archipresbyter, Archipresbyteratus.

Archipresbyteratus, qui est nollus diocesis à quo uisitati debeat, tom. 7. conf. 8. n. 65.

Archidiaconus, Archidiaconus.

Archidiaconus Ecclesie cathedralis, vel collegiate à quo eligendus, tom. 8. conf. 16. à n. 1.
 Archidiaconi administratio ad quem pertineat, ibid. n. 1.
 Quid si existat Ecclesie statum, ibid. n. 2.
 Vel Concilium provinciale, ibid. n. 4.
 Et in Archidiacono sunt scripturae mensis Episcopalis, ibid. n. 3.

Argumentum.

Quando extat dispositio textus, non est arguendum à simili, neque à pari, tom. 6. conf. 96. n. 14.
 Argumentum à maiori, tom. 5. conf. 60. n. 58.
 De tempore ad locum & personas, tom. 7. conf. 32. n. 63.

Armā, V. Clericus, Index.

Armorum usus prohibitus Clericis, & Laicis, tam in Ecclesia, quam extra illam, tom. 5. conf. 5. n. 6. ac 7.
 Delictum delationis armorum, etiam prohibitorum in Ecclesia, an sit exceptum in Constitutione Gregoriana, ibid. n. 8. & 42.
 Arma, etiam prohibita, in Ecclesia deferens an committat graue delictum, ibid. n. 42.
 Conspiciens ad Ecclesiam cum armis possint ijs spoliari à Curia seculari, ibid. à n. 1.
 Delictum delationis armorum prohibitorum in Ecclesia, non est de exceptis, tom. 5. conf. 5. n. 29. & 42.
 Clerico quando possint à Curia seculari armis spoliari, ibid. n. 3. & 70.
 Arma à satellitibus laicis Clerico erepta an possint ab ipsis retineri, ibid.
 Spoliatio armorum in Ecclesia num sit puniendi, ibid. o. 8.
 Vela delationis delictis, ibid. n. 9. ac feqq. & n. 66. & feqq.
 An verò protectio delictis, ibid.
 Arma Clericorum quæ sint, ibid.
 Verita possunt à quouis occupari, ibid.
 Secularis iudex spoliatio armorum in Ecclesia non peccet, & puniri possit à Iudice Ecclesiastico, ibid. n. 12.
 Quid de consensu delationis spoliandi Clericos armis prohibitis, ibid. n. 22. & 30. & 77.
 Quid de armis valde extraneis, ac prohibitis sub poena capitali, ibid. n. 24. & 82.
 Quomodo huiusmodi conspiciens sint ab Ecclesia extrahendi, & ab eis arma auferenda, ibid.
 Abstrahentes arma à conspicientibus ad Ecclesiam quomodo absoluerendi, ibid. n. 29.
 Sunt accessoria personæ, ibid. n. 44.
 De Clerico arma deferente, ibid. n. 84.
 In casu necessitatis pro defensione fidei arma Clerici non sunt interdicta, tom. 5. conf. 13. n. 15.
 Armorum æqualitas in moderamine inculpate tutele an & quatenus requiratur, tom. 7. conf. 20. à n. 8.
 Quando armatus contra incertum se defendere possit, ibid.
 Armorum appellacione quæ instrumenta veniant, ibid.
 Paritas armorum ouquam in iure reperitur oue tutelam corporis, ibid.

Index Rerum.

Quatenus requiratur, quod a quo Marte, & paribus armis
soluita repellatur, *ibid.* & n. 99.
Solut timor armorum dicitur offendere, *ibid.* n. 12.
An Clerici ex Episcopali licentia possint deferre, ac retinere
arma ad edicto Principis seculari prohibita, *tom. 7. conf. 32.*
à num. 1.
Eran Episcopali familia, de ipsius Episcopali licentia impune
viri possint quous armorum genere perire, ac familia
Principis seculari, *ibid.* à n. 17.
Vnus armorum quales sit Clericis interdicius, *ibid.* n. 15.

Arma, siue Insignia.

Arma gentilitia, an & quatenus in Ecclesijs &c. à se funda-
tis quique ponere possint, *tom. 8. conf. 25.* à n. 1.
Quibus liceat iure sua arma sua pingere, & apponere, *ibid.*
num. 2.
Quid per ea denotetur, *ibid.* n. 4.
Armorum aliorum impressio prohibita, *ibid.*
Insignia domini destruens qua pœna puniatur, *ibid.*
Potest heres grauati, vt teneatur arma testatoris pingi facere
in eius rebus, *ibid.* n. 5.
Et nomen suum in Ecclesia à se edificata apponere, *ibid.* &
n. 8. ac 9. & 15.
Mos apponendi insignia vetustissimus, *ibid.* n. 6.
In sedilibus, & scabellis Templorum, *ibid.* n. 7.
Contrarium firmatur, *ibid.* à n. 10.
Venditor domus, aut prædij non potest in te aliena arma
sua de nouo ponere, *ibid.* n. 12.
Quatenus ne io libris quidem, ac numismatis, *ibid.* n. 13.
Neque licet homini priuato imaginem suam in aula regia
ponere, *ibid.* n. 14.
Periculum, quod occurrunt arma sua in Ecclesijs affigentes,
ibid. n. 16.
Quomodo errat qui sua insignia in Ecclesijs ponit, *ibid.* n. 16.
Abusus huius rei, *ibid.* & n. 17. ac 18.
Respondetur odiectionibus, *ibid.* n. 10.
Moderatio, & scilicet Aurore, *ibid.* & n. 29.
Et de hac te consuetudo, *ibid.* n. 30.
Episcopus non debet amouere arma suorum prædecesso-
rum, neque aliorum, *ibid.* n. 31.
Aopatronus, iocum legitimo titulo iuspatronatus Ec-
clesiæ, hospitalis, &c. traslationem est, arma seu in-
signia primi patroni ad auferre, & sua apponere, vel ap-
pingere possint, *tom. 8. conf. 26.* à n. 1.
Vbi ampliatio, n. 10. ac 11.
Quid i reparacione indigerint, *ibid.* n. 4.
Pœne in corruptos, ac delentes alicuius familie in-
signia in Ecclesijs, alioque loco ad perpetuam memoriam
collocata, *ibid.* n. 6.
Quid i seculo, *ibid.* n. 1. ac 7.
Io hac te modestia Principum, *ibid.* n. 10.

Armenus.

Armenis, quibus est indultum celebrare officia diuina
ritu Armeno, quousq; comorentur in oppido latino,
ac & quatenus sit permitrendum, vt etiam celebrent
Pascha, & alia festa mobilia iuxta ritum Armeum,
hoc est secundum antiquam calculationem seruati soli-
ramante correctionem Calendarij, *tom. 8. conf. 80.*
à num. 1.
Sacerdos Armenus in diocesi latina an possit in Missa dice-
re orationem pro Patriarcha Armeno, licet ductus Pa-
triarcha sit schismaticus, *ibid.* n. 3.
Armeni degentes in diocesi latina quatenus possint ieiunare
iuxta ritum Armenum, *ibid.* n. 4.
Armeni catholici tenent ius patriam non valentes habere
Sacerdotes catholicos, & abstinere à communione abique
scandalo, an possint consisteri Sacerdotibus Armenis
schismaticis, qui non sint nominatim excommunicati,
ibid. n. 5. ac seqq.

Aromatarius. Aromataria. V. Negotatio, Mercatura.

Aromatariorum statuta, *tom. 5. conf. 84.* n. 14.

Qua ratione possit Episcopus animaduertere in aromatari-
os, *ibid.*
An Clerici, & Religiosi ligentur statutis aromatatariorum,
ibid.
Quatenus Regularibus tenere possint aromatatarium, *ibid.* n.
15. & 29.
Et visitati à protomedico, *ibid.* n. 15.
Decretum hac de re S. Congregationis Visitationis Apo-
stolicæ, *ibid.* n. 16.
Quod militat etiam extra Urbem, *ibid.* n. 21.
An aromatataria an sit proprie negotio, *ibid.* n. 3.
Quatenus Regularibus, & Monialibus permittatur,
ibid. n. 23.

Affluentia, V. Canonica.

Aflym, V. Immunitas.

Qui locus sit, *tom. 6. conf. 4.* n. 1.
Eius origo, & initium, *ibid.*
Apud Aethiopes, *ibid.*
Romanos, *ibid.*
Israelitas, *ibid.* n. 3.
Apud christianos, *ibid.* & n. 4.
Inter asyla reuertitur Ecclesia, *ibid.* n. 4.
Asyla Tempa dicta, *ibid.*
Huius immunitatis institutio cur introducta, *ibid.* n. 5.
ac 11.
Et quomodo iotelligenda, *ibid.*
Asyli priuilegia Iudeis concessa, *ibid.* n. 6.
Irem & Christianis, *ibid.* n. 7. ac seqq.
Numerus Asylorum auctus, *ibid.* n. 8.
Ad illa confugientes aueli non possunt inuiti, *ibid.* n. 20.
ac 11.
Pœne in extrahentes, *ibid.* ac seqq.
Qui ab illis absolue possint, *ibid.*
Extrahere non absoluitur donec non restituerint loco
facto, *ibid.* n. 19.
De clericis non defendentibus reum, vel permittentibus
eum extrahi, *ibid.* n. 20.
Pœne dammati de crimine violatæ immunitatis Ecclesiæ,
ibid.
Abusus Asylorum, *ibid.* n. 22. ac seqq. & n. 28.
Qui gaudeat Asylorum immunitate, *ibid.* à n. 27.
De decoctoribus, *ibid.* à n. 28.
Ius Asyli cur quibusdam locis datum, *ibid.* n. 25.
Ius Asylorum aliquando abolitum, *ibid.* n. 26.
Regula generalis ad vitandos, & castigandos abusus pre-
textu immunitatis Ecclesiæ commisso, *ibid.* n. 1.
Intentio Asylorum, *ibid.* n. 22. & seqq.
Qui excludantur ab immunitate Asylorum, *ibid.* n. 26.
& seqq.
Qui ea gaudeant, *ibid.* n. 22.
Ita ad Asylum confugientes immunes sunt, vt non possint
à Clericis, vel Regularibus expelli ab eorum Ecclesijs,
Conuentibus, ac domibus gaudentibus immunitate, aut
à Coouentibus reijci ad Ecclesias, sed debent ab eis defendi,
ibid. n. 23.
Confuga non habens vltimo modo vnde sustentetur, debet
sustentari ab Ecclesia, ad quam confugit, *ibid.* n. 24.
Sic confuga non feruunt debum reuertentiam Ecclesiæ quid
sit agendum, *ibid.* n. 25. & seqq.
De facultate quoad extractionem bonorum ab Ecclesia,
ibid. n. 26. & seqq.
Principum expostulationes de immunitate Asylorum, *ibid.*
n. 22.
Eis occurrunt, *ibid.* & n. seqq.
De confugiente ad Ecclesiam etiam ligato catenis, *ibid.* n. 25.
Cum armis prohibitis, *ibid.* n. 26.
Pro debito ciuili, *ibid.* n. 27.
Dum ducitur ad supplicium, *ibid.* n. 28.
De exuore cum falso conditu, *ibid.* n. 29.
De Ecclesiasticis confugientibus ad loca immunia, *ib.* n. 30.
De innio stipiti porte Ecclesiæ, *ibid.* n. 31.
Adhærente muris Ecclesiæ, *ibid.* n. 32.
De euadente è manibus sacellum, & adhærente valuis Ec-
clesiæ, *ibid.* n. 33.

Index Rerum.

De eo, qui in actu carcerationis cohererebatur valuis Ecclesie
vnicuique pede & vnicuique mano, *ibid.* n.84.
Detenente annulum valuarum Ecclesie, *ibid.* n.85.
De capto a satellitibus in ianu Conuentus, *ibid.* n.86.
De capto in platea cathedralis Ecclesie, *ibid.* n.87.
De confugiente ad Ecclesiam cum satellitibus, *ibid.* n.88.
De carcere frequente ac manu tenente simbram vestis sa-
cerdotis redeuntis ad Ecclesiam cum Sacramento eccle-
siastico, *ibid.* n.89.
De afficiente Sanctissimum Ecclesiasticum Sacramentum,
ibid. n.90.
De condemnato ad supplicium mortis effringente carceres
non autem compedes, confringente ad Ecclesiam,
ibid. n.91.
De furante in Ecclesia, *ibid.* n.92.
Quod non possint confugientes retineri in Ecclesia in com-
pedibus, *ibid.* n.93.
De condemnato ad truces confugiente e carcere ad Eccle-
siam, *ibid.* n.94.
De probatione sufficiente ad gaudendum, *ibid.* n.95.
De litetis pro eiectione detinuentium a loco immuni,
ibid. n.96.
De bonis decolorum, *ibid.* n.97. ac seqq.
De ipsius decoloribus, *ibid.* n.99.
De decoloribus regie Camere, *ibid.* n.100.
De Clericis ad Ecclesiam confugientibus, n.101. & 110.
De confugiente pro debito civili, *ibid.* n.102.
De capellis primatorum, *ibid.* n.103.
De matre occidente filium infantem, *ibid.* n.104.
De procurante abortum medicamento exitiali, *ibid.* n.
105.
De vulnerante in Ecclesia, *ibid.* n.106.
De elapso de manibus satellitum confugiente ad Ecclesiam,
vel apprehendentem parietem, aut feras valuarum,
ibid. n.107.
De comprehenso per locum sacrum ducto, *ibid.* n.108.
De argenteante mutilare, vel occidere in Ecclesia non secu-
ro effectu, *ibid.* n.109.
De modo procedendi in materia immunitatis, *ibid.* num.
111.
De infidele, siue seruo, siue mancipio ad Ecclesiam con-
fugiente, *ibid.* n.112.
De crassatoribus, *ibid.* n.113.
De munerarijs, *ibid.* n.114. & seqq.
De satellitibus custodientibus reos ad Ecclesiam confugien-
tes, *ibid.* n.117.
De custodia confugientibus non permittenda, *ibid.* n.118.
ac seqq.
De capellis, siue Ecclesijs in arcibus, siue castellis existen-
tibus, *ibid.* n.121.

Auditor Camera Apostolica V. S. Officium.
Quatenus quis dicatur consensisse iurisdictioni Auditoris
Camere Apostolicæ, tom.5. consult.11. n.16.
Quid ad hoc requiratur, *ibid.*
Quomodo censetur, quod quis eum aduerit tanquam
Iudicem Ecclesiasticum potius, quam tanquam laicum,
ibid.
Eius locus apud Cardinalem Legatum, etiam in proprijs
diocesibus Ordinatum, tom.5. consult.12. n.80.
Que abolutione a censuris possit concedere, tom.6. con-
sult.19. n.50. ac seqq.
Quid de monitorijs, ac inhibitionibus ab eo confessis in
causis violatis libertatis, vel immunitatis Ecclesiasticæ,
ibid. & n.55. ac seqq. & n.60.
Quomodo procedere debeat contra infordecentes in sen-
tentia excommunicationis, alijsque censuris Ecclesiasti-
cis, tom.7. consult.18. n.6.
In Auditore Camere Apostolicæ an habeat locum disposi-
tio S. Concilij Tridentini quoad obligationes Camerales,
tom.8. consult.121. n.7.

Aurora.

Tempus auroræ, tom.6. consult.98. n.13.
Eius datio, *ibid.*

Hora ante auroram concessa ex privilegio quatenus possit
anteponi, tom.7. consult.53. n.10.
Quod tempus pro aurora sit accipiendum, *ibid.*
Celebrare ante auroram, *ibid.*
Quatenus rubricæ assignent auroram pro celebratione
missarum, tom.8. consult.84. n.9. & seqq.

B

Baldachinum V. Exequia.

Prohibitum secularibus in Ecclesia, tom.8. consult.54.
n.8.
An Abbates regulares possint vel baldachino intra nume-
rum trium vicium die, qua solenni ritu in suis Ecclesijs
celebrant exequias Principum, tom.7. consult.44. a
nom.2.
Incurrantque causa talis usus aliquas censuras, *ibid.* n.12.
& seqq.
Peccentque mortaliter, *ibid.*
Et censuræ possint infligi, seu declarari ab Episcopis, *ibid.*
a n.19.
Qui vius baldachini pro Abbates licitus, *ibid.* n.1.
Eius usus cur Abbates aliquibus vicibus permittitur, *ibid.*
num.2.
Simul ac eodem tempore in eadem Ecclesia non possint
erigere baldachinum Abbas & Episcopus, *ibid.*
Quibus diebus & quoties Abbates concessus, *ibid.* n.3.
& seqq. ac n.9.
Episcopus solum de iure permittitur erectio baldachini,
etiam in Ecclesijs Regularium, *ibid.* n.9.
Vius baldachini an præcipue sit usus Episcopale, *ibid.* n.15.

Baptismus V. Exal.

Baptismus V. Hæreticus.

Iudæi, vel in fideles ad baptismum cogi non debent, tom.5.
consult.13. n.107.
Quibus conferendus, *ibid.*
Insipilem inuitum baptizare est sacrilegium, *ibid.*
Ex concessione baptismi tempore interdicti conceditur
etiam chrisma, tom.7. consult.7. n.5.
Potest ab Episcopo confecti in Ecclesijs parochialibus Regu-
larium, *ibid.*
An sacerdos interpellatus debeat, stantibus censuris ab hæ-
reticis inflicis, etiam extra periculum mortis baptizare
nothos hæreticorum, quibus ministri baptismum deneg-
ant, donec solitam parentes impleverint publicam peni-
tentiam, *ibid.* n.5.
Quatenus parentes catholici possint permittere, ut eorum
liberi baptizentur a ministro hæretico, tom.7. consult.
55. n.2.
An liceat conferre caeremonias baptismi filijs catholico-
rum baptizatis ab hæreticis ministris, *ibid.* n.9.
Et hæreticis ad fidem conversis, *ibid.*
Et liberis, quorum pater hæreticus est, *ibid.*
Et baptizate filijs spuris hæreticorum, *ibid.* n.13.
Episcopus an prohibere possit sub pena excommunicationis,
quod nemo baptizare possit adulterum, cuius non
percipit idioma, tom.7. consult.56. n.2.
Qui catholicus in baptismum requiratur, *ibid.* & n. seqq.
Præcipue in adultis, *ibid.* n.5.
An catholicus in baptismum sit de iure diuino, *ibid.*
Quatenus præmittenda, *ibid.* n.6. ac seqq.
Cautio, *ibid.* n.8.
An baptizari debeant parvuli ex matre catholica, patre
verò infideli, quando missu parvulis parentibus se oppo-
nentebus graui metu concussantur, tom.7. consult.57.
num.5.
An & quatenus admitendi sint Turcæ, vel schismatici ad
inspicuendum in baptismum Catholicorum filios, vel an
saltem catholicus cum Turca possit admitti, *ibidem.*
num.7.
Sacerdotes catholici supplere possunt ac tenentur ba-
ptismi caeremonias quoties hæretici post suam ad fi-
dem

Index Rerum.

dem catholicam concessionem illas suppleri possunt, tom. 7. consult. 59. n. 1.
Huiusmodi ceremonie pertinent ad publicam fidei professionem, ibid.
Quatenus necessaria, ibid.
Crematione in baptismo a o & quatenus omitti possit, tom. 8. consult. 69. n. 1.
An de necessitate Sacramenti, an vero precepti, ibid.
Baptismus extra Ecclesiam quatenus prohibitus, ibid.
Eius ceremonie cur instituta, ibid. n. 2.
Collatus capiti quatenus eximat illos a servitute, tom. 8. consult. 71. n. 3.
Penne in baptismo reherentes, tom. 1. consult. 77. n. 10.
Quatenus admittendus sub conditione, tom. 8. consult. 103. n. 1.

Baptismus V. Immunitas.

Quandoque ab Ecclesia separatum, tom. 6. consult. 37. n. 16.

Baro V. Regaliâ.

Basilica.

Basilicæ appellari quando frequens esse coeperit, tom. 6. consult. 98. n. 10.
Que domus sic dicta, ibid.
Cur, ibid.
Quid ædificata, ibid.
Translatum eius nomen ad eadem factum, ibid. n. 11.
Quis omnium primus basilicas Romæ exornare coeperit, ibid. n. 14.

Beatus, Beatificatio, V. Veneratio.

An apponens diadema capiti Beati, vel cum vinctis Sanguinem transfigerentur lumen beatificationis, tom. 5. consult. 5. n. 1.
Beatificati, & canonizati imago quomodo depingi debeat, ibid. n. 1.
Beatificatio an, & quatenus tribuendum sit omen Sancti, ibid.
Quinam cuius Beatis adhuc non canonizatis preflari possit, tom. 7. consult. 37. n. 1. & seqq.
Beatificatio quid, ibid. n. 3.
An & quatenus in publicis litaniis liceat Beatum invocare, ibid. n. 8. & seqq.
De eorum imaginum ac Reliquiarum delatione, ibid. num. 18.
Deque institutione diei festi, ibid. n. 30.
Ad hæc decreta Apostolica, ibid. n. 32.

Benedictio.

Benedictio puerperæ ad quem pertineat, tom. 5. consult. 76. n. 3.
Ac nuptiarum, ibid. n. 16.

Beneficium V. Ispatronatus, Clericus, seminarium.

Beneficiorum summa, tom. 5. consult. 5. o. 58.
Non conferitur iocundo, ibid.
Nulcentibus an dari possit, ibid.
Quatenus conferri possit ac debeat reluctantes, ibid. n. 61.
In quas penas incurrant laici conferentes beneficia Ecclesiastica, tom. 6. consult. 1. n. 1.
Et in quas recipiens ab illis, ibid. n. 2.
Omnia beneficia regularia, quæ Religiosis conferuntur, sunt ex natura sua manualia, & ad nutum Superioris ammittuntur sunt prout, ibid. n. 5.
Beneficium manualiter propriè beneficium, ibid.
Ex eadē sub penis simoniaci beneficiis, ibid.
Beneficia censualia cuius competunt etiam illis, qui pro ciuibz habentur, tom. 7. consult. 1. n. 3.
Beneficia etiam simplicia de iure residentiam requirunt.

tom. 7. consult. 4. n. 10.
Secus de consuetudine, ibid.
In ijs sicut in altaribus potest quis per alium deferre pro missis, & alijs divinis officiis, ibid.
Nisi in fundatione electa sit industria personæ, ibid.
Quando quis ex qualitate beneficii teneatur residere, ibid.
Officia etiam in administrationem concessa Regularibus nollentibus dici possunt beneficia Ecclesiastica, tom. 7. consult. 9. n. 9.
De annexione beneficiorum æquè principaliter, accessorie, & ac per viam extinctionis tituli, tom. 8. consult. 13. num. 5.
Quando beneficium vnicui efficiatur prædium Ecclesiæ, cui sit vnio, ibid. n. 6. & seqq.
An liceat Episcopo suppressere beneficia, tom. 8. consult. 30. n. 1. & seqq.
Quando propter equis dicatur obtinere beneficium, tom. 8. consult. 70. n. 3.

Beneficiarius V. Thes, Habitus, Canonicus.

Beneficiarius substant Canonicis & Capitulo, tom. 6. consult. 49. n. 2.
Eorum ambitio, tom. 6. consult. 54. n. 7.
Nequeunt denominari Canonicis, & alienas prerogativas sibi assumere, ibid.
Rector domini, ac ferui comparatio instituitur inter Canonicos & beneficiarios, tom. 6. consult. 54. n. 5.
Sunt inferiores Canonicis, ibid.
Cur eis usus alimontium aliquando concessus, ibid. n. 6.
An constitutus præcipiens, quod beneficiarius & capellani obedire debeant statuti Ecclesiæ conditi à Canonicis in ijs, quæ pertinent ad servitium eiusdem Ecclesiæ extendatur ad faciendam in futurum, tom. 6. consult. 55. n. 1.
Debet esse Canonicus morigerati, ibid. n. 1.
Episcopo subiecti, ibid.
An & quatenus beneficiarius deferre possit carbacinam, prælatarem, vulgo rochetto, sicut eam deferunt Canonici, tom. 6. consult. 59. n. 1.
Quid si habuerint usum illam antea deferendi, ibid. n. 1.
An requiratur scientia summi Pontificis, ibid. num. 1. & seqq.
Quid consideretur in eius delatione, ibid. n. 4.
Contrarium adstruitur, ibid. n. 5.
An & quando beneficiarii Ecclesiarum cathedralium possint Synodo diocesis interesse contradicente capitulo, tom. 7. consult. 1. n. 1.
Nullam habere iuris resistantiam, quominus possint Synodo interesse, ibid. n. 2.
An & quatenus possint collegium constituere, ac in forma collegii congregari, ibid. n. 2.
Quid si sint in possessione interfrendi Synodo, ibid.
Vel si habeant administrationem, cuius ratione teneantur Synodo interesse, ibid. n. 4.
Non possunt iure proprio Synodo diocesis interesse, ibid. n. 5.
Vti simplices beneficiarii debent Ecclesiæ, atque Capitulo inservire, ac obedire, ibid.
Quamvis participant de annuatibus, non dicuntur tamen habere administrationem, ibid. n. 6.
Vti vniuersi non constituunt Vniuersitatem, ibid. n. 7.
Non ipsi, sed Canonici Ecclesiam repræsentant, ibid.
Quomodo ad Synodum diocesanam inuocari debeant, ibid.
Neque vti singuli possunt iure proprio Synodo interesse, ibid. n. 8.
Quomodo demum Synodo interesse possint, ibid. n. 10.
Decretum Tridentini Concilii, loquens de examinandis, & approbandis omnibus beneficiariis, habet locum, etiam illis personis, quæ admittuntur in Ecclesiis receptis, tom. 7. consult. 8. n. 68.
An & quatenus propter infirmitatem in censuris priorum beneficiis, tom. 7. consult. 18. n. 11.

Index Rerum.

Beneficium V. Alienatio.

In transactionibus super decimis, & emolumentis parochialibus an requiratur beneficium Apostolicum, an verò sufficiat decretum Ordinarii, tom. 5. consult. 70. n. 15. & seq.
 Referatur beneficium Apostolicum quatenus sit necessaria in alienatione rerum Ecclesiasticarum, tom. 6. consult. 95. n. 28. & seq.
 Eius effectus, ibid. & tom. 7. consult. 5. n. 4. & 5.
 Quando non requiratur, ibid. n. 6.
 Vbi agitur de iure quæsto, exigitur beneficium Apostolicum, tom. 7. consult. 12. n. 5.
 Quatenus requiratur in alienatione, & obligatione bonorum Ecclesiarum, tom. 7. consult. 12. n. 5. & seq.
 Quid si subsisteret causa, ibid.
 Quomodo præsumatur intercessisse, tom. 5. consult. 46. num. 57.

Blasphemia, Blasphemus.

Est crimen missi fori, tom. 5. consult. 2. n. 50.
 Quid de hereticali, ibid.
 Quatenus sit missi fori, tom. 8. consult. 89. n. 2. & 7.
 Blasphemia heretica, ibid. n. 4.
 Quid de factis contumeliosis in Deum & in Sanctos, ibid. num. 6.
 De Iudeo blasphemo, tom. 8. consult. 143. n. 1.
 De blasphemo hereticali, ibid. & n. 6. ac 17.
 De profertente Malannagga Dio, ibid. n. 8.
 Putana di Dio, vel putanazza di Dio, ibid. n. 9. & 19.
 Al dispetto di Dio, ibid. & 19.
 De profertente blasphemum in B. Virginem, ibid. n. 10.
 Blasphemus hereticus quomodo puniendus, ibid. n. 11.
 De audientibus blasphemum & non denunciatribus, ibid. num. 12.
 De blasphemo fugiente à carceribus, ibid. n. 13.
 De blasphemo hereticali recidivo, ibid. n. 14.
 De profertente blasphemum hereticum, ut liberet à carceribus Curie secularis, ibid. n. 15.
 De eo, qui coniugato gladio imaginem Crucifixi, vel B. Virginis, aut S. Hieronymum percutit, ibid. n. 16.
 De illis Al corpo di Dio, Può fare Iddio, Putanazza d'Anticristo, ibid. n. 18.
 De negante Sanctissimam Trinitatem, Virginitatem B. Virginis, ac divinitatem Christi, ibid. n. 20.
 De profertente blasphemum hereticum & petente absolui in foro conscientie, ibid. n. 21.
 De iterum sententiatum propter blasphemias hereticas, ac verò deprehensis, & confesso, ibid. n. 22.
 De profertente renego Deum, Christum, Crucem, Sacramenta, Christum, Evangelium, vel aliam fidei veritatem, ibid. n. 23. & seq.
 De profertente, Ne ipse quidem Deum, si discederet de Cælo, amoveret me, pecuniam, frumentum &c. ibid. num. 25.
 De profertente, Non credo in Deum, nisi te perentiam, te occidam &c. aut nisi veritatem dico, ibid. n. 26.
 Quid de profertente renego S. Petrum, S. Paulum, ibid. num. 27.
 De appellante diabolum Sanctum, ibid. n. 28.
 De profertente non est Deus, ibid. n. 29.
 De profertente heretica iocosa, ibid. n. 30.
 De blasphemantibus pluries ex consuetudine, ibid. n. 31.

Bona V. Donatio, Canonici, Alienatio, Lucas, Index.

Bona Ecclesiarum concessa per Principes seculares, siue superiores, siue inferiores, etiam si sint oppida, castra, civitates, ac loca iurisdictionalia, num. emendantur concessa in aliodium, an autem in feudum, tom. 5. consult. 1. num. 13.
 Quid si descripta sint in quatuor omnibus Regie Curie, vel Principatus, ibid. n. 14.
 Quatenus dicantur effecta Ecclesiastica, & Deo sacra, ibid.

Quid si agatur de aliquo alicuius, vel loco iurisdictionali, & cum iurisdictione per Regem concessa in laicos, ibid.
 Vel in nobis prædictis de sui natura aliodialibus, ibid.
 Vel si non agatur de gratuita donatione, vel concessione facta à Principe per investituram & gratiam, ibid.
 Vel si bona fuerint donata sub expressa ratione, & promissione, quod essent immunita de libera cum omnibus iuribus, nulla re excepta, vel reservata, ibid.
 Cognoscere causam super bonis emphyteuticis Ecclesiasticis an pertineat ad iudicem Ecclesiasticum, tom. 5. consult. 1. n. 36.
 Bona confugientia ad Ecclesiam an possint ab ea extrahi sine Episcopi licentia, tom. 5. consult. 5. n. 35.
 In bonis vacantibus Clericorum non habentium beneficium, an succedat Episcopus, an verò fixus secularis, tom. 5. consult. 6. n. 1. & 13.
 Quid si Clerici habeant consanguineos, ibid. n. 3. ac 3.
 Et an sufficiat quasi possessio Clericatus, ibid. n. 16.
 Quid si Clerici habeant bona patrimonialia, aut bona propria vel industria & labore acquisita, ibid. n. 4.
 Et quid de Clericis beneficiariis, ibid.
 In quod opus huiusmodi bona erogari debeant, ibid. n. 6.
 Quid si extaret statum seculare, ibid. n. 7. & seq.
 Vel observatio & consuetudo, ibid. n. 9.
 Clerico morienti ab intestato in bonis patrimonialibus, vel quasi, qui succedant, ibid. n. 14. & seq.
 Bona donata pro erigendo monasterio, hospitalium, hospitalium, Conventui Regularium, hospitalium Ecclesiasticarum, & bulismodi alij sunt immunita à vectigalibus, alijsque oneribus laicis, tom. 6. consult. 91. n. 1.
 Quomodo reddantur immunita, ibid.
 Et quare, ibid. n. 2. & 4. ac seq.
 Subsunt humano dominio Ecclesiarum siue particularis, siue universales, ibid. n. 4.
 Probantur & laudantur bona Ecclesiarum mobilia, & immobilia relinquere, tom. 6. consult. 95. n. 2.
 Et quare, ibid. n. 3. & seq.
 Bona Ecclesiastica mulier impunitas ac privilegia data, ibid.
 Decorum redditibus quæ partes fieri debeant, ibid. n. 3.
 Et quibus erogande, ibid.
 Gratissima dispensatio D. Chrysothomi de bonis Ecclesiarum, ibid. n. 4.
 Cui prohibetur bonorum Ecclesiasticorum alienationes, ibid. n. 5.
 Sunt sub iurisdictione Summi Pontificis, ibid. n. 6.
 Prelatus non potest disponente de bonis, quæ sunt de proprietate Ecclesiarum, sed solum de fructibus, ibidem, num. 35.
 Bona divino cultui dicata, in profanum usum non sunt transferenda, ibid. n. 42.
 An, quando dubitatur bona in proprium usum converti, & usurpata, esse Ecclesiarum habeant locum Concilium Tridentinum & Bulla Coena, tom. 7. consult. 1. n. 1.
 Poenæ contra usurpantes bona Ecclesiarum an procedant contra Prelatum, aut rectorem beneficii destructum eorum bona, ibid. n. 5.
 Et contra extraneum vi, aut clam arbores beneficii cadentem, & occupantem, ibid.
 An & quatenus deueniri possit ad distractionem, & subtractionem bonorum Ecclesiarum sine beneficio Apostolico, tom. 7. consult. 12. n. 8.

Brachium.

Index Ecclesiasticus quatenus brachium seculare inuocat, tom. 5. consult. 5. n. 65.
 Illud denegans potest excommunicari, ibid.
 Implicatio brachij secularis quomodo fieri debeat, ibid. num. 66.
 Brachij secularis auxilium quatenus Episcopus implorare debeat, tom. 7. consult. 32. n. 19. & seq.
 An id ei sit arbitrium, ibid. n. 21.

Index Rerum.

Breviarium.

An expediat plures Sanctos iam canonizatos, in Romano Breviario inscribi deque eis officium vñ cum missa in toto orbe christiano celebrari, tom. 2. consult. 149. & num. 1.

Bulla V. oratorum.

Qua facultas vigore Bullae cruciatæ detur confessariis etiam absolutionem à peccatis & censuris, tom. 6. consult. 99. n. 38.

C

Cabala V. Indent.

Cadaver V. Defunctus.

Calculus V. Sanatio.

Quantus liberatio à suppessione vrinæ cum emissionē calculi sit miraculo adscribenda, tom. 7. consult. 16. & num. 12.

Quid de calculo, siue lapide per alium deiecto, ibid. & num. 33.

Calculi & vesicae, & vitæ, & renibus quomodo & quibus artibus extrahi possint, ibid. n. 13.

Qua facilitate exsternantur mulieribus, ibid. num. 14. & seqq.

Modi eximendi calculi, ibid. & n. 15.

Tum in viris, tum in feminis, ibid.

Ad id cautiones, ibid. n. 22.

Calculi & lapides erantur in intestinis, ibid. n. 33.

De calculo ad magnitudinem oui gallinæ, ibid.

De paulo maiori oui columbæ, ibid.

De maioribus oue in puern, & prægrandi sicut ouum in chnlerio, ibid.

De magno calculo intestinum rectum, & colam vesicae, ibid.

De fluxu lapideo & calculoso ex ani, eorumque magnitudine, ibid.

Aliae hæc, ibid. & n. seq.

Calumniator V. Officium S. Inquisitionis.

Campana.

An ad campanæ pulsam veridicium, & vespertinum sit necessarium orandum ita, vt ad huiusmodi preces laici quique cogi possint, tom. 7. consult. 79. & n. 6.

Mos salutandi B. Virginem ad pulsam campanæ maioris desinente die, ibid. n. 4.

Huius deuotionis initium, ibid. & n. 5. & 14.

An possit constructi noua turris campanaria cum noua & magna campana, tom. 5. consult. 54. n. 7.

Cancellaria.

Apostolicæ Cancellariæ stylus de dispensatione cum expositis, tom. 7. consult. 34. n. 5.

Cancellariæ fructus quatenus ab Episcopis vendi, vel locari possint, tom. 8. consult. 11. & n. 4. 21. & seqq.

Quomodo pertineat ad Episcopos, ibid. & n. 24. & seqq.

Canon.

Nomine canonis quid propriè significetur, tom. 6. consult. 18. n. 38.

Canonici V. Habitus distributiones.

Residentia defunctus, Penitentiarum.

A Papa creatus praefertur Canonici ab alio creati, tom. 5. consult. 11. n. 35.

Canonici, qui est Episcopus praecedere debet Archidiaconum, & Vicarium, ibid. n. 82.

Canonici sacrosanctæ ligantur concordia inica per ameciores, quoniam confirmatio Papæ non intercessit, ibid. num. 83.

Canonici, cuius opera vicit Episcopus ex privilegio sibi per Sacros Canones concessi, an & quomodo debeant rodies sue praebende ac distributiones quotidianæ, tom. 5. consult. 49. n. 1. & 2.

An Canonici cathedralis deputari possint in Vicarium perpetuum Ecclesiæ parochialis, cathedralis vicaria, tom. 5. consult. 53. n. 4.

Quomodo possint tolerari, quod singuli Canonici retineant in proprium visum scortum à ceteris Canonici, & alijs quibuslibet Sacerdotibus calicem, & indumenta sacerdotalia, quæ sunt propria Ecclesiæ, tom. 5. consult. 55. n. 5.

Canonici an teneantur assistere ac inferuire Episcopo solemniter celebranti, tom. 5. consult. 83. n. 1.

An, quando Episcopus priuim celebrat, teneantur assistere ac inferuire, ibid. n. 3.

An teneantur assistere ac inferuire Episcopo suffraganeo, quando nomine principis Archiepiscopi exercet functiones pontificales, ibid. n. 5.

An quando Episcopus solemniter celebrat in aliena Ecclesia, in qua sunt sufficientes presbyteri pro assistentiis, pertinet adhuc ad Cannienis illi assistere, ibid. n. 7.

Quinam ex Canonici teneantur assistere Episcopo solemniter celebranti, ibid. n. 9.

In quibus assistentes canonici inferuire debeant Episcopo, ibid. n. 11.

An, & qua pena Episcopus cogere possit dignitates & Canonicos ad sibi assistendum, ac inferuendum, ibid. n. 14.

Et an possint dignitates, & Canonici per substitutos adimplere munus assistendi Episcopo in pontificalibus functionibus, ibid. n. 25.

Sunt digniores inter Clericos, ibid. n. 1.

Quid si Episcopus celebrat extra cathedralem in alia Ecclesia intra ciuitatem, non autem in diocesi, ibid. n. 2.

Canonici assistentes Episcopo priuim celebranti non lucentur distributiones, ibid. n. 3.

Quid si extaret consuetudo, ibid. n. 4.

An suffraganeus præter assistentiam duorum Canonico- rum debeat habere assistentiam aliorum duorum Canonico- rum, sicut non dignitatum, ibid. n. 6.

Observanda in hac re consuetudo, ibid.

Canonici sunt membra, quæ simul cum Episcopo constituunt vnum corpus, ibid. n. 7.

Eadem assistentia debetur à Cannicis, quando Episcopus interest in alienis Ecclesijs missæ solenni, aut vespis, vel si ipse pontificaliter concionetur intra ciuitatem, ibid. n. 8.

Præter diaconum & subdiaconum, qui cantent Euangelium, & Epistolam debent assistere tres alij, nempe prima dignitas ac duæ alie dignitates, siue Canonici, ibid. n. 9.

Canonici assistentes Episcopo celebranti, aut diuinis officijs interfessenti, si praebende sint distinctæ, assumendi sunt ex numero diaconorum, ibid. n. 10.

Quomodo hi Canonici sint eligendi, ibid.

Et qui habeant uti debeant, ibid.

A quo Episcopus sit hauriendus, ibid. n. 11.

Vbi est consuetudo, quod Canonici ac dignitates ministrant Episcopo mitram, gremiale, thuribulum, & id genus alia, debet seruari, ibid. n. 12.

In missa solemnij qui facere debeant circum am Episcopum, ibid. n. 13.

Quando Episcopus assistit diuinis officijs cum cap- pæ Canonici assistentes non debent ei bacrum impone- re ac deponere, sed hoc ipse præstare debet, ibid. num. 14.

Canonici accedere debent ad cubiculum Episcopi quo- ties ipse non priuim, sed pontificaliter cum cap- pæ diebus festis ac solemnibus voluerit descendere, vt assistat vel horis diuinis, vel missæ sacrificio, ibid. num. 15.

Et quid in reditu, ibid.

Et diebus ferialibus, ibid.

Index Rerum.

De Episcopo rei diuine peragende causa ad Ecclesiam veniente cum cappapontificali, ibid. n. 16. ac seqq.
 Quid si priusquam adeat Ecclesiam, ibid. n. 16.
 De dignitatibus, portionariis, & canonicis afficiantibus Episcopum, ibid. n. 17.
 De deputatione assistentium, ibid. n. 18.
 Quod Episcopus debeat ceteros totosque Canonicos de suo accessu ad Cathedralis, ac de plenipotentiis, ibid.
 Veneratio, quam ratione huius assistentis non possit Canonici, ibid. n. 19.
 Ac honores, ibid.
 Possunt Canonici ad huiusmodi assistentiam compellentiam censuris, aliisque iuris remediis, ibid. n. 20.
 Debentque per seque obsequia prestare, ibid. n. 21.
 In hac re limitationes, ibid. n. 22.
 An quando Archiepiscopus solemniter celebrat, vel alia pontificalia munia exercet, compelli possit dignitates, Canonicos, & vniuersum Capitulum Ecclesie Metropolitanae, vt ibi assistent, & intersint, ibid. num. 23. & 24.
 Quo ritu, & qui intersint debeant, ibid. n. 25. & 26.
 An quando conuenerit, vt missa per eandem Archiepiscopum solemniter celebranda, vel alie functiones pontificales sint extendende extra Metropolim in alia Ecclesia Ciuitatis, vel suburbiorum, possit similiter compelli complere, vt ibi intersint, & assistant, etiam si ipsa Ecclesia esset collegiata, & in ea dignitates, & Canonici existerent, ibid. n. 27. & 28.
 An dignitates, Canonici, & Capitulum teneantur Archiepiscopum accedentem ad Ecclesiam diebus festis cappam indutum ecclesiasticam, & ex quo loco, ibid. num. 29. & 30.
 An etiam in reditu debeant eum reducere, & ad quem locum, ibid. n. 31. & 32.
 An si priusquam ad Ecclesiam venerit, sit ei obuiam eundem, rediens sit reduendus, & quomodo, ibid. n. 33. & 34.
 An decens sit Archiepiscopum cum cappam accedentem, vnam, aut duas dignitates ad laus suam admittere, ibid. n. 35. & 36.
 An Archiepiscopo Ecclesiam ingredienti prima ex ceteris praestantior dignitas debeat offerre aperiendum, ibid. n. 37. & 38.
 An primum, & praestantior dignitatem in ordine sacerdotali obsequens teneatur plurali indutus assistere, ac seruire de libre Archiepiscopo solemniter celebranti, siue alias functiones exercenti, ibid. n. 39. & 40.
 Quam diuinali habui induci debeant assistere, eleuare simbras, imponere, ac deponere mitram, & qui Euangelium, ac Epistolam cantare teneantur, ibid. n. 41. & 42.
 De Canonicorum accessu ad missam pontificalem celebrandam, eorumque consensu Episcopum latiri proximo, ibid. n. 43.
 De Episcopo cantante missam, vel alias solemnes functiones peragente extra suam Cathedralis, ibid. n. 44.
 An Canonici ac dignitates teneantur suam prestare assistentiam quando Episcopus vult recedere a consuetudine inducta pontificaliter celebrandi in aliquo loco particulari extra presbyterium eiusdem Ecclesie, ibid. n. 45. & seqq.
 De Canonico potestate secum dispensari ad recitandum psalmos tantum penitenciales, & Rosarium, vel huiusmodi alius praedictis officii vt hoc canonici, tom. 6. conf. 46. n. 1.
 Quod promoueri possit secreto ad primam tonsuram, quae ipsi collata non fuit, ibid. n. 2.
 Vt absolui possit a simonia, ibid. n. 3.
 Et quomodo sit absolueendus, & cum eo dispensandum, ibid.
 Canonici nouiter erecti ab Episcopo, an per se debent acquirant omnia iura canonica, tom. 6. conf. 48. n. 1.
 An iidem debeant participare de omnibus distributionibus quotidianis, ac rebus alijs, ibid. n. 1. & seqq.
 Et an Canonici antiqui teneantur ad restitutionem fructuum, ac distributionum perceptarum ex nouis canonicis pro eo tempore, quo noui Canonici habuerunt licentiam propter discordiam, & varietatem praesentium habitatum a compactionis, ibid. n. 16. ac seqq.
 Canonici supernumerarij, ibid. n. 1. ac seq. & n. 9.

Quatenus numerus Canoniconum augeri possit, ibid. num. 4.
 Canonici nouiter erecti quatenus acquirant omnia iura canonica, ibid. n. 8.
 Quid de suffragio in Capitulo, ibid. n. 10.
 Solum Canonici habent omnimodam administrationem in Ecclesia, tom. 6. conf. 49. n. 2.
 Solique faciunt votum corpus cum suo Praetore siue beneficiis, ibid.
 Soli repraesentant Ecclesiam, ibid.
 An bonorum redditus, qui pertinet ad Ecclesiam, non autem ad Capitulum, possint Canonici conuenire in vnum proprium, hoc est in reparationem ruralium, domorum, ac cetera huiusmodi, tom. 6. conf. 50. n. 1.
 Quomodo dignoscantur, an bona sint relictis Capitulo, an Canonici, an fabricae, ibid. n. 2.
 Canonici quod, quales habeant commodum in Synodo dioecesis, tom. 7. conf. 3. n. 1. & seqq.
 Ad eos pertinet Ecclesiae, ac eius honorum defendo, & administratione, ibid. n. 4.
 Quomodo intersint Synodo, ibid. n. 7.
 Canonici, qui in seculum Episcopo quibus distributionibus gaudeant, tom. 7. conf. 4. n. 3.
 Canonici penitenciarum an eligi possint in Confessorem Monialium, tom. 7. conf. 13. n. 1.
 Quid de alijs Canonici ad curam animarum deputatis, ibid. n. 3.
 Quando locurentur distributiones, ibid. n. 3.
 An & quatenus debeantur distributiones Canonico absentibus propter inimicitiam, tom. 7. conf. 14. n. 1.
 Et quomodo hac in re Canonici se gerere debeant, ibid. n. 3.
 Quid si erret in Ecclesia consensus, quod absentia ratione inimicitiae non suffragetur, ibid. n. 4.
 An Canonici dispensant super errate, censetur dispensantur a promotione ad subdiaconatum, & vique ad quem annum, & in quam penam incidunt, si non promouentur, tom. 7. conf. 15. n. 1.
 Canonici cathedralis cuius parochia dicitur parochianus, tom. 8. conf. 1. n. 1. & seqq.
 Et in qua Ecclesia sit episcopalis, ibid. n. 4.
 Et an pro eius sepultura debeat parochia funeralis parochia domicilij, an parochia cathedralis, ibid. n. 5.
 In sua infirmitate a quo teneatur recipere sacramenta, ibid. n. 1. & 2.
 Quatenus Canonici habentes indultum non resident per duos menses gaudeant distributionibus quotidianis, tom. 8. conf. 1. n. 5.
 Canonici supernumerarij admissi ad honores, & emolumenta, ac praerogativas canonicorum numerariorum, an teneantur ad expensas Ecclesiae, tom. 8. conf. 1. n. 1. & 2.
 An Canonici possint sociari ab Episcopo ad subdiaconatum vti Consiliarios in visitatione dioecesis, tom. 8. conf. 3. n. 1. & n. 2. ac seqq.
 Quam, & vbi, ac quomodo teneantur Episcopo prestare assistentiam ibid. n. 5. & seqq.
 De origine Canoniconum Regularium, tom. 8. conf. 43. n. 37.

Canonicatus.

Canonicatus vacans in Ecclesia titulari per obitum familiaris sine confensu de consensu Cardinalis patroni, an vero Cardinalis titularis, tom. 7. conf. 67. n. 1.
 Vi quis priusquam canonicatu, vel beneficio an requiratur integrum triennium, an vero necessarium sit praeremittere penam a Concilio Tridentino statutam antequam deuotum ad priuationem ob non residentiam, tom. 7. conf. 75. n. 1.
 An & quatenus Canonici ac pergebende diuili possint, tom. 7. conf. 76. n. 1.
 Episcopo an & quatenus liceat suppressere Canonici, tom. 8. conf. 30. n. 1.

Index Rerum.

Canonizatio, Canonizatus, V. Beatificatio, Miracula, Veneratio.

Pro canonizatione Sanctorum quod miracula requirantur, tom. 5. conf. 18. & n. 1.
Actio canonizationis ardua, tom. 5. conf. 19. n. 1.
Quantum temporis ad beatificationem ad canonizationem elabi debeat, ibid. n. 1. & seqq.
Maturitè discutienda, ibid. n. 3.
Pro canonizatione Confessoris, an sufficiant duo miracula, ibid. n. 4. & 10.
In vita, an post mortem, ibid.
Post concessam beatificationem, & ante solemnem canonizationem quid decernatur servandum ab Urbano VIII. ibid. n. 6. & seqq.
Canonizatio solemnis cur fiat, ibid.
In causis canonizationum quoad inquisitionem, an possint Episcopiulares deputari in Iudices, tom. 5. conf. 22. & n. 12.
Et quibus eimodi inquisitio committatur, ibid. n. 1. & seqq.
An Sanctissimo fieri debeat relatio depurationis Iudicum in causis canonizationum, & quo pacto illam fuisse factam probetur, tom. 5. conf. 23. & n. 1.
Canonizatio & Beatificatio quomodo differant, tom. 5. conf. 25. n. 1.
Canonizati imago quomodo depingenda, ibid.
Ad effectum canonizationis an necessarii exigantur miracula, tom. 5. conf. 26. n. 1.
Et que sine admittenda, ibid.
De probatione miraculorum sanationum, deque eorum conditionibus, ibid. & n. 1.
In causis canonizationum Sanctorum, an sint admittendi testes desumpti ex processu auctoritate ordinata confecto, tom. 5. conf. 27. per totum.
Et quid si testes morte praeventi non possint examinari, ibid. n. 3. & 4.
In causis canonizationum Iudices subdelegati, an in quolibet actu exprime debeat, quod fedes pro Tribunali, tom. 5. conf. 36. n. 1. & 2.
Quid liceat, vel non liceat facere circa venerationem mortuorum cum fama Sanctitatis ante eorum canonizationem, vel beatificationem sine Sedis Apostolicæ licentia, tom. 5. conf. 38. & n. 1.
In canonizatione Confessorum maiorem diligentiam adhibendam constituit Romana Ecclesia, quam in canonizatione Martyrum, tom. 5. conf. 38. n. 4.
Ecclesia antequam debeat ad canonizationem Confessionis multa exigere consuevit, ibid. n. 5.
Non ad Episcopos, neque ad Legatos à latere, neque ad Cardinales pertinet canonizatio Sanctorum, sed ad solum Pontificem Summum, ibid. n. 6.
Cur Sedes Apostolica Sanctorum canonizationem sibi reservaverit, ibid.
Non licet alicui defuncto non canonizato preces solemnes, aut publicas fundere, ibid. n. 9.
Neque eius reliquiæ excolere siue solenniter, siue publice, ibid. n. 9.
Licet tamen secretò, ibid.
Que alia non liceat facere circa non canonizatos, ibid. n. 11.
Post canonizationem quo honores Sancti consequantur, ibid. n. 8.
Inducentes, inconsulto Romano Pontifice, publicas venerationes defunctorum nomen canonizatorum, augustinus sunt puniendi, ibid. n. 12.
Sancti veteris Testamenti, an & quandoque possint canonizari à Summo Pontifice, tom. 5. conf. 39. n. 2. & seqq.

Canus.

Primitivas an debeat canu accipere, tom. 8. conf. 1. n. 6.

Charta.

Pragmatica chartæ sigillo Principis signatæ quatenus sit contra immunitatem Ecclesiasticam, tom. 5. conf. 7. & n. 1.
Quibus modis Episcopi pro reintegratione violatæ immunitatis ex vestigiali chartæ, aliarumque rerum gerere se debeant, ibid. & n. 1.

Capella, Capellanus, Capellania, V. Beneficiarius, Confraternitas.

Capellani nullum titulum collationis habentes, sunt simplices clerici manuales, tom. 6. conf. 54. n. 3.
Non constitunt collegium, ibid.
An Capellani maiores Regij habeant iurisdictionem spirituales in archibus, & causis privatis quoad Episcopos, tom. 6. conf. 80. & n. 1.
Capella olim idem, ac Oratorium, tom. 6. conf. 98. n. 35.
Cur ita nuncupata, ibid. & n. seqq.
Capellani unde sic dicti, ibid.
Cur Capelle concessæ inter Parochias edificari, ibid. n. 37.
Capellæ quid ab initio fuerint, ibid. n. 30.
In primariis ædibus edificatæ, ibid. n. 31.
An & quando Capellanus influendus debeat esse actu, vel potentia Sacerdos, & teneatur per seipsum celebrare, & Capellania dicenda sit Sacerdotalis, tom. 7. conf. 2. & n. 1.
Quid si dispositio effectus concepta verbis negativis, si nimirum disponeret, quod non presbiteretur, nisi Sacerdos, ibid. n. 3.
Quando poterit presbiterari non Sacerdos, ibid. n. 3.
Si in fundatione Capellanizæ non fuerit expressum, quod confratrat Sacerdoti, & quod illam obtinens celebraret per seipsum missas, non dicitur Sacerdotalis, potestque conferri maiori quatuordecim annorum, ibid. n. 4.
Idque etiam in fundatione dicatur, quod Capellanus celebraret, interveniat, canter, ibid. n. 5.
Ac etiam si testator dixisset, quod presbiteretur, siue influatur Sacerdos, qui missas celebraret, adhuc potest per alium celebrare, & Capellania non esset Sacerdotalis, ibid. n. 6.
Ac etiam in fundatione dicatur, quod ad Capellaniam presbiterari non possit, qui non est actu Sacerdos, adhuc potest per alium celebrare, ibid. n. 7.
Ac etiam si testator dixisset, Volo, quod Capellanus electus celebraret quotidie, dirigendo verba in ipsum Capellanum, adhuc non tenebatur ad Sacerdotium promoveri, neque per seipsum celebrare, ibid. n. 8.
Ac etiam si capellania haberet annexa alia onera, nempe adiuvandi Canonicos, vel Parochum in cantando, inferiendi, & huiusmodi alijs, ibid. n. 9.
Similiter etiam testator dixisset, ut Capellani deinceps canonice influantur, & intra annum à die institutionis in Presbyteros se faciant promoveri, ac personaliter residant, ibid. n. 10.
Et etiam si extaret hæc verba: Donno esse Capellani celebratæ dicitur Messæ huius privilegio, ibid. n. 11.
Pariter si testator disposuisset, quod Capellanus celebraret quotidie, vel quolibet die Dominico, & horis canonicis interesse debeat, ibid. n. 12.
Atque etiam si testator diceret: deret Capellania vni Sacerdoti, qui maneat in dicta Ecclesia, celebraretque pro anima fundatoris, ibid. n. 13.
Idem etiam si nominationem Capellani his verbis testator ordinaret, Nominio Capellanum meæ Capellæ N. N. canonice, & curatum Ecclesiæ Cathedralis, qui debeat celebrare in dicta Capella, adhuc huiusmodi capellania non esset Sacerdotalis, ibid. n. 14.
Quando Capellanus possit sibi retinere partem stipendij missarum, ibid.
Et quando Capellani contemplantur tamquam ministri ad obtinendum effectum celebrationis, ibid. n. 6.
Quando censetur instituta simplex capellania non Sacerdotalis, ut conferri possit simplici Clerico, ibid. n. 16.
Vbi alia carpitur.
Idque presertim quando residentia, quæ ordinatur à testatore non est continua, sed casualis, ibid. n. 17.
Quid in casu, quo ex fundatione canis sit, ut Capellanus per seipsum celebraret, vel capellanizæ sit annexum onus missarum per proprium Redorem celebrandarum, ibid. n. 18.
Sive si ex verbis testatoris constet, quod quilibet Sacerdos continuam residentiam perzonalem in Ecclesia facere teneatur, &c. ibid. n. 19.
Vel si possit hæc verba in fundationis legasset Ecclesiæ collegiatæ scilicet sex missas pro confiteenda, & exigenda vna præbenda Sacerdotali in dicta Ecclesia cum onere, ut præbatur.

Index Rerum:

præbendarius nominandus, ac eligendi ad dictam præbendam tenetur qualibet hebdomada Missas celebrare in dicta Ecclesia, ibid. n. 30.

An si in Ecclesia essent plures Capellanie perpetue, quas obtinentes ex antiqua consuetudine, & constitutionibus Ecclesie habent onus pluries in hebdomada celebrandi, ibid. n. 31.

Vel si extaret hæc verba fundationis, Visitu Quatuor teneantur, &c. ibid. n. 32.

Qualitas sacerdotalis quando requiritur, ibid. n. 33. ac seq. Capellania an sit verus titulus beneficii, tom. 8. conf. 3. n. 5. Et ad eius titulum quis possit ad ordines promoueri, ibid. Capellanie indultæ pro secularibus nolentibus illas propter fructuum tenuitatem accipere, an consentientibus hæreditibus, & Episcopo, possint transferri ad Regulares, qui stante reductione missarum ab eis obenta, sunt parati eas accipere, ac oneribus satisfacere, tom. 8. conf. 31. n. 3.

Capitulum, V. Crux, Canonici, Dimissoria.

Capitulum, sede vacante, gerit vices Episcopis, tom. 5. conf. 24. num. 3.

Quatenus habeat iurisdictionem Episcopalem, tanquam successit Episcopi, ibid. n. 3.

In mandato facto Episcopo, an ei succedat, ibid. n. 2.

Et quid de iurisdictione delegata Episcopo, ibid.

Quidæ in arduis, ac reuerentialibus, ibid.

Tenetur creare Vicarium, ibid. n. 3.

Succedit tam in spiritualibus, quam in temporalibus, ibid.

Aboluit ab excommunicatione, condit statuta, confert præbendas, à iuramento absoluit, ibid. n. 3.

Episcopus an sit de Capitulo, ibid. n. 1.

Capitulum, sede vacante, an possit de nouo conferre beneficia, ibid.

Est in iurisdictione Sedis Ecclesie, ibid. n. 3.

Sequitur forum, ac ius Sedis Ecclesie, ibid.

Capitulum potest clericos feminarij facere de choro, tom. 6. conf. 49. n. 2.

Habet potestatem ferendi leges super regimine Ecclesie, & omnia concernentia tranquillam eius gubernationem ad diuinum cultum promouendum, ibid.

Legatum factum Capitulo non cedit commodo fabricæ, tom. 6. conf. 50. n. 2.

An quilibet ex tribus fratribus canonicis in sacris ordinibus constitutis debeat habere suffragium in Capitulo, tom. 6. conf. 53. n. 6.

Soli Canonici faciunt Capitulum, ibid. n. 4.

Quid si extaret consuetudo immemorabilis in contrarium, ibid.

Capitulum, & Canonici habent omnitemporis ius condendi statuta præsertim pro cultu diuino, ac seruitio Ecclesie, tom. 6. conf. 55.

Quod habeat commodum in synodo diocesana, tom. 7. conf. 3. n. 1.

Quatenus statuta, & constitutiones condere possit, ibid. num. 6.

Capitulum non amittit ius eligendi Coniudices, si in principio anni illos non elegerit, tom. 7. conf. 6. n. 3.

Ex iure antiquo Capitulum erat iudex competens in causis arduis, & criminalibus capitularibus, ibid. n. 3.

Ad ipsum pertinet deferre iuramentum Adiudici, ibid. n. 3. ac seq.

Habet in hoc æqualem iurisdictionem cum Episcopo, ibid. num. 5.

An & quatenus in quacunque Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia Sacris Ordinibus nondum initiati suffragium in Capitulo habere nequeant, tom. 8. conf. 115. à num. 1.

An & quatenus Capitulum teneatur præstare perpetuum Ecclesie suæ seruitium abque vlla vacatione, tom. 8. conf. 148. n. 1.

An saltem sub sint rationabiles cause indulgendi, vt quocumque trimestri vacatione gaudeat, ibid. n. 2.

Cappæ.

Cappæ vsus cum rochetto quibus, & à quo permittitur, tom. 6. conf. 59. à n. 5.

Captiuus, V. Municipi.

Caput.

An homo abscondito capite, moueri possit ad magnam distantiam sine miraculo, tom. 5. conf. 4. à n. 1.

Carbunculus, V. Sanatio.

Carcer, V. Sepultura.

An & quatenus Episcopus præcipit contra Clericum, iuste procedere possit ad conijciendum eum in carceres, & adhibere carceribus custodiam, tom. 5. conf. 46. à n. 1.

Vbi de carceratis, & carceribus tam ex iure ciuili, quam Canonico plura, etiam quoad S. Officium Inquisitionis, à n. 23.

Quando reus inest in carceres conijciatur, ibid. num. 1. 4. & seqq.

Qualitas custodie carceris remittitur arbitrio Iudicis, ibid.

Quid de carcerato ob delictum pena mortis condemnando, si in custodia moriatur, ibid. n. 7.

In causa criminali carcer de iure ciuili est ad custodiam, ibid. n. 8. & 10.

Ab indebita carceratione datur appellatio, ibid. num. 9. ac seqq.

Detinens clericum in custodia, vel in vinculis, etiam sine lesione corporali quatenus sit excommunicatus, ibid. num. 12.

Quid de sola destructione in carcerem, vel in vincula, ibid. n. 13. & seqq.

Carceratus iniuste an peccet non fugiendo à carcere, ibid. num. 15.

Ecclesia non potest clericis grauiorem penam imponere, quam perpetuum carcerem, ibid. n. 16.

Reus à Iudice dimissus de carcere sub seditione de se representando, adhuc censetur carceratus, ibid. n. 18.

Effata de carceribus, & carceratis in praxi quoad forum Ecclesiasticum, ibid. à n. 20.

Es quoad carceres, & carceratos pro causis fidei, ibid. à n. 23. ad 115.

De loco carceris Episcopalis quoad duas Cathedrales vniuersitates, tom. 5. conf. 72. à n. 1.

Debet esse locus decens, & vbi commemorantur capitulares, ibid. n. 7. & n. 22.

De loco carceris declarationes, ibid. n. 8. & seqq.

Qualitas carceris remittitur arbitrio Episcopi, ibid. n. 22.

Hoc arbitrium quomodo regulandum, ibid.

Qui dicatur carceres frangere, tom. 6. conf. 30. num. 1. & seqq.

An pro noua querela quis possit carceribus mancipari, etiam si habitatus esset cum cautione, ibid. n. 4.

Representare quando quis non tenetur, ibid. n. 5.

Quid si carceratio præcedatur iniusta, ibid. n. 6.

Et appellatur ab executione, ibid. n. 7.

In carcerem mancipari in S. Officio Inquisitionis, an & quatenus concedatur confessarius, tom. 8. conf. 97. à n. 1.

De educendo reum de carceribus S. Officii cum clauibus aduerteritis de hæresi vehementer suspectum, tom. 8. conf. 98. à n. 1.

Et qua pena sit puniendus tam extrahens, quam mandans, ibid. n. 2.

Quatenus pena sit puniendus fugiens de carcere, ibid.

Quare pena puniendus qui mandauit dictam extrahitionem, & occidi proditori extrahentem, ibid.

Et qua pena puniendi mandatarij predicti homicidij, ibid. num. 5.

Cardinalis, V. Famili, Canonatus, Præcedenti.

Cardinales quare sic dicantur, tom. 5. conf. 12. n. 31.

Z Eorum

Index Rerum.

Eorum consilium, ibid.
Amplius, ibid.
Opera, ibid.
Quomodo differant ab Episcopis, ibid.
Et a ceteris, ibid.
Etiam Diaconi Regali dignitate equiparantur, ibid. n. 19.
Praefertur quibuscunque Magistratibus, etiam non recognoscantibus superiorem, ibid.
Archiepiscopus item, ac Patriarchis, Episcopis, &c. ibid.
Eorum nomen verum illud, ibid. n. 21.
Eorum numerus, ibid.
Cur instituti, ibid.
Collegium Cardinalium, Sede Apostolica vacante, an possint sanctos canonizare, tom. 5. conf. 38. n. 6.
Eorum Congregationes quam debeat, tom. 5. conf. 5. n. 49.
Quomodo iudicent, ibid.
Eorum Eulogium, ibid.
Quatenus comprehendantur in Constitutionibus penalibus Apostolicis, in quibus de illis non fit specialis mentio, tom. 6. conf. 66. n. 2.

Castrum.

Quando inferior Princeps transfert castrum, vel territorium, tunc transiit castrum transire in accipientem, nulla jurisdictione, vel superioritate respectu illius castri reservata ipsi transferenti, tom. 5. conf. 1. n. 11.

Catechumenus, V. Baptismus.

Locus Catechumenorum in Templis ubi fuerit, tom. 7. conf. 35. om. 27.
Quomodo appellatus, ibid.
Catechumini qui, ibid.
Non admitti ad communionem, ibid.

Cathedra, Catecheticum.

An ius cathedraticum, sine synodaticum praescribi possit, tom. 6. conf. 8. n. 1.
Quid sit, ibid. & n. 15.
An sublatum a Concilio Tridentino, ibid. & o. 20. ac seq.
Quid cathedra Episcopi, eius origo, aliaque ad rem, ibid.
Quoad totum praescribi nequit, ibid. n. 1.
Quatenus possit per modernos Episcopos exigi, ibid. n. 12.
Et in qua quantitate, ibid. n. 13. &
A quibus, ibid. o. 24.
Cathedra eniui sit signum, ibid. n. 15.
Cur quandoque dicantur synodaticum, ibid.
Iuxta quem monet valorem solvendum, ibid.
Cathedra quae sit, ibid. n. 16.
Eius nomina varia, ibid.
Ad quem finem exigatur, ibid.
Eius locus, ibid.
A quo instituta, ibid.
Qualiter esse debeat, ibid. n. 19.
De ioidis pro cathedratico solvendis, ibid. n. 22.
Quid nomine solidi intelligatur, ibid.
Eius valor, ibid.

Catholicus, V. Matrimonium.

An dispensari possit cum catholicis, eorumque familijs, ut in paribus haereticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis haereticis usurparas, tom. 7. conf. 24. n. 1.
An Catholicus in paribus haereticorum promitti possit circa Religionis inioriam offerre liberos baptizandos a ministris haereticorum, tom. 7. conf. 47. n. 1.
Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, ac motus temporalia, aut ipsi domi enarrant filios suos in haerem, aut inuolunt cognatis, aut alijs eos educatis, immo qui interdu eos dehortati fuerint, aut deteruerint ab amplectenda vera fide, citen tamen ipsi patientes in fide vera sibi videantur persequeretur, ibidem, num. 2.

Quid illis faciendum, qui ob aliquam causam frequentant, aut frequentaverint haereticorum templa, & de illis, qui saepius fuerint in haerem relapsi, ibid. n. 7. & 8.
An & quatenus possint permittere, aut impetare servitium tam haereticis, quam catholicis, ut laborent diebus festis, tom. 7. conf. 55. n. 6.
Quos dies festos observare teneantur, ibid. n. 7.
An & quatenus licet catholico publice fidem catholicam praedicare, ac defendere, atque adeo se exponere martyrio, tom. 7. conf. 98. n. 4.
An & quatenus concedere possint cibos vetitos, tom. 8. conf. 102. n. 1. & seq.
Et diebus festis opera servilia facere, ibid. n. 1. o. 4.
Reges Hispaniae catholici appellentur, tom. 7. conf. 26. num. 7.

Cathedralis, V. Diocesis.

Causa, V. Crimen.

Quenam causae pertineant ad forum Ecclesiasticum, tom. 5. conf. 2. n. 1.
Quae sit causa mixta, ibid.
Dum causa principaliter agitur, ipsa trahit secum personam, ibid. num. 5.
In quibus causis impediens Ordinarios Ecclesiasticos per recursum ad Iudices laicos incurrit in censuras latas in Bulla Cornu, ibid. n. 24.
Quid in causis, in quibus clerici, etiam coniugati, sint rei, aut auctores, ibid. n. 25.
Causa laicorum vna cum clerico delinquentium, & laicorum in fuga Monialis culpabilium, an spectet ad Episcopum, ibid. n. 26.
Causae matrimoniales, etiam vxorum a suis viris fugientium an spectent ad forum Ecclesiasticum, ibid. n. 33.
Et quid inter haereticos, ibid.
Quid in causa haereticis, censurarum, & viurarum, ibid.
Super bonis emphiteuticis Ecclesiasticis an spectet ad Iudicem Ecclesiasticum, ibid. n. 36.
Quid in causis damnorum datorum per Clericos, & Ecclesiasticos, vel eorum animalia, colinos, famulos, etiam mensae Episcopalis, quamvis laicos, vel per eorum animalia in bonis quibuscunque, tom. 5. conf. 2. n. 37.
Causae militi fori quae sint, ibid. n. 38. ad 60.
Et quando Iudex Ecclesiasticus eas cognoscere possit, ibidem.
Quid in contumacia, ibid. n. 38.
In causis militi fori si reus fuerit a Iudice seculari absolutus, an possit a Iudice Ecclesiastico puniri, ibid.
Causa concubinarum, an sit militi fori, & qui Iudex possit eam cognoscere, ibid. n. 43.
Quid in stupro, adulterio, sodomia, rapto, &c. ibid. n. 44. & seq.
Decimarum causa, an sit militi fori, ibid. n. 45.
Causa mulierum secularium depositarum in monasterio, si inde aufugiant an sit militi fori, ibid. n. 44.
Causae Clericorum minorum ordinum, qui non habent requirit ad gaudendum privilegio fori, an sint militi fori, ibid. o. 54.
Causae orfanorum, viduarum, pupillorum, aliarumque miserabilium personarum, an sint militi fori, ibid. o. 55.
In causis militi fori an detur locus praevencioni, ibid. n. 58.
Causae criminales ubi perici debeat, tom. 6. conf. 94. num. 1.
Causae dolores in quo foro agitando, ibid. n. 28.
Quae sit causa legitima, tom. 7. conf. 14. n. 1.
Omnis causa illius est, ad quem pericitur damnum, vel commodum, tom. 7. conf. 15. n. 15.

Cedulones.

Cedulones excommunicationis, vel censurarum iam affixos lacerantes, vel deturpantes qua poena puniantur, tom. 5. conf. 8. n. 1.
Quid de mandante lacerari, ibid.
Contra eos an possit procedere Episcopus, an vero S. Officium Inquisitionis, ibid. n. 3.

Index Rerum.

Mandarum lacerandi cedulones non presumuntur, sed est
probandum ab allegante, ibid. n. 5.
Quid de illorum amotione, ibid. n. 6. & seq.

Cella.

Decellarum Monialium vacatione, tom. 8. conf. 66. n. 10.
De habitacione in cellis separatis, ibid.
De earum edificacionis concessione, ibid.
Venditione, ac solutione, ibid.
Permutatione, ibid.
Optione, ibid.
Ablatione, ibid.
Pluralitate, ibid.
Pro nouitijs, ibid.
Pro pueris educandis, ibid.

Censura, V. Citatio.

Censura Ecclesiastica spernuntur ab haereticis, tom. 5. conf.
8. num. 1.
Quid sit contemptus positionis censurarum, ibid. n. 2.
Quid negatiuus, ibid.
Censuras positice continententes an incurrant censuram la-
icam contra impediennes Indices Ecclesiasticos in eorum
iurisdictione, ibid. n. 3.
Quando contra ipsos procedat S. Officium, ibid.
Quot modis solent censuras positice contineri, ibid. n. 3.
& 4.
Quando debeant decerni, ibid. n. 7.
Censura suspensiois latae, ac ferenda sententiae, tom. 6.
conf. 1. n. 14.
De censurarum declaratione in materia litterarum hortati-
onem, significacionem, conminacionem, praepo-
ritum, etiam poenaliu Regum, Principum, Magistra-
torum, Iudicum, aliorumque Episcopis, eorumque Vi-
carijs, alijsque Ordinarijs Ecclesiasticis missarum pro il-
larum reuocatione, amotione, vel ab eis absolute-
tione, tom. 6. conf. 13. & n. 1.
An & quatenus sententia declaratoria censurarum ob vio-
lationem immunitatis, iurisdictionis, ac libertatis Eccle-
sasticae lata sit nulla defectu citationis, ibid. n. 1.
Conflia, siue conditiones super absolute-
tione a censuris ad componendos diffidia vtriusque forei, ibid. n. 11.
Sententiae excommunicationis promulgatoria sine citatione,
an infirmetur, ibid. n. 2.
Quid in sententia declaratoria, n. 3. & 11.
Praxis in hoc seruanda, ibid. n. 4.
Quid si agatur de facto valde notorio, ibid. n. 5. & seq. &
n. 13. ac 19.
Et delictum sit commissum in praesentia Iudicis ibid. n. 10.
Et praesupponatur pro indubitato, ibid. n. 12.
Quid si agatur contra occupantes bona, vel iura Ecclesiae;
ibid. n. 14.
Quid de declaratione excommunicationis a iure inflicte,
ibid. & n. seq.
Quid si procedat Episcopus in non subditos, ibid. n. 17.
Monitio quando requiratur, ibid. n. 23.
Quid si causa sit feudalis, ibid. n. 24. & seq.
De validitate, & iustitia declarationis censurarum ob impe-
ditam Ordinarium Ecclesiasticorum iurisdictionem
Ecclesiasticam, tom. 6. conf. 18. & n. 1.
Censurae latae contra impediennes iurisdictionem Eccle-
sasticam, ibid. & n. 2.
Quia in huiusmodi censuris comprehendantur, ibid. n. 5. &
seq. ac n. 20. & seq.
Quibus standum sit, an impedio sit facta auctoritate publi-
ca, ibid. n. 7.
Quomodo comprehendantur etiam impediennes auctoritate
priuata, ibid. n. 8.
Qui Indices Ecclesiastici huius censuris protegantur, ibid. n. 9.
ac seq.
An excludantur Iudices delegati, ibid. n. 11.
Quid de Episcopo antequam sit consecratus, ibid.
n. 12.
Tom. VIII.

Et ante adeptam possessionem, ibid. n. 13.
Indices ordinarij quatenus protegantur, ibid. n. 14.
Qui quoad iurisdictionem, quae Episcopis, ac locorum Or-
dinarijs conferuntur ex speciali concessione iuris, aut Cen-
sillarum, ibid. n. 15. & seq.
De indirecto impediendi modo, ibid. n. 18.
Quid requiratur, vt quis incurrat eiusmodi censuras, ibid.
num. 19.
Quid sit impedire, ibid. n. 20.
Quid de impediende metu incusso, ibid. n. 21.
An sit necessarium, quod de facto Index desistat, si impe-
dimentum de se sufficiens fuerit, ne sequatur vltus iurisdic-
tionis; aut non ita facile ac cieb, ibid. n. 22.
Ad quos capita impedimenta reduci soleant, ibid. n. 23.
Quae impedimenta dammentur, ibid. n. 24. ac seq.
Quid si censura ex aliquo capite sint nullae, ibid. n. 32.
Quid de impediende in iudicio, quod deinde declaratum est
nullum, ibid. n. 33.
Et iniustitia contra ius canonicum sit dubia, ibid. n. 34.
Quid de vltu iurisdictionis Ecclesiasticae ex consuetudine
canonum, ibid. n. 35. & seq.
Quid de delictis multi forei, ibid. n. 36. & seq.
Quatenus Index laicus possit praenire sine periculo ex-
communicationis, ibid. n. 41.
Et quid de consuetudine, ibid. n. 42. & seq.
De causa missa in solidum, ibid. n. 44.
Quid fieri debeat, vt constet de validitate censurarum con-
tra huiusmodi impediennes, vtque Index rite, ac recte ip-
illis ferendis procedere dicatur, ibid. n. 45.
Quatenus ad probationem facti circa impedimenta praesentia
inferuire possint depositiones fustelium Curiae Eccle-
sasticae, eorumque Ducis, ibid. n. 46.
An & quatenus ex depositionibus Executorum fieri possit
declaratoria censurarum, ibid. n. 47.
Quomodo contra eos procedi debeat, ibid. n. 47.
De executione citationis contra ipsos, ibid. & n. 48.
Quando requiratur citatio personalis, ibid. n. 49.
De facti notorietate, ac non tuto accessu, ibid. n. 50.
Abolutio a censuris ob violatam immunitatem, vel iurisdic-
tionem Ecclesiasticam spectat ad Sedem Apostolicam,
ibid. n. 51. & 53.
Quid si reus appellauerit etiam ad Cardinales Legatos, ibid.
n. 52. & seq.
Quid de subditis Executorum, vel aliorum, qui pro impedi-
tione iurisdictionis Ecclesiasticae antea deposuerant, con-
trarium testantibus, ibid. n. 55. & seq.
Quid si dicatur se fuisse ebrios, ibid. n. 57.
Quibus in casibus censura non sustineatur, ibid. n. 58.
Defectus causae quando interueniat, ibid. n. 59.
Non dicitur turbare iurisdictionem Iudicis qui aliquem
actum turbatum facti pro aliquo suo iure conseruando,
ibid. n. 60.
Sine dolo malo actus turbatiuus non est iniurius, ibid.
n. 61. & seq.
Quatenus locus non sit excommunicationis, ibid. n. 62.
Ad effectum reuocationis censurarum quae credulitas sit
satis, ibid.
Quid de defectu processus, ibid. n. 64. & seq.
Vbi iterum ac tertio de executorum depositionibus, & quae
fides sit eis adhibenda, ibid. & n. 65.
Exclusio priuilegio forei Ecclesiastici, reseruat iniustitia cen-
surarum, ibid. n. 66.
De defectu citationis si quoad censuras, ibid. n. 67. & seq.
Et quando citatio requiratur, ibid. n. 68.
Quid si agatur de facto extra locum, & oculum Iudicis,
ibid. n. 69.
Quomodo procedatur in criminalibus contra huiusmodi
contumaces absentes, ibid. n. 70.
De appellatione a censuris, ibid. n. 71. & seq.
Praxis in quoad citationem, ibid. n. 73. & seq.
De inualiditate ac iniustitia censurarum Ecclesiasticarum,
deque appellatione ab illis, tom. 6. conf. 19. & n. 1.
Sententia censurarum quomodo promulganda, ibid. n. 1. &
n. 29. & seq.
Quot modis sententia censurarum dicantur iniusta, ibid.
num. 2.
Quae dicatur monitio competens, ibid. n. 3.
Quid

Index Rerum.

Quid si ferantur pro culpa futura, *ibid.* n. 10.
Quando semper requiratur monitio, & contumacia, *ibid.* & o. seqq. ac n. 10.
Quo casu censura reddatur irrita non promissa monitione, *ibid.* n. 6.
Poenæ contra Iudices rite non procedentes in promulgatione censurarum, *ibid.* & n. 19. ac seqq.
An comprehendant Episcopi, *ibid.*
Quid requiratur ex S. Concilio Tridentino *ibid.* n. 11.
Requisita, ut quis possit iuste excommunicari, *ibid.* n. 12. & seqq.
Excommunicationes late ab Episcopo, non servata forma S. Concilij Tridentini an sint ipsi iure nullæ, vel invalidæ, *ibid.* n. 13. ac seqq.
Excommunicationis materia, illiusque cognitio pertinet ad Iudices Ecclesiasticos prout ad Iudices laicos, *ibid.* n. 16. & 20. & seqq.
Eius usus in Ecclesia etiam temporibus Apostolorum, *ibid.*
Probatum ex Patribus grecis, *ibid.*
Ea Patribus latinis, *ibid.* n. 17.
Eius fulmine percussit Imperatores Reges, alij, *ibid.* num. 19.
De excommunicatione in contumacem, *ibid.* n. 22.
In debitorem, *ibid.* n. 23. & seqq.
Pro rebus perditis, *ibid.* n. 25.
Et an Vicarius generalis possit concedere huiusmodi excommunicationes, *ibid.* n. 26.
Quid de excoatore Apostolico, *ibid.* n. 27.
An debeat necesse est præcedere aliquæ monitiones ad hoc, ut contra infidelitatem per annum in censurâ, ut suspensum de fide, procedi valeat, *ibid.* n. 28.
De causa excommunicationis, *ibid.* n. 36.
De nullitate, ac invaliditate excommunicationis, eorumque differentiis, *ibid.* n. 37. & seqq.
De appellatione ab ipsis, *ibid.* n. 40. & seqq. ac n. 47. & seqq.
Quando, & quatenus censura suspendatur per appellationem, *ibid.* n. 62.
Actio, qua exemplo est iudicibus Ecclesiasticis, *ibid.* n. 63. & seqq.
Ea quibus constare possit de nullitate sententiæ, *ibid.* n. 86.
De infidelitatem in censura, tom. 7. conf. 58. & n. 1.
Quid dicitur infidelitatem in censuris, *ibid.* n. 1.
Que infidelitatem, & ex qua causa in censuris reddat infidelitatem suspensum de hæresi, *ibid.* n. 4.
Permanens in censura per annum, etiam extra causam hæresis, an presumatur male sentire de fide, ac de potestate Ecclesie, *ibid.* n. 3.
Anue possit condemnari ut hæreticus, an cogi ad se purgandum, *ibid.* n. 4.
Quid si purgare se noluisset, *ibid.*
Infidelitatem in censura lata ob causam hæresis, ipso iure habendas est, ut hæreticus, *ibid.* n. 5.
An requiratur in specie hæresis expressio, *ibid.*
De consuetudine quomodo procedatur contra excommunicatos infidelitatem, *ibid.* n. 6.
Quomodo contra eos Auditor Camere Apostolicæ procedi debeat, *ibid.*
Quid requiratur, ut infidelitatem in censuris condemnaretur tanquam hæreticus, *ibid.* n. 8.
Ad probandum infidelitatem in censuris quid exigitur, *ibid.* n. 9.
Infidelitatem in censura in causa criminali prolata, habet pro convicto de eodem crimine, *ibid.* n. 10.
An prius ipso iure benedictus, *ibid.* n. 11.
Infidelitatem in censura semper agnoscitur eadem censura, *ibid.* n. 12. ubi ad casus.
Infidelitatem in censura per annum, etiam in articulo mortis fuerit absolutus, potest Ecclesiastica sepultura denegari, *ibid.* n. 13.
Generalis absolutio a censuris in literis Apostolicis apponi solet in quibus casibus non fuisse agitur, *ibid.* n. 14.
Contra excommunicatos non tamen absolutioem, & non obstante excommunicatione celebrantes procedit Ordinarius, *ibid.* n. 15.

Aliquando tamen S. Officium commisit informationem, *ibid.*
Excommunicatos ob violationem libertatem Ecclesiasticam, & ita declaratos contentes censuras, non potest citari vi iurisdictionis de fide, *ibid.*
Neque contra obloquentes de excommunicatione solet procedi in S. Officio, nisi alia concurrant, *ibid.*
Regula pro infidelitatem in censuris, *ibid.* n. 16.
In dubio an incursetur censura, tom. 7. conf. 44. num. 19. & seqq.
Et insigui queat, *ibid.* n. 25.
Quando requiratur prout in monitione contumacia non procedenti, *ibid.* n. 23. & seqq.
Censuræ late ex defectu iurisdictionis, *ibid.* n. 24.
Declaratoria censurarum in Regularibus, *ibid.* n. 35.
Poenæ etiam in Regularibus ob violationem, *ibid.* n. 46.
A quibus publicari debeant, tom. 8. conf. 53. num. 1. & 2. ac seqq.
Referuntur casuum, & absolutio a censuris, ac potestas ipsa iurisdictionis est de iure positum, tom. 8. conf. 67. num. 2.
Quas censuras incurrit apostata a fide, tom. 8. conf. 66. n. 9. & seqq.
De censuris latis contra Canonico exemptum, tom. 8. conf. 125. & n. 1.
De censura latis a dicto Canonico contra Vicarium Episcopum, *ibid.* n. 6.
Ut quis incurrit censuras canonico in Bulla Canonico uti virescentes iura Episcopalis quid exquiratur, *ibid.* num. 8.
Quis possit a censuris absolvi, tom. 8. conf. 128. n. 2.

Census, V. Alienatio, Regularis.

Revocatio, seu distinctio census Ecclesiastici an possit fieri coram Iudice laico, tom. 5. conf. 4. n. 21. & seqq.
Inter laicos an possit absque iurisdictione censurarum prohibere suo actuali nec habere eiusmodi iurisdictionem fore Ecclesiasticam, illamque ab aliis delecte, aut tollere, *ibid.*
Census vitalitatis an competeret inter bona immobilia, tom. 6. conf. 95. n. 26.
Est in continuo periculo, *ibid.*
Etque brevis duraturus, *ibid.*
Ac temporaneus, *ibid.* n. 27.
Census redimibilis non computatur inter bona immobilia, *ibid.*
Fundatio census vitalitatis tendit ad alienationem, *ibid.*
Validitas census vitalitatis, tom. 7. conf. 12. n. 1.
In quibus casibus requiratur actualis numeratio pecunie, *ibid.*
Non comprehenditur in Continuatione B. Pij V. *ibid.*
Quid in eo requiratur, *ibid.*
Potest consisti habita fide de pretio, *ibid.*
Quando fit necessaria licentia S. Congregationis in imponendo a Regularibus census vitalitatis, *ibid.* n. 3.
Eius pretium nunquam repeti potest, *ibid.* n. 5.
An & quatenus possit fundari census super bonis stabilibus ac fructibus ad rationem decem pro centenario, & haberi ultra hanc affirmationem: pignus rerum mobilium eadem valoris capitis, tom. 8. conf. 88. n. 3. & 6.

Chinenses.

In Regno Chinensi an missionarii debeant novis christianis intimare ius positum, tanquam obligatorium sub peccato mortali quantum ad ieiunia, festorum observationem, confessionem, &c. tom. 5. conf. 45. n. 4. & 43.
An in predicto Regno Ministri Evangelii saltem in Sacramento baptismi possint abstinere ab imponendo mulieribus oleum sanctum Cathecumenorum, (scilicet in auribus, sal in ore, & non admittendo eisdem mulieribus Sacramentum Extreme Unctionis, *ibid.* n. 7. & 46.

Index Rerum.

An Chinenſibus fit licitum pecuniarum ſuorum mutuo quantitate Regni lege taxam accipere, licet non interueniat luctum ceſſans, aut damnum emergens, ibid. n.9. & 47.

Quid ſi huiusmodi vſurarii conuerſi velint ad fidem Chriſtianam, poſſint baptizari, manendo in ſuo ſtatu vſurario, & quid in tali caſu agendum ſit, ibid. num. 11. & 48.

Si filij præſentium vſurariarum ſuccedant in eorum hæreditatibus, & Chriſtiani exiſtant, an teneantur ad reſtitutionem eorum quæ pater ex vſuris accepit, ibid. n. 12. & 49. Et quid facere debeant miniſtri Euangelij ſi huiusmodi filij vſurariarum à Chriſtiani à Republica, vel à Iudice compellantur ad publicas vſurarias domos patrum aperiendas, & ſuſtentandas pro ſanandis eorum conſcientijs, ibid.

An Chriſtianis licitum ſit ſoluere juxta morem eiusdem Regni, diſtributiones, quæ à populis vicinis exiguntur, vt in Paſchate noui anni in ſacrificijs idolatricis, &c. ibid. n. 13. 14. & 50.

Khim choam eſt idolum, quod Chinenſes fingunt eſſe protectorem, & Conſiderem Ciniatis, ac Regni, & Gubernatores Cuiarum, ac Villarum, quando regiminis poſſeſſionem aſſumunt, & anni recurſu bis in menſe ſub pena præiudicii ab officio ante ipſius idoli altare flexis genibus proſtrati, capiteque ad terram vſque inclinati idolum illud adorant, eique candelas, carnes, flores, ac vinum offerunt, & ante ipſum intant deuotè adminiſtrare. An poſſit tolerari, quod Gubernatores Chriſtiani deſerant Crucem, quam occultè inter altaris idoli flores, vel in manibus proprijs reponant, omnes genuflexiones, reuerentias, adorationes, ac omnem cultum intentis ad Crucem dirigendo, non autem ad idolum, ibid. n. 16. & 51.

Kam ſû chû erat philoſophus apud Chinenſes eximius, quæ Magiſtrum appellant, & tanquam Sanctum venerantur & laudant. Gubernatores illarum ciuitatum bis in anno teneantur in eius Templo ſolemne ſacrificium offerre, item omnes literati quando accipiunt gradum debent ingredi Templum illius Magiſtri, & facere genuflexiones, ac offerre ante eius altare candelas, & odores. An Gubernatores, quiſque, vel ſacerdos Chriſtiani, & literati, vocati, & coacti poſſint ingredi præſentem Templum, & facere tale ſacrificium, vel genuflexiones ante altare illud. Et ſi portantes Crucem in manibus poſſint licite hoc facere, ibid. n. 20. 21. ac ſeq. & n. 52.

Chriſtiani, qui in Regno Chinarum commorantur, an poſſint ſic à exteriorum tantum aſſiſtere ſacrificio, quod Chinenſes in honorem ſuorum deſuñctorum peragunt, ab illis perendo ſanctarem, longam vitam, abundantiam fructuum, &c. vel commiſſi cum infidelibus valeant exercere aliquod miniſterium in illo, ſive in domo, ſive in Templo, ſive in ſepulchro, ibid. n. 29. & 53.

Etan hoc tolerari poſſit, vt inconuenientia eueniant, ibid. n. 30. & 54.

Chinenſes ad memoriam progenitorum ſuorum conferuandam vtuntur quibuſdam tabellis, in quibus nomina ſuorum deſuñctorum ſub deſcripſerunt, & in proprijs altaribus cum miſis, candelis, lampadibus, ornamentis ſunt collocatæ, & coram ipſis tabellis genuflexiones, orationes, ac deprecationes faciunt, expectantque auxilium ab illis, concedendum in ſuis neceſſitatibus & laboribus.

An Chriſtiani ſit licitum vti præſatis tabellis, illaque inter Domini, ſanctorum imaginibus, & in eodem altari collocatas habere, vt Genibus ſatiſfaciant, ibid. n. 31. & 33. ac n. 55.

An licitum ſit Chriſtianiſ attendit mutuo beneuolentiæ, & amoris ſigno quando alicui mori contingat, ſive Chriſtianus, ſive Gentilis, facere ſuperſtitiones, quæ à Gentilibus in præſentem Regem ſeruantur, maxime quando deſuñti ſunt ex nobilitatibus populi, ibid. num. 33. & ſeq. ac num. 56.

Caute cum enit paratis iam ad baptiſmum ſuſcipiendum an debeant miniſtri declarare, & aperit eos docere eſſe illicita ſacrificia illa, quamuis ex hoc ſequantur inconuenientia, ibid. n. 35. & 57.

Tom. VIII.

King Chinarum ſermone ſignificat Sanctus, Sancta, Sanctum. An ſit licitum Chitiſi miniſtris nominare Reges Chinarum hoc nomine King, ibid. n. 36. ac ſeq. & n. 58. Inter Chinenſes idolatras adeſt mos bis, vel ſex in anno ſacrificare, ac genuflexiones facere in Templis idolorum ante altare, in quo adeſt tabella deſuñtorum ornamentis candelarum, miſarum, & adorationum mania, in qua eſt ſcriptum Vinat Rex Chinarum ad multa annorum millia. An licet Chriſtiani ponere in ſuis Eccleſijs huiusmodi altare cum tabella, & hoc ante altare, vbi Sacerdotes Dei ſacrificant, ibid. n. 38. 39. & 59.

An Chriſtiani poſſint in illo Regno orare, ſacrificium offerre Domino Noſtrum pro ſuis deſuñtis, qui in infidelitate ab hac vita diſcedunt, ibid. n. 40. & 60.

Prædicatores Euangelici in illo Regno an teneantur prædicare Chriſtum crucifixum, eique nō endere Sanctiſſimam imaginem, non nōſtante quod Gentiles ſcandalizentur, ibid. n. 42. & 61.

Chriſma, V. Oleum, Confirmatio, Ritas, Orientales.

Poteſt ab Epifcopo conſecri, & conſecri in Eccleſijs patochialibus Regularium, tom. 7. conf. 7. n. 5.

Eſt quoddam complementum baptiſmi, ibid.

Hoc accipere teneantur ab Epifcopo diocetano parochi Regulares, ibid. n. 4. & 54.

An & quatenus liceat vti chriſmare, ac oleo ſancto infirmorum veteri dum non ſuppetat copia habendi recentia, tom. 7. conf. 55. n. 3.

Chriſtiani.

De Chriſtianiſ ſubditis Turcarum, qui non coacti dant nomen militie Turcicæ, & ab illis accipiunt ſtipendia ad militandum contra Chriſtianos abique neceſſitate, tom. 5. conf. 65. n. 1. ac ſeq.

De Chriſtianiſ feudatarijs Turcarum, qui ratione feudi tenentur per ſeipſos militare in caſtris Turcarum, ibid. n. 8.

De Chriſtianiſ ſubditis Turcarum, qui non habent vnde ſe alant, vel ſunt ad militandum coacti, ibid. n. 10.

De Chriſtianiſ in trireribus Turcarum remigantibus contra Chriſtianos, ibid. n. 11.

Prohibetur redigi in ſeruitutem, ibid. n. 44.

Non poſſunt vendi à quouis mercatore, ibid. n. 45.

Qui ſunt Chriſtiani tom. 7. conf. 36. n. 7.

Chriſtianiſſimi titulus, ibid.

Regibus Hiſpaniſ nō datus, ibid.

Chriſtianiſ catholici, ibid.

Eccleſia Chriſtianiſ, ibid.

Catholica, ibid.

Ciborus, V. Preſbyterium.

Quid, & ad quid, ac vbi, tom. 7. conf. 35. à n. 1.

Eius denominatio, ibid. n. 1.

Quid ſignificet, ibid.

Appellatus exedra, ibid.

Sacrarium, ſive Sacchararium, ibid.

Quomodo à reliquo Templo diſtinguitur, ibid.

In ipſo diſtinctio, ibid. n. 10. ac ſeq.

Mulieribus vetitus, ibid. ac n. 3. & ſeq.

Cibus.

An & quatenus Catholicis liceat edere cibos vetitos, tom. 8. conf. 102. à n. 1.

Cingari, ſive Zingari, V. Pæuperes.

Eorum mores, tom. 8. conf. 64. à n. 35.

Attes, ibid. & n. 39.

Genus, ibid. n. 36. ac ſeq.

Z 3 Habi.

Index Rerum.

Habitatio, *ibid.* n. 38. & seq.
An entens rem fursum a cingaris teneatur cam. domino
abique pretio restituere, *ibid.* n. 40. & seq.
Quid si res emeretur a Cingaris, qui irripissent ex aliena
provincia tanquam latronculi violenti, *ibid.* n. 42.
An & quatenus sine a ciuitate pellendi, *ibid.* n. 43. & seq.
In eos canones, *ibid.* n. 41.
Eorum diuinitio, *ibid.*
Chiromantia, *ibid.*
Quatenus liceat eos interrogare de bona, vel mala fortuna,
ibid.

*Clericus coniugatus, V. Causa, Bona, Arma, Fictus,
Tutor, Constitutio, Litis, Forus, Immunitas, Aromatarius,
Mercatura, Negotiatio, Torcular,
Iudex, Ludus, Matrimonium, Degradatus, Statutum, Hereditas.*

Clerici in causa feudali an trahi possint ad forum secularem,
supplicatorio, siue possessorio iudicio agatur, tom. 5. conf.
a. n. 2. & seq.
An teneantur Constitutionibus Imperatorum, an verò
consuetudinibus, *ibid.* n. 3.
Quo iure fungantur in iis, que tenent in feodum a Principe,
ibid. n. 3.
Clericus falsum deponens coram Iudice laico an possit ab
Episcopo de falso poni, *ibid.* n. 50.
Potest in quacunque actione conuenire laicum etiam coram
Iudice Ecclesiastico, *ibid.* n. 51.
In causa feudi an subiciatur domino directio ipsius feudi,
ibid. n. 61.
Clerici respondentes coram Iudice seculari qua pena molen-
dentur, *ibid.* n. 128.

Sunt omnino exempti a iurisdictione seculari, tom. 5. conf.
5. n. 68.
Et quo iure, *ibid.* n. 69.
Vivus, ac mortuus est subiectus foro Ecclesiastico, *ibid.*
Quatenus Clericus impetere, & ad carceres ducere abique
assensu Ordinarii Ecclesiastici, nemini fas sit, & aliter facien-
tes incidat in excommunicationem Bullæ Cœne, *ibid.*

Clerici quomodo subiciantur legibus secularibus, *ibid.* &
num. 70.
Quando a Curia seculari possint armis spoliari, *ibid.*
num. 70.
Pro sua defensione possunt resistere satellitibus Curie secu-
laris, *ibid.* n. 71.

Quid si aliquem mutilent, aut occidant, *ibid.* & n. seqq.
In quibus casibus arma eis permittantur, *ibid.* n. 75.
Si noctu reperiantur cum armis, an possint ipsi a Curia se-
culari spoliari, *ibid.* n. 74.
Satellites Curie secularis an possint comprehendere Cleri-
cum noctu incedentem cum armis, *ibid.* n. 79.
Ipsumque armis spoliare, eaque retinere, *ibid.* n. 78. &
seq.

Clericus noctu cum armis comprehensus a satellitibus secu-
laribus recto tramite deducendus est ad Iudicem Ecclesi-
asticum, *ibid.*

Quenam conditiones adesse debeant, ut Clericus in fla-
granti crimine deprehensus, possit a ministris Curie se-
cularis comprehendis, *ibid.* n. 78. & seqq.

Clericus exercens prohibita venationem, aut pikeationem,
non potest a Iudice laico, vel eius ministris, auius, can-
onibus, aliisque spoliari, sibi que arrogare, *ibid.* n. 83.

Clericatus est dignitas, tom. 5. conf. to. n. 17.

Qua pena puniatur Clericus habitum, ac non solum depo-
nens, & arma desertens, maledictione assumens, si ret mo-
nitus non respiciat, *ibid.* n. 84. & seq.

In bonis vacantibus Clericorum non habentium beneficium
an succedat filius secularis, an verò Episcopus, tom.
5. conf. 6. a. n. 1.

Et quid si Clerici habeant consanguineos, *ibid.* num. 1. &
seqq.

Quidue si Clericus sit beneficiarius ius, *ibid.*
Clerico morienti ab intestato qui succedat, *ibid.* n. 74.
An sit credendum Clerico afferenti sponte, & non metu

Principis laici habitum clericalem dimisisse, tom. 5. conf.
9. a. n. 1.

Clerici an possint exercere munus tutoria vel curatoria lai-
corum, tom. 5. conf. to. a. n. 1. & 8.

Non possunt compelli ad curam, vel tutelam suscipiendam
abique violatione immunitatis, *ibid.* n. 10.

Exercentes tutelam legitimam cum licentia Episcopi, vel S.
Congregationis non possunt molestari præterea negotia-
tionis illicitæ, *ibid.* n. 11.

Clerici introitus an gaudeant privilegio fori, *ibid.* n. 12.

Pro administratione officiorum laicalium an subdantur Iu-
dici seculari, *ibid.* n. 14. & 15.

Possunt se a tutela excurare, etiam si illam administrare ince-
perint antequam essent Clerici, *ibid.* n. 17.

Non admittitur ad Clericatum, qui aut est tutor, vel fuit,
nisi deposita tutela, & reddita ratione prætæritæ admini-
strationis, *ibid.*

Clericus an amittat legatum a testatore relictum cum con-
ditione, ut suscipiat tutelam eius filiorum, *ibid.*

Clericus succedit pupillo etiam si noluit ei subire onus tutelæ,
ibid.

Privatur hæreditate ob non petitam tutelam, *ibid.*

Clericus, qui se immittit in administrationem profana, tenetur
se defendere ante Iudicem profanum, *ibid.* n. 19.

Inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores
reliquit, potest fieri coram Iudice seculari pupillorum,
ibid.

Clericus minor vigintiquinque annorum, si agat pro debito
contra laicum, & coram Iudice seculari, an possit ei
dari curator pro Iudicem secularem, coram quo agitur,
ibid. n. 2.

Hereditas Clerici defuncti quando gaudeat privilegio fori,
V. Hereditas.

Clericus, qui obtinuit immisionem a laico, an possit coram
eodem Iudice reconueniri, tom. 5. conf. 11. n. 6.

Clerici hæres an teneatur stare iudicio excepto coram Iudice
Ecclesiastico contra suum autorem, *ibid.* n. 7.

Clericus vri dignior trahit laicum ad forum Ecclesiasticum,
tom. 5. conf. 1. n. 17. 30. ac 33.

Quid in criminalibus, *ibid.* n. 17.

Quidue in viuierant, vel collegio, in quo misti sunt Cleri-
ci, & laici, *ibid.* n. 33.

Clericus succedens laico an & quatenus teneatur litem age-
re coram Iudice Ecclesiastico, *ibid.* n. 34. & seqq.

Quid si petat executionem in instrumentis publici, quo se
obligauerat laicus defunctus, *ibid.* n. 26.

Clericus laicus laici, filis excepta & confessata fuerit in vi-
ta retractoris, conueniri non potest coram Iudice laico, *ibid.*
n. 36. & 38.

Cautio pro clericis, & locis pijs ne trahantur ad forum se-
cularem, *ibid.* n. 41.

Clerici, ac personæ Ecclesiasticæ sunt laicis digniores, tom.
5. conf. 12. n. 29.

Clerici Cardinalibus, vel Episcopis inseruientes possunt se
conformare in horis canonicis, & officio diuino persol-
uendis consuetudini suorum dominorum, & interim
percipere fructus suorum beneficiorum, ac si in eis per-
sonaliter residerent, *ibid.*

Cœtus Clericorum, quam Monachorum dignior, *ibid.*
n. 30.

Clericus an & quatenus possit conueniri coram Iudice secu-
lari super possessione a Iudice laico obtenta, tom. 5. conf.
17. n. 2. & seqq.

An sit permittendum, quod Clerici suam immunitatem fa-
rinæ, vini, olei, &c. ultra usum exuberantem, vendant
laicis, & pretium vegetalium in propriam viliatatem con-
uertant, tom. 5. conf. 46. a. n. 2. & seqq.

Immunitas competit Clericis ratione Ordinis clericali tam
de iure communi, quam ex particulari conuentione in
Regno Neapolitano, *ibid.* n. 38.

Clericus non solum pro suo usu immunitas est a vegetalibus,
sed etiam pro sua familia, *ibid.* n. 37. 39. & 134.

Immunitas a Principe specialiter Clericis concessa, an possit
ab eodem reuocari, *ibid.* n. 44.

An saltem ab eius Successore, *ibid.* n. 47. & seq.

Præiudicium immunitatis fuit Clericis concessum ad tenuen-
danda beneficia patricularia, quæ in dies laici ab eis per-
cipiunt

Index Rerum.

cipiant, & idcirco per ingratitudinem reuocari non potest, *ibid.* n. 49.

Immunitas concessa Clericis in Regno Neapolitano, an possit à Regia Camera reuocari, *ibid.* num. 51. & 99, ac seq.

Clerici abentesque immunitate etiam à vechigali sarrine, etiam si pro alimentis non vtantur, *ibid.* n. 51. & 118.

Immunitas Ecclesiasticorum à vechigalibus an taxanda sit à laicis, *ibid.* n. 54.

Clerici sunt immunes à vechigalibus, non obstante consuetudine in contrarium, *ibid.* n. 54.

Controuersie super excessiva Ecclesiasticorum immunitate, illiusque reductione non ad superiores seculares, sed ad Ecclesiasticos pertinent, *ibid.* n. 54.

Taxa immunitatis Ecclesiasticis à Rege concessa in Regno Neapolitano an possit ab ipso abrogari, vel minui, *ibid.* num. 67.

Clerici non habentes requisita Concilij Tridentini, an priuenter privilegio canonis, immunitatis, & fori, *ibid.* num. 87.

Et an requiratur trina monitio, *ibid.*

Clerici nolentes ad sacros Ordines promoueri, non priuantur privilegio exemptionis, ac immunitatis à vechigalibus, dummodo munus suum adimpleant, *ibid.* num. 88.

Clerici coniugari an & quatenus sint immunes à vechigalibus, & gaudent privilegio fori in criminalibus, *ibid.* n. 89. & 90.

Quidquod bona, *ibid.*

Clerici in facis Ordinibus non initiati an gaudent privilegio cap. Odoardus, *ibid.* n. 89. & 90.

Qui illo gaudeant, *ibid.*

Clericus coniugatus an gaudeat privilegio cap. Odoardus, *ibid.*

Clerici pauperes possunt vendere suas immunitates à vechigalibus, *ibid.* n. 131. & n. 132.

Clerici gaudent debet sua integra immunitate, etiam respectu colentium bona Ecclesie, *ibid.* n. 131.

Clerici, alique persone Ecclesiasticæ non possunt donare communicatis laicis totam, vel partem immunitatis ibi competentis absque beneplacito Apostolico, *ibid.* n. 138.

Clerici etiam in minoribus datur eadem immunitas, quæ datur sacerdotibus, quando habent personas, quæ illis assistant pro eorum seruitio, *ibid.* cum. 137.

Qui ad statum clericalem ascendere cupiens de licentia Episcopi per annum in habitu clericali incedit, post quem ad primam consensum admittitur, an interim gaudere debeat fori privilegio, tom. 5. consult. 47.

Quatenus obstringantur legibus Principis secularis, tom. 5. consult. 5. n. 73.

Quid de Clerico arma deferente, *ibid.* n. 84.

De eorum bonis vacantibus, tom. 5. consult. 6. à o. 1.

Eorum hereditas post eorum mortem retinetur eadem immunitatem, *ibid.* n. 10.

An & quatenus credendum sit Clericis afferentibus sponte dimisisse habitum clericalem, & non metu Principis laici, tom. 5. consult. 9. à n. 1.

Quatenus Clericus in iudicijs trahat laicum, tom. 5. consult. 1. n. 30.

Quatenus id procedat, *ibid.* n. 32.

Quid verò si instantia contra laicum iam coepa fuerit, *ibid.* n. 37. & seqq.

De Clerico citato coram Iudice laico, si sua interesse putauerit, *ibid.* n. 36.

Quid de Clerico possidente rem spectatim hypothecatam, *ibid.*

Quid si Clericus comparere non vel principalis, sed vt accessorius, vel necessarius defensor pro laico conuenito, *ibid.* n. 37.

Quid si vt vniuersalis successor a heredes, *ibid.* n. 38.

Quid agere debeat Clericus, hæres laici, si Iudex laicus nolit desistere à iudicio coram eo incipso, *ibid.* num. 41.

An teneantur res suas apud publicanos deleguare, tom. 5. consult. 46. n. 1. & 53.

Et præstare iuramentum, quod res illæ pro vsu suo deseruiant, *ibid.* & o. 6.

Et eo. un assertio publicanus credere debeat, *ibid.*

Possintque res eorum retineri, *ibid.*

Pro rebus vsui proprio non necessarijs an teneantur vechigalpendere, *ibid.* n. 4.

An quoad privilegia & statuta fauorabilia censentur subditi, *ibid.* n. 16.

Sunt immunes iure diuino à tributis, alijsque oneribus rebus & personis, *ibid.* o. 31.

Consuetudo ad eorum fauorem prescripta, *ibid.* n. 33.

Contra eos nullo modo decerni potest directæ, *ibid.*

Transactio immunitatum inter Clericos & Vniuersitates amplius mutari, ac retractari non potest, *ibidem.* num. 36.

Iuris diuini est, vt alantur de publico, *ibid.* o. 40.

Quæ debeantur Clericis Christianæ legis, *ibid.* n. 41.

Non potest eis aliquid dimitti per secularium potestatem de rebus Ecclesiasticis, applicatis vsui sacro, vel personæ sacre, *ibid.* n. 43.

Pro omni re, quæ Clericorum vsui est necessaria, sunt immunes à vechigalibus iure diuino, *ibid.* n. 51.

Non indigent concessione Principis, *ibid.*

Exercites mercatum ratione rerum grauari possunt sine censura Ecclesiastica, *ibid.* n. 53.

An Clerici crediores possint rursus vocari ad iudicium concursus vni cum laicis creditoribus coram magistratu seculari, cui ex statuto laico de modo procedendi in causis decedentium hoc munus incumbit, tom. 6. consult. 19. à num. 1.

Et quid de edicto laico, vt compareat coram sequi sua putauerit interesse in causa, *ibid.*

In hoc iudicio Ecclesiasticum sicut rei necessarij, *ibidem.* num. 2.

Iudex, siue Magistratus secularis prolocans ad hoc iudicium Clericos, Ecclesiasticas personas, loca pia, incurrit excommunicationem, *ibid.* n. 4.

Omnis actus iudicialis laici in Clericum, etiam in fauorabilibus, cum fiat per modum superioritatis, est inualidus, ac illicitus, *ibid.* n. 5. & 6.

Quatenus Iudex laicus innotetur, tanquam iudicet trahens generaliter in aliqua causa edictis, vt compareat coram se, qui sua putauerit interesse in causa, *ibidem.* num. 7.

Non comprehens in hoc iudicio an dicatur contumax, *ibid.* num. 8.

Clericus, vt actor non prohibetur à iudicio laicorum, *ibid.*

Quid si agatur de spolio, ac de mantentione in possessione, *ibid.*

Huiusmodi citationes edictales exorbitant à iure canonico, *ibid.* n. 9.

Estque actus iurisdictionis, *ibid.* & n. 16.

Quomodo Clericus in hoc iudicio dicatur cogi, *ibid.*

An, vt innotetur in censuras, necessit, quod Clericus compareat, *ibid.* n. 10.

Vel audiatur, *ibid.*

Vel iudicetur, *ibid.*

An citatio eiusmodi inducat censuram, *ibid.*

Clerici, eorumque bona quomodo exempta & immunita à iurisdictione seculari, tom. 6. consult. 3. à n. 9.

An possint in illam tacite, vel expresse consentire, *ibid.*

Expresse consentientes debent per Iudicem Ecclesiasticum pena extraordinaria puniri, *ibid.*

Pena in Iudices, notarios, aduocatos, procuratores, ac in partes ipsas, *ibid.*

An & quatenus licet Clericis terras patrimoniales, ac beneficentiales opera laicorum colere, & pro necessitate cultura vsu boues, aliaque animalia emere, illorumque fructus vendere, &c. rom. 6. consult. 76. n. 1.

An eisdem licet abque negotiationis noxa oues, boues, aliaque huiusmodi animalia emere, equos locationis, aut societatis titulo, conductores, aut socio tradere, ac lucrum ex huiusmodi locatione siue

Index Rerum.

sive societate percipere, ibid. a. n. 1.
Omnes Clerici obligantur ad clericalem honestatem, tom. 6. consult. 93. n. 10.
Dispositio loquens de re concurrente honestatem clericalem complectitur omnes Clericos, ibid.
Clericus ratione contractus vbi, & quomodo conveniendus, tom. 6. consult. 94. n. 38.
Etiam minoribus ordinibus initiati gaudent privilegio fori, ibid.
Et quatenus, ibid.
Quatenus etiam consentire possint in Iudicem Ecclesiasticum non suum, ibid. n. 39.
Clericus beneficium habens quo in loco conveniri possit, ibid. n. 40.
Pœna Clerici litigantis sponte coram Iudice seculari, ibid. n. 47. & seq.
Cui dicantur comedere peccata populi, tom. 6. consult. 95. n. 3.
An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia torтура diluit, durante oñibz minus communi excommunicatione populi, illum pro homicida reputatur, censendus sit irregularis ita, ut promoveri nequeat, tom. 7. consult. 19. a. n. 4.
Publicè diffamatus de homicidio repellendus est ab affectu beneficii, ibid. n. 5.
Quid si ageretur de privatione beneficii, ibid. n. 6.
An & quatenus Clericus primæ tonsuræ deprehensus à Curia seculari in flagranti crimine in habitu laicali gaudeat privilegio fori, si non inceserit in habito & tonsura, nec interfuerit Ecclesie, tom. 7. consult. 31. a. num. 1. & seq.
Quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesie interfuerit, & in habitu ac tonsura incedere, si notum, vel interdictum in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine, ibidem num. 13.
Quid de Clerico non incedente in habitu ac tonsura, vel alias non habente qualitates Concilii Tridentini, ibid. num. 37.
An si quis amittit privilegium fori, ita etiam amittatur privilegium Canonis, ibid. & n. seqq.
An & quatenus in his requiratur monitio Episcopi, ibid. n. 4.
Et Ecclesie servitium, ibid. n. 7. & seq. ac n. 17.
Qualitates requiruntur ad gaudendum privilegio fori, ibid. & n. seqq.
Quid de Clerico in minoribus, non coniugatis, neque beneficiis, neque in habitu incedentibus aote monitionem, ibid. n. 10.
Quid ex decreto S. Concilii Tridentini, ac de eiusdem, ibid. n. 11.
Quatenus pronuntiandum in suorem Clericorum, ibid. n. 13.
A Clerico coniugato ad non coniugatum quatenus inferatur, ibid. n. 33.
Quid si Clericus sine habitu reperitur à Iudice seculari ignoranter esset comprehensus, & in carcerem coniectus, ibid. n. 34. & seqq.
In plerisque casibus Clerici supponantur foro laicali, ibid. num. 31.
Et quoniam in foro, ibid.
An in casu, quo supponuntur foro laicali eximantur omnino à foro Ecclesiastico, ibidem num. 32. & seqq.
Qua pœna puniri possit Clericus deferens arma, editio Principis secularis prohibita, tom. 7. consult. 32. a. num. 1.
Et qua vi editio laicali Clerici teneantur, ibid. num. 1. & 2.
An & quatenus possint armis spoliari, ibid. num. 3. & seqq.
Quomodo comprehendantur leges civili pro bono publico lata, ibid. n. 4.
Et quomodo sint civiles, & pars Reipublice, ibid. & num. seq. ac 8.
Non licet alicui prius Clericum sistere, repellere, dimovere absque incurfu censurarum, ibid. n. 6.

Multò minus id licet Officialibus & executoribus Curie secularis, ibid. n. 7.
Quomodo Clerici absolvi possint ab editio Principis secularis, ibid. n. 8. & seqq.
An & quatenus licet laico comprehendere Clericum, tom. 7. consult. 31. n. 27. & seqq.
Regulariter non possit Clericus comprehendi ac retineri in carceribus pro debito pecuniario, ibid. n. 65.
Quid de Clerico fugitivo, ibid. a. n. 44.
Etiam in civilibus, ibid. n. 74.
Et in obsequio, ibid. n. 75.
De statuto, quod ville teneantur malefactores Iudici consignare, ibid. n. 76. & seqq.
An & quibus in casibus Clericus non sœvatis gradibus penarum, sit degradandus, & tradendus Curie seculari, tom. 7. tota consult. 33.
Praxis procedendi contra Clericum criminofum, ibid. n. 1. & seqq.
Vbi animadvertiones.
Quando demum tradendus Curie seculari, ibid. n. 18. & seqq. & n. 49.
Casus, in quibus Clericus sit degradandus, & tradendus Curie seculari, ibid. a. n. 37.
Eorum ex emptio personalis est privilegio quatenus suffragetur, tom. 7. consult. 68. n. 32.
An & quatenus sit eis permessa conditio bonorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque cultura, tom. 7. consult. 71. n. 7.
Pœna mortis eis comminata num intelligatur de morte naturali, tom. 7. consult. 83. n. 1.
An & quatenus causa Clerici committi possit Iudici seculari, tom. 8. consult. 61. n. 17.
Perfussio in Clericum levis, mediocri, enormis, tom. 8. consult. 74. n. 3.
Qui ab eis possit absolvere, ibid.
De munere Clericorum in conversione infidelium, tom. 9. consult. 109. a. n. 1. & seqq.
Clerici coram quo Ordinatio conveniendi, tom. 8. consult. 121. a. n. 1.
Et an & quatenus coram Legatis Sedis Apostolicæ, ibid.

Clerus.

Clerus secularis præfertur Regulari tam in proprijs, quàm in eorum Ecclesijs, tom. 7. consult. 49. n. 1.
Quomodo dignior, ibid.
Quid si extaret confusio contraria ibid. n. 2.

Citatio V. Censura, Clericus, Excommunicatio.

Sola citationis executio, non autem litis contestatio sufficit ad præveniendam iurisdictionem, tom. 5. consult. 11. n. 10.
Et debet esse legitima, ibid.
Quid si citatio fuerit valida à principio, & malè executio demandata, ibid.
Quid si citatus aliunde habuerit notitiam, & sponte comparuerit, ibid. n. 11.
Per alium actum postuimus an recitationem, an perpetuetur iurisdicchio, ibid. n. 12.
Quid in causis criminalibus, ibid.
In quocunque iudicio requiritur, tom. 6. consult. 13. num. 1.
Quid in materia censurarum, ibid. & n. 2.
Citatio personalis requiritur in publicatione censurarum, tom. 7. consult. 17. n. 1. & seqq.
Etiam contra Viuersitates, ibid. n. 3.
Citatio personaliter executi contra singulares non afficit viuersitatem, ibid. n. 3.
Etiam si citati essent eiusdem Viuersitatis officiales, ibid.
Quando reddas contumaces sicut, ibid.
In quibus non requiritur, tom. 7. consult. 44. n. 43. & tom. 8. consult. 75. n. 3.
In alieno territorio an & quatenus fieri possit, tom. 6. consult. 94. num. 13. 15. & seqq.

Disse-

Index Rerum.

Differentia inter cacionem, & delegacionem, *ibidem* num. 19.
 Quot citandi modi, ut debeat ut missio in possessione bonorum, que in loco contractus constituta sunt, *ibid.* n. 32.

Ciuit.

Appellatione ciuitatis quantum veniant, *tom. 7. consult. 1. num. 1.*
 Ciuitas effectus constitutione an habeat ius ciuitatis, *ibid.* n. 2. & seq.
 Quid si ciuitas ex privilegio fiat etiam ciuitas aliarum ciuitatum, *ibid.*
 Quid si ciuitas ex privilegio non habeat domum, vel vineam in ciuitate, *ibid.*
 Quando prefertim censetur habitatus ad omnia, que ciuitas originarij perhibentur. *ibid.* n. 3.
 Ciuitas effectus, qui in ciuitatem recipitur, & assumptus potius habetur ac si originarius esset, *ibid.*
 Cautio ad excludendum ciuitatem privilegio, *ibid.*
 Quomodo ciuitas ex privilegio non distinguatur ab originarijs, *ibid.* n. 5.
 Cines pauperes, ac mendicij, an & quantum prefereodi exteris, *tom. 8. consult. 64. & n. 1.*

Ciuitas, V. Venetj, Lauenfis, Florentina.

Ciuitas potest propria concedere, & habitare quem vult ad ea, que apud ipsam populi ciuitatis conceduntur, *tom. 7. consult. 1. n. 4.*
 De ciuitatibus Italianis, *tom. 5. consult. 12. & n. 38.*
 Que libera, *ibid.*
 Earum potestas, *ibid.*
 Earum libertatis iussum, *ibid.* n. 39.
 De ciuitate Venetiarum, eiusque libertate, *ibid.* n. 40.
 Eius origo, *ibid.*
 Est Regnum, *ibid.*
 Eius instituta, *ibid.* n. 41.
 Oportet, *ibid.*
 De ciuitate Lauenfis, *ibid.* n. 42.
 De ciuitate Florentina, *ibid.* n. 43.
 De ciuitate Lucana, *ibid.* n. 44.
 De eius libertate, *ibid.*
 De Senarum ciuitate, eiusque libertate, *ibid.* n. 45.
 De ciuitate Ateni, *ibid.* n. 47.
 De ciuitatibus Lombardis, earumque libertate, *ibidem* num. 46.
 De ciuitate Parmensi, *ibid.* n. 48.
 De ciuitate Mediolana, eiusque ditione, *ibid.*
 De ciuitate Neapolitana, eiusque Regno, *ibid.* n. 49.
 Deque eius varia fortuna, *ibid.*
 De Romana Vrbe, *ibid.*
 De eius dignitate, *ibid.*
 Tunc obsequium, *ibid.*
 Cur Vrbs dicta, *ibid.*
 Eius maiestatem que ciuitates sine imitat, *ibid.*
 Cur dicta communis patria, *ibid.*
 De eius magnitudine, dignitate, admirandis, *ibid.*

Clauis V. Euthymia, Clauis.

An & quomodo clauis capite, in qua Sanctissimum Christi corpus ferat quota Censur Domini feratur, tradenda sit laicis, *tom. 6. consult. 87. & n. 1.*

Clauis explicata.

Rebus sic stantibus, *tom. 5. consult. 46. n. 64.*
 Quatenus opus sit, *tom. 6. consult. 99. n. 30.*
 Cum eisdem privilegijs, & exemptionibus tamen consuetis & non contrarijs sacris canonibus, & sacris Concilij Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus, *tom. 7. consult. 8. n. 15.*
 Sicque &c. sublati &c. *tom. 8. consult. 8. n. 4.*
 Arbitrio suo, de sacro, manu regia, *tom. 8. consult. 10. num. 5.*

Nullus pacto, *tom. 7. consult. 64. n. 15.*
 Ac de nouo etiam concedimus, *tom. 7. consult. 87. n. 2.*
 Confirmamus, robur adijcimus, innouamus, *ibid.*
 Quorum tenores, *ibid.* n. 3.
 Dummodo sub nullis reuocationibus sint comprehensa, *ibid.* n. 5.
 Ex certa scientia, *ibid.* n. 6.
 Non obstantibus Apostolicis &c. *ibid.* n. 7.
 Non obstantibus reuocationibus Apostolicis *ibid.* n. 8.
 Decretis tamen Concilij Tridentini non repugnantis, *ibid.* n. 10.

Clauis V. Moniales, Confessarij, Regulares.

Ad ingrediendum clauis monialium que licentia requiritur, *tom. 6. consult. 85. n. 202.*
 Confessarij monialium quoad clauis vbi petroclauis debent, *ibid.* n. 203.
 Eiuscrates quatenus tollende, aut tolerande, earumque forma, *ibid.* n. 204.
 Decreta de colloquutionis monialium, etiam Regularibus subiectionum, *ibid.* n. 208. & seq.
 Decretum de loco examinis puellarum, earumque admissione ad professionem, & tempore nuntiandis, *ibidem* num. 212.
 De appellatione non aduocanda in materia clauis, *ibid.* num. 222.
 Quoad ingressum secularium virorum in clauis quid potius sit attendendum, *ibid.* n. 223.
 Seruanda consuetudo quoad suspensionem habens puellarum, *ibid.* n. 224.
 Quid in hac re obseruandum, *ibid.*
 Superiora clauis ingrediens, vsuente potius canonica, quos, quotue comites assumere debeant, *ibid.* num. 225.
 Pro aspergendis cellulis monialium aqua lustrali, an coofessarijs ingredi possit clauis monialium, *ibid.*
 An censentur casus necessarii dandi licentiam ingrediendi clauis notario, ac testibus, vsuente testamentum mulieris secularis, ibi grauius approbantis, *ibid.* num. 228.
 Decretum circa licentiam colloquendi monialibus, & ingrediendi clauis etiam in monasterijs, Regularibus subiectis, *ibid.* n. 230.
 Confessarij monialium nullatenus ingredi debent clauis monasterij preteritum comitandi operarios, medicos, chirurgos, vel alios, *ibid.* n. 232.
 Quomodo se gerere debeant quoad clauis iidem confessarij in administratione Sacramentorum, *ibid.*
 Equid quoad eas moniales, que perpetuo, aut diuturno morbo laborant, *ibid.* n. 232.
 An & quatenus concedatur sit ingressus confessorio ad assidendum spirituali morienti, cuiusque animam rite debet commendandam, *ibid.* n. 233. & seq.
 An liceat confessorio, alijque ingredi monasterium preteritum sepulture tradendi cadaver monialis, *ibidem* num. 234.
 Quomodo officia funebria monialibus petagi debeant, *ibid.*
 Nemo, etiam superior ingredi potest monasterij sepe preteritum concedendi habitum monijs, vel recipiendi professionem, *ibid.*
 Neque preteritum interessendi electioni Superiorum, aut officialium monasterij, *ibid.*
 Neque occasione benedicendi, vel consecrandi Abbatissas, ac solemniter velum concedendi, *ibid.*
 Quatenus induci debeat clauis monialibus quilibet contraria consuetudine, *ibid.* n. 239.
 Quid si moniales renuerint, *ibid.*
 Non tamen tenentur moniales emittere quantum verum de clauis, *ibid.*
 Quid in aliquo casu particulari, *ibid.*
 Quando testibus debet vbi relaxata fuerit, *ibid.* n. 240.
 Eius clauis a quibus tenenda, *ibid.*
 A quibus clauis Ecclesie, *ibid.* n. 246.
 Quomodo moniales se gerere debeant cum exteris, quicunque

Index Rerum.

siue societate percipere, *ibid.* a.n.1.
Omnes Clerici obligantur ad clericalem honestatem. tom. 6. consult. 93. n.10.
Dispositio loquens de te conuerente honestatem clericalem complectitur omnes Clericos, *ibid.*
Clericus ratione contrarius vbi, & quomodo conueniendus, tom. 6. consult. 94. n.18.
Eriam minoribus ordinibus initiati gaudent privilegio fori, *ibid.*
Et quatenus, *ibid.*
Quatenus etiam coconsentire possint in Iudicem Ecclesiasticum non suum, *ibid.* n.39.
Clericus beneficium habens quo in loco conueniri possit, *ibid.* o.44.
Pena Clerici litigantis sponte coram Iudice seculari, *ibid.* n.47. & seq.
Cur dicantur comedere peccata populi, tom. 6. consult. 95. n.3.
An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia torrura diluit, durante obihilo mionsecommuni existimatione populi, illum pro homicida reputans, censendus sit irregularis ita, vt promoueri nequeat, tom. 7. consult. 19. a.n.1.
Publice diffamatus de homicidio repellendus est ab affectione beneficii, *ibid.* n.6.
Quid si ageretur de priuatione beneficii, *ibid.* n.6.
An & quatenus Clericus primae tonsurae deprehensus à Curia seculari in flagranti crimine in habitu laicali gaudeat privilegio fori, & non inesset in habitu & tonsura, nec interfuerit Ecclesiae, tom. 7. consult. 31. a. num. 1. & seq.
Quid de Clerico non beneficiato, solito tamen Ecclesiae inferuire, & in habitu ac tonsura incedere, sinodum, vel interdictum in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine, *ibidem* num. 13.
Quid de Clerico non incedente in habitu ac tonsura, vel alias non habente qualitates Coeclii Tridentini, *ibid.* num. 27.
An sicut amittitur privilegium fori, ita etiam amittatur privilegium Canonis, *ibid.* & n. seq.
An & quatenus in his requiratur monitio Episcopi, *ibid.* o.1.
Et Ecclesiae seruitium, *ibid.* n.7. & seq. ac n.17.
Qualitates requiritur ad gaudeodum privilegio fori, *ibid.* & n. seq.
Quid de Clericis in minoribus, non coniogatis, neque beneficiariis, neque in habitu incedentibus aote monitionem, *ibid.* n.10.
Quid ex decreto S. Concilii Tridentini, ac de eius mente, *ibid.* o.11.
Quatenus pronanciandum in fauorem Clericorum, *ibid.* o.12.
A Clerico coniugato ad non coniugatum quatenus infertur, *ibid.* o.33.
Quid si Clericus sine habitu tepera à Indice seculari ignotaet esse comprehensus, & in carcerem coniectus, *ibid.* n.34. & seq.
In pietisque casibus Clerici supponuntur foro laicali, *ibid.* oum. 31.
Et quoniam si sunt, *ibid.*
An io omni, quo supponuntur foro laicali eximantur omnino à foro Ecclesiastico, *ibidem* num. 32. & seq.
Qua pena puniti possit Clericus deferens arma, edito Principis secularis prohibita, tom. 7. consult. 32. a. num. 1.
Et qua vi edito laicali Clerici teneantur, *ibid.* num. 1. & 2.
An & quatenus possint armis spoliari, *ibid.* oum. 3. & seq.
Quomodo comprehendantur lege civilis pro bono publico lata, *ibid.* o.4.
Et quomodo sint ciues, & pars Reipublice, *ibid.* & oum. seq. ac 8.
Non licet alicui priuato Clericum sustinere, repellere, dimouere absque incurfu censurarum, *ibid.* n.6.

Multò minus id licet Officialibus & executoribus Curie secularis, *ibid.* n.7.
Quomodo Clerici absolui possint ab edito Principis secularis, *ibid.* n.1. & seq.
An & quatenus liceat laico comprehendere Clericum, tom. 7. consult. 31. n.27. & seq.
Regulariter non potest Clericus comprehendere retineti in carceribus pro debito pecuniario, *ibid.* n.65.
Quid de Clerico fugiuo, *ibid.* a. n.44.
Enam in ciuilibus, *ibid.* o.74.
Et in obsequio, *ibid.* n.75.
De statuto, quod velle teneantur malefactores Iudici consignare, *ibid.* n.76. & seq.
An & quibus in casibus Clericus non seruatis gradibus penarum, sit degradandus, & tradendus Curie seculari, tom. 7. tota consult. 33.
Praxis procedendi contra Clericum criminofum, *ibid.* n. 11. ac seq.
Vbi adinuaduerfiones.
Quando denum tradendus Curie seculari, *ibid.* o.18. & seq. & n.49.
Casus, in quibus Clericus sit degradandus, & tradendus Curie seculari, *ibid.* a. n.39.
Eorum exemplo personalis est privilegio quatenus suffragetur, tom. 7. consult. 68. n.31.
An & quatenus sit eis permiffa conditio honorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque cultura, tom. 7. consult. 72. o.7.
Pena mortis eis comminata num intelligatur de morte naturali, tom. 7. consult. 83. n.1.
An & quatenus causa Clerici committi possit Iudici seculari, tom. 8. consult. 5. n.17.
Percussio io Clericum leuiss, mediocrius, enormis, tom. 8. consult. 74. n.3.
Qui ab eis possit absolueri, *ibid.*
De munere Clericorum in conuersione infidelium, tom. 8. consult. 109. a. n.1. & seq.
Clerici coram quo Ordinario conuocandi, tom. 8. consult. 121. o.1.
Et an & quatenus coram Legatis Sedis Apostolicæ, *ibid.*

Clerici.

Clerus secularis perfectus Regulari tam in proprijs, quam in eorum Ecclesijs, tom. 7. consult. 49. n.1.
Quomodo dignior, *ibid.*
Quid si extaret consuetudo contraria *ibid.* n.2.

Citatio V. Censura, Clericus, Excommunicatus.

Sola citationis executio, non autem litis contestatio sufficit ad praueniendum iurisdictionem, tom. 5. consult. 11. n.10.
Et debet esse legitima, *ibid.*
Quid si citatio fuerit valida à principio, & malè executione demodata, *ibid.*
Quid si citatio aliunde habuerit notitiam, & spontè compertuerit, *ibid.* n.11.
Per alium actum positum ante citationem, an perpetuer iurisdictionem, *ibid.* n.12.
Quid in causis criminalibus, *ibid.*
In quocunque Iudicio requiritur, tom. 6. consult. 13. num. 1.
Quid io materia censurarum, *ibid.* & n.2.
Citatio petionalis requisita io publicatione censurarum, tom. 7. consult. 17. n.1. & seq.
Enam contra Vniuersitates, *ibid.* n.2.
Citatio petionaliter executi contra singulares non afficit vniuersitatem, *ibid.* n.3.
Eriam si citati essent eiusdem Vniuersitatis officiales, *ibid.*
Quando reddat consensuaces sicut, *ibid.*
In quibus non requiratur, tom. 7. consult. 44. n.43. & tom. 8. consult. 75. o.2.
In alieno territorio an & quatenus fieri possit, tom. 6. consult. 94. oum. 13. 15. & seq.

Diffe.

Index Rerum.

Differentia inter ciuitationem, & delegationem, ibidem, num. 19.

Quot ciuitandi modi, ut decernatur nullus in possessione bonorum, quæ in loco contractus constituta sunt, ibid. n. 32.

Ciuitas.

Appellatione ciuitatis qui tantum veniant, tom. 7. consult. 1. num. 1.

Ciuitas effectus ex constitutione an habeat ius ciuitatis, ibid. n. 2. & seq.

Quid si ciuitas ex privilegio sint etiam ciuitas aliarum ciuitatum, ibid.

Quid si ciuitas ex privilegio non habeant dominum, vel viueant in ciuitate, ibid.

Quando præteritum censetur habitatus ad omnia, quæ ciuitatibus originarijs tribuuntur, ibid. n. 3.

Ciuitas effectus, qui in ciuitatem recipitur, & assumptus potius habetur ac si originarius esset, ibid.

Cautio ad includendum ciuitatem privilegio, ibid.

Quomodo ciuitas ex privilegio non distinguatur ab originarijs, ibid. n. 5.

Ciuitas pauperes, ac mendicis, an & quatenus præferendi exteris, tom. 8. consult. 64. n. 1.

Ciuitas, V. Venetia, Linceus, Florentina.

Ciuitas potest propria concedere, & habitare quem vult ad ea, quæ apud ipsam præcipis ciuitatibus conceduntur, tom. 7. consult. 1. o. 4.

Deciuitatibus Italia, tom. 5. consult. 12. n. 38.

Quæ liberæ, ibid.

Earum potestas, ibid.

Earum libertatis initium, ibid. n. 39.

Deciuitate Venetiarum, eiusque libertate, ibid. n. 40.

Eius origo, ibid.

Est Regnum, ibid.

Eius instituta, ibid. n. 41.

Opes, ibid.

Deciuitate Linceus, ibid. n. 42.

Deciuitate Florentina, ibid. n. 43.

Deciuitate Lucana, ibid. n. 44.

Deciuitas liberare, ibid.

Deciuitatem ciuitate, eiusque libertate, ibid. n. 45.

Deciuitate Aferis, ibid. n. 47.

Deciuitatibus Lombardis, earumque libertate, ibidem num. 46.

Deciuitate Parmensi, ibid. n. 48.

Deciuitate Mediolana, eiusque ditione, ibid.

Deciuitate Neapolitana, eiusque Regno, ibid. n. 49.

Deque eius varia fortuna, ibid.

De Romana Vrbe, ibid.

De eius dignitate, ibid.

Totius orbis optime, ibid.

Cur Vrbs dicta, ibid.

Eius maiestatem quæ ciuitates sint imitatur, ibid.

Cur dicta communis patriæ, ibid.

De eius magnitudine, dignitate, admirandis, ibid.

Clauis V. Eucharistia, Clauis.

An & quatenus clauis capite, in qua Sanctissimum Christi corpus feruè quiescat. Domini feruatur, tradenda sit laicis, tom. 6. consult. 87. n. 1.

Clauis explicata.

Rebus sic stantibus, tom. 5. consult. 46. n. 64.

Quatenus opus sit, tom. 6. consult. 99. n. 30.

Cum eisdem privilegijs, & exemptionibus tamen consuetis & non contrarijs sacris canonibus, scilicet Concilij Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus, tom. 7. consult. 8. n. 13.

Sicque &c. subacta Sec. tom. 8. consult. 8. n. 4.

Articulus 100, de facto, manu regis, tom. 8. consult. 10. num. 5.

Nulla pacto, tom. 7. consult. 84. n. 15.

Ac de nouo etiam concedimus, tom. 7. consult. 87. n. 2.

Confirmamus, robur adijcimus, inuocamus, ibid.

Quorum tenores, ibid. n. 3.

Dummodo sub nullis reuocationibus sint comprehensæ, ibid. n. 4.

Ex certa scientia, ibid. n. 6.

Non obstantibus Apostolicis &c. ibid. n. 7.

Non obstantibus reuocationibus Apostolicis ibid. n. 8.

Decretis ræmo Concilij Tridentini non repugnantibus, ibid. n. 10.

Clauis V. Moniales, Confessarij, Regulares.

Ad ingrediendum claustrum monialium quæ licentia requiritur, tom. 6. consult. 85. n. 202.

Confessarij monialium quoad claustrum ubi pernoctant, debeat, ibid. n. 203.

Eiusdem quatenus tollende, aut tolerande, earumque forma, ibid. n. 204.

Decreta de colloquutionis monialium, etiam Regularibus subiectarum, ibid. n. 208. & seq.

Decretum de loco examinis puellarum, earumque admissione ad professionem, & tempore nuntiandi, ibidem num. 211.

De appellatione non aduocanda in materia claustræ, ibid. num. 212.

Quoad ingressum secularium virorum in claustrum quid potius sit attendendum, ibid. n. 213.

Seruanda consuetudo quoad susceptionem habens puellarum, ibid. n. 214.

Quid in hac re obseruandum, ibid.

Superiores claustrorum ingresses, vt eulent penas canonicas, quos, quotque comites assumere debeant, ibid. num. 215.

Pro aspergendis cellulis monialium aqua lustrali, an confessarij ingredi possint claustrum monialium, ibid.

An censetur casus necessarius dandi licentiam ingrediendi claustrum notario, ac testibus, vt scribant testamentum mulieris secularis, ibi grauitur approbatio, ibid. num. 218.

Decretum circa licentiam colloquendi monialibus, & ingrediendi claustrum etiam in monasterijs, Regularibus subiectis, ibid. n. 230.

Confessarij monialium nullatenus ingredi debent claustrum monasterij præteritum comitandi operarios, medicos, chirurgos, vel alios, ibid. n. 231.

Quomodo se gerere debeant quoad claustrum ibidem confessarij in administratione Sacramentorum, ibid.

Et quid quoad ea moniales, quæ perpetuo, aut diurno morbo laborant, ibid. n. 232.

An & quatenus concedendus sit ingressus confessorio ad assistendum moniali morienti, eiusque animam rite debet commendandam, ibid. n. 233. & seq.

An liceat confessorio, alijque ingredi monasterium præteritum sepelire tradendi cadaver monialis, ibidem num. 234.

Quomodo officia funebria monialibus peragi debeant, ibid.

Nemo, etiam superior ingredi potest monasterij (scilicet) præteritum concedendi habitum monij, vel recipiendi professionem, ibid.

Neque præteritum interessendi electioni Superiorum, aut officialium monasterij, ibid.

Neque occasione benedicendi, vel consecrandi Abbatissas, ac solemniter velum concedendi, ibid.

Quatenus induci debeat claustra non obstant qualibet contraria consuetudine, ibid. n. 239.

Quid si moniales conuerterentur, ibid.

Non tamen tenentur moniales emitte quantam verum de claustra, ibid.

Quid in aliquo casu particulari, ibid.

Quando restitui debent ubi relaxata fuerit, ibid. n. 240.

Eius clauis a quibus tenenda, ibid.

A quibus clauis Ecclesie, ibid. n. 246.

Quomodo moniales se gerere debeant, cum extiterint quæque

Index Rerum.

que ij sine, etiam confessorius, claustrum ingredien-
tur, ibid. n.247.
Pro quibus scribitur concedenda sit licentia ministris, a2
seruicibus necessariis, ibid.
Non debent admitti licentia ingrediendi, nisi ipsa moniales
capitulariter, fecerique suffragis consentiant, ibid.
Procurator, vel fundator non debet habere licentiam ingre-
diendi claustrum, ibid. n.242.
Nequidem cum sacerdote ingrediente administranda Sa-
cramenta, ibid.
Neque cum alijs superioribus ingredientibus in casibus ne-
cessariis, ibid.
Quid de factore, ibid.
Introducens infantes cuiusvis sexus, vel etatis incurrit in
censuras violat claustrum, ibid. n.243.
Pœna in Abbatissam id permittentem, ibid.
Intusque permittuntur remanere in casibus precise necessi-
tatis, ibid.
Intra septa monialium prohibetur comedere, ludere, per-
nuotare &c. ibid. n.244.
Quinam libri, aliaue prohibeantur ed inferre, ibid.
Que facultatem habent ingrediendi cum vna, vel pluribus
marionis, aut ancillis, quibus conditionibus ingredi
possint, ibid.
Intra claustrum non potest missa celebrari, ibid. n.245.
Neque ministrari Eucharistia monialibus, ibid.
Abusus monialium exiendi ad audiendum missam in Ec-
clesia exteriori, ibid.
Que licentiam habent dependi extra claustrum, quid ob-
seruare debeant, ibid.
Limen ianue an intra claustrum, ibid. n.246.
Nullus preteritu monialis egredi potest in Ecclesiam exte-
riorem, ibid.
Cœnaserium in loco teneri non possint mulieres seculares,
ibid. n.247.
Pœne contra violantes claustrum monialium, ibid. nom.
248. & seqq.
Quid de ingredientibus claustrum cum licentia subrepti-
cia, ibid. n.250.
An requiratur licentia in scriptis, ibid.
Potest esse generalis, ibid.
Alias pœne in violatores claustrum, ibid. n.251. & seqq. vbi
multa in hanc rem adducuntur.
Quid de puella, aut vidua, que temere ingreditur ad su-
scipiendo habetur, quidue de Abbatissa recipiente, ibid.
Facultas ingrediendi in monasteria monialium quomodo
sit intelligenda, ibid. n.253.
Excepta excommunicatione an alias pœne obligent in con-
scientia ante declarationem, ibid. & n. seqq.
Quid de pœna priuationis officiorum, ibid. n.262.
Et de suspensione à munere pontificali, & quænam eis sit,
ibid. n.263.
Et ad quæ extendatur, quæue comprehendat, ibid.
Huiusmodi pœne aut militent contra Vicarios generales,
vel Prælatos seculares inferiores Episcopis, ibid. nom.
264.
Non procedunt contra Prælatos ingredientibus ex causâ ne-
cessaria, sed afficiant à multis vel iunioribus, vel secu-
laribus, ibid.
Ex decreto S. Congregationis casus violationis clau-
strum monialium est reservatus Summo Pontifici per
totam Italiam extra Urbem cum derogatione ad om-
nia privilegia, etiam Regularium, ibid. n.265.
Eiusdem decreti moderatio ac declaratio, ibid. num.266.
& seq.
Quatenus ab hoc casu possint Episcopi absolueri, ibid. n.
267.
Ac alij, ibid. n.272. & seqq.
Quid veniat appellatione claustrum, ibid. n.275.
A qua porta incipiat, ibid.
In quo consistat, ibid.
Quid de limine porte, ibid.
Quidne de tectis, ibid.
Quatenus Cardinalibus liceat ingredi monasteria moni-
alium, ibid. n.276.
Quatenus Inquisitoribus S. Officij, ibid.
Et Regularibus Vicariis S. Officij, ibid.

Formula visitationis monialium quoad claustrum,
ibid.
Alia bene ad rem multa, quæ dispersæ tota consulari-
pne dicuntur.
Claustrum monialium de quo iure sit, tom.8. consule.47.
num.1.
Committitur Episcopis, ibid. n.28.
In quibus monialibus locum habeat, ibid. n.2 & seqq.
Quid de egressu monialium è monasterio, ibid. n.7.
Deque monasterij sitis in locis paludosis, ibid. n.8.
Quid de morbo epidemico, ibid. n.9.
In quo loco Ecclesie moniales sint velandæ, ibid. n.10.
De earum paupertate, ibid. n.11. & seqq.
De ingressu in monasteria monialium, deque licentia in-
grediendi, ibid. n.12.
Pœna, siue effata de claustrum monialium, ibid. à n.14.
ad 57.
Controueniens edicto Episcopis in materia claustrum mo-
nialium an possit ab excommunicatione inficari,
& Episcopo edicenti reserua, abiolui à Metro-
politano, vel à quocunque alio Episcopo, tom.8. con-
sult.122. à n.1.

Censuræ Censuræ, V. Sacerdotio.

An & quatenus sanatio cœcitas sit miraculo adhibenda,
tom.5. consult.20. n.2. & seqq.
Aliquando naturaliter curatur, ibid. n.2.

Calibatus V. Matrimonium.

Qui eam negent, qui affectant, tom.8. consult.63. à
num.13.
Quoad Græcos, tom.8. consult.87. à n.1.
Quoad Subdiaconos, ibid. n.9. & seqq.
Quoad diaconos, ibid. n.17. & seqq.
Quoad presbyteros, ibid. n.18.

Cemeterium.

Origo antiquitas cemeteriorum, tom.5. consult.59. n.22.
Quis primò instituit, ibid.
Sepulchra appellata cemeteria, ibid. n.23.
Quid cemeterium significet, ibid.
Apud christianos persecutionis tempore quid fuerint, ibid.
n.24. & seqq.
In ijs fabricæ materiales ac sedes aliquæ, ibid. n.26.
Que cemeteria non intra, sed extra Urbem fuerint, ibid.
num.27.
Mortui vbi conditi, ibid. n.28.
Sepulchra benemeritis in Urbe admissa, ibid. n.29.
Inhibita, ibid.
Vbi fuerint gentilitia sepulchra, ibid. n.30.
Apud Iudeos cemeteria etiam extra Urbes, ibid. n.31.
Rumæ quoque ab initio christianorum cemeteria extra-
Urbem, ibid. n.32.
Ita & alibi, ibid.
Instituti huius causa, ibid. n.33.
De initio cemeteriorum in Urbibus iuxta Tempia, ibid.
n.34. & seqq.
Quid de exteris, ibid. n.38.
Vigilie celebrantur in cemeterijs, ibid. n.37.
Quatenus gaudent immunitate, tom.6. consult.40. num.
40. & seqq.
Quomodo probetur locum aliquem esse cemeterium,
ibid. n.9.

Cenaculum.

Cenaculi nomine qui locus intelligatur, tom.6. consult.
98. num.1.
Cenaculum Apostolorum, ibid.

Ceremonie.

Ceremonie in celebratione missarum, tom.6. consult.42.
num.16.

Eorum

Index Rerum.

Eorum origo, *ibid.*, n. 27.

Eorum multiplex utilitas, *ibid.*, n. 28.

Cognatio, V. Matrimonium.

De cognatione spirituali, tom. 7. conf. 93. à n. 1.

Cur vnus, vel vna suscipere possit, *ibid.*, n. 1.

Eius gradus, *ibid.*, n. 2. & 4.

Quid de suscipiente procuratorio nomine, *ibid.*, n. 3.

Officium Parochi in contractu cognationis spiritualis, *ibid.*, num. 5.

Numerus comparrum pręfixus, *ibid.*, n. 6.

Quid si duo viri, & vnica mulier in parinos infantis baptizati admittantur, & vnus eorum in actu catechismi, & baptismi infantem tetigerit, alter verò abstinerit sine tactu, *ibid.*, n. 7.

Pœna contra Parochos non obseruantes decretum Tridentinum, *ibid.*, n. 8.

An fieri possit lex generalis, quę præscribat etatem tenentibus in baptismo, vel chrisiama, *ibid.*, n. 10.

Parerga de cognatione spirituali, *ibid.*, à n. 11.

Collegium, V. Scholasticus.

Ad constituendum collegium, siue Vniuersitatem quid requiratur, tom. 7. conf. 3. n. 7.

Colonus, V. Damna.

De invaliditate, & iustitia simplicis præcepti Cnris Ecclesię sub pœna excommunicationis super exarceratione coloni partiarj, & declaratorie censurarum, tom. 6. conf. 30. à n. 1.

An colonus exiguae quantitatıs terrę mensę Episcopalis gaudeat privilegio fori, *ibid.*, n. 12.

Et an coloni partiarj Episcoporum gaudeant immunitate, ac fori privilegio, *ibid.*

Et quid si colonia procurata sit in fraudem iurisdictionis laicalis, *ibid.*, n. 13.

Quid si colonus obtinuerit ab Episcopo inhibitionem, super exemptione fori ne alibi, quam coram Ecclesiastico Iudice iudicari possit ad formam Sacrum Canonum sub pœna excommunicationis, camque præstauerit iudici laico, *ibid.*, n. 14. & seqq.

Quid si in casu, quo fit retinendum executioni de facto cum periculo iurisdictionis pœna corporalis, *ibid.*, n. 17.

Coloni Ecclesiastici, an & quatenus grauari possint angariis & perangariis, tom. 6. conf. 31. n. 37. ac seqq.

Collectores.

Collectores spoliū, decimarum, aliorumque iurium Camerę Apostolicę an, officio suo durante, distributiones quocidanas faciantur, quatinus choro diuinis officijs perfoluendis minime interfiant, tom. 5. conf. 52. à n. 1. Collectores, vel subcollectores officium an excuset Parochum à residentia, *ibid.*, n. 2.

Commedia.

De soliditate commediarum nostri temporis, tom. 8. conf. 153. à num. 11.

Deque earum auctoribus, & inspectores, *ibid.*, & n. seqq.

In hoc malum remedia, *ibid.*, & n. seqq.

Deque potestate Episcoporum illas, ob oculosque ludos prohibendi, *ibid.*

Commenda, Commendator.

Quatenus requiratur residentia, tom. 7. conf. 4. n. 10.

Priores Commendarum Ordinis S. Benedicti quatenus non teneantur residere, *ibid.*, n. 13.

Quatenus Commendator dici possit Ordinarius exemptorum, tom. 7. conf. 8. n. 8.

An & quatenus Commendatarij possint ab ijs visitari, quibus eorum Ecclesias visitare concessum est, tom. 7. conf. 63. n. 1. & seqq.

Commendatarij perpetui habentur pro veris titularibus, *ibid.*

An & quatenus exempti ab Ordinarij, *ibid.*, cum. 2. & seqq.

Monasteria Regularium, an & quatenus commode possint in commendam Clericis secularibus, tom. 8. conf. 145. à n. 1. & seqq.

Commensalis.

Commensales qui sint, tom. 6. conf. 98. n. 93.

Quid requiratur, vt aliquis sit commensalis, *ibid.*

Communio, V. Eucharistia.

Communitas.

Communitates seculares, an teneantur taxam antiquam, veltigalium obseruare, in fauorem Clericorum initam, tom. 5. conf. 46. à n. 1.

Communitas laicorum, an possit vendere pascua communia in præiudicium Ecclesiarum, tom. 6. conf. 71. à num. 1.

Comprensus.

Præsentus à solo dicto focij criminis, in quo oblit absque tamen purgatione macula, an gaudeat privilegio sponte comprehensis in causa spectante ad S. Officium, non tamen in materia fidei, tom. 8. conf. 96. à n. 1.

Quatenus quis habeatur pro sponte comprehente, *ibid.*, num. 1.

Privilegium sponte comprehentium quibus concedatur, *ibid.*, n. 2. & 3.

De reo sponte comprehente, & nullo indicio præuento, tom. 8. conf. 130. n. 3. ac seqq.

Conceptio.

Constitutionis Alexandri VII. pro Conceptione Deiparę obseruatio, tom. 8. conf. 75. à n. 1.

Concessio.

In generali concessione quę veniaior, tom. 6. conf. 98. num. 79.

Quando cesset, *ibid.*, n. 114.

Concilium.

Decreta Concilij provincialis confirmata à Summo Pontifice non indigent correctione, tom. 6. conf. 89. n. 1.

An eis possit derogare Visitator Apostolicus, *ibid.*, à n. 1.

Concurfus, V. Clericus.

Coram quo faciendus sit concurfus pro Ecclesijs parochialibus Regularium secularizatis, tom. 7. conf. 8. n. 17.

Est de iurisdictione ordinaria, *ibid.*

Quando fieri possit ab inferiori, *ibid.*

Inter præsentatos à patrono ad parochialem quatenus instituendus sit concurfus, tom. 8. conf. 32. à n. 1.

Quid si oblatret consuetudo, *ibid.*, n. 1. & 2. ac 9.

Inter duos præsentatos qui præferatur, *ibid.*, n. 7.

Quare præferendus, *ibid.*, & n. seqq.

Iudicium concurfus creditorum, an ex sua natura vniuersale, tom. 6. conf. 29. n. 3.

Quid in eo agatur, *ibid.*

Et an omnes creditores, etiam Ecclesiastici debeant comparere, *ibid.*, & n. seqq.

Concubinatus.

An sit mixti fori, & à quo Iudice puniri possit, tom. 5. conf. 3. num. 43.

Con-

Index Rerum.

Conclauis, sive Conuictum Pontificum.

De Conclauis Cardinalium, tom. 8. consult. 9. à n. 7.
Tempus ingrediendi conclauis, ibid. n. 1. & n. 2.
Prenas non ingredientis in tempore, ibid. n. 3.
De electione facta ante tempus statutum, ibid. n. 4.
De aditu ad illud, ibid. o. 11.
De locutione, ibid. & n. 15.
Missionem nunciij, ibid.
Scripturæ, ibid. à n. 10.
Pena in transgressores, ibid. & o. 7. ac 8.
Quis possit super hac prohibitione dispensare, ibid. num. 6. & seq.
Quid de colloquentibus palam cum Cardinalibus, ibid. num. 9.
Diligentia Prælati ad custodiam conclauis deputari, ibid. num. 12.
In eum pena, ibid.
Quæ colloquutiones & scripta prohibeantur, ibid. num. 13. & 16.
An in eis detur paruitas materiæ, ibid. n. 14.
Quid si Cardinalis in Rota audiatur cum se loquentem, ipso tamen oibis respondere, vel contra, ibidem num. 15.
An summas Pœnitentiarius absoluerit possit ab huiusmodi penis, ibid. n. 16.
Locus conclauis olim clausus, ibid. n. 19.
Vbi fieri debeat, ibid.
De hac re oratio Cardinalis Millini, ibid.

Concordiæ.

Super præmisionis an liget successores, tom. 5. consult. 1. à n. 83.
Per quodcumque rescriptum Principis nunquam censetur derogatum concordæ nisi de ea fiat specialis mentio, ibid.
Quatenus liceat à concordatis recedere, tom. 5. consult. 46. o. 1. & 19. ac seq.
Quando non obliget, ibid. n. 1.
An & quatenus officij successores, ibid. & n. 24.

Conditio.

Quæ sit vera conditio, eiusque effectus, tom. 6. consult. 95. n. 23. & 27. & consult. 98. n. 114.
Vbi plura de conditione.
Conditio, siue forma voluntaria in quo differat à necessaria, tom. 5. consult. 84. n. 4.

Conductio, Conduktor.

Conductio bonorum quatenus clericis permittitur, tom. 7. consult. 71. n. 7. & 16.
De conductoribus etiam laicis bonorum Ecclesiæ & Ecclesiasticorum, eorumque immunitate, ibid. à n. 9.

Confederatio V. Fœdus.

Confessarius V. Clausura, Monialis, Episcopus.

Confessarius monialium non debent ab eis accipere victum dictum, neque vniuersalia, vel lineam fopellatentem, sed adoniam dumtaxat provisionem, tom. 6. consult. 85. n. 206.
Eorum provisionis taxa, ibid.
Ex quo luenda, ibid.
Quomodo accipienda, ibid.
Præter ordinarios debent bis, aut ter in anno extraordinarij ab Episcopis monialibus offerri, ibid. n. 235.
Confessarius extraordinarius nunquam datur pro moniali particulari, ibid.
Nec perpetuo, neque ad tempus, ibid.
Nisi per S. Penitentiarium pro vna vice tantum, & de licentia S. Congregationis, ibid.

Ad id procedat in viris regularibus, licet in eorum constitutionibus prohibeantur peccata confiteri alijs, quam Regularibus ordinis, ibid.
Monialibus subiectis Regularibus deputandi confessarij extraordinarij etiam qui eiusdem ordinis non sunt Regulares, ibid.

Pro monialibus quantumlibet exemptis, etiam Regularibus subiectis, sunt approbandi ab Episcopo, ibid. oim. 236.

Alias confessio est nulla, ibid.

Quid de confessione venialium, ibid.

Quibus in casibus non requiratur huiusmodi approbatio, ibid. n. 273.

Constitutio Gregorij XV. de exemptorum privilegijs seruanda etiam in Vrbe, ibid.

Monialium post triennium remoueri debent, nulla alia subsistente causa, ibid. n. 138.

Triennio elapso non possunt amplius audire confessiones in eodem monasterio per aliud triennium absque licentia S. Congregationis, alias declarantur suspensi ab audendis confessionibus, ibid.

Quod habet locum etiam in confessario confessorij puellarum, vel aliarum quarumcumque mulierum, ibid.

Quid de confessarijs Dominicanis, vel Cathenicis, ibid.

Generaliter ab Episcopis approbati non possunt vigore illius generalis approbationis confessiones monialium audire, ibid.

Approbatus ad audiendum confessiones monialium vnus monasterij, non potest audire confessiones monialium alterius monasterij, ibid.

Extraordinarius toties approbatur debet, quoties deputatur, ibid.

Non sufficit esse semel approbatus, nisi pro eis, quæ obtinuerint indultum à S. Penitentiarium eligendi ex approbatis pro monialibus semel tantum, ibid.

Confessarius ianuam respondere debet in viam publicam, ibid.

A quo eligendi, ibid.

Vicarius Episcopi non potest esse confessarius monialium, ibid.

An & quatenus Curatus, ibid.

Neque Fratres Conuenticuales, ibid.

Neque Obseruantes Præuicæ reformate S. Antonij Lusitanæ, ibid.

Regulares non possunt esse confessarij ordinarij, neque Capellani monialium ordinatio subiectarum, ibid.

An & quatenus cogi possint ad iurandum, tom. 8. consult. 15. n. 1. & seqq.

Posunt sequi opinionem minus probabilem, ibidem n. 9. & 10.

Qui teneantur interesse dispositioni casum conscientie, tom. 8. consult. 18. n. 1.

Et quibus penis, ibid. & n. 2.

Confessio V. Signillum, Regularis.

An Episcopus possit non admittere ad audiendum confessiones vel seculares, vel regulares Sacerdotes, nisi ij promittant, etiam iuramento, quod à quarundam propositionum probabiliu præxi abstineant, tom. 8. consult. 15. à n. 1.

Quando loca sunt in diocesi, Episcopus habet intentionem fundatam, quod nemo admitti possit ad confessiones secularium audiendas, nisi prævia approbatione à se faciendâ, tom. 7. consult. 8. num. 19. & seqq.

Quod locum habet etiam in presbyteris secularibus subiectis Prælati etiam exemptis, dummodo sint in diocesi, ibid. n. 33.

Sacerdotes heretici ymothane Militie, si non sint Parochi, non possunt audire confessiones, etque alia sacramenta administrare, nisi ab Episcopo sint approbati, ibid.

Commodatarij Abbatium in ijs, quæ spectant ad approbandum.

Index Rerum.

probandum facit confessionis ministros, se interponere non debent, *ibid.* n. 34.

Confessarii Regularium, qui confessiones audiunt Regularium tam mulierum, quam Fratrum, non possunt ab Episcopis cogi ad examen. Si tamen ad tales confessiones audiendas deputati fuerint in superioribus Regularibus, *ibid.* n. 35.

Mos improprie Regularium audiendi confessiones in cellis conuictorum, ac monasteriorum, etiam si cellae habeant crates, quae in Ecclesiis correspondere, omnino tollendae, *ibid.* n. 36.

Tempore paschali qui confessarii confessiones audire possunt, & quid hac in re observandum, *ibid.* n. 37.

Regulares pro audiendis confessionibus quomodo approbandi, *ibid.* o. 38.

Quando confessarii possint approbari ad tempus, & absolute, *ibid.* o. 39.

Confessarii tam Regulares, quam seculares tenentur intra unum, aut plures dies, postquam confessiones exhortati audierint, facere fidem in scriptis Curati de tali confessione, & sub qua pena, *ibid.* n. 40.

Pro licentia exercendi curam animarum, confessiones audiendi, & earum reuocatione, nihil prius soluedum, *ibid.* n. 41.

Confessio illius est nulla, qui omnia Sacerdoti non approbata ordinario confessus est peccata sua, ignota autem non esse approbata, *ibid.* n. 42.

Tertiarius quibus confiteri debeant peccata sua, *ibidem*, non. 43.

Praetati regulares, seu alij Religiosi confessarii non possunt audire, confessiones secularium, qui sunt de familia, aut intersunt ipsorum monasterijs absque approbatione, vel licentia Episcopi, *ibidem* cum. 44.

Approbatio confessariorum pro locis exemptis pertinet ad Episcopum intra cuius diocesim loca exempta existunt, *ibid.* n. 46.

Omnia privilegia confessiones audiendi absque examine & approbatione ordinarij, sunt reuocata, *ibid.*

Confessarii extraordinarij ab Episcopo approbati ad confessiones audiendas, siue sint regulares, siue seculares nullo pacto eas audire possunt extra diocesim Episcopi approbantis, quamuis confitentes sint eidem Episcopo subiecti, *ibid.*

An id procedat etiam in Parochijs, *ibid.*

Quid in casibus reuertatur, *ibid.* n. 47.

Etiam in Bulla Cenez, *ibid.* n. 53.

Confessio facta alicui sacerdoti quatenus inualide, tom. 6. consult. 1. n. 12.

Quae licentia requiritur, ut liceat sit valida, *ibid.*

Qui casus excipiatur, in quibus huiusmodi licentia non requiritur, *ibid.*

Quando iteranda, *ibid.*

Quid si concurrat communis populi opinio, *ibid.* o. 13.

Nemini licet eam audire siue consensu proprij Sacerdotis petentis, *ibid.* o. 14.

Pena: in transgressores, *ibid.* & o. seq.

Quid si quis litteras falsas se ingesserit, *ibid.*

Confessionalis.

Amoueri debent a Sacramto, siue a sacristia, & a locis occultis monialium & collocati in Ecclesijs exterioribus, consult. 85. n. 240. tom. 8.

Confirmatio, V. Confirmatio.

Confirmatio privilegiorum quatenus sit necessaria, tom. 5. consult. 56. o. 78. & seq.

Non extendit confirmatum extra suos limites, sed solum intra illos dat robur, tom. 5. consult. 71. n. 2.

Intelligitur in terminis in quibus statuta loquuntur, *ibid.* n. 3.

Confirmatio constitutionis in forma conuentionis, & iuris antiqui tantum praerogatiua, nihil de nouo tribuit, tom. 6. consult. 34. n. 11.

Ex confirmatione Pontificis confertur rei confirmatio lus perpetuum ac irrevocabile, tom. 6. consult. 69. n. 2.

Tom. VIII.

Effectus eiusmodi confirmationis, *ibid.*

Confirmatum a summo Pontifice fit proprium ipsius, *ibid.* nom. 3.

Confirmatio in forma specifica quid operetur, *ibid.*

Eius virtus, *ibid.* o. 4.

Statuta confirmata a Pontifice dicuntur Pontificia, etiam si vnum tantum statutum confirmetur specificè, *ibid.*

Confirmatio ex certa scientia, tom. 7. consult. 87. n. 7.

Confirmationis Sacramentum V. Chrismæ, Orientales, Ritus.

An & quatenus simplici presbytero concedi possit, ac debeat a summo Pontifice sacras ministrandi Sacramentum Confirmationis chrismate ab Episcopo consecrato tom. 6. consult. 1. n. 1.

Quibus perficiatur, *ibid.* n. 1.

Quae sint de eius substantia, *ibid.*

Eius ordinarius minister, *ibid.* ac n. seq.

Ex speciali commissione potest a simplici presbytero ministrari, *ibid.* n. 3.

Huius rei exempla, *ibid.*

Eius institutio, *ibid.*

Et extraordinarius minister, *ibid.* n. 4.

Non est Sacramentum necessarium, *ibid.*

Quatenus possit iterum alicui coacti, *ibid.*

Quae causa requiratur, ut hac facultas simplici presbytero licet concedatur, *ibid.* n. 6. & seq.

Censura vtriusque sententiae, *ibid.* n. 13.

Consecratio V. Haretici.

De privilegio non consecrandi pro maleficijs bona delinquentium, tom. 8. consult. 107. o. 1.

Fautioribus hareticorum, an & quatenus possint consecrari bona, *ibid.* n. 1. & seq.

Confraternitates, Confratres V. Parochus.

Confraternitates laicorum quatenus gaudeant fori privilegio, tom. 6. consult. 18. n. 46.

De Capellanis confraternitatum quoad officij funebria reiterationem in eorum & alienis Ecclesijs, tom. 6. consult. 68. n. 2.

Quid eis, earumque capellanis liceat, vel non liceat, *ibid.* n. 13. vbi prolixè.

An & quatenus qui accipit ad lucrum oues, aliaque animalia a confraternitate laicali, auctoritate ordinarij erecta, cogi possit ad communiatem, ut dictas oues, & animalia describat in catastro communitalis, tom. 6. consult. 71. n. 1.

An pariter cogi possit ad soluendum omnia onera, quae a civibus ob propria animalia solvuntur, *ibid.* n. 2.

An quoque possit additio ad solutionem pascuorum communium, quae dictis ouibus necessaria sunt, *ibid.* n. 4.

Confraternitates an habeant fauorem pie causae, *ibidem*, num. 1.

Coram quo iudice conueniri debeant, *ibid.*

Quatenus sint loca sacra, vel religiosa, vel Ecclesiastica, *ibid.*

A quibus confraterne iactes laicorum visitandae, tom. 7. consult. 8. n. 98.

Quatenus teneantur reddere Episcopo rationem administrationis, tom. 7. consult. 5. n. 32.

Quomodo sint merè laicales, tom. 6. consult. 71. o. 2.

Earum res quatenus sint Ecclesiasticae, *ibid.* n. 3.

Et quatenus conueniri debeant in foro Ecclesiastico, *ibid.* cum. 4.

Quid Episcopus eis prohibere possit circa expensas, *ibid.* n. 5.

Et quid circa elemosinas erogandas, *ibid.* o. 6.

An confraternitates seculares possint praetextu consuetudinis sepelire in suis oratorijs corpora defunctorum, tom. 7. consult. 36. n. 2.

Potest, quod possint, an possint sepelire suos confratres, qui sibi in illis non elegerint sepulchrum, *ibid.* n. 4. & 5.

An filij impubesces & uxores confratarum, possint sepeliri in Ecclesijs Regularium, in quibus habent capellam, &

Index Rerum.

Eorum consilium, ibid.
Amplitudo, ibid.
Opera, ibid.
Quomodo differant ab Episcopis, ibid.
Et à cæteris, ibid.
Etiam Diaconi Regali dignitate æquiparantur, ibid. n. 19.
Præferunt quibuscunque Magistratibus, etiam non recognoscantibus imperiis, ibid.
Archiepiscopi item, ac Patriarchis, Episcopis, &c. ibid.
Eorum nomen vetustissimum, ibid. n. 1.
Eorum numerus, ibid.
Cuius instituti, ibid.
Collegium Cardinalium, Sede Apostolica vacante, an possit Sanctos canonizare, tom. 5. conf. 38. n. 6.
Eorum Congregationes quam decore, tom. 5. conf. 5. n. 49.
Quomodo iudicent, ibid.
Eorum Eulogium, ibid.
Quatenus comprehendantur in Constitutionibus penales Apostolicis, in quibus de illis non fit specialis mentio, tom. 6. conf. 66. n. 3.

Castrum.

Quando inferior Principe transfert castrum, vel territorium, tunc translatum castrum tranfire in accipientem, nulla iurisdictione, vel superioritate respectu illius castri reservata ipsi transferenti, tom. 5. conf. 1. n. 11.

Catechumenus, V. Baptismus.

Locus Catechumenorum in Templis ubi fuerit, tom. 7. conf. 33. num. 27.
Quomodo appellatur, ibid.
Catechumini qui, ibid.
Non admitti ad communionem, ibid.

Cathedra, Cathedralium.

An ias cathedralium, siue synodalicum præscribi possit, tom. 6. conf. 8. à n. 1.
Quid sit, ibid. n. 19.
An sublatum à Concilio Tridentino, ibid. & n. 30. ac seq.
Quid cathedra Episcopi, eius origo, allaque ad rem, ibid.
Quoad totum præscribi nequit, ibid. n. 1.
Quatenus possit per modernos Episcopos exigi, ibid. n. 12.
Et in qua quantitate, ibid. n. 13. &
A quibus, ibid. n. 14.
Cathedra cuius rei sit signum, ibid. n. 15.
Cuius quandoque dicatur synodalicum, ibid.
Iuxta quem monetæ valore solvendum, ibid.
Cathedra que sit, ibid. n. 16.
Eius nomina varia, ibid.
Ad quem faciem erigatur, ibid.
Eius locus, ibid.
A quo instituta, ibid.
Qualis esse debeat, ibid. n. 19.
De iudiciis per cathedralium solvendis, ibid. n. 31.
Quid nomine solidi intelligatur, ibid.
Eius valor, ibid.

Catholici, V. Mixtionum.

An dispensari possit cum catholicis, eorumque familijs, ut in partibus hæreticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas, ab ipsis hæreticis vsurpatis, tom. 7. conf. 34. à n. 1.
An Catholicis in partibus hæreticorum promitti possit circa Religionis initiationem ostendere baptizandos à ministris hæreticorum, tom. 7. conf. 41. n. 1.
Quid faciendum illis Catholicis, qui propter fines humanos, ac mortalia temporalia, aut ipsi domi emigrant filios suos in hæresim, aut similes à cognatis, aut alijs eos educant, immò qui interdum eos delectantur facere, aut delecterent ab amplectenda vera fide, cum tamen ipsi paucos in fide vera sibi videantur persequeretur, ibidem, num. 1.

Quid illis faciendum, qui ob aliquam causam frequentant, aut frequentaret in hæreticorum templa, & de illis, qui sæpius fuerint in hæresim relapsi, ibid. n. 7. & 8.
An & quatenus possint permittere, aut imperare feruis tam hæreticis, quam catholicis, ut laborent diebus festis, tom. 7. conf. 35. n. 6.
Quos dies festos observare teneantur, ibid. n. 7.
An & quatenus liceat catholico publice fidem catholicam prædicare, ac defendere, atque adeo se exponere martyrio, tom. 7. conf. 38. n. 4.
An & quatenus concedere possint cibos vetitos, tom. 8. conf. 103. n. 1. & seq.
Et diebus festis opera secularia facere, ibid. à n. 4.
Reges Hispani cur Catholicis appellentur, tom. 7. conf. 26. num. 7.

Cathedralis, V. Diocesis.

Causa, V. Crimes.

Quenam casus pertineant ad forum Ecclesiasticum, tom. 5. conf. 12. à n. 1.
Que sint causæ mixte, ibid.
Dum causa principaliter agitur, ipsa trahit secum personam, ibid. num. 5.
In quibus casus impediens Ordinarios Ecclesiasticos per recursum ad Iudices laicos incurrit in censuras laicas in Bullæ Cœnæ, ibid. n. 24.
Quid in causis, in quibus clericis, etiam coniugati, sint rei, aut actores, ibid. n. 25.
Causa laicorum vni cum clerico delinquentium, & laicorum in fuga Minus culpabilium, an spectet ad Episcopum, ibid. n. 26.
Causæ matrimoniales, etiam vxorum à suis viris fugientium an spectent ad forum Ecclesiasticum, ibid. n. 27.
Et quid inter hebreos, ibid.
Quid in causis hæresis, censurarum, & vsurarum, ibid.
Super bonis emphyteuticis Ecclesiasticis an spectet ad Iudicem Ecclesiasticum, ibid. n. 26.
Quid in causis damnorum datorum per Clericos, & Ecclesiasticos, vel eorum animalia, colonos, famulos, etiam romæ Episcopalis, quamvis laicos, vel per eorum animalia in bonis quibuscunque, tom. 5. conf. 2. n. 37.
Causæ mixti fori que sint, ibid. n. 38. & 40.
Et quando Iudex Ecclesiasticus eas cognoscere possit, ibidem.
Quid in consummatione, ibid. n. 38.
In causis mixti fori si reus fuerit à Iudice seculari absolutus, an possit à Iudice Ecclesiastico puniri, ibid.
Causa concubinarum, an sit mixti fori, & qui Iudex possit eam cognoscere, ibid. n. 43.
Quid in stupro, adulterio, sodomitia, rapto, &c. ibid. n. 41. & seq.
Decimarum causa, an sit mixti fori, ibid. n. 45.
Causa mulierum secularium depositarum in monasterio, si inde aufugiant an sit mixti fori, ibid. n. 46.
Causæ Clericorum minorum ordinum, qui non habent requisita ad gaudendum privilegio fori, an sint mixti fori, ibid. n. 54.
Causæ natorum, viduarum, pupillorum, aliarumque miserabilium personarum, an sint mixti fori, ibid. n. 55.
In causis mixti fori an detur locus pæuentioni, ibid. n. 58.
Causæ criminales ubi perici debeat, tom. 6. conf. 94. num. 1.
Causæ doctales in quo foro agendæ, ibid. n. 58.
Que sit causa legitima, tom. 7. conf. 14. n. 1.
Omnis causa illius est, ad quem spectat damnum, vel commodum, tom. 7. conf. 15. n. 15.

Cedationes.

Cedationes excommunicacionis, vel censurarum iam affectos lacerantes, vel descurpantes qua pena puniantur, tom. 5. conf. 8. à n. 1.
Quid de mandante lacerari, ibid.
Contra eos an possit procedere Episcopus, an verbis S. Officium Inquisitionis, ibid. n. 3.

Index Rerum.

Mandarum lacerandi cedulones non presumuntur, sed est probandum ab allegante, ibid. o. 5.
Quid de illorum amotione, ibid. n. 6. & seq.

Cella.

Decellarum Monialium vacatione, tom. 8. conf. 66. n. 10.
De habitatione in cellis separatis, ibid.
De earum adificationis concessione, ibid.
Venditione, ac solutione, ibid.
Permutatione, ibid.
Optione, ibid.
Ablatione, ibid.
Pluralitate, ibid.
Pro nouitijs, ibid.
Pro puellis educandis, ibid.

Censura, V. Citatio.

Censura Ecclesiastica spernuntur ab hereticis, tom. 5. conf. 8. num. 7.
Quid sit contemptus positivus censurarum, ibid. n. 2.
Quid negativus, ibid.
Censuras positivae committentes an incurrant censuram laicam contra impeditentes Iudices Ecclesiasticos in eorum iurisdictione, ibid. n. 3.
Quando contra ipsos procedat S. Officium, ibid.
Quot modis soleat censura positivae contineri, ibid. n. 3. & 4.
Quando debeant decerni, ibid. n. 7.
Censura suspensionis latae, ac sepe de sententiae, tom. 6. conf. 1. n. 14.
De censuram declaratorie in materia literarum hortationum, sigificationum, comminationum, praeceptorum, etiam poenaliu Regum, Principum, Magistratuum, Iudicum, aliorumque Episcopis, eorumque Vicariis, aliisque Ordinarijs Ecclesiasticis missarum pro illarum revocatione, amotione, vel ab eis absolutioe, tom. 6. conf. 13. n. 1.
An & quatenus sententia declaratoria censuram ob violationem immunitatis, iurisdictionis, ac libertatis Ecclesiasticae lata sit nulla defectu citationis, ibid. n. 1.
Conditio, siue conditioe super absoluteione a censuris ad componendum dissidia versuque fori, ibid. n. 3.
Sententia excommunicationis promulgatoria sine citatione, an suffineatur, ibid. n. 2.
Quid in sententia declaratoria, n. 3. & 11.
Praxis in hoc servanda, ibid. n. 4.
Quid si agatur de facto valde otopio, ibid. o. 1. & seq. & n. 13. ac 19.
Et delictum sit commissum in praesentia Iudicis ibid. n. 10.
Et praesupponatur pro indubitato, ibid. o. 13.
Quid si agatur contra occupantes bona, vel iura Ecclesiae, ibid. n. 4.
Quid de declaratione excommunicationis a iure inflictae, ibid. & n. seq.
Quid si procedat Episcopus in non subditos, ibid. n. 21.
Monitio quando requiratur, ibid. n. 23.
Quid si causa sit secularis, ibid. n. 24. & seq.
De validitate, & iustitia declarationis censurarum ob impedimentum Ordinariu Ecclesiasticorum iurisdictionem Ecclesiasticam, tom. 6. conf. 18. n. 1.
Censurae latae contra impeditentes iurisdictionem Ecclesiasticam, ibid. n. 2.
Qui in huiusmodi censuris comprehendantur, ibid. n. 5. & seq. ac n. 29. & seq.
Quibus standum sit, an impedicio sit facta auctoritate publica, ibid. o. 7.
Quomodo comprehendantur etiam impeditentes auctoritate privata, ibid. n. 8.
Qui Iudices Ecclesiastici his censuris protegantur, ibid. n. 9. ac seq.
An excludantur Iudices delegati, ibid. o. 11.
Quid de Episcopo antequam sit consecratus, ibid. n. 12.

Tom. VIII

Et ante adeptam possessionem, ibid. n. 23.
Iudices ordinarij quatenus protegantur, ibid. n. 14.
Qui quoad iurisdictionem, quae Episcopis, ac locorum Ordinarijs conferatur ex speciali concessione iuris, aut Concilio, ibid. n. 15. & seq.
De indirecto impediendi modo, ibid. n. 18.
Quid requiratur, ut quis incurrat eiusmodi censuras, ibid. num. 19.
Quid sit impedire, ibid. n. 20.
Quid de impediendi metu incusso, ibid. n. 21.
An sit necessarium, quod de facto Iudex delinquit, si impedimentum de se sufficiens fuerit, & sequatur usus iurisdictionis, aut non ita facile accipi, ibid. n. 22.
Ad quod capita impedimenta reduci soleant, ibid. o. 23.
Quae impedimenta damnentur, ibid. n. 25. ac seq.
Quid si coarctat ex aliquo capite sint nullae, ibid. n. 32.
Quid de impediendi in iudicio, quod deinde declaratum est nullum, ibid. n. 33.
Et iniustitia contra ius canonicum sit dubia, ibid. n. 34.
Quid de usu iurisdictionis Ecclesiasticae ex consuetudine tantum, ibid. n. 35. & seq.
Quid de delictis missi fori, ibid. n. 39. & seq.
Quatenus Iudex laicus possit praevincire sine periculo excommunicationis, ibid. n. 41.
Et quid de consuetudine, ibid. o. 2. & seq.
Da causa missa in solidum, ibid. o. 44.
Quid fieri debeat, ut constet de validitate censuram contra huiusmodi impeditentes, utque Iudex teneat, ac recte lo illis ferendis procedere dicatur, ibid. n. 45.
Quatenus ad probationem facti circa impedimenta praesentia inferre possint depositiones faterellum Carae Ecclesiasticae, eorumque Ducis, ibid. o. 46.
An & quatenus ex depositionibus Executorum ferri possit declaratoria censuram, ibid. n. 47.
Quomodo contra reos procedi debeat, ibid. n. 47.
De executione citationis contra ipsos, ibid. & n. 48.
Quando requiratur citatio personalis, ibid. n. 49.
De facti notorietate, ac non ruto accessu, ibid. n. 50.
Absoluteio a censuris ob violant immunitatem, vel iurisdictionem Ecclesiasticam spectat ad Sedem Apostolicam, ibid. n. 51. & 73.
Quid si reappellaverint etiam ad Cardinales Legatos, ibid. n. 52. & seq.
Quid de subditis Executorum, vel aliorum, qui pro impeditione iurisdictionis in Ecclesiastica ante deposuerint, contrarium testantibus, ibid. n. 55. & seq.
Quid si dixerint se fuisse obrios, ibid. n. 57.
Quibus locis censurae non suffineantur, ibid. n. 58.
Defectus causae quando interveniat, ibid. n. 59.
Non dicitur turbare iurisdictionem Iudicis qui aliquem actum turbatum facit pro aliquo suo iure conservando, ibid. o. 60.
Sine dolo malo actus turbationis non est iniurius, ibid. n. 61. & seq.
Quatenus locus non sit excommunicationis, ibid. n. 62.
Ad effectum revocationis censurarum quae credulitas sit fisis, ibid.
Quid de defectu processu, ibid. n. 64. & seq.
Vbi iterum ac tertio de executorum depositionibus, & quae fides sit eis adhibenda, ibid. & n. 65.
Exclusio privilegio fori Ecclesiastici, refutata iniustitia censurarum, ibid. n. 66.
De defectu citationis quoad censuras, ibid. n. 67. & seq.
Et quando citatio requiratur, ibid. n. 68.
Quid si agatur de facto extra locum, & oculum Iudicis, ibid. n. 69.
Quomodo procedatur in criminalibus contra huiusmodi contumaces rebelles, ibid. n. 70.
De appellatione a censuris, ibid. n. 71. & seq.
Praxis quoad citationem, ibid. n. 73. & seq.
De invaliditate ac iniustitia censurarum Ecclesiasticarum, & de appellatione ab illis, tom. 6. conf. 19. n. 1.
Sententia censurarum quomodo promulganda, ibid. n. 7. & n. 29. & seq.
Quot modis sententia censurarum dicatur iniusta, ibid. num. 2.
Quae dicatur monitio competens, ibid. n. 3.

Z 2

Quid

Index Rerum.

Quid si fecerit pro culpa futuris, *ibid.* n. 10.
 Quando semper requiratur monitio, & contumacia, *ibid.* & n. 10. & n. 10.
 Quo casu censura reddatur irrita non premissa monitione, *ibid.* n. 6.
 Poene contra Iudices ritē non procedentes in promulgatione censurarum, *ibid.* & n. 10. & n. 10.
 An comprehendant Episcopi, *ibid.*
 Quid requiratur ex S. Concilio Tridentino *ibid.* n. 11.
 Requisita, ut quis possit iuste excommunicari, *ibid.* n. 12. & seq.
 Excommunicationes late ab Episcopo, non servata forma S. Concilii Tridentini an sint ipso iure nullae, vel invalidae, *ibid.* n. 15. & seq.
 Excommunicationis materia, illiusque cognitio pertinet ad Iudices Ecclesiasticos priusquam ad Iudices laicos, *ibid.* n. 16. & 20. & seq.
 Eius usus in Ecclesia etiam temporibus Apostolorum, *ibid.*
 Probatum ex Patribus graecis, *ibid.*
 Ex Patribus latinis, *ibid.* n. 17.
 Eius fulmine percussit sapienter Imperatores Reges, alij, *ibid.* n. 19.
 De excommunicatione in contumacem, *ibid.* n. 22.
 In debitorem, *ibid.* n. 23. & seq.
 Pro rebus perditis, *ibid.* n. 25.
 Et an Vicarius generalis possit concedere huiusmodi excommunicationes, *ibid.* n. 26.
 Quid de excoatore Apostolico, *ibid.* n. 27.
 An debeant necesse precedere aliquae monitiones ad hoc, ut contra infidelitatem per annum in censuris, qui suspensus de fide, procedi valeat, *ibid.* n. 28.
 De causa excommunicationis, *ibid.* n. 36.
 De nullitate, ac invaliditate excommunicationis, eorumque differentijs, *ibid.* n. 37. & seq.
 De appellatione ab ipsis, *ibid.* n. 40. & seq. ac n. 47. & seq. & n. 57. & seq.
 Quando, & quatenus censura suspendatur per appellationem, *ibid.* n. 62.
 Alio, quo exemplo est Iudicibus Ecclesiasticis, *ibid.* n. 63. & seq.
 Ex quibus constare possit de nullitate sententiae, *ibid.* n. 86.
 De infidelitatem in censuris, tom. 7. conf. 18. & n. 1.
 Qui dicitur infidelis in censuris, *ibid.* n. 1.
 Quae infidelitas, & ex qua causa in censuris reddat infidelitatem suspensum de fide, *ibid.* n. 1.
 Permanens in censura per annum, etiam extra causam haereticam, an presumatur male sentire de fide, ac de potestate Ecclesiae, *ibid.* n. 3.
 Anne possit condemnari ut haereticus, an cogit ad se purgandum, *ibid.* n. 4.
 Quid si purgare se noluerit, *ibid.*
 Infidelis in censura lata ob causam haereticam, ipso iure habendus est, ut haereticus, *ibid.* n. 5.
 An requiratur in specie haereticus expressio, *ibid.*
 De consuetudine quomodo procedatur contra excommunicatos infidelitatem, *ibid.* n. 6.
 Quomodo contra eos Auditor Camerae Apostolicae procedi debeat, *ibid.*
 Quid requiratur, ut infidelis in censuris condemnaretur tanquam haereticus, *ibid.* n. 8.
 Ad probandum infidelitatem in censuris quid exigitur, *ibid.* n. 9.
 Infidelis in censura in causa criminali prolata, habet pro convicto de crimine, *ibid.* n. 10.
 An praerit ipso iure beneficijs, *ibid.* n. 11.
 Infidelis in censura sepe aggruatur eodem censuram, *ibid.* n. 12. ubi ad id citatur.
 Infidelis in censura per annum, etiam in articulo mortis fuerit absoluitus, potest Ecclesiastica sepultura denegari, *ibid.* n. 13.
 Generalis absolutio a censuris in litteris Apostolicis apponit solita in quibus casibus non suffragetur, *ibid.* n. 14.
 Contra excommunicationes non curantes abolitionem, & non obstante excommunicatione celebrantes procedit Ordinatus, *ibid.* n. 15.

Aliquando tamen S. Officium committit informationem, *ibid.*
 Excommunicatos ob violationem libertatem Ecclesiasticam, & ita declaratos contemnes censuras, non potest citari uti iuxta suspensus de fide, *ibid.*
 Neque contra obloquentes de excommunicatione solet procedi in S. Officio, nisi alia concurrant, *ibid.*
 Regula pro infidelitatem in censuris, *ibid.* n. 16.
 In dubio an incuratur censura, tom. 7. conf. 40. n. 10. & seq.
 Ex indiguitate, *ibid.* n. 25.
 Quando requiratur praeterea monitio contumacia, contumacia, *ibid.* n. 22. & seq.
 Censura lata ex defectu iurisdictionis, *ibid.* n. 24.
 Declaratoria censurarum in Regulares, *ibid.* n. 35.
 Poene etiam in Regulares ob violationem interdicti, *ibid.* n. 46.
 A quibus publicari debeant, tom. 8. conf. 59. n. 1. & n. 2. & seq.
 Referuatio casuum, & ablatio a censuris, ac potestas ipsa iurisdictionis est de iure positio, tom. 8. conf. 67. n. 2.
 Quas censuras incurrit apostata a fide, tom. 8. conf. 76. n. 9. & seq.
 De censuris latis contra Canonicum exemptum, tom. 8. conf. 125. & n. 1.
 De censuris latis a dicto Canonico contra Vicarium Episcopali, *ibid.* n. 6.
 Ut quis incurrit censuras communitas in Bulla Canonica tra versus iura Episcopalia quid requiratur, *ibid.* n. 8.
 Quis possit a censuris absoluit, tom. 8. conf. 128. n. 1.

Census, V. Alienatio, Regulari.

Revocatio, seu dissolutio Census Ecclesiastici an possit fieri etiam Iudice laico, tom. 5. conf. 4. n. 2. & seq.
 Ius laicum an possit absque iussu censurarum prohibere seu actualiario ne habeat eiusmodi iurisdictionem, & Ecclesiastico, utique ab actus delere, aut colligere, *ibid.*
 Census vitalis an comparetur inter bona immobilia, tom. 6. conf. 95. n. 26.
 Est in continuo periculo, *ibid.*
 Estque brevis duraturus, *ibid.*
 Ac temporaneus, *ibid.* n. 27.
 Census redimibilis non computatur inter bona immobilia; *ibid.*
 Fundatio census vitalis tendit ad alienationem, *ibid.*
 Validitas census vitalis, tom. 7. conf. 12. n. 1.
 In quibus censibus requiratur actualis numeratio pecuniae, *ibid.*
 Non comprehenditur in Constitutione B. Pij V. *ibid.*
 Quid in eo requiratur, *ibid.*
 Potest constitui habita fide de pretio, *ibid.*
 Quando sit necessaria licentia S. Congregationis in imponendo a Regularibus census vitalis, *ibid.* n. 3.
 Eius pretium nunquam repeti potest, *ibid.* n. 5.
 An & quatenus possit fundari census super bonis stabilibus ac fructibus ad rationem decem pro centenario, & haberi ultra hanc allocationem pignus rerum mobilium eiusdem valoris capitalis, tom. 8. conf. 88. n. 5. & 6.

Chinensis,

In Regno Chinam an missionarij debeant novis christianis intimare ius positum, tanquam obligatorius sub peccato mortali quantum ad iurisdictionem, sed non observationem, confessionem, &c. tom. 5. conf. 45. n. 4. & 43.
 An in praedicto Regno Ministri Evangelici saltem in Sacramento baptismatis possint abstinere ab imponendo mulieribus oleum sanctum Cathecumenorum, ipsum in auribus, sal in ore, & non administrare eisdem mulieribus Sacramentum Extreme Unionis, *ibid.* n. 7. & 46.

Index Rerum.

An Chinenſibus ſit licitum pecuniarum ſuarum mutuo quantitate Regni lege taxatam accipere, licet non interueniat luctum eccliaſia, aut damnum emergens, ibid. n. 9. & 47.

Quid ſi huiusmodi vſurarij conuerſi velint ad fidem Chriſtianam, poſſintne baptizari, manendo in ſuo ſtatu vſurario, & quid in tali caſu agendum ſit, ibid. num. 11. & 48.

Si filij præſentorum vſurariorum ſuccedant in eorum hæreditatem, & Chriſtiani exiſtant, an teneantur ad reſtitutionem eorū, quæ pater ex vſuris accepit, ibid. n. 12. & 49. Et quid facere debeant miniſtri Euangelij ſi huiusmodi filij vſurariorum iam Chriſtiani à Republica, vel à Iudice compellantur ad publicas vſurarias domos patrum aperriendas, & ſuſtentandas pro ſanandis eorum conſcientijs, ibid.

An Chriſtianis licitum ſit ſoluere iuxta morem eiusdem Regni, diſtributiones, quæ à populis vicinis exiguntur, vt in Paſchate noui anni in ſacrificijs idolatricis, &c. ibid. n. 13. 14. & 50.

Khim choam eſt idolum, quod Chinenſes fingunt eſſe protectorem, & Cuſtodem Ciuitatis, ac Regni, & Gubernatores Ciuitatum, ac Villarum, quando regiminis poſſeſſionem aſſumunt, & annuatim ſibi in menſe ſub poena priuationis ab officio ante ipſius idoli altare, flexis genibus proſtrati, capiteque ad terram viſque inclinato idolum illud adorant, cuique candelas, carnes, flores, ac vinum offerunt, & ante ipſum inrant deuorè adminiſtrare. An poſſint tolerari, quod Gubernatores Chriſtiani deferant Crucem, quam occulè inter altaris idoli flores, vel in manibus proprijs reponant, omnes genuflexiones, reuerentias, adorationes, ac omnem cultum interius ad Crucem dirigendo, non autem ad idolum, ibid. n. 16. & 51.

Kam ſicubi erat philoſophus apud Chinenſes eximius, quem Magiſtrum appellant, & tanquam Sanctum venerantur & laudant. Gubernatores illarum ciuitatum bis in anno teneantur in eius Templo ſolemne ſacrificium offerre. Item omnes literati quando accipiunt gradum debent ingredi Templum illius Magiſtri, & facere genuflexiones, ac offerre ante eius altare candelas, & odores. An Gubernatores, qui ſunt, vel fuerint Chriſtiani, & literati, vocati, & coacti poſſint ingredi præſentum Templum, & facere tale ſacrificium, vel genuflexiones ante altare illud. Ex ſi portantem Crucem in manibus poſſint licite hoc facere, ibid. n. 20. 21. ac ſeq. & n. 52.

Chriſtiani, qui in Regno Chinarum commorantur, an poſſint ſic ad exterius tantum aſſiſtere ſacrificio, quod Chinenſes in honorem ſuorum deſunctorum peragunt, ab illis petendo ſanctitatem, longam vitam, abundantiam fructuum, &c. vel commiſſi cum infidelibus valeant exercere aliquod miniſterium in illo, ſive in domo, ſive in Templo, ſive in ſepulchro, ibid. n. 29. & 53.

Et an hoc tolerari poſſit, vt inconſpectiva exiſtentur, ibid. n. 30. & 54.

Chinenſes ad memoriam progenitorum ſuorum conſeruandam vultum quibuſdam tabellis, in quibus nomina ſuorum deſunctorum ſunt deſcripta, & in proprijs altaribus cum roſis, candelis, lampadibus, ornamentis ſunt collocare, & coram ipſis tabellis genuflexiones, orationes, ac deprecationes faciunt, expectantque auxilium ab illis, concedendum in ſuis neceſſitatibus & laboribus. An Chriſtiani ſit licitum vt præſentis tabellis, illaque inter Domini ſanctorumque imagines, & in eodem altari collocatas habere, vt Gentibus ſatiſſciant, ibid. n. 31. & 32. ac n. 55.

An licitum ſit Chriſtianiſ ſuorum mutuo beneuolentia, & amoris ſigno quando alicui mori contingat, ſive Chriſtianus, ſive Gentilis, facere ſuperſtitiones, quæ à Gentibus in præſentem Regno ſeruantur, maxime quando deſuncti ſunt ex nobilioribus populis, ibid. num. 33. & ſeq. ac num. 56.

Cathechumenis paratiſiam ad baptiſmum ſuſcipiendum an debeant miniſtri declarare, & aperte eos docere eſſe illicita ſcientia illa, quamuis ex hoc ſequantur inconuenientia, ibid. n. 35. & 57.

Tom. VIII.

King Chinarum ſermone ſignificat Sanctus, Sancta, San- dum. An ſit licitum Chriſti miniſtris nominare Reges Chinarum hoc nomine King, ibid. n. 36. ac ſeq. & n. 58. Inter Chinenſes idolatras adeſt morbis, vel ter in anno ſacrificare, ac genuflexiones facere in Templis idolorum ante altare, in quo adeſt tabella deaurata ornamentis candelarum, roſarum, & adorationum munera, in qua eſt ſcriptum Viſat Rex Chinarum ad multa annorum millia. An licet Chriſtianiſ ponere in ſuis Ecclieſijs huiusmodi altare cum tabella, & hoc ante altare, vbi Sacerdotes Dei ſacrificant, ibid. n. 38. 39. & 59.

An Chriſtiani poſſint in illo Regno orare, ſacrificium offerre Domino Deo noſtro pro ſuis deſunctis, qui in indiſtincte ab hac vita diſcedunt, ibid. n. 40. & 60.

Prædicatores Euangelici in illo Regno an teneantur prædicare Chriſtum crucifixum, cuique offerre Sanctiſſimam imaginem, non obſtante quod Gentiles (ſcandalizentur, ibid. n. 41. & 61.

Chriſma, V. Oleum, Confirmatio, Ritus, Orientales.

Poteſt ab Epico conſcisci, & conſecri in Ecclieſijs parochialibus Regularium, tom. 7. conf. 7. n. 5.

Eſt quoddam complementum baptiſmi, ibid.

Hoc accipere teneantur ab Epico diaceſano parochi Regulares, ibid. n. 24. & 34.

An & quatenus liceat vti Chriſmate, ac oleo ſancto inſirmorum veteri dum non ſuppetat copia habendi recentia, tom. 7. conf. 55. n. 3.

Chriſtiani.

De Chriſtianiſ ſubditis Turcarum, qui non coacti dant nomen militie Turcica, & ab illis accipiunt ſtipendia ad militandum contra Chriſtianos abſque neceſſitate, tom. 5. conf. 65. n. 1. ac ſeqq.

De Chriſtianiſ feudatarijs Turcarum, qui ratione feudi tenentur per ſeipſos militare in caſtris Turcarum, ibid. n. 8.

De Chriſtianiſ ſubditis Turcarum, qui non habent vendit alant, vel ſunt ad militandum coacti, ibid. n. 10.

De Chriſtianiſ in tremebulis Turcarum remigantibus contra Chriſtianos, ibid. n. 11.

Prohibetur redigi in ſeruitutem, ibid. n. 44.

Non poſſunt vendi à quouis mercatore, ibid. n. 45.

Qui ſunt Chriſtiani tom. 7. conf. 26. n. 7.

Chriſtianiſſimi titulus, ibid.

Regibus Hiſpaniſ olim datus, ibid.

Chriſtianiſ catholici, ibid.

Ecclieſia Chriſtiana, ibid.

Catholica, ibid.

Cibus, V. Preſbyterium.

Quid, & ad quid, ac vbi, tom. 7. conf. 35. à n. 1.

Eius denominatio, ibid. n. 1.

Quid ſignificet, ibid.

Appellatur exedra, ibid.

Sacrarium, ſive Sanctuarium, ibid.

Quomodo à reliquo Templo diſtinctus, ibid.

In ipſo diſtinctio, ibid. n. 10. ac ſeqq.

Mulieribus vetitus, ibid. n. 23. & ſeqq.

Cibus.

An & quatenus Catholicis liceat edere cibos vetitos, tom. 8. conf. 102. à n. 1.

Cingari, ſive Zingari, V. Pauperes.

Eorum mores, tom. 8. conf. 64. à n. 35.

Artes, ibid. & n. 39.

Genus, ibid. n. 36. ac ſeqq.

Index Rerum.

Habitatio, ibid. n. 38. & seq.
An eniens rem furtiuum à cingaris teneatur eam. domino
abique pretio restituere, ibid. n. 40. & seqq.
Quid si res emetur à Cingaris, qui intrupellunt ex aliena
provincia tanquam latronum violenti, ibid. n. 41.
An & quatenus sint à ciuitate pellendi, ibid. n. 43. & seqq.
In eos cautiones, ibid. n. 41.
Eorum distinctio, ibid.
Chironomia, ibid.
Quatenus liceat eos interrogare de bona, vel mala fortuna,
ibid.

*Clerici conuictus, V. Causa, Bona, Arma, Fictus,
Tutor, Constitutio, Lit, Fornis, Immunitas, Aroma-
larum, Mercatura, Negociatio, Porceflor,
Iudex, Ludus, Matrimonium, Degra-
datus, Statutum, Hereditas.*

Clerici in causa feudali an trahi possint ad forum feudalem,
sue petitorio, sue possessorio iudicio agatur, tom. 5. conf.
2. n. 3. & seqq.
An teneantur Constitutionibus Imperatorum, an verò
consuetudinibus, ibid. n. 3.
Quo iure fungantur in iis, quæ tenent in feudum à Principe,
ibid. n. 3.
Clericus saluum deponens coram Iudice laico an possit ab
Episcopo de falso puniri, ibid. n. 50.
Potest in quacunque actione conueniri laicum etiam coram
Iudice Ecclesiastico, ibid. n. 51.
In causa feudi an subijciatur domino directo ipsius feudi,
ibid. n. 61.
Clerici respondentes coram Iudice seculari qua pena mul-
centur, ibid. n. 128.
Sunt omnino exempti à iurisdictione seculari, tom. 5. conf.
5. n. 68.
Et quo iure, ibid. n. 69.
Vicius, ac mortuus est (obiectus foro Ecclesiastico, ibid.
Quatenus Clericum impetere, & ad carceres docere abique
assensu Ordinarij Ecclesiastici, nemini fas sit, & aliter fa-
ciens incidat in excommunicationem Bullæ Cæsar.
ibid.
Clerici quomodo subijciantur legibus secularibus, ibid. &
num. 70.
Quando à Curia seculari possint armis spoliari, ibid.
num. 70.
Pro sua defensione possunt resistere satellitibus Curie secu-
laris, ibid. n. 71.
Quid si aliquem mulent, aut occidant, ibid. & n. seqq.
In quibus casibus arma eis permittantur, ibid. n. 73.
Si noctu reperiantur cum armis, an possint ipsi à Curia se-
culari spoliari, ibid. n. 74.
Satellites Curie secularis an possint comprehendere Cleri-
cum noctu incedentem cum armis, ibid. n. 79.
Ipsiusque armis spoliare, eaque retinere, ibid. n. 78. &
seqq.
Clericus noctu cum armis comprehensus à satellitibus se-
cularibus recto tramite deducendus est ad Iudicem Eccle-
siasticum, ibid.
Quenam conditiones adesse debeant, vt Clericus in fla-
granti crimine deprehensus, possit à ministris Curie se-
cularis comprehenditur, ibid. n. 78. ac seqq.
Clericus exerceens prohibitum venationem, aut piscationem,
non potest à Iudice laico, vel eius ministris, auius, ca-
nibus, alijsque spoliari, siquæ arrogare, ibid. n. 83.
Clericatus est dignitas, tom. 5. conf. 1. n. 17.
Qua pena puniatur Clericus habitum, ac tonsuram depo-
nens, & arma deferens, militiamque assumens, si ter mo-
nitus non respiciat, ibid. n. 84. & seqq.
In bonis vacantibus Clericorum non habentium benefi-
cium an succedat fiscus secularis, an verò Episcopus, tom.
5. conf. 6. n. 1.
Et quid si Clerici habeant consanguineos, ibid. num. 2. &
seqq.
Quid si Clericus sit beneficiarius, ibid.
Clerico morienti an insectari qui succedat, ibid. n. 14.
An sit credendum Clerico asserenti sponte, & deo metu

Principis laici habitum clericalem dimisisse, tom. 5. conf.
9. n. 1.
Clerici an possint exercere munus tutoris vel curatoris lai-
corum, tom. 5. conf. 10. n. 2. & 8.
Non possunt compelli ad curam, vel tutelam suscipiendam
abique violatione immunitatis, ibid. n. 10.
Exerceentes tutelam legitimam cum licentia Episcopi, vel S.
Congregationis non possunt molestari prætextu negotia-
tionis illicitæ, ibid. n. 11.
Clerici introitus an gaudeant privilegio fori, ibid. n. 12.
Pro administratione officiorum laicalium an subdantur Iudi-
ci seculari, ibid. n. 14. & 15.
Possunt se à tutela exualte, etiam si illam administrare ince-
perint antequam essent Clerici, ibid. n. 17.
Non admittuntur ad Clericatum, quiaor est tutor, vel fuit,
nisi deposita tutela, & reddita ratione præteritis admini-
strationis, ibid.
Clericus an amittat legatum à testatore relictum cum con-
ditione, vt suscipiat tutelam eius filiorum, ibid.
Clericus succedat pupillo etiam si noluerit subire onus tutelæ,
ibid.
Priuatur hereditate ob non petum tutorem, ibid.
Clericus, qui se immiscet in administratione profana, tenetur
se defendere ante Iudicem profanum, ibid. n. 19.
Inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores
reliquit, potest fieri coram Iudice seculari pupillorum,
ibid.
Clericus minor vigintiquinque annorum, si agat pro debi-
to contra laicum, & coram Iudice seculari, an possit ei
dari curatio per Iudicem feudalem, coram quo agitur,
ibid. n. 3.
Hereditas Clerici defuncti quando gaudeat privilegio fori,
V. Hereditas.
Clericus, qui obtinuit immisionem à laico, an possit coram
eodem Iudice reconueniri, tom. 5. conf. 11. n. 6.
Clerici bares an teneantur stare iudicio excepto coram Iudice
Ecclesiastico contra suum autorem, ibid. n. 7.
Clericus vti dignior erubet laicum ad forum Ecclesiasticum,
tom. 5. conf. 11. n. 17. 10. ac 23.
Quid in criminalibus, ibid. n. 11.
Quid in vniuersitate, vel collegio, in quo missi sunt Cle-
rici, & laici, ibid. n. 13.
Clericus succedens laico an & quatenus teneatur litem age-
re coram Iudice Ecclesiastico, ibid. n. 14. & seqq.
Quid si petat executionem instrumenti publici, quo se
obligauerat laicus defunctus, ibid. n. 16.
Clericus laicus laici, si lis inceperat & contestata fuerit in vi-
ta testatoris, conueniri non potest coram Iudice laico, ibid.
n. 16. & 38.
Cautio pro clericis, & locis pijs ne trahantur ad forum se-
cularem, ibid. n. 41.
Clerici, ac persone Ecclesiasticæ sunt laicis digniores, tom.
5. conf. 12. n. 3.
Clerici Cardinales, vel Episcopi inderuient expositione se
conformare in bonis canonicis, & officio diuino persol-
uendis consuetudini suorum dominorum, & interim
percipere fructus suorum beneficiorum, ac si in eis per-
sonaliter residerent, ibid.
Ceteris Clericorum, quam Monachorum dignior, ibid.
n. 30.
Clericus an & quatenus possit conueniri coram Iudice se-
culari super possessione à Iudice laico obrenta, tom. 5. conf.
17. n. 2. ac seqq.
An sit permittendum, quod Clerici suam immunitatem fa-
rine, vini, olei, &c. ultra usum exuberantem, vendant
laicis, & pretium vidualis in propriam vilitatem con-
uertant, tom. 5. conf. 46. n. 2. & seqq.
Immunitas competit Clericis ratione Ordinis clericali tam
de iure communi, quam ex particulari consuetudine in
Regno Neapolitano, ibid. n. 38.
Clericus non solum pro suo vti immunit est à vidualibus,
sed etiam pro sua familia, ibid. n. 37. 39. & 124.
Immunitas à Principe seculari Clericis concessa, an possit
ab eodem reuocari, ibid. n. 44.
An saltem ab eius Successore, ibid. n. 47. & seqq.
Privilegium immunitatis fuit Clericis concessum ad remun-
eranda beneficia spiritualia, quæ iudices laici ab eis per-
cipiunt

Index Rerum.

cipiunt, & ideo per iogratitudinem reuocari non potest, ibid. o.49.

Immunitas concessa Clericis in Regno Neapolitano, an possit à Regia Camera reuocari, ibid. num. 5. t. & 99. ac seq.

Clerici abentes gaudent immunitate etiam à vestigali facione, etiam si ea pro alimentis non vtiatur, ibid. n. 51. & t. 18.

Immunitas Ecclesiasticorum à vestigalibus an taxanda sit à laicis, ibid. o. 54.

Clerici sunt immunes à vestigalibus, non obstante consuetudine in contrarium, ibid. o. 54.

Conuersionis super excessibus Ecclesiasticorum immunitate, illiusque reductione non ad superiores seculares, sed ad Ecclesiasticos pertinent, ibid. n. 54.

Taxa immunitatis Ecclesiasticis à Rege concessa in Regno Neapolitano an possit ab ipso abrogari, vel minui, ibid. num. 67.

Clerici non habentes requisita Concilij Tridentini, an priuatur priuilegio canonis, immunitatis, & foci, ibid. num. 87.

Et an requiratur tria monitio, ibid.

Clerici nolentes ad sacros Ordines promoueri, non priuatur priuilegio exemptionis, ac immunitatis à vestigalibus, dummodo munus suum adimpleant, ibid. num. 88.

Clerici coniugati an & quatenus sint immunes à vestigalibus, & gaudent priuilegio fori in criminalibus, ibid. n. 89. & 90.

Quid quoad bona, ibid.

Clerici in sacris Ordinibus non initiati an gaudent priuilegio cap. Odoardus, ibid. n. 89. & 90.

Qui illi gaudent, ibid.

Clericus coniugatus an gaudeat priuilegio cap. Odoardus, ibid.

Clerici pauperes possunt vendere suas immunitates à vestigalibus, ibid. n. 123. & n. 129.

Clerici gaudere debent sua integra immunitate, etiam respectu contentum bona Ecclesie, ibid. n. 123.

Clerici, alique persone Ecclesiasticæ non possunt donare communibus laicis totam, vel partem immunitatis sibi competens absque beneplacito Apostolico, ibid. o. 128.

Clerici etiam in minoribus dando eadem immunitas, quæ datur sacerdotibus, quando habent personas, quæ illis assistant pro eorum seruitio, ibid. num. 131.

Qui ad statum clericalem ascendere cupiens de licentia Episcopi per annum in habitu clericali incedit, post quem ad primam tonsuram admittitur, an iniret gaudere debeat fori priuilegio, tom. 5. cons. ult. 47.

Quatenus obstringantur legibus Principis secularis, tom. 5. cons. ult. 5. o. 73.

Quid de Clerico arma deferente, ibid. o. 84.

De eorum bonis vacantiis, tom. 5. cons. ult. 6. à o. 1.

Eorum hereditas post eorum mortem retinet eandem immunitatem, ibid. n. 10.

An & quatenus credendum sit Clericis afferentibus sponte dimisisse habitum clericalem, & non metu Principis laici, tom. 5. cons. ult. 9. n. 1.

Quatenus Clericus iudicij trahat laicum, tom. 5. cons. ult. 11. n. 30.

Quatenus id procedat, ibid. n. 23.

Quid verò si instantia contra laicum iam coepa fuerit, ibid. n. 27. & seqq.

De Clerico citato coram Iudice laico, si sua interesse putauerit, ibid. n. 36.

Quid de Clerico possidente rem specialiter hypothecam, ibid.

Quid si Clericus compareat non ut principalis, sed ut accessorius, vel necessarius defensor pro laico conuento, ibid. n. 37.

Quid si sit vniuersalis succesor ac heres, ibid. n. 38.

Quid agere debeat Clericus, hæres laici, si Iudex laicus nolit desistere à iudicio coram eo in causa, ibid. num. 41.

An teneantur res suas apud publicanos denunciare, tom. 5. cons. ult. 46. n. 1. & 53.

Et præstare iuramentum, quod res illæ pro via suo detineant, ibid. & n. 6.

Ex eo: una assertioni publicanos credere debeat, ibid.

Possitque res eorum retineri, ibid.

Pro rebus vsui proprio non necessariis an teneantur vestigalpendere, ibid. n. 4.

An quoad priuilegia & statuta fauorabilia censentur subditi, ibid. n. 16.

Sunt immunes iure diuino à tributis, aliisque oneribus reallibus & personalibus, ibid. n. 31.

Consuetudo ad eorum fauorem præscripta, ibid. n. 33.

Contra eos ulla modo decerei potest directè, ibid.

Transactio immunitatum inter Clericos & Vniuersitates amplius mutari, ac retraheri non potest, ibidem num. 36.

Iuris diuini est, ut alantur de publico, ibid. n. 40.

Quæ debeantur Clericis christianæ legis, ibid. o. 41.

Non potest eis aliquid diminui per secularum potestatem de redditibus Ecclesiasticis, applicatis vsui sacro, vel personæ sacre, ibid. n. 42.

Pro omni re, quæ Clericorum vsui est necessaria, sunt immunes à vestigalibus iure diuino, ibid. n. 51.

Non indigent concessione Principis, ibid.

Excentes mercantem ratione rerum grauari possunt sine censura Ecclesiastica, ibid. n. 52.

An Clerici creditores possint iure vocari ad iudicium concursus vni cum laicis creditoribus coram Magistratu seculari, cui ex statuto laico de modo procedendi in causis decedentum hoc munus incumbit, tom. 6. cons. ult. 19. à oom. 1.

Et quid de edicto laico, ut compareat coram sequi sua putauerit interesse in causa, ibid.

Id hoc iudicio Ecclesiastico an sint rei necessarii, ibidem oom. 2.

Index, siue Magistratus secularis promouens ad hoc iudicium Clericos, Ecclesiasticas personas, loca pia, incurrunt excommunicationem, ibid. n. 4.

Omnis actus iudicialis laici in Clericum, etiam in fauorabilibus, cum fiat per modum superioritatis, est inualidus, ac illicitus, ibid. o. 5. & 6.

Quatenus Iudex laicus innotetur, tanquam indirectè trahens generaliter in aliqua causa edicens, ut compareat coram se, qui sua putauerit interesse in causa, ibidem num. 7.

Non comprehens in hoc iudicio an dicatur contumax, ibid. oom. 8.

Clericus, ut actor non prohibetur à iudicio laicorum, ibid.

Quid si agatur de spolio, ac de mansuentione in possessione, ibid.

Huiusmodi citationes edictales exorbitant à iure canonico, ibid. n. 9.

Estque actus iurisdictionis, ibid. & n. 16.

Quomodo Clericus in hoc iudicio dicatur cogi, ibid.

An, ut incurratur in censuras, necesse sit, quod Clericus compareat, ibid. n. 10.

Vel audiat, ibid.

Vel iudicetur, ibid.

An citatio eiusmodi inducat eosuram, ibid.

Clerici, eorumque bona quomodo exempta & immunita à iurisdictione seculari, tom. 6. cons. ult. 34. n. 9.

An possint in illam tacite, vel expresse consentire, ibid.

Expresse consentientes debent per Iudicem Ecclesiasticum poena extraordinaria puniri, ibid.

Poena Iudices, notarios, aduocatos, procuratores, ac in partes ipsas, ibid.

An & quatenus liceat Clericis terras patrimoniales, ac beneficiales opera laicorum colere, & pro necessitate culture vsu boues, aliaque animalia emere, illorumque fructus vendere, & c. tom. 6. cons. ult. 76. n. 2.

Ad eisdem liceat alique negotiorum nota oves, boues, aliaque huiusmodi animalia emere, equorum locationis, aut societatis titulo, conductori, aut socio tradere, ac lucrum ex huiusmodi locatione

Index Rerum.

siue societate percipere, ibid. à n. 1.
Omnes Clerici obligantur ad clericalem honestatem. tom. 6. consult. 93. n. 10.
Dispositio loquens de re concurrente honestatem clericalem complectitur omnes Clericos, ibid.
Clericus ratione contractus vbi, & quomodo conveniendus, tom. 6. consult. 94. n. 38.
Eriam minoribus ordinibus initiari gaudet privilegio fori, ibid.
Et quatenus, ibid.
Quatenus etiam consentire possint in Iudicem Ecclesiasticum non suum, ibid. n. 39.
Clericus beneficium habens quo in loco conveniri possit, ibid. n. 46.
Pena Clerici litigantis sponte coram Iudice seculari, ibid. n. 47. & seq.
Cur dicantur comedere peccata populi, tom. 6. consult. 95. n. 3.
An Clericus, qui de homicidio inquisitus, indicia tortura diluit, durante nihilo minus communi estimatione populi, illum pro homicida reputans, censendus sit irregularis ita, vt promoveri nequeat, tom. 7. consult. 19. à n. 1.
Publice diffamatus de homicidio repellendus est ab affectione beneficii, ibid. n. 1.
Quid si ageretur de promotione beneficii, ibid. n. 6.
An & quatenus Clericus primò confusus deprehensus à Curia seculari in flagranti crimine in habitu laicali gaudeat privilegio fori, si non incederit in habitu & tonsura, nec intertulerit Ecclesie, tom. 7. consult. 31. à num. 1. & seq.
Quid de Clerico non beneficiario, insito tamen Ecclesie inferiæ, & in habitu ac tonsura incedere, si notum, vel interdictum in habitu laicali deprehendatur cum armis, vel in alio flagranti crimine, ibidem num. 13.
Quid de Clerico non incedente in habitu ac tonsura, vel alias non habente qualitates Concilii Tridentini, ibid. num. 27.
An sicut amittitur privilegium fori, ita etiam amittatur privilegium Canonis, ibid. & n. seq.
An & quatenus in his requiratur monitio Episcopi, ibid. n. 2.
Et Ecclesie servitium, ibid. n. 7. & seq. ac n. 17.
Qualitates requiritæ ad gaudendum privilegio fori, ibid. & n. seq.
Quid de Clericis in minoribus, non coniugatis, neque beneficiariis, neque in habitu incedentibus ante monitionem, ibid. n. 30.
Quid ex decreto S. Concilii Tridentini, ac de elusivem, ibid. n. 11.
Quatenus pronuntiandum in favorem Clericorum, ibid. n. 12.
A Clerico coniugato ad non coniugatum quatenus inferatur, ibid. n. 23.
Quid si Clericus sine habitu reperitur à Iudice seculari igno-
factus esse comprehensus, & in carcerem conclusus, ibid. n. 24. & seq.
In pietisque casibus Clerici supponuntur foro laicali, ibid. num. 31.
Et quænam sint, ibid.
An in casu, quo supponuntur foro laicali eximantur omnino à foro Ecclesiastico, ibidem num. 32. & seq.
Quæ pena puniri possit Clericus deferens arma, edito Principis secularis prohibita, tom. 7. consult. 32. à num. 1.
Et quæ vi edito laicali Clerici teneantur, ibid. num. 1. & 2.
An & quatenus possint armis spoliari, ibid. num. 3. & seq.
Quomodo comprehendantur lege civilis pro bono publico lara, ibid. n. 4.
Et quomodo sint ciues, & pars Reipublice, ibid. & num. seq. ac 8.
Non licet alicui privato Clericum fuisse, repellere, dimovere absque incurfu censurarum, ibid. n. 6.

Multò minus id licet Officialibus & executoribus Curie secularis, ibid. n. 7.
Quomodo Clerici absolvi possint ab edito Principis secularis, ibid. n. 2. & seq.
An & quatenus liceat laico comprehendere Clericum, tom. 7. consult. 32. n. 27. & seq.
Regulariter non potest Clericus comprehendere retineri in carceribus pro debito pecuniario, ibid. n. 65.
Quid de Clerico fugitivo, ibid. à n. 44.
Etiæ in civilibus, ibid. n. 74.
Et in obsequio, ibid. n. 75.
De statuto, quod ville teneantur malefactores Iudici consignare, ibid. n. 76. & seq.
An & quibus in casibus Clericus non servatis gradibus penarum, sit degradandus, & tradendus Curie seculari, tom. 7. tota consult. 33.
Praxis procedendi contra Clericum criminofum, ibid. n. 11. ac seq.
Vbi animaduersiones.
Quando demum tradendus Curie seculari, ibid. n. 18. & seq. & n. 49.
Casus, in quibus Clericus sit degradandus, & tradendus Curie seculari, ibid. n. 27.
Eorum exemplum personalis ex privilegio quatenus suffragatur, tom. 7. consult. 68. n. 31.
An & quatenus sit eis permessa conductio bonorum patrimonialium, & beneficiorum, eorumque cultura, tom. 7. consult. 72. n. 7.
Pena mortis eis comminatur num intelligatur de morte naturali, tom. 7. consult. 83. n. 1.
An & quatenus causa Clerici committi possit Iudici seculari, tom. 8. consult. 41. n. 12.
Percussio in Clericum levis, mediocri, enormis, tom. 8. consult. 74. n. 3.
Qui ab eis possit absolvere, ibid.
De munere Clericorum in conversione infidelium, tom. 8. consult. 109. à n. 1. & seq.
Clerici coram quo Ordinatio constituendi, tom. 8. consult. 121. à n. 1.
Et an & quatenus coram Legatis Sedis Apostolicæ, ibid.

Clerus.

Clerus secularis præfertur Regulari tam in proprijs, quàm in coram Ecclesijs, tom. 7. consult. 49. o. 1.
Quomodo dignior, ibid.
Quid si extaret consuetudo contraria ibid. n. 2.

Citatio V. Censura, Clericus, Excommunicatio.

Sola citationis executio, non autem litis contestatio sufficit ad præveniendam iurisdictionem, tom. 5. consult. 11. n. 10.
Et debet esse legitima, ibid.
Quid si citatio fuerit valida à principio, & malè executioni demandata, ibid.
Quid si citatus aliunde habuerit notitiam, & sponte comparuerit, ibid. n. 11.
Per alium actum positivum ante citationem, an perpetuetur iurisdicção, ibid. n. 12.
Quid si causis criminalibus, ibid.
In quocunque iudicio requiritur, tom. 6. consult. 13. num. 1.
Quid in materia censurarum, ibid. & n. 2.
Citatio personalis requirita in publicatione censurarum, tom. 7. consult. 17. n. 1. & seq.
Etiæ contra Universitates, ibid. n. 2.
Citatio personaliter executi contra singulares non afficit universitatem, ibid. n. 3.
Etiæ si citati essent eiusdem Universitatis officiales, ibid.
Quando reddat contumaces sibi, ibid.
In quibus non requiratur, tom. 7. consult. 44. n. 43, & tom. 8. consult. 75. n. 2.
In alieno territorio an & quatenus fieri possit, tom. 6. consult. 94. num. 13. 15. & seq.

Diffic.

Index Rerum.

Differentia inter cionem, & delegationem, ibidem.
num. 19.
Quot cuncti modi, ut decernatur missio in possessionem
bonorum, quae in loco contractus constituta sunt,
ibid. n. 32.

Civis.

Appellatione civium quicquid veniant, tom. 7. consult.
1. num. 1.
Cives effecti ex constitutione an habeant ius civium, ibid.
n. 2. & seq.
Quid si cives ex privilegio sint etiam cives aliarum civita-
tum, ibid.
Quid si cives ex privilegio non habent domum, vel vi-
sam incivitate, ibid.
Quando praefertim censetur habitator ad omnia, quae
civibus originariis tribuuntur, ibid. n. 3.
Civis effectus, qui in civitatem recipitur, & assumpsit pe-
tendit habetur ac si originarius esset, ibid.
Cautio ad excludendum cives ex privilegio, ibid.
Quomodo cives ex privilegio non distinguantur ab origi-
nariis, ibid. n. 5.
Cives pauperes, ac mendicantes, an & quatenus praefertendi
exteris, tom. 8. consult. 64. à n. 1.

Civitas, V. Venetia, Lamentis, Florentina.

Civitas potest propria concedere, & habitare quem vult
ad ea, quae apud ipsam principis civibus conceduntur,
tom. 7. consult. 1. n. 4.
De civitatibus Italianis, tom. 5. consult. 12. à n. 38.
Civis liber, ibid.
Eorum potestas, ibid.
Eorum libertatis initium, ibid. n. 39.
De civitate Venetiarum, eiusque libertate, ibid. n. 40.
Eius origo, ibid.
Est Regnum, ibid.
Eius instituta, ibid.
Opes, ibid.
De civitate Lamentis, ibid. n. 41.
De civitate Florentina, ibid. n. 42.
De civitate Lucana, ibid. n. 43.
De eius libertate, ibid.
De Senatus civitate, eiusque libertate, ibid. n. 44.
De civitate Astensis, ibid. n. 45.
De civitatibus Lombardiae, earumque libertate, ibidem
num. 46.
De civitate Parmensi, ibid. n. 48.
De civitate Mediolana, eiusque ditione, ibid.
De civitate Neapolitana, eiusque Regno, ibid. n. 49.
Deque eius varia fortuna, ibid.
De Romana Urbe, ibid.
De eius dignitate, ibid.
Totius orbis potentia, ibid.
Civis Urbis dicta, ibid.
Eius maiestatem quae civitates sine imitate, ibid.
Civis dicta communis patriae, ibid.
De eius magnitudine, dignitate, admirandis, ibid.

Clavis V. Eucharistia, Clausura.

An & quatenus clavis capulae, in qua Sanctissimum Chri-
sti corpus ferri quicquid Cenae Domini servatur, tradi-
da sit laicis, tom. 6. consult. 87. à n. 1.

Clausula explicata.

Rebus sic stantibus, tom. 5. consult. 46. n. 64.
Quatenus opus sit, tom. 6. consult. 95. n. 30.
Cum eisdem privilegiis, & exemptionibus ratione consue-
tis & non contrariis sacris canonibus, siquidem Concilij
Tridentini decretis, & Apostolicis Constitutionibus,
tom. 7. consult. 8. n. 15.
Siquae ecc. fabulata &c. tom. 8. consult. 8. n. 4.
Arbitrio tuo, de facto, manu regia, tom. 8. consult.
10. num. 5.

Nullo pacto, tom. 7. consult. 64. n. 15.
Ac de novo etiam concedimus, tom. 7. consult. 87. n. 2.
Confirmamus, robus adiciamus, innovamus, ibid.
Quorum tenores, ibid. n. 3.
Dummodo sub nullis revocationibus sint comprehensae,
ibid. n. 7.
Ex certa scientia, ibid. n. 6.
Non obstantibus Apostolicis &c. ibid. n. 7.
Non obstantibus revocationibus Apostolicis ibid. n. 8.
Decretis tamen Concilij Tridentini non repugnantes,
ibid. n. 10.

Clausura V. Moniales, Consecrarij, Regulares.

Ad ingrediendum clausuram monialium quae licentia re-
quiratur, tom. 6. consult. 85. n. 301.
Consecrarij monialium quoad clausuram ubi permittitur
debeat, ibid. n. 203.
Eius crates quatenus tollende, aut tolerande, earumque
forma, ibid. n. 203.
Decreta de colloquendiis monialium, etiam Regularibus
subiectionum, ibid. n. 208. & seqq.
Decretum de loco examini puellarum, earumque admis-
sionis ad professionem, & tempore nominans, ibidem
num. 211.
De appellatione non admittenda in materia clausurae, ibid.
num. 222.
Quoad ingressum secularium virorum in clausuram quid
potius sit attendendum, ibid. n. 223.
Servanda consuetudo quoad suspensionem habitus puella-
rum, ibid. n. 224.
Quid in hac re observandum, ibid.
Superiores clausurarum ingrediuntur, ut videntur penes ca-
nonicas, quos, quoties comites assumere debeant, ibid.
num. 225.
Pro aspergendi scellulis monialium aqua lustrali, an conse-
crarij ingredi possint clausuram monialium, ibid.
Ac censentur casus necessarii dandi licentiam ingrediendi
clausuram notario, actibus, ut scribant testamentum
mulieris secularis, alij graniter agnoscant, ibid.
num. 228.
Decretum circa licentiam colloquendi monialibus, & in-
grediendi clausuram etiam in monasterijs, Regularibus
subiectis, ibid. n. 230.
Consecrarij monialium nullatenus ingredi debent clausu-
ram monasterij praeterea comitandi operarios, medicos,
chirurgos, vel alios, ibid. n. 231.
Quomodo se gerere debeant quoad clausuram iidem con-
secrarij in administratione Sacramentorum, ibid.
Ex quid quoad eas moniales, quae perpetuo, aut diurno
morbo laborant, ibid. n. 232.
An & quatenus concedenda sit ingressus confessorio ad
assistendum moniali morienti, cuiusque animam rite deb
commendandum, ibid. n. 233. & seqq.
An liceat confessorio, alijque ingredi monasterium pra-
terea sepulture tradendi cadaver monialis, ibidem
num. 234.
Quomodo officia funebria monialibus peragi debeant,
ibid.
Nemo, etiam superior ingredi potest monasterij sepe-
praeterea concedendi habitum monij, vel recipiendi
professionem, ibid.
Neque praeterea interessendi electioni Superiorum, aut
officialium monasterij, ibid.
Neque occasione benedictionis, vel consecrandi Abbatissae,
ac solemniter velum concedendi, ibid.
Quatenus iocundi debeat clausura non obstat qualibet
contraria consuetudine, ibid. n. 239.
Quid si moniales renuerint, ibid.
Non tamen tenentur moniales emittere quatenus vorum
de clausura, ibid.
Quid in aliquo casu particulari, ibid.
Quando retrahi debent ubi relaxata fuerint, ibid. n. 240.
Eius clausae à quibus renende, ibid.
A quibus clausae Ecclesiae, ibid. n. 246.
Quomodo moniales se gerere debeant cum externis, quicun-
que

Index Rerum.

que ij sint, etiam confessorius, claustrum ingrediatur, ibid. n.241.
 Pro quibus seruijs concedenda sit licentia ministris, ad seruientibus necessarijs, ibid.
 Non debet admitti licentia ingrediendi, nisi ipse moniales capitulater, secretique suffragijs consentiant, ibid.
 Procurator, vel sindicus non debet habere licentiam ingrediendi claustrum, ibid. n.242.
 Ne quidem cum faciente ingrediente administranda Sacramenta, ibid.
 Neque cum alijs superioribus ingredientibus in casibus necessarijs, ibid.
 Quid de lactore, ibid.
 Introducens infantes cuiusvis sexus, vel etatis inuentus in censuras violare claustrum, ibid. n.243.
 Poena in Abbatissam id permittentem, ibid.
 Intrusa permittuntur remanere in casibus precise necessitatis, ibid.
 Intra septa monialium prohibetur comedere, ludere, pernoctare &c. ibid. n.244.
 Quinam liberi, aliaue prohibentur eo inferre, ibid.
 Que facultates habent ingrediendi cum vna, vel pluribus matronis, aut ancillis, quibus conditionibus ingredi possint, ibid.
 Intra claustrum non potest missa celebrari, ibid. n.245.
 Neque ministrari Eucharistia monialibus, ibid.
 Abusus monialium exiendi ad audiendum missam in Ecclesia exteriori, ibid.
 Que licentiam habent degen di extra claustrum, quid obseruare debeant, ibid.
 Limen ianue an intra claustrum, ibid. n.246.
 Nulla proutur monialis egredi potest in Ecclesiam exteriorem, ibid.
 Conuentum in loco teneri non possunt mulieres seculares, ibid. n.247.
 Poene contra violantes claustrum monialium, ibid. num. 248. & seqq.
 Quid de ingredientibus claustrum cum licentia subreptitia, ibid. n.250.
 An requiratur licentia in scriptis, ibid.
 Potest esse generalis, ibid.
 Alix poene in violatores claustrum, ibid. n.251. & seqq. vbi multa in hanc rem adducuntur.
 Quid de puella, aut vidua, que temere ingreditur ad inspicendum habitum, quid de Abbatissa recipiente, ibid.
 Facultas ingrediendi in monasterium monialium quomodo sit intelligenda, ibid. n.253.
 Excepta excommunicatione an alix poene obligent in conscientia ante declarationem, ibid. & n. seqq.
 Quid de poena priuationis officiorum, ibid. n.262.
 Et de suspensione a munere pontificali, & quoniam ea sit, ibid. n.263.
 Et ad que extendatur, quare comprehendat, ibid.
 Huiusmodi poene an militent contra Vicarios generales, vel Praelatos seculares inferiores Episcopis, ibid. num. 264.
 Non procedunt contra Praelatos ingredientibus ex causa necessaria, sed associatos multis vel iunioribus, vel secularibus, ibid.
 Ex decreto S. Congregationis casus violationis claustrum monialium est reservatus Summo Pontifici per totam Italiam extra Urbem cum derogatione ad omnia priuilegia, etiam Regularium, ibid. n.265.
 Eiusdem decreti moderatio ad declaratio, ibid. num. 266. & seqq.
 Quatenus ab hoc casu possint Episcopi absolueri, ibid. n. 267.
 Ac alij, ibid. n.272. & seqq.
 Quid veniat appellatione claustrum, ibid. n.275.
 A qua porta incipiat, ibid.
 In quo consistat, ibid.
 Quid de limine porte, ibid.
 Quid de tecto, ibid.
 Quatenus Cardinalibus liceat ingredi monasteria monialium, ibid. n.276.
 Quatenus Inquisitoribus S. Officij, ibid.
 Et Regularibus Vicarijs S. Officij, ibid.

Formula visitationis monialium quoad claustrum, ibid.
 Alia bene ad rem multa, quae dispersae tota consultatione discuntur.
 Claustra monialium de quo iure sit, tom.8. consult.47. num.1.
 Committitur Episcopis, ibid. n.2.
 In quibus monialibus locum habeat, ibid. n.3. & seqq.
 Quid de egressu monialium e monasterio, ibid. n.7.
 Deque monasterij sitis in locis paludosis, ibid. n.8.
 Quid de morbo epidemico, ibid. n.9.
 In quo loco Ecclesie moniales sint velandae, ibid. n.12.
 De earum paupertate, ibid. n.11. & seqq.
 De ingressu in monasteria monialium, deque licentia ingrediendi, ibid. n.13.
 Parerga, siue effata de claustra monialium, ibid. a. n.14. ad 57.
 Controueniens editio Episcopi in materia claustrum monialium an possit ad excommunicationem induci, & Episcopo edicenti reservata, absolui a Metropolitano, vel a quocumque alio Episcopo, tom.8. consult.128. a. n.5.

Cecitas & C. V. S. S. S. S.

An & quatenus sanatio cecitatis sit miraculo adscribenda, tom.5. consult.30. n.7. & seqq.
 Aliquando naturaliter curatur, ibid. n.2.

Calibatus V. Matrimonium.

Qui cum negent, qui astant, tom.8. consult.63. a. num.13.
 Quoad Graecos, tom.8. consult.81. a. n.1.
 Quoad Subdiaconos, ibid. n.9. & seqq.
 Quoad diaconos, ibid. n.15. & seqq.
 Quoad presbyteros, ibid. a. n.18.

Cemeterium.

Origo antiquitas cemeteriorum, tom.5. consult.59. n.22.
 Quis primò instituit, ibid.
 Sepulchra appellata cemeteria, ibid. n.23.
 Quid cemeterium significet, ibid.
 Apud christianos perniciosis temporibus quid fuerit, ibid. n.24. & seqq.
 In ijs fabricae materiales ac mdes alique, ibid. n.24.
 Que cemeteria non intra, sed extra Urbem fuerint, ibid. num.27.
 Mortui vbi conditi, ibid. n.28.
 Sepulchra benemeritis in Urbe admitti, ibid. n.29.
 Inhibita, ibid.
 Vbi fuerint gentilitia sepulchra, ibid. n.30.
 Apud ludaeos cemeteria etiam extra Urbem, ibid. n.31.
 Romae quoque ab initio christianorum cemeteria extra Urbem, ibid. n.32.
 Ita & alibi, ibid.
 Instituti huius causa, ibid. n.33.
 De initio cemeteriorum in Vrbebus iuxta Tempia, ibid. n.34. & seqq.
 Quid de exteris, ibid. n.38.
 Vigilie celebratae in cemeterijs, ibid. n.37.
 Quatenus gaudeant immunitate, tom.6. consult.40. num.40.
 Quomodo probetur locum aliquem esse cemeterium, ibid. n.9.

Cenaculum.

Cenaculi nomine qui locus intelligatur, tom.6. consult.98. num.1.
 Cenaculum Apostolorum, ibid.

Ceremonia.

Ceremoniae in celebratione missarum, tom.6. consult.42. num.16.

Earum

Index Rerum.

Eorumorigo, ibid. n. 37.
Eorum multiplex utilitas, ibid. n. 38.

Cognatio, V. Matrimonium.

De cognatione spiritali, tom. 7. conf. 93. à n. 1.
Cur unus, vel vna suscipere possit, ibid. n. 1.
Eius gradus, ibid. o. 3. & 4.
Quid de suscipiente procuratorio omnino, ibid. n. 3.
Officium Parochi in contractu cognationis spiritalis, ibid. num. 5.
Numerus comparum præfixus, ibid. n. 6.
Quid si duo viri, & vnica mulier in parvum infantis baptizati admittantur, & vni eorum in acta catechismi, & baptismi iofortem tetigerit, alter verb altiter sit tactus, ibid. n. 7.
Pena contra Parochos non obferuantes decretum Tridentinum, ibid. n. 8.
An fieri possit lex generalis, quæ præferat ætatem tenentibus baptismum, vel ebrietatem, ibid. n. 10.
Parerga de cognatione spiritali, ibid. à n. 11.

Collegium, V. Scholaris.

Ad constituendum collegium, siue Vniuersitatem quid requiratur, tom. 7. conf. 3. n. 7.

Colonus, V. Damna.

De invaliditate, & ioftria simplicis præcepti Curie Ecclesiasticæ sub pena excommunicationis super excommunicatione coloni partiarj, & declaratorie censurarum, tom. 6. conf. 30. à n. 1.
An colonus exigat quantitas terræ mensæ Episcopalis gaudeat privilegio fori, ibid. n. 1. a.
Et ad coloni partiarj Episcoporum gaudeat immunitate, ac fori privilegio, ibid.
Et quid si colonia procurata sit in fraudem inuiditionis laicalis, ibid. n. 13.
Quidne si colonus obtinuerit ab Episcopo inhibitionem, & iof exemptione fori ne alibi, quam coram Ecclesiastico Iudice iudicari possit ad formam Sacrorum Canonum sub pena excommunicationis, eamque præstauerit Iudici laico, ibid. n. 4. & seqq.
Quidne in casu, quo sit resistendum executioni de facto cum periculo inuiditionis pœne corporalis, ibid. n. 17.
Coloni Ecclesiasticorum, an & quatenus grauari possint angariis & perangariis, tom. 6. conf. 31. n. 37. ac seqq.

Collectores.

Collectores poliorum, decimarum, aliorumque iurium Camere Apostolicæ an, officio suo durante, distributiones quotidianas hactenus, quæ in eis choro diuinis officiis persoluendis minimè intersint, tom. 5. conf. 32. à n. 1.
Collectoris, vel subcollectoris officium an excolet Parochum à residentia, ibid. n. 2.

Comediis.

De fonditate comediarum nostri temporis, tom. 8. conf. 153. à num. 1.
Deque earum actoribus, & inspectoribus, ibid. & n. seqq.
In hoc malum remedia, ibid. & n. seqq.
Deque potestatis Episcoporum illas obcomoscque ludos prohibendi, ibid.

Commenda, Commendator.

Quatenus requirat residentiam, tom. 7. conf. 4. n. 10.
Priores Commendarum Ordinis S. Benedicti quatenus non teneantur residere, ibid. o. 13.
Quatenus Commendator dici possit Ordinarius exemptorum, tom. 7. conf. 8. n. 8.
An & quatenus Commendatarij possint ab ijs visitati, quibus eorum Ecclesiæ visitare cõcessum est, tom. 7. conf. 65. n. 1. & seqq.

Commendatarij perpetui habentur pro veris titularibus, ibid.
An & quatenus exempti ab Ordinarij, ibid. num. 2. & seqq.
Monasteria Regularium, an & quatenus remitti possint in commendam Clericis secularibus, tom. 8. conf. 145. à n. 1. & seqq.

Commensalis.

Commensales qui sunt, tom. 6. conf. 98. n. 93.
Quid requiratur, vt aliquis sit commensalis, ibid.

Communio, V. Eucharistia.

Communitas.

Communitates seculares, an teneantur taxam antiquam vestigialium obferuare, in fauorem Clericorum inirum, tom. 5. conf. 46. à n. 1.
Communitas laicorum, an possit vendere pascua communia in præiudicium Ecclesiarum, tom. 6. conf. 71. à num. 1.

Compens.

Præuentus à solo dicto socij criminis, in quo obit absque ramen purgatione macule, an gaudeat privilegio sponte compensantis in causa spectante ad S. Officium, non tamen in materia fidei, tom. 8. conf. 96. à n. 1.
Quatenus quis habeatur pro sponte compensante, ibid. num. 1.
Privilegium sponte compensantium quibus concedatur, ibid. n. 2. & 3.
De reo sponte compensante, & oulo indicio præuento, tom. 8. conf. 130. n. 3. ac seqq.

Conceptio.

Constitutionis Alexandri VII. pro Conceptione Deiparæ obferuatio, tom. 8. conf. 75. à n. 1.

Concessio.

In generali cooceptione quæ veniant, tom. 6. conf. 98. num. 79.
Quodo cesset, ibid. n. 1. & 4.

Concilium.

Decreta Concilij provincialis confirmata à Summo Pontifice nouo indigent correctione, tom. 6. conf. 89. n. 1.
Aoeis possit derogare Vificator Apostolicus, ibid. à n. 1.

Concurfus, V. Clericus.

Coram quo faciendus sit concursus pro Ecclesijs parochialibus Regularium secularizatis, tom. 7. conf. 8. n. 17.
Est de iurisdictione ordinarij, ibid.
Quando fieri possit ab inferiori, ibid.
Inter presentatos à patrono ad parochialem quatenus institutus sit concursus, tom. 8. conf. 32. à n. 1.
Quid si obstat consuetudo, ibid. o. 1. & 2. ac 9.
Inter duos presentatos qui præferatur, ibid. n. 7.
Quare præferendus, ibid. & o. seqq.
Iudicium concursus creditorum, an ex sua natura vniuersale, tom. 6. conf. 129. n. 3.
Quid in eo agatur, ibid.
Eran omnes creditores, etiam Ecclesiastici debeant comparere, ibid. & n. seqq.

Conclusimatus.

An sit misti fori, & à quo Iudice puniri possit, tom. 5. conf. 3. num. 43.

Index Rerum.

Conclauē, sive Comitum Pontificum.

De Conclauē Cardinalium, tom. 8. consult. 9. & n. 7.
 Tempus ingrediendi conclauē, ibid. n. 1. & n. 2.
 Pœna non ingredientis in tempore, ibid. n. 3.
 De electione facta ante tempus statutum, ibid. n. 4.
 De aditu ad illud, ibid. n. 5.
 De locutione, ibid. & n. 11.
 Missionem nunciū, ibid.
 Scripturæ, ibid. n. 10.
 Pœna in transgressores, ibid. & n. 7. ac 8.
 Quis possit super hae prohibitionē dispensare, ibid. num. 6. & seq.
 Quid de colloquentibus palam cum Cardinalibus, ibid. num. 9.
 Diligentia Prælati ad custodiam conclauis deputari, ibid. num. 12.
 Incur penam, ibid.
 Quæ colloquutiones & scripta prohibeantur, ibid. num. 13. & 16.
 An in eis detur paruitas matris, ibid. n. 14.
 Quid si Cardinalis in Rota audiat aliquem cum se loquentem, ipso tamen nihil respondente, vel contra, ibidem num. 15.
 An summus Pœnitentiarius absoluerit possit ab huiusmodi penis, ibid. n. 16.
 Locum conclauis olim clausus, ibid. n. 19.
 Vbi fieri debeat, ibid.
 De hac re oratio Cardinalis Millini, ibid.

Concordiæ.

Super præminentij an liget successores, tom. 5. consult. 12. n. 88.
 Per quodcumque testatorum Principis nonquam censetur derogatum concordat nisi de ea fiat specialis mentio, ibid.
 Quatenus liceat à concordatis recedere, tom. 5. consult. 46. n. 14. & 19. ac seq.
 Quando non obliget, ibid. n. 21.
 An & quatenus afficiat successores, ibid. & n. 24.

Conditio.

Quæ sit vera conditio, eiusque effectus, tom. 6. consult. 95. n. 133. & 137. & consult. 98. n. 114.
 Vbi plura de conditione.
 Conditio, siue forma voluntaria in quo differat à necessitate, tom. 5. consult. 84. n. 4.

Conductio, Conductus.

Conductio bonorum quatenus clericis permittitur, tom. 7. consult. 72. n. 7. & 16.
 De conductibus etiam laicis bonorum Ecclesiæ & Ecclesiasticorum, eorumque immunitate, ibid. & n. 9.

Confederatio V. Fœdus.

Confessarius V. Clausura, Monialis, Episcopus.

Confessarius monialium non debent ab eis accipere victum diem, neque vitensilia, vel lineam spellethium, sed annum dumtaxat provisionem, tom. 6. consult. 85. n. 106.
 Eorum provisionis taxa, ibid.
 Ex quo soluenda, ibid.
 Quomodo accipienda, ibid.
 Præter ordinarios debent bis, aut ter in anno extraordinarij ab Episcopis monialibus offerri, ibid. n. 135.
 Confessarius extraordinarius nonquam datur pro moniali particulari, ibid.
 Nec perpetuo, neque ad tempus, ibid.
 Nisi per S. Penitentiarium pro vna vice tantum, & de licentia S. Congregationis, ibid.

An id procedat in vitis regularibus, licet in eorum constitutionibus probentur peccata confiteri alijs, quam Regularibus ordinis, ibid.
 Monialibus subiectis Regularibus deputandi confessarij extraordinarij etiam qui eiusdem ordinis non sunt Regulares, ibid.
 Pro monialibus quantumlibet exemptis, etiam Regularibus subiectis, sunt approbandi ab Episcopo, ibid. num. 236.
 Alias confessio est nulla, ibid.
 Quid de confessione venialium, ibid.
 Quibus in casibus non requiritur huiusmodi approbatio, ibid. n. 271.
 Constitutio Gregorij XV. de exemptorum privilegijs seruanda etiam in Vrbe, ibid.
 Monialium post triennium temerari debent, nulla alia subsistente causa, ibid. n. 238.
 Triennio elapso non possunt amplius audire confessiones in eodem monasterio per aliud triennium absque licentia S. Congregationis, alias declaratur suspensi ab audiendo confessionibus, ibid.
 Quod habet locum etiam in confessario conseruatorijs pœllarum, vel aliarum quarumcumque mulierum, ibid.
 Quid de confessarij Dominicanis, vel Calanenſibus, ibid.
 Generaliter ab Episcopis approbati non possunt vigore illius generalis approbationis confessiones monialium audire, ibid.
 Approbatus ad audiendum confessiones monialium vnus monasterij, non potest audire confessiones monialium alterius monasterij, ibid.
 Extraordinarij toties approbari debet, quoties deputatur, ibid.
 Non sufficit esse semel approbatus, nisi pro eis, quæ obtinuerit indultum à S. Penitentiaris eligendi ex approbatis pro monialibus semel tantum, ibid.
 Confessarius ianuæ respondere debet in viam publicam, ibid.
 A quo eligendi, ibid.
 Vicarius Episcopi non potest esse confessarius monialium, ibid.
 An & quatenus Curatus, ibid.
 Neque Fratres Conuentuales, ibid.
 Neque Obseruantes Præuincie reformatæ S. Antonij Litanie, ibid.
 Regulares non possunt esse confessarij ordinarij, neque Capellani monialium ordinario subiectarum, ibid.
 An & quatenus cogi possint ad incardum, tom. 8. consult. 15. n. 1. & seq.
 Possunt sequi opinionem minus probabilem, ibidem n. 9. & 10.
 Qui teneantur interesse disputationi casum conscientie, tom. 8. consult. 18. n. 1.
 Et quibus penis, ibid. ac n. 2.

Confessio V. Sigillum, Regularis.
 An Episcopus possit non admittere ad audiendum confessiones vel seculares, vel regulares Sacerdotes, nisi ij promittant, etiam iuramento, quod à quarundam propositionum probabiliū praxi abstineant, tom. 8. consult. 15. n. 1.
 Quando loca sunt in diocesi, Episcopus habet intentionem fundatam, quod nemo admitti possit ad confessiones secularium audiendas, nisi præuia approbatione à se facienda, tom. 7. consult. 8. num. 39. & seq.
 Quod locum habet etiam in presbyteris secularibus subiectis Prælati etiam exemptis, dummodo sint in diocesi, ibid. n. 33.
 Sacerdotes hereticoſymoniaci Militie, si non sunt Parochi, non possunt audire confessiones, neque alia Sacramenta administrare, nisi ab Episcopo sint approbati, ibid.
 Commendatarij Abbatium in ijs, quæ spectant ad approbandum.

Index Rerum.

probandum facti confessionis ministros, se interponere non debent, *ibid.* n. 34.

Confessarii Regularium, qui confessiones audiunt Regularium tam mulierum, quam Fratrum, non possunt ab Episcopo cogi ad examen. Si tamen ad tales confessiones audiendas deputati fuerint à superioribus Regularibus, *ibid.* n. 35.

Mos improbus Regularium audiendi confessiones in cellis consentium, ac monasteriorum, etiam si celis haberent crates, quæ in Ecclesiis correspondere, omnino relictus, *ibid.* n. 36.

Tempore paschali qui confessarii confessiones audire possint, & quid hac in re observandum, *ibid.* n. 37.

Regulares pro audiendis confessionibus quomodo approbandi, *ibid.* n. 38.

Quando confessarii possint approbati ad tempus, & absolute, *ibid.* n. 39.

Confessarii tam Regulares, quam seculares tenentur intra unum, aut plures dies, postquam confessiones agrotorum audierint, facere fidem in scriptis Curato de tali confessione, & sub qua pena, *ibid.* n. 40.

Pro licentia exerceendi curam animarum, confessiones audiendi, & earum revocatione, nihil prorsus solvendum, *ibid.* n. 41.

Confessio illius est nulla, qui omnia Sacerdoti non approbato ab ordinario confitetur illi peccata sua, ignorans eum non esse approbatum, *ibid.* n. 42.

Tertii quibus confiteri debeant peccata sua, *ibidem* n. 43.

Prælati regulares, seu alij Religiosi confessarii non possunt audire confessiones secularium, qui sunt de familia, aut inferuntur ipsorum monasterijs absque approbatione, vel licentia Episcopi, *ibidem* n. 44.

Approbatio confessionum pro locis exemptis pertinet ad Episcopum intra cuius diocesim loca exempta existunt, *ibid.* n. 46.

Omnia privilegia confessiones audiendi absque examine & approbatione ordinarii, sunt revocata, *ibid.*

Confessarii extraordinarii ab Episcopo approbati ad confessiones audiendas, siue sint regulares, siue seculares nullo pacto eas audire possunt extra diocesim Episcopi approbantis, quamvis confitentes sint eidem Episcopo subiecti, *ibid.*

An id procedat etiam in Parochiis, *ibid.*

Quid in casibus referatur, *ibid.* n. 47.

Etiam in Bulla Cœnz, *ibid.* n. 53.

Confessio facta alieno sacerdoti quatenus invalida, *tom. 6.* consult. 1. n. 12.

Quæ licentia requiritur, ut licentia sit valida, *ibid.*

Qui casus excipiuntur, in quibus huiusmodi licentia non requiritur, *ibid.*

Quando iteranda, *ibid.*

Quid si concurrat communis populi opinio, *ibid.* n. 13.

Neminem licet eam audire siue consensu proprii Sacerdotis penitentis, *ibid.* n. 14.

Pœnæ in transgressores, *ibid.* & n. seq.

Quid si quis litteris falsis se ingesserit, *ibid.*

Confessionalis.

Amoveri debent à Sacratio, siue à sacristia, & à locis oculis monialium & collocari in Ecclesijs exterioribus, *consult. 85.* n. 240. *tom. 8.*

Confirmatio, V. Constitutio.

Confirmatio privilegiorum quatenus sit necessaria, *tom. 5.* consult. 56. n. 78. & seqq.

Non extendit confirmatum extra suos limites, sed solum intra illos dat robur, *tom. 5.* consult. 71. n. 2.

Intelligitur in terminis, in quibus statuta loquuntur, *ibid.* n. 3.

Confirmatio constitutionis in forma communi, & iuris antiqui tantum præferuntur, nihil de novo tribuit, *tom. 6.* consult. 34. n. 11.

Ex confirmatione Pontificis confessor rei confirmatur ius perpetuum ac irrevocabile, *tom. 6.* consult. 69. n. 2.

Tom. VIII.

Effectus eiusmodi confirmationis, *ibid.*

Confirmatum à summo Pontifice sit proprium ipsius, *ibid.* num. 3.

Confirmatio in forma (specifica quid operetur, *ibid.*

Eius virtus, *ibid.* n. 4.

Statuta confirmata à Pontifice dicuntur Pontificia, etiam si vnum tantum statutum confirmetur (specifice, *ibid.*

Confirmatio ex certa scientia, *tom. 7.* consult. 87. n. 7.

Confirmationis Sacramentum V. Cbrismâ, Orientales, Ritus.

An & quatenus simplici presbytero concedi possit, ac debeat à summo Pontifice facultas ministrandi Sacramentum Confirmationis christumate ab Episcopo consecrato, *tom. 6.* consult. 11. n. 1.

Quibus perficiatur, *ibid.* n. 1.

Quæ sint de eius substantia, *ibid.*

Eius ordinarius minister, *ibid.* ac n. seq.

Ex speciali commissione potest à simplici presbytero ministrari, *ibid.* n. 3.

Huius exempla, *ibid.*

Eius institutio, *ibid.*

Et extraordinarius minister, *ibid.* n. 4.

Non est Sacramentum necessarium, *ibid.*

Quatenus possit iterum alicui conferri, *ibid.*

Quæ causa requiratur, ut hæc facultas simplici presbytero licite concedatur, *ibid.* n. 6. & seqq.

Censura utriusque sententiæ, *ibid.* n. 13.

Confirmatio V. Hæreticus.

De privilegio non confiscandi pro maleficijs bona delinquentium, *tom. 8.* consult. 107. n. 1.

Fautoribus hæreticorum, an & quatenus possint confiscari bona, *ibid.* n. 1. & seqq.

Confraternitates, Confratres V. Parochus.

Confraternitates laicorum quatenus gaudeant fori privilegio, *tom. 6.* consult. 18. n. 46.

De Capellanis confraternitarum quoad officij funebres reiterationem in eorum & alienis Ecclesijs, *tom. 6.* consult. 68. n. 2.

Quid eis, eorumque capellanis liceat, vel non liceat, *ibid.* n. 13. vbi prælix.

An & quatenus qui accipit ad laicorum oves, aliaque animalia à confraternitate laicali, auctoritate ordinarij etc. cogi possit à communitate, ut dictas oves, & animalia describat in catastro communiaris, *tom. 6.* consult. 71. n. 1.

An pariter cogi possit ad solvendum omnia onera, quæ à civibus ob propria animalia solvuntur, *ibid.* n. 3.

An quoque possit adstringi ad solutionem piscuorum communium, quæ dictis civibus necessaria sunt, *ibid.* n. 4.

Confraternitates an habeant saporem pie causæ, *ibidem* n. 1.

Coram quo Iudice conveniri debeant, *ibid.*

Quatenus sint loca sacra, vel religiosa, vel Ecclesiastica, *ibid.*

A quibus confraternitates laicorum visitande, *tom. 7.* consult. 8. n. 98.

Quatenus teneantur reddere Episcopo rationem administrationis, *tom. 7.* consult. 15. n. 32.

Quomodo sint mercè laicales, *tom. 6.* consult. 71. n. 2.

Earum res quatenus sint Ecclesiasticae, *ibid.* n. 3.

Et quatenus conveniri debeant in foro Ecclesiastico, *ibid.* num. 4.

Quid Episcopus eis prohibere possit circa expensas, *ibid.* n. 5.

Et quid circa elemosinas erogandas, *ibid.* n. 6.

An confraternitates seculares possint prætextu consuetudinis sepelire in suis arariorum corpora defunctorum, *tom. 7.* consult. 36. n. 1.

Postea, quod possint, an possint sepelire suos confratres, qui sibi illis non elegerint sepulchrum, *ibid.* n. 4. & 5.

An filij impuberes & uxores confratrum, possint sepeliri in Ecclesijs Regularium, in quibus habent capellam, &

A 4

P 2

Index Rerum.

præcedunt habere sepulturam in dicta Ecclesia, ibid. n.6. & 7.

An ab hæredibus defuncti confratris sepulchri in Oratorio eius confraternitatis aliquid solui debeat proprio eius Parochio iure sepulture, ibid. n.9. & 10.

An ab eisdem hæredibus id ipsum solui debeat quando defunctus sepelitur in propria sepultura, velleam sibi elegit in alijs Ecclesijs, etiam Regularium, ibid. n.11. & 12.

Ad quatenus Parochio dari debeat in allocatione defunctum confratrum duplex stipendium, ibid. n.14.

Confraternitates an & quatenus suas processiones facere atque habere possint, tom.8. consult.31. n.1.

Et in eorum bonis alienandis requiratur assensus Apostolicus, ibid. n.6.

In id decreta Conciliorum, Patrum, Cesarum, ibid. n.13.

Quid si Ecclesia Cathedralis, vel collegiata easdem processiones habere vellet, ibid. n.5.

Confraternitates seculares, an & quatenus possint in funeribus suam erigere Crucem, tom.8. consult.73. n.1. & 31. & 32.

De earum Capellanis stolum deferentibus in funeribus, ibid. n.31.

De officio per eisdem Capellanos super eadem peragendo, ibid. o.32. & seq. & n.62. & n.130.

Nequeut ad funus accedere, nisi invitentur, ibid. o.17.

In quas penas incurraut impedientes exercere iura parochialia, ibid. o.35.

Eorum Capellani sunt manuales, ibid. n.60.

Quod ius eis competat in administratione Ecclesiarum, ibid.

De earum supplicationibus, siue processionibus, ibid. n.96.

Confug., Confugiens V. Armis, Asylum, Immunitas.

Confugientes ad Ecclesiam a.o., & quatenus possint armis polari a Curia seculari, tom.5. consult.5. n.1.

Non possint in coesereri actus iurisdictionis, dum manent in Ecclesia, ibid. n.32.

Cut iudex secularis possit confugientes ad Ecclesiam, eorumque bona inde extrahere, ibid. o.35.

Congregationes V. Declarationes.

S. Congregatio Concilij habet facultatem declarandi, non autem derogandi constitutionibus Apostolicis, tom.7. consult.5. o.2.

Eius facultas, ibid. n.11.

Congreg. V. Parochus.

Conuocatio, Conuocatus, V. Clericus.

Conuocatio inter homines quatuorplex, tom.8. consult.64. n.5.

Coniudices V. Capitulum, Iuramentum, Adiancti.

Coniudices capitulares ante tenentur iurare, quando, vbi, & in eius manibus, tom.7. integra consult.6.

Connexa.

Connexorum iudicium, tom.8. consult.76. n.1.

Con sanguineus.

Nomine co sanguineorum qui veniant, tom.6. consult.98. n.102. & seq.

An veniant spuri, ibid. o.103.

Ad feminæ, ibid.

An coniuges, ibid.

Con sanguineorum pietas in pupillis, tom.6. consult.100. o.13.

Consuetudo V. Dispensationes.

In materia immunitatis Ecclesiasticæ quatenus attendi debeat, tom.5. consult.5. o.10. & seq. ac n.76. & 77. ac o.86.

Nullo modo possunt laici inducere consuetudinem contra immunitatem Ecclesiasticam, ibid. n.77. & tom.6. consult.34. n.13.

Eam allegand quatenus sit credendum, ibid. n.78.

Io consuetudine, quando agitur de immunitate Ecclesiæ, debet attendi ius canonicum, d. tom.5. consult.5. n.77.

An inducatur ex scriptis facultatis, ibid. o.78.

Laici in præiudicium Ecclesiæ & Clericorum non possunt inducere consuetudinem, tom.5. consult.6. n.9.

Rationabilis valet contra quodcumque ius humanum, tom.5. consult.46. o.33.

Ex duobus artibus arguitur, ibid.

Quando oon indiget probatione, ibid. n.51.

Obtinet vim legis, & concessionis, ibid.

Consuetudinis inmemorabilis virtus, tom.5. consult.73. n.1.

Consuetudo quoad carceres, ac tributa Episcopi, ibid.

Quando consuetudo, etiam legitime præscripta excludatur, tom.5. consult.73. n.2.

Inmemorabilis an subleat per Rubricas, tom.6. consult.64. n.2. ac 6.

Quando est circa id, quod innuitur rationi, & æquitati iuris, etiam de iure Canonico sufficit consuetudo decennialis, tom.6. consult.65. n.3. ac seq.

Consuetudo inmemorabilis quando præscribi non possit, tom.6. consult.87. n.1.

Quid de consuetudine generali, ac inmemorabili io toto aliquo Regno, ibid. o.9.

Sub derogatione quoruncumque consuetudinum in contrarium que consuetudines comprehenduntur, ibid. n.10.

Secundum se non facit actum de veniali mortalem, nec mutat materiam actus prohibiti, tom.6. consult.93. n.9.

Quid si in specie prohibetur ipsa consuetudo, ibid.

Excusat Tribunalia à vicio inconstantiæ & varietatis, tom.6. consult.94. n.43.

Eius vigor in iudicijs, ibid.

Vt interpretetur præiulia, leges &c. qualis esse debeat, tom.6. consult.98. o.70.

Consuetudo io causis agendis io foro Ecclesiastico, tom.6. consult.99. o.38.

Est optima legum interpret, tom.7. consult.16. n.6.

Consuetudo eligendi sepulturam, tom.7. consult.21. n.1.

Quomodo probanda, ibid. n.8. & 9.

Consuetudo declarationis iuris debet sequi conditiones iuris, ibid. n.6.

Ex lapsu anorum obseruata in materia Ecclesiastica præsumitur solemnitas & confirmata à Sede Apostolica, tom.7. consult.30. o.4.

Tempus necessarium ad præscriptionem consuetudinis, tom.7. consult.46. n.11.

Quatenus probati debeat io individuo, tom.8. consult.32. n.14.

Et quomodo individuo probetur, ibid. o.15.

Contraria immunitati, iurisdictioni, ac libertati Ecclesiæ non o. valet, tom.8. consult.40. o.41.

De consuetudine contraria naturali & publicum, tom.8. consult.73. n.13.

Vt sit valida quas conditiones habere debeat, tom.8. consult.73. n.98. & seq.

Quibus rebus probanda, ibid. n.100.

Que consuetudines antiquæ obseruandæ, tom.8. consult.84. n.12. & seq.

Contrahens, Contrahens.

Contractus, in quibus interuenit iuramentum, an sint missi fori, tom.5. consult.2. n.48.

Quid

Index Rerum.

Quid de contractu emphyteutico, ibid.

Beneficia sunt pars contractus ita, ut quæ eorum intuitu dantur protenus in contractum transeat, tom. 5. cons. 46. n. 71.

Pender à voluntate & consensu duorum, ibid. n. 79.

Indicis loci contractus aut horitas, t. 6. cons. 94. n. 14. ac seqq.

Contrahens ubi, & quomodo conveniri possit, ibid. num. 16. & seqq.

An in contractu sit locus remissionis, ibid. n. 21.

Contractus quoad forum rei quomodo accipiendus, ibid. num. 32.

Quomodo accipiatur, ibid.

Quando quis conveniatur ratione contractus, ibid. n. 33. & seqq.

Et ubi, ibid. n. 37. & seqq.

Quid de Clerico, ibid.

Quot perfectiones considerantur in contractu emptionis, ac venditionis, tom. 7. cons. 11. n. 2.

Quando, non solum pretio, contractus remaneat perfectus quoad obligationem & irrevocabilitatem, ibid.

Contraria.

Contrariorum disciplina, tom. 5. cons. 5. n. 60.

Corpora V. Sancti.

Conferuator.

An superior Regularis Nunciatus Apostolicum non indicem synodalem, à discessi Episcopi vitæ duas datas distantes, possit in Conferuatorem eligere, tom. 7. cons. 10. à n. 8.

Est Index prioratus quoad Ordinarium, ibid. n. 10.

Quid si dubitetur de conferuatoris iurisdictione, ibid. n. 11.

Necesse fuerit electus, ibid. n. 12.

An Regulares habentes Conferuatorem legitime electum, debeant coram eodem conveniri in causis civilibus, requirentibus discussionem, & iudicalem indaginem quando sunt rei, an verò coram Ordinario, tom. 8. cons. 33. à n. 1.

An nominetur tanquam Iudices, ibid. n. 1.

Eorum iurisdictione, ibid. & n. 2. ac 17. & seqq.

In quæ casu Regularis convenire nequeant coram conferuatore, ibid. n. 3. & 4.

Eorum electionis forma, ibid. n. 4. & 10. ac 11.

Pro quibus causis eligantur, ibid. n. 6.

Eorum privilegia an revocata, ibid. n. 8. & seqq. ac n. 22.

Quid de observatione, ibid. n. 13.

De puris Conferuatoribus, ibid. n. 14.

Pœna in eos inflicta, ibid. n. 19.

Quid si Regularis sint tantum rei, ibid. n. 25.

Constitutio V. Confirmatio.

Constitutionis confirmatorie virtus, tom. 5. cons. 5. num. 45.

Quando in constitutione, etiam penali, fiat extensio, ibid. n. 46.

Constitutio penalis an potius dicatur comprehensio, quam extensio, ibid.

Quid si casus in verbis constitutionis non videatur comprehendi, ibid. n. 47.

Quid dicatur committere in constitutionem, ibid. n. 47.

Ægyptiæ constitutiones non comprehendunt personas, nec bonas Ecclesiasticorum, tom. 6. cons. 34. n. 5.

An & quatenus constitutio loquens de præteritis extendenda sit ad futura, tom. 4. cons. 55. n. 4.

Contra constitutiones Pontificias, an & quatenus de iure non vult, in observatio, præscriptio, tom. 6. cons. 58. n. 7. ac seqq.

An, & quatenus in constitutionibus Apostolicis penales comprehendatur Clerici de quibus nulla sit in eis mentio specialis, tom. 6. cons. 66. à n. 1.

Et quid si in eisdem constitutionibus nominentur quæcumque persone cuiuscunque gradus, dignitatis, ordinis, & instituti, ibid. n. 2.

Tom. VIII.

Contumax, Consumaciis, V. Hæreticus.

Quando cesset, tom. 5. cons. 4. n. 4.

Quando habeat locum, ibid. n. 6.

De non audientis condemnatis in contumacia, tom. 8. cons. 82. n. 1.

Quid in Tribunali S. Officii, ibid.

Contumax sibi quomodo reddatur, tom. 7. cons. 17. n. 2.

Contumacia ficta non sufficit ad incursum censuratum, ibid.

Que contumacia requiratur in infordescente in censuris, ut declaretur hæreticus, vel suspectus de hæresi, tom. 7. cons. 18. n. 3. ac 7.

Conventicula.

Christianorum Oratoria nominabantur conventicula, tom. 6. cons. 98. n. 14.

Conversa V. Classera.

Coque V. Famulas.

Creditor V. Clericus.

Credulitas.

An, & quatenus excuset à dolo, tom. 5. cons. 59. nu. 17. & seqq.

Et à censuris Ecclesiasticis, tom. 6. cons. 18. n. 63.

Crimen, Criminalis V. Causa.

De crimine falsi, eiusque poenæ, tom. 6. cons. 1. n. 15. Deque in eo dispensatione, ibid.

Crimina communia que sint, tom. 6. cons. 94. n. 28.

In quibus criminibus non servatis gradibus poenarum, Clericus sit degradandus, & tradendus Curie seculari, tom. 7. cons. 33. à n. 1.

Quod crimen graue ac damnosum, ibid. à n. 2.

Quodne atrocissimum, ibid.

Que crimina merentur degradationem sealem, tom. 8. cons. 91. à n. 1.

Que verbalem, ibid.

Que sint enormia, ibid.

Que graua, ibid.

Que leuia, ibid.

In quibus possit Episcopos dispensare, ibid. & n. seqq.

Cuncta Bulla V. Oratorium, Bulla.

Crux V. Sano.

Crux, V. Peregrinus, Confraternitates.

Constituens ad Crucem an gaudeat immunitate, tom. 6. cons. 27. n. 12.

Christianis semper sancta, & venerabilis, ibid.

Verum in processibus vna tantum Crux deferri debeat, tom. 6. cons. 58. à n. 1.

Et quid in funeribus, ibid. n. 13. ac seqq.

In processibus Cruces, ac vexilla deferri consuetum, ibid. n. 1.

Cantæ miltæ, ibid. n. 2. ac seqq.

Quisque Ordo aut Religio suam propriam Crucem in supplicationibus deferre possit, ibid. n. 2.

Quomodo Clerici eam deferre debeant, ibid. n. 1.

Canonici Lateranenses cum velo, seu panno appenso, ibid.

Capicini quoque deferre possunt Crucem propriam, ibid.

Regulares incedere non debent sub alio vexillo, ibid.

Cruces deferri debent distinctæ, ibid.

In processibus, in quibus non intervenit, nisi vna Crux, qui Clerus digniorem locum obtinere debeat, ibid.

In funeribus semper vna Crux deferenda, & illius Ecclesie, ad quam defunctus deferatur, ibid. n. 13.

Aa 2 Dum-

Index Rerum!

Dummodo non interueniat Capitalum Ecclesie Cathedralis, sobrietas Cruce omnes sanos commanentes incedere debent, ibid. n. 14.

Quid si extaret confusio immemorabilis in contrarium obseruata, ibid. & n. seq.

Et quomodo hac confusio probetur, ibid. n. 16.

Cur in funeribus vna tantum Crux deferatur, ibid. n. 17.

An in funere, cui capitulum cathedrale inuenerit, possint Regulares suam erigere Crucem, tom. 6. consult. 74. a num. 1.

Quid si fauore Regularium concutiat immemorabilia, ibid. num. 2.

Deferre ante se Crucem, an signum iustificationis, praefertim in funeribus ducentis, tom. 8. consult. 93. num. 1. 5. 9. ac 116. & seqq.

De iure erigendi Crucem in funeribus, ibid. n. 7. Vnica deferenda in funeribus, & cuius Ecclesie, ibid. num. 16. & 19. ac 118. & seqq.

Est signum praeremittente, ibid. n. 20.

Quibus solum concessa in funeribus, ibid. n. 35. ac seqq.

Vbi diffusae ac ferre permissio.

Culpa.

Vt quis vere constituatur in culpa, est necessaria monitio, tom. 7. consult. 15. n. 3.

Quatenus quis culpa caret, tom. 3. consult. 54. n. 4.

Cultus V. Veneratio, Bratur.

Cultus dignus est honorabilis, tom. 6. consult. 39. n. 1.

Sine sacrificio & Sacerdote esse non potest, ibid.

An & quatenus prius sit cultus fontanarum sepulchrorum, in quibus conduntur corpora seruorum Dei, tom. 8. consult. 34. n. 1.

Et quid de sepulchro circumdatis cruce lignes, vel ferrea, ibid. n. 7.

Forma processus super non cultu Seruorum Dei, ibidem a num. 12.

Curae, Curatus, V. Parochus, Tutor, Clericus.

Custos V. Damna.

D

Damna.

Causa damni datur periculis & Ecclesiasticis, vel eorum animalia, famulos, ministros, colonos Episcoporum, & monachi Episcopalis, etiam laicos, vel pereorum animalia in bonis quibuscumque tam Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum, quam laicorum quo iudice cognosci debeat, tom. 5. consult. 2. n. 37. & 57.

An sit recedendum a declarationibus, quibus firmatur colonos, & custodes Ecclesiasticorum damnum damnes in bonis laicorum tam animalibus eorundem Ecclesiasticorum committentes esse eorum iudice Ecclesiastico, tom. 6. consult. 33. a n. 1.

Cognitio huiusmodi casuum spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, ibid. n. 1.

Ad quid teneatur dominus animalium, ibid.

Quid si bona Batuum cohaereant bonis Ecclesiasticis, ibid. n. 2.

Et constiterit de immemorabili consuetudine contraria, ibid. n. 3.

Quid quoad cognitionem personarum damnum dantium, ibid. n. 4.

Dataria, V. Matrimonium.

Dataria stylus in dispensatione articuli ad ordines, tom. 7. consult. 29. n. 1. & seqq.

Debitor V. Leuitus.

Quando agitur contra debitorem promissum ad Clericum, quod tempus attendatur, tom. 5. consult. 1. n. 35. Debitor, etiam de fuga non suspensus, an ubique & quousque sit, aut reuerenti, & vt auidet, accedat, possit, tom. 6. consult. 94. n. 2.

Decima, V. Catholici, Haeretici, Pontifex.

Decimarum causa, an sit milli fori, tom. 5. consult. 2. n. 45. Quo iure, & ex quibus debeatur Clericis, tom. 5. consult. 26. n. 40.

Sunt perfoluende ante censum & tributa, ibid. n. 40.

An & quatenus praescribantur, tom. 5. consult. 47. n. 11.

Quibus Ecclesijs debeantur, tom. 6. consult. 88. n. 5.

Quid sint, tom. 6. consult. 95. n. 3.

An & quatenus Regulares teneantur ad decimas Parochias, alijque soluentes, tom. 2. consult. 8. a num. 1. & seqq.

Et qua ratione decime parochiarum ad Regulares perueniant, ibid. n. 30.

Donate a Regibus, ibid. n. 35.

Quid de Regularium censibus, ibid. n. 36.

A qua tempore pendenda, ibid. n. 37. ac seqq.

Declaratio, Declaratoria V. Censura.

Declarationes Sacrarum Congregationum quam vim habeant in utroque iure, tom. 5. consult. 3. a num. 1.

Ex quibus personis, ibid.

Declaratio iuris non inducit nouum ius, sed quid statutum sit, ostendit, tom. 5. consult. 84. n. 1.

Declaratio interpretatur addit qualiter demonstratum, ibid.

Declarationes S. Congregationis Concilij quatenus obligent, tom. 6. consult. 47. n. 19.

Declaratio iuris veteris, & declaratio iuris noui, tom. 8. consult. 8. n. 4.

Declaratio generalis recipit interpretationem, tom. 8. consult. 33. n. 16.

Non facit aliquid de nouo, tom. 8. consult. 82. n. 3.

Neque alterat sobiectum, ibid.

Addit solum qualiter demonstratum, ibid.

Declarationes S. Congregationis Concilij non sunt simpliciter doctrinales, sed necessariae, & habentes legis auctoritatem tom. 6. consult. 99. n. 16.

Quomodo declarant priuilegia, ibid. & tom. 8. consult. 33. num. 16.

Decretales.

An & quatenus gaudeant Ecclesiarum immunitate, tom. 6. consult. 4. a n. 28. & 98. ac 170.

Eorum fragita, ibid.

Vicia, actiones, ibid. n. 39.

Eorum genera, ibid. ac seqq.

Acces, ibid. n. 31.

Malorum seotina, quae ex ipsis emanat, ibidem a num. 32.

Fraudes, peritua, ibid. n. 33.

Furti, ibid. n. 34. & seqq.

Homicidia, ibid. n. 37.

In eorum modo animaduertitur, ibid. n. 39.

Quid de immunitate quod eorum bonis, ibid. num. 70. & seqq.

Decreta.

Decretorum compilatio a Gratiano, alijque facta, quam auctoritatem habeant, tom. 5. consult. 60. n. 5.

De decretis conceptis ex verbis & ratione iuris, deque eorum valore, tom. 5. consult. 84. n. 23.

Decreta S. Congregationis Concilij quatenus obligent, tom. 6. consult. 47. n. 19.

Index Rerum.

Defensio V. Proelii.

Defensio an tolli possit per legem, per statutum, aut per Principem, tom.5. consult.5. n.71.
 Defensio sua privilegia, quando aliter defendi non potest, si oppressores in tixa vel pugna mulier, aut intermixta, an de expensis, ac de damno damo hereditibus occisorum teneatur, ibid. n.71.
 Defensio iurium, rerum, ac personarum per seipsum, exercenda, iure gentium, ac naturali concessa est, ibid. n.72.
 Defensio armata permittitur Ecclesiasticis personis, ibid. num.56.
 Quilibet ordinarius Magistratus suos subditos per se defendere tenetur, ibid. n.56.
 Est beneficium, ibid. n.58.
 Quo iure inducitur, ibid.
 An praestari possit iniunctis, ibid. n.59. & seq.
 Quid in casu praestare necessitatis, ibid. n.61.
 Mutatio, vel homicidium commissum ob sui defensionem, an & quatenus inducat irregularitatem, tom.7. consult.20. à n.2.
 Vbi ad hanc rem multa non vulgaria.
 Defensio quando dicatur, ibid. n.12. & 6.
 Quando cuius liceat se defendere ab iniuriatore, ac etiam eum comprehendere propria auctoritate, tom.7. consult.32. n.40.
 Quis declarare debeat, vel possit, num occidem, vel mutantes se defendendo indigeat dispensatione ab irregularitate, tom.7. consult.80. à n.1.
 Omnibus danda, tom.8. consult.86. n.5. & 6.
 Quibus denegetur, ibid.

Defensio V. Confraternitates, Parochus.

An & quatenus Canonici Ecclesiae Cathedralis, vel Collegatae possint leuare cadavera defunctorum ex alienis parochiis sine proprio Parocho, tom.8. consult.59. à n.1.
 Quid de Regularibus, ibid.
 Munus Parochi super defunctorum corpora, ibidem & num.8.

Degradatio, Degradatus.

Quatenus damnati ad tunc in Tribunali S. Officii, siue in perpetuum, siue ad tempus, sint degradandi, tom.8. consult.91. à n.1. & 4.
 Et quae degradatio esse debeat, ibid. n.3.
 Quid si non damnetur ob crimen haereticum, ibid. n.2.
 Degradatio actualis quibus imponatur, ibid. n.5.
 Quid de praxi, ibid.
 Quid si puniantur ultimo supplicio, ibid.
 De degradatione verbalis ad exequendam poenam tritemporalem ad tempus, ibid.
 Quid ad poenam perpetuam, ibid.
 De quae degradatione intelligatur, quando à iure imponitur poena depositionis, siue degradationis, ibid. n.5.
 Clericus haereticus est degradandus quando traditur Curiae seculari, ibid. n.6.
 Quae crimina mereantur degradationem realem, ibid. num.7.
 Quid de Clerico falsificante sigillum Regium, ibid.
 De Clerico monetario, ibid.
 De Sacerdote sacrilegium cum moniali per carnalem copulam perpetratum, ibid.
 De non ordinato celebrante: vel sacram confessionem audiente, ibid.
 De procurante abortum foetus animati, ibid.
 De astrologis iudicariis, ibid.
 Quae crimina verbalement degradationem mereantur, ibid. n.8.
 Degradatio verbalis quatuorplex, ibid. n.9.
 De forma huius poenae in iure, ibid.
 An late sententiae, ibid.

Tom. VIII

De celebrante publicè in contemptum clauis, ibid.
 De consempeu formali & materiali, ibid.
 De Clericis falsariis, ibid.
 De Clericis scienter presumptibus receptare, vel defendere, vel dogmatizare dogmata alicuius haeretici, ibid. n.11.
 Quae solemnitas requiratur ad huiusmodi degradationem, ibid. n.12.
 An eam possit infringere vllas ordinarius, ibid.
 Et quibus in casibus, ibid.
 De degradatione verbalis preparatoria, ibid. n.13.
 De degradatione verbalis absoluta & totali, ibidem, num.14.
 De Clerico procurante abortum foetus animati effectu subsecuto, ibid.
 De Clerico assassino, ibid.
 De Clerico spoliante eligendum in Papam, ibid.
 De Clerico, qui aduersarium suum in causa praesumpserit minis afficere, ibid.
 De Clerico ordinato falsis dimissorijs, ibid.
 De Clericis dirum nefas exercentibus, ibid.
 Poenae degradationis verbalis late sententiae, an ligent in foro conscientiae ante declarationem, ibidem, num.15.
 Quid pro foro externo, ibid.
 Et pro casu occulto, ibid.
 Quatenus quis poena depositionis & degradationis late sententiae à solo officio & beneficio ex ipso iure canonico incurri debeat, ibid.
 Quis super poena degradationis, siue priuationis omnis privilegij clericali, ibid.
 Quis super poena infamiae, vel irregularitatis, vel inhabilitatis, vel depositionis verbalis, ibid.
 Quis super minoribus criminibus, ibid.
 Episcopus super quibus criminibus possit dispensare, ibid.
 Alia, ibid.
 Quando sit locus degradationis & traditioni Curiae seculari, tom.7. consult.33. à n.25. & 37.
 Casus, in quibus Clerici sunt degradandi, & Curiae seculari tradendi, ibid. n.27. & seqq.

Delictum V. Index.

An leuiter delinquens in Ecclesia priuetur immunitate Ecclesiastica, tom.5. consult.5. n.42.
 Delictum delationis armorum, etiam prohibitorum in Ecclesia, non est de exceptis in Constitutione Gregoriana, ibid. n.42.
 Pro vno delicto plures poenae regulariter imponi nequeunt, tom.5. consult.44. n.4.
 Quid in delictis militi fore, ibid. n.5.
 An inspiciantur loca, vbi delictum est inchoatum, an vbi est consummatum, tom.6. consult.94. n.8.
 Qui Index de eo cognoscere possit, ibid. à n.1.
 Quatenus dicatur occultum, vt ab Episcopo absolute dispensari possit, tom.6. tota consult.99.
 Vbi plura de manifestis, publicis, notorijs, & huiusmodi alijs.
 Ex regula attenditur tempus delicti, tom.7. consult.31. n.81.
 Ad quem forum spectet eius cognitio, ibid. n.22.

Denunciatio, Denunciatio, Denunciator.

Denunciatio excommunicationis contra Regulares fieri potest ab Episcopo, tom.7. consult.10. n.2.
 Et quatenus, ibid. & n. seqq.
 Ex se, circumscripta citatione, non est actus iurisdictionis, ibid. n.6.
 In denunciatione excommunicationis à iure inflicta non requiritur citatio, ibid. n.7.
 An sponte denunciante in S. Officio tam contra alios, quam contra complices, per turbam deponentes, aliquo modo afficiant eosdem complices, vel irritent processum, tom.7. consult.84. à n.1.
 Et an Ficus examinando eosdem complices nominatos à supradictis denunciatoribus, procedere valeat contra eos, qui in eodem processu per praeuentionem,

Index Rerum.

vel diminutionem se grauauerunt, *ibid.* 4. n. 4.
Denunciatores in S. Officio habentur in numero testium,
ibid. n. 1.

Depositiu.

De Clerico, qui totam Iudice laico depositum recepit,
tom. 5. consult. 11. n. 36.

Demon.

Quam potestatem habeat in actus, & affectiones vice ve-
getantis, tom. 5. consult. 35. n. 13.
Quid quoad generationem, *ibid.*
Quoad inhibitionem caloris naturalis, *ibid.* n. 14.
Quoad longam inedia, *ibid.* n. 15.
Quoad sanitatem, morbos, mortem, *ibid.* n. 16.
Quoad curationes, *ibid.* n. 17.
Quoad viam morbi inducendi, *ibid.* n. 18.
De verè à demone agris, & sanis factis, *ibid.* n. 22.
Quomodo hæc efficiat, *ibid.* n. 23. & seqq.
Num illi fidendum, *ibid.* n. 25.

Derogatio.

Derogationis generalis virtus, tom. 5. consult. 73. n. 17.
In fine apposita refertur ad omnia præcedentia, *ibid.*
Quando censetur esse adiecta singulari in dispositione con-
tentiis, *ibid.*
Derogatio quoad vnam partem non extendenda ad aliam,
tom. 8. consult. 33. n. 15.
Materia derogationis sitit accipienda, *ibid.*

Deuotio.

Deuotionis effectus, tom. 8. consult. 34. n. 8.

Diaconia, Diaconi.

Cur & de dia, tom. 6. consult. 98. n. 22.
Diaconi quid erant, *ibid.*
Forum munus, *ibid.* & n. seqq.
Distinctio, *ibid.*
Negligentia, *ibid.*
Regionarij, *ibid.*
Huius instituti auctor, *ibid.* n. 22.

Diadema.

An imponens diadema capiti Beati, transgredietur limites
beatificationis, tom. 5. consult. 25. n. 2.

Diffinitio.

Præter. tom. 5. consult. 5. n. 45.
Ant. vel sen. tom. 5. consult. 73. n. 16. & tom. 6. consult. 85.
n. 253. & tom. 8. consult. 3. n. 5.
Alur. tom. 5. consult. 22. n. 3.
Nellis. d. consult. 72. n. 10.
Peri. tom. 5. consult. 77. n. 20.
Nallatens. *ibid.* n. 22.
Alia. tom. 5. consult. 83. n. 3.
Alind. tom. 6. consult. 13. n. 4.
Ad. tom. 6. consult. 27. n. 3.
Is. tom. 6. consult. 4. n. 6.
Fbidit. tom. 6. consult. 55. n. 4.
Bis. in licentijs ingrediendi monasteria Monialium quo-
modo intelligatur, tom. 6. consult. 85. n. 253.
Nellis. tom. 6. consult. 95. n. 6.
Vel. tom. 6. consult. 98. n. 69.
Eff. *ibid.* n. 1.
Omnia. tom. 7. consult. 16. n. 8.
Præsertim. tom. 7. consult. 18. n. 2. & tom. 8. consult. 129.
num. 3.
Velut. *ibid.* n. 8.
Ad summum. tom. 7. consult. 44. n. 3.
Distia alternatio. tom. 7. consult. 64. n. 18. & tom. 6. con-
sult. 85. n. 253.

Vterius. tom. 7. consult. 67. n. 8.
Idem. tom. 8. consult. 38. n. 14.
Aliterum. tom. 8. consult. 59. n. 23.
Quarumcumque. tom. 8. consult. 73. n. 3.
Quodcumque & omne. tom. 8. consult. 114.

Dioecesis, V. Domestium.

De duabus dioecesebus vniis quoad locum ecclesiæ, proces-
sus & tribunalis Episcopi, tom. 5. consult. 72. n. 1.
Dux dioecese vniæ habentur pro vna Ecclesiâ, *ibidem.*
num. 4.
Quando Episcopus habere debeat tribunal in diuersis locis
dioecese, *ibid.*
Ex confirmare ibi Vicarios foraneos, *ibid.*
Quando dioecesis est admodum ampla, num possit Episco-
pos ad remotiorem partem illius trahere capitulatus, *ibid.*
n. 5. & 25.
Quid si in vtraque Ecclesiâ suos habeat Adiunctos & Co-
nuidices, *ibid.*
Quid sit proprium cathedralium vniuersum, *ibid.* n. 23.
Vniæ quando dici non debeant duæ cathedrales distinctæ,
sed vna tantum, *ibid.*
Quid quoad Episcopum, *ibid.*
De dioecesi dicatur tantum qui est subiectus ratione domici-
lij, tom. 6. consult. 90. n. 13.
Tota dioecesi parochia Episcopi, tom. 7. consult. 89. n. 1.
Continetur aliquando nomine parochiæ, *ibid.* n. 15.

Diet.

An ex omni licentia feruilliter laborandi dominicis, ac
sabbis diebus possit exigi aliqua elemosyna eroganda
locis pijs, vel pauperibus, tom. 5. consult. 69. n. 1.
Quæ necessitas requiratur, ut eiusmodi licentia conceda-
tur, *ibid.*
Et quæ opera in eis agi possint, *ibid.* n. 2.
De auaritiæ labe, ac suspitione in hac re viranda,
ibid. n. 3.
Cur onus elemosynæ imponatur, *ibid.*
Quis in hoc dispensare possit, *ibid.*
Quomodo sit licita commutatio præcepti seruandi festa in
pecuniam, vel aliud onus, *ibid.* n. 4.
Euitandum in his commutationibus scandalum, *ibid.*
Quatenus in ferijs introductis in honorem Dei, &
Sanctorum aliquid feruile aut operis agi permissa-
tur, *ibid.* n. 5.
Quibus rebus operam dare festis diebus licet, *ibid.* n. 6.
Iudicium in hoc ordinarij, *ibid.*
Cuius arbitrio licentia concedenda, *ibid.*
An & quatenus diebus in honorem Dei & Sanctorum di-
catis fieri possit excoctio bonorum, illaque eisdem diebus
vendere, tom. 8. consult. 10. n. 1. 4. & seqq.
Dies feriat cur indici, *ibid.* n. 1.
Forum veteribus, *ibid.*
Dies festi ex quo præcepto, *ibid.* n. 2.
Tempore feriat in honorem Dei quatenus interdictus
actus iudicij, *ibid.* n. 3. & 5.
Mercatus, punctione, *ibid.*
Quid si ageretur de vicariis Commissariis, *ibid.* n. 6. ac 7.
Et de alimentis, *ibid.*
Quid de capentis & executionibus pro debitis, si debitorcs
sint suspecti, *ibid.* n. 8.
Et in causis criminalibus, *ibid.*
Et de subballationibus, *ibid.*
Forma & tempora colendi festas, *ibid.* n. 9.
Ad quos spectat concessio licentie laborandi diebus festis,
ibid. n. 10.
An possit die feriat decerni citatio, *ibid.* n. 11.
Et num testes, qui die non feriat iurauerunt de verita-
te dicenda, possint in ferijs diutius examinari, *ibid.*
num. 12.
Quid de libelli oblatione, *ibid.* n. 13.
Deque sententie prolatione ac publicatione, *ibid.* n. 14.
Deque appellatione, *ibid.* n. 15.
An feriat actoris, an rei, an verò iudicij observandæ, *ibid.*
num. 16.

Index Rerum.

Ad quem pertineat facere edicta circa festorum obseruationem, *ibid.* n. 18.

Institueret, vel iociceret dies festos, *ibid.* n. 19.

Locus praeventio in puniendo transgressores festorum, *ibid.* n. 20.

Licentia laborandi dari debet in scriptis, *ibid.* n. 21.

Non debent exhiberi iudici laico, *ibid.* n. 22.

Pena pro transgressione festorum qualis, *ibid.* num. 23. & seqq.

Quid de pena amissionis sacramentalium, *ibid.* n. 26.

Quid liceat facere dominicis, ac festis diebus, *ibid.* n. 27.

An Episcopus possit in diebus suis nouos dies festos institueret, *tom. 8. conf. 53. n. 3.*

Dies festi, quos Episcopus seruandos praecipit à quibus obseruari debet, *ibid.* n. 10.

Nouae festiuitates quatenus ab Episcopo instituende, *ibid.* num. 11.

An & quatenus liceat Catholicis diebus festis opera seruiua facere, *tom. 8. conf. 102. à n. 4.*

Diffamatio, Diffamatus, V. Infamia.

Quando sufficiat simplex diffamatio, ut quis promoueri nequeat ad ordines, nec consequi beneficium, *tom. 7. conf. 19. n. 6.*

Quid si diffamatus sententiam absolutariam obtinuerit, *ibid.* n. 7.

Impedimentum, quae ex diffamatione resultant, *ibid.*

Dignitas.

Nemo in eadem Ecclesia retinere potest duas dignitates, vel duas Canonicias, vel duo officia, & quare, *tom. 7. conf. 4. n. 6.*

Dignitates, quae habent unitas Ecclesiae parochiales, requiruntur, quod illas obtinentes resideant in dignitate, *ibid.* n. 33.

Quatenus in functionibus Ecclesiasticis una Dignitas faciat aliam, *tom. 7. conf. 46. n. 10.*

Episcopus, an liceat promouere dignitates, *tom. 8. conf. 30. n. 1. & seqq.*

Quot modis consideretur, *tom. 8. conf. 39. n. 9.*

Dimissoria, V. Abbas.

Dare litteras dimissorias ad Ordines Clericis nullius diocesis, illeque ordinarum ad quem pertineat, *tom. 7. conf. 8. n. 5. & seqq.*

Ordinans, & ordinatus vigore dimissorialium non sui Ordinarii in quas penas incurrant, *ibid.* n. 58. & seqq.

Quid de conferendo minoribus Ordinibus, *ibid.*

Capitulum quatenus dimissorias concedere possit, *ibid.* num. 59.

Qui possit illas concedere, *tom. 8. conf. 59. à num. 1. 16. & seqq.*

Pena in concedentes illegitimè dimissorias, *ibid.* n. 18.

Discretio, V. Censura.

Quid de discretis oblationis, ac depositi, *tom. 5. conf. 4. num. 1.*

Quatenus trahat personas ecclesiasticas ad iudicem laicum, *ibid.* n. 2.

Ad quid tendat, *ibid.* n. 3.

De re ecclesiastica coram quo iudice facienda sit, *ibid.* num. 3.

Dispensatio, V. Episcopus, Matrimonium.

Quid sit, *tom. 6. conf. 78. n. 5.*

Non tollit dispensatio vsum iuris communis, *ibid.* & num. 8.

An & quatenus dispensationes extra Curiam Episcopo committuntur, & ab eo examinande sint, *tom. 6. conf. 97. à num. 1.*

Et quid de licetis absolutionum, & dispensationum in foro conscientiae, *ibid.*

Quibus committende, *ibid.* n. 1.

Pro cognitione huiusmodi dispensationibus, an liceat aliqui accipere Ordinariis, vel eorum Vicariis, *ibid.*

Quid de Notario, *ibid.*

An Concilium Provinciale statuere possit, ut aliquid accipi possit, *ibid.*

Qui sint in hac re Ordines, *ibid.* n. 2.

Factae à Vicario Foraneo sunt iurata, *ibid.*

Quae dispensationes cognosci debeant, *ibid.* n. 3.

Et quare, *ibid.*

Et quae potestas Ordinariis data, *ibid.*

Quid de dispensationibus concessis motu proprio Pontificis, *ibid.*

Cur concedantur, & cur denegentur, *tom. 6. conf. 99. n. 6. & 8.*

De dispensationibus, quae conceduntur omnibus, qui per adulterium se carnaliter cognouerunt, & ut matrimonium in se contrahere possint, *ibid.* n. 11.

De facultate dispensandi vigore Tridentini Episcopis concessa, tota *conf. 99.*

Quatenus Episcopus dispensare possit in impedimento matrimonij, *tom. 7. conf. 53. n. 4.*

Super dispensatione in statu ad Ordines stylus Duratiae, *tom. 7. conf. 39. n. 2. & seqq.*

An & quatenus familiaris conuersario, ac litium extinctio sint causae sufficientes ad dispensandum in primo, ac secundo gradu affinitatis, etiam in non Magnatibus, *tom. 8. conf. 101. à n. 1.*

De dispensatione in matrimonio rato non consummato, ut primi coniuges possint transire ad secunda vota, *tom. 8. conf. 105. à n. 1.*

An concedenda dispensatio continentia in primo gradu affinitatis, in secundo consanguinitatis, & in tertio pariter consanguinitatis cum computatitate, *tom. 8. conf. 106. à num. 1.*

Et quibus de causis, *ibid.*

Dispositio.

Quando mutatis rebus, mutari debeat dispositio, *tom. 5. conf. 46. n. 60. & seqq.*

Indispositio testatoris quatenus recordandum sit à proprietate significationis, *tom. 5. conf. 82. n. 2.*

Dispositio voluntaria testatoris debet in forma specifica adimpleri, *ibid.* n. 4.

Causa finalis restringit dispositionem, *ibid.* n. 5.

Per qualitatem superuenientem rei, vel personae dispositio antiqua cessat in illa re, vel persona, *tom. 7. conf. 8. n. 14.*

An & quatenus eam dispositione iuris communis mutari agatur, quam cum dispositione hominis, *tom. 7. conf. 1. num. 35.*

Dispositio hominis quomodo accipienda, *ibid.*

Omnis dispositio reducitur ad ius commune, nisi aliud obliteret, *ibid.*

Distributiones, V. Collector, Subcollector, Fides.

Cur instituantur, *tom. 5. conf. 3. o. 1.*

Quae lucretur, *ibid.* & *tom. 6. conf. 77. o. 2.*

Qui eas restituere debeat, *ibid.*

De distributionibus quotidianis, quas in firmis excois è loco residentibus lucri possit, *tom. 5. conf. 81. n. 1.*

Quid si in Ecclesia extaret contra consuetudinem, *ibid.* à n. 2. & 10.

Quid si exierit tempore vacationis legitimae cum intentione non residendi, *ibid.* n. 4. & seqq.

Et quid si prauideatur, quod talis defectus à cunctis mediore morbo impediret residendum, *ibid.* num. 7. & seqq.

Quid requiratur, ut infirmus luatur distributiones quotidianas, *ibid.* n. 9.

Episcopus non potest decernere, ne denot infirmis, *ibid.*

An stante dispositione Concilij Tridentini, quod punda-
tione distributionum accrescant solis interuentibus diuinis
officiis, seruanda sit consuetudo, quod dicte punda-
tione distributionum peraeque inter Canonicos ita, ut de eis
aeque participent tam interuentibus, quam non iauerentibus

Index Rerum.

tes diuini, immo etiam ipse punctatus, tom. 6. conf. 14. à num. 1.
 Distributiones quomodo ammittantur, ibid. n. 1.
 Quibus accrescant, ibid.
 Vel in cuius utilitatem conuerti possint, ibid. n. 2.
 Quando Ecclesie applicandæ, ibid.
 Quomodo applicandæ, ibid. n. 3. & seqq.
 Qui statum condere possint de modo diuendi, distributiones, ibid. n. 7.
 Quatenus donari possint, ibid. n. 8. & seqq.
 An & quatenus Canonico debeantur distributiones Capellanice, quam ex dispensatione Apostolica in prouisione sui Canonicatus obtinet sub eodem recto, tom. 6. conf. 51. à num. 1.
 Canonici, ac præbendari interefferentes matutino, & laudibus an lucruntur distributiones Primæ, licet non intendant, & à tempore foundationis ex indulto Summi Pontificis aore S. Concilium Tridentinum existant in consuetudine immemorabili, quæ continuata est à tempore publicationis Concilij, tom. 6. conf. 52. à n. 1.
 Ut Canonici lucruntur distributiones debent recitare omnes Horas canonicas in choro, ibid.
 Quid si extaret constitutio contraria in limine foundationis, ibid. n. 2. & seqq.
 Exquid in Canonicis non habentibus præbendam distindantur, alioque fructus præter distributiones, ibid. num. 5.
 Extareque consuetudo, præsertim immemorabilis, ibid.
 Quid de resistente vna Hora, ibid.
 De consuetudine supplendi, ac interefferendi diuinis pro patre anni, & lucrandi distributiones tuto anno, ibid.
 Non dicuntur de corpore beneficii, tom. 6. conf. 77. n. 2.
 Quando detentur, ibid.
 Quid de illis, quæ non soluuntur dietim, ibid. n. 3.
 Quid de distributionibus, quæ percipiuntur ex interefferentia alicuius patris anni, ibid. n. 4.
 An & quatenus debeantur Canonico absenti causa inimicitie, tom. 7. conf. 14. à n. 2.

Diuitia.

Parient potentiam, potentia dignitatem, dignitas præerogationem, tom. 5. conf. 11. n. 37.
 Nobilitas sunt diuitie antiquæ, ibid.

Domus.

Quatenus fieri possit propria auctoritate, etiam nolente vrote, tom. 8. conf. 133. n. 1.

Dolas.

Quæ causa excuset à dolo, tom. 7. conf. 32. n. 8.
 Et in quo foro id procedat, ibid. n. 39. & seqq.
 Quando excuset delinquentem contra ius diuinum, ibid. num. 30.
 Qui se iegerit præsumitur in dolo, ibid. n. 31.
 Et qui facit quod est de genere prohibitorum, ibid. n. 32.
 Qui facit quod non debet, ibid. n. 33.

Domestici.

Domesticorum nomine qui veniant, tom. 6. conf. 98. num. 104.
 Quid necessarium, ut quis sit verè, ac propriè domesticus, ibid.

Domiciliu, V. Diocesis.

Quomodo contrahatur, tom. 5. conf. 79. n. 1.
 Quid sufficiat, ut quis dicatur non reliquisse proprium domiciliu, tom. 7. conf. 3. n. 10.
 An ad acquirendam parochiam requiratur domiciliu, tom. 7. conf. 86. n. 9.
 Domiciliu est præcipuus modus fortiendi forum, tom. 6. conf. 94. n. 12.
 Ac verus, & naturalis forus, ibid. & n. 13.

Quinam præferatur, iudex ne domiciliij, an commissi dei-
 chi, ibid. à n. 1.
 Appellatione alicuius diocesis in dubio comprehenditur
 diocesis domiciliij, ibid.
 Et appellatione subiecti in dubio venit subiectus ratione do-
 micilij, ibid.
 Iurisdicchio Ordinarij domiciliij, ibid.
 Etiam extra proprium territoriu, ibid.
 Ac etiam contra absentem, ibid.
 Quos honores, ac monia personalia tetinet quis domici-
 lium originis propriæ, ac paternæ, etiam si alio sedes suas
 perpetuò transulerit, ibid. n. 30.
 Patrimonialia verò uncta non sustinet, nisi ibi possessionem
 habeat, ibid.
 Quid de consuetudine, ibid.
 Mulier statim contractu matrimonio perdit domiciliu
 originis, ibid. n. 31.
 Et efficitur de foro natali, ibid.
 Reus, qui nunquam domiciliu constituit, ubi conueniri
 debeat, ibid. n. 29.

Dominium, Dominus, V. Alienatio.

Verbum Dominium aliquando improprie accipitur, tom. 5.
 conf. 1. n. 12.
 Dominus directus nominatur in dominum ab usufructua-
 rio, emphiteuta, & colono, si compareat pro suo inter-
 esse, etiam si adorem ad forum suum, tom. 5. conf. 11. n. 34.
 An dominus locorum eugere possint suos subditos, ut ad
 suum castrum farinam, molendinum, tabernam acce-
 dant, tom. 5. conf. 68. à n. 1.
 Quid si adferat consuetudo, ibid. n. 3.
 Quid si alibi volentes moleste, dominus eis prohibuerit, &
 ipsi prohibitioni per legitimum tempus acquiescerint, ibid.
 Quid sit in hac re tempus legitimum, ibid.

Domus, V. Immunitas, Palatium, Scholastic.

Dum in aliqua lege, constitutione, statutu sit mentio de
 domo, intelligitur de domo, siue domicilijs licet habita-
 tionis, tom. 5. conf. 72. n. 15.
 Domus parochialis gaudet immunitate ecclesiastica, tom.
 6. conf. 26. n. 6.
 Etiam respectu bonorum in ea existentium, ibid.
 Etiam pro ciuili, ibid. n. 7.
 Etiam si distet ab Ecclesia, dummodo non sit locata laicis,
 ibid. n. 8.
 Delinquens in domo parochiali gaudet immunitate, ibid.
 num. 9.
 Domus Ecclesiæ contigua gaudet immunitate, ibid. n. 10.
 Domus contigua Ecclesiæ Confraternitatis gaudet immuni-
 tate, ibid. n. 11.
 Clerici, ac Sacerdotes domum propè Ecclesiam habere de-
 bent, ibid. n. 13.
 Quæ domus intra triginta passus ecclesiasticos existunt gau-
 dent immunitate, ibid. n. 15.
 Hi passus quomodo computantur Ecclesiæ, ibid.
 Quæ proprie dicatur domus, tom. 6. conf. 98. n. 2.
 Loca, in quæ conuenerant præci fideles vocata domus Dei,
 ibid. n. 12.
 Domus eadem potest diuidi in plures, ibid. n. 61.
 Discrimen inter fundum, & domum, ibid.
 Quatenus domus in plures partes diuisa, erunt diuersæ do-
 mus, ibid. n. 62.

Donatio, Donum, V. Bona, Imperator, Alienatio, Insuperatatus.

An quando Imperator, Rex, Princeps donat alicui Eccle-
 siæ ciuitatem, terram, aut pagum, eo casu censetur à se
 abdicasse omnem superioritatem adeo, ut nullum penitus
 alicuius illi amplius in re donata competat, tom.
 5. conf. 1. à n. 1. & seqq.
 Quid in dubio, ibid.
 Quidue si ea donatio facta sit siue Ecclesiæ Romanæ, siue
 inferiori, ibid. n. 2.
 Distinctio, quod Princeps possit libito modo à se abdicare
 & do-

Index Rerum.

re donare Ecclesiam Romanam, non autem Ecclesiam inferiori, ibid. n. 3.
 Conciliantur hac de re contrarie opiniones, ibid. n. 4.
 Loca, & territoria, quae donantur Ecclesiae, an possint amplius gratari oneribus à Principe seculari, qui ea donavit, ibid. n. 15.
 Donum quid proprie sit, tom. 1. conf. 59. n. 6.
 Quomodo differat à munere, ibid.
 Donatio quando fiat irrevocabilis, tom. 6. conf. 96. n. 15.

Dot. V. Monialis.

An subditiem dotis legatum pro maritandis honestis puelliscum illius testititione in casa, quo proles non exiit, possit dari virginibus ad professionem regularem admittendis, tom. 5. conf. 82. à n. 1. & 3.
 Quid datur monasterio pro puella ingrediente, confertur datum titulo doti, ibid. n. 1.
 Legatum pro maritandis puellis, & pro dote tibi differt, ibid.
 Id continet causam magispiam, ibid.
 Causa dotis in quo foro agitur, tom. 6. conf. 94. n. 28.
 De dote, cuiusque augmento restituenda à viro ludo ad fidem christianam convertito viro in iudicio permanenti, tom. 8. conf. 100. à n. 1.

E

Ecclesia. V. *Donatio, Principis, Bona, Ecclesia, Immunitas, Domus, Regularis, Aedes, Bona, Christiani, Presbyterium.*

Ecclesia Romana habet omnes Ecclesias sibi subditas, tom. 1. conf. 1. n. 2.
 Vnica inter Christianos in effectu dicitur Ecclesia, ibid.
 Bona omnia singularum Ecclesiarum communis esse bona universalia Ecclesiae, ibid.
 Ecclesiarum Romanæ indecens esset, aliquem recognoscere, vt superiorem, ibid. n. 4.
 Donatio honorum in Terris pontificis iudicanda est libera, & sine reservatione superioritatis, ibid.
 Quid quando bona donata in Terris Principis sua sint, ibid.
 Hec iurisdicção quatenus sit apud Principem, ibid. n. 5.
 An & quatenus locus ille, vbi Ecclesia edificatur, statim à iurisdicçãoe prioris domini eximatur, ibid. n. 1.
 Cum donatione facta cuiuscumque Ecclesiae debet intelligi donata iurisdicção, si non exprimitur, esse reservata, ibid. n. 13.
 Io causa feudali, ao trahi possit, ac debeat ad forum laicalem, siue de proprietate, siue de possessione agatur, tom. 5. conf. 62. à n. 2.
 In ijs, quae tenet in feudum à Principem, quo iure fungatur, ibid. n. 9.
 In feudum delictum personae non debet nocere Ecclesiae, ibid. n. 7.
 Quomodo ob delictum Praelati feudum laicale Ecclesiae retineatur, ibid.
 An Ecclesia possit amittere feudum ob delictum Praelati, ibid. n. 8.
 Ecclesia gravata in causa feudali, ad quem iudicem debet appellare, ibid. n. 9.
 An & quatenus sit subterritorio, seu iurisdicçãoe Principis secularis, tom. 5. conf. 5. n. 3. & seq. n. 36.
 Delinquentes in Ecclesia pro quem iudicem puniri debeat, ibid. n. 14. & 43.
 An habeat titulum, V. *Episcopus, Fiscus.*
 Ecclesia universalis habet Thesaurarium, tom. 5. conf. 6. n. 12.
 Res Ecclesiarum pro personarum meritis, & qualitatibus sunt distribuendae, tom. 5. conf. 12. n. 28.
 Est de territorio, ac proxime de iurisdicçãoe, ac foro iudicis Ecclesiastici, tom. 5. conf. 5. n. 3.
 An Ecclesia sit de territorio Principis, ibid. n. 36. & seqq.
 Et in quibus, ibid.

Quomodo habeat territorium, ibid. n. 37.
 Ecclesiarum protectio quibus incumbat, tom. 5. conf. 5. n. 54.
 Conflagratione ad ambium, vel ad septem Ecclesiae gaudet immunitate, tom. 6. conf. 38. n. 1.
 Ecclesiae olim Basilicae dicebantur, tom. 6. conf. 95. n. 2.
 Ceterum locus Ecclesiae appellatur, tom. 6. conf. 98. n. 4.
 Ecclesiae nomen figurat pro Templo vsurparum, ibid.
 Quid eius nomen proprie significet, ibid. n. 5.
 Translata hinc vox à civi vni ad sacrum, ibid.
 Vocata Sedes, ac doctrinae Sedes, ibid. n. 16.
 Semneon, Monasterium, Claustrum, Collegium, ibid.
 Ierui Paroeciae, Diaconiae, ibid. n. 17.
 Antequam in honorem Sanctorum Tempia constructa, & dedicata fuissent, parochiales tantum Ecclesiae, & Cathedralia Tempia existerunt, ibid. n. 24.
 Cur capax sacrilegi, ibid. n. 12.
 Quae requiratur, vt Ecclesia sit curata, tom. 7. conf. 4. n. 10.
 Ecclesia curata quomodo muret statum, & reducatur in beneficium simplex, ibid. n. 33.
 Ob non adimplementum oneris ad quid cogi possit, tom. 7. conf. 5. n. 9.
 Ecclesiarum existitiora iura fines diocesium Episcoporum ex quibus probetur, tom. 7. conf. 8. n. 2.
 Quilibet Ecclesia praesumitur esse in aliqua diocesi, ibid. n. 11.
 Quando dicatur onilius, ibid.
 Vt efficiatur proprium, ac separatum territorium quid sit probandum, ibid. & n. 9.
 Quomodo Ecclesia possit esse amplissime exempta, & populum seminare subiectum Episcopo, ibid. n. 9. & seqq.
 Ecclesiarum secularizatio, & translatio quid importet, ibid. n. 10.
 Omnis otium Ecclesia in diocesi subiecta erat Cathedrali, tom. 7. conf. 8. n. 64.
 Ecclesia pleno iure specianter ad aliquam Abbatiam, quae in nullo Episcopatu consistit sub nullo Episcopo sunt, sed sub speciali provincia Pape, ibid. n. 88.
 Habent territorium, forum, & ius convocandi Synodum, ibid. n. 1.
 Ex quibus verbis privilegii elicatur clara Ecclesiarum exemptio sub territorio proprio, iure Synodi, ceterisque alijs, ibid. n. 89.
 Cum tam emptor, quam Ecclesia agat de damno eiuismo, potior debet esse causa Ecclesiae, quam emptoris, tom. 7. conf. 12. n. 11.
 Quomodo sit interdicta Ecclesiae gladii temporalis executio, tom. 7. conf. 32. n. 22. & seqq.
 Apud Ecclesiam est potestas vendendi officialibus armatis, ibid. n. 23.
 An Sacerdos debeat excipere in Ecclesiam illos, quos novit subiacere censuris haereticorum, anue debeat eos differre, donec satisfecerint statum Ecclesiae haereticorum, tom. 7. conf. 41. n. 3.
 Ecclesia Cathedralis, an & quatenus sit parochia universalis, tom. 7. conf. 89. n. 1. & 15.
 De Ecclesia Laceranti, ibid. n. 2. 16. & seqq.
 Ecclesia quid sit, tom. 8. conf. 17. n. 12.
 Eius potestas, ibid.
 Eo ipso, quod Ecclesiae construuntur in solo ad Ecclesias deputato, efficiuntur eiusdem, tom. 8. conf. 25. n. 10.
 Ecclesia, Imperio vacante, supplet vires illius, tom. 8. conf. 78. n. 7.
 Eius bona sunt pauperum, ibid.
 Nunquam moritur, ibid.
 Nec possessio rerum illius vnuquam dicitur vacare, ibid.
 De Ecclesiarum parochialibus restaurandis, tom. 8. conf. 60. à n. 1. & à n. 19.
 De profanatione Ecclesiarum, ibid. n. 20.
 Hierarchicus ordo in Ecclesia, tom. 8. conf. 109. n. 9. & 10. ac seqq.

Eclissi.

De Eclissi, & rapta mystico, tom. 8. conf. 151. à n. 1. & seqq.
 Quot sint, ibid.

De

Index Rerum.

De eorum causa, ibid.
Quomodo diffiniuntur, ibid.
Eorum diuina, subiectum, duratio, effectus, ibid.
Quomodo dignoscantur esse naturales, demoniaci, diuini, ibid.
De eorum probatione, & examine, ibid.
Vbi id genus alia pro Sacerdotum Dei solemnibus vindicatione, siue Canonizatione,

Ecclesiastici, V. Negotiatio, Clericus, Immunitas, Iurisdiclio, Puerus.

Laica potestas nullam habet in Ecclesiasticos iurisdictionem tom. 6. conf. 31. n. 7.
Ecclesiastici quoad personas habent plenissimum fori priuilegium, ibid. n. 8.
Et quoniam iure, ibid. & seqq.
Ecclesiastici sunt immunes etiam ab angariis, & perangariis, ibid. n. 36.
Quid de Ecclesiasticorum colonis, ibid. n. 37.
An & quatenus ligentur legibus, ac statutis laicorum, tom. 6. conf. 86. & n. 1.
Ratione exemptionis non possunt inuicere ordinem politicum, ibid. n. 3.
Quid de legibus civilibus, quae disponent de actionibus merè personalibus, ibid.
Quomodo subiiciantur legibus civilibus, ibid. n. 3.
Et quae seruare teneantur, ibid.
Et quomodo in eos laici habere potestatem, ibid. num. 4. & seqq.
Quomodo à Principe defendi debeant, ibid. n. 5.
Nullo pacto subiunguntur potestati coactiue legum civilium in ordine ad laicos, ibid. n. 6.
A quo cugendi, ibid. n. 7. & 8.
An & quatenus possint licite conficere vini stillae aquam ex vino, quod est suis vineis percipimus, illamque ad plenum, siue minutim vendere, tom. 8. conf. 7. à n. 1. & 4. & seqq.
Vt vendant suum framentum quid agere possint, ibid. n. 5.
Quid de Ecclesiasticis etiam Regularibus apothecis medicum exercentibus, ibid.
Quae forma negociandi eis licita, ibid. n. 3. & seqq.
Quae exerceere possint, ibid. n. 6.
Quomodo vendere possint res suas minutatim, ibid. n. 7.
An in delictis atrocibus priuilegiatis, quae merentur poenam infamiae, & capitale, possint ludicibus in formare contra Ecclesiasticos priuilegiatos ad omnes iudices inferiores, tom. 8. conf. 40. n. 1. & seqq.

An si Clericus praesens pro dictis delictis priuilegiatis apud Iudices laicos querat remitti ad suum Iudicem Ecclesiasticum, eius remissio debeat admitti, nisi cum conditione, quod eius processum fiat à Iudice laico pro casu priuilegiato vni cum Iudice Ecclesiastico, stante delicto communi, & quod actus processus remaneant in suo statu, vt considerentur, ibid. n. 6. & seqq.

An in delictis laesae maiestatis Iudex laicus inuicem teneatur remittere clericum accusatum apud suum Iudicem Ecclesiasticum, vt vni cum ipso procedatur, sed Iudex laicus poterit per se solim procedere ad instructionem, & iudicium, ibid. n. 7. & seqq.

Ecclesiasticus, qui reperitur delinquens in habitu purè, ac merè seculari, an possit comprehendere, ac puniri à Iudice laico pariter in casu delicti communis, & non priuilegiati, ibid. n. 1. & 2.

Quomodo Iudex Ecclesiasticus, & Iudex laicus simul procedunt in delictis atrocibus priuilegiatis contra Ecclesiasticum accusatum, postquam processus est plenè instructus, an quique ex dictis Iudicibus suam potestatem possit sententiam, Ecclesiasticus quidem iuxta poenas canonicas, secularis iuxta poenas praescriptas à rigore iuris, ibid. n. 15.

Antequam procedatur ad executionem sententiae mortis contra Clericum, an eius Episcopus dioecesis requiri debeat cum botamita ad illum degradandum eum reservatione delictorum laesae maiestatis, & assassinij, in quibus delictis potest condemnari absque precedenti degradatione, ibid. n. 16.

Postquam Episcopus requisitus fuerit, an si recusauerit de-

gradare Clericum condemnatum à Iudice laico, ipse Clericus haberi possit vt degradatus, & subiectus executioni iudicij, ibid. n. 17.

In casu absolutiouis à Iudice Ecclesiastico, an Iudex laici procedere queant in suis perquisitionibus, & iudicijs super casu priuilegiato, vt à Iudice Ecclesiastico compellantur, ibid. n. 18.

Quomodo Iudex Ecclesiasticus, & Iudex laicus simul procedunt, an si in continuatione processus casus delicti priuilegiati non habeatur pro stabili, ac probato, Iudex laicus relinquere debeat Iudici Ecclesiastico iudicium processus, ibid. n. 19.

An quando personae Ecclesiasticae reperiuntur implicatae, & complicae eiusdem delicti cum personis laicis, si delictum cadat simpliciter in casu delicti communis, Ecclesiasticus indicari debeat à Iudice Ecclesiastico, laicus à Iudice laico, ad quem pertinere debet cognitio, ibid. num. 20.

In casu, quo Iudex laicus Princeps, vel Senatus remittit processum complicum laicorum, an poterit ipse exhiberi Iudicem Ecclesiasticum, vt conficiat processum contra clericum delinquentem, ibid. n. 21.

An Princeps supremus duntaxat possit concedere litteras gratiae Ecclesiasticis, qui commiserunt casus, & delicta priuilegiata, ibid. n. 22. & seqq.

An in omnibus supradictis casibus existimari debeant pro clericis omnes illi, qui constituti sunt in Sacris Ordinibus, saltem Subdiaconatus, & clericis actu seruientes officij, beneficij, ac ministerij ecclesiasticis, & defensores etiam habitum clericalem, ibid. n. 23. ac seqq.

De Ecclesiasticis exercentibus officium seculari, etiam quoad ea, quae concernunt officium, tom. 8. conf. 83. n. 1.

Edictum, V. Parochia, Inquisitor.

Educatio.

Quoad liberorum, praesertim impuberum educationem, obseruanda parentum dispositio, tom. 6. conf. 100. n. 1.

Electio, V. Regularis.

An Episcopi eicere possint reos, eorumque bona ex Ecclesijs, tom. 6. conf. 4. à n. 1.

Et an Nuncijs Apostolicis concedenda sit extenjo facultatis eiusmodi electionis in toto Regno, vel Prouincia ipsius demandata, ibid.

Vbi de abusu immunitatis Ecclesiae, ac eius remedijs. Laici eicientes est suis ditionibus Ecclesiasticis, ac quatenus incurrant poenas ecclesiasticas, tom. 6. integra consult. 31.

Et quid de Praetatis eos non defendentibus, ibid. à n. 1.

Electio, V. Abbatissa, Vicarius Capitularis.

In electionibus, an sit attendenda votorum pars maior, an minor, tom. 5. conf. 16. à n. 1. & seqq.

Electio per absum laicorum potestatis quando dicatur ab Ecclesiasticis facta, tom. 6. conf. 1. n. 3. & 3.

Poenae contra celebrantes electionem per absum laicorum potestatis, ibid.

Talis prouisio est irrita, ibid. n. 3.

In quibus casibus poenae cessent, ibid. n. 4.

Et quid requiratur, vt cessent, ibid.

Quilibet idoneus potest de iure eligi, tom. 6. conf. 93. n. 1.

Reelectio idonei ab electione vim habet voluntariae coactionis, ibid.

Coardatio in electione quando permittitur, ibid.

Quando esset irrita, & attentata, ibid. n. 3. & seqq. ac n. 10. & 11.

An sit alius extrajudicialis, ibid. n. 4.

Restrictio electionis ad certum genus personarum, an prohibita, ibid. n. 8.

Probitas in eligendo requisita pro regimine praepositi spirituali, tom. 6. conf. 93. n. 4.

In electionibus Ecclesiasticis quae dicatur pars maior Capituli, tom. 7. conf. 61. n. 1.

Index Rerum.

- An sanior pars minor praeferatur maiori non saniori, *ibid.* Cause laicorum vna cum Clerico o delinquentium, an spectent ad Episcopum, *ibid.*
- Quomodo procedat in praxi, quod requiratur copulatio maior, & sanior pars, si maior pars numeri tantum praeferatur minori, *ibid.* n. 3.
- An regula maioris, & sanioris partis procedat tam in scrutinio aperto, quam secreto, si non appareat, qui fuerint eligentes, dum secreto suffragium tulerit, *ibid.* num. 4.
- Regula sanioris partis, an procedat etiam in electionibus, in quibus de iure, vel ex constitutione oibus requiruntur duae ex tribus partibus electorum ad, canonicam electionem, *ibid.* n. 5.
- De ratione eligendi Superiores regulares, tom. 8. conf. 48. à nam. 5.
- Electio per scrutinium, *ibid.* n. 2.
- Quatenus scrutinium dicatur secretum, *ibid.*
- An professi, qui non sunt subdilecti suffragium in electione habere possint, *ibid.* n. 2.
- Cecitas, an prius aliquem in electione eo suffragio, quod aliis habetis si cecus non esset, *ibid.*
- Neque ante, neque post scrutinium licet Electoribus, cui suum dederint suffragium publicare, *ibid.* n. 3.
- Quatenus electio alteri committi possit, *ibid.* n. 4.
- Quid de procuratoribus, *ibid.*
- De electione Abbatissae, *ibid.*
- Quid ubi sint tres vocales, quorum vnus non potest eligi in discretum, *ibid.*
- An liceat in electione aliquos nominatum proponere, *ibid.*
- Quomodo liceat in illa procedere, *ibid.*
- De electione Abbatissae facta per vota non secreta, *ibid.* num. 5.
- Quae intelligantur vota secreta, *ibid.*
- De electione ex familia, *ibid.*
- De perexiguum eligentium numero, *ibid.*
- A quo accipienda sint suffragia in electione Abbatissae, *ibid.* num. 7.
- Quid in discordia electionum, *ibid.* n. 8.
- Elemosynā, V. Quatlores.*
- Quo sit ordine facienda, tom. 8. confult. 64. n. 4. & seqq.
- Episcopatus.*
- Quando Episcopus habet duos Episcopatus vigore vnionis, quomodo iudicetur quoad id, quod concernit voom- quodque Capitulum Cathedralis, tom. 5. confult. 72. num. 12.
- Episcopus duotum Episcopatum, an possit residendo in vno Episcopatu exercere iurisdictionem contentiosam contra personas alterius Episcopatus, *ibid.*
- An & quatenus sit locus partitionis Episcopatus, tom. 7. conf. 71. à n. 1.
- Quae quotae requirantur ad partitionem Episcopatus, *ibid.* num. 5.
- Quaeque causae, *ibid.* n. 2. ac seqq.
- Quibus io locis erigendus, *ibid.* n. 7. & seqq.
- A quibus partiri possit, *ibid.* n. 12.
- Solent eius partitio ad Congregationem Concistorialem remitti, *ibid.* n. 13. & 15.
- Quibus causis concurrentibus ad illam procedatur, *ibid.*
- Et quibus probationibus, *ibid.*
- Episcopus, V. Fiscus, Charta, Præcedentia, Funerale, Clausura, Palatium, Fiscus, Carcer, Ordo, Canonici, Iurisdic- tio, Famulus, Parochia, Electio, Ex- communicatio, & passim.*
- Episcopus, an possit prohibere Clericis, ne eissent laicos in foro seculari, quado causa est profana, tom. 5. conf. 20. 2. 5.
- An possit cognoscere causam laicorum in fuga morialis culpabilium, *ibid.* n. 26.
- Non potest conuincit cum Iudice laico procedere, & for- mare processum contra Clericos simul cum laicis delin- quentes, *ibid.* n. 31. & 33.
- Nec contra ipsos potest Iudicem laicum delegare, *ibidem* n. 32.
- Quomodo procedere debeat, si Iudex laicus denegat com- municare processum in causa laicorum, & clericorum simul deliquentium, & non conflet de corpore delicti, *ibid.* n. 34.
- Causae damni dati per Clericos, & Ecclesiasticos, vel per eorum animalia famulos, ministros, colonos Episcopi, ac mensae Episcopalis, etiam laicos, vel per eorum animalia in bonis tam Ecclesiasticorum, quàm Ecclesiasticum, & laicorum, an spectent ad Episcopum priuatim quod alios, *ibid.* n. 37.
- Quando possit cognoscere causam vsurariorum, *ibidem* num. 38.
- Quando praeuenit in causa missi fori, finita causa, an de- beat dare copiam processus Iudici laico, vt suppleat penas suae Curiae, *ibid.* n. 38.
- In causis missi fori, si reus fuerit ab Episcopo absolutus, an possit pro eodem delicto à Iudice seculari puniri, & contra, *ibid.*
- Adulterium, an possit puniri ab Episcopo, *ibid.* n. 41.
- Quid de stupro, rapto, concubinato, sodomit, & de aliis de- lic- tis carnis, *ibid.* n. 42. & n. 43.
- Potest cogere, ac exequi contra non solventes legata pia, licet sint familiares S. Officii, *ibid.* n. 46.
- An possit punire laicos iniuriam Clericis inferentes, *ibid.* num. 51.
- Quid de laicis in Ecclesia delinquentibus, vel etiam extra Ecclesiam sacco alicuius Confraternitatis indutis, *ibid.* num. 52.
- Quid de sortilegio, & sacrilegio, *ibid.* n. 53.
- In causis missi fori quomodo possit procedere, *ibid.* n. 58.
- In causis missi fori, an possit facere executiones personales absque requisitione Iudicis laici, tom. 5. confult. 2. num. 58.
- Debet tueri ius, quod habet, cognoscendi causas missi fori, *ibid.* n. 59.
- Habens feudum, siue iurisdictionem secularem, an possit pro ea deputare Vicarium laicum, aut Iudicem perpetuos, etiam laicos, *ibid.* n. 60.
- Si fuit solitus deputare clericos pro administratione Baro- niae suae Ecclesiae, debet manuteneri, *ibid.*
- Habet territorium, tom. 5. conf. 5. n. 33.
- Quando possit punire Archiepiscopum, *ibid.* n. 34.
- Debet habere familiam armatam, *ibid.* n. 57.
- Sub pena excommunicationis tueri debet immunitatem Ecclesiasticam, *ibid.* n. 88.
- Habet fiscum, tom. 5. conf. 6. n. 15. & seqq.
- Imponit mulctam, & penas pecuniarias sibi de consuetu- dine sibi tribuere, *ibid.* n. 11.
- Vt Principes in sua diocesi liberè penas reit indulget, *ibid.* num. 12.
- Episcopi sileus gaudet priuilegio fori, & consequitur penas damnorum datorum io bonis Ecclesiasticis, *ibid.*
- Admittit compositionem, etiam post sententiam, *ibid.*
- Habet omnimodam iurisdictionem in Clericos, eorumque bona, *ibid.*
- In bonis vacantibus Clericorum morientium sine heredi- bus quando succedat, tom. 5. conf. 6. à n. 1. & 13.
- Potest deputare perinam Ecclesiasticam, quae emat char- tam immunem à vestigali pro vsu Ecclesiasticorum, & procedere contra impediētes, vel cogentes ad solutio- nem vestigalis, tom. 5. conf. 7. à n. 1.
- Deputare potest aliquem, qui aperiat, & retineat apothe- cam, ibique vendat charram Ecclesiasticis, & procedere cum censuris contra impediētes, vel mandantes impedi- re, *ibid.* n. 2.
- Contra impediētes, si non poterit demandare citationes personales, an possit procedere per edictum, *ibid.* n. 4.
- An possit procedere contra lacerantes, vel decupantes Ce- dulas censuram iam affixas, & quando, tom. 5. conf. 8. n. 3.

Index Rerum.

Episcopus, quæst. Canonicus, an præcedat Archidiaconum, & Vicarium, V. *Præcedens*.
Episcopus Titularis est verè Episcopus, tom. 5. conf. ult. 22. num. 2.
 Haber veram dignitatem Episcopalem, & comprehenditur nomine Episcopi, ibid.
 Potest sibi eligere confessorum, ibid.
Episcopi Titulares in causis Canonizationum quoad inquisitionem, an possint deputari in Iudices, ibid. n. 1.
 In quibus miraculis adhibere debeant consilio Theologorum, tom. 5. conf. 37. à n. 1.
 Non possunt Sacros Canonizare, tom. 5. conf. 27. num. 2. & conf. 38. n. 6.
 Possunt tamen informationes capere de sanctitate viræ, moribus, & miraculis eius, qui petitur beatificati, vel canonizari, ibid.
 Neque possunt in suis diocesium inducere celebrationem festi alicuius Sacri non canonizati per Summum Pontificem, tom. 5. conf. 38. n. 7.
 An possint vni præbendis Canonicis præbendas minorum clericorum admodum tenues, tom. 5. conf. 43. o. t.
 De potestate Episcopi quoad moniales, tom. 5. conf. ult. 48. cum 2.
 Etiam Regularibus subiectas, ibid. n. 3.
 Potest sibi eligere sepulturam extra Ecclesiam cathedralem, tom. 5. conf. 58. n. 6.
 De loco carceris Episcopalis, processus, ac tribunalis quoad duas dioceses vnitæ, tom. 5. conf. 73. à n. 1.
 Vbi teneat oras dicere, ibid. n. 3.
 Io materia iurisdictionis inter Episcopos, & Abbates, siue Commendatores, an & quatenus concedenda sit manu- ratio Episcopi in quali possessione exercendi iurisdictionem Episcopalem in territoriis Abbatiarum, tom. 5. conf. 85. à n. 1. & seqq.
 Quatenus possint euocari ad audiendum verbum Regium, tom. 6. conf. 13. n. 32.
 Episcopus in sua diocesi præcedit omnes, tom. 6. conf. 57. num. 1.
 Etiam maiores ordine, vel dignitate, ibid.
 Neque consideranda est distinctio inter functiones Episcopales, & alias, ibid. n. 2.
 Quid in functionibus publicis provincialibus tam Ecclesiasticis, quam temporalibus, ibid. n. 3. & seqq.
 Habens dignitatem eam actuali possessione, & exercitio iurisdictionis præferentia est habenti eandem dignitatem cum solo titulo, ibid. n. 8.
 An & quatenus cogere possit ad elatuturam moniales exemptas, & Regularibus subiectas, tom. 6. conf. ult. 85. Vbi plura eò spectantia.
 An & quatenus remouere possit Confessarios, & administratores Monialium, tom. 6. conf. 85. n. 238.
 Nequit ponere poellat ad explorandam voluntatem io Monasterijs subiectis Regularibus, ibid. n. 242.
 Quomodo vti possit facultate sibi ex officio attributa ingrediendi monasteria monialium, ibid. n. 260.
 Potez io transgressores, ibid.
 An reuertatur, ibid. n. 261.
 Quomodo, & à quo absolui ab illis poterit, ibid.
 Episcoporum officium circa clausuram monialium, ibid. num. 274.
 Non potest Episcopus repellere concurrentem ad parochialem, tom. 6. conf. 92. o. 1.
 Episcopus, in cuius diocesi Clericus secularis beneficium habet, etiam non requiritur residentiam, dicitur Iudex competens in materia beneficium concernente adeo, vt Clericus in loco domicij, quod foret alibi habet, in materia beneficium concurrente conueniri non possit, tom. 6. conf. 94. n. 46.
 De potestate Episcoporum circa irregularitatem, ac suspensionem dispensationis, & criminum absolutiones, tom. 6. conf. 99. à n. 1. & per totam.
 Quid sufficiat, vt Episcopo liceat dispensare, ibidem, num. 30.
 Si occulte excommunicatus publice celebrauerit, licet Episcopo eum eo dispensare, ibid. n. 31.
 Qui Episcopi vti possint facultate dispensandi à Tridentino sibi concessa, ibid. n. 32.

An Episcopus virtute Tridentini liceat dispensare super retentione beneficiorum, ac fructuum percipiorum ab ijs, qui prædicta beneficia in irregularitate, & alias canonice obtinuerunt, ibid. n. 34.
 An Episcopus possit absolute ad suspensionem, ac dispensare ab irregularitate eum, qui ante legitimam ætatem le fecit promoueri, ibid. n. 35.
 An Episcopus facultate eisdem Tridentini possit dispensare in irregularitate proeunte ex mutilatione membri io calibus oculis, ibid. o. 36.
 Quid quoad barem oculum, ibid. n. 37.
 Quos subditos, ac vbi Episcopus absolute possit vigore Tridentini, ibid. n. 37. & seqq.
 An possit absolute extraneos, & quatenus, ibid. num. 44. & seqq.
 Conditiones requisitæ in absolutione, & non in dispensatione, ibid.
 An debeat absolute, ac dispensare per seipsum, anue possit per Vicarios, ibid. n. 47. & seqq.
 Et in quo foro, ibid. n. 49. & seqq.
 Potestque proprium Confessarium deputare, vt ab eo absoluantur secundum facultatem sibi concessam à Tridentino, ibid. n. 51.
 Quando debeat Synodum celebrare, tom. 7. conf. 3. num. 2.
 Et in ea quid agere, ibid.
 Quomodo interesse possint Synodo provinciali, ibid. num. 7.
 Episcopus non potest dispensare super residentia parochorum, tom. 7. conf. 4. o. 3.
 Nequit in Vicariis Capitulares illos deputare, ibidem.
 Abique dispensatione Apostolica non potest habere in sui seruitium Parochum, neque illum occupare in seruitio Ecclesiæ Cathedralis, vt nimirum sit Vicarius, Visitator, Fiscalis, ibid. n. 4.
 An hodie possit Episcopus assumere Canonicos in suum seruitium, ibid.
 Eius communicatio inter Clericos inferiores, & Canonicos, ibid.
 Officium Episcoporum est, ne eia animarum villatenus negligatur, ibid. n. 12.
 Vicarij ad curam animarum deputatio, & assignatio congrue portionis ad Episcopum pertinet, ibid.
 Quomodo possit vigore Concilij Tridentini compellere ad residendum parochum, ibid. n. 1.
 Episcopus, modo io Episcopatu residens, solent est à residentia Decanatus, vel Canonici, ac ceterorum beneficiorum illaque retinere potest, & fructus percipere, exceptis distributionibus quotidianis, ibid. num. 25.
 Episcopus non potest per se solum procedere, si contigerit Adiuocis tempore sue electionis non iussisse, tom. 7. conf. 6. n. 2.
 Episcopi iurisdictionem in prestatione iuramenti Adiuutorum, ibid. à o. 3.
 An Episcopus io Ecclesijs parochialibus exemptis tempore visitationis possint, etiam iussu Regularibus conferre sacros Ordines, & christina, aliaque pontificalia exercere, tom. 7. conf. 7. à n. 1.
 Non potest suis subditis in aliena diocesi ordines, & christina conferre, ibid. o. 3. & seqq.
 Vbi prene contrasacientes.
 Qui vti pontificalium in Ecclesijs Regularium Episcopo prohibentur, ibid. o. 5. & seqq.
 Episcopus quam iurisdictionem habeat in locis exemptis, ibid. n. 8. & seqq.
 An & quatenus in eis pontificalia exercere possit, ibidem.
 Ac iurisdictionem contentiosam, ibid. n. 11.
 Se iogrens contraria iura in locum exemptum in quas penas incidat, ibid. n. 12. & seqq.
 Tanquam vniuersalis parochus sue diocesis potest suo gregi sacramenta ministrare, ac produes conferre in Ecclesijs parochialibus Regularium, ibid. n. 17.
 Episcopus, seu Visitator, ab eo deputatus, potest visitare parochos etiam regulares monasteriorum, etiam Ordinis

Index Rerum.

nis Cisterciensis S. Benedicti, Carthusianorum, &c. ibid. n. 19. & 29.
Quatenus, & in quibus Episcopus, siue eius officialis possit Regularis exemptorum monasteriorum per censuras Ecclesiasticas ad obedientiam compellere, ibid. num. 27. & 37.
An ad ipsam pertineat apponere acononum in Ecclesijs parochialibus Regularium, tom. 7. consult. 8. à num. 1.
Corrigere ac punire Curatos, ac Monachos secularizatos, alioque Clericos possidentes beneficia in prefatis Ecclesijs, ibid. à n. 18.
Concedere dimissiones pro ordinandis clericis dictarum Ecclesiarum, ibid. n. 55. & seqq.
Visitare claustrum monialium existentium in supradictis monasterijs, vel in eis saltem exercere iurisdictionem, vti Delegatus Apostolicus, ac etiam Confraternitates laicorum, quæ habent altare in predictis Ecclesijs, ibid. n. 61.
Quatenus visitare dictas Ecclesias, & in eis exercere pontificalia, & præcipue Sacramentum Confirmationis administrare, ibid. n. 62. & seqq.
Cognoscere validatem iurisdictionis laicalis, & honestatem personarum presentiarum ad beneficia in dictis Ecclesijs existentia, ibid. n. 103.
Omnia, quæ per privilegia iurisdictionis Episcopo exemptæ non adiunguntur, censuræ nisi feruata, ibid. num. 6. ac seqq.
Quid possit in Ecclesijs parochialibus Ecclesiarum Regularium, quæ in statum secularium sunt redactæ, ibid. à n. 7. & 8. ac seqq.
Episcopus vti Sedis Apostolicæ delegatus quando iurisdictionem habeat in Ecclesijs parochialibus Regularium secularizatis, ibid. n. 12. & seqq.
Quatenus possit publice denunciare excommunicatos Regulares exemptos, etiam Equites Hierosolymitanos, tom. 7. conf. 10. n. 1. & seqq.
Quando possit simul interesse cum Vniuersitate in reddenda ratione ab administrantibus per eandem Vniuersitatem deputatis, tom. 7. conf. 15. n. 3. & seqq.
Et visitare omnia loca pia quomodocumque nuncupentur, quantumvis exempta, ibid. n. 4.
Quid si in limine fundationis essent exempta, ibid. num. 5. & seqq.
Quando subintraret Episcopus, ibid. n. 8.
Vnde habeant Episcopi, quod visitare possint vti delegati, ibid. n. 9.
In quibus casibus possint visitare hospitalia, & confraternitates, ibid. n. 10.
Et administrationis rationem exigere, ibid.
Ac interesse redditioni rationis, ibid. n. 11.
Sine loca sint publica, siue priuata, ibid. n. 12.
Debeat Confraternitas visitationem intimare, & exactionem rationum exequi, ibid. n. 13.
Quid si allegaret privilegium exemptionis, ibid. n. 14. & seqq. & n. 39. & 41.
Quid de hospitalibus, quæ sunt sub immediata protectione Regum, ibid. n. 20. & seqq.
Et ipsi à Superiore inhibiti fuerint, & procederent ad visitationem, ibid. n. 24.
Episcopus in exigenda ratione administrationis quod suffragium habeat, ibid. n. 28.
Executio aduersus administratores condemnatos fuit soli Ordinatio tradita fuerit ratio, siue vna cum alijs deputatis, ad ipsum Ordinarium spectat, ibidem num. 40.
Si Episcopo hospitale visitare volenti opponatur exceptio, quod sub immediata Regum protectione existat, non ad secularium Iudicem, sed ad ipsum Episcopum talis exceptionis cognitio, ac definitio pertinet, ibidem num. 41.
An & quando cogere possint administratores hospitalium diocesis ad exportandum libros rationum ad Ciuitatem in Episcopatu, vt rationem reddant, ibidem num. 43.
Episcopus potest ex officio inquirere super irregularitate cognoscenda, tom. 7. conf. 19. n. 11.

Tom. VIII.

Quando cogi possit ad promouendam aliquem ad Ordines, & ab eius arbitrio appellari liceat, ibidem num. 13.
Quatenus possit iurisdictionem suam vindicare in Clericis non habentem qualitates Concilij Tridentini quoad privilegium fori, tom. 7. conf. 31. n. 31.
An & quatenus possit suis subditis licentiam concedere deferendi arma edicto Principis secularis prohibita, tom. 7. tota conf. 32.
Habet merum imperium in sua diocesi, ibidem numero 10.
Quatenus implorare debeat auxilium brachij secularis, ibid. n. 19.
Quia pena Episcopus committens stuprum cum Sacerdotalibus puniendus sit, tom. 7. consult. 38. num. 1. & seqq.
Poterit deponi, ibid. u. 3. & 4.
Quid si non fuerit conuictus, neque confessus, ibid. num. 5.
Ex noluit renunciare Episcopatu, ibid. n. 6.
Quid requiritur, vt deponi possit, ibidem num. 7. & seqq.
Exempla Episcoporum, qui aut renunciarunt Episcopatu, aut fuerunt depositi, ibid. n. 9.
Quando Episcopus celebrat pro defunctis, licet pontificaliter, non potest vti omnibus insignibus pontificalibus, tom. 7. conf. 44. n. 10.
Possum Episcopi Abbates, alioque Regulares vsuantes iura Episcopalia non solum declarare incurios in censuras, sed censuræ punire, ibid. n. 35. ac seqq.
Quando dicantur cognoscere de delictis temporum, ibid. n. 41. & seqq.
An & quatenus possit Episcopus celebrare pontificaliter, vel celebrari facere in Ecclesijs Regularium, alijque exemptis, siue eo presente, siue absente, tom. 7. conf. 45. à n. 1. & seqq.
Quatenus possit cathedram collocare in loco exempto, ibid. n. 1.
Er in quibus Ecclesijs baldachinum erigere, ibid. n. 7.
Quomodo celebrari facere possint in omnibus Ecclesijs, etiam exemptis in sua presentia, ibidem num. 10. & seqq.
Etiā per aliam Episcopum, ibid. n. 18.
Quid si adederit assidua consuetudo, ibid. n. 17.
Insignia Episcopalia, ibid. n. 16.
Quatenus dicantur exercere pontificalia, ibid.
In Ecclesijs Regularium, aliorumque exemptorum quomodo celebrare possint, ibid. n. 17. & seqq.
Et cum ornamentis pontificalibus, ibid.
Quatenus ipsi, & Canonici, Regularibus inuitis possint in eorum Ecclesijs canere Missam, ibid. n. 21.
Pæois, ac censuræ illos coercere, ibid.
Episcopus assilens cum cuppa vespertis sollempnibus, & officium faciens in choro quomodo alijs præcedat, quantumvis dignioribus, tom. 7. conf. 46. n. 5.
In processionibus an & quatenus, & quo in loco festum gestatorium deferre possit, tom. 5. consult. 47. à num. 1.
Facultates quibusdam Episcopis concessæ in aliquibus regionibus, tom. 7. conf. 53. à n. 1.
Ad eas dubia, eorumque solutiones, ibid. à n. 1.
Et pro quo foro, ibid. n. 3.
An Episcopus, qui abest à ciuitate, ac residet in diocesi, debeat in illa consistere, vel relinquere Vicarium generalem, ac tribunal Episcopale, tom. 7. conf. 64. à num. 1.
In quocumque loco sue diocesis non exempto potest tribunal erigere, ac ius dicere, ibidem num. 2. & 7. ac 11.
Quid si diocesis sit ampla, ibid. n. 3.
Vel sint duæ dioceses, ibid. n. 4.
Quatenus teneatur conservare Vicarium, ibid. n. 6.
An possit perpetuo, vel ad longum tempus transferre cathedram à sua Ecclesia principali ad aliam sue diocesis, ibid. n. 10.
Non potest, relicta Cathedra, residere in diocesi, ibid. num. 12.

Bb

Qua-

Index Rerum .

Quatenus possit tribunal erigere in quocunque loco sue diocesis, *ibid.*
 Quibus temporibus teneatur residere in Ecclesia Cathedrali, *ibid.* n. 12. & seq. & n. 35. ac seqq.
 Vbi teneatur teneatur, *ibid.* n. 16. & 20.
 Eius iurisdicção in omnibus causis criminalibus contra Regulares degentes extra claustra, *tom. 7. conf. 68. num. 1.*
 Quomodo sit in electione Episcopi, vel immediate priuilegio beneficiorum non residendum, vel amittere alias penas, *tom. 7. conf. 75. n. 2. & seqq.*
 Episcopus est communis parochus sue diocesis, *tom. 7. conf. 89. n. 1.*
 Quatenus teneatur prouidere de sufficiencia patrimonio ordinatum sine patrimonio, *ibid.* n. 3.
 An & quatenus liceat Episcopo suam Cancellariam vendere, vel locare sub annuo censu, *tom. 8. conf. 11. num. 4. & seqq.*
 Non licet Episcopis, neque eorum Vicariis aliquid accipere nomine vaticii, *ibid.*
 An & quatenus habeant iurisdictionem civilem, *tom. 8. conf. 17. n. 14.*
 Erdisponant circa temporalia, *ibid.*
 Pro inobedientia erga Archiepiscopum suum Metropolitanum quid cura Episcopo agendum, *tom. 8. conf. 22. num. 4.*
 An & quatenus ei, liceat supprimere beneficia, Canonicos, dignitates, *tom. 8. conf. 30. n. 1.*
 An possit Episcopus visitans tamquam suspensus reculari, *tom. 8. conf. 61. n. 9.*
 Eius potestas in cellis monialium, *tom. 8. conf. 66. num. 10.*
 Habet pro tribunali totam diocesim, *tom. 8. conf. 79. num. 2. & seqq.*
 Quatenus possit ad suam Curiam trahere capitulares, *ibid.*
 Quatenus possit publicare edictum contra incantatores, supersticiosos, *tom. 8. conf. 87. n. 7.*
 De eius indulgentiis, *ibid.*
 Episcoporum inquis in procuranda salute infidelium, *tom. 8. conf. 109. n. 16.*
 Potest Episcopus prohibere torpes comedias, & ludos lasciuos, *tom. 8. conf. 153. n. 162. ac seqq.*

Equites, V. Hierosolymitani, *Delites.*

Eremitas .

An & quatenus Eremita gaudeant priuilegio fori, *tom. 8. conf. 1. n. 1. & seqq.*
 De pluribus Eremitarum generibus, eorumque impositionis, *ibid.* n. 1. & 10.
 Quid de ijs, qui subeunt Ordinarijs, *ibid.* n. 6.
 An gaudeant priuilegio Canonis, *ibid.* n. 15.
 Eremitarum genus Ramboth, *ibid.* n. 17.
 Erqui, *ibid.*
 Gyrouagi, *ibid.* n. 28.
 Circumcelliones, *ibid.* n. 30.
 Sarabaita, *ibid.* n. 31.
 An Eremita vita prestantior, ac melior cenobitica, *tom. 8. conf. 43. n. 44. & 63.*

Error .

Error concedendi tollis eius consensum, & facit, quod irritum sit errantis voluntas, *tom. 5. conf. 58. n. 3.*
 Exhaleis seiotiam, & patientiam errantis, *ibid.*
 Quatenus error nominis non viciet contractum, *ibid.* num. 6.
 Error personæ in matrimonio est substantialis, *ibid.*
 Quid in alijs Sacramentis, *ibid.*
 Error communis, etiam sine titulo colonato, an supplet defectum iuridici, & fidei actum, *tom. 6. conf. 1. n. 13.*

Eucharistia, V. Immunitas, *Oratorium.*

An & quatenus Eucharistia extremo supplicio efficienda sit, *tom. 6. conf. 27. n. 25. & seqq.*
 Non potest induci confectio, quod morte dampnatis non nisi iuretur Eucharistia, neque iudicatis potest subsistere, sed omnino est eis ministranda, *ibid.* num. 29. 44. & seqq.
 Index tenetur conuocare tempus dampnatis ad mortem non solui, vt possint conficere, sed etiam vt possint iurare Eucharistiam, *ibid.* n. 34.
 Quid si Index timeat reum eripendum, *ibid.* n. 39.
 Tenetur ex officio prouidere iudicanti Republicæ, *ibid.* num. 40.
 An in penam aliquis delicti denegari possit, *ibid.* num. 43. & seqq.
 Potest ministrari dampnatis ad mortem, etiam si non sint ieiuni, *ibid.* n. 47. & seqq.
 Licita olim defecio in iuramento iurisco, *tom. 6. conf. 45. num. 1.*
 Ritus de Sacramento Eucharistie, interrogaciones, ac responçiones de eadem, *ibid.*
 Eucharistia custodienda a quibus personis, *tom. 8. conf. 87. num. 2.*
 Et sub qua pena, *ibid.*
 An & quatenus clauis scripturalis, in qua Eucharistia denuciatur feria quinta Cenæ tradi possit laicis, *ibid.* n. 2.
 Quid si laici habeant iurisdictionem in Eucharistia, *ibid.* n. 3.
 Quid de consuetudine generali, ac immemorabili tototum alicui Regno, *ibid.* n. 9.
 Eius administratio ad quem pertinet, *tom. 8. conf. 88. num. 86.*
 An qui in Paschate non recepit in sua parochiali Ecclesia, S. Eucharistiam, sed in Basilica Lateranensi, vel in Ecclesia Cathedrali sue diocesis, ardeat in Ecclesia præcepto de annua communione, *tom. 7. conf. 89. n. 1. & seqq.*
 In ea ministranda sequitur potestas Ordinis, & iurisdictionis, *ibid.* n. 2.
 Ius illam ministrandi non est concessum Ecclesiæ parochiali, sed Parocho, *ibid.* n. 15.
 Eucharistia apud moniales quo loco conservanda, *tom. 8. conf. 52. n. 3.*

Eunuchi .

Eunuchi an possint ad sacros Ordines promoueri, *tom. 9. conf. 66. n. 1.*
 Quatenus ad Ordoles admittantur, *ibid.* n. 1. & seqq.
 Causa Canonis Niceni in Eunuchis, *ibid.* n. 9.
 Cur eorum castitatem Canonis defenditur, *ibid.* num. 6.
 An id procedat, etiam si delictum sit occultum, *ibid.* num. 7.
 Quis possit cum eis dispensare, *ibid.* n. 12.
 Quid quando eorum castitatem, *ibid.* n. 13. & seqq.

Exilio, *Exilior.*

De exactionibus, inque exactionibus fiscalibus, *tom. 5. conf. 57. n. 1.*
 In exactionibus fiscalibus modus exigendi seruatus per solum decennium attenditur, *ibid.* n. 7.

Excommunicatio, *Excommunicatus, V. Episcopus, Denunciatio, Crasura, Officium Sac. Inquisitionis.*

Excommunicatio sine contumacia locum non habet, *tom. 5. conf. 4. n. 4. & 6.*
 Excommunicacionis pena in manus violentas iniicientem in Clericos, an incurri possit abique eo, quod vis aliqua inferatur, *tom. 5. conf. 5. n. 44.*
 Excommunicatus non potest exercere solemniter actum Ordinis, quem habet, alioqui peccaret grauissime, & con-

Index Rerum.

conerheret irregularitatem, tom. 5. conf. 77. n. 45.
 Quid si sit excommunicatus, vel interdictus, vel suspensus occultus, ibid.
 Nec possit abstinere ab exercitio Ordinum sine periculo propriæ famæ, ibid.
 De absolute ab Excommunicatione Can. Siquis suadentes diabolo pro vitæque foro, tom. 6. conf. 6. n. 1.
 Et Sedi Apostolicæ referuata, ibid. n. 1.
 Quid de Episcopo quoad percussione leuem, ibid.
 Et quoad mediocrem, ibid.
 Et quoad absolueret queat, ibid.
 Et an hæc facultas competat Vicario, ibid.
 Quatenus Episcopus possit absolueret quencumque etiam ab enormi, ibid. n. 2.
 Quid si impeditur possit recurrere per litteras, vel nuncium ad Sedem Apostolicam pro absoluteione, ibid.
 Potest Episcopus absolueret ab enormi etiam habentem impedimentum temporale, ibid. n. 3.
 Quid de absolute ab omni alia excommunicatione, ibid. n. 4.
 A quibus in articulo mortis absolui quis possit ad reincidentiam, ibid. n. 5.
 Et quibus hæc facultas competat, ibid. & n. 6.
 Quid quoad casus in Bulla Cœne expressos, ibid. n. 7.
 Et quoad alios referuatos Papæ in Italia extra Urbem, ibid. n. 8.
 Quando percussio est enormis, ad quem absolui pertineat eius absoluteio, ibid. n. 9.
 A qua excommunicatione pro leui percussione absolueret possit Episcopus, ibid.
 Que causæ excent percussorem Clerici a personali acceptu ad Urbem pro absoluteione obtinenda a Sede Apostolica, ibid. n. 10.
 De excommunicatione etatis, ibid.
 Sexus, ibid.
 Conditionis & qualitatæ status percussoris, ibid. & seq.
 Paupertatis, ibid. n. 11.
 Infirmitatis, ibid. n. 12.
 Quid in articulo de periculo mortis, ibid. & n. seqq.
 Quid si non consistat de articulo, aut periculo mortis, sed residuo dubia maneat, ibid. n. 16. & seq.
 Qui censendi in articulo mortis constituti, ibid. n. 19. & seq.
 Quoties considerari possit periculum mortis, ibidem num. 21.
 Qui censendi in periculo mortis, ibid. n. 22. & seqq.
 Inimicitia capitalis excusat ab accessu ad Urbem, ibid. n. 23.
 Consumatur inter periculum mortis, ibid.
 Idem importat graui inimicitia & capitalis, ibid.
 Capitalis ex quibus oritur, ibid. & n. 33.
 Quenam censenda inimicitia capitalis, quoad excusandum accessum ad Urbem, ibid.
 Non potest percussor Clerici absolui, nisi præstita satisfactio, ibid. n. 35.
 Que satisfactio præcedere debeat, ibid.
 Quid si percussus sit Religiosus, ibid. n. 36.
 Et percussio facta fuerit in contumeliam, vel odium Episcopi, vel Ecclesiæ, ibid.
 Ad hoc, ut quis possit absolui quid fiat sit, ibid. n. 37.
 Quid requiratur, ut parti conferatur satisfactum, ibid. n. 38. & seqq.
 De absolute in foro conscientie non præmissa satisfactio, ibid. n. 40.
 De excommunicato impotente ad satisfaciendum, ibid. n. 41. & seqq.
 Etiam in foro conscientie, ibid.
 Quid si adfuerit publicitas, ibid. n. 42.
 Et in hoc praxis S. Penitentiarie, ibid. & n. seqq.
 Qui dicatur contemnere censuram, ibid. n. 49.
 Deque cessante impedimento, ibid.
 Publicus percussor Clerici, an absolui possit vitæque subleji, ibid. n. 51. & seqq.
 Dispensatio & absolute pro foro conscientie, quomodo danda, ibid. n. 54.
 Quomodo intelligatur, quod absoluteio a censuris non valet pro foro externo, ibid. n. 55.
 Absoluteio, seclusa impotentia satisfaciendi, non valet, non

premissa satisfactio, quando adest clausula *Satisfacta parte*, ibid. n. 56.
 Quid de absoluteione virtute subleji, non satisfacta parte, ibid. n. 57. & seqq.
 Percussor Clerici potest absolui, stante dubio de obligatione ad satisfaciendum, etiam si non sit præmissa satisfactio, ibid. n. 59.
 An percussor liberetur a satisfactio ex eo, quod Clericus percussus ei remittat iniuriam, ibid. n. 60.
 Quid si absoluteio fiat extra sacramentalem confessionem, ibid. n. 61.
 In hac re diligentiæ, ibid.
 Pro foro conscientie, que forma obseruanda, ibidem num. 62.
 Pro foro externo, que penitentia, iniungenda, ibid. num. 63.
 De absoluteione ad cautelam virtute subleji, ibid. n. 64.
 Quid sit absoluteio ad cautelam, ibid. n. 65. & seqq.
 Et quando habeat locum, ibid. n. 67.
 Quid requiratur quando impetratur, ibidem num. 68. & seqq.
 De penis in percussorem, capientem, bannientem, &c. Episcopum, ibid. n. 72. & seqq.
 Quid de occidente Episcopum, deque in eum penis, ibid. n. 76.
 Excommunicatione notorie nulla, & iniusta non ligat, neque indiget absoluteione, tom. 6. conf. 30. n. 1.
 Et Episcopus, qui mulier, ac iniuste processit, est condemnandus aeterna damnatione, ibid. n. 2.
 Idque sine nullas procedat ex ignorantia, sine ex temeritate, siue ex negligentiâ excommunicantis, ibid.
 Nullitas excommunicationis est præcepto non continente terminum ad allegandum causas, si quas citatus habere contra illud, ibid. n. 3.
 Neque elausulam insufficientiam, si te tenferis grauarem, ibidem.
 Ex defectu citationis personalis, ibid.
 Quid si citatio consualideretur per comparitionem citati, ibid.
 Et quid in hoc sit attendendum, ibid. n. 4.
 Ex breuitate terminis, ibid. & n. seqq.
 An, quando citatio non est personalis, possit fieri ab homine per totam, ibid. n. 7.
 Et quid si citatio moueat excommunicandum ad comparitendum in termino, ibid.
 Præceptum positum sub pena excommunicationis, an sit lax sententiæ, ibid. n. 8.
 Ex interposita appellatione, ibid. n. 9.
 Quatenus a sententiâ excommunicationis non detur appellatio, ibid.
 Ex inhibitione præsentata Episcopo, ibid. & seqq.
 Ex nullitate processus, ibid. n. 11.
 Episcopus potest ob violatam iurisdictionem sine monitione ad excommunicationem procedere, ibid. n. 12.
 Ad solum Iudicem Ecclesiasticum pertinet cognitio, an quis sit declarandus excommunicatus, ibid. n. 19.
 Quid si Iudex laicus appeller sine expressione causæ, ibidem.
 Appellatio, an detur a declaratoris, ibid. n. 20.
 De excommunicatione ferenda ab homine, & a iuro contra contemptores inhibitionis Iudicis Ecclesiastici, ibid. n. 21.
 Quas excommunicationes incurrat ingrediens claustram monialium sine legitima licentia, tom. 6. conf. 85. n. 1248.
 Quando prius iurisdictionis vsa, ibid. n. 1261.
 Pro qua culpa feratur, tom. 6. conf. 95. n. 6.
 Requisita pro sententiâ excommunicationis promulganda, tom. 7. conf. 17. n. 4. & seqq.
 Deque modo ferendi sententiam excommunicationis, ibid. n. 6.
 Et pena in id non obstantes, ibid. & n. seqq.
 Excommunicatus possit an in de declaratione citari potest uti suspensus de heresi absque alia monitione, tom. 7. conf. 18. n. 9.
 Episcopus antequam vatur gladio excommunicationis, quid agere debeat, tom. 7. conf. 32. n. 24.
 Bb 2 In

Index Rerum.

In dubio potest excommunicationis quoniam excommuni-
-cacio veniat, ibid. n. 20. & seqq.
Quomodo diffinit ab anathema, ibid. & seqq.
De iniuste excommunicato, tom. 7. conf. 44. n. 34.
Eius vius in Ecclesia quam vetustus, tom. 4. conf. 19. n. 16.
20. & seqq.
Eiam contra Imperatores, Reges, & alios, ibidem,
num. 19.

Exemptio.

Quatenus possit subdelegare, tom. 2. anal. 2. num. 2.
& seqq.

Exemptus, Exemptio, V. Saluaguardia, Loca.

Quid præsumat in Ecclesijs exemptis, tom. 1. conf.
5. num. 35.
Constitutio Gregorij XV. de exemptorum privilegijs tes-
tanda, etiam in Ytha, tom. 6. conf. 85. n. 37.
Locus exemptus, licet sit in diocesi, non tamen est de di-
ocesi, tom. 7. conf. 7. n. 1.
Reputatur tanquam extra territorium diocesani, ibid.
num. 2.

Exempti non dicuntur de diocesi, ibid.
Locus exemptus indicatur à pari cum loco extra diocesani,
ibidem.

Quomodo Ordinarij in locis exemptis iurisdictionem
exercere possint, ibid.

Exempti tenentur suas tueri exemptiones, ibid. n. 7.

Quot modis locus exemptus ab Episcopi iurisdictione dici
possit, ibid. n. 8. & seqq.

Exempta Ecclesia, an exaltatur populus, qui in dicta Ec-
clesia recipit Sacramenta, ibid. n. 8.

Exemptiones non debent extendi vitra suos limites, tom. 7.
conf. 8. n. 14.

Neque aliter intelligi, aut accipi, quam rebes sic statutas,
ibidem.

Concessio exemptionum prohibetur, ibid. n. 15.

An exemptio comprehendat Episcopos, qui ordinario iure
obtinent Ecclesias in aliena diocesi, quas ab immemo-
rabili tempore possident, ibid. n. 16.

Ad Sedem Apostolicam pertinet iudicare de exemptione,
quam aut lege, aut privilegio concedit, tom. 7. conf. 15.
num. 14.

Allegato privilegio exemptionis quid agere debeat Episcop-
us, ibid. & n. 16. & seqq.

Exempti sunt immediatè de iure Superioris, ibid. n. 17.

Pejorilegium exemptionis quatenus fit ostendendum,
ibid. n. 18.

Exemptus votatus in iudicium quid agere debeat, ibid.
num. 18.

An in generali exemptione à iurisdictione Ordinarij in-
cludatur exemptio à visitatione, tom. 7. conf. 16. & n. 1.

Exempti qui auctoritate visitant, ibid. n. 2.

Circa exemptionem Ministrorum S. Officii fermandum est
solum, tom. 7. conf. 16. n. 4.

De exemptionibus Regularium, tom. 7. conf. 44. num. 50.
& seqq.

Eorum iurium, vius, progressus, confusio, incommoda,
expostulationes, ibid.

Temperata, ibid. n. 55.

An tollenda, ibid.

Ex quibus videntur frustra deduci, tom. 7. conf. 45. n. 19.
& seqq.

Exempti quoad personas, non quoad loca, tom. 7. conf.
63. n. 13.

Que exemptio faciat territorium distinctum à parochia,
ibidem.

Exemptionis extensio quatenus admittenda, tom. 2. conf.
8. num. 12.

Exoptia, V. Baldachinum, Paves.

Dies exequiarum Principis, an reputetur festus, ac sollemnis,
tom. 9. conf. 44. n. 1.

Er in eo possint Abbates vel baldachino, ibid. & n. 3. & seqq.

De eorum solemnitate, ac ritu, ibid. n. 4.

An veniant appellatione festivitatum, ibid. num. 7.
& seqq.

Exilium.

An habeat Ecclesia potatem exilij, tom. 7. conf. 77. num. 4.
& seqq.

Expositus.

Expositi, an sint censendi legimini, tom. 7. conf. 34.
& num. 1.

An verò irregulares, ibid.

Cum ipsi hylas Cancellarie Apostolicæ, ibid. n. 5.

Extractio, Extrahens, V. Inveniens.

Afflam.

Extractio ab Ecclesia quomodo sit probanda, tom. 6. conf.
19. n. 26. & seqq.

Exul.

An conventio Summorum Pontificum cum Protegibus
Neapolitana, ut ipsi possint hinc inde perire exiles,
sive banniti intra fines iurisdictionis per decem miliaria
adhuc perduret, tom. 8. conf. 39. n. 3.

Exul neque impune perire, neque occidi potest extra ter-
ritorium bannientis, ibid. n. 11.

Occidens extra territorium qua pena puniendus,
ibidem.

Quid in terminis exulis, sive banniti à Regno Neapolita-
no occisi in territorio Beneventano, vel Bonaventuri,
ibid. n. 10. & seqq.

Baragum quomodo efficiat bannitum, ibid. n. 12.

F

Fabrica, V. Canonici.

Quomodo cognoscatur, an bona sint relicta fabricæ Eccl-
esie, tom. 4. conf. 30. n. 3.

Et ex quibus, ibid. n. 3. & seqq.

Fabrica S. Petri quatenus se immiscere possit in executione
legatorum quoad pias causas, & aque adeo per Missis,
tom. 6. conf. 69. n. 1.

Fabricæ S. Petri privilegia, tom. 8. conf. 112. n. 2.

Facultates, ibid. n. 3. & 4.

An exeam contra loquutores, ibid. & seqq.

Fallio.

Falliones, an sufficiant ad excludendum aliquem ab amb-
tu, tom. 6. conf. 93. n. 2.

Falsum.

Falsum antiquum quomodo prebetur, tom. 7. conf. 92. n.
2. & seqq. & n. 29.

Facultatus, V. Afflus.

Que sint, quodque ius pariant, tom. 7. conf. 49. num. 5.
& seqq.

Falsum.

Laius deponens falsum coram Iudice Ecclesiastico, an pos-
sit per seculari, & Ecclesiastico Iudicio puniri, tom.
5. conf. 2. n. 50.

Quid de Clerico deponente falsum coram Iudice
laico, ibid.

Index Rerum.

Fama, Famofum.

Famofum quid, tom. 6. conf. 99. n. 4.
Quidue crebra fama, tom. 7. conf. 91. n. 1. & 2.
Sciendi modus per crebram famam, ibid. à num. 2. & feqq.

Familia, Familiaris, V. Armâ, Inquifitor, Famulus.

Scholares clerici (seminariorum) funt familiares Epifcopi, tom. 6. conf. 2. n. 9.
Hec familiaritas, an comprehendat fcholariorum famulos, ibid.
Nomine familie qui veniant, tom. 4. conf. 98. num. 91. & num. 106.
Vt aliquis dicatur familiaris quæ conditiones requirantur, ibid. n. 92.
Habitanes in domo priuilegiati quatenus comprehendantur (sub nomine familie) priuilegiare, ibid. n. 105.
Familia quid importet, ibid.
Familiares neceffarii quifam finit, ibid. tom. 107. & feqq.
In exemptionibus familiarium, aliorumque inferuentium S. Officio obferuanda eft confuetudo, tom. 7. conf. 16. num. 6.
Familia Epifcopi eft exempta à iurifdictione fecculari, tom. 7. conf. 32. n. 18.
Licet Epifcopo habere familiam armatam, ibidem num. 25.
Quid in familiaribus etiam non neceffarijs, ibidem num. 26.

Famulus, V. Forus.

An & quatenus famuli laici nobilium inferuentium Eminentiffimis Cardinalibus, vel Epifcopis gaudeant priuilegio fori, tom. 6. conf. 2. à n. 1.
An & quatenus fori, ac immunitatis priuilegia extendantur ad famulos, ibid. n. 6.
Et quid de coquis Seminarij, ac locorum piorum, ibid. n. 3. & 5.
Familiares familiarium dicuntur familiares ipfius domini principali, ibid. n. 1.
Quid fi funt temporales, ibid.
Et quid in familiaribus Epifcoporum, ibid.
Familiares familiarium comprehenduntur in regula teftuaria Cancellaria, ibid.
Scholarium, eorumque famulorum immunitas, ibid. num. 2.
Ac fori priuilegium, ibid.
De famulis Clericorum, ibid. & n. 4. & 8. ac feqq.
Quid de famulis inferuentibus Seminario, ibid. num. 3. & 5.
Tales famuli, an veniant appellatione Ecclefiafticorum, ibidem.
De famulis inferuentibus hospitali, ibid.
Qui famuli gaudent debeant, ibid. n. 4.
Priuilegium conceffum dominis quatenus erabatur ad famulos, ibid. n. 6. & feqq.
Salutandus domino conceffus comprehendit etiam famulos ad feruitum neceffarios, ibid. n. 7.
Priuilegia fori, & immunitatis, quæ à folutione veftigialium competunt Doctoribus, & fcholaribus, eadem etiam eorum famulis, ac nuncijs, ibid. n. 10.
Item Academicarum pedellis, œconomis, librarijs, bibliopolijs, & ligatoribus librorum competunt, ibid.
Studiofis exemptis, etiam eorum famuli exempti effe debent, ibid.
Qui tenetur alere doctorem, tenetur etiam alere eius familiam, ibid. n. 11.
Competentia priuilegium quod habet Doctor, extenditur etiam ad famulum ipfius, ibid.
Legatorum immunitas etiam ad illorum famulos, & comites extenditur, ibid. n. 12.
Priuilegium Communitatis ab oneribus, quod Princeps habet in bonis fuis, etiam ad colonos, & emphyteutas eius extenditur, ibid. n. 13.

Tom. VIII.

Quid de eementibus fructus, vel preidia à Principe, ibidem.
Magiftratibus, ac Militibus priuilegium arma portandi à Principe conceffum, ad famulos illicum extenditur, ibid. num. 14.
De militum famulis, ibid. n. 15.
Per mortem Domini, cui priuilegium principaliter conceffum eft, in famulis expirat, ibid. n. 16.
Priuilegium in famulorum perfonis vitra non durat, quam quod in faorum dominorum fcriptis exiftunt, ibid.
Quatenus famuli gaudeant priuilegijs dominorum, ibid.

Fautor.

Fauroibus hæreticorum, an & quatenus bona publicari poffint, tom. 8. conf. 107. à n. 1.
Quid fi declarati excommunicati inforuerint per annum, ibid. à n. 5.
Et an pendente anno excommunicationis poffit fiftus defcribere bona fautorum, vel clapi termino infordefcencia, bona eorum publicentur, ibid. n. 6.

Feneftra, V. Immunitas, Moniales.

An & quatenus in cellis Monialium conftrui poffit, tom. 8. conf. 46. à n. 1.
Quando dicatur conftrui à emulationem, ibid. n. 3.
An liceat vicinis aperire feneftras, per quas perficiantur in domo Monialium, ibid. n. 4.
Quid de feneftris Monialium inter feipfas, ibid. num. 6. & feqq.
Quidue fi feneftra Monialis aduerfariis poffit conftrui in alio loco, ibid. n. 8.
Quid fi aliquando contrarium obferuatum fuerit, ibid. num. 9.

Feria, V. Dies.

Fefum, Fefiuitas, V. Dies.

An poffit celebrari feftum de aliquo Sancto veteris Teftamenti in Ecclefia Latina, vt moris eft apud Græcos, tom. 5. conf. 39. à n. 1.
Et an occasione dicti fefti conceffi poffit, ac debeat Indulgentia Ecclefie, vel altari, in quibus celebratur feftum dicti Sancti, ibid.
Quibus Sanctis indicatur feftum, ibid. n. 2. & 3.
Fefiuitas, an adaptetur Exequijs Principum, tom. 7. conf. 44. num. 8.
Pertinet ad diem, non ad actionem, ibid.

Fendum, Feudatarius, V. Bona, Ecclefia, Clerici.

Feudorum effentiale requifitum, tom. 5. conf. 1. n. 14.
Cur dicantur quædam, ibid.
Quid fundo repngnet, ibid.
Quid fit quidue importet, ibid. & n. 6.
Qualitas feudi laicalis ad effectum competentie fori, ibidem.
Opponitur allodio, ibid. n. 16.
An quando agitur de caufa feudi laicalis, quod Ecclefia à Principe fecculari recognofcit, & recurrit ad eammodi Principem, ficutius nullius, fit licitus, tom. 5. conf. 2. à n. 1. & fignat n. 4.
Ius feudale quatenus in Ecclefiaftico foro feruandum, tom. 5. conf. 2. n. 2.
Quo iure, quauis confuetudine ad perfonas Ecclefiafticas feuda funt delata, ibid.
Sub qua conditione feuda concedantur, ibid. n. 3.
Ex dominio directi feudi oritur neceffario in cognofcendi caufas ipfius, ibid.
Feudatarius Ecclefiafticus ad forum directi domini tenetur, ficuti tenetur laicus, ibid. n. 5.
Laicus dominus feudi exculatur ab excommunicatione, trahens feudatarium Ecclefiafticum ad forum in omnia, in quibus traheret laicum, ibid.

Index Rerum.

Limitationis, *ibid.* n.6. ac 7.
 Quid si ageretur de reparatione, & satisfactione domini feudi facienda, *ibid.* n.6.
 Quidve si Clericus feudatarius deliquerit contra fidelitatem, *ibid.* n.7.
 Ratio differentiarum inter vasallos Clericos, & laicos, *ibid.*
 Quid si communicatus, vel civitati feudum sit datum, & eorum admiſſum peccet in dominum, *ibid.*
 Quando agitur ſive civiliter, ſive criminaliter contra Clericum vasallum pmi amiſſione feudi propter delictum, an poſſit de hoc cognoscere dominus feudi, an vero Prælatuſſupius Clerici, tom.5. conf.2. n.8. & 18.
 In cauſa feudali quis fit lites, *ibid.* n.9. ac ſeqq.
 Et quid in gradu appellationis, *ibid.* n.9.
 Quando agitur cauſa feudalis inter duos vaſallos, quis eorum fit ponit in feudum, & eorum qui agitari, & terminari debeat, *ibid.* n.10.
 Inter dominum & vaſallum eorum qui iudice ſit terminanda, *ibid.* ac ſeqq.
 Cauſa feudaliter inter Episcopum ac tertium, vel inter Episcopum & Regem apud quem iudicium agitari, ac terminari debeat, *ibid.* n.11.
 Negans feudum, an cadat à iure ſeudi, *ibid.* n.12.
 Si dominus feudi Pares Curie non habeat, & oriatur lis ſuper feudo, coram quo iudice terminari debeat, tom.5. conf.2. n.13.
 De commiſſione cauſarum feudalium Episcoporum, tom.6. conf.37. n.7.
 An omnia loca iuriſdictionalia poſſeſſa ab Eccleſia in Regno, præſumenda ſint feuda, tom.8. conf.38. à n.1. & 9.
 Et in ſucceſſione cuiuſlibet Prælati debeat ſolui Regie Camere releuium, & eius loco quinquennium, *ibid.* à n.6. & 7.
 Coram quo huiuſmodi conſtitutiones ſint cognoscendæ, *ibid.* à n.19.
 Iuriſdictionio in dubio, an præſumatur in feudum, *ibid.* n.3.
 Feudum quaternarium, *ibid.* n.4.
 Vile dominium feudi ſemper manet apud Eccleſiam, *ibid.* n.7.
 Quando in mutatione feudi ſoluendum ſit releuium, *ibid.* n.8.
 An quem pertinet probare deberi releuium, *ibid.* n.9. & ſeqq.
 Quid ſi Prælati antecceſſores illud ſoluerint, *ibid.* à n.11.

Fides, V. Proſſio.

Fides publica hoſti capitaliſſimo ſeruanda, tom.5. conf.67. n.1.
 Eam ſeruare eſt de iure diuino, ac naturali, quam ne ſumamus quidem Princeps frangere poteſt, *ibid.*
 Eſt fundamentum iuſtitie, *ibid.* n.4.
 Nilil magis Principi conuenit, quam recta fides, *ibid.*
 Sine fidei publice obſeruatione præſta politia ſubſiſtere nequit, *ibid.* n.5.
 ſeruanda omnibus ab omnibus, *ibid.* n.6. ac ſeqq.
 Vbi aliquorum Principum perſidia,
 A permiſſione profeſſionis fidei amittuntur etiam diſtributiones quodidiane, tom.6. conf.72. n.1.
 Quid tantum per hanc comiſſionem amittitur, *ibid.*
 Bona fides quatenus non habeat locum quando ius peſſit, tom.6. conf.95. n.3 L.

Fideiſſor.

An fideiſſor iuſſe cogi poſſit, quod præteſus delinquens, quem fideiſſor iuſſet, habuerit urbem, vel domum pro carcere, ad Eccleſiam conſugerit, tom.6. conf.10. à n.1.

Filius, V. Turca, Reſcriptum.

Filius quatenus ſeruus, tom.8. conf.71. n.1.
 Et quatenus liber, *ibid.*
 De petra in filios poſſeſſate, *ibid.*
 De filij tum fidelium, tum infidelium quoad baptiſmum, *ibid.* n.2.
 Filius capitiuſ mulieris chriſtiane ſpoſitate quatenus libertate donandus, *ibid.* n.4.

Fiscus, V. Conſecratio.

In bonis vacantibus Clericorum, an ſuccedat fiſcus ſecularis, tom.5. conf.6. à n.1.
 Eccleſia præterit ſicem Imperij, *ibid.* n.11.
 Eccleſia & Episcopuſ habent ſuum fiſcum, *ibid.* & n.12.
 Quid de mobilibus, & immobilibus Clericorum, *ibid.*
 Multa eſt de iure fiſci, *ibid.*
 Quatenus perſonæ Eccleſiaſticae dicantur habere fiſcum, *ibid.*
 De fiſco Episcopuſ, *ibid.*
 Emptor, & quilibet creditor fiſci ſi conueniantur, coram quo agi debeat, tom.5. conf.11. n.34.
 Cauſarum fiſcalium cognitiſ Clariſſis procuratori tribui, tom.5. conf.46. n.81.
 Vis eius deliberationis, *ibid.*
 Origo eius auſpiciuſ, *ibid.*
 Hoc munus in Regno Neapolitano per quem exercatur, *ibid.*
 Quæ ſcientia præiudicat Fiſco, *ibid.*
 Quando fiſco comperat via executiuæ, tom.5. conf.57. à n.1.
 Collecſarum onus etiam contra fiſcum quantum tempore præſcribitur, *ibid.*
 Vbi alia quoad iura fiſcalia in fauorem Eccleſiarum.
 Quomodo in fiſco præſumenda ſit ſcientia, *ibid.* n.5.
 Et quando ipſi præiudicat ad effectum præſcribendi eius iura, *ibid.*
 Quomodo tempore contra fiſcum præſcribitur, & quomodo præſcribitur, *ibid.* n.7. & ſeqq.
 Et an iuſtitia vnica præſcriptio, *ibid.* n.9.

Fœdus.

Qol fœdus ineunt quatenus teneantur ſe inuicem iurare, tom.5. conf.5. n.39.

Florentina Cintas.

Olim Colonia, tom.5. conf.12. n.42. Eius varia ſtatuſ mutatio, *ibid.* Libertas, *ibid.* & n.ſeq. & 44. Eius Reipublicæ forma, *ibid.* In Principatum perpetuum conuerſa, *ibid.* Eius dignitas & ſuperioritas, *ibid.* n.44.

Fœtus.

An & quatenus caſuſ mulieris ſiniſtro ſectu laborantiſ, ac morti proximæ, quæ imploreat ſiſcus Serui Dei auxilio ſecum emiſſe ſaluſ & incoluſia, ſit adſcribenda miraculo, tom.7. conf.26. à n.2.
 Ad quem gradum miraculorum id reſortiri poſſit, *ibid.* n.3.
 Quid de periculoſo partu ob ſæcus duplicatus, *ibid.* n.30. & ſeqq.

Forma.

Eſt ſeruanda, tom.6. conf.78. n.1.
 Quando cenſetur inducſa, *ibid.*
 Et quando noua, tom.7. conf.75. n.8.

Foruſ, V. Domiciliuſ, Clericuſ, Cauſa.

De cauſa perimentibus ad forum Eccleſiaſticum, ac de miſſis plura, ſed in compendium redacta, tom.5. conf.2. à n.1. & ſeqq.
 Fori variationem quanam habeant, *ibid.* n.55. & ſeqq.
 In cauſis multi fori, an detur locus peruenſioni, *ibid.* n.58.
 Fori variationem, & electionem quatenus habeant enſcricabiles perſonæ, *ibid.* n.55. & ſeq. ac n.63.
 In complicate delinquentium vniſque fori, qui Index procedere poſſit, *ibid.* n.58.
 Quæ cauſe ſpectent ad forum Eccleſiaſticum, *ibid.* n.66.
 In quibus cauſis quis ſortatur ſuum non ſuum, *ibid.* à n.65. ad 120.
 Fiſcuſ Episcopuſ gaudet privilegio fori, tom.5. conf.6. n.12.
 Famuli Equum S. Ioanniſ Hieroſolymitani gaudent fori privilegio, etiamſi deſertant arma prohibita, tom.5. conf.5. n.73.

Præro-

Index Rerum.

Prorogatio, aut renunciatio fori, an valeat, tom. 5. conf. ult. 11. n. 40.
Res Ecclesiarum in quo fori agitando, tom. 5. conf. 4. n. 5.
Quibus modis fori quis fortiaur, tom. 5. conf. ult. 5. n. 33.
Via arque possessio fori territorialis, ibid. n. 34.
Quinam forus potentior, ibid.
Clericus nullo pacto prorogare possit forum laicalem, tom. 5. conf. 1. n. 39.
Recusatio, vel prorogatio fori quando valeat, ibidem num. 40.
Fori privilegium generaliter concessum Clericis, etiam si habuerit Clericalem assumant in fraudem, tom. 6. conf. 17. n. 4. & seqq.
Quomodo privilegium fori Clericis concessum sit, ibidem num. 7.
Fori privilegium est de iure diviso, ibid. n. 9.
Ex gravi causa potest Ecclesia declarare pernam Clerici in aliquo casu non gaudere privilegio fori, ibid.
Et qui hi sint hi casus, ibid.
Quatenus laicus sit iudex competens in causa Clerici in fraudem promissi, ibid. n. 10. & seqq.
An iudex Ecclesiasticus, secuta remissione, reneatur stare sententiae contra Clericum late in foro seculari, ibidem num. 20.
Clericus post dimissionem habitus, restitutus illum in fraudem, quatenus gaudeat privilegio fori, ibid. n. 21.
Quid quoad eius bona, ibid. num. 22. & seqq. & n. 28.
Clericus in fraudem promissionis degradandus a iudicio Ecclesiastico, & tradendus seculari, ibid. n. 24.
Et an Clericus primae tonsurae possit in hoc casu puniri per iudicem secularem, etiam poena impensis abique villa degradatio, ibid. n. 25.
Quatenus Clericus coarctari possit a seculari potestate, ibid. n. 26. & seqq.
Fraus Clerici iure promoti quando presumatur, ibid. n. 27. & seqq.
Conelusiones, siue Canones de privilegio fori quoad Clericos, a n. 3. ad 44.
Clericus ordinatus abique fraude a quibus solum ducitur, ac de errore puniri possit, ibid. n. 48.
Et quid in Regno Neapolitano, ibid. n. 49.
Præcipuus modus forticiendi fori, tom. 6. conf. 94. num. 12.
Fori ratione domicilii, ibid.
Fori ratione contractus, ibid. n. 14.
Et retritorii, ibid.
Quid ad effectus res eo concernentes, ibid. n. 15.
Vbi de competentia fori inter Ordines Ecclesiasticos, a num. 1.
Cur fori privilegium sit limitatum, tom. 7. conf. 32. n. 28.
Cursus difficultas amittitur privilegium fori, quam canonis, ibid. n. 30.
Facultates pro foro conscientiae, tom. 7. conf. 53. n. 3.
Quodam crimina cui dicantur iudici fori, tom. 7. conf. 69. num. 6.
Qualitates requiritur ad privilegium fori Ecclesiastici, tom. 7. conf. 3. a n. 1.
Quæ sufficiant, ibid. n. 9. & seqq.

FRUCTUS, V. FRUCTUS.

FRUCTUS.

Executio super fructibus bonorum Ecclesiarum quæ obligari possunt, an & quatenus fieri possit, tom. 7. conf. 12. num. 9.
Quando super ipsi agi possit, ibid. n. 10.
Fumus, Funeralia, V. Crux, Processio, Exequia, Confraternitates, Quarta, Parochia.

An funeralia, præsertim Episcoporum, debeant iterum celebrari in Ecclesia Cathedrali, in quam transferretur cadaver sepeliendum, & cuius sumptibus, tom. 5. conf. 58. a n. 1.
Hæres non potest cogi ad iterandum funerale, & ex-

quias semel legitime celebratas, ibid. num. 2.
Quid in terminis Episcopi duarum Ecclesiarum unitarum, ibid.
Et quid in casu, quo alia Ecclesia deservit Sacramenta non ministraverit, ibid.
Quid si accedat consuetudo, ibid. n. 3.
Suave translationis cadaveris Episcopis ad quem pertinet, ibid. n. 4.
In celebratione funeralium servanda est hæres unitas, ibid. n. 5.
Funerale est debitum Episcopo absque ulla repetitione, ibid. num. 6.
Quid si capitulum cathedralis non persolverit iusta suo Episcopo, ibid. n. 7.
Vel intercesserit ex officio sumptuum in officij funebri celebratione, ibid. n. 8.
Et consentientes Executores testamentarij, ibid. n. 9.
Funeralia, & exequia in Civitate, vel in Cathedrali respiciunt dignitatem personarum, ibid. n. 10.
Ad quid hæres compelli possit, ibid. n. 11.
Quæ iostelligatur oemine funeralium, ibid.
Translationes cadaverum fieri debent sine solemnitate, ibid. n. 12.
Vbi celebranda sint funeralia, ibid. n. 13.
Et quid erogandum Ecclesie humiliter, ibid.
Ecclesie Regularium, ac aliarum quæcunque nullam habent ius, collaque eis competat actum super quarta funeralium eorum, qui in eis ibi eligunt sepulcrum, quando in eis dicta funeralia non sunt, tom. 4. nota conf. 88.
Sunt ius parochiale, ibid. n. 3. & seqq.
Surguntur loco decimarum, ibid. n. 5.
Debetur loco canonicæ portionis debitæ Ecclesie parochiali, ibid. n. 6.
Aut tanquam pars congruæ, ibid.
Debetur Ecclesie parochiali ratione administrationis Sacramentorum, ibid. n. 7.
Ius ad funeralia sequitur ius administrandi sacramenta, ibid.
Quid de funeralibus, quæ sunt in Ecclesijs Regularium, ibid. n. 8.
Ius ad funerale, an distinctum a iure sepulture, ibid.
Quibus Ecclesijs debeantur, ibid. num. 9.
Solus Parochus actionem habet petendi funerale non factum, & quomodo, ibid. n. 10.
Fumus publicum, ac indicium, tom. 7. conf. 44. n. 5.
Funera Cardinalium quomodo celebranda, ibid.
Dies funeris Principis festus, ibid.
Pro funere an liceat Abbatibus erigere baldachinum, ibid. n. 17.
Ius funerandi quæ Ecclesia habere possit, tom. 8. conf. 73. num. 6.
Ius funeris diversum a iure sepulture, ibid. n. 48.
Officium fuoris quatenus sit sacramentum, ibid. n. 55.
Vel sacramentale, ibid.
Parochus pro officio funeris prohibetur stipendium accipere, ibid. n. 56.

FURNUS, V. DOMUS.

An Ecclesiastici possint aperire novum furnum in præjudicium Baronis, tom. 7. conf. 30. n. 1.
Quid si pro Barone extaret immemorabilis, & concordia, ibid. & n. seqq.

FURTO, V. TYRIS.

Res furto sublatæ potest per eius dominum vindicari, tom. 5. conf. 67. n. 17.
Iudex quilibet, etiam quod aliis contra furem procedere nequeat potest de furto cognoscere, ibid.

Index Rerum.

G

Gabellæ, V. Vestigal, Immunitas, Clericus.

Græci.

Clerici græci Albanenses ab Episcopis Clericis, vel Latinis promoti ad primam tonsuram, & ad minores, & postea coniugati, an gaudeant immunitate à vestigalibus, & ab oneribus Communicatarum, tom.5. conf.61. n.1.5. & seq.

De laicis græcis in Italia promotis ad primam tonsuram, & ad minores Ordines ab Episcopis Latinis ritu græco, ibid. n.4. & 12. & seqq.

De græcis promotis ab Episcopis Latinis ad primam tonsuram ritu Latino, ac subinde ad ritum græcum translatis, ibid. n.5. ac 21. & seq.

Quo ritu censeri debeant græci ab Episcopo Latino ordinati, ibid. n.6. & 23.

An in ritu græco conferatur prima tonsura sicut in Lectura, & Ordinibus minoribus, ibid. n.7. & 14. ac seqq.

Quomodo differant à Clericis Latinis coniugatis, ibid. n.11.

Quid de eorum vxoribus, ibid. n.14.

Ac de eorum filiis, ibid. n.15.

Quid si exerceant ruralia, ibid. n.16.

De Sacerdote græco schismatico ad tres annos damnato in ditione Latinorum Catholicorum, qui in articulo mortis communicauit in fermento alium schismaticum, tom.6. conf.45. à n.1.

De consensione generali ab ipso facienda Missionariis, tom.7. conf.50. n.1.

Eorum absolutionis forma, ibid.

An interrogandi in confessione de eorum fide, ibid. n.2.

Græcos Ecclesiæ Romanæ reconciliatus quatenus possit apud Græcos confiteri, ibid. n.3. & seq.

Græci ad ritum Latinum conuersi nequeunt amplius ad ritum græcum redire, ibid. n.6.

De eorum matrimonium tam in sacris, quam in minoribus Ordinibus, tom.8. conf.63. n.3. ac seqq.

Laici ordinati in Presbyteros, Episcopos, Diaconos, aut Clericos, qui vxorem legitimam duxerint virginem, eamque vnica, ibid. n.7. & seq.

Vigore vnionis tenentur accipere leges Apostolicas, etiam in iisque spectant ad ius humanum, tom.8. conf.77. n.23.

Non permittitur eis orare pro Archiepiscopo schismatico, eorum ordinatore, tom.8. conf.80. n.3.

An matrimonium Græcorum, si contrahantur post susceptos sacros Ordines, siue prima sint, siue secunda, sint valida, tom.8. conf.81. à n.1. & seqq.

Differentia inter Græcos & Latinos in sacris Ordinibus constitutos, ibid. n.2.

An post schisma acceperint leges Ecclesiæ occidentalis, ibid. n.5.

De eorum inconuenientia, ibid. n.2.

Quid de Subdiaconis, ibid. n.9.

De Diaconis, ibid. n.15.

De Presbyteris, ibid. n.18.

Pœne contra Græcos in sacris Ordinibus constitutos, matrimonium contrahentes, ibid. n.33.

De forma Græcorum in Sacramento Vocationis, tom.8. conf.84. n.19. & seqq.

De ritu Græcorum adhibentium septem Sacerdotes ministros pro extrema vnctione, ibid. n.25.

Eorum ritus conferendi sancti Sacramenti Extreme vnctionis, an tolerandus, ibid. n.29. ac seqq.

De Græcis ordinatis ab Episcopo schismatico, ibid.

Quomodo cum eis dispensandum, ibid.

In quas pœnas incurrant, ibid.

Quid si ignorauerint esse schismaticum, ibid.

An & quatenus Græci schismatici possint fieri captiui, ac eorum bonis expoliari à Christianis, tom.8. conf.99. à n.1.

De alumnis Collegij græci, tom.8. conf.109. n.20.

Græci in susceptione Sacrorum Ordinum, an teneantur obseruare tempora, & insertitia Ecclesiæ Latine, tom.8. conf.135. à n.1.

Quid quoad Græcos degentes in Italia, ibid. n.2. & 5.
In qua ætate promouebantur ad Sacros Ordines, ibid. n.4.

Gratus, V. Matrimonium.

Nomine gratus quid continetur, etiam in lege poenali, tom.6. conf.86. n.358.

An idem ac honor, & dignitas, ibid.

An præcepta de gradibus cognationis, & affinitatis sint iuris naturalis, in quo Ecclesiæ dispensare nequeat, tom.7. conf.32. à n.1.

Gratia.

Gratia facta quando cesset morte concedentis, tom.6. conf.48. n.53. ac seq.

Non est intelligenda, vt deroget iurisdictioni alterius, sed vt cumulet, tom.7. conf.8. n.4.

Gubernator.

Gubernatores seculares in ditione Ecclesiastica, an, & quatenus excommunicari possint, tom.5. conf.4. n.7.

De Gubernatorum præcedentia in Sedibus Ecclesiæ, tom.7. conf.48. n.4.

De eorum accessu ad Cathedralia, ibid. n.5.

De obsequio eis præstando à Canonicis, ibid. n.7.

H

Habitatio, Habitator.

Qui dicatur habitare in ciuitate, tom.7. conf.31. n.16.

Qui propriè habitator, tom.7. conf.63. n.5.

Habitus, V. Clericus, Regulares.

Quatenus credendum sit Clericis, afferentibus spontè dimississe habitum clericalem, tom.5. conf.9. à n.1.

In præteritis diebus antequam aliquis ad statum clericalem ascendat, de licentia Episcopi per annum in habitu clericali incidat, an is interim gaudeat fori priuilegio, tom.5. conf.47. à n.1.

Ex quid si etiam inferret Ecclesiæ, ibid. n.5.

An beneficiarius, & Capellanus indulgens sit habitus Canonialis, tom.6. conf.54. n.1. & seqq.

Habituum, seu vestium distinctio retinenda, ibid. n.2.

Recessus ab eis sine causa confundit ordinem, ibid.

Vestis barbarorum, ibid.

Cinctum, ibid.

De prætexta, bulla, toga, stola, loro, lunulis, phaleris, anulis, purpura, ibid. & n.3.

Distinctæ vestes puerorum, nobilium, libertinorum, feruorum, & ingenuorum, ac magistratum, iudicum, triumphantium, & aliarum Dignitatum, ibid.

Indicat honorem, quem quisque gerit, ibid.

Quid in Republica Hebræorum, ibid.

Vestis primogenitorum, ibid.

Purpurati, ibid. & n.4.

Debent Canonici à beneficiariis & Capellanis distingui habitu, sede, loco, in quibus præcipue præeminentia consistit, ibid.

Quisq; attendas, ac vehiendus secundum dignitatem suam, etiam seruis, ibid.

Debet esse conueniens statui, ordini, ac officio, ibid. n.6.

& conf.59. à n.5. & seq.

Qui habitum Clericalem dimisit, illum statim resumpsit, censetur non dimisisse, tom.7. conf.31. n.14. & seqq.

Habitus Clericalis non prodest ei, qui paulo ante capturam publicè se gerbat pro laico, ibid. n.15.

Habitus regularis quam monachis annexus, ibid. n.18.

In eum temere dimittere pœnam, ibid.

Index Rerum.

Hebraei, V. Indus, Dos, Matrimonium, Repudium.

Hebraei non possunt vii opera Christianorum in addicendis litteris latinis, vel scientijs, vel artibus, tom. 5. conf. 14. n. 178.
 Non possunt docere Christianos scientiam aliquam, vel artem, ibid. n. 179.
 Neque possunt accedere ad cauponas Christianorum cum meretricibus, ibid. n. 180.
 Neque possunt promoueri in gradum aliquem doctoratus in vniuersitatibus Catholicis, ibid. n. 181.
 Prohibentur apponere suis sepulchris Epitaphia, nomina, cognomina, patriam, defunctorum, & appella amouentur, ibid. n. 182.
 In quibus rebus possint vii opera Christianorum, ibid. n. 183.
 An possint vocari nominibus Christianorum, ibid. n. 184.
 In vendendis, vel emendis libris tenentur seruare decreta, quae à bibliopoliis christianis seruantur, ibid. n. 185.
 Debent subscibere suum examen, licet examinentur de Sabbato, ibid. n. 186.
 Barbatores an debeant ab Episcopis prohiberi, ne accedant ad eorum domos, ibid. n. 188.
 Cum puellis vtra secundum gradum dispensatur, vt ingredi possint Religionem, ibid. n. 189.
 An eis occasione peccati permittendus vsus medicorum Christianorum, ibid. n. 190.
 An sit eis concedenda licentia conducendi praetia à Christianis, ibid. n. 191.
 Eorum synagogae erectas sine licentia Sedis Apostolicae sunt destruendae, ibid. n. 192.
 Eorum filij infantes baptizati in Locomoio, vulgo *Lazaris*, sunt educandi apud Christianos, & à patribus suis administranda alimenta, ibid. n. 193.
 Ad Christianismum conuerti pro delictis in Iudaismo perpetratis, an impunitatem corporalem consequantur, ibid. n. 194.
 Baptizati ac relapsi in Iudaismum non sunt iterum baptizandi, ibid. n. 196.
 Probentur eis mercatura librorum Ecclesiasticorum, ac illis apud se retinere, nec eis permittitur typographia linguae hebraicae, ibid. n. 195.
 Nequeque processionaliter per Ghetum deferre Bibiam, ibid. n. 197.
 Boni filij, nati dum septuagesimo, an possint ad petitionem patrum, vel matrum, ad fidem Christianam conuersionem, baptizari, ibid. n. 199.
 Et quid de illis, qualescunque septuagesimo, & sunt doli capaces, ibid.
 Eorum filij, inuolui parentibus, quatenus baptizari possint, & baptismus sit validus, ibid. n. 200.
 Hortantes suos filios neophitos ad secedendum ad Iudaismum, qua poena puniuntur, ibid. n. 201.
 Amplexantes sectam Turcicam puniantur, ibid. n. 202.
 Pronuntiantes blasphemias haereticas puniuntur in S. Officio, ibid. n. 203.
 An liceat baptizare pueros hebraeos baptizare in articulo mortis, ibid. n. 205.
 Mulier hebraea, quae ante baptismum nupsit hebraeo, an sit retinenda viro fidei, cui postea nupsit, ibid. n. 206. *ibid. n. 207.*
 Infans hebraeus, cuius pater consensum praestiterat, vt baptizaretur, & postea punitur, retinenda sub custodia Christianorum, ibid. n. 207.
 Qui à lege Hebraica apostatae ad christianismum, qua poena puniuntur, ibid. n. 208.
 Quid agendum, si repentur hebraeus, qui ex proposito fidem Christianam expetit, ibid. n. 209. & seqq. *ibid. n. 210.*
 Decreta & Edictum contra Hebraeos, ibid. n. 215. ad n. 263.
 De pueris, qui seruatur in conuersione hebraeorum, eiusque difficultatibus, tom. 7. integrum conf. 39.
 An expediat haecere, vt neophiti, & alij, qui agunt de conuersione hebraeorum, persequantur ipsis, qui copias baptizati, petere per se baptismum, praesentem si sint

adulti, ac viri, quibus patet aditus ad tribunaia Christianorum, ibid. n. 3.
 An expediat, ad mulieres, puellas, & pueros, quibus non licet per se ad Episcopos, vel alios Superiores, mittere aliquos probate vires, qui secuto domi suae, vel alio opportuni loco explorarent eorum voluntates, videanturque an habeant fundamentum delationis neophitorum antequam comprehendantur à fidei libris, & ducantur ad domum catechumenorum, ibid. n. 4.
 An pueri ante usum rationis, qui habent affines hebraeos, & Christianos in aequali gradu debeantur potius hebraeis, cum sint quasi in possessione, an verb Christianis in fauorem fidei, ibid. n. 12.
 An pueri in aequali gradu debeantur potius affini, qui est tutor, aut curatur, an verb Christianis, ibid. n. 13.
 An credendum sit vni dicenti, puerum aliquem esse sibi affinem, aut filium, & idem sub his potestare, an verb exploranda sit veritas antequam pueri capiantur, ibid. n. 16.
 An praefendi filij, ceteris patribus, vii mulieribus, affines ex parte patris ipsi, qui suoz ex parte matris, quando plures sunt, qui pueros ad se pertinere dicant, an verb in fauorem fidei licet praefendi sint Christiani hebraeis, ibid. n. 17.
 Postquam pueri peruenierint ad usum rationis, an parentes possint eos capere, & perducere ad catechumenos, vt ibi addicant articulo fidei, ibid. n. 18.
 An iure queant baptismum donari, si dubitent, an sint, nec ne rationis compotes, enim penat baptismum, ibid. n. 19.
 An, qui conuertuntur ad fidem, cogensi sint soluere detra contra dea ante baptismum ipsi etiam hebraeis, etiam consanguineis, ibid. n. 20.
 An parentibus parentibus neophitis comprehendendi possint filij hebraeorum, qui sunt iam rationis compotes, etiam inuiti, ac nolentes, vt ducantur ad domum catechumenorum, ibid.
 An pectore matris eodem de causa comprehendendi possint inuiti, & nolens fieri Christiana, ibid.
 An pectore fratre comprehendendi possint frater, vel soror, etiam vidua, iam rationis participes, etiam nolentes, ac repugnantes, vt dicantur ad domum catechumenorum, ibid.
 Hebraei quomodo ad fidem Christianam compellendi, ibid. n. 1.
 Iniuria in hoc eis allata, ibid. n. 2.
 Eorum pueri an baptizari possint inuiti parentibus, ibid. n. 3.
 Ad pristinam superstitionem facit redeunt, ibid. n. 4.
 An & quatenus concubitus hebraei cum Christianis, vel Christiani cum hebraea pertineat ad S. Officium inquisitionis priuatiue, tom. 7. conf. 69. à n. 1.
 Quomodo puniendus, ibid. n. 6.
 An verb ad iudicium Ecclesiasticum, an ad laicum, an ad verumque praesentiu, ibid. n. 7. & seqq.
 Subijciuntur iurisdictioni iudicis laici, ibid. n. 9.
 De hebraeis deturpandis, vel peruenientibus, vel corruptis, peccatis sacris Imagines, tom. 8. conf. 69. à n. 9.
 A quo iudice sint puniendi, ibid. & seqq.
 De hebraeo, qui dedit libellum repudiij in Iudaismo suae uxori hebraeae, cum qua matrimonium non consummat, & deinde christianus factus contrahit matrimonium cum Christiana, viuente adhuc uxore hebraea, tom. 8. conf. 69. à n. 1.
 An ex libello repudiij dissoluitur matrimonium non consummatum, ibid. à n. 1.
 Quid requiratur ad dissolendum hoc matrimonium, ibid. n. 1.
 Maxime verb si eius vxor hebraea in iurisdictione patris degerit, ibid. n. 2. & seqq.
 Quomodo permittitur Iudeis relinquere suas uxores, ibid. n. 5. & seqq.
 Ex quare, ibid. n. 13.
 An & quatenus sint, vel esse possint Christianorum serui, tom. 8. conf. 139. à n. 1. & 8.
 Sibi, non Christianis acquiritur, ibid. n. 3.
 Rerum dominia possidet, & de rebus suis utitur quousque, ibid.
 In actibus humanis cum Christianis participare, ibid.
 Cum Christianis commercia libere exerceant, ibid.
 Quis eis rerum pretia consiliare possit, ibid.
 Eorum securitas in bonis, ibid.
 Solemni more in iudicijs agunt, & actiones excipiunt, ibid. n. 4.
 Possunt esse inter Christianos arbitratore, ibid.

Index Rerum.

In quibus casibus patet hebreus pro filio suo comparere possit, ibid.

Habent liberos in sua potestate, ibid. n.5.

Sunt iuris Romani participes, ibid. n.6.

Sunt pars populi, ibid.

Gaudent saluo conductu ciuibz concessio, ibid. n.7.

Quatenus dici non possint hostes Imperij, ibid.

Sunt ciues Romani, ibid.

Appellantur Cæsareæ Maiestatis cubicularij, ibid. n.9.

Quatenus feruici possint, ibid. n.10.

Contrarium probatur, & n.11.

Eorum supplicio, in quo consistat, ibid. n.11.

Doctores in aliqua facultate creati nequeunt, ibid. n.12.

Neque aduocati, neque in Principis seruicio esse possunt, aut debent, ibid. n.13.

Sunt infames, ibid.

Non officiales, neque arbitri inter Christianos esse possunt, ibid.

Neque alia munia ibidem expressa exercere, & n.14. vbi plura, & n. seqq.

De eorum synagoga, ibid. n.10.

De eorum patria potestate, ibid. n.14. & seqq.

De Hebræis apostatarum capitis à criminibus Christianis super nauibus infidelium piratiam exercitum, & pugnantium contra Christianos, ibid. n.16.

An Hebræus, qui blasphemias hereticas profert in Christum, vel B. Virginem, confugiens ad Ecclesiam, gaudeat illius immunitate, tom.8. conf.143. & n.1.

An & quatenus puniri possint vii heretici, ibid. & n. seqq.

Quatenus sint, ac dicantur heretici, ibid. n.3.

An consequi possint gradum Doctoratus, saltem in medicina, tom.8. conf.144. & n.1.

Heredes, Hereditas.

Hereditas repræsentat defunctum, non heredem, tom.5. conf.6. n.7.

Hereditas Clerici defuncti, an retineat eandem immunitatem, ibid. n.10.

Præiuratur hereditate pupilli Clerici ob non petitum tutorem ipsi pupillo, tom.5. conf.10. n.17.

Hereditas Clerici defuncti quando gaudeat privilegio fori, tom.5. conf.11. n.1.

Si hereditas Clerici fuerit adita per seculares, causa super successione spectat ad forum secularem, ibid. n.2.

Quid de pendentia litæ, ibid. n.3.

Heres Clerici, an teneatur statim iudicio cepto coram Iudice Ecclesiastico, ibid. n.7.

Verat heredem transeat instantia, an requiratur litis contestatio cum defuncto, ibid. n.8.

Heres potest conveniri coram Iudice defuncti, tom.5. conf.11. n.38.

Quid in Clerico herede, ibid.

Hereditas post additionem dicitur proprium heredis patrimonium, ibid. n.39.

Hereditas defuncti militis Hierosolymitani spectat ad supremum Ordinis Magistrum, non autem ad heredes familiæ, tom.5. conf.13. n.2.

De additione & acquisitione hereditatis Clerici, ibid. n.17.

Quid si inter heredes aderit Clericus, ibid.

Et heredes pro maiori parte sint laici, ibid. & n. seqq.

Quatenus instantia transeat ad heredes, ibid. n.18. & seqq.

Quatenus heres, ac defunctus censetur vna & eadem persona, ibid. n.38.

Hereditas paterna, postquam acquisita est filio, quomodo consideretur, ibid. n.39.

Detractio æris alieni dimittit hereditatem, tom.6. conf.95. n.37.

Hereditas Ecclesiæ bona quando alienari possint, absque solemnitate, ibid.

Adiuncta hereditatem dicitur cum creditoribus quasi contrahere, ibid. n.38.

Heretici, Hæretici, V. Calumniator, Matrimonium, Catholicus, Index, Testis.

Causa heretici spectat ad forum Ecclesiasticum, tom.5. conf.2. n.35.

Heretici censuras Ecclesiasticas contemnentes, tom.5. conf.2. n.1.

Hereticus, durante heresi, est incapax hereditatis, tom.6. conf.74. n.8.

Quid in heretico reconciliato, ibid. n.9.

Quidve in condemnato ad perpetuos carceres, ibid. n.20. & seqq.

Incapacitas succedendi ex quo oritur, ibid. n.11.

Qui Index in crimine heresis, tom.6. conf.94. n.5.

Hereticus ubique dicitur deliquisse, ibid.

Potestque ubique puniri, ibid.

De abolitione ab heresi, tom.6. conf.99. n.12.

Vbi suspicio heresis est contra aliquem, si citatus sit contra maximam, suspicio incipit esse vehemens, tom.7. conf.18. n.7.

Vt locum habeat confiscatio bonorum ipsi facto imposita pro heresi requiritur sententia declaratoria heresis, tom.7. conf.44. n.3.

A quibus absolui possit, tom.7. conf.53. n.5.

Heretici prohibita appellatio, tom.7. conf.60. n.1.

Omnisq. actus legitimus, ibid.

Præiuratur omnibus privilegijs, ibid.

An & quatenus in bonis Ecclesiasticis concordandum sit cum hereticis, tom.8. conf.14. & n.1.

Hereticorum bona quando, & quomodo sisco addicenda, tom.8. conf.68. n.1.

Quatenus baptizari possint à Parcho Catholico hereticorum filij, etiam domi, ac sine coetemonijs Ecclesiæ, tom.8. conf.69. & n.1.

Quatenus possit Princeps condere statuta, vel decreta, quibus præscribitur modus procedendi, vel puniendi crimen heresis, tom.8. conf.87. n.2.

An & quatenus liceat ingredi Templum hereticorum, tom.8. conf.103. & n.1.

Et adueniens absolui possint, ibid.

De hereticis cum heretico coniugatis, conuersis ad fidem, an & quatenus ad usum Sacramentorum admitti possint, tom.8. conf.104. & n.1.

An in cap. in fidei fauorem de heret. in 6. comprehendantur suspecti de heresi, tom.8. conf.119. n.2. & seqq.

De suspectis de heresi, tom.8. conf.119. n.2.

Hereticus, an & quatenus comburendus, tom.8. conf.119. n.2.

Quid in relapsis, ibid. Ac de viui comburio, ibid.

Quid de hereticis impotentibus, ibid.

Quid considerandum in suspectis de heresi, ibid. n.3.

Damnatus in contumaciam ad penas constitutionis. Si de protegendis, & in specie excommunicationis, si per arium infortuerit in excommunicatione, an sit declarandus hereticus, vel damnandus velut hereticus, tom.8. conf.134. n.1.

Pena damnati velut heretici, an extendatur ad penas penas hereticorum, & præcipue combustionis status, vel figure, ibid. n.3.

In citatione noue sententie condemnatorie ad penas hereticorum, an sit offerendus saluiconductus pro penis in priori sententia contentis, ibid. n.4.

Hierosolymitani, V. Aule.

Famuli Equitum Hierosolymitanorum gaudent privilegio fori, tom.5. conf.5. n.73.

Equites Hierosolymitani quatenus possint ab Ordinario visitari, tom.7. conf.8. n.64.

Et declarari excommunicati, tom.7. conf.10. n.3.

Ac puniri ab Ordinarijs, tom.7. conf.68. n.29.

Eorum patochialium rectores quatenus subint iurisdictioni Ordinarij, ibid. n.33.

Quid de eorum coadiutoribus, ibid.

Etiam Equites Hierosolymitani ceteras ab Episcopo publicè caras in suis Ecclesijs publicare debent, tom.8. conf.5. n.6.

Alioquin possunt puniri rectores eorundem patochialium, ibid. n.9.

Quatenus possint etiam penis censurarum puniri & corrigi ab Episcopis, ibid. n.34. & seqq.

Index Rerum.

Hispania.

Reges Hispaniarum Crucis signo damones pepserunt, tom.7. conf.26. n.5.
 Titulus *Chrysanthorum* aliquotiegulis antequam Summi Pontifices eum Regi Gallie concessissent, Hispaniarum Regibus vstratus, ibid. n.6.
 Cur ille riculus succedentium seculorum lapsus ab Hispanis Regibus prateritus sit, ibid. n.7.
 Curse Carolici cognomine designati ipsam fuerint, ibid. & n. seqq.

Historia, Historici.

Quae ad historiam sint necessaria, tom.6. conf.5. n.8.
 Eius scribenda leges, ibid.
 An & quatenus historia, historicique credendum, tom.7. conf.91. & n. t.
 Auctoritas historica ex Sactis Biblijs, ibid. n.9.
 Ex scriptis Auctorum, ibid. n.10.
 Ex iure civili, ibid. n.11.
 Ex iure Canonico, ibid. n.12.
 Ex peritis in arte, ibid. n.13.
 Ex iureperitis omnium fere nationum, ibid. n.14.
 Ex auctoribus Ecclesiasticis, ibid. n.15.
 Etiam in causis Canonizationum, & beatificationum Sanctorum, ibid. n.30. & seqq.

Homicidium; V. Immunitas, irregularitas.

In Ecclesia perpetratum quatenus prius illius immunitate, tom.5. conf.1. n.67.
 Committens homicidium, vel mutilationem in viridario Conuentus, vel hospitalis, alijque in locis Ecclesiae adherentibus an gaudeat immunitate, tom.6. conf.40. & n. t.
 Homicidium etiam in dubio in Clerico promouendo inducit irregularitatem, tom.7. conf.19. n.1.
 Crimen homicidij, licet occultum, & non probatum inducit irregularitatem, ibid. n.2. & 11.
 Quae probatio homicidij requiratur ad inducendam irregularitatem, ibid. n.11.

Homo.

Ex quibus constet, tom.6. conf.5. num.6. & seqq.
 Quomodo aliquando accipitur, ibid. n.12.
 An sola anima sit homo, ibid.
 In concretis animas omnes homines sunt de foro Ecclesiae, tom.6. conf.95. n.6.

Honestas publica, V. Impedimentum.

De impedimento publicae honestatis obsecutiones, tom.7. conf.78. & n. t.
 Eius gradus, ibid. n.3.
 Ex sponsalibus contractis, & mutuo consensu dissolutis an inducatur, ibid. n.4.
 Ibi quae facti species, num.5.
 Oritur ex sponsalibus de presenti, ibid. n.6.
 An oritur ex matrimonio per verba de presenti contra formam Concilij Tridentini contracto, ibid.
 In eius gradu qui comprehenduntur, ibid. n.7.
 Eius impedimentum, an sit substatum ultra primum gradum proueniens ex matrimonio contracto per verba de presenti, non tamen consummato, ibid.
 In id estata, ibid. n.8.

Honor.

Honor, qui debetur domino, quando debeatur illi, qui dominum repraesentat, tom.6. conf.1. n.8. & seqq.

Hora.

An honorantes Deiparam salutatione Angelica ad hora-

rum istius vetere mille dierum indulgentias laetentur, tom.7. conf.79. & n. t.
 Veteres semper habuerunt certas, & constitutas horas orandi, ibid. n.9. & 11.
 Ex quibus certis horis, ibid. n.10. & seqq.
 Hora debita celebrationis Missarum, tom.8. conf.43. n.14 & conf.84. n.8.

Hortatoria.

Litterae hortatoriae an, & quatenus permittantur, tom.6. conf.13. n.17. ac seqq.
 Earum tenor, ibid.
 Scribantur nomine officij, ac dignitatis, ibid. n.18.
 Sunt iniuriolae, ibid.
 Continent vim coactiuam, ibid. n.19.
 Earum efficacia, ibid.
 Funt cum violentia mortali, ibid.

Hortus.

Hortus Conuentus, hospitalis, oratorij an, & quatenus gaudeant immunitate, tom.6. conf.40. & n. t.

Hospitalarius, Hospitalis, V. Episcopus, Administratores.

Hospitalis gaudet immunitate, tom.6. conf.40.
 Ex pari cum Ecclesia iure, ibid.
 An quatenus, ibid.
 Quid in dubio, an censetur publicum, ibid. n.4.
 Archiepiscopus S. Spiritus, an cogi possit ad constituendum Seminarium pro rata suorum Prioratum, tom.7. conf.9. & n. t.
 An sit Ordinis Eremitarum S. Augustini, ibid. num.3. & n. t.4.
 Gaudet omnibus priuilegijs Casalatum, ibid. n.4.
 Eius priuilegia, ibid.
 Eius Prioratus, an dentur in titulum, ibid. n.7. & n. t.1.
 An in administrationem perpetuam, ibid.
 Bona Prioratum ad quem finem constituta, ibid. n.8.
 An erigantur in beneficia, ibid. n.9. & n. t.1.
 Non sunt beneficia annexa, ibid. n.11.
 Hospitalia tenentur pro beneficijs annexis contribuere, seminario dicentes, in qua sunt beneficia, ibid.
 Hospitalia, siue Prioratus S. Spiritus sunt Ecclesiastica, ibid. num.12.
 Quid de hospitalibus, quae sunt sub immediata protectione Regum, tom.7. conf.1. n.10.
 An in exceptione decreti Tridentini excipiuntur hospitalia, quae sunt sub Regum immediata protectione, vt sine eorum licentia non possint ab Episcopo visitari, comprehendantur omnia hospitalia, quae sunt in eorum ditionibus ac Regnis, tom.7. conf.15. n.34. & seqq.
 Quae hospitalia Episcopus visitare possit, ibid. n.36.
 An & quatenus hospitalia, eorumque hospitalarij hici gaudeant priuilegio immunitatis, ac soli, tom.6. conf.84. & n. t.1.
 Quando exemptio concessa hospitalibus, non censetur concessa eorum administratoribus, ibid.
 Quatenus visitari possint ab Ordinarijs, ibid. n.3.
 An sint loca religiosa, ibid. n.1.
 Vt personae eis addicte pro talibus cognoscantur, quid requiratur, ibid. n.4. & seqq.
 Quatenus hospitalarij gaudeant priuilegio fori, ibid.
 Quomodo cognoscatur hospitalis esse laicum, ibid. n.6.
 Quid de hospitali publico, erecto auctoritate Ordinarij, vel Summi Pontificis, ibid. n.7.
 Quae priuilegia obtinent, ibid.
 Quid si in eo non celebretur, ibid.
 Affinitas Ecclesiae sunt hospitalia, ibid. n.8.
 Quae differetia inter Ecclesias, & hospitalia, ibid.
 Signa & coniecturae hospitalis Ecclesiastici, ibid. num.9. ac seqq.
 Quae locum efficiant sacrum, ac religiosum, ibid. num.11. & seqq.
 Immunitas, quae competit hospitalibus quatenus compe-

Index Rerum .

rateorum bonis, personis, ac ministris infernentibus, ibid. n.17. & 15. ac seqq.

Hospitalarij an & quatenus dici possint personæ Ecclesiasticæ, ibid. n.18.

Et qui veri hospitalarij, ibid. & seqq.

Hospitalis apotheca quatenus gaudeant immunitate, ibid.

Hospites,

De hospitibus ac Tertiarijs, atque alijs non recipiendis, neque retinendis ad habitandum in monasterijs, seu domibus Regularium ante præfinitam ætatem, tom.8. conf. 126. à n.3. & seqq.

Hostilis infectio.

Quid comprehendatur nomine hostilis infectionis, tom. 6. conf. 39. n.1. & seqq.

An comprehendantur verba iniuriosa, insultus, effectus, & quod Episcopus fugiat, & alius eum insequatur hostiliter, ibid. n.3. & seqq.

Quid ea sit, ibid. n.7.

Cur dicatur personalis, ibid. n.6. & seqq.

Quomodo fiat, ibid. n.7. & seqq.

Ex quo capite contrahatur excommunicatio, ibid. n.9.

An sit necessarium, quod fiat per motum localem, ibid. n. 10. & 11.

Qui sit insecutor, vt innotetur excommunicatione, ibid. n.12. ac seqq.

Quomodo infectio esse debeat, ibid. n.13.

Et quid sufficiat, ibid. n.16. & seqq.

Quid de familiaribus Episcoporum, ibid. n.21.

Hypotheca, V. Alienatio.

I

Ianensis.

Ianensis Civitatis & Republicæ inter primas Italie Vrbes accensenda, tom.5. conf.12. n.41.

Caput Liguriæ, ibid.

Eius privilegia, & exemptio, ibid.

Potentia, ibid.

Libertas, ibid.

Victorie, ibid.

Classeis, ibid.

Idoneus, Idoneitas.

Idoneus in materia electionis in Vicarium Capitularem, quis sit, tom.6. conf.92. n.2.

Ex quibus constare possit, quod aliquis sit idoneus, ibid. num.5.

Ieiunium, V. Abstinentia, Armenus, Maronitas.

Iesuita.

An aliquo modo, etiam disputandi, aut veritatis indagandæ gratia impugnetur, vel in doctum revocatur Sacrum Iesuitarum Institutum, siue Constitutiones, innotetur penam aliquam Ecclesiasticam, tom.7. conf.88. à n.1.

Eorum Constitutiones sunt confirmatæ à Sede Apostolica, ibid. n.3.

Quatenus possint in Hispania, & Lusitania imprimere libros absque illorum missione ad Urbem, tom.8. conf. 62. n.39.

An adhuc habeant facultatem absolvendicos, qui non satisfaciunt S.Officio, ibid. n.41.

Morantes in Regno Syriarum possunt vti alba in parte anteriori aperta, & planeta etiam ab vno latere aperta, ibid. n.43.

Emittentes tria vota simplicia antequam ad Sacros Ordines promoucantur, tom.5. conf.77. n.44. & seqq.

Ignorantia.

Non tribuit iurisdictionem, tom.7. conf.44. n.14.

Imago, V. Hebraus.

De turpantibus, violentantibus, percutientibus Sacras Imagines, tom.8. conf.89. à n.1.

A quibus puniendi, ibid. & n. seqq.

Santvehementer suspecti de hæresi, ibid. n.3.

Huiusmodi delinquentes quomodo tractandi, ibid. n.8.

Imago Beatiificati cum radijs tantum circum caput; Canonizati verò cum diademate, tom.5. conf.15. n.1.

Immemorabilis, V. Consecratio.

Curfus temporis immemorabilis per se sine possessione non operatur, tom.6. conf.87. n.1.

Habet vim privilegij Apostolici, & cuiusque alterius legitimi tituli, tom.7. conf.3. n.4.

Impedimentum, V. Honestas publica, Matrimonium.

Impedimenta matrimonij à quo dependant, ibid. n.2.

Impedimenta matrimonium dirimentia, tom.7. conf.12. à num.36.

Impedimenta aliqua dirimentia adgerantur essentia matrimonij, ibid. n.38.

Reliqua sumuntur ex parte contrahentium personarum, ibid.

Annotationes circa impedimenta dirimentia, ibid. n.39.

Regulæ, quibus constat quoto gradu consanguinitatis vna persona distet ab alia, ibid. n.43.

Imperator, V. Iurisdiclio.

Imperator, Rex, Princeps donans alicui Ecclesiæ civitatem, Terram, aut pagum, an eo casu censeatur à se abdicasse omnem superioritatem, tom.5. conf.1. à n.1.

Licet Imperator iuret Ecclesiæ Romanæ fidelitatem, si tamen ipsa tenet ab eo feudum, est eius vassalla, tom.5. conf.1. n.3.

Immunitas, V. Arma, Iudex, Clericus, Taxa, Regis, Asylum, Exilio, Consecratio.

Homicida letaliter vulneratus, ac sine sensibus, à suis consanguineis in Ecclesiam ductus, à qua ab eisdem ad propriam domum translatus, vbi à satellitibus facilius captus, & ad carceres perducatur, an sit Ecclesiæ refugium, tom.5. conf.3. n.2.

Confugiens ad Ecclesiam cum armis, an possit ijs à Curia seculari absque violatione immunitatis spoliari, tom.5. conf.5. n.3. & 64.

Leve delictum in Ecclesia non priuat delinquentem immunitate, ibid. n.42.

Immunitas non datur personæ, sed loco, ibid. n.43.

Constitutio Gregoriana de immunitate Ecclesiarum, an comprehendat confugiens ad Ecclesiam cum armis etiam prohibitis, ibid. n.44.

Homicidium, vel mutilatio in Ecclesia priuat delinquentem immunitate, ibid. n.67.

Ecclesia est immunis quoad personas, & quoad earum bona, ibid. n.67.

In casu dubij immunitatis inter forum secularem, & Ecclesiasticum, Iudex Ecclesiasticus definire debet, ibid. n.77.

Incidentia de immunitate Ecclesiastica per quem Iudicem sint determinanda, tom.5. conf.46. n.6.

An & quatenus possit à Clericis vendi, cedi, donari, vel in pecuniâ exigi à publicanis eorum Immunitas farinæ, ibid. à n.1.

Quid de præscriptione in hac re pro Ecclesiasticis, ibid. n.7. & seqq.

Quatenus id moderationem accipiat, ibid. n.12. & seqq.

Quatenus eius diminutio sit licita, ibid. n.15.

Index Rerum.

Eius privilegia, an perpetua, *ibid.* n. 18. ac seqq.
 Clerico absente quatenus immunitas à veltigalibus seu fami-
 liarie concedatur, *ibid.* n. 36.
 Quare Clericis concessa, *ibid.* n. 37.
 Quomodo transeat in contractum, *ibid.* n. 39.
 Quid si Vniuersitates teclamauerint, *ibid.* n. 30.
 Sine Ecclesiasticorum consensu non potest immitti, *ibid.* n.
 35. & seqq.
 Qua ratione competat Clericis, *ibid.* n. 38.
 Non restringitur ad proprias personas Clericorum, sed
 comprehendit eorum consanguineos, & alios ipsi infer-
 uientes, *ibid.* n. 39.
 Solo imperio Pontificis potuit Clericorum immunitas insti-
 tuti, ac illius vfum induci, *ibid.* n. 43.
 Immunitatis Clericorum concessio habet vim remunera-
 tionem, *ibid.* n. 49.
 Concessa Clericis non ad solum vfum alimentorum, sed
 porius pro quadam preeminentia ratione Ordinis, *ibid.*
 num. 51.
 Absentibus debetur, *ibid.*
 Immunitas Ecclesiasticorum à quibus taxanda, *ibid.* n. 54.
 & seqq.
 Quid de confirmatione privilegiorum immunitatis Cleri-
 corum à Principe seculari facta, *ibid.* n. 78.
 Occurrit absurdum ex paupertate laicorum deducto, *ibid.*
 num. 93.
 Quid si Ecclesiastici partem suarum immunitatum Com-
 munitatibus relaxarent, *ibid.* n. 128. & seqq.
 Quando Clerici in minoribus detur eadem immunitas, quae
 Sacerdotibus, *ibid.* n. 131.
 Immunitas Ecclesiarum eius inducitur, tom. 6. consult. 4.
 num. 4.
 De fugientium ad Ecclesiam immunitate etiam si primo
 fuerint in carcere coniecti, & ad mortem damnati, tom.
 6. conf. 17. n. 3.
 An & quatenus domus Ecclesiarum coniunctae gaudeant im-
 munitate, tom. 6. conf. 43. à n. 1.
 An & quatenus ex illis extrahens fugam incurrat ex-
 communicationem, *ibid.* n. 3.
 Res Clericorum sunt immunes à veltigalibus, tom. 6. conf.
 44. n. 5.
 Quid de rebus à Clericis emptis pro victu suo, siveque
 familiaris, & speculuum vendentibus etiam carius quam
 emerant, *ibid.*
 An & quatenus hodie sit in casu extensio privilegii immu-
 nitatis Ecclesiae maioris per quadraginta passus, & per tri-
 ginta in minoribus, tom. 6. conf. 43. à n. 1.
 Cur his conditionibus Ecclesiarum immunitas tributa, *ibid.*
 Terminum Temporum etiam Gentilium lex mutati quoad
 immunitatem, *ibid.* n. 2.
 Quid si extaret contraria consuetudo, *ibid.* n. 3. & seqq.
 Consuetudo contra Ecclesiasticam immunitatem, an &
 quatenus inualida, *ibid.* n. 5. & 14.
 Quae Ecclesiae gaudeant hoc privilegio, *ibid.* n. 9.
 Et in quibus confusis locum habeat, *ibid.* n. 10.
 Quomodo hoc spatium Ecclesiae competat, *ibid.* n. 11. & seqq.
 An cuiusmodi privilegium sit abrogatum, *ibid.* n. 13.
 Quatenus gaudeant, *ibid.*
 An si is, quem satellites insequuntur, dum ad Ecclesiam eon-
 fugit, cuiusque valvas tangit, vel valuarum vestem apprehen-
 dit, ob meritum adhuc insequendum cadat prae-
 dictas valvas sub Ecclesiae stilliticiis, gaudeat immunitate,
 & si ibi capiatur, sit restituendus, tom. 6. consult.
 26. à n. 1.
 Ex an id probandum sint idonei testes amici, *ibidem*
 num. 4.
 Ex in casu dubio, an extrahentes incurrant excommunicationem,
 & quomodo sint aboluendi, *ibid.* num. 6. &
 seqq. n. 9.
 Captum aliquem fuisse in loco immuni ad effectum infringendi
 censuras plene, ac concludenter probari debet, *ibid.*
 num. 7.
 An sufficiat depositio vnius testis deponentis de capta in
 loco immuni, *ibid.*
 Et quid si testes deponentes de capta in loco immuni vin-
 derentur à maiori numero testium contrarium probantium,
ibid.

Quid de damnis, & expensis huiusmodi capto testificandis,
ibid. n. 8.
 An confugiens ad Ecclesiam, illamque clausam inueniens,
 si manibustangit, vel amplectitur parietem, etique adhe-
 reat, vel valuarum Ecclesiae vestem, aut catenulam apprehen-
 dat, gaudeat immunitate, tom. 6. conf. 87.
 Quid de testio Ecclesiae, aliorumque locorum immuni-
 um, *ibid.* n. 9. & seqq.
 De confugiente ad Crucem, & ad Sacerdotem deferentem,
 S. Eucharium, vel Oleum Sanctum infirmorum, *ibid.*
 & num. 23. ac seqq.
 Extensio huius rei, *ibid.* n. 30.
 Quid de testio palatii Episcopi, *ibid.* n. 10.
 Immunitas ex muris Civitatis, *ibid.* n. 3.
 Ex statua Principum, *ibid.*
 Ex baptisterio, *ibid.* n. 16.
 Ex cadaueribus Principum, *ibid.* n. 17.
 Reus comprehensus in fenestra posita in patiete communi
 Ecclesiarum, & domus secularis, an gaudeat immunitate,
ibid. n. 31. & seqq.
 An Episcopus in declaratione facienda, an confugiens ad
 Ecclesiam gaudeat immunitate debeat procedere festuato
 iatis ordine, tom. 6. conf. 28. à n. 1.
 Qualem cognitionem Episcopus pro securitate suae con-
 scientiae adhibere debeat, *ibid.* n. 5. & seqq.
 Processus fabricatus super delicto ad effectum cognoscendi
 de immunitate Ecclesiastica, an indiget legitimatione,
ibid. n. 7. & 12.
 Quam probationem requirat, *ibid.* n. 8.
 Requiritur vera, & plena probatio, *ibid.* n. 9. & seqq.
 Iudicium immunitatis, an potius civile, quam criminale,
ibid. n. 11. & seqq.
 An acta per Iudicem secularem post allegatam à reo in suis
 constitutis immunitatem Ecclesiae, ante subsecutum Iudi-
 cis Ecclesiastici declarationem sint valida, tom. 6. conf.
 32. à n. 1.
 Exceptio immunitatis opposita Iudex laicus remanet in-
 competens, *ibid.* n. 1.
 Quid si Iudex laicus potest mandare certiorum reddere
 Iudicem Ecclesiasticum, *ibid.* n. 2.
 Et praecipue si in carcerem secularem extractus à loco im-
 muni conijceretur, *ibid.* n. 13.
 Et quid de satellitum relatione, ac depolitionibus, quod
 reum comprehendentes extra locum immuni, *ibid.* n. 4.
 Viridarum, horti Coenaculi, vel hospitalis an, & quate-
 nus gaudeant immunitate, tom. 6. conf. 40. à n. 1.
 Viridaria, claustra, & aliae partes Ecclesiarum adhaerentes qua-
 tenus gaudeant immunitate, *ibid.* n. 7.
 Probationes contra immunitatem ex quo processu sint su-
 mende, *ibid.* n. 8.
 Gaudet immunitate occidens, vel mutilans ex pura, & sub-
 bita rixa in Ecclesia, vel coeneterio, *ibid.* n. 9.
 Quid si rixa coepit fuerit longe ab Ecclesia, & mors sequuta
 in Ecclesia, *ibid.* n. 11.
 Immunitas, & exemptio Ecclesiastica, an sit de iure diuino,
 tom. 7. conf. 31. n. 30.
 Quatenus immunitas, & libertas Ecclesiastica violetur per
 inhibitiones Iudicis laici, ne seculares praesentium mun-
 ditionem Ecclesiasticis, etique inferuant, tom. 8. conf. 73.
 à n. 1.
 De prohibitione officij notariatus, *ibid.* n. 1. & seqq.
 De alijs casibus, *ibid.* n. 7.
 Censura contra huius libertatis violatores, *ibid.* n. 8.
 Quid de eo, ad cuius instantiam sunt inhibitiones, *ibid.* n. 9.
 Vt sint inhibitiones quid sit factis, *ibid.* n. 10.
 Milites catholici, qui desinunt in Regionem haereticas ad
 exercitum haereticorum, & postea à militibus Principis
 catholici intercepti reducantur ad regiones catholicas, &
 quandoque coniunguntur ad loca sacra, an gaudeant im-
 munitate Ecclesiastica, tom. 8. conf. 137. n. 1. & 2.
 Suspecti de haeresi, an gaudeant Ecclesiastica immunitate,
ibid.

Incantationes.

Quae superfluae, quae sapiant haereticum, to. 8. conf. 61. n. 1.
 A quo cognoscenda, *ibid.* n. 1.

Cc In-

Index Rerum.

Indicia .

Indicia (specialia infamie) quomodo purgentur, tom. 6. conf. 93. n. 8.

Indulgentia .

An indulgentie omnes, etiam illa, quae dicuntur Portiunculae, in quibus porriguntur manus adiutrices, sine reuocatione, tom. 6. conf. 90. à n. 1.
 Quae Indulgentie Regularibus reuocantur, ibid. n. 3.
 Quae à B. Pio V. reuocantur, ibid. n. 3. & seqq.
 Ratio reuocationis, ibid. n. 6. ac seqq.
 Indulgentie concessae, reuocantur, restituntur, tom. 7. conf. 87. à n. 1.
 Quatenus sint irritae, tom. 8. conf. 67. n. 1.
 Per Indulgentias oluntur Sancti, ac Beati cultor publico, tom. 5. conf. 39. n. 10.
 Sunt signum cultus publici ab Ecclesia concessi, ibid.
 Causa, seu finis concedendi Indulgentias, ibid.
 Quatenus die festo Sanctorum veteris Testamenti concedi possint, ibid. n. 13.
 An Episcopus confirmans constitutiones suorum Praedecessorum, in quibus quadraginta dies de poenitentia iniunguntur Indulgentiam remittuntur, possit addere alias quadraginta dies, tom. 6. conf. 81. à n. 1.
 Limitatio potestatis Episcopalis in hac re, ibid.

Indultum .

Quam interpretationem accipiat, tom. 7. conf. 44. n. 9.

Infamia, V. Meator .

Quid ea sit, tom. 6. conf. 93. n. 1.
 A macula contracta ex infamia facti, an quis purgetur per sententiam, in qua continetur clausula ex hac tenus de duobus, ibid. n. 3.
 Sola infamia facti sufficit ad exclusionem ab ambitu, ibid. & num. 4.
 Imò sola diffamatio, siue suspicio quando agatur de prelatione obtinenda, ibid.
 Quomodo pergetur, ibid. & n. 5.
 Infamia ex ludo alearum quando verè Clericus incurrat, ibid. & n. 31.
 Infamia facti quomodo incurrat, ibid. & tom. 7. conf. 34. num. 3.
 Quomodo, & quando infamia iuris, ibid.
 Quicumque infamia quoquo modo laborat, est inhabilis ad suscipiendum ordines, tom. 7. conf. 19. n. 1.
 Ratione infamiae facti quatenus quis ad Ordines promoueri queat, ibid. n. 14.
 Ex criminis notorietate, & ex sententia Iudicis condemnatoria efficitur quis infamis infamia facti, & iuris, atque adeo irregularis, tom. 7. conf. 43. n. 3.

Infidelis .

Cui Iudici subiciatur, tom. 7. conf. 69. n. 3. & 4.
 Non sunt de corpore Ecclesiae, sed ciuitatis, ibid.
 Neque comprehenduntur in legibus Ecclesiae, ibid.
 Quid in relictis merè Ecclesiasticis, ibid. n. 4. & seqq.

Inimicitia, V. Excommunicatio, Canonicus .

An, & quatenus sit iusta causa concedendi licentiam non residendi, & lucrandi distributiones, tom. 7. conf. 14. n. 1. & seqq.
 Ad quod tempus concedatur licentia non residendi ob inimicitiam, ibid. n. 2.

Iniuria .

Quomodo licetè propinquetur, tom. 7. conf. 10. n. 6.
 Et absque peccato, & irregularitate, ibid. & n. 8.

Inquisitio, Inquisitor, V. Clausura, S. Officium, Episcopus .

Quae eras requiratur in Inquisitore, tom. 6. conf. 10. n. 7.
 Quid feruatur in Tribunali S. Inquisitionis in inquisito diffinitio absolute tanquam reiecto innocente, & non culpabili, tom. 6. conf. 99. n. 20.
 Inquisitores haeretici praeiurati tenentur ad residentiam, tom. 7. conf. 4. n. 12.
 Quid de eorum in hac re privilegijs, ibid.
 De potestate, ac validitate Inquisitorum absolventium suos familiares, sine officialibus excommunicatione can. Si quis suadente, tom. 8. conf. 74. n. 1. & seqq.
 Privilegia eorum familiarium, ibid. n. 1.
 Inquisitores, eorumque Vicarij, quibus subiectioni, tom. 8. conf. 85. n. 3.
 Eorum bona ad quem pertineant, ibid.
 Inquisitores S. Officij quatenus possint procedere contra furantis pyxidem cum particulis consecratis, tom. 8. conf. 86. à n. 1.
 De impedimentis Inquisitorum, vel Episcopos in negotio S. Inquisitionis, ibid. n. 7.
 De potestate Inquisitorum contra statuentes, ac edicentes in materia haeretica, tom. 8. conf. 87. n. 2. ac 3.
 De edicto Inquisitoris publicato in eius ingressu ad inquisitionem sub nomine proprio, & dignitatis, an & quatenus obliget post depurationem noui Inquisitoris, tom. 8. conf. 95. à n. 1.
 An necessarium sit nouum edictum, ibid. n. 3.
 Ex vbi publicandum, ibid. n. 4.
 An Inquisitor possit sibi iudicare, & reuocare sententias promulgatas à delegato Apostolico, tom. 8. conf. 129. num. 3.
 Causae ministrorum S. Officij quomodo auocentur ab alijs Tribunalibus, ibid. n. 9.
 De Inquisitorum praecedentia, tom. 5. conf. 12. num. 84. & seqq.
 Inquisitio in causis Canonizationum quibus committatur, tom. 5. conf. 122. n. 1.
 Specialis inquisitio quibus committenda, ibid. n. 3.

Interdicens, V. Censura .

Interdictum, V. Censura .

An, & quo pacto contra Vniuersitates deueniri possit ad interdictum Ecclesiasticum, tom. 7. conf. 17. à n. 1.
 Venit appellacione censurarum, ibid. n. 1.
 In quo aequiparetur excommunicationi, ibid.
 In eo ferendo quid obseruandum, ibid. num. 6. & seqq. ac num. 10.
 Poenae in non ritè promulgantem interdictum, ibidem & num. 11.
 Vbi quando procedant.
 Non procedunt contra Episcopos, ibid.
 Quando in eo requirantur monitiones, ibid. num. 4. & seqq. ac 9.
 Censura suspensionis ab ingressu Ecclesiae est propè interdictum, ibid. n. 11.

Instrumentum .

Quatenus habeat executionem paratam, tom. 5. conf. 11. num. 37.

Interestia .

Quorum sit, tom. 7. conf. 4. n. 10.
 Differat à residentia, ibid.

Inuafus, Inuafus, V. Irregularitas .

Irregularis, Irregularitas, V. Homicidium .

Irregularitas ex infamia, tom. 7. conf. 19. n. 1.

Index Rerum.

In dubio de homicidio quilibet se gerere debet pro irregulari, ibid.
 An irregularitas ex homicidio fit de iure diuino positio, ibid. & n. 2.
 Nulla est inducenda irregularitas, quae non fit in iure Canonico, ibid.
 An ille, qui dat operam rei licitae, ac omnem adhibet diligentiam ne sequatur homicidium, si deinde sequatur, incurrit irregularitatem, tom. 7. conf. 20. num. 1.
 Decretum Tridentinum cap. 7. sess. 14. de ref. quod loquitur de incapacitate beneficiorum ob irregularitatem ex homicidio, an extendatur ad pensiones, ibid.
 Homicidium priuatum cum propulsione iniuriæ moderata, an, & quatenus inducat irregularitatem, ibid. à num. 2. & 6.
 Irregularitas ex delicto præsupponit peccatum, ibid. n. 2.
 Quatenus inuolus consilium teneatur saluti inuolus, ibid. num. 3.
 An homicidium commissum ob defensionem necessariam vitæ alterius innocentis, aut Reipublicæ cum moderamine inculpatae tutelæ, quando scilicet lege naturali, vel diuina obligat aliquis ad talem defensionem innocentis, inducat irregularitatem, ibid. n. 4. & seq.
 Irregularitas ex defectu lenitatis ex quo homicidium contrahatur, ibid. n. 5.
 Quid de mutilatione membri, vel eius periculo, ibidem num. 6.
 Qui honoris causa insequitur inimicum, & occidit, an incurrit irregularitatem, ibid. n. 7.
 Irregularitas ex illegitimis natalibus, tom. 7. consult. 34. à num. 1.
 Irregularitas (puri), tom. 7. conf. 40. à n. 1.
 Quomodo excludatur, ibid. n. 1.
 Quando quis in dubio teneatur se reputare irregularem, ibid. n. 4. & seq.
 Irregularitas ex infamia facti, & iuris, tom. 7. consult. 43. num. 3.
 Qui in ea dispensare possit, ibid. n. 4.
 Irregularitas ob interdicti contemptum, tom. 7. consult. 44. num. 34.
 Non est asserenda ubi non est iure expressa, ibid.
 Irregularitas ex castigatione, tom. 7. consult. 66. num. 2. & seq.
 Ex mutilatione, ibid. n. 5.
 Debilitans membrum alicui, an irregularis, ibid. num. 8. & seq.
 Irregularitas, an impediat suspensionem primæ tonsuræ, tom. 8. conf. 146. à n. 7.
 Quid sit iudicandus irregularis, ibid. n. 2.
 Non habet locum quando effectus non sequitur, tom. 6. conf. 73. n. 2.
 Quatenus ex sententia linguæ cum effectu contrahatur irregularitas, ibid. n. 7.

Inuentarium.

Confectio inuentarij Clerici hæredis, an sit missi fori, tom. 5. conf. 2. n. 47.
 Inuentarium bonorum Clerici demortui, qui filios minores reliquit, potest coram Iudice seculari pupillorum fieri, tom. 5. conf. 10. n. 19.

Iudeus, V. Hebraus.

An iussu Iudæi Christianis recipiantur, vel potius expellendi sint, tom. 7. conf. 4. à n. 1.
 De ipsorum Cabala, Thalmude, impietatibus, blasphemis, conuersione ad fidem, & ad illam catechesi, ibid. & num. seqq.
 Eorum artes, ibid. n. 2.
 Fœnus, ibid.
 Quatenus medicamenta ab eis recipere prohibetur, ibid.
 Eorum medicinx quam funestæ, ibid.
 Quatenus sint per se odiose, ac infames, inimici Crucis Christi, & eiusdem nominis blasphemæ, ibidem num. 3. & 79.

Tom. VIII.

Sunt peiores, & magis odiosi alijs infidelibus, ibid.
 Eorum Cabala falsa, & impia, ibid. n. 7.
 Continent multa impia, & ex omnium hæresum furfuribus conflata, ibid. n. 8. & seqq.
 Ex ea errores, ibid. n. 10.
 Eorum crudelitas, & facinora in Christianos, ibid.
 Atrocitas, ibid. n. 4.
 Empietas in Christum, ibid. n. 5.
 Edicta in Iudeos, ibid. n. 6.
 De eorum Thalmude, ibid. n. 10.
 Quid sit, ibid.
 Dictum ius Iudaicum, ibid.
 Quando conceptus, ibid.
 Eius auctoritas, ibid.
 Blasphemie, ibid.
 De eorum Leuitate, ibid. n. 19. & seqq.
 De Behemot, n. 22. & seqq.
 Cnr scriptus, ibid. n. 63.
 Flammis aduicatur, ibid. n. 64.
 Prohibitus, ibid.
 Etiam ipsi Iudæi, ibid. & n. 65.
 Eorum mores cum nostris nequiquam concordant, ibid.
 Ad Ecclesiam confingentes, an gaudeant immunitate, ibid. n. 67. & 104.
 Prohibentur recipi publicis Principum edictis, ibidem num. 68.
 Tutela eis data, ne Christiani in eos insurgent, ibidem num. 70.
 Eiecti à Christianis confusiur ad Turcas, ibid.
 Attulerunt Turcis varias artes, ibid.
 Synagoga Iudeorum non gaudet immunitate, ibid.
 Sicut iob protectione Pontificis, & Imperatoris, ibidem num. 71.
 Prohibetur eos offendere in persona, vel in bonis, ibid.
 Solo Iudæice superstitionis intuitu neque in persona, neque in bonis offendendi, ibid.
 Eorum fides primordium veritatis, ibid. n. 73.
 Quatenus conparentur inter oues Christi, ibid.
 Non sunt rebelles Ecclesie Romanæ, ibid. n. 74.
 Aliquando conuerterentur, ibid.
 Viuunt fides Romanorum, ibid. n. 76.
 Eorum collegia, (synedria, & synagoge) tolerantur, & protegentur, ibid. n. 77.
 Eis tempore necessitatis succurrendum, ibid. n. 109.
 Iudæus minor, quando læditur, restituitur in integrum, ibid. n. 76.
 Securitas concessa pro se, & sociis includit focum hebraicum, ibid.
 Quomodo eorum fraudibus occurrendum, ibid. n. 78.
 Non sunt permittendi in eorum solemnitatibus, ac ceremoniis, ibid. n. 80.
 Qua sola arte contenti esse debeant, ibid. n. 78.
 Quatenus, & quibus de causis expelli possint, ibid. n. 107. & seqq.
 An aliquando Catholicis libros Iudeorum, & Thalmud legere sit permittum, ibid. n. 83. & seqq.
 Quæ Cabala sit veritas, ibid. n. 82.
 Thalmudi vites, ac Theologia fabulosis Iudeorum quatenus vitia Christianis, ibid. ac n. 83.
 Commoda, quæ ex dictis libris proceniunt, ibid. num. 92. & seqq.
 Ad id cautio, ibid. n. 10. & seqq.
 Contra Iudæos qui scripserint, ibid. n. 104.
 Nec directè, neque indirectè ad fidem suscipiendam compelli possunt, ibid. n. 107.
 Summus Pontifex de plenitudine potestatis potest expellere Iudæos, ibid. n. 108.
 Salmberria Sacra Concilij primi Mediolanensis de Iudæis, ibid. n. 120.
 Deserere debent signum crocei coloris, ibid. n. 127.
 Alia de Iudæis bene multa, sed summam quidem, vitia, & scita digna, ibid. à n. 122. ad n. 133.
 Quatenus in fauorandum comprehendantur Iudæi, tom. 5. conf. 67. n. 24.
 Sub generali sermone etiam in fauorabilibus Iudæi comprehenduntur, ibid.
 Mangrèndi sunt Parochi à possessione exigendi à Iudæis

Index Rerum.

pretaricum pro decimis, oblationibus, aliisque incertis, quæ à Christianis participabant antequam eorum domus ad ipsos laicos quoque titulo devenissent, tom. 5. conf. 70. à n. 1.
Eiusmodi pretaricum quare ab eis debeatur, ibid. n. 4.
Quatenus teneant ad decimas, ibid. n. 7. & seq.
De pretatit quantitate, ibid. n. 4.

Index, V. Episcopos, Foros, Clericos, Ecclesiasticos, Immunitas.

Iudex Ecclesiasticus, & secularis causas nisi fori cognoscere possunt, tom. 5. conf. a. n. 38. & 38.

Quid in contumacia, ibid.
Iudex secularis in quibus casibus cognoscit de persona, & rebus Ecclesiasticis, ibid. n. 121.

Coram Iudice seculari, an possit fieri reuocatio census Ecclesiastici, tom. 5. conf. 4. à n. 1.

Iudex secularis, an possit prohibere suo auctoritate abque incursum censuram, ne foro Ecclesiastico exhibeat reuocationem census Ecclesiastici, ibid. n. 6.

An Iudici seculari suffragetur cap. Cum Matheus de heret. ibid. n. 6.

Qui actus fieri possint à Iudice incompetente, tom. 5. conf. 5. num. 9.

Iudex quando, etiam non requisitus, teneatur impertiri officium suum, ibid. n. 54.

Iudex Ecclesiasticus nullatenus tolerare debet, quod Princeps secularis protectionis specie irrumpt in territorium Ecclesiasticum, sed illum expellere, & arcere tenetur, ibid. n. 63.

Iudex Ecclesiasticus pro executione sue sententiae brachium seculare inuocat. Quod si Iudex secularis denegat, potest excommunicari, ibid. n. 65. & seq.

Iudex secularis capiens Clericum, & ad carceres ducent abique Iudicis Ecclesiastici iurisdictionem, an incidat in excom. nunciationem Bullæ Cœne, ibid. n. 69. 79. & 87.

Iudex secularis capiens Clericum cum armis, & ad carceres seculares conducent, intra quantum temporis spatium debet illum ad Iudicem Ecclesiasticum remittere, ibid. 79.

Iudex secularis arma Clericis erepta, tenetur eis restituere, vel ad Ecclesiasticum Magistratum mittere, ibidem n. 82. & 87.

Quando Iudex secularis possit dare tutorem Clerico, V. *Clericus*.

Iudex Ecclesiasticus tutorem, vel Curatorem sibi subditum decernere debet, tom. 5. conf. 10. n. 33.

Quid si subditum non deporet, ibid.
Iudex secularis in causis laicorum delinquentium cum Clericis, & conficiens processum, an teneatur illum tradere Iudici Ecclesiastico, V. *Episcopus*.

Iudex laicus, eiusque ministri, ac satellites nullum sui Officii actum in Ecclesia, eiusque domibus exercere possunt, tom. 5. conf. 5. n. 35.

An Iudex secularis possit extrahere ab Ecclesia rem sacro subaram, ibid. n. 37.

Quatenus possit executionem facere in alieno territorio, ibid. n. 35.

Quatenus exerceat possit actus iurisdictionis in Ecclesia, ibid. n. 41.

Quatenus Iudex non imploratus officium suum interponere teneatur, ibid. n. 54.

Iudex Ecclesiasticus quatenus Iudici seculari officium suum contra Clericum contumacem impertiri debeat, ibid. num. 66.

In causis canonizationum Sanctorum, an omnino fieri Sanctissimo debeat relatio deputationis Iudicum, & quo pacto illam fuisse factam probetur, tom. 5. conf. 23. à n. 1.

Debent obsequare formam mandati, tom. 5. conf. 36. n. 1.

De solemnitate sedendi pro tribunali, ibid. n. 2.

A quo Iudice poniendus sit qui crimen aliquod committit, tom. 5. conf. 64. n. 1.

Quibus Iudex cognoscere potest, an sua sit iurisdictione, quoties aliquis obicitur contra illum, ibid. n. 2.

Iudex Ecclesiasticus potest inhibere Iudici seculari, ne procedat in causa dependente ea causa, quæ oritur coram se, ibid. n. 3.

Iudex competens in causa preparata, fit etiam incidenter competens in causa preparatoria, ibid. n. 4.

Iudex quando teneatur restituere expensas condemnatis, tom. 5. conf. 66. n. 2. & seq.

Iudex secularis, an possit de facto procedere contra Clericum pro delictis commissis ante Clericatum etiam ad iurisdictionem personalem, tom. 9. conf. 17. à n. 1.

Quando Iudex laicus possit procedere contra Clericum, ibid. n. 1. & seq.

Quid si assumptus sit Clericatus in fraudem, ibid. n. 3. & seq.

Iudex Ecclesiasticus potest ob violantem iurisdictionem sine monitione ad excommunicationem procedere, tom. 6. conf. 30. n. 18.

Iudex laicus, offensus literis Clericatus à Clerico inquisito debet statim ab ulteriori procedendo in causa abstinere, tom. 6. conf. 37. n. 1. & 2.

Quid si pretendatur non habere Clericum requisita S. Concilii Tridentini, ibid. n. 3.

Vel si in contumacia Iudex laicus procedat, ibid. n. 3.

Vel quia resumpit habitum in fraudem, ibid. n. 4.

Vel quia subiaceret Iudici utramque potestatem habenti, ibid. num. 5.

An admittenda declaratio Iudicis Ecclesiastici, quod Clericus non gaudeat privilegio fori, ibid. n. 6.

Et quid si Clericus renouauerit beneficio Ecclesiastico, ibid. n. 7.

An Iudex loci delicti præferatur aliis, tom. 6. conf. 94. num. 1. & 2.

Eius iurisdictione, ibid. & n. seqq.

Conciliantur sententiae, ibid. n. 12.

Iudex delinquentis qui dicitur, ibid. n. 14.

Eius iurisdictione, ibid.

Quomodo procedere possit, ibid.

Quid in crimine hæresis, ibid.

Iudex ratione contractus, vel delicti quatenus sit competens, ibid. n. 26.

Iudex incompetens quis, ibid.

Iudex secularis quando teneatur remittere Clericum Iudici Ecclesiastico, ibid. n. 26.

Quid in crimine capitali, ibid. n. 27.

Quid de crimine, de quo ipse Iudex secularis cognoscere possit, ibid. n. 28.

Quam Iudex Rex, ibid. n. 30. & 32.

Et quatenus reuocanti, ibid. n. 44. & seq.

Iudex rei ratione privilegij qui dicitur, ibid. n. 47.

De milite, scholari, vasallo, Clerico, ibid.

An Iudex secularis possit in aliquibus causis civilibus Clericorum cognoscere, ipsosque Clericos delinquentes ciuili ter punire, ibid. n. 50.

Quæ pendere debeat in educatione puellarum, tom. 6. conf. 100. n. 3. & seqq.

Quo tempore Iudices iuramentum præstare teneantur, tom. 7. conf. 6. n. 1.

Non emittentes iuramentum, an amittant iurisdictionem, ibidem.

Licetum est Iudici Ecclesiastico concedere licentiam bonæ Ecclesie viuat pro sequestrandi iustis de causis, & quatenus, ibid. n. 11.

Quæ sint causæ illæ, ibid.

Iudex interior, an possit iudicare, an sua sit iurisdictione, tom. 7. conf. 13. & seqq. & n. 27.

Iudex laicus procedens contra Clericum quatenus sit excommunicatus, vel excommunicandus, tom. 7. conf. 31. num. 29.

Quibus in causis possit comprehendere Clericum, tom. 7. conf. 32. n. 24. & seqq.

Iudex non potest mutare ordinem traditum à iure, tom. 7. conf. 42. n. 5.

Quando ipsi liceat dicere ius in causa propria, tom. 7. conf. 44. num. 42.

De incompetencia Iudicis secularis, qui ratione præiudicij super immunitate Ecclesiastica prius dispensant, procedit ad legitimatorem processum, tom. 8. conf. 6. n. 8. ac seq.

An Iudices Ecclesiastici possint pro sententiis, & decessis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus percipere propinas, tom. 8. conf. 17. n. 8.

Si Iudex probabiter erret in facto, & credat se Iudicem, cum

Index Rerum.

cum verò non sit, procedatque, an teneat processus, tom. 8. conf. 40. n. 26.
In emancipatione qui sit iudex competens, an patris, an verò filij, ibid. n. 28.
Constituendus in singulis, ac distinctis locis, tom. 8. conf. 79. n. 8.
Territoria singulis Iudicibus commissa, ibid.
De Iudice seculari, eiusque ministeriis impediendis Episcopi, vel Inquisitoris (sententiam in reos criminis facti pyxis Eucharistice, tom. 8. conf. 86. n. 6.
Iudex secularis, an causam hæresis cognoscere possit, tom. 8. conf. 87. n. 1.
Iudex declaratus incompetens non potest amplius resumere suam iurisdictionem, tom. 8. conf. 108. n. 7.

Iuramentum, V. Adiuramentum, Coniudices, Index, Officium Inquisitionis.

Quando fit seruandum, tom. 6. conf. 96. n. 11. & 16.
Quando quis dicitur periturius, ibid. n. 13.
Licet impediat actum, non tamen tollit facultatem, & ideo si factus fiat, validus est, quamvis illicitus, ibid. n. 16. & seq.
Veniens contra iuramentum absque dispensatione, est periturius, ibid.
Que sit sufficiens causa ad dispensandum, & absolvendum à iuramento, ibid.
Virtus iuramenti, ibid.
Quando non requiritur, neque sit præstandum, tom. 7. conf. 6. n. 1.
Adiuranti quo tempore iurare debeant, ibid. n. 2.
Quando præstandum Episcopo, quando Capitulo, ibid. num. 6.
Iuramentum præsumitur testibus in fine eorum examinis, an sufficiat ad validitatem examinis, etiam in S. Officio, tom. 7. conf. 42. n. 1.
An saltem faciat aliquale iudicium, ibid.
An sufficiat quod repetiti cum iuramento in principio ratificent primum examen, ibid. n. 13.
Iuramenta insolita exigere, an Episcopus possit, tom. 8. conf. 15. n. 2.
Iurisdictionis obligatio ad quos casus extendatur, ibid. num. 3.
Quibus in casibus Sacerdotes, etiam Regulares fiant cogendi ad iuramentum, ibid. & n. 4. & 5.
Quid si agatur de materia gravissima, ibid. num. 6. & seq.
De iuramento præstito in filio ab alumnis Collegij de propaganda fide, tom. 8. conf. 109. n. 1.
Iuramentum solemne quatenus præstandum, ibid. n. 2.
Quatenus committi possit, ibid. n. 3.
Quatenus melioris boni impedimentum, ibid. n. 4.

Iurisdicção, V. Donatio, Censura.

In concessione iurisdictionis, an & quatenus semper auctoritatem concedendi præferatur illi, tom. 5. conf. 1. num. 7.
Iurisdicção apud Cæsarem quomodo ab eo fluat, & ad eundem refluat, ibid. n. 8.
Ad præveniendam iurisdictionem non requiritur litis contestatio, sed sufficit sola citationis executio, tom. 5. conf. 11. n. 10.
Perpetuitas iurisdictionis quomodo inducatur, ibid. & num. seq.
An per alium actum positum ante citationem perpetuetur iurisdicção, ibid. n. 12.
Quid et in habentibus iurisdictionem voluntariam, vt in arbitris, ibid. n. 13.
Iurisdictionis perpetuitas in quomodo inducatur, ibidem, n. 14.
Qui actus sint impeditivi iurisdictionis Ecclesiasticæ, siue Ordinarij, tom. 5. conf. 4. n. 6.
Sine mandato speciali iurisdicção non prorogatur in præiudicium principalis, tom. 5. conf. 11. n. 16.
Quatenus quis dicatur consensisse in iurisdictionem Auditoris Camere Apostolicæ, ibid.

Tom. VIII.

Non valer argumentum à iurisdictione ad honorem possessionem, tom. 5. conf. 57. n. 15.
An & quatenus laici possint prorogare iurisdictionem Episcoporum, tom. 5. conf. 60. n. 1.
Omnis iurisdicção à qua proveniat, ibid. n. 1. & seq.
Diuisio, atque distinctio iurisdictionis Ecclesiasticæ, seu spiritualis ab exercitio iurisdictionis temporalis vnde, ibid. n. 1. & 4.
Diuisæ iurisdictiones non confundendæ, ibid. num. 3. & seq.
Prorogatio iurisdictionis quid necessarium requiratur, ibidem num. 16.
In materia iurisdictionis inter Episcopos, & Abbates, siue Commendatores, an & quatenus concedenda, sit manutentio Episcopis in quali possessione exercendi iurisdictionem Episcopalem in territoriis Abbatiarum, tom. 5. conf. 85. n. 1.
Manutentio Episcopis in iurisdictione quando locum habeat, ibid. n. 1. & seq.
Reprehenditur negligentia Prælati Ecclesiastici, qui non tuetur immunitatem, libertatem, ac iurisdictionem Ecclesiasticam à potestate seculari, tom. 6. conf. 31. n. 1. & seq.
An habens vtramque iurisdictionem cognoscendi, ac puniendi tam delicta laicorum, tum Ecclesiasticorum in puniendo inquisitionem, comprehendendum, & existimatum, vt laicum, & in suo consilio dicentem se esse Clericum, teneatur procedere secundum ius pontificium, tom. 6. conf. 37. n. 1.
Debet habere diuersos Iudices, ibid. n. 1.
Iurisdicção in exemptos, tom. 7. conf. 44. n. 24.
Eius defectus, ibid.
Cum concessa iurisdictione quid etiam censetur concessum, ibid. n. 37.
De iurisdictione quoad emergentia, & connexa causæ, tom. 8. conf. 76. n. 1.

Inspatronatus, V. Patronus.

Inspatronatus an sit propriè dominium, tom. 5. conf. 1. n. 1.
Est potius sollicitudo seruicii, ibid.
Nullum ius proprietatis adfert patronis, ibid.
Ad quos spectet manutentio altarium de iure patronatus, tom. 6. conf. 15. n. 1.
Et quid si impensis præstiterit Ecclesia, ibid.
An & quatenus donatio iurispatronatus absque consensu Episcopi valida sit, tom. 6. conf. 96. n. 2. & n. 10. & 18.
Quo tempore in iusmodi consensu requiratur, ibid. n. 1. & 11.
Donatio iurispatronatus procedit insinuatione beneficii resignati ad fauorem certæ personæ, ibid. n. 6.
Donatio iurispatronatus quomodo facti irrevocabilis, ibid. num. 7. & 12.
Donatio iurispatronatus dicitur causæ, vt sequatur consensus, ibid. n. 9.
Iurispatronatus laicalis partem est spirituale, partem temporale, ibid. n. 10.
Cautio, ibid. n. 8.
Ad Episcopum pertinet cognitio causarum validitatis iurispatronatus laicalis, & honestatis personarum, quæ præsentantur ad beneficia in Ecclesijs parochialibus Regularium secularizatis, tom. 7. conf. 8. n. 68.
Etiam in iustitio spectaret ad Abbatem, ibid.
Et ageretur in possessorio, ibid. n. 69.
Præsentatio ad iurispatronatus necessitas faciendi est ab Episcopo, ibid.
Quid si statuto Ecclesiæ, vel in fundatione canonum sit, quod nullus præsentetur, nisi talis ætatis, ibid.
Beneficia iurispatronatus non possunt conferri consanguineis, & aliis personis prohibitis, ibid. n. 70.
Cognoscere de iuribus iurispatronatus pertinet ad Episcopum, quamvis iustitio pertineat ad Capitulum, ibid. n. 71.
Idque tam in petitorio, quam in possessorio, ibid.
Non est faciendi iustitio, neque admittenda presentatio, nisi verificato patronatu, ibid.
Si Ordinarius post Concilium cognouit de iure patronatus, & admittit, non potest patronus repellit, ibid. n. 72.

Cc 3 Iuf.

Index Rerum .

L

Ius patronatus acquisitum per augmentum tertie partis dotis ante quadraginta annos à die confirmationis Concilij numerandos, validum est, *ibid.* n. 73.

Quid si acquisitum sit intra quadraginta annos, *ibid.*
An probandum ius patronatus non requiritur, ut simul probetur dotatio, vel fundatio, ac immemorabilis, sed alterutrum sufficit, *ibid.* n. 74.

Ius patronatus probatum solo documento fundacionis sine aliqua præsentatione quærentur tollatur à Concilio, *ibid.* num. 75.

Quid de præsentationibus factis ante Concilium, *ibid.* n. 76.
Quomodo probetur, *ibid.* n. 77.

Dux præsentationes factæ post Concilium à præsentis patronis habent locum in possessio, non autem in petitionem, *ibid.* n. 78.

Illa verba in decreto Concilij de iure patronatus appositæ, scilicet, *antiquissimum temporis cursum*, intelliguntur prout de iure, *ibid.* n. 79.

Ad conficiendum tempus immemorabile in iure patronatus concurrunt anni elapsi usque ad terminum controversiæ mortis, *ibid.* n. 80.

Omnes præsentati ab Episcopo sunt examinandi, etiam quod institutio ad inferiores pertineat, *ibid.* n. 81.

Etiā si institutores essent monachi, vel Capitulum, *ibid.* num. 82.

Ac etiam si Capitulum, vel inferiores institutores haberent iurisdictionem ordinariam in Clericis ad illa beneficia deputatos, *ibid.* n. 84.

Quid in beneficiis simplicibus, *ibid.* n. 83.

Quadragesima anni in iure patronatus à quo die numerandi, *ibid.* n. 85.

Licet Episcopus possit reuocare vñones à quadraginta annis citra factas, ut in decreto Tridentino, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, non impeditur tamen, quominus possit id facere, prout iuris, fuerit, *ibid.* n. 86.

Ius patronatus minus legitime constitutum Episcopi reuocare possunt, insulto tamen patronis quidquid Ecclesiæ ratione augendæ deici datum fuerit, *ibid.* n. 87.

Consecuturo, ut primo loco nominatus à patronis ad parochialem Ecclesiam de iure patronatus, instituitur absolute in re concursu, & secundo loco nominatus in re solum in casu defectus primi, an sit valida, tom. 8. conf. 32. à n. 1.

De præsentatione respectu patronorum, *ibid.* num. 5. & seqq.

Verba præsentationum quomodo accipienda, *ibid.* n. 10. & 11.

Quatenus in parochialibus de iure patronatus sit locus simplicis, & absolute gratificationi Ordinarij, *ibid.* n. 13.

Int, V. Superioritas.

Ius supremum Principis quid concernat, tom. 5. consult. 1. num. 10.

Ius feudale etiam in Ecclesiastico seruandum, tom. 5. conf. 3. num. 2.

Et quatenus, *ibid.*

K

Kalenda, V. Indanti.

Kalendarium.

De Kalendario Gregoriano, tom. 8. conf. 80. n. 1.

De Kalendario veteri, *ibid.*

Eiusque vsu apud aliquas nationes, *ibid.*

Eius permissio, *ibid.* & conf. 84. n. 4.

Quid de eius vsu in locis latinis, *ibid.* n. 2.

Qui Sancti in Kalendario adscribendi, tom. 8. conf. 149. n. 5. & seqq.

Laicus, V. Fendum, Index, Sedes.

Laicus culpabilis in fuga monialis, an possit à iudice Ecclesiastico puniri, tom. 5. conf. 1. n. 26.

Laicorum cause vñ cum Clericis delinquentium, an spectent ad Episcopum, *ibid.*

Habentes in emphyteusim bona Ecclesiastica, an gaudent privilegio fori, *ibid.* n. 36.

Laici deponens falsum coram Iudice Ecclesiastico, an possit ab eo puniri, *ibid.* n. 50.

Quid de laicis iniuriarum Clericis inferentibus, *ibid.* num. 51.

Quid de laicis in Ecclesia delinquentibus, *ibid.* n. 52. & conf. 5. n. 43.

Laici delictum in Ecclesia commissum, an sit missi fori, *ibid.* n. 52.

Trahentes Clericum ad iudices seculares quando puniuntur, *ibid.* n. 129.

Et an possint excommunicari, *ibid.*

Laicus effectus Clericus quoad causas civiles, an teneatur respondere in iudicio, in quo antea citatus fuerat, tom. 5. conf. 11. n. 36.

An laicus debeat, tanquam reus, possit trahere creditorem Ecclesiasticum ad suum forum, tom. 5. conf. 4. n. 5.

In reuocatione, siue disticta census Ecclesiastici quomodo consideretur, *ibid.*

De laicis hæredibus Clericorum quoad iudicium hereditatis, tom. 5. conf. 11. n. 4.

Quatenus prorogare possit iurisdictionem Episcoporum, tom. 5. conf. 6. n. 1.

Laici conferentes beneficia Ecclesiastica in quas penas incurrant, tom. 6. conf. 1. n. 1.

Et in quas ea recipiens à laicis, *ibid.* n. 2.

Ad laicam aliquam habeant potestatem in personis, & res Ecclesiasticas, tom. 6. conf. 86. n. 3. & seqq.

Nullam sibi auctoritatem attribueret possunt super Ecclesijs, & Ecclesiasticis tum personis, tum rebus, tom. 6. consult. 87. num. 1.

Sunt incapaces iuris spiritualis, *ibid.*

Etiā ex tempore immemorabili, *ibid.*

An & quatenus in re, etiam temporalis, iurisdictionem iudicis non sui, etiam Ecclesiastici, prorogare possint, *ibid.* n. 40. & seqq.

Quid de consuetudine, *ibid.* n. 42. & seqq.

Vbi conueniri possint cives, *ibid.* n. 46.

An ita laici in Clericis iudicium usurpare nequeant, ut in Clericorum causis spiritualibus neque per viam iudicij, neque per viam compromissi cognoscere possint, *ibid.* num. 46.

Nequit Episcopus causam Clerici spirituales, vel criminale laico delegare, *ibid.*

Pontifex potest laico demandare potestatem excommunicandi, Episcopus verò minime, *ibid.*

Multoque minus Episcopi officialis, *ibid.*

Si Clericus velit laicam conuenire, tanquam usurpatorem bonorum Ecclesiæ, apud quem iudicem illum conuenire teneatur, tom. 7. conf. 11. n. 2.

Quid si non constet bona illa non esse Ecclesiæ, seu Clerici, *ibid.*

Laici absque speciali Sedis Apostolicæ facultate, Ecclesias, aut bona Ecclesiastica possidere nequeunt, etiam si essent de iure patronatus proprio, *ibid.* n. 6.

Talia possidentes in quas penas incidunt, *ibid.* n. 7.

Non licet laico capere Clericum, nec captum esse validum, tom. 7. conf. 32. n. 27. & seqq.

Idque ipsi prohibetur etiam iure diuino, *ibid.* n. 30.

Quatenus laicus possit capere Clericum, *ibid.* n. 41. & seqq.

Si Clericus repugnet capientibus, sit ne laico licitum eum verberare, *ibid.* n. 43. & seqq.

Lesio.

Quæ lesio in alienatione, vel obligatione rerum Ecclesiæ, quando, & quomodo corrigenda, tom. 7. conf. 1. n. 8.

Lex.

Index Rerum.

Legatum V. Quartus.

Clericus an amittat legatum sibi à reſtatore relictum cum conditione, vt ſuſcipiat tutelam ſuorum filiorum, ſi eam reuocet ſuſcipere, tom.5. conſult.10. n.17.
 Quomodo cognoscatur, an legatum relictum ſit Eccleſiæ, an capitulo, an Canoniciſ fabricæ Eccleſiæ, tom.6. conſult.5. n.2.
 Relictum Canoniciſ non fit de menſa capitulo, ibid.
 Relictum capitulo non cedit commodò fabricæ, ibid.
 Cum ſpecialiter relinquatur non poteſt in alius vſus conuerſi ſine Apoſtolica diſpenſatione, ibid.
 Ne à Legato quidem à latere, ibid.
 Legatum orandi in miſſis an ſpectet ad preſbyteros, an verò ad fabricam Eccleſiæ, cui authoritate Apoſtolica ſunt applicata omnia legata pia non habentia onus Miſſarum, tom.8. conſult.31. n.1.
 Legatum relictum pro reſidentia Capellani in choro, an poſſit communari in celebrationem Miſſarum, tom.8. conſult.32. n.5.
 Monialis an poſſit renunciare legatum ſibi relictum, reſervata ſibi parte alius, ſua vita durante, & ſub conditione, quod nihil monaſterio acquiratur, tom.8. conſult.117. à num.1.

Legatus V. Præcedentia, Nuncius, Famulus.

Qui honor legatis exhibendus, tom.5. conſult.12. n.2.
 Eorum locus in ſedendo, incedendo, &c. ibid.
 Eorum ſubduſtio, ibid. & n.6.
 De legato Parthorum Regis, ibid. n.3.
 Puniantur ob non ſervatum honoris gradum, ibid.
 De præcedentia legatorum Hiſpano, ac Perſico apud Turcam, ibid.
 De legato Gallico, ibid.
 De ſediſ legatorum in Concilio Baſilienſi, ibid.
 In Concilio Conſtantiſi, ibid. n.4.
 De legatis Regis Caſtellæ, & Angliæ, ibid. & n.5.
 In conſeſſu Synodi Tridentinæ, ibid. n.5.
 Inter Regum Hiſpaniarum, & Galliarum legatio, ibid. & num.6.
 Quomodo eorum contentio declinetur, ibid.
 Inter legatos Imperatoris Romani, & Regis Perſarum, ibid.
 De legato Cæſaris in aula Turcica, ibid.
 De re geſta legati Caroli V. apud Turcam, ibid.
 De Friſorum legatis ad Neroneſ miſſis, ibid.
 Eorumque factio, ibid.
 De legatis potentiorum Principum, ibid. n.8.
 Quomodo conditionem ſuam expedire debeant, ibid. num.9.
 Interdum cuique legato diſtinctus dies datus, ibidem num.72.
 In hoc negotio ſtare debent ſuo merito, mandato Principis, ibid.
 Obedire aliquando debent neceſſitati, ibid. n.73.
 Quod melius priori loco, an poſteriori audiri, ibidem num.74.
 De legatis eiſdem Principis, ibid. n.75.
 Obſervabunt legati, vt quem dignitate haud multo inferiorent rheda, aut domo, vel menſa ſua excipit, eundem honoratori, atque commodiori loco aloceat, ibid. num.76.
 De legatorum vxoribus, ibid. n.77.
 Legatus diſtans Provinciarum quatenus poſſit commorando in vna Provincia ſupplere negotia alterius, tom.5. conſult.72. n.13.
 De præcedentia inter legatos Regum, tom.6. conſult.31. n.8. & ſeq.
 Paria ſunt aliquem eſſe Cardinalem, & legatum de Latere, ac legatum cum poteſtate legati de Latere, tom.6. conſult.34. n.3.
 Quatenus legatus ſit Index appellationis ab Episcopis, & Archiepiscopis, ibid. n.5.
 Legatus ad externos ſi mittendus, qui peritiam eorum idiomatis, ad quos mittitur habent, tom.6. conſult.56. num.2.

Legati Sedis Apoſtolice quatenus poſſint in prima inſtantiâ in Ordinariorum præiudiciuſ cauſam cognoscere, in quibus interuenit obligatio Cameralis, tom.8. conſult.121. à n.1.
 Quatenus ſint Indices ordinarij, concurrantque cum ordinarijs, ibid. n.12.

Lepra.

Mandatio à lepra an, & quatenus ſit miraculuſ adſcribenda, tom.5. conſult.128. o.2.
 Quid ea ſit, ibid.
 Quore eiſ ſpecies, ibid.
 An hoc tempore ſit morbus contagioſus, & incurabilis, ibid.
 De elephanſiaci, cuiusque mareria, effectus, ſigna, ibid. num.2.
 Ratione modi, quo eiſ curatio ſuccedit, habenda eſt pro miraculo, ibid. n.3.
 Et cuius generis, ibid.

Legiſlator, Lex, V. Officium, Eccleſiaſtici.

Quid dicatur committere in legem, tom.5. conſult.5. n.47.
 Ad quem pertineat, vt leges ciuiles à Clericiſ obſeruentur, ibid. n.82.
 Quando interueniat intentio nocendi legi, tom.5. conſult.81. n.5.
 Diuerſum eſt nolle ſeruare legem quando obligat, & velle ſe ſubtrahere ab obligatione legis, ibid. n.6.
 Quando ordo, vel modus in legis diſpoſitione ſtatuatur, iſto forma habendus eſt, tom.6. conſult.3. o.4.
 Legiſlator quomodo leges condere debeat, ibid. n.8.
 Lex omnis proſpicit futuris caſibus, tom.6. conſult.55. num.4.
 In lege penali nomine officiorum quatenus aliquando continentur, tom.6. conſult.85. n.258.
 Aliquando non priuat, ſed reddit inhabilem ad officia Eccleſiaſtica, ibid.
 Quando latius facienda ſit interpretatio, ibid.
 Leges ciuiles, quæ aliquo modo pugnant cum Eccleſiaſticorum dignitate, aut cum legibus canonicis non obligant Eccleſiaſticos, tom.6. conſult.86. n.2.
 Quando obliget in conſcientia, tom.6. conſult.86. n.3.
 Leges ciuiles quomodo valeant apud Eccleſiaſticos, ibid. num.5.
 Leges ciuiles obligantes Eccleſiaſticos vnde accipiant vim coactiuam, ibid. n.6.
 Quatenus ligent Eccleſiaſticos, tom.6. conſult.95. n.5.
 Quatenus leges ciuiles authoritate habeant imponendi penas Eccleſiaſticas, tom.6. conſult.95. n.240.
 Lex diocelana quid ſit, & in quon conſiſtat, tom.7. conſult.8. n.7.
 Quid lex inſtitutionis, ibid.
 Verba legis quomodo intelligenda, tom.7. conſult.31. num.14.
 Lex ciuilis in bonum publicum lata quatenus comprehendat Clericos, tom.7. conſult.32. n.4.
 Non eſt habenda ratio legis ſecularis quando opponitur canonica, ibid. n.11.
 Legis extenſio, tom.7. conſult.32. n.37. & ſeq.
 Ad cognoscendum ad quam penam lex obliget, quid attendendum, tom.8. conſult.9. n.9.
 Qualitas perpetuitatis an ſit de ratione legis, tom.8. conſult.39. n.4.
 Ratio in lege expreſſa eſt cauſa finalis, non impulſiua legis, tom.8. conſult.119. n.2.

Libertas, V. Immunitas.

Licentia V. Episcopis, Clausura, monialis.

Ordinarius, Oratorium.

Licentia petita, & iniuſſe denegata, habetur pro conceſſa quando habeat locum, tom.6. conſult.98. num.41.

Index Rerum.

An requiratur in imponendo censu vitalicio à Regularibus, tom. 7. consult. 12. à n. 1.
In casibus, in quibus non est necessaria, non viciat, si non impetretur, quomodo fuerit referuata, ibid. num. 4.

Lingua.

Linguarum dopum an inter miracula, tom. 5. consult. 30. num. 3.

Liquor.

Liquor instat olei, vel buluimodi è corporibus eorum, qui obierunt cum fama sanctitatis, an adscribendus miraculo, tom. 5. consult. 41. à o. 1.
Quid si effert odoriferus, ibid. n. 2.
Cuius ordinis miraculum, ibid.
Quomodo è facris exuijjs promanar, ibid. n. 6. & seq.
Circumstantie, quæ in hoc observari debent, ibidem num. 8.
Liquores miraculo manantes, ibid. n. 10.
Et è corporibus longè post eorum obitum, ibid. n. 15.
Quid si iam à multo tempore in plerisque corporibus celsauerit, ibid.
Quid sit in Sanctorum corporibus, tom. 5. consult. 43. num. 7.

Lit V. Clericus.

Litis pendencia, & contestatio quomodo inducatur, tom. 5. consult. 1. n. 3. & 4.
An sufficiat sola expeditio citationis, ibid.
Quid in terminis monitionij, seu præcepti, ibid.
Litis contestatio non requiritur cum defuncto, vt ad hæredem transeat instantia, sed sufficit, defunctum fuisse citatum, ibid. n. 8.
Lis quomodo contestetur, ibid. n. 9.
Non requiritur litis contestatio ad præueniendam iurisdictionem, sed sufficit sola citationis executio, ibidem num. 10.
Quando censetur interuenisse litis contestatio, ibid. o. 7. & seq.
Ex præuentione dicitur lis perpetuata sub Indice, qui præuenit, tom. 5. consult. 11. n. 30.
De litis pendencia, & contestatione coram Iudice Ecclesiastico, vel laico pro bareditate Clerici defuncti, ibid. n. 7. & 8.
Lis quando dicitur coepta, ibid. n. 31.
Clericus hæres laici, an teneatur prosequi coram Iudice seculari litem contra laicum, qui succellit, iam incæptam, & contestatam, ibid. n. 28. & seq.

Litania.

Cur recitentur, tom. 5. consult. 54. n. 8.
Et quomodo, ibid.
Eorum nomen explicatur, ibid.
Eorum vsus apud Ethnicos, ibid. n. 9.
Pro bellis, ibid. n. 10.
In rebus aduersis, ibid. n. 11.
In rebus prosperis, ibid. n. 12.
Eorum ritus, ibid. n. 13.
Pulvinaria, ibid.
Delectationis, ibid.
Mortuorum, & Rogationum, hoc est publicarum, & communium supplicationum in veteri, ac in nouo testamento, ibid. n. 16.
Et in illis Ecclesia ad ardentiores preces peculiaribus exhortationibus, ac gestibus excitata, ibid. n. 17.
Hymnus Angelicus, quem Trisagium vocant, diuinitus reuelatus vt litaniarum, ac supplicationum precibus inferretur, ibid. n. 18.
Singularis Urbis Constantinopolensis consuetudo, vt ad certum locum in campum exirent, quando in publicis necessitatibus communiter preces faciebant, ibidem eum. 19.

Quis constituit, vt quotannis fiat, & certis diebus rogationes, vel supplicationes celebrentur, & quibus de causis, ibid. n. 20.
Prima harum supplicationum institutio, ibid. o. 11.
Toto orbe christiano approbata & recepta, ibid. num. 22. & seq.
Litaniæ minores, ibid. n. 24.
Cur sic dicantur, ibid.
Litaniæ maiores quon die celebrentur, ibid. n. 25.
A quon iouentur, ac institutæ, ibid. à n. 31.
Eorum institutionis causæ, ibid. & n. 32. & seq.
Ordo, ibid. o. 28. ac seq.
Vocatæ Cruces nigre, ibid. n. 31.
Et quare, ibid.
Ac etiam Litaniæ Romanæ, Gregorianæ, & maiores, ibid.

Locatio.

Locatio rei Ecclesiæ ad triennium cum conditione, quod si victimis sex mensibus eiusdem triennij partes quiescant, censetur facta ad aliud triennium, an sit valida, tom. 6. consult. 95. à n. 233.

Locus, V. Exemptus.

De loco carceris, processus, tribunalis Episcopici quoad duas dioceses vnitas, tom. 5. consult. 72. à n. 1. & seq.
Qui locus sacer, tom. 6. consult. 38. o. 4.
Qui religiosus, ibid.
Qui pius, ibid.
Oratorium, siue capella laicorum, an faciant locum religiosum, vel sacrum, ibid. n. 5.
An campana, ibid. n. 7.
Quatenus auctoritas Pontificia, vel ordinaria faciant locum sacrum, religiosum, pium, ibid. n. 8.
Quando laicalis, ibid. n. 9.
Quo in loco adiundi, siue conuicines iurare debeant, tom. 7. consult. 6. n. 7. & seq.
Quando dubitatur de loco, in quo actus Ecclesiastici fieri debeat, vel attenditur consuetudo, si exeat, vel celebrandus est in Ecclesia, ibid. n. 10.
Locus exemptus ab Episcopii iurisdictione ratione tantum personarum exemptorum, tom. 7. consult. 7. n. 8.
Alius ratione plenæ iurisdictionis Episcopalis, ibidem num. 9.
Qui sit locus nullus diocesis, ibid. n. 12.
In fauorabilibus venit nomine diocesis, ibid.
Eiusque Prælati censetur nomine diocesani, ibid.

Lucana.

Lucana ciuitas neminem recognoscit in superiorem, tom. 5. consult. 12. o. 45.
Eius origo, ibid.

Ludus, V. Aleator.

Ludus alearum, & taxillorum secum statit saltem infamiam facti, tom. 6. consult. 93. n. 4.
Cur ludus alex, siue fortunæ damnetur, ibid. n. 9.
Eius inuentor, ibid.
An peccet mortaliter laici alex ludentes etiam frequenter, ibid.
Quid de Clericis in minoribus constitutus, ibidem num. 10.
An, & quatenus in ludu alearum vincenti petitio, siue actio in iudicio denegetur, tom. 6. consult. 93. num. 11. & seq.
Laicus viduus an possit in conscientia retinere quod promissit, ibid. n. 12.
Ludos lasciuos potest Episcopus prohibere, tom. 8. consult. 153. n. 162. & seq.

Index Rerum.

M

Macula, Maculatus, V. Infamia.

Qui dicatur maculatus, tom.6. consult.96. n.1. & 2.
Quatenus remaneat pargas ex fidibus, ibid. n.8.

Magia.

Quatenus artes magicæ nosse velle sit licitum, tom.5. consult.13. n.94. & seq.
Quatenus prohibita, ibid. n.96.

Magistratus.

Magistratus secularis non potest taxam immunitatum Ecclesiasticis minuire, tom.5. consult.46. n.96.
Quilibet Magistratus teneat suis sumptibus iudicium, exercere, & gratis ea omnia, quæ iustitiæ conveniant, subditis exercere, tom.5. consult.55. n.2.
Quid si Magistratus hos sumptus à subditis exerceat, ibid. n.3.
Eius obsequia in Episcopum, & Ecclesiam Cathedralē, tom.7. consult.48. n.8.
Quomodo supplende vices Magistratus absentis in locutione manum Episcopi, ibid. n.9.

Maestas.

Maestati iura, tom.5. consult.12. n.37.
Quis eam habeat, ibid.
De maiori, ac minori Maestate, ibid.
Summa Maestas, ibid.

Mancipia.

Mancipia confugientia ad Ecclesiam sunt donanda libertate, tom.5. consult.45. n.37.
Capta dum pyricam contra Christianos exercent, debent à suo domino retineri in captivitate, ibid. n.37.
De mancipiis contrahebentibus matrimonium de licentia suorum dominorum, ibid. n.38.
De infidelibus captivis, ibid. n.39.
De Turcis captivis redimendis, ibid. n.40.
De captivis, siue mancipiis familiarium S. Officii, ibid. nm.41.
De mancipiis ad Christianam fidem conversis, ibid. n.42.
De captivis Christianis apud Turcas, ibid.
Desponsatis à Religione existentibus inter captivos trimum Christianorum, ibid. n.46.

Mandatarius, Mandatum.

De mandatario delicti non spectantis ad fidem incurso in penas Bullæ si de prosequenda, & ideo tradendo Curie seculari, iam mortuo, an scilicet sit etiam igne comburendus, tom.8. consult.123. n.1.
An antequam assignetur Curie seculari debeat abjurare, ibid. n.2.
Et an mandatarius eiusdem delicti, & eum eo socius, qui ob aliquas circumstantias damnatur ad terribes penas abjurare debeat, ibid. n.3.
Clericus mandatarius S. Officii an possit in causis criminalibus non spectantibus ad S. Officium absolvi à proprio Episcopo, inficere illum esse officialem S. Tribunalis, tom.8. consult.138. n.1.
Et quatenus fuerit absolutus, an possit ab Inquisitore in carceres intrudi ad effectum procedendi contra ipsum pro eodem delicto, ibid. n.3.
Et an Episcopus procedere possit ad censuras contra satellites S. Officii & contra custodem carcerum, qui eum carceri mancipiant, & detinent, ibid. n.3.
Mandatum ad resignandum beneficium est revocabile, tom.6. consult.96. n.6.
Quando irrevocabile, ibid. n.8.

Mandatum ad resignandum dicitur causa, vt Pontificis gratia sequatur, ibid. n.9.
Expirat morte mandantis, tom.8. consult.39. n.4.

Manifestum.

Quid, tom.6. consult.99. n.4.
Ad manifestum inducendum quæ requirantur, ibidem, num.7.

Manus.

Manuum porrectione fidem in ponderi antiquius observatum, tom.5. consult.15. n.1.
Est symbolum perfecti consensus, perfectæ passionis, ac plenæ fidei, ibid. n.2.
De symbolis, ac significatione dextere, ibid.
Fidelitatis testis, ibid. n.4.
Quomodo id intelligendum, ibid.

Manutentio, V. Irredissio.

De manutentione quando tractandum, tom.8. consult.73. num.101.

Maronita.

Maronita sunt catholici, tom.8. consult.84. n.1.
Eorum ritus, ibid.
An eis permitti possit, vt ieiunent, & abstineant, diebus festis agant cum Græcis, ibid. n.1. & 4.
Et an eis liceat consulari, vt sine missa potius permanent, quam Ecclesiam schismaticorum adeant, ibid. num.2. & 5.
Et an propter animarum salutem, ac devotionem populi missam tertio hora post meridiem celebrare possint, ibid. num.3. & 8.

Martyrium, V. Apostata, Testimonium.

Martyrij vocabulo loca quedam cœnium publicorum appellata, tom.6. consult.98. n.8.
Martyria quid proprie initio significabant, ibid.
Quid postea, ibid.
Martyrium & confessio, an idem, ibid. n.9.

Mater.

An & quatenus mater possit suis filiis eligere sepulturam, tom.7. consult.21. à n.4.
Probatio per assertionem matris in materia filiationis sæpe est mendax, tom.7. consult.40. n.1.
An & quatenus credatur matri filium eius esse spurium, ibid. à n.2.
Spurius non tenetur credere matri asserenti ipsum esse patrum, ibid.
Etiam iuranti, & in articulo mortis constitutæ, ibid.
Et quatenus, ibid.
Licet se cognoscat adulteram, non tamen potest semper cognoscere quod filius natus sit ex adulterio, ibidem, num.3.

Matrimonium, V. Testes, Sponsa, Dispositio, Impedimentum.

Causæ matrimoniales, etiam vxorē à suis maritis fugientium an spectent ad iudicium Ecclesiasticum, tom.5. consult.2. n.35.
Et quid inter laicos, ibid.
De matrimonio celebrato cotam alieno parrocho cum licentia proprii ordinarij dolo exorta cum errore nominis, ac persone vnius ex contrahentibus, tom.5. consult.78. à n.1.
Forma substantialis contrahendi matrimonium, ibid.
De matrimonio contracto coram Parocho, seu ordinario loci originis vnius ex contrahentibus, ad quem contrahentes se transferunt non animo ibidem domicilium contra-

Index Rerum.

contrahendi, sed recuperande (snatis) gratia, vel ex alia simili causa temporali, tom.5. consult.79. à n.1.
An coram Patrochoris, ad quod quis se transferat recreationis causa, vel ut tutalia exerceat, possit validè matrimonium celebrari, ibid. à n.1.
De Patrocho quoad matrimonium schismaticorum, & hereticorum, ibid. à n.7.
Ad validitatem matrimonij requiritur contrahentium domicilium, ibid. n.1.
Et Patrochorum domicilij, ibid.
Quid de Patrocho loci originis, ibid. & n. seq.
Qui Patrochus proprius, ibid. n.2.
Ad hanc effectum an & quatenus censentur proprios patrochus parochie, in qua contrahentes inhabitant, etiam ad dictam habitationem se transfulerint, vel ab ea animum recedendi habent, ibid. n.3. & seq.
Sufficit, quod adhibetur Patrochus alterius ex contrahentibus, ibid. n.3. & seq.
Quid de matrimonio celebrato in parochia mulieris coram Sacerdote habente licentia à Patrocho viri, praesertim quando Patrochus viri, ac mulieris sunt in diversis diocesis constituti, ibid. n.18.
Quid si Patrochus coram quo matrimonium celebratur, consentire nolit, quinimo etiam expresse celebrationi matrimonij dissentiat, ibid. n.19.
Sique Patrochus, ac testes interfuere metu, vi, aut fraude, ibid.
Acti Patrochus sit praesens, nec aliquo ministerio fungatur, vel aliquid loquatur, ibid.
Debet tamen praesens adhiberi, vt Patrochus, ibid.
Et etiam in parochia vnius ca contrahentibus non esset publicatum Concilium Tridentinum, & ibi coram Patrocho contractum sit matrimonium, non servata forma S. Concilij, licet in parochia alterius Concilium esset publicatum, ibid. n.21. & seq.
An matrimonium valeat, si vir, qui erat vnius parochie, in qua erat decretum S. Concilij Tridentini publicatum, accessit ad mulierem alterius parochie, in qua nec Concilium, nec dictum decretum fuerat publicatum, ubi per verba de praesenti duxit illam in vxorem sine praesentia Patrochi, ibid. n.23.
Quoad celebrationem in loco contracti matrimonij an alter contrahentium debeat esse subiectus illius Patrochi iurisdictioni, ibid. n.24. & seq.
Formam Concilij an & quatenus observare teneantur schismatici, ac heretici matrimonium contrahentes, ibid. n.26.
Matrimonium cum schismatico, & heretico est vetum matrimonium, ibid. n.26.
Quid de matrimonio heretici cum haeretico, si sint incolae loci, vbi Concilium Tridentinum non videatur receptum, ibid. n.32. & seq.
Quid de militibus haereticis, ac mulieribus illos sequentibus, ibid. n.34.
Ac de istis, qui remittunt domicilium originis, vel quodvis aliud acquiritur, sed de praesenti vagantur, nec habent domicilium habitationis, ibid.
In quibus parochijs facienda sit publicatio decreti Concilij Tridentini, ibid. n.35. & seq.
Quando praesumatur, publicationem fuisse factam, ibid. n.4. & seq.
Quid requiratur, vt praesumatur facta, ibid. n.43.
De qualitate habitationis requiritur, vt quilibet dici possit alicuius parochie parochianus, ibid. n.44.
Est indissolubile etiam inter infideles, tom.6. consult.16. n.18. & seq.
Matrimonium infidelium an possit dissolui auctoritate Principis, cui subijciuntur, ibid.
In quo casu inter infideles dissoluantur, ibid.
An auctoritate Pontificis, ibid. n.9.
De matrimonio leprosum, ibid. n.10.
Qualis de matrimonio quando ventranda, tom.6. consult.100. n.15.
Cuius sit in impedimentis matrimonij dispensare, ac de causis dispensandi, tom.7. consult.11. à n.7. & tom.8. consult.111. à n.1.
Iure naturali prohibetur, quod fini matrimonij repe-

gar sue primario, sue secundatio, ibid. n.1.
Nullus gradus est, in quo matrimonium ita sit intrinsecè malum in quo Deus dispensare nequeat, ibid.
An tamen id conueniat, ibid. n.2.
Ius naturae vetat coniunctionem in primo gradu in linea recta, ibid.
Nullo iure homo in primo gradu in linea recta dispensari potest, ibid. n.3.
Quid de primo gradu transuersali conianguinitatis, ibid.
Et an ab vltio Pontifice in hoc gradu dispensatio vnequam facta sit, ibid. & n. seq.
Quid quoque de primo affinitatis gradu in linea recta priuigii cum nouerca, vtrici cum priuigna, generi cum forci, atque forci cum nuru, ibid. n.5.
Primus affinitatis gradus in linea transuersa minimè iure naturae prohibetur est, ibid. n.6.
In hoc gradu per Ecclesiam saepius dispensatum esse legitimum, ibid.
Primus affinitatis gradus in linea transuersa, & secundus, ac tertius quoque gradus conianguinitatis in eadem transuersa linea non iure naturae, sed Molayco Iudeis vetabantur, ibid. n.6.
Et sub qua poena, ibid.
Hi gradus vique ad quartum gradum tantum iure Canonico nunc prohibentur, & ex causa in eis dispensatur, ibid.
In omnibus impedimentis matrimonij Ecclesiastico iure, vel Christiani populi more constitutis Romanus Pontifex dispensare potest, ibid. n.7.
Inter Christianos contractus legitimus matrimonij à Sacramento matrimonij non separatur, ibid.
Matrimoniales causae ad quem pertineant iudicare, ibid.
Causae dispensandi casu praxi Datarie, ibid. à n.8.
De impedimento voti solemnitas ac ordinis, ibid. n.9.
De impedimentis cognationis carnalis, ibid. n.10.
De multiplicatione graduum in eadem dispensatione, ibid. num.11.
De dispensationibus de maiori, ac de minori, ibid. n.12.
De dispensatione super impedimento cognationis spirituales, ibid. n.13.
De dispensatione in secundo gradu, aut primo, & secundo, ibid. n.14.
De dispensatione super impedimentis publicae honestatis, & criminis, aut inhabilitatis ex recipio, ibid. n.15.
Super impedimento inhabilitatis inducitur à summo Pontifice in aliquo precedenti rescritto, ibid. n.16.
Expense variant, ibid. n.17. ac seq.
Et ad id animaduersione, ibid.
De causa ob angustiam, ibid. n.19.
De causa propter dotis incompetentiam, ibid. n.20.
De causa pro indotata, ibid. n.21.
De causa propter artem, ibid. n.22.
De causa propter inimicitias, ibid. n.23.
De causa ad componendas lites, ibid. n.24.
De causa propter heresim, ibid. n.25.
De causa ad curanda scandala, ibid. n.26.
De dispensationibus cum supradictis causis cum absolutione tum pro diuitibus, tum pro miserabilibus, ibid.
Pro miserabilibus quid requiratur, ibid.
De impedimento rapus, ibid. n.27.
Conceduntur aliquando dispensationes sine aliqua causa, expresse, ibid. n.28.
Quando expediantur in forma pauperum, & miserabilium, ibid. n.29.
Animaduersiones in hanc rem, ibid.
De impedimento cognationis spiritualis, ibid. n.30.
De compositione & expensis dispensationum, ibid. n.32. & seq.
Executiones dispensationum quibus committantur, ibid. n.32. & seq.
In hac re cautiones, ibid.
Impedimenta conianguinitatis, & affinitatis à quo gradu computentur, ibid. n.34.
Errores commissi in dispensationibus quomodo corrigendi, ibid. n.35.
In linea transuersa gradus aliter numerantur à iure civili aliter à iure Canonico, ibid. n.44.

Index Rerum.

Cur graduum supputatio non se in infinitum extendat, ibid. n.45. & seqq.

Quos, quotusque gradus lex divina impedire constituerit, ibid. n.47.

Cur gradus restricti ad quartam generationem, ibid. num.48.

De vagorum matrimonij quoad praxim probandi eorum statum liberum, tom.7. consult.1. n.1.

An liceat coniungere matrimonio Catholicos, qui obnoxij sunt publicis penis hereticorum, tom.7. consult.4. num.4.

An & quatenus Sacerdos permittere possit Catholicos iam in facie Ecclesie matrimonio iunctos, eorum ministro heretico denno contrahere, ibid. num.6. & consult.55. num.1.

An liceat coniungere matrimonio hereticos sub promissione evadendi Catholicos, tom.7. consult.55. n.14.

An sit concedenda facultas dispensandi super impedimentis matrimoniorum in secundo, & ab altero in tertio affinitatis gradu coram Turcatum Iudice contrahentium, tom.7. consult.56. n.1.

Matrimonium eorum, qui dimissa, vel expulsa, vel sponte abente prima, ac etiam secunda vxore, tertiam accipiunt, quatenus dicendum sit legitimum, tom.7. consult.57. n.1.

Matrimonium contractum inter schismaticos & Catholicos est verum matrimonium, ibid. n.7.

Est indissolubile, ibid.

Matrimonium contractum inter Catholicos coram Parocho graeco schismatico quatenus validum, tom.7. consult.62. n.1.

Quae praesentia Parochi, ac testium ad eius validitatem requiratur, ibid.

Quid si celebraretur coram Parocho schismatico, ibidem num.1.

An matrimonium pueri, qui vix attingens annum novum pactum annuum septem in Sacramentum chrismatis teneatur, & postea huius rei immemor, eam in matrimonium duxit, sit validum, tom.7. consult.93. num.8.

An valeat matrimonium contractum coram Parocho prima tonsura initio, & intra annum ad Sacerdotium non promotum, tom.8. consult.14. n.1. & seqq.

Matrimonium irritum propter impedimentum dirimens bona fide contractum cum dispensatione ordinarij, facultatem ad id non habentis, si per summum Pontificem convalidetur, quatenus debeat iterum coram Parocho & testibus contrahi, tom.8. consult.37. n.1.

Quid si contractum fuerit cum impedimento occulto, ibid. num.2.

Quid si Parochus & testes non ignoraverint huiusmodi impedimentum, ibid. n.3.

Quid si res sit publica, ibid. n.4. ac seq. & n.10.

Conciliantur decreta, ibid. n.9. & seqq.

Quid servandum pro conscientiarum tranquillitate, ibid. n.11. & seqq.

In id considerationes, ibid. n.14.

Matrimonium inducit irregularitatem in Ecclesia latina, tom.8. consult.63. n.3.

Quid in Ecclesia graeca, ibid.

Quid de lectionibus, & Cantoribus in Ecclesia catholica, ibid. n.4.

Et generaliter in minoribus ordinibus, ibid.

Differentia in hoc inter Latinos & Graecos, ibid. n.1. & seqq.

Quomodo amittitur ius petendi debitum matrimoniale, ibid. n.18. & seqq.

Quibus penis puniatur Clericus in sacris constitutus, & Regularis castitatem solemnem professi, matrimonium contrahentes, ibid. n.31. ac seqq.

Haereticus, qui hoc negant, ibid. n.33.

Sacrae litterae, & Sancti Patres, qui id asserunt, ibid. n. num.34.

Quomodo dispensetur in matrimonio cum nece primae vxoris, vel primi mariti, tom.8. consult.76. n.1.

Ex conversione Iudei ad fidem Christianam, in faciem eius vxore, quatenus eius matrimonium intelligatur

solutum quoad vinculum, tom.8. consult.77. n.1.

Quid si professus fuerit Religionem, ibid. n.2.

An possit cohabitare cum vxore, ibid. n.8.

Declaratio instructionis super Batm libito matrimoniorum, tom.8. consult.79. n.1.

De probatione status liberi in amplissimis dioecesibus, ibid. & num.7.

Iterum de vagorum matrimonium, ibid. n.2.

Aequitas in haere, ibid. n.9.

De Clericorum coniugio, tom.8. consult.81. n.1. ac seqq. & n.34.

Eorumque votis, ibid. ac n.33.

De dissolutione matrimonij rati quoad vinculum, vxore in remotissimis partibus degente, tom.8. consult.93. num.14.

Medicus.

Medicis tanquam peritis in arte sua credendum, tom.7. consult.86. n.1.

Præcipue in peritia sanationum, quae miraculo adscribuntur, ibid.

Ut quis dicatur medicus, quid requiratur, tom.8. consult.144. n.3.

Melitenfes.

An comprehendantur in Constitutione Urbani VIII. contra Italos clericali charactere insignitos cum falsis dimissionibus, tom.8. consult.37. n.1. & 4. ac seqq.

An sint Europæi, an verò Africani, ibid. n.1. ac seqq.

An Insulani Italiae adiacentes, ibid. n.2.

Sunt extra Italiam, ibid. n.4.

Melita in odiosis, an veniat nomine Italiae, ibid. num.6. & seqq.

Mendicantes V. Pauper.

Regulae Mendicantes quatenus teneantur contribuere seminarijs, tom.7. consult.9. n.14.

Eorum privilegia, quae temporalitate concernunt, reuocata, ibid.

Mendicantium Ordinum iniuria, tom.8. consult.43. num.90.

Approbati, ibid. n.9.

Cur ab omnibus Dominici præponantur, ibidem num.91.

Subdebantur Episcopis, ibid. n.93.

Exempti ordinario iurisdictione, etiam ratione delicti commissi, contraque iniuri, ac rei existentis extra locum exemptionis, ibid. n.94.

In quibus casibus subijciantur Episcopis, ibid. n.99.

De privilegijs concessis à B. Pio V. Mendicantibus, ibid. num.134.

Mendicus V. Pauper.

Mercator, Mercatura, V. Clericus.

Qui dicatur exercere mercaturam, tom.5. consult.46. num.51.

An ex obiecto, vel circumstantijs mala, tom.5. consult.84. num.1.

Quomodo necessaria, ibid.

Ingredientes Religionem, retinent nobilitatem pristinam, ibid.

De nobilibus exercentibus mercaturam, ibid.

Patriarche mercatores, ibid.

Veneres Afores, ibid. n.2.

De pharmacopolis, etiam monachis, ibid. n.3.

Mercatores à gradu nobilitatis eiecti, ibid. n.11.

Nisi statuto aliud caveatur, ibid.

Onera pro mercibus solvenda sunt, etiam si mercatura à Clericis exercentur per alios, ibid. n.16.

Index Rerum.

Meretrices.

Quatenus tolerentur, tom.7. consult.81. n.1.

Metropolitanus.

De Episcopo suffraganeo, qui in suum Metropolitanum sententiam excommunicationis protulit, tom.8. consult.22. n.1.

Qui non paruit reitatis mandatis eiusdem Metropolitanum circa transportationem actorum, ibid. n.2.

Qui edicta, siue cedulones Episcopi Metropolitanum lacerauit, & in illam sua edicta publicauit, ibid. n.3.

An in casu aliquo possit Episcopus suffraganeus iurisdictionem in Metropolitanum exercere, ibid. n.4.

Debetur ei obedientia, ibid.

Solus Papa in Metropolitanos, & Patriarchas iurisdictionem habet, ibid.

Quando est in diebus suffraganei, dicitur esse intra terminos iurisdictionis, ibid.

Quatenus possit subditi sui suffraganei ab Excommunicatione absolueret, tom.8. consult.128. n.1.

Metus V. Ordo.

Qui, & quatenus tollat voluntarium, tom.7. consult.77. num.1.

Eius praua suspicio quomodo excludatur, tom.5. consult.9. n.3. & seq.

Metus non cadit sub sensu corporis, tom.6. consult.16. num.7.

Neque dependet à iudicio testium, ibid.

De metu cadente in constantem virum, vel mulierem quoad irrationem matrimonij, tom.7. consult.7. n.1.

Quomodo purgetur, ibid. & tom.7. consult.77. num.15. & tom.8. consult.63. n.18.

Et quid de matrimonio contracto per procuratorem, ibid.

An, & quomodo declarandum irritum, ibid.

Metus quid sit, tom.7. consult.77. n.1.

Quotuplex, ibid.

Aliud est fieri cum metu, aliud ex metu, ibid.

Excludit consensum, ibid. n.2.

Quid de metu reuerentiali, ibid.

In matrimonio, ibid.

In professione regulari, ibid.

In susceptione Ordinum, ibid. & n. seq. & à n.16.

Quare iustum metum incurrant, ibid. n.4.

Metus amissionis omnium bonorum equiparatur metui mortis, ibid.

Probatu restibus, indicij, coniecturis, ibid. n.5.

Quatenus sufficiat eius semiplena probatio, ibid. n.6.

Eius causa quando daturæ presumatur, ibid. n.7.

Quid de metu leui, ibid. n.9.

Vota ex metu irrita, ibid. n.11.

Quare metu fiunt, de iure debent irrita declarari, ibid. num.12.

Neminem ad castitatem Ecclesia compellit, ne Deus quidem, ibid.

Eius proscriptio, ibid. & n.13.

Appellatio, ibid. n.14.

Militans, & Militis, V. Immunitas.

Milites S. Ioannis Hierosolymitanis, an sint vere Religiosi, tom.5. consult.13. n.1.

Emitunt tria vota essentialia, ibid. n.2.

Gaudent Clericorum privilegijs, ibid.

Subiacent potestati Ecclesiastica, ibid.

Vivunt sub Regula B. Augustini, ibid.

Bona & titulos Ecclesie possident, ac dignitatem Ecclesiasticam habent, ibid.

Eorum hereditas ad quem pertinet, ibid. n.3.

Emitentis eorum Religiosis, satisfact assumendo habitum horum militum, ibid. n.3.

An comprehendantur sub decreto, quo prohibetur Re-

gularibus accessus ad monasteria Monialium, ibid.

Et decreto de Regularibus, præcedentibus se per vim & metum ingressos esse Religionem, ibid.

Et decretis Concilij Tridentini, etiam ubi de eis non sit expressa mentio, ibid.

In fauorabilibus veniunt nomine Religiosorum, ibid. num.4.

An possint succedere in feudis, ibid. n.1. & 6.

An milites S. Iacobi de Spata, Calatrava, & Alcantara, gaudere debeant privilegio soli quoad personas, & immunitatis quoad bona, tom.6. consult.72. n.1.

Quid de militibus Hierosolymitanis, S. Srephani, Militie Christi, S. Mauritij, & Portugaliz, ibid. n.6.

Eiusmodi milites connumerandi inter personas Ecclesiasticas, ibid. n.5.

An milites Regulares sint capaces pensionem Ecclesiasticarum, tom.6. consult.73. n.1.

An per exercitium iurisdictionis secularis, absque tamen sententia sanguinis, amittant pensionem, ibid. n.2.

Quid si sententiam sanguinis cum effectu pronunciant, & damnatus ad mortem veniat in potestatem Curie, & morte afficeretur, ibid. n.3.

Militantes pro hæreticis contra hæreticos quomodo absoluantur, tom.8. consult.137. n.2.

An suspecti de hæresi, ibid.

Mina.

Quomodo probanda, tom.5. consult.5. n.2.

Minister V. Officium Inquisitionis.

Miraculum, V. Sanatio, Sudor, Vita.

Quot miracula requirantur pro Canonizatione Sanctorum, tom.5. consult.18. n.1.

Sufficient plura, ibid. n.2.

Vel aliquot, ibid.

Vel multa, ibid.

Hoc est duo, vel tria, ibid.

Duo miracula an sufficiant pro canonizatione confessoris, ibid.

Recuperatio visus, quæ paulatim succedit, an sit miraculosa ope aliusvis Serui Dei implorata, tom.5. consult.20. n.1.

Ad essentiam miraculi tertij generis quid requiratur, ibid. & num.6.

Quid requiratur, ut gratie sanationum miraculo adscribi possint, ibid. n.3. ac 16. ac seqq.

Miracula primi, secundi, ac tertij generis, quæ sint, ibid. n.4. & consult.26. n.6.

Pro miraculosa sanatione infirmorum quid requiratur ex parte morbi, ibid. n.5.

Et quid si sanatio non sit perfecta & absoluta, ibidem, num.7.

An sit necessarium in processu de mandato Pontificis faciendo in causis eorum qui habent indultum beatificationis, probare miracula, tom.5. consult.21. n.1.

Post beatificationem an sint probanda miracula, ibidem, num.2.

Miracula quatenus sint necessaria ad Canonizationem, ibid. n.3.

An sint necessaria in Martyribus, ibid. n.4.

Cum aliquando in causis Beatorum disputetur de miraculis, ac de virtutibus, ibid. n.5.

Ad effectum Canonizationis an requirantur miracula, & quænam sint admitenda, ibid. & tom.5. consult.26. num.7.

De probatione miraculorum sanationum, & deque eorum conditionibus, tom.5. consult.26. à n.1. & seqq.

Plures Sancti sine miraculis, ibid. n.4. & seqq.

Cum miracula requirantur, ibid. n.4.

Sunt media necessaria in causa canonizationis, ibid. n.5.

Tres gradus miraculorum constituantur, ibid. n.6.

Miraculorum primus gradus, ibid.

Secundus, ibid.

Tertius, ibid.

Index Rerum.

Ut miracula functionem admittantur, quid requiratur, ibid. à n. 8. ad 20. & consult. 37. n. 1.
Sunt tertij gradus ead. consult. 16. n. 8.
Indigent ex quibus examine, ibid.
Quid exquiratur, ut aliquis effectus nomen miraculi mereatur, ibid. à n. 12. ad 20.
Miracula, quæ post mortem perpetrantur, sunt magis certa, & indubitata inditæ sanctitatis, ibid. n. 24.
In vita possunt aliquando fieri à peccatoribus, ibid. & tom. 5. consult. 30. n. 4.
Ergo modo, ibid.
Post mortem necessaria, ibid.
An & quatenus mundario à lepra sit miraculo adscribenda, tom. 5. consult. 28. à n. 1.
An miracula fieri possint in rebus irrationalibus, tom. 5. consult. 29. à n. 1. & seqq.
Vbi de dominio sanctorum in animantes à n. 5. & seqq.
Approbata ab Ecclesia, ibid. n. 3.
In quo genere miraculorum adscribenda, ibid. n. 14.
Etiā in arboribus, ac plantis, ibid. n. 15. & seqq. præcipue n. 38.
Ad quædam sunt referenda, ibid. n. 40.
Donum prophetiæ, an sit recensendum inter miracula, tom. 5. consult. 30. à n. 1.
An miracula probentur per testes singulares, tom. 5. consult. 31. à n. 1. seq. & consult. 35. à n. 1.
An sancti afferenti miracula perpetrasse, credendum sit, ibid. n. 3.
Quatenus vnicus testis sufficiat ad probandum miraculum, ibid. n. 5.
De miraculis Vespasiani, & aliorum, tom. 5. consult. 35. n. 19. & seqq.
Multiplicatio terre, panis, olei, liquefactio sanguinis, aliaque huiusmodi, an, & quatenus sint adscribenda miraculo, tom. 5. consult. 32. à n. 1.
Huiusmodi multiplicatio ad quem gradum miraculorum sit referenda, ibid. n. 12. & seqq.
An debet miraculo adscribi sudor flacus ex imaginibus sanctorum, tom. 5. consult. 33. à n. 1.
Quando dicantur signa, ibid.
Quando portentum, ibid.
Quando prodigium, ibid.
Et quænam ad id circumstantiæ concurrere debeant, ibid. num. 8.
Huiusmodi miracula quomodo probanda, ibid. n. 7.
In quibus miraculis debeant Episcopi adhibere consilium, Theologorum, tom. 5. consult. 37. à n. 1.
Abique miraculo an possint homines, abscessu capite, moueri ad magnam distantiam, tom. 5. consult. 40. à n. 1.
An liquet instar olei &c. ex corporibus eorum, qui obierant cum fama sanctitatis sit miraculo adscribendum, tom. 5. consult. 41. à n. 1.
Sudor sanguineus, an sit supra vires nature, tom. 5. consult. 42. à n. 1.
Quid de sudore sanguineo Domini nostri Iesu Christi, ibid. num. 2.
Miraculum quas condiciones habere debeat, tom. 5. consult. 47. num. 9.
Miraculorum quot classes, ibid.
Quibus modis probati possint, tom. 7. consult. 16. n. 16.
An & quomodo consilare possint, tom. 7. consult. 91. n. 1. & seqq.

Tom. VIII.

Missa, V. Oratorium, Armenis, Maronis.

Neque in locis, quæ sunt omnino extra Ecclesias, & oratoria, ibid. n. 27.
Molusque minus tribuere licentiam Regularibus celebrandi in claustris super altari portatili, ibid.
Etiā in primariis domibus constructum effect oratorium dedicatum ad diuinum cultum, ibid. n. 18.
Doms confraternitatis an sit locus sacer, aut religiosus, ibid. n. 22.
Quatenus Missæ sacrificium in oratorijs publicis celebrari possit, ibid. n. 24.
An sit licita consuetudo immemorabilis canendi missam de Requiem pro defunctis die quolibet ex deuotione fidelium, tom. 6. consult. 64. à n. 1.
Qui dies excipiendi, ibid. n. 5. & seqq.
Licetum est continuare celebrationem Missæ votiuæ de B. Maria in Aurora, etiam in quibusvis diebus festis, ibid. & seqq.
De reductione missarum ex legato cum expressa obligatione, & substitutione obtenta à S. Congregatione Concilij sine expressione dictæ obligationis, & substitutionis, tom. 6. consult. 69. à n. 1.
Reductio missarum commissa Episcopo, an fieri possit ab eius Vicario, ibid. n. 4.
Tempus, in quo missa liceat celebrari, tom. 6. consult. 98. n. 13. & tom. 7. consult. 53. n. 10.
Assensus præscriptus in decretis de celebratione missarum à S. Congregatione Concilij in susceptione onerum perpetuorum, ad quid requiratur, tom. 7. consult. 5. à n. 1.
An nocte sacra Natalitatis Saluatoris post primam Missam cantantur alie due missæ immediatè celebrati, & Christi fidelibus S. Eucharistia ministrari liceat, tom. 7. consult. 35. à n. 1.
An & quatenus sacerdos, qui pluries in die celebrat, sit verè, ac propriè Simoniacus, tom. 7. consult. 43. n. 1.
Incurritur pœna contra Simoniacos ipso iure inflicta, ibid. n. 2.
Atque ex criminis notorietate, & ex sententia condemnatoria efficiatur irregularis, ibid. n. 3.
Et cum eo dispensare possit eius Episcopus, ibid. n. 4.
Qui cum eo dispensare possit, ibid. n. 5.
Qui Missam celebrat debet peragere ceteras functiones Ecclesiasticas, tom. 7. consult. 46. n. 7.
Quatenus in sacrificio Missæ liceat uti candelis ex adipè, tom. 7. consult. 55. n. 4.
Vel oleo, ibid.
An, & quatenus possit retineri pars elemosynæ missarum, tom. 7. consult. 74. à n. 1.
De non celebrandis missis de Requiem in duplicibus, & aliaribus priuilegiatis, tam perperis, quam temporaneis, tom. 8. consult. 23. à n. 2.
An editum Episcopi, quo præcipitur sub pœna excommunicationis, quod nemo admittat ad celebrationem missarum presbyteros externos abique eius licentia comprehendat Regulares, tom. 8. consult. 42. à n. 1.
Episcopi delegatio in ijs, quæ pertinent ad sacrificium missæ, ibid. n. 3. & 4.
Quo cultu celebranda, ibid. n. 4.
Decretum Tridentinum de sacrificio missæ comprehendit Regulares quoad locorum ordinem iunctionem, ibid. n. 6.
Oferenda in sacrificio Missæ, ibid.
Ac cœnanda, ibid. à n. 7.
Quæ condiciones, & pacta dammentur, ibid. n. 8.
Quid de missis nouis, ibid. n. 9.
Dammantur illiberales elemosynarum exactioes, ibid.
Irreuerentia vitanda, ibid. n. 10.
Quid de publicè ac notoriè criminosis, ibid. n. 11.
Quatenus in domibus priuatis prohibetur missas celebrari, ibid. n. 12.
In quibus casibus Episcopi licentiam concedere debeant, vt in priuatis domibus celebretur, ibid. n. 13.
Et quibus conditionibus, ibid.
Quid de oratorijs claustralibus, ibid. n. 16.
An extra Ecclesiam, ibid. n. 17.
De reuerentia respectu eorum, qui interfusi, ibid. n. 18. & seqq.

Dd

De hora

Index Rerum.

De hora debita celebrandi, *ibid.* n. 34.
De ritu, *ibid.* n. 35.
Deque cœtemonijs, *ibid.* n. 36.
Superstitiones, *ibid.* n. 39.
Præceptum cum audiendo, & in qua Ecclesia, *ibidem.*
o. 30.
Et an quisque tenetur eam audire in sua Ecclesia parochiali, *ibid.*
Oculum Evangelij in missa quibus prohibitum, tom. 8.
consult. 54. o. 8.
Vique ad quam horam protrahi possit in diebus ieiunij,
tom. 8. consult. 84. n. 8. & seqq.
Ao & quatenus concedenda sit facultas celebrandi in navibus,
tom. 8. consult. 124. n. 1. & seqq.
De celebranda Missa à latino ritu græco, neque à Græco ritulatioo, tom. 8. consult. 131. & n. 1.
Cause in hoc dispensandi, *ibid.* & o. 3.

Missionarijs.

An missionarij debeant intimare novis Christianis las positionem, tanquam obligans sub mortali, tom. 5. consult. 45. n. 4. & 43.
Missionariorum praxis in China, *ibid.* & o. 1.
De missionarijs Regularibus Vicariorum Apostolicorum curæ commissis, tom. 6. consult. 16. o. 1. & seqq.
An gaudeant facultate, quam vocant omnimoda Adriani VI. & Leonis X. *ibid.* n. 3.
De facultate concessa Prefecto missionis Brasilijs dispensandi super impedimento in primo gradu affinitatis ex copula illicita in foro conscientie, illamque communicandi, *ibid.*
Ao concedenda sit missionarijs facultas dispensandi cum ijs, qui in primo gradu affinitatis matrimonium contraxerunt, *ibid.* o. 5.
An isdem concedenda sit eadem facultas cum omnibus, qui à triginta annis, & amplius ignorantia iuris in supradicto affinitatis gradu contraxerunt, *ibidem.* n. 6.
An sit concedenda facultas dispensandi in primo affinitatis gradu tam quoad matrimonia futura, quam præterita, *ibid.* n. 7.
An concedenda sit Vicarijs Apostolicis facultas infidelium connubia dissolvendi, cum id animarum salutem, & in bonum cedat Religionis Christianæ, *ibid.* n. 8.
De facultate concedenda missionarijs deferendi vestes more sacerdotum secularium, *ibid.* o. 11.
Missionarius audire confessiones Græcorum, an tenetur ab eis exigere confessionem generalem, tom. 7. consult. 50. n. 2.
Et interrogare illos de eorum fide, *ibid.*
Valeat licentia confiteri ubi non est copia confessoris latini, sacerdoti græco schismatico, *ibid.* n. 3.
Quatenus possit celebrare missam iuxta consuetudinem loci, *ibid.* n. 5.
Tempus præscriptum in facultatibus missionariorum quando incipiat currere, tom. 7. consult. 53. n. 9.
Missionariorum partes cum apostatis à fide, qui se indicant dispoſitos martyrio, tom. 7. consult. 58. n. 1.
Cnem ijs, qui seculo seculum fuſcitant ad suscipiendum martyrium, *ibid.* n. 2.
Cum ijs, qui nullam fugiendi spem habent, neque animi fortitudinem profuturam fidem externam, *ibid.* n. 3.
Qui eligendi, tom. 8. consult. 109.
Et ex quibus, *ibid.* ac seqq. & n. 19.

Mitra.

An sit signum iurisdiccionis, tom. 7. consult. 45. o. 17.
Numeratur inter insignia pontificalia, *ibid.* n. 16.
Extra discrimen dignitatis, *ibid.*

Moderamen.

Moderamen inculpatæ torcularis quando intercedere censetur, tom. 7. consult. 30. n. 7. ac seqq.

Et in quo consistat, *ibid.*
Que, quoties requirantur ad moderamen inculpatæ torcularis, *ibid.* n. 11.
Vt quis necessario, ac impune se defendat cum morte, vel mutilatione aggressoris, non est necessarium, vt expectet se ab illo percussu pccus, sed sufficit terror, ac strepitus armorum, *ibid.* n. 12.
Immo facit, si videat venientem, ac irruentem contra se armatum euaginato gladio, vel scilicet ad explodendum in manibus parato, *ibid.*

Moderamen V. Dominus.

Monachi.

Monachi, siue Regulares monasteriorum exemptorum ad curam animarum secularium expositi subiuncti iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi diocesani quoad dictam curam, & excessus extra claustra commissos, tom. 7. consult. 7. n. 20. & 30.
Parochi prædicti, etiam Regulares monasteriorum, vt supra, non possunt curam animarum exercere in vicis parochijs siue approbatione ipsius Episcopi, *ibid.* n. 31. & 32.
Idem Parochi vocati ad synodum, tenentur adire, & mandata Episcopalia recipere circa ea, que pertinent ad dictam curam, scilicet propria diocesis populo denunciare, &c. *ibid.* n. 33. & 34.
Idem tenentur Sacrum chrisma, & olea accipere ab Episcopo diocesano cui possit constare novis, sive veteribus, vel nullis, nisi ordinarijs, vel communibus vis, *ibid.* n. 34. & 35.
Tenentur iidem cathedraticum quotannis iuxta usum diocesis, ac iura Episcopalia, portionemque pro seminario contribuite, *ibid.* o. 35. & 36.
Monachi vox, & significatio, tom. 8. consult. 43. n. 1.
Nomen venditum, *ibid.* n. 2. & seqq.
Asterz, *ibid.* o. 7.
Clericorum quoque nomine appellati, *ibid.* n. 8.
Philosophi, *ibid.* n. 9.
Eorum habitationes, *ibid.* n. 10.
Quando ceperint, *ibid.* & n. seqq.
Origo monachatus, *ibid.* o. 13.
Inter eos Pharisæorum primatus, *ibid.* n. 14.
Eorumque doctrina, *ibid.* n. 15.
Et genera, *ibid.* o. 16.
Proximi à Pharisæis Saduceis, *ibid.* n. 17.
Contentiones inter Pharisæos & Saduceos, *ibid.* n. 18.
De Essenis, siue Edenis, *ibid.* n. 19.
Eorum ritus, ac instituta, *ibid.* n. 20.
De Nazareis, eorumque nomine, *ibid.* n. 21.
De eorum institutis, moribus, consuetudinibus, *ibid.* n. 22.
De Rechabitis, *ibid.* n. 23.
De Prophetarum filiis, *ibid.* n. 24.
De Sacerdotibus Dæi Syriæ, *ibid.* n. 25.
De Druidis, *ibid.* n. 26.
De Sacerdotibus Magnæ marris Deum, *ibid.* n. 27.
De Collegio Fratrum Arualium, *ibid.* n. 28.
De Indorum Gymnosophis, *ibid.* n. 29.
De Religiosis Turcis, *ibid.* o. 30.
Eorum mores, & varij viuendi ritus, *ibid.* & o. 31. ac seqq.
De Japonum Religiosis, *ibid.* n. 32. & seqq.
De varijs generibus primorum monachorum apud Christianos, *ibid.* & n. 37.
De Anachoretis, *ibid.* & n. 38.
Eorumque generibus, *ibid.* n. 39. & seqq.
De prima origine monachice, vel cenobitice vite variæ sententiæ, *ibid.* n. 40.
De Thabennesiis, *ibid.* o. 41.
Qui in cenobis ex solitudine monachos congregauit, & disciplinam instituit, *ibid.* n. 42.
Sub regula S. Basilij qui monachi miliciaerint, *ibid.* n. 49.
De monachis Hieronymis, *ibid.* n. 50. & 51.
De Hieronymianis Eremitanis, *ibid.* o. 52.
De D. Augustino monachato, *ibid.* n. 53.
Deque Augustinienensium Eremitarum, & Canonicorum origine, *ibid.* o. 54.

Index Rerum.

De auctore huius instituti, *ibid.* n. 55. & seqq.
De Acemetis, vel studior, *ibid.* n. 58.
De studiis, exercitiis, institutis, victus item ac vestitus ratione omnium Monachorum, *ibid.* n. 59.
De monachatu D. Benedicti, *ibid.* n. 60.
Quis monachos in emittens introduxerit, *ibid.* num. 61. & seqq.
Benedictus fere omnium monachorum occidentalium pater, *ibid.* n. 63.
Eius regula monachistradita, *ibid.* n. 64. & seqq.
Quis monachis veuit, *ibid.* n. 65.
Quis precepta, *ibid.*
Reprehenduntur monachi secularia tractantes, *ibid.* n. 74. & seqq.
Monachorum monasteria enim Abbatibus Episcopis subiecta, *ibid.* n. 77. & seqq.
Cur facti exempti, *ibid.* n. 80. & seqq.
Eorum exemptionis an eis profuerint, *ibid.* n. 86.
De fecessione, seu diuisione regule S. Benedicti, *ibid.* n. 87.
Causa, *ibid.*
Monachi Casuantes exempti, *ibid.* n. 96.
In quibus casibus subiciantur Episcopis, *ibid.* n. 99. & seqq.

Monasterium.

Monasterium, velotorum canonicorum constitutum, quatenus à domino constructoris, eo inuio, non debeat auferri, tom. 5. consult. 1. n. 12.
Monasteria gaudent iure Altorum, tom. 6. consult. 40. num. 1.
Cum Ecclesijs ac locis pijs pari iure censentur, *ibid.*
Quid de granis Religiois, *ibid.*
Quere in monasteria, *ibid.* n. 1.
Non potest esse minor locus quam monasterium monialium pro educatione puellarum, tom. 6. consult. 100. n. 3.
Licet monasterium mutet statum de regulari ad secularem, non ideo mutatur subiectio, tom. 7. consult. 8. n. 4.
In id Episcopi iurisdictione, *ibid.*
Monasterium S. Gregorii Vrbanis, & quatenus possit sibi retinere partem elemosynæ missarum, tom. 7. consult. 74. n. 1. & seqq.
Ac teneat redditus omnes sacrarum pro eodem Saeratio insinuat, *ibid.* n. 1.
Et satisfacere pro missis quotidianis in sua Ecclesia exelatis quoad alia monasteria Congregationis Camaldulensis, *ibid.* n. 7.
An satisfaciatur menti Urbani VIII. in numero Missarum, quæ celebrari debent in eadem Ecclesia, *ibid.* n. 8.
Monasteria monachorum quid à principio fuerint, tom. 8. consult. 8. n. 30.
Quando eperint, tom. 8. consult. 43. n. 10. & 11.
Eccur, *ibid.*
Monasterij nomen quibus Ecclesijs impositum, *ibid.* n. 12.
Regimen monasteriorum non habentium ordinarios regulares visitatores, quomodo instituendum, tom. 8. consult. 50. n. 1.
Ad quos pertineat congregare monasteria ad Congregationem faciendam, *ibid.* n. 2.
Et quatenus compellere possint quicumque monasteria, Prout in, vel extra, si intra eam non sit sufficiens monasterium numerus, *ibid.* n. 3.
De quibus monasterijs agit S. Concilium Tridentinum, cap. 5. de Regul. tom. 8. consult. 91. n. 1.
De monasterijs monialium subiectis Sedi Apostolicæ, vel alijs, *ibid.*
Arcius monasterium an ratione obseruationis, an regula, tom. 8. consult. 58. n. 5.
An & quatenus monasteria Regularium concedenda sint in commendam Clericis secularibus, tom. 8. consult. 145. n. 1.

Monarchia.

De Monarchia secula, tom. 6. consult. 22. n. 1.
De eius (saluaguardia, *ibid.* n. 10. & seqq.

Tom. VIII.

En Legatus sedis Apostolicæ, *ibid.* & seqq.
Eiuscapitula, *ibid.* n. 31.
An Bulla in Cena Domini tollat hoc priuilegium, *ibidem* num. 61.
De caudiceum Auctoris, *ibid.* n. 62. & seqq.

Moniales V. Clausura, Fensura, Confeffarij, Regulares, Cella.

Colloquentes abique legitima licentia cum Regularibus an peccent mortaliter, & incurrant alias penas, tom. 5. consult. 48. n. 1.
An Episcopus cogere possit ad clausuram moniales exemptas, & Regularibus subiectas, tom. 6. tota consult. 85.
Aliz sunt immediatè subiectæ Episcopis, *ibid.* n. 1.
Aliz immediatè subiectæ Sedi Apostolicæ, *ibid.*
Aliz Regularibus, *ibid.*
Qua auctoritate Episcopus habeat insuper clausura monialium exemptarum, *ibid.* n. 2.
Et qui de eius potestate delegata quoad clausuram, *ibid.* n. 3. & seqq.
Potestas delegata Episcopi super clausura monialium quomodolibet exemptarum, *ibid.* n. 17.
Quatenus cumulatim eum Superioribus regularibus, *ibid.* num. 22.
Superiores regulares non possunt ingredi monasteria monialium sibi subiectarum sine licentia ordinarij, *ibid.* num. 36.
Capitula, & decreta monialium à S. Congregatione promulgata, *ibid.* n. 42.
De Tertiarijs, *ibid.* n. 73.
Moderatio circa clausuram monialium Tertij ordinis S. Francisci, *ibid.* n. 75.
Edictum Visitatoris Apostolici, *ibid.* n. 76.
Decreta generalia S. Congregationis, *ibid.* n. 78.
Decreta particularia, *ibid.* n. 111.
Decretum eiusdem S. Congregationis Procuratores Religionum, & Congregationum, *ibid.* n. 129.
Alia, *ibid.* vique ad n. 176.
Formula visitationis monialium quoad clausuram, *ibid.*
Nullum munus cuiquam, etiam sibi confessorijs elargiri possint, tom. 6. consult. 85. n. 204.
De arum confessorijs, Predicatoribus, panperibus monasterijs, capellanis, musicis confectione, ministris, & alijs, *ibid.* n. 205. ad 254.
De peccato fornicationis cum moniali, *ibid.* n. 268.
Qua pena puniatur, *ibid.*
Quid de condemnato de hoc crimine, *ibid.*
Quid de copula attentata, *ibid.*
Quibus in casibus possint monasterijs egredi, *ibid.* n. 269.
Pone in non legitime egredientes, ac in eorum superiores, *ibid.* n. 270.
Qui & quatenus ab eiusmodi penis possint eas absolueri, *ibid.*
Earum stricta paupertas, tom. 6. consult. 100. n. 4.
Renouet ur ab eis ornis suspicio in educatione puellarum, *ibid.*
An quando ex constitutionibus monialium haberet, quod puellæ exterae solant doctem duplicatam, vel maiorem, nomine exterarum comprehendantur ciues ex priuilegio, tom. 7. integra consult. 1.
Quid si in dictis constitutionibus receptum sit, vt nulla puella admittatur pro dote ordinaria, nisi sit ciuis ex origine, *ibid.* n. 5.
Stuprum subdiaconi, diaconi, presbyteri, Episcopi cum moniali quomodo puniendum, tom. 7. consult. 38. n. 1.
Communicantur monialibus omnia priuilegia Regularibus concessa, tom. 7. consult. 70. n. 4.
An & quatenus monasterijs monialium licitum sit, an vero simoniacum exigere aliquam summam nomine dotis, ac de illa pacisci, tom. 7. consult. 90. n. 1.
Et quid de alijs pactioibus, *ibid.* n. 23.
Quomodo simoniacum sit recipere aliquam in moniale, *ibid.* n. 24.
Debet sustineri de bonis monasteriorum, *ibidem* num. 3.

Index Rerum.

Prohibita eis omnis padio in ingressu Religionis, ibidem num. 4.

Præcipiè in monasterio opulento, ibid. n. 5.

Quid si exigatur iure alimentorum, ibid. n. 4. ac seqq.

Non possunt recipi plures quam ex redditibus monasterij possint sustentari, ibid. n. 7.

Quid si exigatur pro re temporali, ibid. n. 8. & seqq.

Respondetur objectionibus, ibid. à cl. 11.

Ad id moderatio, ibid. n. 16. & seq. ac n. 31.

Aliæ objectiones, & ad eas responsio, ibid. à n. 17.

Censuræ in quibus locum habeant, ibid. n. 22.

Quare possint eas absolueri, ibid. n. 25.

Decorum vitæ institutio iuxta regulam, quam professæ sunt, deque proprietate ipsas omnino prohibita, tom. 8. consult. 45. à n. 1.

De monialibus, quæ Canonice vocantur, tom. 8. consult. 45. n. 4.

Possum Superiores monialium inducere reformationem, iuxta ipsarum instituta, ibid. o. 5. & seq.

De confessione & communione semel singulis mensibus à monialibus facienda, tom. 8. consult. 52. n. 1.

Mors, V. Excommunicatio.

Articulus mortis, & periculum mortis an idem, tom. 6. consult. 6. n. 12.

Quando sit mortis articulus, ibid.

Quando periculum, ibid.

Confunduntur, ibid. n. 13.

Et in quibus, ibid. ac n. seq.

Quid veniat nomine articuli mortis, ibid. n. 15.

Mortuus.

Mortuo potest inferri iniuria, tom. 6. consult. 5. num. 3. & seq. ac n. 5.

Aque honor, ibid.

Quid si eius delicta fuerint gravissima, ibid. n. 4.

Et quæ illa sint, ibid.

Mulier V. Domicilium, Fatus, Presbyterium.

Causa mulieris secularis depositæ in monasterio, si inde aufugiat, an sit nulli fori, tom. 5. consult. 2. n. 44.

Sequitur forum mariti, ibid. n. 11.

An liceat Regularibus in suis Ecclesijs mulieres post partum ad purificationem admittere, tom. 5. consult. 76. à n. 1.

Admissio mulierum post partum ad purificationem, an sit functio parochialis, ibid. n. 2.

Speciat ad Parochos privative quoad Regulares, ac alios quoscunque, ibid. n. 3.

Purificatio huiusmodi est quid sacramentalis, ibid.

Estque actus publicus iurisdictionalis, ibid. n. 3.

Narratur tanquam admodum singularis ingressus mulierum in Templum monachorum, ibid. n. 4.

Monasteria, in quæ nulla femina ingreditur, ibid. & n. seqq.

Et quare, ibid.

Causa & causa accendi mulieres à Templis monasticis, ibid. o. 7.

Monasteria virorum mulieribus inaccessa, ibid. o. 8.

Ad benedictionem post partum an teneantur de iure, ibid. num. 13.

Est cæmonia laudabilis, & conservanda, ibid.

Mos Parochorum purificandi pueros, quæ ex concubitu, vel fornicatione nocturna pepercunt, ibid. num. 14.

Ingressus in domum mulieris per se non est reprehensibilis, ne Clericis quidem, aut Regularibus, etiam si concurrat fama, & mulier esset formosa, tom. 6. consult. 93. n. 6.

Efficitur de foro sui viri, tom. 6. consult. 94. n. 31.

Quid si fuerit citatio præventiva, ibid.

Appellatur suæ familiaris caput, & finis, ibid.

Mulierum locus in Ecclesia, tom. 7. consult. 35. num. 1. & seqq. ac n. 18. 22. & seqq.

A viris quomodo separantur, ibid. à n. 12. & 17.

Etiā à Virginibus, ibid. n. 15.

Et quæ de causa, ibid. & n. seqq.

Calumniæ in id Ballamoniis confoditur, ibid. n. 20. & seq.

Cur constitutum, ne mulieres ad presbyterium, & altaria accederent, ibid. n. 16. & seqq.

Tentatum olim à sacris conventibus arceri, ibid.

Neque Episcoporum diuina eloquia eis explicarent, ibid.

Neque tantum mulierum discretio loci in Templis erat, sed etiam velatio, ibid. n. 24. & seqq.

Et quare, ibid. & n. seqq.

A quibus inductus hæc ritus, ibid. n. 26.

Mulieres pectora nudant, & mammas odentantes, ibid. num. 27.

Humerorum, & brachiorum partem retectæ, ibid.

Cohibentur, ibid. & n. 28.

Eadem humeri, atque cervicium retectio inter notas infignis corrupeclæ, ibid. n. 29.

Inter lascivie argumenta, ibid.

Quantum libidinis ignes ex nudatione quacunque feminei corporis, ibid. n. 30.

Extra aliquas circumstantias quo id fordeat peccato, ibid.

Mulieres in monasterio monialium degentes, famulæ monialium, professionem non emittentes, si contigerit in monasterio mortem obire, ubi sicut sepeliendæ, tom. 7. consult. 43. n. 7. & seqq.

A tolerandæ sunt mulieres nuptæ, quæ publicè meretricio more prostituta sunt omnibus maximum Sacramenti matrimonij probum, tom. 7. consult. 81. à num. 1. & seqq.

Quo salubritati, ac faciliori remedio provideri possit animarum salutis obsequio, ac publicitate, & cum minori populi offensione, ibid. à n. 12.

Mulieres canonicè ingredientem monasteria, in quibus Religio non est approbata, an potiri debeant privilegio immunitatis, tom. 8. consult. 1. n. 13.

Multiplicatio, V. Terræ.

Multiplicatio rerum an, & quatenus sit res mirificæ, vel diuinius facta, tom. 5. consult. 32. à n. 1.

Vbi de hac re plura.

Mumia.

Mumia sepulchrorum apud Arabos, Syros, & Ægyptios ex quibus rebus conficiatur, tom. 5. consult. 41. n. 17.

Mirificæ prodest, ibid.

Mumia, quæ ad nos deferretur ex Ægypto, ibid.

Quia ex vanaur, ibid.

Munus.

Munus ex sua natura causam includit, tom. 5. consult. 59. num. 6.

Differt à dono, ibid.

Malè exercens officium, & corruptus accipiens munera quibus penis puniatur, ibid. n. 10.

Mutatio.

Quatenus in Ecclesia permittitur, tom. 8. consult. 42. n. 19.

Quæ mutatio prohibita, ibid.

Quisue tantus, ibid.

Mutilatio, V. Homicidium.

Mutilatio quatenus irregularis, tom. 7. consult. 66. n. 5.

Et cooperans ad mutilationem, ibid.

Et permittens se castrari, ibid.

Et dubius de mutilatione, ibid. n. 11.

Qui possit super irregularitate ex mutilatione dispensare, ibid. n. 12.

Index Rerum.

Mutui V. Sanatio.

Mutuum.

Vigore mutui contracti à Regularibus non possunt bona Ecclesie alienari absque beneficiis Apostolico, tom. 7. consult. r. a. 6.

An liceat moruanti, etiam pignoris affricato de credito, aliquod vitra fortem exigere, dummodo non repetat fortem vique ad certum tempus, tom. 8. consult. 88. à num. 1.

N

Natus V. Missa.

Negotiatio, V. Mercatura, Ecclesiastica.

An Clericis, ac Regularibus liceat lucri causa negociari, & potissimum exercere artem venalem pharmacopolæ, tom. 5. consult. 84. à n. 1.

De eorum immunitate à vectigalibus quoad mercaturam, ibid.

Quæ negotiatio ex obiecto mala, ibid. n. 1.

At aromataria num proprie negotiatio, ibid. n. 3.

Negotiationis exercitium per pios homines improbat, ibid. n. 4.

Eius pericula, ibid.

Qui primus legem Ecclesiasticam tulerit, ut qui sacra essent à mercatura abstergerent, ibid. n. 5.

Clericorum, ac Religiosorum status nullatenus coherere potest cum negotiatio, ibid. n. 7.

Triplex negotiatio, ibid. n. 8.

Quæ negotiatio absque auaritie labe, & status clericali, siue religiosi de decore possit à Clericis & Religiosis exerceri, ibid. n. 9. ac seq.

Quatenus Clerici & Religiosi veterat, ibid. n. 10.

Quæ & quatenus est licita, ibid. & n. seq. ac n. 12.

Labor manuum priscorum monachitum non semper spectante negotiationem, ibid. n. 13. & seq.

Negotiationibus temporis aliquid quatenus Clericus impendere possit, ibid. n. 14.

Clerici negotiationibus sperant dantes quatenus ligentur statutis editis super illa arte, ibid.

Interdicta Clericis, ac monachis, ibid. n. 15.

Ex Regularibus in Indis orientalibus, & occidentalibus, ibid. n. 16.

Ecclesiastici quicumque si negotientur, quatenus priuenter privilegio immunitatis à vectigalibus, ibid. n. 17. & seq.

Quid de Clericis minoribus, ibid. n. 18.

Negotiatio non necessitate Clerici, vel Ecclesie est licita, nec possunt pro rebus causa huius negotiationis admettis, emptis, venditis imponi, aut exigui onera, ibid. n. 19.

Tali immunitate gaudet quæ negotiatio instituta in solam utilitatem Ecclesie, & quocumque res aduocet, empta, vel vendite sunt Ecclesiæ, etiam si negotiatio sit ad utilitatem propriam Clerici, ibid. n. 20.

Pro persona ipsa Ecclesiastica nunquam potest expecti pedagium, aut gongulum, etiam si transierat negotiationis causa, aut ea de causa deferat merces, ibid. num. 21.

Quoad fructus patrimoniales, seu laicos in delatine, venditione, vel commutatione facta negociandi causa cessat immunitas, etiam si aliunde, non intercedente negotiatio, gauderet immunitate, ibid. n. 22.

Quid si alio transuenerit, vel melius, plurique vendantur, ibid. n. 23.

Tenetur ad onera, qui pro vna tantum, aut altera vice negotiatur, ibid. n. 24.

An quis dicatur negotiator ex frequentatis actibus, vel etiam ex paucis, ibid. n. 25.

Artificium, an & quatenus sit negotiatio, ibid. n. 26.

Animus lucrandi ex industria quando adesse debeat, ibid. num. 27.

Tom. VIII.

Quando pro alijs bonis amicitur immunitas, ibid.

In dubio an merces causa negociandi affectu Clericis, standum est eius iuramento, ibid.

Quid de Clerico, etiam in factis, qui dimisso habitu negotiationi vacat, ibid. n. 28.

Pæne contra Clericos negotiatores, ibid. n. 29.

Non possunt in morte disponente de acquisitione per negotiationem, sed ea nomina Cameræ Apostolicæ applicata sunt, ibid. n. 30.

An id procedat etiam si Clerici non sint beneficiarii, ibid.

Dummodo sint in factis, ibid.

Nemo sub prætextu negotiorum illicitorum potest processari post quinquennium à die sue mortis, ibid. n. 31.

An Clericis, ac presbyteris liceat absque negotiationis eis interdictione nota, oues, boves, aliaque huiusmodi animalia emere, etque locationis aut societatis titulo conductori, aut socio tradere, ac lucrum ex huiusmodi locatione, siue societate percipere, tom. 6. consult. 76. à num. 1.

Negotio per alium, an licita Clericis, ibid. n. 1. & seq.

Quid si ille alius non sit, nisi administrator, nec habeat rationem concusæ principalis, ibid. n. 3.

In nullo vnaquam modo licet Clerico per se, neque per alium negociari, ibid. n. 4.

Clericis ac Religiosis prohibita negotiatio, siue mercaturam exercere, ibid. n. 5.

Et conducere à laicis vectigalia, ibid.

Et quatenus etiam sit eis prohibita conductio aliorum bonorum, ibid.

Lucrum turpe quomodo differat ab iniusto, ibidem, num. 10.

Cognitio negotiationis illicitæ Ecclesiasticorum, an spectet priuatiue ad Nuncios Apostolicos, tom. 6. consult. 79. à num. 1.

Res Ecclesiasticorum, quæ ex edicto apprehenduntur, ad quem pertineant, ibid. n. 4.

An, quæ, & quatenus negotiatio Clericis sit prohibita, tom. 7. consult. 72. n. 1. & 2.

Opus manuum potest à negotiatione seungi, ibid. n. 5.

Quæ negotiatio damnetur, ibid. n. 6.

Neophitis.

Neophiti, qui ex Agarena, & Tureica gente, ac Mahometana secta venerunt, quomodo sunt edocendi, tom. 5. consult. 14. n. 118.

Et quomodo puniendi, si redierint ad proximam impietatem, ibid.

Et quid de neophitis ex Iudeis, qui postea blasphemantes in Christum Iudeos citius exerunt, ibid. n. 119.

Nervi.

Sunt vehiculum nutrimenti, tom. 7. consult. 26. n. 4.

Qui morbi ex eorum resolutione ortum ducant, ibid.

Nobilitas, Nobilis, V. Mercatura.

Quæ nobilitas requiratur pro concessione oratorij priuati, tom. 6. consult. 98. n. 44.

Nobilitas ab ascendentibus, ibid.

Transfunditur in filios, ibid.

Nobilitas matris, ibid.

Est materia fauorabilis, ibid.

Quando solum requiratur nobilitas ex parte patris, ibid.

Nobilitas ex priuilegio, ibid. n. 45.

Nobilitas ex priuilegio non possit admitti ad ea, pro quibus requiritur nobilitas sanguinis, ibid. & n. seq.

Finis requirendi nobilitatem in priuilegio, ibid.

Nobilitas viduæ, ibid. n. 47.

Quando agitur de oneribus, & admissione ad bedines militares & nobilitas est necessaria, non solum locum habent nobiles à sanguine, sed etiam nobiles ex priuilegio, tom. 7. consult. 1. n. 3.

In materia nobilitatis attenditur consuetudo, tom. 5. consult. 84. n. 11.

Index Rerum.

Nomen, V. Reliquia.

Quatenus prohiberi possit, ne quis sibi assumat alienum nomen, tom. 6. consult. 54. n. 1. & 2.
Ad bene docendum primo expendere oportet nomina rerum, tom. 6. consult. 98. n. 1.

Notarius.

Denotario, sine auctuario Episcopi, tom. 8. consult. 11. num. 7.
Que illi possint expedire, ibid. n. 6. & seqq.
Eorum avaritiis, ibid. n. 8.
Notarius an dignitas, tom. 8. consult. 139. n. 13.

Notorietas, Notorium.

Que requirantur ad inducendum notorium, tom. 6. consult. 99. n. 7.
Notorietas refutatur ex inspectione actorum, tom. 7. consult. 19. num. 11.

Notitas.

Sæpe causa discordiæ, tom. 7. consult. 7. n. 7.
Omnis notitas præsumitur mala, ibid.

Notitia, Notitius.

Quando renunciatio, aut obligatio notitiorum regularium facienda sit, tom. 8. consult. 56. n. 1. & seqq.
Quando etiam notitij profiteri, aut ejci debeant, ibid. n. 5. & seqq.
Idem quoque in monialibus, ibid.
Cum qua licentia huiusmodi renunciatio, aut obligatio fieri debeat, ibid. n. 3.
Quid si probationis tempus post annum protogatum fuerit, ibid.
Aut si renunciatus sit tacite professus, ibid.
An huiusmodi licentia concedi possit die scito, ibid.
Et à Locumtenente Vicarij, ibid.
Et intra quod tempus, ibid.
Quatenus fortiter effectum suum, ibid. n. 4.
Quid si notitius annum ætatis ad professionem præfixit non attigerit, ibid. n. 5.
In masculis non est præfixitum à Concilio tempus ad habitum susceptionem, ibid.
Quid de puella aduerse valetudinis, ibid.
Quid de leprosa, ibid.
Quatenus ex bonis nocturnorum nihil monasterio tribuendum, ibid. n. 7.
Non licet monialibus accipere notitiarum dotem ante earum professionem, ibid.
Quid si aliquid accipitur ex bonis patrum, & consanguineorum, ibid. n. 8.
Quid si hoc accipitur nomine depositi, ibid.
Non tamen prohibetur huiusmodi doctes realiter poni penes tertium, ibid.
Nec quod puella ingrediens monasterium det aliquid in rationem census super bonis monasterij, ibid.
Cautio in deposito dotis, ibid.
Quid de domo Pia Vrbis, ibid. n. 9.
De puellis educationis causa, ibid. n. 10.
Prenæ in contrahentes, ibid. n. 11.
De maritentibus, aut abeuntibus ante professionem, ibid. num. 12.

Nuncios.

Nuncios, Legatos, oratores insolitam viam ingredientes, si spoliuntur, an teneant territorij dominus, si eius conductum petere neglexerint, ad damni emendationem, tom. 5. consult. 67. à n. 45.
Vbi ad rem plura.
Quare aliquando viam insolitam transire velint, ibidem num. 53.

Quid si periculum maius, quod in via solita est, per ingressum insolite evitare voluerint, ibid. n. 51.

Nuncios Apostolici.

An ad Nuncios Apostolicos privatus quoad alios spectet cognitio negotiorum illicitæ Ecclesiasticorum, tom. 6. consult. 79. à n. 1.
An & quatenus eligi possit in Conferuatore à Regularibus, tom. 7. consult. 10. à n. 8.
Quatenus possit punire Regulares degentes extra claustra, si delinquant, tom. 7. consult. 68. à n. 1.
An possit in gradu appellationis, seu recursus prouideri in causis officialium S. Officij Inquisitionis, tom. 8. consult. 129. n. 9.

Nutritio.

Vienti necessaria, tom. 7. consult. 9. à n. 49.

O

Oblatio.

Oblationes, que sunt Oratorijs, atque Ecclesijs, siue Capellis sitis intra limites parochiæ cui debeantur, tom. 6. consult. 83. à n. 1.
Quid si non agatur de simplici Capellania, sed de titulo, ac rectoria prorsus sepeata, ibidem num. 3. & 4.
Quid de oblationibus factis Imagini depictæ in pariete alicuius domus, ibid. n. 5.
Cui cedant oblationes, que offeruntur in missa presbytero celebranti, tom. 8. consult. 42. n. 1.
Et quid de illis, que offeruntur nunciis Sacerdotibus dum celebrant primam missam, ibid. n. 2.
Quid in his aduertendum, ibid. n. 3.

Obligatio V. Notitius.

Obligatio defuncti transit ad heredem, tom. 5. consult. 11. num. 38.
De formula obligationis Carnalis, tom. 5. consult. 60. à num. 9.
Deque eius virtute, ibid.
Ac executione, ibid. n. 19. & 21. & 23.

Observantia.

Observantia vnius quatenus deseruiat pro interpretatione, tom. 8. consult. 33. n. 13.
Quatenus intret preterit privilegia, tom. 8. consult. 73. n. 10. & seqq.
De eius prescriptione, ibid. n. 14.

Occlusum.

Quid sit, tom. 6. consult. 99. n. 2. & 8. 9. & 10. & seqq. & num. 15.
Quod dicatur occultum, ibid.
Quale dicatur delictum occultum, ibid.
An omne, quod non est publicum dici possit occultum, ibid. n. 3.
An quod est aliquibus notum, ibid.
An prout contradiungatur contra notorium, ibid. n. 4. & 5.
Quomodo aliquando accipietur, ibid.
An prout contradiungatur à publico, ibidem num. 6. & 10.
Erà manifestum, ibid.
A penè occultum, ibid. n. 13.
Ratio cur detur facultas dispensandi in occultis, ibid. den.
Ad excludendum occultum quid sufficiat, ibidem num. 8.
Quid sit penè occultum, ibid. & n. 9.

Variè

Index Rerum.

Variè accipitur, ibid. n. 1.
Occultum simpliciter, ibid. & n. 14.
Delictum occultum quale dicatur, ibid. n. 16. & seqq.
Quid de delicto occulto, deducto ad forum contentiosum, & non probato, ibid. n. 18. & seqq.
Et delinquens fuerit absolutus ex hæcenus deductis, ibid. n. 21. & seqq.
Quid de delicto Clerici condemnati à Iudice seculari, ibid. n. 24.
Quid in casu, in quo delictum fuerit deductum ad forum contentiosum, & in eo puniunt, ibid. num. 25. & seqq.
Quid de crimine complicitibus dantur notæ, ibidem num. 27.
Occultum propriè quid sit, ibid. & n. seq.
Quid de delicto publico in vno loco, & occulto in alio, ibid. num. 29.

Odor.

Qui jaceat odor in feris Dei demortuis, tom. 5. conf. 43. num. 7.
Vbi de odore amantissimo multorum Sanctorum corporum petenni.

Oeconomus.

Appositio Oeconomus in Ecclesijs parochialibus Regularium ad statum secularium redactis, ad quem pertineat, tom. 7. conf. 8. n. 16.

Officium, V. Paná, Lex.

An, & quatenus extensio officij proprii concedenda sit, tom. 6. conf. 60. à n. 1.
Probasuamodi concessione, an requiratur, quod Sanctus sit Canonizatus, ibid. n. 2.
An, & quatenus concedi possit de beatificatione tantum, qui habent cultum limitem, ibid. n. 2.
Et an sit licitum vtenibus Breuariis Romano accipere Officia propria ex alijs Breuariis, ibid. n. 4. & seqq.
Officia propria Sanctorum, vel Beatorum possunt extendi etiam ad Ordines regulares ad Ecclesiam, vel diocesim, aut provinciam, vel Regnum, tom. 6. consult. 60. num. 1.
Vt fieri possit officium de Sancto non Canonizato, debet esse de ijs, de quibus potest fieri officium, nempe de Sancto, qui reperitur descriptus in Martyrologio Romano, ibid. n. 2.
Sub pena privationis officiorum in lege penali quæ officia continentur, tom. 6. conf. 85. n. 2. 38.
An officia publica tantum Ecclesiastica, quam laicalia, ibid.
Et in penam propriè dictam, ibid.
Quid de officiis habentibus iurisdictionem, ibid.
Quid de officiis Concinatoris, Lectoris, Confessarii, ibid.
Scylus S. Penitentiarie de dispensatione, & absoluteione cum Regularibus super interpositione mulierum intra eorum claustra ad malum finem, ut remaneat privati officii, ibid. n. 359.

Officiales, & Officium S. Inquisitionis.

Princeps secularis an, & quatenus possit punire eum à S. Officio Inquisitionis judicialiter iam puniunt, tom. 5. conf. 44. à n. 1.
Quid si Iudex procedat ex mandato Summi Pontificis, ibid. num. 1.
Vel si Iudex Ecclesiasticus procedat contra eum in foro iudiciali, & imponat tantum penas medicinales, ibid. num. 2.
Vel absolute per viam gratiæ, ibid.
Vel si ipse Iudex Ecclesiasticus procedat in foro iudiciali, & imponat penas etiam temporales, ibid. n. 3.
De censoris S. Officij ab alijs habitis, ac restituendis, ibid. num. 6.

Cause eorum, qui se fingunt officiales S. Officij, & sub hoc pretextu committunt aliquod delictum non spectans ad S. Officium, an debeant de iure cognosci à S. Officio privatuè quoad omnes alios Iudices, tom. 5. conf. 64. à n. 1.
An à sententia favore libertatis in materia S. Officij Inquisitionis detur appellatio, & ad quem effectum, tom. 6. consult. 42. à n. 1.
Possunt privati abentes Sacramentis ad fortilegia, tom. 6. conf. 45. n. 1.
An falsus calumniator in materia ad S. Officium spectante, sit de hæresi suspectus, & tanquam talis debeat abjurare, & quomodo, tom. 7. conf. 37. à n. 1.
Et an gaudeat immunitate, ibid. n. 2.
Quid observandum in exemptione familiarium, aliorumque interuentium S. Officio, tom. 7. conf. 76. n. 6.
An excommunicatus in S. Officio vigore Constitutionis Si de protendis, & infidelis in dicta excommunicationem per annum, possit audiri per procuratorem, tom. 7. conf. 52. n. 1.
Quid si fuerit absolutus à S. Penitentiarie, ibidem num. 2.
Et an dicta absolutio illi suffragetur, & quatenus, ibid.
De quibus criminibus cognoscatur, tom. 7. conf. 54. n. 6. & seqq.
Possit cognoscere non solum de causa hæresis, sed etiam de omnibus connexis, & dependentibus, ac incidentibus illius, tom. 8. conf. 76. n. 1.
Reus in S. Officio quatenus auiatur, tom. 8. consult. 82. num. 4.
Quid de reo condemnato in contumaciam, ibid. à n. 7. 4. & seqq.
In officiales S. Officij, qui gaudent privilegio fori, an & quatenus Iudices etiam Camere Apostolicæ ea que possint mandata sine ea quatur Inquisitoris, tom. 8. conf. 83. à num. 1.
De officialibus S. Officij exemptione, ibid. n. 4.
Quid de conductibus bonorum Camere Apostolicæ, ibid. à n. 1. & seqq.
De Regulari ministro S. Officij decedente extra claustra, deque spolio ei faciendum, tom. 8. conf. 85. à n. 1.
Et à quo spoliū faciendum sit, ibid. ac n. seqq.
De Notario, vel alio ministro S. Officij declinante iurisdictionem Episcopi, tom. 8. conf. 90. n. 1.
Deque mandato ab Episcopo contra ipsam executum, ibid. num. 2.
Qui officiales S. Officij gaudent privilegio fori actiue, & passivè, tom. 8. conf. 94. à n. 1.
An, & quatenus gaudeant quoad onera communitatum, exemptione Ecclesiasticorum, vel eorum colonorum, vel militum, vel familie armate Episcoporum, ibid. & n. seqq.
Quid quoad onera personalia, ibid. n. 1.
De causa sententie, quæ tantum declarat S. Officium Inquisitionis non esse Iudicem competentem, tom. 8. consult. 108. à n. 1.
Officiales S. Officij, an exempti à Tribunali R. Fabricæ S. Petri pro executione legatorum piorum, tom. 8. consult. 112. à n. 1.
De extensione privilegij non excommunicandi ministros, & officiales S. Officij, tom. 8. conf. 119. à n. 1.
Et an dicti officiales possint sibi præiudicium inferre consentiendo in iurisdictionem alterius Tribunalis, ibidem num. 7.

Oleum, V. Liquor, Ritus.

Oleum à Sanctorum Reliquijs profluens, tom. 5. consult. 41. à n. 1.
An propter penuriam ministrorum die Corne Domini concedi possit facultas consecrari Olea Domina in Albis, vel alio die commodiori, tom. 6. conf. 41. à n. 1.
Singulis annis christiana collectio instauranda, & renovanda, ibid. n. 2.
In die Corne, ibid.
An hic ritus pertineat ad substantiam Sacramenti, ibid.

Facul-

Index Rerum.

Facultas consecrandi olea feria quiesca in Cena Domini cum minori numero ministrorum, ibid. n. 3. & 4.
Dispensandum potius, ut olea consecrentur cum minori numero ministrorum, quam extra diem Cena Domini, ibid. n. 5.
Sacramentum christiatis quando institutum, ibidem, num. 6.

Opinio.

Ceteris paribus quæ opinio sit probabilior, recentiorum ne, an veterum, tom. 5. conf. 1. n. 31.
Eius probabilitas à quo formaliter habeatur, ibidem, & num. 46.
A qua in iudicandum non sit recedendum, ibid.
Quatenus recedendum sit à communi, ibid.
De opinione, quæ fuit Ecclesie, ibid.
Quando non sit locus opinionis, ibid.
De auctoritate opinionis S. R. Romane, tom. 5. conf. 1. n. 6. num. 6.
Quando adeo opinio Doctorum probabilis in materia competens iurisdictionis, Ecclesia pro ea intelligitur supplere, & conferre iurisdictionem, etiam contrariam, opinio sit vera atque communis, tom. 6. conf. 1. n. 13.

Optio.

Optio competit ei, qui ad aliquid faciendam est obligatus, tom. 5. conf. 72. n. 14. & 16.
Ad effectum operandi contra formam regulæ reservatur Cantuariæ, an allegari possit aliqua consuetudo in præiudicium Sedis Apostolicæ, vel saltem Ordinarij collatoris indultarij, tom. 5. conf. 73. & n. 1.
Non habet locum in mensibus reservatis quas bona temporalia præbendalia, ibid.
An id locum habeat etiam ad favorem Ordinarij Collatoris Indultarij, ibid. n. 3.
An Canonici licitum sit optare pinguius præbendas, quæ vacant in mensibus Sedi Apostolicæ reservatis, nullique alij fore debitas, nisi Canonici dignitate insignitis, tom. 5. conf. 74. n. 1.
Et an suboriente lite inter protestam Apostolicam, & optantem licite idem agant, si privata auctoritate certam quandam super redditibus controversie præbende pensionem pacificanter, ab eo percipiendam, qui acquiescendo tacite suis iuribus renunciat, quam postea pensionem Apostolicam assensu non impetrato, pecunia extinguant, ibid. n. 2. & seqq.

Oratores, V. Legati.

Oratorium, V. Monasterium, Nobilitas.

Quatenus Missæ Sacrificium in Oratorio privato in domibus constructo celebrari possit, tom. 6. conf. 12. n. 18. & seqq.
Et quatenus censetur privatim, vel publicum, ibid. n. 19. & 25.
Et declarari possit publicum, ibid. & n. 22.
Aliquando venit nomine beneficii, ibid. n. 23.
Quatenus in Oratorijs publicis celebrari possit Missæ Sacrificium, ibid. n. 24. & seqq.
Oratoria Societatum, ibid. n. 25. & seqq.
Eremitarum, ac poenitentium, ibid. n. 26.
Oratoria Seminariarum, hospitalium, ibid. n. 26.
Quatenus gaudeant immunitate, tom. 6. conf. 40. n. 4.
Quid in dubio, an sit publicum, ibid.
Quando censetur publicum, ibid.
Loca sacra in primitiva Ecclesia Oratoria appellabantur, tom. 6. conf. 98. n. 6.
Dicta etiam Dominica, seu Cyriaca, ibid. n. 7.
Vocabantur Conventicula, ibid. n. 13.
Oratoria non spaciofa Tempia, sed exigua, ibid. n. 24.
Ædificata in baptisterio Basilicæ Constantinianæ, ibid.
Oratoria progressu temporis Capellæ vocata, ibidem, num. 25.
Cur concessa intra parochias ædificari, ibid. n. 27.

Et sub quibus conditionibus, ibid. n. 28.
Quid ab initio fuerit, ibid. n. 30.
Quid in istis celebrari, ibid. n. 31.
Eorum numerum mirum in modum auctus, ibid.
Concedere licentiam celebrandi in privata Oratorijs, ad quem pertinet, ibid. n. 33. & seqq.
Privilegium celebrandi in Oratorijs privatis, an odiosum, ibid. n. 35.
Quando extendi possit, ibid.
Qualitates præter licentiam, ut in Oratorijs privatis celebrari possit, ibid. n. 36.
Possunt converteri in vius domesticos, ibid. n. 37.
Ordinarius graviter peccat approbando Oratorium qualitatibus requisitis destitutum, ibid. n. 38.
Pro visitatione Oratorijs nulla exigi possit ab Ordinario procuratio, ibid. n. 39.
Privilegium Oratorijs qui executioni mandare possit, ibid.
Nequit Ordinarius directè, vel indirectè impedire, ne iuxta tenorem privilegij celebraretur in privatis Oratorijs, ibid. num. 40.
Non secuta approbatione Ordinarij, etiam si iniuste denegetur, an possit in Oratorio celebrari, ibid.
Ad quem in casu denegationis licentie recurrendum, ibid. num. 41.
Quid de clausula, ac de ipsius Ordinarij licentia, eius arbitrio determinari, ibid. n. 42.
Quæ licentia Ordinarij sufficiat, ibid. n. 43.
An requiratur nobilitas ex parte matris, ibid. n. 44.
Potest Comitissa vidua frui Oratorio concessio cum clausula Quia vasalis præes, & iurisdictionem habes, ibid. n. 47. & seqq.
Quid si nuberet viro non decorato aliquo titulo, ibidem, n. 48.
Quando, non subsistente nobilitate, concessio sit nulla, ibid. n. 49.
Privilegium concessiois Oratorijs privati est merè personale, non mixtum, ibid. n. 50.
Locus Oratorijs cur ex primatu, ibid. n. 51.
Inheret privilegio, & cum ipso extinguitur, ibidem, n. 52.
Non conceditur principaliter familie, sed accessorie, ibid. num. 53.
Mortuo Summo Pontifice concedente, non cessat privilegium Oratorijs privati, ibid. n. 53. & seqq.
Privilegium concessum matri, ac mortua, an possit filia eo uti, ibid. n. 55.
Mutans habitationem intra eandem civitatem, veluti in nova habitatione privilegio Oratorijs privati, ibidem, n. 56.
Quatenus idem dicendum si privilegiarius muret habitationem de loco ad locum intra eandem diocesim, ibid. n. 57. & seqq.
Quatenus etiam privilegiatus tam in civitate, quam rurali ibi commoretur, ut possit Oratorio privato, ibid. num. 60.
Quid si plures familie habitent in domo divisæ in plures partes, ibid. & seqq.
Idem Oratorium non potest inservire pluribus privilegiatis, ibid. n. 63.
Idemque dicendum, si non adsit clausula solite habitationis, ibid. n. 64.
Nec domus palatii locator potest uti Oratorio sito in parte locata, ibid. n. 65.
Cessante primo privilegio, incipit valere secundum pro eadem domo, ibid. n. 66.
In Oratorijs privatis non potest celebrari, nisi una Missa singulis diebus, ibid. n. 67.
Regulares non possunt celebrare in Oratorijs privatis Missas ultra concessam virtutem suorum privilegiorum, ibid. n. 68.
Nec ratione quidem privilegij Bullæ Cruciatæ celebrari possunt plures Missæ in privatis Oratorijs, ibid. n. 69.
An liceat celebrare eadem de plures Missæ in privato Oratorio ratione consuetudinis, ibid. n. 70.
Neque per Bullam Cruciatæ conceditur facultas Oratorijs privati, ibid. n. 72. & seqq.

Index Rerum.

Cuius Ordinarii approbatio requiratur, *ibid.* n. 73.
 Quibus diebus celebrari possit in privatis Oratorijs, *ibid.* num. 74.
 Quis intelligatur dies festi, *ibid.* n. 75.
 An comprehendantur patroni principales Civitatum, *ibid.* num. 76.
 Quid de feria quinta, & Sabbato maioris hebdomadae, *ibid.* num. 77.
 An virtute Bullae Cruciatæ possit celebrari Missa in privatis Oratorijs, diebus festis exceptis, *ibid.* n. 78.
 Potest Episcopus prohibere, ne aliquis celebret, vel audiat Missam in Oratorio privato diebus solemnioribus, *ibid.* n. 79.
 Facultas concessa per Bullam Cruciatæ non habet locum in alieno Oratorio, *ibid.* n. 80.
 Non possunt Regulares in festis solemnioribus exceptis celebrare in privatis Oratorijs secularium domorum privatarum, *ibid.* n. 81.
 Non est necessaria licentia Parochi, ut in privatis Oratorijs celebretur, *ibid.* n. 82.
 Nequeunt Regulares celebrare in privatis Oratorijs contra voluntatem suorum Superiorum, *ibid.* n. 83.
 Quoad Sacerdotes seculares non requiritur specialis licentia Ordinarii, *ibid.* n. 84.
 Per privilegium privati Oratorii nullum præiudicium inferri potest iuribus parochialibus, *ibid.* n. 85.
 In privatis Oratorijs non potest ministrari Eucharistia, *ibid.* num. 86.
 Quid etiam locum habet in Regularibus, *ibid.* n. 87.
 Quid virtute Bullae Cruciatæ concedatur quoad susceptionem Eucharistiae in Oratorio privato, *ibid.* n. 88.
 Qui dies in dicta Bulla Cruciatæ excipiuntur, *ibidem* num. 89.
 An & quatenus in Oratorio privato adimpleri possit præceptum Communionis Paschalis, *ibid.* n. 90.
 Appellatione familiæ, quæ in Oratorio privato potest audire Missam qui veniant, *ibid.* n. 91. & seqq.
 Quinam appellatione communialis, *ibid.*
 Qui satisfaciunt præcepto audiendi Missam in privato Oratorio, *ibid.*
 Filij, ac filiae privilegiati, eorumdem uxores, ac viri quatenus gaudeant hoc privilegio, *ibid.* n. 95.
 Quid de iis, qui in servitio domini manentes, alibi degunt, negotiis domini sui vacantes, *ibid.* n. 96.
 Quatenus Capellanus celebrans in Oratorio privato satisfaciatur præcepto audiendi Missam, *ibid.* n. 97.
 Qui possit hoc privilegio gaudere, *ibid.*
 Quid de familia, absente domino, *ibid.* n. 99.
 Quid de hospitiis, *ibid.* n. 100. & seqq.
 Quid de coisugineis, *ibid.* n. 101.
 Quid de domesticis, *ibid.* n. 104.
 Quid de habitantibus in domo privilegiati, *ibid.* n. 105.
 Quid de servis, pedessequi, famuli, qui non habitant cum dominis nec viuant absolutè eorum sumptibus, *ibidem* n. 106.
 Quid de iis, qui non sunt in actuali servitio dominorum, *ibid.* n. 107. & seqq.
 Qui, & quatenus satisfaciunt præcepto audiendi Missam, illam audiendo in privatis Oratorijs, *ibid.* num. 109. & seqq.
 An privatum Oratorium gaudeat immunitate, *ibidem* num. 111.
 An privatum Oratorium sit capax sacrilegij, *ibidem*, & num. 112.
 Per privilegium Bullae Cruciatæ, quid concedatur circa tempus celebrandi in privato Oratorio, *ibid.* n. 113.
 In Oratorio privato, an & quatenus possint acquiri indulgentiæ, quæ conceduntur in Bulla Cruciatæ illam habentibus, *ibid.* n. 114. & seqq.
 Privilegium Bullae Cruciatæ circa Oratoria privata est falsum, *ibid.* n. 117.
 Differentia inter Oratorium, & Ecclesiā, *ibid.* n. 118.

Ordinarius, V. Episcopus, Dispensatio, Oratorium.

Ordinarius in monasteriis à civitate remotis debet perionam Ecclesiasticam delegate ad concedendum licentias ingrediendi monasteria monialium, *tom. 6. conf. 86. num. 242.*
 Inter Ordinarios Ecclesiasticos quinam sit competens, Ordinarius ne domicilij delinquentis, an verò loci commissi delicti, *tom. 6. conf. 94. à n. 1.*
 Et quid ratione contractus, *ibid.*
 Iurisdicção Ordinarii domicilij, *ibid.* n. 13.
 Ac Ordinarii loci delicti, vel contractus, *ibid.* n. 14.
 Ordinarius in crimine hæresis, *ibid.* n. 25.
 Eius potestas in pena imponenda in hæreticos, *ibid.*
 Etiam contra exemptos, ac privilegiatos, *ibid.*
 Secundum subiectam materiam Ordinarii veniunt appellatione Episcoporum etiam ex decreto S. Concilij Tridentini, *tom. 7. conf. 4. n. 10.*
 Eorum varia potestas in non residentes, *ibid.* n. 13.
 Ordo, Ordinans, Ordinatus, Metus, Patrimonium, Capitulum.
 De promotis ad Sacros Ordines sine titulo legitimo beneficii, vel patrimonij, vel pensionis, vel Religiose perpetuitatis, *tom. 5. conf. 77. à n. 1.*
 Ordinatus sine titulo, à n. fir ipso facto irregularis, *ibidem* num. 1.
 Penæ in Ordinatos sine titulo, *ibid.* n. a.
 Ordinantes, vel eorum Inceffores quatenus teneantur Ordinatos sine titulo providere de sustentatione, *ibidem* num. 7.
 Et quare, *ibid.* & n. 3.
 Ac de competenti beneficio, *ibid.* n. 4.
 Eo ipso quod quis Ordinatus est, acquiritur, ut sibi de patrimonio Ecclesiæ subministrantur alimenta, *ibidem* num. 5.
 Episcopus non potest excipere contra eos, quos ipse ordinavit, sed tantum contra Ordinatos à suis prædecessoribus, *ibid.* n. 6.
 Neque potest contra factum proprium excipere, *ibid.*
 Quid si Episcopus non examinauerit ordinatum, sed commisit alteri examen, *ibid.* n. 7.
 Episcopus statim recusat in conscientia subministrare alimenta abique eo, quod contra ipsum intententur aliquæ actio, *ibid.* n. 8.
 Quid in casu, quo Ordinatus, præmissis examine, non reputatur idoneus pro obtinendo beneficio, *ibidem* n. 9.
 Quando solum Episcopus debeat ordinato assignare stipendia clericalis militie, *ibid.* n. 10.
 Quid si habeant de proprio, *ibid.*
 Obligatio alendi Ordinatos ex quo proveniat, *ibidem* num. 11.
 Quando Episcopus ordinans non teneatur eos alere, *ibid.* & n. 14.
 Quid in casu, quo Summus Pontifex concedit, ut quis possit à quocunque Episcopo ordinari, *ibid.* num. 12. & seqq.
 Quis intelligatur proprius Episcopus ordinandi, *ibid.*
 Quid item si promoueri quis faciat cum fido titulo, ignorante Episcopo, *ibid.* n. 14.
 Quomodo ex Tridentino Clericus ad sacros promoueri debeat, *ibid.* n. 15.
 Quæ penæ per Tridentinum innouantur contra malè promotos, *ibid.* & n. seqq.
 Quid idem si post assignatum patrimonium ad Ordines contrahat debita, *ibid.* n. 18.
 De eo, qui Apostolicum indultum ad Sacros Ordines extra legitima tempora suscipiendos obtinuit, *tom. 6. conf. 78. à n. 1.*
 Collatio Sacrorum Ordinum, an fieri possit ab Episcopo in Ecclesijs parochialibus Regularium, ipsi iuuitis, *tom. 7. conf. 7. à n. 1.*
 Est actus iurisdictionis, *ibid.* n. 1.
 Quo in loco confecti possint, *ibid.*

Index Rerum.

Differentia de promotio, & promouendo ad Ordines quoad
pœnas Tridentini, tom. 7. conf. 19. n. 3.
Promouendi ad Ordines alij sunt archani, alij non archani,
ibid. n. 4.
Promouere, vel non promouere ad Ordines remissum est
arbitrio Episcopi, ibid.
Quid ioc archani, ibid.
Et an licitum sit appellare à iudicio Ordinarij, ibid.
Clericus publicè diffamatus de homicidio repellendus est à
promouione Ordinum, & affectuione beneficij, ibid.
num. 5.
Ordo Ecclesiasticus est dignitas, ibid. n. 2.
Qui ab eo repellendi, ibid. & n. 7. ac seqq.
An, & quatenus suscepcio Sacrorum Ordinum ex metu
reuerentia, concurrentibus minis, sit irrita, tom. 7. con-
sult. 77. à n. 1.
A quo quisque de iure cogi possit ad Ordines, ibid. n. 8.
Et ob quam causam, ibid.
Ordinatus coactione omnimoda, an recipiat Sacramen-
tum, ibid.
Quid si metu graui, ibid.
Qui ordinationi non conseruit quocunque tandem metu
à consensu impeditus fuerit, non est validè ordinatus,
ibid. n. 9.
Quid si postea consentiat, ibid. n. 10.
Quid si consensit, sed castitatem vouere minimè inten-
derit, ibid.
Cum metu ordinatus, an habeat commoda, & incommo-
da Clericatus, ibid. n. 16.
Ut matrimonium contrahat quid requiratur, ibidem,
num. 17.
Quid si ratiocet tacite, vel expresse ordinationem suam,
ibid.
Quid si erant conjugatus, ibid.
Vel coactio fuerit iusta, ibid.
Metu ordinatus, an suspensus, vel irregularis, ibidem,
num. 20.
Ordinatus inuitum in quas pœnas incurrat, ibid. n. 21.
Pœne in ordinem siue beneficio, vel patrimonio, tom. 8.
conf. 3. n. 3. & 8. ac seqq.
Differentia in Sacra ordinatione inter Latinos, & Græcos,
tom. 8. conf. 63. à n. 1.
Quid de promotio ad Ordines Sactos, inuita vxore, ibid. n.
14. & 15.
De coactione ad Ordines, ibid. n. 16. ac seqq.
In promouendum, etiam in prima tonsura extra casus permisso,
pœna, ibid. n. 30. & seqq.
De Episcopo, alioque Prelato conferente primam tonsuram
marito, ibid. n. 24.
De marito suscipiente Sacros Ordines abique vxoris suæ li-
centia, ibid. n. 25.
A quo ponit odo, ibid. & seqq.
An suspensus de heresi, ibid. à n. 28.
Potestas Ordinis quando accipitur, tom. 8. consult. 67.
num. 2.
Vocum ordinibus sacris annexum, tom. 8. conf. 81. num. 25.
& seqq.
Quotuplex sit potestas, tom. 8. conf. 92. n. 2.
Que potestas sacramentalis, que iurisdictionalis, ibid.
num. 3.
Inter casus differentia, ibid.
Qui in statu apostasie à Religione suscipit Ordines Sac-
ros, in quas pœnas incurrat, tom. 8. conf. 92. n. 6. ac
seqq.
In suscipiente Ordines ab Episcopo schismatico vitando
pœna, ibid. n. 10.
Sacris Ordinibus nondum initiati, quid prestare teneantur
ad Cathedralē, vel Collegiatam Ecclesiam promoti,
tom. 8. conf. 115. à n. 1.
Quiue promouendi, ibid.
De variatione Ordinariorum in suscepcione Ordinum,
tom. 8. conf. 122. n. 1.
De promouendi ad Ordines ab Episcopo originis, ibid. à n. 2.
Que intentio sufficiat ad Ordines suscipiendos, tom. 8. conf.
131. à n. 1.
Quare si des, ac disposicio in suscipiente, ibid. n. 2.

Orientales.

De ritu in aliquibus Orientalis Ecclesie regionibus dandi
simul à presbyteris cum baptismo Eucliarisiam, & chris-
ma confirmationis tum infantibus, cum adultis, tom. 3.
conf. 63. n. 1. & seqq.
De eorum forma deprecatoria Sacramenti penitentia, ibid.
num. 4.
Deorum ritu, quo Sacerdotes ministrantes Sacramentum
extreme vnctionis benedicant oleum consecratum, ibid.
num. 7.
Deque iisdem presbyteris miscentibus oleo consecrato
chrisma confirmationis oleum non consecratum, ibid. n. 8.
Forma consocta Sacramenti Confirmationis apud Orien-
talem, tom. 8. conf. 78. n. 1.
An illa supplet Sacramentum Confirmationis in Ecclesijs
Orientalibus, & toleranda sit, ibid. n. 3.
Et an à quolibet Sacerdote baptizante possit conferri hoc
Sacramentum, ibid. n. 7.
Varietas forme huius Sacramenti, ibid. n. 2.
Quo tempore ministrandum, ibid. n. 4. & 5.
Quare, dum quis confirmatur, alapa creditur, ibidem
num. 5.
In qua corporis parte eius vnctio fieri debeat, ibidem
num. 6.
De eius ministro, ibid. à n. 7.
A presbytero collatum, an irritum, ibid. & num. 12. ac
seqq.

Origo.

Origo est de se indiuisibilis, tom. 8. conf. 122. n. 4.
Non potest haberi prioribus locis, ibid. n. 2.
De loco originis filij, ibid. n. 5.
De Episcopo originis quoad Ordines, ibid. à n. 2.
Est duplex, ibid. n. 6.
Naturalis, & ex privilegio, ibid.

Orphanus.

Orphanus, an sit miserabilis persona, & habeat forti Electio-
nem, & variationem, tom. 5. consult. 2. num. 55. &
seqq.
Nomine orphanorum qui veniunt, ibid.
Orphanus diues, an gaudeat sui privilegio, ibidem
num. 63.

Osium, V. Immunitas.

Orium.

Malorum lerna, tom. 8. conf. 44. à n. 15.
In ocio totipentes decreta, ibid. & à n. 17.

P

Palatium.

An, & quatenus domus, sine palatium Episcopi gaudeat
immunitate, tom. 6. conf. 36. à n. 1.
Et quid de illius pariete, recto, ianua, &c. ibid.
Non debet distare ab Ecclesia, ibid. n. 2.
Distans ab Ecclesia, an gaudeat immunitate, ibidem, &
num. seqq.
Et quatenus, ibid.
Non est sacrum, ibid.
Ratione Oratorij, an locus facit, ibid. n. 3.
Gaudet siue adherat, siue non adherat Ecclesie cathedra-
li, ibid. n. 4. & seqq.
An veniat appellatio loci sacri, ibid. n. 6.
Qua gaudeat immunitate, ibid. & n. 7.
Ut palatium Episcopi gaudeat immunitate quid requiratur,
ibid. à n. 12.
Debet esse prope Ecclesiam, ibid. n. 13.

Quid

Index Rerum.

Quid de consuetudine, *ibid.* n. 16.

Quid si Episcopus abesse a suo palatio, *ibid.* n. 17.

Quid quoad partes exteriores palatii, *ibid.* n. 18.

De ab ipso extractis, *ibid.* n. 19.

Papæ, V. Pontifex.

Pares.

Pares Carie vndedicantur, & qui sint, tom. 5. conf. 2. n. 9. & 13.

Quando possunt esse Iudices in causa feudal, *ibid.* !

Paries, V. Immunitas.

Parochia, Parochus, V. Matrimonium, Defunctus, Oratorium, Demicilium.

Habet fundam intentionem super omnibus oblationibus, quæ sunt in Parochia, tom. 5. conf. 76. n. 9.

Parochorum munia, *ibid.* num. 11. & seq. & tom. 6. conf. 58. n. 30.

An quemadmodum Episcopus edictum ad examen, & provisionem parochialium cum termino decem dierum proponendum potest ex arbitrio protegere, possit etiam ad quatuor, vel sex dies minuire, & abbreviare, tom. 6. conf. 3. a n. 1.

Quibus in casibus possit abbreviari, *ibid.* n. 5.

Quid in provinciis, ac Episcopatibus amplissimis, *ibid.* num. 10.

Et quid de edicto proposito in duabus Ecclesijs, *ibid.* num. 11.

De Capitulo Sede vacante quoad privationem Parochie, *ibid.* n. 12.

De titulo colorato quoad Parochum, *ibid.* num. 13. & seqq.

Einque gesta, *ibid.* & seqq. Vbi plura.

Rectores parochi habent dignitatem ex persona propria, tom. 6. conf. 31. n. 2.

Sunt suarum Ecclesiarum Prelati, *ibid.* & n. 3.

Quid de Vicarijs parochialibus, *ibid.* & n. seqq.

Ad Parochos spectat habere processionem intra limites suarum parochiarum, tom. 6. conf. 43. n. 1.

Sunt manutendi, *ibid.*

Idque etiam si Parochi assentiantur a Confraternitate recens erecta, & Regularibus a societatibus antiquioribus, *ibid.* num. 2.

Parochus non potest impediri, ne habeat processionem in parochia, *ibid.* n. 3.

Quid de die, & hora habendi processionem, *ibid.* n. 4. & seqq.

Quis inter Parochos precedere debeat, tom. 6. conf. 67. a num. 1.

Parochus, an possit peragere functiones Sacordiales, ac solemnitates in Capellis, aut Ecclesijs, vel Oratorijs Confraternitatum, suis intra limites sue parochie, quatenus in suis in propria Ecclesia, tom. 6. conf. 68. a n. 1.

Et an, absolutus per Parochum officio funerali, possint Capellani Sodalitatis reiterare in eisdem Ecclesijs, vel Oratorijs officium super cadavere cum Roia, & aspersorio, *ibid.* a n. 12.

Quid de consuetudine, vel privilegio, *ibid.* n. 1.

Quid si Ordinarius in erectione huiusmodi Sodalitatum decernat functiones Sacordiales, ac solemnitates earum Capellano celebrandas fore, *ibid.* n. 6. & seqq.

An in hoc requiratur benedictio Apostolicum, *ibid.* num. 8.

Quid si Capellanus Sodalitatum his functiones petegerit, *ibid.* n. 9.

Quatenus possit Parochus in Ecclesijs, vel Oratorijs Sodalitatum Missæ sacrificium celebrare, Sacramenta ministrare, alioque iura parochialia exercere, *ibid.* n. 10.

An Parochus hoc ius parochiale possit amittere ob non usum, *ibid.* n. 11.

De Parochorum prerogatiis multa, tom. 6. conf. 74. a num. 1.

Oblationes, quæ sunt Oratorijs, arque Ecclesijs, sue Capel-

lis suis intra limites parochie debentur Parocho, tom. 6. conf. 83. a n. 1.

Maximè si reperitur in quasi possessione eas percipiendi, *ibid.* n. 2.

Quid de titulo, ac rectoria protus separata, *ibid.* num. 3. ac seqq.

Parcia idem quod titulus, tom. 6. conf. 98. n. 20.

Quid, *ibid.*

Qui Paroci, *ib.* id.

Parochi appellati Copiaris, *ibid.*

Antiquius sese longe, lateque extendebantur parochie, *ibid.* num. 27.

An & quatenus Parochus constitui possit Vicarius Capitulis, tom. 7. conf. 4. a n. 1.

Quin in re teneatur residere, *ibid.* n. 3.

Ne residere nulla excusari potest consuetudine, *ibid.* num. 4.

Neque servitium Episcopi, aut Cathedralis, aut officij S. Inquisitionis, aut exigui populi numerus, defectus domus propriæ, *ibid.*

Neque officium Confessarij Monialium, tom. 7. conf. 13. num. 3.

Parochorum præcia residentia, *ibid.*

Quid si concurreret necessitas Ecclesiarum, *ibid.* n. 5.

Et quæ necessitas, vel utilitas requiratur, *ibid.*

Ultra duos menses non potest Episcopus vii opera Parochorum, *ibid.* n. 5.

Quid si in eadem Civitate, & Ecclesia curam gerat animarum, an scilicet possit eligi in Vicarium Episcopi, & Capituli, *ibid.* n. 6.

Parochus exterius, vel diocesanus nequit haberi pro residente, si inhabitat in civitate, à qua distet eius parochialis duobus, aut tribus miliaribus, *ibid.* n. 7.

Idque etiam si Dominicus, alijsque festis diebus ad suam Ecclesiam accedat, *ibid.*

Parochus residents, fed non exercens officium suum, minimè latissimè præcepto residentie, *ibid.*

Quatenus sit residentia, ad quam Parochi teneantur, *ibid.*

Vbi teneatur habitare, *ibid.* n. 8. & 10.

Quid si Parochus iam existerit Vicarius defuncti Episcopi, *ibid.* n. 9.

Non excusatur à residentia, si doceat Grammaticam in civitate per duo miliaria distante à parochiali, quamvis singulis diebus vellet ad eam accedere, & quamvis non reperiretur alius idoneus ad docendum, *ibid.*

Parochi quomodo cogantur ad residendum, *ibid.* n. 10.

Eorum residentiam quomodo differat ab interresidentia, *ibid.*

Quando propriè dicantur Curati, *ibid.*

Teneantur residere per seipsos, nec possunt inferuire per substitutos, *ibid.*

Exercitium muneris parochialis in quo formaliter consistat, *ibid.* n. 12.

Parochi tempore pestis residere teneantur, *ibid.* n. 14.

Quæ Sacramenta per seipsos ministrare sint obligati, *ibid.*

In recusantes obedire quomodo Episcopus animadvertere possit, *ibid.* & seqq.

Quatenus solent concedi Parocho, qui in sua Parochia graves contraxit inimicitias, ut possit abesse per sex menses, *ibid.* n. 16. & 17.

Quatenus, & quomodo tolerari possit, quod Parochus parochie tenus paucorum animarum non residet in parochia, *ibid.* n. 18.

Quomodo habens duas parochias vnitas possit in qua maluerit residere, *ibid.* n. 20.

Eiam perpetui conditores residere teneantur, *ibid.* n. 21.

Quatenus Parochi possint annis singulis per aliquod tempus à suis parochijs abesse, *ibid.* n. 24.

Fructus Ecclesie, cuius Rector nō residet pro rata temporis quomodo applicari debeant, *ibid.* n. 25.

Parochi deferentes in diuinis suis parochialibus, quamvis non residentes in aedibus parochialibus, vel intra ciuitates, an teneantur ad restitutionem fructum, *ibid.* num. 26.

De-

Index Rerum.

Debent tamen cogi ad inhabitandum in dictis domibus, vel intra limites, *ibid.*
 Parochi, quibus propter inhabitantem fuit datus Coadiutor, non possunt extra suam parochiam habitare, etiam relicto ibi coadiutore, *ibid.*
 Quomodo verba Concilii *utque ad priuationem* intelligantur, *ibid.*
 Et in quibus locum habeant, *ibid.*
 Parochus residere debet in loco, ubi sita est Ecclesia, *ibidem* num. 38.
 Quatenus Episcopus pro visitatione sue diocesis vel possit opera Parochi per quatuordecim singulis annis, *ibidem* num. 30.
 Parochus ob infirmitatem, & aeris intemperiem non excusatur a residentia, *ibid.* n. 31.
 Quid in hoc casu concedendum ei sit, *ibid.*
 Qui Canonici, & parochiales obtinent quid lucrare, *ibid.* n. 32.
 Dignitates, quae unitas habent parochiales Ecclesiae, ubi residere tenentur, *ibid.* n. 33.
 Parochi studiorum causa non est danda licentia non residendi, *ibid.* n. 36.
 Ad Parochi Ecclesiarum Monasteriorum Regularium, quae ad Statum secularem sunt redactae, teneantur accedere ad Synodum dioecesanam Episcopi, an potius ad Synodum Abbatum, *ibid.* tom. 7. conf. 8. n. 28.
 Anue possit audire confessiones secularium etiam de casibus Episcopo referatis absque eius licentia, *ibidem* num. 29.
 Visitatio, correctio, ac punicio parochorum, quoties delinquant in concernendis curam animarum, & Sacramentorum administrationem in Ecclesiis Regularium, etiam eorum Monasterij unitis pertinet ad Episcopum, ac eius Vicarium, *ibid.* n. 18. & seqq.
 Etiam Religiosis Hierosolymitanis, *ibid.* n. 23.
 Et io subiecti militiae Regio Portugalliae, *ibid.* n. 25.
 Parochi dictarum Ecclesiarum teneantur accedere ad Synodum dioecesanam Episcopi, *ibid.* n. 28.
 Quomodo non liceat eis vagari, sed debent propriam domi continere, *tom.* 7. conf. 13. n. 3.
 Non possunt deputari in Consiliarios ordinarios Monasterium, *ibid.*
 Nisi in casu necessitatis, *ibid.*
 Adolario stola, ac functiones parochiales, quae in Ecclesiis parochialibus sunt absente illius Parochi, spectant ad eius Viceparochum, an verò ad Parochum alterius parochiae, qui ibi praesens existit, *tom.* 7. conf. 46. a. n. 1.
 Quatenus debeat sibi assumere Coadiutorem in cura animarum, *ibid.* n. 1.
 Et in omni casu ab officio relinquere Vicarium, *ibid.*
 Eius successor succedit in locum ipsius Parochi, *ibidem* num. 2.
 Et praecedere debet aliis Sacerdotibus, *ibid.* n. 4.
 Quatenus etiam praecedat ipsi Parochi, ac Rectori Ecclesiae, *ibid.*
 Parochus ratione stola in funeribus praecedentiam habet, *ibid.* n. 5.
 Praecipue io Ecclesia propria, *ibid.* n. 6.
 Etiam si Parochus alter sit dignior, *ibid.*
 Parochi praesenti in aliena Ecclesia parochiali cui danda sit praecedentia, *ibid.* n. 7.
 Quid in processibus, aliisque functionibus, *ibid.* n. 8. ac seqq.
 Non amittitur parochia dum quis discedit animo reuertendi, *tom.* 7. conf. 63. n. 3.
 Quomodo parochia acquiratur, *ibid.* n. 4.
 De Parochi Ecclesiae cathedralis, *tom.* 7. conf. 89. num. 4. & seqq.
 Deque Parochi diocesis, *ibid.*
 Dialio parochiarum, *ibid.* n. 7.
 Habitans in confinio duarum parochiarum, utrius sit parochianus, *tom.* 8. conf. 1. n. 7.
 Vicarum nomen parcie in iure pro dioecesi parochiali, *tom.* 8. conf. 89. n. 1.
 Poena in Parochum iotta anoum ad Sacerdotium non promouum, *tom.* 8. conf. 24. o. 1. & seqq.
 Et quomodo obliget, *ibid.*

Parochi Religiosi Ordinum Militarium quomodo faciant fructus suos quando dimisso subdituro alibi interuenientur Ordinum, *tom.* 8. conf. 29. a. n. 1.
 Quid si ad libitum eorum magni magistri ponantur, & amouantur, *ibid.*
 Missa, & concio, an audiri debeat in Ecclesia parochiali, *tom.* 8. conf. 42. n. 30.
 De parochialibus etiam Monasterij Regularium unitis, & de cura animarum principaliter ipsi monasterio incumbit, *tom.* 8. conf. 44. a. n. 1.
 Quid si cura incumbat certis personis, *ibid.* n. 3.
 Quatenus Ecclesia parochialis concedatur Regularibus, *ibid.* n. 2.
 Quomodo deputandus vnus ex Regularibus ad curam animarum in Monasterio Ecclesijs, *ibid.* n. 4.
 Quid si huiusmodi beneficia curata sint vnita dignitatibus, vel Canonatibus, *ibid.* n. 5.
 Depotario Vicariorum perpetuorum, in quibus parochialibus facienda, *ibid.* n. 6.
 Quid quoad eorum visitationem, *ibid.* n. 7.
 De Vicarijs deputandis in parochialibus unitis, *ibid.* n. 8.
 Eorumque portione, *ibid.*
 Ex quibus bonis deducenda, *ibid.* n. 10.
 A provisione facta in visitatione non datur appellatio, *ibid.* num. 11.
 Quid si extra visitationem, *ibid.* Vbi alia.
 An possit Ordinarius prohibere, ne eorum animarum exerceatur per seculares in parochialibus, super qua erecta fuit domus monasterij Monachialium, *ibid.* n. 14.
 An Abbat. S. Benedicti liceat nonnullis sui Monasterij Religiosis ad exercendum curam parochialium Ecclesiarum pro Rectoribus praestare, *ibid.* n. 15.
 De Ecclesia parochiali, in qua est Sedes Capituli Regularium, *ibid.* n. 16.
 Ecclesiae parochiales Regularium a quo visitandae, *ibid.* n. 17. ac seqq.
 Quid de oppido, in quo Abbas secularis vetè exercet spirituales, & temporales iurisdictionem, *ibid.* n. 18.
 Quid de parochialibus Monasterio unitis, *ibid.* n. 19.
 Quid obseruandum si parochiales oec sunt Monasterio unitae, nec cura ipsi Monasterio incumbat, *ibid.* n. 21.
 Quanto Parochi sit assignandum pro eius congrua sustentatione, *tom.* 8. conf. 60. n. 2. & seqq.
 Qualiter arbitrium in congrua taxatione sit moderandum, *ibid.* n. 24.
 Parochi Catholici obligatio in ministracione baptismi filiorum haereticorum, *tom.* 8. conf. 69. n. 2.
 De iurisdictione Parochorum in funeribus, quae ducuntur ad Ecclesias Confraternitatum quoad delationem Crucis, quoad curam Capellanos in stola, ac officijs super cadaveribus, *tom.* 8. conf. 73. a. n. 1. & seqq. signatè n. 24. & a. n. 50. & 131.
 Parochi cur distictae, *ibid.* n. 31.
 Et quo tempore, *ibid.* ac o. seqq.
 Quomodo in alienam parochiam quis ingredi possit ad officium aliquod peragendum, *ibid.* n. 33.
 An & quatenus Ecclesia parochialis habeat intentionem fundam super Ecclesijs minoribus sitis in parochia, *ibid.* a. n. 57.
 Iura parochialis quae, quorue, *ibid.* n. 86. & 105.
 Quam potestatem habeant in suis parochijs, *ibid.* n. 93. & seqq. iust.
 Parochorum munus in procuranda salute proximi, praecipue in fidelium, *tom.* 8. conf. 109. n. 1.
 Respondetur septem temptationibus in Parochos impeditas, *tom.* 8. conf. 150. a. n. 2.

Pharmacopola, V. Negatiua, Mitratura, Aromatis.

An Pharmacopola laicus sit irregularis adeo, vt ne possit quidem ad primam tonsuram promoueri, *tom.* 8. conf. ult. 146. a. n. 1. & seqq.
 Est causa materialis in ordine ad medendum, *ibidem* num. 3.
 Eiusus permissa, *ibid.*

Quid

Index Rerum.

Quid si dubitetur de eius negligentia, *ibid.*
 Quatenus sit irregularis, *ibid.* o. y.
 Quid de pharmacopola Clerico, *ibid.* n. 2. & 3.
 Ars pharmacopoe, an indecens, *ibid.* n. 6.

Parentes.

Parentum dispositio quoad proles educationem servanda, *tom.* 6. *conf.* 100. n. 1.
 Parentum melius contentis censetur utilitas filiorum prospicere, *ibid.*
 Eorum voluntas quando magis obsequenda sit, *ibidem* num. 2.

Participantes, V. Residentia.

Pater.

An, & quatenus possit sui filius eligere sepulcrum, *tom.* 7. *conf.* 2. & n. 1. & 7.
 Eius patris potestas in filios se extendit ad civilia tantum, *ibid.* n. 3.
 Potest filio impuberi facere testamentum, *ibid.* n. 3.
 Est substantioem in bonis paternis, *ibid.*

Partus, V. Fetus.

Pascua, V. Armentis.

Patrimonium, V. Ordo, Ordinaris.

Clericus non potest molestari super patrimonio, nisi deductis alimentis, *tom.* 5. *conf.* 77. n. 18.
 Quid si debitum proveniat ex delicto, *ibid.*
 Patrimonij significatio quid proprie intelligatur, *ibidem* num. 19.
 Quot, ac quae conditiones in eo requirantur, *ibid.* n. 20. & seq.
 Quae sunt res fructiferae in patrimonio, *ibid.* n. 21.
 Eius quantitas, *ibid.*
 Ex donatione constitutum efficitur irrevocabile, *ibidem* num. 22.
 Constituitur ex beneficio quando renunciatio valet, *ibid.*
 Quid de renuntiatione, aut alienatione, aut extinctione, aut remissione patrimonij, vel pensionis, *ibid.*
 Quid de resignatione beneficii etiam ex causa permutationis, *ibid.* n. 23.
 Ex resignatio facta sit coram Summo Pontifice, *ibid.*
 Constitutum à matre ex integra eius dote, an sit legitimum, *ibid.* n. 24.
 Quid de eo, qui rogat Ecclesiae Rectorem, ut eum ad Ecclesiam suam titulum praesentaret, ut ordinari possit, promittens nunquam aliquam petere portionem, *ibid.* n. 25.
 An & quomodo in huiusmodi casibus incuratur, *ibid.* & n. seq.
 Quid de permissione patrimonij cum pacto fiduciario de retroducendo patrimonio, vel fructibus illius, *ibidem* num. 27.
 Pacta contra praesentantem ad titulum beneficii contracta fiducia quando procedat, *ibid.* n. 28. & 30.
 Pactum fiduciarium de non petenda sustentatione ab Episcopo ordinante est ipso iure nullum, *ibid.* n. 29.
 Quid de pacto non petendi patrimonium verè constitutum, aut illud restituendi, *ibid.*
 Andicanus fidum, vel fiduciarium patrimonium ex eo, quod instrumentum assit conditio, ut bona reverti debeant ad donatorem in casu, quo ordinari fuerit promissus de sufficiente beneficio Ecclesiastico, *ibid.* n. 30.
 Vel consequatur alia bona sibi ad suam congruam sustentationem sufficientia, *ibid.*
 Quid de patrimonio hypothecis subiecto, *ibid.* n. 31.
 Quatenus possit constitui super censibus, *ibid.*
 De promotione ad Sacros Ordines ad titulum beneficii, cuius fructus lucrari quis non potest, nisi post susceptum presbyteratus ordinem, *ibid.* n. 32.

Tom. VIII.

Ex an possit propter talem spem ordinari cum patrimonio minori solito, *ibid.*
 Vel etiam cum patrimonio sufficienti assignato donec ad presbyteratus Ordinem fuerit promotus, *ibid.*
 De promotio ad titulum fideiussoris alimentorum, *ibid.*
 Quid de titulo annoe praestationis sub hypotheca omnium bonorum, *ibid.*
 Vel salarii praestandi, *ibid.*
 Vel usufructus sufficientis, *ibid.*
 Etiam si sit sufficiens coniunctum cum beneficio, *ibid.*
 Ex patrimonij, vel beneficii pet. se insufficientis, sed sufficientis iunctis distributionibus quorundam, *ibid.*
 At quid si cum beneficio, aut patrimonio sufficienti iungatur elemosyna, annuatimaria, salaria Confraternitatum, aliaque emolumenta, *ibid.*
 Vel si Episcopus obliget se ex fructibus mensè implere, quod deerit, *ibid.*
 Vel si possit habere reliquum ex honesto aliquo artificio, *ibid.*
 Quid de ijs, qui ad titulum massae communis in Ecclesijs receptitij promoveantur, *ibid.* n. 34.
 Ac de promotio ad titulum conditoriae, *ibid.* n. 35.
 Ex Vicariis temporalibus, *ibid.*
 Vel perpetuis, *ibid.*
 Servari debet consuetudo, siue statutum servitij biennalis pro quolibet ordine sacro antequam ordinatus participet de fructibus, *ibid.*
 An quis promoveri possit ad titulum Seminarii, *ibid.*
 Vel titulo de Chorato, *ibid.*
 Quid de renunciante metu beneficium, *ibid.*
 De Episcopo ordinante Clericos alienae diocesis, *ibidem* num. 37.
 De consuetudine quorundam locorum, in quibus solitum est ob defectum presbyterorum promoveri ad Sacros Ordines, qui super aliotum bonis victum constituunt, *ibid.* n. 38.
 De anno, qui interponi debet ab una ad aliam promotionem, *ibid.* n. 39.
 Patrimonium Ecclesiae favorabile, *tom.* 6. *conf.* 65. n. 1.
 An promissio, seu obligatio solvendi quolibet anno totam summam, vel partem Clerico pro patrimonio illi constituendo ad suscipiendum Ordines Sacros, donec de aliquo Ecclesiastico beneficio promissus fuerit, sit valida, *tom.* 8. *conf.* 4. à n. 1. & 4.
 Debet esse super re immobilis, *ibid.* n. 1.
 Quid de obligatione supplendi quicquid deerit summae soliti patrimonij, *ibid.* & n. 4.
 Requisita patrimonij, *ibid.* n. 2.
 Cur constitutum, *ibid.* n. 6. & 7.
 Quid de promissione, ac obligatione tantum personali, *ibid.* n. 10.
 Quid de reali, *ibid.* & n. 11.

Pascua, V. Princeps.

Pascua publica cuius sint, *tom.* 7. *conf.* 85. n. 1. & seq.
 Quid de in ea domicilio Domini loci, *ibid.*

Pastor, V. Humanae, Domus.

Patronus.

Patroni laici habentes ius patronatus in Ecclesia nihil proprii iuris acquirunt in Ecclesia, *tom.* 6. *conf.* 87. num. 13.
 Patrono laico debetur ius honorificum, *ibid.* n. 9.
 Patronus etiam si iussisset alium non praesentare, & tamen praesentaret, valet et praesentatio, sed esset peritius, *tom.* 6. *conf.* 96. n. 17.

Index Rerum!

Pauper.

An exteri pauperes, ac mendicij possint verbis excludi, tom.8. conf.64. à n.1.
 Quid de indigentibus pauperibus, ibid. à n.28.
 Quid de Cigaris, vulgo Zingaris, & huiusmodi furis hominibus, ibid. à n.39.
 Quomodo ipsi prouidendum, ibid. à n.6.
 Puniantur, ibid. à n.34.
 Leges, ac decreta Principum in eos, ibid. à n.8.
 Placita, & cautiones in pauperes, & mendicos, ibidem, & num.16.
 Exempla, ibid. à n.17.
 Errores, ibid. n.23.
 Qui tolerandi, ibid. n.24.
 Quomodo iuari possint, ibid. n.35.
 Cura, ibid. n.26.
 Pauperibus mendicatio intra sacras aedes interdita, ibidem num.39.
 Et quare, ibid. n.31.
 Quid extra aedes sacras, ibid. n.32.
 An concludendi, ibid. & n. seq.

Pensio, Pensionarius, V. Passio.

Abque auctoritate Papae non potest imponi, redimi, aut extinguji, tom.5. conf.74. n.2.
 Ius ad pensionem est annexum spirituali, ibid.
 Non potest venire in contractum, ibid.
 Clericus dictans sententiam sanguinis, & verus homicida, non incidit pensione priuatur, tom.6. conf.73. num.3.
 In materia appellacione beneficii non venit pensio, ibid. & seq.
 Quid in militibus Regularibus, ibid. n.7.
 Pensionarius censetur beneficiatus ad effectum gaudenti privilegio fori Ecclesiastici, ibid. n.6.

Percussio, Percussor, V. Excommunicatio, Clericus.

Percussus Clericum mortuum, non incidit in excommunicationem, tom.6. conf.5. à n.1.
 Nomine Clerici qui cooperator, ibid. n.2.
 Quid quando irregularitatem, ibid. n.3.
 Que sit percussio enormis, ibid. n.9.
 Que mediocritas, ibid.

Persona, V. Verba.

Mutatio personae regulariter mutat ius, & forum etiam in realibus, tom.5. conf.11. n.37.
 Quatenus successores eadem conditionis sint, cuius principalis personae, ibid. n.39.
 Personae odiosae non sunt recipiende, tom.5. conf.5. num.66.
 Nec comprehenduntur in beneficijs generaliter concessis, ibid.
 Quor modis consideretur, tom.8. conf.39. n.9.

Pignoratice.

An, & quatenus pignoratice, elationes, vulgo repagulae in dei possint, tom.7. conf.82. à n.1.
 Et an contra Clericos, ibid. à n.15.
 Et quatenus, ibid. & n. seq.
 Ad quod exemplum inducitur, & quare, ibid. n.1. & 2.
 Eorum significatio, ibid. n.2.
 Cuius auctoritate, ibid. & n.12.
 Et quomodo, ibid.
 Earum iura, ibid.
 Earumque permissiones, ibid. n.5.
 Causa, ibid. & n.6.
 Quid primum constare debeat, ibid. n.7.
 Cognitione causae, ibid. & n.8.
 Quo consensu, ibid.

Qui solus illas inferre possit, ibid. n.9.
 Pro iniuria vindicanda, ibid. n.10.
 In eis obsecratio, ibid. n.11.
 Quae personae ab eis excipiantur, ibid. n.13. & seq.
 Poena in eas concedentes contra personas Ecclesiasticas, ibid. n.15.
 Quid de reprobis concessis contra personas Ecclesiasticas ab Episcopis, ibid. n.16.
 Quando solum comedij possint, ibid. n.17.

Pignus, V. Alienatio.

Pignus.

An & quatenus Episcopus huiusmodi pignus possit cymbas, piscatorium pro suo, suorumque viti, & pices eos, qui superflui, vendere, ac episcopus pretium in elemosynam, ac in stipendium piscatorum conuocet, tom.6. conf.24. n.1.
 Et an pretium horum piscium sit immunes à vestigalibus, ibid. n.5. & seq.
 Licetum est omnibus piscari, ibid. n.1. & seq.
 Piscari nulli iure canonico Episcopis prohibetur, ibidem num.3.
 An piscatores vendentes pices dicantur negotiatores, ibid. num.4.
 Quid hac in re considerandum, ibid. n.6.

Pena, V. Censura, & Lex, Haereticus.

Pena Clericorum, quicorumque seculari Iudice respondent, tom.5. conf.2. n.28.
 Qua pena puniantur haeretici transgressi Clericos ad laicos, &ulares, ibid. n.29.
 Quae sit pena Ecclesiastica, tom.6. conf.75. n.1.
 Quomodo differat à penitentia, ibid.
 Quoties, ibid.
 Menjuranda delicto, tom.7. conf.73. n.9. & seq.
 An pena mortis committatur, ac Visitationibus, an licet exigere penas in visitatione antecedenti committatur ob non executionem decyrorum eoque sibi ipis, vel Episcopis applicare, tom.8. conf.27. n.12. & seq.
 Possunt Praelati pro delictis penam, etiam pecuniariam, imponere, ibid. n.12.
 Et quando sibi applicare, ibid. & n. seq.
 Est actus potestatis legalis, ibid.
 Et fructus iurisdictionis, ibid. n.13.
 Quae loci pijs applicanda, ibid. & n.15.
 Quid de penis pro delictis non applicatis locis pijs ab Episcopo defuncto, ibid.
 Pecuniaria apud quem depositari debeat, ibid. n.15.
 Et quomodo eroganda, ibid.
 Non comprehenditur in spolio, ibid. n.16.
 Nequit applicari ab Episcopo suo huius, vel alteri officiali, ibid. n.17.
 Quatenus etiam nec in viuis pios, ibid. vbi alia.
 A qua pena non detur appellatio, tom.8. conf.75. n.3.
 Quando obliget in conscientia ante declaratoriam, tom.6. conf.85. n.256. & seq.
 Vbi de reo manente in possessione, ibid.
 De subditis post declaratoriam, ibid. n.277.
 Quid de pena inhabilitatis ab officium pro illa vice, vel quoad illud numero officium, ibid.
 Quid de inhabilitate proveniente ex censura, vel irregularitate, ibid.
 Pena priuationis officiorum, ac inhabilitatis ad similia an, & quatenus subigat in foro conscientiae ante sententiam, ibid. n.262.
 Super penis statutus à lege Superioris ipso facto incurrendis quis dispensare possit, ibid. n.271.
 Quid circa penas latae sententiae ex ipso iure iam commissas, seu incuras, ibid. n.272.
 Constitutio penam irrogans per verba luxuri temporis

Index Rerum.

an, & quatenus intelligatur per sententiam Iudicis condemnatoriam, tom. 6. conf. 94. n. 48.

Quid si constituto penam iroget per verba præteriti temporis, ibid.

Quid de pena interrogata ipso iure, ibid.

Pæne in alienantes bona Ecclesiarum, tom. 6. conf. 95. n. 339.

An, & quatenus Pape referuatur, ibid. n. 243.

Quid de delegatis inferioribus Episcopis, ibid. n. 244.

Quid de Episcopis, ipse maioribus, ibid.

Quid de procuratoribus alienationem, ibid.

Quid de alienatione iurisdictionalium locorum ditiones temporalis Ecclesie Romanæ, ibid. n. 246. & seqq.

Quid de Religiosis Prælati, siue Officialibus contententibus viurpationi iurisdictionis in exemptis, siue subiectioni illi, deque Prælati viurpantibus talem iurisdictionem, ibid. n. 247.

Quid de Prælati, etiam Episcopis qui suas Ecclesias, vel carceres, vel bona subiiciunt laicis, ibid. n. 255. & seqq.

Pæna ad perpetuas triformes æquiparatur morti, tom. 8. conf. 91. n. 3.

Pœnitentiæ, V. Sacramentum.

Pœnitentiæ, an sit pœna Ecclesiastica, tom. 6. conf. 75. num. 1.

Quomodo differat à pœna, ibid. & n. seqq.

Potest peccator cogi ad acceptandam pœnitentiam, ibidem num. 2.

Quomodo cogi possit ab Episcopo cogi ad illam suscipiendam, ibid. n. 3.

An, & quatenus Episcopus, vel Confessorius possint commutare pœnitentiæ Pape, vel à S. Pœnitentiaria impositas, ibid. n. 5.

Quid de pœnitentiis, quæ in Dataria in iunguntur pro dispensationibus matrimonialibus, ibid. n. 6.

De pœnitentiis in iudicium per commutationem pro votis Papæ referuatis in materiam non referuatis, ibid. n. 7.

S. Pœnitentiaria.

S. Pœnitentiaria praxis in absoluteione, vel dispensatione cum Regularibus super introductione mulierum intra eorum claustra ad malum finem, tom. 6. conf. 85. n. 359.

In absoluteione, ad dispensationem criminum occultorum, tom. 6. conf. 89. n. 6. 7. & 9. n. 1. ac 12. 13. & 15.

In absoluteionibus, tom. 7. conf. 5. n. 2.

Eius absoluteio quatenus suffragetur in foro exteriori, ibid. num. 3.

Pœnitentiarius, V. Canonicus.

Remittitur arbitrio Episcopi quo tempore interesse debeat fidelium confessionibus excipiendis, tom. 7. conf. 13. num. 1.

Regulariter non potest eligi in confessorium monialium, ibid. & n. 4.

Nequitissimum in seruicium Episcopi, ibid. n. 2.

Neque in alijs officijs occupari potest, ibid.

Debet residere, & ad residentiam cogi, ibid.

Quid quoad chorum, ibid.

Quoad confessiones, ibid.

Quid si abesse, vel esse in firmis, ibid.

Eius privilegium, ibid.

Possunt plures in vna Cathedrali deputari, ibid.

Non potest absolute à casibus referuatis, nisi de licentia Episcopi, ibid. n. 5.

Præbenda pro pœnitentiario à Capitulo, sede vacante, assignari nequit, sed hoc ab Episcopo prestandum est, ibid. num. 6.

Præbenda in mensibus Sedi Apostolicæ referuatis vacans, non potest erigi in pœnitentiarium, ibid. n. 7.

Porcio, quæ est in Ecclesia non potest erigi in præbendam pœnitentialem, ibid. n. 8.

In Ecclesijs, in quibus ex consuetudine operatur præbenda, si ea, quæ post Concilium primò vacauit non fuit in-

Tom. VIII.

pœnitentialem erecta, potest operari postea vacans, sed si ante optionem Episcopus creuerit, præueter erectio, etiam postea optaretur, ibid. n. 9.

Pontifex, V. Confirmatio, Laici, Conclauis.

Tenetur protegere Ecclesias, tom. 5. conf. 5. n. 56.

Vbi Pontifex manum appositus, nemo se ingerere potest, tom. 5. conf. 44. n. 1.

Quomodo per crimen spectans ad S. Officium ipse offendatur, ibid.

Habet potestatem statuendi ea, quæ ad spirituales finem, ac regimen Ecclesie conducunt, tom. 5. conf. 46. n. 43.

Eius potestas in spiritualibus, ac temporalibus, tom. 5. conf. 60. n. 1. & 2.

Omnes iurisdictionem exercentes, illam recognoscunt à Papa, ibid. n. 2.

De Summi Pontificis immunitate, libertate, ac iurisdictione, tom. 6. conf. 31. n. 15.

Ei subesse est de necessitate salutis, ibid.

Potest iudicare etiam de legibus temporalibus, & quomodo, ibid. n. 16.

An & quatenus ex homicidio irregularis, tom. 7. conf. 19. num. 1.

Est supra inspositum, ibid.

Eius potestas in dispensando super impedimentis matrimonialibus, tom. 7. conf. 22. n. 1.

Ad eius tribunal, & iudicium matrimoniales cause pertinent, ibid.

Est supremus dispensator fructuum decimarum, tom. 7. conf. 24. n. 1.

Potest dispensare cum catholicis, eorumque familijs, vt in partibus hereticorum possint pecunia sibi acquirere decimas Ecclesiasticas ab ipsis hereticis viurparas, ibid. n. 1.

Ex cum quibus conditionibus, ibid. n. 2. & seqq.

Quomodo procedit de plenitudine potestatis non requiritur citatio, tom. 7. conf. 31. n. 8.

Requiritur tamen eius motus proprius, ibid.

Forma essentialis eligendi Summi Pontificem, tom. 8. conf. 9. n. 17.

De qua Cardinalis Millini differatio, ibid. n. 18.

De eius iurisdictione citius in temporalibus, tom. 8. conf. 17. num. 14.

Eius potestas dispensandi in toto iure Canonico, tom. 8. conf. 61. n. 18.

An & quatenus possit suam iurisdictionem committere laico, ibid. & n. seqq.

Quatenus supplere possit iurisdictionem in ministratioe Sacramentorum, tom. 8. conf. 67. n. 2.

Pontificalis, V. Episcopus.

Pontificalium nomine quæ actiones proprie veniant, tom. 7. conf. 7. n. 5.

Prima tonsura, an veniat nomine pontificalium, ibid.

Qui vltus pontificalium Episcopis in Ecclesijs Regularium desegretur, ibid. n. 6.

Et in locis exemptis, ibid. n. 8. & seqq.

Insignia pontificalia quæ, quocumque, tom. 7. conf. 45. n. 16.

Eorum exercitium, ibid.

Eorum vfus, an differat ab exercitio, ibid. & n. 17.

Decretum de pontificalibus, ibid. n. 20.

Populus.

Populi reclamaciones faciunt probationis gradum, tom. 6. conf. 93. n. 7.

Potestas, V. Ordo.

Nunquam concedi potest tanta potestas, quia superioritas Principis semper larra, et tunc remaneat, tom. 5. conf. 1. num. 6.

Quid si in concessione adiectum sit cum translatione omnis imperij, ac potestatis, & cum omni iure, ibid.

Ec Per-

Index Rerum.

Portugalia.

Regulares militiarum Regni Portugallie comprehenduntur decreto Concilii Tridentini, tom. 7. conf. n. 64.
Et quatenus, *ibid.*

Possessio.

Iura loquenda de possessione releuato ab onere probandi, de qua possessione loquatur, tom. 5. conf. 6. n. 17.
Ex longuetate, & immemorabili possessione oritur presumptio tituli, tom. 6. conf. 24. n. 1.
Ex eo potest concedi mandatum de manutentione etiam inferiori adactus superiorem habentem assistentiam iuris, *ibid.*
Quid de longuetate, aut immemorabili quasi possessione, *ibid.* n. 2.
Nec quasi possessio, neque possessio potest induci contra immunitatem, libertatem, ac iurisdictionem Ecclesiasticam, *ibid.* n. 13.
Possessio peragendi functiones Ecclesiasticas quomodo probanda, tom. 7. conf. 46. n. 11.
Donec probetur, seruanda est iuris dispositio, *ibid.*
Possessio negatiua quomodo acquiratur, tom. 8. conf. 73. num. 26.

Pragmatica.

Pragmatica chartae sigillo Principis signata quatenus sit contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, tom. 5. conf. 7. n. 1.

Præbenda, V. Optio, Canonici.

Præbenda minorum Clericorum admodum tenuis, an possit ab Episcopo vniui præbendis Canonicalibus, tom. 1. conf. 53. n. 1.
Quæ beneficia præbendis Canonicoz vniui possint, *ibid.*
Bonæ præbendæ quæcumque sint, quæ amittit de se non sunt spiritualia, sunt tamen quid æquum titulo spirituali, tom. 1. conf. 73. n. 1.
Resignatio præbendarum debet esse libera, & pura ab omni pacto, & conditione, tom. 5. conf. 74. n. 2.
Præbendæ sunt omnino spirituales, *ibid.* n. 3.
Tot sunt numero, quot tituli canonicales, *ibid.*
Solis Canonici conferri solent, *ibid.*
Abique titulo esse non possunt, *ibid.*
Quid opus sit, ut eximantur à resecutione, *ibid.*
In allocatione nouæ præbendæ nouus acquirat titulus, *ibid.*

Præcedentia, V. Leges, Cunctas.

De præcedentia generationis, tom. 5. conf. 12. n. 1.
Inter Magnates quam sit questio iocundissima, *ibid.*
Inter personam Ecclesiasticam & seculares, quam regulariter, de inter Legatos Regum, ac Principum quomodo componatur, *ibid.* n. 1. seqq.
Inter Hispanos, & Anglos, *ibid.* n. 2.
In sedendo honoris gradus, *ibid.* n. 3.
De sessione in Concilio Constantensi, *ibid.* n. 4.
In Syodo Tridentina inter Legatos Regum Hispaniarum, & Galliarum, *ibid.* n. 5. & 6.
Inter eisdem Ordinis Ordinatoz, *ibid.* n. 14.
Circæ præcedentiam quid de iure quali sit sanctum, *ibid.* n. 15. ac seqq.
In Republica populari quis præcedat, *ibid.* n. 18.
Quis præcedat post Summum Pnnificem, *ibid.* n. 19.
Inter Reges, & Imperatores difficile componitur, *ibid.* n. 23.
Inter habentes similem dignitatem quis eorum præferatur, *ibid.* n. 29.
Ille maior, dignior, & excellentior est, quem generaliter homines maiorem, ac digniorem esse existimant, *ibid.* n. 39.
Qui alium superat ratione laborum, ille præferendus, *ibid.* n. 30.

Dignior est ceteris clericorum, quam monachorum, *ibid.*
Quis dicatur dignior, ut aliis præferatur, *ibid.* n. 35. ac seqq.
Doctores ac leges præferuntur doctoribus actu non legentibus, *ibid.* n. 33.
Doctores à Principe creatus dignior est aliis, *ibid.* n. 35.
Canonici creati à Papa præferuntur Canonici ab alio creatis, *ibid.*
Inter Principes quis præferatur, dicaturque dignior, *ibid.* n. 23. ad 37.
Inter Doctores, ac milites, *ibid.* n. 36.
Quomodo possit topici præcedentia inter Principem Oratores, & Ecclesiarum Praefatos, *ibid.* n. 38. & seq. & n. 78.
In publicis disputationibus quis præferendus, *ibid.* n. 81.
Quæ Auditori Cameræ Apostolicæ præcedentia debentur, *ibid.* n. 80.
Episcopus, qui est Canonici, non precedat Archidiaconum, & Vicarium, *ibid.* n. 82.
Inquisitores S. Officii præter Episcopum omnes alios præcedunt, *ibid.* n. 84.
Episcopus præcedit Inquisitorem, & Inquisitor Vicarium Episcopi, *ibid.* n. 85.
Inquisitores, an precedat Presbiteri Conuentuum, *ibid.* n. 85.
Ad imperio, opibus, ac viribus minor maiori concedatur, *ibid.* n. 8.
In materia præcedentiae modestia Principum, *ibid.* n. 9.
Inter supremos Principes quomodo decidatur, *ibid.*
Solicitude in curanda hac re confusione, *ibid.* n. 10.
In Principum sessionibus series publica non est turbanda, *ibid.* n. 11. & seqq.
Quid de sessionis questione Principum Ecclesiasticorum, *ibid.*
Ordo non confundendus, *ibid.* n. 13.
Præsertim in publicis negotiis, *ibid.* n. 14.
In ordine qui in inferioribus sunt, semper eodem debent maioribus, *ibid.*
Quid ceteris paribus, *ibid.*
Ordo inter laicos, & subditos vel ex lege, vel ex dignitate, *ibid.* n. 15. & seqq.
Gradus dignitatis ex quodammodo, *ibid.* n. 17.
Vbi de titulorum prærogatiua, *ibid.*
In processione Litaniarum, *ibid.*
Regula de praelatione perionarum, *ibid.*
Quid tempore pacis, *ibid.* n. 18.
Dignitatis ordo vnde peti debet, *ibid.*
De non cognoscendis Superiorum, *ibid.* n. 19.
De Cardinalibus, *ibid.*
Patriarchis, *ibid.*
Prælatibus, *ibid.*
Archiepiscopis, *ibid.*
De alijs Ordinibus Ecclesiasticis, *ibid.*
An Cardinales præferantur Patriarchis, *ibid.*
De eorum praelatione, *ibid.*
De præcedentia inter Episcopos, *ibid.*
Inter Principes seculares, *ibid.* n. 21.
Inter Magistratus, *ibid.*
Inter Reges, *ibid.* n. 23. & n. seqq.
Regule de præcedentia, *ibid.* n. 24.
A maioribus præsumitur, *ibid.*
A melioribus, & honestioribus, quibus quis præest, *ibid.* n. 25.
A potentioribus, *ibid.* n. 26. & seqq.
A generali estimatione, *ibid.* n. 29.
A comparatione laborum, *ibid.* n. 30.
Ex pluribus vel maioribus periculis, *ibid.* n. 31.
Ex bono communiori, ac digniori, *ibid.* n. 32.
Ex maiori in genus humanum administratione, *ibid.* n. 33.
Ex loco dignitatis, *ibid.* n. 34.
Ex maiori Principis favore, *ibid.* n. 35.
Ex genere legitimorum Principum, non autem Tyrannorum, *ibid.*
Ex origine antiquiori, *ibid.*
Ex maiori maiestate libera, *ibid.* n. 37.
Reges, Principes, Duces, Comites, Marchiones, qui regalem dignitatem perpetuo obinent, tametsi Imperio sint subiecti, quibus in rebus, præeminet præcedentia debentur, *ibid.* n. 34.
Quid

Index Rerum.

Quid de Regibus Cæsarem recognoscētibz, *ibid.*
 An respectu subditorum suorum habeant maiestatem, *ibid.*
 num. 55.
 De Ducum potestatis plenitudine, *ibid.*
 De precedētia inter virtute aliqua eximia nobilitatos, &
 nobiles ex prole, vel dignitate militari, *ibidem.*
 num. 56.
 De questione seſſionis in Concilijs, alijsq; locis parcius tra-
 ctanda, *ibid.* n. 57.
 Persona locum, non locus personam ornat, *ibid.*
 Prudentia in hoc, & precautio, ac precautio, *ibid.*
 Prætorum Ecclesiarum ac Oratorum Principum in Concilijs,
 alijsq; Consuetibus publicis, *ibid.* n. 58.
 Rite vitandæ causa in seſſionibus ingenioſe inuentum, *ibid.*
ibid. n. 60.
 De alternatione precedētiæ, *ibid.* n. 61. & seqq.
 Cum qua elausula, *ibid.* n. 61.
 Et ad cogendū, *ibid.* n. 63.
 De Parochis contentētibz in iure parochiali, *ibid.*
 Quid obſervatum in Concilio Tridentino, *ibid.* n. 65.
 Modalijs, *ibid.* n. 66.
 Inter contentētes de precedētia locus ſemper idem ab
 vnoquoque tenendus in itinere, & ſtationibus, qui in
 ipſa Eccleſia habetur, tom. 7. conf. 47. n. 1.
 Quinam inter plures æquales præferendus, an ille qui prius
 titulum, an qui poſſeſſionem, tom. 8. conf. 76. à n. 1.
 De iudicio ſortis controverſias precedētiæ terminantē,
ibid. n. 63. tom. 5. conf. 12.
 Tyrannum Tyranni remouendæ controverſiæ localis mo-
 dus, *ibid.* n. 68.
 Modus omnium expeditiſſimus, *ibid.* n. 69.
 De modo pacis tractandæ causa in Conſuetu Veruſiano
 inſtituto, *ibid.* n. 70.
 Modus alius inter Eugenium Pontificem, & Ioannem Im-
 peratorem Conſtantinopolitanum obſervatus, *ibid.*
 Interdum cuique Legato diſtinctus dies datus, *ibidem.*
 num. 72.
 De precedētia inter Eccleſiaſticos inferiores, *ibidem.* à
 num. 78.
 De tranſaſione in materia precedētiæ, *ibid.* n. 83.
 De precedētia inter Vicarios parochiales S. Ioannis Late-
 ranenſis, Sancti Petri in Vaticano, & alios Reſtores, ac
 Parochos, Vrbis, tom. 6. conf. 12. à n. 1.
 De repræſentantibus dominorum perſonas, *ibid.* n. 8. ac ſeq.
 De Oratoribus Principum, *ibid.* n. 10.
 In Concilijs generalibus, *ibid.* n. 11.
 De Coadiutoribus Canonicorum, *ibid.* n. 12.
 De Archiepiscopis, *ibid.* n. 13.
 De Vicario generali Episcoporum, *ibid.* n. 14.
 De generalibus Ordinibus, *ibid.* n. 11. & 15.
 De precedētia Canonicorum Cathedralium ſupra Pa-
 rochos, *ibid.* n. 19.
 Qui præcedere debeat inter pares, *ibid.* n. 20.
 De poſſeſſis eodem die, *ibid.*
 In Concilijs, *ibid.*
 De Episcopo premoſo ad Cardinalatum poſt Clericum, *ibid.*
 num. 21.
 Sedente in Capitulo cum Canonicis, *ibid.*
 De Cardinali quando adſcribitur alicui Congregationi,
ibid.
 Que conſuetudo in hac materia admittatur, *ibid.* n. 22.
 Præcedētia iuxta aſcendantem, *ibid.*
 Præcedētiæ controverſiæ tendunt ad inſtitutionem viæ
 politicæ, tom. 6. conf. 54. n. 1.
 De precedētia inter Episcopum Prouinciæ, & Archiepi-
 scopum titularē Vicariū Archiepiscopi, tom. 6. conf.
 57. à n. 1.
 De precedētia inter Episcopos titulares Vicarios in ſpiri-
 tualibus, & Episcopos prouinciæ, *ibid.* à n. 1. & 6.
 De precedētia Episcoporum titularium antiquiorum in
 Capella pontificia, *ibid.* n. 7.
 In materia precedētiæ attenditur conſuetudo rationalis,
 tom. 6. conf. 62. n. 2. & 3.
 Quid ſi ſubſiſtat ratio aliqua dignitatis, vel officijs, *ibidem.*
 num. 4.
 De precedētia inter Parochos, tom. 6. conf. 67. à
 num. 1.

De precedētia inter Parochos, & Clericos parochiali Ec-
 cleſiæ matri additos, & Capitulum, & Canonicos Col-
 legiatz, tom. 6. conf. 74. n. 1.
 Alia, *ibid.* à n. 2.
 In materia precedētiæ que prioritas attendatur, tom. 8.
 conf. 70. n. 1.
 Præcedētia, que coheret rei, & que perſonæ, *ibid.*
 Prioritas, cuiusque prærogatiue cui danda, *ibid.* n. 2.
 Præeminentiæ quatenus ſint fructus poſſeſſionis, *ibid.*

Præceptum.

Præceptum in quo æquiparetur mandato, tom. 8. conf. ſul.
 39. n. 4.
 Quando expiret, *ibid.*

Præeminentiæ, V. Præcedētiæ.

Præſes.

Præſes Romandiolæ, an poſſit cognoscere cauſas appella-
 tionum ab Archiepiscopo, & Episcopis Prouinciæ ad
 ipſam interpoſitarum, tom. 6. conf. 34. à n. 1.
 Quid ad hoc ſufficiat, *ibid.* n. 1.
 Eſt deputatus cum facultatibus legati de latere, *ibidem.*
 num. 3.
 Præſes cum facultatibus Legati de Latere eſt maior omni-
 bus in Prouinciâ poſt Romanum Pontificem, *ibid.* n. 4.
 Eſt poſſeſſio omnia, que ſpecialiter non ſunt reſeruaſa Sedis
 Apoſtolice, *ibid.*
 Eius iuriſdictio, an ſir rannum temporalis, *ibid.* num. 6. ac
 ſeq.
 Debet manentem ex ſola qua poſſeſſionis præſcripta, *ibid.*
 num. 8.
 Conſtitutio Marchiæ, an aſſiciat ſubditos Romandiolæ,
ibid. n. 9.
 Que ſedes in Eccleſia competat Præſidi, tom. 7. conf. 48.
 num. 3.
 Que præcedētia, *ibid.* n. 4.
 Ac honor, *ibid.*
 A quo accipere teneatur candelam, palam cum oculo &c.
ibid. n. 6.
 Obſequia ei exhibenda à Canonicis, *ibid.* n. 7.

Præſcriptio.

In quibus locum non habeat, tom. 5. conf. 46. n. 7. & n. 59. &
 tom. 6. conf. 58. n. 2.
 Que præſcribi nequeant, *ibid.* n. 2. & conf. 68. n. 2. & tom. 7.
 conf. 49. n. 3. & ſeqq.
 Etiam Regalia, & que non poſſunt, niſi ex privilegio obti-
 neri, immemorabili tempore præſcribuntur, *ibidem.*
 num. 57.
 Quando incipiat, *ibid.* n. 16.
 De præſcriptione contra Fiſcum, tom. 5. conf. 57. num. 7. ac
 ſeqq.
 Onus ſoluendi collectas quantum tempore præſcribatur, *ibid.*
 num. 10.
 Et an ex ſolo actu negatio non ſoluendi, *ibid.*
 De præſcriptione loci tribunalis Episcoporum, tom. 5. conf. 72. à
 num. 2.
 Que Episcopalia præſcribi poſſint, *ibid.*
 De iure poſſe præſcribi tota iuriſdictio Episcopalis contra
 Episcopum vnâ cum exemptione ab ipſo, *ibid.*
 Præſcriptionis virtus, tom. 6. conf. 8. n. 3. ac ſeqq.
 Procuratio non præſcribitur, *ibid.* n. 7.
 Quid de cathedrali, *ibid.*
 An detur præſcriptio in facultatibus, tom. 7. conf. 45. n. 8. &
 tom. 8. conf. 73. n. 14.
 Quando locum habeat, *ibid.* & n. ſeqq.
 Tempus neceſſarium ad præſcribendum, tom. 7. conf. 46.
 num. 11.
 Præſcriptionis virtus, ac natura, tom. 7. conf. 49. n. 3. & ſeqq.
 Quid ſi ſit immemorabilis, *ibid.* n. 6.
 Et præſumatur aliqua titulus, *ibid.*
 Quomodo probetur, tom. 8. conf. 73. n. 14.

Index Rerum.

Præsumptio.

Quando non habeat locum, tom. 5. conf. 57. n. 15.
Importat dolum, tom. 7. conf. 1. n. 3.

Presbyterium, V. Mulier.

Qui locus in Templis, tom. 7. conf. 35. n. 1.
Ad quid destinatum, ibid.
In qua parte Ecclesie collocatum, ibid. n. 3. & seqq.
Et in quo secretio mulierum, ibid.
Et laicorum, ibid. n. 6. & seqq.
Cui facta, ibid. n. 4.
Et ad cuius imitationem, ibid. & n. 5.
Et à quo tempore, ibid. à n. 6.
In illud laicorum prohibitus ingressus, ibid. n. 6.
Et assuetudine, tom. 8. conf. 54. n. 8.
Id eo diffinitum inter Imperatorem, & Sacerdotem, ibidem num. 8.
In ipso presbyterio quædam locorum distinctio, ibid. n. 10. & seqq.
Mulieres extra presbyterium, ibid. n. 12. & n. 13.
Et quare, ibid. & n. 10. & seqq.

Præsuppositum.

Cessante præsupposito cessat dispositum, tom. 6. conf. 98. num. 1. 14.
Inducit conditionem, ibid.

Prætorium, V. Iudai.

Præsentio.

Ad effectum præventionis sufficit hora, imo & temporis punctum, tom. 5. conf. 1. n. 3.
Attendatur citatio, an executio, ibid.
Quid in terminis monitorij, siue præcepti, ibid.
Non requiritur iuris contestatio, sed sufficit sola executio citationis, ibid. n. 10.
Quid attendatur quoad præventionem, ibid.

Primicerius, V. Centus.

Princeps, V. Donatio, Potestas, Superioritas, Ecclesiastici, Hæresis, Cæstrum, Imperator, Præcedentia, Clericus.

Quomodo Principes, Comitesque, alique inferiores sibi vindicant superioritatem, & iurisdictionem in suis territoriis erga subditos, tom. 5. conf. 1. n. 8.
Quæ de causâ domini propriè dicantur, ibid.
Ius supremi Principi in Principes sibi subiectos, eorumque subditos, ibid. n. 10.
Inferiorum Principum superioritas in conferendis ad Ecclesiam bonis, ac possessionibus, ibid. n. 11.
Principes, an possint novum tribunal erigere ad cognoscendum crimen viurarum, tom. 5. conf. 1. n. 38.
Principes, an possint habere regalia in bonis Clericorum, tom. 5. conf. 6. n. 1. a.
Quidque Principes Christianorum est dignior quovis Principem infidelium, etiam si is potentior sit, tom. 5. conf. 12. num. 25.
Non potest punire eum prodedito, quod non spectat ad suum forum, ibid. n. 4.
Quid in delictis communis, siue missi fori, ibidem num. 5.
Principes semel concedens Clericis privilegium, non potest amplius illud reuocare, tom. 5. conf. 46. n. 45.
Principum alienationes quando prohibentur, ibid. n. 73.
Quatenus possint sua Regalia defendere, ac cognoscere de iure suo, tom. 5. conf. 5. n. 18.
Quatenus exercere possint alius iurisdictionis in Ecclesia, ibid. n. 4. r.
Et protectionis, ibid. n. 75.

Principes sunt protectores Ecclesiarum, tom. 5. conf. 4. num. 51.

An possint in præiudicium successorum notabilem bonorum partem in aliquem transferre, tom. 5. conf. 46. num. 22.

Quæ sit magna Principatus laici, ibid.
Diminuendo Principes suum principatum sit homicida sine dignitate, ibid.

Quatenus possint infringere contractus, privilegia etiam, non subditi concessa, ibid. n. 24.

Teneretur servare saluum conductum, ac fidem publicam, tom. 5. conf. 87. n. 1.

Et quo iure, ibid.

Quatenus Principes eis facere dicantur, quibus auctoritatem suam impatitur, tom. 5. conf. 71. n. 4.

Principis preces sunt minime, tom. 6. conf. 13. n. 37.

Ac præcepta, ibid.

Eius blanditiæ inducunt iustum metum, ibid.

Quod sit, petente etiam Principe, metu factum censetur, ibid. n. 30.

Vultus atrox Principis incutit metum, ibid.

An & quatenus possint iure suo privari, tom. 6. conf. 31. n. 17. ac seqq.

Principibus laicis debetur honor, etiam ab Ecclesiasticis, ibid. n. 18.

Quam potestatem recipiant, ibid.

An & quatenus eis dandum sit tributum ab Ecclesiasticis, ibid. n. 20. & seqq.

Et an & quatenus possint eicere de suis ditionibus Ecclesiasticos, ibid. n. 26. & seqq.

Quid de transiitione Ecclesiasticorum ad Summum Pontificem, ibid. n. 32.

Quid sit grane petitiolum, aut scandalum timeatur ex admisione Episcopi ad eorum Episcopatum, vel aliorum Ecclesiasticorum ad eorum Ecclesias, ibid. n. 34.

An & quatenus possint iure edito Clericos aligere, tom. 7. conf. 32. n. 12. & seqq.

Non potest eximere Clericos ab obligatione iuris Canonici, ibid. n. 15. & seqq.

An Principes, vel domini oppidum, &c. possint in illius oppidi pacibus plura peccata punire, quam eius subditi, tom. 7. conf. 85. n. 1.

Ac subditos suos extra opera sibi debita cogere, ut pro consueta mercede ipsi præ alijs operentur, ibid. n. 15.

Habentque ius procomensales in frumento, cibarijs, vel mercibus edibus subditorum, quas venales ad forum deferunt, ibid. à n. 23.

An Principes laici possint abolere Clericos à delictis, tom. 8. conf. 40. à n. 12.

Quid de consuetudine, ibid.

Principes in dubio non præsumunt velle præiudicare iuri tertij, ibid. n. 31.

Quatenus possint edito suo prohibere, ne quis faciat incantationes superfliniosas, tom. 8. conf. 87. à n. 1. & 6.

Et causam hæreticis cognoscere, ibid. & seqq.

Et quam penam imponere possint, ibid. n. 5.

Prioratus, V. Hospitale.

Prioratus Archiepiscopalis S. Spiritus, an possint cogi ad contribuendum Seminarijs pro taxa, tom. 7. conf. 4. n. 1. a.

Eorum redditus destinati pro auxilio mendicantium, ibidem num. 2.

Privatio.

Privatio præsupponit habitum, tom. 5. conf. 1. n. 39.

Privilegium, V. Familia, Clericus, Forus, Regularis.

Quid sit de ratione privilegij, tom. 5. conf. 46. n. 17.

Addit iuri communij, ibid.

Eius natura, ibid. n. 18.

Quomodo limitandum, ibid. n. 30.

Pri-

Index Rerum.

Privilegium immunitatis concessum vni ex socijs, an & quatenus alteri communicetur, ibid. n. 5.
Concessum Ecclesiasticis quatenus nequeat revocari, ibid. n. 44. & seqq.
Per modum contractus concessum, an à Principe possit subdito adimi, ibid. n. 47. & 67.
Et an ab eius successoribus, ibid. & n. 68. ac seqq.
Et quid de successore Pontificis, ibid. ac n. seq.
Dicitur tamen inter privilegia concessa à Principe, & à summo Pontifice, ibid. à n. 50.
Quid de privilegio particulari, ibid. n. 69.
Quando quis non potest privilegium revocare, nec potest minuire, ibid. n. 82.
Quatenus sit stricti iuris, & de persona ad personam non extendatur, xpm. 6. consult. a. n. 6. ac seq.
Quatenus communicetur famulis, ibid. à n. 6.
In iuribus in corpore iuris non revocatur per causas generales, tom. 6. consult. 1. a. n. 5. & 9. ac seqq.
Cessante causa, ob quam privilegium fuit concessum, cessat privilegium, ibid. n. 6.
Ex eo, quod privilegium sit insertum in corpore iuris, non propterea definit esse privilegium, ibid. n. 9.
Quatenus privilegium insertum in corpore iuris faciat ius commune inter nominatos tantum, iuri tamen commune non est eo expressè derogari, ibid. n. 10.
Sacrum Concilium Tridentinum quatenusque sustulit privilegia, sustulisse etiam inserta in corpore iuris, ibid. num. 11.
Ibique exempla & n. seqq.
Strictam recipit interpretationem, tom. 6. consult. 98. n. 34. & 69.
Non extenditur ultra ea, quæ verbis expressa sunt, ibid. num. 67.
Quid requiratur, ut deroget iuri communi, ibidem num. 69.
Eius stricta interpretatio quantum extendatur, ibidem num. 102.
Patia sunt qualiter alicui naturaliter inesse, vel per privilegium inserti, tom. 7. consult. 1. n. 1.
Privilegium non potest extendi ad personam, de qua tempore privilegij non fuit cogitatum, tom. 7. consult. 8. num. 14.
Tandem privilegium concessum monasterio locum habet, quamdiu ibi viget observatio regularis, ibid.
Privilegium ante communionem quando fauocabilis, tom. 7. consult. 9. n. 5. & seq.
Et quando extendatur, ibid. n. 57.
Eius est cognoscere, ac interpretari privilegia, cuius est ea largiri, tom. 7. consult. 15. n. 14.
Privilegia dubia ad quem spectet declarare, ibid. num. 16. & seqq.
De privilegio fori & canonis Clericorum consideraciones, tom. 7. consult. 31. n. 27. ac seqq.
Privilegia sunt exhibenda, tom. 7. consult. 44. n. 40.
Revocata quibus clausulis renascentur, tom. 7. consult. 27. n. 2. & seqq.
Quid sit privilegium, ibid. n. 4.
Privilegia quando revocantur, tom. 8. consult. 8. num. 69. & 22.
De privilegio inserto in corpore iuris, tom. 8. consult. 59. num. 2.
Non intelligitur cum præiudicio tertij, tom. 8. consult. 73. num. 3.
Que interpretatio privilegij rectissima, ibid. n. 6.
Quatenus recipias interpretationem à iure, ibid. num. 10. & seq.
Et quatenus quisque possit renunciare suo privilegio, tom. 8. consult. 90. n. 2.

Probabile.

Quid sit, tom. 6. consult. 99. n. 9.

Probatio.

Probationum species, tom. 7. consult. 40. n. 1.

Processio, Crux, Parochia, Confraternitas.

An consules, Syndici, Nobiles ciuitatis in processibus Sanctissimi Corporis Christi incidere possint cereis (ut metabiles post capitulum, tom. 6. consult. 22. à n. 1.
Ordo incidendi in hac processione, ibid. n. 1.
Manutendi in sua possessione, ibid. n. 4.
An Fratres ordinis Predicatorum, ac sodalitates Rosarij erigat in eorum Ecclesijs docere possint processionem Rosarij prima Dominica Octobris eundem anni per alias parochias absque interuentu, vel licentia Parochorum, tom. 6. consult. 65. à n. 1.
De processione Rosarij, ibid. & n. 3.
Habere processionem est actus iurisdictionis, ibid. n. 6.
Quid si existat pro Regularibus consuetudo, etiam immemorabilis, ibid. n. 12. ac seqq.
Processiones essentur functiones illius Ecclesiæ, à qua ineipiunt, tom. 7. consult. 46. n. 7. & 9.
Sunt pars officij, ibid.
Qui eis interesse debeant, ibid.
Pericienda est ab eo, qui illam incipit, ibid. n. 8.
Processiones generales numerantur inter functiones parochiales, ibid. n. 9.
Quibus in locis iubeantur fieri, ibid.
Pertinent ad maiorem Ecclesiam loci, ibid.
Sunt pars integralis officij illius diei, in quo induuntur, ibid.
An Episcopus in processionebus possit post se deferre festam gestatoriam, tom. 7. consult. 47. à n. 1.
Processio ab exitu vsque ad terminum vocatur actus, ibid.
De excois ad processionem publicam compellendis, tom. 8. consult. 54. n. 6. & seq.
Et in quibus processionibus, ibid.
In processionibus quæ Crux deferenda, tom. 8. consult. 73. à num. 96.
Et qui eas, & quibus in locis facere possit, ibid.

Processus V. Index.

Processio, V. Nouitatus.

De consuetudine quarundam vniuersitatum studiorum, quod Rectores & Cancellarij, prout etiam Doctores, & magistri nullam emittant fidei professionem, tom. 1. consult. 56. n. 1.
Quid de scholaribus laureandis illam emittentibus in manibus Prioris Collegij, qui plerumque est laicus, ibid.
Processio regularis ex metu, tom. 7. consult. 77. num. 2. & 3. ac 12.
Qua etate fieri debeat, tom. 8. consult. 55. à n. 1.
Tacita processio quomodo ex etate inducatur, ibidem & num. 3.
Quid in militibus regularibus, ibid.
Quid in Religione S. Basilij, ibid.
Quid de ijs, qui extra monasterium, & monachorum Congregationem deferunt habitum regularem, ibid.
An rata censeri debeat processio, ac liberè ad matrimonium redire is possit, qui tibi propter adulterium uxore, vitam eternam aliquot annis duxit, in quo adulterium commisit, ibid. n. 3.
De professione quarundam monialium, ibid. n. 6.
Non sit ante decimum sextum ætatem expletum, ibid. num. 7.
Qui ad professionem admittendi, ibid. n. 8.
De professione mulierum Hierosolymitanorum, ibidem num. 9.
Quid de monialibus ordinis Hierosolymitani, ibid.
De professione eius, qui sex mensibus anni nouitatus in monasterio tantum manet, & residuo anni tempore de licentia Prælati, ibid. n. 10.
Quid de processio in vna Religione ad aliam auctoritate sedis Apostolicæ translati, etiam laxiore, ibidem num. 11.
An processio facta ante tempus præfixum saltem in foro con-

Index Rerum.

conscientia erit irrita, & quatenus, ibid. n. 13.
Et an professio intra annum probationis obliget ad Religionem aliquam in genere, vel in specie, ibid. n. 14.
Tempus professionis purgatur, ibid. n. 15.
Vovens ingredi Religionem, & in ea perseverare, si recedat intra annum probationis, an à voto liber evadat, ibid. n. 16.
An is, qui ex voto Religionem ingreditur, possit in ea valide etiam ante tempus proficium, & ante probationis annum professionem emittere, ibid. n. 17.
In professione quid in primis attendendum, tom. 8. consult. 37. num. 1.

Prophetia.

Donum prophetiae, an sit inter miracula recensendum, tom. 5. consult. 30. à n. 1. & seqq.
Quid proprie illa sit, ibid. n. 7.
Est gratia gratis data, ibid.
A solo Deo communicari potest, ibid.
Inter prophetiam, & divinationem verum discrimen cognoscere difficillimum est, ibid. n. 1.
Ad eam pertinet operatio miraculorum, ibid. n. 2.
Præcognitio futurorum quod modis in mente humana cavari possit, ibid. n. 6.
Quid de arreptis, ac furiosis, ibid.
Deque divinationibus Indorum, ibid.
De rebus occultis minus manifestatis, ibid. n. 8.
Quomodo fiat, ibid.
Est evidens signum sanctitatis, ibid. n. 9.
Quibus, & à quo concedatur, ibid.

Privilegium V. Iurisdictionis.

Protectio, Protector.

Protectionis actus, an & quatenus à Principe in Ecclesia exerceri possit, tom. 5. consult. 5. n. 8.
Est à Curia seculari, ibid. n. 9.
Quid sit, ibid. n. 11.
Et quando præstari debeat, ibid.
Quatenus protector teneatur defendere suos clientes, ibid. num. 53.
Etiam non rogatus, ibid. n. 54. & seqq.
De iure protectionis, quod Principes habent, ibidem num. 56.
De protectoribus Ecclesiarum, ibid. n. 56.
Eorumque spirituali, ac materiali gladio, ibid.
Protectio Ecclesiarum quibus incumbat, ibid.
Protectio specialis quatenus necessaria, ibid. n. 57.
Protectio de iure ordinario, ibid.
De Protectore extraordinario, ibid. n. 58.
Eiusque potestate, ibid.
Quando Principes, vel Magistratus extraordinarius protgere teneatur, ibid. n. 63.
Protectio in quibus casibus locum habeat, ibid.
Quid de potestate seculari titulo, ac iure protectionis in ordinarij Ecclesiastici territorio, ibid. n. 64.
Cautiones de Protectoribus, ibid.

Publicum.

Quid, tom. 6. consult. 99. n. 6.

Publicanus.

Publicanorum audacia, & voracitas, tom. 5. consult. 57. num. 4.
Cupiditas, & avaritia, ibid.
Diligentia in acquiendo, ibid.

Puella V. Moniales, Clausura, Episcopus.

An & quatenus puella amoveri possit à monasterio, tom. 6. consult. 100. à n. 1.
Que, quove in hoc perpendere debeat Iudex, ibid. num. 2.

Locus tuilor, in quo puellæ educari possint, ibidem num. 3.
Apud quas personas permanere possint, ibid. num. 7. & seqq.
Quid si tractetur eorum matrimonioium, ibidem & num. 5.
Eorum voluntatis exploratio, ibid. n. 10. & 14.
An puellæ in monasterio monialium præfatus exempto de gentes educationis causa, si contingat mortem obire in monasterio, sepeliri debeant in Ecclesia exteriori monialium, tom. 7. consult. 63. à n. 1.
Et quid si in nulla parochia teneant domicilium, ibid.
De explotacióne puellarum habitum regularem, ac professionem emittere volentium, tom. 8. consult. 57. num. 1.
Et de earum libertate ad ingrediendum monasterium, ibid. & n. seqq. vbi multa.
Pœna contra cogentes, vel impediennes, ne sponte ingrediantur monasterium, ibid. n. 4.

Punctatura, V. Distributiones.

Pupillus, V. Tutor, Curator.

An sit persona miserabilis, tom. 5. consult. 2. num. 55. & seqq.
Et an habeat fori electionem, ibid.
Quid de pupillo dicitur, ibid. n. 63.
Pupillo succedit Clericus etiam si voluerit habere onus tuelle, ibid.
Pecunia pupilli destinata ad emendam prædia num. possit alienari sine solemnitate, tom. 6. consult. 95. num. 24.

Purgatio, Purgatus.

Qui proprie dicitur macula purgatus, tom. 7. consult. 93. num. 3.

Putredo, Putrefactio.

Quibus ex causis proveniat, tom. 5. consult. 41. à n. 2.
Putredinis plures modi, ibid. n. 3.
Ipsa exiccatio putredo est, ibid.
Vnde adveniat, quod aliqua corpora mortua non putrescant, ibid. & n. 4.

Pyxis V. Inquisitor.

Cognitio furei pyxis cum particulis consecratis quatenus spectet ad S. Officium, tom. 8. consult. 86. à n. 1.
Pertinet privatio ad Iudicem Ecclesiasticum, ibid. n. 2.
Eius furtum est sacrilegium, ibid. n. 5.
Cum qualitate tamen inspicionis hæretis, ibid.
Quomodo in hoc crimine procedi possit ex abrupto, ibid.

Q

Qualitas, Qualificandus.

In ijs, que pendent à nostra voluntate patetis ad aliquem actum siue aliquam qualitatem, similis est habendi talem actum, vel talem qualitatem, tom. 7. consult. 2. n. 14.
Proximè qualificandus habetur pro qualificato, ibid.
Qualitas superueniens rei, vel personæ efficit, ut dispositio antiqua cesset in illa re, vel persona, tom. 7. consult. 8. num. 14.
Per reductionem ad statum secularem, an extinguantur primæ qualitates Abbatiarum, Ecclesiarum, locorum &c. tom. 7. consult. 73. à n. 1.

Quar-

Index Rerum.

Quarta funeralium, & Legatorum.

Amoſterij monialium quatenus ſoluenda, tom.7. conſult.70. à n.1.
De iare communi ad quos ſpectet, ibid. n.2.
An debeatur à Regularibus, ibid. & n.3. & tom.8. conſult.3. n.4. & ſeqq.
Quae monaſteria ſint exempta, ibid. n.6.
Quatenus quarta legatorum debeatur parochialis, tom.8. à num.1.
Et de quibus rebus, ibid. n.2.
Quid de legatis pro miſſis, ibid. n.3.

Quaeſtores.

An Fratres Sanctiſſimae Trinitatis captiuorum comprehendantur in decreto S. Concilij Tridentini ſuper elemoſynis querendis, tom.8. conſult.12. à n.1. & 8.
Præui elemoſynarum quaerentes ſublati, ibid.
Quid de Religioſis mendicantibus, ibid. & n.2. ac ſeq. & num.18.
Coercentur, ibid. n.5.
Quaeſtorum impoſitæ, ibid. n.9. & ſeqq.
Caſtigati, ibid.
Facultates querendi elemoſynas, ibid. n.13.
Cum quibus conditionibus, ibid. & n. ſeq. ac n.16. & ſeq.
Remedia in eorum fraudes, ibid. n.15.
De Regularibus quaerentibus elemoſynas pro Communi- bus ſiſis in aliena dieceſi, ibid. n.19.
Quid ſi pauperes ſe ſimulent, ibid. n.20.
De querentibus pro ſe, ibid. n.21.
De Confraternitatibus, aliſque locis pijs, ibid. n.22.
A quibus petendi, ibid. n.23.

R

Raptus myſticus.

De tactu myſtico, tom.8. conſult.151. à n.1. & ſeqq.
Quocumque, ibid.
De eius cauſa, ibid.
Quomodo diſtinguitur, ibid.
Eius diuiſio, ſubiectum, durat in, effectus, ibid.
Quomodo dignoſcitur eſſe naturalis, daemoniacas, diu- nus, ibid.
De eius probatione, & examine, ibid.
Vbi id genus alia pro Seruorum Dei ſolemni canonizatione.

Raptus.

An qui vim non inferit, ſed puellam precibus extrahit è do- mo parentum, ijs iniurijs, vt in vatore ducat, dicatur raptum committere iſta, vt matrimonium ſit licitum, tom.5. conſult.80. à n.1.
Inter raptum, & raptorem quatenus matrimonium con- trahi nequeat, ibid.
Poena in raptorem, ibid.
Quid ſi rapta poſtea ſit in liberate, ibid. n.2.
Ex mulier liberè conſentit nubere raptori, ibid.
Quid de rapto mulieris inhoneste, ibid.
Quas poenas incurrit recipiens in ſuam ſponſam conſen- tientem inuitis parentibus, ibid. n.3. & ſeq.
Parentibus inuitis, ac repugnantibus, an dicatur raptus, ibid. n.4. & ſeq.
Matrimonio ſubſeque non dicitur commiſſus raptus, ibid. num.5.
Raptus an ſit miſſi fori, tom.5. conſult. n.42.

Ratiſcatio, ſive Ratiſhabitio.

Ratiſcatio actus ex quibus praſumatur, tom.7. conſult.77. num.7.
Per quos actus probetur, ibid. & n.15.
Ea taciteurnitate, ibid.

Recurſus.

Recurſus ad Iudices ſeculares contra Clericos quando ſit licitus, tom.5. conſult.2. n.23. & ſeq.
Quando contra recurrentes ſit locus conſuſus, ibid.
Pro recurſu habito ad Iudices laicos quid requiratur, ibid. n.21. & ſeq.
Recurſus à Curia Eccleſiaſtica ad Iudices laicos quomodo purgetur, ibid. n.23.

Regularis V. Mercatura, Negotiation, Aromataria, Meſſionarij, deſunſus, C. n. x.

An & quatenus poſſint exercere munus tutoris, vel Cura- toris, tom.5. conſult. to. n.1. & 13.
Superiores Regulares quando, & quos Religioſos capelle- re poſſint à Religione, tom.5. conſult.51. n.2. & 3.
An liceat Regularibus caſaſua deſunſorum allociare cum ſola, tom.5. conſult.54. n.1.
Et quid ſi ſua Capellani confraternitatem, ibid.
An poſſint benedicere domibus, nauibus, cymbis, ibid. num.2.
An in obitu parochianorum poſſint pulſare Campanas pec- culari ſignum, ibid. n.3.
Et quid in Sabbato Sancto antequam pulſentur Campanae cathedralis, ibid. n.3. & ſeqq.
An proceſſiones extra ſuas Eccleſias, & clauſtra per paro- chias ducere, & Eccleſias praecipue Sanctimonialium in- gredi, ibid. n.4.
An poſſint conſtituere nouam terram Campanariam cum noua & magna Campana propè Eccleſiam parochialem, aut monialium, ibid. n.7.
Nequeunt exponere Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramen- tum abſque expreſſa licentia Ordinarij, ibid. n.4.
An iſticeat in ſuis Eccleſijs mulieres poſt partum ad purifi- cationem admittere, tom.5. conſult.76. à n.1.
Admiſſio mulierum ad purificationem per Regulares eſt ſimplex actio, quæ ſit ab ipſis, qui non ſunt miniſtri Ec- cleſiae ex officio, ibid. n.10.
Prohibetur Regularibus habere commates, ibid. n.15.
Debent euitare familiaritatem cum mulieribus, ibid.
Eor non obligat ſtatutum dieceſanum, ibid. n.17.
De Regularibus, qui nullitatis ſuae profeſſionis conſcij ſe ad ſaeros Ordines promoueri faciunt, tom.5. conſult.77. n.4. & ſeqq.
Poena ip Regulares malè promoueri, ibid.
Non profeſſus non poſſunt concedi diſpenſatio ad Ordines, ibid. n.42.
Quid de exiſtentibus tria vota ſubſtantialia Religionis ſim- plicia in Societate leſu, ibid. n.44. & ſeqq.
Quid de Regulari, qui pntat bona ſuae ſuae profeſſionem validam eſſe, aut ſciens eſſe nullam propter iuſtam cau- ſam ſuperiores volentibus eum promoueri, non au- det derogare nullitatem ratione ſcandali, aut damni grauis inconuenientia, nec poteſt eſſugere ſine ſcandalo, ibid. n.45.
An hoc cauſatur Regularis ratificare ſuam profeſſionem, ibid. n.46.
Quatenus poſſint aromataria tenere, tom.5. conſult.84. num.15.
An Regulares ad exercendum munus parochiale in Indijs ritè ac ritè à Magiſtraibus laicis, vel à Principe inſti- tuantur, tom.5. conſult.1. à n.1. vbi in eo poena.
Idem Regulares an poſſint obtinere ac exercere iura paro- chialia ſine licentia Episcopii, ibid. n.6.
Et Quia ab iſt geſta ſit valida, ibid. n.12.
Eorum beneficia ſunt manualia, ibid. n.5.
De illis pro uſu quod ius habent, ibid.
Animarum curam habentes, Parochorum officia nequeunt exercere ſine licentia Episcoporum, & examine, & viſitationi, correctioni, ac iurisdictioni ipſorum ſubij- ciuntur, ibid. n.9. & ſeqq.
Audientes confeſſionem penitentium abſque legitima li- centia in qua poenas incurrant, ibid. n.14. & ſeqq.
Quomodo ad Religionem admiſtendi, tom.6. conſult.4. num.22. & ſeqq.
An & quatenus Regulari impartiri poſſit ac debeat licentia eacum.

Index Rerum.

exerendi à sua Religione, vt cùm reſeruatione votorum in habitu prebbyteri ſeculariſ viueti valeat in ſeculo, tom.6. conſult.9. n.1. ac ſeqq.

Quæ cauſa ad id requiratur, ibid. n.1.

An Regulares poſſint nunc vti altari portatili, etiam inuiſto Episcopodioceſano, tom.6. conſult.12. à n.1.

Et an poſſint de illius licentia, & approbatione, ibidem n.2. & 16.

Cur prohibetur Regularibus celebrare extra loca deputata cum altari portatili, ibid. n.2.

Quatenus poſſint celebrare miſſa ſacriſcietum in clauſtro, ibid. n.3.

Regularibus in partibus infidelium degentibus, & curæ Vicariorum Apoſtolicorum commiſſis, tom.6. conſult.16. n.1. & ſeqq.

An Regulares prohibere poſſint Parochis celebrationem proceſſionis die Dominico intra Octauam Corporis Chriſti, vel alio die, tom.6. conſult.63. num.1. ac ſeqq.

An in ſuis proceſſionibus poſſint mutare viam ſemel electam, ibid. n.6.

Et an extra propria clauſtra dum proceſſionaliter incedunt intra limites alienæ parochiæ poſſint deſerre ſtolas, ibid. num.7.

An, & quando poſſint expelli à ſua Religione, tom.5. conſult.51. à n.1. & ſeqq.

Nemo Regularium quatenusque de cauſa comedere, ſui conſecrationem corporalem ſeruare poſſet in locis, vbi ſunt crates, vel toræ in monaſterium corripſerunt, tom.6. conſult.83. n.306.

Neque in locis adeo vicinis, vt videri, aut audiri poſſint à monialibus, ibid.

Neque ante portam clauſuræ, ibid.

Multo minus intra clauſuram, ibid.

Etiam eſſent Superiores Ordinum, ibid.

Quomodo eos abſoluet, eumque eis diſpenſet S. Penitentiaria ſuper introductione mulierum intra eorum clauſura ad malum finem, ibid. n.359.

Prelati regulares facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria monialium, quomodo vti poſſint, ibid. n.260.

Pene intransgreſſores, ibid.

Et an reſeruetur, ibid. n.261.

An Eccleſie Regularium, & aliæ quæcumque vllum habent ius, villaque eis competat actio ſuper quæſta funeralium eorum qui in eis ſibi eligunt ſepulchrum, quando in eisdem Eccleſijs dicta funeralia non ſunt, tom.6. conſult.88. à n.1.

De quibus quæram Canonicam Parochis dare debeant, ibid. n.1.

Ea, quæ ipſis gratioſe conceduntur, ſunt reſtringenda, ibid.

An & quatenus ab Ordinarijs puniendi ſint, tom.6. conſult.93. n.6.

Quatenus poſſint adminiſtrare Eucharistiā, tom.6. conſult.98. n.86. & ſeqq.

Eccleſie Regularium, an & quatenus ſint exemptæ, tom.7. conſult.7. à n.1.

In eorum Eccleſijs patochialibus an poſſit Episcopus; ipſis inſiſtis, conſecrare Sacros ordines, chriſma, aliaque pontificalia exercere, ibid.

Ad quem pertinet in Eccleſijs patochialibus monaſteriorum Regularium ſecularizatis apponere æconomum, tom.7. conſult.8. à n.1.

Nequeunt audire confeſſiones, niſi fuerint approbati ab Episcopo, cuius ſubditio abſoluere velint, ibid. n.30. & 31.

Quatenus poſſint pro audiendis confeſſionibus iterum examinati, ibid. n.31.

Et quatenus publicè denuntiati poſſint excommunicari, tom.7. conſult.10. à n.1. & ſeqq.

Praſertim adminiſtrantes Sacramenta ſine Parochorum licentia, ibid. n.4.

Regulares in odioſis, & dum agitur de cenſuris non veniunt appellare Clericorum, tom.7. conſult.11. num.4.

Etiam ſi ſint conuerſi, ibid.

Minuſque appellatione laicorum, ibid.

An & quatenus Regulares poſſint imponere cenſum vitalium, etiam ſine pecunia numerata, illumque poſſe ſine licentia caſſare, ac eius pecuniam in mutuum accipere, tom.7. conſult.12. à num.1. & ſeqq.

De quo Sancto, aut Beato miſſam & Officium celebrare poſſint, tom.7. conſult.47. n.5. & ſeqq.

An Regularis proſciſ, qui ſuit baptizatus tanquam expulſus ita tamen, vt ex publica fama ipſius parentes non ignorent, neque prociſ ſit incertum, an ex illegitimis nuptijs conceptus ſit poſſit eligi in Generalem, vel obtinere alias dignitates ſuæ Religionis, tom.7. conſult.34. à n.1.

Quatenus Ordinarijs poteſtas ſit, eos excommunicandi, tom.7. conſult.44. n.19. & ſeqq.

Eorum in hoc exemptio, ibid. n.20.

Et quatenus declarati poſſint excommunicari, ibid. n.21. & ſeqq. & à n.37.

An omnino exempti à iuriſdictione Episcoporum, ac delegantium Sedis Apoſtolicæ, ibid. n.24.

Etiam in delicto notorio, ibid. & n. ſeqq.

Habeantque priuilegium, ne poſſint excommunicari, vel interdici ab Ordinarijs, ibid. n.16. ac ſeqq. & à n.39. & 44. & ſeqq.

Quatenus poſſint licet Ordinariorum cenſuras contemnere, ibid. n.28. & 32.

Etaſ eis citari non comparere, ibid. & n. ſeqq.

Nequeunt abſque Summi Pontificis licentia in aliterius iuriſdictionem conſentire, ibid. n.29.

Pene in Prelatos talem iuriſdictionem uſurpantes, ibidem num.30.

An teneantur ſeruare inhibitiones Episcoporum, ibid. num.31.

Praſertim ſi appella uerint, ibid. n.33.

Quatenus contra abutentes ſuis priuilegijs Episcopus procedere poſſit, ibid. n.41.

Et quibus penis, ibid.

Pene contra Regulares lacerantes edicta Episcoporum, ibid. n.46.

Quatenus poſſint per cenſuras compelli, ibid. n.47.

Eorum priuilegia, ne vllus Episcopus ſolemnia celebret in eorum Eccleſijs examinentur, tom.7. conſult.45. n.2. & ſeqq.

An & quatenus poſſint amittere ſua priuilegia, ibid. n.81 & ſeqq.

Et impedire, quomodo Episcopus per ſuos Canonicos cantari faciat miſſas in eisdem Eccleſijs, ibid. n.12. & ſeqq.

An Regulares, qui ex immemorabili ſunt obligati ad officiandum in Eccleſijs Cleri ſecularis, procedere debeant ipſi Cleri, tom.7. conſult.49. à n.1.

De Regularibus reuelantibus confeſſionem Sacramentalen, eorum iudice, & pena, tom.7. conſult.54. num.27.

De iure communi ſubſunt Episcopis locorum lege iuriſdictionis tantum, tom.7. conſult.65. n.4.

De eorum Eccleſijs habentibus populum, ibid.

An Regularis degens extra clauſura, ſi delinquit, puniri debeat à Nuncio Apoſtolicò, an verbò ab Episcopo, qui præuenit, tom.7. conſult.68. à n.1.

Quatenus amittat priuilegium exemptionis, ibid. n.6.

Regulares quatenus puniri poſſint ab Episcopis, ibid. à n.9. ad 39.

Et in quibus caſibus, quibusue penis, ibid. & n.38.

Quæ artes decet à Religioſis, tom.7. conſult.72. n.5.

Cauſa impulſiua conceſſionis priuilegiorum Regularium, tom.8. conſult.8. n.13. & ſeqq.

Quatenus decime Regularibus datæ, tom.8. conſult.8. n.30. & ſeqq.

Quando immunes à decimis, ibid.

De approbatione liberè in audiendis confeſſionibus, tom.8. conſult.15. n.1.

Teneantur obſeruare decretum Concilij Tridemiſ de celebratione miſſarum, tom.8. conſult.42. n.31. & ſeqq.

Quibus in caſibus ſubſunt Episcopis, tom.8. conſult.43. à num.99.

Index Rerum.

De eorum *vita* institutione iuxta regulam, quam professi sunt, deque proprietate ipsi omnino interdicta, tom.8. consult.45. à n.1.
 Regularium triplex differentia, ibid. n.1.
 Quam verè sint, ibid. n.2. & 3.
 Volunt eorum Superiores inducere reformationem in ista eorum instituta, ibid. n.5. & 6.
 Quid de *vita* communi, aliisque huiusmodi, ibidem & eum.7.
 Quatenus prohibentur posse quidquam proprii habere tam bonorum immobilium, quam mobilium, ibid. num.8.
 Quid speciatione de bonis stabilibus, ibid. n.9. & seqq.
 Quid verò ad res mobiles, ibid. n.11. & seqq.
 Quam monasteria Regularium possint bona stabilia possidere, tom.8. consult.46. n.1.
 Qui numerus Regularium in illis constituendus, ibid.
 Quomodo erigenda, ibid.
 Quo pacto Regulares obsequio alterius loci, aut personæ subijci possint, ibid.
 Et quomodo à Consensu recedere, ac studiorum causa abesse, ibid.
 De ratione eligendi superiores Regulares, tom.8. consult.48. à num.1.
 Quomodo ad eam procedendum, ibid. n.1.
 An & quæquis Regularis in observatione consuetudinis Episcopalis, ac festorum diebus conformari secularibus teneatur, tom.8. consult.53. à num.1. & 4.
 An privilegia concessa Regularibus celebrandi tempore interdicti sint sublata, ibid. n.2.
 Quid à Regularibus observandum sit, si velint habitum dimittere aut à Religione discedere, tom.8. consult.58. à num.1.
 An eis liceat transire ad archiorem Religionem, petita tamen licentia à suis Superioribus, et si non obtenta, ibid. n.5.
 De Regularibus venientibus ad Urbem sine obedientia suorum Superiorum ad denunciandum in S. Officio, tom.8. consult.62. n.19.
 De Regularium Missionibus in Regnum Japonum, ibid. num.30.
 De Regularibus accedentibus ad Indias Philippinas, ibidem.
 Et de Episcopo Iaponi erga ipsos Regulares, ibidem num.22.
 De Superioribus Regularium in causis subditorum ad S. Officium spectantibus, ibid. n.23.
 De Regularibus alloquentibus cum monialibus, etiam si sint Vicarii S. Officii, ibid. n.24.
 De Regularibus accedentibus ad partes Vallis Tellinæ, ibid. num.35.
 De Regularibus etiam Ordinum Mendicantium, qui pro tempore ad Officium S. Inquisitionis pro quocumque fidei negotio recurrunt, ibid. n.26.
 De Regularium causis ad S. Officium pertinentibus, ibid. n.27.
 De Prælatibus regularibus, aliisque habentibus quasi iurisdictionem Episcopalem, an & quatenus possint procedere in causis S. Officii, ibid. n.28.
 De Regularibus, qui tenentur post receptas denunciations certiorare reddere S. Inquisitionem sub penis ac censuris, ibid. n.29.
 De Regularibus superioribus quatenus contra suos subditos, motantes in locis, in quibus hæreses impunit grassantur, procedere possint, ibid. n.30.
 De Regularibus publicantibus indulgentias sine licentia Ordinarii, ibid. n.31.
 De Regularibus cuiuscunque Religionis ad curam animarum admittendis, ibid. n.32.
 De Regularibus superioribus quoad Confessarios monialium, ibid. n.33.
 De Regularibus superioribus quoad solutionem alimentorum pro suis subditis carceratis, ibid. n.34.
 De Superioribus Ordinum quoad publicationem decreti Constitutionum spectantem ad S. Officium, ibid. num.35.

De Regularibus retinentibus scripta fortilega, eorumque pena, ibid.
 De Regularibus servientibus S. Officio, ibid. o.37.
 De Regularium Superioribus quoad reformationem habens suis subditis habitatis ex gratia S. Congregationis S. Officii, ibid. n.38.
 An Regulares Romani audentes præcætu, quod electio Provincialis, aliorumque Officialium, vel ob huiusmodi aliud, fuerit iuvialis, sint puniendi tanquam apostate, tom.8. consult.65. à n.1.
 Quatenus possint sine licentia ad Superiores recurrere, ibid. n.4. & seqq.
 Quomodo habeant ius sepulture, ac erigendi Crucem in funeribus, atque ingrediendi alienas parochias ad levanda cadavera, tom.8. consult.73. num.7. & seqq.
 Eorum Ecclesiarum privilegia, ibid. n.58. & seqq.
 De eorum processionibus, ibid. n.96.
 De Regulari laico professio latine, qui dimittere habitum regularem se fecit ac Episcopo græco schismatico græco ritu ad Ordines promovetur, tom.8. consult.92. à num.1.
 Reversus ad Religionem quomodo tractandus, ibid.
 Et quæ, quasque penas incurrit, ibid. à n.6.
 De admittis ab initio ad habitum, & novitatum pro laicis & postea ad statum Clericorum translatis, ibid. n.11.
 In eos penas, ibid.
 Et quis cum eis dispensare possit, ibid.
 De munere Regularium in conversione infidelium, tom.8. consult.109. fere pro totum.
 Curam sumpti ad concionandum, & confessiones audiendum, ibid. n.16.
 Conversæ per eos plurimæ gentes, ibid. n.17.
 De Regularibus proponibus in suis Ecclesijs populo ineras indulgentias falsas, vel apocryphas, tom.8. consult.142. à n.1.
 A quo puniri possint, ibid.
 Et quæ pena, ibid. n.3.

Regalia.

An Baro, siue Princeps, qui habet terras ac diversas baronias in diversis diocesis, siue Principatus accessorias, siue non, pro quibus Barones fuerunt soliti solvere Regalia, teneatur pro dictis baronijs Episcopis, in quorum diocesis illas habet, regalia solvere, tom.7. consult.45. à n.1.
 Curdetur, ibid.
 Et quid sit, ibid. n.2.

Relatio.

Relatio deputationis Iudicum in causis Canonizationum Sanctorum, an omnino fieri debeat Pontifici, tom.7. consult.23. à n.1.
 Et quo pacto illam fuisse factam probetur, ibidem & num. seqq.
 An præsumatur pro officialibus publicis, ibidem num. 2. & 3.
 Omittit relationis quomodo probanda, ibid. num. 3. & seqq.
 Quid si vigeant præsumptiones pro validitate actus, ibid. num.4.

Religium V. Fendum.

Religio.

Religio ex pietate hominum pepercit Ecclesijs diuturnas, tom.6. consult.96. n.2.

Index Rerum.

Religiosus V. Regularis.

Reliquia, V. Sancti.

An pro veneratione Reliquiarum antiquarum, recensamen repertarum, sit licentia concedenda, tom. 6. consult. 61. n. 1. & seqq.

Et an Reliquiae Sanctorum existentes in Ecclesijs Regularium, quae exponuntur publice venerationi fidelium, possint ab Episcopo visitari eo, quod non constet unquam fuisse ab eo visitatas, aut approbatas, ibidem, num. 15.

Identitas Reliquiarum quomodo probetur, ibid. num. 2. & seqq.

Sed quid si interueniat aliquis nominis diuersitas, ibid. à num. 5. 12. & seqq.

Vel diuersitas temporis, ibid. n. 6.

Identitas personae quomodo probetur, ibid. n. 7. ac 9.

De accidentibus patrie, professionis, loci martyrij, ac huiusmodi, ibid. n. 8.

Quid probandum, ut constet de identitate, ibid. num. 10. ac seqq.

Sanctorum Reliquiae antiquae in qua veneratione habendae, ibid. n. 15.

An si vir fide dignus tradiderit alicui Reliquias Sanctorum possint exponi publice venerationi, approbante Episcopo, tom. 8. consult. 18. à n. 1.

Et quareus, ibid.

Quid de earum incertitudine, ibid. n. 3.

Remissio, V. Reus.

Remuneratio.

An idem ac antidota, tom. 5. consult. 59. n. 16.

Quid sit, & in quo consistat, ibid.

Representatio V. Pignoratio.

Reptadium V. Hebraei.

Libellus reptadij quomodo, & quare permittitur Iudeis, tom. 8. consult. 92. à n. 1. & 23.

Impari an liceat, ibid. n. 4. ac seqq.

Coram quo fieri debeat, ibid. n. 12.

An vxoribus etiam permittitur, ibid. n. 15.

Quomodo differat à diuortio, ibid. n. 16.

Quibus de causis liceat vxores reptadiare, ibid. n. 17.

Dupliciter fiebat, ibid. n. 19.

Eius caeremoniae & cautiones, ibid. n. 20.

Formula, ibid. n. 21.

An datus publice coram Iudice, ibid. n. 22.

Repubblica.

Quae dicatur libera, tom. 5. consult. 12. n. 38.

Eius auctoritas in representis indicendis, tom. 7. consult. 81. num. 7.

Quando tota Respublica reputatur hostis, ibid. n. 12.

Eaque puniri possit, ibid.

Tenetur restituere innocentibus eorum bona, quibus ita spoliati sunt, ibid.

Eique imponere tributum, ibid.

Licite in eam repraesentare, ibid.

In suo Principe culpam conserabit, ibid.

Residentia, V. Parochus.

In participantibus de massa communi, an habeant locum poenae non residentium tam à iure communi, quam à S. Concilio indicatae, tom. 5. consult. 75. n. 1.

An eisdem participantibus possit Episcopus permittere longiorem absentiam à residentia, quam in Canonicis, & alijs collatis beneficijs eam requirentibus, ex causa indulgere potest, ibid. n. 2.

An per afflictionem incompatibilis tam in eadem, quam

in alia Ecclesia ius seruandi, & participandi adeo expirat, ut dimissio incompatibilis huiusmodi, illud amplius non reuocet, ibid. n. 3.

An positio, quod in casu dictae afflictionis incompatibilis dictum ius expirat, & per illius dimissionem non reuocatur, Capitulum, siue Congregatio illius Ecclesiae eum, qui illud antea possidebat absque Episcopi consensu ad eadem participationem admittere possit, ibid. num. 4.

An à dictis participantibus post dimissam incompatibilis, ad Ecclesiam seruatum redeuntibus, debeat precedere iuxta priorem eorum admissionem, vel victimum locum tenete compellantur, ibid. n. 5.

An praesupposito, quod ex immemorabili obseruatione, & maiorum traditione constet, memoratum ius non competere, nisi originarijs, exteri à dicto Capitulo, siue Congregatione ad dictam participationem admitti possint, vel Episcopi consensu, aut Sedis Apostolicae benedictionem necessariò requireant, ibid. n. 6.

Residere quid importet, tom. 6. consult. 42. n. 1.

De Canonicorum residentia, ibid.

Residentia continua & casualia, tom. 7. consult. 2. num. 17.

Quae sit residentia casualia, ibid.

Quae formalis, tom. 7. consult. 4. n. 7.

Quomodo differat ab interresidencia, tom. 7. consult. 4. num. 10.

Qui teneantur ad residentiam, ibid. & n. seqq.

Causae ac temporis ad non residentium, ibid. n. 10.

Poenae contra non residentes, ibid. & n. 12. ac 13.

In quibus nequit Ordinarius dispensare, sed poenas imponere cogendo ad residentium, ibid.

Pontifex non dat licentiam perpetuam ad non residentium, ibid. n. 12.

Quid de priuilegijs Inquisitorum habentibus prauitatis, ibid. & num. 22.

In dignarijs & Canonicis non deputantur Vicarij in spem absentia, ibid.

Non residentes parochos quomodo, & à quo compellendos ad residentium, ibid. n. 13.

Quomodo alij, ibid.

Non excusatur à residentia Officiarius subcollectoris Apostolici, neque etiam super eadem parochiali, ibidem, num. 22.

Quatenus excusent negotia Cleri, ibid. n. 23.

Quid de residentia Canonicorum habentium parochialem, ibid. n. 29. & 31.

Edictum in non residentes non debet continere maiorem rigorem, quem decreuit Concilium Tridentinum, ibid. n. 37.

Ut quis priuari possit suo beneficio ob non residentiam, quae sint praemittenda, tom. 7. consult. 75. à n. 1.

Quae poena imposta Clericis non residentibus, ibidem, num. 3.

An sufficiat ad illos priuandos vnica citatio personalis, ibid. num. 4.

Vel requirantur tria edicta, ibid. n. 5.

Quae poenae sunt permittendae, ibid. n. 7. & seqq.

Quare forma in hoc seruanda, ibid. n. 8. ac seqq.

Quid de Parochis non residentibus, ibid. n. 11.

Et de Capellanis ex lege fundationis, ibid. n. 12.

Tempus triennij absentiae quando incipiat, ibidem, num. 13.

An liceat omnibus Canonicis abesse à residentia, ibid. num. 14.

Resignans, V. Mandatum.

Resignans beneficium quando amittit fructus & possessionem illius, tom. 6. consult. 94. n. 9.

Reus V. Officiarius S. Inquisitionis, Immanitas.

An reus absolutus à Iudice Ecclesiastico in casus missi fori, possit à Iudice seculari pro eodem delicto puniri, tom. 5. consult. 2. n. 38.

Index Rerum.

A S. Officio Inquisitionis judicialiter punitus, an possit a Principe seculari puniri, tom. 5. consult. 44. à n. 1.
 Eductus ab Ecclesia, & ad eius domum translatus quatenus restituendus Ecclesie, tom. 5. consult. 3. à n. 1.
 Absolutus, vel condemnatus ab Ecclesiastico, siue à seculari, an & quatenus possit ab alio molestari, tom. 5. consult. 44. n. 7.
 Si reus nunquam domicilium constituerit, sed quousque terrarum vagetur quo loco conveniri debeat, tom. 6. consult. 94. n. 39.
 Eius Index, ibid. o. 30. & 32.
 Quot modis in causis criminalibus absoluti possit, tom. 3. consult. 108. n. 1.
 Quid in casu sententiae, quae tantum declarat Inquisitionem S. Officii non esse Iudicem competentem, ibid. n. 109.
 Absolutus, tanquam innocens, nequit amplius molestari, ibid. n. 8.
 Reus, qui secum per vim ad Ecclesiam trahit ministros Curiae secularis, an gaudeat Ecclesiae immunitate, tom. 8. consult. 116. à n. 1.
 Remissionem reorum, an & quatenus facienda, tom. 6. consult. 94. o. 1. & seqq.

Rex V. Donatio, Imperator.

Reges an possint donationes, & alienationes facere, tom. 5. consult. 46. n. 73.
 Illaeque, etiam Ecclesiae factas, renovare, ibid. num. 12. & 44.
 Reges christiani, calamitatibus Ecclesiae, etiam non requisitis succurrere tenentur, tom. 5. consult. 5. n. 54.
 Officium Regis ac pastoris maximum habet cognitionem, tom. 5. consult. 46. n. 1. & 93.
 An possit in praedictum fucellorum notabilem bonorum partem in aliquem transferre, tom. 5. consult. 46. num. 22.
 An & quatenus donatio à Rege facta indigeat inscriptione, ibid.
 Ex duobus actibus in regis etiam controuersi arguitur, ibid. n. 33.
 An obligatio Regis transeat ad successores, ibid. n. 66.
 Ac praecipue in eo, qui ex pacto Regnum init, ibid. & seqq. ac n. 76.
 Alienatio iurum Regalium quando valeat, ibid. o. 72.
 Eo ipso quod Rex, siue Princeps contrahit, eius auctoritas supplet solemnitates legis, ibid.
 Quid in concessione, quae tenderet in magnam diminutionem Regni siue iurisdictionis, ibid.
 Quatenus Regum ac Principum alienationes prohibeantur, ibid. n. 37.
 Et dilapidationes, ibid. & o. 75.
 Quid si Rex iurauerit non alienare, ibid. n. 75.
 Rex, Princeps, Dux habens actu Regnum, Principatum, Ducatum praefereendus est alteri carens actuali possessione, tom. 6. consult. 57. n. 8.

Rituale.

Rituale Romanum, an ius constituat, tom. 8. consult. 73. num. 45.
 Pro quibus editum, & quibus commissum, ibid. n. 55.

Ritus.

Apostolorum instituta, decreta, & ritus non iidem apud omnes, tom. 6. consult. 41. n. 7.
 Non leditur fides variis Ecclesiasticis ritibus, ibid.
 Plures, atque diuersi sunt ritus Ecclesiastici apud Graecos, & Orientales nationes, ibid. n. 8.
 Diuersi in Oriente ac Occidente, ibid.
 Quinam obseruandi, ibid.
 Quis tolerandi, ibid. & tom. 8. consult. 80. n. 1. & consult. 84. à n. 12.
 De particularibus Prouinciarum ritibus, ibid. n. 14. ac seqq.
 Ritus Gentilium ad Christianam pietatem translati d. tom. 6. consult. 47. n. 9.

Tom. VIII.

Qui finit ritus, qui à recta fidei regula discrepent, ibidem num. 10.
 Consultenda in hac re Sedes Apostolica, ibid. n. 11.
 Quid si non ita facile Sedes Apostolica adiri possit, ibid.
 Es quibus capitibus de ritibus paritate erit iudicandum, ibid. à n. 12.
 Ritus omnes iohanni ad protestandum aliquod dogma, fidei contrarium, delendi sunt, ibid. n. 14.
 Ritus omnes, & legalia veteris legis, si eo fine retineantur, vt lex vetus obseruatur, damnanda, ibid. o. 15.
 Quid de ritu colendi Sabbatum apud aliquas nationes christianas, ibid. n. 16.
 Ritus, & consuetudines circa Sacramentorum administrationem examinandi, ibid. n. 18.
 De baptismo, ibid. n. 19. ac seqq.
 Apud Graecos, ibid.
 Apud Coptim, ibid. n. 20. & seqq.
 Apud alios Orientales, ibid. n. 22.
 Apud Iacobitas, ibid. o. 24.
 Apud Abyssinos, ibid. n. 25. & seqq.
 De circumcissione, ibid. n. 28. & seqq.
 De ritibus circa Confirmationis Sacramentum, ibid. & num. 31.
 Deque eius materia & forma, ibid. n. 32. ac seqq.
 De ministro, ibid. n. 34.
 A presbytero collatum est iuratum, ibid. n. 37.
 Apud Maronitas, ibid.
 Apud Armenos, ibid.
 De Sacramento Eucharistiae, ibid. o. 38. & seqq.
 Apud Iacobitas, ibid.
 Apud alios Orientales, ibid. n. 39.
 De quotidiana Communionem apud Orientales, ibid. n. 40.
 Sub vtraque specie apud Graecos, aliosque Orientales, ibid. num. 41.
 Apud Armenos, & Orientales alios, ibid. n. 48.
 De Sacramento Ordinis, ibid. n. 50. & seqq.
 Apud Orientales, ibid.
 De matrimonio, ibid. n. 53. ac seqq.
 Interrogationes, ac responsiones de Eucharistia, ibid. n. 64. & seqq.
 Interrogationes ac responsiones de Sacramento poenitentiae, ibid. à n. 71.
 Interrogationes ac responsiones de matrimonio, ibid. n. 75. & seqq.
 Interrogationes ac responsiones de Ordine, ibid. n. 85. & seqq.
 Interrogationes ac responsiones de Concilio, ibid. o. 90. & seqq.
 Interrogationes ac responsiones de varijs rebus, ibid. n. 92. & seqq.

Deque eius materia & forma, ibid. n. 32. ac seqq.

De ministro, ibid. n. 34.

A presbytero collatum est iuratum, ibid. n. 37.

Apud Maronitas, ibid.

Apud Armenos, ibid.

De Sacramento Eucharistiae, ibid. o. 38. & seqq.

Apud Iacobitas, ibid.

Apud alios Orientales, ibid. n. 39.

De quotidiana Communionem apud Orientales, ibid. n. 40.

Sub vtraque specie apud Graecos, aliosque Orientales, ibid. num. 41.

Apud Armenos, & Orientales alios, ibid. n. 48.

De Sacramento Ordinis, ibid. n. 50. & seqq.

Apud Orientales, ibid.

De matrimonio, ibid. n. 53. ac seqq.

Interrogationes, ac responsiones de Eucharistia, ibid. n. 64.

& seqq.

Interrogationes ac responsiones de Sacramento poenitentiae, ibid. à n. 71.

Interrogationes ac responsiones de matrimonio, ibid. n. 75.

& seqq.

Interrogationes ac responsiones de Ordine, ibid. n. 85. & seqq.

Interrogationes ac responsiones de Concilio, ibid. o. 90. & seqq.

Interrogationes ac responsiones de varijs rebus, ibid. n. 92.

& seqq.

De notat iurisdictionem, ibid. n. 13.

Rochetus.

Rocheti vsus quibus concedendus, tom. 6. consult. 59. à n. 5.
 Quibus prohibendus, ibid.
 Quomodo permittatur, ibid. n. 8.
 Quid si ex consuetudine aliqui illum detulerint, ibidem n. 10. & seqq.
 Denotat iurisdictionem, ibid. n. 13.

Rogatio V. Litania.

Rubrica V. Consecratio.

S

Sabaudia.

De Sabaudiae Duce, tom. 5. consult. 12. n. 50.
 An recognoscat Superiorem, ibid.
 Vicarium Imperij, & Vassallum profectur, ibid.
 Solet vocari ad Comitatus Imperialia, ibid. & n. seq.

Sacramentum, Sacramentale, V. Ritus.

Minister Sacramenti poenitentiae, tom. 7. consult. 8. num.

Index Rerum.

Sacramentum poenitentiae est per modum iudicii, ibid.

Quid requirit, ibid.

In locis, in quibus viget abusus dicendi uxores abique praesentia Parochi, ac testium, an sine Sacramenta manifestanda ipsi, & coniugatis, tom.7. consult.57. num.1.

Tu quoque possint ministrari parentibus filiam Turcia, vel schismaticis ob aliquem finem in sponsam promittentibus, ibid. n.3.

Et mulieribus catholicis commorantibus apud Turcas, ibid. num.4.

Sacramentalia qui possint ministrare, tom.8. consult.73. num.55.

Quid sint, ibid.

De forma Sacramenti Extreme unctionis Graecorum, tom.8. consult.84. n.19. & seqq.

Quomodo applicetur vinctio, ibid. n.22.

De determinatione, quam forma debet tribuere materiae, ibid. n.23.

De expressione actionis, ibid.

Quando exprimenda sit actio ministrari, ibid. n.24.

Quomodo possit Ecclesia instituire plures materias per se singulas sufficientes pro Sacramento, ibid. num.26.

De forma extreme unctionis, ibid. n.27.

De potestate Ecclesiae irritandi Sacramenta, ibid. num.28. & 33.

Eadem materia potest inferuire & pro materia Sacramenti, & pro Sacramentali, ibid. n.33.

Vera Sacramenta non nisi in Ecclesia, tom.8. consult.92. num.4.

Ad Sacramentorum valorem quid sufficiat, tom.8. consult.131. & n.1.

Per quod perficiantur, ibid.

An sint administranda Sacramenta christiano, qui ob suam securitatem factus est stipendiarius in arce Turcarum, tom.7. consult.63. n.1.

Sacellum.

An distinctum à Templo, tom.6. consult.98. n.23.

Eius tymon, ibid.

Sacella posterioribus etiam extra Verbes in vicis extructa, ibid. n.27.

Cur concessa edificari, ibid.

In priuatis aedibus edificata, ibid. n.31.

Sacrilegium.

An sit misti fori, tom.7. consult.2. num.53. & tom.7. consult.69. n.2.

Quando possit solus Iudex Ecclesiasticus de eo cognoscere, ibid.

Qui Iudex animaduertere debeat in eum, qui sacrilegium committit in Ecclesia, tom.7. consult.5. n.43.

Contrahitur ex concubitu christiani cum Iudaea, & versa vice d. consult.69. con.2.

Salarium.

An & quatenus liceat Episcopis, eorumque Officialibus percipere salaria, tom.8. consult.17. à num.1. & 8.

In materia executionis voluntatum, ibid. num.5. & seqq.

Saluaguardia.

An litterae exemptionis tum Ecclesiasticorum, tum secularium, vulgo saluaguardiae, à iurisdictione Episcopi, eiusque tribunalis tam in civilibus, quam in criminalibus, sint licita, tom.6. consult.22. à n.1.

Saluaguardiae causae, ibid. n.2.

Cur concedantur, ibid.

Quid ea sit, ibid. n.3.

Eius usus, ibid. n.4. ac seqq.

Habens saluaguardiam nullo modo est inquirendus, vel

molestandus, ibid. n.9.

De saluaguardia seculari, ibid. à n.10.

An licita, ibid. à n.12.

Remedia, ibid. n.19.

Specimen saluaguardiae seculari, ibid. n.21.

Tenor observatoriarum saluaguardiae, ibid. n.25.

Capitula Viceregia & litterae Protegeji de hac re, alijsque rebus, ibid. à n.29.

Saluumconductus.

Saluumconductus mercatoribus, alijsquedarus, an comprehendat res furto sublatas, tom.7. consult.67. à n.1.

Nullo modo violari debet, ibid. n.1.

Est species pacti, & transit in contractum, ibid.

Dicitur fides publica, ibid.

Que seruanda est hosti capitali, ibid.

Etiam à Principe, ibid. & n. seqq.

Quid si in litteris saluumconductus non sit apposta cautio de non contrahendo, ibid. n.2.

Quare concedatur, ibid. n.9. & seqq.

Que verba soleant in eo apponi, ibid. n.10.

Quid de saluumconductu geminato, ibid.

Et emanato ad formam diplomatis Principis, ibid.

Ad quem pertinet eum declarare, ibid. & n. seqq.

Quid de concessio pyrratis, ac furibus, ibid. n.12.

Post illius concessionem non est locus caualis, ibid. num.13. & seqq.

Quid si concessus fuerit à ministro publico, sed sine potestate, ibid. n.14.

Generalis non comprehendit res furatas, ibid. n.17.

In praeiudicium partis laesae concedi non potest, ibid.

Recipit interpretationem à potestate concedentis, ibid.

Quomodo fit intelligenda eius verborum amplitudo, ibid. num.18.

Habens saluumconductum, an sit subiectus iurisdictioni illius concedentis, ibid. n.19.

Quid si solum in eo excipitur crimen lesae maiestatis, ibid. num.20.

An securitas homicidii, adulterii, ac similibus data, seruati debeat, ibid. n.23.

Pro quibus aliquando accipitur, ibid. n.24.

Nallum per se imperium inferit, ibid.

Saluumconductus etiam Iudaeis, ibid.

Quas personas comprehendat, ibid.

Quomodo quandoque sumatur, ibid. n.25.

Quid de saluumconductu inculpanti concessio, ibidem num.26.

Qui saluumconductum accusatus concedere possit, ibid. num.27.

An qui saluumconductum habentem offendit, incurrat crimen lesae maiestatis, ibid. n.28. & seqq.

Concessus alieni ad locum iudicii, an etiam ad intermedia loca, per quae ipse eundem est, extendi debeat, ibidem n.32. & seqq.

Saluumconductus concessus ad eundem, redeundi quoque facultatem continet, ibid. n.39. & seqq.

Vbi quid in priuatorum pacis.

Quid verò si quis nunciatur, vel Legatus, siue Orator insolitam viam ingreditur, & spoliatur, ibidem num.45. & seqq.

Vbi exempla.

Debitori concessus ob paupertatem quando cesset, ibidem num.56.

Non prodest ei, qui concedentem offendit, & offensiois causam praebet, ibid. n.57. ac seqq.

Ad certa loca restrictus, ad alia non extenditur, ibidem num.59. & seqq.

Non solet dari haereticis, ibid. n.61.

Neque alijs delinquentibus in materia fidei, & in rebus, quae pertinent ad S. Officium Inquisitionis, licet concedatur alijs, qui de alijs criminibus sunt inquisiti, etiam bannitis à Principe seculari, ut accedere possint ad deponendum quem sibi occurrunt in S. Officio, ibid.

Quatenus poterit ipsi haereticis concedi, ibid.

Et apostatis à fide, ibid.

Quibus modis concedi possit, ibid. & n. seqq.

Index Rerum.

Sæpe à Summi Pontificibus, & à Concilijs concessus hæreticis, & religionis servatus, ibidem num. 64.
 Quid de Ioanne Hussio, & Hieronymo Pragenſi, ibid. num. 65. & seqq.
 Hæreticis fides data seruanda, ibid. n. 70. & seqq.

Sanatio V. Dæmon.

Ve sanatio adscribitur miraculo quid necessarium requiratur, tom. 5. consult. 30. num. 1. & 3. & consult. 16. num. 5.
 Quid in miraculis primi, ac secundi generis, ibid. n. 4.
 Miraculosa sanatio infirmitatum indiget diligenti examine, ibid. n. 5.
 Ex quid exigatur, ibid. ac n. 6q.
 An requiratur, quod sit vndequeque perfecta & absoluta, ibid. n. 7.
 Ne amplius morbus redeat, ibid.
 Ne in alium morbum infirmus incidat, ibid.
 Debet procedere dinertio, ac interdum contrario modo, & per alia media, quam si naturaliter fieret, ibidem num. 8.
 Quid requiratur ex parte aggratantium, ibid. n. 9.
 Quæ copulatione requirantur, vt in sanationibus diuine potentie virtus ad intercessionem Sanctorum clare dignoscatur, tom. 5. consult. 36. num. 10. & consult. 35. num. 1.
 Quoræ conditiones, ibid. à n. 11.
 De modo sperandi huiusmodi miracula, ibid. n. 10.
 Qui modus dicatur excellentior operandi miracula, ibid. num. 11. & seqq.
 Quid de verbis imperatoris, ibid. n. 12.
 Sanationes quomodo ad quod miraculorum genus sint referende, ibid. n. 11.
 Quid si intercederent dolores agroti, ibid. n. 13.
 De quibusdam Sanationibus admirandis, tom. 5. consult. 35. à n. 1.
 De sanatione cancorum, ibid. n. 2.
 Squinantie, ibid. n. 3.
 A febze, ibid. n. 4. & 5.
 Apoplexia, ibid. n. 6.
 Lepra, ibid. n. 7.
 Claudorum, contractorum, ac similia, ibid. n. 8.
 Brachij flocci, & aridi, ibid. n. 10.
 Herniosi, ibid. n. 11.
 Regula generalis de sanationibus, ibid. n. 12.
 Ad quem gradum miraculorum sint referende, ibidem.
 De miraculis Vespasiani, Hadriani, & aliorum in sanationibus, ibid. n. 13. & seqq.
 An & quatenus instantanea sanatio tybijs, & cruribus impotentis, & attracti adscribitur miraculo, tom. 7. consult. 26. à n. 4.
 Quid de sanatione strumarum, ibid. à n. 5.
 Qui habuerint potestatem eas sanandi, ibid.
 Illam etiam habebant Austrie Principes, ibid.
 Reges Aragonie, ibid.
 Quid de sanatione vulnerum, & carbunculorum, qui incisi, ac sanati absque vilo penitus cicatricis vestigio, ibid.
 Quid etiam de paulo ante sanatis ex miraculo, reincidentibus in eandem, aut alium morbum, ibidem.
 Quid de sanatione cæci, surdi, muti, ibid. n. 13.
 Et ad quod genus miraculorum referenda, ibid.

Sanctitas, V. Miraculum.

Imperium in creaturas ratione carentes an Sanctitatis signum, tom. 5. consult. 30. n. 2. & seqq.
 Prophetia, tom. 5. consult. 30. n. 9.

Sanctus, V. Festum.

Qui cultus sanctis concessus, tom. 7. consult. 37. n. 3.
 Sancti veteris Testamenti, an possint à Pontifice canonicari, tom. 5. consult. 39. n. 2. & seqq.
 Sanctorum veteris Testamenti cultus publicus, ibid. à num. 6.
 Per indulgentias coloratur Beati cultu publico, ibidem num. 10.
 Honores sanctis canonicis decreti, ibid.
 Cur in Ecclesia latina modica, vel nulla Sanctorum veteris Testamenti memoria celebratur, ibid. n. 11. & seqq.
 Quatenus ijs indulgentia concedi possit in eorum festis, ibid. n. 13.
 Quare in Canone missæ non exprimantur nomina Patriarcharum, vel Prophetarum, ibid. n. 14.
 Quid de Sanctis Innocentibus, Ioanne Baptista, alijque, qui necum aliquem habere cur Chriſto, ibid. num. 15.
 Festa & Tempia illis apud aliquas nationes consuecra, ibid.
 Sanctorum corpora, an & quatenus transferri possint à loco ad locum, tom. 5. consult. 59. n. 1.
 Reliquias Sanctorum auferens, committit Sacrilegium, ibid.
 Inerit iuria infamiam, & consequenter est irregularis, ibid.
 Edictum Cardinalis Vicarij de non ingrediendi cœmeteria Sanctorum, ibid. n. 2.
 Deque non abstrahendo ab illis reliquias, ibid.
 Poenæ contra transgressores, ibid.
 Item Breue hæc de re Pauli V. ibid. n. 3.
 Poenæ in eo appositæ, ibid.
 Retinens apud se Reliquias Sanctorum à cœmeterijs ablatas quomodo possit puniri, ibid. n. 4.
 Reliquias Sanctorum quo loco asseruanda, ibid.
 Quando in hac re incurrantur poenæ contra simoniacos, ibid. n. 5. & 6.
 Qui notarij, & quomodo instrumenta concessionis Reliquiarum concessionis, & adaptationis intercedere possint simonia, ibid. n. 14. & seqq.
 Corpora Sanctorum Martyrum vbi olim humata, ibid. num. 33.

Sanguis.

Est vitæ naturæ alimentum, tom. 5. consult. 42. n. 2.
 Vbi continetur, & à quibus retineatur, ibid.
 Quid requiratur, vt exeat sub forma sudoris, ibid.
 An vniquam naturaliter possit à natura expelli sub forma propria per sudorem, ibid.
 Quid de sudore sanguineo Chriſti, ibid. n. 3.

Satellites V. Censura.

Quam fidem faciant testes ab eis producti contra reum extractum à loco immuni, tom. 6. consult. 36. n. 5.
 Quatenus declarandi excommunicati ob laesam immunitatem Ecclesiasticam, ibid. n. 6.

Schismaticus.

Schismatici qua excommunicatione puniantur, tom. 8. consult. 80. n. 3.
 Pro schismaticis quatenus orandum, ibid. n. 2.
 Qui euitandi, ibid. n. 5.
 An & quatenus liceat ab eis Sacramenta recipere, ibid. n. 6. & 7. ac 8.
 Sacerdotes schismatici quatenus sine priuati legitimo vsu potestatis Ordinari, tom. 8. consult. 84. n. 5.
 Quatenus cum eis liceat communicare, ibid. n. 6.
 Quatenus conferant Ecclesiæ Sacramenta verè atque integrè, tom. 8. consult. 92. n. 1.
 Quomodo intelligatur Ordinationes schismaticorum effiçetes, ibid.
 Schismaticus in Sacramentis ministrandis quomodo confideretur, ibid. n. 3.

Index Rerum.

Et quatenus recipiatur à schismatico Sacramenta peccent, ibid.

Quid in Sacramento Ordinis, ibid.

Quid si intercederet ignorantia, ibid.

Schismatici an exors Ecclesiam, ibid. a.4.

Et quomodo, ibid.

De Episcopo schismatico quoad validitatem absolutionis, & ordinationis, ibid. n.3.

Scholaris.

An, & quatenus domus Collegij scholarium, quam ingrediuntur postrum, quod conducit ad Oratorium, gaudeat immunitate, tom.6. consult.38. à n.1.

Quid si Collegium fuerit erectum auctoritate Apostolica, vel ordinaria, ibid. n.3.

Quid si res dubia adhuc remaneat, ibid.

Quid si locus non sit sacer, neque religiosus, ibid. n.4.

Et qui locus sacer, quive religiosus, ibid.

Qui plus, ibid.

Quid si in eo existeret Oratorium, sine Capella, ibidem. num.5.

Et in capella celebrentur missæ, cæteraque officia divina, ibid. n.6.

Scholaria.

An requiratur doctoratum, tom.8. consult. as. n.2.

Scientia.

Quæ scientia citationis requiratur in contumaci, ut excommunicari possit, tom.7. consult.17. n.t. & seqq.

Scientia singulorum de Vniuersitate quando officium Vniuersitatem, ibid. n.3.

Scrutinium V. Elie.

Secularizatio.

Ecclesiarum secularizatio quid importet, tom.7. consult.8. tom.10.

Causule in secularizationibus apponi solite, ibidem. num.14.

Sedes.

An secularis manentendi sint in late sedendi suis fedibus potest in Ecclesijs, tom.7. consult.48. à n.t.

Possuntque illas Ordinarius de facto remouere, ibid.

Quid eo tolerante, ibid.

Quid extra templum concionum, ibid. n.2.

In illis remouendis euandis nouitas, ibid.

Pæsertim in sedibus Episcopi ac Principis, ibid.

An & quatenus superiores Regulares possint illas remouere, ibid.

Cui competat sub baldachino, ibid. n.3.

Et cum solo supra scammum Magistratus, ibid.

In eis præcedentia, ibid. n.4.

Sella.

Sella gestatoria, cuiusque usus arbitrius Episcopo, tom.7. consult.47. n.t.

An deferri possit in processionibus, ibid.

Quo in loco deferri debeat, ibid. & seqq.

Seminarium V. Thus.

Ex incertis nulla portio debetur seminario, tom.9. consult.57. n.13.

Ad eius contributionem an teneantur Prioratus Archiepiscopalis S. Spiritus, tom.7. consult.9. à n.1.

Eremonasteria Mendicantium, ibid. n.3.

Communitatio privilegiorum quomodo lacerare possit ius seminario, ibid. n.5.

Qui fructus seminario applicentur, ibid. n.7.

Qui excipiantur à contributione seminario, ibid. n.13. & seqq.

An beneficiatus, sine Commendataris Abbatie existens in vna diebus, quæ habet beneficia vnica lo alijs diebus, teneatur contribuere Seminario eisdem diebus pro eisdem beneficijs vnicijs, existens in alijs diebus, tom.8. consult.13. n.1. & seqq.

Et an remedia præcipua à S. Concilio Tridentino pro erectione seminario, quæ procedant in eius consecratione, ibid. n.10.

Quæ beneficia teneantur ad contributionem seminario, ibid. n.t. & 8.

Et in quibus diebus debeant esse sic, ibid. num.1. & seqq.

Et actio taxæ pro seminario nondum instituto cum seminario an restitui debeat, tom.8. consult.36. à num.1.

Contributio quando facienda, ibid. n.t. & 6.

Eius erectionis substantia in quo consistat, ibid. num.3. & seqq.

Pensio tolerata seminario quando exigenda, ibid. num.3. & seqq.

Quid de vnione beneficiorum ante erectionem seminario, ibid. & n.5.

Quid si pecunie solutæ fuerint conuersæ in fabricam seminario, ibid. n.7. & seqq.

Quorum Concilio Episcopus in rebus ad seminario spectantibus uti debeat, ibid. n.9.

Sententia.

Sententia, lata à non suo Iudice, est irrita, tom.7. consult.2. num.127.

Et quomodo, ibid.

Quatenus habeat executionem paratam, tom.7. consult.11. num.37.

Sententia, in qua continetur clausula ex hæcenus deductis, virtus, ac proprietates, tom.6. consult.93. n.1.

Sententia quomodo præiudicetur, tom.8. consult.8. n.5.

De casu sententia, quæ tantum declarat S. Officium Inquisitionis non esse iudicem competentem, tom.8. consult.108. à n.1.

Sententia prolate in causa hæresis non transiit in iudicium, ibid. n.4.

An & quatenus sententia possit iterum cognosci, ibid. n.5. & seqq.

Sepultura V. Pater.

Ius commune determinat sepulturam pro vnoquoque, tom.7. consult.11. n.t.

Ius eligendi sepulturam est spirituale, ibid. n.3.

Quid de consuetudine eligendi sepulturam, ibid. à n.1.4. & seqq.

Electio sepulture quatenus sit actus victimæ voluntatis, ibid. n.7.

Quomodo consuetudo eligendi sepultura probanda sit, ibid. n.8. & seqq.

Ius sepulture quatenus acquiritur, tom.7. consult.64. n.8. & seqq.

Moriens in carcere, in qua Ecclesia sit sepeliendus, tom.7. consult.86. à n.1.

Quid si elegerit sepulturam extra parochiam, ibid.

Quid de ijs, qui damnati sunt ad carcerem in penam, ibid.

Ius sepulture an diuersum à iure funeris, tom.8. consult.73. num.48.

Sequestratio.

Quatenus bonis Ecclesiasticis sequestrari possint, tom.7. consult.11. n.t.

Et quibus de causis, ibid.

Et quid quoad eorum fructus, tom.7. consult.12. num.9. & 10.

Index Rerum.

Sigillum.

Faerem indubiam, tom. 5. conf. 59. n. 11.
Ad servandum sigillum Sacramentalis Confessionis quid requiratur, tom. 7. conf. 54. n. 1.
An & quatenus erimen fractionis sigilli confessionis pertineat ad S. Officium, ibid. n. 2.
Quomodo probetur crimen fractionis sigilli confessionis, ibid. n. 10.
Et quatenus credatur Confessario, ibid. n. 11. & seq.
An prohibetur reuelatio non tantum peccatoris, sed etiam peccati, ibid. n. 14. & seq.
Reuelatio peccati sine expressione personae sub qua prohibitionem fit, ibid. num. 19.
Poena contra reuelantes, ibid. n. 22.
Ad quem iudicem haec cognitio pertineat, ibid. n. 27.
Eriam si reus sit Regularis, ibid.
Et quae poena sit ponendus, ibid.

Simonia.

Est crimen exceptum ac publicum, tom. 5. conf. 59. n. 6.
Erincet grauiora reputatur, ibid.
Comparatur cum crimine laesae maiestatis, ibid.
Quatenus reddat infamem, ibid.
Et irregularem, ibid. ac 17.
An sit crimen depositione dignum, ibid.
Quis possit in eo dispensare, ibid.
Contra quos eius poena procedant, ibid. n. 8.
An in ea deat paruitas materiae, ibid. n. 9.
Eius malitia in quo consistat, ibid.
An idem ac crimen ambitus, ibid. n. 10.
Quid requiratur, ut quis incurrat poenas contra simoniacus illatas, ibid. n. 13. ac seqq.

Socius.

Socii criminis regulariter in criminalibus recipi non possunt, tom. 6. conf. 99. n. 27.
Eriam si sint plures, ibid.
Et quare, ibid.
Quid in criminalibus exceptis, ibid. n. 28.

Societas, V. Confraternitas.

Sodamitas.

An sit missi fori, tom. 5. conf. 2. n. 43.

Soror.

Quasi sororum nascatur, tom. 6. conf. 94. n. 31.
Separaturque ab ea domo, in qua nata, & in aliam familiam transgrediat, ibid.

Sortilegium.

Sortilegium non heretice fidei pactio expressio cum Demonio, tom. 6. conf. 35. n. 2.
Eius sacrilegij poena, ibid.
Quomodo sit expiendus, qui se accusat non praeventus ab aliquo iudicio, vltum fuisse sortilegij qualificatis ad amorem, si interrogatus super intentione noluit respondere, tom. 8. conf. 30. n. 1.

Splendor.

Quae ac vnde lux, siue splendor in seruis Dei de mortuis, tom. 5. conf. 43. n. 1.
Quid ille sit, ibid. n. 6. & 7.

Spolium, V. Officium S. Inquisitionis.

De spolio Regularis decedentis extra monasterium, tom. 8. conf. 85. n. 1.
De spolio Regularis, qui degit vti Parochus in Ecclesia.
Tom. VIII.

vnita suo monasterio extra tamen claustra, ibique moriens, tom. 8. conf. 123. n. 1.

Sponsalia, Sponsa, V. Vxor, Impedimentum.

Compulsio adimplendi sponsalia an sit missi fori, tom. 5. conf. 2. n. 49.
Ex sponsalibus valide per verba de futuro contractis, & postea mutuo consensu dissolutis an oriatur impedimentum publice honestatis, tom. 5. conf. 50. n. 1. & seqq.
Quomodo reddantur irrita, ibid. n. 2.
Et quando evanescent, ibid. n. 3. ac seqq.
An decreto S. Concilij Tridentini sess. 24. cap. 10. de reform. matr. prohibetur sub peccato mortali sponsae traditio solemnitas, an etiam non solemnitas ad domum sponsi, & carnalis copula, tom. 6. conf. 47. n. 1. & seqq.

Sponsi, V. Comparens.

Sportula.

De sportulis iudicialibus, tom. 8. conf. 111. n. 1.
Earum probum ac perniciem, ibid.
De exculentis, ibid. n. 2. & 3.
An tollendae, ibid. n. 3.
Et quomodo, ibid.
Reformantur, ibid. n. 8.
Ad id decretum, & taxa Pontificia, ibid. n. 9. & n. 9.

Spiritus, V. Confanguineus, mazer.

Status.

Confugientes ad statum Principis, illamque tangentes, immunes, tom. 6. conf. 57. n. 3.
Quorum hoc erat refugium, ibid.
Pro asylo posita, ibid.

Statutum.

Statutum seculare non habet locum in hereditate Clericorum, tom. 5. conf. 66. n. 7.
Sive loquatur in rem, siue in personas non comprehendit Clericos, ibid.
Statutum laicale tollens, impediens, limitans, aut restringens aliquod ex ijs, quae iure naturali, aut diuino concessa sunt Ecclesiasticis, est contra libertatem Ecclesiasticam, tom. 5. conf. 46. n. 83.
Quid de ijs, quae in toto iure canonico, vel ex legitima consuetudine fauore rerum, locorum, & personarum Ecclesiasticarum inducta sunt, ibid. num. 84.
Quid de ijs, quae privilegio Imperatorum, vel Regum, aut Principum competunt Ecclesiasticis, ibid. n. 85.
Quid de ijs, quae competunt Clericis iure communi, aut etiam particulari alicuius loci, ibid. num. 86.
Statutum laicale confirmatum à Summo Pontifice, praeteritum ex certa scientia, an & quatenus obliget Ecclesiasticos, tom. 5. conf. 71. n. 1.
Statutum confirmatum à Pontifice quando dicatur Pontificium, ibid. n. 5.
Statutum diocesanum, an obliget Regulares, tom. 5. conf. 76. n. 17.
Statutum generale laicorum, & fauore includit Clericos, tom. 8. conf. 40. n. 29.
Non ligat, nisi subditos statuentis, ibid. num. 33.

Stola, V. Parochus, Confraternitas.

Conferat praecedentiam supra omnes alios, tom. 7. conf. 46. num. 5. & 9.
Defertur loco pluvialis, ibid.
Est signum iurisdictionis, tom. 8. conf. 73. n. 21.

Index Rerum.

Struma, V. Sanatio.

Stuprum, V. Episcopus.

Aut sit missi fori, tom. 5, conf. 3. n. 3.
 Stuprum Episcopi cum moniali quomodo puniatur, tom. 7, conf. 38. à n. 1.
 Est crimen de maioribus, ibid. n. 2.
 Quid si non esset notorie scandalosum, ibid.
 An dignum depositione, ibid. n. 3. & 4.
 Est crimen gravissimum, ibid. n. 4.
 Quid si Episcopus de hoc crimine non fuerit convictus, neque confessus, ibid. n. 5. & seqq.
 Ex noluerit renunciare Episcopatu, ibid. n. 6. & seqq.
 In id exempla, ibid. n. 9.

Subcollector.

Subcollectores spoliatorum, & decimarum, aliorumque iurium Camere Apostolicæ an, & quatenus lucrentur distributiones quotidianas, tom. 5, conf. 52. à n. 1.

Subdelegatio, Subdelegatus, V. Canonizatio.

An Clericus habens facultatem subdelegandi, ac procedendi contra Ecclesiasticos, eos visitando, ac perquirendo in locis immunitatis occasione fraudum quas in vestigibus committunt, possit subdelegare laicos, qui Ecclesiasticos ipsos in carcerem coniciat, tom. 6, conf. 82. n. 1.
 An subdelegati in causis Canonizationum experimere debeant in quolibet actu, quod fecerint pro tribunali, tom. 5, conf. 36. à n. 1.

Subditus, V. Subiectus.

Subditi non possunt de iure communi prohiberi, ne ad aliud, nisi ad molendum, ad furnum, &c. domini iurint, tom. 5, conf. 68. n. 1.
 Quid si ad illud longissimo tempore iurint, ibid. & n. 2.

Subdilatatio.

Quatenus bona Ecclesiæ subdilatari possint, tom. 7, conf. 5. n. 4. & seqq.

Subiectus, V. Princeps.

Puniri potest ex delicto sui Domini, tom. 7, conf. 82. n. 1. o.
 Subiectus propriè non dicitur, qui subest potestati delegatae, tom. 6, conf. 49. n. 13.
 Eorum homagium, ibid. n. 4.

Subreptio.

Ex quo satis constat interuenisse subreptionem, tom. 5, conf. 78. n. 4. & seqq.

Sudor, V. Sanguis.

Sudor scatenus ex Imaginibus Sanctorum, an sit miraculo ascribendus, tom. 5, conf. 33. à n. 1.
 Quid sit, ibid. n. 2.
 De sudore rerum vegetatione carentium, ibid. n. 3.
 Quomodo hoc miraculum probandum sit, ibid. n. 7. & 8.
 Circumstantiæ in hac re considerande, ibid.
 Et quæ circumstantiæ concurrere debeant, ibid.
 Sudor sanguineus an sit supra vires naturæ, tom. 5, conf. 41. à num. 3.
 Sudor moneus ex quacumque humida substantia, ib. & seqq.
 Sudor sanguineus ob quas sit causas, ibid. n. 5.

Superioritas, V. Potestas, Princeps.

Superioritas, quæ immoluit regalia, illæsa, & concessiois nescia perhibetur, tom. 5, conf. 1. n. 6.
 Superioritas vna respectu Regis, vel Summi Principis, ibid. n. 7.

In quo ista constituitur, ibid.

Quomodo Imperatori omnimoda in toto Romano Orbe competat, ibid.

Alia superioritas respectu aliorum Principum, Communi, aliorumque Principum, quæ ipsis in suis actis competit, ibid.

Quid discrimen inter predictas duas superioritates circa bona Ecclesiæ dedicata existat, ibid. n. 8.

Quid sit superioritas, ibid. n. 9.

An possit prescribi, ibid.

Quid supra superioritas, seu supremum ius Principis concernat, ibid. n. 10.

Supplicationes, V. Litania.

Surdus, V. Sanatio.

Surrogatio, Surrogatus.

Axioma, quod surrogatum sapiat naturam eius, in cuius locum surrogatur, quomodo intelligendum, tom. 6, conf. 21. num. 16.

Quid in locum alterum surrogatus induit condiciones illius, tom. 6, conf. 96. num. 3. & conf. 98. n. 115. & tom. 7, conf. 8. n. 10.

Surrogatus succedit in locum eius, cui surrogatur in commodis, atque incommodis, tom. 7, conf. 46. n. 2.

An & quatenus ad gaudendum eisdem prerogatiuis requiratur in surrogato qualitates surrogantis, ibidem num. 3.

Suspensio.

Censura suspensionis ab ingressu Ecclesiæ est propriè interdictum, tom. 7, conf. 17. n. 11.

Suspensio à divinis officiis est interdictum ab usu actiuo, & passiuo diuinorum, ibid.

Suspicio, V. Infamia, Hæresis.

Synodus, Synodaticum, V. Cathedralicum, Beneficium, Episcopus.

Conuocatio ad Synodum ad quem pertinet, tom. 7, conf. 3. num. 1.

Quinam in Synodo interesse debeant, ibid. n. 2.

In ea quid agendum, ibid. n. 3.

Qui iure proprio, vel singuli (quod diocesani interesse) queant, ibid. n. 8.

Qui ad eam conuocandi, ibid. n. 9.

Curati Ecclesiæ Regularium, an teneantur accedere ad Synodum diocesanam Episcopi, tom. 7, conf. 8. n. 18.

Synodus Episcoporum quæ iure dicitur infinita, ibid.

Eius finis, ibid.

Rectè nullius diocesis non potest cogi iussus adire Synodum proximioris Episcopi, ibid. n. 65.

Nequit Episcopus in Synodo aliquid facere contra ius, tom. 8, conf. 16. n. 4.

Episcopos, & Clericos quatenus possint constitutiones, & decreta condere, tom. 8, conf. 16. n. 2.

De Synodo Trallana, tom. 8, conf. 81. n. 7. & 22. ac seqq.

T

Tabernaculum, V. Dominus.

Taciturnitas.

Quoties immittit factum, quod à iure improbat, taciturnitas eius, qui non potest expressè actu consentire, nihil operatur, tom. 8, conf. 40. n. 37.

Taxa, V. Clericus, Immunitas.

Communitates, ac Magistratus seculares, an & quatenus teneantur taxam antiquam feudalium observare in suo.

Index Rerum.

favorem Clericorum intant, tom. 5. conf. 46. à n. 1. & 96. ac seqq.
Litteræ hortatoriz hac de re expedita, ibid. à n. 97.
Rationes in eis contentæ, ibid. à n. 98.
Opponuntur eis litteræ ac declarationes S. Congregationis Immunitatis Ecclesiasticæ, ibid. à n. 106.
Et S. Congregationis super Episcopis, ibid. à n. 114.
De taxa trizennia contra Filium Cæteræ Apostolicæ, tom. 5. conf. 57. à n. 1.

Testis, V. Immunitas.

Temeritas.

Ad incurrendam penam Ecclesiasticam an requiratur, tom. 7. conf. 17. n. 1.
Non dicit dolum, sed facultatem, ac impudentiam, ibid.
Quid sit, ibid.

Templum, V. Ecclesia, Presbyterium, Mulier, Catechomenus, hæreticus.

Vnde sic dictum, tom. 6. conf. 98. n. 3. & n. 1. & 14.
Quam Templum.
Translatum ad res Sacras, ibid. n. 15.
Eius instar erat Tabernaculum, ibid.
An distinctum à sacellis, ibid. n. 13.
Templum Iudeorum vnicum, & cur, ibid. n. 17.
Templum olim quoque principes habent partes, tom. 7. conf. 35. num. 1.
Presbyterium siue chorus vbi, ibid.
Gremius, siue Naos, ibid.
Porticus, ibid. num. 1.
Presbyterium, siue chorus, ibid. n. 3.
Templi Hierosolymitani distinctio, ibid. n. 4.
Eius discrimen à nostris, ibid. n. 5.
Templorum distinctio quando coepta, ibid. n. 6.
In eo Cleri ac populi separatio, ibid. n. 7. & seqq.
Et quam ob causam, ibid. n. 16. & seqq.
In eo iussus exire Imperator extra Canonicos, ibid.
Mulierum in eo locus, ibid. n. 12. & seqq.
Locus etiam Virginum, ibid. n. 15.
Cause, ibid. à n. 12.
Ara Noëtica typus Ecclesiæ, ibid. n. 17.
Ibi manfones separatæ, ibid.
Quid apud Hebræos, ibid. & n. 18.
In Templis etiam mulierum velatio, ibid. à n. 14.
An aliqua de causa licet frequentare Tempia hæreticorum, tom. 7. conf. 41. n. 7.

Tempus.

Paria sunt fieri tempore habile, & fieri tempore inhabili, sed conferre in tempus habile, tom. 6. conf. 95. n. 138.
Quando attendatur actus, & tempus, tom. 7. conf. 44. n. 4.

Terra.

An & quatenus multiplicatio terre extractæ à sepulchris Seroorum Delicti in infamia agendis, sit adscribita, miraculo, tom. 7. conf. 32. à n. 1.
Eius natura, ibid. n. 1.
Causa illius multiplicationis, ibid. n. 3.
Quomodo multiplicari possit, ibid. & n. 10. 13. ac seqq.
Exempla, ibid. n. 6. & seqq.
Eius virtus, ibid. n. 8.
Hoc miraculum approbatum ab Ecclesia, ibid. n. 9.
Ad quem gradum miraculorum huiusmodi miracula sint referenda, ibid. num. 12.

Territorium, V. Casum, Abbas.

Territorium quid sit, & quomodo constituatur, tom. 5. conf. 5. n. 37.
Eius fori potestas, ibid. num. 34.
Differentia inter esse in territorio, & de territorio Principis, ibid.

Situs Ecclesiarum in territorio Principis quid iuris inferat, ibid.

Que sit forma constituens locum in esse territorij, ibid. num. 37.

Quid requiratur, vt constitui possit territorium separatum, ibid. n. 4. & tom. 7. conf. 8. à n. 1.

In cuius territorio quis desinquit, eius iurisdictioni subijciatur, tom. 8. conf. 94. n. 1.

Licet per litteras exemptionis separatim fuerit territorium à diocesi Episcopi, & constitutum denovo in statu nullius, adhuc tamen locum habet dispositio S. Concilij Tridentini, ibid. n. 11.

Territorium separatim quomodo probetur, tom. 8. conf. 59. n. 10. & seqq.

Territorium quid importet, tom. 8. conf. 73. n. 95.

Tertium, V. Hospites.

Quibus confessarijs confiteri possint peccata sua, tom. 7. conf. 8. n. 49.

Vbi sepeliendi, ibid.

Eorum privilegia, ibid.

Testamentum, V. Cardinalis.

Publicatio testamenti Clericorum, vel ad pias causas, an sit iusti fori, tom. 5. conf. 1. n. 47.

Testamentum, in quo laicus constituit Clericum heredem totam quo iudice aperiendum, tom. 5. conf. 11. n. 27.

Episcopus rogatus à testatore pro assistentia, & declaratione eius testamenti, an possit mandare executoribus, ne pecunias occupent, siue inuestiant in censibus ordinatos à testatore abique sua approbatione, tom. 8. conf. 1. n. 4.

Quatenus in testamentis priuatorum deferendum sit attentione declarationi scriptoris, tom. 8. conf. 127. n. 1. & seqq.

Testis, V. Censura, Immunitas, Instrumentum.

Testes desumpti ex processu confecto auctoritate Ordinaria, an sint attendendi in causis Canonizationis Sancto- rum, tom. 5. conf. 127. à n. 1.

Et quid si testes morte præventi reperti non possint, ibid. n. 3. & 4.

Quamque probationem faciant, ibid. & n. 60.

Testes singulares an & quatenus probent miraculum, tom. 5. conf. 31. à n. 1.

Quam fidem faciant, ibid. n. 3.

Testes etiam singulares deponentes super miraculis ex simplici auditu ab ipsis Seruis Dei, qui miracula perarant, an & quatenus probent, tom. 5. conf. 34. à n. 1.

Testes de auditu alieno, quatenus plures, habentur pro uno, ibid. n. 1.

Auditus testium quatuorplex, ibid. n. 2.

Quatenus dicantur singulares, ibid. n. 4. & 5.

Testis laicus, qui coram Iudice Ecclesiastico falsum depo- nit, a quo iudice puniendus, tom. 5. conf. 64. n. 1.

Testes de vita plenam fidem faciunt, tom. 6. conf. 16. n. 3.

Quid de testibus amicis, ibid. & n. 4.

Quid de testibus dubijs, ibid. n. 5.

Quomodo probent fori legia, tom. 6. conf. 35. n. 4. & seqq.

Crimen simoniæ, ibid.

De auditu, ibid. n. 5. & 6.

De confessione extraiudiciali, ibid. n. 7.

De unico teste, ibid.

De teste inimico, ibid.

De teste olim summo expulso, ibid. num. 8.

Quis teneatur de erroribus falsitatis, qui committuntur in examine testium pro statu libero matrimonium, tom. 6. conf. 44. n. 1.

An cognitio testium, qui examinantur, pertineat ad solum Notarium, ibid. n. 2.

Si testes, qui afferuntur à Notario recognovisse fides, & attestaciones, aliaque documenta negre recognovisse, cuius credendum sit, ibid. n. 5.

Depositiones testium an feribendas sint innotuare, quo pro- ferantur, tom. 7. conf. 56. à n. 1.

Testis

Index Rerum.

Testis quando inhabilis, tom. 6. conf. 99. n. 37.
Quando socij criminis admittuntur in testes, ibid. n. 8.
De teste deponente fallum in S. Officio, & in materia ad S.
Officium spectante, tom. 7. conf. 37. n. 3.
Quid de hæresi suspensus, ibid. n. 3.
Quatenus dicantur deponere fallum, ibid.
Quomodo teneantur iurare, tom. 7. conf. 43. à n. 1.
Defectus iuramenti an & quatenus viciet eorum examen,
ibid. n. 2. & seqq.
Cur eis præbeatur iuramentum, ibid. & n. 4. ac seq. & n. 8.
Testes examinari sine iuramento, an & quod faciant iudi-
cium, ibid. à n. 9.
An faciant præsumptionem, ibid. n. 13.
Quid si iuramento ratiſcent primum examen, ibid. à n. 13.
De testibus per turbam deponentibus, tom. 7. conf. 84. à n. 1.
An examen testium pro informatione Curie receptum coram
Iudice seculari, legitimari possit coram Iudice Ec-
clesiastico, tom. 8. conf. 6. à n. 1.
Et quid è contra, ibid.
Quid de testibus examinatis coram Iudice laico contra ali-
quem, qui postea detectus fuit Clericus, ibid. n. 10.
Petita copia actorum in causa criminali cum expressione
nominum testium danda est Regulari, tom. 8. conf. 41.
à num. 3.
Quid in crimine hæresis, ibid. & n. seq.
Nomina testium eorum publicanda, ibid. n. 2.
Quid si timeatur offensio, ibid. n. 3.
Quatenus evocari possint per longum iter, tom. 8. conf. 79.
num. 1. & 5.
Et cuius sumptibus, ibid. & n. 8.
In probando statuto libero matrimoniorum à quo examinan-
di, ibid. n. 4.
De testibus singularibus in tempore, & loco tantum, con-
cordantibus tamen in specie, & de testibus hæresis, tom. 8.
conf. 10. à n. 1.
Et an ex testibus singularibus possit quis damnari ad penas
contra hæreticos inflictas, ibid. n. 24.
Et quid de testibus singularibus quoad ipsam hæresis sub-
stantiam, ibid. n. 25. & seqq.
Testes, qui admittuntur in cap. de fidei favore de hæresi in 6.
an probent pro pena ordinaria contra reos negativos,
tom. 8. conf. 119. n. 1. & seqq.
Quem gradum probationis constituunt, ibid.
Voce testi, an & quatenus sit defendendum, tom. 8. conf.
137. à n. 1. & 4.
Qui testes requirantur ad inquirendum contra Episcopum,
tom. 8. conf. 136. n. 1.
Qui dicantur omni exceptione maiores, ibid. n. 53.
Examinati coram Episcopo, tamquam Inquisitore, quate-
nus purgati debeant à maculis mediante tortura, ibid.
num. 14.
Quid si fuerint subornati, & an eis potius, quam Notario
credendum, ibid.
De pluribus testibus singularibus singularitate adminicula-
tione, tom. 8. conf. 141. n. 1.
Quem gradum probationis constituunt in materia hæresis,
vel apostasie, ibid. n. 2.

Thus.

An beneficiarij ex antiqua consuetudine teneantur thus da-
re Clericis Seminarij in missa, vel pueris, & laudibus,
etiã induti sint dalmatica, vel pluviali, tom. 6. conf.
49. à num. 1.
Debent thus accipere omnes, qui sunt de choro, ibid. n. 1.
Etiã pueri Seminarij, ibid.
Capitulum potest facere Clericos Seminarij de choro, ibid.
num. 2.
Suos de choro, ibid.
Idque præstet ex possessione, ibid. n. 4.
Que consuetudo sufficiat, ibid.
Quid si esset immemorabilis, ibid. n. 5. & seqq.
Quid quoad Capellanos, & musicos, ibid.
Thurificans observatio, ibid. n. 7.
Qui debeat thus facere, ibid. n. 8. & 9.
Qua distinctione thus dandum, ibid. n. 9. & 10.
Ritus thurificandi, ibid. n. 11.

Tibia, V. Sano.

Timor.

Ut aliquid dicatur scilicet timide propter minas, quid sit
probandum, tom. 5. conf. 9. n. 2.

Titularis, Titulus, V. Paracis, Episcopus.

Titulus Eminentiſſimi quibus ab Urbano VIII. datos, tom.
5. conf. 12. n. 79.
Quatenus iofferri nequeat præiudicium prærogativæ pos-
sessori à ministris Sedis Apostolicæ, ibid.
Tituli Ecclesiarum Urbis, tom. 6. conf. 98. n. 19.
Quinam sint, ibid.
Vnde loca Sacra Tituli dicta, ibid. n. 18.
Cuius Pontificis fuit hoc institutum, tom. 6. n. 19.
Cur instituti, ibid.
Eorum diſſio, ibid.
Numero aucti, ac limitati, ibid.
A quibus nomen sortiti, ibid.

Tolerantia.

Tolerantia & taciturnitas longi temporis ministrorum, ad
quorum curam aliquid pertinet, facit præsumi titulum,
& concessionem præcessisse, tom. 5. conf. 57. n. 4.

Tonsura, V. Melitenſes.

Italus faciens se promoueri ad tonsuram clericalem cum fal-
sis dimissorijs ab alieno Episcopo quas penas incurrit,
tom. 8. conf. 37. n. 1.
An in eas comprehendantur Melitenſes, ibid. à n. 1.
Irregularis an possit eam licite ſuſcipere, tom. 8. conf. 147.
num. vii.

Tortura.

Tortura Clericis magis irrogat maiorem infamiam, quam
auferat maculam, tom. 7. conf. 19. n. 9.
Reus tortura affectus, quatenus abſolutus, poſſet peni-
ti pena extraordinaria, etiam cor penis afflictus, ibid.
Quatenus detur ad eruendam veritatem, tom. 8. conf. 130.
num. 5.
Vel reſponſionem, ibid.

Translatio.

Inter Clericos à Vniuerſitatibus ſuper immunitatibus, tom.
5. conf. 46. à n. 1. ſigoraè n. 55.
Ratiſſatio tranſactionis præſentitur, cum magis ſicco,
quam verbis inducitur, ibid. n. 57.

Tribunal.

Tribunalium corruptio, tom. 8. conf. 11. n. 1. & seqq.
De loco Tribunalis Episcopi, quoad duas diœceſes vnitas,
tom. 5. conf. 73. à n. 1.
Quod intelligatur conſuetum Tribunal, ibid. n. 3. & 14.
Quid de immemorabili conſuetudine hæc ſuper te, ibid. &
n. 2. & seqq.
Episcopus de iure poſſet erigere ex exercere tribunal quocun-
que in loco ſue diœceſis, ibid. n. 14.
Etiã in ſuo cubiculo, ibid.
Idque extrahere ex vno loco ad alium, ibid.
Domus Tribunalis Episcopi non intelligitur de domo ma-
teriali, ibid.
Supremum Tribunalium æquitas, tom. 6. conf. 65. n. 4.

Tribunes, V. Degradatus.

Turbatio.

An idem ac viſurpatio, tom. 7. conf. 44. n. 37.
Quid ſit, ibid.
An quædam ſpecies delicti habens plures diſſerentias, ibid.
T

Index Rerum.

Turca, V. Baptismus.

An pueri minoris ætatis, nati ex patre Turca, & matre Christiana ritus graeci, duſi in captiuitatem à Chriftianis, ſequi debeant religionem Chriftianam matris, & gaudere libertate, tom. 2. conf. 71. n. 1.
Et quid in caſu, quo iſdem pueri ſint nati ex patre Turca, & matre Chriftiana, ſed apoſtata à fide, ibid. n. 4.
De captiuis Turcis adultis, ibid. n. 3.

Tutela Tutor.

Tutoris, & Curatoris munus, an poſſit à Clericis exerceri, & cogi ad illud exercendum, tom. 5. conf. 10. à num. 1. & ſeqq.
A tutela excuſatur miles, ibid. n. 17.
Tutoris datio, an ſit iurisdictionis, & imperij, ibid. n. 18. & ſeqq.
Iudex ſecularis quando poteſt dare tutorem Clericis, ibid. n. 18. & ſeqq.
Iudex Eccleſiaſticus tutorem, vel curatorem ſibi ſubditum decernere debet, ibid. n. 23.
Quatenus tutores dari poſſint pupillis reſiſtantiſ, tom. 5. conf. 5. n. 62.
Impubes eſſe in tutela cui vti conueniat, ibid.
Quis poſſit eſſe tutor, tom. 5. conf. 5. n. 3.
Quid de datione Clerici in tutorem in teſtamento, tom. 5. conf. 10. n. 4.
Quid pro miserabilibus perſonis, ibid. & n. 5.
De tutela teſtamentaria, dativa, & legitima, ibid. num. 9. & 9.
Clericus non poteſt dari tutor in teſtamento, neque per iudicem, minuique cogi ad ſuſcipiendam tutelam legitimam, ibid. n. 8.
Quid de tutela legitima proximorum, ibid.
Non poſſunt ipſi, neque alie perſone Eccleſiaſticae compelli ad eam, & tutelam abque violatione immunis Eccleſiaſticae, ibid. n. 10.
Quid ſi illam exercent cum licentia Superiorum, ibid. n. 11.
In qua tutela exercenda concedatur licentia, ibid.
Formula licentiæ, ibid. n. 12. & ſeqq.
Quatenus Clerici tutores gaudeant priuilegio fori, ibid. n. 14. & ſeqq.
Quomodo poſſint Clerici à tutela ſe excuſare, ibid. n. 17.
Tutores ſuſpecti in educatione pupillorum, tom. 6. conf. 100. n. 5. & ſeqq.
Eorum conſenſus quando requiritur in earumdem puellarum matrimonio, ibid. n. 11. & ſeqq.
Præſumptiones contra tutores, ibid. n. 13.

V

Vaſſallus.

Non poteſt Vaſſallus in alterius iurisdictionem expreſſe, vel tacite inſui domino conſentire, tom. 5. conf. 12. n. 39.
Tenetur præbere aſſiſtorum ſuo domino, & quomodo, & quæ pena, tom. 5. conf. 5. n. 54.

Veſtigal, V. Clericus, Immunitas.

Veſtigalia ſunt de Regalibus, tom. 5. conf. 46. n. 30.
Necceſſaria in Republica, ibid. n. 21.
Romani tripliciter rerum genere veſtigalia percipere ſoliti erant, ibid. n. 23.
Ex nouorum veſtigalium impoſitione excitati tumultus, ibid.
Quæ & quatenus Rex, Princeps veſtigalia impoſcere poſſit, ibid. n. 24. & ſeqq.

Venditio.

Quatenna res carius quam valet vendi poſſit, tom. 8. conf. 88. n. 2.

Veneratio.

Circa venerationem hominum mortuorum ante eorum Canonizationem, & beatificationem quid liceat, vel non liceat facere ſine Sedis Apoltoſice licentia, tom. 5. conf. 38. à n. 1. & ſeqq.
An vnum ſuit muſ in Eccleſia venerari deſunctos tantum Sanctos abque auctoritate legitimorum iudicam, ibid. n. 2. & 15. & ſeqq.
Qui in hac re iudices legitimi, ibid.
In id leges, & Sanctiones ibid. n. 3.
Quæ diligencia in Confeſſoribus probandis, ibid. n. 4.
Et quid in hoc Eccleſia exigit, ibid. n. 5.
Veneratio Sanctorum eſt vna de maioribus Eccleſiæ cauſis, ibid. n. 6.
Quomodo puniendi, qui in conſulto Romano Pontifice venerationem publicam nondum canonizati adhibent, ibid. n. 12. & 18. ac ſeqq. ac n. 21.

Venetia, V. Cinitates.

Venetia Republica, eiſque exemptio, tom. 5. conf. 12. num. 40.
Libertas, ibid.
Genus, ibid.
Decora, ibid.
Imperium, ibid.
Conſilium, fortuna, ibid.
Bella, Victorie, Strages, ibid.
Potentia, ibid.
Opes, ibid.

Verbum.

Aſſiſtar, interſit, tom. 7. conf. 2. n. 5.
Viſurare, tom. 7. conf. 1. n. 1.
Præſumpterit, ibid. n. 2. & conf. 14. n. 14.
Moriatur, tom. 7. conf. 33. n. 43.
Verba potius demonſtratiue, quam taxatiue adiecta cenſentur, tom. 7. conf. 44. n. 4.
Subiaceant, ibid. n. 39.
Et quod egerit, irritum habeatur, ibid.
Celebrare, tom. 7. conf. 45. n. 10.
Verba hortatoria, an importent præceptum, tom. 7. conf. 64. n. 13. ac ſeqq.
Quando impropiuntur, ibid.
Hortamur, ibid. n. 15.
Necceſſaria, tom. 8. conf. 3. n. 7.
Verba indicantia perſonam propriam, tom. 8. conf. 39. n. 5. & ſeqq.
Proprium nomen, ibid. n. 8.
Abſentibus, tom. 8. conf. 56. n. 12.
Subiaceo, tom. 8. conf. 1. n. 14. & conf. 5. n. 1.

Veſtis, V. Feſtus, Habitus.

Vicarius parochialis.

Quomodo in parochiis deputandus, tom. 7. conf. 4. n. 12.
Eorum congruæ assignatio, ibid.
Quantum, & à quo faciendæ, ibid.
Ex quo ſumenda, ibid.

Vicarius Generalis, Vicarius Capitularis, V. Præſentia.

An & quatenus Vicarius Capitularis procedere poſſit in ijs, quæ commiſſa fuerunt Episcopis à S. Rituum Congregatione pro executione eiſus decretorum, tom. 5. conf. 24. à n. 1.
Eſt inſtar tutoris Sedis Eccleſiæ, ac Prælatuſe vacantis, ibid. n. 3.
Vicarius, an idem, ac officiales, tom. 6. conf. 6. num. 6.
Nomine Vicarij generalis, an veniat Vicarius Capitularis, ibid.

Vica-

Index Rerum.

Vicarius Capitularis non succedit iurisdictionem Episcopo delegatam, ibid.
An electio Vicarii Capitularis, à cuius concursu aliquis reijcitur, sit valida, tom. 6. conf. 7. à n. 1.
Quis censetur idoneus, ibid. n. 3. & seqq.
An omnes beneficiarii tam Cathedralis, quam Collegiarum Civitatis possint ex immemorabili consuetudine vna cum dignitatibus, & Canonicis Cathedralis eligere Vicarium Capitularem, ceterosque officiales ad Ecclesie regimen necessarios, tom. 6. conf. 53. n. 1.
Vicarius Episcopi non potest esse constellarius monialium, tom. 6. conf. 86. n. 238.
Vicarius foraneus non potest concedere licentiam ingrediendi monasteria monialium, ibid. n. 242.
An electio Vicarii Capitularis sit valida quando in concursu comparet aliquis idoneus, & de facto reijcitur à numero concurrentium, & eligendum, tom. 6. conf. 92. à n. 1.
Idoneus quis sit, ut eligi possit in Vicarium Capitularem, ibid. n. 2.
Eius idoneitas ex quibus constare poterit, ibid. n. 5.
Intra quod tempus eligendus, ibid. n. 7.
An & quatenus necessarium debeat esse doctus ibid. & n. 8.
Quid si aliquando fuerit electus non doctus, ibid. n. 9.
An maculatus, & uti reus criminum delatus, ludens ludo alearum, vel taxillorum publicè, possit eligi in Vicarium Capitularem, tom. 6. conf. 93. à n. 1.
Vicarius generalis duarum dioecesium in quo loco cognoscatur causas, tom. 7. conf. 64. n. 4.
An sufficiat duabus dioecibus vnicuique, & amplius, ibid. n. 5.
Et separari à solito tribunali, ibid. n. 7. & seqq.
Quatenus non esset constitutus ad generalitatem causarum, ibid. n. 8.
An cogi possit ad sibi eligendum plures Vicarios generales, tom. 7. n. 3.
An negligente Capitulo in constituendo Vicario Capitulari possit Metropolitanus constituere Vicarium Parochum exterum, sed propinquiorum, tom. 7. integra conf. 4.
An debeat esse de primario Capitulo, ibid. n. 1.
Qui præferendus, ibid.
Quando in Capitulo assint Doctores in publica Vniuersitate laureati necessario vnumque illius in Vicarium eligendus, ibid. n. 2. & 9.
An & quatenus confirmari possit existens Vicarius Episcopi, ibid. n. 9.
An liceat eligere in Vicarium Capitularem non doctorem, sed alias idoneum, stante reprobatione doctorum de Capitulo, tom. 8. conf. 34. à n. 1.
Erant facta electione intra octo dies de non doctore, ex deuoluatur ad Metropolitanum, an verò remittenda sit de nouo ad idem Capitulum, tom. 8. conf. 34. à n. 8.
Non adesse doctores, vel eos adesse minus idoneos, an sit idem, ibid. n. 1.
Quas habere debeat qualitates, ibid. n. 2. & seqq.
Qui eligendi, ibid. n. 4. & seqq.
Quot suffragia locius electione requirantur, ibid. n. 9. & 22.
Quid de eius electione per sortitionem, ibid. n. 10.
Que forma locius electione obseruanda, ibid. n. 11.
Et quatenus dicatur perfecta, ibid. n. 22.
Quatenus deuoluatur ad Metropolitanum, ibid. n. 13.
Et quomodo, ibid. & seqq.
Quatenus verum sit, quod statibus in Capitulo doctoribus, necessario vnus ex illis sit eligendus, ibid. n. 21.
Vicarius Apostolicus cor mittatur, tom. 8. conf. 2. n. 1.
Quatenus eligere possit puellas ad dotem, ibid.
Et executor huius possit, ibid.
Et eligere Concionatorem, ibid. n. 4.

Vidua.

An sit miserabilis persona, & gaudeat variatione sortis eiusque electione, tom. 5. conf. 2. n. 95. ac seq. & n. 93.
Nomine viduarum que veniant, ibid.
Quid de vidua diuite, ibid.

Vinifellas aqua, V. Ecclesiastici.

Vinidarium.

Vinidarium Conuentus, Hospitalis, Oratorii, an & quatenus gaudeat immunitate, tom. 6. conf. 40. à n. 1.
Vitis, V. Coccus.

An & quatenus recuperatio vitis sit supra vires nature, tom. 5. conf. 20. à n. 1.

Visitatio, Visitator, V. Episcopus, Parochus, Appellatio.

Visitator Apostolicus, an derogare possit decretis Concilij provincialis confirmati à Sede Apostolica, tom. 6. conf. 89. à n. 1.

Quomodo in his se gerere debeat, ibid. n. 3.
Numine Visitatiois quid contineatur, ibid. n. 1.
Visitatiois finis, ibid.
Ius visitandi potest competere cumulatiue, tom. 7. conf. 8. n. 4.

Visitator eligendus est à Prælo illius loci, qui visitandus est, non autem ab alio, ibid. n. 6.

In Ecclesijs secularibus, que nullius diocesis esse dicuntur, & de Episcopo viciniori non constat, eligi debet Visitator in Concilio provinciali à Prælo illius loci, quicquid visitandus, ibid.

Ecclesia secularis exempta nullius diocesis à quo visitanda, ibid.

Electio facta à Prælo nullius diocesis pro visitationibus ligat successores, ibid.

Episcopus viciniori Ecclesijs exemptis, que regulares sunt, visitare non potest, ibid.

Seculares tamen, quarum collatio ad Abbates spectat, visitare poterit, ibid.

Habens facultatem visitandi, habet etiam secularitatem emendandi, corrigendi, ac puniendi tam in capite, quam in membris ex quouis causa, ibid.

Quid si Abbas habeat territorium separatum à diocesi Episcopi ex privilegio, ibid. n. 57.

In visitatione facienda ab Episcopo quoad monasteria in quibus non viget regularis observantia, & quoad beneficiis obediuntur appellationes, & inhibitiones, tom. 7. conf. 15. n. 35.

Quando in visitatione non excludantur appellationes, & inhibitiones, ibid.

In generali exemptione à iurisdictione Ordinarij non includitur exemptio à visitatione, tom. 7. conf. 16. à n. 1.

Quid si extaret confectio in contrarium, ibid. n. 4. & 6.

Visitatio ad quid iudicata, ibid. 8. conf. 35. n. 3.

Visitatio exemptorum qua fiat auctoritate, ibid. n. 2. & seqq.

Quid si in generali concessione exemptionis adesset particula omnino, ibid. n. 8.

Canonici, an cogi possint, ut assistant Episcopo uti Consultatores, ibid. à n. 1.

Regimen Monasteriorum non habentium Ordinarios Regulares Visitatores quomodo iustitendum, tom. 8. conf. 50. n. 1. & seqq.

Vitis.

Vim repellere quatenus absque peccato, & irregularitate liceat, tom. 7. conf. 20. à n. 6.

Vita.

An & quatenus Vita, sine res gestæ, egregia facinora, miracula, alique hominum, qui cum opinione sanctitatis & vita decesserint, possint in lucem ediri, typisque mandari, tom. 7. conf. 28. à n. 1.
Quid sit Vita, tom. 7. conf. 91. n. 45.
Eius actiones, ibid. & n. seqq.

Index Rerum.

Vniuersitas.

Ad constituendam Vniuersitatem quæ sint necessaria, tom. 7. conf. 3. n. 7.
An, & quo pacto contra Vniuersitates deueniri possit ad interdicham Ecclesiasticam, tom. 7. conf. 17. à n. 1.
Quomodo Vniuersitates citari debeant, ibid. n. 2. & seqq.
Scientia singulorum de Vniuersitate quando, & in quibus officia Vniuersitatem, ibid. n. 3.

Vrina.

Liberatio à suppressione vrinae, an & quatenus sit miraculo adscribenda, tom. 7. conf. 16. à n. 4.

Voluntas.

Mutatio voluntatis non presumitur, nisi probetur, tom. 7. conf. 31. n. 14.

Votum, V. Capitalum.

Vox, V. Capitalum.

Vsura.

Vsurarum causa, an spectet ad Iudicem Ecclesiasticum, tom. 5. conf. 2. n. 35. & 38.
An firmi fori, ibid. n. 38.

Vsurpatio, V. Laici, Bonæ.

Quid sit, tom. 7. conf. 11. n. 3.
Bonorum Ecclesiæ quatenus procedat, ibid.
Quæcunque vsurpatio bonorum, iuriumque cuiusvis beneficii, vel loci piji vsurpans, interdicitur, ibid. n. 8.
Necesse est ad contrahendam censuram non ignorari, quod fructus vsurpatii sint Ecclesiastici, ibid. n. 9.
Quæ formalitas requiratur ad penas incurrendas, ibid.
Quid de fructibus, ibid.
Quæ vsurpatio proprie dicta, ibid.
Quid de vsurpante iurisdictionem Ecclesiæ etiam seculari, ibid.

Et de vsurpante potestate priuata, ibid.
Qui excusandi, ibid.
Quid quando titulus est dubius, ibid. n. 10.
Vsurpatio iurium Episcopaliū à Regularibus, in quibus consistat, tom. 7. conf. 44. n. 13. & seq.
Et quid ad eam requiratur, ibid. n. 14.
Vsurpatio iurium Episcopaliū, an idem, ac perturbatio iurisdictionis Episcopi, ibid. n. 37.

Vtilitas.

Vtilitatis publicæ vis, tom. 5. conf. 5. n. 62.
In pupillis, ibid.
In conferendo honores, & officiis publicis, etiam inuitis, ib.
Et ad iudicandam manus etiam inuitis assumendo, ibid.

Volans, V. Senatio.

Vxor, V. Matrimonium.

An vxoris cohabitatio inhienda Regulari sponte comparenti in S. Officio, & fatenti suam professionem fuisse irritam, tom. 6. conf. 43. n. 1.
Et quomodo cum eo procedendum, ibid. n. 2.
An & quæ traditio vxoris ad domum sponsi temporibus prohibitis interdiciatur sub peccato mortali, tom. 6. conf. 47. à n. 1. & 9.
Quid de copula carnali, ibid. n. 2. & seqq. ac n. 16.
Sola traditio solemniter prohibetur, ibid. n. 9. & seq.
De traditione non solemniter, ibid. n. 12. & seqq.
An coeuentio, quod vxor hæretica possit viuere seorsim à viro catholico sit licita, tom. 7. conf. 51. n. 1. & 2.
Vel sit compellenda ad cohabitandum cum dicto suo viro, ibid. n. 3.
Et quibus remedijs, ac medijs, ibid. n. 4. & 5.
An & quatenus vxor in Conseruatorio retenta tradenda sit suo viro, tom. 8. conf. 147. à n. 1.

Z

Zingari, V. Cigari.

FINIS INDICIS.

Etiam in cæcis grandibus saepe facimus, ut cum optimis sariati simus, varietas tamen nobis ex vilioribus grata sit.

Quintilian. lib. 10. cap. 1.

MISSISSIPPI

PLATE A